Universidad de Deusto
Biblioteca

1533 - 1534 - 1542

IHS
Archivo de Loyola
Sección 3ª Serie 2ª N.º 57.
Est. 13.
Plut. 3. 2

IHS.

Historia Scho-

I. H. S.
Escritos de
(Archivo de Loyola)

Archivo de Loyola
Estante .....
Plúteo 13

I. H. S.

Historia scholastica. Petro Comestore authore. 1542.

Historia ecclesiastica Eusebii Cæsariensis. 1533.

Historia Tripartita Cassiodori. 1584.

Año .....

(Archivo de Loyola).

Universidad de Deusto
Biblioteca

Petrus Comestor.

p. Com.

Eruditissimi viri magistri Petri Comestoris: excellens opus quod Historia Scholastica inscribitur, magnã sacre scripture partem, quæ in serie et in glossis crebro diffusa erat, breuiter cõplectens, Omnibus omnibus post omnes omnium hactenus editiones seclusis, in lucẽ erit: cum optimis capitulorum quotationibus in margine decenter appositis.

Ex dono R. de Loyola, ... Barcin...

1542

¶ Prologus epistolaris.

Reuerendo patri ac dño suo Gulielmo dei gratia senonensi archiepo Petrus seruꝰ Christi presbyter trecensis. Uitā bonā ⁊ exitū btm. Causa suscepti laboris fuit instās petitio sociorꝫ. Qui cum historiam sacre scripture in serie et glossis diffusam lectitarent breuē nimis ⁊ inexpositā opus aggredi me cōpulerunt: ad qō proueritate historie cōsequenda recurrerent. In quo sic animꝰ stylo impauit vt a dictis patrum nō recedarem. Licet nouitas fauorabilis sit et multēs aures, potro a cosmographia moysi inchoans: riuulum historicum deduxit vsqꝫ ad ascēsionē salnatoris: pelagus mysteriorū pertioribꝰ relinquēs in qbus vtilia et vetera prosequi ⁊ nona cudere licet. De historiis quoꝫ ethnicorū quedā incidētia pro ratione tēporū inseruit: instar riuuli q̄ secus alueū diuerticula q̄ inuenerit replēs preterfluere tā nō cessat. Uerūtamē qz stylo rudi opus est lima vobis pr̄incelyte limā reseruauit: vt huic operi deo volēte correctio vestra splēdore: ⁊ autoritas ꝓbeat perēnitatē. per ola benedictus deus.

¶ Incipit historia Scholastica theologie disciplina.

Tempora tonie maiestatis est: in palatio tres habere mansiones auditorū vel consistoriū: in quo iura decernit cenaculum: in quo cibaria distribuit. thalamū in quo quiescit. Ad hunc modum imperator noster qui imperat ventis ⁊ mari: mundum hunc habet pro auditorio: vbi ad nutum eius oīa disponuntur. Unde illud Esaie. Celum et terram ego impleo. Secundum hoc dicitur dominus. Unde. Domini est terra et plenitudo eius. Animam iusti habet pro thalamo quia delicie sunt ei ibi quiescere ⁊ esse enꝫ filiꝰ hominum. Secundum hoc dicit spō sus: et anima cuiusqꝫ sponsa. Sacram scripturam habet pro cenaculo. in qua sic suos inebriat vt sobrios reddat. Unde. Ambulauimus in domo dei cum consensu: est in sacra scriptura idipsum sapiētes. Secūdū hanc dicitur paterfamilias. Cenaculi huiꝰ tres sunt partes fundamentum. paries: tectum. Historia fundamētuz est cuius tres sūt species. Annalis. Calendaria. Ephimera. Allegoria paries superiminens: que per factum aliud factū figurat. Triprologia domaculmini supposi tum: que per id quod factuz est quid a nobis sit faciendum insinuat. Prima plani or. Secunda acutior. Tertia suauior. Summitur allegoria q̄n ex a persona: vt Isaac significat Christum. Etiā dauid q̄nqꝫ hoc modo significat xp̄m. Quādoqꝫ

Esa.25 pō.22.

pronet bio.8.

A Ozc. 3

pō.54

Additio.

Ephimera est febris que durat tantum per diē a verme dicta: qui eodem die moritur quo nascitur. Historia annalis est factū qō per annum factuz est. Calendaria hi historia que in vno mense facta est. id est factuz aliquod insigne ob in vno mense factū est. Ephimera ē q repētē factū est id est in vno die vel in parte mēsis. Pachitudine ephimera est piscis qui moritur eodem die q̄ nascitur.

Additio.

A fundamento sumem⁹ principium loquēdi. a re

a re que non est persona: vt veruex occisus humanitatē passam significat et lapis duritiez cordis. Persona cū est indi uidua rationalis nature substantia. Quādoqꝫ a numero: vt apprehēdent septē mulieres virum vnum ⁊c. id est septem dona gratiarum spiritus sancti. Quādoqꝫ a loco: vt per montez in quo docebat christus eminentia virtutum. Quandoqꝫ a tempore: vt non fit fuga vestra hyeme vel sabbato. id est a refrigeratione charitatis. Quādoqꝫ a facto: vt iterfectio Bolie a Dauid. id est interfectio diaboli a christo. Tropologia est sermo conuersiuus: pertinens ad mores animi. Et magis monet q̄s allegoria: que pertinet ad ecclesiam militantez: anagoge ad triumphantem: ⁊ ad domini trinitatem.

¶ Sequitur tabula capitulorum in historiam Geneseos.

De creatione empyrei celi et quatuor elementorum. Capitulum primum.
De primaria mundi confusione. ca.ij.
De opere prime diei. ca.iij.
De opere secunde diei. ca.iiij.
De opere tertie diei. ca.v.
De opere quarte diei. ca.vj.
De opere quinte diei. ca.vij.
De opere sexte diei. ca.viij.
De creatione hominis. ca.ix.
De institutione coniugij. ca.x.
De quiete sabbati ⁊ sanctificatione. ca.xj.
De creatione anime protoplasti. ca.xij.
De paradiso ⁊ lignis paradisi. ca.xiij.
De quatuor fluminibus paradisi. ca.xiiij.
De prohibitione edulij et de precepto. Capitulum. xv.
De impositione nominum animantium ⁊ formatione mulieris. ca.xvj.
De somno Ade ⁊ formatione mulieris de costa eius. ca.xvij.
De nominibus mulieris. ca.xviij.
De prophetia Ade. ca.xix.
De statu innocentie eorum ante peccatū Capitulum. xx.
De suggestione serpentis siue demonis. Capitulum. xxj.
De esu pomi et statu post peccatum. Capitulum. xxij.
De maledictionibus serpentis mulieris ⁊ viri. Capi.xxiij.
De iectione eorūdem de paradiso ⁊ romphea ignea. capi.xxiiij.
De generationibus Ade. ca.xxv.
De oblationibus fratrum. ca.xxvj.
De morte Abel. ca.xxvij.
De generationibus Cain. ca.xxviij.
De Seth ⁊ eius generatione. ca.xxix.
Epilogum interserit. ca.xxx.
De causa diluuij. ca.xxxj.
De arca Noe. ca.xxxij.
De ingressu in arcam. ca.xxxiij.
De inundatione ⁊ cataclismo. ca.xxxiiij.
De ingressione Noe ⁊ Iride. ca.xxxv.
De ebrietate Noe: et maledictione cham. Capitulum. xxxvj.
De dispersione filiorū Noe: et de Nēroth Capitulum. xxxvij.
De turre Babel. ca.xxxviij.
Primum incidens. ca.xxxix.
De ortu idolorum. ca.xl.
De generationibus Sem. ca.xlj.
De egressu thare ⁊ suorum de Chaldea. Capitulum. xlij.
De annis Abie post mortē pris. ca.xliij.
De aduentu Abie in terram Chanaam. Capitulum. xliiij.
De descensu Abie in Egyptum ⁊ de reditu eiusdem. ca.xlv.
De victoria Abie et occasu Melchisedech. ca.xlvj.
De ortu inbilei. ca.xlvij.
De sacrificio Abie post promissionem heredis. ca.xlviij.
De fuga Agar et ortu Ysmaelis. Capitulum. xlix.
De pacto circuncisionis et mutatione nominum Abie ⁊ Sarai. ca.l.
De tribus angelis susceptis ab Abraam. Capitulum. li.
De duobus descendetibus in Sodomā. Capitulum. lij.
De subuersione Sodomorum. Capitulum. liij.

Universidad de Deusto
Biblioteca

De incestu Loth. ca.liiij.
De pegrinatione Abrae apud Abimelech regem Gerare. capi.lv.
De ortu Jsaac reiectiõe Agar cũ filio.c.lvj
De puteo iramenti. ca.lvij.
De immolatione arietis p Jsaac.ca.lviij.
De morte Sare. ca.lix.
De legatiõe Eliezer i Mesopotamiã.c.lx.
De aduentu Rebecce ad Jsaac. ca.lxj.
De morte Abrae post susceptam sobolem de Cethura. ca.lxij.
De ortu regnorum. ca.lxiij.
Aliud incidens. ca.lxiiij.
De morte Jsmaelis. ca.lxv.
De labore Rebecce in partu geminorum. Capitu. lxvj.
Tertium incidens. ca.lxvij.
De pẽditiõe pmogenitor. Esau. ca.lxviij.
De descensu Jsaac in Geraris. ca.lxix.
Quartum incidens. ca.lxx.
De vroribus Esau. ca.lxxj.
De benedictione Jacob. ca.lxxij.
De somno Jacob cum fugeret in Mesopotamiam. ca.lxxiij.
De duabus vroribus Jacob. ca.lxxiiij.
De quatuor filijs Lie r de filijs ancillar. Capitu. ca.lxxv.
Quintum incidens. ca.lxxvj.
De reliquis filijs Lie r de ortu Joseph. Capitu. lxxvij.
De diuersis coloribus virgis r fetibus. Capitu. lxxviij.
De fuga Jacob r federe cum Laban inito. ca.lxxix.
De muneribus premissis Esau. ca.lxxx.
De lucta Jacob cum angelo r mutatione nominis. ca.lxxxj.
De occursu Esau r emptione agri in Siechem. ca.lxxxij.
De morte Sichimitarum p raptu Dine. Capitu. ca.lxxxiij.
De morte Rachel in partu Beniamin. Capitu. lxxxiij.
De morte Jsaac regib⁹ Edom. c.lxxxv.
Sertum incidens. ca.lxxxvj.
De venditione Joseph. ca.lxxxvij.
De ingressu Joseph i egyptũ. c.lxxxviij.
Quod Judas genuit Phares r Zaraz de Thamar. ca.lxxxix.
De incarceratione Joseph. ca.xc.
De expositione somniorũ pincerne/r p flozis ca.xci.
De sublimatione Joseph pro expositione somnij pharaonis. ca.xcij.
De ingressu fratrum ioseph in Egyptum Capitu. xciij.
De reditu fratrum ad patrem ca.xciiij.
De ingressu fratrum in Egyptum cũ Beniamin. ca.xcv.
Qs ioseph indicauit se fratribus.ca.xcvj.
De descensu Jsrael in Egyptũ. ca.xcvij.
Quod ioseph occurrit patri: r introduxit eum ad regem. ca.xcviij.
De datione quinte partis frugum institute. ca.xcix.
De inramẽto qs fecit Joseph patri. ca.c.
De bñdictione Effraim r Manasse.ca.ci.
De bñdictionib⁹ duodecim tribuũ.ca.cij.
De Ruben. ca.ciij.
De Symeone r leui ca.ciiij.
De Juda. ca.cv.
De zabulon. ca.cvj.
De Jsachar. ca.cvij.
De Dan. ca.cviij.
De Gag. ca.cix.
De Aser. ca.cx.
De Neptalim. ca.cxj.
De benedictionibus Joseph. ca.cxij.
De Beniamin. ca.cxiij.
De morte Jacob et translatione eius in hebron. ca.cxiiij.
De reditu Joseph r eius morte. ca.cxv.

De

De creatione

empyrei celi r quatuor elementorum. Cap.j.

A Joã. i.

In prĩcipio erat verbũ: r verbũ erat pncipiũ. i quo r per quod pr̃ creauit mũdũ. Mund⁹ q̃tuor modis dicit. Qñq empyreũ celũ mũdus dicit ppter sui mũditiã. Qñq sensibilis mũd⁹: q̃ a grecis pan: a latinis oẽ dict⁹. qz philosophus empyreũ nõ cognouit. Qñq sola regio sublunaris mundus dicitur: quia hec sola animantia nobis nota habet

E Jo.21. de qua. Princeps huius mundi eiicietur foras. Quandoq homo mundus dicitur: quia in se totius

F Marci vltimo mũdi imaginẽ representat. Unde a domino homo omnis creatura dictus est. r grecus hominẽ microcosmũ. i. minorẽ mũdũ vocat. Empyreũ autem r sensibilẽ mundũ: r sublunarẽ regionem creauit deus id est de nihilo fecit: hominẽ vero creauit. i. plasmauit. De creatione ergo illorũ triũ inquit legislator.

A Heñ. i. ¶In principio creauit deus celũ r terrã. i. cõtinẽs r cõtẽtũ. i. celum empyreũ r angelicã naturã. Terram vero materiã omniũ corporũ id est quatuor elemẽta. i. mũdũ sensibilẽ ex his cõstantẽ. Quidã celũ superiores ptes mundi sensibilis intelligũt: terrã inferiores et palpabiles. Ubi nos habemus deus: hebreus hz heloim: qõ tãsingl'are q̃ pl'ale est. i. de⁹ vl'dũ. qz tres psone vn⁹ de⁹ creator est. Cũ vero dixit moyses: creauit/trinũ errores elidit: platonis/aristotelis et epicuri. Plato dixit tria fuisse ab eterno. s. deũ/ydeas. yle/r ꝑincipio tẽporis ỏ yle mũdũ factũ fuisse. Aristoteles duo: mũdũ r opificẽ: q̃ dema. yle duobus principijs: sez materia et forma operatus est sine principio: est ꝑma r operat sine fine. Epicurus duo. materia r inane r atomos: r in principio natura quosdaz atomos solidauit in terrã: alios in aquã: alios in aera na. alios in ignẽ. Moyses vero solum deũ eternũ ꝑphetauit: r sine ꝑiacẽti materia mũdũ creatũ. Creat⁹ aũt est i pricipio. i. filio. r iterãdũ est in principio sic. In pricipio creauit de⁹ celũ r terram: in ꝑncipio. s. tꝑis. Coetna eñ sunt mũd⁹ r tꝑs. Sicut aũt solus de⁹ eternus: sic mũdus sempiternus. i. sp eternus tpãr eternus: ãgeli quoq; eiterni. Ul' in principio omniũ creaturarũ: creauit celum r terrã. i. has creaturas primordiales fecit: r simul. Sz qõ simul factum est: simul dici nõ potuit. Licet enim hic prius nominetur celũ q̃ terra: tamẽ scriptuz est. In initio tu dñe terram fundasti: r opera manuum tuarũ sunt celi. Hãc creationem mũdi prelibatam sub operib⁹. vj. dierũ explicat scriptura: insinuans tria: creationem: dispositionem: r ornatũ. In primo die creationẽ r quãdã dispositionem. In secundo r tertio dispositionẽ. In reliquis tribus ornatuz.

ꝑs.101

¶De primaria mundi cõfusione.

Capitulum.ij.

A Beñ.i. Erra autem erat inanis r vacua. i. machina mũdialis adhuc erat inutilis r infructuosa r vacua ornatu suo. (Et tenebre erãt super faciem abyssi.) Eãdem machinam quam terrã dixerat abyssuz vocat pro sui confusione r obscuritate. Unde et grecus eam chaos dixit. Quia vero dictũ est: tenebre erãt, quidã dogmatizauerũt tenebras fuisse eternas quemiam. s. cum mũdus fieret erãt. Alij irridẽtes deũ veteris testamenti: dicũt eũ prius creasse tenebras q̃ lucem. Sed tenebre nihil aliud sunt q̃ lucis absentia. Obscuritas aũt quedã aeris a deo creata est: et dicta tenebre. Unde r in catalogo creaturarũ dictũ est. Benedicite lux r tenebre

B Danielio.3.

bze dño(.Et spūs domini).i.spiritus sanctus dñs.vel dñi volūtas(ferebaṫ sup aquas)sicut volūtas artificis habētis pre oculis omnem materiā domus fuciēde sup illam fertur:dnz q̄d de quo facturus est disponit.Predictā machinam aq̄s vocat:quasi ductilē materiam ad operandū ex ea.Ideo vero sic variatur eius nomina:ne si vni⁹ elementi nole tm̄ conferet:illi magis putaret accōmoda.Hebre⁹ hz pro sup ferebaṫ incubabat:vel syra lingua fouebat:licut auis ouā.In quo cū regimine nascentis mundi notaṫ inutū.Hūc locum male intellexit plato:dictum hoc putans de gia mundi.Sed dictum est de spū sancto creāte de quo legit.Emitte

Ps. 103 spiritum tuum & creabuntur.

¶De opere prime diei,
Capitulum.iij.

A Geñ.1. In principio deus.Fiat lux.Et facta est lux id est fūbū genuit in quo erat:vt fieret lux.i.tam facile:vt si quis diceret verbo

Lucē vocat quādā nubē:lucidā illuminātē superiores mūdi partes:claritate tñ tenui:vt fieri solet diluculo:& hoc ad modum solis circū agitata.Presentia sui superius hemisphēriū & inferius vicissiz illuminat.

Additio.

Sicut quaz cito oculos apio:fiat actio mea solez facit in oriētem:qō nō faceret nisi instaserio spacia q̄ sūt iter me & solez trāsnolaret:quāmomentaneā trāsnolationē si veli explicare:sepe adaz pri⁹ & post.

Sic pri⁹ transit fieret:placuit in essentia vt maneret.Ut tropice vidit.i.videre fecit.Et dimisit lucē actenebras

Hic icipit dispositio.Et tñ aliq̄d dicit de creatione quasi cū luce tenebras creauit.id est vmbrā ex obiectione corpoz lucis & creatas dimisit locoz distātia et qualitate vt scz nūq̄ simul sed semp ex regione diuersa hemispheria vicissim sibi vendicarent.Intelligit etiaz hic angeloz facta diuisio.Stātes lux cadētes tenebre dicti sunt.(Et appellauit lucē dic)a dyan greco qō est claritas sicut lux dicit:qz luit.i, purgat tenebras.(Tenebras dixit noctē)a nocēdo qz nocet:oculis ne videāt:sicut tenebre quia tenēt oculos ne videāt:sicut tamen dies exoritum est a dyan greco:ita nox a nyctim(Et factū ē vespere) & post fa. crū est(mane).Et sic completa est dies vn⁹ naturalis.Prio crū cū celo et terra lux est creata:quā paulatim occidēte factum est primū vespere prime diei vsualis & eadē migrante sub terras et ad ortū veniēte tempore factū est mane id est terminata ē nox & inchoauit dies secūda.Illaq̄ precedēte luce dies terminata:& sequente nocte terminata extitit dies vn⁹.Lux ipsa diuisas partes ostendebat:sed non diuidebat.

¶De opere secunde diei.
Capitulum.iiij.

B Geñ.1. Secunda die disposuit deus superiora mūdi sensibilia.Empyreum enim celum q̄ cito factum est:sed tm̄ dispositum est & ornatum:id est sanctis angelis repletum.(Fecit ergo ea die deus firmamentum in medio aquaruz) id est quandam exteriorem mundi superficiē ex aquis congelatis, adinstar

Libri Geneſis. 4

ad instar crystalli/ consolidatam & per lucidam intra se cetera sensibilia continentē ad imaginē telle q̄ in ouo est:& eo fixa sunt sidera.Et dicit firmamentuz:non tamen ꝓpter sui soliditatē:sz qz terminꝰ est aquarum que super ipsuz sunt firmus & intransgressibilis.Dicitur etiam celū:quia celat.id est tegit omnia sensibilia.Et cum legitur firmamentū celi end ia dis est:id est firmamentuz quod est celū:vt cum dicitur creatura salis.Unde et pro sui concamerationē grece dicitur vranon:id est palatium.Uel dicitur celū quasi casa elyos.quia sol sub ipso positus ipsum illustrat.Hanc tamen circumuolutam concamerationem philosophus summitatē ignis intellexit.Cum enim ignis non habet quo ascendat circumuolnitur:vt in celibano patet:ita et circa mūdi exteriora ignis volutur:et hoc est

A mat.13 firmamentum vel ethereum celum.Est et tertium:celuz infra quod aereū dicitur:de quo.Aues celi comederunt illud.Quidam quartum suspicantur esse celuz supereꝫpyreum quia lucifer cum esset in em

D Isa.14 pyreo legitur dixisse:ascendam in celum &c.Et in eo modo dicunt esse christuz hominem super angelos qui sunt in empyreo.Sane firmamentū dimidit aquas que sub ipso sunt:ab aquis q̄ super ipsum

Ps.103. sunt:de quibꝰ dicitur in psalmis. Qui tegis aquis superiora eius: et sunt sicut & ipsum congelate:vt chrystallus:ne igni solui possint: vel in modum nebule vaporabiles.Cur vero ibi sint deus nouit: nisi q̄ quidam autumant inde rorē descēdere in estate.Quod autē dictum est:fiat firmamentum:et post deus fecit firmamentum:et tertio:factum est firmamentū non superfluit:quia sicut in domo faciendā primo domus fit in scientia artificis:fit etiam materialiter cum leuigantur ligna et lapides: fit etiam essentialiter cum deniq̄ ta in structuram domus disponūtur ita cum dicitur:fiat ad presentiam vel prescientiā dei refertur. Fecit ad opus in materia:factum est ad opus in essentia.Illud primo dic:illud secundo factum est:& cum huius diei opus bonum fuit vt ceterorum:tamē non legitur de eq.Uidit deus q̄ esset bonū.Tradunt tñ hebrei:quia hac die angelus factus est diabolus sathanael id est lucifer:quibus hebreis consentire videntur:qui in secunda feria missam de angelis cātare cōsueuerunt:quasi in laudē istantiū angelorum.

Additio.

Dicitur sathanael qui et lucifer.Quod in vita beati Clemētis inuenitur:et forte cū sit aliꝰ angelorum nominibus:id est rapiel simile. Sic dictꝰ est ante lapsū:vel forte post lapsum quasi aduersarius:el.i. deo, Sed traditur sanctis:qz in figmentum factum est hoc. qz binarius infamis numerus est in theologia quia primus ab vnitate recedit. Deus autem vnitas est et sectionem & discordiaz detestatur.Prouerb.vj.Possumus tamen dicere: quia opus tertie diei quasi adhuc esset de opere secūde diei:quod postpatebit.Unde non commendatur nisi in tertia die:quasi posti sui cōsummationem.

¶De opere tertie diei.
Capitulum.v.

A Gene.1 Tertia die aquas sub firmamēto congregauit deꝰ in vnū locū.Que iz pluraobtineant loca tñ qz oēs continenṫ in viscerib⁹ terre in vnū locū cōgregate dicte sunt.Et potuit esse vt aque q̄ totum aeris spaciuz occupabant vaporabiles: solidate modicum obtineant locū vel terra paululū subsedit:vt eas tanq̄ in matrice concluderet:& sic apparuit ardia:que quasi is tens sub aquis: proprie humus dicēs

a nū est

est sed cum apparuit arida eadez dicitur terra: qz terrē pedibus animantiuz. Uel circūpositis tribus elementis dicitur solum: quia solida. Dicitur tellus quia tolerat labores hominū (Congregationes aquarum vocauit maria) hebreo idiomate: qui quaslibet aquarum congregationes vocāt maria. Cōpleto ergo aquarum opere subdit tur. (Et vidit de⁹ q̄ esset bonum) z addidit aliud opus illi cum dixit. (Herminet terra.) Nec de opere germinandi tantum intelligendū est: sed de potētia quasi potēs sit germinare. (Produxit enim de terra herbā virentem z facientem semen z lignum pomiferū faciens fructum secūdū genera sua.) Patet quia non per moras temporū vt modo ꝓduxit plātas suas terra sed statim in maturitate viridi in qua z herbe seminib⁹ z arbores pomis onuste sunt. ¶ Notandū q̄ dictū est virentē. Quidā dicunt mundum in vere factū: quia virorē illius temporis est et fructificatio. Alij qz legūt lignuz faciēs fructū z additū: herbā habentē semē factum dictū in augusto sub leone. Sed in marcio factū dogmatizat ecclesia. Nota cū ꝓmo ait faciētē semē: z addit habēs vnū quodq̄ semētē: quia sementis propzie dicitur dū adhuc est in semētino: semē vero cū seminat: seminū vero vel semētū cum seminatuz est. Distinguūt tamen aliter semētis frugum z arboruz: semen animalium: seminium cuiusq̄ rei exponituz. Nec nos moneat: quia in dispositione elementorum videtur aer non dispositus: qz non est notat⁹: sed dispositus est cū ly aer ab aquis notam nobis formam accepit.

Additio. Id est in herba ipsum semen ꝓferente: quia sementinum dicitur. q. semen tenens sementis: quasi semen tēnū vel detētum.

¶ De opere quarte diei. Capi. vj.

Uarto die que disposuerat cepit ornare reb⁹ illis que infra vniuersum mūdū ꝑgruis motibus agerent. Plante ei quia terre herēt ad dispositionez terre ḡsi magis spectāt: z sicut dispōnē sic et ornatū a superioribus inchoauit. Fecit enim eadem die luminaria: solem z lunā et stellas. Et dicitur sol: quia sol⁹ lucet: id est nullum cum eo. Luna luminū vna. i. prima vt vna dierū: vel vna sabbatorum dicitur. Sol z luna dicūtur magna luminaria in duobus z ex duobus: id est non soluz ꝓ quātitate luminis: sed z corporis: nō tantū comparatione stellarū: sed z sm se. qz sol dicitur octies maior terra: z lūa etiā maior terra dicit. Lunā et stellas voluit illuminare nocte ne nox sine lumine nimis eēt idecora: vt operātes i nocte: vt nantes z viatores solatium luminis haberēt. Sūt etiam quedam animalia que lucem solis ferre nō possunt: z fere nocte pascuntur. Nec superfluit soli: licet nubes lucida vicē eius ageret: qz illa tenuem z insufficientem lucem habebat: z forte nō nisi superiora illuminabat: licut nec stelle modo. De illa autem nube lucida supra dicta traditur modo: q̄ vel rediērit in materiam vnde facta fuerat vt stella que apparuit magis: et columba in qua visus est spiritus sanctus. Uel q̄ semper solē comitatur. Uel q̄ de ea factū est corpus solare. Nec tantū ad decorē z ad vsum luminis eis voluit esse: sed etiam

Additio. Qō inde perpēditur quia eque magna videtur ab omnib⁹ vbiq̄ terraꝝ: qō fieri vix posset: nisi maior eēt terra.

Additio. Waxie he aues i desertis ethiopie arenosis vbi modicus impulsus venti inuenta itinerantium vestigia complanant.

B Gene. 1

A Joā. 3.

A mat. 17

etiam (vt essent in signa z tēpora: z dies z annos) vt. s. ligna sint serenitatis z tēpestatis. Uel vt ex ipis fierent signa. xij. maiora: et q̄dam signa minora plura his q̄ dicunt signa vel sidera. Tū quia magna diligētia signauit vel cōsiderauit ea antiquitas. Tum qz adhuc signāt: z considerāt ea homes ad designationē tēporū. Nec dicēdū est vt genitaliaci siue geneatlici somniant q̄ posita sint in signa euentuum et operuz nostrorum: aut q̄ stat⁹ vite nostre signēt z moderent q̄ docēt quibusdā experimētis q̄ apocelesmata vocant. Nō cīm credēdū est de celo hīs q̄ alieni sunt a patre q̄ est i celis. ¶ Quod autē sequit in tēpora: nō est putādū q̄ tunc p̄ ea inciperent esse tēpora q̄ ceperunt esse cū mūdo: sed qz per ea quatuor sunt tēporū distinctiones. Sol quoq̄ descēdēs: ad capricornū: solstitiū hyemale facit ascēdēs ad cācrū estiuale. Inter vtrūq̄ pari ab vtroq̄ distāna equinoctia facit. Uel est ibi endiadis sint in signa z tēpora: id est in signa tēporū. ¶ In dies dicit pluraliter: qz dies multipliciter dicit: de die s. naturali. s. spacio. xxiij. horaꝝ: z de die vsuali. Ponit etiā dies pro tēpore nō determiato z ignoto nobis vt ibi. In illa die stillabūt mōtes dulcedinē. ¶ In annos etiam pluraliter dictum est: quia etiam annus multipliciter dicitur. Nec hoc dico: qz apō diuersas natiōes sunt vtiq̄ diuerse annorum distinctiones maiores z minores z planete annos suos habent. Sed scōm ecclesie vsuz dicimus hoc. Est enim ann⁹ ianuaris habēs. ccclxiij. dies. Est solaris ꝑtās ex dieb⁹. ccclxv. z quadrante. i. sex horis. Est et bissextilis ꝑtās ex. ccclxvj. Est embolismalis q̄ cōstat ex. ccclxxx. dieb⁹. z excedit: habens. xij. lunatiōes. Dicitur etiaz annus ab ain quod est circum: qz in se reuoluitur. Unde z antiquiores ante vsum literarum annum figurabāt sub specie serpentis: cuius cauda in os eius reuolue batur. ¶ Facta ergo luminaria posuit deus vt lucēt in firmamēto celi z illuminēt terrā sed nō semper: et diuidāt lucē ac tenebras. Quod aūt luna i plenilunio facta sit ex alia perpendit trāslatiōe: q̄ habet z luminare minus in inchoatiōe noctis. In pncipio cīm noctis nō exit luna nisi pāsylenos id est rotūda. Et dicit a pan grece i. totū latine: z sylenos. i. luna vel mene. i. luna qō nos plenilunium appellam⁹. Inde perpendit q̄ sol factus est mane in oriente: z facto vespere luna facta est in initio noctis similiter in oriente. Uolunt tamen quidam q̄ mane simul facti sint: sol in oriente: luna in occidente: z sole occidēte luna sub terra redūt ad orientē in inchoatione noctis.

¶ De opere quinte diei. Capitulum. vij.

Quinta die deus ornauit aerem et aquam: volatilia dans aeri: natatilia aquis et vtraq̄ ex aquis orta sunt. Facilis enim transitus est aque in aera tenuando / et aeris in aquam spissando. Piscesve cauit moyses reptilia: quia impetu quodam totos se rapiūt vt serpentes: non ferunt pedibus vt fere: Nota qz ex hoc qō dictum est. Creauit volatile celi sup terram errauit plato q̄ descēdēs in egyptuz libros moysi legit: et putauit moysen sensisse volatilia esse ornatū aeris tm̄ circa terrā: ornatū vero aeris superioris calo demones z cacodemones. Sed nō ita est. Boni enim demones vt dictū est: sunt tempyreo: mali vero in hūc aerez caligino sum detrusi sunt ad pe

Additio. Cum magis vere demones dicantur boni angeli q̄s mali: in suggillatiōe tamen promissionis eorum: scilicet eritis sicut dij datū est eis hoc nomen.

B 2.pe.2 C Geñ.1.

nam non ad elꝰ ornatū. Deus eñ peccātibus angelis non pepercit ¶ Creauit deus.i. plasmauit cete grādia. Cete generis neutri est indeclinabile: declinaꝛ tamen cetus ceti(ꝛ oēm animā viuentē atq; mobilē quā pduxerant aque) Mobilibus aūt dicunt̄ anime piscium et auiū respectu anime hominis. Ille eñ mouent̄ de esse ad nō eē. Ista nō: qꝛ perpetua est: vel qꝛ forsan alios nō habēt: iꝫ tū spūs vegetatiuos: qꝛ cum ipis animabus extinguitur ipius animal vocauit etiam.i. viuens. Unū ꝛ greci dicūt animalia ꝑ zoa. i. viuētia bruta: sed sicheaia ꝑ zoa. i. viuētia bruta: sed sicheaia aīa a sicheō eſt anima rationalis. Sed etiam dicitur creatus mobilis qꝛ creatū est sic vt moueretur de vita ad mortē quod nō homo q̄ creatꝰ est vt nō moreretur si vellet. Illa vero creata sūt vel vt in esuꝫ cedāt aliꝭ vel senio deficiāt. His benedixit deus. Crescite ꝛ multiplicamini.

B 2.pe.2 C Geñ.1.

Additio.

Augustinus videtur velle q̄ pisces animas habeant. Dicit eñ eos habere memoriaꝫ. Ait eñ fontem esse in bulienſi regione plenū piscibue qui cuꝫ hominib⁹ supꝫ gradientibus gregatim natādo. cūt ꝛ redeūt ꝛ stant cum stantib⁹ expectantes vt aliquid eis iaceāt: quia sic assueuerunt.

¶ De opere sexte diei. Capi. viij.

C Geñ.1.

Sexta die ornauit deꝰ terrā. Produxit enim terra tria genera animaliū / iumenta / reptilia / bestias. Scies eñ deus hominē ꝑ peccatū casurū in penaꝫ laboris ad remediuꝫ laboris dedit ei iumenta quasi iuamenta: ad opus vel ad esuꝫ. Reptilia vero ꝛ bestie sunt ei in exercitium. Reptiliū vero sunt tria ghā. Trahentia vt vermes q̄ se ore trahūt: serpētia vt colubri qui vi coſtarum se rapiunt: reptantia pedoꝛo ſeſſecto vt lacerte ꝛ boues trace. Dicuntur autem bestie quasi vaſtie a vaſtando: id est ledēdo et seuiendo.

B 2.pe.2 C Geñ.1.

¶ Queritur de quibusdam minutis animantib⁹ que vel ex cadaueribus vel humoꝛib⁹ nasci solent si tunc orta fuerint. Quoꝛum sex sunt genera. Quedam enim ex exhalationibus habent esse: vt bibiones: vermes qui ante clepsidram nascuntur: bibiones ex vino: papiliones ex aqua. Quedam ex corruptione humoꝛum vt vermes in cisternis. Quedaꝫ ex cadaueribus vt apeder inuencis: scarabei et scabrones muſce magne que sonāt ꝛ volatu nascuntur ex equis. Quedam ex coꝛruptione lignoꝛum vt teredines. Quedā ex herbarum coꝛruptione vt eruce ex oleribus. Quedam ex coꝛruptione fructuuꝫ vt gurgulliones ex fabis. De his dicit̄ quia que sine coꝛruptone nascuntur vt illa que exhalationibus tūc facta sunt: que vero ex coꝛruption.bus post peccatuꝫ: ex rebus coꝛruptis orta sunt.

Questio.

¶ Queriť quoq; de nocuis animantib⁹ si creata sunt nocua vel ꝓ mitia: post facta sint homini nocua. Dicit̄ q̄ ante peccatuꝫ hominis fuerunt mitia: sed post peccatū facta sunt nociua homini tribus de cauſis propter hominis punitionem / coꝛreptionem / / instructionem. Punitur enim homo cum leditur hoc vel cum timet ledi: quia timoꝛ maxima pena est. Coꝛrigitur his cuꝫ scit ista sibi accidisse ꝓ peccato suo. Instruitur admirando opa dei magis admirans opera formicaruꝫ q̄ onera camelorum. Uel cum videt hec minima sibi posse nocere: recordatur fragilitatis sue ꝛ humiliat̄.

Questio.

¶ Sꝫ diceret quis q̄ quedā animalia leduntur alia: que nec inde puniūtur vel coꝛriguntur: vel instruuntur. Sed ex his ꝛ in his instruitur homo per exemplum. Etiam ad hoc creata sunt vt aliꝭ sint in esum.

¶ Sed ſi iterum dicitur q̄ etiam in mortuos homines seuiſt. Sed ꝛ in his instruit homo ne aliquod genus mortis horreſcat: qꝛ ꝑ quoſcunq; trāseat meatus: nec capilli de capite eius peribit.

Questio.

¶ Ad hunc modū solet queri de herbis ꝛ arboribꝰ infructuosis si etiā in illis diebus orta sint cū scriptura non memoret nisi herbas seminales ꝛ arboꝛes fructiferas q̄ mō sunt. Pōt dici: qꝛ q̄ modo infructuosa sunt: ante petm̄ fecerūt fructū aliquem post petm̄ potꝰ nascūtur hoi ad laboꝛē ꝭ ad vtilitatem. Uel hoi ꝓpter ꝛ post petm̄ orta sunt: qꝛ post dictū est hoi: spinas ꝛ tribulos germinabit tibi. Uel q̄cūq; terris herent faciunt fructū. i. vtilitatē manifestam vel occultā. Quia ꝺo piscib⁹ ꝛ auibus dictū est. Crescite ꝛ multiplicamini: etiā de his intelligendum est: licet nō sit dictuꝫ. Hec est eñ cōis cauſa creationis eoꝝ.

B Geñ. 3.

D Geñ. 1.

¶ De creatione hominis. Capitulum. ix.

4 Geñ. 1.

Deinde subditur de creatiōe hominis sic Faciamus hominez ꝛc. Et loquitur ꝑ filiū ꝛ spm̄ scm̄. Uel est ꝺ̄s cōis vox trinꝫ ꝑsonarū. Faciam⁹ ꝛ nostrā. Factꝰ est aūt hō ad imaginē dei ꝭ ad animā. Sꝫ imago dei est anima in essentia ꝛ ratione eius quia spiritus ſactus est et rationalis vt deus. Similitudo in virtutib⁹: quia bōa: iusta: sapiēs. Cū imagine pertranſit hō: qꝛ illā habet etiā hō peccās: ſilitudine ꝺo sepe priuaꝛ. (Masculū ꝺo et feminam creauit eos.) hoc ꝭ ad corpus tm̄ ꝺr creasse ꝓpter aiam. Eos aūt dicit ꝑr: ne androgeos. id est hermaphroditos factos pu

Ps. 38.

Additio.

Id est quo ad essentiam ꝛ rationem ad imaginem: quo ad virtutes ad ſimilitudinem dei factus est.

Additio.

Ne putaret ꝺs q̄ fecisset hominem tantuꝫ spiritum: ꝛ ita sine corpe. Andros / interpretaꝛ vir. geos / mulier vꝛ gama: vnde bigamus.

¶ Libri Geneſis. 6

tarem⁹. Tamē ſecundum coꝛpus factꝰ est homo quo ad mmo do ad imaginez dei: cum os homini sublime dedit: vt deum et celestia videat ꝛ imitet: Uñ cum quelitum esset a quo daꝫ ꝛ ho ad quid factus fuisset. Respondit vt celum pleat celum ꝛ celi numina. ¶ Dedit aūt hō de⁹ ptātem: vt preesset aliꝭ animātibus. In tribus ergo notatur hois dignitas: primo qꝛ nō solū factus est in gñe suo vt ꝑs dicta: sed etiā quia imago dei est. Scō quia cū deliberatione factꝰ est. In aliꝭ si quidē operib⁹ dixit ꝛ facta sunt in hoc tanſ inter se deliberātes pſone aiaꝛunt: ſacta mus. Tertio quia scꝫ homo dominus statutus est animaliū: vt cēnt ei quem futurū mortalē deus sciebat in alimentum in iumentū: ꝛ laboris adiumentum. Ante petm̄ eñ herbas tm̄ ꝛ fructū arboꝝ dedit deus in escam hoib⁹ et animalibus. Quod inde colligitur: quia ante peccatum nil noxium aut sterile terra produxit. Et nota quia in maximis: vt in leonibus: perdidit homo dominiū: vt sciat se amisisse: ꝛ in minimis vt i muſcis etiā perdidit vt scist vtilitatē suam: in medūs habet dominium ad solatium: ꝛ vt sciat se etiaꝫ in aliꝭ habuisse. Et benedixit eis deus sic.

D Geñ.1. Dignitas hominis.

¶ De institutione coniugij. Capitulum. x.

Geñ.1. Et ifra 8.7.9.

Crescite et multiplicamini. Hō oꝛ sine cōiunctione coꝝ fieri non potuit: patet qꝛ deꝰ coniugiū viri et mulieris instituit in quo cōſtatantur quidā heretici dicētes. Cōcubitū sine petō fieri non posse. Si querit quare ante petm̄ date sint homini esce cum esset immortalis. Dicemus quia illa immortalitas in qua creatꝰ est cibis erat ſuſtētāda nec erat talis qualis

Universidad de Deusto
Biblioteca

lis illa que futura est que cibis nō indigebit. Illa eñ erat posse non mori: hec erit non posse mori. (Et D Ecc.30 vidit deus cūcta q̄ fecerat: et erāt valde bona) q̄ singula p se bona. Sed in vniuersitate erant oia valde bona. sicut oculꝰ in animali est pulchrior ꝯ separatus. vel omnia erant valde bona: id est vniuersitas bonorū erat optima: quia licz quedaz in ea sunt per se modo versa in cōtumeliam: tū aliis sunt in vtilitatem: ipse vero summum bonum. De homine vero vt de ceteris dixerat: non dixit. Et vidit deꝰ q̄ esset bonū: quia in proximo sciebat lapsurū: vel quia nondum homo perfectus erat donec ex eo fieret mulier. Unde et post legitur.

A Geñ.2. Non est bonū hominē esse solum.

¶De quiete sabbati. et sanctificatione. Capitulum.xj.

A Geñ.2. Situr pfecti sunt celi ⁊ terra. Conclusio est hic operū. Quia creati: dispositi: ornati: igitur perfecti. Et quia in senario facti q̄ primus perfectus numerantibus occurrit: quia ex partibꝰ suis aggregatis reddit eandem summam: quod in monadibus numeris non inuenies nisi in ysto. Mōadꝫ numerus appellat ab vno vsq̄ ad decem. Sed nec in decadibꝰ nisi in .xxviij. Complenit deus die vij. opus suum q̄ fecerat. Alis trāslatio hz. vj. et tunc nulla est obiectio. Sz hebraica ꝓitas hz vij. ⁊ iō queritur. Si cōplere: est finale quippiam operis facere: quōverū est: q̄ sequit. Requienit deꝰ die. vij. ⁊c. Uel est q̄ dicē septimū

Additio.

Partes illas numeri dicimꝰ quarū quelibet assignari pt quota sit in eo. Uicezeñ senarius ex vno et. v. cōtinet et ex ij. ⁊. iij. Quota tū sit eius pars quarta aut quinta dici non pōt.

B Deu.20 fecit: ⁊ ipsum etiā benedixit ⁊ post requienit. Uel cōplenit id est completum ostendit: cū nihil nouū in eo fecerit: ⁊ tunc requienit ab operum generibus nouis. Nihil eñ post fecit cuius tūc nō fecisset materiam: vt corporum: vel similitudinem: vt animarū. Nō eñ quasi fessus dicitur quieuisse sed q̄ cessauit. Sicut in Ysaia dicitur: q̄ seraphim requiē nō habebant dicētia. sanctꝰ: sanctus: sanctus. id est nō cessabāt. Uel requienit ab opere vl' in operibꝰ: id est nō eget operibus suis: ⁊ est dictū quasi negatiue vel requienit ab opere in semetipso. i. a mutabilitate operum eius immutabilis apparuit. Nā stabilis manens dat cūcta moueri. ¶Quod aūt dicitur: ab oi opere q̄ō patrarat: innuit esse opꝰ q̄ō nōdum fecerat: a quo nōdū quiescit. Tria enīz opera fecerat: creauit disposuit ⁊ ornauit. Quartum opus ꝓpagatiōis nō desinit operari. Quintuz: faciet: ⁊ precinget se ⁊ trāsiens ministrabit: vbi ꝑcipue erit requies. (Et bñdixit diei E septimo .id est sanctificauit euz. i. Lu.12. sanctum ⁊ celebrē euz esse voluit. Semper eñ ab aliquibus natiōibus ante legem etiam dicitur sabbatum fuisse obseruatum. huius obseruantiā in lege etiā dixit sanctificationez: ibi. Memento vt diē sabbati sanctifices.

¶Epilogus.

D Geñ.2. ¶Iste sunt generatiōes celi ⁊ terre. Quidam hic determinant opera ser dieruz: quidam ibi. Cognouit adam vxorem suam. Alij ibi: hic est liber generatiōis ade. Pretermisso autem quod dubium est litere insistamus. Quia de creatione maris ⁊ femine simul dixerat: q̄ tamen simul facta non fuit: vt explicet quod sub breuitate concluserat: repetit de aliquis generationes: hoc nomē potest accipi actiue: id est operationes dei: vel passiue id est gñata. Nec est pretereūdum quod ait fecit oīe virgultū antecꝯ oriretur in terra: ⁊ herbaz

D Esa.57 prius ꝯ germinaret: cū superius dixit virgultum ꝯ cito factum statiz adultū ⁊ habens fructū ⁊ herbam ortam ⁊ ferentē semē. Adq̄ō dicitur duos fuisse modos operationis diuine vt dictum est: materialem scz ⁊ essentialem. Fecit ergo ea materialiter prius ꝯ oriētur et germinarent essentialiter. Uel aliter: q̄ innuit sequens litera cuz dicitur. Non enim pluerat dñs super terrā. Fecit equidē tūc illa perfecta ⁊ essentialiter prius ꝯ orirentur ⁊ germinarēt: vt modo faciunt cū paulatiz beneficio roris infusi ⁊ labore hoim adhibito ad ortum ⁊ maturitatē perue-

A Deu.11 ⁊ esa.23 niunt. Tunc enim fons irrigabat terrā: vt nilus egyptū vicissim p partes diuersas: sicut dicit iozdanis ante subuersionē irrigasse totam pentapolim vicissim: scilicet sicut de quibusdā fontibus dicit Augustinus: q̄ mira vicissitudine totam quādam irrigant regionem: ne si simul totā terram tunc

C Exo.10 fonte irrigatā direrimꝰ: diluuium fuisse dicamus. Uel q̄ legitur ibi fos ⁊ non vnus: multitudinē innuit vt ibi: venit locusta.

¶De creatiōe anime ꝓtoplasti. Capitulum.xij.

B Geñ.2. Ormauit igit dominus deus hominem de limo terre. hic primo vocat deum dñz: q̄ tūc primo

A sap.10. habuit ꝓprietatē scilicet laborātem. Post recapitulationem: de vtriusq̄ hois formatione diffusiꝰ agit: ⁊ prius de viro. Et quia due sunt hois partes: de vtraq̄ agit. Ad carnē enim spectat quod dicitur: formauit hominē de limo terre. Ad animam cū dicitur: inspirauit ⁊c. q. d. Corpus fecit de terra: animā de nihilo. Alia translatio habet insufflauit vel sufflauit: q̄ō non incongruū est de deo: vt quidam putauerūt: cum fauces ⁊ spiritum non habeat. Deus enim inspiranit: id est spiritum fecit. Similiter insufflauit. i. flatum: scilicet animā fecit. Ut in Ysaia. Omnem flatum ego feci. Quod autē dicit in faciem: per synecdochen: a parte totū intelligitur. Totum enim hoiem animauit. Sed faciē tanꝯ partē dignioꝛem: q̄ sensuū capacem solā nominauit. Eandē autē animam etiā spiraculuz vite vocat: quia per eā homo spirat ⁊ viuit. ¶Et post dicit animam viuentem in se id est in perpetuitate vite viuentem: nō mobilez vt animam pecudis. Hunc locū non sane intellexit plato: dicens deuz animas creasse: sz angelos corpꝰ formasse. ibi: dū deoꝝ: quoꝝ opifex pateroꝝ ego ⁊c. Quod aūt quidam asserunt animaz de essentia divina factaz fiari non pōt: quia tunc nullo modo peccare posset. Alij distinguunt inter spiraculum vite ⁊ animā dicētes spiraculum vite spiritum scz quem etiam homini tunc datū asserunt ad ꝓphetandum: q̄ dixit. Hoc nunc os ex ossibꝰ meis. Alij etiā aliter distinguūt spiraculū vocantes quēdaz spiritum corporeū in corpore animalis: qui ⁊ quinq̄ sensus operatur in eo q̄ etiā paulatim extinguitur in eo: ⁊ dū moritur animal in aliqua parte corporis: adhuc sentitur spiritus ille: cū in alia extinctus sit. Factꝰ est aūt homo in vili etate. mortalis et immortalis id est potēs mori et potēs nō mori: ⁊ anima corpori priꝰ formato infusa. ¶Sed queritur vtrum in ꝓtio. ipso corpore dū infunderet creata, vel extra creata sit: ⁊ sit ei datū naturaliter velle incorporari. Quicquit circa illaz actum sit: de post creatis dicitur: q̄ in ipsis corporibus dum infundunt creant. Que

¶De paradiso et lignis eius. Capitulum.xiij.

B Geñ.2. Plantauerat autem dominus deus paradisuz voluptatis a principio. Quasi quere etaliquis. Remansit homo in loco vbi factꝰ est in agro scz damasceno: Non: vbi ergo

vbi ergo trāslatus est. In paradisum quē deus die tertia plātauerat. i. plātis aptauerat: herbis scilicet ⁊ arboribꝰ insitum: a principio creationis: sez cum apparuit arida: ⁊ germinare terrā fecit. Uel a principio. i. a prima orbis parte. Uñ alia trāslatio hz paradisuz in eden ad oriētē. Eden hebraice: latine delicie interpretatur. Ergo idē est paradisum voluptatis qꝫ paradisuz in edē. i. in delicijs. Sz a principio: idē est qꝫ ad orientē. Est aūt locus amenissimus lōgo terre ⁊ maris tractu a nr̄a habitabili zona secretus adeo elevatꝰ vt vsqꝫ ad lunarē globū attingat. Uñ ⁊ aque diluuij illuc nō peruenerūt. Est etiā paradisus celū empyreū: ⁊ hz spūalis: qz regio ē spirituū. Dicit etiā spūaliter paradisus vita beata vl ecclia. ¶ Produxitqꝫ deꝰ in paradiso de humo diuersa ligna ꝗbusdelectaret hō vidēdo: ⁊ suauitarek edēdo. Produxit quidē. i. peul in altū duxit: vel produxit. i. pro hoie duxit. In medio quoruz tanꝫ digniora posuit lignū vite: ⁊ lignū scientie boni ⁊ mali. Dictū est antē lignū vite ab effectu quē habuit naturaliter: vt comestū sepius ppetua soliditate hoiem firmaret: ita vt nulla infirmitate vel senio vel anxietate in deterius vel in occasum laberetur. Lignū vero scientie boni ⁊ mali dictū est ex eo qꝫ secutum est eius comestionē. Prius em̄ nesciebat hō quid esset malū: qz nōduz expertus. Bonū em̄ dicimus sanitatē ⁊ infirmitatē: malū vero egritudinē ⁊ imbecillitatē: que nōduz senserat hō. ¶ Cognouerat ꝗdez ea per scientiā: qz ex vno cōtrario cognoscitur reliquū sz nō p experiētiā vt medicus dū sanus est nouit morbos: sed cū egrotat magis cognoscit: qz nouit ⁊ sentit: sicut de puero delicate nutrito ōz: qz nescit ꝗd scit malū: imo nōduz nouit ḡtū sit bonū vel malū. Uel malū ōz inobediētia bonū obediētia: qz post cōmestionē nouit quā tū bonū erat obediētie: ⁊ ḡtū malū inobediētie. Plato non putans hoc posse cōuenire arboribꝰ: qꝫ sit lignū vite ⁊ lignū scie boni ⁊ mali: ideo vtrūqꝫ hoc de hoie delictū exitimauit: qz vixit: ⁊ est sciēs boni ⁊ malū: ⁊ dixit ipm̄ vocatum lignū. i. corporeū: adifferētiā spirituū. i. angelorꝫ: q̄ et vixūt ⁊ sciūt bonū ⁊ malū. In medio vero posuit tradidit: qz homo est quasi medius inter creatorē sup se posituz ⁊ sensibilia sub se posita. Discretā ꝙo illius hois fuisse creationē a creationibus hoim reliquorꝫ dixit per illa duo addita: vite ⁊ scientie boni ⁊ mali. Sicut em̄ in samia figura: id est pytagorica q̄ de samo insula fuit hec enim figura a pytagora inuēta est: puꝰ est trūcus integer: ⁊ post in summo binū: sic homo modo in primis etatibꝰ ḡtū vixit: nō vtens viribꝰ ad intelligentiā datis. Sed cū venerit ad annos discretionis: tūc discernit inter bonū ⁊ malū: ⁊ tūc sunt p̄mū opera eius bona vel mala. Sz nō ita factū est in adā imo cū vita data est ei scientia boni ⁊ mali: ḡtū diceret. Factus ē hō corporeus: subditus deo ꝓpositus animātibꝰ et simul vixit: ⁊ scinit bonū ⁊ malū.

Plato.

¶ De fonte paradisi. ⁊. iiij. fluminibus eius. Capi. xiij.

Et fons vel fluuius egrediebatur ad irrigādū paradisum .i. ligna paradisi. Fons potest itelligi vel abyssus. i. matrix olim aquarū vel fontes p syllepsim: singulare pro plurali. Irrigare aūt positū ē p ministrare humorē. Dr ei terra circūiacēs humectari a flumibꝰ p tracones i. p vias subterraneas vl p meatꝰ xiij. fluuios aut. xv. Qui fōs diuidit in ḡtuor flumina. Unꝰ dictꝰ est phison: q̄ a gāgaro rege indie dictus est gānges: ⁊ iterp̄tat phison hz Ili dorū caterua: qz decē flumina recipit: vel immutatio orizo: qz mutat a facic quā hz in paradiso. Mutat

A Gen. 2.

so. Mutat etiā ꝓm diuersa loca tribus modis. In colore: qz alibi clarus alibi obscurꝰ: alibi turbidꝰ. In ḡtitate: qz alibi puus: alibi diffusus. In sensu: qz alibi frigidꝰ alibi calidꝰ. Hic circūit terraz euilath. i. indiam: ⁊ trahit aureas arenas. Alꝰ dicꝰ est geon vel gīō vl igion q̄ ⁊ nilus ⁊ sonat hiatus terre vel terreus: qz turbidus est. Hic circūit ethiopiam. Alī duo primis noibus vocant tigris ⁊ eufrates. Tigris alal est velocissimū ⁊ ideo fluuiꝰ ille a sui velocitate tigridi eq̄uocatꝰ est. Hic vadit ꝫ assyrios. ¶ Dicit Josephus: q̄ tigris ōz diglat. qō sonat acutū vel angustū. eufrates frugiferꝰ vl fructuosus de quo p quas trāsiret regiones: ḡtī notū tacuit moyses: qz est in chaldea: vñ venerat abrahā. Hec. iiij. vt dixim̄ fluminia ab eo dē fonte manant ⁊ separant: ⁊ iterꝫ q̄dā eorum se cōmiscent ⁊ iterꝫ separant. Sepe etiā absorbēt a terra: ⁊ locis iterꝫ in pluribꝰ emergūt. Inde est q̄ de ortu eorꝫ varia leguntꝰ. Dicit etiā ganges nasci in locis caucasi montis: minus nō ꝓcul ab athlāte tigris ⁊ eufrates ex armenia.

¶ De ꝓceptoꝛ phibitione edulij. Capitulum. xv.

C Gen. 2.

Tulit ergo deus hominez de loco formationis sue in paradisum. ſ. terrestrem vt operaret ibi. ḡtī nō in laborando ex necessitate: sz delectādo ⁊ recreādo: ⁊ sic deus custodiret illuz ſ. hominem. Uel vtrūqꝫ refertur ad hominē vt. ſ. homo custodiret paradisum: ⁊ operaret vt dictū est. Quidā codices nō habēt illū: sed illud. ⁊ tunc est sensus: ⁊ custodiret. i. cōsideraret opus suū homo: vt qō faceret in terra p agricultura obseruaret in se p disciplinaz: vt sicut terra sibi sic ipse obtēperaret suo creatori. Precepitqꝫ ei dicēs ⁊c. Ut hō sciret se esse sub dño: ꝓceptū accepit a dño. Omnis aūt iussio est i duobus in ꝓceptione ⁊ phibitione et ideo vtrozꝫ vsus est dñs. Precepit ex omni ligno paradisi comede. Prohibuit de ligno scientie boni ⁊ mali ne comedas. Et datū est viro mandatū vt p virū etiā trāsiret ad mulierē. Uel forte est ꝓoccupatio: qz fetā muliere vtrūqꝫ simul datū est. Subdit aūt penā si contemneret. Quacunqꝫ die comederis: morte morieris. ſ. ale ⁊ necessitatē mortiꝫ habebis.

Unde alia trāslatio habet planius. Mortalis eris. lxx. plurali ter ponūt. Quacunqꝫ die comederitiꝫ mortemo riemini. Iō creditur a quibusdā vtrūqꝫ dictū ⁊ hic ꝓoccupatū. Facta est aūt hec iussio per aliquā creaturā subiectā sicut ⁊ nobis p ꝓphetas et angelos.

Additio.

De diuersis trāslationibus seniel dicim̄. Añ icarnationē dñi anno. cccxlj. ſpiꝰ ptholōei philadelphi. lxx. interp̄tes florue runt. Post ascensionē dñi anno. cxxiiij. aquila iudeus factꝰ christianꝰ primꝰ interps ex hebreo in grecū floruit adriano regnā te. Deinde post ānos. liij. Cōmodo regnāte theodosio. Deinde post ānos. xxx. sub seuero Symmachꝰ. Deinde post annos. viij. quinta editio hieroso lymis est inuenta: que quia autoꝛ eius ignoratur: vulgata dicitur. Origenis quoqꝫ editio dicit vulgaris: qz ea quasi vulgo vtimur. Deinde post annos. xxviij. sub alexandro Origenes coxerit. lxx. cū asteriſco et obelo postea sine his trāstulit. Hoc̄ de hebreo in grecum trāstulerūt. Quidā de greco in latinū. Plures in primitiua ecclesia scioli vtriusqꝫ lingue de greco in latinū trāsferebāt sermonē. Hieronimus vltimo de hebreo in latinū cuꝰ editio nūcvbiqꝫ fuaꝛ a nobis Periarchō ꝓncipatꝰ Periarchon est liber in q̄ origenes dicit ꝙm adhuc in aere p demonibus pati sient in terra pro hominibus

passus

passus est: hac autoritate. Nihil odisti eorum que fecisti.

¶ De impolitione nominū animātiū principaliter et mulieris formatione. Cap. xvj.

C Gen. 2. DIxit q̄q deus. Nō est bonū hoiem solū esse: faciamus ei adiutoriū ad p creādos liberos qō sit similē illi. Silua eīm de silibus naturaliter nascunt. Sz ne videretur. ade supflua mulieris formatio putāti sibi in aiantibus esse sile ideo addurit de⁹ ad Adā oia terre animātia z aeris. In q̄bus intelligenda sunt z aque aiantia. A parte totū accipe. Uel vniuersa sunt terre. qz ēt que de aq̄s pdita sunt aliq̄d hāt terre in se. Uel potius pisces post ab hoib⁹ sunt cogniti. z inde notati. Nō ptz. qz eq̄uocanē aialibus terre: qz lices his deph̄ēli sūt. Fecit aūt vt oia simul eo nutu venirēt quo oia creauit. Uel forte factū est p angelos. Adduxit autē p duobus vt imponeret nō eis nomina in quo sarēt eū sibi pesse. et sciret Adā nullum ex eis sile sibi. Et imposuit eis noia Adā lingua hebrea: q̄ sola fuit ab initio. Nō indeppendit: qz noia q̄ leguntur vsq̄ ad diuisionem linguarum hebrea sunt. Et non inuento sili sibi immisit de⁹ sopore in adā nō somnū: sz extasim in qua creditur supne interfuisse curie. Unde et euigilans prophetauit de cōiunctione xp̄i et ecclie: z de diluuio futuro z de iudicio p ignē ibidem cognouit: et liberis suis postea indicauit.

¶ De somno Ade. z formatiōe mulieris de costa eius. Cap. xvij.

D Gen. 2. UMq̄ obdormisset tulit dñs vnaz de costis ei⁹: carnē. s. z ossa edificauit ministerio angelo⁹ illā in mulierē de carne carnē: de osse ossa faciēs z statuit eaz ad Adā. Qui ait. Hoc

B nūc os ex ossib⁹ meis: z caro ō car

1. Cor. 11. ne mea. Hoc aduerbium nunc: iudeos traxit in errorē: vt dicāt aliā prius factā: de qua dictum est: masculū z feminā creauit eos. z nunc secundā. q. d. adā. Prior mulier facta est de limo terre mecū: sed hec nūc de carne mea. Et iosephus dicit mulierē extra formatā z in paradisum cum viro translatā: sic dicens. In hūc hortū introduxit de⁹ adā z vxorē eius p̄cipiēs eos plantationis h̄e sollicitudinem. Et ex duab⁹ vxorib⁹ ade innumerabiles sue interminabiles fingūt geneologias: sed ex ipso textu cōincipiendū est in quo semp singl'r sermo est de ei⁹ vxore. ¶ Nota q⁹ de formatione mulieris agendo: de corpore tantum dictuz est. Unde quidā ideo tacitum esse volunt sūt de anima vt daretur intelligi: sic traductam in aiam mulieris de aia viri: sicut carnē de carne. ¶ Augustin⁹ etiā hesitare vr. q̄d sentiendum sit de aia an ex traduce sit an ex nihilo. Sed idipsum q̄ tacitum est de aia potius q̄ eos est. Si eīm anima mulieris fuit ex traduce aliter facta est q̄ aia viri q̄ de nihilo. Et si aliter fiebat faceri non debuit: nec sic facta putarē vt iā audiēramus de aia viri. itaq̄ tacēdo innuit nō aliter putandum factam esse q̄ dicimus prius.

Cane errorē.

Aug. vi det he sitaē: di do scz.

¶ De noibus mulieris. ca. xviij.

D Gen. 2 TImposuit adā vxori sue nomē tāq̄ dom⁹ ei⁹. Et ait. Hec vocabit virago. i. a viro acta et est sumptum nomen a viri nomine: vt materia de materia sumpta fuerat. Etiam denominatio in hebreo hec est. Iz eīm vir dicitur. vn de denominat iste vt a vir virago. hoc nomē ppriū illi⁹ mulieris fuit nunc omniuz est commune. Et ei⁹ syncopatū est ygo. Uirgines dic q̄ diu sunt in integritate natiuitatis sue. Postea vo fracte dicuntur mulieres. Simil'r sicut hoc nomē adā fuit ppriū illi hoi nunc vero cōe. Et adā sonat rube⁹ vel rubra terra quia ām iosephum de rubea terra conspersa fact⁹ est. Talis est enim virgo tellus et vera vel rubea. id est animata: qz sedes anime est in sanguine: vel rubea ām q̄ futura erat. i. sanguinea. i. peccatrix. Sāguis ei nole sepe ōsignat

A Isa. 9. peccatū vt ibi. Ucstimētum concre

A Gen. 3. tuz sanguine. z sanguis sanguinē tetigit. Imposuit ei et aliud nomē ena. scilicet post peccatuz quod sonat vita. eo q̄ futura esset mater oīm viuentium. Tamen quia hic non legitur imposuisse. Sed infra post maledictionē forte quasi piā gens hominis miseriam dixit eam euam quasi alludēs eiulatui parturientium. Masculus enim recenter natus eiulando dicit a: mulier vo e. vel. a. quotq̄ nascunt ab ena.

¶ De prophetia Ade. Cap. xix.

D Gen. 2. APposito nole statim prophetauit dicens. Quamobrem sc̄z qz de latere viri sumpta est. relinquet sepe homo patrē et matrē p pter vxorē suā. et adherebit vxori sue tanq̄ portiuncule sue. Uel ob hāc rē demōstrando vxorē dicit. i. propter hanc mulierem relinquet hō ꝛc. hoc fit quotidie a viris. qz relinquunt cohabitare corporaliter vl' spiritualiter: qz maior est zelus in vxorem: q̄ amor filiorum in parētes: nō dico parētuz in filios. Humor eīm ascendit de trunco ad ramos/ sed non redit. Et ideo nō dixit. quia propter hoc relinquent parentes filios. Et erūt duo i carne vna. id est vnient ambo in vno carnali ope. Uel erūt duo in carne vna pueri generādi. Nō el ex sanguine vno sz ex sāguinib⁹ cōcreatur paruuli caro. Uel sz sint

Additio.

Terra ppriē adhuc virgo erat quia nōdum corrupta hominū ope nec sanguine infecta.

duo psonaliter. erunt tamen in cōiugio vna caro. in alīs duo quis neuter habet potestatem sue carnis.

¶ De statu innocentie eorum ante peccatum. Capitulum. xx.

RAt autem vterq̄ nud⁹ nec erubescebāt. Nihil putabant velā duz: quia nihil sensē rant refrenādum sicut non erubescimus si quis viderit man⁹ et caput z pedes nostros. Inordinatus eīm motus membrorū ipa facit pudenda. Sic et pueri si videantur pudēda eorum non erubescunt: quia bene ficio etatis morū erubescibilē nondum senserunt qui pudendus est et inordinatus: qz nō sine peccato fit: nisi raro spe prolis excusatus: cum tamē excusari potest a peccato: rubore carere non potest. Unde sanctus zacharias cum sanctā elisabeth cognosceret ad gignendum sanctum precursorē domini: tamen videri noluit. Et quibusdā hic visum est deū precepisse vtriq̄ de abstinentia pomi: licet preoccupatum sit.

Gen. 3 Gen. 2 Gen. 2 Gen. 2

tradūt pharens erect⁹ icedit. Elegit etiā quoddā gen⁹ serpētis (vt ait Beda) virgineū vultū habens quia filia filiāb⁹ applaudunt. ⁊ monit ad loquēdū lingua eius: tamē nescientis: sicut et pphanaticos ⁊ energuminos loquit nescientes et ait. Cur pcepit vobis de⁹ vt nō comederetis de oi ligno paradisi. i. vt comederetis de ligno: sed nōde oi. Queritur ex respōsione occasionē inemit dicendi ad q̄ venerat. Et sic factū est. Cū esn̄ quasi dubitando dixit mulier. ne forte moriamur: qd dubitans ad qualibet ptē de facili flectit: vñ secur⁹ de impatiōe ait. Nequaq̄ moriemini: imo deus nolēs vos similari ei i scia: ⁊ sciens q̄ cū cōederet ex ligno hoc eritis sicut dij scientes bonū et malū: quasi inuid⁹ phibuit. Et elata mulier volēs similari deo adcēnit.

F Wendor ē. Joā. 8.

¶ De esu pomi et statu post peccatum. Capitulum. xxij.

Gen. 3.

VIdit ḡz mulier pul⁹ q̄ lignū eēt pulchrū visu. i. mūdū ⁊ ex odore vl' tactu notās q̄ ad vesc̄dū suaue cōcedit. deditq̄ viro suo forte p̄monēs ꝓbis psuasibilibus q̄ trāsit legislator benignitatis cā. Qui ⁊ ei facile adcēnit: qz cum crederet pul⁹ mulierē stati moritura inxta ꝓbū dn̄i: ⁊ vidisset nō fuisse mortuā: dictū hoc a dño estimauit ḡsi tm ad terrorē: et comedit. Et apti sunt oculi eor. i. visus tale dd pceperūt: qō nō añ discōuenientia. s. nuditatis. Uel nō de oculis corpis intelligēdū est cū dictū sit. Uidit mulier lignū ⁊ cetera. Non et accesserūt ad lignū ḡsi palpones. Sz oculis eor. dicimus cōcupiscentiam et cognitionem eius. Erant enim in eis naturales motus cōcupiscentie: sz repressi ⁊ clausi: vt in pueris vsq̄ ad pubertatē ⁊ tunc tanq̄ rivuli apti sunt ⁊ ceperūt moueri et diffundi quos cū prius in se esse nō sensissent: tunc experti sunt ⁊ cognouerūt eos. Et sicut lobedientes fuerūt suo supiori sic ⁊ membra ceperūt moueri ꝑ suū superius. id est rationem. Et primū motum concupiscentie contrarium rationi senserūt in genitalibus et sua contra se moueri: videntes erubuerūt. Unde et illa pudēda dicta sunt. Cetera quidē membra ad nutū hominis stāt aut mouentur: pudenda non. Quia vero hec est porta propaginis et inobedientia mēbrorum: quasi lignū inobedientie parentum scriptuz est i porta. Et cognouerūt se nudos: idest disconuenire pudenda. i. erubuerunt videri pudenda. Tamē iosephus tradit sciētiam cognoscēdi se nudos: ⁊ intelligēdi cōfusionē suā: habuisse ex esu ligni: quasi hunc effectum naturaliter habentis dicēs. Ista nāq̄ plantatio causa acuminis erat ⁊ intellectus.

Peccati pena

¶ De maledictionibus serpentis viri ⁊ mulieris. Cap. xxiij.

C Gen. 3.

Unc fecerunt sibi perizomata: id est succinctoria quasi bracchas breues vt eam pestria. Nec sine cā de folijs ficuum: qz de succo eorum si teratur caro hominis inuncta statim ibi sentit voluptatis pruriginem: vt quasi per hoc ostēsuz sit: quia pruriginem voluptatis iam in carne senserant: que prurigo desinat pruriginem voluptatis quā ipsi habuerunt. hinc quidam dicūt ficū fuisse arborē phibitā. Et audierunt vocē dn̄i deambulātis vt ex ipso suo motu iā videret eos arguere: qz nō steterāt in p̄cepto. Loqbat autē p subiectā creaturā eis. Et abscōderūt se a facie dei in medio lignorū. Uocauitq̄ dn̄s virū. s. cui dederat p̄ceptū: ⁊ increpādo nō ignorādo ait. Adām vbi es. q. d. Uide i qua miseria es. Qui ait.

Additio.

Idest femoralia de cāpania vbi boies cursores sunt: vt expeditius currant.

Abscondi

Abscondi me: qz nudus erā. Stulta respōsio: quasi displiceret nud⁹ qui talis fuerat fact⁹. Et ait dn̄s. Quis hoc indicauit tibi nisi q̄ de ligno comedisti? Ille vero nō humiliter cōfitēs: sed peccatū in prorem retorquēs imo in ipm mulieris datorē ait. Mulier quā dedisti mihi sociā: dedit mihi de ligno ⁊ comedi. Et ad mulierē ait. Quare hoc fecisti. Nec ipsa se accusauit ſz obliquauit pcm in serpētē: tacite ꝓo in autorē serpētis. Serpens vero nō interrogatur: qz p se hoc nō fecerat: sed diabolus p eū.

Adā. peccati pena.

C Gen. 3.

¶ Et maledicēs eis: incepit a serpēte: ordinē seruās ⁊ pgruū maledictionū numerū. Serpēs enim ⁊ prius ⁊ plus peccauit: qz in trib⁹ mulier pōt: ⁊ minus eo sed pl⁹ viro: qz i duobus. homo postremo ⁊ min⁹: qz i vno. Serpēs inuidit: mētitus est: decepit. His trib⁹ redditē sunt tres maledictiones. Qz inuidit hois excellētie: dictū ē ei. Super pectus tuū gradieris. Qz mētitus est: punit⁹ est i ore: vñ terrā comedes oibus diebꝫ vite tue. imo abstulit ei vocē ⁊ posuit ei venenū i ore. Qz cepit accepit hoc. Inimicitias ponā inter te ⁊ mulierē. Hinc innuitur q̄ ena penituit. Ipsa cōteret caput tuū qō natura liter suat serpēs quasi sedē vite. Et tu insidiaberis calcaneo illius maxime. Et sicut naturale odiū ē iter equos ⁊ griphes/lupos ⁊ canes/sic iter hominē ⁊ serpētē. Sicut em̄ venenū serpentis hominē sic sputū hominis ieiuni perimit serpētē. Et qz adhuc nudi erāt: serpēs mō holez timet nudū: ⁊ fugit ⁊ in vestitū ilsilit. In duob⁹ peccauit mulier. Superbiuit ⁊ vetitū comedit. Qz superbiuit: humiliauit eā dicēs. Sub p̄tē viri eris violēta: vt etiā vulneribus te affligat in defloratione. Nūc quidē subdita est viro cōditione ⁊ timore. cui prius subiecta fuerat: sed amore. Et qz in fructu peccauit in fructu hoc punita est. Unde dictū est ei. In dolore paries. Quod dictū est ei in dolore: maledictio est: sed paries bñdictio est. Maledicta enim est sterilis. Et ita in punitēdo non est oblitus: misereri deus. qō etiā in alijs maledictionib⁹ hominum notāduz est. Adam: qz in solo esu peccauit in labore ḡrenti sibi edulij punitus est sic. Maledicta terra in opere tuo: sz ꝓ opere tuo. i. ꝓo peccato: ꝓo quo factū est: vt terra que bonos prius ⁊ vberes fructus spōte faciebat. deinceps raros nec sine hois labore. quando q̄ etiā ꝓ fructib⁹ spinas ⁊ tribulos germinabit. Et addidit. Et comedes herbas terre: quasi etiā in hoc par eris iumento. Terre autem maledixit: qz de fructu terre trāsgressio facta est: ⁊ nō ads. Inde est q̄ comedit dn̄s piscem: sed non legitur comedisse carnez Sz nō vsuetium de terra maledicta: nisi forte de agno paschali: ꝓo peccato legis. Addit ergo ó labore. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: donec in terrā reuertaris. i. donec moriaris: quia terra es ⁊ in terrā ibis. Pulchre dictū est: ibis. quia qui i eodē statu stetisses: donec trāsires in melius si velles: mō de miseria in miseriam ibis more fluētis aque. Et tūc Adā plagēs miseriaz posteritatis sue vocauit vocē suā Euam vt dictum est.

Tzargumētum ab ausu tzarge nesgatiue.

¶ De electione eorū dez de paradiso ⁊ Rōphea ignea. Cap. xxiiij.

Gen. 3.

Fecit ḡz ḡsi daz. i. insitit vt sibi faceret.

Ene peccatorum pena.

A i. cor. ii.

Ecitq̄ dn̄s ade ⁊ vxori eius tunicas pelliceas. id est de pellibus mortuorū animaliū vt signum sue mortalitatis secum ferret. ⁊ ait. Ecce ḡ dā fact⁹ est ḡsi vn⁹ ex nobis: ironia est. quasi voluit esse videns: sed in cuidēti est mō q̄ non est. Nec est vox dei insultātis: sz vox a ſpbia corrigentis: ⁊ est vox trinitatis. Uel est vox dei ad āgelos: ⁊ est vox plāgētis: qō patet: qz factus est a me: vt esset quasi vn⁹ ex nobis si stetisset.

Nunc

Nunc ergo ne forte mittat manū suā ⁊ sumat de ligno vite et comedat et vivat ineternum. Apostolus dicit. quasi videte vl cauete vel ejicite eū. Dura videl dei s. ntētia q̄ pctictis penis penā eiectionis addidit. Sz cōtra. hanc enim penā quā decerat misericorditer temperauit vt verum de eo appareat. Cū iratus

C Abac. 3.

fueris misericordie recordaberis: qz cū victuri erant in miseria quanto esset vita diuturnior tanto miserabiliorz. Si ergo gustassent ō ligno vite diutius viuētes diutiꝰ miseri essent. Nec est mirū si etiaz post peccatuz p esuz ligni illius diutiꝰ vixissent cum adhuc sint quedā mixte vt ventus in quibꝰ nullus moritur sic etia languor fit i solis arboruz apud seres: cuius esu vita protelatur. Etiam alexander scripsit aristotelidi secerdotibꝰ arborū solis ⁊ lune q̄ esu pomorum lōgissimaz agāt vitā. Et sicut dixerat emisit eū dñs de paradiso voluptatis vt operaret terrā de qua assumptus est. i. damascenū de q̄ sumptus fuerat: i quo Cain Albel suū fratrē interfecit iuxta quē Adam et Eua sepulti sunt in spelūca duplici. Et collocauit ante paradisuz voluptatis cherubin ⁊ flāmeū gladiū atq; versatilē: vt Angelus arceret diabolū: ignis holem. Vl ministerio Angelorum posuit ignē ibi qui intercluderet paradisi ingressum qui nomine gladiū nō est insibet sed versatilis dicit. id est vtrobiq; secātis: qz pena fuit homini in vtraq; parte sui puniri in anima: scz ⁊ in corpore. Uel dictꝰ est versatilis. idest aptus ad versandū. i. tollēdū cum deus vellet. Ablatus enim fuit ad tempus in trātibus helie ⁊ Enoch. penitus vero nō. donec i morte christi fuit extinctus. Si queritur quid cōsumebat ignis ille. Potest dici: quis quedā species est ignis: sicut in vita beati Nicolai legitur eū si manuz adhibes ardorem sentis: sed nō pateris adustionē: nec eget materia quā cōsumat: et taliter vrit spirituz. ¶ Iterum si querit. quare permisit deus hominem tētari cuz euz sciret lapsurū. Et de multis in hunc moduz dicim. Istum ad presens attinet opus qz sic voluit. ¶ Si queritur cur voluit: insolubilis est q̄stio ārere causam diuine voluntatis cum ipa sit summa causa omnium causarum.

Additio.

Quod dictū est vivat in eternū ad opinionē hominis trahēdū est. q. d. ⁊ comedat hac opinione vt vivat in eternū vl eternū accipit p multo tēpore. Quidā tradunt eos fuisse in paradiso. vij. horas.

Additio.

Eiectionem pl motū parētum representat ecclesia in capite leuinū cuz ejicit ex se penitētes. cilicium dat in signum tunicarum pellicearū cinerem sub his verbis cinis es ⁊c. ⁊ i memoriā maledictionis: ejecti ardentes cādelas ferunt: qz p opere quo potuerūt manus ad pomuz vetitū appositā ē ignea rōphea paradiso. Trāseunt quoq; ad aliam ecclesiaz. et claudūtur coraz eis fores in signū aditꝰ paradisi quōdam occlusi. Non ad mensam: sed super terrā comedunt: qz maledicta terra in opere tuo. Nemo dicit eis aue: qz nōdū mutatam erat nomē Eue qō in salutatiōe dtē virginis maxie factum est.

Hereos nomen loci est.

¶ De generationibus Ade. Capitulum. xxv.

Adam cognouit vxorez suā ⁊ nō in paradiso. sed iā rens ⁊ electus. Breuiter legislator generationes ade transit festinās ad tēpora Abrae patris hebreorū ⁊ plures subticet Adefilios ⁊ filias. Sz Methodius martyr otauit dum esset i carcere: et reuelatū est ei a spiritu de principio ⁊ fine mundi. quod ⁊ otauit et scriptum ⁊ simpliciter reliquit dicēs q̄ virgines egressi sunt de paradiso. Et ano creatōis vite Adā xv. natus est ei Cain: ⁊ sororem eius chalmana. Et si ēm factꝰ est Adaz quasi in etate triginta annorū tamen fuit vnius diei ⁊ anni. et p sit duorū annorū ⁊ trīū: ⁊ sic de ceteris. Et potuit ante Cain multos genuisse q̄ tacētur hic. Post alios xv. annos natꝰ est ei Abel et sororem eius Delbora. Anno vite Adam cxxx. Cain occidit abel: ⁊ luxerūt eum Adā ⁊ Eua cētū annis. Tūc natus est ei Seth. xxx. anno p̄me ciliadis: idest prime etatis. Unum seculū: scz spaciū mille annorū. ciliadē dicimus Inchoat etiā methodius secula post. cc. annos Ade ⁊ vocat seculum vnam ciliadē. Et consonāt in hoc. lxx. q̄ dicunt Adam cxxx. annorum esse cum genuit Seth. sed tamē i hebreo ē cxxx. Et omittūt hebrei. c. x. ānos in etus. ¶ Sed th redeamus ab brevitatez geneſis. Cōcepit Eua ⁊ peperit Cain qui interpretatur possessio, rursumq; peperit Abel quod sonat luctꝰ vel meroz vel vapor: quasi c ito trāsiturus tanq; nomine prophetatuz fuerit: quod de ipso futurū erat: tamen secundum Josephū interpretatur nihil hic: quia non reliquit semē super terram. Abel fuit pastor ⁊ Cain agricola. Cum enim esset malignissimus vt etiam auaritie consuleret sue primus terraz incoluit.

Cilias.

Additio.

Locus i quo lxx interpretū dicitur. vall lachrymarū iuxta ebron. Cilios bis mille iterpretat. et vbi nos. vj. etates dicim. greci dicūt. vj. cilia des. non q̄ omnis etas mille habuerit ānos Quedā enim plures q̄dā pauciores habuit.

Notes dignus causa omnium causarum.

¶ De oblationibus fratrum. Capitulum. xxvj.

Post multos dies obtulerunt dño munera Cai de frugibꝰ Abel ꝑm Josephū lac ⁊ pri mogenita agnorum. Moyses ait de adipibus eoz. i. de pinguioribꝰ gregis etiā obtulit. Credit Adā in spū docuisse filios vt offerrent decimas deo ⁊ primitias. Et respexit deꝰ ad Abel ⁊ ad munera eiꝰ. ad Cain vero ⁊ ad munera eiꝰ nō respexit: qz placuit deo Abel. ⁊ p ipso placuit oblatio eiꝰ q̄ quō cognitū fuerit alia translatio aperit. Inflammauit deus sup Abel: ⁊ super munera eiꝰ. Ignis enim de celo oblationē eiꝰ incēdit: vt legit helie factū in carmelo ⁊ i Leuiticio sub Moyse. Munera vero Cain ex auaritia hominis nata deo nō placuerunt Iratusq; ē Cain ⁊ cecidit vultꝰ eiꝰ pre verecūdia minorē sibi platū vidēs. Increpās ergo dñs Cai ait. Quare iratꝰ es? Nōne si bñ egerꝰ recipies pmiū. scz in me vel pro recipies? Theodotiꝰ posuit acceptabile erit munꝰ tuū. Si nauit male: statim pctm̄ in foribꝰ aderit. i. prōpto est. ⁊ i voluptate p quā ingressꝰ est ad opꝰ. Sz tū qz liberi es arbitriū: sub te. i. i potestate tua erit appetitꝰ eiꝰ petit: ⁊ dominaberis illiꝰ si volueris. Alia trāslatio hz. Quare cōcidit vultꝰ tuꝰ? Nōne si recte offeras ⁊ recte nō dimidas peccasti? Quiesce. Ad te querfio eiꝰ: ⁊ tu dominaberis illius. i. in te est vt a peccato cōuertaris. Recte obtulerat: qz deo: qz creaturā creatori: scz nō recte diuiserat. qz seipsum qui melioz erat oblationē obtulerat diabolo. Vl nō recte diuisit: qz meliora sibi retinuit. spicas ꝙ attritas ⁊ corrosas secꝰ viā dño obtulit.

A Gen. 4.

A Pe. 11.

F 3. re. 18

A Le. 10.

A Et similiter. 2. para. 7

¶ De morte Abel. Ca. xxvij.

Quidē itaq; Cain fili suo dixit ad euz. Egrediamur foras in agrū: vl trāseamꝰ. Dicit Hieronimꝰ: qz hoc furtiue i Samaritanoꝝ

B Gen. 4

Universidad de Deusto Biblioteca

ritanoꝝ libris ⁊ nostroꝝ reperitur. Non cñ legitur q̃d dixerit ad eũ sed intelligendum est q̃ dixerat eiverba dñi increpãtis scz. Et tunc cõsurrexit adnersus Abel. ⁊ interfecit eũ: ⁊ dixit dñs ad eum. Ubi est Abel frater tuꝰ. Nõ ignorãdo: sz increpãdo ipropersãs fratricidiũ. Qui cñvellet occultare factũ dixit deus. Uox sanguinis fratris tui Abel clamat ad me de terra. i. noxiuz est qõ fecisti: qz effusio sanguinis hoc iudicat: nec eget accusatore qõ in euidẽti est. Inde ẽ q̃ in ecclia quorũdã mos est ẽt si nemo accuset p̃ sanguinis effusione suspecti in loco sacro trahũtur in cãz: qz sangnis clamat quod si nesauerint: iudicio dei examinẽtur: ⁊ iuramẽto. Nunc ergo maledictꝰ eris super terrã vagus ⁊ pfugus. Merito iste maledicitur ⁊ nõ Adã qz sciẽs iste penã prime prenaricationis inde fratricidium addidit. Timẽs ergo Cain ne vt bestie deuorarent eũ si egrederet ab hominibus vel si maneret cũ eis occideret eũ pro peccato suo dãnãs se ⁊ desperãs ait. Maior est iniquitas mea q̃ vt veniã merear. Omnis q̃ inuenerit me occidet me. Ex timore hoc dixit vel optando dixit quasi diceret: vtinam occidat me. Dixitq̃ ei deus. Nequaq̃ ita fiet. Non cito scilicet mozieris sed omnis qui occiderit Cain: supplẽdũ est. liberabit eũ a timore: a labore: ⁊ miseria. Et tunc addit impersonaliter septuplum punietur. i. punitio fiet de eo dñ vinet in pena vsq̃ ad septimã Lamech qõ cõsonat trãslationi. lxx. Omnis q̃ occiderit Cai. septẽ vindictas eroluet. Tradũt quidã penaz eius duraſſe vsq̃ ad septimã ei⁹ gñationẽ: qz septẽ peccata cõmisit. Nõ recte diuisit: fratri inuidit: dolose egit: vocans in agrũ occidit: procaciter negauit: desperauit: penitẽtiã dãnatus nõ egit. Uel ois q̃ occiderit Cain septuplum punietur. i. pluſq̃ ipe Cain pro phibitione homicidiũ q̃ nõdũ fuerat facta Cain. Et posuit deus signũ i Cain: tremorẽ capitis. Qz fratrẽ suũ q̃ erat caput ecclie occiderat: vt sic sciret a dño punitus excõicatus: ⁊ indignus misericordia nec interficeretur. Tũc egressus a facie dñi habitauit ad plagã orientalẽ eden. i. deliciarũ nõ in delicijs: sed versus terrã deliciarũ Josephꝰ ait: ⁊ multã peragrãs terrã cũ vroze sua chalmana collocatus est in loco q̃ nayda nũcupat in q̃ ci ẽ filij nati sũt. Hieronymus tamẽ dicit. Nõ est terra nayda vt vulgus nostrũ putat. sed habitauit in terra nod id est instabilis et vagus quod sonat nod. et dicitur Cai nod.

Cain pena.

Additio.

Maior est iniq̃tas mea q̃ fit id quo veniã merear. q. maior iniquitas mea omni merito.

Additio.

Qui receperãt pentateucũ vt liberarẽtur aferis. sed corrupẽrãt multis addẽdo scõm numerum.

Additio.

Electionẽ Cain representat ecclesia excommunicãdo sanguinarios precipue cũ cãdelis extinctis: quia ⁊ illeꝛ isti vitã fratruz extinxerunt.

¶ De gñatiõibꝰ Cain. Ca. xxviij.

Cognouit Cal vroꝛẽ suã q̃ pepit ei enos ⁊ fecit ciuitatẽ: ⁊ dixit eã Enos ex nole filij sui enoch. hic pz q̃ tam multi homines erant: ⁊ si non dicatur eorum generatio quos cõuocauit Cain ad vibem faciendam: quorum auxilio eam fecit. Et ait Josephus: qz rapinis ⁊ violentia opes congregans: suos ad latrocinia inuitabat: ⁊ simplicitatem vite hominuz adinuentionem ⁊ inequalitatem permutauit mensurarum ⁊ ponderũ ⁊ ad calliditatẽ ⁊ corruptionem pduxit. Terminos terre primus

S Gen. 4

mus posuit: ciuitates muniuit siue murauit: ⁊ timẽs quos ledebat ob securitatẽ suos invibꝰ collegit. Porro enos genuit irad. qui maniachel: q̃ matusael: q̃ lamech q̃ septimus ab adam ⁊ pessimꝰ: q̃ primus bigamiã introduxit: ⁊ sic adulteriũ cõtra legẽ nature ⁊ dei decretũ commisit. In prima enim creatiõe vnica vnico facta est mulier: ⁊ deus p̃ os ade decreuerat. Erũt duo in carne vna. Accepitq̃ duas vxores adã ⁊ sellã. Genuitq̃ ada iabel: q̃ adinuenit portatilia pastoꝝ tẽtoria ad mutãda pascua ⁊ greges ordinauit: ⁊ characteribꝰ distinxit: separauitq̃ scõz genera greges oniũ a gregibꝰ hedoriũ: ⁊ ꝑm qualitatẽ vt vnicolores a gregẽ sparsi velleris: ⁊ ꝑz etatẽ vt anniculos a maturioribꝰ ⁊ cõmissuras certis temporibus faciendas intellexit. Nomẽ fratris eius tubal: pater canentium in cithara ⁊ organo. Non instrumentoriũ quidem que longe post inuenta fuerunt: sed inuentoꝝ fuit musice. i. cõsonantiarum vt labor pastoralis quasi in delicias verteretur. Et qz audierat adam ꝑphetasse de duobus iudicijs ne periret ars inuẽta scripsit eã in duabꝰ columnis in qualibet totam vt dicit Josephꝰ vna marmorea: altera latericia: quarũ altera non diluueretur diluuio: altera nõ solueretur incẽdio. Marmoreaz dicit Josephꝰ adhuc esse i terra syrica. ¶ Sella genuit tubalcain: qui ferrariaz artẽ primus inuenit: res bellicas pruden ter exercuit: sculpturas operum i metallis in libidinem oculoriũ fabricauit. Quo fabricãte tubal de quo dictũ est sono metalloriũ delectatus ex ponderibꝰ eoꝝ ꝓportiones ⁊ cõsonãtias eoꝝ q̃ ex eis nascuntur excogitauit: quã inuẽtionem greci pythagore attribuunt fabuloſe: sicut ⁊ ex ope fructicum excogitauit operari. i. sculpere in metallis. Cũ enim fructices incẽdisset in pascuis: vene metallorum fluxerunt in riuulos: ⁊ sublate lamine figuras locoꝝ i quibꝰ iacuerant referebãt. Sozoꝛ vero tubalcain: nocma: que inuenit artẽ varie texture. Lamech aũt ꝑm Josephum res diuinas sapiẽter sciẽs: videns enim communi pene subiacere: sibi vero deberi maiozẽ pe nam: ꝓdixit hoc mulieribꝰ suis sic: quoniam occidi virum in vulnus meum: ⁊ adolescentẽ in liuorem meum: septuplus dabit vltio de Cain. We lamech vero septuagies septies. Lamech vero vir sagittarius diu viuendo caliginem oculorum incurrit: ⁊ habens adolescentem ducẽ dum exerceret venationez ꝑ dilectiõe tantũ ⁊ vsu pellicij: quia non erat vsus carniũ ante diluuiũ: ea su interfecit Cain inter fructeta: estimãs feraz quẽ qz ad iudicij inuenis dirigẽs sagittã interfecit. Et cũ experiret q̃ holem scz Cain interfecisset/iratꝰ illic cũ arcu ad mortẽ verberauit eũ. Occiderat ergo Cain in vulnere adolescentẽ in. liuoꝛe vulneris. Uel vtrũq; occiderat in vulnus ⁊ liuoꝛẽ suũ id est i dãnationẽ suã. Et ideo cũ peccatũ Cain punituz esset septuplũ vt diximus suũ punituz est septuagies septies. i. lxx. anime ⁊ septez egresse de lamech in diluuio perierunt: Uel hoc numero maioritatem pene tantum notat. Hebreus ait mulieres iuesepe male tractabant eum. Unde ipe iratus dicebat eis se pati hoc pro duplici homicidio quod egerat tamen terrebat eas subdẽdo penam. q. d. Cur me vultis interficere? Grauiꝰ punietur qui me interficiet q̃ Cain.

Primꝰ bigamus.

Lamech.

Muſice inuẽtor.

Primꝰ metallorum opifex.

¶ De seth ⁊ eius generatione. Capitulum. xxix.

Cognouit ꝑz adã adhuc vroꝛẽ suã q̃ pepit filiũ ⁊ vocauit eũ seth dicit Hrab⁹ post mortẽ abel voluisse adã nã vltra vroꝛẽ suã se cognituꝝ sed deo iubẽte ꝑ angelũ fecisse vota: vtde

Gen. 4.

filius de eo nasceretur. Tamen ioseph⁹ dicit qz abel extincto et Cain effugato: adā ō ꝓcreatio ne filiox cogitabat. ⁊ vehemēter eū generationis amor angebat hanc cogitationē ꝓpagationis potuit vocare stra bus ꝓceptū dñi qz iusserat Crescite ⁊ multiplicamini. Sed ⁊ seth natus est filius quē vocauit enos qō sonat homo vel vir quasi rationalis ⁊ fortis: qz primus cepit invocare nomen dñi. Forte inuenit verba deprecatoria ad invocādū deū. Sed plerīq hebreox arbitrātur q imagines ad honorē dei ex cogitauerat ⁊ errāt. Uel forte ad excitādā pigritiā memorie dei effigiauit dñm vt mō fit in ecclesia.

A Gen. 5.

¶ Epilogū inserit. Capi. xxx.

Hic est liber ghatiōis ade. Repetit de ghatione ade vt integrū ordinē genealogiax ꝓsequat. Uñ q dā incipiūt ab adā ꝓmaz etatē. Alij a seth: quibus assentit methodi⁹. ⁊ iō hoc. ōt: qz de abel nullus nat⁹ est: ⁊ ghatio Cain tota perijt diluuio. Uixit adā. cxxx. annis. ⁊ genuit seth ad imaginē ⁊ similitudinē snā ipe ad imaginē dei: relicā ad imaginē ei⁹ ade qō fere id⁹ est. Uel poti⁹ mortalis mortales. Unde qualis terrenus tales ⁊ terreni. Forte Moyses centū annos luctus ade prętermisit: qz vt diximus. lxx. ⁊ methodius ⁊ iosephus. cccxx. annorum eū fuisse scribunt cum genuit seth. Iste genuit enos: qui cainam: qui malaleel/qui iareth/ qui enoch/ ā matusalē/qui lamech/qui noe. Sicut ergo in ghatiōe Cain septim⁹ scz lamech fuit pessimus: ita in generatione seth septimus. s. enoc fuit optimus. Et trankulit illuz deus in paradisū voluptatis ad ths: vt in fine temporū cū helia cōvertat corda patrū in filios. Judei tñ causā hnius trāslatiōis attribuūt potius septenario ꝓp sanctitati ei⁹. quia plures legūtur sanctiores eo: quorū null⁹ trāslatus est. Intrō em aiūt deū oia sub septenario dispo suisse q etiaz dicunt eū septē celos creasse: ⁊ cuiq nomē suū datum: ⁊ septem terras quas dauid fundamēta mōtiū vocat.

Additio.
Legitur adam xxx. habuisse filios ⁊ totidē filias ꝓter cain et Abel.

Additio.
Enoch quasdā lras inuenit et quosdā libros scripsit sub quo adā intelligitur mortuus.

B

Walchie.

De matusalē

¶ De annis matusalē diuersse sunt opiniōes. Scōz cōputationē. lxx. vixit annos. xiiij. post diluniū sm̄ō legit fuisse i arca nec trāslatus vt enoch. Quidaz dicunt q mortu⁹ fuerit ante diluniū sex annis. Hieronym⁹ asserit q eodē anno in quo fuit diluniū mortu⁹ est. qō etiā diligēs cōputatio annoū eius sm̄ genesim manifestat. Tñ oēs in numero annox vite ei⁹ cōueniūt: qz vixit annis nōgētis sexagintanonē: Porro noe fuit decimus ab adā i quo prima etas terminata est ita q et ipse fuerit i ea. Hui⁹ etatis ānos. lxx. ponūt duo milia. ccxliij. alij. lxiiij. Hieronymus non plene duo milia. Methodius duo milia. Ipē tñ p ciliades scīa disponit: nec apponit annos si superssint ⁊ ideo nihil certum de numero annorum tradidit.

¶ De causa diluuij. Cap. xxxj.

A Gen. 6

De vero cū ingētox esset annox genuit sem/ chā/ ⁊ iaphet. Moyses dicturꝰ de diluuio prēmisit cāz ei⁹ dicēs. Cū cepissent homines multiplicari sup terrā: viderunt filij dei. i. seth religiosi filias hoi ż. i. de stirpe Cain ⁊ vicit cōcupiscētia acceperūt eas vxores: ⁊ nati sunt inde gigātes. Tēpus quidē qñ factū fuerit hoc vtrū sub noe vel añ vel multū vel parū añ non determinat. ¶ Josephus aūt dicit q vsqz ad septimā generationē boni ꝓmāserunt filij seth. seth. post ad mala ꝓgressi sunt recedētes a solēnitatibus paternis ⁊ ob hoc cōtra se deū irritauerūt. Nam multi angeli dei/ id est filij seth. (id est q supra filij dei) cū mulieribus coeūtes iuriosos filios genuerūt: q ꝓpter ꝓfidētiā fortitudinis gigantes a grecis dicti sunt.

Nota.

¶ Methodi⁹ causam diluuij holz scz peccata diffusi⁹ exequit dicēs: qz quingētesimo anno ꝓme ciliadis id est post primam ciliadē filij Cain abutebant vxoribus fratrū suox nimijs fornicatiōibus. Sexcētesimo vero ano mulieres i vesaniā verse supgresse viris obtutebātur. Mortuo adaz: seth separauit cognationē suā a cognatiōe Cain/ q redieratad natale solū. Nam et pr̄ viuēs ꝓhibuerat ne ꝓmiscerēt ⁊ habitauit seth in cordan i q dazmōte primo paradiso. Cain habitauit i cāpo vbi fratrē occiderat. Quingētesimo āno sēde ciliadis exarserūt holes in alterutrū coeūtes. Septingētesimo anno sēde ciliadis filij seth cōcupierunt filias Cain/ ⁊ ide orti sunt gigātes. Et i cepta tertia ciliade inūdauit diluniū. Sic ordinat methodi⁹.

Additio.
Potuit etiā eē vt icubi demones genuisset gigātes a magnitudine corpox denolatos: sic dicti a geos qō est terra: qz icubi vel demones solēt in nocte opprimere mulieres: sz ēt imanitati corpoz rñdebat imanitas aiox. Post diluniū tñ nati sūt alij gigātes i hebrō: ⁊ p⁹ fuerūt i thā ciuitate egypti: a q⁹ titānes dicti sunt: ō quox stirpe fuit enachim: cui⁹ filij habitauerūt i hebrō: de q⁹ ort⁹ est golias ⁊ q dā alij. Iratusqz deꝰ petis holz dixit, penitet me fecisse holez q. d. Faciā qō solet facere hō penitens opis sm̄: delet em̄ qō fecerat. Et ē sensus delebo holez quē fecerā. Nō em̄ ꝑmanebit spūs me⁹. i. indignatio mea in hoie in eternū qz caro est. q. d. Nō puniā eū eternaliter vt diabolū: qz fragilis est. sz hic reddā qō merek. Et tñ ꝓpter q⁹ disperdā eū: dabo ei tēpus penitudinis si voluerit: erūtqz dies illius ad penitēdū scz. cxx. annoz. Nō em̄ itelligēdū est de spū hois sz de dei indignatiōe. Nec est terminus iste humane vite post diluniū. cū post diluniuz inueniaꝝ hō amplj⁹ vixisse. et vtit dñs hoc añ annos. xx. q⁹ ieiperet fieri arca vt dicit hieron⁹. q facta legit. c. annis. Uel sm̄ strabū ab eo anno dixit qno cepit arca fieri. sz qz i malicia pseueranerūt añ prefixū tempus scz cētesimo annodeleti sunt. Tñ iosephus dicit hūc terminuz vite hoim statutū. Q⁹ aūt dō e⁹ fact⁹: dolore cordis intrinsec⁹: forte nihil aliud est q⁹ q⁹ holes lacerdat quantitas diuine offense. Uel antropopatos est: scz humanā ꝑ passio qñ attribuit deo q⁹ hoie ē.

De gātib⁹.

¶ De arca Noe ⁊ qūo dñs locut⁹ est noe. Capitu. xxxij.

B Gē. 6.

Deo vero erat pfect⁹ in ghationib⁹ suis q̄ si nō illi⁹ pfectiōi q̄ est in patria: sz sēm modū ghationis sue scz terrene. Et dixit dñs ad noe. Finis vniuerse carnis venit coram me ꝓter eos qui i arca erūt saluādi: dispdā eos cū terra. cū fertilitate terre. Tradūt q⁹ vigorē terre ⁊ fecūditatē lōge inferiorē esse post diluniū q⁹ añ vnde esus carniū hoi ꝓcessuo est cū antea fructib⁹ terre victitaret. Fecit Noe iurta ꝓceptum dñi arcā de lignis lenigatis. i. politis: vel quadratis. Alia lra: vel bituminatis lōgitudine. ccc. cubitox. latitudine. l. altitudine. xxx. ad modū scz humani corpis i quo lōgitudo sexies est maior latitudine: ⁊ decies maior altitudine. Est aūt lōgitudo aplāta vsqz ad verticē. Est latitudo a crate lateris ad cratē. Altitudo a dorso vsqz ad vētrē. ¶ Q⁹ tñ multi de corpe xp̄i tñ dictum esse volunt

volūt: qz sic legit in Isidoro q̄ humani corpis instar ostēdit in quo christ⁹ apparuit. Fuit ergo hec arca in fundamēto quadrata: z i forma altera pte lōgiori ab āgulis in arctū ascēdēs donec i cubito summitas eius pficeret. Bitumine intus z extra linita est: qđ est gluti ferutissimū quo ligna linita non dissoluūtur aliqua vi vel arte: nec materia vel macerie bituminata solui pōt sine mēstruo mulieris. In lacubus indee supnatās colligitur. In syria limus est a terra estuās. Facta sunt in ea cenacula z tristega. i. distinctiones dicte a trica. Dicit alia translatio bicamerata z tricamerata. Habuit enim quinq; cameras: quas Augustin⁹ etiā preter sentinā dicit ibi fuisse dicens sup tabulatū sentine fuisse bicameratā. Una em̄ camerarū erat stercoraria altera apothecaria: et sup hāc māsionē erat alia tricamerata. Laterales camere erāt vna immitiū altera mitiū alialium: media hominū z aiāliū.

Additio.
Quasi agricole locutus est dom⁹ vt faceret scz nauē instar arconij: id est ad conū tendētis vel forte ab arcendo: quia vndiq; clausa.

Additio.
Qđ dicitur arca habuisse. xxx. cubitos in altū in corpore ei⁹ intelligēdū est. id est a fundo vsq; ad tabulatum. Impossibile em̄ est eē operturā ei⁹ nō plus ascēdisse: z tigna. xxx. cubitorū tantū operire lōgitudinē et latitudinem.

Not a Augustini.

Et habuit ostiū vbi bicamerata z tricamerata iungebant. ¶ Alij vo has q̄nq; cameras i altitudinē sola disponūt inferiorē: q̄ z sentina stercoraria dicētes. Scōam supra illā apothecariā. Tertiā immitiū animaliū z serpentū vbi he iūgūtur ostiū ponūt. Quartā mitiū animaliū. Supremā hominū z auiū.

¶ Iosephus tā dicit arcam quatuor cameras habētē forte stercorariā vel sentinā nō includēs. Fecit in ea Noe fenestrā quā hebrei criftallinā fuisse tradūt: que in hebreo vocat meridianū. a symmacho diluculū. Dicit Raban⁹ cubitos arce fuisse geometricos alios qui tāta capere nō valeret. Cōtinet em̄ cubit⁹ geometricus sex nostros vel nouē. proprie em̄ cubit⁹ pedem z dimidium habet.

¶ De ingressu in arcā. Ca. xxxiij.

A Gen.

Perfecta igit arca dixit dīs ad noe. Ingredere arcā tu z filij tui vxor tua z vxores filiorū tuorū. In his octo reseruatū est semināriū gēris humani. Et seorsum viros: seorsum mulieres noluit dīs cū de ingressu loqrēt. Acsi diceret. Tē pore afflictiōis vacandū est ab amplexib⁹ mulierū. Et ex cūctis animātib⁹ vniuerse carnis bina induces in arca. i. combinata. i. masculū z feminā. De immūdis em̄ aialibus fuerūt ibi tantū duo sm̄ gen⁹ suū. de mūdis vero septem. Immūda vero vocat ea moyses sm̄ tempus suū: q̄ scz lex mosaica vocat immūda. Vel tunc dicta sunt immūda: que etiā tunc naturaliter esui hoim nō erāt apta. Ideo dixi naturaliter: qz nulla adhuc ad edendū cōcessa. Tollesq; tecū ex omnibus que mandi possunt: vt sint tā ibi q̄ illis i escam.

Additio.
Vxor noephuar phara: vxor sēpharphia: vxor Chā cathaflua vxor isphet flīna.

¶ Si queritur vtrum de minutis vel immundis animantibus aliqua introducta sunt ad hūc numerum. Dicit Augustinus q̄ que nō generantur de coitu: non fuit necesse esse in arca q̄ scilicet de pulvere vt pulices: velde humoribus vel corruptionibus nascūtur. Qđ autem ex coitu generatina tantum introducta sint innuitur cum addit secundum genus suum vel in gñe

Questio.

in genere suo. ¶ Queritur etiam si sine transgressione mandati ibi aliqua fuerunt inclusa: que necessitas eorum alendorum q̄ vescunt carnibus coegisset includi. Dicit Augustin⁹ posse eē preter carnes alimenta cōmunia: maxime cū ea que carnibus vescuntur fico z castanea vesci possint: p̄cipue cū oibus vesci cogat fames. Forte non dum etiā animalia carnib⁹ vescebātur: sicut nec homines. Fecitq; Noe cuncta q̄ sibi dīs preceperat.

D Gen. 6.

Sexcētesimo anno vite sue ingressus est Noe in arcā cū oibus q̄ dixerat ei dīs: que, z nutu diuino et angelor⁹ ministerio adducta sunt mēse. scō die. xvij. qui ab hebreis nisan ōr: a latinis maius: a macedonibus Dion. Moyses aūt in legitimis nisan. i. aprilem primum mēsem cōstituit secū dū Josephū. In cōtractibus vero. i. in mercib⁹ faciēdis z in alia gubernatione seculi tempor⁹ decreta z vsualem ordinem mensium seruauit. ¶ Dicit Josephus q̄ ab adaz vsq; ad hoc tp̄s fuerūt anni duo milia. sexcēti lvj. qđ in sacris literis p̄scriptū est z integritate signatum est.

Nota.

¶ De inundatione z cataclismo.
Capitulum. xxiiij.

A Gen. 7.

Ingresso Noe in arcā rupti sunt fontes abyssi. i. aque q̄ sunt in visceribus terre et cataracte celi. i. fenestre aperte sunt. i. nubes. Cataracte propie sunt mea tus nili fluuij cum nilus per septem ostia separatur: vel loca eiusdem que catadupa dicuntur. Abusiue quilibet aquarum meatus dicūtur initiales. i. cataracte. Et pluit super terram. xl. diebus z noctibus. z elevata arca in sublime ferebatur: z super omnes mōtes excrevit aqua altior cubitis xv. vt ablueret sordes aeris vsq; quo ascenderant opera hominū. Vsq; ad eundem locum ascendet ignis iudicij ob aeris purgationem. Sed non videtur opera hominū tm̄ ascendere potuisse: cum olymp⁹ vsq; ad liqđ aera vadat sup quē litere iscripte i puluere p annū reperte sunt stetisse immobiles: qz vēti deiere nō poterant p̄pter altitudinē montiū vbi pro nimia aeris raritate nec etiam aues viuere queunt: nec phi ascēdētes absq; spōgijs plenis aqua aliquā tulū ibi manere potuerunt: quas naribus apponentes crassiorē inde aerem attrahebant. Sed sunt qui putant altitudinē montiū tūc non fuisse tantā quāta nūc est. vel fortasse i sublimib⁹ sacrificātes ignē accēdebant: cuius vapor z fauille multū ascēdere potuerūt: z aera maculare. ¶ Et cum intrasset noe clausit ostiū deus: z b ruminauit exterius: z mortua est oīs anima vīuens super terrā: z obtinuerunt aque terras ita exaltate. cl. diebus ab illa scilz die qua ingressus est Noe. Post dies. cl. ceperunt aque minui mēse. vij. its q̄. xxvij. die mēsis requieuit arca super mōtes armenie. Illic arce reliquas vsq; nunc puinciales ostēdunt. Hunus diluuij z arce vt ait Ioseph⁹: memoriā faciunt etiā q̄ barbaror⁹ historias p̄scripserūt. De qua Berosus chaldeus sic ait. Dicit nauis ei⁹ que in armenia venit circa mōtē cordicū adhuc aliqua pars esse z quotidie bitumen exinde tolli: quo maxime homines ad expiationē vtunt. Meminit eiusdē Hieronym⁹ egypti⁹ qui antiquitates p̄scripsit. Manasse damascen⁹ de eisdē sic ait. Et super numidiā excelsus mons in armenia qui baris appellat: in quo multos confugientes: sermo est diluuij tpe liberatos: z quēdā in arca simul devectū.

Nota. Quandoctau sum est ostium.

¶ Decimo tandē mēse prima die mēsis apparuerūt cacumia mōtiū.

A Gen. 8.

¶ Cūq; trāsissent. xl. dies aperuit noe fenestraz z emisit corui qui nō reuertebat. forte interceptus aquis: vel inueniens supernatās cadauer in ads est illectus eo. Tamē Ioseph⁹ ait

q̃ cuncta reperiens inundantia re
gressus est ad noe. Emisitq; post
eum colũbaz que cũ nõ inuenisset
vbi requiesceret pes eius reuersa
est ad noe. Sed nonne cacumina
montiũ iã erãt nudata. Forte non
dum siccata: ꝛ sic in plaude rede-
scere nõ potuit sicut nec in aqua.
Uel per recapitulationez priꝰ põt
itelligi factũ: ꝛ postea dictũ. Post
dies septẽ iterũ emisit eam que: ve
spere rediit ferens ramũ olive vi-
rentem. Post alios septẽ emisit eaz
que nõ est vltra reuersa ad eũ. Igi
tur sexcentesimo primo anno vite
noe primo mẽse: pma die mẽsis
aperuit noe tectuz arce: ꝛ vidit qõ
ericcata eẽt terre supficies sz egre
diẽdi expectabat dñi preceptum.

¶ De egressione Noe ꝛ
Jride.

B Gen.8. ¶ Capitulum.xxxv.

Anse secũdo. xxvij. die
mẽsis dixit dñs ad noe.
Egredere de arca tu et
vxor tua filij tui. ꝛ vxo-
res filioꝝ tuoꝝ. Coniũ
etim iubeꝰ exire d̃ diluuio: intra-
uerãt: Acti diceret eis, Nũc redijt
tps amplectẽdi vt multiplicemini
super terrã. Mor el subiũrit. Cre-
scite ꝛ mltiplicamini. Et egressus
est noe cũ vniuersis que erãt cum
eo eadẽ die qua ingressus fuerat
renoluto anno. Ingressus eñ ie
rat. xvij. luna mẽsis secũdi iz ha-
beat alia translatio. xxvij. ꝛ egres
sus est xxviij. luna: qz quota est lu
na hodie si vndecim addas: tãta
erit eodẽ die renoluto anno. si ho
die prima: eadẽ die sequẽti anno.
xij. Nec te moueat q̃ dixi egressuz
xxvij. luna cum liber dicat. xxvij.
Potuit eñ esse q̃ vespera septime
diei ꝛ. xxvij. lune egressus sit iã im
mnẽte xxviij. Media vero tempo
ra quolibet nolẽ exiremorum se-
pe nominãtur vt cũ dñs crucifix
fuit inter tertiã ꝛ sextam: quidam
euãgelista dicit hora tertia; alius
sexta. Ut potꝰ scõz nola septẽ die
rũ: si in tertia feria est luna. xxvij.
renoluto anno i eadẽ tertia feria
erit luna. xxviij. qz cõputus dictũ
per vnã diem descẽdit in martilo
gio. Uerbi gratia. Kalẽde ianua-
rij sunt i dñica die. ꝛ luna. vij. reno
luto anno i kalẽdis ianuarij reite
rata luna erit. xviij. sz kalẽde crũt
scõa feria. Ergo dñica die ãte kza-
lendas erit luna. xvij. ꝛ sic a dñica
in dñicaz renoluto anno nõ addũ
tur lune nisi decẽ. sed a kzalendis
in kzalẽdas vndeciz. ¶ Et edifica-
uit noe altare dño: ꝛ de mũdis ani
mantibus septimum obtulit dño.
Jdeo enim tulserat dominus se-
ptem secũdum genus suum indu
ci: vt septimo oblato. sex sufficerẽt
propagationi. Locum autem quo
egressi sunt armenij egressoriũ vo
cãt. Filij vo noe diterũt thannon.
i. octo p numero egressorum. Ob
hoc q̃z vt q̃dã tradat: noe fecit al
tare ō. viij. lapidib⁹. Et odorat⁹ ẽ
dñs odorẽ suauitat⁹: ꝛ ait ad noe.
Nõ vltra maledicam ol terre pro-
pter homines quia proni sunt ad
malum. Tempus autẽ sementis
ꝛ messis ꝛ frigus ꝛ estus nor ꝛ dies
non requiescent. Forte nondũz
ita plene distincta erant. iij. tem-
pora qz nec vsq; ad diluniũ aque
fuerãt collecte in nubes. Et dñs di-
xit eis dñs dicẽs. Crescite ꝛ multi
plicamini ꝛ sit timor vestri sup cũ
cta animantia
terre. hoc dictũ
est eis i solatiuz
ne pauci homi-
nes a pluribus
bestijs oppzmi
timerent. Qua-
si deus diceret, olera virentia pri⁹
dederam: in cibum: nunc trado vo
bis animantia. excepto quod car-
nem cum sanguine non comedetis. ideſt animal suffocatum. Et
prohibuit eis deus homicidium
fieri quia maxime timebant ne
do minus iterum aquas diluuij
inundaret super terram. et noe
quoti die orabat ne hoc fieret: vt
Josephus refert: pepigit eis deus
q̃ vltra

De Jri e seu rcu.

Additio.

Ne timeant imbres datus est i nubibus obsequ.

Et est signum duorum iudiciorũ. iudicij per aquam preteriti ne timeatur: ꝛ futuri per ignẽ vt expectetur. Inde est q̃ duos habet colores. cerulcum qui est aqueus: et est exterior quia preterijt: ꝛ rubeũ qui est igneus q̃ est interior quia futurus est ignis. Et tradunt scti q̃. xl. ãnis ante iudicij nõ videbit arcus. qõ etiã naturaliter ostẽdet desiccationẽ aeris iam inceptam.

¶ De ebrietate noe ꝛ maledictio ne Cham. Cap. xxxvj.

Epit noe excercere ter
ram ꝛ plãtauit vineã
labruscas naturales
per cultum ad vsuz vi
nee trahens bibensq;
vinum: sed ignorãs vim eius ine-
briatus est. Et dormiẽs nudatus
est in tabernaculo suo. Nudatio
eñ femorũ sequit ebuetatez. sicut
libido satietatem. Sed cuz cham
verẽda patris vidisset nudata ir-
ridens nuntiauit hoc fratribus.
Sed illi pallium imponentes hu-
meris: ꝛ euntes retrorsum nevide
rent / operuerunt patris verenda'
Patet q̃z nõduz
homines vtebã
tur femoralib⁹.
Euigilans noe
cũ didicisset q̃d
fecerat filiꝰ su⁹
minor ait. Ma-
ledictus chana
an puer seruus erit fratrib⁹ suis.

Additio.

Semiramis fuit mulier q̃ prio adinuenit pra-
chas ꝛ vsus ea-
rum.

¶ Sed queritur q̃o cham dicit minor filiꝰ cũ esset medius natu. Potest dici minor. i. indignior vel forte minor statura. Ut de iaphet dicitur qui cum minor esset tamẽ prudẽtior fuit cham maiore. Maledixit aũt non filio sed filio filij: qz sciebat in spũ filium non seruiturum fratribus. sed semen eius: nec omnes de semine sed eos q̃ de chanaan descenderant. Peccata quidẽ patrum sepe vindicãtur in filios temporaliter. Et est sensus sic. Non leteris de filio tuo sicut nec ego ō te. Et addidit. Benedictꝰ dñs deus sem: sit chanaan seruus eius. Prophetia est: qz prenuncit in filijs sem cultũ ꝛ nomẽ vnius dei permãsurum. Et iterum. Dilaret deus iaphet: habitet in taberna culis sem: sitq; chanaã seruꝰ eius. Et hec pphetia est. Dentes eñ q̃ de iaphet dilatate sunt numero: deo antorante et cultũ deoriũ deo pmittẽte post inserte sunt trunco olive. Et impleti sunt dies noe. ccccl. anni et mortuus est. Dicit autez Iosephus q̃ nemo putet fal sa que de antiquorum longeuita te scripta sunt quia propter virtu tes ꝛ gloriosas vtilitates quas in giter pscrutabant ideſt astronomiam et geometriã deus eis amplioza viuendi spacia cõdonauit que aliter discere nõ potuissent nisi sexcẽtos vi uerent annos per tot eñ annorum curricu la magnus annus impletur.

Pphetia noe.

Trũcus olive. i. vnitatis ecclie.

Dies Noe.

Additio.

Magnꝰ annus cõpletur reuer sis planetis olim bus ad loca sue creationis.

¶ De dispersione filiorũz Noe et Nemroth. Cap. xxxvij.

A Gen. 10

Edit moyses ad prin
cipiuz genealogie noe
dicens. Ue sunt genera
tiones filiorum noe et
incipit a iaphet minoꝛ
ti vt vltimo loco ponatur sem: cu
ius successionem texere intendit:
Texuntur autẽ ex eis. xxx due ge
nerationes quindecim de iaphet
xxx. ō cham. xxvij. de sem. Di tres
disseminati sunt in trib⁹ partibus
orbis scõz antiquorũ. Sem asiam/
cham affricã/iaphet europam sor
titus est. Uel expressiuꝰ dicit fm
Josephum. Filij iaphet tenuerunt
septẽtrionalem regionem: a tau
ro et amano mõtibus cilicie ꝛ sy
rie vsq; ad fluniũ thanaꝝ in cu

ropa

ropa vero vsq; ad gadira. Filij vero Chā a puicia Syria et amano et libano mōtibus cūctas terras obtinuerunt q̄ cū p; ad mare sunt posite: apprehendentes etiā eas que vsq; ad occeanū sunt. et propriis faciētes appellationes. Filij vero sem vsq; ad occeanū seorsuz habitāt Asiā: ab Euphrate facientes initiū. Generationi Sem insistemus: alias tranſeūtes: hoc tm̄ addentes q̄ Chus dicit filius Chā et filij Chus Nemroth qui cepit p̄im⁹ potens esse in terra: et robust⁹ venator holm coram dño. i. ertinctor et oppſſor amore dominādi: et cogebat homines ignē adorare ad hoc erūt prouerbium ad dicendū de aliquo q̄ fortis sit et malus quasi Nemroth robustus venator coram dño. Hoc iō diximus q̄ methodi⁹ dicit hūc fuisse de filijs Hiro filij Sem. Quare vero primus ceperit dominari: ostendit agēs de quodā filio Noe. de q̄ nō egit moyses ut dicēs. Cēresimo anno tertie chiliadis nat⁹ est nudinē eius. et dixit eū ionithum. Trecentesimo āno dedit ihoe donatiōes filio suo Jonito et dimisit eum in terrā ethan. et ipa uit eā ionith⁹ vsq; ad mare ouē tis: quod dicit elioschora. i. sortis regio hic accepit a dño donum sapiētie: et inuenit astronomiam. Ad quaz veniēs nēroth. gigas. x. cubito arca cū non fuerit mortuus ante: quia post instruxit nēroth: nunc post diluuium. Forte nō est vera rō methodij.

Nemroth ⁊c.

Additio.

Caldei ignem adorabant ⁊ cogebāt alios idē facere cōburentes alios idola. Sacerdotes Noe canopi hoc audientes q̄ magnuz idolum in honore beli fore mauerāt. remonētes coronam aureā apposuerunt vas fictile ad modū corone perforatū foraminibus cera obturatis. Uenientes Caldei opposuer⁹ ignē et liquefacta cera aqua deffluēs que erat in corona extinxit ignē ⁊ preualuerunt canopi idola.

Noe filij in filios: et dixit eū ionithum.

Additio.

Obijcit fm methodium de ionitho: quia non genuerat eum Noe añ diluuiū quia non fuit in

OSt obitum ꝯo Noe mouentes pedes suos ab oriente conuenerūt duces in vnuz in campuz Sennaar et timētes diluuium cōsilio Nemroth volentis regnare ceperunt edificare turrim que pertingeret vsq; ad celos habentes lateres pro saxis: et bitumen pro cemento. Descendit autē dominꝰ vt videret turrim. animaduertit vt puniret: ⁊ ait ad ãgelos. Uenite ⁊ confundam⁹ linguā eoꝝ vt nō intelligat hūsq; vocem primi sui. In hac diuisione nihil non fecit deus: q̄ voces eedē sunt apud oēs gentes: is dicēdi modos ⁊ formas diuersis ḡtibus diuisit. De hac turri dicit iosephus: q̄ tantu do erat ita fortissima vt ppe eā assiderib⁹ lōgitudo videretur in mi nus. Dū ꝯo vētos immittētes euertūt turrim: ⁊ voces ppriā vnicuiq; partiti sunt. Propterea babylonia contigit vocari ciuitatē. Babel eīm hebrei cōfusionē appellāt. De hac turri meminit sibylla dicens. Cū oēs homines existerēt vnius vocis q̄dā turrim edificauerūt ex celsam tantū p eā ascēsuri in celū. De campo ꝯo sennaar in regione babylonis meminit esicius dicēs. Qui de sacerdotib⁹ sunt erepti: ionis venerunt: diuisiq; sunt post hec diuersitate linguarum migrationes agētes: apprehendentes mediterraneā simul ⁊ maritima. Nec pterēundum puto q̄ moyses dicit regna filiū chus duos habuisse s. saba et dodā. Josephus dicit saba ⁊ indā: quoꝝ iudas egyptia cam gentē hesperioꝝ inhabitās indiscognoscē suū reliq̄t. Qō autē b⁊ de terra sennaar egressus est assur intelligēdū est: q̄ nēroth expulit eū via terra illa: ⁊ turre q̄ ei⁹ dū nō est assur filio sem. q̄ inuenit purpurā ⁊ vngenta criniū vel corpoꝝ a quo chaldea ⁊ assyria dicta est: s assur. i. regnū assyrioꝝ inde egressum est qō tpe sarug p aui abrahe fctm est. Regnū quidem babylonij habuerunt qui de semine nemroth fuerunt vsq; ad quartam ciliadem ⁊ vltimum cusnidem.

Additio.

Chaldea: babylō: sennaar: idem sunt.

¶ Primum incidens. Capitulum. xxxix.

NTerim ꝯo obtinuerunt egyptios ⁊ assirios ita in dieb⁹ suis rng⁹ belus nerothi: desex babylonis: q̄ fuit alter bel⁹ rex grecie itrauit assyriā: s pax obtinuit i ea. Quo mortuo filij⁹ eius minus totā obtinuit assyriā ⁊ ciuitatē i q̄ caput regni erat itinere triū dierum amplexauit: ⁊ a suo nomine niniue dixit. Inde est q̄ quedā historie dicūt regnū assyrioꝝ cepisse ab antiquo belo q̄ vsq; est ꝯtuz ad initiū. Alij dicūt cepisse a nino q̄ vsq; est etiā ꝯtū ad regnū ampliationes. Ninus vicit cham: qui adhuc viuebat ⁊ regnabat in bactria: alij thyscia: ⁊ dicebāt zoroastres inuentor magice artis q̄ ⁊ septē liberales artes i. xiij. colūnis scripsit septem Additio. eneis: ⁊ septē lateritijs Pytrūq; diluuiū. Ninus vero libro eius cōbussit. Ab eis dē orta fūt idola sic.

Sirophanes p mus idolatra egyptiorū. Ninus vero libro eius cōbussit. Ab eis dē orta fūt idola sic.

¶ De morte beli et ortu idolorum. Capitulum. xl.

OCtuo belo nin⁹ insolatiū doloris imaginem pfisibi fecit cui tātā exhibebat reuerētiā vt q̄busliber reis q̄ ad eā cōfugissent pceret. Proinde hoies de regno eius diuinos honores imitari eius ceperūt impēdere. Huius exemplo plurimi caris suis mortuis imagines dedicarunt: ⁊ sicut ab idolo beli cetera traxerūt origine: sic ab eius noie ḡnale nomē idoloꝝ traxerunt. Sicut ei dict⁹ est belus ab assyrijs sic ⁊ alie nationes fm idiomata lingue sue dixerunt alie bel/alie beel alie baal: alie balim. Imo et nota specificauerunt alie beelphegor/alie beelzebub/alie cētes. Sed tandem seriem genealogie sem prosequamur.

Incipit ꝯo ē.

De gene-

¶De generatione sem. Cap.xlj.

A Ge.11.

Em cētū annox erat qñ genuit arfarat biēnio post diluuium. Repugnare huic vr qđ dictū est supraqn gentesimo anno noe natū Sem t sexcētesimo tnūdasse diluuium. Ergo post diluiuū centenarix erat sem: t biēnio post centum t duox annox. Sed mos est sacre scripture sepe limites numerozum ponere paucis annis si superfluerint tacitis. Potest ergo dici q sem cētū annox erat et duorum: sed duos tacuit scriptura vel noe cū genuit eū q̄ngētox et duorū vel duo deerāt ad sexcentos cū inūdauit diluuiū. Uel ita legatur litera. Sem centū annox erat post diluuiū. t erat biēnio post diluuiū qñ genuit arfaxat. Josephus aūt dicit Sem filius arfarat natus est post annos xij. facti diluuij: q̄ forte vitiū scriptoris est. Arfaxat genuit sale cui i luca subdit chainā fz lxx. qui cōdidit salem. q̄ heber a quo hebrei dicti sunt fm Josephum. Tamē Augustinus dicit. Merito queritur vtrum ab heber dicti sunt hebrei vel ab aunde dicantur, brai. Heber genuit phalech et iectā. Phalech hebraice diuisio. eoq̄ in diebx eius pro diuisione linguax diuise sunt gentes et diuisio terrax facta: sed sub isto hcipue facta dicitur: qr in isto et in filijs eius remanente lingua antiqua: alij quasi ab eo diuisi sunt. Phalech genuit reu vel regau: qui sarug. q̄ nachor. qui thare. Thare cū esset septuaginta annoruz genuit abraz: nachor arā: et est ordo prepostcrus. Aram em primogenitus et abram vltimus fuit: et forte non genuit eos cum esset hmius tpis. sed tunc cepit generare. et suis tpibus. eos genuit scz per diuersa tpa: ita q̄ iam centū viginti annox erat cum genuit abram qui fuit vltimus. Inf thare terminat scōa etas habens fm septuaginta/mille. lxxij. annos fm methodiū. ciliadē: fm hebraicam veritatem annos/mille. ccxcij. Et tot annos dicit

Additio.

Josephx vsq̄ ad natiuitatē thare sz vsq̄ ad natiuitatē abre ex tēdit hec etas.

Ita non breuez faciūt hanc etatem hebrei.

Porro arā genuit loth/et melchā quit sarait melchā: t mortux est ante patrē suū in hur chaldeoz̄. Et est nomen ciuitatis hur fm Josephum: vbit hactenus sepultura eius ostendit. hebrei hur ignē dicunt inde fabulātur q̄ chaldei in ignē p quē trajiciebāt parvulos. p tecerant abrā et aram: qr nolebāt ignē adorare et aram ibi exp̄rāte abrā dei auxilio est liberatus. Ux dicitur. Ego sum qui eduxi te de hur chaldeoz̄. Thare ergo odio habens terrā. ppter luctū arā: nec valens sustinere iniurias que fiebant ei vt ignē coleret statuit peregrinari: et dedit nachor melcham vxorem: abre vero sarai: q̄ et loth fratrēvxorio in filiū adoptauit: qr sarai sterilis erat.

¶De egressu thare et suoruz de chaldea. Cap'm.xlij.

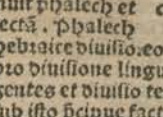

Gressus est ergo thare cū illis vt iret i terrā chanaā venerūt vsq̄ ad aram mesopotamie ciuitatem. Septuaginta interp̄tes ponunt charam: qr cū h. aspiratiōnē vtrobiq̄ habeatin grecū vertere nō potuerunt. ch. pro vtraq̄ aspiratione: posuerunt. Unde et filium noe habā dixerunt cham. Inde est q̄ varie legitur oreb vel chozeb. raab vel rachab. Mesopotamia vero a circunfluentibus aquis nomen accepit Meso.

pit. Meso enim mediū. potamos aqua sicut aquilegiaūr quasi aqs ligata. Et fcti sunt dies thare. ccv. annoruz: t mortuus est in aram.

¶De ānis Abre post mortē p̄is tegressu suo de terra sua. Ca. xlij

A Ge.12.

Jrit aūt dominx ad abraz. Egredere de terra tua tc. lxxv. annoruz erat abrā cuz egrederetur de arā. Josephus ait. Dimisitq̄ chaldeam cum. lxxv. annoruz esset domino iubente. vt migraret in chananeam. Si ergo post mortē patris abram erat annoruz. lxxv. patet quod diximus q̄ thare plus q̄z. lxx. annos habebat cum genuit abram. Si cū in illa etate genuit abram: tunc post mortē patris erat abram. cxlv. annoruz. Augustinus tamen dixit per recapitulationem hoc esse dictum. Adhuc enim vivente patre cum esset. cxlv. annoruz t abram lxxv. egressus est de aram relinquens ibi patrem t fratrem: et in itinere dum iret in mesopotamiā dominum locutū ei t dixisse. Egrede de terra t cetera. nōquin iaz esset egressus sed animū reuertē di ad eā habebat quasi dicat. Qui egressus eas corpe egredere mēte. Hieronymus dixit veram esse hebreoruz traditionem qui t annos Thare ponūt. lxx. cum genuit abrā: moz tuo patre egressum Abram dicunt de aram: t pluriū eum esse annoruū tunc q̄z moyses dicat: sed annos ei⁹ cōputatos ab illo tpe quo dei auxilio euasit ignēchaldeox vt id ei reputetur tps etatis ex quo pfessus est dñz spernēs idola chaldeox. Ecce dicit ioseph⁹ iam recidebat vita holm paulatim declinans vsq̄ ad moysen in quo terminū vite quē cōstituerat dñs cōfirmauit. Cētū

Additio.

Thare q̄ erat cxxx. annox cū genuit Abram: Abram. lxxv. cū pater obijt.

A Ge.12.

Nota.

Additio.

Nunc dicit mare diaboli cuius suasu ibi peccatum est t multū aluminis ibi reperitur.

Gloss. Qr cal dei ignē t alij idola colebāt. sic oēs exrāt idolatre p ter abrā cū suis.

ei t. xx. annox moyses mortuus est.

¶De aduentu Abre in terram chanaan. Cap'm.xlüj.

A Ge.12.

Ulit ergo abrā sarai t loth t alas quas fecerat i aram. id ē animātis q̄ ibi adquisierat t intrauit terram chanaan. t venit ad sichem q̄ corruptus Sichar sepe legitur: t ad vallem illustrem q̄ pētapolis dicebatur tūc a quinq̄ vrbibus Sodomorū q̄ nunc mare salis vel mortuum dicitur: quia nihil in eo vivuit et nihil in eo mergi potest habēs animam: vel lacus aspalti id est bituminis quod dicit iudaicuz vel vallis salinarum. Apparuitq̄ ei dominx et dixit ei. Semini tuo dabo terrā hanc. Qui edificauit tibi altare domino vbi apparuit ei. Inde de eo sic ioseph⁹ ait. Primus presumpsit deum vnum creatorem esse cunctorum pronuntiare: t hominum opiniones quas ceteri de deo habebāt inouare t immutare preualuit. hec aūt cōijcie bat p terre passiōes t maris t ea q̄ cōtingunt circa solem et lunam: t eplomnibus que circa celū semper eueniunt. De eodem berosus meminit dicens. Post diluuium decima generatione fuit apud chaldeos vir in celestibus rebus exper tus. ¶ Inde transgrediens abrā tedēdit tabernaculū inter bethel t hai. t edificauit ibi iteruz altare dño. Et perrexit abrā vadens t vltra p̄grediēs ad meridiē: fz q̄ ine rit subticet moyses breuitatis causa vel quasi notū: t habitauit i damasco. Unde et nomē ei⁹ vsq̄ nūc in ciuitate damascena habetur in gloria: t vicus ostēditur qui ab eo dicitur habitatio abram. Unde nicolaus Damascenus Abrā regnauit in Damasco veniens aduena

eum exercitu de terra que sup babylonē dicitur hur chaldeorum. ¶ De descensu abre in egyptuz z de reditu eiusdem. Capim.xlv.

B Ge.12.

Acta est autem fames magna in terra chanaā: z descendit abrā in egyptū: timensq; libidinem egyptioz ne eum propter speciem mulieris occiderent sororē suam eam dixit esse. Et sublata est mulier valde: pulchra in domum pharaonis. Abrā ño bñ vsi sunt egyptij ppter eā. Deus ño desiderū regis impedit: ne tāgeret eā: egritudine et tumultu cāruz. Cūq; p salutē regis sacrificarēt sacerdotes: per iram dei hoc accidisse significauerūt q vxor peregrini iniuriā inferre voluisset. Vocauitq; pharao abram z dixit ei. Cur non indicasti q vxor tua esset. Ecce vxor tua accipe eā et vade. Et precepit rex viris suis vt deducerent eum. Erat enim dues valde: in auro z argento: in sermo z ancillis z in iumentis. Arithmeticam sane z que de astrologia sunt Egyptijs tradidit ante eis ignota a quibus post peruenerūt ad grecos. ¶ Reuersusq; est abrā vsq; ad locum vbi fixerat tabernaculum inter bethel et hai. Paritq; est terram cuz loth dū pastores eoz inter se rixarēt p pascuis optionem etiā cōcessit loth. Et eleuans loht oculos: vidit regionem iordanis pgruam sibi: z mox tus est in oppidis sodomoz. Abram vero descēdit ad cōsallem mambre iuxta hebrō z habitauit ibi: fecitq; ibi altare dño. hebron ciuitas est que et cariatharbe dr: id est ciuitas ḡtuor. Albe enim ḡtuor: cariath ciuitas: ibi enim sepult⁹ est adā maxim⁹: z abrā quā. W. legens Isaac z iacob cū vxoribus suis: Mābre ño aner z escol z fratres ei⁹ federati sūt abre. A primogenito eoruz vallis cognominata erat. habitabat aut ibi abrā circa querctū vel terebinthū: cui⁹ radices apparent adhuc. Quā p nomine Josephus vocauit dicens habitabat abrā circa ilicez que vocat agyga. vel ogig. vel dirpsi. ibi promisit ei deus q omnē terrā circuitatem per quā tuor p tes orbis daret ei z semini eius.

Additio.

Arbor illa scōm hieronymū vsq; ad temp⁹ theodosij impatoris duranit, et ex illa fuisse phibet que modo est: q licet arida tamē medicinalis est de qua q fecum habet iumētum eius non infunditur.

Notaō abrāā.

¶ De victoria Abre et occursu melchisedech. Caō.xlvj.

A Ge.14.

Actū est aut illo tpe vt amraphel rex sennaar ideſt babylonios etc. Ā tm p cesserat libido dominādi: q q cuitas rgnū habebat: quoz plurimi alicui maiori regi seruiebāt: tādē oēs subditi erant monarcho assyrioz. Sane q cuitates sodomoz sodoma z gomorra: adama: seboīs: bala q z segor q reges habebāt. has subiugauerat sibi Codorlaomor rex elamitaz: z tributarias sibi fecerat: z. xij. ānis seruierāt ei in tributo. Anno ño. xiij. noluerunt sibi dare. Proinde. xiij. āno codorlaomor assumēs secū tres reges babylonios z pōtū gētiū collecto exercitu cōuenerūt in vallē illustrē: in qua erant putei bituminis q p irā dei post versa est in mare mortuū z circuadiacētia loca depopulati sunt. Et egressi sunt q reges vt pugnarēt aduersus. iij. q z terga verterūt: z ceciderūt plurimi: et q remāse

remāserāt fugerūt ad mōtes. Tulerūt aūt victores oēm substātiaz eoruz z captiuos necnō z Loth/ z substātiā eius. Et eccevnus q euaserat nūtiauit hoc abrāz hebreo. vel trāsfuuiali: qr de trās eufraten venerat. Qui numeranit expeditos vernaculos suos. ccccxviij. z treſ p̄dictos fratres mēbre z aner z escol. z psecut⁹ est eos vsq; dan: q est vn⁹ de fontibus iordanis: et ab eo oppidū dan dictū est: quod nūc peneas dicit. Alter em fons Jor dr q̄b⁹ in vnū cōfederatis iordanis ór. z irruit sup eos nocte: diuisis socijs i tres turmas dormiētes trucidauit: vigilātes pre ebrietate pugnare nō valentes effugerūt. Et psecut⁹ est eos. Abrā vsq; hoba: q ē ad leuā damasci: z reduxit Loth mulieres quoq; z populū/ z oēm substātiā eoruū. Occurrit aūt ei rex sodomoruū ad locū q dicit regia vallis in via solyme ciuitatis vel salē q post hierusalē dicta est. At vero melchisedech rex salē obtulit ei panē z vinū: Quod quasi exponēs iosephus ait. Ministrauit exercitui exenia: z militāribūdātiā rerū opportunarū simil exhibuit: z super epulas bñdixit deū: q abre subdiderat inimicos. Erat enim sacerdos dei altissimi: Cui abrā decimas dedit ex oib⁹ spoliis: z tūc primū decime legūtur date primitie vero ab abel. Et ait ad eū rex sodomoruū. Da mihi animas cetera tibi tolle: z nolunt abrā etiā minimū q̄d tollere: excep tis q comederūt iuuenes: z partibus trium fratrū q venerāt cū eo. hunc melchisedech aiūt hebrei fuisse sē filiū noe. z virtutis se vsq; ad Isaac. Et oēs primogenitos a Noe vsq; ad Aaron sacerdotes fuisse qui in conuiuiū: z vrbē quaz hierosolimā dixit. Cū aūt solyma vocaretur: chananeis post ea expulsis primus indeoz in ea leobinus vel theobit⁹ regnauit.

Decez p̄mitie.

Minimū ḡre anarissimū est respuere crudelissimū.

Additio.

Josephus sine libri sui ait. Potētissimus chananeoz q̄ ligna patria iuſt⁹ rex appellat⁹ ē. primus deo sacerdotiū vel sacrificiū exhibuit: et phanū edifica-

Inciōdeſect.

¶ De ortu iubilei. Capi.xlvij.

Hac victoria trāsiūt iubileū initium habuisse pro hac remissione captiuoz. Jubel enim remissio vel initiū inde iubileus remissionis: vl initiās ob hoc aūt institut⁹ est q̄nquagesim⁹: qr tūc erat loth vt dictū q̄dā. l. anno rū. Vel tūc erat quinquagesimus annus ex q̄ locut⁹ erat dñs abre i via vel ex q̄ egressus erat de charrā. Vel abrā peritus astroz i q̄b⁹ ēt fz q̄dā zoroastren magice artis inuētoꝛē ifituit: nouerat q itēperies aeris q̄ fit ex elevatis vel depssis planetis: semp vsq; ad. l. annos et tēperiē redeūt: z qō vidit fieri i astris voluit imitari i terrs.

¶ De sacrificio Abre post p̄missionem heredis. Capi.xlviij.

Jo trāsactis locutus est dñs ad Abram dicēs. Protector tuus sum: z merces tua magna nimis. Et dixit abrā. Quid dabis mihi? Ego vadā absq; liberis: ac damascus fil⁹ eliezer p̄curatoris mei erit heres meus. q.d. Quid mihi de prosmissione terre cū desit heres? Ab hoc damasco aiūt damascum conditam z denominatam: et ibi eum regnasse. Et dixit dominus ad eū. Non erit hic heres tuus: sed qui egredietur de vtero tuo. Credidit abraam deo et reputatū est ei ad iustitiam: z quia insperatum promittebatur: questuit abraam signū: vnde sciret sibi hoc fieri. non ex diffidentia: sed sperando z modum querendo. Et hinc maxime mos inolenit iudeis signa ḡrere.

A Ge.15.

B Ge.15.

Ro. 4.

 ¶ Et ait

¶Et ait dñs. Sume mihi i crastinovaccā ⁊ caprā ⁊ arietē quecz trima ⁊turturē ⁊ colūbā.q.d.Immolabis mihi hec ⁊ oīdā tibi signū. Qui tollēs hec alia diuisit p medium:⁊ partes ꝑtra se altrinsecus posuit:aues aūt nō diuisit:q dū expectaret ꝑceptū dñi de mō immolandi:descēderūt volucres super cadauera:⁊ abigebat eas abram. Cūcz sol occubuisset sopor irruit super abrām:⁊ horror magn⁹ q̄ fuit paro signi:⁊ dictū est ad eū. Scito prenoscēs q̄ peregrinū futurū sit semē tuū i terra nō sua ⁊ subijcięt eos extranei seruituti et affligent cccc.annis. Tu autē ibis ꝓtius ad patres tuos:generatiōe aūt quarta reuertentur huc.q.d. Ne expectes te mō regnaturū in terra hac et semen tuū post te. Te em̄ prius mortuo post.cccc.annos implebit̄ ꝓmissio mea. Nec est intelligendū q̄ tot annis seruierunt in egypto: sed hic numerus annoꝝ in illa affrictione cōpletus est q̄ ꝑm Isidorū ab illo tpe cōputātur. quo ista abre promittūtur. Augustinus ab Isaac nato computat: qz dictū est semē tuū . Et ab anno natiuitatis Isaac vsq̄ ad annū egressionis de egypto numerat.ccccv.ānos . Sz scriptura subticet.v.et legit literā sic.Semē tuū peregrinū erit.cccc. annis.siue enim in terra chanaan siue in egypto peregrinū fuit.donec habuit hereditatē ex ꝓmissione dei.Illud autez interpositum: subijcięt eos ⁊ affligent. nō refertur ad.cccc.ānos. Quod aūt dictū est in quarta generatiōe eos reditturos.scīz tribū sacerdotalē itelligēdū est Leui em̄ genuit chaat: qui genuit arā vel amrā:q̄ genuit Aaron qui eleazar:qui cuz aaro egress⁹ ē. Nec dicas quatuor generationes ꝑsonas.iiij. Iz successiones.

Mat. 12.

Isidorus.

Augustinus.

Additio.

Due fuerūt tribus. Sacerdotalis q̄ a leui habuit principiū. Altera regalis: q̄ a iuda.

vt tot sint gñatiōes quoties ibi legitur genuit. Qđ alia litera hz.v. gñatiōes: hz regiā tribū ē.Judas em̄ genuit phares:q̄ genuit esrō: q̄ genut arā.q̄ aminadab : q̄ naasson:q̄ cū pfe egressus ē.Et facta ē caligo:⁊ apparuit ignis q̄si clibani trāsiēs iter diuisiones illas: et ꝑsumēs il as.Ecce signū ⁊ terios terre ꝑmissiōis diffinimit et dñs a rino cozula flumine egyptiv̄sq̄ ad Eufratē:et pplos ei⁹ nominauit.

¶De fuga agar et ortu hismaelis. Cap.xlix.

A geñ.16

Egitur sarai nō hēbat liberos:⁊ dixit Abre. Ingredere ad ancillā meā agar:si forte ex illa suscipiā filios.⁊ ingressus ē ad eā. Que cū ꝓcepisset ꝑ sperit dñaz suā ⁊abrāā dissimilabat.Et ait sarai. Iniq̄ agis ꝓ me. Judicet de⁹ iter me⁊ te.Cui abrāā Ecce ancilla tua in manu tua:vtere eo vt libet . Affligente aūt eam sarai:illa inūt fugā. volēs redire ad patriā:q̄ egyptia erat.Et inuenit eā angel⁹ dñi dū fugeret et sitiret ⁊ viam ignoraret soliuagā iuxta puteū q̄ est in via in deserto sur. Qui dixit ad eā.Unde venis: et quo vadis. Et illa · A facie dñe mee sarai fugio.Cui angelus. Reuertere ad dñaz tuā:⁊ humiliare sub ea.Et rursum:Cōcepisti et paries filium: et vocabis nomē eius hismael.hic ꝓmo legit nomē ꝓdictuz a dño: qđ prarū est. Manꝰ eius ꝓtra oēs:⁊ manus oim ꝓtra eū:et e regiōe fratrū suozum figet tentoria: qđ tñ nō de ipso legitur: sed de filio eius cedar. Tamen de genere ipsi⁹ hoc ꝓdictū est: quia saraceni vagi sedib⁹ incertis:gētes db⁹ desertū ex latere iūgit impugnāt:⁊ ab oib⁹ impugnantur. Hoc aūt ꝑcipue futurū erat secundū methodiū:qñ quatuor ꝓncipes ō gñe hismahel q̄s etiā filios vinee vocat.forte ꝑ vesania tanq̄ ebrios oreb.s.⁊ zeb ⁊ zebee.et sal mana egressi sunt de solitudie cōtra

De Hismaele.

Pphetia methodū de hismaelitis saracenis.

tra filios Israel:q̄ victi ꝑ Gedeon retrusi sunt i solitudinem de qua ꝓdierāt. Qđ vero legit in genesi: hic erit⁹ ferus hō:hebreus hz pharā:qđ sonat onager. Propter hoc vt dicit methodius dictū est. Onagri ⁊ capree a deserto oēm bestiarū supergrediētur rabiē:⁊ mānsuetorū numer⁹ cōtere⁊ ab eis. Dicit em̄ de filiis hismael. Futurū ē aūt vt exeāt adhuc semel:⁊ obtinebūt orbē terre ꝑ octo hebdomadas annorū:⁊ vocabitur iter eorū via angustie:qz patrē illoꝝ hismael vocauit dñs onagrū. In sacris locis interficient sacerdotes.ibidē cum mulierib⁹ dormient:ad sepulchra sctōrū religabūt tumenta:⁊ hoc ꝑ nephtia xp̄i anoꝝ q̄ tūc erūt de dñ⁹ dicit. In nouissimis diebus erunt hoies sese amātes ⁊c.Et tūc ipleb̄it q̄ dictū est per ezechielem. Filii hois voca bestias agri:⁊ exhortare illas dicens . Congregamini et venite:eo q̄ sacrificiū magnū immolo vobis . Manducate carnes fortiuz:et bibite sanguinē deorū execlsorum.

A 2.thi.3

B Eze.39

Additio.

Legitur in vita Clemētis q̄ abram a filiū habuit filium de agar : qui dict⁹ est elieſdros a q̄ perse duxerunt originem.

¶Cumcz loq̄retur dominus cum agar : pertrāsijt in turbine: ⁊ ipse vidit posteriora dei ⁊ ait. Uidi posteriora videtiz me.

Et appellauit locū puteū viuētis ex videtis:quia viderat eā dñs et quasi reddiderat vitā sitiēti ofteñdēdo puteū.Adhuc puteus ager oſtēdit iter cades ⁊ barath.Que cū redijsset peperit filiū:⁊ vocauit eū hismaelē.Abrā āt erat.lxxxvij. annorum cum natus est hismael.

¶De pacto circuncisionis ⁊ mutatione nominum abre et sarai.

Cap.l.

A Ge.17.

Postcz vero nonaginta et nouem annorum eē ceperat abram apparuit ei dominus dicens . Multiplicabo semē tuū:⁊ tu custodies pactū meū hoc.s.Circuncidetur ex vobis ⁊c. Sed añz pactū exponat nomē ei mutat. Dicebat em̄ abrā ex abba ⁊ ram:quasi abbarā.i.excelsus pater.⁊ addita ea litera a ⁊ dict⁹ est abrāā:q̄si abbaaz:qđ sonat pater multarū.subaudit· gentiū.Hebrei em̄ dicūt q̄ de noie suo terra grāmaton e literā addidit de⁹ abrae: q̄ tñ sonat a.idioma em̄ eoꝝ ē scribere.a sonare e.⁊ecōuerso.R aūt supaddita est cū euphonie. Et qz tempore circūcisionis mutatuz est nomē ei:cuz circūcidūt ipo nūt hebrei nomina.Uolēs itaqz dñs quasi quodam charactere populū suum ab alijs discernere:induxit eis circūcisionē hic.Circūcidetur ex vobis oē masculinū:⁊ circuncidetis carnē ꝑpucij vestri.Infans octo dierū circūcidet̄ tā vernaculus q̄m emptitius cui⁹ caro circūcisa nō fuerit peribit ala illa de populo suo. Quo cultello fieret nō est ꝑceptū. Quare aūt fiebat lapideo post dicemus. Notandū q̄ seruus primo dictus est a seruādo. Uictores em̄ victos hostes quos ad vitā seruabant seruos dixerūt. Uerna vero vel vernaculus vel venula qui nutritus ē domi. Emptitius q̄ in ꝓpria ꝑsona emptus est. Originarius q̄ ⁊ seruus glebe:scz colon⁹.

De Abraeo mis immutatione.

Additio.

Hoc quantū ad interpretatiōez: non quantū ad abram.

¶Dixitcz dñs ad Abrāā. Nō vltra vocabis vxorē tuā sarai:sz saram. Quidā dicūt mutationē nominis sare sic factā:qz cū ꝑ⁹ per duo rr.scriberetur:mō per vnū v̄ ecōtra ⁊ errāt. Sed cum diceretur sarai.i.ꝓnceps mea:⁊ quasi vnius gētis dicta ē sara.id est princeps. absolute:quasi omnium gentium ꝓnceps futura. Et attēde q̄ quantum ad nos videtur i literis subtracta:⁊ nuda addita sz apud hebreos additur a:⁊ scribitur per e. Quidā :qz sarath hebraice leprā

De vxore sarai.

 sonat

sonat. errauerunt: putantes eā ꝓ-
no lepram vocari. ¶ Et ait dñs.
ex illa dabo tibi filium & vocabis
nomen eius Isaac. Cecidit Abraaz
in faciē: & risit ꝓe gaudio dicens
applaudendo. Putas ne centena
rio nascetur filius: & sara nonage-
Annun ciatio cōcepti Isaac. naria pariet? Et ait dñs. Sara pa
riet tibi filium: & vocabis nomen
eius Isaac: quod interpretatur ri
sus a risu. s. patris. Ecce secūdo a
dño predicitur nomē nasciturī. Et
adhuc de duob⁹ legit hoc i veteri
testamēto: de samsone. s. & iosia: et
in nouo de duob⁹ tm Jesu & Joan
ne. Etiā multiplicationē hismaē-
lis ꝓmisit ei dñs. Et cū finitus es-
set sermo dñi: circūcidit se abraaz
& hismaelē & omnem suā familiaz
sexus masculini. Abraam tūc erat
xcix. annorum: & hismael. xiij.

¶ De trib⁹ Angelis susceptis ab
Abraam. Cap. lj.

Apparuit dñs Abrae in
conualle mambre. Cūq eleuasset oculos vi-
dit tres viros: & occurrens illis: vnum ex eis
adorauit. Dicit Josephus tres
Angelos i specie humana missos
vt vnus nūtiaret abrae verbū dei
de filio suo. & duo subuerterēt so-
domā. Eusebius vero ait. primo
olim ꝓphetarū abrae verbū dei cū
in figura apparuisset humanā vo
catione getiū pollicetur. Et sic ap
paruit ei filius quem & adorauit.
Sed qz nusq̄ le
gitur pater ap-
paruisse i. subie
cta creatura ꝺz
q⁹ duo āgeli ap
parueūt in de-
signatione duo
rū ꝓconū moy-
si & helie: quorū
alter primū pre
uenit aduēntum
alter ꝓuenit se-
cundū. Quos &
rogauit Abraā vt diuerterent ad
eum & paulum comedendo con-
fortarent. Qui assenserunt. Et est
mās Abraz ꝓcepit sare vt de tri
bus satis simile faceret subcineri
cios panes. Ip se quoq̄ tulit vitu
lum de armēto optimū: tuliteq̄ bu
tyrum & lac et vitulum assatum: et
posuit corā eis.

Additio.

Uerisimile est q⁹
prius hoies cre
didit: q̄bus hec
xenia parauit:
post āgelos dei
esse cōprobauit.
De cibo quē sū
pserūt ꝓt dicī q⁹
i mastricādo ex-
nanitus litficut
aq̄ calore ignis
Abraam stabat
iuxta eos. Sara
vero erat post
ostium tabernā
culi. Et dixit an
gel⁹. Reuertēs
veniam ad te tē
pore isto. id est
eodem die reno
luto anno: & ha
bebit sara filiū.
Quo audito ri-
sit Sara. Erant
eīm ambo senes
& desierant sare
fieri mulieb⁹ia.
i. menstrua: q̄b⁹
deficientibus vis pariendi deficit.
Si alter iuuenis esset: nō esset im-
possibile ex sene & iuuene plez fie
ri. Sz ambo erāt ꝓuecte etatis.
Ad hec etiā ipsa sterilis erat. Ri-
sit ergo qz dubitauit dicēs. postq̄
consenni & dominus me⁹ vetulus
est: voluptati operam dabo. Di-
xitq̄ domin⁹ ad
abraā. Quare ri
sit sara: nūquid
quicq̄ deo ē dif
ficile? Negauit
sara se risisse ꝓ-
territa. Ecce q̄
intentione quisq̄ riserit dīj ducere
re potuit qui corda nouit.

Additio.

Hunc ordinē vi
det augustinus
comprobare in
genesi suphunc
locū: quo audi-
to risit Sara. icz
q⁹ pri⁹ putauit
Abraā eos esse
hoies in q̄bus
tñ deus loquere
tur ꝓpter que
dam signa diui
ne maiestatis in
eis apparētia.
Id eoq̄ pnusin
terram non cos
sed in eis deum
adorauit: post
vero ꝓcepit ali-
q̄ib⁹ figuris vt
diuino instinctu
q⁹ Angeli erāt.
Tamen videt
eos habere cor
pora hūana pa
nit eis escam.

Additio.

Anthropomor-
phite sunt here
tici de iudeis: q̄
dicūt deum pa-
trez habere cor
pus hois: cui⁹
superiorem par
tem dicunt esse
i celis: pedes ve
ro in terra.

¶ De dnobus angelis descendē-
tibus in sodomā. Cap. lij.

C Gen. 18.

Cumq̄ surrexissent il-
li tres viri direxerūt
oculos cōtra sodomā
& abraā gradiebat si
mul: & dixit dñs. Nō
potero celare abrae
q̄ gestur⁹ sū. Et ait ad illū. Clamor
sodomoꝝ & gomorreuenit ad me.
Pctīm cū clamore: ē culpa cū liber
tate. cū scz q̄s palā tad libitū suū
peccat. Pctm illoꝝ fuit suphia vi-
te: & abūdantia panis: ꝓpter quā
vsq̄ ad ignominiosam libidinem
prozuperūt. Et addidit. Descēdā
& videbo vtrū clamorē q̄ venit ad
me opere cōpleuerit. Qui ola no-
uit: hoc in exēplū nobis reliquit:
q. d. Mala hoim non ante credite
q̄ probeti⁹. Inde est q⁹ iudex sibi
de & dictū est. Nemo te cōdēnauit
nec ego te cōdēnabo. ¶ Abraam
vero memor loth filij fratris sui:
approprinquās ad dñm ait. Nun-
quid pdes iustū cū impio? Nō est
hoc tuū qui iudicas omnē terrā.
Si fuerint. l. iusti ibi: nōne parces
populo ꝓpter eos? Et ait dñs.
Dimittā omni ppl'o ꝓpter eos.
Tunc abraā quasi paulatim. de-
scēdēs ait. Si fuerit. xlv. Itē si. xl.
quid si. xxx. Quid si. xx. Quid si de
cē. Et ait dñs. Nō delebo eos ꝓ
pter decem. Abijt dñs. id est non
apparuit postq̄ cessauit loqui ei:
& ille reuersus est in locum suum.

B Joan. 18.

D Gen. 18.

A Ge. 18

B Gen. 18

De iu-stitia Loth.

¶ Uenerunt q̄ illi duo angeli qui
fuerāt cū domino vel alij (secū dū
quosdam) sodomam vespere sedē
te loth in foribus ciuitatis. expec-
tante alicuius hospitis aduētū.
Qui occurrens eis adorauit: pe-
tens vt diuerterent in domū suā.
Quos renitētes compulit opido.
Ingressisq̄ illis fecit conuiuium:
coxit azyma & comederūt. Tūc vi
ri ciuitatis a puero vsq̄ ad senez
vallauerūt domū et dixerūt loth.
Educ viros illos huc vt cognosca
mus eos. Qui ait. Habeo duas fi-
lias q̄ nōdū cognouerūt virū: abu
timini eis vt libet tantū his nihil
mali faciatis q̄ ingressi sunt sub
vmbra culminis mei. Mos eīm fi-
delis erat ab omni iniuria hospi-
tes suos defendere. Q̄b aūt dixit.
ꝓturbatis animi fuit: nō cōsiliz.
Cōsiliū sane est vt faciat q̄s leui⁹
ne ipse cōmittat grauio⁹. Nullo au
tē mō dz q̄s leuius facere mortale
ne ali⁹ cōmittat grauio⁹. At illi no-
luerūt: & vim faciebāt vehemētissi
me loth. Et ecce angeli introduxe
rūt loth. & clauserūt ostiū. Illos ve
ro percusserūt cecitate: nō priua
tione visus: sed acrisia quam latis
ne audientiā di
cere possumus:

Additio.

que facit non vi
deri non omnia
sed que est op⁹/
qua pcussi sunt
peccat. pctm
qui querebant
heliseuz cū esset
cū eis: & discipu
li cū dño cūtes
i emaus. Forte
hoc modo quā
doq̄ querimus
q̄b in manu te-
nemus: & ange-

Acrisia est quā-
do quis habet
apertos oculos
et non videt: q̄b
magi faciūt in-
cantationibus.
Fit etiam quan
do quis habet
aliquādo rē ali
quaz in manu &
non videt: et est
etiam acrisia.

li dixerūt ad loth. Educ oēs tuos
de vrbe hac. Delebimus eīm locū
istū. Et ingressus loth ad generos
suos ait Surgite & egredimini: qz
delebit dñs ciuitatē istā. Non est
credendū (vt ait Hieronym⁹) his
qui dicūt alias filias a predictis
virginibus loth habuisse: habēn-
tes viros que cum viris submer-
se sint. Sed generos vocat tutu-
ros generos. Unde hebraica veri
tas hz. Egressus est loth ad spō-
sos. Qui noluerūt egredi: consue-
tudinē hāc verbo⁹ loth esse dicē-
tes q⁹ semper mala prediceret.

¶ De subuersiōe sodomoꝝ. c. lij.

D Gen. 19.

Ane dissimulante loth
exire: apphensū cū cum
vroze sua & filiab⁹ statue
rūt āgeli ex ciuitatē di-
cētes. Ne forte ascendo retro

sed in mõte saluum te fac. Qui ex perturbatione nondum plene credẽs dño ait. Nõ possum in monte saluari ne forte apprehendat me malũ: ⁊ moriar. Forte senex mõtiũ frigoraꝫ laborẽ vie perhorrebat. Sed est hec ciuitas parua ad quã fugere sufficio vt saluer in ea: ⁊ ait dominus. Non subuertam vrbem pro qua locutus es: ideo qꝫ dixit parua vocatũ est nomen vrbis segor. id est parua. Tradũt enim hebrei hãc vrbẽ primo dictã balam:
Isa.15. ⁊ post salisam: ⁊ in esaia vitulã cõsternatã: qꝫ tertio terremotu absorpta sit post subuersionẽ q̃tuor aliarũ ciuitatum: mõ dicit ciuitas palme. Quãdiu ergo fuit loth in ea pepercit ei dominꝰ. Sz (vt dicit Hieronymus) loth timẽs cõsuetũ eius terremotũ. egressus mãsit in
Sodomite pẽũt monte. Egresso itaq; loth de sodomis pluit dñs sup ciuitates illas sulphur ⁊ ignẽ. Pluit dñs a seipso ens in terra a se ente in celo iudicãs. id est puniens ab imperante. Pluit aũt hec vt terra in eternum aresceret sine spe iterũ germinandi: et ita grauius puniuit istos q̃ primos peccatores diluuio. Licet em illi mẽsurã excederent delicti: tamẽ quasi naturaliter peccabãt: ⁊ vniuersos subuertit etiam parvulos pro peccatis parentum: in quo puisum est illis ne diu viuẽtes sequerenꝫ exẽpla patrũ: et est aliqꝫ bonũ reũ nõ esse: q̃ gloriosus nõ ẽ. Prodest em̃ pauperẽ nõ esse q̃ rex nõ esse põt. ¶ Et respiciens
Uersto loth vꝛor loth retro versa est in statuã salis: quã Josephus dicit se vidisse: ⁊ hactenꝰ manere. Uersa est ergo regio in lacum salis: ⁊ sterilẽ q̃ dicitur mare mortuũ: quia nec pisces nec aues in eo viuunt: vt in aliis. Nauem quoq; non patitur: nec vllam sustinet materiam quin tota fortitan supernatet: nisi bitumẽ natam propter homines intus viuentes. Nam omne carens vita in profundum mergitur. Si quid viuum aliqua arte imerseris: suꝑenatat: extincta mergitur. Multis in locis nigras glebas bitummis vomit ⁊ ideo locus asphaltiꝫ a sphaltidis dicit. Dicit etiã q̃ poma nata i arboribꝰ circũpositi; vsq; ad maturitatez colorẽ suntviridia matura si incidas: fauillas intus inuenies Unde vt ait Josephus. Fauilla terre sodomitice fidem habet: dicitur et vallis salinarum. Forte fit ibi sal: vel lapides salis circa inueniunt.

Additio. Lacus hic indeam diuidit et arabiam nõ matorem: sed illaz que olim fuit illa solitudo inia ⁊ inaquosa: in q̃ xl. annis fuerũt filij israel. Dicit Josephus q̃ nimia eius lenitate etiã grauissima in euz iacta referuntur in altum. Unde vespasianꝰ q̃sdaz iunctis post tergum manibus iussit in altũ pici: ⁊ omnes tãq; vt spũs sursum repulsi desup; fluitabant.

¶ De incestu Loth. Cap. liij. E

Ge.19. Oth aut̃ egressus
[illegible] segor mãsit i mõte in spelũca: et due filie eius cuz eo. Di discerãt autem filie loth consummationem mũdi futuram per ignem: et suspicate sunt tale aliquid factuz quale fuit in diebus Noe: scilicet ad reparandum genus humanũ seruatas se esse superstites cũ patre. Jdeoq; consilium inierunt et patris mesticiam et rigorem vino mollientes: singule licet virgines singulis noctibus susceperunt ab ignorante conceptuz: nec repetierunt. Hoc tamen desuper appunguũt hebrei quasi incredibile: quia natura rerũ non patit coire quẽpiam nescientem. Uel dicitur nescisse filiã fuisse: putans fuisse vxorem suam. Dicitur quoq; impossibile in defloratione fieri cõceptũ. Ob hoc antichristus dicet se filiã virginis. Peperitq; maior filia filium

lium: ⁊ vocauit eum moab patrez moabitarum: minor peperit filiũ ⁊ vocauit eum Amon patrẽ amonitarum. Moab interpretatur ex patre. Hoc nolẽ mater aperte publicauit incestum patris. Amon filiꝰ populi mei. Hec aliquantulũ texit quasi filius cuiusdam de populo meo. Dicit Hieronymus filias posse excusari: quia credidehieroꝝ nym. runt genus humanum defecisse: ⁊ pietas posteritatis impietatẽ incestus excusauit te tanto: sed non in toto. Sed hoc patrem non excusat: ꝙ infidelitas eiꝰ causa fuit incestus. De eodem dicit Strabꝰ. Strabus. Loth inexcusabilis est. Primo qꝫ angelo nõ credidit se posse saluari in segor. Deinde qꝫ inebriatus est: ⁊ fuit peccatuz causa peccati.

¶ De peregrinatiõe abrae apud abimelech regẽ gerareꝝ. Ca. lv. Abrae ge.20.

Rofectus est abrahamde conualle mãbre in terrã australẽ: pegrinatus est i gerareꝝ iter cadesvñ fluxerũt aq̃ ꝛtradictionis: ⁊ sur loco sozoris habens Abrae simulatio ⁊ fi ctio. sarã. Similia priorib⁹ simulãs pretimoꝝ: misit aũt abimelech rex gerare ⁊ tulit eã. Jn quo vis formeꝰ illiꝰ miranda notat: q̃ nonagenaria ad huc amari poterat. Sed in egritudinẽ cecidit rex dei volũtate ne eã tãgere (vt ait Josephus).

¶ In fine tñ huꝰ capituli alia pena notat: hec scz ꝙ deꝰ cõcluserat oẽz vuluã domꝰ abimelech ꝓpter sarã: ne q̃d scz femininũ in domo eiꝰ interim ꝓciperet. Medicis aũt desperãtibus sopoꝛatꝰ audiuit a dño: hec sibi ꝓpter vxorẽ peregrini inferri. Et precepit ei vt redderet viro vxorẽ: qꝫ ꝓpheta erat. Et ille oraret pro eo ⁊ viueret. Statimq; surgẽs vocauit seruos suos vocauit ⁊ abrahã ⁊ dicit ei. Quid fecisti nobis. Quid vidisti vt hoc faceres. Et ait abrahã. Cogitaui qꝫ timoꝛ dei nõ eẽt i hoc loco: ⁊ interficerent me ꝓpto vxore. Alias aũt ⁊ vere sozor mea est filia pris. Hic differt a matre mea et facta est mihi in vxorem. Mutauitq; nomen meum: pro eo quod ante Sarai vocabatur: vocata est Sara. Ego benedicam ei: et ex illa dabo tibi filium: benedicamq; ei: et erit in gentes: reges populorum orti ex ea sunt. Cecidit Abraham in faciem suam: et risit dicens in corde suo: putasne centenario nascetur filius: et Sara nonagenaria pariet. Dixitq; ad deum. Ismael coram te viuat. Et ait deus. Sara uxor tua pariet tibi filium: et vocabis nomen eius Isaac: et statuam pactum meum illi in fœdus sempiternum: et semini eius post eum. Et de Ismael exaudiui te. Ecce benedicam ei: et crescere faciam eum: et multiplicabo nimis. Duodecim duces generabit: et faciam eum in gentem magnam. Pactum autem meum statuam cum Isaac: quem pariet tibi Sara tempore isto in anno alio. Cessauitq; loqui cum eo: et ascendit deus ab Abraham. Tulit itaq; Abraham Ismael filium suum: et omnes vernaculos domus suae: et universos quos acquisierat pecunia sua: omne masculinum de domo Abraham: et circumcidit carnem praeputii eorum statim in die hoc: sicut locutus est ei deus. Abraham nonagenarius erat: quando circumcisa est caro praeputii eius. Ismael vero tredecim annorum erat: quando circumcisa est caro praeputii eius. In ipso die circumcisus est Abraham et Ismael filius eius. Et omnes viri domus eius: tam vernaculi quam empticii circumcisi sunt pariter cum eo. Et ait Abraham. Cogitaui quod timor dei non esset in loco isto: et interficerent me propter uxorem meam. Alias autem et vere soror mea est filia patris mei: et non matris meae: quod est. neptis mea est: ⁊ cognata ex parte patris ⁊ fratris mei: ⁊ non ex parte sororis. Unde alia translatio. Soror mea est a patre suo ⁊ nõ a matre. Sicut enim dicebant cognatos fratres: sic et cognatas sorores. Fratrẽ vero arã patrẽ suũ vocauit: qꝫ senior eo fuerat sm vsuz loquẽdi quo maiores natu patres vocamꝰ/minores filios: ⁊ quia diginior ⁊ maior affectio solet esse ꝓ pinquorũ sm viros q̃ sm mulieres: ꝓpinquã suã ꝓ virum dignior nolẽ vocauit sororẽ: scz potius q̃ neptẽ. Uel finxit eã filiam patris esse: nec tamen mentitus est sicut nec dominus cũ finxit se longius ire: preserti cũ dño iubẽte Luce credit hoc dixisse: ita relator fuit verborũ dñi: vt heliseus celauit se nõ cognoscẽtibꝰ. Quidã tamẽ dicunt hanc mortua matre abrae ⁊ mortuo arã duxisse vxorem filij: ⁊ genuisse sarã. Uñ ⁊ hic dicit filia thare sm carnẽ: ⁊ supra filia arã sm suscitationẽ seminis: qꝫ solum masculũ reliquit aram. Oranit autem abrahã pro eo: ⁊ sanatus est: ⁊ vxor ⁊ ancille eiꝰ peperunt: ⁊ dedit abimelech abrae munera et terram ad habitandum ad optionem suam. Sare autẽ dixit. Ecce dedi fratri tuo pro te mille argenteoa. Hoc erit tibi in velamen oculorum cozam omnibus qui tecum sunt: ideſt in memoriam verecundie: qui in mẽdacio deprehẽsa es. Unde subdit exponẽdo. Et quocũq; perrexeris memẽto te deprehensam. Uel elegans est irrisio. Hoc erit tibi in velamen oculorũ: id est in preparationem funeris. q.d. Anus es ⁊ vicina funeri: ⁊ mẽtita es tamen: ⁊ decepisti. Habe tibi ergo hec in expensas funeris. Nõ magnis expẽsis fieri solebat marie a iudeis: vel ad pepla emẽda vt tegas faciem ne ameris.

¶ De

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶De ortu Isaac ⁊ eiectiõe agar cum filio. Capitulum.lvj.

.12.cs

Isitauit dñs sarã: cõcepitq; et peperit filiũ ⁊ circuncidit eũ abraã octauo die. Et exinde post totidem dies iudei circũcidunt. Arabes vero post xiij. annos: q; eo tẽpore hismael gentis illius auctor circũcisus fuit. Et vocauit eum Isaac: id est risum quia risum fecerat dominus parẽtibus eius: id est gaudium inopinatũ. Creuit puer: ⁊ trimus ablactatus est. Et fecit pater grande conuiuium in die illa: q; ea die filius primo accessit ad mẽsam patris. Dũq; simul luderẽt: hismael ⁊ isaac: maior ledebat minorẽ. Et intellexit mater in ludo psecutionẽ: q; scilicet patre mortuo vellet dominari maior minori. Uel vt hebrei tradũt: cogebat eum adorare luteas imagines q̃s fecerat. Qõ cum displicuisset matri: dixit ad abraã. Ejce ancillã ⁊ filiũ ei⁹. Dure hoc accepit abraã ⁊ dissimulabat: sed dixit ei dominus. Audivocem sare. Qui tollens panem et vtrẽ aque imposuit scapule agar: et tradidit ei puerum. Cũq; consumpta esset. aq̃ in deserto ⁊ puer deficeret siti: abiecit mater puerũ sub arbore ⁊ sedit pcul quãtũ arcus iacere potest ne videret filiũ morientẽ: et fleuit: ⁊ exaudiuit de⁹ vocẽ pueri: id est fletum matris pro puero. Et dixit angelus mri. Surge tolle puerum: ⁊ aperuit oculos eius deus: ⁊ vidit puteum: deditq; puero bibere: ⁊ implẽs vtrẽ aq̃ bijt. Creuit puer: ⁊ moratus est in solitudine pharam: ⁊ factus est vir sagittarius. Et accepit ei mater vxorem de terra egypti: de qua nati sunt ei. xij. filij principes tribuum suarũ: quorum appellatiõe: oppida: pagi: ⁊ tribus celebrant. Nabaioth primogenit⁹ famosiores nominat a quo pars arabie: q̃ est ab eufrate vsq; ad mare rubrũ nabathea dicitur. Cedar: secũdus a quo cedar q̃ est in deserto. Dumasext⁹ a quo dumea regio. Themã nonus: a quo themã q̃ est ad hausirum. Cethuma ultimus: a quo cethema que est ad orientem.

Additio.

Jd est reliquit iacentem quasi ad iactum: non q̃ eum portaret cũ esset iã. xij. annoꝝ. Uel per recapitulationẽ dictum est.

¶De puteo iuramẽti. Cap. lvij.

C Gen. 21

Eo tpe vidẽs abimelech abraã multiplicatũ timuit eum ⁊ venit ad eũ cũ phicol principe exercit⁹ sui: et ait. Jura mihi per deum ne noceas mihi ⁊ posteris meis: sz sem per facias mihi iuxta miam quaz feci tibi. Et eduxit eos abraam ad puteum quẽ ostenderat de⁹ agar quẽ foderat abraã ante agar ejectã. Sed serui abimelecth abstulerãt illũ abrae ⁊ fecerãt illũ i solitudine p̃ gregib⁹ adaquandis: q̃ lõge a mãsiõe ei⁹ i solitudie pasce bant. Et restituit ei abimelech puteũ: sed in testimoniũ q̃ ipe foderat puteũ ⁊ ablatũ restituit ei abimelech dedit regi. vij. agnas ⁊ vocauit puteũ bersabee. i. puteũ septẽ. Sabee em̃ hebraice septẽ sonat: ⁊ ibidẽ pcusserũt ambo fed⁹. Uñ ⁊ bersabee dictũ putãt. i. puteũ iuramẽti. Sabee q̃z hebraice iurm̃ dr. Joseph⁹ tñ iterptat bersabee fed⁹ putei. A puteo ꝺo circũstans regio etiam dicta est bersabee. Plãtauitq; abraã circa puteũ nem⁹: ⁊ fuit ibi colon⁹ multz diu⁹ nõ habitator. Dicit em̃ stephan⁹ in actib⁹ apl̃oꝝ: q; non accepit ibi hereditatem nec spatiũ pedis.

A Act. 7.

¶De immolatione arietis pro Isaac. Capitulum.lviij.

Ost hec dum habitaret in bersabee: et isaac (vt dicit Josephus). xxv. annorũ esset: dixit dominus illi. Tolle filium tuũ vnigenitum quem diligis Isaac: ⁊ vade in terrã visionis. ⁊ offer mihi eũ in holocaustum super vnum montium quem monstrauero tibi. Terram visionis dixit illam partem iudee q̃ est in montanis. q; et ipsa a longe ⁊ de illa longe videri potest: que ⁊ ab ysaia vallis visionis dicitur. In summitate vero montium iudee monticulus erat eminentior dictus mons moria: quem monstrauit deus abraae ad immolandum filium. In hoc tradunt hebrei templum post factuz ⁊ altare factum in loco vbi abraã altare fecit: ⁊ dauid angelũ reponentem gladiũ vidit i area ornan iebusei. Uñ dicit Ysaias erit mõs domus dñi in vertice montium: et ad eũ fluent oẽs gentes: de quo ⁊ dñs precepit iudeis: ne immolarent sibi in omni loco: nisi in loco quẽ oñderet eis dom⁹. Abraam ergo de nocte consurgens: nemini quod facturus erat indicans: strauit asinum suum: ducens secum duos iuuenes ⁊ filium: initq; iter tis oculis vidit locum procul. Hinc probantur illi errasse. inter bethel ⁊ hay. Locus enim ille nõ distat a monte moria per iter vni⁹ diei. Et cum accepisset ligna et ignem relictis infra inuenibus cũ asino: cum filio ascendit solus. Cui filius. Ecce inquit ignis et ligna: vbi est victima holocausti? Cui pater. Deus prouidebit sibi victimam. Et statuit aram: et lignis impositis ignem adhibuit. ¶Refert autem Josephus verba patris ad puerum dicentis. Quia sicut ex volũtate dei ingressus fuerat mundum mirabiliter: ita etiaz ex volũtate dei necesse erat ei egredi mirabiliter. quem dominus qui dem iudicasset dignum non egritudine non bello. non aliqua passione: humanam vitam finire: sed cum oratiõnibus ⁊ sacrificijs animam ipsius ad se vocare: q̃ susciperet eum ob implẽdas promissiones. Et sic isaac libẽs accessit ad aras ⁊ mortem. De hoc alquin⁹ dicit. Jndubitanti q̃o mactare volebat filiũ laudã dus in cõstantis offerendi: ⁊ in fide suscitandi filij. ¶Arrepto aũt gladio vt filium immolaret: clamauit ad eũ Angelus. Nõ extẽdas manũ in puerũ: nunc cognoui q̃ timeas dñm. Non enim sanguinẽ pueri sitiebat dñs: sz vt sciretur quãtum Abraã timuerit dñm. Et vidit Abraã post tergum arietem inter vepres herentẽ cornibus quẽ obtulit p̃ filio. Hebrei habet in virgultis sabech herentem cornibus. ⁊ est sabech genus virgulti. Hic errauit Eusebius dicens sabech hircũ erectũ ad carpendas frondes. Dixit ergo arietem sabech. i. quasi hircũ erectuz. Et dicit eũ Rabanus non nouiter creatũ: sed aliunde ab angelo allatum: ⁊ vocauit nomẽ loci. Dñs videt. Et ysq; hodie quasi in puerbium dicitur a iudeis in arcto positis in mõte dñs videbit: quasi dicerent. Sicut respexit isaac in mõte: sic videat nos in hac angustia. Diem autem liberationis isaac: dicunt hebrei primã diez septẽbris. Un de in eo solẽnizant / ⁊ clãgunt cornibus pecorinis in memoriam arietis. Et iurauit dñs per seipm de semine multiplicando ex isaac: ⁊ de terra dãda semini eius. Altera die redijt abraam: et reuersus est in bersabee. Nuntiatumq; est ei q̃ melcha genuisset nachor fratri suo filios. viij. primogenitum hus: de cuius stirpe descẽdit Job: sicut scriptum est. Uir erat in terra hus nomine Job. Et hus fratrem eius ex cuius genere balaaz qui secundum hebreos dicitur in iob helihu buzites. Errant ergo qui dicunt iob de genere esau fuisse. Quod enim in fine libri eius est: q̃ de syro sermone translatus: sit

A Psa. 22

C 2. Reg. 24.

A Psa. 2.

A Deut. 34.

A Ge. 22.

Job 1.

Additio.

Aliquinius fuit magister karoli regis abbas sancti martini turonen.

Universidad de Deusto Biblioteca

& q ipse quart⁹ ab Esau i hebreo non habetur. De concubina vero Roma alias Rema susceperat nachor filios quatuor.

¶ De morte Sare. Cap. lix.

A ge. 24. Edit autem abraam ad conullem mambre & mortua est sara cum esset. cxxvij. annorum & sepulta est in hebron in spelunca duplici quaz emit abraã. cccc. sicl̃z argẽti ab ephrõ supplicãtib⁹ p eo ethez. i. ppõ terre. Erat autẽ spelũca duplex rupes naturaliter vel artificialiter duas spelũcas habens: quã emit abraã in sepulturã generi suo. In superiori sepeliebant viri: i inferiori mulieres. Tñ adã & eua ibi sepulti erãt. Nec peccauit abraaz emẽdo: nec ille vẽdendo: sicut nec hodie qui emeret agrũ vt faceret cimiterij: nisi forte qz sepulti erãt ibi ptoplasti. hieronym⁹ tñ dicit ephron reprehẽdendũ & ideo nomen ei⁹ mutatũ p ephron effran.

Additio.
Eãdẽ cariatarbe. i. ciuitas quatuor pharcharum isaac/abrae/iacob/& ade.

¶ De legatiõe eliezer in mesopotamiam. Cap. lx.

A ge. 24. Rat autẽ abraã senex & dixit ad eliezer p curatorẽ dom⁹ sue. Pone manũ tuã sub femore meo & iura mihi p deũ celi et terre qz nõ accipies filio meo Isaac vxorẽ de filiabus gẽtiũ iter q̃s habito sz ibis ad cognationẽ meã & inde accipies ei vxorẽ. Si tñ ex illis aliqua noluerit seq̃ te: non teneberis iuramẽto. Iurauitq̃ seru⁹ ponẽs manũ sub femore ei⁹. Tradũt hebrei q̃ i sanctificatiõe ei⁹. i. in circũcisiõe iurauerit. Sz qz ỹ sub femore: dicim⁹ eũ iurasse in semine abrae. i. in xp̃o: quẽ ex se nasciturũ sciebat. Unde dixit. Jura mihi per deũ celi & terre. Qs aũt sub femore manũ poni voluit: innuit carnẽ christi sup omnes futurã. ¶ Tulit ergo eliezer decem camelos: et abijt ex omnib⁹ bonis domini sui portans secũ: maxime q̃ rara nouit esse in terra ad quã ibat. Deraxitq̃ mesopotamiã ad charraz. vrbem nachor. Multo quidẽ tempore laboze (vt dicit iosephus) qz in hyeme in mesopotamia ẽ luti pfunditas in estate aq̃ defectio: in saltibus latrones. Fecit aũt camelos accũbere iurta puteũ ante vrbẽ impoz tatos nolẽs introducere. Cũ autẽ vespere egrederent mulieres ad hauriendã aquam optauit dñm vt inter illas inueniret vxor dñi sui si aliqua gentis illius dño suo deberetur: & cognosceret ita vt alijs negãtibus aquã sibi poscẽti ipsa pberet. Et ecce rebecca bathuelis filia descẽderat & impleuerat hydriã: & alijs quidẽ auertentib⁹ se: peregrina aquã prebuit & adiecit quin & camelis tuis aquã hauriã & haustã aquã infundẽs i canalib⁹ potũ dedit camelis. Ille aũt tacitus intuẽs eam vtrũ eẽt idonea dño suo: q̃liuit ab ea cui⁹ filia esset: & si ei esset loc⁹ i domo patris ad manendum. Accepto vero q̃ erat filia bathuelis filij nachoz & melche sozoz labã ptulit inaures aureas & armillas & dedit ei. Cucurritq̃ puella in domũ matris nuntians q̃ audierat. egressusq̃ labã: itro duxit virũ i hospitiũ: & destraxit camelos: deditq̃ paleas et fenũ: & lauit pedes hospitũ: & apposuit eis panẽ. Noluit autẽ eliezer comedere donec loqueret⁹ sermones

Additio.
Uel ad habraz hebrei eñ añ & retro aspirabãt vocales h.

Additio.
Ne forte lusca vel gibbosa: vel torto: vel grandi naso.

Additio.
Et hoc q̃ nõ ait patris: ppendit q̃ mortu⁹ erat sicut Josephus voluit.

mones p quibus venerat. Cũ ergo se dixisset seruũ abrae fratris eoz & cõmẽdasset abraã i multis exposuit eis petitionẽ abrae & iuramẽtũ q̃ ipse fecerat: & fonẽ suã a dño ad puteũ exanditaz. Rñderunt labã & bathuel. A domo egressus est sermo scz abrae et oratio tua. Nõ possum⁹ ex placitũ eius quicq̃ loqui tibi. Ecce rebecca coram te est: tolle eã & vxor esto dñi tui. Sed notãdũ q̃ Joseph⁹ ỹ bathuelẽ iã defunctũ fuisse: & virginẽ in custodia matris & fratris esse: et de morte patris p̃dixisse puellã q̃rẽti ad puteũ cuius filia esset. Etiã moyses hucusq̃ videt velle eã nec tũc habuisset patrẽ: supius dixit. Cucurrit puella in domũ matris. Forte nole pris vocat hic mater: quia mandatũ patris de filia tradenda q̃ ei reliquerat decedens nunc exposuit. Potuit cñ fieri vt eã tradẽdã generi suo delegasset.

Additio.
Jd ẽ vxor ei⁹ ex mandato ab eo morient̃e suscepto: si verũ ẽ q̃ mortuus erat sicut Joseph⁹ ait.

F ge. 24 ¶ Audiẽs hoc puer abrae adorauit dñm: qui direxerat iter suũ: et ptulit vasa aurea & argẽtea: & vestes dãs rebecce. Matri q̃z eius & fratri ei⁹ munera dedit. Surgẽs aũt mane puer petijt dimitti ptẽ dẽs moram quã fecerat in via & dñi senectutez. Cũq̃ rogassent vt decẽ dies maneret apud eos: noluit. Et dixerũt Uocem⁹ ipã puellã: & queram⁹ ei⁹ volũtatẽ. Que sciscitãtib⁹ si vellet ire ait. Uadam. Et hic primo legit̃ ꝓsensus mulieris requisit⁹: & exinde p iure habitũ est vt requirat. Et dimiserunt eã.

¶ De aduentu rebecce ad ysaac. Capitulum. lxj.

S ge. 24 Eo tpe ysaac habitabat in gerara: & forte deãbulabat p viã q̃ ducit ad puteũ viuẽtis & videntis. Egressus cñ erat ad meditãdũ i agro: forte de mora sui. Alia lra hz ad exercitãdũ: forte laborãs i agro vel dppiã opus ad ducẽdũ ages. Rebecca ꝓ o ysaac viso: & cognito q̃ vir ei⁹ eẽt. descẽdẽs de camelo: & tollẽs teristrum vl̃ pallũ albũ: operuit & cõpsit se. Est aũt teristrũ gen⁹ arabici vestimẽti mulierũ. Isaac ꝓ o introduxit eã in tabernaculũ mris sue et in tñ dilexit eã vt dolorẽ qui ex morte matris acciderat temperaret.

¶ De morte abrae post susceptã sobolem de cethura. Capi. lxij.

A ge. 25 Braã aliã duxit vxorẽ nomine cethurã. Aiũt hebrei cethurã nomẽ appellatiuũ q̃ iterp̃tak copulatã. Dicũt cñ hãc fuisse agar: q̃ pri⁹ concubina: mortua sara trãsiit in vxorẽ de nõ copulata: i copulatã: ne senex nouis nuptijs lasciuisse arguatur Joseph⁹ aũt dicit q̃ añ̃q̃ misisset pro vxore filij duxerat eã. Et hec genuit ei liberos sex. Juuenis cñde sene parere p̃t. Et separauit eos abraã dũ vineret ab ysaac ad plagã ouẽtalem & cũcta q̃ possideret dedit ysaac. Alijs ꝓ o largit⁹ẽ munera. filij tñ cethure a nole libere se dixẽt saracenos obtinuerũt aũt p̃lo traconitidẽ & phenicẽ & arabiã vsq̃ ad termios maris rubri. Refert iosephus q̃ ex vno cozũ nat⁹ est afer q̃ castra sua fixerat in libyã: quã posteri ei⁹ inhabitãtes ab illo aphricã denoiauerũt. Dixit q̃z eldeũ ꝓpheta q̃ & malenssue malchus dici⁹ est hist̃oriã indeoz scriplisse: sicut & moyses scripsit. Quẽ refert dixisse: ab vno filioz cethure nole furim vel syrim syriã vocatã. Ab alio ꝓ o q̃ dictus est afer aphricã dictã. Cui defecẽdẽti in libyã hercules auxiliũ tulit: & filiã ipsius nole ethea duxit hercules vxorẽ: & ex ea genuit dodozim cui⁹ filius fuit phorõ. Fecerũt aũt dies abrae. clxxv. anni. et mortu⁹ est & ꝓgregat⁹ est ad ppl̃z suum

snū i sinu iferni. Et sepelierūt eū hismael z Isaac i spelūca duplicī cū vxore sua.

Hiero-nymꝰ

Additio.

Deficiēs habetur in textu: z in glosa habet hieronymus super hūc locū dicentis q deficiēs male additū sit: i. lxx. Sil qz nō sic in hebraica vitate z ētqz icōgrue dici videt de tāto patriarcha q deficeret vel minueret. Cū ergo in litera nostra habeat defi-

No. de biblia nostra.

ciēs de quo hieronymus arguit. lxx. patz ex eo z ex pluribꝰ alijs locis: q nō est ista nra pura translatio hieronymi: sed forte est quedā prima quā cōpegit de greco in latinū ex trāslatione. lxx. z trāslationibus alioꝝ. Que qz forte nō ide magis visa est: apposuit manū vt pura faceret de hebreo in latinū: quā nō habemus nisi i. xij. pphetis. Uel forte pōt dici q ista nra sit illa vulgata que miraculose inuenta est hierosolymis.

¶ De ortu regnorū. Capi. lxiij.

Incidēs est

Ano. xj. abrae mortuꝰ est Ninus: cuiꝰ vxor semiramis: vt post eum regnare posset proprio filio quē fusceperat ex nino nupsit: z ex eo filiū genuit. q z babyloniā ampliauit. Anno abrae. lxxv. facta est ei repromissio. Anno eiꝰ. lxxxvj. natꝰ est ei hismael. Anno eiꝰ. c. natꝰ ē ei Isaac. Anno eiꝰ. cxxxvij. mortua est Sara.

¶ Aliud incidens. Capi. lxiiij.

Incidens.

Ortū est regnū assyrioꝝ. ānō. xxv. saruch pnoani abrae sub belo: z cucurrit vsq; ad annū septimū ozie regis inde p an. mille. z. ccc. alij. cccc. z duos p reges. xxx. z. vij. vsq; ad sardanapalū: q pmꝰ pulueraria adinuenit. Post quē trāslatū ē regnuz ad medos. Regnū aūt sicioniorū ab an. xxiij. nachor aut abrae exortū est sub eugialo. alꝰ egialo z cucurrit vsq; ad ānū. xvij. heli sacerdotis et iudicis isrl p annos. dcccclxxj. z p reges. xxxj. vsq; ad zeusippū positq; iudicauerūt sicioniā sacerdotes charmi. Sicioma aūt est regio q pꝰ apia: post peloponēsis dicta ē. Usq; ad abrāz ꝓo iā fuerant in egypto. xv. dinastie. Dinastiam summā potestatem egyptij dicūt a natiuitate abrae dinastiaz xvj. obtinuerūt thebei. xvij. pastores reges sic vocati. xviij. thebei vel thiopolitani q z pharaones p reges. xvj. Uariate q; sunt dinastie de gnib⁹ quorūdā regū ad alia se pe trāseūtes vsq; ad cābisemsiliū eiri subq; primo p se imperauerūt egypto.

Additio.

Dinastia ppue ꝺr principatꝰ q durat apud ali quā prouinciaz de eligēdo iperatore siue alio principatu qui maior est in illa puincia. Uerbi gratia. Quōdā eligebant in saxonia iperatores et durauit ibi z delde i frā conia diu. deinde in bauaria z nūc i suenia. Uetus sunt pncipatiores puincie theutonice terre: lz mlte sint adiacētes. Et sicut i istis dictū est ita itelligik i alijs.

¶ De morte hismaelis. Ca. lxv.

C ge. 25.

Xit quoq; hismael cxxxvij. ānos z mortuus est: tradūt illū hebrei disinteria mortuū fuisse coraz cūctis fratrib⁹ suis i. corā filijs suis adhuc viuētibus obijt. Habitauit posteritas eiꝰ ab euila vsq; sur. est ꝓo euila idia: ab euilla nepote noe sic dicta. Sur autem est solitudo inter cades z barath: extēdēs desertū vsq; ad mare rubrum z egypti confinia.

¶ De labore rebecce in partu geminorum. Capitulum. lxvj.

C ge. 25.

Isaac psequitur hystoria isaac. xl. anorū erat cū duxit rebeccā vxorē: q; inuenta est sterilis lōgo tpe. Sciens aūt isaac isaac patri suo factā pmissionē seminis multiplicandi q ipm orauit dñm vt qō pmiserat ipleret. Et cōcepit mulier habēs duos i vtero. Sz cuz vicina esset partui: collidebant; in vtero eiꝰ puli. lxx. interītes posuerūt. Iudebāt vel calcitrabāt. Adla: cōfringebant. Symmachus: i supficie ferebant. i. sūtudi nē nauis legitimo pōdere carētis. Monebant enim mixtim pueri: vt vicissim alter prior altero videret posse pdire ad ortū. Nō p exilitate vteri materni ꝺsil vix geminos capiētis intelligēdum est hoc accidisse vt ꝺhusdā visum est: lz tm ex volūtate dei iam demonstrātis in nōdā natis qō futurū erat i adultis: pmogenitura sz quā alter habuit p naturā cessisse alteri p gratiā in posteris ēt eoꝝ futuram dispensionē iā tunc figurabat. Credi tur em in vtero iā tunc sctificatus fuisse iacob: z in hoc motu pfigurātū: qz nō esset ꝓsensus xpi ad betial. Mat ꝺo grauiter afflicta nollet ꝓcepisse z fere desperās de partu perrexit vt ꝓsuleret dñz. Tū qz nō locus ꝓsuiēdi dūm nec modus nec per quos ꝓsuleret dñz adhuc legik institutū forte ad montē moriavbi abraam altare fecerat dño init: z immolatis hostijs subtraniū accepit oraculum. Forte more gētium quē viderat in parentib⁹ spēm lauri quam tripodē dicūt capiti supposuit: z ramis arboris q agnuscatus dicik incubuit: vbi visiones capitis phantasticas dormiens non sentiret. Uel adhuc viuentē melchisedech ꝓsuluit. Quocunq; aūt modo fecerit rūsum accepit a dño. Due gētes sunt in vtero tuo. i. patres duaꝝ gentiū que inter se post diuidenk z pugnabūt sed z maior seruiet minori. Nō de parnulis nequaq; dictuz est: cum semp maior pfuerit minori sed de populis. Idumei em sūt qui de esau futuri erant: tributarij erant dauid qui de iacob. Nili forte intelligāt esau seruisse iacobdū pfectus est cū: vt lima ꝓfert ferro. fornax auro/flagellū grano. Cū ḡdu os pepisset: q prior egressꝰ est rufus erat: z totus in modū pellis hispidus: z dictus est ob hoc seir. Heorei em seiron capillaturam dicūt. Dictus est pprio nole esau. i. fortis. ¶ Protinꝰ alter egrediens plantam fratris in manu tenebat ꝺsil retrahere: volēs ffem a primo genitura et ob hoc dictꝰ est Jacob id ē supplātator. Sexagenarius ergo erat isaac qñ nati sunt ei parnuli. Uinebat ḡ abrāz: z adhuc ēn decim annos supuixit. Abrāz em preter. c. annos quos vixerat nato Isaac restabant adhuc abrae. xv. āni ad vitā. Hoc iō dixim⁹ qz Josephus sic ait. Postea post mortem abrae ꝓcepit vxor isaac z c. Mortē eius forte appellans: qñ iā penitꝰ effeto corpe ghare desijt. Ipse em textus litere nō esse dictum per re capitulationem indicat.

De esau et iacob natiuitate.

¶ Tertium incidens. Capitulum. lxvij.

Incidēs est non de biblis.

Ozo eodē ānō quo nati sunt gemini isaac regnum argiuoꝝ exortum est sub inacho pe ifidis primo rege. Cucurrit autez vsq; ad ānū. xlj. delbozez barach iudicū isrl. Duravit aūt vsq; advltimū acrisiū p reges. xiiij. annos. et annos. lxiij. alij. lxiij. Perseꝰ ꝺo cū nō interfecisset spōte acrisiū: tū timens reliquit argos: z trāstulit regnū apud micenas. Si legeris i hystoriis regnuz hoc pcessisse ab inacho vsq; ad relenum: intelligik posteros de genere inachi vsq; tūc regnasse: z datū regnum danao q non erat de genere regio.

¶ De venditione primogenitoꝝ esau. Capm. lxvij.

D ge. 25.

Ozo cum adoleuissent filij isaac: factꝰ est esau venator: z iacob agricola: pastor in tabernaculis hitauit. Pdiligebat esau

esau tū qz pmogenit⁹ erat: tū qz de venatiōe ei⁹ libēter vescebat. Water ro diligebat iacob: tū p simplicitate: tū p dei inspiratiōe. Factū est aūt cū coxisset iacob pulmētū lēticule Esau lass⁹ redijt ab agro z ait. Da mihi de coctiōe hac rufa qz opido lassus sum. q. d. Esurio: nec p lassitudine sufficio mihi pulmētū parare. Cui dixit iacob. Uende mihi pmogenita tua. Esau pendēs pmogenita se moriturū nisi comederet in instāti putans: dedit ei pmogenita p edulio lentis. Et iurauit talē venditionē z ratā se habiturū: et qz lēticula fulua est hebraice autē edom a q̄ postea dicta est regio idumea. Erāt autē pmogenita q̄dam dignitates q̄s habuerūt primogeniti i cognatiōnib⁹ suis vsq; ad aaron. Habebat ei pmogenit⁹ vestē spālē q̄ induebāt tm in sacrificio offerēdo. et recepturꝰ finalē bñdictionē a patre. Ipse in solenitatib⁹ in quibus bñdicebat minorib⁹: et in his duplā cibor̄ portionem recipiebat. Tradunt etiā q̄ in diuisione hereditatis similiter in duplum reciperet.

De pri mogenitura.

¶ De descensu Isaac in gerar is. Cap. lxix.

A Gen. 26

RTa āt fame dū vellet ire isaac i egyptū ex p̄cepto dei remāsit i gerar: z obamicitiā abrae recept⁹ ē ab abimelech z ad exēplū p̄ris dixit ō vroze sua: z soror mea ē. Forte post plūrosdies vidit abimelech p fenestrā isaac iocātē cū vroze sua: z acersito ait. Quare iposuisti nobis. Et est h̄ iponere ⁊ bū absolutū. i. iposturā. i. dolū facē. Et est sensus. Quare nos decepisti. Cur mē titus es sororez tuā esse? potui sup nos indu cere grāde malū: si q̄s cognouisset vroz̄ tuā: liberā a viro reputans. Et ait ad populū suū. Qui tetigerit hois hui⁹ vrorem: morte morietur. Seminauit isaac in terra illa et inuenit centuplū estimatū: idest estimauit: sm q̄ recordabatur de iacto olim semine centuplum recepisse. Nec de vna specie hoc esse potuit: sed forte in omni gñe opū est centuplicatus. Unde alia trāslatio habet. Inuenit in illo anno centuplum. Ob hoc inuidentes ei philistei puteos quos foderat pater eius obstruxerunt repleteshumo. Abimelech etiā timens eū dixit ei. Recede a nobis: quia potentior nostri factus es. Et recedens isaac venit in agrum qui dicit̄ phara. i. cōuallis. et habitauit iuxta alueū per quē torrēs quādoq; fluebat. z eruderauit ibi puteos quos olim ibidē foderat pater eius sed eo mortuo obstruxerunt eos philistei. Et cum inuenisset aquā vinaz iurgati sunt pastores gerare aduersus eū dicentes. Nostra est aq̄ z ob hoc vocauit puteū escō. idest calumniā vel iurgiū. Et recedens inde fodit aliū puteū: et p illo n̄ iurgati sunt. Et ob hoc vocauit eū rohooth. i. latitudinē: qz dilatatus creuerat sup terrā: z ex illo loco ascendit in bersabee. Et apparuit ei dñs in ipsa nocte: promittens ei q̄ pmiserat patri eius. Et edificauit altare et inuocauit ibi nomen dñi. et p̄cepit seruis vt ibi foderent puteū. Uerisimile est q̄ eruderauerūt puteū abrae. Eo tempore venit ad eum abimelech z phicol dux militie: z iurantes inter se fedus firmauerunt. Eodem die redierunt ad isaac pueri nunciantes

Additio.

Peri recapitulationē hoc dictū vī. idest priꝰ factū. quam hic dicat. Nō ei vī visse tātum abimelech. sz post predictam venditionem.

tiātes de puteo quē foderāt q̄ inuenissēt aquā z appellauit eū bersabee. i. puteū satietatis vl abūdātie. Et impositū est hoc nomē vsq; in hodiernū die. Et nota q̄ in modico vocis stridulo z in scriptura differt hoc nomen a nomie qđ abrā ei olim imposuerat. Sabee ei p sin hebreū scriptū septimū vl iuramētum sonat: z asperius stridet: scriptū vero p sigma grecū satietatē significat et mollius sonat.

¶ Quartum incidēs. Cap. lxx.

Incidēs ē.

EO tēpore phoroneꝰ filiꝰ inachi z niobes primus grecie leges dedit et sub iudice causas agi instituit. locūq; in quo dicta destinaret sua ipse in egyptū nauigauit z egyptijs. ō agricultura etiā mīta docuit eos. Un cū Io diceret: isis ra sonat. Et ob hoc post mortem eius dicta ē qđ in lingua egyptiorum numero deox̄ i egypto recepta est. Filius etiā phoronei qui apis dictus est eodē tēpore in egyptū nauigauit: quē quidem virū ipsius fuisse tradūt: z similr ab egyptijs deificatus est z serapis nominat⁹.

¶ De vrozib⁹ Esau. Cap. lxxi.

A Gen. 26.

SAuvero quadraginta annū vrores iudith z bethsameth filias potentium virorum inter chananeos seipse ipsum duo in matrimonium faciēs in potestate vrorū. Que cum ambe offendissent animū isaac z rebece: z licet nollet isaac principiales sue misceri cognationi tamē melius fuere decreuit.

¶ De bñdictiōib⁹ iacob. Ca. lxxij.

A Gen. 27.

SEnuit Isaac z videre non poterat. Et dixit ad esau. Fac mihi cibos de venatiōe tua vt comedā: ⁊ benedicat tibi anima mea antēq; moriar. Egresso esau ad venandum dixit rebecca ad iacob. Sic z sic audiui patrem tuū loquentē cum esau fratre tuo. Affer ergo mihi cito duos hedos optimos: vt faciā patri tuo escas quib⁹ libenter vescitur vt bñdicat tibi p esau. Abūt ille z attulit: deditq; matri. Que cum parasset cibos: induit iacob vestib⁹ esau valde bonis quibus vtebāt primogeniti: vt diximus. Timebat vero iacob ne deprehensus a patre: susciperet maledictionem p benedictiōe. Pozro mater pelliculas hedorū manibus z collo eius circundedit vt similitudinem pilosi fratris exprimerent. In alijs enim ēē similimi erant tanq̄ gemelli. Acceptosq; cibos iacob intulit patri dicens. Ego sum esau: comede de venatione mea vt bñdicat mihi anima tua. Cui isaac. Accede ad me vt tāgaz te: z p̄bē: vtrum tu sis fili⁹ meus esau an n̄. Quo palpato ait vox quidem vox iacob est: sed manus: man⁹ sunt Esau. Cum autez comedisset z hausisset vinum: osculatus est filium: z benedixit ei dicens. Det tibi deus de roze celi: et de pinguedine terre abundantiā frumēti vini et olei: his tribus solet ois terre fertilitas intelligi: p̄ frumentuz cibus: per vinum potus: per oleū pulmenta. Et addidit. Seruiant tibi populi z tribus: esto dñs fratruz tuoz̄: qui maledixerit tibi sit ille maledictus: z qui benedixerit tibi benedictiōibus repleat. Nota quia tria q̄n bñdictione promissa sunt. scz abundantia: potentia: pmogenitura: p̄sentis sunt temporis. Quartū vo scz benedictio futuri est: z ideo in bñdictionibus sacerdotum nostrorū solet dici. Be-

Additio.

Quasi. ego sum cui⁹ sunt pmogenita et benedictio sicut priꝰ erant esau. Nec mentitur: sicut nec xp̄s dicens ioānem esse heliam non: personaliter: sed in similitudine.

Ut ōt Hie. in omelia

Fructꝰ benedictionis p̄ne.

negdict⁹ aũt ẽ iacob fm̃ỹba nõ fm intentionẽ pfis. sicut ẽps ordinat alicnũ quẽ putat cẽ suũ. z esi ordinat⁹. ¶ Uix ꝑmonez iplenerat pr: z egresso iacob venit esau cibos inferẽs pri: petẽs ab eo bñdictionẽ. Expauit. Isaac vehemẽter: z i hac extasi vidit in spũ a dño factũ esse hoc: significationẽ pie fraudis intellexit. Et iõ nõ irascẽs sz ꝑfirmãs qõ fecerat ait. Frater tu⁹ vẽit fraudulẽter: z accepit bñdictionẽ tuã: z erit bñdict⁹. Cui esau. Iuste vocatus est iacob. Ex altera vice me supplãtauit. i. bis decepit. pri⁹ primogenita. scõo benedictionez surripiẽs. Cũq; z ipse a pre bñdictionẽ postulasset: z pri hesitãti i quo ei bñdiceret z vehemẽter instaret mot⁹ ysaac: ait. In pinguedine terre z rore celi desuper erit. bñdictio tua. z ita fuit. Idumea ẽm pascualis est. Et addidit de posteris eius pphetãs. Unes gladio. i. bellico sus eris: z fratri tuo seruies: cũ. s. idumea fctã est tributaria domui israel: sz veniet tps cũ excutias iugum ei⁹ de cervicib⁹ tuis. Hoc impletum est cum rebellauerunt idumei ne essent sub iuda.

¶ De somno iacob cuz fugeret in mesopotamiã et de separatiõe iacob z esau. Cap. lxiij.

B Ge. 27. Oderat ergo esau iacob z dixit i corde suo. Ueniẽt dies luctus. i. mortis patris mei vt occidã iacob. Nũciata sunt hec rebece. Eodẽ spũ sciebat rebecca cogitationes esau: quo intimauerat iacob fraudare fratrem. Excusat ergo iacob de mẽdacio l pfem rdolo i fratrẽ p inssionẽ mꝛis. Mꝛ vero p familiare cõsiliũ spũssancti q̃ sit ad iacob. Fuge ad labã fratrẽ meũ: et esto ibi donec quiescat indignatio fratris tui. Qõ ne absq; licentia pris fieret: ait rebecca viro suo. Si accepit iacob uxorem de filiabus heth no loquiꝛ.

¶ Et aduocãs isaac iacob bñdixit ei: z ꝑcepit ei vt iret i mesopotamiã sibi accipere uxorẽ de filiab⁹ labã. Uidẽs aũt esau q offendisset suũ patrẽ. p nuptijs aliẽigenaz uxor ad ismaelẽ patrũ suũ. accipiẽs sibi uxorẽ filiã ei⁹ meleth sororẽ nabaioth yterinam: obsq; his quas pri⁹ habebat. Igit egressus est iacob de Berſabee z pergebat arã. Per chananeã vero iter faciens: timuit incolas terre: quia (vt ait Josephus) Chananei erãt indeuoti Isaac: pri⁹ib⁹ bellicis⁹ valde gratiati maxime cum caris hiarim cepisset: circa quã ꝓcipue laborauerat. Timuit ẽ iacob apud aliquẽ principalium introire z sub dio iacebat. Cũ aũt venisset iuxta luzaz vespere: supposuit capiti suo lapidẽ: z obdormiuit. Et vidit in somnis scalã erectã a terris celos attigẽtẽ: z angelos descẽdẽtes z ascẽdentes p eã. Josephꝰ dicit. Uidit descẽdẽtes p eã figuras honestiorẽ naturã habẽtes ẽ hoies: z dñz innixum scale dicẽtẽ sibi. Ego sum deus abraam z isaac. Terrã hanc dabo tibi z semini tuo. Benedicentur in te omnes trib⁹ terre et in semine tuo. Ero custos tu⁹ i hoc itinere. z reducã te in terrã hãc. Ordine ꝓpostero vsus est dñs. prius ẽm in ꝑsona Jacob custodiuit: post sub Josue dedit semini eius terrã illam in fine temporũ in christo: qz de iacob benedicte sunt tribus terre. Enigilãs Jacob ait. Uere dñs est in loco isto et ego nescieb am. Terribilis est locus iste z est domus dei hic et porta celi. Et prophetauit de leger de temploz passione christi: q̃ in terra illa futura erãt. Terribilis ei ler/dom⁹ dei/templum z passio christi aptio porte celi. Et lapidẽ quem supposuerat

A Ge. 26.

Additio.

A quo hethens vnus de septez populis ꝑ quo inuenerũt quã-

ſuerat capiti suo erexit ibi in titulũ. i. in ꝑmẽdabilẽ memoriã hui⁹ visiõis: z libauit sup illũ oleũ dño vouẽs dñz q̃ apparuerat ei semp sibi eẽ in deũ: z lapidẽ. i. locũ lapidis semp sibi honorabilẽ: z in redditu decias z hostias se sibi oblaturũ. Et vbẽ ꝓmã ẽt honoratã decreuit: vocãs eã bethel. i. domũ dei: vel (ſm Josephũ) hostiaz dei. Prius ẽm ieb⁹ a Jebuseis: q̃ eã cõsiderãt vocabãt. Post luza. i. nux vel amygdalus: qz cum primo ibi fũdamẽta iacerẽt: radix amygdalina inuẽta est. Ut forte copia huius generis arborum ibi est.

¶ De duabus vxoribus Jacob. Capitulum. lxxiij.

A Ge. 10. Procedensq; in mesopotamiã longo tempore quenit insaran: et venit ad puteum in agro opertũ lapide grandi iuxta quem tres greges accubabant. Cũq; dixisset pastoribus: vt adaquarẽt greges: z ad pastũ reducerent/accepit mos ibi esse nõ amoueri lapidẽ donec oẽs greges cõuenirẽt: nec licere greges ꝓcul a tim adaquare. Cũq; cuncta ꝑcunctaretur de labã: valẽt inquit pastores. Et ecce rachel filia eius cũ grege suo venit. Quem cum aduenisset amouit Jacob lapidem ab ore putei. ꝓz qz nõ solus erat Jacob: z adaquauit gregẽ eius z indicãs se consobrinũ eius: osculatus ẽ eã. Que nũtiauit hoc patri. Qui occurrẽs duxit iacob i domũ suã: z audita cã fuge: dixit ei. Os meũ z caro mea es: z iõ secure latebis apud me. Tandẽ curã gregũ eũ hẽ decreuit. ¶ Post mẽsez vero. Jacob dedit optionẽ mercedꝭ ꝑ seruitio pastorali. Habebat ãt labam filias duas: liã lippis ochis z rachel venusto a spectu. Quã diligẽs Jacob ait. Seruiã tibi septẽ annis ꝓ rachel. Seruiuit ẽ ꝓ rachel septem annis z videbãt ei pauci dies pre amoris magnitudine. Nec dictũ ẽ parum: qz desiderãti alio ipsa velocitas tarda est: sed dictũ est pauci: qz videbãt ei rẽ tã amabilẽ paucis emisse. Lõgo ẽm plib⁹ annis seruisse ꝓ ea primo ẽ ea careret. Uel dies vocat laborem dierũ: q̃ videbãt ei parum qz laborez lenigabat amor. Cõpleto septimo anno fecit labã nuptias gño suo Uespere aũt facto subintroduxit liã: dãs filie ancillã nole zelphã. Jacob vero (vt dicit Josephus) ꝓ ebrietatẽ z noctẽ lie ꝓmixtus/die facto apd labã de iniustitia ꝝebat. Qui dãdã necessitate vemã postulauit/mortis ibi eẽ asserẽs: maiores añ tradi ad nuptias. Post alios aũt septẽ annos se daturũ ei rachel laudauit: cãm ꝓtelati ipis: dicẽs se nõ libẽter filiã ad chananeos missurũ cũ ẽt ꝺ sororẽ penitẽtiã ageret q̃ eã illuc dirisset. Hieronymus ꝛo dicit errasse illos q̃ dixerũt post septẽ annos alios rachel Jacob tradita: sz post septẽ dies cõuniox q̃s ñ pturbare: supinducta alia sponsas non erat. Quibus finitis Jacob optatis potit⁹ nuptijs: amorẽ sequẽtis priozi pretulit: seruiẽs ꝓ rachel alijs septem annis.

Nota. Hiero nymus. uymã.

¶ De quatuor filijs lie: z de filijs ancillarum. Capi. lxxv. B Ge. 29.

Dominus autẽ aperuit vulnam lie sororẽ sterili data vt amorem viri fecũditate cõsequerẽt. Que peperit filiũ: z ait. Uidit dñs humilitatẽ meã: sez vtilitatem erga virum meum z iõ vocauit filiũ ruben. i. visiõis filius. Rursum peperit filiuz aliuz z ait. Audiuit me dñs haberi cõtẽptui z ideo dictus est simeõ. i. auditio. Peperit autem tertium. z ait. Copulabitur mihi vir meus: quia addidi ei filios: z ob hoc dictus ẽ leui. i. additio vl firmator societatis: secũdũ Josephuz. Peperit q̃z quartum z ait. Modo confitebor domino: z ob hoc dicitus est iudas. i. cõfessio. Cessauitq; parere.

De rachele ꝛ lia.

¶ Proinde rachel inuidit sorori: et ait ad Jacob. Da mihi liberos

Universidad de Deusto Biblioteca

mloquin moriar. Qui ait. Nunqd ego sum deꝰ. Et illa. Si no de me saltē de ā cilla mea. Et dedit ei balā i pugiū: nō i vrozē: sed vt ei rūgeret. Peperit bala filiū: ⁊ dixit rachel. Judicauit me dñs. i. equauit me sozori: et ob hoc dictus ē puer dan. i. iudiciū. Peperit ⁊ aliū: ⁊ ait rachel. Cōparata sum sozori ⁊ inualui: ⁊ ob hoc dictꝰ ē puer nepthalim. i. cōparatio. vel dilatio. ¶ Lia ḡz tradidit viro zelphā q̄ peperit filiū. Et ait lia. feliciter. Et dictus ē puer gad. i. felicitas. Peperitq; etiam ⁊ aliuz. Et ait illa. Beatam me dicent omnes mulieres: et dictus est duer aser: id est beatus.

¶ Quintū incidēs. Cap. lxxvj.

Incidēs q̄dam. De minerua.

Jos tribus factū est duodenum particulare in archaia sub ogige rege: qui vbē que vocabatur acta innouans eulcum nominauit. Tūc etiam apud iacū triconidē ḡgo appuit quā greci minernā dixerunt. Hec pces artes adinenit: maxie lanificiū. Eadē dicta est pallas a palla ne ilsula thracie i q̄ nutrita ē vel a pallāte gigāte quē iterfecit. Tradit aūt cū p diluuiū illud isule ciclades lōgo tpe obūbrate fuissent aq̄s rarescētibꝰ pria inter eos delos sole illuminata est: ⁊ ideo delos dicta: quod sonat manifestū.

¶ De reliq̄s filijs lie et ortu Joseph. ¶ Cap. lxxvij.

B Ube tēpore messis triticee s. vel ḡz collectis hordeis Uel forte tres collectiōes a metēdo. i. colligendo messes dicuntur messis pomorum que prima: messis triticea que secunda messis: vindemiarum que tertia. Hoc inq̄ tpe ab agro regressus ruben tulit mādragoras ⁊ dedit mr̄i sue. Cuiꝰ esum desiderās rachel dixit lie. Da mihi de mandragoris filij tui. Opinant eñ q̄dam hoc genꝰ pomi i escā sumptū sterilibꝰ fecū ditatē pare: q̄d̄ augustinꝰ falsuꝫ ee dt. Cū eñ mādragorā vidisset. occasiōe huiꝰ lectiōis naturā eiꝰ oēm et vim diligēter asserit se pscrutatū ⁊ nihil tale reperisse i es. ¶ Et ait illa: parū ne tibi vr q̄ abstuleris mihi virū meū: nisi ⁊ mandragoras simul tuleris. Rachel sozoris trā nutrigās ait. Dormiat hac nocte tecū p mādragoris filij: ⁊ occurrit lia iacob redeūti de agro q̄ cū mercede ꝛduxisset significās ⁊ cōcepit nocte illa ⁊ peperit quintū filiū: ⁊ ait. Deꝰ dedit mihi mercedē: q̄ dedi ancillā viro meo: ⁊ iō vocauit puerꝫ ifachar q̄d sonat merces. Achar eñ merces. Pro eo ē sic vocauit cū: q̄ mādragoris emerat viri ituitū. Rursum lia ꝛcepit fertū filiū: ⁊ peperit ⁊ ait. Decū hitabit maritꝰ meꝰ q̄ genui ei ser liberos ⁊ ob hoc vocauit puerꝫ zabulō. i. hitaculū. In libro tñ noim hebreoꝝ: violēter fusus noctis iterptat. Postq̄ peperit filiā nole dinā. Recordatꝰ ē autē dñs rachaelis ⁊ aperuit vulvā eius q̄ peperit filiū dicēs. Addat mihi dñs filiū alterꝫ. Et ob hoc dictus est puer Joseph. i. augmētū.

¶ De diuersis coloribus virgis ⁊ fetibus. Cap. lxxviij.

Initis ḡ annis. xiiij. seruitū pro vroribus Jacob dixit socero suo. Da mihi vrores et liberos meos: vt renertar ad terram meam. Et ait laban. Inueniā gratiam in conspectu tuo: vt adijnc seruias mihi. vij. annis: et cōstitue mercedē quā dē tibi. Scio eñ q̄ ppter te benedixit mihi deus. Et ait Jacob iustū est vt aliq̄n prouideā domui mee si feceris q̄d postulo adhuc pascam ⁊ pecora tua: separa greges varios et spso velere: ⁊ trade in manu filioꝝ tuoꝝ. vnicolores vero trade mihi: et q̄d ex vnicoloribus variū natū fuerit sit merces mea ⁊ q̄d vnicoloris tuum: rūdebitq; mihi cras iustitia mea. i. in futuro. q. d. Tecuz facit natura: vt alba ex albis: nigra ex nigris

nigris nascant. mecū iustitia mea dū deꝰ p laboze meo q̄d iustū sibi videbitur reddet mihi cōtra natura. Gratū hoc habuerat labā ⁊ seperauit oēs diuersi coloris. ⁊ dedit filijs suis in custodiā. Unicolores tradidit iacob. ⁊ separauit iter triū dierū inter iacob ⁊ filios suos ne q̄s ex vicinitate pecoris nasceret dolꝰ. Et ita planū hoc dictū ē. nisi q̄ in textu legit q̄ labā vnicolorē gregē tradidit i manu filiorū suorū. s. iacob. q̄d videtur ⁊trariū a. ei q̄d dixim⁹. Pōt dici enim tradidisse in manu filioꝝ suorū. i. nepotū suoꝝ filioꝝ. s. iacob q̄ sub patre opiliones erāt. Uel p anticipationē dictū ē. vnicolorē gregem postnatū sub custodia Jacob dedit filijs suis cū diuersi coloze prius dato. Hier. q̄q̄ dicit. vsq; ad tps suuz locū hunc ꝛfusum fuisse. ¶ Jacob aūt nouā nature strophā. i. cōuersionē ꝛmētat⁹. Q̄ naturā arte naturali pugnauit. Tulit enim virgas virides ppleas. q̄s. lxx. storaceas vocāt ⁊ amygdalinas ⁊ platanineas quas per loca discorticās variū virgarū fecit colorē forte tres erāt canales ⁊ tres virgas tñ eius dē longitudiuis cū canalibꝰ tulit cuiq; canali suā virgā imponens. Forte plures erāt in canalibꝰ virge. Obseruabat ergo iacob tps in q̄ pecora ascēdebāt ⁊ i feruoꝝ dieī cū ad potādū auida pgerēt i ipsa auiditate potādi faciebat oues: et capras ascēdi. vt tales fetꝰ cōciperēt quales vmbras arietū ⁊ hircorū sup se ascēdētiū in aquaꝝ speculo videbāt. Ex virgis eñ ibi positis varius erat vmbrarum color. Ne aūt oēs fetꝰ diuersi colores fierēt ⁊ deprehēderet dolus, sic tēperauit iacob. Pro tpe cū ascēdebant oues: q̄ verni fetꝰ meliores sunt ponebat virgas vt i cōspectu caꝝ ꝛciperēt. In serotina enim admissura. i. in eis q̄ fiebat in extremitate veris, deteriores sunt fetꝰ: q̄ in tarde appetētibus coitū minus viget natura. ⁊ iō tunc nō appone bat virgas. ⁊ ita q̄ serotina erāt facta sunt labā. ⁊ q̄ pmi tpis iacob. Ut forte serotina admissura dicta est i antūno: q̄ natura omū meso potamie ⁊ italie eadē ee tradit: vt bis in anno pariant. vñ poeta. bis granide fetu. Oō aūt ōt q̄ i virgis ꝛciperent. Dicit hiero. vim hebrei ꝛbi nisi circūitu exprimi nō posse. Hiero. Sīgt ei totiꝰ corpis extremā ꝛcussionē i feruore coitꝰ extremo. Nec mirꝫ silem ꝛspecte imagini sobolē fieri i extremo voluptatis. cū hoc ipm i eḡrū gregibꝰ apō hispanos fieri dicat hier. ⁊ ḡntilianꝰ matronā accusatū q̄ ethiopē pepisset ex Quintꝰ imagie ꝛspecta hoc accidisse argu Ianus mētās defēdit. Et i libꝛ septū hypocratis repit quādā puniēdā: q̄ pulcherrimū puerꝫ pepisset vtriq; parēti generi q̄q̄ coꝛ koti dissimilē. nisi monuisset hypocras q̄rere. ne forte talis pictura eēt i cubiculo. Ditatus est ḡ Jacob vltra modum. ¶ Postq̄ aūt audiuit verba filioꝝ labā dicētum. Tulit Jacob nostra ⁊ de facultate patris factꝰ est inclitꝰ ⁊ ēt faciē labā animaduertit q̄ nō esset erga se sicut heri Ge. 30. ⁊ nudiustertius. maxime dicente sibi dño. reuerrere i terrā tuā: ⁊ ero tecū. misit ⁊ vocauit liam ⁊ rachel in agrū vbi pascebat gregē ⁊ ait: Facies patris vestri nō est mecuꝫ: Scitis q̄ ⁊ circūuenit me: ⁊ mutauit mercedē meā decē vicibꝰ. Lxx. dicūt decē annis. Sed intelligendū est decē annis. ḡsi decē circunuolutionibus. q̄ denaria mutatio in ser annis facta est. Dicit enim Josephꝰ q̄ oē tps q̄ fuit cū labā xx. annoꝝ fuit. Nolvit aūt Jacob tertiā septimanā annorū cōplere sub illo pro eius nequitia. videns eñ labā plures nasci diuersicolores aiebat. Deinceps vnicolores sint merces tua. Jtē cum videbat vnicolores multiplicari mutabat mercedē. Et addidit. Jacob. Deꝰ tulit substātiā patris vestri: et dedit mihi qui in somnis ostēdebat mihi quales essent fetꝰ nasciturī.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̄ t dixit mihi. Surge et egredere de terra hac. Rñderūt lia t rachel. Quasi alienas reputauit nos pater nr̄ nunquid quicq̄ residui habebim⁹ de facultatib⁹ t hereditate ei⁹. Fac q̄cunq̄ p̄cepit tibi dñs.

¶ De fuga Jacob t federe inito cum laban. Cap. lxxix.

Gen. 31. SUrgēs ꝙ Jacob cū uxoribus t liberis abūt: tulit q̄ oēm substantiā t greges t q̄cq̄ i mesopotamia adq̄sierat. Et duxit ēt iacob (vt ait ioseph⁹) medietatē gregis nesciēte labā, deo tpe ad tōdēdas oues erat. Rachel ēt nesciēte viro idola p̄tis sui p̄ciosa furata ē. t se cū tulit nō ad colēdū: qz docēte viro sciebat nō eē colēda. ꝛ si ꝓpḥē dērēt p̄sequēte eum ad hec fugiē do veniā impetrarēt. Iuit ꝙ Jacob amne trāsmisso ℑ montē galaad. t nūciatū ē labā die ⁊tio q̄ fugisset iacob. Qui assumptis fīlīs t cognatis suis insecut⁹ ē eū septē die b⁹. Tū ioseph⁹ dicit Labā post ꝑmū diē cognoscēs discessū iacob t filiarū p̄secut⁹ ē eos: t i colle p̄nl collocatos inuenit eos. Pōt dici: qz ⁊ i tertio die cognouit/ tūc post ꝑmā diē vt cognouisse: qz tūc egressus nūci⁹ tertia die vēit ad eū vbi filij pascebāt greges q̄ sepati erāt a iacob itinere triū dier⁹ vt ꝓdictū ē. Vidit aūt labā i somnis deū dicētē sibi. Caue ne q̄cq̄ aspere loq̄ris ℑ iacob. Qui ꝓsurgēs ait ad iacob. Quare me ignorante fugisti. Et cur furatus es deos meos: Cōsobrin⁹ t gener me⁹ t coepulator hec facere nō debueras. Rñdit iacob. Timui ne filias tuas violēter auferres mihi q̄ tñ nō tā me q̄ filios sequnt⁹. Q̄ō aūt furti me arguis apud quēcūq; inueneris deos tuos: necē coā fratrib⁹ nr̄is. Ingressusq; laban tabernacula lic et ancillarū nō inuenit. Cūq; itraret tabernacl̄z rachel illa subter stra mēta cameli abscōdit idola. et sedit desup. t ḡrenti p̄ri ait. Ne irascāt dñs me⁹ q̄ nō ei assurgere. qz iuxta ꝓsuetudinē femināz nūc accidit mihi. t sic delusa est sollicitudo ḡrētis. Iratusq; iacob ꝓperauit q̄ p̄s diligēti seruitio. xx. ānoz nō mercuerat vt ipe oēm suppellectilē suā scrutarēt. Et ait laba. Oia q̄ habes mea sunt. sed q̄d possum facere filiis et nepotibus meis. Veni t ineamus fedus. Tulitq; iacob lapidē t erexit eū in titulū federis: t ait fratribus suis. Afferte lapides. Qui cōgregātes fecerūt tumulū t comederūt sup eū. Et dixit labā. Tumulus iste sit federis nr̄i testis: me ego trāseā ille tū pergēs ℑ te malū tibi cogitās. Nec tu transeas ad me nocēs. nec afflixeris filias meas nec vxores alias sup eas idxeris. Et ob hoc dixit iacob ligna q̄ congessit gala ad i. acerui testimonij. Gal em̄ acervus ad testimoniū sonat. Labā vero syra lingua vocauit eū igar sedutha. Labā aūt de nocte consurgēs benedixit eis reuertēs in locū suū. Porro Joseph⁹ dicit eos colli nā in mōte statuisse sub schemate are. Forte acerū colūnā inolauit.

¶ De visione angelorū a iacob: et de muneribus p̄missis esau.

Capitulum. lxxx.

Gen. 32. IAcob aūt abūt itinere q̄cepe rat: fuitq; ei obuia multitudo angelor⁹: t ob hoc vocauit locum illum manaim. i. castra: qz ibi vidit angelos ℑ si paratos defendere eū a fratre q̄ timebat. Misit aūt ab illo loco nūcios ad fratrē q̄ explorarēt fratris aīm. Qui reuersi nūciauerūt esau sibi occurrentem pacificū cū. cccc. viris. Timuit ergo Jacob/ nō de ꝓmissiōe angelor⁹ diffidēs: sed morte hoiz pturbatus. Et diuisit populū q̄ se cū erat in duas turmas: ancillas t liberos earū in ꝓriori turma. In scā liberas t filios earū. ita tū q̄ in extremitate ei⁹ posuit rachel et ioseph tāq; chariotos. Vñ q̄dā errauerūt putātes terriū turmā rachel t Joseph habuisse. Sic aūt dixit. vt si veniret esau ad uocēdū

Gen. 32. B

Nota Errorē

et p̄riorē p̄cuteret turmā:: reliqua fugiens saluaret. ¶ Separauit aūt ibidē de his q̄ habebat mūera fratri suo queq; pulchriora t rariora t diuersoz generum alalia. Misit etiā ea ꝙ diuersos nūcios spatiuz ponēs iter gregē a gregē: vt ex frequētia munerū sese subsequentiū multa eē putarent: vt muneribus si q̄d indignatiōis eēt adhuc i esau placaret. Preceſſerūt ergo mūera ipe vo adhuc erat in manaim. Cō surgēsq; an diluculū: traduxit vxores t filios cū oib⁹ ad se ꝓmittib⁹ p vadū iaboch. Josephus dicit q̄ torrētē noie iaboch trāſierūt: t qz in geneſi legit: cū trāsiret iacob timēs fratrē dixisse. In baculo meo trāsiui iordanē istū: t nūc cū duab⁹ turmis regredior forte iordanis ōr quē ptrā fluit: t qz ibi calculosus torrēs ōr vadū iaboch Forte aūt vitio scriptoris ꝙ iacob legit iaboch: t ex transitu illo sortitū est hoc nomē vadū iacob.

Additio.

Secūo miliario a iordane i finib⁹ idumee ē torrēs iaboch quē trāsnadauit iacob.

¶ De lucta iacob cum angelo et mutatione nominis. Cap. lxxxj.

Gen. 32. F CUm aūt precederēt turme: sol⁹ in ripa fluminis remānsit vt oraret. Et ecce vir luctabat cū eo vsq; mane: qui tetigit latum alias lenū neruū femoris eius: et emarcuit. Vñ t Jacob ꝓposuit se deinceps nō comesturū neruū rid ipm posteritas ei⁹ obseruat. Cūq; ascenderet aurora dixit vir ad eū. Dimitte me. Qui dixit ei. Non dimittā te nisi bñdixeris mihi. Uiro aūt querēti nomē ei⁹ ait se vocari iacob. Nequaq; (inq̄t ille) appellabit nomē tuū iacob ꝙ isrl' qz si cōtra deū fortis fuisti: quāto magis ꝓtra homes ꝓualebis. Et ita bñdixit iacob mutādo ei nomē t cōfortādo ne timeret fratrē. Q̄ō em̄ cōtra deū stetit inuict⁹: factū est ei in signū: qz inuict⁹ staret ꝓtra fratrē. Joseph⁹ ōr hoc nomē isrl' hebraice sonare reluctātē angelū sacrū: in libro aūt noim hebreoz interpretat vir videns deū. is em̄ vir: et nomē dei est. ra vero videns ōr vel mēs videns deū. Hāc aūt interpretationē dicit Hieronym⁹ nō tā ꝑ se ꝙ violēter factā esse. Illā ioseph⁹ dicit se in hebreo nō inuenisse et dicit illud nomē sonare princeps cuz deo. Sic em̄ angelū interpretatū fuisse asserit. Si cōtra deū princeps vel fortis fuisti ꝛc. Vocauitq; iacob locum illuz phanuel. i. facies dei et ait. Vidi dñm facie ad faciē t salua facta est aia mea. i. de valde territa plurimum consolata. Cūq; transgressus esset phanuel: ortus est ei sol et claudicabat.

¶ De occursu Esau et emptione agri in sichem. Cap. lxxxij.

Gen. 33. A ELeuās aūt oculos vidit esau t cū eo. cccc. viros. Et prece dēs vtrāq; turmā quā fecerat adorare ꝓ se ad terrā septies. currēs aūt esau amplexat⁹ ē eū: t deoscu lās eū fleuit t ḡrēs cui⁹q; eēnt mulieres t paruuli: cū accepisset ptincre ad iacob: t accessit t deoscul at⁹ est eos. Cūq; nollet esau munera ꝓmissa retinere: t se plurimū bñdare dicēs: ait iacob. Si inueni gratiā coā dño meo accipe munuscula de manu mea: sic vidi faciē tuā q̄si videriz vultū dei. id est alicui⁹ potētissimi. Non em̄ aut credebat illū deū. aut i tātā prorupisset ifaniā vel adulationem. Reuersus est ergo esau i die illa in seyr: villā. s. quā de noie suo sic dixerat. Jacob aūt ide ꝓcedēs fixit tabernacula i loco q̄ ob hoc dixit sochot. i. tabernacula: de q̄ dicit Hieronym⁹. Hiero. Socoth ē vsq; hodie ciuitas trāsiordanē in pte sicopoleos. vbi gedeō trāsierat iordanē cū locut⁹ est ad viros sochot. Sz mirū ē: q̄ dixit trāsiordanē cū iacob (Fz quosdā) iā dictus sit trāsisse iordanē cū esset in sochot. Forte trāsiordanez dixit respectu mesopotamie: de q̄ redibat iacob: vel potius nondū trāsierat iordanē: sed iaboch. Cū

antē dixit supra iordanē istū: non
psentē mōstrauit: sz notū terminū iudee indicauit. Abūtq; de so-
coth in salē vrbē. s. sichimoz. t. i si
chē. A sichē em sichimini vl' sichi-
mite dicti sunt: et forte binomia
erat. Uel vt hebrei tradūt moyses
eā tūc tm vocauit salē. i. psumma
tā t pfectā: qz ibi femur claudicā-
tis iacob sanatuz sit. Porro iacob
emit iuxta oppidū partē agri ab
emoz rege sichimoz ta filijsci⁹. c.
agnis. habitanitq; ibi: t erecto al-
tari invocauit fortissimū deū isrl'.
A Gc. 34. ¶De morte sichimitarū pro ra-
ptu dine. ¶Cap. lxxxiij.

EGressa est autem dina vt vi
deret mulieres regionis il
lius quia (vt ait iosephus)
sichimitis solemnitatem haben-
tibus: sola transiit ad vrbem em
ptura ornamenta mulierū pūn-
cialiū. Quā vidēs sichē filj⁹ regis
adamauit eā t rapuit: t vi oppres
sit virginē: t pglutinata est aia ei⁹
cū ea tait patri: Accipe mihi puel
lā hāc cōiugē. Egressoq; rege cuz
filio ad iacob: filij iacob ven ebāt
de agro: et trati silnerūt. Regi aūt
ḡrēti vicariā eoz amicitiā t socie-
tatē eoz: t vt mutua ptraherēt cō
iugia t sichē offerēti multa t pmit
tēti ampliora: respōderūt in dolo.
Illicitū est apd nos federari incir
cūcisis: sz circūcidamini t erimus
ppl⁹ vn⁹. Placuit emoz et filio ei⁹
oblatio alias optio: nec distulit
adolescēs ḡn statim ipleret: t in-
trātes vrbē psuaserūt ppl'o: t cir-
cūcisi sunt oēs. Et ecce tertia die
q̄n grauissim⁹ ē dolor vulnerū si-
meō t leui arreptis gladijs p fidē
ter vrbē ingressi sunt t interficiētes
oēz masculū in ea tulerunt de do-
mo sichē sororez suā. ceteri p̄fra
tres irruerunt sup occisos. t depo
pulati sunt vrbē: pueros q; vxores
captiuos duxerūt. Joseph⁹ tñ ōt
cū eēt festinitas. t sichimite rede t
epulis vterenḡ incūctāter primis
custodijs assistētes dormiētes iter
fecerūt. quo sgnito dixit iacob ad
Symeō t leui turbasti me t odio os
fecisti habitatoribꝰ terre hui⁹ pcu
tiēt me: t deleboz ego t dom⁹ mea.
A Gen. 35 ¶Dīs aūt p fortāseū ait ad illū.
Surge t ascēde in bethel t habita
ibi. t fac altare vbi apparuit tibi sz
pri⁹ sctifica tuos. Jacob p̄ o quoca
ta domo sua dū purgaret suos iue
nit p̄ os labā (vt ait ioseph⁹). Ne-
q; em sciebat. eo q; rachel celasset
eos i terra sub arbore. Et ait suis.
Abjicite deos alienos et mūdami
ni: t ascendam⁹ in bethel de sichē
em attulerāt etiā idola. t in aures
i. ornamēta idolop̄a parte totū. q̄
ola fodit Jacob sub ter terebithū
q̄ est post vrbē sichē. Tradūt q̄dā
q; ea tulit dauid i hierusalē t p̄pa
uit i materiā tēpli q̄ facere dispo
suerat. Porro terroz dei tualit fini
timos ne p̄sequerēt iacob. Qui p
fect⁹ venit i bethel: t edificans ibi
altare dño obtulit ei iuxta id q̄
pri⁹ vouerat. ¶Eo tpe mortua est
debbora nutrix rebecce: et sepulta
est iuxta bethel sub terebintho. Et
vocatū est nomē loci illi⁹ quercus
fleti⁹. Et nota q; hic vī q; querc⁹ et
terebinth⁹ idē sunt. Apparuitq; ei
iterū dñs t ait. Nō vocabers vltra
iacob: sz isrl' erit nomē tuū. Et ap
pellauit eū isrl'. Ecce ptz qz supra
nomen p̄misit tm: hic aūt ip̄posuit.
F Supra 32.
¶De morte rachel in partu ben-
iamin. ¶Cap. lxxxiij.

EGressus aūt inde iacob venit
verno tpe ad terraz q̄ ducit
effratē. i. bethleē. Et est anticipa-
tio: post ei dicta est effrata ab vxo
est caleph q̄ ibi sepulta est. Jbiq;
cū parturiret rachel cepit periclita
ri: tñ pepit filiū. Egrediente aūt aia
pre dolore part⁹ moriēs vocauit
filiū bēnoni. i. filiū doloris. P̄ aūt
circūcidit eū vocauit filiū beniami
i. filiū dextere. Sepulta ē ergo ra-
chel via q̄ ducit bethleē: t sola int
cognatos honorē sepulture adeptae
hōre nō meruit. Erexitq; iacob titu
lū sup sepulchrū ei⁹ q̄ apparet vsq;
in p̄nte die. Et egressus inde fixit
tabernaculū trās turrim ader. i.
C Gen. 35 Rachel sepelitur.

turrim gregis. Hūc locū dicūt he
brei: vbi post edificatū est tēplū. t
dictū ḡli quodā vaticinio turrim
gregis. i. cōgregatiōis future ad
tēplū. Sz hieronym⁹ ait locū esse
iuxta bethleē: vbi vel angelorum
grex in ortu dñi cecinit vel iacob
greges suos pauit: nomē inde lo-
co relinquēs. Cūq; habitaret ibi
rubē dormiuit cum bala cōcubina
patris: quod tñ non latuit iacob.

¶De morte ysaac t reg bus
edom. ¶Cap. lxxxv.

B TEnit etiam ad ysaac patrē
suū in ciuitate hebron t iā
mortuā inuenit matrē. Nec multū
etiā post aduentū ei⁹ cōpleti sunt
dies ysaac. clxxx. annorū. vel sm
Josephū. clxxxv. annorū. Et appo
sitē est ppl'o suo plen⁹ diez t sepe
lierūt eū filij ei⁹ esau t iacob i spe
lūca duplici. Hic terminat primus
A liber ioseph. ¶Porro mortuo pre
ditati sunt esau t Jacob ita q; eos
terra nō caperet. Et redūt esau ad
mōtana q̄ dimiserat t dicta est ter
ra idumea ab edō q̄ pri⁹ bosra di-
cebat. Enumerās em moyses. xij.
reges terre illi⁹
a p̄movsq; advl
timū quē vide-
re potuit ait. Et
regnauit p⁹ ba-
leiodal filj⁹ za-
reō bosra. t tūc
dicūt q̄dā fuisse
Job pronepotē
esau sed hebrei
p̄tradicūt. vt su
p̄a dictū ē. Ut etiā i Genesi q; ea-
dē terra añ esau ēt dicta fuit seir.
Enūerat sz ei filijs esau enūerat p̄n
cipes horeoz q̄
fuerāt i terrā añ
esau. q̄db⁹ icipit
sic. Jsti sunt filij
seir horrei habi
tatoz es terre. &c.
horreos em ex-
pulit esau vt le-
gīt i palippome
nō. Quidā tñ di
cūt hic enūera-
tos reges q̄ fue
rūt i edō añq; fi
lij isrl' haburisset
regē. s. saul t di
cūt hāc enūera
tionē eē apposi-
tā ab esdraq scī
re potuit eā. In
enūeratione p̄o
ist⁹ legitur de
iāna filio subeō.
cui⁹ filiā duxit
esau. q̄ inuenerat aḡs calidas i soli
tudine dū pasceret asinas patris
sui. Hebreū p̄bū est iuenit iamnū
de quo vt ait hieron⁹. varie disp̄u
tant hebrei. Dicunt quidā iamnū
maria: qz iacū inuenit in heremo.
Alij putāt aḡs calidas lingua pu
nica q̄ affinis est hebree. hoc noie
dici q̄s greci terminos vocant. Alij
dicunt eū onagros asinab⁹ admi
scuisse: vt inde veloces asinis nas
cerenḡ. q̄ vocanḡ iānū. Alij dicūt
iānū assotiationē: qz pri⁹ affinis
eḡs fecit ascēdi vt multi nascerēḡ.
¶Et notādū qz in recapitulatiōe
filiorū esau posuit moyses alia no
mina vroz eī⁹ ab illis q̄ ante po-
suerat. Dicit etiā ioseph⁹ q; amale
lech esau filij⁹ naturaliter de p̄cubi
habitauit in p̄te idumee q̄ gaboli
tis dicebat. t dixit eā amelechitē.
his vero p̄termissis transeūdū
est ad generationem Jacob.

¶Sextū incidēs. Cap. lxxxvj.

HOc tpe p̄methe⁹ fra
ter athlātis primus
dicit⁹ ē fecisse hoies.
tū qz de rudib⁹ dos
ctos fecit. tū qz legi
tur fecisse imagies
holm p̄s arte q̄dā fabulare f. cit.
Jnuenit etiā p̄m⁹ ānulū: sz ferreū
t iclusit gēmā vñ t vngulū voca
uit qz sicut vngu is carne: sic gēma
metallo circūdat. Tradidit ēt vt
in digito quē medicū vocāt ponere
t ad ornatū digniorē hūc relictis
dicēs qz ab eo vsq; ad cor q̄dā ve
na ptingat. Dicit ēt ea tēpestate
Incipit liber secundus dēs est dictus ē fecisse hoies. nō de tū qz de rudib⁹ dos biblia. ctos fecit. tū qz legi tur fecisse imagies holm p̄s arte q̄dā fabulare f. cit. Nota pul chra.
stripto

triptolemꝰ in naui in qua pictus erat draco in grecia venisse:ꝛ amplias se agriculturā. Ceres ꝯo preter institā grādi ēt mēsurari granū adinuenit cū priꝰ i arconijs segetes ponerēt ꝛ triticū ꝙ aceruos numerabāt: vñ ꝛ a grecis dicta est demetra. Tūc etiā thelchines victi ꝛ exules rhodū cōdiderunt.

¶ De vēditiōe ioseph. Ca. lxxxvij.

Genes. 37.

IOseph cū sexdecim esset annoꝝ pascebat gregem pris sui. Scīdū est q̄ ante mortē isaac. xij. annis vēditus est Joseph. Qō sic ꝓbāt. Septuagenariꝰ erat isaac cū natꝰ est iacob. cl. xx. annorum mortuus est ergo. cxx. annorum fuit Jacob in mortepatris in vēditione aūt filij. c. ꝛ. viij. annoꝝ fuit cū ei venit ad ioseph in egyptū. c. xxx. annoꝝ fuit: ſz inter descensum in egyptū ꝛ vēditionē ioseph fluxerūt. xij. anni. Joseph eīm. xvij. annorū erat cū vēditus est in egyptū. ꝛ. xxix. q̄n venit ad eū pater. Redit ergo moyses ad id qō prętermiserat. ¶ Dū ergo rediret Jacob de mesopotamia: ꝛ nōdū venisset ad patrē adhuc viuēte rachel ꝑm Josephum facta est venditio ioseph in hunc modum. Oderāt eū fratres sui q̄ a pre plus ceteris amabat / tū q̄ in senectute genuerat eū / tū q̄ ꝑstātior corpore ꝛ sapiētior ceteris erat. Accusauerat̄ꝫ ꝝ fres apō ꝓ ꝛ crimine pessimo: vel de odio i ipm vel ꝑ coitu cū bruttis. Jurta opinionē quorūdā sequētiū ordinem geñ. i. solū rubē p̄cōcubina pris. Fecit̄ꝫ ei pater tunicam polymitā vel manu vel acu pictam. Vel ꝑm aquilā tunicam astragoleā id est talarem: vel ꝑm symmachum tunicam manicatā. i. manicas habentē. Alijs colobijs vtebant: vt expeditiores essent. Pōt tñ vici manicata. id est manu picta acu scilicet suꝫinducta. Causa tamen odij maior fuit visio somniorum. Retulit eīm fratribus somnium quod viderat dicens. Putabā nos ligare manipulos in agro: ꝛ vestros manipulos adorare manipulum meū ītā tem. Qui dixerūt. Nunq̄d rex noster eris aut subijciemur ditioni tue. Aliud quoq̄ somnium ꝓsente patre retulit eis. Vidi quasi solē ꝛ lunam ꝛ vndecim stellas adorare me. Increpauit eū pater ꝛ ait. Nūq̄d ego ꝛ mr̄ tua ꝛ fratres tui adorabim⁹ te sup̄ terrā. Potuit hoc cōgrue dicere: qz mater adhuc viuebat nec tū mater eius adorauit: qz nō descēdit i egyptū. Nec pr̄ legitur eū adorasse: qz nec ioseph hoc sustinuisset ſz fratres adorauerūt ꝛ parētes in filio. Cūq̄ fratres in pascēdis gregib⁹ morarētur in sichē: misit eū pater de valle hebrō vt videret q̄ fierēt circa fratres et pecora. Cūq̄ nō inuenisset eos in sichimis, insecutus est eos in dothaim. Qui cū vidissent eum ꝓcul mutuo loquebātur. Ecce somniator venit: venite occidam⁹ eum: et mittamus cadauer in cisternā vetere dicemusq̄: fera pessima deuorauit eū. Rubē aūt volēs liberare eum aiebat. Nō effundamus sanguinē eius: sed vīuū ꝓiciam⁹ eū in cisternā ne paterna perimat ꝛ mater in luctu. Dic vult iosephus matrē adhuc vixisse. Nudātes ergo eū tunica polymita miserūt in cisternā in qua nō erat aqua: ꝛ recessit rubē melioza q̄rens pascua dum aūt sederēt comedentes panē viderunt hismaelitas venientes de galaad portātes i camelis aromata ꝛ resinā ꝛ stactē. i. myrrā in egyptum. Dixitq̄ iudas fratribus suis. Meli⁹ est vt venūdet hismaelitis puer: ꝛ manꝰ nr̄a nō polluant̄ cēlādo sanguinē eius. Caro eīm ꝛ sanguis hexaminatū q̄s hyās sex litia: et tūc penultima correpta.

Additio.

Polymitā pronuntiant quidā correpta penultima: qz ponit a polys qō est plura ꝛ mitos qō est licij sicut hexaminatū ab hexa qō est sex.

sanguis noster est. Et vendiderūt eū madianitis. xxx. argēteis. Qui dē vocat mandianitas quos ꝛ hismaelitas. Madiā tñ de cethura filius abrae: ꝛ hismael de agar ꝛ filios de diuersis vxorib⁹ legit̄ separasse abrāā adinnicē. Forte separati priꝰ postea redierūt in vnū. ꝛ facti sunt vnꝰ ppl's: retinētes vtriusq̄ parētis nomē. Uel vera est hebreoꝝ opinio q̄ dicūt agar ꝛ cethura vnā fuisse ꝛ ita forte nūq̄ separati fuerūt. Reuersus aūt ruben ad cesternā nō inuenit puerū. ꝛ credēs eū iterēptū scissis vestib⁹ ciulabat ſz accepto ꝙ vineret q̄nit. Tulerūt aūt vestes ioseph ꝛ eiꝰ tunicā i sanguine hedi tinxerūt: ꝛ miserūt quosdā q̄ ferrent ad patrē: ꝛ dicerent. Hanc inuenimus. vide si filij tui est tunica. Quā cū agnouisset pr̄ ait. Fera pessima deuorauit filiū meū ioseph. Scissisq̄ vestib⁹ ꝛ indut⁹ cilicio luxit filiū mlto tpe. Cōgregatisq̄ filijs vt leniret dolorē pris: noluit eos audire / ſz dicebat. Descēdā luges ad filiū meū i infernū. Erat eīm tūc i inferno q̄dā loc⁹ btōꝝ lōge semot⁹ a locis penalib⁹. q̄ ob q̄tē ꝛ separationē ab alijs sin⁹ dicebāt: sicut sinū maris dicimus. Et dict⁹ est etiā sinus abrae qz etiam abrāā ibi erat in sui tentatiōevsq̄ ad mortem christi.

We limbo patrum.

Additio.

Qui dict⁹ est ꝑmansia credēdi: nō q̄ prim⁹ crediderit: ſz qz ꝑm⁹ ꝓ fide vni⁹ dei pr̄secutionez pass⁹: qz de ea dea expulsus.

¶ De ingressu ioseph in egyptū. Caꝑ. lxxxvij.

Ge. 37.

ISmaelite vo vēdiderūt ioseph in egyptū putiphari eunucho magr̄o militie pharaōis: Alij dicūt archimachero. i. ꝓmicipi coquoꝝ. Machera eīm coq̄na ꝛ. vel securis coquoꝝ a machere / qō ē occidere. Nec abhorret a vero qz apō ꝑses natōes dapifer principis honorabilior est ꝛ princeps militū. Hūc iosephus vocat ꝑtefren ex. sacerdote hieronym⁹ nō bene trāslatū nomē asserit. Hic habuit vxorē ꝛ liberos. quia ꝛ ioseph filia ipsi⁹ duxit vxorē. nec de eunuchis regis fuit: q̄ parvuli castrabant̄. Sz tradunt hebrei ꝙ videns ioseph elegātem emit eū vt miseret ei. Dñs autem custodiēs ioseph illū adeo infrigidauit vt deinceps impotēs fuerit coire. ꝛ tāq̄ eunuch⁹ esset: ita ꝙ videtes eū ierofanti arefactū de more suo eū pōtificē heliopoleos. i. domus solis creauerūt. ꝛ honoratior erat ꝙ ante in principatu.

¶ Qō iudas genuit phares ꝛ zaram de thamar ꝛc. Caꝑ. lxxxix. A Ge. 38.

EO tpe anteq̄ ioseph vēdit⁹ esset: qz hoc etiā intersertum est ꝙ recapitulationē discedēs iudas a fratrib⁹ suis: iuit ad virum odollamitē nomine hyram et accepit ibi vxorē noie. Sue filiaz chananei. q̄ peperit ei filiaz primogenitum her. deinde onā post sela. Dedit aūt iudas her ꝓmogenito vxorem noie thamar. Fuit aūt her nequam id est abutens vasculo vxoris. ꝛ occisus est a dño. i. inētus est mortuus in thoro iuxta vxorē. Et dixit iudas ad onā vt ingrederetur ad eam vt suscitaret semē fratri. In quo patent quedaz in lege post scripta. q̄ ante eā sunt observata. Qui indignās sibi nō nasci filios fundebat semē in terram. i. inutiliter vxorē cognoscere satagebat. Et percussit eū dns. ¶ Remisitq̄ iudas thamar vt esset vidua in domo pris sui: donec creseret: sela. q̄ adulto timuit eū dare thamar et dissimulabat. Mortua est autem sue vxor iude. Qui consolatiōe accepta post luctū ibat ad tōdēdas oues cū hyra amiōe suo. Quod audiēs thamar depositis vestib⁹ viduitatis assumptis ter-

Mortuus est onam.

rum

strum / seditq; in binio itineris. q̄ ducit thānā hebreū sonat l occ̄os sedit. Sic em̄ vocat binū vbi diligētius oz aspicere vistor quo gradiat. Quā cū vidisset iudas suspicatus est cadesam. i. scortū. Cui et dixit. Sine me vt coeā tecum. Que ait. Quid dabis mihi. Et ille. Mittam tibi hedū de grege. Et illa patiar q̄ vis/si dederis mihi arrabonē: r dedit illi anulū r armillam r baculum quē gerebat p arra. Ad vnū ergo cōcubitū cōcepit mulier geminos r abūt receptis iterū vidualitatis vestibus. Misitq; iudas hedū per pastorē. Qui cū venisset r nō inueniret eā: redijt ad iudā sine pignoubus. Post tres aūt mēses dictū ē inde. Fornicata est thamar r vterus ei⁹ intumuit. Qui ait. Producite eā vt ardeat. Que cū duceret ad penā/misit socero suo pignora dicēs. De viro cuius hec sunt ꝓcepi. Qui ait. Iustior me est. q̄r nō tradidi eā filio meo hec fecit ne piret semen filij mei. Attn vltra nō cognouit eā iudas. Instāte ho partu apparuerūt duo i vtero r in ip̄a effusione vnus ꝓtulit manū in qua ligauit obstetrix coccinū: r ait. hic egredief prior. Illo quoq; retrahente manū egressus est alter. Dixit q̄z mr̄. Quare propter te diuisa est a fratre tuo maceria r ob hoc vocauit eū phares. Macerią dixit mēbranā secūd rō vel secū dinarū qua inuolui puer in vtero q̄ diuidit in partu r sequitur puerū. Postea egressus est alter cū coccino r dict⁹ est zaram. i. A 1. Para lipo. 2. oriēs. q̄r prim⁹ apparuit. vl q̄r primi iusti ex eo nati sūt vt legit i paralipomenō. Tā i glossa sup libū regū in puncipio tertij libri legit. Obstetrix i genesi coccinū ligauit i manu phares r ab eo q̄ pariēte diuiserat nomē phares forte sortitus est. Forte post coccinnz tulit de manu zarā. r alligauit phares vt a similib⁹ gemellis primogenitus distingueretur.

¶ De icarceratiōe Joseph. ca. xc.

IGitur Joseph ductus est in A
egyptū: emitq; eū putiphar Ge. 39
eunuch⁹. fuitq; dñs cū eo domūq; dñi sui ereditam sibi gubernabat. Benedixitq; dñs domui egyptij propter ioseph q̄ tñ aliud te oib⁹ nō nouerat nisi panē quo vescebat. Factū est aūt q̄ dña sua oc̄os iecit in ioseph r ait. Dormi mecum. Qui rñdit. Ola sua tradidit mihi dñs me⁹ ꝓter te. Quō g̃ hoc possū facere/imo r peccare in deū meū. Accidit aūt (vt ait Joseph⁹) vt publica festiuitas instaret: cui etiam mulieres interesse debebant. Tūc illa egritudinē simulauit viro. captās ob hoc solitudinē r silētiū vt exoraret ioseph. Et apphēso lacinio pallij ioseph abstulit. Dormi mecum. Qui tratus relicto pallio in manu ei⁹ egressus ē foras. Illa cōtępta se dolēs l argumētū fidei retētū pallij ondit marito reuertenti dicēs. Ingressus ē ad me seru⁹ hebreus vt illuderet mihi. Ille nimis credulus pingi vinctū ioseph tradidit l carcerē regis. fuit aūt dñs cū illo: r dedit illi gratiā l cōspectu dñi carceris. qui carcerē et vinctos in custodia eius posuit.

¶ De expositione somniorum pincerne r pistoris. Cap. xci.

HAccidit aūt vt pincerna regis r pistor in eūdē carcerē A
mitterenk: r ioseph mistrabat eis. Ge. 40
Uiderūtq; ābo somniū nocteuna. Quos cū mane vidisset ioseph tristes/scisitat⁹ est ab eis cām doloris. Cūq; accepisset p somnio eos dolere ait. Referte mihi q̄ vidistis. Nūquid non dñi est interptatio. i. nūd adiutorio dei pōt iterptari. Et ait ꝓpositꝰ pincernarū. Uidebā coram me vitē r l ea tres fundos oculos: sez vū fundunk palmites. Alij ponūt tria flagella: vl tres ꝓ pagines q̄ idē est r paulatim crescere gēmas r post flores vuas emanare cresere. Emebāq; vuas in calicē pharaonis quē tenebaz: dabamq; poculuz pharaoni. Et ait ioseph: Deꝰ dedit l bonū hoib⁹ vsuz vini vnde r ipsi libak: solui lites r tristitias: r bona est eius visio. Tres aūt ꝓpagines tres sunt dies: post quos restituet te pharao i gradū pristinū. Memēto mei dū bñ fuerit tibi: vt suggeras regi vt educat me de isto carcere q̄z de terra hebreoꝝ furto sublat⁹ sum r hic innocēs l lacū missus sum. Tūc ait pistor. Uidi q̄ haberem tria canistra farine sup caput meū: r in supiori me portare cibos q̄ fiūt arte pistoria ane q̄ cōedere ex eo. Joseph⁹ vero ait duo canistra plena panib⁹ tertiū ꝙ obsonio: varijsq; cibis q̄ua solēt regibus mistrari. Erec⁹ hz tria canistra codrictio. i. panū scōz: r potuit eē q̄ etiā in supiori eēnt panes pm: de q̄bus edebat pharao. Et ait Joseph. Uailem me eē interpretez bonorum. Tres adhuc dies sunt post q̄s pharao suspēdet te in cruce: r comedent anes carnes tuas. Exide dies tertia⁹ natalit⁹ pharaōis erat: r iter epulas recordat⁹ pincerne restituit eū: pistorē ꝙ suspēdit: obliuiscꝰ est pincerna interpretis sui.

¶ De sublimatiōe Joseph p expositione somniorum. Capi. xcij.

A Ge. 41. Bōnū pharaonis. POst duos annos vidit pharao somniū. Putabat se stare super fluuiū de quo ascēdebāt septē boues crasse obesiscq; carnibus. i. plenis quasi ad esum educatis: et post alie. vij. emergebant de flumine: summa cōfectemacie r deuorabāt ꝓores. Expgefact⁹ pharao rursum obdormiuit r vidit aliud somniū. Septem spice plene pullulabāt in culmo vno aliecq; totidē iuxta oriebantur tenues r ꝓcisse vredine: r deuorabāt ꝓores. Territ⁹ pharao cōuocauit ꝓiectores r sapiētes egypti nec erat q̄ interpretaret. Et recordat⁹ est ꝓcerna Joseph: r eius sugestiōe ad regis ꝓsentiū eductū de carcere Joseph totōderūt. Uincti esti r erules/cremēta criminū patiūtur. Et veste mutata oblat⁹ est regi. Rex apphēta manu ei⁹ dextera ait. Uidi somnia nec timeas edisserere q̄cq̄d sit. Narrauitq; q̄ viderat: r ait ioseph. Sōniū regis vnū est. i. vni⁹ significatiōis: q̄ factur⁹ est de⁹ ostēdit pharaoni. Ecce septē anni venīēt fertilitat⁹ magne in vniuersa terra egypti: q̄s sequētur alij. vij. stēte sterilitat⁹: vt obliuioni deuk cūcta retro abūdātia. Ad idē sane spectāt boues r agricole r spice: r somniū repetitio firmitatis est indiciū. Qđ aūt iuxta finē vidisti: hec cā fertilitatis r sterilitatis ex flumie maxie ouek. Nūc g̃ ꝓuideat rex virū q̄ quintā partē fragū p. vij. annos fertilitatis ꝙgreget i horrea reg⁹: vt fuek aduersus futuram paratā famē. Pharao vtrūq; mirat⁹ in ioseph: r Nota ꝙ somniū solutionē r ꝓlixū discretio nē: dispēsationēq; hui⁹ rei cōmisit ei dicēs: q̄ spū dei plen⁹ eēt. Ecce ter iā inimat⁹ est spūs dei: i ꝓmo ibi. Spūs dei ferebat sup aq̄s: secūdo ibi. Nō ꝓmanebit spūs me⁹ in hoibus istis: tertio hic. Tulit g̃ pharao anulū ꝙ manu sua: r dedit i manu ei⁹: r collo torquē aureaz circūposuit: r fecit eū sedz l regno Ascēditq; currū regis ioseph clamāte ꝓcone: vt oēscorā eo genua flecterēt sicut corā rege. hebrei tñ tradūt ꝓconē nō clamasse ad genticulatione: sed abrech qđ sonat pr tenerrimus. Abba em̄ pr rech dicat⁹ vl tenerrim⁹. q. d. Et sic tate tener: tñ sapiētia pater. Et ait rex ad ioseph. E go sum pharao: iuramētū est: r est sensus. Sicut verū est me esse pharaonē: sic verū ē qđ dicā. Absq; tuo imperio nō mouebit quispiā pedē aut manū i egypto. i. nō egredief q̄spiā hinc fine nutu tuo: neq; publicis fungef officijs. Et vocauit eum lingua egyptiaca phanechpsane. i. saluatorē mūdi quod grece pōtifanec dr: hebraice tñ sonat absconditorū inuentorē: r dedit ei a senech filiā puti far dñi sui Ægis. Additio. Hebrei i excusa

nem

Universidad de Deusto Biblioteca

ftouz ɛɪɪɪ ɔu erat ioseph qñ stetit coꝝ pharaõe: natiqꝫ tũt ei duo filij priꝰ q̃z vẽiret fames Uocauitqꝫ filiũ primogenitum manasses: qõ ẽ oblitꝰ dicẽs

tionẽ ioseph de mrimonio alie nigene dñi iob post flagellatu rsse dinã filiaz iacob ɔ ex ea su scepisse filiã: de qua ɔ putifare.

Obliuisci me fecit deꝰ laborꝫ meo rum: ɔ domum patris mei. Scõm vocauit effraim: qõ est fructifica tio dicẽs. Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee.

¶ De ingressu fratrũ Joseph in egyptum. Capitulũ. xciij.

S 41. IOseph collegit granum se ptẽ ãnis: ꝺbꝰ trãsactis ve nerũt ãni inopie. Et clama uit populus ad pharaonem ali mẽta petẽs. Quibꝰ ille rñdit Jte ad ioseph. Aperitqꝫ ioseph hor rea ɔ vẽdidit egyptijs. Alie ẽt pui cie veniebant in egyptũ vt emerẽt escas. Pecũia ꝯo tradebat ar cartijs regis. ¶ Audiẽte ãt iacob q̃ esce vẽderent i egypto: misit il

A luc decẽ filios suos: beniamin do ge. 42. mi retẽdo. Qui ingressi terrã egy pti venerũt ad ioseph nec agno nerũt eũ. Cũqꝫ adorassent eũ ɔ co gnouisset eos durius loquebatur eis dicẽs Unde venistis. Qui dixe rũt. De terra chanaã, ad emendũ escas. Et ille. Exploratores estis vt videatis infirmiora terre ex di uerso venistis. Et illi. Non est ita dñe ꝛz serui tui oẽs sumus filij vi rivnius: minimꝰ cum pfe nro est alius nõ est sup. Qui ait. Hoc est qõ locutꝰ suꝫ exploratores estis. Impossibile est enim viro idiote tales filios esse: cũ etiam regibus talis filiorꝫ copia valde sit difficilis. per salutẽ pharaonis egredimini hinc oẽs donec veniat frater vester minimus. Mittite vnum ex vobis q̃ adducat eũ. Timebat enĩ ne forte ɔ in illũ aliquid deliquissent: ɔ tradidit eos victos cu stodie tribꝰ dieb⁹. Tertio aũt die eduxit eos ɔ retinẽs simeõ ligãs q̃z eũ illis p̃sentibus: alios abire pmisit. Qui cõquerebantur admuni cẽ. Merito hec patimur: qz pecca nimus in fratrẽ nostrũ nescientes q̃ intelligeret eos ioseph qz p interpretẽ loquebatur eis. Jussitqꝫ ioseph ministris suis vt implerẽt saccos eorum ɔ reponerent singu lorum pecuniasin saccis suis: da tis supra cibarijs in via.

¶ De reditu fratrũ ad patrem.

¶ Capitulum. xciij.

ff B ge. 42 ETilli profecti sunt venerũtqꝫ ad patrẽ suũ in terrã chanaã et dixerunt ei oia q̃ acciderãt eis. Cũqꝫ frumẽta effunderẽt. singuli inuenerũt in ore saccoꝝ li gatas pecũias. Territiqꝫ oibus dixit pr̃. Abstq̃ liberis feciſtis me Joseph nõ est sup: simeõ tenet in vinculis: beniamin auferet: in me hec mala reciderunt. Et ait rubẽ. Trade eũ mihi duos filios meos interfice: nisi restituã eũ tibi. Et ille nõ descẽdet filꝰ meꝰ vobiscũ.

A ge. 44

¶ Interim ɔsumptꝫ cibis fames oppmebat eos. Et dixit iacob ad filios. Reuertimini in egyptũ vt ematis pauxillum escaruꝫ. Et ait iudas. Si vis puerum mittere no biscum ibimus alioq̃n nõ imꝰ. Ego suscipiam puerũde manu mea reqre eũ. Nisi illuꝫ redu xero: ero reus peccati omni tẽ pore. Et ait isrl Si sic necesse: ẽ facite quod vul tis. Sumite de optimis fructi bus terre nostre vobiscum modi cum resine ɔ mellis: storacis ɔ sta cte: terebinthi: ɔ amygdalaruꝫ: ɔ ferte viro munera: pecuniasq̃z quã retulistis reportate ɔ aliã ad emẽ dos cibos. Deus autẽ faciat vo

bis

Additio.

Ex eo qõ iacob nõ tradidit pue rũ rubẽ offerẽti duos filios sed inde sub condi tione reatus vo lũt accipi quod manus sit ꝑpetrñ occidere animã q̃ corpus.

bis virũ placabilẽ: et remittat vo biscũ ffres. Resina ãt qõlibet gum mi liq̃d vel aridum. a retin greco q̃ est manare. Prima ꝑticula est q̃ ɔ terebinthina ãt: qõ forte expo nẽdo subdit terebinthi i. Scõa est letiscina/q̃ venit õ chio ifula. Ter tia pinea. Forte balsamũ sic voca rũ vnguenta balsami posuit: et re spẽm resine. Hieronymꝰ dicit in he tymiama. et i ſaia pro domo. Ne thota q̃da transtulerũt domus ty miamatis. quidã domus storacis.

¶ De ingressu fratrũ in egyptuꝫ. cum beniamin. Cap. xcv.

E ge. 43. ISitur filij iacob descẽderũt in egyptuꝫ: ɔ steterunt coram ioseph. Qui precepit dispensatori cõuiuij q̃ secũ erãt comesturi. Ji nia quã retulerãt: dicebãt dispẽsa tori se eandẽ retulisse. ɔ eis nesciẽ tibus posita fuisse etiaz in sacco lis. qui ait. Pax vobis. Deꝰ vester dedit vobis eã/pecuniã quã dedi stis mihi ꝑbatã ego habeo. Edu xitqꝫ ad eos symeon. Parabantqꝫ munera donec ingrediret ioseph meridie. Cui ingresso obtulerũt mu nera: et adorauerunt in terrã. ɔ ac cepto q̃ saluus esset pater benedi ctoqꝫ beniamin/cõmota sunt viſce ra eiꝰ et ingressus cubiculũ flenit. lotaqꝫ facie egressus cõtinuit se et ait. ꝑonite panes. Sedit autẽ io seph seorsum tanq̃ alienigenas. et egyptij seorsuꝫ vt indigne. et ffres seorsuꝫ vt aduene. Prophanũ enĩ putãt egyptij edere cum hebreis. Forte ꝑdispari cultu. Disposuitqꝫ ioseph ffres ſm ordinẽ etatis coꝝ ticu⁹ in domo patris sedere cõsue uerant. Datisqꝫ partibus mirabã tur q̃ pars beniamin q̃nq̃ partib⁹ excederet. Josephus aũt dicit Bẽ iamin duplicibus ptibus honora bat. Utrũqꝫ autẽ stare põt. si q̃nq̃ ciboꝝ fuerũt impositiones. et de

A ge. 44

qual bet duplum dedit. Biberũtqꝫ ɔ inebriati sunt cum co. i. satiati ci do ſm idioma hebreorũ. ¶ Prece pitqꝫ ioseph ꝺispẽsatori suo vt im pleret saccos ɔ pecũias coꝝ repo neret vt prius. ɔ cyphũ suuꝫ argẽ tenm in sacco minoris reponeret. Factumqꝫ est ita. Ortoqꝫ mane di missi sunt. Tunc dispensator iubẽ te ioseph secutus est eos. ɔ appre hensis ait. pessimam rem feciſtis. cyphũ furati estis i quo bibit dñs meus. ɔ in quo augurari solet. At illi direrũt. Apud quẽcũqꝫ inuen tũ fuerit qõ queris moriaꝫ ɔ nos serui erimus dñi tui. Ille scrutatus incipiens a maiori vsq̃ ad mi norẽ. inuenit cyphũ in sacco ben⁹a min. Illi aũt redierunt ad ioseph. Qui ait. An ignoratis q̃ non sit si milis mihi in augurandi scientia. Forte locodictum est: nec est impu tandus. Judas vero plurimũ sup plicabat: vt ipsum meliorem pro puero seruũ retineret quia in suã eum fidem receperat a patre.

¶ Quod Joseph indicauit se fra tribus. Capm. xcvj.

A ge. 45. IOn poterat vltra se cohibe re ioseph. et electis aliis fo ras cum fletu clamabat ita q̃ qui exierãt audirent ego sum ioseph. Nolite timeꝛe p salutem vestra misit me dñs ad vos. Biennũ iã famis transit adhuc q̃nq̃ anni restãt. q̃ bus nec arari nec meti poterit qõ ex nimia fluuij inundatione credi tur accidisse. Et adiecit. Festinate ɔ nunciate patri meo gloriã meã. adducite eũz ad me: vt pascã vos ɔ pecoraꝝ ra: ne moriamini. ɔ hiis dictis in terra iessen. Oculi vestri vi dent q̃ os meũ loquaꝛ ad vos. i. verum est qõ loquor. Osculatusqꝫ est ioseph omnes fratres suos fle uitqꝫ super singulos. Auditumqꝫ est verbũ in aula regis. Lauisusqꝫ est pharao et dixit ad ioseph. De fratrib⁹ tuis. Tollite plaustra de egypto ad subuectionẽ coniugũ ɔ parunlorum. Omnia vestra addu cite vobiscum. dabo vobis omnia

bona

bona egypti: ⁊ medullam terre comedetis. Factūq; est ita. Dedit q; ioseph singulis binas stolas. Stola vō a telon qō est longū q̄si tunica talaris. Beniamin vo dedit. ccc. arg'teos ⁊ q̄nq; stolas optimas. et totidē misit patri. asinosq; decē. q̄ habueherēt ex oib⁹ bonis egypti ⁊ p̄uicisscentib⁹ ait. Ne irascamini in via. Qui cū venissent ad patrē dixerunt ioseph vivit ⁊ dñāt in egypto. Jacob q̄si de grani somno eui gilās nō credebat eis. Cūq; vidisset oia q̄ miserat ei ait. Sufficit mihi si fili⁹ me⁹ ioseph vivit: q̄si de pena vel gl'ia nō multū curo: si vivit: vadā ⁊ videbo eū p̄i⁹ q̄ꝫ moriar.

¶ De descensu israel in egyptuz.

¶ Capitulum. xcvij.

A Sc. 66. Igitur p̄fectus israel cum oibus q̄ habebat venit ad puteum iuramenti: ⁊ mactatis victimis deo: audinit deum per visionem noctis di. ētē tibi. Noli timere: descende in egyptū. faciā te tibi in gētē magnā ⁊ inde reducam te. Joseph quoq; ponet manū suā super oculos tuos. Surgēs ergo de puteo iuramenti venit in egyptum cum oi semine suo. Cuncte ale'que egresse cū eo: ⁊ egresse de femore eius. Non q̄ anime sint ex traduce. sz apte totū intelligi: fuerunt. lx. ⁊. vj. p̄ter ip̄m ⁊ ioseph cū B Act. 7. duobus filijs q̄ erāt i egypto. fuerūt. ergo ōes simul. lxx. Tñ. lxx. trāstulerunt. lxx. ⁊ lucas sil'i in actib⁹ ap'lox. sz q̄ hoc occupatienē dictū ē hieronym⁹ asserit. ⁊ enumeratos cū eis. v. filios filioz ioseph: q̄ illi duas facturi erāt trib⁹. Lucas quidē scribēs act⁹ apl'icos gētib⁹ nō fuit ausus mutare vbū. lxx. q̄ eo⁹ vigebat autoritas inter gētes ip̄e vero adhuc eis erat ignotus. Ipsi ēt. lxx. in deuteronomio trāstulerūt: q̄ israel igress⁹ ē cū aliab⁹. lxx. C Deutero. 10. Nota i his numerari her ⁊ onā filios iude: q̄ tū mortui sūt i fra chanaā. Forte in loco defunctorū numerant due ācille iacob: si tñ ille erauerūt. Uel moze scripture summā numeri posuit q̄uis pax desit. Itē nota si dina numerat iter filios ⁊ nepotes. lxx. sunt p̄ter iacob. Fili esi lie. xxxij. filij zelphe xvj. filij rachel. xiij. filij bala. vij. Nota q̄ cū ioseph nōdū h̄ret nisi duos. restat vt beniamin h̄ret de cē sed i libro nō legunt nisi nouē. Forte vitio scriptox duo nota scripta sunt p vno. Un̄ magister hugo D Num. 26 asbel rettū iasa ⁊ bellū dimisit. Sed nō v̄ posse stare qz in numeris cū familie tribuū numerant vicinis madianitis sic legit. Asbel a quo familia asbelitax. Sed in hebraica v̄itate. ros ⁊ nūphim duo sunt nota q̄ apud nos vitiose iuncta sunt qz forte ioseph⁹ p̄ asbel posuit Asbela. ideo sic dimisit.

¶ Oō ioseph occurrit patri suo ⁊ introduxit eū ad regē. Ca. xcvij.

C Remisit ergo iacob ad Joseph vt occurreret ei. q̄ inGe. 46 eto curru occurrit ei in iossem. Alij dicunt ad vrbem heroū in terra ramesse q̄ tūc iessem: post thebais dicta est: a q̄ thebei. quorū legioni p̄fuit beat⁹ mauricius. Alie sunt Thebe. vñ Thebani. Postea cū reges fuerunt ex ea. dicta est vrbs heroū. qz heroes egypti ei debebant custodiā. Jn finibus terre illius postea edificauerunt hebrei cogentibus egyptijs vrbē tabernaculox q̄ dicta est ramasse. post pagus arsenoites dicta est. qō sonat sine sexu. sic dicta q̄ sine discretiōe vteroq; sexus cepit ipare egypto. Dixitq; ioseph ad oēz domū patris sui. Ibo ⁊ nūtiabo pharaoni venisse vos ⁊ vitros cē pastores. Cūq; dixerit vobis qō est opus vestrū dicetis. Pastores sumus nos ⁊ patres nr̄i. Hec dicetis vt habitetis seorsum. ab egyptijs i optima terra iessen. qz detestant oēs egyptij pastores ouiū: qz nō comedunt eas sed colunt vt hamonē. ¶ Ingressusq; ioseph ad regē extremos fratrū suorū. i. sup̄emos. v. viros statuit coram rege. q̄ cū dixissent se pastores ouium

ouiū addiderūt. nō est herba i terra Chanaan pessimusq; vt inbeas nos seruos tuos cē in terra iessen nec em̄ separari volum⁹: sz omnē p̄sis paidētiā facere. ¶ Si queritur quomodo egypt⁹ tpe inopie abundabat in pascuis. Dicim⁹ qz egyptus cōtra naturā aliarū regionum cū abundat frugibus sterilis est i pascuis. ⁊ ecōuerso. Diutior vel diuturnior ei mora flumi nis sup̄ terrā tpa colendi impedit vel fata extinguit. pascua aūt nutrit. ¶ Post hec introduxit ioseph patrem ad regem. benedixit regi. Jnquisitusq; a rege de diebus annox suox ait. Dies peregrinationis vite mee. cxxx. annox sunt pui ⁊ mali. nec puenerūt vsq; ad dies patrū meox. Peregrinationis dixit: quia sancti vitam hanc p̄o incolatu habent. Mali dixit: quia sapiens accusator est sui. q̄ autez dixit parui determinauit dicens nec peruenerūt ⁊c. Dedit ergo ioseph fratribus suis possessionē in optimo terre solo Rameses. Dixit tñ ioseph⁹. Cōcessit eis pharao vt in eliopolitanis vrbe cōuersarentur. illic em̄ pascua pastores ei⁹ habebāt. scies gratū cē egyptijs separari a se pastores. ⁊ nihil q̄ eox erēt ipsis dedisse. Forte ad territorium heliopoleos spectabat tra Jessen. ¶ De datiōe sine ānona q̄nte p̄tis frugū instituta. Cap. xcix.

D Sc. 47 Inclinauit famesin Egypto Cumq; defecisset preciū emptoribus sustētanit eos ioseph anno illo p̄o cōmutatione pecoruz. Sequenti anno cum iterum fame perirent. emit omnem terraz egypti ioseph p̄o alimentis: ⁊ subiecit eā seruituti pharaonis: p̄ter terram sacerdotū quam dederāt eis reges quib⁹ statuta cibaria ex horreis publicis debebāt: et ideo non sunt compulsi vendere possessiones suas. Circa finem vero sterilitatis ait Joseph ad populos. Ecce vos et pecora vestra et terra in manu pharaonis sunt. Ecce vobis reddo terram et pecora et date semina ⁊ coletis terram regi. Quintam partem dabitis regi: quatuor reliquas permitto vobis in sementem ⁊ in cibos. Qui dixerunt. Sal⁹ nostra in manu tua est. Extūcvsq; nūc q̄nta pars soluit regib⁹ egypti. Et factū est q̄si i legē.

¶ De iuramento qō fecit Joseph patri.

Capitulum. c.

Habitauit ḡ isr̄l'i terra egypti auctusq; E nimis et vixit in ea Sc. 4. xvij. annis fctiq; sūt dies sui. cxlvij. annorū. Cūq; videret die obit⁹ sui iminere/ vocauit ioseph ⁊ fecit vt poneret manū sub femore suo ⁊ iuraret. i. p̄ circūcisionis sctitatez iurauit (hoc p̄m indeos) vel p̄ xp̄m/ q̄ sepeliret eū i sepulchro maiox suox qō abraamiū vō. ⁊ interferēdo dixit vbi mortua fuit rachel/ q̄si se excusans q̄ nō sepelierat eā vbi ip̄e volebat sepeliri. Cura fuit sanctis sepeliri i terra qua sciebāt xp̄m resurrecturū. vt cū eo resurgerent. Distat em̄ abraamiū a calvaria fere. xxx. milliarib⁹. Cūq; iurasset ioseph⁹ quersus isr̄l ad lecticli caput qō erat ad oziētē/ adorauit deū. Quidā codices habēt/ adorauit sup̄ caput virge ei⁹. vel i capite virge sue. ⁊ vtrūq; stare potest. Potuit em̄ senex h̄re virgā vt in hac etate efieri solet ⁊ innix⁹ sup̄ eā adorauit: vel sceptrū qō gerebat ioseph suscepit dōec iurasset. Cūq; iurasset innix⁹ sup̄ cacumen nodū redite virge adorauit deū. Nō em̄ credēdū est diccentibus q̄ adorauerit sceptrum ioseph.

¶ De bñdictione Effraim ⁊ Manasse.

Capitulum. ci.

Iterū nunciatū est ioseph q̄ A egrotaret pater eius assumptisq; duob⁹ filijs p̄rexit. Audiēs Sc. 49 senex venisse filiū cōfortat⁹ ē ⁊ sedit in lecto: videlicē iacob Joseph ⁊ ei⁹ duos filios ait. Qui sunt isti. Clare em̄ videre non poterat. Et ait ioseph. Isti sunt filij mei quos

dedit mihi de⁹ in loco isto. Et ait Iacob. Isti duo mei erũt. Sicut rubẽ z symeõ deputabunt mihi. i. quisq; tribuz fatiet. Reliq̃s q̃s genueris nomine fratrũ suoz vocabunt i possessiõib⁹ suis. i. nõ faciẽt tribꝰ: sz ꝓtẽtierũt possessiõib⁹ suis. Uel aliter. Nolle fratrũ suoz vocabũtur. i. annumerabunt tribub⁹ fratrũ suoz, ita q̃ d̃ dã manasse: qui dã effraim. Apposuit aũt ioseph manassẽ ad dexterã pris: z effraim ad sinistraz a dorãs z petens vt bñdiceret eis. Jacob ẽo i spũ cãcellauit manꝰ mior dexterã supponẽs. ¶ Ioseph grauiter accepit: z ait. Nõ ita quenit pr̃. Alter ei ẽ ꝓgenit⁹. Et ille. Scio fili mi scio: z ille q̃dẽ erit i ppl̃os: sz minor maior erit: z semẽ eiꝰ crescet i gẽtes. Hoc ipletũ ẽ i ieroboã: q̃ pmꝰ iperauit decẽ tribubus z fuit effraita. Et ait ad effrai. In te bñdicẽt isrl̃: z dicẽt i puerbiũ. Faciet tibi deꝰ sicut effraim z manasse. Et ad ãbos ait. Deꝰ patrũ nr̃oz bñdicat puerꝫ istꝫ: z inuocẽt nomẽ meũ sup eos. i. nomina abraã z isac z crescãt in mltitudinẽ sup frã. Et ait ad ioseph. Deꝰ reducat vos i trã vr̃az. Do tibi preter frres tuos sichimã q̃ tuli i gladio z arcu meo de manu amorrei.

Additio.

Quibet filioꝝ iacob preter ioseph fecit tribz cui⁹ loco duo eiꝰ filij duas tribꝰ fecerũt: sz tribꝰ leui raro numeratur.

Sane emerat ea z. c. agnis a rege emor: sz cũm pro nece sichimitaꝝ debuerat auferri sibi ptãtum semper eam obtinuit.

A ge. 49

¶ De bñdictiõib⁹. xij. tribuũ. c. cij

Onuocauit aũt Jacob filios suos: z ait illis. Cõgregamini vt annũciẽ vobis q̃ futura sũt in diebꝰ nouissimis. Ad literã/ de diuisione terre z de statu tribuũ futuro pphetauit. aptissime vero de vtroq; Christi aduentu.

Additio.

Nõ q̃ oibꝰ bñdixerit/ q̃s pz i rubẽ: sz qr oibus prophetauit.

¶ De ruben. Cap. ciij.

B ge. 49

Rubẽ ꝓmogenitꝰ meꝰ fortitudo mea. i. quẽ genui i etate. robusta. principiũ doloris mei. i. solicitudinis mee circa meos filios vnde alij habẽt capl̃m liberis meis. Prior in donis maior in imperio supple esse debuerãt. Effusus es sicut aqua. id ẽ in vilem libidinẽ. Nõ crescas. qr ascendisti cubile patris tui. Uel ita distingue. Effusus es sicut aqua. non crescas qr ascẽdisti cubile patris tui. acsi diceret. Lege primogeniture honoꝝ tibi p̃ alijs debebatur z duplicitas i possessiõe. sz sufficiat tibi pro crimine tuo parem esse ceteris. Non ergo super excrescens sicut aqua bulliens super egreditur vel sicut fluuiꝰ inundans.

Additio.

Hierony. i lib. s. hebraicaꝝ q̃stionũ genes. capi. ccvij. sic dicit. In hebreo scribitur Rubẽ primog. me fort. m. et capit. in l. m. maior ad portã dũ. z maior roboꝛe effusus es sicut aq̃: ne adũciatur ascẽdisti cubile pris tui: et contaminasti stratũ i ascẽsu. Est autem sensus hic. Tu es ꝓmogenitꝰ meꝰ maior in liberis z debebas iuxta ordinẽ natiuitatis z hereditatẽ q̃ primogenitiure debebat sacerdotium accipere: z regnum hoc etiã portando onere z pualido roboꝛe monstratur. Uerum qr peccasti: z velut aqua quevasculo non tenet volũptatẽ effusus ẽ impetu. idcirco precipio tibi vt vltra nõ ꝓcesfisz i fratrũ numero penã ex peccato lues: quia primogeniti ordinem perdisti.

¶ De Simeone z Leui. Ca. ciiij.

A ge. 49

Simeon z Leui vasa iniq̃tatis: qr i furoꝛe suo occiderũt viros: sez sichimitas: z foderũt muꝝ in volũtate sua. Hic aperit qr contra volũtatez suã factũ fuit istud. Alij habẽt subneruauerũt tauruꝫ: quod quidã ꝺ filio regis q̃ rapuerat dinã intelligũt quidã de xpo: q̃dã de tauris ipsius p syllepsim dictũ putãt. In cõcilio eoꝝ nõ veniat alia mea: hoc plane ꝺ christo De simeõ em̃ scribe: de leui sacerdotes: q̃z ꝓfilio xpsocciſus ẽ. Dividã eos in Jacob: z dispergã in isrl̃. Ad lr̃am leui sortẽ nõ habuit in terra: sz Admixtꝰ alijs viculos habuit ad alẽda peccora. Simeõ silr̃ qr mediens erat sortẽ nõ habuit sed receptus erat sortẽ inter.

¶ De iuda. Capi. cv.

B ge. 49

Sequitur de iuda vbi prophetauit de regno futuro i iuda z plane de xpo. Juda te laudabunt fratres tui. Hoc factũ est qñ alijs infrauit mare rubrũ: vbi z regnũ ꝓmeruit. Manus tua i ceruicibꝰ inimicoꝝ tuoꝝ: z adorabũt te filij patris tui. Hic notat regẽ futurũ. Catulus leonis iudas: hoc de carnẽ electus est in regẽ. Ad predã fili mi ascẽdisti: qr primo Dauid primos hostes habuit. Reclinans accubuisti vt leo z quasi leena: qr postea in pace regnauit et maxime timebatur. Quis suscitabit eũ ad pphetãdũ. q. d. spũs sanctus est in dauid. Uel de successione salomonis dicit põt nõ auferet sceptrũ. i. rex de iuda z dux de femorib⁹ eius donec veniat q̃ mittẽdus est a patre: scilicet christus. Usq; ad trãsmigrationẽ babylonis. xx. fuerũt reges de iuda: exinde duces vsq; ad hircanũ. Et iterũ fuerũt reges circa tpa xpi: z defecerũt vtriq; z regnauit herodes alienigena: z ipse erit expectatio gẽtiũ salus. s. eroptata nõ solũ iudeis sz et gẽtibus. Tãdẽ conuertit sermonẽ ad filiũ iudã de illo xpo mittendo sic. O fili mi: ille erit ligãs ad vineã pullũ suũ: z ad vitẽ asinã snã. i. gẽtilẽ z iudeã sibi: q̃ vitis est associabit. Lauabit in vino stolã suã: z in sanguine vue palliũ suũ. i. carnẽ suã passionis sanguine cruentabit. Pulchriores oculi eiꝰ vino. i. apli: z dẽtes eiꝰ. i. ꝓdicatores lactis cãdidiores.

Exposi tio hebreoꝝ.

¶ Hebreꝰ olim de inda sic. Nõ auferetur sceptrũ de inda. i. quoddã dñium q̃ scz primꝰ intrauit mare rubrũ primus obtulit facto tabernaculo: z hmõi donec veniat q̃ mittẽdus ẽ. Hebreꝰ dicit donec veniat filo. i. vsq; ad saulẽ vnctũ i filo. Post tñ redũt ad iudã: q̃ eripuit Joseph z manibus fratrũ suoꝝ. Erit expectatio gentiũ. i. tribuũ vnde dñs. Judas, ascẽdet ꝓ robis in preliũ. Ligãs ad vineã pullũ z ad vitez asinã. i. tãta erit ei copia vini q̃ in vna vite onerabitur asinus z ob hoc etiã rubicũdos dixit oculos: qr sic apparet in oculis bibẽtiũ: Jucundoꝛe dentium copiã ouiũ et lactis notat: qr lac comestũ apparet in dentibus.

Exposi tiuũ inciden.

¶ De Zabulon. Lapi. cvj.

C ge. 49.

Abulõ i littoꝛe maris habitabit: z in statiõe nauiũ pertingẽs vsq; sidonem. Ad lr̃am tribꝰ hec maritima possidet.

¶ De Jsachar. Ca. cvij.

C ge. 46.

Gachar asinus fortis vel osseus. i. vir agricola: accubans in terminis: qr mediterranea possedit inter maritimã z mõtes. Et vidit requiẽ q̃ ẽt bona. i. terrã fecũdã: vñ sequit z terrã q̃ ẽt optima z supposuit humerũ suũ ad portãdũ: qr in vehẽdis mercib⁹ ad mare q̃in finib⁹ suis abũdabãt laborauit: factusq; est tributz seruiẽs. i. nauib⁹ ferẽtib⁹ tributa. Hoc hebrei metaphorice exponũt dicentes: qr nocte et die studendo laborauit: et ideo omnes tribus ei seruierunt quasi magistro dona ferentes.

¶ De dan. Capi. cviij.

C ge. 49

Dan iudicabit populũ suuz sicut et alia tribus Jsrael. Fiat dan coluber is via. cerastes in semita mordẽs vngulas equi

c ij vt cadat

vt cadat ascēsor ei⁹ retro. Hoc in samsone ipl̄m̄ū est.q.d. Licet dan sit mima trib⁹ tñ de ea surget iudex in isrl̄ sicut ⁊ ō alīs/q̄ ad mo dū colubri vias obseruabit/ne ho stib⁹ liceat vagari p iudeā depo pniādo vt prius ⁊ supbiam phili stiim retrocedere faciet. Sz q̄uis De anti tāt⁹ sit/nō tñ erit xp̄s. Un subdit. xpo. Tñ post illū salutare tuū expecta bo dne. ¶ Exponit hoc ēt de anti chusto quē vēturū de dan asserūt q̄ ꝫ sanctos morsu pestifere pu catiōis et cornu ptātis armabit. Multos ēt q̄ ascēderāt ad culmē virtutū deiciet retro: ⁊ tūc veniet salnator añ iudiciuꝫ expectatus. Alij referūt hoc ad iudā q̄ equū. i. carnē xp̄i ⁊ ascēsorē eius. i. aiam morsu p̄ditiōis deiecit in mortē. tñ salnator expectatus resurget. Sz iudas credit fuisse ō isachar.

§ ¶ De Bag. Capi. cix.

Ge.49. GAd accinet⁹ vel latruncul⁹ p̄liabit añ eū ⁊ ipse accigēt retrorsuꝫ. Gag cū rubē. ⁊ dimidia tribu manasse relictis vxorib⁹ ⁊ li beris vltra iordanē in finib⁹ suis armatus p̄cessit israel in terra p̄ditiōe accepta a iosue vt rediret in terrā q̄m occupauerat: sz post xiij. annos primus reuertens p̄lium vicinarū gentium aduersus suos quod reliq̄rat inuenit. ⁊ fortiter dimicans hostes strauit.

D ¶ De aser. Capi. cx.

Ge.49. HSer pinguis panis ⁊ prebe bit dulcias regib⁹. Fertilis em̄ fuit hui⁹ possessio ⁊ delitijs af fluēs. ¶ De neptalim. Capi. cxj.

D Ge.49. NEptalim cerus e missus. ⁊ dans elo quia pulchritudis. Per velocitatē. cerui significat velocitas terre vberioris q̄ pre alijs pretiosos fruct⁹ parit. Alij habēt ager irriguus: qr sup lacū genezareth iordane irrigat vel aq̄ calide ibi sunt. Cōmendatione ꝫo eloquioꝝ ad mōtē thabor q̄ in finib⁹ ei⁹ est referūt: qr eū pphete incolnerūt: vel qr ō p̄mis ei⁹ frugib⁹ offerebat i pascha. vñ fiebat laus deo q̄ est eloquiū pulchritudis. Tñ ad xp̄m ⁊ ap̄los verius referūt: qr ibi maxime docuit.

¶ De benedictionibus Joseph. Capitulum. cxij.

§ Ge.49. IOseph accrescēs virtute: scz ⁊ di gnitate: vel propter duas ptes in tribubus. Filie discurrerūt p murū. Hic notat: qr Joseph trāseūte p egyptū mulieres ascēdebāt muros: vt viderēt ei⁹ pulchritudinē. Exasperauerūt eū ⁊ iurgati sunt. inuiderunt q̄ illi habētes iacula. hoc de fratrib⁹ ei⁹ vel de viris egyptijs. q̄ iaculis inidie armati sunt cōtra eū. Sedit in forti arc⁹ ei⁹. i. in dño. ⁊ ideo dissolnta sunt vincula brachioꝝ ⁊ manuū illi⁹ p manus potētis. Jacob. i. deus q̄ est potētis. Jacob solnit vincula q̄b⁹ liganerāt eū fratres. Inde pastor egressus est lapis israel: qr de eo Jeroboā q̄ fortiter rexit israel. i. x. trib⁹ vel pastor totius familie patris. in egypto. Hebraeus habet verius. Inde pastorum lapidez in israel. ¶ Post cōmēdationē eius benedixit ei sic. Deus p̄ris tui erit adiutor tu⁹. Omnipotēs bñdicet tibi bñdictiōib⁹ celi desup bñdictionibus abyssi iacētis deorsum bñdictionib⁹ vberū ⁊ vulue. (Ordo cōuersus qr p ꝫceptione ⁊ nutritiōe ponit.) Optat ei rorē celi fertilitatē terre vbertatē lactis fecūditatē pecorū. Bñdictiōes p̄ris tui ꝫfortate sunt bñdictionib⁹ patrū eius donec veniret bñdictū collīū eternorū. Hic ad literā r nihil est expositū. Forte sic intelligi pōt. Legit in Num. Inclinati sunt scopuli arnon. vel gestierunt scopuli arnon. ⁊ in ps. Montes exultauerunt sicut arietes. ⁊. c. s. a. o. Et hoc dicit desiderū collīū eternoꝝ. hec tria ad idē spectāt. Alibi dicūt colles terragoni eterni. Dicim⁹ ꝫ iuxta

B Bñdictio Jacob sepl̄a

D Mat. 23

W Nu. 24 Z Psal. 113.

ernō fuisse colles asperrimos ⁊ saxeos ⁊ iō dicti sūt eterni. Quatuor habebāt ceraunia. vñ ⁊ tetragoni dicti sunt q̄ꝝ alīq̄ ps inclinata. est corā isrl̄. vt facile trāsiret. ⁊ q̄si ap plausit eoꝝ aduētu. ⁊ forte dimidia trib⁹ manasse circa mōtes illos sortē habuit. Et ē sensus. Sic bñdicetur Joseph. donec p colles exultātes iter terrā p̄missā. ⁊ vltra qr hec dictio donec ꝫclusiuū ē. Forte pphetauit ō mōte effraim ⁊ mōte ismarie: i q̄b⁹ regnauit, isrl̄. vel de mōtib⁹ medoꝝ ⁊ psaꝝ. vltra q̄s exulat adhuc effraim ⁊ manasses ⁊ letata ē terra de exilio hostiū. et tūc donec exclusiuū ē. Tūc em̄ terminata ē gl̄ia isrl̄. Ex hebraeo habetur hic sensus. Donec iugantur colles eterni celo. Et ē sensus. Benedictus sit ioseph vbiq̄. more lo quēdi. Sic em̄ solet dici: donec celū ⁊ terra coeūt. Et hec oēs bñdictiōes flāt i capite ioseph: ⁊ i vertice nazarei. i. scti iter fratres suos.

¶ De beniamin. Ca. cxiij.

§ Ge.49 BEniamin lupus rapax mane comedet predā: ⁊ vespere dimidet spolia. Quidam referunt hoc ad hierusalez que fuit in sorte beniamin que dicitur lup⁹ rapax. qr sanguinē pphetaꝝ ⁊ christi fudit. ⁊ mane egressiōis de egypto pdā. i. legē q̄ii exortam a deo accepit. ⁊ adhuc eaz comedit. sed in vespera mūdi dimidet spm̄ viuificātē a lra occidētē. ¶ Hebrei rūt q̄ō ōz lup⁹ rapax ppter ignis vorācitatē. i q̄ mane sacerdotes p nōebāt victimas ad adolēdū vespere ipsi iter se. ptes suas q̄ ō sacrificijs eos ꝫrigebāt dimidebant. ¶ Sz verius ō paulo itelligit q̄ fuit de bēiamī: q̄ primo fideles p̄secut⁹ post fidelz eloq̄a dei ⁊ grad⁹ eccl̄ie dispēsauit. vel qr hec trib⁹ multū fuit bellicosa. Et bñdixit singlis p p̄ijs bñdictiōib⁹ nō q̄ singul⁹ bona dixerit: sz qr bñ ⁊ pphetice dixit vl̄ qr ex maxia pte bñdixit eos

¶ De morte Jacob ⁊ trāslatione eius in ebron. Cap. cxiij.

§ Ge.49. HEc locut⁹ ē iacob collegitq̄ pedes suos super lectulū et obijt. ⁊ appositus est ad pplz suū. i. ad angeloscerta spe tādē i re. Notū q̄dē ē q̄ appositus ē ad abrāā et ysaac: sz tā pauci ppl̄s dici nō p̄nt. Ul̄ ppl̄s dici p̄nt oēs ab adā p̄destinati q̄ erāt in lūbu abrae. Joseph vero p̄cepit medicis vt cōdirēt eū aromatib⁹ ⁊ custodirēt eū egyptij xl. dieb⁹. Mos em̄ erat ethnicoruꝫ incōdita seruare corpora. ix. dieb⁹ ⁊ singulis dieb⁹ plāgere: ⁊ fouere ea calida aqua. vt scirēt vtrū ais egressa an sopita foret. ꝫdita vero xl. diebus seruabāt. Hebreis mos erat incōdita seruare. vij. dieb⁹ cōdita dieb⁹. xxx. Seruauerūt igit ⁊ ipsi Jacob dieb⁹. xxx. ⁊ ita sub am boꝝ custodia trāsierunt dies. lxx. Fideles mō qr moztuos suos fide ⁊ virtutib⁹ ꝫditos aiūt. xxx. dieb⁹ eos plāgūt. i. speciales missas sub numero tot dieꝝ p ipsis celebrāt. Quidā tertiā die marie celebrant p spū aia ⁊ corpe. Alij septimā. qr trāseūt mortui ad septimā q̄etis. vel p septenario aie ⁊ corpis. Significauit autē Joseph pharaoni p intercessores q̄ iurauerat p̄ri de sepultura. ⁊ accepta licētia a pharaone comitat⁹ tribus suis ⁊ multis senib⁹ egypti detulit ad sepelīēdū patrē in hebron: sz timētes bella diuinauerūt a recto itinere ve neruntq̄ ad areā atad. vbi posses ppl̄s murmurās ꝫtra deū diuino igne ꝫsumpt⁹ ē ⁊ plaxerūt ibi dieb⁹ septē. Et ob hoc idigne dixerūt illū planctus egypti. Tandem redūtes ad viā trāsito iordane sepelierūt eū in spelūca duplici. Redūtq̄ Joseph in egyptū cum fratribus ⁊ vniuerso comitatu.

C Heb. 5. ¶ De reditu Joseph ⁊ ei⁹ morte. Capitulum. cxv.

TImentes vero fratres eius ne mortuo patre memor fieret iniurie eorum dixerunt ei. Pater tuus adhuc vi-

nes mandauit vt hec ꝑba tibi dicerem⁹: Obsecro obliuiscar⁊ scelerũ fr⁊ ruo⁊. nos q̃q; oram⁹ vt ꝓi tuo dimittas iniqtatẽ hãc. Et adorauerũt eũ ꝓni i terrã. Fleuitq; ioseph ⁊ ait; Nolite timere. ⁊ ꝓsolatus est eos. Uixitq; c. ⁊. r. annos. ⁊ vidit filios effraiz vsq; i tertiã ḡnationẽ. Et ẽt de machir filio manasse nati sunt filij i genib⁹ ioseph. Ditq; fratribus suis: Deus adhuc visitabit vos. ⁊ reducet ad terrã ꝑ q̃ inranit ꝓrib⁹ vris apportate ossa mea vobiscũ de loco isto. Cũq; adiurasset eos sup hoc mortu⁹ ẽ. ⁊ ꝑdit⁹ aromatib⁹ repositꝰ i loco i egyptonec mot⁹ donec egressi sũt filij isrl de egypto. Qui ffr⁊ (fr⁊ ioseph⁹) q̃q; i ossa sno deferebãt ⁊ sepeliebãt i hebro. ⁊ post trãslati sunt i sichẽ.

D Exodi. 13. ⁊ Jo sue. 24

¶ Seqt regestũ. c. li. Exod.

¶ Explanatio Exodi. ca. j.
De seruitute filiorum israel. ca. ij.
De dolo obstetricum. ca. iij.
De submersione parnulo⁊. c. iiij.
De ortu ⁊ educatione moysi. c. v.
De vxore moysi ethiopissa. ca. vj.
De fuga moysi ⁊ affinitate ietro.
Capitulum. vij.
De visione dei in rubo. ca. viij.
De signis datis moysi. ca. ix.
De reditu moysi in egyptum ⁊ dimissione vxoris. ca. x.
De prio igressu ad pharaonẽ. c. xj.
De afflictione filio⁊ israel. ca. xij.
De mutatiõe ḡa⁊ i colubrũ. c. xiij
De plagis egypti. ⁊ aqua versa in sanguinem. ca. xiij. ⁊. xv.
De ranis. ca. xvj.
De cyniphibus. ca. xvij.
De cynomia. ca. xviij.
De morte pecorum ca. xix.
De vlceribus ⁊ vesicis ca. xx.
De grandine. ca. xxj.
De locustis. ca. xxij.
De tenebris. ca. xxiij.
De diebus egyptiacis. ca. xxiiij.
De agno paschali ⁊ diebus azymorum. ca. xxv.
De ꝓmogenitor⁊ morte. ca. xxvj.
De exitu israel de egypto. c. xxvij.
De sanctificatione ꝓmogenitorũ Capitulum. xxv
De deserto egypti. ca. xx
De ductu columne ⁊ mari rubro. ca.
De transitu maris rubri. ca.
De dulcoratiõe aquar⁊ in marath. c. xx
De fontibus ⁊ palmis in helim. ca. xx
De coturnicibus ⁊ manna. ca. xx
De aqua data in raphidin. ca. xx
De pugna contra amalech. ca. xx
De subdiuisiõe magnatũ ad ꝓci. ietro.
De puentu ad montem synai. ca. xxx
De datione legis verbotenus. ca. xx
¶ Explicatio decalogi.
Primum mandatum.
Secundũ preceptum. Tertium precep
Quartum preceptum. Quintuz precep
Sextũ preceptum. Septimum precep
Octauum preceptum. Nonum precep
Decimum preceptum.
De altari faciendo.
De iudicijs.
De federe firmato asperssiõe sanguinis tulorum.
De primo adꝫssu moysi in mõtem. c.
De tabernaculo faciendo.
De schemate arce.
De propiciatorio ⁊ cherubin.
De mensa ⁊ coronis.
De panibus propositionis.
De vasis libaminum.
De candelabro.
De parietibus tabernaculi.
De diuisiõe tabernacli ⁊ vtroq; velo.
De cortinis ⁊ sagis.
De modo tegendi scõm Bedã.
Josephus aliter.
De pellibus superpositis.
Quid figurabant predicta.
De altari holocaustorum.
De situ altaris ⁊ vasis eius.
De atrio circa tabernaculum.
De lucernis.
De cõmunibus vestib⁹ sacerdotũ.
De pontificalibus indumentis.
De mitra ⁊ tyara.
De typovestium.
De cõpositione altaris incensi: ⁊ loco
Capitulum.
De compositione tymiamatis.
De confectione sancte vnctionis.
De labio eneo.
De redemptione enumeratorum.

De electione artificum ⁊ datione tabularũ. ca. lxxiij
De vitulo conflatili. ca. lxxiij.
De ꝓce moysi ⁊ minis dei. c. lxxiiij
De translatione prioris tabernaculi. Ca. lxxv.
Quod Moyses vidit posteriora domini. ca. lxxvj.
De secundis tabulis ⁊ gloria ⁊ vultu moysi. ca. lxxvij.
De compositione tabernaculi et erectione. ca. lxxviij.

¶ Explanatio Exodi. Capitu. j.

Exodium siue ḡ facio.

Historia sequitur exodi non alia q̃ dem a ꝑdicta sed eadem cõtinuata sed propter faciliꝰ tolliẽdũ i. v. partitiones distincta est quarum quelibet propriuz libri sortita est vocabulum. Etiam hr. v. distincte sunt ab hebreis. p litij. tomos. quorum. xiij. precesserunt in genesi. Hec autem secũda partitio grece dr exod⁹. latine exitus. Odos em̃ iter vel via dicitur. Agit em̃ de exitu israel de egypto Hebraice eleſmoth. a principio libri: ⁊ sonat hec sũt noia sicut nos a pricipijs suis psalmos notam⁹.

¶ De seruitute filio⁊ isrl. Ca. ij.

B Exo. 1.

Surrexit igit rex nou⁹ in egypto longo tpe post mortẽ ioseph. Ab illo em̃ snb q̃ fuit ioseph qui ꝓpno nole dict⁹ est nephres. Octauus regnauit ãmonaphis: sub quo natus est moyses. Regno sũt trãslato ad aliã domũ rex ille ab hoc q̃ si nou⁹ ignorauit bñficia ioseph: q̃ cõtulerat egypto: ⁊ odiebat isrl maxime (vt ait ioseph⁹) qz inuiderũt eis egyptij ꝓpter virtutẽ ingenij: et laboris idustriã: ⁊ affluẽtiã opũ: ⁊ sobolis nobilitatez. Et ait rex ad ꝓpm suũ. Ppls isrl fere fortior ẽ nobis: sapienr oppriamus eũ ne multiplicat⁹ vel ipse cõtra nos isurgat vel addat hostibus nris ⁊ egrediat liber. Imposuit ḡ eis graues angarias opex q̃b⁹ fracti nõ vacarẽt amplexib⁹ ⁊ magnos opex ꝑfecit eis hebreos sed magistris operuz ꝑfecit egyptios vt duris⁹ affligerẽt eos. Coxerũt ḡ latereꝫ exq̃b⁹ edificauerũt regi ciuitates tabernaculo⁊: phitõ ⁊ ramassen. Ciuitates q̃dẽ priẽrãt sz nõerãt tabernaculo⁊: erãt q̃ i finib⁹ egypti. ⁊ iõ munauit eas pharao. vt ibi poneret armatos q̃si i tabernaclis semp excubãtes ne q̃s posset ingredi vel egredi sine regis nutu. Uel tabernaculo⁊. id est panerũ priꝰ: ⁊ opeꝫ illo⁊ illas ditauit. Uel vt alia litera hr: positionũ vbi sez fisc⁹ reponeret: q̃libẽ etiã op⁹ nõ tã graue q̃ sernile imposuit eis. vt lutũ platearũ ⁊ sor

B

des vico⁊ cophinis exportaret. ō ps. lxxx quo legit. Manns ei⁹ in cophino seruierũt. Tertium etiã addidit opus (fr⁊ ioseph⁹) vt fluuiũ p multas deriuatiões dinideret. ⁊ circũdarent ciuitates fossatis: ne eas inũdare fluui⁹ valeret. ⁊ iam. cccc. annos in his miserijs expẽderũt. i. cõpleuerũt. Quãto magis autẽ opprimebant. tãto magis deo auctore multiplicabantur.

¶ De dolo obstetricum. Cap. iij.

C Exo. 1.

Quodvidẽs pharao aliũ ex cogitauit doluz: ⁊ precepit obstetricib⁹ hebreoruz sephore et phue q̃ preerãt multitudini obstetricũ vt masculos hebreo⁊ i obstetricãdo interficerẽt. ⁊ abortum factũ esse mẽtirẽtur. Feminas autẽ reseruarẽt. Tũ qz fragilis sex⁹ nocere nõ poterat ⁊ libidini egyptiorũ deseruirẽt. Tum qz quidã sacrorũ scriba regi predixerat eo tẽpore israel masculũ nasciturũ q̃ regnũ egypti humiliaret: ⁊ virtute vniuersos trãscẽderet. ¶ Timuerũt vero obstetrices deum et seruauerũt mares. Que cum a rege arguerentur: mẽtite sunt dicẽtes. Hebree scientiam obstetricandi habent: priusq; veniam⁹ ad eas parinnt. Et quia timuerunt deum edificauit illis domos. i. locupletauit eas cum essent pauperes vel fecundauit eas cum essent sterriles.

Nepec cato menda cij ob stetricū

¶ Augustin⁹ dicit obstetrices venialiter peccasse. Gregorius videt velle q̄ mortal'r. Dicit em̄ q̄ merces benignitat̄ eaꝝ potuit i etna vita retribui: sz p culpa mēdacij i terrenā cōpēsationē declinata est.

¶ De submersiōe puloꝝ. C. iiij.

B Exo. 1.

IDens ergo pharao dolos sibi nō pdesse apte aggress⁹ ē eos pcipiēs vt q̄cūq; ma sculini sex⁹ nascerent i ifrl in flumē ,pijcerentur ⁊ mitti eo tpe submersi pierūt. Pro q̄ pctō credit deus egyptios tradidisse in hūc errorē vt apim pro deo colerēt. Erat aūt apis/vt ait plini⁹ q̄ ⁊ tektar se vidisse eū/q̄ dā taur⁹ q̄ ex improuiso egrediebat de flumine habēs in humero dextro signū cādidū instar lune corniculate: ad quē eū statim confluerēt egyptij. omni gñe musicorum psallentes lenabat in aera. ⁊ sup eos tāq̄ psallēs ferebat. ⁊ ad motū vel statiōnem ipsi⁹ ipsi in terra monebāt ⁊ stabāt ⁊ eadē die emanescebat. Dicunt autē quidā q̄ in festo serapis annuatim emergebat. vñ ⁊ ipsum serapin id est serapi cōsecratū autumātvocatū. Alij aūt p decennū semel apparere dicūt. Alij tātū tēpore iusti sacerdotis heliopoleos. iniusti nō/vt quasi diuinit⁹ infitia indicaret sacerdotum. Peccatum ergo fluminis. puniuit deus in errore fluminis.

Plin⁹.

¶ De ortu et eductione moysi. Capitulum. v.

A Exo. 2.

EGressus est post hec vir leuita nole aram vel amram q̄ accepit vxorem contribulez noīe iacobecth. q̄ nolebat accedere ad vxorē post edictū: malēs carere liberis q̄ in necē pcreare. Cui dep somniū astitit: vt ait ioseph⁹ dicēs. ne timeret vxorē cognoscere: qz puer qui timebāt egyptij nasciturus esset ex ea. etiā de sacerrdotio sarō ei significauit. Tandē cōcepit mulier ⁊ peperit filiū sub filiatio eo q̄ nō multū ei dolores partus institerint. Et videns puerum elegantē abscondit eū tribus mēsibus. Cūq; celare nō posset sumpsit fiscellā scirpeaz in modū fisci i. sacci rotūdi vimine complexaz ⁊ liniuit eam bitumine ac pice. ⁊ ponēs intus infantulū in carecto ripe eū exposuit. ne impetu fluminis rapereꝝ. et stāte procul sororē paruuli maria expectante rei exitū ex matris pceptio. Ecce aūt descēdit terimith filia pharaonis vt lauarēt i flumine q̄ videns alueolū ⁊ afferre sibi iubēs vidit parnulū vagientē: ⁊ miserta est ei⁹ dicēs. De infantib⁹ hebreoꝝ est hic. Sic em̄ de eū venustauerat: vt etiā ab hostibus dign⁹ alimēto haberet. Et cū egyptie plures ei admouissent vbera ad lactādū facie auertebat. Et ait maria. Vis inq̄t hebreā adducā forte vbera gētis sue sequet. Ex pceptō ergo terimith abiens/matrē paruuli tāq̄ alienā adduxit: ⁊ accessit ad ei⁹ verba puer. Suscepit ergo terimith alendū puerū ⁊ ablactatū reddidit filie pharaonis q̄ adoptauit eū in filiū: ⁊ dict⁹ est moyses. Egyptij em̄ moyse aquā is saluatū dicūt. Quē dū q̄dā die terimith obtulisset pharaonit vt ipse eū adoptaret admirās rex pueri venustatē: coronā quā tunc forte gestabat/capiti illi⁹ iposuit. Erat autez in ea hamonis imago fabrefacta. Puer aūt coronā piecit i terrā: ⁊ fregit. Sacerdos aūt eliopoleos a latere regis surgēs exclamauit. Hic ē puer quē nobis occidēdū deus mōstrauit vt de cetero timore caream⁹ ⁊ voluit irruere in eū: sed auxilio regis liberat⁹ est. ⁊ psuasiōe cuius dā sapiētis q̄ p ignorātiā hoc factū esse a puero asserunt. In cui⁹ rei argumentū cū prunas allatas puero obtulisset: puer eas ori suo opposuit: ⁊ ligne sue summitatē igne corrupit. Vñ ⁊ hebrei impeditiōis lingue eū fuisse autumāt. Tāte vero pulchritudinis fuit vt ait ioseph⁹. vt nulla⁹ adeo seuer⁹ esset/q̄ eius aspectui hereret/multiq; dum cernerēt eū per plateas ferri occupatiōes in quibus studebant desererent.

Nota.

Nota

¶ De exōr moysi ethiopissa. c. vj.

Incidēs est nō ō bi biblia.

IActū ē aūt cū adultus fuisset moyses ethiopes vastauerūt egyptū vsq; ad mēphim ⁊ mare. q̄ circa quersi addiderunt natiōes egyptij acceperūt respōsum. vt auxiliatore vteret hebreo. ⁊ vix obtinuerit a terimith vt exercitui quē parauerāt moysen pficeret ducē pui⁹ pfitis sacramētis ne ei nocerent. Erat autē moyses vir bellicosus ⁊ peritissimus q̄ istiminis iter tāq̄ lōgius ptermittēs/ p terrā duxit exercitū itinere breuiori vt improuisos ethiopes preueniret. Sz p loca plena serpentib⁹ iter faciēs/ tulit in arcis papireis super plaustra ibices ciconias. i. egyptiacas natural'r infestas hpētib⁹. q̄ rostro per posteriora imisso aluū purgāt. castraq; metaturus pferebat eos vt serpētes fugarēt et devorarēt. ⁊ ita tutus per noctē trāsibat exercit⁹: Tandē preuēnit eos ethiopes expugnans/inclusit eos fugiētes in ciuitatē sabba regiā quā post cābises a nomine sororis sue meroem denominauit. Quam cū qui inexpugnabilis erat diutius obsedisset/oculos suos iniecit in eū tarbis filia regis ethiopū ⁊ ex cōdicto tradidit ei ciuitatē si duceret eā. vxorē: ita factū ē. Inde est q̄ maria ⁊ aarō iurgati sunt aduersū moysen p vxore ei⁹ ethiopissa. Dū aūt redire voluisset non adquieuit vxor. ¶ Proinde moyses tanq̄ vir peritus astrorum duas imagines sculpsit in gēmis huius efficacie vt altera memoriā/altera oblionē pferret. Cumq; paribus annulis eas inseruisset. alterum scz oblitiōis ānulū vxori ꝑbuit alterū ipse tulit. vt sicut pari amore sic paribus ānulis insigniret. Cepit ergo mulier amoris viri oblitiscī. et tādē libere in egyptū regress⁹ est.

B Exo. 2.

¶ De fuga moysi et affinitate Jetro. Capitulum. vij.

IN diebus illis egressus moyses ad fres suos in terrā iessē vidit afflictionē eoꝝ et prefectū operis egyptium percutientem quendam de hebreis. ⁊ secrete percussum egyptiuz absc̄dit in sabulo. Et egressus altera die vidit duos hebreos rixātes. Qui dū argueret eū q̄ feceratiniuriā. Rndit. Quis te constituit iudicē sup nos? Nū me occidere vis sicut occidisti heri egyptiū? Mirat⁹ est moyses quomodo palā factū erat verbū hoc. ⁊ timuit/pstim cū audisset pharao verbū hoc ⁊ quereret eū occidere. Qui fugiēs p desertū venit in terrā madiā: ⁊ ciboꝝ inopiā: vt ait iosephus virtute tolerātie superabat: ⁊ venit ad ciuitatem madiān circa mare rubrū sic nominatus a quodā filio abrae de cethura. sedit⁹ iuxta puteū. Erat autē sacerdoti madiā. id est primati q̄ antiquitus sacerdotes dicebātur. vij. filie ⁊ dicebat raguel agnominatus ietro cognominat⁹ cineus/q̄ venerāt vt haurirēt aquā gregib⁹ suis. Officiū em̄ gregū alendorum tūc etiā erat mulierū. maxie in regiōe drogoditarū. Superuenientes aūt pastores repulerant eas. quos phibuit moyses ab iniuria virginū: ⁊ adaquauit greges eaꝝ. Que maturius solito redeūtes rogauerūt patrē. ne beneficiū peregrini retributiōe priuaret. Vocatusq; moyses iurauit vt habitaret cū eo. Et accepit vxorē filiā eius sephoraz. q̄ pepit ei gerson. qō sonat aduena eo q̄ in exilio genuerat eū. q̄ peperit⁹ alterū quē dixit eliezer. id est dei mei adiutorium deditq; ei socer oēm curā gregum suorum in quibus omnis antiqs barbaris erat possessio.

B Exo. 3.

¶ De dei visiōe in rubo. Ca. viij.

B Exo.2. A Tandē mortuꝰ est rex egypti
et clamauerūt filij israel ad
dñm et recordatꝰ est federis quod
Exo.3. pepigerat patribus eoꝝ. Moyses
aūt pascebat gregesoūs in deser
to. Cumq; minasset gregē ad ite
rioza deserti: et venit ad montē dei
synai: q; in quadā parte sui dictꝰ
est oreb. et apparuit ei dñs i flāma
ignis in medio rubi. Ignis aūt vi
riditatē rubi depascebat innoxiꝰ.
Erat aūt mōs ad pasturas egre
giꝰ et herbis abūdās qz pastores
illuc ascēdere nō presumebāt: tū
qz mōs excelsus erat: tum qz opi
nio erat deum ibi habitare. Et ait
moyses. Uadā et videbo visionem
hāc magnā: et vocauit eū dñs de
rubo et ait. Moyses Moyses. Qui
ñdit. Assum. Et dñs. Tolle calcia
mēta tua: locus em̄ in quo stas
terra scta est. Et ait. Ego sum deꝰ
abraā deꝰ isaac et deꝰ iacob. Uidi
afflictionem ppli mei in egypto et
descēdi vt liberarē eū: et educā eū
in terrā fluētē lacte et melle: ad lo
ca chananei: et hei: amorrei: fere
zei: euei: et iebusei. (Nomē aūt gē
tis septime/ scz gergesei/ tacuit: et
fere vbiq; tacet nisi in Deuterono
mio.) Sed veni mittā te ad pha
C raonē vt educas populū meū de
Exo.3. egypto. ¶ Et dixit ei Moyses. q̄s
ego sum vt eam ad pharaonē. Et
dñs. Ego ero tecū et habebis hoc
signū q; miserim te. Cū eduxeris
ppl'm meū ō egypto l molabis deo
sup montē istū. q. d. tūc videbis q;
ego fui tecum: et eduri te de terra
egypti. Hebrei tñ terminant hic
versam q; miserim te. Et ait Moy
ses. Si dixerint filij isrl: q̄s est qui
misit te: qō est nomē eiꝰ: q̄d dicam
eis? Cui dñs. Ego sum q̄ sum. q. d.
vocor q̄ sum. Et dices eis. Qui est
misit me ad vos. Dices etiā. Deꝰ
abraā: deꝰ isaac: deus iacob misit
me ad vos. Hoc nomen mihi est in
eternū: qz hi tres testes viuunt in
eternū. Josephꝰ dicit. Dixit ei suā
appellationē quam hoīes puꝰ nō
audierant: nec mihi fas est dicere.

Uade cōgrega seniores israel et dic
ces eis q; apparuit tibi in rubo: et
misit te ad liberādū eū et egredieī
tecū ad regē egypti. Et dices ad
eū. Deꝰ hebreoꝝ vocauit nos. Ibi
mus viā triū dierū in solitudinē.
vt immolemꝰ deo nostro. Scio tñ q;
nō dimittet vos nisi p manū vali
dam: et percutiā egyptum in mira
bilibus meis. Hec exibitis vacui:
sed postulabitis ab egyptijs q; cō
cellaneis vestris vasa pretiosa et
vestes et spoliabitis egyptū. Dicit
hebrei postulasse vt dono darēt:
sed verius est q; mutuo. Excusan
tur autem per preceptum dñi.

¶ De signis datis moysi. Cap. ix.

Et ait moyses. Nō credent C
mihi. Cui dñs. Quid est q̄ Exo.
tenes in manu tua? Rñdit. Uirga.
Et ait proijce eam in terrā. Et pro
iecit. Et versa est in colubrum. Et
expauit moyses ita vt fugeret. Et
dixit dñs. Apphēde caudā eiꝰ. Et
cū tenuisset: versa est in virgā. In
hebreo em̄ coluber feminini gene
ris est. Et ait. Hoc signū facies vt
credāt tibi. Et adecit. Mitte ma
nū tuā in sinū tuū. Et misit et fcta
est leprosa. i. albida instar nivis.
Itez ait. Retrahe manū in sinuz.
Et retraxit et p tulit: et erat sicut ca
ni relique. Et iterum. Si nez his
duobꝰ signis credēt. Sume aquā
flumin's: et funde sup terrā aridā
et fiet i sanguinē. Et ait moyses.
Obsecro dñe/ mitte alīū: nā impe
ditioris ligue factꝰ sum ex quo lo
cutꝰ es ad seruū tuū: nec etiā elo
quēs sum ab heri et nudiustertiꝰ.
Et dñs. Quis fecit os q̄s mutum
aut surdū: q̄s videtē aut cecū. Nō
ne ego? Age igit docebo te quid te
cū. At ille. Obsecro dñe: mitte quē
missurus es. Et dñs quasi turba
tus ait. Aarō frater tuꝰ eloquēs ē:
et ipse egredieī in occursum tuum
gaudēs. Pone ꝓda mea i ore eiꝰ:
et ostēdā vobis q̄d agere debeatis.
Uirgam sume in qua facturus es
signa. Uenit ergo moyses ad Je
tro et ait. Reuertar ad fres meos
in egyptū:

in egyptū. vt videā si viuant. Cui
setro. Uade in pace. Moīsi aūt fa
cienti dixit iteruz dñs ad moysen:
Uade i egyptū mortui sunt q̄ ꝗre
bant animā tuā. pharao. s. et com
plices eiꝰ. Uel. plurale ponit p sin
gulari. si solus pharao querebat.

¶ De reditu moysi in egyptum et
A dimissione vroris. Cap. x.
Exo.4 Tulit ergo moyses vxorem et
liberos: et imponēs sup asi
nū p̄fectus est. Cūq; esset in itine
re in diuersorio: vt comederet: oc
currit ei dñs. i. angelus enagina
to gladio. et volebat occidere moy
sen scz qz vxorē ducebat et filios cō
tra volūtatē dei. essent em̄ impedi
mento. Uel qz puerū ducebat qui
incircūcisus erat. Alterū forte iaz
circūciderat moyses. Non em̄ cre
dēdū est illis q̄ dicūt alterū remā
sisse cū ietro cū supra ait: liberos.
Tulit ilico sephora acutissimam
petrā. et circūcidit ꝓputiū filij sui/
tetigitq; pedes eiꝰ et ait: Sponsus
sanguinū tu mihi es. et dimisit eū
postq; dixerat hoc (vt ait Augusti
nus) Locus iste breuitate obscu
ratus est. Ubi ergo ait: tetigit pe
des eiꝰ. intelligēdū est sanguis te
tigit pedes pueri vl angeli. Unde
irata ait viro. Es ne mihi vir san
guinū. i. an ex cōiugio tuo tantum
scelus teneor agere vt fundā san
guinē filij mei? Et recessit ipsa ab
eo vel angelꝰ. hebraeus ita habet
Et tetigit pedes eius. i. sephora
moysi. Indignās em̄ ꝓputiū iecit
ad pedes moysi et ait: Gener san
guinuz tu mihi es. i. tu gener ꝑsis
mei iō factꝰ es: vt esses mihi. i. car
ni mee in filio/ ad sanguinez. i. ad
mortē. Uel sanguis meus effusus
est ad placandum angelū qui tibi
mortē minabatur. Et dimisit an
gelus moysen: qō in hebreo ptz.
Tñ hebraeus hz. Relaxauit eū an
gelus. quē puꝰ scz vsq; ad mortez
artabat. Et hinc volāt quidā mo
rem circūcidēdi perinis cultellis
habuisse principium vel a iosue in
Galgalis. Tñ vbi nos habemꝰ pe
trā: hebraeus habet aciem. et dicit
acutissimam aciem nouacnlam.
Unde et in dei nonacnlis circunci
dunt. Fabulātur quidam hebrei
vsq; ad danid circuncisionem fa
tā ꝑpetrā. Sz qz in deūcēdo go
liam ferrum lozice et galee cessit la
pidi tacto ℔ll dās ei locū. deiceps
cessit lapis ferro in circuncisione.

¶ De primo ingressu ad pharaō
nem. Capitulum. xj.

Habūt itaq; moyses solus te B
nens virgam i manu. intra Exo.4
nitq; aaron domino iubēte deser
tum sinai et occurrit moysi in mon
te dei. dixitq; moyses verba dñi et
signa q̄ mandauerat. Uenerunt q;
simul: et congregauerunt seniores
israel. Locutusq; est eis aarō oīa
verba dñi. et fecit signa coram eis
et crediderunt. ¶ Post hec cum se A
niorib' israel ingressi sunt ad pha Exo.5.
raonē et dixerunt ad eum. Hec di
cit dominus deus israel. Dimitte
populum meum vt sacrificet mihi
in deserto. Et ille. Nescio dñm et
israel nō dimittā. Et illi. Ibimus
viam triū dierū in solitudinem. vt
sacrificemus deo nro. In quo nūc
cōtrarietas nec duplicitas intelli
genda est. Eo em̄ ordine forsitan
ppls educeretur/ si pharao ppl'm
dimisisset. Tūc moyses scām Jo
sephū cōmemorauit ei quāta fece
rat egyptijs oppressis ab ethio
pibus. et cōmemorauit labores et
pericula q̄ pro eis tulerat. et q; pro
eis cōdignā nō acceperit retribu
tionē. pariterq; q̄ sibi cōtingebant
i signa exposuit. Quē rex deridēs
seruū suū fugitiuū vocauit. et pro
seditiōe eū redūsse. Tūc ait rex ser
nis suis. Multꝰ est populꝰ quāto
maior si dederitꝰ ei requiē ab opi
bus? Et ꝓcipit ne vltra darentur
eis palee ad conficiendos lateres
q̄ cōminute into miscebanꝰ vt so
lidiores essent lateres. vel lateres
potius coquebantur ꝓ lignorum
penuria in egypto.

¶ De afflictione filiorum israel.
Capitulum. xij.

Oppris

C Exo.5. Opprimebantur ergo hebrei operib⁹ nocte colligẽdo paleas.⁊ die latereꝫ faciẽdo.⁊ idem numer⁹ laterũ exigebat ab eis qui ⁊ p⁹. Flagellatiq; sunt magistratus de filijs israel: q̃ preerat fratribus suis operãtibus: nocte colligẽdo paleas a prefectis pharaonis. Magistrat⁹ eñ operũ hebrei erãt p̃fecti ꝓ magistris/egyptij. Uenerũtq; ꝓpositi filioꝝ israel ad pharaonem ⁊ dixerũt. Cur iniquas agis ꝰ̃ ꝓ nos tuos? Qui ait. Uacatis otio ⁊ iõ dicitis. Eamus sacrificemus dño. Ite ergo opamini: palee nõ dabunt vobis. Cuiq; egredere tur/occurrerũt moysi ⁊ aarõ ⁊ dixerũt eis. Uideat dñs iniuriã vestrã in nos ⁊ iudicet. qm̃ fetere fecistis nos. i. abominabiles reddidistis coꝝ pharaone. Et ait moyses ad dñm. Cur misisti me vt affligeres populũ istũ. ¶ Cui domin⁹. Exo.6. In manu robusta cũctam eos. Et adiecit. Ego sum q̃ apparuiabraã ⁊ isaac ⁊ iacob in deo oipotẽti. i. q̃ sum oꝑs ⁊ nomẽ meũ adonai non indicaui eis. i. fortitudinẽ ⁊ potentiã ad ꝗs ptinet hoc nomẽ. ꝙz pietatẽ ⁊ sapientiã. ad quas ptinent eli ⁊ eloi. Uel nõ indicaui sicut tibi. Apparuit enim dñs abrae. sed moysi locut⁹ est facie ad faciez. Et iterũ. Introducã vos in terrã supquã leuaui manuz meam. i. iurauivt darẽ eã patribus vr̃is. ego dñs q. d. Ita verũ est hoc/sicut ego suz dñs. ⁊ est inramẽti spẽs. Narrauit q̃ moyses hec omnia filijs israel. nec adquieuerũt ꝓpter angustiaz spũs. ¶ Cõnumerat aũt hic historia principes domoruz p familias suas. ꝙz de tribubus tm̃: sex ruben symeõ: ⁊ leui. Nobis aũt de solo leui dicere sufficiat. Filij leui fuerũt gerson: caath: ⁊ merari. Et quibus fres familie leuitaꝝ deriuate sunt gersonite. caathite merarite. filij caath amraz ⁊ suarchoze. Filij amram de iocabeth. aaron moyses ⁊ maria. Accepit autem aaron vxorem elizabeth filiam aminadab. sororẽ naason. q̃ peperit ei nadab ⁊ abiud eleazar ⁊ ithamar. Eleazar accepit vxorẽ de filiabus phanuel/q̃ peperit ei phinees iste est moyses ⁊ aaron. quib⁹ locutus est dñs in terra egypti. Hoc addit esdras: vt quidam dicunt. Uel moyses de se tanq̃ de alio lucutus est. B

¶ De mutatione virgarũ in colubrum. Cap. xiij. Exo.7

Terũ locut⁹ est dñs ad moysen. Loquere ad pharaonẽ ola que loquor tibi ⁊ ne timeas eum. Ecce cõstitui te deũ pharaonis id est potentem in ipso ⁊ in, terra eius facere signa ad modũ dei. Aaron erit propheta tuus. i. prolocutor. Non tamen moyses deus vel aaron propheta. Ingressiq; sunt moyses ⁊ aaron ad pharaonem moyses erat. lxx. annoꝝ aarõ. lxxxiij. qñ locuti sũt ad pharaonẽ. Tulit ergo aarõ ꝟgã moysi. ⁊ iecit eã in terrã coꝝ pharaone ⁊ versa est i colubrũ. Uocauitq; pharaon maleficos. ⁊ fecerunt sil'r pũcientes singuli virgas suas. q̃ verse sunt in dracones. ꝙz deuorauit virga aarõ virgas eoꝝ. Et sciẽdũ qz magis oc'os spectãtiũ deludebãt. Uel ꝫm Augn. demones discurrũt p mundũ. ⁊ subito semina rerũ de quibus hoc agit afferunt. Hoc. Augu.

¶ De plagis egypti: ⁊ de aqua ꝟsa in sanguinẽ. Ca. xiiij. ⁊. xv. C

Indurat⁹ est coꝝ pharaonis. nec audiuit eos. Et ait. dñs ad moysen. Egredere i occursum pharaonis cũ egredietur ad aquas ⁊ dices. In hoc scies quia dñs sum. Percutiã virga aquã fluminis: et vertet in sanguinẽ. Pisces morientur. ⁊ affligent egyptũ ⁊ factum est ita. Et percussit aaron aquã fluminis et versa. est in sanguinez Exo.7

Additio. Uersus 6.7.8.9. gis.

Prima rubens vnda. ranarum plaga scõa. Inde culex tristis. post muscs noeiuoz istis. Oulta pec⁹ strauit ⁊ vt fuit sanguis in oi terra egypti. in fluuijs. rinis ⁊ paludib⁹: Forte nõ in omnibus: sed i his que manabant de nilo. et in vasis domoruz tã ligneis q̃ saxeis. Foderũtq; puteos egyptij p circuitũ fluminis ⁊ inuenerũt sanguinẽ. Fecerũtq; sil'r magi tãnes ⁊ mãbres. Et dicũt. q̃ allata sit aq̃ de terra iessen: quã nõ pcussit dñs plagis ꝓpter Josephus dicit. qõ hebreis fluuius potabilis erat: ꝙz eẽt mutat⁹. egypt̃ijs ꝓ nõ solũ colore. ꝙz etiã sapore amaro cruoꝛ p̃ferebat. Uñ potius videt q̃ alibi q̃ in nilo aq̃ fuerit in egypto. Et hec est ꝓma plaga qua pcussit dñs egyptum septẽ diebus. De qua dicit Josephus. q̃ pharao timens ꝓ ea ⁊ hesitans hebreos abire permisit. Cũq; malum fuisset relenatũ/sententiam permutauit. Prima plaga.

¶ De ranis. Capi. xvj. B ij Exo.8.

Terũ locut⁹ est dñs ad moysen. Ingredere ad pharaonez ⁊ si noluerit dimittere populũ dic ad aarõ vt extẽdat manũ sup flumina rivos ⁊ paludes. Et fecit: sic. Et ascẽderunt rane et operuerũt terrã egypti. Que vt dicit ioseph⁹ orte in breui moriebãtur ⁊ putrescẽtib⁹ cadauerib⁹ fetor nimis noxius exalabat ex aq̃. imo q̃dã quasi dom⁹stice domos intrãtes sepe in cibis/⁊ potibus ⁊ lectis inueniebant. Fecerũt aũt ⁊ malefici sil'r. Sunt aũt tria gña ranaruz vnum fluuiale ⁊ vocale. aliud minimũ qõ ⁊ calamitũ dicitur. qõ si pũciatur in os canis ob mutescit. tertiũ magnũ est ⁊ venenosum qõ rubeta dicit: et vulgo exassantium. Dixit ergo pharao ad eos. Orate vbz/⁊ auferent rane a nobis: ⁊ dimittã ppl'z. Et clamauit moyses ad dñm/⁊ mortue sunt rane. Uidẽsq; pharao qõ data esset requies nõ dimisit eos. Scõa plaga. F

¶ De cynipibus. Capi. xvij. Exo.8. Tertia plaga.

Irit q̃ dñs ad moysen. Dic ad aarõ. Extende virgã. Et percute puluerẽ terre. et sint cynipes in oi terra egypti. Et factũ est ita. Sunt aũt cynipes muscea deo subtiles: vt visuz nisi acute cernẽtis effugiãt. ⁊ corp⁹ cui icidẽt acerbo terebrãt stimulo. Fecerũtq; malefici sil'r. vt educerent cynipes. ⁊ non potuerũt. Et dixerũt pharaoni. Digitus dei est hic. i. spũs dñi dei. Sicut esñ per dexteram filius /sic per digitũ spũssanctus solet accipi. Augustin⁹ querit quare in hoc defecerint ⁊ nõ in primo vel scõo. Et dicit hoc esse factũ ad notãdũ quia ⁊ si pñi habuerint notitiam patris ⁊ filij nõ th spiritussanct. Hoc. Note.

¶ Hec tria signa facta sunt ꝓ manũ aaron: que sequunt: vel a dño tantum quedã vero ꝓ moysen.

¶ De cynomia. Ca. xviij. Exo.8. Quarta plaga. G

Irit ꝫ dñs ad moysen. Egredere ad ꝗs ad pharaonẽ. et dic ei / q̃ si noluerit dimittere populum meũ: mittã in omnẽ terrã egypti oẽ genus muscarũ. ⁊ faciã in die illa mirabilez terram iessen: que habebit trãquillitatẽ. Et factum est ita. Et venit muscs grauissima in oẽm terrã egypti. Figurata locutio. i. mltitudo muscarũ. ⁊ expressius dictum est ꝫ si plural'r diceret. ꝓ quo. lxx. posuerũt cynomiã. i. muscs canina. qõ ⁊ i psalmo legit. Tũc vocauit eos pharao et ait. Ite sacrificate deo vr̃o in terra hac. Qui dixerunt. Non possumus. Abominatiões egy

Additio. Ps. 77. p. sal. 104. D

Id est quadã cõsuets locutione dicit. hoc scõm quaz ait Augustinus. Singla ptiorum

ptiorum immolabim⁹. Si mactauerim⁹ que colũt egyptũ coram eis lapidibus obruẽt nos Taurũ emadorabãt i honorẽ apis. vaccam p ifide: onem pro hãmone: vñ abominabile erat eis occidi hec vel comedi. Et ait pharao: Ite in desertum: verũtamen longius ne abeatis: rogate dñm pro me. Orauit moyses: ⁊ recessit musca. Et iterũ cor pharaonis induratũ est. Pro his duab⁹ plagis dicit Iosephus q̃ innumera multitudo pediculorum egyptijs pullulauit ex interioribꝰ ebulliens: quos neq; lauacris neq; medicamentoꝝ vnguentis exterminare poterãt. Multis eñ plagis preter decẽ famosas credibile est percussos egyptios.

¶ De morte pecorum. Capi. xix.

Exo. 9. ECce dixit dñs moysi. Dic pharaoni: si retinuerit populum meũ cras inducam pestẽ grauem ⁊ morientur oia animantia egypti: nec quicq̃ de his q̃ possidet israel morietur. Et mortua sũt animãtia egypti q̃ scz erãt in domibus: qz q̃ in pascuis erant post grãdine perierũt. Vel forte determinatum non est: quia sine multo temporis interuallo forte hec facta non sunt: et potuerunt alibi de habere iteruz animantia. Pro hac et tam dicit Josephus q̃ bestijs multigenis quarum aspectibus nullus occurrit. dominus regionem eorum impleuit quibus ⁊ ipsi cõsumebantur: ⁊ terra agricolis nudabatur. Et ingranatum est cor pharaonis: ⁊ noluit dimittere populum.

Quinta plaga.

¶ De vlceribus ⁊ vesicis. Capitulum. xx.

ITerum dixit dñs ad moysen ⁊ aaron. Tollite cineres de camino ⁊ spargat illos moyses in celum coram pharaone: et erunt in hominibus et iumentis vlcera ⁊ vesice in omni terra egypti: et factum est ita. Nec poterãt etiam malefici stare coram pharaone propter vulnera que erãnt in eis ex interiori corruptione venientia. B Exo. 9. Sexta plaga.

¶ De grandine. Capi. xxi.

DIxit quoq; dñs ad moysen. Dic pharaoni. Hec dicit dñs. Idcirco posui te vt ostẽdam in fortitudinem meam: et narretur nomen meũ in omni terra. Et pluam hac ipsa hora cras talem grandinẽ qualis non fuit in egypto vsq; in diem hanc: nec etiã in partibꝰ hyperboreis. Congrega que habes in agro. Homines enim ⁊ iumenta foris inuenta grandine morientur. Qui timuit de seruis pharaonis dñm: confugere fecit seruos ⁊ iumẽta in domos. Extẽditq; moyses virgam in celũ: ⁊ dedit dñs tonituma: grãdinẽ et fulgura: ⁊ ignis ⁊ grãdo pariter mixta ferebãtur. Et percussit grãdo cũcta que fuerant in agris: ⁊ herbam ⁊ lignum regionis cõfregit. Ordeum iesum est: qz iam virens erat: ⁊ linũ: quia iã folliculos germinarat. Triticũ vero ⁊ far quod est grani genꝰ frumento grossius nõ sunt lesa: qz serotina sunt: nec adhuc virẽtia: quia in spicam nõdum pdierant: tñ in terra iessen grãdo nõ cecidit. Et vocauit eos pharao ⁊ ait: Peccaui etiã nunc: orate dñm p me: ⁊ dimittam vos. Egressusq; moyses extra ciuitatẽ tetẽdit manꝰ ad dñm: ⁊ cessauit tẽpestas: nec etiã stillauit pluuia sup terrã. Et ingranatũ est cor pharaonis. C Exo. 9. Septima plaga.

¶ De locustis. Capitulum. xxij.

DIxitq; dñs ad moysen: Ingredere ad pharaonẽ ⁊ fac etiã signa que narres filijs ⁊ nepotibus: vt sciatis qz ego sum dñs. A Exo. 10.

Et

Et ingressi dixerũt regi. Hec dicit dñs. Ecce ego inducam cras locustas i fines tuos: vt comedãt que residuũ est grãdini. Egressio moyse dixerũt sui pharaõis ad eũ. Vsq; quo patiemur hoc scandalum? Dimitte homines: vt colant dñm deum suum. Nescis adhuc q̃ perierit egypt⁹. Et reuocatus illis dixit pharao. Quinã sunt q̃ ituri sunt ad sacrificãdum? Et ait moyses. Viri ⁊ mulieres: senes ⁊ puli: cũ ouibꝰ ⁊ armẽtis. Et respondit. Cui dubium est q̃ pessime cogitetis. Non fiet ita. sed ite viri tã tum hoc enim petistis. Et eiecti sunt a conspectu eius. Et extẽdit moyses manum super terram egypti: et induxit dominus austrum die illa ⁊ nocte. Qui leuauit locustas et sederunt innumerabiles in cunctis finibus egypti: ⁊ devorauerũt omne virens in lignis et herbis. Dicitur autẽ locusta quasi longa hasta qz longiora retro hz crura. Festinusq; pharao vocauit eos et ait. Peccaui in deũ vrm et in vos. Orate p tollẽda pestẽ etiã hac vice. Et egressꝰ moyses orauit dñm. Et flauit vẽtꝰ ab occidẽte: ⁊ piecit locustã i mare rubrũ. Et induravit dns cor pharaõis nec dimisit ifrl. E Exo. 9. Octava plaga.

¶ De tenebris. Cap. xxiij.

Exo. 10. EXtenditq; moyses manũ i celũ ⁊ fuit tenebre palpabiles: vt nec videri nec moueri localr possent egyptij. mkti ẽt mirabiliter cõpulsi sunt moui. Ubicũq; autẽ erat israel: lux erat. Et vocauit eos pharao ⁊ ait. Ite vniuersi ones tm: ⁊ armẽta remaneant. Et ait moyses. Nec remanebit ex eis vngula pstertim cum adhuc ignoremus quid debeamus immolare. Et ait pharao. Caue ne vltra faciem meam videas. ⁊ moriaris. Nona plaga.

¶ De diebus egyptiacis. Capitulum. xxiiij.

Exo. 11. HAbit ergo moyses ad ffes suos: ⁊ dixit dñs ad eum. Adhuc vna plaga tangaz pharaonẽ: et dimittet vos. ¶ Notandum. quia plures fuerunt in egypto plage q̃s decem quas exodus nõ enumerat. sed nõ fuerunt adeo graues forte. ⁊ ideo tacent. ¶ Unde quidã dies egyptiaci dicunt: qz in his passa est egyptus. quoz duos tm in singulis mensibus notam⁹ ad memoriã eoz plures forte fuerint. Nec est credendum q̃ egyptij ex astrorũ peritia prehederint dies hos infaustos i inchoatiõe opis: vel itineris: vel minutiõis. ¶ Nota etiã q̃ quidã egyptioz timẽtes egyptũ peritura egressi sunt vt cyclops q̃ ingressus greciã vidẽ ydidit. quaz vocauit actem. q̃ postea dicta est athene. quã quidã grecoz diadas. qui dam ortomenã dixerunt. Qui dicti⁹ est diffres. Et est nomen egyptium: quod latine dicitur quasi dihomo: vel quia tradidit grecis matrimonium maris ⁊ femine: vt ait põpeius trogus vel bicorpor. vel ppter peritatem statute. vel p virili immẽsitate. vel p peritia vtriusq; lingue quã habuit grece ⁊ egyptie: sub quo primo nata est in arce olimpia. Creditur etiã cadez tẽpestate egressus dionysius bachus qui i agros ydidit ⁊ vsum vinee grecis dedit. Dicit etiam diluuiũ in tessalia factum sub deucalione: ⁊ incẽdiuz sub phetonte circa tpa moysi: ⁊ sub eo herculem thebeũ vicit erictonius filius vulcani currũ. ⁊ troilus primus quadrigã iunxisse feruntur. Egypt⁹ que primo mesraim: post aeras: ab egypto rege submerso egyptus dicta est. Z accedemon filius semeles lacedemoniam ydidit pantheus trio paleshũ. Epidaurus ydita ⁊ corinthus: q̃ prius ephyra. ille vz quosdam ex theleno epaphũ genuit. q̃ mẽphim ydidit: cum in scõa egypto regnaret. ¶ Sane determinãs dns plagam que restabat/ait Ingrediar in egyptum: et morietur oẽ primogenitũ a primogenito pharaonis. vsq; ad primogenitum ancille que est ad mollam. etiam primogenita pecoz. Apud vos vero nec B Exo. 11. pla. x. Incidẽtia fuit ⁊ nõ de biblia.

nec mutiet canis ꝛ petetis vasa p̄tiosa ab egyptijs ꝛ dabunt vobis ¶ De diebus azymorum et agno paschali. Cap. xxv.

A Exo. 11

Terū dixit dñs ad moysen. Mēsis iste erit vobis p̄mus in mēsib⁹ anni. hic est aprilis. i. lunatio aprilis in martio sepe inchoat. hic ⁊ ab hebreis nisan. apd egyptios pmuti/apud macedones xantic⁹. Voluit ꝯppe dñs iudeos a ceteris nationib⁹ differre sicut religione ꝛ charactere circūcisionis: ita ex tpali rōne. Romani em̄ ex traditione nume põpilij primū mēsem ponūt ianuariū: qr tūc incipit sol ascēdere post solstitium hyemale arabes inchoāt annū post solstitiū estiuū. Cōgruēti⁹ ⁊ fieri ab hebreis in martio. in q̄ ⁊ mundus cōditus legit. In aprili ergo cerimoniali differunt a nobis i tpali q̄eniūt nobiscū. ¶ Et adiecit dñs. Decima die mensis hui⁹ tollet domus ōēs agnū vel si nō poterit agnū. saltē hedū. Q̄ si nō sufficiet numer⁹ dom⁹ ad esum agni assumet de domo vicina domui sue iuxta numer⁹ alar⁹ q̄ sufficiāt ad esum agni. et erit masculꝰ anni huius. i. vnius anni. sine macula: nō quidē velleris. sed corpis q̄ in leuitico determinat. Si cecā fuerit si fractum ⁊c. et sumptum de grege seruabitis eum in domo vsq̄ ad. xiiij. diē ⁊ immolabit eum⁹ omis multitudo filiorū israel ad vesperā. et

C Le. 22

Additio.

Per. x. lunā alterius. innuitur q̄ agn⁹ q̄ tollebat significabat ali q̄d eternū. Sicut ⁊ luna quarta die creata q̄si fuerit p̄ma die mundi. xj. et ā mundū. x. Aiūt q̄dā q̄. x. capita erāt i esu vnius agni. Bñ attendas hoc. s. q̄ lūs fuit creata q̄rta feria ⁊ eo die. xiiij. ⁊ sic tertia feria fuit. xiij. scōa feria. xiij. prima feria. x.

domus scz suus advesperā. et tingetis cū fasciculo ysopi ⁊ trunq̄ postē ⁊ suprimi nare sanguine edentes carnes nocte illa assas igni. nec coctus q̄d de ea aqua aut crudū. i. semicoctū ex festinatione ⁊ azymospanes cū lactucis agrestib⁹ quaꝝ amaritudo amaritudinē fuit. tis memoraret in sempiternū. Caput cū intestinis vorabitis ⁊ pedibus. Si quid reliquū fuerit igni cōburetis. qz vt ait Josephus: crematū sursum ferri solet. ⁊ eleuatio ignis eleuationem ab eis pestis q̄ vastauit egyptios significauit nec comedet de eo incircuncisus. De modo etiā comedendi ait. Renes vestros accingetis calciamēta hñtes in pedibus. tenētes baculos in manib⁹ os nō frāgetis. nec de carnib⁹ eoꝝ mittetis ⁊ comedetis festinanter. Est em̄ phase id est transitus domini. Dicta est autem nox illa transitus quia trāsiuit in ea angelus p egyptum percutiens primogenita ab hoie vsq̄ ad pecus. ⁊ transiuit super tecta hebreoꝝ linita vel illita sanguie. ¶ Et aggressus est israel iter trāseūdi ab egypto. Ite rumq̄ ait dñs. Diem hunc habebitis solennem ⁊ in monumentuꝫ in gnationibus vestris cultu sempiterno. Septem diebus azyma comedetis. prima dies erit sancta ⁊ venerabilis filr ⁊ septima. Nihil operis facietis in eis: exceptis his que ad vescendum pertinent. Patet q̄ medijs diebus poterant operari. Ex hoc etiā ptz. qz sabbatum erat eis solennius quouis festo q̄tum ad ocium: in quo nec ad vescēdum lz operari. Inde potuit esse. q̄ mulieres in ipso die solēni paschę potuerūt parare vnguēta ad vngēdum dñm: quod sabbato non licuisset. In ezechiele festū in prima die aprilis legitur: ⁊ in. vū. qō non hic. ¶ Et regressi filij israel fecerunt sicut p̄cepit dñs moysi ⁊ aaron ⁊ congregati sunt. xiiij. una in finib⁹ egypti circa ramasseu. Tñ iosephus dicit eos congregatos. x. lunaꝝ ⁊ vix expectasse quartam decimam.

C Exo. 12

C Le. 23

Incidēs. ē.

A Ps. 79

F Exo. 12

¶ De morte p̄mogēitoꝝ. C. xxvj.

E Exo. 12

Actū est autē nocte medio q̄ percussit dñs oē p̄mogenitū egypti: nec erat dom⁹ in qua non iaceret mortuꝰ dño forte ita p̄curante nō fuisse domum absq̄ primogenito. Cōpulsusq̄ pharao dixit moysi q̄ nūtios vt egrederēt cū oib⁹ suis imoꝝ egyptijs vrgebāt eos exire. Tulit igit ppls farinā ꝓsperſam sup humeros ligatā in pallijs ⁊ petierūt vasa ab egyptijs ptios ex p̄cepto dñi. tū pro mercede laboris qua fraudati erāt tum quasi sexcenta milia virorū pedituꝫ absq̄ parvulis ⁊ vulgo fremulantium eis innumerabili. ⁊ duxerunt secuꝫ diuersi generis animātia multa nimis.

Additio.

Pharao vel egyptus que decez plagis verberata non cessit solo sanguine agni victa: filios israel dimisit.

¶ De exitu israelꝫ egypto. C. xxvij.

Actū est aūt vt nil⁹ p̄ter solitū adhuc inūdaret terrā in qua erat sepulchrū ioseph. Tenebāt autē iuramēto astrictos portare ossa eius. Tunc moyses scriptuꝫ in lamina aurea nomen dñi tetragrāmatō q̄ superposita aque supernatauit vsq̄ dum veniens staret supra vbi erat sepulchrū. Et effodientes sepulturā eius ossa que sublata legunt eis pphetasse forte de difficultate itineris. Tamē hebrei tradunt q̄ quouis ex improuiso astitit iuxta eosque locuta ē ad eos. Ob quā rē duxerunt eam secū multo tēpore p̄ desertū. et direxit eā onē ioseph: de qua ibi. Qui deduc⁹ velut ouem Joseph. In egressu etiā zeorum terremotu facto multa tēpla egypti cum idolis suis corruerūt.

¶ Habitatio autē filioꝝ israel ⁊ egypto fuit. cccc. xxx. annorū. Synomine egypti intelligēd⁹ est ois incolatus eoꝝ. q̄ incepit a promissione abrae facta in via mesopotamie: a qua vsq̄ ad legē datam tot āni fluxerūt. Solis cū. cxliij. annis seruiuit israel in egypto post mortē ioseph. Quib⁹ expletis eadem die egressa est ois multitudo de terra egypti. quod etiā mirabiliter a deo factū est. Vel forte eadem die: qua exiuit abrā ad peregrinādum. Et nota qō. hic dicitur. Die qua egressi sunt. ⁊ infra. Memento diei huius in qua egressi estis de egypto ꝫma die. s. azimorum etiā supra legitur dictuꝫ eis. nullus egrediatur ostium domus sue vsq̄ mane. econtra statim legitur hic. Nox illa obseruabilis est domino quādo eduxit eos de terra egypti. et in benedictione ceteri dicūtur nocte educti. Forte intelligēdū est nocte eductos. i. ad mane egrediendū ab egyptijs nocte cōpulsos. Profectiq̄ sūt de rames se i sochot. nec sunt secuti eos egyptij sepelientes mortuos suos. Multi etiā egyptioꝝ flebāt penitētes: q̄ eis fuerāt tam crudeles. Coxerūtq̄ farinā quā tulerant de egypto. fecerunt q̄ subcinericeos panes azymos: ex modico tñi tpe coagulatos. His em̄ vñ sunt. xxx. diebus. Non em̄ vltra suffecerunt que tulerāt de egypto: licet sub necessitate custodirentur: nec eis ad satietatem vescerētur.

¶ De sctificatiōe p̄mogenitoꝝ. Capitulum. xxvij.

A Exo. 13

Dixitq̄ iterum dom⁹ ad moysen. Sanctifica mihi omne primogenitum masculinū q̄ aperit vuluā. tā de hoibus q̄ de iumentis: qz p̄ cusserat primogenita egypti in liberatione eoꝝ. Et qz salomon sacros pro hoc sibi volunt sanctificari dicī potest non percussos nisi tantum masculos. Vel forte quia pri

mogenita eorum a pcussore ange
lo liberauerat. ⁊ hoc mō sua erāt.
uolutq; vt deiceps essent sua ois.
Uel qz ex oi fructu primo honorā
dus est de⁹. Primogeniti ergo qui
erāt de filijs Israel offerebātur nec
redimebantur ⁊ seruiebāt ingiter
Nu. 3. viij. c domino primogeniti aliorum offe
3. xviij. c. rebantur ⁊ .v. siclis redimebātur.
Primogenita pecorum apta ad im
molādū oblata erāt sacerdotuz.
Immūdoz ⁊ō non oblata q̄dā re
dimebāt: vt pmogenitū asini oue
mutabat q̄ p eo offerebat. quedā
nec etiā redempta occidebant: vt
primogenitū canis. ¶ Et adiecit
B dñs. Cū introduxerit te dñs i terrā
exo. 13. pmissaz: intimabis hec filijs tuis
seruanda ritu sempiterno. Eritq;
hoc q̄si signū i mann tua: ⁊ q̄si ap
pēsuz ād ob recordationē aī oc
los tuos: vt. s. huius liberatiōis me
moria nō aliter veniret in oblitio
nē q̄s q̄ manu gerūt: vt aī oculos
appēdunt. Ob pharisei ad literā
obseruātes i charteis hec scribebāt.
⁊ decalogū simul: ⁊ eas sinistrz cir
chligabāt brachijs: ⁊ iter oculos
appēdebāt: q̄s dñs i euāgelio phy
lacteria vocat a phylaxe ⁊ thorac.
¶ De deserto egypti. Cap. xxix.

Isit cū emisisset pharao po
pulū nō edurit eos moyses
A p palestynā ⁊ terminā egypto: p
Math. 23. pter antiquam molestiam: ⁊ odiū
patrum: ne insurgerent philistei
aduersus eos: sed circūduxit eos
D exo. 13. per desertuz: quod est iuxta mare
rubrum. Tum pro mādato domi
ni iubētis: vt duceretur populus
ad montē sinai: ad immolandū si
bi. Tum si penitentes egyptijs vel
lent eos psequi: grauem molestiā
sustinerēt itineris. Armatiq; ascen
derunt filij israel de terra egypti.
multa scz supellectile muniti. Ta
men alia translatio habet. quinta
progenie ascenderunt filij Israel
Moyses enim a iacob quint⁹ fuit
vel per tribuz iude a phares vsq;
ad salomonē quinq; fuerūt tātuz
gnationes. Hebreus habet quinq;
gnationes ascenderunt filij isrl.
Profectiq; de sochot venerunt in
ethā. Ethan ciuitas erat tunc de
serta i capite so
litudinis. que a
iosepho lyc⁹ di
citur. vbi a baby
lonez postea sa
ctam dicit. dum
cambises egyp
tum vastaret.

Additio.
Non illā famo
sam babylonez
Nabuchodono
sor: sed aliaz ba
bylonē: q̄ etiam
tunc inhabita
batur. et dicitur
ibi requiescere
beata Catherina in monte sinai.
et sunt ibi monachi religiosi: et ar
det solummodo olei⁹ in lampadi
bus: quod de tumba illi⁹ beate vir
ginis manat.

¶ De ducatu colūne⁹ mari rubro
Capitulum. xxx.

Dominus autē vt dux esset
itineris p̄cedebat eos per
die in columna nubis ⁊ tra
fernoz solis: et per noctez
B in colūna ign⁹ s̄ z tenebrias: ⁊ vt si exo.
di a serpētib⁹ puideret. precepit⁹
q̄s dñs vt reuerti aliquā tulū⁹ sus
egyptū castrametarētur in regio
ne pharaoh: q̄ est inter magdalū
⁊ mare cōtra beelsephon. Est au exo.
tē magdalū ciuitas in cōfinio egy
pti ad quā inde
cto godolie pmo
fugerūt ⁊ po
suerunt cāstra super mare rubrū.
Hyius maris aqua non est rubea:
sed omnis terra circunstans ru
bea est: ex qua vitiatur gurges et
inficitur: vnde vimin m acutissimū
excipitur. Quicquid etiā ad esum
in fructibus est: in hunc colorem
cadit. Ob hoc ibidem rubie gem
me inueniuntur que humo inno
lute et inter arenas attrite terre
colorem habent ⁊ maris. Hoc ma
re in duos sinus diuiditur: qui ab
oriēte est persicus appellat: quis
per se ozam eius inhabitant alter
arabicus dicitur: vbi tamen nos
dicimus rubrum hebreus dicit cā
nosum qz canne in littoribus eius
abundant. Sane ibi coartati sunt
filij israel. Ex vna parte erant
montes asperrimi et immesbiles
ex altera parte mare.

¶ De trāsitu maris rubri. c. xxxi.

B Exod. 41. Immutatiq; est cor
Pharaonis: tulitq;
ccc. currus pptios ⁊
ccc. ab egyptijs: et i
secutus est eos: equi
tes quoq; duxit. l. mi
lia: ⁊ ducenta milia peditum ar
matorum. Lenantesq; oculos he
breis: viderunt egyptios post se
⁊ timuerunt ualde. Neq; eis fuge
facultatē habebant nec pugnare
poterant: qz inermes erāt: nec ibi
morari ppter ciborū inopiā. Cūq;
plurimū arguerent moysen dixit
eis. Nolite timere hec fecit dñs
vt hodie videatis magnalia ei⁹.
Ipse pugnabit p vobis ⁊ vos ta
cebitis. Egyptios quos videtis
nūc, nō videbitis in sempiternū.
In hebreo pleni⁹ est: nō videbitis
i sempiternū: vt nūc videtz vinos:
sez. Et oranit Moyses ad dñm: q̄
ei dixit. Quid clamas ad me. Ele
na virgā tuā: ⁊ extende manū tuā
sup mare ⁊ diuide illud vt sup sic
cum ingrediātur filij israel. Tol
lētq; se angel⁹ q̄ precedebat eos:
fletit post tergū inter egyptios ⁊
israel: erat nubes tenebrosa egy
ptijs: sed lucida hebreis. Cūq; ex
tendisset moyses manū flauit ven
tus vehemēs: ⁊ vertit aquā in sic
cum: ⁊ diuisum est mare in. xij. di
uisiones: vt queq; tribus per tur
mas suas incederet. Et aduocās
moyses singulas tribus sm ordi
nem nativitatis sue hortabatur
eos vt ipsum precuntem sequerē
tur. Cūq; timuissent intrare rubē
simeon ⁊ leui. Judas primus ag
gressus est iter post cū: vnde ⁊ ibi
mansit regnū. Profecti sunt ergo
p mediū maris: ⁊ erat aqua quasi
murus a dextris eorum ⁊ a leua.
Quod videntes egyptij: vesanos
indicabant eos. Sed cū viderent
illos illesos abire: ingressi sūt post
eos. Jamq; venerat vigilia matu
tina. Et respexit dominus super
egyptios per columnam ignis et

nubis. i. intole
rabiles imbres
et grandes toni
truos coruscatio
nesq; ac lam
pades iniecit su
per eos. Under
territi dixerūt.
Fugiam⁹ israe
lē: dominus cō
pugnat p eis.
Filij aut̄ israel
(secūdū Josephū) ad cōtrapositū
venerunt terram. Hebrei vero tra
dūt q̄ cum venissent ad extremū
mōtis porrecti in mare per lōgas
manus viam eos obliquasse: ⁊ cir
cumeundo montem ad idem lit
tus egypti redūsse. quod probāt
sic. Natura maris est vt quod pe
rit in eo ad proximū littus proij
ciat. Cū ergo male iacerent egy
ptij mortui in littore. patet quia
idem erat littus ex altera montis
parte. Non enim in spacio nocti
fere eōnoctialis nec illi ne bi etiā
ad mediū maris transcurrissent:
quia spaciosum est ibi. Cumq; sic
perturbarent egyptij moyses do
mino iubente extendit manū suaz
sup mare: ⁊ reuerse sunt aque ad
priorem locum: ⁊ operuerunt egy
ptios: nec vnus quidem superfuit
ex eis: ⁊ tulit israel arma mortuo
rū. ¶ Moyses q̄ dño cāticū expo
suit exametro carmine. Cant⁹ m⁹ Exod.
domino ⁊c. Ob qz prius legit cete 15.
ris: canticū bz canticoz. Nec hoc Nota.
discredēdū esse dicit Josephū: cū
alexādro macedoni ⁊ exercitui ei⁹
dariū insequenti mare pāphilicū
diuisum fuisse legit: dño iubēte q̄
per eum regnū persarū delere vo
luit. Moratus est aūt israel iuxta
littus maris. vij. diebus: ⁊ cū tym
panis ⁊ musicis instrumentis sin
gulis diebus veniebant ad litū: ⁊
cātabat dño canticum moysi. viri
seorsū ⁊ mulieres seorsum. In cu
ius rei memoriā. vij. paschalibus
dieb⁹ cātā. 10 redim⁹ ad fōtes. Et
terminat hic liber Josephi sēs.

¶De dulcoratiõe aque marath.
Capitulum.xxxij.

Exo.15 POst hec egressi sunt in desertũ sur. Tamẽ hebreus habet in desertum ethan. Dicimus enim: quia prius ante mare fuerunt in deserto ethan. post mare in deserto sur. post helim i deserto sin. Ambulauerũtq; tribus diebus per solitudinẽ: nec inuenerũt aquã donec venerũt in marath: vbi aquã inuẽtã ꝑ amaritudine nõ poterãt bibere. Unde & locũ illũ dixerũt marath: ab hac amaritudine aque vel potius ꝑ amaritudine animi. Animeq; nior est em̃ q̃ sitit si nõ inuenerit potũ: ẽq; si inuentũ gustare nõ possit. Dominꝰ aũt ostẽdit lignũ moysi: qõ cũ misisset in aq̃s dulcorate sunt. Forte lignum illud talis efficacie erat: & forte miraculose factũ est vt in solitudine in qua nõ erat lignũ: innen iretur lignũ. Hebreus dicit: quia illud lignũ naturaliter amarissimũ erat: & vt mirabiliter innotesceret vis diuina amarum additum amaro dulcedinem operatũ est. Josephus videtur velle/ ꝙ aque vitiũ hoc cõtraxerãt: quia semper immote fuerãt: scõz illud. Et vltiũ capiũt: ni moueãt aque. Dicit em̃ ibi fuisse modicũ puteũ. Sumẽs aũt virgã moyses quam habebat/in presenti scidit eaz per mediũ in lõgitudine incisionẽ faciẽs: & iecit in puteũ: & precepit forTibus vt hauriret aquã & plarimã prius effunderẽt: vt vltima que remaneret: frequẽtibus cõcussionibus exercitata et purgata fieret potabilis. Ibi etiã dedit eis iudicia: nõdũ tñ in re: sed daturũ se ꝑmisit: si obedire sibi vellent.

¶De duodecim fontibus & lxx. palmis helim. Capi.xxxiij.

Exo.15 POst hec venerũt in helim: vbi erant. xij. fontes/ & lxx. palme & dicit Josephus ꝙ modica aqua erat i fontibus: vt ꝙ ex ea modicum sumeretur manibus cenosum eẽt & inutile. Propter hoc etiã palme nõ multũ eminebãt a terra: qz nõ sufficiebat humor ad cõglutinãdã humũ. ¶Exinde venerũt in desertũ sin. qõ est iter helim & sinai: vbi plures fecerũt mãsiones que in numeris exponunt. B Exod 16.

¶De coturnicibus & manna.
Capitulum.xxxiij.

QUintodecimo die mẽsis secundi. i. maij. xxx. die scz ab exitu eoz de egypto: quando scz ꝑm pascha celebrabatur: defecerũt eis victualia q̃ tulerãt de egypto: et dixerũt. Utinã mortui essem⁹ i egypto: qñ sedebamus super ollas carniũ: & comedebam⁹ panẽ i saturitate. Cumq; ozasset moyses ad dñz dixit ad eos. Audiuit dñs murmurationes vestras cõtra eñ: & dabit vobis vespere carnes & mane panes i saturitate. Factũq; est vespere. Et ascendens coturnix de sinu arabico: vbi precipue nutrit: trãscẽso medio mari opernit castra: & ad libitum populi capiebat. Est aũt coturnix auis regis/ quã iosephus ortygiã vocat: grecus ortometrã: nos vulgo curlegiũ dicimus a currendo. Mane vero cum ozasset moyses: ros descẽdẽs illinitus est manibus eius: quẽ prius imbrem suspicatus est: sed cũ gustasset: sensit mellis dulcedinẽ: et panẽ ꝓmissum datũ intellexit: & iacentes ros ꝑ circuitũ castrorũ & erat granũ: minutũ quasi semẽ coriandri: albũ in modũ pruine: & quasi pilotusum. Quod videntes filij isrl dixerũt. Manhu. i. q̃d est hoc. Uñ deinceps manna dictũ est. Quod quidã indeclinabile putãt: alij in prima declinatione ponũt: alij in tertia. Manna

B Exod 16.

Additio.
Precepit dominus moysi: vt si aliquis vel ꝑ remotione: vel ꝑ immũditia non posset pascha celebrare: in ꝓmo scz aprili secũdi mẽsis: scz maij decimo die illũ celebraret.

Additio.
Per miraculum factũ est vt eda cibus sufficeret gomor.

C Sapiẽtie. 16.

Additio.
Cõsonat tamen ei quod in libro sapiẽtie dr. Panẽ de celo dedisti nobis habentẽ oẽm saporẽ suauitatis.

S hoc eo dez ca.

¶Dixitq; moyses ad populũ. Nullus relinquat ex eo in mane. Quidam tñ reseruauerũt: & scatebat vermib⁹: & cõputruit. Precepitq; moyses vt die sexto colligerẽt cibos duplices: quia sabbato nõ inueniebatur in agro. Tamen seruatũ in die sabbati nõ corrũpebat. Quidã q̃z putant nec etiã sexto die collegisse quẽq; nisi vnũ gomor: sed illud per miraculũ multiplicabat. vt duob⁹ sufficeret diebus. hoc inde colligẽtes: qz infra legit: qz ꝓpter hoc tribuit vobis dñs die sexto cibos duplices. Dixitq; dñs moysi. Imple gomor ex eo: vt custodiatur in futuras retro generationes. i. i post futuras retro generationes ad memoriã retro habendam. Et fecit moyses inxta ꝙd dñs: & posuit illud coram dño in vrna aurea in tabernaculo reseruãdũ. Aiũt hebrei eos ꝓmo habuisse puũ tabernaculũ i quo dñz cõsulebãt: de q̃ infra Moyses tollẽs tabernaculũ tetẽdit extra castra ꝓcul. Uel ꝓ plepsim de futuro tabernaculo dictum ẽ. ¶Hoc cibo aliti sunt filij israel annis vsq; dũ tãgerent fines terre chanaan.

B Exo.35

S Exodi. 16.

¶De aqua datain raphidim.
Capitulum.xxxv.

IGitur profecta est omnis multitudo de deserto sin per mansiones suas inxta sermonem domini: & venit in raphidim: non ꝙ verbo distinguneret eis dñs mãsiones: sed indicio nubis stãtis: quã ꝓcedentem semꝑ sequebãtur: ea stante castrametabant. Ibi oino defuit aq̃: & murmuranerũt cõtra moysen: q̃ ait ad dñm. Quid faciam populo hnic. Adhuc paululũ: & lapidabit me. Et dñs ad euz. Sume de seniorib⁹ israel: & vade ad petrã oreb ꝓcutiesq; eã virga: ꝓs ẽ mõtis sina sic dicta. Alias est & alibi petra oreb. dicta sic ꝓpter oreb regẽ: q̃ occisꝰ est in ea. factũq; est ita. Et egresse sunt aque: & bibit populus: & vocauit moyses nomẽ loci tentatio: qz tẽtauerunt dñm dicẽtes. Est ne dominus in nobis an nõ. Alie post fuerunt aque contradictionis.

A Exodi. 17.

¶De pugna contra amalech.
Capitulum.xxxvj.

C Exodi. 17.

EGressus ẽ aũt amalech vt pugnaret & dimicaret cõtra israel in raphidiz. Strabꝰ ait. Amalech fuit filius hismael: a quo amalechite: q̃ & hismaelite ipi sunt sarraceni. Hos dicit Josephꝰ pugnaces: inhabitantes goboch vel iabboth: & petrã a circũstantibus cõductos ad bellũ aduersꝰ hebreos.

B Ecõtra legit in genesi: ꝙ eliphat filij ꝓmogenitꝰ

Gen.31.

primogenitus esau genuit de concubina amalech. Unde in libro regū: vbi filius doech idumei nūcians dauid mortem saul ait. Amalechites sum, forte dno fuerāt eq̄noct. et ex his duo populi. Elegit autem moyses iesum de tribu effraim virū bellicosum ad dimicādū cōtra hostes. cui et paucos tradidit armatos. plurimos ad custodiā castrorū retinuit. Ipse aūt ascēdit in montē: habēs virgā dei in manu.

Ascēderūtq̄ cū eo aarō et hur vir marie. Tū ex paralipomenō fuit filius caleph et marie[ra]us beseleel.

Cūq̄ extenuasset manus moyses ad dñm: vincebat: sīl. Sin aūt paululū remisisset: vincebat amalech. Ergo ꝓperto aarō et hur supposuerūt ei lapidē. et ex vtraq̄ parte manus eius sustētabāt: erantq̄ graues pre labore orādi. In hui⁹ rei figura sacerdos manus eleuat in missa: etiā in figura xpi orantis in cruce. Nec remisit manus moyses vsq̄ ad solis occasum. Fugauitq̄ Josue amalech i ore gladij. Et ait dñs moysi. Scribe hoc in libro ob monumentū. Adhuc enim delebo memoriā amalech de sub celo: q̄ in diebus saul impletū est. Et edificauit moyses altare: et vocauit illud. Dominus exultatio mea.

De subdimissione magnatuz ad concilium ietro. Capitulū. xxxvij.

Egressus est autez ietro cognatus moysi obviam ei in desertum: tulitq̄z secuz sephoram et duos filios eius. Cumq̄ intrasset tabernaculum moysi: narrauit ei moyses signa que fecerat pro eis dominus et vniuersum laborem itineris sui. Et congratulans illi ietro ait. Benedictus dñs q̄ eripuit populum suū de terra egypti. Nūc cognoui q̄ magnus est dominꝰ super omnes deos. Obtulit ergo ietro hostias domino et comederūt cum eo moyses et aarō et seniores israel coram domino. Augustinus tamē non vult gentilem immolasse dominō: sed moysen secundum aliā translationē que est. Sumpsit iestro hostias de obtatis a moyse: sumpsit ab eo et comedit. Forte tūc sacrificauit moyses iuxta montē: sicut predixerat dominus. Dicit enim Josephus ietro venisse circa montem: vbi in rubo multas viderat moyses visiones. Altera die sedit moyses vt iudicaret populuz qui assistebat a mane vsq̄ ad vesperam. Quod attēdens ietro ait. Stulto labore consumeris vltra vires tuas est negotium. Sed audi verba mea: et erit dominus tecum. Esto populo in his que sunt ad deum: et cerimonias et viam morum vel itineris ostendas eis. Ad decisionem vero causarum elige viros potentes: timētes dominū: amantes veritatem: detestantes auaritiā. Et nota q̄ in his quatuor que dicit considerāda in eligendo iudice ponit potentiā que plurimū valet si tria illa sequant: alioquī additur oleum camino: et gladius veneno. Alia translatio habet: sapiētes quos forsan potētes vocat ad iudicādū. Et addidit. Cōstitue ex electis quosdā tribunos. i. cuiq̄ tributyni prepone: q̄ a tribu tribunus hebraice/ grece chiliarchy/ latine millenarius. Non quia in tribu tantum essent mille: sed certum numerum posuit pro incerto. Uel pro multitudine copiosa numerū posuit supremū. Forte quia iam principem habebat quelibet tribus suum. sub principe voluit esse millenarios qui tantum preessent mille. Sub millenarijs autē monuit constituī. x. etha contarchos. id est centenarios vel centuriones. sub centurione duos pētacontarchos. i. quinquagenarios sub quinquagenario. v. decanos. Orta igit lite inter decem: stabant ad iudicium decani. sicq̄ facile erat lites paucorum dirimere. si non poterant diffinire ascendebant ad quinquagenarium. et sic vsq̄ ad moysen. quod tamē rarō erat. Maiora tamen reseruabant moysi: ipli minora iudicantes.

In hūc modum ecclia romana vocauit plurimos in parte solicitudinis primates: vel patriarchas: archiepos: epos: archidiaconos: archipsbiteros. Et minores sacerdotes leniora petā: et quedā grauia: sed occulta iudicāt. Graniora vero petā et aperta referūt ad epz.

Adquieuit moyses: nec erubuit vir deo plen⁹ cōsiliū sequi gētilis: dimisitq̄ cognatū suū: hebrie⁹ vbiq̄ ponit socerū. Et reuersus est retro in terram suam.

De pernētu ad mōtem sinai. Capitulum. xxxvij.

Mense ergo tertio egressionis de egypto. i. tunc die hac in calēdis iunij venerunt ad montem sinai. Fixerūtq̄ tētoria e regione montis. xlvij. die scilicet a phase. In exponendo enim scripturas. xxx. dies p mēse ponim⁹: qui medijs inf lunares et solares mēses eligēdo vtā. Lunares em infra tricenariū inueniunt q̄dā: vltra vo nō. Solares vo plures huc nūerū excedūt. A phase q̄dē. xvj. dies primi mēsis restabāt cū fluxerūt vo posteā. xxx. sc̄di mēsis. Restat q̄ prima dies iunij. xlvij. fuit. Sequenti die diluculo ascēdit moyses in mōtē ad deū: q̄ dixit ei. Dices domui iacob. Uidisti q̄ fecerī vobis. Nūc adūcia vt et loquar vobis. Si ergo custodieritis pactū meū eritis mihi i peculiū: o cūctis pplis. Que cuz moyses retulisset pplo: rndērūt. Cūcta q̄ locut⁹ ē dns faciem⁹. Cūq̄ redijsset moyses ad dñz: ait ei dns. Uenia ad te in caligine: vt audiat me populꝰ loquentē ad te. Unde sctifica pplm hodie et cras i. lauēt se et vestimēta sua. Uacent ab ampleribus: et sint parati in die tertiū: et cōstitues terminos p circuitū mōtis: quo qui transierit tūc et tetigerit: morte morietur. Manus nō tāget eū: sz lapidabit. aut iaculis cōfodiet: siue iumētū: siue hō. Utebant aūt (vt dicit ioseph⁹) in his duobus diebus coniugijs operiēter et ornamentis decenter.

De datione legis verbo: tenus. Capitulum. xxxix.

Iam aduenerat dies tertius et ante solis ortū ceperūt audiri tonitrua ac micare fulgura et nubes densa operuit montem: et clangor buccine perstrepebat. Fumabat mons: quia descēderat dominus in igne: et fumus ferebatur quasi de fornace: et mons tremuit vt aiunt hebrei. Timuit populus sed et moysen ira dei periisse putabant. Tandē ictus apparuit moyses et serenus aer/ cuz eo reuersus est inter/ eos. Et ait eis. Hodie nō audietis moysen filium amram et iocabeth: sed illum qui pro vobis percussit egyptuz: q̄ per mare iter dedit: qui cibū de celo misit: potū de petra cōcessit: p quē adā de fructib⁹ terre comedit: nec ex imbribus erept⁹ vel excepti⁹ est: abraam chananeam obtinuit: isaac natus est de semib⁹: iacob prole ditatus est ioseph sublimat⁹. Fiat ergo verba hec vobis amabiliora: q̄ filij vel vxores. Et edixit populum in occursum dñi ad radicē mōtis. Ascēderunt autem dño iubēte moyses et aarō vltra terminos sacerdotes id est maiores: et popul⁹ nō trāsierunt. Locutusq̄ est eis dñs: ita vt nullū vox effugeret: et sic. i. die dedit eis legem verbo tantum: in figura q̄ daturus erat spiritum sanctum die quinquagesimo.

Explicatio decalogi. Cap. xl.

On hēbis deos alienos coram me. Ō non nisi decem precepta dñs dedit omnes asserūt scti: sz i distictiōe eoz differunt. Primum em est et vnū (sm Augustinū) vnidit origenes in duo et que sunt duo vltima sm. Aug. colligit in vnū: cui cōsentit Joseph⁹: Preterea dicit Augustinus / tria fuisse in vna tabula et septem in

alia. Josephus vero & hebrei. v. in vtraq. Forte qz angustiꝰ voluit tria pertinere ad dilectionem dei: & septē ad dilectionem proximi. pro dignitate potiꝰ q̄ pro scriptura dixit ea esse prime et secunde tabule: sicut dicere cōsueuimus homines prime classis & secunde. Quo cunq; vero modo distinguantur idem est sensus.

Additio. Josephus dicit se vidisse duas tabulas legislapideas quaruz quelibet, cōtinebat duo mādata et dimidium: tam exteriꝰ q̄ interiꝰ.

¶Primum preceptum.

A exo.20

Non habebis deos alienos cotā me. i. me solū habebis deū. Et ponit: nō habebis pro nō habeas impatiue: sm idioma hebreorum. Non enim asserit hoc deus cū quādoq; habuerint. Non facies tibi sculptile vel idolum. Alia litera: q̄ nihil est in mundo id est nullius rei naturalis representatiuum: vt flebat hamō capite arietino anubis. i. mercurius capite canino sine barba. Nec oēm similitudinē que est in celo vel terra vel aquis vel sub terra: q̄si nec facias tibi pro deo simulacrum solis et lune: & hmōi: nec hois aut imenti aut hmōi: nec draconis vel reptilis cuiuslibet: que colebat diuersus hominuz error: non coles nec etiā adorabis ea. Colere enīz est mēte adorare. Adorare autem est si nō animo: saltē pro metu vel adulando regibus adorare. Post ea ad inculcandā custodiā dicti & dicēdorum: addidit in incidēter. Ego sum dominus deus tuus fortis & zelotes visitans peccata patruz in filios in tertiā & quartam generationem eorum qui oderunt me: et faciens misericordiā in milia his qui diligūt me & custodiūt precepta mea: zelus dicitur iuxta dicitur etiā amoꝝ: sed ꝓprie amoꝝ viri in vxorē: pro quo sustinere nequit alterius accessuz ad eā. In modū hūc dicit dns. Ego suz zelotes: id ē nō patiar te fornicari post deos alienos. Quod addidit se visitare peccata patrū in filios: aiūt heretici: Nō est bonꝰ hic sermo vt pro peccato alterius quis puniat. Et dicunt vetus testamētū nō esse datum a deo. Nō em̄ sic crudelis est deus: sz ecōtra in his mitis apparet: qō etiā hoc nomine visitās inuit. Ex pietate em̄ visitamꝰ infirmos: & ipse ex mansuetudine non statim peccantē punit sz expectat etiā vsq; ad quartā generationez: q̄diu scz patres viuere solēt: et si corripiet patervel filij non imitabunt ipsum pareit: alioqui quasi post longā expectationē iustꝰ punit. Et de tēporali pena tātū intelligēdū est. Sicut de achab & iehu in posteris vindictā sumptā legimus. Uel pōt exprimi seueritas iuste iudicātis. Stanius em̄ puniuntur peccātes si filios pro se etiā videāt puniri & iustius pro expectatione. Origenes th hic intelligit p patres demōes: p posteros coadiutores quos quādoq; in peccādo nobis adiungim⁹: vt pote. Primo intrauit diabius in cor iude. Ecce pater. Post accessit ad principes: vt et ipsi in hoc peccarent. Ecce filij. Post accepit ab illis cohortē & ministros. Ecce tertia & quarta generatio. Dns autem nō visitat hic peccata patrū: qui reseruant igni eterno modo tamen sepe punit homines.

F 3. Reg. 21. B Ozee 1. Origenes.

Additio. Est deus essentia: ptāte: participatione: nūcupatione.

¶Secundum preceptum.

B exo.23 & filij ꝑceptaſ quētia.

Non assumes nomen dei tui in vanū. id est nec falso nec superflue nec dolose iurabis p nomē dei: nec honorem eius quantum in te est euanescere facias de eo prane sentiendo.

¶Tertium preceptum.

Memento vt die sabbati sanctifices. id est sanctum & feriatum habeas. Non feces in eo omne opus: tu et filius tuus et filia tua. nec seruus nec ancilla tua nec iumentum tuum: nec aduena q̄ intra portas tuas est id est tecū in domo tua seruiēs. qz deꝰ fecit die. vij. & nos die. vij. feriamus et si nō hūc quē illi. Nā & Josephus sic ait. Quartꝰ sermo secūdū seruādas septimanas: cū ab oi opere forent cessaturi. propterea de opere seruili dicimus intelligendum.

A Sen. 2.

¶Quartum preceptum.

Honora patrē & matrē tuā duplici honore reuerēdo scilz & necessaria ministrādo. Inhis em̄ q̄ sequunt fere & in oibꝰ a parte totuz intelligit. Uñ & dominꝰ docēs totaliter intelligēda implenit legem.

¶Quintum preceptum.

Non occides manu vel mēte vel cōsensu: nec violētā manū inferes insonti: nec subtrahes auxilium vite/ cui potes & debes dare. Judex quidem non occidit sed lex.

¶Sextum preceptum.

Non mechaberis id est non miscearis alicui: excepto federe matrimonij.

¶Septimum preceptum.

Non furtum facies: nec etiaz rapies aliena.

¶Octauum preceptum.

Non contra proximum tuū falsum testimonium dices. hic phibet omne mēdaciū. Licet quidam male senserint deū tacite concessisse mēdacium quod prodest/ si nulli obest.

¶Nonum preceptum.

Non concupisces domū proximi tui sm Augu. hic phibet cōcupiscētiā rei aliene imobilis.

¶Decimum preceptum.

Non desiderabis vxorē eiꝰ nō seruū/ nō ancillā/ nō bouē/ non asinū: nec omnia q̄ illius sunt. hic autē prohibet concupiscentiaz rei mobilis. secundū cuiscenem vnum est preceptum.

¶De altari faciendo. Capi. xlj.

C Exo. 20.

Adebat autē populus voces & lāpades. & vocē buccine & mōtē fumantē. & stātes procul dixerūt moysi. Loquaz nobis dns ne forte moriamur. Stetit ergo de lōge populꝰ: & moyses accessit ad caliginem. Cui dns ait. Altare de terra facietis mihi. Forte ante cōstructionem altaris portatilis voluit hoc fieri. vel illō portatile erat de terra sicut infra dicemus. Q̄ si altare lapideuz feceris mihi. non edificabis illō de sectis lapidibꝰ. Si leuaueris cultrū tuū super eo polluet. q. d. Nolo q̄ cū instrumēto effusiōis sanguinū edifices mihi sāctū. Inde & nos vnꝰ lapidis altare construimꝰ. Forte phibuit ne sup altare hostie occiderentur. Et addidit. Nō ascēdes p gradꝰ ad altare meum ne reueleꝝ turpitudo tua. Forte nondum antiqui vtebantur feminalibus.

¶De iudicijs. Cap xlij.

Cinceps addidit dominꝰ iudicia quedā ad determinandas lites. Nos quidz nō omnis sed congrua prosequimur sic. Si emeris seruum hebreū qui iaz scilicet seruus nō sit. vij. annis seruiet tibi nisi inbilemꝰ interuenerit septimo egredietur liber & gratis cum quali veste intrauerit. Si habens vxorem cū vxore et liberis exeat. Si dns dederit ei vxorē mulier cū filijs quos fecerit erūt dnī. Q̄ si elegerit seruꝰ manere in seruitute offeret eū dns dijs id est sacerdotibus presentabit & applicabit ad ostiū tabernaculi et pforabit aurē eiꝰ subula. in signū perpetue seruitutis. critq; seruus in seculū id est dū viuet. vel vsq; ad iubileū. Idem enim intelligendum est de ancilla.

¶De famula.

¶Si quis vendiderit filiam suaz in famulam non in ancillam scilicet sed in concubinā quam greci

Exo. 21.

f v moixpheto

Universidad de Deusto
Biblioteca

moirpheto alū moypheten dicūt vij. anno nō egredieť sicut ancillas sz sine precio. Qz esi eā humiliauit dotē vestes z nuptias id est virū ei pudebit p precio pudicitie. Qō si ante. vj. annum displicuerit ei: vēdēdi eā alij potestatē nō habebit nec pudicitie pciū negabit. Qō si interim agnominauerit eaz sibi id est in vxorē duxerit: secūdū q dicit marcia catonis: iuxta legē vxorū faciet ei: nec sine libello repudij egredieť. Si vero nō sibi sz filio eā emerit: in modū pdictū faciet ei pro filio sicut pro se. Si tria ista nō fecerit. i. si nec ipe eā hūliauerit: sine agnominatione: nec eā agnominauerit: nec filio eā acceperit: more ācillaz gratis egredietur: et absq; precio sibi dato.

B Exo. 21

¶ De homicida.

¶ Qui occiderit hominem volens moriat: si vo nolens cōfugiat ad vnā de. vj. ciuitatib⁹ refugij: z ibi salvabit aiam suā: ne occidat a p̄ximis occisi. Et erit ibi donec per iudices ciuitatis ei⁹ ppinq⁹ mortui reconcilieť: vel vsq; ad mortez summi sacerdotis. Tūc em̄ redibit secur⁹ ad p̄pria. Per industriā vero occidēs: etiā ab altari euellatur: qō de ioab factū legit. ¶ Instar vero harū ciuitatū nos habemus loca deo dicata: maiorez tamē immunitatē p̄stant q̄s ille. Salvat em̄ i eis etiā volēs homicida q̄libet fugitiuus. Tū quidā exceptionē faciūt. Si em̄ p homicidio in eccl'ia facto vel furto vel huiusmodi p̄fugiat ad eccl'iā: inde dicūt eū debere extrahi z puniri.

E 3. Re. 2

C Exo. 21

¶ De talione.

¶ Addidit etiā dñs p̄cepta talionis: vbēs reddi animā p anima: oculū pro oculo: dentē pro dente: vulnꝰ pro vulnere: liuorē p liuore: adustionem pro adustione.

¶ De bone cornupeta.

¶ Si bos cornupeta seruū occiderit/lapidib⁹ obruatur: nec carnes eius comedantur. Dominꝰ autez bouis. xxx. siclos argēti reddet domino serui. Aiunt hebrei: ō sic estimatū p̄ciū serui: qz. xxx. generationes egresse sunt de chā: quem noe seruituti addixit.

B Exo. 21

¶ De decimis z primitijs.

D Exodi 22.

¶ Decimas z primitias ne tardaueris offerre. Tū agnū vel hedū. vij. diebꝰ dimittes cum matre sua die. viij. deinceps poteriz reddere.

¶ De septimo anno.

¶ Sex ānis seminabis terrā tuā z p̄gregabis fruges ei⁹. vij. anno eā requiescere facies. Ūñ z dicebat ann⁹ relectionis/vel ann⁹ remissionis: qz i illo nulli licebat exigere debitū aliq̄ nisi eo termino: z si quid i eo anno ex p̄teritis frugib⁹ succreuerit i ea comedēt pauper populi: et q̄ residuū fuerit pauperib⁹: comedēt bestie agri. ita facies i vinea z oliueto tuo. Dū hoc obseruatuz fuit vt ait ioseph⁹ in anno. vj. intātū abū dabāt fruges q̄ sufficiebāt tadvsū septimi z octaui etiā ad sementē.

Additio.
Augu. sup exodum dicit q̄ eo āno seminabāt sed non colligebant.

¶ De tribus solēnitatibus.

¶ Addidit etiā de trib⁹ p̄cipuis solennitatib⁹ anni in quib⁹ voluit sibi apparere oē masculinū sz nō vacuum: de quibus infra dicetur.

B Exo. 23 D

¶ De hedo non coquendo. in lacte matris.

¶ Non coques hedū in lacte matris sue/quod ioseph⁹ exponit sic Non comedes eum infra. viij. die quia adhuc nō differt a lacte. Sācti de chisto exponūt &c. Ne occidas chistum in die conceptiōis sue quod tamē trāsgressi sunt.

C Exo. 23

Additio.
Uel est prophetia: q̄ herodes non occideret chistū infantē: vel q̄ apli non paterētur p̄fluras: nisi p̄ roborati.

sue

sue: z est sensus. Separatū a carne parentū. i. qō per carnalē generationem conceptum z editum est nō comedes coctū cū lacte vel cuz aliquo lacteo caseo. sz vel butyro qō dictū est ꝓpter aues que nō de carne sed de ouis separant. quas in lacte coctas vel cū lacte comedunt. Nec ideo de lacte matris p hibitum dicunt. q̄ in alio lacte liceat coquere. sz quia lac illud paratus possit inueniri cum animali per hoc p̄hibuit de omni lacte. Quidam tamen de his que domino offeruntur dictum intelligunt. quasi non offeras agnum vel edū infra octauum diem. quia nōdum tris. quia z supra dixerat de primitijs agnoruz z decimis. ¶ In fine vero iudiciorum addidit dominus. Si feceris hoc occidam omnem populum ad quem ingredie ris: z p̄mittaz scabrones: z vespas: que fugabunt eos: id est terrorem nominis tui: paulatiz vero eijciaz eos ne redigat terra in solitudinē. z crescant contra te bestie: ponamq; terminos tuos a mari rubro q̄ est ab oriente vsq; ad mare palestinū/quod tirrenuz dicitur: z est ab occidente et a deserto quod est post bethleē: quod incipit post thecuam vsq; ad finum: sc̄z eufraten. que tota regio quandoq; dicta est iudea.

D Exodi. 23.

Additio.
Hoc nūq̄ ad literam factuz legitur: ideo accu leos terrores intellige.

¶ De federe firmato asperssione sanguinis vitulorum. Ca. xliij.

A Exodi. 24.

¶ Uenit ergo moyses: z narrauit plebi iudicia domini. Et dixerūt oēs vna voce. Omnia que locutus est dominus faciemus et audiemus. Quod p̄posuere z inordinate dictum est: p̄signauit futuros transgressores: et in hoc verbo mendaces. Scripsitq; moyses vniuersos sermones dñi p̄ter decalogum: et mane consurgens edificauit altare dño: z duodecim titulos. p duodecim trib⁹ isr̄l: forsan duodecim altaria titulos dixit. Uel potiꝰ vnū ex duodecim lapidib⁹: z i singulis singula nola filioꝝ israel scripsit quasi titulos tribuz duodecim: militeq; iuuenes. s. nadab z abiud/qui futuri erāt sacerdotes z immolauerūt dño pacifica. xij. vitulos. Tulitq; moyses mediam partē sanguinis z misit i crateres vasa. s. viminea cum anfis a cratin quod est conterere dicta. reliquū sanguinem fudit super altare. legitq; volumen federis audiēte ppō. ¶ Qui dixerunt. Omnia q̄ locutus est dñs faciemus. Ipse vero sumptum sanguinem respersit in populū z ait. hic est sanguis federis quod pepigit dñs vobiscum: quasi diceret. Sic peribit vita e⁹: z sanguis ei⁹ fundetur qui violabit fedus hoc: id est pactum inter vos z dom: nū. Sane hoc signū ad cōfirmationē federis huius habuerunt a gentib⁹: q̄ pozcā federis fede lanantes sic confirmabant fede lanandum federis violatorem. Tamē z aliud signum federis terribilius habuerunt iudei ex se. s. effusionez aque: quod fecit Josue z samuel: qz sicut aqua tota funditur: ita q̄ nil remanet in vase. quod non aliq̄ liquores: z etiam ipsa perit fusa in terram: sic penitus cum stirpe sua periret qui solueret fedus.

C Exodi. 24.

¶ De primo ascēsu moysi in mōtem. Cap. xliij.

¶ Hoc facto ascēdit moyses et aarō/nadab/z abiud: z. lxx. de senioribus israel ꝑm p̄ceptuz dñi. vsq; ad termin⁹ mōtis. z viderunt dñm. Et sub pedibus eius quasi opus saphyrinū. z quasi celum cū serenū est. Ūñ nec sup eos qui erāt i castris misit manū suaz. id est non abscondit se ab eis. sed videtes maiestatē dñi. z non ꝑm

leti epulabantur. Et vocauit dñs moysen daturus ei tabulas lapideas iscriptas decalogo. Et assumpto tm̃ iosue trãsiuit terminos dicens senioribꝰ. Expectate hic. s. i castris t vsq; ad terminos. Si quid questiõis natũ fuerit: referetis illud ad aaron t hur. Operuitq; nubes montẽ. iterũq; dimisso iosue i quadã planicie mõtis solꝰ ascẽdit moyses ad caliginẽ. Septimo aũt die vocauit eũ dñs de medio caliginis.

¶ De tabernaculo faciendo. Capitulum. xlv.

D Exodi 24. B Exodi 25.

Egressusq; moyses medium nebule fuit cũ dño. xl. diebus, et xl. noctibꝰ. nec comedẽs nec bibẽs. ¶ Et ait dñs ad eũ. Sume primitias. i. ptiosa quecq; a populo israel: sed ab eo tantum qui vᵗ tronens obtulerit aurum. s. t argentũ, t es hyacinthum t purpurã coccumq; bis tinctũ. i. setã hyacinthini purpurei, t coccinei coloris, t byssum qõ est genꝰ lini egyptij molle t. cãdidũ pilos ḡtis caprarũ t pelles arietũ rubricatas. quas parthicas dicimꝰ: qz parthi sic colorari eas excogitauerunt t pelles hyacinthinas et ligna sethim. Est aũt sethim nomẽ montis t regionis t arboris ꝫ similis est albe spine in foliis. t est lenissimũ lignũ t imputribile. t ieremabile. oleũ quoq; ad lumlaris. aromata in vnguenta. et tymiamata boni odoris t lapides onichinos sardonices t gẽmas. t faciant mihi sanctuariũ. vt habitem in medio eoꝝ. ne sit eis labor recurrere ad mõtẽ hũc. Juxta ñtitudinẽ tabernaculi quod ostendam tibi facies illud ita.

¶ De scemate arce. Capi. xlvi.

B Exodi 25.

Arcaz de lignis sethim facies que hebraice ꝛ beron. Et nota q̃ moyses hoc ordine narrat quio de his q̃ vicerunt in tabernaculo: scõo de tabernaculo: tertio de atrio. Josephꝰ ꝫo ecõtra. Ille ſm ordinẽ cõpositionis/ iste ſm ordinẽ collocatiõis. Lõgitudo arce habebat duos cubitos t semissez. latitudo sit cubitũ t dimidiũ. Et intelligitur cubitus humanꝰ nõ geometricus. Qõ apparet in altari lateranẽsi infra qõ ꝛ esse arca. Etiaz hic josephꝰ vocat cubitum duos palmos. Et ꝛ arca nõ habuisse pedes. t deaurata est intus t foris auro mũdissimo. Et facta ẽ supra cozona aurea: ad modũ sez labij qbñ mẽsis et scacarijs fieri solet. Per vtrũq; latus lõgitudinis bini erãt circuli aurei totũ lignũ penetrãtes. et per eos vectes de lignis sethim deaurati mittebãtur quibus arca ferebaꝫ. nec vnq; extrahebantur. In qua postea posita est testificatio. i. tabule in quibꝰ scriptũ erat testamẽtũ. Tñ queq; ibi reposita testimonia dici possunt. Posita ẽ ibi virga aurea plena mãna in testificationẽ ꝫ panem dedisset eis de celo. Tabule in testificationẽ ꝫ legẽ naturalẽ sopitã in cordibꝰ suscitauerat i scripto. Virga aarõ in testimoniũ ꝫ ois ptãs adomino deo est. Deuteronomiuz i testimoniũ pacti ꝫ dixerãt oia q̃cũq; dixerit nobis dñs faciemus. Ob hoc dicta est arca testamẽti vel testimonij. Ob hoc etiam tabernaculum testimonij dictũ est. t ideo etiã qz causse p̃ fozibꝰ eiꝰ agebant.

¶ De propitiatorio et cherubin. Capitulum. xlvij.

B Exodi 25.

Actũ est etiã super arcam ꝓpitiatoriuz aureũ. i. tabula aurea einsdem lõgitudinis et latitudinis cuiꝰ: t arca vt arcã tegere sufficeret. De spissitudine eiꝰ nõ legit. Hoc idẽ dicebaꝫ oraculũ: qz dñs de loco illo responsa dabat. Responsum aũt diuinum oraculũ dicit: qz oratibꝰ datur. Dicebatur etiam propitiatorium quia

quia exinde loquens dñs propitiabatur populo: vel qz die ꝓpitiationis dicebãt gloriã dñi semper ibi descẽdere. Ex vtraq; vero parte oraculi: scz in duobꝰ angulis anteriozibꝰ positi sũt duo cherubin aurei t ꝑductiles nõ. s. fusiles: sed tussionibꝰ malleoꝝ ꝑducti. Sunt aũt (vt dicit Josephus) animalia volatilia: habẽtia figurã q̃ a nullo hoim est ispecta. hec dixit moyses se in sede dei conspexisse figurata. Cherubi vnꝰ alterũ respiciebat versis tamẽ vultibus in propitiatoriũ: duabus quoq; alis expansis t mutuo se tãgẽtibꝰ velabãt oraculũ alas ex opposito extẽdebãt.

Additio.

Possunt etiã dici ad terram inxta arcam posti. v. cubitis alti vt in templo salomonis actum est postea utriq; ibi in duplũ maiores erant.

¶ De mensa t colũnis. ca. xlviij.

Exo, 25

Temq; ait dñs. Facies t mensam de lignis sethim habentẽ duos cubitos longitudinis t in latitudine cubitũ: t in altitudine cubituz t semissem: spissitudinẽ ꝫo tacet: t sinaurabis eã ex ol pte auro purissimo. Erat autẽ (vt dicit Josephus) hec mensa prime velut delphica: scz appollinis: habens. iiij. pedes q̃ dñr eiꝰ altitudo eranteq; ex medietate partis inferioris rotũdi quasi tibi t tornatiles. Pars superior operis quadrãguli qua si femur erat: in singulis ꝫo pedibus erat annulus aureus: sinuscq; erat in pede vbi annulus missus erat. i. annulis ꝫo vectes aurati q̃bus ferebaꝫ mẽsa. Erat aũt labiũ in ea p circũitũ sicut in arca: t labio affixa erat aurea cozona alta digitis quatuoꝛ: ita q̃ medietas eius sup mensam eminebat: ne suppositа caderẽt ex ea. Altera medietas inferius pẽdebat ad decoꝛez: t erat cozona hec interrasilis id est interpolata celaturis t plano. Erant antez (vt aiunt hebrei) celature ille quasi imagines regũ t prophetice: tot ibi sunt imagines facte: quot futuri erãt reges in hierusalem a dauid vsq; ad sedechiam: tamen Josephus videtur velle non fuisse in ea aliud ladium nisi hãc cozonam interrasilem: id est reticulatam: hinc vero superposita erat alia cozona minoꝛ ista. Sed quanta t quomodo superposita t an plana vel interrasilis nescimus: tamen aureola vocatur. Hebrei dicunt t hãc prophetice additã ad prelignãdã diuisionem regni duo regna. Fuit enim regnũ israel populosi regno inda sed in minus dignum: t ideo aureola suppositа erat: t in minoꝛ Mensa hec ponebatur i tabernaculo ad aquilonem non longe ab aditu.

Additio.

Sicut ariel ezechielis de interrasilis erigebat per aliquod interpositum: sic ariel interpretatur altare holocausti. Vel leo vocat quia altare holocausti omnia vorabat.

¶ De panibus ꝓpõnis. Ca. xlix.

D Exo, 25

Ponebantur sup eã duodeciz panes azymi ꝫ similia: mũdi valde t ponebãt altrinsecus seni: et cõflabãt singuli de duabus decimis ephi quas Josephus duos assarios vocat.

Additio.

Ephus t batus mẽsure sũt duo ruz vel ergo mẽsurabant ephi proueniẽtes de decimis hicyna illincaltera. Vel deciabaꝫ ephꝰ illa que pro decima dabatur: vel sicut lenite primo loco oꝛtur menses

tur mēse: ⁊ erāt ibi immoti vsq; ad sabbatuz ⁊ quēs: tunc illis sublatis: ⁊ toto thure incēso in per altare: non cum alio thure substituebātur. Sublatos vero soli sacerdotes comedebāt: vñ sacerdotales dicebāt. Uel etiā ideo (vt ait Josephus) qz dñs ꝓcepat q; soli sacerdotes panes illos formarēt ⁊ coquerent: ⁊ ponerent in mēsam: ⁊ tollerent: ipsi tñ postq; scz dimites facti sunt: nō obseruauerūt hoc. Dicebant etiam panes ꝓpositiōis: qz ꝓpositi erāt coram dño in memoriā sempiternā duodeci tribuū filioꝝ isr'r. Ut' ponero positi scz p totā hebdomadaz vel i eternū p successionē ponēdi.

¶ De vasis libaminum. Capi. l.

Exo.25 PRecepit ergo dñs preparari ex auro purissimo quatuor gña vasoꝝ ad offerenda libamina: et ab offerentibus sacerdoti: a libando. i. gustando dicta: ⁊ a sacerdotibus domino: a libando. i. fundendo: et ponia super mensam scilicet acetabula: phialas: thuribula: ⁊ ciathos. In h.s vinum qō debebat offerri ꝓidebatur ⁊ pregustabat: vtruz dignū esset offerri an nō. Sed qz in colore ⁊ sapore vinum dignoscitur: dicitur q; pter aureas phiale vitree ibi erāt vñ ⁊ a phialim qō grece vitrū dicitur sic vocabātur: in imo angustę: in superiori parte ample in q̄bus color ⁊ sapor poterat cognosci: ꝙs hebrei scutellas dicūt. Ciathi ꝓ minores ⁊ angustiores erāt ⁊ aurei: cū quibus fundebat vinū super altare ꝓ hostie libamēto. In thuribulis q; etiā mortariola dicebant thus ꝓcognoscebat et offerebat. Similiter ⁊ in acetabulis acetū. Sed quia nūq; aut raro occurrit de oblatione aceti: quidam dicūt acceptabula vbi scilicet ꝓuidebatur a sacerdotibus q; debebant offerri vtrū accepta: id est idonea essent an nō. Postea subdiuidunt acetabula in tria: in phialas in quibus vinū: ⁊ thuribula in quibus thus ⁊ similia et granum: et sal et ciathos in q̄bus oleū. Sumebant em̄ sacerdotes prius de his q; offerenda erant portiunculas quas in huiusmodi vasis ponebant ad pregustandum quasi libando de singulis: que libamina dixit moyses offerenda: id est de offerendis sumenda.

¶ De candelabro aureo. Capitulum. lj.

DRecepit quoq; dñs fieri candelabruz ex auro purissimo ductile. Tamen Josephus fusile dicit. Cuius hastile basi insitum erat ⁊ ferreuz superneſtitum calamis aureis quinq; geniculatis ad modū caune. Ubi aūt calamorum capita inter se iungebantur: capita habebāt tumētia. et inuicem ad modum cyphi quē cuppam dicimus. Jungebantur autē inter se tanq; duo cyphi in modum nucis: ⁊ ex fundo cuiusq; cyphi procedebant flores recurui quasi lilia: ⁊ in ipso fundo iter cyphum et lilia erat sphęrula volubilis sicut in capitibus cathedrā subsunt sphęrule volubiles ⁊ ita cum in hastili essent. v. calami in hunc modum copulati. iij. erāt ibi iuncture: quarū queq; habebat q; cyphos duos sibi iunctos ⁊ sphęrulas simul ⁊ lilia: ⁊ hoc est quod moyses dicit in hastili quatuor fuisse cyphos in modum nucis. Tamen hebreus non dicit cyphos sed nigellatas rotūditates scilicet nigello distinctas. Ex hoc hastili procedebant tria brachia ex lateribus hinc ⁊ tria inde ferrea quorum vnumquodq; superneſtitū erat

sū erat calamis aureis ad modum hastilis. ⁊ in sūcturis cohabant capita calamorum. q; si cyphi in modū nucis cū sphęrulis ⁊ liliis. Et qz in vno q; truor cyphos dicit moyses fuisse: vt vnumq; eoꝝ quatuor calamos habuisse. vt cū quibusdā nō sphęras fuisse in fundo cyphoꝝ vt dictuz est q; in medio planicie cuiusq; calami sphęrula volubilē superpositā. Sic erat cādelabruz ex ferro calamis aureis superinducto factum si fusile fuit. si ꝓ ductile simplicr ex auro fuit et malleis mirabili artificio in hāc formā ꝓductū. Erat aūt (vt dicit Josephus) ex lxx. ptib⁹ cōpositum. i vna base ereta. xxix. nō integri. q; ex duab⁹ ptib⁹ in medio vbi ptes iungebant erat sphęrula suppositā: ne iūcta viderent ⁊ putarent calam⁹ vn⁹. ⁊ rulis. lvij. q̄nq; ptes i basi. vij. lāpadū sedes. Quocūq; vero mō tacapita eōꝝ lia: sup q̄ ponebātur septē ex auro erāt: q̄b⁹ oleū lucernis infundebatur. Erātq; ibi forcipes dicti emunctoria ex auro ad emungēda vel extinguēda licinia. Etiā vascula ex auro erāt ad extinguēdū in aqua q̄ emūgebant: ne tetruz redderēt odorē. dicta extinctoria. Omne pōdus eō⁹ cum vasis suis habuit talētuz auri ad pōd⁹ sanctuarij. Tria em̄ habebat talēta. Minus. l. libraꝝ. qō erat instar mediū. lxx. qō erat ciuiuz. maximū. c. xx. qō erat sanctuarij. Tñ Josephus dicit ipsum habuisse. c. minas: quas hebrei citares dicunt greca ligua interptatū talētū nūcupatur. Positum aūt erat ad austrum contra mensam non recte quidem: sed oblique.

¶ De parietib⁹ tabernacli. ca. lij.

A Exo.26 PRecepit q̄z dñs fieri tabernaculū in hunc modum. Taber naculum erat dom⁹ deo dicata quadrata ⁊ oblonga. trib⁹ clausa parietib⁹ / aquilonari / meridiano / occidētali. liber patebat ētroitus ob orientē: vt sole oriēte radijs eius illustrarek. Longitudo eius erat. xxx. cubitoꝝ: latitudo. x. altitudo. x. In latere meridiano erāt tabule de lignis sethim stātes. xx. quaꝝ vna queq; in lōgitudine habebat cubitos. x. in spissitudine digitos quatuor. in latitudine cubitum ⁊ semissem. Jungebat autē sibi mutuo incastraturę: me rimnia esset ibi aut planicies parietis inequalis. ⁊ erāt inaurate ex vtraq; pte supposite ꝓ singule. duabus basib⁹ argēteis pforatis. i q̄rū foraminibus cardines aurei immittebātur. in vtroq; angulo tabule emittentes sicut i cernijs fieri solet. Tñ augustinus videtur velle Augus. q; vna base esset sub tabulis. ⁊ alte rius supra ꝓ epistilio. sed litera contraria est q̄ dicit q; bine bases singulis tabulis per duos angules summittebantur. Utrum aūt tabule suspense a terra super bases an inter bases ad terram pertingerent. nō legit. Eodē schemate factus erat paries aquilonaris. Ad occidētē vero erāt. vij. tabule per omnia similes alijs ⁊ eodē modo stantes in basibus. Sed cū nō implerent. nisi. ix. cubitos. dimidius cubitus ex vtraq; pte vacuꝰ patebat. ⁊ ideo tabula vno cubito lata secta est per mediū. efficte sunt que tabule semicubitales q̄ vtriq; apposite parietē occidētialijs duobus cōpaginauerūt. que etiā singule duab⁹ basib⁹ immittebātur. Ne ꝙ ventoꝝ impulsu. vel qualibet alia cā parietes cōcutterētur singule tabule habebāt annulos aureos per ordinē velut q̄drates radicibus cōfixos. ꝓ quos vectes per transuersum parietis immissi tabulata firmiter continebant. Erāt aūt vectes de lignis sethim inaurati singuli quinq; cubitoꝝ. immittebaturq; caput vnius vectis in caput alteri⁹ in modum coci. vt ex pluribus sic innexis quasi vnus

vnus vectis immense longitudinis videret: sicut in baculo cãbuce pontificalis eburneo fieri solet. Hoc sane planum esset: nisi dñs addidisset q. v. vectes essent in latere ad aq̃lonẽ: & totidẽ ad austrũ & totidẽ ad occidẽtẽ: qõ mino⁹ p grũ vr. Cum em̃ q̃libet vectis. v. erat cubitor. v. ptẽsi i latere vno. xxv. cubitos tm̃ cõtingebant. Itaq; v. cubiti illi⁹ lateris remanebant intacti. in occidentali vo latere duo tm̃ sufficiebãt. Sũt q̃ dicunt de tribus vectib⁹ superfluis. vnũ supaddit̃ũ. v. vectib⁹ in latere septẽtrionali. & aliũ in australi. & sic qõ illis deerat adimpletũ. Tertiuz vectũ dicũt in duos q̃ positi erãt in duobus angulis parietuz. vt recuruati iuncturas angulor colligarent sicut iũcture angulor in scrinijs strapis ligari solẽt. Sed hoc ex litera cõijci nõ põt. Qz ergo in litera est. v. vectes immitti per tabulas medios a sommo vsq; ad summũ de altitudine parietis intelligi põt. Erat aũt iuxta summitatẽ parietis suprem̃am: vnus ordo vetiũ extẽsus in lõgum p totũ parietẽ: & iuxta summitatẽ iferiorẽ alius ordo in eundem modum. & in media planicie tres ordines: vt q. vetũ est. v. vectes fuisse i vno latere pot⁹ ad numer ordinũ q̃s vectiũ referatur.

Erãt autẽ inyna quaq; tabula quinq; anuli. i⁹ quolibet duor parietũ vectes. xxx. qz v. ordinũ q̃libet vj. vectes habebat i latere occidẽtali. x. vectes bini p singulos ordines. Sunt qui dicunt nõ oẽs vectes eiusdẽ q̃titatis fuisse: sed quilibet vectiũ. v. qui erant in magnis laterib⁹ erãt. vj. cubitor & ita v. sufficiebãt ad ptinẽdũ. xxx. cubitos. x. v. vectes q̃ ad occidentem erãt/ singuli duor cubitor erant.

Additio.

Una tabl'a erat incisa et canata in fronte ex vna pte. filr & altera tabula erat incisa et cana ex altera pte. in fronte vero coniungebantur.

Sed Iosephus loquens de his vectib⁹ ait. vno q̃q; habente magnitudinem cubitorum quinq;.

¶ De distinctione tabernaculi. et vtroq; velo. Cap. liij.

C.D exo.

Tabernaculum hoc distinctum erat in duas partes. posteriorem ps occidentem. x. cubitis ptendebat. & ita quadra erat in longum. f. & in latũ et in altuz. x. cubitor. Hec pars adytum dicebatur: vel sanctũ sanctiũ/ vel sanctuarium sanctuariũ/ vel sancta sanctor. Anteriorem pars ad orientez. xx. cubitis ptendebat: q̃ cõis erat sacerdotibus: & hoc dicebat sanctũ vel sancta: vel sanctuarium. Respectu hui⁹ posterior dicebat sctm̃ sancti: q̃si cõsecutiuũ, sancti: vt dr sc̃m seculi. Vel sanctum sancti. i. sancti⁹ sancto: vt dr. Dñs dñor: vl rex regũ. Ad alterutras vero ptes sepandas posite erãt in medio quatuor colũne de lignis sethim deaurate: capita hũtes aurea: & bases argenteas. Tñ Iosephꝰ dicit quatuor fuisse tabulas ad modum aliar opatas: equalr a seinuicẽ distãtes: iter quas tres anguſti patebant ingressus. Sup capita vo colũnar suppositi erãt duo vectes decẽ cubitor a parietẽ in parietẽ ptensi. in q̃bus p circulos aureos immissum dependebat velũ añ quotuor colũnas extẽsum. quadrum in omni pte. f. decẽ cubitor: vt ex oi parte phiberet aspectũ interior. Erat autẽ velũ factum de byſſo retorta: qõ est genus lini candissimi & mollissimi. & de hyacintho & purpura et cocco bis tincto id est de filis sericis hyacinthini purpurei et coccinei coloris. opere plumario compositum. i. ope acu picto. Pluma enim lingua quadã acus dr. f. egyptiorũ. quor sunt diuerse lingue sicut greco. hoc genus veli vulgo dicitur stratum dr quasi bis stratum. Primo enim fit tela cuiscum acu ope manuali substernunt diuerse picturationes

F.E exo.

turationes. Sũt quidicunt opus plumariũ a similitudine auiũ. quibus superaddita est plumar varietas. Idẽ opus dicit etiã polymitũ a poly qõ est multum p multitudine picturarum. Erat autẽ hoc velum pulchra varietate cõtextũ ex vniuersis (vt ait Iosephꝰ) floribus quos germinat humus: & aliis picturis quas poterãt interserere pictores: preter animalium formas. In egressu vero tabernaculi ãnq; columne erãt de lignis sethim deaurate capita habẽtes aurea. Bases vero eneas: super quas duo vectes vel vnus decẽ cubitor protẽdebatur a pariete in parietez. In vtroq; capite sui vtriq; parieti inserti⁹ ad modũ trabis in domo: a quo dependebat aliud velũ per circulos aureos insertum ad mediũ priozis operatum. Sed scõz Iosephum & sq; ad medietatẽ columnarum depẽdebat: regẽs eas p quinq; cubitos. reliq̃ quinq; vsq; ad terrã ad ingressum sacerdotũ patebant. Sup hoc vo dicit aliam cortinã laneã suppositam vsq; ad terrã ptingẽtẽ tumul⁹ p annulos eã ducẽtib⁹ & retrahẽtib⁹: vt in diebꝰ festis reducta pberet aspectum tabernaculi. In alijs diebꝰ superducta phiberet aspectũ: hoc ne cũ nubilũ videret. Textꝰ em̃ fortis erat & facile laborẽ sustinebat: et in ingressu tẽpli Salomonis simile dicit fuisse appensam. Erat em̃ interiozi sanctuario arca federis cum his q̃ in ea reposita dixim⁹: & cum his q̃ erãt ei suppositа. In ãteriori vo cãdelabrũ ad austrũ mensa ad aq̃lonẽ. In medio aũt velũ nõ longe ab aditu altare aureuz: qõ etiã Iosephꝰ thuribulũ aureũ vocat de quo post dicemus.

¶ De Cortinis & Sago. Ca. liij.

A.B.C exo. 26

Sectũ tabernaculi non concameratum id est recurũ sicut in ecclesijs: sed plano admodum: palestine fuit quatuor operimentis aptatum. Primum operimẽtum fuit cortine de

Primũ operimẽ.

tum de tabernaculũ vocant. q̃ erant facte de quatuor ꝑdictis coloribꝰ ope plumario. Lõgitudo cortine vnius erat. xxviij. cubitor latitudo quatuor quar quinq; mutuo sibi iungebantur & quinq; similiter: vt q̃si due cortine ex quibus sibi coniunctis redderentur. Jungebãtur autem ansulis hyacinthinis: que in vnoquoq; latere cortinar dispositе altera contra alteraveniebãt. et bine anulo aureo colligabãtur sicut ad ornatũ colli fibule argentee vel auree: vtranq; oram capitij solent colligare. Dicit tamen Josephus: anulis aureis et vncinis eas fuisse iunctas. Secundũ operimentum erant saga cilicina. q̃ et vela vel capillatia quandoq; vocantur que de pilis capraz quos capillos quãdoq; dicimus: ad differentiam lane ouium facta erãt. de quibus et cilicia fiunt. Unde et illa saga cilicina dicta sunt: q̃ pro asperitate saga dicebantur. Unde et quosdam pannos asperos sagias dicimus.

Secundũ operimẽtũ.

Additio.

Vel forte exquadratura saga dicta sunt. Undecim militare palliũ a gallis inuẽtũ qr quadrũ erat saguz dictũ est. Quod tamẽ ex aspo fiebat panno contra aeris intemperiem: & potuit dici saguz. Erat autez saga hec. xl. lõgitudo sagiumꝰ habebat cubitos. xxx. latitudo quatuor & erant. v. sibi mutuo iuncta: vt q̃si vnũ sagũ facerẽt & alia ser quasi in vnũ sagũ iuncta. Jungebantur autem anulis aureis insertis ansulis contra se venientibus. Utrum autem singule cortine vel saga sibiinuicem ita copularentur an. vj. cortine sibi consuto filo inseparabiliter inynã cortinaz iuncte erant: & alie quinq; similiter. & ad regendũz tabernacu

lum he dne magne coztine tātum annlis ⁊ āsulis iūgerēt nō elucet.

¶ De mō tegēdi secundū Bedā.

Capitulum.lv.

Incidēs est ⁊ nōde biblia.

QUomodo vero ex his tegebatur tabernaculum videamus prius. Secundum Bedam protendebantur decem coztine sibi copulate per transuersum scilicet tabernaculi. totum operientes tabernaculum: et descendentes per latera vno cubito distabant ex omni parte a terra. Et quia simul iuncte. xl. cubitos implebant: longitudinem tabernaculi: que erat xxx. cubitorum tegebant. Et. v. cubiti dependebant inxta latꝰ occidētale: alij quinq; tantum descēdebāt ante apertūrā que erat ad orientē. Tamen ne incomposite penderent vtrobiq; coztine trāsgredientes duo magna latera tabernaculi vsq; i medium aperture trahebant ibiq; mutuo iungebantur. et similiter in latere occidentis. Et ita ex omni parte tabernaculum erat tectum coztinis vno tantum cubito circa terrā ex oi parte non velato. Superponebant saga similiter p̄ transuersuz: sed quia erant. xxx. cubitorum per latera descendebāt vsq; ad terram. ⁊ ita cubitum coztinis nō velatū ipsa velabant. Sꝫ qz ex transuerso. xliij. cubitos hē bāt cū essent. xj. simul iūcta. ⁊ vnū quodq; erat quatuor cubitorū lōgitudinē tabernaculi. xxx. cubitis tegebāt. de. xliij. qui superant. vij. descendebant ad occidentem. et vij. ad orientem. partes vero sagoꝝ que supererant pendentia iuxta latera duo magna vsq; ad terram ex vtraq; parte reducebātur ad tegendū introitum orientalē. Sed quia. vij. cubiti ex vtraq; parte veniebant in spacio vero introitus decem tm̄ erāt superfluebatur saguz sago. Uel forte in summitate cuiusq; duo cubiti retro plicati consuebantur instar ozarum vestimenti. ⁊ tunc ex equo venientia saga de lateribus in medio introitꝰ copulabātur in eodē loco in quo et coztine: ⁊ similiter in latere occidentis. Propter huiusmodi superfluturaz vel replicationem sagoꝝ dicit Beda primo dixisse dominuz moysi. Sextum sagum in fronte tecti duplices id est dimidium sagū quod excedit coztinas in introitu superfluus vel replicabis. Et post planius addidit quod superest in sagis: id est vnū sagum q̄ amplꝰ est ex medietate eius operies posteriora tabernaculi: id est latꝰ occidentis. Duplicabantur autē ita vt impetum ventorum possent sustinere. et secundum hanc dispositionem tabernaculū ex omni parte tegebatur sagis vsq; ad terram ⁊ nil ex eo videbatur. et tentoriuz quod erat in introitu p̄ciosum. inutiliter ibi erat: ⁊ cū sacerdotes intrabant tabernaculum vel necesse erat attollere saga et coztinas vt subintrarent: vel in medio iungebantur vncinis ⁊ annulis ad introitum eozum dissoluebantur.

Additio.

Nota q̄ ait qui q; cubi. de. ij.

Nō ideo hoc dicit: quin p̄ totaz partem occidentalē simul ⁊ orientalem dependerent quinq; cubiti: sed quia illa pars coztine q̄ depēdebat inlateribus respectu longitudinis tabernacli erat tātum quinq; cubitis: sed respectu latitudinis erat nouem cubitis. Ideoq; cōtingebat quod cum iunctis cubitis hinc et inde superuenientibus etiā in his duabus partibꝰ occidētali. scilicet et orientali. totum tabernaculum: preter vnū cubitum tegere tur.

¶ Josephus aliter. Cap. lv.

Incidēs declaratiuum.

ALia est iosephi dispositio: cui consentit Origenes et videtur proba bilior. Ait enim. x. coztinas sibi mutuo iunctas: vt dictū est a frōte tabernaculi sup introitū extēdi p̄ trāsuersum ⁊ tegere totū tabernaculū: et descēdere iuxta latus occidentis vsq; ad terrā. Introitū vero nō tegi aliqua parte coztinarū: cū prius velū haberet. Similiter ⁊ de sagis totū dicit opiri tabernaculū: excepto introitu. Sed qz duo cubiti sagoꝝ: super sunt coztinis: ex vtraq; pte dicit eos replicari subtus coztinas: ne ventꝰ intrās: inter sagatū: p̄ quo etiā dictū putat. Sextū sagū in frōte tecti duplices: sed ēt mum pars extrinseca tabernaculi nō videbat: nec illud coztinarū qō circa tabernaculuz defluebat. Fruſtra ergo tāti facta videbant. Quocirca forte ex omni pte coztinas tabernaculū ⁊ paxillis ereis colligebātur funes: qz ⁊ paxillos habuisse tabernaculū infra Moyses dicit: ⁊ in modū tecti depēdentis circūquaq; attollebant: vt ⁊ tabernaculū vndiq; videri posset: ⁊ circūiri ab igredientibꝰ sub coztinis.

¶ De pelibꝰ suppositis. ca. lvij.

Operimentū tertiū.

QUocunq; vero modo hec duo operimenta dispo. a fuissent de reliquis duobus non est questio. Sane tertiuz erat operimentum de pelibus arietū rubricatis: q̄ superiora tantum tegentes: ad altera non descēdebāt funibꝰ ⁊ paxillis ereis affixis terre circūligate. Quartum q̄z operimentū in eū dē modū erat superpositū de pelibus arietū hyacinthinis: superposita vero erāt hec duo propter effectū ⁊ imbuum diffusionem. Multos itaq; (vt ait Josephus) stupor habebat a longe. inspicientes: nam colorē eius in nullo putabant differre a celo.

Operimentuz quartū

¶ Quid figurabant predicta.

Capitulum. lvij.

Incidēs declaratiuum.

IN hac cōpositione tabernaculi: patet deum ⁊ nō hominē sic disposuisse: quia (vt ait Josephus:) Singla horū ad formā rerum facta reperiet: si quis absq; inuidia velit hec cōsiderare. Additum em̄ q̄ soli pōtifici permittebat: figurabat celū deoꝝ angelis attributū. Sāctuariū vero quod in duplo erat: terrā ⁊ mare cūctis gressibilibus: sicut ⁊ illa pars cōmunis sacerdotibus erat. Coztine celum sidereū: saga aquas q̄ sunt super firmamētū. Pelles rubricate celū empyreū in quo sunt angeli. hyacinthine celum superius: vbi deꝰ sup oia. Tū in quatuor coloribꝰ veloꝝ dicit Joseph⁹ figurari quatuor elemēta. Per byssum terrā: qz de terra est: ⁊ pmo terreuz ⁊ viridē colorē hz. Per purpurā mare: qz ex cōchis marinis tingit. Per hyacinthū aerē: qz i colore ei similat. Per coccū ignē: qz i colore ei assimilat. per mēsam tps velannuū. Per panes duodecim menses. Per corozon āqua tuor digitorū ānū solarē quatuor tēporū. Per coronā minorem annum lunarē. Per septez lucernas cādelabri septē planetas. Per lxx. eius partes decarmoniam planetarū. scz te q̄ dscz planetaruz hz decez dignitates vel potestates. Quinq; naturales: et quinq; accidētales: in quibus armonice: id est proportionaliter se habent. In cādelabro notatur: quecunq; sub eis sunt ad ipsos tendūt id est motus naturales ⁊ effectꝰ ab eis habent: quod etiam notat ornatꝰ eiꝰ cyphi. i. vasa liquozis aquā: spherule solē spherici: lilia aeres: q̄ solus vitiatur odoribus.

Additio.

Est annꝰ legitimꝰ ē annꝰ vsualis: est ⁊ annus emergēs. Annus leg. a luna tione aprilis incipiēs: vsualis a kal. ianu. icho. Per panes duodecim anse emergēs: q̄ libz die incipiēs.

¶ De altari holocaustoꝝ. C. lix.

A Exod. 27. PRecepit ḋs dñs fieri altare de lignis sethim. Altare hoc dicebatur holocaustī vel holocaustoꝝ vl holocaustomatū. ⁊ posset dici sacrificioꝝ: sed a digniori nomē accepit. Erat aūt in lōgitudine ⁊ latitudine quinq; cubitoꝝ .s. quadrū: ⁊ altitudine triū. cui tāq; nimis alto ad horā ministratiōis aliq̄d apponebāt in q̄ staret minister: qđ impleta ministratiōe tollebat. Altare eīm gradus habere alibi ꝓhibet. Erat eīm cōcauū instar arce sine operimēto parietes lignei. sed operti erāt ere intus ⁊ extra: licet vti nō possent. sicut nec antitoni vel lignā paradisi quodlibet qđ vrēdo fit mūdius. erea ei⁹ siue arula area erat tāq; fundus arce sup quā fiebat ignis q̄ per fenestrā q̄ erat in latere ouētali imponebat. In quatuor angulis superioꝝ erant extra quatuor recurua cornua: i qb⁹ q̄tuor cathene anulis inserebāt. de qb⁹ dependēs craticula erea i modū retis facta vsq; ad medū altaris int⁹ descendebat super quā cremāda i odorē dño ponebant q̄ ignis p circulos craticule ascēdēs de arula ꝓsumebat. Circa ā̄gulos vero inferiores quatuor erāt anuli erei: in qb⁹ vectes ponebātur de lignis sethim operti ere ad portādū altare. De hoc tñ altari ⁊ craticula ei⁹ ambiguitas est: nō solū inter nos verū etiā inter hebreos: ꝑcipue cū hebraica veritas a nr̄a trāslatiōe nil discrepare videat. Nos q̄dē sic habemus. Facies craticulā i modū retis eream: p cuius quatuor angulos erūt quatuor anuli enei quos pones subter arulā altaris: erit⁹q; craticula vsq; ad altaris medium. Hebre⁹ vo sic hz. Facies ei mychar .i. craticulā: fracturam retis enei. ⁊ sup rete ā̄tuor anulos eneos: ⁊ dabis illā fundū are de subtus. eritq; rete vsq; ad altaris mediū. Josephus. aūt sic. Cui suberat craticula i modū retiacu lorū facta. Suscipiebat eīm terra ignē q̄de craticula ferebat. qz basis nō erāt ei subiecte. Cassiodorus tñ senator i pictura quā fecit cui⁹ in expositiōe psalmoꝝ memi nit quatuor pedes i utroq; altari fecit. Proinde videt q̄busdā nō supponi craticie carnes assandas: sed fuisse q̄si vas quoddā i q̄ sederet altare: cui⁹ parieti altitudo altare ambiēs vsq; ad mediū altaris elevata erāt. i cui⁹ angulis sursuz quatuor anuli pēdebāt. p q̄s vectibus insertis altare ipsi insidēs portaretur. Altare eīm nō legit alios anulos habuisse. Sz utrū sepatū esset hoc vas reticulatū ab altari itavt amoueri posset altare ab eo cū velit ⁊ supponi an de ipso altari ope fusili ita fabre factū esset vt quasi oppositū videret: ambiguū est. Super arulā vero altaris quā in medio eius positā dicūt p fenestrā ab oriēte ferrum lignorū imponi asserūt ⁊ super ligna carnes imponi assandas. Ut nō erat ibi arula: sed sup craticulā super positā fiebat ignis. quod velle videtur Josephꝰ in pdictis verbis. Aliꝰ vt nec operimētū nec fundū ipm habuisse: sed parietes tm̄ terra repleri ꝑm q̄ dñs dixit. Altare de terra facietis mihi: i cui⁹ area supiori fiebat ignis: ubi cremāda imponebātur. Et de craticula altari superposita idem sentiunt. Arula vero subter quā craticula posita legit. hebreus areūculā vocat vel fulcū quem in medio parietū altaris fuisse dicit: vsq; ad quē locū altitudo craticule pertingebat.

Additio.

Juxta ꝓdictam opinionē exponit subtervel super. vel sic ordinatur litera: q̄s pones subtus .i. subter quos pones.

Additio.

Hoc ꝑm predictas sententias nō est seruatuz sed mystice

Nota opinio nes.

B Scz supra. 20

De situ altaris ⁊ vasis ei⁹. c. lx.

A Ex. 27 POsituz aūt erat altare ante tabernaculū sub dio nō directe ante introitū: sed aliquanto ad meridiē descēdens: ita vt ante ipm immolātes stātes ad aquilonē i ipm tabernaculū vsq; ad sancta sanctoꝝ inspicere possent. Et qz stabant ad aq̄lonez .i. in altaris latere aq̄lonari: ⁊ ptra meridiem. q̄s legit eos sacrificasse ad aquilonē. q̄nq; ad meridiē. Erantq; in vsus eius lebetes ad colligendos cineres cū abūdabāt ⁊ deportandos q̄ i locū secretū ⁊ mūdū reponebant. ⁊ forcipes ad emundādū ignē altaris. Et fuscinule quas grece creagras dicim⁹. qz inde de cadarus carnes cocte ꝑferebant et patilla quasi patilla a vehemēdo qđ⁹ prune ab hoc altari ad altare tymiamatis deferebantur: ꝑter cacabos ⁊ ollas ad carnes coquē das: q̄ tñ iuxta altare nō coquebā tur. oia vero enea erāt. Hebre⁹ vero sic hz. Facies eius olas: ⁊ eius pallas. ⁊ ei⁹ pelues: ⁊ ei⁹ vncinos ⁊ eius ignium receptacula.

De atrio circa tabernaculum.

Capitulum. lxj.

C Ex. 27 TErat aūt atriuz circa tabernaculū in latere meridiano. c. cubitorum. in aquilonari. c. in orientali vero l. ⁊ totidē in occidēgulū: sed non quadratū. sed in forma altera parte lōgiori. Erātq; in latere australi. xx. colūne: alte. v. cubitis. vestite laminis argēteis. capita habētes argētea cū celaturis cuz basibus eneis. spacio. v. cubitoꝝ iter se distātes: super quas annuli singulis inerāt. ꝑtingebantq; funes ab anulis vsq; ad capita paxilloꝝ: q̄ erāt cubiti vni⁹ magnitudine: ⁊ per singulas columnas i terrā valide fixi: vt atriuz immobile custodirēt: cortina vero de bisso mollissimo. c. cubitorum in lōguz: et v. in latū per columnas dependebat a capite vsq; ad basem diffusa: vt nihil a pariete differre videretur: nisi forte ꝑ aeris intēperie. q̄nq; retro funibus ⁊ paxillis traheretur: vt sub ea tāq; sub tecto reciperet populus. Ineundem modū latus aq̄lonis. xx. colūnas ⁊ cortinā habebat diffusam ab occidente vero decem colūne: ⁊ cortina cubitoꝝ. l. atrium cingebat. In egressu vero ad orientē tres colūne hinc ⁊ inde tres stabāt: ⁊ cortine iuxta has diffuse nihil a prioribus differentes. In medio vero latre eius quatuor erāt colūne in modū portarū: quibus appensum erat velū de quatuor preciosis coloribus: cōtextuz operē plumario: q̄ ad egressum ⁊ ingressum facile attolli ⁊ deponi poterat. Notandum tñ in lōgioribus laterib⁹ fuisse colūnas. xx. inter quas erāt aperture. c. cubitoꝝ ⁊ i duob⁹ minoribus. ix. sed ꝑpter angulares q̄ cōmunes erāt duobus lateribus dicūtur ibi xx. hic vero decem. Et designauit dominꝰ per numerum colūnarum' numerū intercapedinū. Habebat ergo vtrūq; latꝰ magnū. xx. columnas. ix. erodi dicunt lingule: ⁊ qz de caluate ⁊ quasi rotūde in summo ad modum lingue appellat eas ioseph⁹. Credibile etiaz inquit q̄ singulis balibus columnarum inferius esset infixa cauilla. per quā etiā tota columna terre firmiter inhereret.

Additio.

Si in latere meridiano. xx. tm̄ colūne essent cū vnaquaq; distaret ab alia q̄nq; cubitis. cum sint iter eas. xix. interstitia nō habebāt in lōgitudine nisi nonaginta quinq; cubitos. Idē etiaz de latere aq̄lonaris. id est

Universidad de Deusto
Biblioteca

nas.i. xx. sferca pedines. Alia litera. x. colúnas, id est, x. intercá pedines.

¶ De lucernis tabernaculi.

¶ Capitulum. lxij.

Ex. 27. Recepit etiã dñs offerri a filijs israel oleũ olimarũ purissimum: pilocq; tusum, vocem purius est ꝑ nucenm: vel linenm. vel myrtinũ: vl raphaninũ. vt semper arderet ex eo lucerna in tabernaculo testimonij: quã ascẽdebat aarõ & filij eius vespere: & vsq; mane lucebãt suprr cãdelabrũ septẽ lucerne coraz domino: in die vero tres tantum. Lychinus lucerne papyre erat: cincẽdula vero quã nergum dicimus aurea.

¶ De cõibus vestibus sacerdotũ.

¶ Capitulum. lxij.

Ex. 28. Terũ locut⁹ est dñs ad moysen dicens. Applica fratrẽ tuum aarõ & cum filijs suis de medio filioz israel: vt sacerdotio fungantur mihi: faciesq; vestẽ sanctam fratri tuo: in qua sanctificatus mihi ministret. De his sane vestib⁹: quia cõfuse agit hystoria ad euidẽtiã cõgruo ordine prosequamur. Quatuor erãt vestes tã sacerdotibus minorib⁹ quos chaneos vocabãt ꝑ principi sacerdotum: quem arabarchum appellabãt cõmunes: & alie octoz post illas quibus solus arabarchus. i. princeps sacerdotum vtebatur: quibus secũdũ ordinem hunc induebatur. Purificatis prius manibus & pedib⁹ aque. sacerdos induebat machasim: quod ꝑstrictoriũ sonat quod grece braches: latine femoralia dici potest. Eratq; de byssо retorta cõtextum.

Ingredientibus vsq; ad ꝑtem pedibus ascendebat vsq; ad lũbos. ibiq; fortiter stringebatur: & vsq; ad genua tantũ descẽdebat. noster tamen pontifex quingem habet continentiã tantũ sandalijs pedes tegit. ac sic dicatur ei. Qui lotus est / non indiget nisi vt pedes lauet. Secundo byssina syndõe duplici vestiebatur. quod ceteo mone. i. lineũ dicebat. quã nos lineam strictam siue camisiã vel subuculã dicimus: quam moyses abanech appellauit: sed post a babylonijs discẽtes hebrei emissam eã dixerunt. Est autẽ descendens vsq; ad talos: & decẽter corpi coaptata sed manicis brachia valde cõstringens. nastilibus vel nastulis hincinde super humeros capitiũ cõstringẽtibus. Tertio stringebat balteo lato: quasi digitz quatuoz sic reticulato. vt quasi pellis viperea quã in estate exuit videretur cõtexta floribus coccineis purpureis & hyacinthinis. stamen vero tñi byssinũ erat. sumẽs initium cingẽdi a pectore: circũductis lateribus iterũ ante umbilicũ redibat: ibiq; modice stringebatur et vsq; ad tybias depẽdebat ad decorẽ dñi sacerdos nihil operabat. cũ autẽ sacrificabat: ne impediret pẽdẽtes summitates sup lenũ humerũ reflectebat: vnde & forte diuconus quandoq; casulã plicatam eidem humero superponit. Quarto simplicem tyarã gestabat in capite: a cidari pontificali plurimuz differentẽ. Erat enim in modũ pulcalamati vel cassidis modice: mesbaturq; manephei habẽs vittas: q̃ inuolute seruus nectebantur ne facile laberet: habẽs desup aliud velamen

Additio.

Origenes. Fecmozale vestimẽtũ est in quo pdẽda corporis cõtegi & cõtingi solẽt. Et ne turpitudo deflẽtibus femoralib⁹ reueletur: zona femoza cõstringuntur.

Additio.

Id est ꝓtios motus: quos pensus coercere nequit refrenet.

velamen byssinum vsq; ad inferiora barbe descendens: celãs pilei ligaturas & totam capitis superficiem aptatumq; perfecte ne laborante sacerdote rueret.

¶ De põtificalibus indumentis.

Capitulum. lxiij.

Proseq̃tio. p cedẽtiũ

Super hec propꝛijs quatuor vestibus induebat arabarch⁹: quarũ prima tunica erat hyacithyna poderis vel ipodutis dicta. i. talar: quã hebrei⁹ mechir dicit. Eratq; de duab⁹ incisionib⁹ facta cõsuta: sup hũeros: & p latera in modũ dalmatice fetã manicas eiusdẽ colozis hñs assutas capitiũ hñs nõ ex trãsuerso sup scapulas sz in longũ sectionẽ habebat a pectoze vsq; ad medias scapulas: cui aperture ne añr retro turpiter appareret assuta erat vitta q̃ sup scapulas hincinde nastulis astringebat. habebat ãt ꝑ fimbrijs. lxxij. tintinnalia aurea q̃b⁹ erãt imixte totidẽ nastuli quasi mala punica ex hyacitho: purpura & cocco bis tinctio: ita vt post tintinabulũ eẽt malũ granatũ: ãsi interscalari mõ posita vt audirẽt sonus: cũ sacerdos sol⁹ ingrederet vel egrederet sanctuariũ: nõ moreret. Super hãc tunicã videtur ioseph⁹ vel le accingi põtificẽ cingulo predicto quo alij sacerdotes supliciam tunicam. alij nõdũ ipsuz accingi dicunt. sed suu ephot vt super omnia indumẽta ad vltimuz cingerek. Fuerunt⁹ qui dicerent duas zonas habuisse põtificez: primã ad modũ sacerdotũ secundaz super ephot: que due tamẽ ꝑ vno habebãtur indumento.

Additio.

Et si ad ifraz verum non fuit q̃ moreret sacerdos cũ son⁹ nõ auoiebak. tñ allegorice ꝑ hoc datur itelligi q̃ non debent esse mlti sacerdotes q̃ debẽt curã gerere gregis sui. vñ dicit. Ue cani non latranti.

De ephot.

Secũda vestis erat ephot: similis superhũerali grecoz de predictis quatuor coloribus: auroq; contexti sine manicis ad modum colobij: descẽdẽs vsq; ad renes: adeo vt supercigi posset superiorẽ partem tunice hyacinthine tegẽs: inferiorẽ relinquens intactam. Ore vero laterum vncinis & annulis aureis iungebantur: aperturam habens in pectore quadrũ ad magnitudinez palmi in qua logiõ inserebatur: i cuius parte superiori sup vtrũq; humerum infibulati erant auro duo lapides onichini sardonices (ꝑm Josephum) secũdũ. lxx. smaragdi: in quibus erãt sculpta xij. noia filioz israel ꝓncialib⁹ literis: lingua hebrea iuxta ordinem natiuitatis eoz̃. vj. noia seniorum in humero dextro: minorum in sinistro ob recordatiõez filioz israel. Habebat autem capitiũ ex trãsuerso sup humeros fortib⁹ lozis cõtextũ.

Additio.

Jd est ifiz figuris ꝯbus dã notis olbus sunt characteresquidaz vulgo noti: quibus etiã laici in cõputationibus dicunt vti in digitis suis vel ꝓ ninciales lre di cunt egyptioz. ꝙ ꝓpter cohabitationẽ eoz̃ nouerant. Sed siue hoc siue alio mõ itelligas lingua hebrea erant scripta.

¶ Quod legitur samuelẽ et danid induxisse phot aliud erat et ꝓprie ephotar dicebatur & erat lineũ illõ ꝙ mira pulchitudine vermiculatuz. Tertium erat ornamentũ quod hebreus essn: grecus logyon: latin⁹ rationale dicit: quadrangulũ & duplex: ne põdere gemmarũ rumperetur: mẽsurã palmi hñs. s. aperturã sup humeralis iplere suffi-

D
1. Re. 2
C
2. Re. 6

De rõnali.

tiens:er predictis quatuor coloribus cõtertũ ⁊ auro:eodem scemate quo sup ⁊ hũerale. Erãtq; in eo xij. lapides auro firmiter iclusi p quatuor ordines trini in singulis. In primo ordine sardius: topasius smaragdus. In secundo carbũculus. saphirus: iaspis. In tertio ligurius achates: ametist⁹. In quarto crisolitus: onichin⁹: ⁊ berillus. In quibus erant sculpta. xij. noia filioꝝ israel iuxta ordinẽ natiuitatis sue singula in singulis vt gestaret sacerdos memoriale filijs isrl et filioꝝ israel in humeris ⁊ pectore ob recordationẽ triũ quoꝝ vni⁹ populus esset memor: ipse vero duorũ: vt scz populus videns noia patrũ suoꝝ satageret ne avirtute prioꝝ degeneraret. Sacerdos vero vitã et fidẽ patriarcharum meminisset imitari. Memini[illegible]et etiã pplm ex his patribus ortum: sacrificijs et orationibus deo commẽdare. Appellabatur enim rationale iudicij qz scripta erãt in eo hec duo nomina iudicij ⁊ veritas: vel doctrina et veritas. Sane vbi nos habem⁹ pones in rationale iudicij iudicij ⁊ veritatẽ hebre⁹ habet phurim ⁊ thummim. Unde ⁊ sortes in q̃b⁹ iudicij veritatis iquim solet purum dicũt. Tradunt aũt i medio rationalis fuisse lapidẽ q̃drũ: magnitudine duoꝝ digitoꝝ: in quo secũdũ colorũ mutationẽ ppendebãt vtrum deum placatũ haberẽt: an offensum. Josephus dicit sardonicẽ: qui in dextro humero gerebat: cũ sacrificiũ pontificis deo placebat tãto splẽdore micare: q⁹ etiam pcul positis radi⁹ ei⁹ appareret: egressuris vo ad plũ si de⁹ cũ eis esset tãtus fulgor in lapidibus rationalis apparebat: vt omni fieret multitudini manifestũ deoꝝ auxilio deũ adesse: eob id rõnale iudicij nũcupari. Asserit aũt Josephus hũc sardonicẽ ⁊ fulgorẽ sardonicis rationalis cessasse annis ducentis anteq̃s ipse scripsisset: hec cũ deus moleste ferret trãsgressiões legis.

Erant etiã in quatuor summitatibus rationalis quatuor anuli auret: quoꝝ duob⁹ supremis inserte erãt due cathene auree sibijnicẽ cohercẽtes id est obliquate admodũ. x. litere sibi in medio cõiuncte: vt potu⁹ exprimut facturã cathene in qua. 11 macule maculiz cohercẽt pquo hebre⁹ hz plexas operis pplexo ioseph⁹ dicit per fistulas venientes: qõ intexta caldeũ sonat termiatas. i. ad quãtitatem spacij in quo ptendebant factas. q̃ sursum ferebant vsq; ad scapulas pontificis: super quas inserebantur duob⁹ vncinis aureis suphumerali firmiter insertis: duob⁹ vero anulis inferioribus assate erãt due vite hyacithine. q̃ circa latera ducte duob⁹ annulis aureis iter scapulas interebãtur q̃ sub vtroq; sardonice i ephot fixi stabãt vtvtraq; ligatura ephot ⁊ lohiõ sibijnicẽ firmiter cohererẽt. Sup hoc dicit Josephus zonã ex quatuor coloribus ⁊ auro cõfertã: ex vtroq; latere circũ ductaz et iterũ revolutã añ pect⁹ in vtraq; summitate infra pendente: habẽtẽ ex aureis fistulis fimbrias miro decore compositas.

Additio.

Ad hui⁹ cathene silitudinẽ: dicit: m. ftolã a collo ex vtraq; parte dependentes obliquandã in pectore. qõ indesic non fit.

Additio.

Tñ he lre nõ representant sua elementa in illo vole sicut tunc aliquando elementa cetera.

¶ De mitra ⁊ tyara. Capulũ. lv.

Vltimum erat capitis ornamentuz: qõ cõmuni⁹ tyara vel mitra dici põt vel ifula: specialius vo cidaris. Eratq; tyara ad modu[illegible] predicte facta: q̃ cõis erat sacerdotibus: sup quã cõsuta erat alia tota hyacinthina: que circũdabatur aureo circulo trib⁹ ordinibus facto: sup quaz ab occidẽte stabãt flores aurei plãtagini similes ⁊ tpe ad tps. A frõte vero supra stabat flos aureus filis herbe quã greci iusquiamũ dicũt magnitudine digiti vni⁹. In superiori vero planicie tyare ex oi parte i circuitu vsq; ad summitatẽ eius q̃ in acutissimũ deficiebat: cacumẽ particulatum p loca erãt malagranata aurea: cũ spinosis extremitatib⁹ suis fabrefacta. Sup frõtẽ vo pẽdebat lamina aurea: quã petalũ dicũt ad modũ lune dimidie facta q̃ arcuationẽ surs̃ũ habẽs ⁊ in medio anulũ aureũ vncino aureo inserebat: q̃ tyare insert⁹ erat. In qua sculptũ erat agioth adonai. i. sanctũ nomẽ dñi. s. tetragrãmatõ. qõ ieffabile dr. nõ qz dici nõ possit sz qz rẽ ineffabilẽ significat qõ his literz scribit he. ioth. beth. vau. que sonãt principium vite passiõis ihe. qõ est per passionẽ hui⁹ quẽ prefigurat hic sacerdos reinitiabit ⁊re cuperabit vita in adã pdita. Ne vero cũ moueret pontifex: moueretur ⁊ lamina sancta sursum. ligabatur vitta hyacinthina pspicua. celãte vncinũ ⁊ annulũ q̃ circunducta capiti ⁊ ligata i occipite. depẽdentes summitates sup humerũ vtrumq; diffundebat.

Exo. 28. & 39.

¶ De typo vestium. Capit. lvj.

Incidẽs ex positi num. priorũ.

Is vestib⁹ ornat⁹ põtifex imaginẽ totius orbis sup se preferebat. Feminalia essi ⁊ linea stricta. qz bissina erãt terrã figurabant baltei vero quotquot erant circũvolutionẽ occeani tunica hyacithina aera ipo colore pferebat p tintinnabula sonãtes toni truum. per malagranata cornscationes significabantur. Ephot vero sui varietate celum sidereuz. quod aureis coloribus intertextum erat: significat q⁹ calor vitalis penetrat vniuersa. Uno sardonicco solem ⁊ lunã: vel duo hemisperia. xij. sẽme pectoral. s. xij. signa in zodiaco. Pulchre qõ i medio erat rationale appellabatur. Ratione enim cuncta sunt plena: ⁊ terrena adherent celestib⁹. imo ratio terrenoꝝ ⁊ temporũ caloris ⁊ frigoris: ⁊ duplex inter vtraq; tẽperies / de celi cursu ⁊ ratione descẽdit. Cidaris celuz empyreũ: lamina suppositũ deum omnibus presidentem.

Additio.

Quedã eminẽtia ad modum labij.

¶ De cõpositione altaris incensi et loco eius. Capũ. lvij.

Altare incensi.

Post vestiũ cõpositionẽ locutus est dñs ad moysen de mõ cõsecrationis aarõ ⁊ filioꝝ ei⁹ qõ ad ipsam cõsecrationẽ difficultatis de altari aureo prosequẽtes. Factũ est hoc altare ô lignis sethim: habẽs cubitũ lõgitudinis ⁊ alterũ latitudinis: id est quadrũ et duos cubitos in altitudine. Clestitumq; erat auro purissimo. cornua habẽs et craticulam auream et cathenas ⁊ annulos ⁊ vectes aureos instar prioris. vtrum vero arnlaz haberet: an cineres excipere terra: ambiguũ est. Josephus addidit q⁹ per angulos singulos coronas. vj. habebat ex auro purissimo. quod singulariter forte in crodo dictũ est.

A Exo. 10

Additio.

Quedã cõsecrata ita. Faciesq; ei coronã auream p girũ. hoc altare dicebat incẽsũ: id est thus supimponi. vespere vero pro dignitate sacrificij vesptini tymiama. Ceterũ vtrũ hoc altare esset intra sancta sanctoꝝ an in sactuario cũ candelabro ⁊ mensa sancti videntur dubitare. Nec est putandum in dubiũ veniss̃e quin esset in sanctuario. cũ hebre⁹ hoc dicat ⁊ ioseph⁹ plane ⁊ prima positio

sitio tabernaculi facta a moyse innuit: nisi qz Paul⁹ ad hebre. thuribulū ponit aureū intra sctās sanctoꝝ solū modo. Potuit esse sane q̄ in tēplo vbi oia ăpliata fuerūt ⁊ multiplicata p̄ter altare aureū quod erat extra velū: ad quod bis in die necessarium erat ingredi: erat supaddit⁹ thuribulum in aditu: in quo sumus sacerdos pruinas ⁊ tymiama que secum ferebat adoleret: quando ad interiora cōtingebat ipsum penetrare.

Additio.

Origenes i homelia de tabernaculo. Fiunt preterea quedā velaminibus distincta que appellant̄ sancta ⁊ alia nihilominus secundo distēta velamine que dicunt̄ sancta sanctorum. Collocatur intrinsecus arca: supra quā cherubin extensis alis sese inuicē cōtingentibus statuunt̄: ibiq; ex auro velo basis tabula quedā collocatur: que appellatur propitiatorium: sed ad altare aureū incensi. Preterea in exteriori loco candelabrum ponitur aureum in parte australi: vt respiciat ad aquilonē: in parte vo aquilonis mēsa collocatur: ⁊ propositio panum super eā. necnon altare holocaustorum iuxta velamē interius ponitur.

¶ De compositione tymiamatis.

Capitulum. lxvij.

D. E. Exod. 30. DEcōpositiōe vero tymiamatis sctī/locut⁹ est dñs ad Moysen dicens. Sume tibi aromata stactē ⁊ onicha galbanum boni odoris ⁊ thus lucidissimum: equalis ponderis erūt oia ⁊ i tenuissimū pulverē cōtundes ea. Onicha ferē esse ostreola parvula suane redolens magnitudine humani vngvis vñ ⁊ onicha dr: qz onix grece vngvis dicit. Staeten est gūmi qđ fluit de myrrha qđ ⁊ myrrha dicit. Galbanū vero succus est fernle: ⁊ nascit in syria optimū: cartilag. nostraz. s. ⁊ mirr⁹ lignoꝝ: cuius odore fugātur serpētes. Fernla quoq; q̄ ⁊ feniculū in gargano nascit: cuius succus viliꝝ est. Thus vo lucidissimū optimū: qđ masculū dicit: qz instar humani testiculi rotūdū ē. Dicit etiā libanū a libano monte arabie i quo nascit arbor thuris ad aceris qualitatē pplexor intorto vimine. Ex his quatuor fiebat pulvis tymiamatis sctī: phibuit q̄ dñs talē fieri compositionē in vsus hoiz: q̄ si quis simile faceret vt odore eius frueretur periret de populis suis. Inde est q̄ in ecclesia non datur odor thuris benedicti spōte ⁊ sponse. Inde etiam est q̄ oblato thure benedicto sup altare si descēdat thuribulū ad clericos in choro: vel ad laicos alind thus sine benedictione ponēdum est et hominibus offerendum.

¶ De confectione sancte vnctionis.

Capitu. lxix. F. 1 Exo. 30.

VNguētū ēt sctm̄ de quatuor fiebat aromatib⁹. Aroma vero dr qđlibet pigmētū qđ odore suo aeris inficit q̄si aeriomatos. Sumebant q̄dē quingēti siclivirgultoꝝ primi. i. precipue myrrhe. Et est myrrha arbor q̄ grece smirna dicit. v. cubitoꝝ: q̄ est in arabia cui⁹ virgulta arabes exurūt vt melius pullulēt ⁊ fructificēt: ex quoꝝ nitore multos cōtraherēt intolerabiles morbos: nisi fumo storacis occurrerēt. Cinamomi. cc. l. sicli: ⁊ calami torridē casie vo. d. Et ē cinnamomū virgultū indie vel ethiopie duoꝝ cubitoꝝ. dictū quasi cānamomū: qz in modū canne subtiles hz calamos ⁊ replicatos: q̄ fracti spiramentum visibile reddūt. Calamus vero species aromatice iuxta libanū. Casia in agnosis nascitur: crescit in immēsum odorez reddit. Hec redacta in palverē cū oleo oliuarū: cū mensura hin conficiebantur opere vnguētarū: ⁊ dicebatur sanctum vnctionis oleū: vel vnguētū sanctum: de cui⁹ vsu loco suo dicemus. Josephus etiā balsamum apponi dicit.

C Exo. 30

¶ De labio eneo.

Ca. lxx.

LOcut⁹ est iterū dñs ad moysen. Facies ⁊ labium eneum cū basi sua. vas. scz lanatoriuz: qđ etiam inter ōr. qđ erat inter tabernaculū ⁊ altare holocaustoꝝ: in quo missa aqua lauabāt sacerdotes manus suas ⁊ pedes. vestes sūr igressuri tabernaculū ⁊ egressuri: qđ ōr factum de speculis mulierū excubantiū ad ingressum tabernaculi. Forte de sedib⁹ speculoꝝ eneis factū fuit. Vel potiꝰ eo facto in circuitu labij suprem⁹ circūpositus fuerūt specula: in quibus sacerdos videre posset: si vspiam vel in facie vel in veste maculam haberet abluendam.

¶ De redemptione numeratorū.

Capitulum. lxxi.

B Exo. 30

TErumq; dixit dñs ad moysen. Cuz numeras filios israel dabit quisq; pretiuz pro aia sua: ne sit in eis plaga dimidiū sicli iuxta mensuram sanctuarij. Siclus aūt. xx. obolos hz. Xx. annis ⁊ supra dabūt. ab eo ēm tpe ad nomē familie trāsibāt.

B 2. re. 23

Dñes nō addet: ⁊ pauper non minuet. Et hec pecunia ad vsus tabernaculi reponebatur. Hoc in david vindicatū est: qz aliter fecit ꝺ̄ inserat: qz regnās in pace q̄si superbe populū numerauit: et numeratū iuxta p̄ceptū dñi non fecit offerre ⁊ sic in duobus peccauit.

¶ De electione artificum ⁊ dationē tabularum.

Ca. lxxij.

A Exodi. 31

VOcauit etiaz dominꝰ ex nomine. i. nominatiz elegit huius operis summos artifices. beseleel filiū huri de tribu iuda ⁊ ooliab eius socium. sed minus peritum filium Achisamech de tribu dan quos implenit spiritu dei id est scientia ad excogitandum in omne opere fabre faciendo.

¶ Completisq; sermonibus his dedit moysi duas tabulas lapideas digito dei scriptas.

Additio.

Utilitas scriptorum in duobus maxime attēdit. 31. in ppriis noib⁹ ⁊ numeris ⁊ q̄n paralip. fere totus ꝓfluit in his duob⁹ potuit esse vtilis scriptorum: qui cum certum numerum an nozuz beseleel posuisse debuerint incertum pro certo scripserunt.

D Exodi.

A Exodi. 32. 1.

¶ De vitulo conflatili. Ca. lxxiij.

VIdens populus q̄ moyses moraꝝ faceret: dixit ad aarō. Fac nobis deos qui ꝓcedant nos. moysi em̄ ignoramꝰ q̄d acciderit. Excusant se hebrei dicentes. quia eloym nō tm̄ deos sed etiaz dños sonat: ⁊ dicunt eos petiisse duces itineris. Aarō vo ⁊ hur restiterūt. Sed indignat⁹ populꝰ spuēs i faciē hur: sputa⁹ ⁊ tradit eū suffocauit. Uñ timēs aarō ait. Tollite in aures vroꝝ ⁊ liberoꝝ ⁊ afferte ad me. Hoc erat qđ charius ⁊ pretiosius habebāt: putans. qz ornamēta auricie sue nollent afferre. quas cū accepisset formauit ex eis vitulū ꝓflatilē ope fusorio. Forte aliō nō reciperent: qz adorauerūt bouem in egypto. Tradunt quidam aarō placuisse i ignē inaures: ⁊ ide ope demonis cōflatū caput vituli tm̄. qđ tm̄ q̄dā vitulus q̄dā caput vituli vocat: qz in excusationē sui inferi⁹ legit aaron dixisse moysi. Proieci illud in ignē ⁊ egressus ē hic vitul⁹ ⁊ dixit ppls. hi sunt dñi tui israel q̄ te eduxerunt de terra egypti. fecitq; aaron altare coram eo: ⁊ in crastinū indixit solēnitatez manēs surgētes obtulerunt hostias: sedit⁹ ppls mādūcare: et bibere ⁊ surrexerūt ludere. i. adorare. Tunc ait dñs ad moysen. Descende peccauit populus tu⁹. q. d

Infra eo.

beseleel habuisse nisi duos annos ad plus.

Additio.

C Ala. 30

Ala. 30

B Exo. 30

Exo. 30.

Ala. 30

Ala. 30

Ala. 30

sam nam meus. Dimitte me vt deleam eos faciāq; te in gentem magnam. Cui moyses. Queso domine: quiescat ira tua ne dicant egyptij: callide eduxit eos vt interficeret eos in montibus impotēs eis dare terrā quā promiserat. Recordare quoq; seruoꝝ tuoꝝ quib⁹ iurasti dicēs. Terrā hāc dabo seminibus vestris. Placatoq; dño descendit moyses ferēs tabulas ex vtraq; parte digito dei scriptas. Cui occurrit Josue: qui forte singulis diebus in occursum eius egrediebat. Nō est credibile est cū moyse euz ieiunasse. Et ait ad moysen. Ululatus pugne est in castris. Cui moyses. Imo vox est cātantiū. Et appropinquās vidit vitulum z choros: iratus iproiecit tabulas: et cōfracte sunt. Cōbussitq; vitulū et massam redegit in puluerē. quem sparsit in aquā: et dedit ex eo potū filijs israel. Cūq; accusaret aaron qr ppl'z audierat excusans se aarō dixit q̄ supia dicta sunt: dicens se timuisse populū: qr pnus erat ad malū. Videns ergo moyses q̄ ornamētis nudatus esset populus. scilz vel auxilio dei vl' potiꝰ ido latria (quālōgo ante ꝓcepserat) tandē manifestauerat. vel forte videns sibi indicatos a deo sceleris autores p puluerē bibitū qui in barbis eoꝝ miraculose apparuit: stans in porta castroꝝ: z aduocans lenitas ait. Qui dñi est iungātur mihi. Ponat vir gladiū sup femur suū trāsite p mediū castroꝝ. occidat quisq; amicū suū z fratrē quē scilz signatū puluere inuenerit. Et ceciderunt ea die ꝟ fitria milia. Alia trāslatio hz. xxiij. milia. De his oib⁹ q̄ dicta sunt de vitulo tacet Josephus. tm̄ opiniones eoꝝ de mora moysi narrat. Alij esse dicebāt eū a bestijs comestum: alij a dño trāslatū. alij sane mētis cum dño philosophantem.

¶ De prece moysi z minis dei.

Capitulum. lxxiij.

B Exo.32

Altero die locut⁹ est moyses ad populū. Peccastis pessimā maximū. Ascēdā ad dñm si quinero eū deꝑcari. ꝓ vobis. Et cū ascēdisset ait. Obsecro dñe: aut dimitte eis hāc noxā: aut dele me de libro tuo quē scripsisti. Q̄d de impetu animi nō de rōne quidā dictum tradūt. vel ex magna cōfidētia in deū ꝓ impossibile dictuz. q. d. Sicut ipossibile est vt me deleas: sic ero nō posse fieri q̄n dimittas. Augustin⁹ dicit ex ꝙsequētib⁹ ratiocinatiōē debere pcludi. vt. s. q̄s sequitur ꝑmittat sic. Aut dele me: aut dimitte eis. Quē ponitur pro equipolleti sua. q. d. Si nō deles me dimitte eis. Disiunctiua enim vertit in ꝯiunctiuā. destructo q̄ antecedit z manēte q̄ consequitur. Scribi aut deleri de libro vite dicit quis dupliciter vel scōm prescīe tiam vel secundū pñtē iustitiā.

Augustinus

Additio.

Scōm predestinationez paul⁹ erat scriptus in libro vite q̄n per sequebatur ecclesiam.

¶ Cui dom⁹ Qui peccauerit mihi (nisi penitet) delebo eum. q. d. Nō te: quia non peccasti.

B Exo.32

Additio.

Scōm presentē iustitiam iudas erat scriptus in libro vite.

¶ Vade duc populum istum angelus meꝰ precedet te. Non enim ascendam tecum quia populus dure cerviscis est: ne forte disperdant te in via. Tradūt hebrei quia prius deus ipse custos eorum erat. deinceps dedit eis michaelem custodem eoꝝ proprijs: sicut cetere nationes ꝓprios habēt angelos custodes sibi delegatos. ad didit etiaz dñs. Semel ascendam in medio tui: z delebo te. Et est cōminatio captiuitatis Babylonice vel Romane. Et nota ascensum dupliciter dici vel ab inferioribus ad superiora. vel ab occultis ad manifesta: z est sensus. Manifestabo me tibi malo tuo.

¶ De trānslatione prioris tabernaculi.

Capitulum. lxxv.

Audiens hec populus luxit et nullꝰ indutꝰ est cultu suo.

B Exo.33

Depoluitq; ornatum suū a monte oreb. Tolleq; moyses tabernaculū quod commode de priori tabernaculo intelligitur: quod sibi fecerāt. vel ante ipsuz iura tractarent. Quod cuz huc usq; fuerit in radice mōtis vt ꝓpinquꝰ esset dño. voluit dñs a se illud remoueri. z tetēdit illud moyses ex altera parte castroꝝ z lōge a castris. Egrediebaturq; moyses ad illud et plebs stabat in foribꝰ tabernaculoꝝ suoruz: z adorabat pcul. Descēdebatq; colūna nubis. z loquebat dñs cum moyse cernentib⁹ vniuersis facie ad faciē. sicut solet loq̄ homo ad amicum suum. i. manifeste.

Additio.

Et ipsum tabernaculum intrabat moyses cū deo loquens.

Additio.

Quasi auertēs faciē suā ab eis.

¶ Q̄d moyses vidit posteriora.

Capitulum. lxxvj.

Rauitq; iterum Moyses ad dñm. Respice populū tuum

C D

gentē hāc. Tu vt educā populū: Exo.33

cū. Dixitq; deꝰ. Faciesmea prece det te. Ecce iā manus imperrauerat moyses plꝰ notat in facie ꝟ i angelo. Sed qz in facie intellexit moyses aliquē ꝟ similimum deo ꝓmitti / addidit. Si tuipse nō pcedes: ne educas nos de loco isto.

Cui. Dñs. Et ꝟ dū q̄s locut⁹ es faciā: z teipsum nouerenoie. i. ꝓprie et specialiter mihi placuisti. vocabo inomine domini eo ram te. i. faciam me vocari deū z ducem vestrum ex miraculis que faciam: z non ob aliud: nisi quia volo. quia miserebor cui voluero. Cui moyses. Ostende mihi faciē tuā. Cui dñs. Nō poteris videre faciē meā. Non enim videbit me hō z viuet. Stabis in caverna petre. z trāsibo coz̄ā te i gloria mea. Cuā qz nō sustineres ponā manū meā coz̄ā te. Cūq; pertrāsiero tollā manū meā: z videbis posteriora mea: q̄s rōne sititudinis dictū est. Sicut em̄ a tergo visus homo scit q̄ hō sit: iz nō quis ho sit. Ita deū esse mō scim⁹: sed q̄s sit nōdū scim⁹. Potuit esse q̄ in tāta claritate pertranisset dñs: iquā humanus nō sustinuisset aspectus z opposita est nubes moysi. Deinceps cū lōgius abisset potuit a moyse videri. Ad literā hebrei tradūt vidisse eū posteriora hominis et in occipite quasdam ligaturas.

C Roñ.9

¶ De secundis tabulis z gloria vultus moysi. Capi. lxxvij.

Dixit dñs ad moysen. Precide tibi duas tabulas sicut priorum. z scribam super eas verba que habuerūt tabule quas fregisti. In deuteronomio etiam dicitur deus scripsisse. In sequentibus vero dicit. Scribe tibi hec. Et paulo post. Fuit moyses cum dño. xl. diebꝰ z c. z scripsit in tabulis verba federis. x. Potest dici q̄ autoritas scribēdi fuit in dño: ministeriū in moyse. Cumq; excidisset moyses tabulas. de nocte consurgens montem ascendit: z trāseunte dño coz̄ā eo in turbine pronus in terrā adorās: ait. Obsecro vt gradiaris nobiscum: auferasq; iniquitates nostras z possideas nos. Cui breuiter dñs memorauit quedā que etiā predixerat de tribus solennitatibus. de oblatione primitiaꝝ z primogenitoꝝ. Et addidit. Ne cū gentib⁹ terre ꝑmissionis aliquod haberent participiū. Fuitq; moyses secundo cum dño xl. diebus. z xl. noctibus. Panē nō comedit

A Exo.34

B Deu.9.

comedit ⁊ aquã nõ bibit. Cumq descendisset de monte cũ tabulis apparuit facies ei⁹ corrupta: ⁊ ipa ignorabat .i. ra

Jo.2. C Mar.11 C Lu.19. diũ miri splẽdoris ferebant de facie ei⁹ q̃ reverberabãt oculos intuẽtiũ quos gloriam vultus moysi appellat paulus ap̃s poquicq̃ velamẽ sup faciẽ suã cũ loqueret filijs israel. Locut⁹ quoq; est eis ot a q̃ sibi fuerant iperata. Cũq; aũt hec gloria dnr̃averit et vtrũ semel vel pluries hoc acciderit ignoram⁹. Et tradũt hebrei q; adhuc tertio ascẽdit ad dñm: ad impetrãdã ei venie certitudinẽ: ⁊ iterũ fuit cuꝫ dño .xl. dieb⁹ et xl. noctib⁹ ieiunãs. Cũq; redũsset cũ certitudie venie erat nonadies septimi mensis: ⁊ in crastino solẽnitatẽ agentes p̃ venia data afflixerũt suas ieiunãtes. ⁊ deiceps dicta est .x. diesmẽsis hui⁹ dies ppitiatiõis. Qõ si verũ est põt esse q; etiã ecclesia ob hoc tres in ãno p̃ponit quadragenas: iꝫ ob hoc instituũ dicaf: q; tres trib⁹ legunt ieiunasse ḧdra genis. Moyses helias ⁊ Jesus Dñe ꝺo fuerit sine nõ post secũdũ reditũ de ꝑstructiõe tabernacli ꝓcepit eis moyses scõmq; a dño accepat: ⁊ p̃misit de observatiõe sabbatine forte i hoc opeputarẽt sibi licere operari i sabbato.

Additio.

Sicut i christo qñ eiecit de templo vendẽtes ⁊ ementes.

Additio.

Et a .i. die egressiõis eoꝝ ꝺ egypto iãfluxerant hi .xl. dies. Qz deũ habuerit ꝑ pitiã hoc festũ moderni adhuc celebrãt iudei.

Additio.

Nota q; quedã ecclesia tria servat ieiunia ꝓpter moysen heliam iesum. Qz duo dissimilib⁹ servat temporibus. Quedã observat quatuor ꝓpter duo moysi vnũ christi: ⁊ vnum helie: item rum diuersis tẽporibus.

¶ De cõpositione tabernaculi et erectione. Capitulum. lxxviij.

EGressa omnis multitudo obtulit iuxta verba moysi mente promptissima quicquid pretiosius habuit et cum tanta copia q; compulsi sunt artifices voce preconis clamare: ne quisq; vltra offerret. Feceruntq; beseleel et oliab cuncta que sibi fuerãt: ⁊ sicut fuerant imperata. Et ẽm Josephus Omne tempus ad opus faciendum transijt in mensibus. vij. ¶ Omne aurum quod expensum est in opere sanctuarij: vigin ti nouem talentorum fuit ⁊ septingentorum triginta siclorum ad pondus sanctuarij. Fuerunt preterea .c. talenta argenti: ex quibus conflate sunt .c. bases sanctuarij. De mille autem. dcclxxv. facta sunt capita colũnaruꝫ que etiã vestite erant argento. Eris q̃z oblata fũt talẽta. lxxij. mil. ⁊ .cccc. sicli: Obtulerunt autem a .xx. ãnis ⁊ supra. dcij. mil. ⁊ .d. l. ¶ Igitur mẽse primo scõi anni in pria die mensis erexit Moyses tabernaculũ opuiq; nubes tabernaculum: cum lux serena esset: nõ procellosa sed incida: non tamẽ per quã transiret aspectus: sed quasi decebat p̃sentiam dei. Et ad nebule elevationem illius deinceps mouerũt castra: ⁊ ad depositionem deposuerunt: ⁊ dum stabat super tabernaculum: ⁊ ipsi stabãt: eratq; ignis in nocte.

¶ Exoluit hystoria Exodi.

¶ Hystoria leuitici. Capitu. j. Premittitur diuisio vtilis. Ca. ij. De holocaustijs ⁊ mõ offerẽdi. c. iij.

De sacrificijs

De sacrificijs pacificis et salutaribus. ca. iiij.
De oblatione inanimatoꝝ. ca. v.
De hostia pro peccato ca. vj.
Pro peccato sacerdotis. ca. vij.
Pro peccato synagoge. Cap. viij.
Pro peccato principis ca. ix.
Pro peccato anime. ca. x.
De igne igni ⁊ electiõe cineꝝ. c. xj.
De esu adipis et sanguinis prohibito. Cap̃m. xij.
De consecratione summi sacerdotis et minorum. ca. xiij.
De potestate offerendi eis data ⁊ accipiẽdi partes suas. . cap. xiij.
De prima oblatione sacerdotum: ⁊ de igne dato de sublimi. cap. xv.
De morte nadab et abiu. ca. xvj.
De discretione ciborum. ca. xvij.
De purificatiõe puerpere. c. xviij.
De cognitione leprarum. ca. xix.
De purificatione leprosi. ca. xx.
De viro spermatico et muliere emorroissa. Cap. xxj.
De vitula rufa ⁊ hirco apõpeio ⁊ de cineribus aspersion⁹. Ca. xxij.
De purificatiõe imũdoꝝ. c. xxiij.
De personis exclusis a matrimonio. Cap̃m. xxiiij.
Catalogꝰ quorũdã ꝓceptoꝝ. xxv.
De tribus gñibus panũ. ca. xxvj.
De sctimonia sacerdotũ. c. xxvij.
De pena blasphemi. ca. xxviij.
De talione legis. Cap. xxix.
De obseruantia iubilei. ca. xxx.
De benedictionibus et maledictionibus. Capitu. xxxj.
De de decimis ⁊ votiuis. ca. xxxij.

¶ Hystoria Leuitici.

Capitulum. j.

Prefatio.

Tertia distinctio hystorie quam scripsit moyses grece ꝺz leuiticus qz de electione ⁊ ministerio leuitaruꝫ agit latine offerturi⁹ vel sacrificaticius qz de sacrificijs et de his q̃ offrebant ex lege tractat. hebraice ꝺo vagecra: qꝺ sonat ministeriales. Vocauit aũt moyses more hebreorũ qz principijs libroꝝ noiant eos sicut nos officia missarum: ⁊ euangelia: vez cũ dicimus dñica quã cantat. Populus sion. vel legit. Erunt signa in sole ⁊ luna. ¶ Inchoat autẽ sic liber iste. Vocauit autem moysen locutus est ei dñs de tabernaculo federis dicens. Homo q̃ obtulerit hostiã si fuerit holocaustum. ⁊ de armẽtis masculus offeret. Pro autem habetur in hebreo vaiq; enim sonat. ⁊ ietro vocauit

A Leu. i.

Additio.

Moyses hũc librum et duos p̃cedẽtes ⁊ duos cõsequẽtes compositꝫ eos si cut nunc sunt distincti nõ distinxit. imo cum ipe cõposuisset eos totum op⁹ quasi in vnum corꝰ ⁊ volumen redegit. Esdras ꝺo q̃ dictus est vesor scriba ⁊ qui totꝫ bibliothecã babylonijs combustam reparauit: hoc opus in quinq; partitiones diuisit siue in quinq; libros q̃ dicti sunt pentateuchus.

¶ Premittit diuisio vtilis. Cap. ij.

Preambula

HOc videndũ de doctrina ⁊ traditiõe sacrificioꝝ q̃ sequũt quã q̃dã preliba da sunt in hũc modũ. Quinq; ꝓsideranda sunt hic. Sacrificia q̃ deo offerunt̃/ ꝓsone a q̃bus offerunt̃/ tpa qñ offerunt̃ loca vbi offerũt̃/ cause ꝓ q̃b⁹ offerunt̃. Triplex aũt eoꝝ que offerebãtur ritꝰ occurrit discretio. Aut esti erat oblatio de alijs animalib⁹: ⁊ sacrificium dicebat: nec ante. viij. die natiuitatis poterat offerri: nec eadem die mater ⁊ fetus eius. Aut de sicca materia vt simila. pane. thure. ⁊ ꝓprie dicebãt oblatio. Aut de liquidis. vino ⁊ oleo que ꝓprie libamẽ vel libatio dicebat: iꝫ his noibus scriptura quandoq; indifferenter vtitur. ¶ Persone vero offerentium due: anima vel synagoga. Animarum vero alia sacerdos/ alia princeps/ alia priuata: de quibus suis locis dicetur: similiter de locis et tpibus suo loco. ¶ Causa ꝓ quoq;

Oblatio simplex.

Sacrificium.

Oblatio libamẽ.

triplex

triplex erat differẽtia. Offerebant eñ qñq necessario qñq spõte. qñq casu. Necessario aũt vel ex voto vel ex p̃cepto. Sane ex p̃cepto offerebãt p̃mitias frugũ/vuaꝝ fructuũ. Decimas ꝙz eozũdẽ t ĩsuper alaliũ. Primogenita qñq alialia et liberorũ. Oblatiõesq̃t triũ solẽnitatuz ꝛc. i hũc modũ. Wel ãt et fermẽtũ nunq̃z offerebãt dño: tm̃ primitie eoꝝ typ̃s suis offerebãt sacerdoti: ꝙz nil ex eis sup altare ponebãt. Communiter aũt a nullo sacrificio fal deesse debebat: t ideo dicebãt sal federis: qz nõ erat fas hoc trãsgredi. Porro p̃m ordinẽ libri a sacrificijs inchoandum est.

primitie. decime

¶ De holocaustis et modo offerendi. Capitulum. iij.

Prosequit̃ de pti° c. iij. huius. leui.

SAcrificioꝝ alia holocausta alia sacrificia. Et primo de holocaustis videam⁹. Holocausta dicebãtur illa sacrificia q̃ tota incẽdebãtur. Holon eñ totuz: cauma incendiũ dr. Fiebat autem tm̃ in tribus armẽtis. s. t pecudibus. sed tm̃ de ouibus t capris. Et in auib⁹ ꝙz tm̃ in turture t columba. De armentis et pecudib⁹ sic. Offerebat tm̃ masculus anniculus. i. vni⁹ anni vel circa: supra annũ nõ. Unde qñq hostia agnus: qñq aries appellatur. Bos enim supra annum poterat offerri (vt ait Josephus.) Erat quoq; immaculatus. qõ non de macula velleris sed corpis intelligendũ est. i. nõ debile: aut fracto mẽbro: aut papulas habẽs aut scabiez: aut secum: et hmõi.

Additio.

Due erãt primitre. Prime p̃mitie frugũ de spicis confricatis p̃mo die azymorũ. Scõe i panibus i die pẽthecostes.

Additio.

Si erat p̃mogenitũ hois de leuitꝝ ipi tẽplo remanebat/sinaũ redimebatur quinq̃ siclis.

Additio.

Papula est oris infirmitas. q̃ gallice dr lampaſt.

Offerebaturq; p̃to sacerdoti ad ostiũ atrii: vt videret si idoneũ esset ad offerẽdum postea ad ostiuz tabernaculi offerebat dño p manũ impositionẽ sup caput: lotis: prius manibus: qz preter mare sacerdotũ erãt in atrio duo maria: vnũ viroꝝ: t alterum mulieꝝ. Uñ ea loco offerẽdi ab hebreis hostia dicebãt. Gentiles aũt ab hostijs vincẽdis hostiã. t a victꝝ hostib⁹ victimam consueuerãt appellaꝛ. Uictimã p̃o hebreis a vincẽdo dicerunt. qz vinctũ adducebaꝛ ad aꝛa. Oblatã sic hostiam reducebat sacerdos ad altaꝛ hoc austo⁹ t stãs ad actionẽ immolabat eã coram dño ad latꝰ altaris t in ꝓspectu ferõꝝ: fudebat q̃ sanguinẽ eiꝰ circa crepidinẽ altaris in circuitu. Hebreus hz parietem. Josephꝰ limbũ forte labiũ supeminens detractoq; pelle hostie que erat sacerdotis artꝰ i frusta cõcidebat. q̃bꝰ lotis cũ capite pedibꝰ t intestinis adolebat ola super altare in holocaustuz t odorem suauẽ dño. Nõ est credẽdũ q̃ in nidore seu odore carniũ delectaret dñs. ꝙz potiꝰ in re significata t deuotiõe offerentium. Si aũt de auibꝰ fieret holocaustũ fiebat sic. Sed

Additio.

Unde hostia ꝙz hebreos alr̃ gentiles.

Additio.

Victima que cecidit dextra victrice vocatur. Hostibus a domitis hostia nomen hz. Domitis posuit p domãdis metri necessitate.

Additio.

Quedã hostia i molabaꝛ a sacerdote q̃ erat aliꝙ quantulum magna. cuius sanguis effundebatur ad crepidinẽ altaris. Alia hostia q̃ maior erat occidebaꝛ: ita q̃ sanguine eiꝰ aspgebat sacerdos parietes ipsius altaris. Erat autẽ et hostia maxia que sacrificabaꝛ. cuius sanguis effundebatur ab ipo immolante sup cornua ipsius altaris.

Dleu. 1. sic. Sed cũ duo offerrent vt dictũ est p̃mo homo de israel postea sacerdos. ¶ Quomodo ab homine offerebatur auicula: tacet. Forte qz eodẽ modo quo et pecus: forte tãtũ sacerdoti. Offerebatur aũt pullus turturis vel colũbe cui frãgebat sacerdos collũ sola manu. Nõ eñ licebat sacerdotib⁹ ferrũ leuare sup auem. Et retorto collo cum capite sub assellavngue cutez colli vbi fractũ erat rumpebat t fuso sanguine circũ crepidinẽ altaris. vesiculam gutturis t plumas p̃iiciebat ad oriẽtẽ i loco secreto vbi cineres effundebanꝰ. confractisq; assellis mann adolebat eaz super altare in holocaustũ. Et hec erãt munera et simplicia holocausta q̃ voluntarie fiebant. Erant quedã maiora quadã necessitate facta: q̃ et sanctiora quodãmodo: qz totũ incendebaꝰ t pellis t fimus de q̃ bus post dicẽt: quodãmodo mi⁹ digna: qz sup altare non cremabãtur. ¶ Nunc de sacrificijs pacificis et salutaribus prosequamur t volũtarijs.

¶ De sacrificijs pacificis et salutaribus. Capitulum. iij.

De alia tox ob latiõe.

HOrum quedam erant pacifica. quedam salutaria. que ꝙz pro salute dãtur vel cõseruãda offerebãtur. Similiter et pro pace vel ad deuz vel ad homines vel quis ad bonũ pacis fiebãt: cum cuiq; quod suũ erat dabatur scilicet deo et sacerdoti et offerenti. Fiebat autem cũ erat de animalibus de armento tantum: et de pecudibus predictis: de auibus vero non. Sane in modo offerendi ab homine vel sacerdote idem fiebat cum hostia holocausti. Sed in hoc erat differentia: quia hic offerebatur masculus vel femina: t anniculus vel grãdior: imaculata tm̃. Pars vero hostie offerebat dño p̃cerat sacerdotũ reliq̃ offerẽtiũ. De armẽto hec offerebãt dño. Ois adeps (que est pinguedo interiorum) offerebatur. Pinguedo enim supra ꝓ storia

ornẽ animalis aruina vel lardus dicitur. Que carni admixta proprie pinguedo: que in intestinis/ adeps est. Est autẽ triplex adeps vitalium. id est cordis et ventris. Adeps iecoris: id est epatis que reticulũ dicimus: quia inuoluitur ad modum retis. Et est adeps renum. hos tres adipes duosq; rences: id est ilia et renunculos adolebat sacerdos super altare. Eadem etiã de capris dño offerebantur. Si vero de ouibus erat oblatio preter predicta offerebatur dorsa integra: quam lumbum vocant. lxx. Pellis vero erat sacerdotis qui offerebat illud. Armus vero dexter qui dicebatur separationis: et pectus quod dicit eleuationis et quare sic dicebãtur ĩtra dicetur: sedebant in vsus sacerdotum: t lingua cum faucibus vt tradunt: ꝙz in tertu nõ memini me legisse. Forte pectori adherebant: t cum pectore ab alali tollebantur. Unde sufficit nominasse pectus: t his vescebanꝰ sacerdotes in domibus suis: cum vxoribus t liberis et domo tota mundis tantũ etiam que immolabãt causa epuli vel religionis pectus t armuz dabant. Reliqua erant offerentium: et inde epulabantur coram domino in locis ad hoc deputatis: in ipso atrio vel iuxta. Licebat etiam ex his taz, sacerdotibus q̃ alijs edere duobus diebꝰ si quid supererat in die tertiũ cremabaꝛ. Et nota q̃ nullũ alal offerebaꝛ vel i holocaustũ. vel in sacrificiũ sine libamẽtis suis: sed de libamẽtis ppriꝰ infra eritꝰ tractatꝰ.

Additio.

Diuersis modis efficiebãtur mũditactu mortuorum: et multis alijs modis de quibus infra dicetur.

¶ De oblatiõe inanimatoꝝ. cs. v.

SI vero manus hominis animal inuenire non poterat offerebat pro salute vel pace similam farinam: scilicet delica Scolastica. h tissimam

Leui. 2

Leui. 3

Universidad de Deusto
Biblioteca

tissimam: fundens super eā oleū ⁊ dicebatur similā oleata vel oleo fermētata. Thus offerebatur cū ea. Sacerdos aūt totū thus ⁊ pugillū plenū simile oleate: adolebat sup altare memoriale. i. in memoriā offerētis: vt scz dñs memor cēt ei⁹ vel sacerdos ad dñm: reliquū erat sacerdotū. Tradūt hebrei nō semp plenum pugillum offerre: sz pro quantitate simile minus poterat offerri intantum: ꝙ etiā imple to pugillo omnes digitos poterat aperire sacerdos preter medi cum. ⁊ illud tantillum quod remanebat inter illum digitum ⁊ volā sufficiebat. Josephus vero brachmam: vnam offerendam dicit. Si vero sacrificiuz de similā coctū offerebat panes sine fermēto cōspersos oleo coctos in clibano vel in craticula offerebat: ⁊ lagana azima idē latos panes ⁊ tennes non cōspersos: sz linitos oleo. Quidam tamen per lagana: panem coctum in aqua intelligūt: vt sit tertium genus panis a cocto i clibano ⁊ cocto in craticula. Si vero coctum in sartagine offerebat: conspersum oleo et sine fermento erat ⁊ dividebatur minutatim. Ex his oblatis sacerdos memoriale adolebat coram domino: de panibus vnum: ⁊ de fruſtris vnum reliquum erat aaron et filiorum eius ad edendum cum omni domo sua ⁊ equa sorte dibidebat eis. In hebreo preter clibanum tria ponuntur: marchesilis: mahebach: michar. Marchesilis sonat consiliatrix: quod sartagini conuenit propter stridorem et susurrum frixure. Michar rete vel cribrū. Mahebach forte scarnēs potest eē patella: in qua coctio liq̄da fit. Potest etiā esse tertia species sacrificij. i. a salutari ⁊ pacifico ꝓ gratiarū actione vel ꝓ victoria: scz pro aliq̄ bono eventu inopinato. Et p̄t dici fieri casu: vt litvna spēs sacrificij qō fit casu.

Additio.
Dicere vult ꝙ Mahebach potest intelligi tertia species sacrificij.

¶ De hostijs ꝓ peccato. Cap. vj.

POst hostias saluta res precepit dominꝰ de hostijs pro peccato: et pro delicto. Dicitur autem peccatuz grauius: scilicet quod ex industria est factū. Delictum leuius: scilicet quod ex ignorantia. Uel peccatum cū fit quod faciendū nō est. Delictuz quasi derelictū cum non fit qō faciendum est. Et iurta personas peccantiuz erat diuersitas sacrificiorum.

Additio.
Tamen omnia hec sacrificia indifferenter sepe dicuntur sacrificia pacifica.

Additio.
Delictum quoq; specialr peccatum in deum. id est in sanctificata deo. Hoc enim est derelinquere: id est deū relinquere: vel delictum peccatum recognitū.

¶ Pro peccato sacerdotis. ca. vij.

IStinguūtur aūt hic quasi quatuor psone/ sacerdos/ synagoga. i. ppl's princeps alia. Si ꝙ sacerdos q̄ inunctꝰ erat peccabat: delinq̄re faciēs ppl'm faciebat q̄ sequūt. Additū. ē. Qui inūctꝰ. Nō ꝙ oēs inūcti essēt: sz ad dignitatem illoꝝ qui cum essent de genere sacerdotali ꝓpter maculam corporis: nec inungi poterant nec ministrare. Quod etiā additum est faciens populuz peccare forte generale est quia peccatum quodlibet cuiuslibet sacerdotis trahitur in exēplum. Et est dictum ad exaggerationez peccati. Uel

Uel specialiter dictū est: cum scilicet verbo vel aliquo modo populum ad peccādū ꝓuocauerit. Uel sane sicut in hebreo habetur. Si sacerdos q̄ inūctus est peccauerit ad culpā populi: id est ita viliter ⁊ aperte quasi vnꝰ de populo: qō valde indecēs est: tūc inq̄ offerebat ꝓ suo peccato per manus impositionē ad ostium tabernaculi vitulum immaculatuz ⁊ cora altari immolabat eum: hauriensq; de sanguine inferebat illū in tabernāculū: ⁊ intīgēs in eo digitū: aspergebat illā septies ꝙ velū sanctuarij: ⁊ de eodē ponebat super cornua altaris incēsi: ⁊ egrediēs reliquū sanguinis: fūdebat circa crepidinē altaris holocausti ⁊ oēm adipē cū renibꝰ ⁊ renūculus adolebat sup altare: sicut ⁊ de vitulo hostie pacificoꝝ. Pellē ꝫo ⁊ oēs carnes cū fimo cēt efferebat extra castra in locū mūdū vbi cineres effundi solebāt: ⁊ incēdebant ea super struem lignorum.

Additio.
Quia vitulꝰ ꝓpria hostia erat sacerdotum.

¶ Pro peccato synagoge. c. viij.

QUod si omnis turba peri gnorantiā fecerit quod ꝓ mandatū dominī est: offerbāt seniores populi ad ostium tabernaculi per manuum impositionem vitulum: et fiebat de hoc vitulo sicut ⁊ de priori pro peccato sacerdotis. Et orāte pro eis sacerdote propitius erat eis dñs i dnobus tm. Hic innuit differentia inter petm sacerdotis et populi: qz scilicet sacerdos nō ōr peccare p ignorātiā: nō em licet ei ignorare mādata dñi. Iterū qz nō legit ds orare ꝓ sacerdote: qz si percussus fuerit incantatoz a serpente: quis medebit ei. Ecce patet differētia inter holocaustia hec ⁊ predicta: qz ex his nihil erat sacerdotū: totū dño cremabatur: nec mēbra istorū cū capite: pedibꝰ et intestinis lotis ponebantur super altare. Generalis enim erat regula: qz de cuius sanguine inferebat in sanctuariuz: nil ex eo licebat remanere: nec aliq̄d ex eo sup altare adolebatur nisi adeps cū renibus ⁊ renūculis. In mō cēt offerēdi ⁊ numero sacerdotū offerētiū erat differētia. De carnibus em holocausti salutaris fiebant nonē partes quas sup altare ponebāt nonē sacerdotes: q̄q; suā: vnus vero quatuor simꝰ offerebāt: scz caput ⁊ pedes ⁊ iecur ⁊ intestina lota aqua: duo vero sanguinē offerebant vt omnes simul essent duodecim.

Additio.
Hāc eādē regulā habes i apocalipsi et in epl'a ad hebreos.

¶ De hostia ꝓ peccato ꝓncipis.

Capitulum. ix.

SI peccauerit princeps: qui ⁊ chiliarchus ōr vel tribunus per ignorantiā: ⁊ post intellexerit peccatū suū vel p se vel p aliū: offerat ad hostiū tabernaculi p manus impositionē hircū immaculatū. Quo imolato tigebat sacerdos digitū in sanguine q̄ tūgebat cornua altaris holocausti: reliquū fundēs ad basim eius: ⁊ adolebat adipē renes ⁊ renūculos: reliqua erāt sacerdotū. Si qz erat hostia ꝓ petō ⁊ de sanguie ei⁹ tincta cornua altaris holocausti: carnes ei⁹ erāt fetē: ⁊ sanctificabant q̄ ab eis erāt tacta: sed nō q̄libet: imo i genere suo caro carnē: similia similā panis panē: ⁊ si vescebāt eismodi sacerdos vnctꝰ ⁊ mūduꝰ ⁊ nōni si i loco sancto ⁊ non nisi in ea die qua offerebant: si q̄ d residuū esset igne comburebatur. Si vestis pol-

Additio.
Hoc nō propter hoc sacrificium dictum est: cum in eo non cēt similā vel panis sed ad sequētia respicit: scilicet sacrificium pauperis.

Inebatur eius sanguine abluebatur vt nullū remaneret in ea sanguinis vestigiū alioquin vrebat. Vas testeum in quo coquebatur caro: statim frangebatur: eremum defricabatur ⁊ lauabatur aqua.

¶ De hostia pro peccato anime. Capitulum.x.

F Leui. 4.

Cum autē peccabat per ignorātiam anima de populo terre offerebat capraz immaculatā eo modo q̄ alij vel agnū: ⁊ fiebat de hac hostia eodez modo quo ⁊ de hirco principis. Si aūt nō poterat manus eius inuenire pecus offerebat duos pullos turturis vel colūbe: quorū alter offerebatur dño in holocaustū: alter erat sacerdotū: cui⁹tū sanguis ad fundamētū altaris holocausti distillabat: qz p peccato erat: Q̄s si nec auiculas poterat inuenire: offerebat similā decimā partem ephi. nec mittebat in ea oleū aut thus: qz p peccato erat. Cui⁹ memoriale sacerdos adolebat supal tare: reliquū ipe hēbat i munere.

¶ De igne iugi ⁊ electiōe cineꝝ. Capitulum.xj.

B C Leu. 6

Terum locutus est dominꝰ ad moysen. Ignis semper i altari ardebit quē nutriet sacerdos subiciens mane ligna per singulos dies. Et erit ignis ex eodem altari: id est non aliunde sumptus apponetur. Cum vero cineres superabundabāt induebatur sacerdos vestibus quatuor sacerdotalibus quas pretaxauimus: ⁊ tollēs cineres de altari reponebat in peluim iuxta altare: ⁊ depositis vestibus sanctis indutusq̄ alijs forte ad hoc destinatis vl' ēt suis ꝓpriis: cineres efferebat extra castra: ⁊ in loco mūdissimo vsq̄ ad fauillā faciebat cōsumi.

¶ De esu adipis ⁊ sanguinis ꝓhibito. Capitulum.xij.

Hec de oblationibꝰ dicta sufficiant hic. In numeris de oblationibus septē legaliū festiuū legitur: hoc addendo q̄ omnis adeps dñi erat. Adipē ⁊ sāguinē nō comedetis omnino: qđ intelligitur de animalibus oblatis: ppter illud iudei ab omni adipe abstinebant. Sed verius q̄ dominus adipem q̄ debebat offerri in esum prohibuit eis: etiā nominatim adipem bouis ouis: ⁊ capre. Adipē vero morticini vel a bestia occisi cōcessit eis in vsus varios: scilicet vel ad lucernas: vel vnctiones extrinsecas.

D Leui. 7.

Quid q̄ faciunt de adipe animalis: mundi non oblati: nec morticini: nec a bestia capti si dñi est. Forte proiiciūt vel dāt alienigenis ad edēdum. Sed quo modo hoc vel illud faciūt de illo sidñi est. Prohibuit etiā eis dñs omnē esum sanguinis. Josephus ait: qz anima ⁊ spiritus in eo eē me putauit. In quo esus suffocati tantus intelligitur phiberi. Tamē intātum prohibuit esum sanguinis. q̄ etiaz auem vel feraz aucupio vel venatione captaz voluit fuso sanguine in terraz et operto comedi. Et addidit. Jħā anima omnis carnis i sanguine est.

Additio.

Nota qz sic apposuit augustinus hic tamē in dei nōcomedūt adipem mundi animalis scz q̄ offerri nō licet. ceruozuz: scz damularum: ⁊ huiusmodi adipez qui solebat offerri non edūt: sed habēt in vsus varios vsus ad modum adipis morticini.

D Leui. 7.17

Additio.

Vel nomine spiritus dicit quo mediante coniungitur anima corpori quo ēt palpitat caro sine anima. Unde. Benedicite spiritus et anime iustorum dominō.

C Leui. 17

¶ De consecratione summi sacerdotis ⁊ munerum. Capi. xiij.

Iterum precepit dñs Moysi vt initiaret Aaron et filios eius in sacerdotes. Et tūc oēs qui dem filij Aaron cōsecrati sunt: sz non oēs postea de genere ipsius.

A Leu. 8.

D Leuiti. 21.

Cecus enim vel claudus si grādi vel paruo aut torto naso. si gibbosus aut hermosus si iugē scabiem habēs vel impetiginem de semine aaron erat non poterat ministrare nec intrare sanctuariū: vescebātur tū panib⁹ q̄ offerebātur in sanctuario. Tulit ergo moyses iuxta preceptū dñi aarō ⁊ filios eius ve steſq̄ sanctas ⁊ oleū vnctionis: vitulū q̄z ⁊ arietes duos ⁊ canistruz cū trib⁹ generib⁹ azymoꝝ: torta scz panis ⁊ q̄ collyrida ūz: lagano ⁊ crustulo. Est aūt crustulum panis q̄ fere in crustaz induratus est. Et cōgregauit omnē multitudinē ad ostium tabernaculi. Jn electione eius pontificis assensus desiderat plebis. Tradit autem Josephus quia animos populi inclinauit ad sacerdotiū Aaron in hunc modū. Dixit enim qz ipse seipsum dignū sacerdotio indicauerat: tū pro familiaritate quā habebat cuz dño tū qz plurimū pro populo laborauerat: tū qz q̄sq̄ naturaliter amicus sui est: sed dñs dignioꝛē aarō iudicauerat: cū ergo placuisset populo: obtulit dñs aarō ⁊ filios eiꝰ. Cūq̄ lauisset eos aquis fontiuz ⁊ Aaron feminalia induisset: vestiuit eū Moyses. vij. alijs vestibus quas prediximus: fundēsq̄ super caput eius oleum vnctionis vnxit caput eius ⁊ manus: ita q̄ per barbam stillauit oleū vsq̄ in ora vestimēti eius. filios aūt eius vestiuit lineis: ⁊ balteis cingens imposuit eis mitras: ⁊ manus eoꝝ oleo sanctificauit. Liniuit quoq̄ tabernaculū sancto oleo cuz omni supellectili sua. Cumq̄ aspersisset vtrūq̄ altare septies aquis: vnxit illud et omnia vasa eius: labiumq̄ eneuz cum basi sua sanctificauit oleo.

A Leuiti. 8.

¶ De potestate offerēdi eis data ⁊ accipiendi partes suas. Ca. xiiij.

Btuleruntq̄ aaron ⁊ filij eius vitulum p peccato suo super caput eius manꝰ imponētes. Quez cum immolasset moyses: tinxit digituz in sanguine ⁊ tetigit ex eo cornua altaris p girū ⁊ fecit de eo sicut de vitulo pro pctō sacerdotis facienda ꝓdixerat. Obtulerūt ⁊ arietē in holocaustū hostiā scz salutarem. Et fecit moyses de eo sicut de holocaustis salutaribꝰ fieri ꝓceperat dñs. Obtulerūtq̄ p manus impositionē arietis secundū. hostiā scz consecrationis ipsoꝝ. Quē cū immolasset moyses sumens de sanguine tetigit extremū auricule eoꝝ dextre ⁊ pollicez manꝰ dextre: similiter ⁊ pedis dextri. Reliquuz sanguis fudit super altare p circuitū. Adipē vero oēm ⁊ candā: renes q̄z cū renūculis ⁊ armū dextrū separauit. tollensq̄ de canistro collyridā vnā ⁊ laganum vnū ⁊ crustulū vnū oia simul tradidit aarō ⁊ filijs eius. q. d. Accipite ptātē sumēdi hec a ppto. q̄daz ad offerēdū dño. q̄dā ad vsuz vestrū. Qui cū tenerēt eas inter manus: superposuit moyses oibꝰ pectusculū. Uñ ⁊ pectusculū elevationis dictū est: qz olbꝰ suppositum fuit: in signū tñ: qz superior ē oim sapia. Etiā p elevatione offerētū legit sic vocatū. Jn pacificis cēn ⁊ salutaribꝰ armū ⁊ pectꝰ pus elevabāt offerētes coram dño. ⁊ post tradebāt sacerdotibꝰ sicut p parte eis assignatas. Armus vero dexter dicebat separationis: qz in sepatiōe mēbroꝝ hostie ꝓmus ab ea separabat: ⁊ qz i ptē sacerdotū separauit illū moyses tanq̄ ceteris membris dignioꝛē. Tradūt ēn q̄dā q̄ formatio corpis aialis i vtero matris ab humero dextro inchoatur. Tenētes ergo filij aarōis hec in manib⁹: elevauerūt ea coꝝ domino ⁊ tradiderūt ea moysi. q̄ omnia adolenit domino sup altare: eo q̄ oblatio consecrationis esset. Assumensq̄ vnguentum: ⁊ de sanguine

B. C. Leu. 8

Universidad de Deusto Biblioteca

q̄ erat in altari: admiscēs aḡs fontiū aspersit eos ⁊ super vestimēta eoꝝ. Cūq; sanctificati essent i hūc modū: reliq̄s carnes arietis coxerāt añ fores tabernacli ⁊ ibi comederūt eas cū panib⁹ q̄ reliquī fuerūt i canistro: ⁊ q̄d i canistro superfuit ex eis ignis absūpsit. In eūdem modū iterauit singula q̄ dixerāt moyses. vij. dieb⁹: tñ nō vestiuit eos. qz semel induti. vij. dieb⁹ nō deposuerūt vestes sctās: nec de ostio tabernacli sunt egressi. Quidā tñ tradūt prima die ola ut diximus fuisse ꝓsecuta. vj. dieb⁹ cōsecrationis sequētib⁹ oblatiōes q̄tidie iteratas: sed nō vnctionē. Josephus vero dicit ola sicut ⁊ in pma die seq̄ntib⁹ fuisse ꝓsecuta dieb⁹.

¶ De prima oblatione sacerdotū ⁊ igne dato de sublimi. Ca. xv.

A Leu. 9

OCtauo autē die denūtiauit moyses pplo solēnitatē in qua sacerdotes cōsecrati offerri i choas rēt ꝓ se pplo. Jnp̄cedētib⁹ eñ. vij. dieb⁹ vicē sacerdotū habuerat moyses: ⁊ accepta Aarō ⁊ filijs ei⁹. que postea a pplo illi erāt accepturi ⁊ ministrauit altari. In die octauo aggressi sunt ipsi ministeriū ad qō fuerāt ordinati: ⁊ moyses cessauit. Et tradūt quidā die octauā fuisse primā die anni secūdi ex q̄ egressi sunt. Et cū obijcit eis q̄ prima die anni scōi dictū est. s. tabernaculuz erectū aiunt erectionē dici cōsummationē cōsecratiōis eius. Precepitq; moyses igne terrenū amoueri ab altari q̄ usus fuerat his diebus/ qz eo die appareret eis dñs. Congregatisq; filijs israel primo obtulit aarō ꝓ petō suo vitulū: cūius adipem renes ⁊ renūculos imposuit altari igne nō suppositō. cetera cōbussit extra castra. Jmmolauit et ꝓ se hostiā salutarē arietē in holocaustum: ⁊ imposuit altari sz sine igne. Deinceps oblaturus. ꝓ populo sumpsit ab eis hostias quinq;: vitulū ꝓ peccato ppli ⁊ hircū pro petō principis: agnū ꝓ petō anime: bouē in holocaustū: arietez ꝓ pacificis. Tamē in immolatiōe nō nisi tria dr immolasse. hircū ꝓ peccato populi: ⁊ bouē ⁊ arietez ꝓ pacificis. Forte qz pr⁹ ea numerauerat: pro brevitate illa tacuit. Et qz separatiz de peccato synagoge principis ⁊ aie nō agebat ut prius quodlibet triū ꝓ peccato ppli potuit dici oblatū. ¶ Augustinus tñ improbat literā: q̄ dicit quinq; tñ sumpta ⁊ dicit cū illis quinq; sumptū agnū anniculū in holocarpo sim. qō sonat holocaustū fructuosuz. Dicebaturq; holocarposis holocaustum illud q̄ dñs aliquo signo visibili ostendebat sibi gratū esse. Cū autem imposuisset ex his aaron sup altare q̄ adolēda erant dño separauit de pacificis partez sūā armos dextros ⁊ pectora: ⁊ extēdēs manus būdixit populo. Jngressiq; moyses ⁊ aaron tabernaculū: ⁊ egressi iterum benedixerūt populo: ⁊ cū essent oblata sup altare: ⁊ etiam cū eis iuge sacrificium matutinū. egressus ignis a dño deuorauit que erāt super altare: ⁊ seruat⁹ est ignis iste perpetu⁹ usq; ad trās migrationē babylonis nec licuit deiceps ignē appōere alienū.

Additio. Juge sacrificiū vocabatur qō q̄ tidie offerebat. duo. s. agni vn⁹ mane alter vespere.

¶ De morte nadab ⁊ abiu. Capitulum. xvj.

A Leui. 10.

NAdem die nadab et abiu arreptis thuribulis ignem imposuerunt alienum desuper incēsum: offerentes. Egressusq; ē ignis a dño: vel ille qui iam erat in altari: vel alius iterum veniens de sublimi: ⁊ deuorauit. i. extinxit eos. Et ait moyses ad aaron. Hoc est quod dñs dixit. Sanctificabor in his qui appropinquant mihi: id est etiam in his qui mihi ministrant apparebo sanctus non parcens peccatis eorum. Vocauitq; misaelē et elyzaphan filios oziel patrui aaron aognatos eorū: ⁊ ait illis. Tollite fratres vestros extra castra. Et exportauerūt eos sicut erāt induti lineis ⁊ tyaris et sepeliuerūt eos: ita ut ministri altaris sepeliunt induti vestib⁹ ministerij sui. Cū aūt aaron ⁊ reliqui duo filij eius eliazar ⁊ ithamar plāgere vellent fratres suos more solito ꝓ hibuit moyses dicens. Oleuz sanctū est sup vos: nolite capita vā nudare: vestes nolite scindere ne forte moriamini: non exibitis fores tabernaculi. Tamē iosephus aliter dicit quia dū portarēt hostias sup aram quas non prece perat dñs: sz q̄busdam primo vtebātur subito in flāmati sūt nec valuit quisq; eos extinguere. Jussitq; moyses patrē eorū ⁊ fratres portātes corpora extra castra cōsules aarō ⁊ filijs ei⁹ vt tollerēt partes suas de hostijs salutaribus: et oblata pro peccato quoꝝ sanguis nō erat illat⁹ in tabernaculū ⁊ comederēt ea. Et cū quereret hircū oblatū pro peccato principis exitus innentus est. Cūq; irat⁹ moyses super hoc argueret aaron ⁊ filios eius. excusauit se aarō dicēs: Mihi accidit q̄ vides. Ḟsi dicat. Et pturbatiōe animi factū ē hoc.

Additio. Juge sacrificiū vocabatur qō q̄ tidie offerebat. duo. s. agni vn⁹ mane alter vespere.

C Leu. 10

¶ De discretiōe ciboꝝ. Cap. xvij.

A Leui. 11.

REcepit dominus moysi ⁊ aaron vt traderent filijs israel legē de discretione ciboruz. Ad literā eñ dñs cibos hoī concessos eis arctauit propter castrimargiam eoruz: cuius summa sic comprehendi potest. Animaliuz alia viuunt in terra: alia in aquis alia in aere. Jtem q̄ in terra: alia reptilia: que omnia immūda alia latentia: vt talpa/ que de luto nascitur: et hec omnia immunda. Alia gradientia super terraz. De his generalis ē regula. Mūduz tantuz est quod ruminat et findit vngulaz. De piscibus quoq; generalis est regula. Mundus est, tantū habēs squamas ⁊ pennulas. De auibus nominatim expressit que immunde essent. Hoc tantuz de auib⁹ generaliter dictum est. Volatile quod graditur super quatuor pedes im mundū est nisi crura retro habuerit longioza super que saliat. Tāgens morticina eoꝝ lauabit vestimenta sua: et immundus erit vsq; advespez. Etiam si necesse fuerit vt ponet quispiaz eoꝝ mortuū. Superquod cecidrit q̄cq; de morticinis eoꝝ polluet tā vas ligneū q̄ qūlibet vestimētū ad vesperū aqua mundabunt. Vas fictile intra quod cecidrit frangēt. Clibanivel citrope des quas strapas dicim⁹ destruent. Fōtes ꝙ cisterne ⁊ q̄ libet maria ⁊ seminis granum nōduz seminatū tactu eoꝝ non polluuntur.

Mūda

Additio. Ruminat dicit propter porcū: qui tamē findit vngulaz. findit dicit propter camelum: qui ruminat.

De piscibus.

Additio. Ut puta griphꝰ bus. et si quid aliud simile.

De auibus.

Additio. Sicut locuste ⁊ bruchus ꝛopima chus. Opimachus auis est q̄ cum serpētibus pugnat.

¶ De purificatione puerpere. Capitulum. xviij.

A Leuitē. 12.

ADdit quoq; dominus legez purificatiōis mulierum talez. Si mulier peperit masculum immūda erit septē diebus ḣ iij iuxta

Alia immūda

iurta dies separationis menstrue. id est eiusdem immundicie indicabitur cuius est cum separatur a mundis quando patit meostruū. Intantū em̄ immunda est q̄ q̄cq̄d tāgit immūdū reddit cibū: lectuz: vestē: sedē. Uñ non licet alicui cōmunicare ei nec i lecto: nec i cibo. Octauo die circicidebatur puer: post septē dies inquinationis manebat. xxxiij. dies in sanguine purificationis sue: ita vt oēs dies purificationis sue fierēt. xl. q̄ tot diebus dicunt physici carnē masculi formari in vtero. In purificatione vero. xxxiij. diez licebat ei surgere in domo deambulare: sz nō egredi et operari: et tāgedo nō polluebat: et licebat alijs cōicare ei i cibo et i sede: sz nō in lecto. Accedere vero ad tabernaculū nō poterat nisi expletis. xl. dieb⁹. Si vero pareret femina duplicabant priores dies iquinationis et postea dies purificationis vt simul fierent. lxx. q̄ tot dieb⁹ format femina i vtero. Expletis vero diebus purificationis offerebat pro filio vel filia agnum annicalum in holocaustū vel pullum columbe: vel turturez pro peccato: quia in libidine cōceperat: et erat sacerdotis. Q̄ō si nō poterat manus eius inuenire agnum: offerebat duos turtures vel duos pullos columbarum alterum in holocaustum pro puero alterum pro peccato suo: vt pro originali filie: q̄ filio in circūcisione dimissum erat. Hebrei tamen nō habere parvulos peccatū tradunt. Preterhec dicit Josephus primogenitū: redimi d̄n̄ q̄ ficlis.

Additio.

Id est immunda erat duabus hebdomadib⁹. iurta ritum fluxus menstrui.

Additio.

Hec autē oblatio etiam purificatio dicebatur.

Additio.

Augustinus tamen dicit q̄ pro peccato puerop̄ offerebant q̄libet in circūcisione dimissuz plenius tūc dimittebat.

¶ De cognitione leprarū. Ca. xiij.

LEgez quoq; lepre tradidit eis dominus. Sunt autem quatuor genera lepre: in cute: in capillis: in veste in domo. Lepra cutis cognoscit si fuerit in eo alborz. id est pallida albedo: vel pustule vel cicatrix: maxime si fuerit alba vel subrufa: ita quidem si locus lepre humilior sit carne raliqua: vl si mutati fuerint capilli in cādorem: et solito tenuiores. Lepra vero i capillis alopecia dicitur fluentib⁹ capillis. Si in calicio vel recalnatione alb⁹ vel rufus color inēt⁹ fuerit: plaga lepre est. Adducto itaq; leproso ad sacerdotem: sive cuius arbitrio nō excludebat si lepra nō dū ei perspicua fuerat recludebat eū in domo sua septē dieb⁹ Quibus expletis si non creuerit lepra: iteruz recludebat euz alijs. vij. q̄ sinec duz lepra increuerat mūdabat eum: id est mundum indicabat: q̄ scabies erat. Et lauabat homo vestimenta

Additio.

Patet ex his q̄ ō diuersitate lepre dicuntur q̄ nō omnia ad literaz accipi possunt Origc. Inuenimus quinq; species positas de hominū lepra aut in corpore fit cicatrix et signum albedinis: et fit in cute eius corporis contagio lepre: aut efflorens efflorebit lepra: et cōleget omnem cutem cōtagio lepre a capite vsq; ad pedes ei⁹: vel in carnis cute stilicus et sanatiat: et fit in loco ipsi⁹ vlceris cicatrix alba. Aut i carnis cute fit adustio ignis lucida alba aut cū rubore cādida. Quinta species cū viro aut mulieri fit in capite aut in barba contagio lepre. Ultima cum fit in caluicie vel in recaluatione cōtagio leprarubi cunde: que est lepra efflorens in caluitio: vel in recaluatione sua: et mundus erat. Cum vero perspicua erat lepra. separabatur ad arbitriuz sacerdotis. et habebat vestimenta dissuta. i. facilia ad induēdū vel exuendū vel solā vestē extrinsecāvt sic cognosceret. et caput nudū vt posset agnosci: et os veste cōtectū ne fetorē loquēdo diffunderet et habitabat solus extra castra. ita vt a mortuo nihil differre videret.

Additio.

Quedam vestis eratque apertura a capitio vsq; ad vmbilicuz habebat: et quibusdam nastulis clandabat.

Patet vt dicit Iosephus illos irrisibiles q̄ dixerūt moysen lepra factī gatū. et similiū ciectoz ducem factū venisse i chananeā cū eis cū ita quasi immisericors circa leprosos habit⁹ sit: q̄ tūc maxime misericordia indigebat. Lepra ẏo vestis linee vel lanee: vl pellis erat macula albida vel rufa. humilior superficie reliqua: q̄ corrosiua ē q̄ cū apparebat/ p̄sideraba eā sacerdos. Si p̄spicua erat lepra: cōburebat vestis: si dubia recludebat septez dieb⁹. Si creuerat macula adhuc cabat lepre. si non creuerat: abluebat vestis. et recludebat. alijs. vij. dieb⁹. Si adhuc dubia erat: rūpebat illā a solido. Si th iterū alibi macula appebat lepra volatilis erat: et ꝑuerebat vestē. Si ẏo silis macula corrosiua appebat i domo pri⁹ ꝑcipiebat sacerdos oia de domo offerri: cōsideraūsq; vallicula in pariete pallorez vel rubore deformes et humiliorez superficie reliq̄ claudebat ostiū dom⁹. vij. diebus post. quos si inueniret creuisse lepra iubebat eruī lapides leprosos et p̄ci extra ciuitatē et domū radi intus p̄ circuitū et pulnerē rasure spargi extra castra vel extra vrbē in loco immundo. et alios lapides substitui in domo: et luto alio liniri domū. Q̄ō si iterū redierit macula: lepra pseuerans est. et destruet domus. et ligna et lapides et pulnis extra oppidum proijcientur in locum immundum.

Nota.

¶ De purificatione leprosi. ca. xx.

QUod si leprosus mundabatur renocabat ad cōmunē habitationē lic. Ueniebat vsq; ad communē introitū castrorum vel oppidi hns secū duos passeres vnos q̄bus licitū erat vesci lignumq; cedri nū: et hysopuz et vermiculum. filum: scilicet coccineuz. et aquas viuentes in vase fictili ocurrēs q; ei sacerdos: immolabat passerē vnū stillās sanguinē super aquas: aliumq; sz vinū ligās filo coccineo cum hysopo in sūmitate ligni cedri quasi faciēs aspersoriū tingebat illū in aq̄s rubricatis aspgēs hominē septies: dimittebatq; passerē vinū auolare in agruz. Cūq; lauisset hō vestimenta sua radebat oēs pilos corpis sui et lot⁹ aqua ingrediebatur castra ita tū vt maneret extra propriū tabernaculū. vij. diebus iterūq; die septimo rasis oib⁹ pilis corpis etiā supercilijs/ lotisq; vestib⁹ et corpore die vij. tollebat duos agnos i macula tos et onē annicalam. et tres decimas simile cōsperse oleo et olei sextariū: et offerebat ola ad ostiuz tabernaculi. Tūc sacerdos immolabat agnum vnū pro delicto. Et sumēs de sanguine ponebat sup extremū auricule dextre hois: et super pollicē man⁹ dextre et pedis: et de olei sextario mittēs in manū sinistrā: et tingēs pollicē dextrū in eo aspergebat septies cōtra tabernaculū. Reliquū olei q̄ erat in sini-

Leuit. 4.

Additio.

Forte duo erāt genera passerū: quorum vno licitum erat vesci in lege: alterum vero prohibitū W. et hugo dicunt: de quibus non est discretionum. Origc. ōt. Due galline ac cubebat q̄ vine. ei qui mūdabatur et lignum cedrinum: et coccineus coccus. filum scilicet rubeum quo ligabat passerem vinum: et ysop⁹ in ligno cedri.

stra,fundebat sup extremū auricule dextre hois:ꝛ sup pollicē manꝰ dextre ꝛpedis dextri.i.sup sanguinē quē prius infuderat:ꝛ sup caput eiꝰ.Et rogabat sacerdos ꝓ eo faciēs aliquā specialē institutam ad hoc orationē:ꝛ post sacrificiū faciebat ꝓ peccato:ꝛ post immolabat holocaustū cū libamētis suis ponens illud in altari. Et nota q̄ hic propie distinguit sacrificium pro delicto cuius sanguine linit̄ est homo ꝛ sacrificium pro peccato:de quo nihil ei fctm est.Un̄ ꝛ moyses dixit hāc si distinguēs ita pertinere ad sacerdotem hostiā ꝓdelicto sicut ꝛ ꝓ peccato. Cum eīm distinxisset agnū pro delicto:nec distinxisset quod alio rum ꝓ peccato: ꝛ quod in holocaustū fieret innuit in arbitrio sacerdotꝭ eē de agno ꝛ one: vt alterum ꝓ pctō alterū holocaustum facere. q̄ vellet.Q̄s simanus eiꝰ hec inuenire non posset agnꝰ tū pro delicto ꝛ olei sextarīū nō minuebatur:q̄ ex hispuri ficabaꝫ hō vt pꝛiꝰ sꝫ ꝓ one et agno reliquo offerebat par turū aut duos

Additio.

Pro pctō ē quasi loco dictiōis accusatiui casꝰ vnde⁹ sacrificiū pro peccato nō postulasti.

Additio.

Nota q̄ distinguit re ꝙa moyses inter sacrificiū pro delicto ꝛ peccato sꝫ inter delictū ꝛ peccatum nequaq̄ distinguit. Sācti vero distinguūt tripliciter vt sit delictū q̄ fit ꝓ industriaꝫ peccatuꝫ quod per ignorātiaꝫ. Uel delictuꝫ q̄ fit in deum peccatum quod in proximum. Uel delictū in omittendo facienda peccatū in committendo nō facienda.

pullos colūbarum:quorum vnus pro peccato/alter in holocaustū fiebat.Offerebat quoq̄ decimam similē oleate in sacrificium.

¶De viro spermatico ꝛ mnliere emoꝛroissa. Capitulum.xxj.

DEinceps addidit dominus de viro patiēte fluxū seminis: q̄ tūc iudicat hnic vitio subiacere si ꝓ momēta adheserit carni ꝛ cōcreuerit sed̄ humoꝛ seminis: q̄s sꝫ nolēs effūdit ex coꝛruptiōe. Talis mūdus immūdū reddebat q̄s tāgebat:lectū suū:vestē suā:sedeꝫ suā:etiā sagma sup q̄s sedebat.id est straturā asini. Uas fictileq̄ tāgebaꝫ frāgebaꝫ ligneū lauabaꝫ.q̄ tangebat lectū eius:vestē eius aut sedē: vel sup quē ipse saliuā iaciebat:lauabat vestimēta sua ꝛ erat immundꝰ vsq̄ ad vesperū.Cū aūt sanatꝰ fuerat numerabat septē dies post mūdationē sui:ꝛ lotis vestibus ac coꝛpoꝛe in aquis viuētibus mūdus erat.Die autez.viij.offerebat par turturū aut duos pullos colūbaꝫ ꝛ faciebat sacerdos alterū ꝓ peccato:alterū in holocaustū. Eadez lex erat immūdicie ꝛ purificationis de muliere patiente fluxuz sanguis ex moꝛbo. Similer eiusdez immūdicie erat mulier mēstruata. Sꝫ nō purificabaꝫ solēniter.Sufficiebat enim ipsam cū vestib⁹ ablui. Moꝛbide enim immūdicie pro peccato etiā solent accidere:et ideo,p eis ꝛ pro peccato salutare offerebaꝫ:q̄s nō ꝓ mēstruo:q̄ naturale est.Et nota q̄ accedētē ad mēstruataz dicit hic immundum septem diebus. ꝛ purificationē ei cōcedit quod de ignoꝛāter accedente intelligendum est.In fra vtrumq̄ peꝛimēdum dicit. quod dictuꝫ est si fiat ex industria.Nec mirnz quia etiam legitime cognoscentē vxoꝛē:voluit dñs lauare vestē ꝛ oē coꝛpꝰ.ꝛ esse immūdū vsq̄ ad vesperū.Et de vxoꝛe eodem modo.

Additio.

Sagma asini.i. sella eiusdem.

Additio.

Tradūt hebrei q̄ si quis doꝛmierit cū mulieꝛe prima die sui menstrui. Et si puer inde concipitur et vixerit infra decez annos leproꝰ erit. Si vero secūda die mēstrui tūc infra. xx. et sic vsq̄ ad.vij.die.

Additio.

Unde ꝛ mulieri emoꝛroisse a domino dictuz ē postq̄ sanata

B Joā.8. est.Unde ꝛ amplꝰ noli pec.ne d.a.t. cōtingat. Perquod patet quia ꝓ peccato suo mobus ei acciderat.

¶De vitula rufa ꝛ hirco apōpeio ꝛ cineriꝫ aspersionis. Ca.xxij.

B Le.19. ITerum locutus est dñs ad moyseꝫ.Loquere ad aaron ne oī tpe ingrediatur sanctuariuz qd̄ est intra velum in nube appareo sup oraculū nisi fecerit hec que sequuntur non est intelligēdum vt quoties vellet intrare: faceret hec ꝛ intraret sed tantum decima die septembris intraturus:prius tamen hec faceret.Hec dies solennis erat in israel:ꝛ dicebat dies ꝓpitiationis ꝓpter causam predictam. Uel quia agebatur ea die cimis expiationis. sicut dies iouis sētā:q̄ sanctuz chrisma cōficit. Et ꝓ pctis totiꝰ anni cōibus vel ignoꝛatis ea die oblatio fiebat.Dicebat etiaz dies afflictiōis:q̄ ea die ieiunabāt homines ꝛ iumēta.etiā pueri septenes ꝛ agebaꝫ ea die memoꝛia moꝛtuoꝝ.Dicebat etiā dies expiationis:q̄ ea die purificabat totū tabernaculum ꝛ altaria ꝓ sanguinis aspersionē a cōtagiꝭ q̄ ꝓtraxerat

Additio.

Quia defuncti erant. Duo filij Aaron nadab ꝛ abiu cum offerrent ignem alienū ad altare dei erat necesse vt instrueret celesti doctrina aaron quomodo eum ad altare oporteret accedere ꝛ quo supplicationis ritu propitium faceret deum:ꝛ vt caueret de hoc quod acciderat filijs. Propkea debis hec modo prefacta est lex.Iterum locutus est dñs ꝛc.

per annum ex peccatis ministrantiū.Ea die tollebat summꝰ sacerdos de ꝓpio vitulā rufam trimā immaculatā q̄ nō traxerat inguz. Nec turbemur si q̄s vitulus nominet:q̄ in femmino gñe tm̄ intelligendum est q̄ ꝓ pctis fragilitatis offerebatur. Sumebatq̄ ab vniuersa multitudine duos hircos ꝓ pctō:ꝛ arietem in holocaustū. Cūq̄ lauisset se induebatur lineis tantum seōm ritum monotum sacerdotum oblatisq̄ animalibus factaq̄ oblatione vel oratione ꝓpria pro se ꝛ pro domo sua stabat duos hircos in ostio tabernaculi mittebatq̄ sortem super vtrū q̄ sciretur quis esset domini: et quis populi fieret, Nec est credendum quibusdā qui dixerunt ideo mitti sortes vt sciretur quis domino immolādus esset ꝛ quis diabolo mittēdus ei in solitudinē cum peccatis. Lex enim immolare nisi deo nō admittit. Sane cuius sors exibat:domino offerebat illū pro peccato populi.ꝛ forte:hic diceba tur ꝓpie pro peccato. Cuiꝰ sors exibat populo reseruabat viuentē immolābatq̄ vitulam rufam ꝓ peccato suo ꝛ domus sue et tollebat de sanguine hirci ꝛ vitule:et thuribulum plenum prunis.multumq̄ tollens ex tymiamatis:intrabat vltra velum: tantuz imponēs tymiamatis:vt nebla ꝛ vapoꝛ operiret oraculum:ne forte visa maiestate dñi moꝛeretur. Aspergebatq̄ septies digito de sanguine coram propitiatorio ad oriētem. Eodem etiaz numero aspergebat pauimētū. Simili quoq̄ aspersione septena expiabat sanctuariū exteriꝰ et pauimentū. Fundebatq̄ de eodez sanguine super coꝛnua altaris arei:ꝛ aspergebat illō septies digito:expians ita totū tabernaculuz ꝛ altare ab immundiciis filiorum israel:ꝛ a cunctis preuaricationibus eoꝝ:id est contagio quod cōtraxerat politum in medio peccātium tabernaculuz. Nullusq̄ erat cum

De vitula rufa etiaz de ea dicitur.

A Nu.19

endum

cum eo in tabernaculo:cum ipz expiabat.In quem modum etiã semel in anno lauam⁹ altaria vino.
¶Nota quia hic legit sacerdotez egredi de oraculo ad altare:et sic patet:qz erat extra.Nec põt dici eũ egressum ad altare corã tabernaculo.cum dicatur hic ad altare qõ est corã dño.¶Post hãc expiationẽ egrediebaꝫ sacerdos ad hir
A Exo.4 cum viuẽtem:ponensqz vtrãqz manũ sup caput ei⁹:cõfitebatur gñaliter oẽs iniquitates filioz israel ⁊ imprecans eas capiti eius: ponens etiã(vt tradunt quidaz)cartham inscriptam peccatis populi super caput ei⁹:mittebat eũ in desertum: per hominẽ ad hoc paratum. Tradunt hebrei quozũdam paruulos tribualiter ad hoc parari.i.de tribu ad hoc deputata:medicinaliter eis splene subtracto. vt sic expiatus esset popul⁹ a peccatis illius anni:que per ignoranciam vel fragilitatem contraxerat q̃ secũ ferebat hirc⁹.Qui qz emittebaꝫ non rediturus:apõpeius grece:latine emissarius dicebaꝫ.Cuz aũt dedurerat aaron holem cum hirco extra castra redibat ad tabernaculuz testimonij.depositisqz vestibus lineis in quibus expiauerat sanctuarium:⁊ emiserat hircũ: lauabat carnẽ suã in loco sancto ⁊ induebaꝫ vestib⁹ suis sez pontificalib⁹ ⁊ õtiosis.⁊ offerebat arietem in holocaustũ:⁊ adipes vitule ⁊ hirci ꝑ pctõ:reneſqz cũ renũculis.¶Jn hũc modũ ⁊ pontifex euãgelicus in aspersione basilice
Nota. quam dedicat quasi in expiatione lineis ⁊ minorib⁹ vtit indumẽtis. Etiã in sabbato baptismali in consecratiõe fontiũ:⁊ in mersione cathecuminoz:cũ sez transferuntur pctã eoz:vtitur siñib⁹ indumẽtis. Cũ aũt his peractis ad ministrationez accedit altaris põtificalib⁹ ⁊ õtiosis vestibus infulaꝫ.¶Ultiũ aũt ⁊ hircũ de quoz sanguine facta est expiatio ferebãt extra castra;⁊ cõburebãt igni tã pelles ꝙ carnes eoz ⁊ simũ.Proficiebatqz ea sacerdos in ignem qui illa vorabat mutatis prioribꝫ vestibus ⁊ sumptis ꝑpriis:lignũ cedrinũ.hyssopũ.⁊ coccũ bis tinctũ:quia hec i purificationib⁹ valebant:⁊ tũc rediens lotis vestibus et carne sua ingrediebatur castra:⁊ immũdus erat vsqz ad vesperũ.Sz ⁊ ille sacerdos qui remanebat ad ignem vt consumi faceret ossa vsqz ad cinerem:nõ nisi lotis vestibus ⁊ corpore intrabat castra:⁊ immũdus erat vsqz ad vesperũ.Sed et tertius sacerdos qui colligebat cineres reseruans ad aquã aspersionis.nõ nisi lotus intrabat castra:⁊ immũdus erat vsqz ad vesperũ. Ex his cinerib⁹ fiebat aqua aspersionis:qua per totũ annũ purificabantur immũdi.Unde difficile est rõnẽ inuenire cum hic cinis fieret ad purificãdos immũdos:cur illi qui eũ tractabãt vt dictuz est immũdi erant. Cũ ⁊ iudei prius eũ etiã dñs hoc sacramẽtũ quasi sanctissimuz: religiosez victimeappellet.Sz ⁊ qui capruz dimiserat.alias dixerat in desertuz immundus erat.De quo tñ facile est inuenire rõnem:⁊ est verisimile hos cineres factos annuati:vt mõ fit chrisma.Quidaz tñ hebrei dñt eos valuisse et durasse ꝑ plures annos:nec factos nisi cũ deficiebãt.

Additio.

¶De purificatione immundoꝝ.
Capitulum.xxiij.

B leui.17 HJs cineribus purificabãtur immũdi i hũc modũ.Si q̃s tãgebat cadauer hois mortui in tabernaculo/vel agro occisi/aut ꝑ se mortui vel sepulchrũ ei⁹:immũdus erat septẽ diebus.Tabernaculũ in quo mortu⁹ est hõ:⁊ vniuersa q̃ ibi erãt vasa immũda erant septẽ dieb⁹.Tollebatqz vir mundus cineres cõbustionis:mittẽsqz sup eos aquas viuas:tingebat ex eis ysopũ ⁊ aspergebat ex eo die tertio ⁊ septimo tentoriũ:⁊ omnẽ suppellectilẽ:⁊ homines hmõi pactagione pollutos.⁊ lotis vestib⁹ ⁊ corpore mũdi erãt.Si die tertio non fuerat asperſus immũdus die septimo nõ mũdabaꝫ.Si q̃s aũt sic nõ expiabaꝫ peribat de medio ecclesie:qz pollucbat sanctuariũ.i. anima ei⁹ peribat de israel:qz peccabat:⁊ arcebat ab ingressu loci sancti.Sed ⁊ ille qui purificabat immũdũ aqua hmõi:quia tetigerat cineres lauabat vestimenta sua:⁊ immũdus erat vsqz ad vesperũ.De immũdicijs ꝯo quibus erat immũdus homo per diẽ tñ vt ꝓpter illusionẽ,nocturnaz: vel qz dormierat cũ vxore:nõ creditur hominem his cineribus expiatum:sed ad minus de immunditia septẽ dierũ:qz die tertio ⁊ septimo legitur faciẽda expiatio talis.De expiationib⁹ q̃ fiebant cuz muneribꝫ oblatis:vt supra de leproso dictũ est:⁊ de viro spermati co ꝯmuniere sanguinaria:qz legitur eos numerare septem dies et octaua purificari:creditur⁹ die tertia ⁊ septima his aãs expiatos.

Additio.

¶De personis excluſis a matrimonio. Capitulum.xxiiij.

TRedidit etiã dñs filijs israel multitudinẽ ꝓceptorũ recapitulando predicta:⁊ superaddens nonã:de quib⁹ nõ nisi illa perA leui.18 strinxim⁹ q̃ ad intelligẽtiã lectionis sacre scripture sũt necessaria. Sane ꝓhibuit dñs ne hõ ad domesticã sue carnis accederet:nec reuelaret turpitudinẽ eius.i. discooperiret ⁊ traret pudẽda ipi⁹. Jn primoriũ quidẽ parentũ cõiugio propter hominum raritatem solum duas personas excluſit dominus a cõiugio dicẽs. Propter hoc relinquet homo patrez ⁊ matrẽm:id est nec filj matri nec patri filia copulabitur.Sub lege veD Geñ.2. ro plures excepit:q̃ sunt fere.xij. mater:nouerca:sozor:neptis;amita:matertera:vxor patrui:nurus: vxor fratris.Sz hec determinationem recipit: ꝓuigna filia prigni:vel prigne sororvxoris. Pancas tũc exclusit:vt multiplicarentur homines et replerent terrã.Sub gratia plurime excludunt vbi cõtinẽtia locum habet:⁊ est hec prohibitio coniugij.A fornicatione enim omnis mulier excluditur.

Additio.

Si cñi quis habens vxorẽ mortuus fuerit:nõ suscepta inde ꝓle:frater ei⁹ duxit eam ⁊ inde fratri defuncto semen suscitauit.

¶Catalogus quorundam preceptorum. Capitulum.xxv.

C leui. 18 et infra 20. B COitum quoqz cum masculo ⁊ immento sub interminatione mortis ꝓhibuit: ne etiam colligerent spicas vel racemos remanentes: nec grana decidentia: sed relinquerent ea pauperibus terre:nec opus mercennarij retinere vsqz mane:nec accipere personas: diligi amicuz sicut seipsum precepit: vbi.lxx.proximum ponunt. Võnia:auguria:diuinationes obseruari prohibuit:nec agrum seri diuerso semine

Additio.

Diuersa etiam animalia coire facichant vt in deaialnascerek quod plurimũ esset deorum sacrificio cõgruũ: vel eoruz honori dedicatum:sicut mulus de equo et asino marti et cilleno aptus erat.

E 3.Re.1. quã positus est.Salomõ:⁊ delatus ad

tus ad fontem geon ad inungendum. Sed egyptus omnigenorū venerans mōstra deop: z in honore diuersorū deop quos putabat talibus pceesse: diuersa semina in agro: diuersas materias in veste sociabat: diuersos etiā cinnonos capitis diuersis dīis sacrificabat. Un z in pncipio horū pceptorū dixit dñs. Juxta ꝯsuetudinē terre egypti in qua habitastis nō facietis: iuxta morē regionis ad quaz introducā vos non agetis. Addidit etiā spāle preceptum cū intrarent terrā repromissionis: vt auferrēt pputia arborū quas plātarēt. Qō quasi exponēs subdit: poma q̄ germinant immūda erūt vobis. hoc tū non est in hebreo. Et videtur velle q̄ fructus trium primorū annorū immūdus esset z abijciendus: fructus quarti anni sanctus dño: z communis pauperibus: sed in quinto anno z deinceps dīi sui essent z esibiles.

¶ De trib⁹ gñib⁹ panū. Ca. xxvj.

A Leui.24

Ad euidentiā quoq; eoz q̄ dum est sacerdotes habuisse tria gña panum: panes scz sacerdotales: leuiticos z laicos. Sacerdotales erāt panes propositionis qui de publico sumptu fiebāt. q̄s non licebat edere nisi solis sacerdotibus. Panes leuitici qui et offertorij: quib⁹ soli de gñe leuitico vescebantur. Etiam qui ꝑpter maculam nō poterāt ministrare z filia familias: sed nō vxorata: vl vidua vl repudiata: nisi necessitate rediret ad domuz patris: vt esset quasi filia familias. his nō vescebatur aduena inq̄lin⁹ mercēnarius sacerdotis: verna tū vel emptitiꝰ ipsius vesci poterat: laici. i. cōes quibus quicūq; poterat vesci.

Additio.

Aduena gñale nomē est continēs peregrinuz qui tantum pertransit et inquilinum qui cum fit de eadem regione: mansionem tū ꝑducit:

¶ De sanctimonia sacerdotum. Capitulum. xxvij.

Et sctimonia quoq; sacerdotum agens dñs: primo de minoribus sacerdotibus agit: ne ꝓfanarētur in mortib⁹ cinium suoz: nec etiam pncipis populi: nisi tantum super matre z patre: filio z filia: fratre z sorore virgine: ne scilz lanarent vel sepelirent vel plangendo tāgerēt mortuos alios: nec alūs tantū p habitas eis interdixit vxores: sed nec habere cōcubinas: nec in vxorem ducere scortum: nec ancillaz: nec captiuam: nec viduam: nec repudiatam: nec eas que de canonibus z pandocibus. i. apothecis venalibus vitam agunt. Pontificem vero ad nullum omnino mortuum ingredi voluit. Unde z dominus papa nullis exequijs interesse dicitur. Nec vxorē ducere nisi virginem: z tantū de populo suo. Sed nec parochia domini pape muros vibis excedit. In communi ꝯo precepit ne sacerdos in diebus vicis sue cū ministrare deberet vinum biberet: aut oīa quod inebriare potest vt sciret discernere inter sanctum z prophanū: mūdum z immundum: et doceret filios israel legitima terre q̄ locutus erat dominus: z ne sacerdos cederet etiam ad tangenda ea q̄ offerebant filij israel. Patet quoq; si sacerdos euangelicus quotidie ministrat: assiduam debet habere mundiciā. ¶ Addidit quoq; dominus de solennitatibus legalib⁹. Sed q̄ plenius de his in libro numeri diffinitur: et nos ibidem de illis prosequemur. Prima die septembris festum tubaz vel clāgoris p liberationē isaac q̄ cereoz vt. Decima die eiusdē mēsis festū ꝓpiatiōis q̄ cū fecissent vitulū: orāte moyse ꝓpiatus est eis deus. xv. die festū scenophegie: q̄ est festū tabernaculoz: q̄ est festū patris. Cum em patri ascribat potētia magna sunt attribute p. xl. ānos. sz hūt mos ꝓ his in ꝟiū cecidit: vt in hester legitur: q̄ occisuros occiderunt. Enoch q̄ fecit Salomō. Jn vere q̄ zoroba bel. aliq̄s reuersi de babylone. de quo in euāgelio fctā sunt encenia tria. i. dedicatiōes. Jn autūno babel. aliq̄s reuersi de babylone. Jn hyeme q̄ fecerūt machabei nia in hierusalem z hyems erat.

1 Leui.

F Hest.9
H 3.re.8
3.reg.5
H 2.Macha.8.
Jo.x.c.

¶ De pena blasphemi. ca. xxviij.

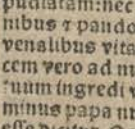

Ece aūt egressus filius mulieris israelitis q̄ peperat de viro egyptio inter gnatus cū viro israelita blasphemauit nomē dei israel maledicens ei quem ad moysen reclusit in carcerez donec ꝓ hoc ꝑ sciuisset dīm qui ait ad moysen. Qui maledixerit deo suo oēs q̄ audierint ponēt manꝰ suas super caput eius: quasi ꝓ ipsuz testificantes: et eductū extra castra oīs multitudo lapidabit eum: sive civis sit aut aduena.

Leui.24

2

¶ De talione legis date. ca. xxix.

D Exe.24

Ubintulit q̄q dñs de talione: vt qui lederet hominem in eūdē modū lederet quo leserat eū. s. vt redderet alam pro ala oculuz pro oculo: dentem pro dente fracturam ꝓ fractura: linorem ꝓ linore: adustionem ꝓ adustione. Nota: q̄ talio non erat in iniurijs rerum: sed in lesione tantum corporum: q̄ furta restituebantur in duplū vel quadruplū. Determinabatur q̄q talio per necessitatem: vt ledēs mulier virum in virilibus: puniebatur manu. q̄ virilia non habet z vir ledēs mulierem pregnātem vt faceret abortiuum nondum animatum: mulctabat pecunia. Incertū est autez vtrū talio extenderet vsq; ad indicem: vel circa iniuriatū tm̄ haberet locū. Qō ꝯo iniuriatus sine iudice posset vlcisci: forte ide haberi potest q̄d ciuitates refugij fugiebat homicida nō volēs: ne interficeret a ꝓximis occisi. Nota.

Additio.

Septē festa iudei habuerunt. Sabbatuz neomeniā pētheco stē: pascha: festū tubaz: festū ꝓpiatiōis scenophegiam.

Num.29.

¶ De observatione iubilei anni. Capitulum. xxx.

Dixit etiam dominus de observatiōe iubilei: qui septimanam hebdomadaz annoz: sequebatur. ad cuius pfectionem septem annis precedentibus (vt tradunt quidaz) in singulis neomenijs clangebāt tubis. z. vij. diebus continuis ante ipm̄ solennizabant clangentes tubis. In libro tamen Numeri legitur q̄ clangerēt tubis. vij. mēse. x. die in vniuersa terra. In hoc iubilei anno omnes distractiones: rerum ad pristinos redibant possessores preter domos que erant in vibus muratis quas tamen primo anno venditionis venditor redimere licebat: exceptis domibus leuitarum que in quocūq; essent loco in iubileo redibāt. Eodem anno requiescebat terra et debita eodem anno serui liberi dimittebātur. Nam licet essent contributes tamē voluit eos dominus seruitij schismate castigare propter transgressiones legum. Josephus dicit quia in iubileo conueniebat vendi tot agri et emptor: et reputantes fructus et expensas in agrum factas: fructibus exuberasse cōpertis venditor recipiebat agrū. si vero expense trāscenderunt: hoc q̄d deerat recipiebat emptor: z a possessione discedebat. Hanc tamen computationem fieri licuit infra annū iubileū: nedū in ipso si vēditor prius vellet revocare q̄d vendidit. Litera leuitici videtur velle q̄ iuxta numerum annorum vsq; ad

B Leui.25

A nn. 10. z.29. A

ad iubileū maiori minori ve p̄cio inebat agrum vendi neveditor granaret si modico vēderet. & plurimi anni supessent vsq; dū recipere q̄ vēdiderat. & ne grauaretur emptor: si multo emeret q̄ in p̄rimo amissur⁹ erat. ¶ Determinata q̄z fructuū reputatione et expēsaz infra iubileū addit: q̄ sivendi tor q̄ superit expensarū reddere nō poterit: habeat emptor agrum vsq; ad iubileū. In ipso em̄ olsvēditor redibat ad pristinū possessorem. Terrā aūt sic voluit dīs vendi ab eis sub cōditione recipiēdi: q̄z sua erat & non ipsoz. Alienigenas tñ seruos voluit eos in ppetuum possidere.

B leui. 25

¶ De benedictionibus & maledictionibus. Cap. xxvj.

leu. 26 & totū.

TAlium p̄ceptoz observato rib⁹ p̄misit dīs dictiones suas dicēs. Dabo vobis pluuias tpib⁹ suis &c. vbi. xxx. clausule pro missionū inueniunt. Trāsgressoribus vo longe plures ingeminat maledictiones.

¶ De decimis et votiuis. ca. xxvij.

B leu. 27

DE decimatione alalium q̄ decimū vl' nasc̄ēdoꝝ numerādo veniebat: domio sctificabat: nec mutari licebat in meli⁹ vel deterius. Simil' alal q̄ vouebat dīs non licebat immutari: si quis q̄ vouerat immutaret & votiuū & immutatum erat dñi. Sed distinguendum est de hmōi votis. Aliquando enim fic ex voto aliquid sanctificabatur dño q̄ anathema tizabatur: illud nō poterat vendi a sacerdotibus vel alienari. Quā doq; non sic obligabant votiua q̄z poterant vendi a sacerdote determinato precio p̄m vtilitatem que ex his poterat p̄uenire sine esset anima vel fundus. Qui tamen voto dederat si volebat illud eme re supra estimationem p̄ quo alij daretur adderet quintā eius partem. Quod ideo est statutum. ne q̄ vouerat aspiraret. quasi penitētia ductus: nec etiam dignioꝝ alius se putaret in emptione eius rei: q̄ eam dederat.

De votiuis ge factis

¶ Explicit Leuitici historia.

¶ Incipit historia numeroꝝ. ca. j.

De excubīs circa tabernaclm. ij.
De commutatione primogenitorum pro lenitis. cap. iij.
De etate ministrantium in tabernaculo. Et de differentia ministrorum. Capitul. iiij.
De quodam modo reddendi res alienam. cap. v.
De iudicio zelotipie. ca. vj.
De sanctimonia nazareoꝝ. c. vij.
De benedictione super populuz. Capitulum. viij.
De oblationibus. xij. dierū in dedicatione tabernaculi. ca. ix.
De consecratione lenitarū. cap. x.
De his q̄ nō possunt facere phase p̄mo mēseyt faciāt secūdo. c. xj.
De tubis argenteis & modo clangendi eis. ca. xij.
De recessu israel a monte sinai. Capitulum. xiij.
De electiōe. lxx. senioꝝ. cap. xiiij.
De datione carnium et ira dei super eos. ca. xv.
De plaga marie & cā lepre. c. xvj.
De. xij. exploratoribus. ca. xvij.
De murmure ppli p quo p. xl. annos in deserto perierunt. ca. xviij.
De lapidatione colligentis ligna in sabbato. ca. xix.
De schismate chore dathā & abyron & plaga eoꝝ. ca. xx.
De exustiōe populi extincta per aaron. ca. xxj.
De virga aaron q̄ nocte vna frondiflouit & peperit nuces. c. xxij.
De reditu in cades in. xl. anno. Capitulum. xxiij.
De morte marie et aquis contradictionis. ca. xxiiij.
De circumitu idumee. ca. xxv.
De morte aaron. ca. xxvj.
De victoria post votum anathematis. ca. xxvij.
De serpente eneo contra ignitos serpentes. ca. xxviij.
De scopulis torrentium qui gestierunt

gestierunt. Ca. xxix.
De cantico ad puteum. ca. xxx.
De morte seon regis amoreoꝝ. & Og rege basan. ca. xxxj.
De itinere Balaā & q̄ locuta est ei asina. Capitu. xxxij.
De ariolatheſi balaā et eius prophetia. Ca. xxxiij.
Quod amore mulierculaꝝ initias est israel beelphegoꝝ. ca. xxxiij.
De zelo phinees. ca. xxxv.
Secundus numerus bellatoꝝ. Capitulum. xxxvj.
De iure successionis hereditarie. Capitulum. xxxvij.
De substitutione iosue. ca. xxxviij.
De libaminibus. ca. xxxix.
De iugi sacrificio. ca. xl.
De sabbato et oblationibus eiꝰ. Capitulum. xlj.
De neomenia. ca. xlij.
De phase. ca. xliij.
De penthecoste. ca. xliiij.
De festo tubarum. ca. xlv.
De festo propitiationis. ca. xlvj.
De scenophegia. ca. xlvij.
De votis. Capm. xlviij.
De destructione madian & prede diuisione. ca. xlix.
De sorte duarū tribuū & dimidie. Capitulum. l.
Catalogus. xl. duarum māsionū. Capitulum. lj.
De vrbibus leuitarum & de suburbanis. cap. lij.
De matrimonio cōtribulū. ca. liij.

¶ Historia numeroꝝ. Capitu. j.

Preambulum

QUarta huius historie distinctio hebraice dicitur vagedaber q̄ sonat: & locutus est. Apd nos tamen: et non habetur. Nomē grecū in scriptis nr̄is nō habemus nā grece baresmoth alias elleſmoth. Latine liber numeri vel numeroꝝ dr̄. Et dr̄ q̄nq; numeri pluraliter: vñ & dici solet. legit hoc in numeris. Merito aūt hoc nomine sensit: quia quatuoꝝ principaliter hic numerātur. De omni populo viri apti ad arma se

renda. Primogeniti leuite q̄ etiaz bis numerantur: mansiones per quas profecti sunt. Ez nec mulieres nec minores xx. annoruz nec vulgus promiscuum nec debiles ad bella numerantur. Ad hanc partem hi storie sic transit Iosephus. Moyses predictam cōstitutionē legum dū sub tina moraretur a deo cognouit & hebreis scriptam contradidit. Cumq; circa legislationem hec sufficere putaret: ad exercitij militarisiura cōuersus est: & numerauit populoꝝ capita: scilicet pugnare volentiū. Moyses dicit dominū super hoc locutum fuisse dicēs. Locutus est dominus ad moysen in deserto sinai in tabernaculo federis prima die mensis secundi: anno secundo egressionis de egypto. ¶ Et nota q̄ p̄termittit hic q̄dā q̄ facta sunt in primo mēse secundi ānī. s. obla tionē. xij. p̄cipū: quā fecerūt singuli singulis dieb⁹ in dedicatione tabernaculi & solennitate phase q̄ ppto noie dicit pascha: in deserto: et forte sanctificatione leuitarum. De his tamē infra aget per recapitulationem. ¶ Pro sequentes ergo ordinez libri: dicim⁹ quia Moyses et Aaron et xij. principes tribuum ex precepto domini anno secūdo mēse secūdo: die prima mensis numerauerunt viros preter tribuz leui. a vicesimo anno & supra. Iosephus certū terminū posuit: scilicet vsq; ad. l. annū. & nūerati sunt per generationes & familias & domos & Scolastica. i noia &

A Nu. 1.

noia ⁊ capita singulor. Hec ät. v. ad inculcationē tñ q̄dā apposita tradūt ⁊ hic ⁊ in iosue. sz cōgrue q̄ dem distingui possunt gñationes vel cognationes. Vocat hic tribꝰ ipsas. xij. familias: q̄ ex ipsis filijs patriarchaꝝ p̄modescēderūt: ꝟbi gr̄a. In vna tribu leui fuerūt tres familie: caathite. Gersonite: merarite. Unaquęq; familia multas habebat domos in q̄bus propriū pastoralium erāt. Quod additur noia ⁊ capita intransitiue legēdū est. i. capitū noia. s. singuli homines i eadē domo. Fuerūt aūt i summa a. xx. ⁊ nor supra positos ad bella p̄cedere sexcenta tria milia virorꝝ quingenti ⁊ quinq̄ginta. Et tribꝰ leui nō nūerabāt cū his filijs isrl̄.

Nu. 1. ⁊ 2. E

¶ De exercitijs circa tabernaculū. Capitulum. ij.

Nu. 2. p totum

PRecepit aūt dñs vt semp poneret tabernaculū i medio castrorꝝ ⁊ filij isrl̄ p gyrum excubarēt per turmas ⁊ cuneos q̄s p eosdē hic accipiť. Turma ei ꝑprie. xxx. milium est. Et ꝟr cuneꝰ quasi cōgregationes multitudo. Excubat et large hic accipitur: excubie etiā ꝑprie diei: virgilie noctis. Terne tribꝰ p. iij. ptes tabernaculi excubabāt. ita tamen remoti: vt maximas in medio plateas haberēt. Eratq; ornatꝰ quasi fori rerū venaliū: singulis in ordine constitutis. Opifices etiam artium in stationibus suis erant: ita vt vbi cōpetenter edificare castra eorꝝ similli mavidereť. Judas ita⁊ q; isachar ⁊ zabulō castra metabātur ad orientē rubē: symeorgad ad meridiē effraim: beniamin: manasses Ad occidētē: dā: aser et neptalim ad aq̄lonē. Inter tabernaculū ⁊ castra excubabāt leuite in tabernaculis suis ꝓpinquiores tabernaculo quam castris. Et excubabāt similiter per quatuor plagas moyses ⁊ aaron cum suis ad oriē

Additio.
Multitudo dicitur cuneꝰ quasi conueus: a cō ⁊ vniendo.

tem: reliqui ab his. Caathite ad meridiē sub custodia eleazaris filij aaron excubabant. Filij autem gersonite ad occidentem. Merarite ad septentrionez: ⁊ erant vtriq; sub custodia ithamar.

¶ De cōmutatione primogenitorum pro leuitis. Capitul. iij.

SEparauit sibi dominus tribum Leui ꝓ primogenitis que tūc habebant ⁊ iumenta leuitarū ꝓ primogenitis iumentorum quasi cōmutationē faciens cum populo. Primogenita cñ omnia specialiter tūc erant sua: quia cū occideret primogenita egypti pepercit primogenitis eorū reservans ea sibi. Deinceps tamen ꝓpter idipsum omnia primogenita eorum sanctificauit sibi in perpetuuz: ⁊ maxime quia primitie quorumlibet fructuum debēbantur domino. Pro his ergo primogenitis q̄ nunc habebāt tulit sibi tribū leui ⁊ iumenta eorum ⁊ populus primogenita illa habuit ꝓ leuitis et iumētis eor. Et ne duodenarius numerus tribuū minueret: tribū manasse quasi pro leuitis instituit effraim vero ꝓ Joseph. Ne autē maior videret numerus leuitarum quā primogenitorum ⁊ ita iniqua esset cōmutatio: ait dominus ad moysen. Numera filios leui masculos abvno mēse ⁊ supra ⁊ cum numerati essent: inuēti sunt xxij. milia. Nota tamen qz si diligēter attēdas in libro nūerorꝝ numeruz eoꝝ per familias inuenies xxij. milia ⁊ trecētos. Dicit hebr⁹ quia. ccc. erant in eis primogeniti ⁊ ita iam erant domini. ¶ Iterum ait dominus ad moysen. Nūera ꝓmogēitos ma

Additio.
Jacob enim in benedictione filiorum suorum ꝓmiserat filijs ioseph ꝙ vterꝙ factur⁹ esset tribum.

Additio.
Ne ergo dam-

sculos

sculos mense vno et supra. Et inuēti sunt. xxij. milia. cc. lxxiij. Tulitq; moyses i ꝓtio. cclxxij. q̄ supērāt ꝓ singula capita q̄nq; siclos ad mensuram sanctuarij et dedit eos Aaron et filijs suis iuxta verbum domini.

B Nūe. 3.

¶ De etate ministrantium in tabernaculo et de differentia ministrorum. Capitulum. iiij.

A Nu. 4.

ITerūq; ait dñs ad moysen. Numera leuitas a. xxx. ānovsq; ad. l. vt seruiant mihi in duobus: hi in tabernaculo portādo⁊ collocādo: senes emeriti in seruādo. Et cū numerati essent inuēti. sunt. viij. milia quingenti: ⁊ lxxx. lxx. tamen dicūt a. xxv. anno quē numerū annoꝝ i ordinatiōe sacerdotū ⁊ nos obseruam⁹. Isti deferebant tabernaculū in hūcmodū: qz non licebat ea que erant vltra velum nuda videri: ideo primo intrabāt sacerdotes ⁊ inuolnebāt arcā propitiatorio et cherubin primus vero pallio hyacinthino ⁊ candelabrū aureū altare ⁊ mēsam cum vtensilibus suis pallijs inuolnebant. Tunc intrantes caathite ꝓprijs humeris omnia hec inuolnta deferebāt. Similiter et altare holocausti cū vtensilibus suis vt qui busdā videť. Gersonite vt breuiter dicamus: deponentes tectū tabernaculi: mollia ferebāt in curribus. s. cortinas: saga: pelles rubricatas ⁊ hyacinthinas: tēctoriū q̄d erat ante tabernaculuz: cortinas quoq; atrij: ⁊ funes ⁊ vasa ministe

Additio.
Oēs a. xxx. ānovsq; ad. l. portabāt tabernaculū: ⁊ collocabāt ea q̄ attinebāt. At qui erant leuita. l. emeriti docebantur.

rij que ad altare eneū ꝓtinebant. De altari holocausti tacet liber a quo ferebať. Pōt tñ dici: qz vasa eiꝰ ferebāt gersonite vt i libro habetur. Ipsuz altare caathite ꝓprijs humeris ferebant. Merarite vero vt breuiter dicamus omnia tabernaculi ⁊ atrij q̄ durabāt: tabulas bases: vectes: colūnas: paxillos: ⁊ ea ferebāt curribus. Emeriti leuite nō seruiebāt sic i opere: sed posito tabernaculo sedebant custodes.

Additio.
Sed qz ibi: sz ⁊ altare mundabat cinere ꝙ qz caathite portabāt altare hūeris ⁊ vasa eius. Pōt dici potiꝰ ꝙ gersonite ferebāt vasa ministerij altaris nō altaris vasa. Aliq; forte i ch⁹ ponebāt ea q̄ portabāt ꝓtinētia ad altare: ⁊ illa vasa ponebant super currus.

¶ De quodammodo reddendi rem alienam. Capitulum. v.

A Nūe. 5.

VNc precepit dominus eiici per manus sacerdotum a castris leprosos ⁊ seminefluentes ⁊ factuz est ita. Addidit q̄z dominꝰ de reductiōe alienerei vt fieret cū quinta ꝑte capitis. Sed qz in exodo videť dicere cōtrarium: scilicet vt i qua druplum redderet. Ideo hic usq; diffinimus vt hic soluere-mus. Et dicim⁹: qz aliene rei possessio aliquādo fiebat ex iniustitia furto vel rapina: aliquādo fiebat per negligētiaz: aliquando ignoranter. De re sublata scienter in exodo dicitur ꝙ restituat in qua druplum si perierat res: ꝙ si extabat in duplū: Si ibilegis v. boues ꝓ vna

A Exodi. 22.

Additio.
Cū quinta capitis reddebatur illa resq; reddebatur cuz quinta parte pretij eiusdem.

Additio.
Quia presumit reseruata ad restituendum conseruata.

l ij alia

alia est trāslatio scōz quosdā: ꝛ ꝙ in quadruplū verius dicat: ex verbis zachei probat. De sublata p ignorātiaz agit hic reddatur caput ꝛ ḡnta ps delup vel de re furtiua si penit⁹ latet: ꝛ fur penitēs spōte cōfitet ꝛ reddit. Si vero nō eēt q̄ reciperet redderet dño: ꝛ eēt sacerdotis. Pro pctō vero furtiuī negligentie fiebat aliqua oblatio ꝓz ḡtitate rei. Josephꝰ dicit aurū ꝛ argētū reddi in duplū: numēta i quadruplū: solū bouē in quintuplum: qr quāto possidetur ceteris vtilius: tāto amittitur dānosius.

¶ De iudicio zelotypie. Cap. vj.

A Nūc. 5. HDixit q̄z dñs de lege zelotypie zelus ꝓprie dr amor viri in vxorē ꝓ q̄ sustinere nō pōt vt alij misceat. Vñ vir dr zelotes: zelotypꝰ adulter. Solet ergo zelotypia dici sola suspicio adulterij: de q̄ legit hic ad hūc modū. Si spiritus zelotypie ꝛcta uerit virū ꝛtra vxorē suā q̄ polluta ē: ꝓz ꝓbari nō pōt: vel q̄ falsa suspitione ipetit/ adducet eā ad sacerdotē: ꝛ offeret ꝓ ea assariū farine hordeacee qō est decia pars sati: nō fundet oleū nec thus imponet. Sacerdos aūt statuet eā cora dño: ꝛ ponet i manib⁹ ei⁹ in vase fictili aq̄s viuas ꝛ oblatiōē farine: pugillū cuius ꝛ thus incēdet sup altare: ꝛ mittet i aquā pauxillū pulueris de pauimento tabernaculi ꝛ nudabit caput eius scribetq̄ in mēbrana: vt dicit Josephus: dei vocabulū: scz tetragrāmatō. Facietq̄ eā inrare ꝙ nil viro suo nocuerit in his que sibi obiciūtur. Qō si hoc viro suo nō sufficiet: subdet sacerdos maledictiones ēt scriptas i mēbrana ꝛ dicet. Si nō es polluta deserto viri thoro: nō te noceāt aq̄ iste amarissime. Si aūt declinasti a viro ingrediātur aque maledicte ventrē tuū: ꝛ ipz tumescere faciāt ꝛ putrescat femur tuū dextrum. Et dicet mulier. Amē amen. Et delebit: sacerdos ꝙ oēm mēbrane scripturā in aquis: ꝛ dabit ei bibere ꝛ tūc facet dos tollet ō manu eius sacrificiū zelotypie: ꝛ eleuabit illō cora dño et ponet sup altare. Qō si rea erit adulterij mulier/putrescet femur eius: ꝛ vterus tumebit i hiaropisim: nō tñ statim: sed vsq̄ ad decē mēses. Qō si nō polluta erit innoxia erit ei aqua: imo sepe cōcipiet et pariet masculum mēse decimo. Ne aque dicebantur sancte propter nomē dñi vilutū i eis: ꝛ dicebārur maledicte ꝓpter maledicta ꝙgesta in eis: ꝛ amarissime ꝓpter effectū q̄ q̄nq̄ sequebaī. Hec aūt lex introducta fuit ad duritiā cordis corū sicut permissus est libellus repudij: quia prompti erant ad effudendum sanguinem.

¶ De sanctimonia nazareorum. Capitulum. vij.

Docuit⁹ est dñs ad moysen de lege nazareorū. Nazare⁹ sonat sanct⁹: vel florens: vel germinās. Dicebāturq̄ nazarei quidā qui ex voto obligāt se sctimonie vsq̄ ad certum tempus: vel ingiter vt samuel: ꝛ consecrabāt sedominor quasi separabātur a cōmuni vita hominū: sicut quis modo per annū vel duos ex voto seruit in hospitali hierusalē. Sāctitatis eor⁹ lex fuit hec. Omni tēpore separationis sue nouacula nō trāsibat sup caput eius. Unde forte d̄ dā pingunt apostolos ꝛ chūstum crinitos: nō in re sz pro sanctitate. Nihil quod inebriare poterat: bibebāt: non edebant aliquid quod eēt ex vinea ab vua passa vsq̄ ad acinum ad nullum mortuū ingrediebantur. Qō si mortuus eēt subito q̄spiā cora eo polluebatur caput cōsecratiōis sue ꝛ ilico radebat caput suum: ꝛ rursuz die septimo offerebat par turturū aut duos pullos colūbarum quorum vnum sacerdos faciebat ꝓ peccato: alterū in holocaustuz. dieſq̄ quos fecerat ꝓinfectj erant ꝛ voti sui sanctimoniā iterum inciebat. Forte nō ꝓ quolibet mortuo: sed pro occiso cora eo polluebatur quicquid fecit ꝓpter sanctimoniā. Cōpletis aūt diebus voti sui offerebat agnū anniculū in holocaustū: ouē anniculā pro peccato: arietē hostiā pacificam. Et nota cum ita simpliciter ponit aries ꝙ hebreus dicit ad minus duoruz annoꝝ eum debere esse. Canistrū quoq̄ diuersorū panū azymorum exceptis his que sponte offerebat turta perfectionē san ctitatis sue. que oblatio dicebaī corban. id est munus. Et offerebat mulier. xxx. siclos si poterat. vir. l. sinautez: ad arbitrium sacerdotis panper offerebat. Cumq̄ imolauerat hostias sacerdos ritu suo reddebatur nazareus ad hostiū tabernaculi: ponebatq̄ sacerdos crinem eius in ignem sacrificij ꝛ sic ad communē hominis vitam redire poterat.

¶ De bñdictione super populū. Capitulum. viij.

5 Nu. 6. ITeruz locut⁹ est dominus ad moysen. Aaron ꝛ filij eius inuocabūt nomē meuz sup filios israel ꝛ ego benedicā eis. Hoc sit in omnibus sacramentis ecclesie. Inuocabūtaūt sic. Benedicat tibi dominus deus ꝛ custodiat te. det tibi pacem. ꝛ ostendat tibi faciem suam.

Additio. Quid factuz sit primo mense secundi anni cum sit omissum hic explanabitur.

Additio. In numeris in forma benedictionis hui⁹ ter ponitur nomen domini.

¶ De oblationib⁹ duodecim dierum in dedicatione tabernaculi. Capitulum. ix.

A Nu. 7. HActum est autem in die qua vnxit moyses tabernaculuz ꝛ sanctificauit illud: obtulerūt. xij. principes tribuū in altaris ſtrenationem vt hebreus habet. vj. plaustra tracta cum. xij. bobus singuli bouem vnum ꝛ bini plaustrum vnum. Et data sunt duo plaustra gersonitis ad ferenda onera eorū de quibus dixim⁹. Et quatuor sunt data meraritis ponea singuli singulis diebus obtulerūt vasa altari necessaria. Duodecim enim dieb⁹ solēnitas dedicationis protelata est. Prima die obtulit naasson de tribu iuda acetabulū argēteum. cxxx. siclorum. Hebreus habet scutellaz phialamq̄ argenteā lxx. siclorum vtrūq̄ plenum simila. in phiala thus ponebaī. Mōstariolum quoq̄ aureū decez siclorum plenum incenso. In hoc vase aromata terebantur. Hebreus habet cochlear. quo scz thus in thuribulo ponebatur. Bouem quoq̄ ꝛ arietē ꝛ agnū anniculū in holocaustū: hircūq̄ pro peccato ꝛ in sacrificio pacificorum/ bones duos arietes ḡnq̄/ hircos ḡnq̄/ agnos āniculos ḡnq̄.

Additio. Eiusdem modi vasa: ꝛ eiusdem hostias obtulerunt alij principes ḡsq̄ die suo ꝛ sic terminata ē dedicatio. xij. diebus. Patet ꝓ recapitulationem hec dici. Octaua eīm die mēsis primi: fm ꝙ lra videt sonare inchoata est dedicatio. vij. eīm diebus precedentib⁹ eiusdē mensis cōsecrati sunt sacerdotes. ꝛ tabernaculum inunctū sed nondum dedicatum. Si vero ita est: tunc cōsecratio sacerdotum ꝛ dedicatio tabernaculi protelate sunt xix. dieb⁹. Itaq̄s nō fecerūt phase eo anno tempore suo: scz die xiij. Qō th preceptum fuit eis a domino prima die eiusdem anni

Additio. Secundum hebreum bos dicebaturad minus trim⁹/ aries bimus.

Additio. Non enim licebat duo genera festa facere simul.

Ideo quidam dixerũt vt predixi-
mus. vij. dies cõsecrationis sacer-
dotuz fuisse terminales primi an-
ni. ꝛ prima die secundi anni vnctũ
tabernaculũ. xij. die finitam dedi-
cationẽ. xiiij. die celebratũ phase.
Põt tñ dici hãc oblationẽ. xij. die-
rum factã secundo mense anni se-
cũdi nec per recapitulationẽ hec
dici. Nõ vero legit ea die inchoa-
tam: qua vnctum est tabernaculũ
eadem dicunt ꝓ consimili quia si-
cut. viij. die primi mensis vnctum
est tabernaculum: ita ꝛ. viij. die se-
cũdi mẽsis inchoata est hec obla-
tio: ꝛ sic. viij. primis diebꝫ anni ter
tij sacerdotes ꝛ tabernaculum cõ
secrata sunt.

¶ De consecratione leuitarum.
Capitulum. x.

B Nu. 8. ITerum locutus est domi-
nus ad moysen dicẽs. Tol
le leuitas de medio filiorũz
israel ꝛ sanctificabis eos mihi.
Itaqꝫ secundũz
preceptum do-
mini leuite pri⁹
aspersi aqua lu
strationis rasis-
qꝫ omnibus pi-
lis carnis sue
vbi non inclu-
dantur capilli:
lotis etiam in-
dumentis coraz
domino stete-
runt ad ostium
tabernaculi: cõ-
uocata oi multi
tudie: ponẽtes-
qꝫ manꝰ suas su
per eos filij is-
rael obtulerunt
eos Aarõ munꝰ
dño: vt seruirent in ministerio eiꝰ.
Obtuleruntqꝫ leuite boues duos:
ꝗꝝ alterũ fecit Aarõ ꝓ pctõ. alte-
rũ in holocaustũ ꝛ sic separati fue
rũt domino a filijs israel. Exinde
habuerunt in vsus suos ea quedo
mini erant. De decimis enim vine
bant ꝛ his contenti erant. Sacer-

Additio.
Plane dici po-
test qꝫ eadez die
ichoata sunt cõ
secratio vel vn-
ctio sacerdotuz
ꝛ dedicatio ta-
bernacli ꝛ obla
tio principum ꝛ
cucurrerunt si-
mul ꝓ. vij. dies:
post quos secu-
ta est oblatio. v.
diebꝰ. xiij. die cõ
secrati sunt leui
te. ꝛ. xiiij. die fe-
cerunt solenne
phase.

dotũ vero etiã erãt sacrificia. pri-
mitie: primogenita vota. pris om-
nibus vescebãtur cum domo sua:
mundi: tñ preter oblata pro pcca-
to: qz sacerdotes soli peccata po-
puli comedebãt. Decima decima-
rum suarum dabãt leuite summo
sacerdoti. ꝛ de meliorib⁹ dabãt: nõ
sortẽ nõ habuerũt in terra quod ꝛ
melius eis cesserat. Tũc em. xij. p
tem tñ bonorũ terre haberẽt: mo
do habebant decimam.

¶ De his q̃ non põt facere phase
ꝓmo mẽse vt faciant scõo. Ca. xj.

LOcutus est dñs ad moysen ꝓ
mẽno scõo mẽse ꝓmo. hic pla
ne determinat ꝓ
recapitulationẽ
hoc dici: faciant
filij israel phase
tẽpore suo. xiiij.
die mensis vsqꝫ
ad vesperum: ꝛ
fecerunt phase.
Erant aũt q̃dã
imũdi super ala
hois. i. sup ho-
minem q̃dã ala
cui⁹ cadauer q̃
tetigerãt nõ po
terãt facer̃ pha
se: ꝛ dixerũt ad
moysen. Quare
fraudamur ne
valeam⁹ offerre
iter filios israel
Forte indignan
tes: qz talis imũ
ditia necessaria
est qñqꝫ. Et ꝓsu-
lũ Moyses su
per hoc holem.
Qui respondit ei. Homo de gente
vestra qui fuerit immũdus super
anima hominis siue in via procul
faciat phase mense secundo. xiiij.
die omnẽ ritum phase obseruãs.
Si vero sine huiusmodi causis: tẽ
pore suo nõ fecerit phase: exterimi
nabitur alia eius de populis suis.
Peregrinus quoqꝫ aduena: si fue-
rit apud vos faciet phase domi-
ni. Si

Additio.
Quasi dicꝫ ꝓ hoc
quod ibi dici-
tur anno secun
do: patet qꝫ istõ
scilicet faciãt fi-
lij israel: phase:
ꝛc. dicitur ꝓ re-
capitulationez.
Debet em̃ ꝑus
dictũ fuisse: cuz
prius factuz sit
i mẽse: scz ꝓmo
ante oblationẽ
principũ q̃ sup-
posita est.

Additio.
A meliori parte
totum hominez
significat: scili-
cet ꝛ animã qꝫ
est frequẽs i sa
cra pagina.

ni. Si querat: si iterũ in mẽse scõo
propter immunditiã nõ posset fa-
cere phase: quid faceret. Põt dici:
qz tertio faceret: qz qõ i vno dictũ
est similiter dat in alijs intelligi:
Uel forte si deinceps eo anno non
faceret: non peccaret.

¶ De tubis argenteis ꝛ mõ clan-
gendi in eis. Cap. xij.

B Nu. 10 ITerum locutꝰ est dominus
ad̃ moysen. Fac tibi duas tu
bas ergẽteas ductiles quib⁹cõue
cabis multitudinẽ. Has duas tu
bas habebãt in quatuor: vsus: ad
cõuocãdã multitudinẽ: ad monẽ-
da castra ad bella: ad festa. Et erat
(vt dicit Iosephus) tuba fistula cã
tatoria pene magnitudine cubiti:
calamo capaciori: prebẽs in pnci
pio latitudinẽ q̃ conueniat oi ad
susceptionẽ spiritꝰ: q̃ hebraice di-
cit asora. In conuocatione ꝓvero
multitudinis aliqua erat diuersi-
tas ad cõuocandũ omnẽ populũ.
Utraqꝫ simul clãgebant simplici-
ter. Ad cõuocandos solos prin-
cipes semel clãgebãt. Quod dupli
citer intelligitur. i. vna tantuz vel
vno impulsu. Etiaz vt addit Jose
phus semel clãgebãt si principes
populũ suũ quisqꝫ in ecclesia quo
care volebãt: vel moyses populũ
per ecclesias. Ad castra vero mo-
uenda non simpliciter sed concise
ꝛ prolixius tubis clangebant. Et
in primo sonitu mouebant castra
tres tribꝰ q̃ erãt ad orientẽ: in secũ
do q̃ ad meridiẽ: i tertio q̃ ad occi
dentem: in quarto: q̃ ad aquilonẽ.
Modus vero clangendi in bellis
nõ distinguit: qz forte sicut apud
alias natiões fiebat apud eas qñ
etiã habebãt solẽne epulũ et dies
festos: ꝛ calendas clangebãt: sed
nõ est determinatus modus. Sa-
cerdotes autem clangebant.

¶ De recessu isrl ad mõtem sinai.
Capitulum. xiiij.

B Nu. 10 HAno scõo mẽse scõo. xx.
die mẽsis elenata ẽ nu-
bes de tabernaclo fede
ris: ꝛ ꝓfecti sunt ꝺ mõte

Additio.
Ueritas est iam
magꝝ vt dicam⁹
qñ egressi sunt
de syna tñ eos
ꝓcessisse nubez.

dñi viã triũ dierũ. Dicunt habrei
qꝫ arca ꝓcedebat eos trib⁹ dietis:
sup quã nube stãte quasi ad certũ
locũ cõueniebãt paulatim: q̃dã ci
tius. quidã tardius. Sed melius est
vt ꝺ hoc itinere
tantũ dicamus
qñ egressi sunt
de mõte sins: et
processit eos nu
bes: nec quieuit
ꝓ tres dies ꝛ no
ctes. Uñ statim
murmurauerũt ꝓ labore itineris qz
nec noctib⁹ castra posuerũt: ꝛ tunc
recubuit nubes in solitudine pha
rã. i. in prima mãsiõe quã fecerũt
in pharã. Est em̃ phara maxima
solitudo quã modo saracẽi iha-
bitant: qz ergo anno primo mẽse
ij. prima die mensis venerunt ad
montẽ dñi: ꝛ ab
eodẽ egressi sũt
anno. xx. die mẽ
sis secũdi patet
qꝫ in hac mãsio
ne q̃ ꝛ. lxvij. fuit
fere sederunt ꝓ
annum. Et di-
cit hieronymus
qz per annum ꝛ
quatuordies ibi
fuerunt. Quod
difficillimuz est
inuenire nisi for
te fuerit annus
embolismalis.
Potest tamẽ dici quia eadẽ die
qua legem acce
perant renolu-
to anno natura
li recesserũt. Cũ
ergo venissent
ꝺ die calẽ. innũ
ad mõtẽ: ꝛ quar
ta die iunij legẽ
recepissent: si ea
dem die. iiij. re-
uoluto anno re
cesserunt patet
qz quatuor dies

Additio.
Solaris annus
superat lunarẽ
xj. diebus q̃bus
collectis consti
tuitur ona luna
tio p. xxx. dies:
vel etiam per.
xxix dies q̃ sup-
sunt reseruatis:
ꝛ ann⁹ quo eue
nit illa lunatio
dicitur embolis
malis: alij dicũ
tur communes.
Cõtingit autez
aliquãdo duos
cõmunes inter-
poni ẽbolisma-
li: aliquãdoquñ
ꝺm qꝫ vn⁹ tantũ
dis in decemno
nali ciclo eue-
nit. Inde est ergo qꝫ dixit Hie-
ronymus: nisi
fuerit embolis-
malis ann⁹. Im
possibile est qꝫ
per annũ natu-
i ij bus et

bus tanno sede
runt ad mõtem
et ita tertio mẽ
se anni legitimi
die quartorecef
serũt. Tamẽ ni
hilomin⁹ verus
est: qz sebo men
se anni sebi. xx.
die egressi sunt.

annus triplici ter capitur.

Tripliciter ẽm accipit ann⁹ ab
eis ꝑter natura
lem. Ann⁹ vsua
lis a iannario
quẽ habẽt com
mune nobiscuz
in contractibus
suis ꝛ negocijs
cõmunib⁹ agen
dis. Quoto au
tẽ mẽse hui⁹ an
ni: ḟta die egres
si sunt nõ legit.
Est et apõ eos
annus legitim⁹
quõ vtũtur i le
gitimis ḟ agũt.
In hocvt dixim⁹
tertio mẽse ꝛ die ḟrto egressi sunt.
Est ꝛ apõ eos ann⁹ emergẽs. In
memoriã eñ liberatiõis sue cepe
rũt ãnos suos numerare ab exitu
de egypto: licut grecia ꝓia olym
piade: romani ab vrbe ꝓdita: chri
stiani ab icarnatione dñi: ꝛ hui⁹an
ni secũdo mẽse. xx. die egressi sũt.
Jã eñ ann⁹ a phaseysqz in phase
vnus trãsierat: ꝛ de sebo phase. s.
vsqz in phase. fluxerãt. i. dies. Er
go mẽsis vn⁹. xxx. diez fluxerat: ꝛ
secũdus iam fecerat. xx. dies. Hec
aũt annorũ distinctio in multis lo
cis necessaria est. In hac mãsione
media ꝑs exodi: ꝛ tot⁹ leuitic⁹: ꝛ

Annus quadruplex.

numerorũ ꝓcepta non modica de
scripta sunt. Nota ꝙ quadruplex
est annus. Legitimus emergens
vsualis ꝛ naturalis. Annus legiti
mus huius anni tertio mense iu
nio et quarta die eiusdem mensis
egressi sunt. Jstum cõputa a cale.
ralez ꝛ quatuor
dies fuerint ibi:
si. i. dica pascha
sunt egressi: qz
nunqz dies pa
sche idẽ ẽ ãni ꝓ
cedẽtz ꝛ sequẽtz
et nunqz cõcur
rũt pascha an
nuũ ꝛ ãnotinũ.
Sic̃ nunqz idẽ
est dies. i. Non
ergo ab eo die
quo lex data est
renoluto anno
naturali sunt e
gressi: sed cũ ve
nissent ad mõtẽ
ꝑma luna inuij
renolutis luna
tionib⁹ vsqz ad
primã lunã in
nij: quarta eius
dem luna sual
egressi: q̃ est q̃n
quagesima die
s. xiij. luna ap̃
lis.

In hocvt dixim⁹ tertio mẽse ꝛ die ḟrto egressi sunt. Est ꝛ apõ eos ann⁹ emergẽs. In memoriã eñ liberatiõis sue cepe rũt ãnos suos numerare ab exitu de egypto: licut grecia ꝓia olym piade: romani ab vrbe ꝓdita: chri stiani ab icarnatione dñi: ꝛ hui⁹an ni secũdo mẽse. xx. die egressi sũt. Jã eñ ann⁹ a phaseysqz in phase vnus trãsierat: ꝛ de sebo phase. s. vsqz in phase. fluxerãt. i. dies. Er go mẽsis vn⁹. xxx. diez fluxerat: ꝛ secũdus iam fecerat. xx. dies. Hec aũt annorũ distinctio in multis lo cis necessaria est. In hac mãsione media ꝑs exodi: ꝛ tot⁹ leuitic⁹: ꝛ numerorũ ꝓcepta non modica de scripta sunt. Nota ꝙ quadruplex est annus. Legitimus emergens vsualis ꝛ naturalis. Annus legiti mus huius anni tertio mense iu nio et quarta die eiusdem mensis egressi sunt. Jstum cõputa a calẽ. Annus emergẽs hui⁹ an ni secundo mense. s. xx. die eiusdẽ que est quarta dies iunij exierũt. Jstuz a phase in phase computa. Primus accipe. xv. dies primi mẽ sis: ꝛ iunge cum. xiij. diebus ma ij sequentis. Ecce habes primũ mẽ sem secũdi anni. Jtem accipe. xvj. dies qui remanẽt de maio. ꝛ iũge cum quatuor diebus iunij. ꝛ habe bis. xx. dies secundi mẽsis a pha se: ꝛ ita vera erit vtraqz cõputatio anni. s. legitimi ꝛ emergẽtis sicut in textu litere continetur. Annus vsualis iste incepit a ianu. ꝛ hunc habẽt hebrei nobiscum cõmunez in negocijs suis. Ann⁹ naturalis huius mẽse tertio luna. iiij. q̃ est. i. dies a. xiij. luna ap̃lis recesserũt:

Duxit autem moyses secuz iobal: alias obad fratrẽ vxoris sue q̃ no uerat in quib⁹ locis per desertũ ca stra cõmode poni poterãt: ꝓmit tẽs ei de optimis q̃ traderet eis dominus. Sane cũ eleuabat arcꝫ dicebat moyses. Surge dñe ꝛ dis sipent inimici tui ꝛ fugiant q̃ oderũt te a facie tua. Cũ aũt deponeret ait. Reuertere dñe ad mul titudinem filiorũ exercitus israel.

¶ De electiõe septuaginta senio rum. Capitulum. xiij.

ORtum est autez murmur po puli contra dominuz dolen tis pro labore: et accensus ignis in ira domini deuorauit extremã partẽ castroꝝ: illos. s. ꝙ retro lõge erãt. Ozauit moyses añ dñz: ꝛ ab sorptus est ignis: vocauitqz nomẽ loci illi⁹ incẽsio: th nõ fuit hoc mã sionis nomẽ. Jn eadẽ quoqz mãsio ne vulgus ꝓmiscuũ qũ ascẽderat cum eis. i. serui ꝛ ancille egyptij: ꝛ multi de israel pariter cum eis fla grabant desiderio carnium. Car niuz nomine nõ solas carnes: sed alioꝝ ciborum etiam abũdãtiam intelligim⁹. Unde nec in ḟrela eo ruz de carnib⁹ legitur/ cũ dixerũt: Recordamur piscium quos comede bamus gratis in egypto: in mẽtẽ veniunt nobis cucumeres ꝛ pepo nes: porꝛ et cepe ꝛ allia. aia nr̃a arida est: nihil vident oculi nostri nisi mãna. Audiuitqz moyses po pulum flẽtem ꝛ intollerabilis res visa est ei. quia ꝛ ab eo escas pete bãt. Et ait ad dominũ. Cur impo suisti populi huius pondus super me nunquid ego concepi ꝛ genui multitudinem omnẽ hanc. Obse cro aut aliter ꝓuideas aut iterfi cias me. Cui domin⁹. Cõgrega mi hi septuaginta viros de senioꝝ⁹ isrl̃ quos meliores nosti ad oftiũ tabernaculi: et auferã de spũ tuo. tradãqz eis vt sustentent tecũ on⁹ ppli: ꝛ ppl̃o dices. Cras dabo vo bis carnes vsqz ad mensem dierũ. id est q̃ sufficiẽt ad mẽsem: etiam vsqz ad nauseã. Et dicit̃ large nau sea ꝑ vomitu. Propẽ est eñ vo mitus ille q̃ excitat̃ fetore sentine. Ablatio quidẽ spũs moysi: ꝛ tradi tio alijs non est intelligẽda diuisi spũs ei⁹ ꝑ partes vel imminutio sed illuminatio alioꝝ ad regẽdũ populũ: ꝙ eãdem spectalẽ gratiã per quã ꝛ moyses illuminat⁹ erat sicut de igne vnius lucerne multe illuminant̃ sine sui diminutione. Electos itaqz. lxx viros duxit moy ses ad oftium tabernaculi ꝓter duos q̃ in castris remãserant. non ex cõtẽptu sed qz reputabãt se in dignos. quorũ vnus vocabatur heldad. ꝛ alter meldad. ꝛ erant (vt aiũt hebrei) fratres moysi ex ma tre. sed non ex patre. Descenditqz dñs ꝑ nubẽ ꝛ re quieuit spiritus eis qui stabãt cum moyse: ꝛ ꝓ phetabãt. Sed ꝛ duo qui remã serãt in castris ꝓphetauerũt nec postea silue rũt. id est sem ꝑ deceps vo cati sunt ꝓphe te. Et redijt moy ses cum illis ad castra.

Additio.

Hieronym⁹ di cit super Para lipo. non ex pa tre ſz ex matre. qz post legẽ acce ptã amrã mãdã te moyse diuisit matrẽ ei⁹ qz ami ca ei⁹ erat: ꝛ du xit aliaz de qua suscepit hos du os. sed ꝑm hoc dictũ nõdum erãt bimi. Magister solvit. Potest dici lex accepta a moyse ꝑ cognitionẽ in spiritu multo ante tempore q̃ ꝑ dationem: forsan per. xxx. vel. xl. annos⁹. Et ita sit duo potuerunt connumerari inter. lxx.

¶ De datione carnium et ira dei super eos. Capitulum. xv.

A Nu. 11.

VEntus ꝙ egrediẽs a dño arreptas pre cepto eius trãs ma re i insulis ozygijs coturnices detulit i castra ꝑ circuitus castrorum itinere diei vnius. volabantqz a terra altitudine duorum cubitorum. Surgensqz populꝰ cõ gregauit sibi coturnices duobus diebꝰ: ꝛ siccauit eas. Qui parũ. x. chozos habuit. Fuerunt he cotur nices (vt tradunt) nõ modice que apud nos sũt. sz ille maiores que regie aues dicũtur. quas curlicos a currendo vocamus. Nondũ de fecerat cibus: et furoꝝ domini per cussit populum plaga magna ni mis. Modus vero plage non de terminatur hic. sed in psalmis vi detur ꝙ fuerit ignis. Sepultusqz est ibi populus qui carnes deside rauerat. Unde et locus ille voca tus est cabroth alias cabaioth qõ sonat desiderium sepulture: vel se pulchra concupiscentie

Nu. 11. B

¶ De plaga marie et causa lepre. Capitulum. xvj.

EXcessi aũt de sepulchris cõ cupiscẽtie venerunt in asse roth. ibiqz iurgati sunt ma ria ꝛ aaron cõtras moysen ꝓpter vxorẽ ei⁹ ethiopissam. Qui rixantes cũ eo improperauerũt. ei ꝙ regi nã ethiopie in vxorẽ duxerat. vel ductã dimiserat vel potius ꝓpter vxorem eius sephoram que rixa ta fuerat contra mariam. Madia nite enim quondam vocati sunt ethiopes vt legitur in paralipo menon⁹: et indignando dixerunt. Nonne et nobis sicut ꝛ moysi lo cutus est dominus. Acsi dicerent. Quare vult moyses ꝑ esse nobis?

Nu. 12. A

C 2. Para lip. 14.

quis

quia locutus est ei dñs. Et iratus dñs dixit eis. Egredimini vos tres tm̃ ad tabernaculum. Cũq; starẽt ibi: descẽdit dñs in colũna nubis: vocansq; aaron et Mariã: ait. Si ḳs fuerit ꝓpheta ĩter vos loquar ei in visione: vel p somniũ: vel per enigmata: vel p figuras. Seruo vero meo moysi qui in oi domo mea fidelissimus est: ore ad os loquor: vt q̃d ergo detraxistis: vos ei qua si parificantes. Et recessit nubes: ⁊ ecce apparuit maria lepr̃osa. Et ait aarõ ad moysen. Obsecro dñe ne imponas nobis hoc peccatu. Oratusq; moyses ad dominum. Deus obsecro/sana eam. Cui dominus. Si pater eiꝰ spuisset in faciem eius: nonne debuerat saltem septem dierum ruboꝛe confundi. Separetur septẽ diebus extra castra. q.d. Si pater eius vilificasset eã pro aliquo crimine suo: nonne deberet aliquo tpe verecundari. Exclusa itaq; est maria extra castra septem dieb⁹ nec popul⁹ motus est donec renocata est.

¶ De duodecim explorat̃oribus.

Capitulum. xvij.

A Nu. 13. Egressus aũt populus de asseroth/ fixit tẽtoria in deserto pharã. Non est pharan nomẽ mãsionis sz solitudinis plures mãsiões cõtinẽtis: vt in catalogo mansionuz manifestabit. Oẽs em̃ cõtinet mãsiões ab asseroth: q̃ fuit. xiiij. vsq; ad asiõgaber: q̃ fuit. xxxij. p quas oẽs trãsierãt in anno secũdo. De asiõgaber misit moyses ex pcepto dñi. xij. viros singulos de singlis tribub⁹ q̃ ꝑsiderẽt terrã quaz possessuri erãt quoꝝ pncipui fuerũt caleph filiꝰ iepho ne ꝺ̃ iuda: osee filius nun de effrai. Vocanitq; moyses osee iosue hic erat minister moysi: vnde quidã dicũt id qõ supra dictum est iosue. per anticipationem dictũ esse: quia nũc primo impositus est ei hoc nomen. Potest etiam dici: quia moyses cum ram et salutem aliorũ. xj. cõmisit illi. Cũq; vocaretur iosue vel osee que nomina saluatorem sonãt: tũc primo ⁊ hec nomia appropriauit: cũ saluatorẽ aliorũ instituit. Precepitq; eis moyses vt cõsiderarẽt qualitatez terre ⁊ hominũ/ ⁊ vrbiũ: ⁊ afferrẽt de fructib⁹ terre. Eratq; tempus qũ precoque vue comedi possunt. Qui ascẽdentes explorauerũt terrã: ⁊ veniẽtes i hebrõ viderũt tres viros de genere enach vel enachi id est de semine giganteo: quales etiam viderant in thanai ciuitate egypti: qui ⁊ a thanai titanes dicti sunt. Fuit autem hebron septẽ annis edificata añ vrbẽ thanaim. Unde et ab hebron semen gigantum in egyptum descendisse creditur. Descendentesq; vsq; ad vallẽ vberrimam ⁊ torrentem: tulerunt de malisgranatis et de ficis loci illius. Palmitem quoq; cum vua absciderũt: quẽ pre magnitudine tulerũt in vecte duo viri: Ob hoc appellatus est locus ille neleschor: id est botri torrens.

Additio.

Hec sunt nomina. xij. explorat̃orũ quos misit moyses. De tribu ruben semmaa: de tribu symeõ salphaat: de tribu iuda: caleph: ꝺ̃ tribu issachar igal: de tribu effraim osee vel iosue. De tribu bẽiamin phaltude tribu zabulon geldegel: ꝺ̃ tribu Joseph gaddi: de tribu dan anuel: ꝺ̃ tribu aser stur: de tribu neptalim nalbi: de tribu Gad guel. Hec sunt noia virorũ quos misit moyses ad cõsiderãdã terrã canaã.

¶ De murmure populi pro quo per. xl. annos in deserto perierũt.

Capitulum. xviij.

B Deuersiq; post dies quadraginta venerunt ad populum suum in cades de xxxij. esm̃ mansione interim agressus erat populus: ⁊ morabat in. xxxij. Tñ q̃dã tradũt q̃ de cades missi sunt explorat̃ores: et ibi eos expectauit populus. Hanc mãsionem vocat iosephꝰ nullẽ iuxta chananeoꝝ terminos existentẽ ⁊ adhabitandũ difficilẽ: ⁊ cõmẽdates viri terrã quã viderãt ad diderũt. Sz cultores fortissimos hz vrbes grãdes ⁊ muratas: stirpem enach vidimꝰ ibi: q̃ nos ꝓparati ĩsi locuste videbamur terra quaz lustrauimus deuorat habitatores suos. q̃ sic exponit hebreꝰ. Terra infirma est: nec hñe diutius viuaces homines potest vl quia nulli gẽti licebat diu in ea habitare propter frequẽtes impugnationes supernenientium. Unde propheta cum securitatem permanendi illi terre pollicetur: hoc opprobrium ab ea auferendum dicit q̃ non vocabit̃ terra cultores suos deuorãs. Potest tamen ⁊ in commendationem terre dici: q̃ adeo bona sit vt nullus ex ea peregrinari velit: sed qui in ea nascitur moritur in eadem.

Additio.

In tra ꝓmissionis habitabant vij. ꝓpli q̃z vnus erat chananeus

Additio.

Sic ⁊ nos cui in nidem⁹ laudib⁹ eius cũ aduersatione vitia subnectimus.

Additio.

Aduerte triplicẽ ei⁹ expositionẽ: q̃ dictus est terra quã lustramus. d. h. s.

B Esa. 62.

Additio.

Walagranat⁹ arbor malum granatum fructus.

B Num. 14. ¶ Igitur audiens hec omnis turba: flemit dicens. Utinam mortui essem⁹ in egypto. Nonne melꝰ est reuerti in/egyptum q̃s cadamus gladio: ⁊ vxores ⁊ liberi tradant captiui. Constituamus nobis ducem aliũ q̃s moysen: ⁊ reuertamur in egyptũ. At vero iosue ⁊ caleph sciderunt vestimẽta sua dicentes. Nolite rebelles esse contra dñm. id est enim mendacem in promisso iudicare: q̃ sicut panem populus terre hnius deuorabimus. Cumq; clamarent in eos alij decẽ qui terruerant populũ: ⁊ ois multitudo lapidibus vellet eos oppũmere: apparuit gloria dñi super tecnm federis: ⁊ ait dominꝰ ad moysen. Quousq; nõ credet mihi populus hic: ferią eos: ⁊ faciam te in gentẽ magnã. Cui moyses. Obsecro dñe ne fiat hoc: ne forte insultent tibi egyptij ⁊ dicant. Nõ potuit populum inducere in terrã quã ꝓmiserat. Cui dñs. Juxta verbum tuum dimisi. Attamẽ viuo ego: nullꝰ eorum qui viderũt signa que feci in egypto: numerati. ſ. a. xx. annis et supra. ⁊ iam per. x. vices. i. multoties. tẽtauerunt me. videbit terrã ꝑ qua iurauꝝ ꝑib⁹ eorũ ꝑter iosue ⁊ caleph. Qui aũt amalechites ⁊ chananeus habitãt in valle vos ne superueniant/ mouete cras castra ⁊ redite in solitudinez iuxta nũez. xl. dierũ: q̃b⁹ terrã ꝑsideraſtis qua draginta annis recipietz inimicitias nras. Locutusq; ẽ moyses omnia ẽba hec ad eos. et luxit populus nimis. Et ecce mane surgentes dixerunt ad moysen. Peccauim⁹ desperãtes: parati sumus ascendere ad locum quem promisit dominus. Et moyses ad eos. Nolite ascendere: non enim dñs vobiscũ est. At illi contenebrati: sine deo. ſ. posse vincere putantes ascẽderunt/ arca cũ moyse ⁊ leuitis remanente in castris. Persecutusq; est eos amalechites et chananeus pcutiẽs vsq; ad locũ: q̃ ob hoc vocatus est horma. i. anathema. ⁊ redierunt ad solitudinem.

Additio.

Sed qz in omni opere dei ꝓiuncta ẽ iustitie misericordia subdit qm̃ autem.

Additio.

Iterũ subditur ꝺ̃ iustitia dei iuxta numerũ. xl. Unde dauid ꝓpheta. xl. annis offen. ſ. g. h.

Ps. 94

¶ De lapidatione colligentis ligna in sabbato. Cap. xix.

Fi Nu.15. Factum est autem cuꝫ essent in solitudine inuenerūt homine colligentē ligna in sabbato: quē reclusit moyses donec cōsuleret dñm. De quo dixit dñs. Moriatur homo iste extra castra: lapidibus obruat. Et factū est ita. Quidam putāt hunc fuisse salphaat: qꝫ ⁊ filie eius postea dixerūt. Pater noster in deserto in petō suo mortuꝰ est. Jbidē etiā pcepit eis dominus vt ꝑ quatuor angulos palliorū fimbrias ponerent hyacinthinas: ob recordationē legis date de celo. Hoc aūt faciebāt vt a ceteris gentibus etiam habitu discernerentur.

¶ De schismate chore dathan ⁊ abyron ⁊ plaga eorum. Ca. xx.

Nu.16 ꝑ totuꝫ Egressus autē chore filius isuar fratris amram cum vidisset fratrueles suos honoratos alterum sacerdotio alterum ducatu populi inuidit: ⁊ murmurās ꝛ moysen ⁊ aarō pplices secū habuit ducētos. l. de leuitis maioribus: quos etiaꝫ dignos sacerdotio ꝓferebat. ad iunxeratꝫ sibi dathā ⁊ abyron potētiores rubenitarū. ꝛᵒ primogenitꝰ erat patrū ppli debebat: dicebat: qꝫ fuerant de rubē primogenito. Quibꝰ moyses ait. Tollat vnusquisqꝫ vestrū thuribulum suum ⁊ cras hausto igne supponat tymiama: ⁊ aaron vobiscuꝫ ⁊ quem elegerit dñs ipse sit sctūs. Misit ergo moyses mane. vt vocaret dathan ⁊ abyron. qui dixerūt. Non veniemus. Et quocatꝰ omni multitudine: dixit moyses ad chore ⁊ ducentos quinquaginta. Tolite thuribula vestra: ⁊ ponite tymiama super ea ⁊ state coꝝ domino. Jlis autem sic stantibus moyses descendit cum senioribus populi ad dathan ⁊ abyron vt eos vocaret. Naz ⁊ abyron vt dicit Josephus ex patre leuita erat. Jlli autem stabant cum vxoribus et liberis ⁊ omni frequentia domus sue in introitu papilionuꝫ suarum parati potius ad resistendū. si viꝫ iferre vellet moyses ꝙ ad obediēdum. Quod videns moyses oranit ad dñm vt in solita morte periret ⁊ sic planū fieret ꝙ dñs ipsum miserat. Quo orante ⁊ flente tremuit terra: expanditꝫ populꝰ grādi ſtre pitu per illorum tabernacula exclato: ⁊ scissa est terra sub pedibus eoꝝ: ⁊ aperiens os suum deuorauit eos cum omni substantia coꝝ ⁊ descenderūt viui in infernum. l. in patulum terre hiatum. Et reducta est terra quasi nihil horum factum esse videretur. Sed ⁊ ignis egressus est de thuribulis chore ⁊ concilij eius: tantus quantus nec de terra prolatus. vel cōcursione fulminum aut violentia spirituꝫ visus est vnaꝫ exilire: et deuorauit eos aaron stāte illeso. Tulitꝫ eleazar thuribula eoꝝ ex precepto domini igne huc illucꝫ dispersos: et ea produxit in laminas fortes manstꝫ ex eis coronulas aureas: affixit eas altari eneo ad commonendum filios israel: ne quis nisi de semine aaron accederet ad offerendum incensum domino ne similia pateretur. Tamen ⁊ sic factū erant ꝙ ibi stabant ad deprecandū.

Additio.

Nota ꝙ isuar et amram fratres erant: quorum alter. ſ. isuar qꝫ ꝓmogenitꝰ erat visum fuit filios chore ꝙ ipse potius haberet summū sacerdotiū cū moyses filiꝰ amrā. ⁊ hoc idē voluit ꝓfundere dathan et abyrō de dignitate ducatus: qꝫ potiores erant rubenitis.

¶ De exustione populi extincta ꝑ aaron. ¶ Capitulū. xvij.

Iterum

6 Nu.16 Iterum secuēti die murmurauit omnis multitudo contra moysen et aaron dicens. Vos interfeciſtis populum dñi: Cūqꝫ vellent eos obruere lapidibꝰ fugerunt ad tabernaculum: et operuit eos nubes apparuitqꝫ gloria dñi. Et egressus ignis a domino deuorauit populuꝫ.

Additio.

Signo ꝓmisso confirmatū fuit sacerdotiuꝫ aarō. Adhuc duo sequuntur: quorum alterū hic supponitur.

Dixitqꝫ moyses ad aaron. Tolle thuribulum: ⁊ hausto igne de altari: ponensqꝫ tymiama: perge cito ad populum vt roges pro eis. Acceleransqꝫ aaron cū thuribulo et stans inter vivos et mortuos: oranit dominum: et plaga cessauit. Fuerūt autem percussi ex eis xiiij. milia et septuaginta. Alibi habetur septingenti preter hos qui perierant in seditione chore.

¶ De virga aaron que nocte vna floruit ⁊ frōduit ⁊ peperit nuces. Capitulum. xvij.

A Nu.17 Htamē nōdum cessauerat tumultus super sacerdotio aaron. Dicebant enim: qꝫ etsi nō ꝓdictos leuitas elegerit dñs: poterat esse ꝙ aliqui de aliqua reliquaꝫ tribuū digni essent sacerdotio et forte de omnibus tribubus aliquot vellet dominꝰ habere sacerdotes: ne tāta ministeriū dignitas vni domui et tā paucis crederet ministris. Accusabātqꝫ moysen de deserti inopia: eo ꝙ eorum negotiaret inopiā vt sp ei⁹ videret egere auxilio. Tulit ḡ moyses ex ꝑcepto dñi ꝓ gas. xij. ꝓncipū ⁊ scripsit in vnaquaqꝫ nomē tribus sue: vel potius principis. Scripsit aūt in virga aaron nomē leui: ⁊ preter has. xij. sumpsit vnā seorsum cunctas familias cōtinētem: in qua probaretur vtrū de oibus tribubus vellet deus habere sacerdotes. Jn numeristū legitur nō fuisse virgas nisi. xij. qō intelligendū est de singularib⁹. ſ. excepta ḡnali. Quas cuꝫ posuisset in tabernaculo coraꝫ domino: sequēti die regressus inuenit germinasse virgam aaron ⁊ folijs dilatatis amygdala protulisse. Sane hic tertio deo ordinante aarō sacerdotium firmissime possedit. Nam ⁊ in signū rebellium precepit dominus virgā aaron seruari in tabernaculo imposterum.

Additio.

Sin de quo hic agitur vel est cades vel in eo est cades. Uñ dicit sin i. q cades ⁊c. dicit Hieron⁹.

Prior enim scribitur sin per samech: et interpretatur rubus vel odiū. Sin vero in quo cades vel que est cades: scribitur per sade: ⁊ interpretat mandatum: vel sancta: ⁊ est (vt quidam volunt) pars deserti pharā. Jn fine igit. xxxix. anni a finibus sinai venerūt in cades. xj. diebus: ⁊ potuit esse ꝙ tāt⁹ irent. xj. diebus cōcito gradu ḡtū irant. xxj. mālionib⁹ tardo: vel per aliā viam. Redierūt ergo filij israel. xl. anno mēse primo in desertū sin: ⁊ mansit populꝰ in deserto cades. Et sic. xlij. mansiones filioꝝ israel: quibus legitur profecti ab egypto vsq ad cāpestrias moab iuxta iordanem: tribꝰ tantum

A Nu.20

kantum omnis cõplete fuerũt .xij. ab egypto vsq; ad montem sinai anno primo a.xuij.die mẽsis primi: vsq; ad diem primam mensis tertij. Deide anno scõo.xx.die mẽsis primi ꝓfecti a sinai vsq; ad cades.xx.mansiones ⁊ vnã expleuerũt infra annuz scõm: tñ quoto spacio anni nõ est determinatũ sicut in primo p xxxviij. annos. post errantes ⁊ prostrati.xl.anno redierũt ad eandem cades. Eo anno reliqs ix.mãsiões trãsegerũt. Qõ si inueneris.x. huius anni fuisse mãsiões. scito q; inter has iterũ nũerak cades repetita.

Additio.
Quasi diceret nõ est ita distinctum in mansionibus scõi anni quãtum ipis fueret iter vnã mãsionez ⁊ aliã sicut in mãsionibus primi anni.

¶ De morte marie ⁊ aquis ꝓtradictionis. Capitulum.xxuij.

A Nu.20 Mortua est autẽ maria i cades dũ.xl.vt dicit iosephꝰ complesset annũ: ex quo egyptuz dereliquit: in initio mensis xantici: qui et nisan secundum lunam. Et sepelierunt eã in montem qui vocatur sin. Trãsactisq; .xxx. diebus fletus moyses populum purgauit hoc modo. Vitulam trimã totam rubeam extra castra combussit. Et prosequit hic iosephus ordinem cinerũ lustrationis: quẽ dominus decima die mensis septimi fieri precepit: et videtur vel se nunc primo combustionem huiusmodi a moyse factam. Unde etiã subdit. hoc etiam venturos seruare precepit: et potuit esse ꝙ impediti hucusq; distulerunt: qz nec pasca iterum celebrasse legũtur. Cum autem intrauerũt terrã promissam secundum ꝑcepta domini legitima sua prosecuti sunt. Etiam hic dicit Josephus: anteq; redissent in cades eos venisse ad terminos idumee ⁊ misisse nuntios ad edom ꝙ libertate trãsitꝰ p terrã suam. Quod cum prohibuisset moyses inde recessit ꝑ desertũ iter faciens. Hystoria numeri dicit post mortem marie missi sse isrl ad edõ. Nec est liquidũ vtruz iosephus ꝙ anticipationẽ an liber numeri per recapitulationẽ hoc dixerit.

Additio.
Iste edom frater iacob fuit.

¶ Nos vero sequẽtes ordinẽ hystorie dicimus qõ mortua maria indiguit ppls ac̃: factaq; sedicione ⁊tra moysen ⁊ aaron in pplm ozauerunt ambo ad dñm. Quibꝰ dñs ait. Tolle virgã ⁊ congrega populũ ad petrã: ⁊ ꝓcussa dabit vobis aquam. Utrum virga que fronduerat: an alia vsus est moyses hic est dubium. Et tamẽ quia in numeris legitur: virga q; erat in cõspectu dñi/ videtur fuisse virga que erat in arca. Et congregata multitudine ante petraz: dixit moyses. Audite rebelles ⁊ incredduli: nũquid de petra hac poterimꝰ aquam vobis eẽcere. hic autem cum in alijs egissent Moyses et aaron fiducialiter: turbati populo murmurãte diffidenter egerũt quod domino manifestãte cognitum est. Non enim ex opere eorũ aliquo vel verbo hoc perpẽdi potuisset: misi forte qz moyses quasi dubitans dixit. Nunquid poterimus ⁊c. quia inde sensus affirmationis poterat elici: quasi poterimus: vel negationis quasi nõ poterimus. Cũ ergo percussisset petram virga silicem: quia desperauerat: non manauerũt aque. Secundo vero ictu egresse sũt ita largissime vt biberet populus ⁊ iumenta. Et dixit dominus moysi ⁊ aaron. Quia non credidistis mihi: non introducetis pplos hos in terram eorum. Hec est aqua cõtradictionis: quia etiam electi desperauerunt de promissis et potẽtia dei quasi contradicentes promittenti.

¶ De circumitu idumee. Capitulum.xxv.

Misit

C Nu.20 Misit moyses nuntios de cades ad regẽ edom dicẽtes. Frater tuus iacob mandauit tibi hec obsecrovt liceat nobis trãsire ꝑ terrã tuã. Nõ ibimus ꝑ loca culta: via publica gradiemur non declinabimus neq; ad dextram nec ad sinistrã. Si biberimus aquas tuas: qõ iustum erit dabimus. Et tñ ne trãsirent: egressus est obuiã in manu forti. Quãobrẽ diuertit ab eo israel: maxime qz deus ꝓcesserat ei. Nõ pugnabis aduersus ffem tuum. Circũiuitq; idumeam: egrediẽsq; de cades: ⁊ incedens p desertũ arabie: ptrãsiẽsq; archim metropolim arabũ: q; nunc petra dicꝰ venit ad mõtem hor qui est in finibus terre edom.

¶ De morte aaron. Cap.xxvj.

D Nu.20 Et locutꝰ est dñs ad moysen. Pergat indt aarõ ad pplm suum. Nõ intrabit terrã ꝓmissionis eo ꝙ incredulus fuit ori meo. Tolle aaron ⁊ filiũ eiꝰ cũ eo: ⁊ duces eos cozaz oi pplo sup montẽ hor. Cũ nudaueris patrẽ stola pontificali: inducesq; eleazarꝝ cui pontificatus accessit per etatẽ: primogenito ꝑ igne absumpto. Et fecit moyseqq; ꝓceperat ei dñs: ⁊ mortuꝰ est aaron in mõte hor. In deuteronomio dicitur mus̃era locꝰ sepulture aarõ q; vsq; hodie mõstratur in montis vertice. ¶ Populus vero flenit eũ

B Dc.10. xxx. diebꝰ. Mortuus est autẽ .xl. anno egressionis. cũ esset. cxxiij. ãno rũ eodem anno quo ⁊ maria mense. v. q; ⁊ apũd hebreos ozi sedebach

D Nu.20 apud Romanos augustus: prima die mensis sm lunam.

¶ De victoria post votũ anathematis. Capitulum.xxvij.

Nu.21 Cumq; audisset chananeꝰ q; habitabat ad meridiem venisse illuc israel: pugnauit cuz eo ⁊ obtinuit ⁊ adduxit ex eo predam Israel autem vouit domino: ꝙ si traderet eum dominus in manus suas ciuitates eius anathematizaret qõ fecit. Et vocauit nomen loci illiꝰ horma. i. anathema. Fortẽ hic est locꝰ qui supra ꝑ anticipa- Anationẽ vocatus est horma. Anathe thema ma dicitur ab anathene id est sursum ponere quod est denotare. i. voto deorsum ab vsu nostro separe cum scz res vota et reddita sñr sum in templis ponebatur. Et nota ꝙ olim generaliter populus terre ꝓmissiõis dictꝰ est chananeus. Uñ et hic noie ꝓhibet vocat eos qui erãt ad meridiẽ. Tunc enim septẽ populi ꝓprijs vocabanꝝ noibus in ea. et ille ꝓprie dicebatur chananeus qui habitabat maritimam.

Additio.
Tertio legũtur victi ꝑ capadoces i deuteronomio. ij. capitu. quia historie si bi super hoc cõtradicunt ideo nomen regis nõ ponit: quod tamen post determinabitur.

¶ De serpẽte eyeo cõtra ignitos sepentes. Ca.xxvij.

Nu.21 Profecti de mõte hor venerunt in salmana: vbi cepit populũ tedere itineris ⁊ laboris dum circũirent terram edom. ⁊ murmuranuit contra moysen. Ideo mittit dominus in populum ignitos serpentes q; dicebantur igniti: qa minimi: ⁊ veloces erãt admodum scintillaꝝ. Uel vt alij tradunt: tactũ veneno inflabãt vsq; ad tumorem ⁊ rubozẽ igneũ. Ro gauerũt itaq; moysen vt ozaret ꝑ eis. Cui dñs ait. Fac serpẽtem eneum ⁊ pone in ꝑticã in medio populi eminẽtem ⁊ quicunq; percussus fuerit a serpẽte: respiciat eum ⁊ viuet. Et factuz est ita. Hunc secum semper habuerunt filij israel,

Additio.
Quia historie si bi super hoc cõtradicunt ideo nomen regis nõ ponit: quod tamen post determinabitur.

¶ De

Universidad de Deusto Biblioteca

¶ De scopulis torrentium q̄ gestierunt. Cap. xxix.

IN de pfecti per aliquas mā siones venerūt ad torrentē zareth. quē trāsierūt siccis pedib⁹ vt mare rubrū. Quē relinquētes castrametati sunt ꝟ arnon. Qui (vt ait Iosep⁹) fluuius est a mōte arabie descēdens: & p desertū flnēs in stagnū asphaltidē erūpit diuidēs moabitidē & armoricā. Quidā volūt armonicā ciuitatē esse q̄ est in deserto: & pminet in finib⁹ amorrei. De hoc trāsitu israel p terram C illā pfequit liber numeri in hunc Nu. 21 modū. Uñ & in libro bellorū dñi. Sicut fecit in mari rubro sic faciet in torrētib⁹ arnon. Scopuli torrētiū inclinati sunt vel gestierūt: vt recēderēt i arnō & recūberet in finib⁹ moabitarū. Hūc locū sufficiēter expositū ñ memini me legisse. Aug. dicit forte fuisse librum sic vocatū apud chaldeos, vñ egressus abrahā erat. Uel apud egyptios: apud quos sapientiam didicerat moyses: in quo de hoc trāsitu prophetā fuerat. Ut aūt fines inter duas gētes ibi cōstituerent bello actū fuisse putāt q̄ ppter magni tudinē sui bellū dñi vocatū est: q̄ bellū liber ille ꝟscripsit. ¶ Quidā dicūt historiā totā de filijs israel dici librū bellorū dñi. in qua frequēter dicit dñs p eis pugnasse. Et maxime dicūt hebrei in terra illa amorreos manu potēti hebreorū fuisse deletos: & ifti legūt & dicetur: q̄ etiā in hebreo ita est. Super hoc dicet in retractionib⁹ bellorū dñi: & legit sic. Uñ. i. de arnon dicit. i. dicetur. & fiet memoria in libro bellorū dñi. i. i historia ista cuz legetur a po⁹ eris. Fiet aūt mētio de ea talis. Sicut fecit dñs in mari rubro q̄dēdo egyptios sic faciet i torrētib⁹ arnō q̄dēdo amorreos. Moyses dixit. Futurū faciet: nos dicimus ꝓteritū sic fecit. Q̄ etiaz sequit. Scopuli inclinati sunt ⁊c. Sil⁹ ambigue exponit. Tradunt hebrei immensam multitudinem amorreorū in ꝓnallibus torrētiū & scopulorū arnon posuisse insidias israelitis: vt trāseuntes incautos perimerēt dūm ꝟo latitātes oppressisse rupib⁹ hinc inde iclitatis: ita vt labētia scopulorū extēderēt in arnon. ibiq̄ requiesceret. i. finiret. Fuerunt q̄ dicerēt describi sitā arnō: q̄ cū scopuli ꝓrupti & altissimi sint in deserto: paulatim inclinanī humiliādo donec requiescāt. i. finianī iuxta arnō. Potuit esse vt aliqui scopuli montiuz iuniorū & minorū corā israelitis inclinati sunt vt de facili trāsirēt q̄ forte erat ꝑdictū in bñdictione ioseph. ibi donec veniret desideriuz collium eternorum. Et forte de eodem dixit dauid. Montes exultauerunt vt arietes ⁊c.

Additio.
Mōtis ruinas decidens q̄ in nūe aliqua vī⁹ labendo labentia dicitur.

¶ De cantico ad puteū. Cap. xxx.

EX eo loco apparuit eis pute⁹. i. ex hoc loco venerūt in aliū locuz: vbi mōstrāte dño foderūt puteū. Unde subditur. Quia hūc puteum foderūt principes duces multitudinis in datore legis. i. in dño. Hoc tñ in hebreo nō legitur. Et ascendit aqua de puteo donec supra redundaret. Forte in signū q̄ exinde pugnarēt. & hostes supgrederentur in hunc modum: et obtinerent. Quoviso cecinit israel carmen istud. Ascēdat puteus ⁊c.

¶ De morte seon regis amorreorū & Og rege basan. Cap. xxxi.

EXcessus pp⁹s ide p aliquas mānsiones puenit vsq̄ in bamoth. Nec est nomē hoc mānsiōis sed est vallis in regione moab: in vertice phasga. i. iuxta montē Nu. 21 Nu. 21 Nu. 21

Universidad de Deusto Biblioteca

cait. Cur pcutis me ecce iã tertio: q̃ respõdit. Illusisti mihi vtinã haberẽ gladiũ vt pcuterẽ te. Assuet⁹ iste mõstrꝫ advocẽ asini ñ expectanit: p tin⁹ aput dñs oc'os balaã viditq̃ ãgelũ stãtẽ i via cũ gladio ꝛ adorauit eũ. Cui ãgel⁹. Pernersa ẽ mihi via tua: ꝛ nisi asina decli nasset occidissẽ te. Tui balaã. Pec caui: ꝛ nũc si via mea tibi est ꝓua: reuertar. Cui ãgel⁹. Uade: sꝫ caue ne aliud ꝯ ꝑcepero tibi loquaris.

¶ De ariolatheli Balaam ꝛ eius prophetia. Caꝑ. xxriij.

B Nu. 22 QUm ĝ iret Balac occurrit ei in extremis finib⁹ moabita rũ magnifice suscipiẽs eũ et dedit ei mũera. Cui ꝓfat⁹ Balaã ait. Nõ potero loq̃ nisi q̃ posuerit dominꝰ i ore meo. Ascẽderũtq̃ pariter excelsa mõtis: vñ extremã partẽ ppli in tuebanť. Aberãt aũt ab exercitu dñi stadijs. lx. ¶ Dicit⁹ A Nu. 23 babaã ad balac. Edifica hic septẽ aras ꝛ para totidẽ vitulos ꝛ totidẽ numeri arietes. Cũq̃ iposuissent ambo vitulum ꝛ arietem sup arã: dicit balaam regi. Sta iuxta holocaustuꝫ tuũ si forte occurrat mihi dominꝰ et quod iusserit loquar tibi. Cũq̃ abijsset: posuit dominꝰ verba in ore eius. Qui rediens coraꝫ omnibus assumpta parabola vel incepta ratione sua (vt hebreꝰ habet) ait. Quomodo maledicam populo cui benedixit dominꝰ. Habitabit solus inter gentes: ꝛ nõ reputabitur id est singularis erit ꝓoibus et innumerabilis. Moriaťanima mea morte iustorũ: et fiant nouissima mea horũ similia. Contristatus balac ait. Quid est quod agis. Duxitq̃ eum ad aliũ locum excelsuꝫ montis phasga. Uñ aliã partẽ populi videre posset scõm errorem gentiliũ putans omnia locis inesse et tẽporib⁹ ꝛ deũ sicut hominẽ posse mutari. Cũq̃ iuxta modum predictũ statuissent ibi septem aras: ꝛ iposuissent holocausta. iteruꝫ posuit dñs verba in ore eius: ꝛ reuertẽs ait. Nõ est idoluꝫ in iacob: nec simulacrũ in isrł. Dominꝰ deꝰ ei⁹ cũ eo est. Nõ est auguriũ in iacob nec diuinatio in israel. Surget: vt leo: ꝛ ãsi leena nõ accubabit donec deuoret ꝓdã. i. terraꝫ chananeoꝝ. Tũc ait balac. Saltẽ nec bñdicas eis: nec maledicas. Itẽq̃ duxit eũ sup montẽ phegor statutisq̃ septẽ aris iposuitq̃ holocaustis ꝑ singulas nõ abũt balaam sicut añ: vt auguriũ q̃reret. sꝫ eleuãs oculos vidit isrł cõmorãtẽ in tẽtorijs ꝑ tribꝰ suas. ꝛ irruẽte in se spũ dei ait loq̃ns de se. Dixit balaã filiꝰ beor. Hõ cuiꝰ obscuratꝰ est A Numi. oculus audito⁹ sermonũ dei. Quã 24. pulchra tabernacla tua iacob. he breꝰhz ꝛ trãslatio Origenis. Cuius oculus reuelatus est. Tñ idez est sensus. Quia dum dormiret: in somnis vidit hec que dicebat. Unde ꝛ obturatus erat oculꝰ carnis: ꝛ reuelatꝰ oculꝰ mẽtis. Uñ et sequitur. Qui cadit et aperiuntur oculi eius. Hebreus pleniꝰ habet. Qui ponit. i. qui collocat se i lecto. Addidit etiã apertam de saule ꝓphetiam dicẽs. Tolletur ꝑpter agag rex eius ꝛ auferet regnum illius. Quod factum est Saul: quia pepercerat agag regi amalechitaꝝ. ꝛ post direxit verba ad populum. Qui benedixerit tibi erit ꝛ ipse benedictus: qui maledixerit in maledictione reputabitur. Cumq̃ irasceret balac dixit quod in discessu suo daret ei cõsilium quid faceret aduersus populuꝫ hũc. Iterumq̃ assumpta parabola ait. Oriet̃ stella ex iacob ꝛ cõsurget virga. i. maria ex isrł. ꝛ pcutiet duces moab: Nota. ꝛ vastabit oẽs filios seth. q. d. vastabit totum genus humanuꝫ qõ scilicet carnale in bonis conteret ꝛ malos pdent. De seth enim totuꝫ genus humanum est: de quo fuit noe. Filij enim cain diluuio periernt secundum hoc vaticinium dicitur venisse magos in iudea visa stella. ꝛ tũc extitisse apud eos scripta balaam super hac re. Prophetauit quoq̃ q̃ isrł idumeos ꝛ amalech q̃ fuit princi piũ pugnatiũ cõtra eos subijceret sibi. Prophetauit ẽt q̃ assyriũ terrã vastaret: ẽt ci neos q̃ erãt ō fortissimo genere. s. de ietro. Addiditq̃. Ueniẽt in tribus de italia: ꝛ superabũt assyrios: vastabũtq̃ hebreos: ꝛ ad extremũ ipsi peribũt. Monarchi ampdixit roma noꝝ ꝛ i fine temꝑoꝝ destructio nẽ eorũdẽ. Dicit iosephꝰ eũ ꝓphetasse adhuc totũ orbẽ futurũ eorũ habitaculũ i eternũ etiã ihu las. Et cũ pars ꝓphetie sit ipleta reliquũ ꝑ certo credim⁹ implẽdũ.

Additio. Scilicet quãdo erant omnes res subiecti romano imperio.

¶ Quod amore mulierũ rei⁹ iniquitatis est israel beelphegor.

Capitulum. xxriij.

A Nu. 25 SUrrexit balaam vt rediret in locũ suũ. Cũq̃ in finib⁹ madiã valediceret balac ꝛ suis: cõsiliũ dedit eis vt virgines quaꝝ specie illud posset caſtitas circa tẽtoria israel cũ exenijs venalibus mitteret: q̃ iuuenes ad se declinãtes iterũ sibi allicere laborarẽt vt eos transgredi leges ꝓias facerẽt ꝛ deos colorẽt alienos: vt sic deo iratos eis vel ad modicũ tẽpus humiliaret̃. Deo enim eis propitio: nec bella nec pestis aliq̃ eos coꝛriperent. Fecerũtq̃ ita madianite: tñ ꝛ de moabiticis virginib⁹ missę sunt: sꝫ pauce quia naturaliter sunt deformes. Eo tẽpore morabaťisrael in sethim: ꝛ fornicat⁹ est cũ filiab⁹ moab q̃ vocauerũt eos ad sacrificia sua: ꝛ comederũt idolothita sua ꝛ adorauerũt deos eoꝝ: ꝛ initiatus ẽ. i. ꝓsecrat⁹ isrł beelphegor. i. dolo madianitoꝝ idolo: sꝫ tentigmis: quem grecia ꝓriapum dixit: Iratusq̃ dñs dixit ad moysen. Tolle cunctos principes populi tui ꝛ suspende eos cõtra solẽ in patibulis: vt auertatur furor meus ab israel. Forte quia subditos non coꝛripiebãt: duces tribuum voluit suspendi. Uel potius ꝓncipes.

Additio. Subintelligenda est pena alia qua vł plaga a domino irroga ta: quã exꝑssaꝫ non habemus.

¶ De zelo phinees. Lap. xxxv.

Josephus D Nu. 25 RAdit Josephus q̃ ꝓnceps in tribu sy meon zamri filiam cumsdã potẽtis madianitarũ duxerat q̃ dicebat̃ cozbi: qui vxore inbẽte in quadã solẽnitate alijs ducibus deo imolãtibus: nõ ipe immolauit. Quãobrẽ cũ moyses ecclesiã cõgregasset ꝛ eos cuꝑaret: nõ nominatiꝫ tamẽ: qz turba erat in causa: ille coram omnibus confessus est se alienigenam duxisse: idola colere: nec tyrãnicis legibus quas ipe sibi moyses posuerat obnoxium esse quibus subsigmẽto legis ꝛ dei graniori seruitute ꝓmebat ꝓpm ẽꝫ egyptij cui ꝓpriũ auferebat viuẽdi arbitriuꝫ ꝛ discedens coꝛã omni turba q̃ flebat ante fores tabernaculi dñi intrauit tabernaculũ vxoris. Mirabanť aũt oẽs q̃ mortuus nõ fuerat. Surgẽsq̃ phinees filius eleazari de medio multitudinis: ꝛ arrepto pugiõe ingressus ẽ post illũ iupanar. ꝛ cũ in uenisset coeũtes

Additio. Uñ in psalmo. Stetit phinees ꝛ placauit: ꝛ cessauit ꝙplaga ꝛ occisi sũ. xxriij. milia forte avomino ꝑ plagã aliquã precedentẽ

E Ps. 105

q̄ tūc cessauit. Sz iosephus videt velle q̄ plurimi iuuenes zelo phi nees accēsi: mīta milia ppli pcus serūt. Locut⁹ est aūt dñs ad moy sen. Hostes vos sent ūt madianite: pcutite eos. Hoc factū ē postea cū moyses misit exercitū t pcussit madianitas. Uel forte sicut pcussi fuerāt filij isrl: voluit etiā tūc dñs mīeres occidi q̄ subuerterāt eos.

¶Secūdus numerus bellator̄.

Capitulum.xxxvj.

B Numī. 26.

POstq̄ ꝓ̄o sanguis noxiorū effusus ē: dixit dñs ad moy sen t eleazarū.

Numerate sum mā filioꝝ isrl q̄ ad bella pūt ꝓcedere a viginti annis t supra p domos t cognatiōes suas. Fecerūtq̄ ita: t inuēti sunt. Dexcēta milia t mille septingēti trigita inter q̄s nullus fuit eorum q̄ numerati fuerāt a moyse t aaron ꝓter iosue et caleph. et ait dñs

Additio.

Sic cōtinuabimus capitulum istud: postq̄ ꝓ malitia ipsorum dñs iā oēs deleuerat qui supra numerati erant apti pugnare t postq̄ multo tē pore ꝓ diff. dentia sua errauerant in deserto: precepit dñs de nouo numerari aptos in bello.

Istis diuidetur terra: plurib⁹ maiorez partē dabis: t pauciorib⁹ minorē. Q̄b nō est intelligēdū de tribub⁹ vl familijs: sz de domib⁹. Terra eīm eque diuisa secūdum sortes data ērt tribubus: t q̄libet trib⁹ sorte eq̄les partes hābit familijs: familie ꝓ̄o iuxta numerum capitū domibus diuiserūt sine sorte maiores t minores portiones. Numerati sūt q̄z lenite a mēse vno et. ū. xxiij. milia ḡtus masculini:

Additio.

Sorte distribuēda eque diuidēda sunt ne forte lequaliter sors daret pluribus partē minorem et cōuerso.

Additio.

Reduc ad memoriā q̄s supra distinctū ē inter tribū: familiā: t domū: t intelliges q̄b dicit quod alias non est intelligendum.

¶De iure successionis hereditarie. Capitulum. xxxvij. B Nu.27

DOmus aūt salphaat q̄z nō reliquerat filiuz nō est numerata. Audiētes aūt quiq̄ filie ipsi⁹ q̄ numeratis daretur terra: steterūt ad ostiū tabernaculi coram moyse t eleazaro t tota mītitudine t dixerūt. Pater noster mortu⁹ est in deserto: nec ꝑ pctō suo: nec hūit mares filios: cur tollit nomē ei⁹ de familia? Date nobis possessionē inter cognatos nr̄os. Quarū causaz retulit moyses ad dñm: q̄ ait. Justā rē postulāt filie salphaat. Ad filios aūt israel loq̄ris. Homo si mortu⁹ fuerit absq̄ filio: ad filiā transibit hereditas: q̄b vsq̄ hodie ꝓsuetudo obtinet. Quod si nec filiā habuerit: trāsibit ad fratres eius. Q̄b si nec fratres habuerit: trālibit ad patruos. Q̄b si nec hos habuerit transibit ad eos qui proximi sunt.

¶De substōne iosue. ca.xxxvij. C Nu.27

IRit quoq̄ dñs ad moysen. Ascende i mōtē abarim t cōtēplare terrā quā daturus sum filijs isrl t post ibis ad populū tuū. Nō eīm intrabis eam. Cui moyses. Prouideat dñs deus spiritū omnis carnis hoiem q̄ sit super multitudinē hāc: ne sit populus domini sicut oues sine pastore. Cui dñs. Tolle iosue et statue eū cora eleazaro t omni multitudine t impone manū tuā sup caput eius vt audiat eū sicut audiuit te omis synagoga filioꝝ isrl. Fecitq̄ moyses vt dñs imperauerat. Cognouitq̄ vniuersa mītitudo q̄ iosue post mortē moysi antecederet eos. Utrū aūt tūc vel post ascenderit moyses vt videret terram certum nō est: sed certum est quod ascendit: t partem terre videre potuit. Quod si totam vidit: miraculose factum est.

De libaminibus

¶De libaminibus. Cap.xxix.

ECceptq̄ dñs moysi de iugi sacrificio et de sacrificijs legalib⁹ solennitatum. Sed q̄z nō offerebatur hostia sine libamentis de his breuiter ꝓmittendū est. Libamen vel libamentū erat similaoleo glutinata t vinū q̄ cū hostia adolebātur. vt. ſ. quasi panis t vinū t caro dño offerētur. Cuiq̄ vero hostie ꝓ primz libamen determinatū erat. Dꝛo agno simile decima pars ephi. vni quarta pars hin vel ephi offerebāt. Erant aūt ephi t chorus mēsure aridoꝝ hin t batus liq̄dorū. Dꝛo vitulo de similia tres decime de vino media ps hin. Et forte tres decime erant integre de tribus ephi vel de vno ephi.

Additio.

Chorus enim xxx. cōtinet modios. ephi tres aridorum. hin t batus liquidorū ꝓmus tollebatur decima. Iterū nouem partes decimabātur: t tertio decimabatur reliquū. t sic erāt tres decime vnius ephi. Dꝛo ariete de similaduo decime de vino tertia pars hin. Eadē erāt libamenta hirci. Si quādo legas ꝓ̄o agno de similia dari decimā decime: intelligēdū est de consueta decima decimādi quasi decimam decimationis. vel decimam decimātem. Uel ipsa decima ephi iterum decimabatur: t hec decime decima dabatur ꝓ̄o agno secūdū quosdā vel potius idē est decima decime q̄b decima ephi. Est enim ephi decima pars chori.

¶De iugi sacrificio. Ca.xl

Numī. 28.

PRius aūt de iugi sacrificio videamus. Inge sacrificiuz vel indeficiens quotidie fiebat de sumptu publico. Mane offerebat agnus anniculus in holocaustum cū libamētis suis vt tota die cremaretur i odorē suauē dño. Quo imposito sup altare sacerdos cuz ꝓuuis t tymiamate t lotus intrabat tabernaculum: ponebatq̄ ꝓthomas cum tymiamate super altare incēsi. t hoc vocabatur cōsummatio sacrificij. Tūc etiā quatuor de septē lucernis mortificabat. In vespere ponebat simil⁹ alius agnus in eūdem modū. Et intrās cum tymiamate sacerdos: accēdebat omnes lucernas: t sic tota nocte in altari erat odor suauis dño. Uespertinū tm sacrificiū meli⁹ erat t pinguius matutino: q̄z sepe i die preter illud plura imponebantur. Et inde dicebatur illud gratius dño: q̄z pinguius dicim⁹ nos grati⁹ q̄z mortē dñi factā vespere significabat. Hos agnos quidā tradūt de sumptu tradi sacerdotū. Joseph⁹ vero de publico: q̄ etiam quotidianam de sumptu sacerdotum oblationē determinat. Offerebatem sacerdos in diebus vicis sue assariū farine oleo mixte: t modica decoctione indurate. medietatem mane: t medietatē vespere super altare. In hunc modū ecclesia mane t vespere offert domino laudes et cōpletoriū vel potius in prima et cōpletorio offert confessionem ad mutuo orandum tāq̄ iuge sacrificiū: q̄z sacrificiū nostrū deo est spiritus cōtribulatus t humiliatus. Psalmus. 50.8.

¶De sabbato t oblationibus ei⁹

Capitulum.xlj.

SOlēnitates legales erāt septē. Sabbatū: neomenia: phase: pētecostes: festū clāgoris: festū propitiationis: scenophegia. Sabbatuz interpretat requies: t potest dici festum dñi: q̄z cū alia festa instituta t nominata sint ab aliquo euentu vel opere eorū hoc dicitur sabbatū: q̄z deus in eo q̄nieuit. Inde est forte q̄z priuilegiatuz est in duobus: q̄z in eo non licet cibū parare nec vltra mille passus ire. Dicitur aūt hoc festū legale: non quin t ante legē etiā ab exteris q̄busdā nationibus obseruatū fuerit sabbatū: sed q̄z sub lege primo obseruatum est ex precepto. Ea die preter 7. solēnitates legales B Nu.28

Universidad de Deusto
Biblioteca

inge sacrificium offerebatur duo agni anniculi immaculati cū libamentio suis in holocaustum.

¶De neomenia. Ca.xlij.

Neomenia sonat inouatio lune. Neos em̄ nouum/ mene luna interpretatur. Quia ergo inde i in legitimis suis lunationes p mēsib⁹ habebant ex lege: die⁹ one lune vocabant kal. legales: ꝛ erat C Nu.28 dies ferialis apud eos. Ea die offerebāt vitulos duos: arietem vnū: agnos annicl̄os septem cū libamētis suis p singulos. Hircū q̄ pro declinatione peccati cū libamētis suis: omnia hec in holocaustum.

¶De phase. Cap.xliij. D Nu.28

Quartadecima die primi mēsis ad vesperū comedebāt agnū paschalē: et nox illa dicebatur phase i. transitus ppter causas superius dictas. Eadem dicebatur pascha. i. immolatio. Sequēti die⁹ inchoabat festū azymoz̄ quod ꝓtelabat septē dieb⁹. Quorū dies prima et Ezech. 45. et 46. ca pitulis vltima solennis erat ꝛ ferialis ab oi ope seruili. Q̄ ezechiel addit de festo prime diei aprilis: et alibi decima die q̄ tollebatur agnus. Unde ꝛ primus mēsis solet cōparari. vij. in solēnitatib⁹: forte moyses causa brenitatis ptransijt. Uel multa ad ampliandū cultū dei superaddita sunt q̄ ezechiel ꝓsequitur: sicut in sabbato de portarum apertione ꝛ piece principis. Post primā die⁹ solēnē. i. xvj. luna torrebāt igni spicas recentes. ꝛ grana manib⁹ confricata in modū farris fracti offerebāt dño assariū vnum cui⁹ pugillū vel dragmā vnā adolebat sacerdos sup altare: reliquū erat eius. Pro hac oblatione q̄dā putauerūt hoc festū nō solū azymorū dici: sed etiā festū nouorū errātes: q̄ legūt nisam q̄nq̄ vocari mēsem nouoz̄. Ab hac. xvj. die dicit Joseph⁹ numerari septē hebdomadas: post quas statim erat pēthecostes. Alij dicūt eas numerari ab altera die sabbati q̄ō erat in diebus azymoz̄ q̄ litera hystorie videtur sic sonare. Alij ab ipsa p̄ma die azymorū: ne plures q̄. l. dies inter pascha ꝛ pētecostē inueniātur. In his diebus septē p singulos dies offerebantur in holocaustū eedem hostie: que etiam in neomenia cum libamentis suis.

¶De pentecoste. Ca.xliij.

Pentecoste sonat quinquagesimus. pentacon enim gre. i. latine hebraice asarta. Uel pentecoste. ipse quinquagena dierum quibus completis imminens vltima dies dicebatur festum peñ. i. cō secutiuus vel cō consecutiuus. l. dierum. Fiebat autem in memoriam date legis que. l. die ab exitu de egypto data est. Eadez solennitas dicebatur festum hebdomadaruz: q̄ supputatis vt dictū ē. vij. hebdomadibus: ab altera die sabbati azymoz̄ fiebat. Q̄ō si volumus sequi Josephū sabbatnz dicemus hic primā die solēnem azymoruz. dicebatur etiam festū primitiuoruz: q̄ tunc de nouis frugibus offerebantur duo panes duorum assariorum de alphica siccata facti scōm Josephū ꝛ fermentati. ꝛ ideo nil ex eis super altare ponebatur. ꝛ cum eis due agne in esum tm̄ sacerdotū: et nil ex eis in crastinū relinqui permittebatur. Erat ꝛ hoc festū septē dierū ꝛ per singulos offerebantur eedem hostie que etiam in neomenia ꝛ diebus azymorum cum libamentis

F Nu.28

Additio.

Scōm hoc inueniēs. Dum complerentur dies pentecostes. Act.ij.

Additio.

Certior sententia est a prima die azymorum quinq̄gesimum esse pentecostē: ꝛ a secūda quinquagesimū esse secūdā diem pētecostes in qua offerebātur panes noui: sicut secunda die azymoruz grana. ꝛ ita duo dies q̄dragesimi legūtur numerati.

mētis suis. Tamen videt velle Josephus hic immolari vitulos tres arietes duos agnos. xvij.

Additio.

Tres primitie frugū offerebāturoño: scz colligēdaz. edendarū: reseruādaz. Colligēdarū in manipulis: ꝛ in pascha. Edēdarū in panib⁹: ꝛ in pentecoste. Reseruandarū q̄ reseruabant: ꝛ de istis ad plus dabatur quadragesima pars ad minus decima.

¶De festo tubarum. Cap.xlv. A Num. 29.

Prima die mēsis septimi duplex erat solēnitas: neomenia ꝛ festū clāgoris vel tuba. Uñ buccinate i neomenia tuba. In q̄ buccinabāt comib⁹ pecoris: q̄ ea die liberary est ysaac ne immolarek: pecore subdstituto p eo. A Ps.80. Dicebāt etiā festū septimoruū: vel sabbatū mēsiū. q̄ h̄ septim⁹ mēsis fere tot⁹ erat solēnis. Ea die ꝓter oblatiōes neomenie offerebank in holocaustū vitulus vn⁹: aries vn⁹ agni anniculi septē: hircus p peccato cū libamētis suis. Tradit: q̄ reis vt p ignē immolationē ysaac paratā significarent. Itē a moderniorib⁹ translati sunt cerei ad decimam diem que est pro mortuis forte pro spe resurrectionis.

¶De festo ꝓpitiationis. c.xlvj.

Decima die eiusdē mensis erat festū ꝓpitiatiōis: q̄ ea die redijt moyses ad eos refe rēs deū eis placatū sup offensam vituli cōflatilis: ea die iciunabāt hoies-mētra ꝛ pueri septennes a vespera vsq̄ ad vesperaz p memoria mortuoz. Uñ ēt dicebāt dies afflictionis. Dicebāt q̄z dies expiatiōis: q̄ ea ō sangule vitule rufe expiabāt tabernaculū ꝛ altare vt p̄dictū est. Et fiebat ciuisex eo ad expiationē imūdoz̄: ꝛ ipsi expiabant a peccatis illoz̄ āni p emissionē hirci apōpeij. Erat em̄ oblatio diei illi⁹. vitul⁹ vn⁹ aries vn⁹ agni anniculi septē hirc⁹ p petō cū libamētis coz̄.

Additio.

Supra i exodo in diuersis capitulis. Et ait dominus ad moysē.

¶De scenophegia. Capit.xlvij.

Quintadecima die eiusdem mēsis erat scenophegia q̄ō sonat fixio. tabernaculoz̄. In qua p septē dies habitabāt sub vmbraculis i memoriū. xl. annoz̄. in q̄b⁹ fuerūt in tabernaculis in deserto. Uñ festū tabernaculoz̄ dici solet. Protelabat aūt septē dieb⁹: quaz̄ primaz̄ vltima solēnes erāt. Octauus etiā dies erat solēnis: non q̄ esset de scenophegia sed q̄ ea die cōueniebāt ad faciendā collectaz̄ forte in vsus paupez̄: vel in alios vsus cōmunes. Uñ ꝛ scenophegia quādoq̄ legit esse festū octodiez̄. Sz patres illi nō seruierūt ogdoadi. Tradit quoq̄ in quatuor diebus iterpositis a die decima vsq̄ ad hāc/ hebreos observare ieunia. ¶Tradit Josephus q̄ i his septē dieb⁹ ferebāt i manib⁹ ramos myrti ꝛ salicis: ꝛ summitates palmaz̄: virgulas mali plici. Fiebatq̄ de cūctis frugib⁹ terre oblatio dño in gratiarū actionē. Oblatio vero septē dierū hec erat. Prima die efferebank in holocaustū vitulos. xiij. arietes duo: agni anniculi. xiiij. ꝛ hircus p peccato cū libamētis coz̄. Eadē oblatio arietum et agnoz̄ hirci fiebat p singulos dies sequētes sed de numero vitulorū vn⁹ subtrahebat in dies. In scōa. xij. i tertia. xj. i quarta. x. i quinta. ix. i sexta. viij. i septia. vij. In octaua q̄ erat solēnis offerebat aries vnus: vitulus vn⁹: agni anniculi septē: ꝛ hircus pro peccato: cū libamētis coz̄. Forte in. vij. diebus facta est subtractio vitulorum: vt in summa fierent. lxx. in memoriam eorum qui in. lxx. animabus intrauerunt egyptum. Ne sunt oblationes holocaustorum in. vij. solēnitatibus et fiebant de publico. Nō propter hoc cessabat indesinēs sacrificium: nec hostie spōtanee vel necessarie. ¶Et nota: q̄ ille tres

solennitates que.vñ.diebus protelabantur precipue dicebaf. Et sabbatū qō interueniebat in illis diebus dicebaf sabbatū sabbatorū: quasi sabbatū festorū. Alias festiuitates adiecerūt his hebrei ꝓpter varios euēt⁹: sicut encenia et phurim. id est festū hester: sed nō dicunf legales. id est nō sunt in lege institute. ¶ Nota solennitates ꝑfatas tres pascha: pēthecostes ⁊ scenophegia dictas cerimonias a cereis. i. luminaribus: vel a carie ⁊ mene qō est defectus: qz tunc debēt in nobis sordes deficere quasi carimenie. Uel a carendo munijs: id est officijs seruilibus quasi carimonie. Uel a cerere vbi fūma veneratio prestita est sacris romanis illuc delatis vbe a gallis capta.

F Hester. 9.

¶ De votis. Capitulum.xlvij.

A Num.30.

ADdidit quoq; dñs de votis mulierum. Uidua vel repudiata quicquid vouerint vel in quo iuramēto se cōtrinxerint implebunt. Filia vel vxor tenētur ex voto vel iuramento: nisi pater vel vir contradixerit statim vt audierit. Si eñ statim cōtradixerit: irrite sunt pollicitatiōes earū. Ipe vero peccatū portabit cū audiuit: si tacuerit et postea ⁊ contradixerit.

Uir aūt oē iuramentum vel votū implebit: nisi forte de continentia.

¶ De destructione madian et prede diuisione. Capitulum.xlix.

A Num.31.

ITerū locut⁹ est dñs ad moysen. Ulciscere filios isrl de madianit: ⁊ sic colligeris ad populū tuū. Armauit ergo moyses de singulis tribubus mille viros electos: scz. xij. milia. prefecitq; eis phinees filiū eleazari: vasa quoq; sctā ⁊ tubas ad clangendū tradidit eis. Qui ꝑfecti hostes vicerūt. Occiq; reges ⁊ oēs viros eorū occiderūt: vrbes: viculos et castella flāmis cōsumpsit: balam quoq; interfecerūt gladio: mulieres ⁊ parulos: pecora ⁊ oēm supellectilē in predā duxerūt. Dū aūt rediret moyses ⁊ eleazar/ ⁊ oēs principes synagoge egressi sunt in occursū eoꝝ extra castra vltroq; milierib⁹ irat⁹ moyses dixit ad eos. Cur feminas reseruastis? Nonne ipse sunt q̄ decepērūt filios israel. Interficite oēs q̄ nouerunt viros: oēm masculuz: virgines tm̄ reseruate. Feceruntq; ita: et reseruate sunt virgines. xxxij. milia. Et ait moyses. Qz peccastis/ eritis immundi: qz occidistis vel tetigistis mortuos extra castra eritis septē diebus: et purificabimini tertia et septimo die: aqua aspersiōis. Preda etiā quam tulistis purificabit. Aurū ⁊ q̄cq̄d trāsire ꝑ ignē potest igne purificabit. Oē aūt ignē non pōt sustinere: a qua expiatiōis purgabitur. Dixitq; dñs ad moysen. Tolle summam eoꝝ q̄ capta sunt ab hoie vsq; ad pecus: et diuides predā ex equo inter eos q̄ pugnauerūt: et reliquā multitudinē. De parte vero eoꝝ q̄ pugnauerūt separabis dño vnā aiam de quigētis: vt dabis ea eleazaro. Ex media vero parte multitudinis accipies quinquagesimū caput: ⁊ dabis leuitis. Quo facto principes exercit⁹ accesserunt ad moysen: ⁊ dixerūt. Recensuimus numerū pugnatoꝝ quos dedisti nobis: ⁊ nec vn⁹ q̄dē defuit. Quāobrē offerim⁹ in donariis dñi: qō in ꝓda auri potuimus inuenire periche lides: armillas anulos: dextralia: murenulas: vt depceris dominuz ꝑ nobis. Susceperūt aūt eē aurū moyses et eleazar: ⁊ intulerunt illud in tabernaculum.

Additio.

Aperi: qō ē circū. ⁊ chele qō est brachiū: dicunf pichelides: quasi ornamentum brachij.

¶ De sorte duarum tribuum ⁊ dimidie. Capitulum.l.

HAlij aūt rubē ⁊ gad ⁊ dimidia trib⁹ manasse habebāt pecora multa nimis. Et videntes amorreū: basan: ⁊ galaad: aptas pecorib⁹ alēdis: rogauerūt moysen vt terrā hanc eis contraderet.

Nu.32

Estimans aūt moyses ob timorem pugne et laboris hoc eos quetisse malignos eos appellauit eo q̄ fratribus in erūna consistētibus ipsi vellēt deliciari. Ipsi vero pollicitisunt q̄ mulieres ⁊ parulos in tutis locis ordinarēt caulas ouib⁹ ⁊ iumētis stabula fabricarēt. ipi ꝑo armati ꝓcederēt fratres suos donec eos introducerēt ad loca sua. Sub hac aūt cōditiōe terrā seō regis amorreoꝝ: et og regis basan susceperūt. Dozo filij machir filij manasse obtinuerūt galaad. Iair vero filius manasse occupauit vicos eoꝝ: et vocauit eos auothiair. id est villas iair.

¶ Catalog⁹ .xlij. māsionū. Cap. lj.

Nu.33. ℟ totū.

QOmō h̄ catalog⁹ māsionū ab exitu ō egypto fuerūt ād trāsitū marꝛ rubr⁹. iij. ramesse: sochot: ethā. phiayroth. ā mari rubro vsq; ad sina. viij. marathelis iāsuph qō sonat mare rubrū. vl scirpeū. Jā eñ mare: suph rubrū vel scirpe⁹ interpretat: ⁊ potuit esse lac⁹ scirpe⁹. qz hebrei quālibet aquaꝝ congregationē vocāt mare. Post iāsuph desertū sin. de setahal⁹ raphidim solitudo sinai. A mōte sinai vsq; ad cades. xxj. sepulchra cōcupiscētie aseroth rethmōs phares lēna rethsa hedatharmōs hepher aredamaceloch thaat thare melchaesmōa moseroth banesathā. mōs galaad iebata ebrona asiōgaber cades. A cades vsq; ad cāpestria moab noue mōs hoꝛ salphanaphimō obothieabarim dibō gad helmum reblataim mōtes abarim campestria moab.

¶ De vrbibus leuitarum ⁊ suburbanis. Capitulum.lij.

Num. 24.

ITerū locut⁹ est dñs ad moysen: ⁊ distinxit terminos terre ꝓmissiōis. ab ortu ⁊ occasu meridie ⁊ aquilone. Et notauit principes tribuū q̄ trāsito iordane cū iosue ⁊ eleazaro terram ꝓuiderent.

¶ Precepitos leuitas in oib⁹ tribub⁹ dispersos habere. xlviij. ciuitates ad inhabitādū: ⁊ a muris

Nu.35 ℟ totū.

forinsecus per circumitū terram mille passuū obtinere. iqua suburbana cēnt ad pecora eoꝝ alēda.

Ex q̄b⁹ ciuitatib⁹ sex cēnt refugij. tres vltra iordanē: ⁊ tres citra. de quibus in deuteronomio dicetur.

A Deut. 19.

¶ De matrimonio ꝑtribulū. c. lij.

ACcesserunt autem filij machir filij manasse ad moysē et dixerunt. Filie salphaat fratris nostri habent nobiscum sortē ex ꝓcepto domini. Si ergo nupserint viris tribus alteri⁹: quia filij earuz sequētur tribum patris. minuetur hereditas nostra et sortiū distributio cōfundetur in iubileo. Occasione ergo filiaruz salphaat lex hec promulgata est a domino per moysen. Oēs viri ducant vxores de tribu ⁊ cognatiōe sua vt hereditas permaneat in familijs: ne cōmisceantur tribus: sed maneāt vt a domino separate sunt ⁊c.

A Deu. 19.

Nu.39 ℟ totū.

¶ Explicit liber Numeri.

¶ Incipit hystoria Deuteronomij. Capitu. j.

Epilogus cū additionib⁹ ⁊ determinationibus. Capitu. ij.

De ciuitatib⁹ refugij trās iordanem. capitu. iij.

De ꝓcepto dilectionis. ca. iij.

De decima secunda. caꝑ. v.

De appellatione populi ad summum sacerdotem. capit. vj.

De iustitia regis. caꝑ. vij.

De maleficis abijciēdis. ca. viij.

De talione legis. caꝑ. ix.

De timidis et sollicitis remouendis ab exercitu. caꝑ. x.

Ne fedus inirent cum gentibus. Capitulum. xi.

De his quibus nō erat fas intrare ecclesiam dei. ca. xij.

De ꝓhibitione ꝓfibuli. ca. xiij.

De plagis quarū maior erat quadragenaria. ca. xiiij.

De suscitatione seminis et modis discalciandi. ca. xv.

De semine agrorum: ca. xvj.

De deletiōe amalechitaꝝ. ca. xvij.

Quod moyses tradidit deuteronomium leuitis. caꝑ. xviij.

Cūctis

Canticum testimonij. ca.xix. De morte moysi postq̃ benedixit populo. capi.xx.

¶ Hystoria Deuteronomij. Ca.j.

Preãbulũ.

QUinta z vltima distinctio huius hystorie dicitur elledeba rim: qđ sonat. Hec sũt ẏba. Grece autẽ dicitur deuteronomius.i.secunda lex. Deuteron enim secunda: nomia lex. Et hoc nomine quidã errantes dixerunt

Error. duas esse leges. Unã dataz a deo que in precedentibus libri cõtinet. Alterã datã a moyse que in hoc li bro. Attendentes in assertionẽ sui erroris: quod de illa legit supra in multis passibus. Locutus est dñs ad moysen z ad omnẽ israel. De ista dicit. Locutus est moyses. Ad hec dicebãt q̃ multa hic legũtur que non supra. quedã quasi cõtraria. quod nõ fieret si hic esset pre

Nota. dictorũ repetitio. ¶ Uerius sentiendũ est. qz hic pentateuchus nõ est nisi lex vna. que etiã ab apostolo et alijs sepe vocat lex moysi q̃ lex dei. Hebreus etiam vocat hos quinq̃ libros thorath. i. legẽ nec ob aliud dicitur liber hic lex scõa. nisi qz predicta hic iterãtur quasi lex iterata. Iterãtur hic etiã tria. tribus de causis: ꝑterea z cerimonie ad cõmendationẽ memorie et ipsorũ confirmationez. Beneficia dei ad roborandã dilectionez dei in illis. Flagella que sustinuerũt murmurantes ad incutiẽdũ timorem. Si vero in hac iteratione videtur aliqua predictis z esse contrarietas in superficie verborũ i intellectu tamen nulla est. ¶ Fuerunt etiã qui dicerẽt hũc libũ factum a iosue trãsito iordane. qz legit in principio. hec sunt verba q̃ locutus est moyses trãs iordanẽ. Prositu esset terre ꝓmissionis sacra scriptura dicere cõsuevit: vltra iordanem vel citra. Dicit ẽt liber moysi vel iosue. qz qđ moyses ẏbo tradidit: iosue redegit in scripto. Uidetur etiam ẏeronymus velle q̃ magnã iosue hui⁹ libri scripserit partem. Uerius videtur esse q̃ scriptus sit a moyse: z loquit moyses de se tanq̃ de illo. Uel hoc in ꝓncipio apposuit esdras: sicut z i fine de morte moysi: ꝓserti cũ circa finẽ libri legat. Scripsit moyses legẽ hãc. Et paulopost. Postq̃ scripsit moyses legis hui⁹ ẏolumine ꝓcepit leuitis. tolite libũ istũ z po nite i latere arce federis. Legitur q̃ longo tpe post inuẽtus in hierusalem denteronomius in arca.

B Deu. 31.

¶ Epilogus cum additionibus z determinationibus. Cap.ij.

QUadragesimo anno ab exitu filioz israel de egypto. xi. mẽse. ꝓma die mensis. vidẽs moyses dies mortis sibi iminere: locut⁹ est ad oẽs filios israel: z cepit legẽ explanare: cõgregãs eos (sm̃ ioseph) ad iordanẽ in loco vbi nũc ciuitas abidal est locusq̃ palmarũ.

Notãt secutis nẽhuĩ libu.

¶ Sane recapitulationem moysi ꝓsequẽtes q̃ supra dicta sũt omittemus: supaddita dicem⁹. quedã quevidenẽ cõtraria memorabim⁹ determinando.

Additio.

Supra i exodi. ca.xviij. Egressus est aũt ietro.

Jtaq̃ in recapitulãdo ait moyses. Dixi vobis illo tpe. Nõ valeo sol⁹ negocia vra sustinere. date ex vobis viros sapientes: z ponã eos tribunos cẽturiões quinquagenarios z decanos. Hoc videtur cõtrarij predicta. Supra em̃ cõsilio ietro dixit hoc factũ esse vtrũq̃ vero factum fuit. Primo em̃ ad consiliũ soceri faciendũ secreto disposuit. postea autoritate z assensu populi cõplenit. Qđ etiã dicit hic moyses. Dixistis mihi. Mittamus viros q̃ cõsiderẽt terrã. Supra vero legit di xisse dominũ. Mitte viros non est contrarium quia ad suggestionez populi cõsuluit dominum: qui dixit. Mitte. ¶ Ad pusillanimitatẽ quoq̃ eorum confortandam: itez rauit moyses ỏ victoria Og regis basan

B Deu. 3.

basan: qui reliquit de stirpe gigãtum z in argumentum magnitudinis ei⁹ mõstrat lect⁹ ferreus ipius in rabath filiorũ ammõ nouẽ cubitos habens longitudinis: et quatuor latitudinis.

¶ De ciuitatib⁹ refugij trans iordanem. Cap.iij.

B Deu. 4.

SEparauit moyses tres ciuitates refugij trãs iordanem boso⁹ in tribu ruben. ramoth galaad in tribu gad. golan in basan in tribu manasse. Harum hic vsus erat. Si quis nolens hoiem occidisset: ꝓfugiebat ad aliquaz hax. z ibi a consanguineis occisi tutus erat. Si eñ extra fines alicui⁹ harũ inuenisset eũ qui vltor sanguinis effusi esse debebat: impune percutiebat homicidã. Erat aũt in ea fugitiuus vsq̃ ad reconciliationez cũ ꝓpinquis: vel vsq̃ ad mortem summi põtificis in quo huiusmodi oẽs fugitiui redibant securi ad ꝓpria. Tñ si ꝓpinqui occisi volebant illuz impetere q̃ volens occidisset: z cozã ciuib⁹ vbis ei⁹ hoc ꝓbarẽt: tradebãt eis ad occidẽdũ.

¶ De ꝑcepto dilectionis. ca.iiij.

B Deuĩ. 6.

A Deu. 8.

HAbes dñm deũ tuũz ex toto corde tuo z ex tota anima tua z ex tota mente tua z ex tota fortitudine tua. ¶ Addidit quoq̃ cum de mãna iteraret. Nõ in solo pane viuit hõ: sed in oi ẏbo qđ ꝓcedit de ore dei. Panẽ vocauit hic omnez cibũz hoim. Cõsueuit ei scriptura panem pro cibo ponere. z est sensus. Nolite mirari si cibum insolitum dedit vobis dñs: qz nõ in solis vsitatis cibis vita hominis stabilita est apud deum: sed solo verbo potest creare noua ex quibus viuat homo. ¶ Addidit quoq̃ inter beneficia q̃ per.xl. annos in deserto vestimenta eorum non defecerant vetustate: nec solutares attriti erãt. z q̃ euaserant serpentes flatu vrentes circunstãtia: quos ob hoc forte supra dixit ignitos. z scorpiões/ z dipsades/ que latine situle dicũtur: quia perimunt hominem liti. et adeo parue sunt: vt cum calcantur vix videantur cuius venenum ante extinguit q̃ sentiatur. nec trifitiam sentit morituru. Dicitur autem situla per contrarium: vas enim quod situla dicitur aufert sitiz: hec affert. Sicut pharetra que infert mortem. feretrum: quia fert vel aufert mortuum. Ut etiaz oẽ deret q̃ necessitas icũberet eis ob seruãdi ꝓcepta dñi i terra ꝓmissionis: addidit qz nõ erat terra illa sicut terra egypti: q̃ beneficio fluminis fecundat. vbi p hortos aq̃ deriuant irrigue: sed erat montuosa z campestris: de celo pluuiã expectans. z ideo plurimũ ibi colendũ deum vt daret eis pluuiam tẽporibus suis. tẽporaneam scilicet in autumno/ i vere, vel in hyeme. iactis: seminibus nutriẽdis: z serotinam ad crementũ in vere vel estate. ¶ Addidit quoq̃ de terminis terre promissionis dicens. Ois locus quem calcauerit pes vester: vester erit a deserto q̃ est i meridie: z libano qui in septentrione. z flumine magno euphrate q̃ est i oriẽte. vsq̃ ad mediterraneũ. erũt termini vestri. hoc est mare qđ tyrrhenum dicitur. ¶ Addidit quoq̃ qđ benedictiões z maledictiões scriptas in libro hoc trãsito iordane in ingressu suo dicerent in hũc modũ. Sex trib⁹ maiores natu ascenderent montẽ garizim cũ sacerdotibus z lenitis. z sex minores mõtẽ ebal e regione. z qui in garizim oẽs benedictiones dicerent super legis obseruatores. z q̃ in ebal responderẽt amẽ. Post ascenderent sacerdotes z lenite cũ alijs sex tribubus in ebal z simul omnes maledictiones imprecarenẽ trãsgressoribus z qui in garizim respõderent amen

C Deu. 11.

D Deu. 11

A B C Deu. 5.

B C Deu. 8.

rent amen. ¶Et nota qz cum enu merat gẽtes quas eiecerũt de terra ꝓmissiõis fere vbiqz ser noiat chananeũ: amorreum: pherese ũ: hebuseũ: cueũ: etheũ. In hac vero iteratiõe noiat septimũ gergeseũ. ¶Itẽ nota qz abrae ꝓmissum ẽ ꝙ decẽ delerent: que tunc regnera ibi erãt. Sz cũ venerũt illuc filij isrl: iã tres erãt delete. Filij loth dele nerũt gigãtes filij esau horreos. cappadoces partem eorum.

¶De decima secunda. Cap. v.

B C Deut. 12. HAddidit qz moyses: qz nõ li ceret eis comedere decimã in oppidis suis: nec ꝓmogenita pecoꝝ: nec primitias laboꝝ: nec vota nec spõte oblata: sed tm̃ corã dño in loco quem elegerit dñs ibi cum vxore comederent: ⁊ liberis: seruo ⁊ ancilla ⁊ leuita qui cõcellane⁹ esset. In quo ꝓcepto videnꝫ fraudari leuite: quib⁹ ꝑmissa debebanꝫ. Proinde dicunt quidam hoc semel factũ: cũ primo. s. terrã obtinuerunt. Tunc eñ obtulerũt predicta dño: ⁊ deinceps reddiderunt ea leuitis. Sed hoc nihil est. quia nondũ domin⁹ locũ sibi elegerat in terra promissiõis. Alij dicunt: qz singulis annis hoc fiebãt sic. Primã partẽ decime totius vt primã gelimã grani: primam amphoraz vini vel olei separabat sibi qui decimã dabat leuitis: ⁊ illi modicã partez decimarũ ferebãt secũ in hierm̃: ⁊ epulabãt inde corã dño. Et hoc inde coniectant: qz hec decima ꝓcipi ꝓpit poni in cartallo quod modicũ vas est: nec verã caperet decimã. Sed hic primogenitis ⁊ ꝓmitijs votiuis ⁊ spontaneis nihil hñt determinatũ. ¶Uñ verius est hic tradito hebreoꝝ. Singulis annis hebrei faciũt duas decimatiões bonoꝝ suoꝝ. Primã separabãt leuitis de hac dictuz est. Desudet elemosyna in manu sua donec inuenias iustũ cui des. i. illũ cui debes. Iterũ nouẽ reliquas partes decimabãt: ⁊ hãc secundã decimã sibi reseruabãt: ⁊ ex ea terC Deut. 14. in anno cũ ascendebant in hierusalem oblationes ⁊ epulas sibi et domui suc faciebãt: ⁊ leuitam ꝓcelaneũ qui etiam cũ eis ascenderet inuitabant. In cõsdẽsus reseruabãt sibi scõm animal post primogenitũ quasi scõm primogenitũ. ⁊ silr̃ post primitias tantundem sibi reponebãt quasi scõas primitias. Qui aũt ampliora his illis tribus festis exp̃dere volebat aliqua de bonis suis adhuc separabat et cũ predictis reseruabat: vouens illa dño. Preterea etiã quidaz in illis solẽnitatib⁹ ꝓterea q̃ dixim⁹ sponte quedã exp̃debant ad honoꝛez dñi ⁊ hec secũdaria ꝓcepit moyses ferri ad locũ sctm̃ ⁊ comedi, coraz dño. Tũ remotioꝛib⁹ licebat ista vendere in loco suo ⁊ ferre pretiũ secũ ⁊ emere sibi in hierusalem qcõ desiderabat anima sua. Preterea tertio anno duab⁹ decimis sublatis vt diximus: tertiã faciebãt iterũ decimationẽ in vsus pauperũ: ⁊ hãc reponebãt apud se vt habere ꝝ vñ darẽt peregrino ⁊ aduene: pupillo ⁊ vidue egentib⁹: ⁊ etiã leuitis si indigerent. In vsus ño ꝓptios ex hac nihil expẽdebãt: ⁊ de hac dictũ est. Oi penitenti tribũe.

¶Addidit quoqꝫ: ꝙ si etiã frater aut vxor: aut filj⁹: aut amic⁹ spãlis persuaderet aliquem ad cultũ idoloꝝ: forte ꝓpter affectũ q̃ sequebat gẽtiles nõ occultaret eum. sed quictũ aut ꝓfessus ppls obruet lapidibus: ⁊ ille cui psuaserat prim⁹ imponeret man⁹ suas sup eũ. Eodẽ mõ ciuitas aduersus ciuitatẽ insurgeret ⁊ deleret eam: si persuaderet recedere a cultu dei.

¶Incisuras etiã ⁊ calui: tum fieri sup mortuos phibuit: qõ ⁊ sanguinẽ suũ funderet: ⁊ capillos tõdere ⁊ sacrificare mortuis vt ethnici faciũt. ¶Prohibuit q̃qmorticina comedi. Sed addidit: qz ⁊ illa sibi ⁊ im̃da possent dare aut vẽdere peregrinis ⁊ aduenis: qz natiões alie licite multis vescunt q̃ interdicta sunt hebreis. ¶Septimo ãz anno

B Deut. 15.

C Deut. 14.

B Deut. 14.

B Deut. 15.

anno quietis terre addidit moyses: ne creditor exigeret debitũ a debitore hebreo dũtaxat. A peregrino poterat exigẽ: ⁊ ob hoc vocauit annũ illũ annũ remissiõis: nõ illi⁹ tñ cui⁹ erat iubileus. In iubileo eñ dimittebãt debita: i hoc differebãt petere. ¶Prohibuitqꝫ ꝓmogenitis bobus arari ⁊ vellera primogenitoꝝ tõderi. Perqõ innuit nihil de ꝓmogenitis debere sumi vel fieri in vsus ꝓptios: qz leuitarũ erat. Qõ si maculã haberet primogenitũ poterat comedi in loco suo: sz nõ corã dño. ¶Repetens quoqꝫ moyses de festo pẽthecostes ait. Septem hebdomadas nũerabis tibi ab ea die qua falcẽ in segetẽ miseris: ⁊ celebrabis diẽ festũ hebdomadarũ dño de tuo. Hoc (vt ũt hieronymus) hebrei nec ad literã nec ad spiritũ custo diũt: tũc eñ nõ eodẽ die fieret pẽthecostes: qz alij tardi⁹: alij citius merũt sctm̃ statũ regionuz suaꝝ. Fuerũt etiã q̃ dicerẽt quẽqz agricolã a ꝓma die messionis sue l. dies ꝓputasse: ⁊ ea die sibi ⁊ suis epulũ solẽne parasse ⁊ diẽ festum egisse. Nec q̃dẽ pẽthecostẽ legale sed ꝓ collectis oib⁹ q̃si diẽ agebant solẽnẽ. Tradidit ioseph⁹: qz xv. luna phase die. s. solẽni azymorũ offerebãt grana ꝓfricata dño. Et hec erat missio ꝓia falcis i segẽtẽ. ⁊ a. xvj. luna numerabant septẽ hebdomadas: post q̃s faciebãt pẽthecostẽ. Quidã tñ dñt (vt predictũ est) a die dñica q̃ est in festis azymoꝝ debere nũerari septem hebdomadas qz legit i leuitico. Ab altera die sabbati numerabitis.

C Le. 23.

Additio.

In vetitate a. l. die azymoꝝ prima est ꝓia dies pẽthecostes cuius festi secũda die duo panes nouj offerebant: et ita duos dies l. intelligẽ. In primo primũ diem penthecostes: secundo secundum diem eiusdem festi.

¶De appellatione ppli ad summum sacerdotem. Capitulũ. vj.

D Deut. 16. PRecepit quoqꝫ iudices ciuitatũ sedere in portis q̃s in dicaturos intrinsec⁹ et extrinsec⁹ de finibus ciuitatis: ⁊ vt i ozeo ouorum vel trium testiuz periret qui iterficeret ab eis: ⁊ ꝙ man⁹ testiũ prima fieret in illũ. Qõ si ꝓtingeret iudices illos ambigere de sentẽtia aliqua: ascẽderet ad summũ sacerdotem: ⁊ qõ ille iudicaret fieret. Quod si quis sentẽtie eius nõ obediret iterficeret. ¶De his iudicib⁹ ciuitatũ dicit iosephus qõ septẽ eligebanꝫ in singulis ciuitatibus: ꝑtute ⁊ studio iustitie a ceptis. Unicuiqꝫ vero eoꝝ dabantur duo viri ministri de gñe leuitaꝝ. Testimoniũ mulierũ nõ admittebãt ꝓpter leuitatẽ: nec suoꝝ ꝓpẽ ignobilitatẽ animi: ꝙ qua de facili vel pro timore poterãt corrũpi: vel lucro. In appellatiomb⁹ nõ licebat põtifici iudicare sine ꝓphetis ⁊ seniorib⁹ loci illius quẽ elegerat dominus.

De iustitia regis ꝓ eos electi. Capitulum. vij.

¶Addidit ẽt qꝫ si qñqꝫ rex gẽ sibi crearẽt nõ alienigenã: sed cõtribulẽ assumerent q̃ sine consilio põtificis ⁊ seniorũ nil ordinaret. In otio semper deuteronomiũ legeret vxores sibi nõ multiplicaret ne auerterẽt eum a recto. Equos aũt aut opum põdera nõ mltiplicaret ne potẽtior fact⁹ seuiret in subditos: terminos terre ꝓprie vel aliene nõ mutaret. Non eñ procul est vt leges trãscẽdat qui metas terrarũ trãsmutat. Hoc ꝓceptũ plurimũ trãsgressus est salomon qui gloriat⁹ est: ꝙ tm̃ reliquerat in hierusalez auri ⁊ argenti: quantũ innenerat ibi eris ⁊ ferri. Tandẽ tñ penituit vt tradunt. de quo post dicetur.

D Deut. 17

¶De maleficis abijciẽdis. c. viij.

INterdixit q̃s secũ hẽ aria- B loo. i. ispectores sibiaz circa aras ꝓ cognoscendis futuris. Deut. 18

turis:ꝛ coniectores somniorum ꝛ augures.i.gestus auiū aut garritus attēdētes:malesticos.i.immolātes pueros demonib⁹:vel saltē lustrātes: incātatores .i. pstigios qui intuētes fallūt phitones.i.vētri loquos:q̄ per spiritū malignū loquunt:a phitone.i.apolline sic dictos diuinos.i.aruspices.id est astrox inspectores:nec romanticos q̄ sacrificijs vel carminib⁹ euocāt mortuos:qz pphetā suscitaret eis de⁹ de gēte eoꝝ:illū audirēt.

¶De talione legis. Capi.ix.

deu. 19 p totū. DE talione quoq; legis occasione falsi testis apposuit:vt si diligētissime perscrutantes deprehēderent falsum testē: redderēt ei q̄ cogitauerat facere primo suo aiam p anima: oculū p oculo:dētē p dēte:pedē p pedē.

¶De timidis et sollicitis remouendis ab exercitu. Cap.x.

B deu. 20 HAbidit q̄z de exercitu progressuro ad pugnādū: ne pri⁹ sacerdos exercitū admoneret ne timeret hostes:ꝛ speraret tm̄ in dño:nō in armis ꝛ robore suo deinceps q̄sq; princeps turme sue loquerē:ꝛ diceret. Qui ex vobis est formidolosus reuertat: ne pauere faciat fratres suos perterritos:etiā sollicitos p negotijs imperfectis que reliquerāt reuerti preciperet. ¶Specificabat aūt tria negotia:quibus maxime affectus tenet hūan⁹ dicēs. Quis est hō qui edificauit domū nouā et nō dedicauit vel initiauit eam: reuertatur.ne forte moriaꝰ in bello:et alius dedicet eam. Quis est homo qui dispondit vxorem ꝛ nō accepit eā:reuertat ne forte moriatur:et alius accipiet eaz. Quis est ho qui plātauit vineā:ꝛ necdū fecit eam cōmunē:de qua oib⁹ vesci liceat:reuertat ne forte moriatur:ꝛ alius fungatur eius officio. Qō sic itelligit. Si nouella vinee plantatio ante quartū annū fructū faceret immūda erat:quia natura preter tps vim fecisse videbatur nec ex ea primitias deo offerre:vel quippiam edere licebat. Quarto anno vindemiabat dño. Omnē em̄ fructū ei⁹ anni deferebat homo ad vbē sanctā:cū secūda decima aliarū frugū:vt epularetur ex eis coꝝ dño. Quinto anno fiebat homo dñs vinee: et vindemiabat sibi. Sexto anno/ꝛ deceps erat quasi oibus cōmunis: ſm cōsuetudinē eoꝝ talem. Iter agētibus licebat intrare vineas ꝛ pomeria:ꝛ tanq̄ de pprijs sattarit:ſz extra deportare fas non erat neq; vindemiātes de his q̄ ad torcular portabāt gustare phibebāt sibi occurrētes. Alia trāslatio plana est. Quis est hō q̄ plātauit vineā:ꝛ de nouella eius nō bibit ꝛc.

¶Ne fedus inirent cū gētibus. Capitulum.xj.

C B deu. 20 HAbidit q̄z ne cū gētib⁹ terre ꝓmissiōis fedus inirēt:ſz penitus extirparēt:i quo post grauiter peccauerūt. Cū finitimis aūt gentib⁹ pacifici quātū possent et federati essent. ¶Addidit quoq; ne in obsidiōe succiderent arbores fructiferas ad faciendas machinas. ¶Itē si iuuēcus fuerit occisus sed a quo nescitur:seniores de ꝓpinqua vrbe occiderēt iuuēcam ꝛ lotis manib⁹ super eā sacerdotib⁹ iurabūt de innocētia sua. B

¶Egressi ꝙo ad pugnā si in numero capt:mozū mulierē q̄s viderit pulchrā ꝙginē seu iā nuptā:ꝛ voluerit eā hr̄e vxorē nō pri⁹ cubile ei⁹ ascēdet donec illa raserit caput ꝛ circūcidat vngues: ꝛ lugubre scema suscipiēs defleat parentes ꝛ amicos q̄s amisit i bello. xxx. dieb⁹ vt tādē luctu satiata ad copulas nuptiales q̄uertaꝰ. Tūc liceat viro eā hūiliare. Qō si satiat⁹ fuerit:ꝛ nec sederit alo eius:dimittat eā liberā. Nō em̄ lz ei aut renocare eā in seruitutē:aut venundare alij. ¶Maleficū q̄z suspensum in pati bulo ea die iussit deponi:ꝛ cadauer ea die sepelirecq; maledict⁹ erat ois

erat ois pendēs in ligno.i.sufficit ad penā:qz turpē ꝛ maledictā suscepit mortē ne vltra ius tenderet pena. Abominabile q̄z dixit apud dñm. si aut mulier veste virili: aut vir veste femina vteretur.

¶De his quib⁹ nō erat fas intrare ecclesiam dei. Cap.xij.

A De. 23. HAbidit q̄z de differētia ingredientiū ecclīam dei sic. Non intrabit eunuchus attritis vl' amputatis testiculis:vel abscisso vere cclīā dei:nec manzer vsq; ad decimā gnationem. Amonites et moabites post decimā gnationem nō itrabit in eternū:qz hi ppt̄ pro occurrerūt eis cū pane tm̄: cū sciret eos laborare siti in deserto: et duxerunt aduersus eos balaā filiū beor. Preterea q̄plures eoꝝ seducti fuerunt per mulieres eoꝝ dē. Pōt ingressus in ecclesiam dici ingressus in atriū mundo x̄a quo arcebant quidā in eternuz:quidā ad tps.s.vl vsq; ad aliquē termi nū diex suox. ꝺ quibus alibi vl vsq; ad terminū successionūde q̄ bus hic agitur. Hebr⁹ veri⁹ traditdicēs. Ingredi ecclīaz dei cē de filiab⁹ israel ducere vxorē. et sic in se ꝛ in gñe suo fieri de populo dei. Tñ ſm hoc fruſtra vl' ꝓmissum esse de eunucho:cū nō possit ducere vxoꝛ. sed nec si illevelle t vxorē ducere de israel ob pecuniā vel hereditatē vel ob quālibz cāz. ei nō liceret. Forte qz nisi solū mā cleſia spuri⁹ et not⁹. Māzer aūt p cubina p spurcicia incontinentie Nothus qui de adultera. Videt em̄ cū nō sit verus de mr̄imonio filius sicut ꝛ nothas febres dicim⁹ que vere quartane aut hmōi videtur:nō sunt aūt. Māzer ergo non copulabit filiabus israel:nec filij eius etiā de legitima/ nec nepos vsq; ad decimū successorē. hic poterat intrare ecclesiaz dei qz penitus extincta erat memoria antiq̄ opprobrij. Ecclesia nō solū māzeres:sed ꝛ spurios excludit ab ordinib⁹. De hoc q̄ phibiti sunt duo populi p̄dicti itrare. Augustinus dicit:qz i decima gnatiōe poterāt ppter ruth moabitidē q̄ intrauit. de qua booz filius salmon genuit obeth. Sed qz gnationē ruth nescimus ab abzaā contemporaneo moab decē numeraūimus gnationes vsq; ad matrimoniū ruth. Qō aūt additu est in phibitiōe in eternū:p hoc qō ibidē p̄missum est dz exponi.s.nisi post decimā gnationez. Vel qz dixit amonites ꝛ moabites:q̄ noia sunt masculini generis.nec dixit amonitis vel moabitis:de viris facta est phibitio non de mulieribus:qz forte nec mulieres occurrerūt hebreis in deserto.

Nota.

¶De prohibitione proſtibuli ꝛ libello repudij. Capit.xiij.

C De. 23. HAbidit q̄z. Nō erit meretrix nec scortator in israel. Non offeres mercedē pſtibuli:nec preciū canis in domū dñi tui. qz (vt dicit Joseph⁹) mercedē pro coitu canis venatici vel custodis gregū nō licebat offerri:qz ex his q̄ de ytumelia p̄cedunt diuinitas nō delectat. Itē nō fenerabis pecuniā aduersurā/necfrugeꝰ/nec aliquid aliud fratri tuo: sed alieno. Sed qō dictū est de fre p̄ceptū est qō de alieno pmissio. sicut ꝛ pmissio fuit qō sed de libello repudij. Vir apud quē vxor sua nō inueniebat gr̄am ppter aliquā feditatē q̄ multimode p̄uenit:scribebat qō nūcꝓ p̄ueniebat cū ea.ꝛcāz ob quā displicebat ei mlier ne p̄ueniret.ꝛ tradebat libellū i q̄ scpta erāt hec mlierivt coꝝ sacerdotib⁹ legeret. Et cum iurasset verū esse qō scripserat

A De. 24.

Universidad de Deusto
Biblioteca

pferat. licebat vtiq; alij copulari. Q̄ō si ingrederet mulier ad alterū q̄ itez daret ei libellū repudij: viro priori nō licebat eā recipere: qz abominabilē fecerat eā cōtā dominō. Modo p nulla fedītate excludit vxorē: mīi ob solā fornicationē. neq; sic ēt lz eos migrare ad sēa vota. Tū q̄dā ecclesie mō introduxerunt de nouo lepā: qz morbus lepēs est z cōtagiosus. Itē q̄ nup accepit vxorē nō pduceē ad bellū nec ei q̄cp necessitatis publice iungeē: vt vno anno letēē cū vxore sua. pōt aūt intelligi annꝰ iste nuptialis: nō vsualis decē mēsiū tm̄ iuxta quē numerū ōr annus luctꝰ qz mortuo viro nō lz vxor trāsire ad aliū añ decē mēses: qz forte cō cepit de primo posset fieri dubiū cui virorū ascribēdus esset partꝰ. Item phibuit quoq; ne liberi ancillas ducerent vxores.

B §.20.

¶ De plagis quarum maior erat quadragenaria. Cap. xiiij.

A Deu. 25

Terū si viderit iudex reū dignū plagis tm̄ pternet cui cōtā se z faciet cū ꝓberari. Pro mēsura petī erit z plaga p modꝰ ita dūtaxat vt q̄dragenariū numerū nō excedat. Sic z penitētes excōicatos plagis cedimus ſm numerū versuū alicuius psalmi quē dū cedimus cātamus. Josephus dicit. xl. plagis vna minus habena publica ꝓberādum. Liberum autem hominem turpissimū erat penam hanc sustinere.

¶ De suscitatione seminis. z modis discalciandi. Cap. xv.

B C D Deu. 25

Itē q̄ sine filijs a viro fuerit relicta: accipiet eā frater eiꝰ z p̄mo genitus ex ea filiū ffi suo defuncto adnoīabit. i. filiū ffi defuncti nō suū vocabit: z dimittet hereditatis successorē quē suscitabit. Q̄ō si noluerit frater recipere relictā q̄ sibi debeē ex lege: interpellabit mulier iudices in porta. Et acersito eo si accipe eam noluerit: mulier cōtā eis tollet calciamētū de pede eius: z spuet in faciē eius z dicet domus eius domus discalciati oppropriū in israel. Alibi legit q̄ q̄ ductur erat eā aliꝰ discalciabat illū ſm q̄ ioānes dixit. Nō sum dignꝰ soluere corrigiā calciamenti eius. Q̄ō forte fiebat: si p̄to erat aliꝰ ductur eā si frater repudiaret. ¶ Q̄q; eīm nullus ducturus erat eā z tūc mulier discalciabat. Q̄q; etiā frater nō interpellante muliere p̄stitebat iudicib⁹ se nolle hr̄e eā. z tunc ipse seipm̄ discalciabat. Q̄n alibi legit q̄ nolēs inscitare semē frīs se discalciabat. Item. Si mulier apphēderit virilia alterius viri rixātis cū viro suo abscidēs manū eiꝰ: nec flecteris sup eā misericordia aliqua. Itē. Nō habebis pondus z pondus mēsurā z mensurā. i. maiorem qua emas: minorem qua vendas. Hoc enim abominabile est domino.

Luc. 7

¶ De semine agrorum. Ca. xvj.

B Deu. 22

Hdidit q̄z moyses de q̄busdā p̄mixtionibꝰ rex d̄ uersis ḡnis cauēdis dicēs. Non seres vineā tuā altero semine grani vel leguminis: ne z semētis quā seminasti. z q̄ nascūtur ex vinea pariter sanctificent. nc. s. vnā decimā singlares p̄mitias des tōq; de vno agro cū de vtroq; fructu separati dādas sint: vel ne hac occasiōe velles p̄mitias sementis: vel vini nō dare: qz simul nō sanctificant. Nā semētis primo anno: vinea quarto. Facta ergo altera sanctificatione: forte putares sufficere ad vnius agri sanctificationē. Alia litera hz. Ne pariter suffocētur. Quod videtur velle iosephus dicens hāc cōmunionem prohibitam esse: qz dissimilium conuinctione natura non letat. ¶ Item. Non arabis in boue simul z asino. Cuius sensus ponit iosephus: bobus scilicet tātus arādam terram esseyt nomine alīni quelibet alia alalia exclusa esse intelligamus. Hebrei tradunt ob hoc dictum: quia noluit dominus seruili sumētū. id est asino regem iumentorum copulari. Quatnor enim

Ibidē

B Ezec. 1.

esti quasi regia alalia ostenditur his ezechieli: hō esti rex oim alaliū est sub quo leo est rex ferarum: aq̄la rex aulū bos rex iumētoꝝ. Quidā hebrei puerilꝰ exponūt: qz. s. bos ruminat: putaret asinus ihz comedere: z fame afficeret et deficeret.

Ibidē

Itē. Nō induēris vestimēto q̄ ex lino lanaq; cōtextū ē: qz (vt dicit iosephꝰ) hec vestis solis sacerdotibꝰ erat cōcessa. Hoc vsq; adeo obseruabant iudei vt nec pelles nec aliquā lanea vestē nisi filo laneo consuāt. Tradit q̄z iosephꝰ iumēta, diuersi generis, p̄hibita cōmiscerī ne iniuria hec trāsiret ad homines vt pecudibꝰ cōmisceri licitū putarēt mīta tm̄ in minoribus p̄hibita ōt. ne ad maiora p̄ simile fieret accessꝰ.

¶ De deletione Amalechitarum. Capitulum. xvij.

B Deut. 25.

Recepit ēt dñs vt cū dilatētur i terra p̄missionis: deleret amalech de sub celo: qz ipis trāseūtibꝰ p desertū primū nocuerūt. Extremos. s. agminis. i. fessos z leprosos z semie fluxeteos scz quibus nō erat fas ingredi castra interficiētes. Et subdidit dñs huic p̄cepto. Caue ne obliuiscaris.

A Deu. 26.

Q̄ō q̄z trāsgressus ē saul trāslatū est regnū a domo eiꝰ. Item cū ingrueris terram promissionis tolles de cunctis frugibꝰ tuis primitias: z pones in cartallo. vase. s. vimineo ibisq; ad locum quem dominus elegerit. Et facta oblatione stans e diuerso altaris gratias agesdeo coram sacerdote qz liberauit patrem tuum iacob a syro cuz persequente: scilicet laban z filios eius de egypto: z tandem dedit tibi terram lacte z melle manantem. Hoc semel factum quidā tradūt in egressu terre: sed singulis annis tradit iosephꝰ has gratiarum actiones agēdas in sceno phegia. Imo dis in die: et vespere z mane iugiter testificanda ab eis dona

Additio.

In huiꝰ rei memoriā iudei ēt adhuc ingressiꝰ dei dicit. ¶ Itez cū ingrediuntur gregem eorū cantāt hūc psalmū. Bñdic anima mea domio. in quo continētur beneficiorū p̄sentia.

A Deut. 27.

Historia

Quando transieris iordanem edificabis altare domio de lapidibꝰ quos fer rum non tetigit et offeres hostias dñor scribes sup lapides olaꝝbda legis huiꝰ plane, z luculde. ¶ Itē postq̄ enumerauit moyses bñdictiones obseruātiū legē: maledictiones trāsgressoꝝ in fine maledictionū ait ꝓphetādo. Reducet te dñs classibꝰ in egyptū ibi vēderis hostibꝰ tuis in seruos z ancillas: z nō erit q̄ emat. Hec ꝓphetia postes impleta fuit quādo triginta iudei etiā ꝓ vno denario emebāt. In alexādria eīm (vt dicit iosephꝰ) mīlia milia indeoꝝ fūt vēdita cuiꝝ habuerūt ēptores. ¶ In hac recapitulatione ponit iosephꝰ ne venenū aut mortiferū q̄dvilꝰ israelitaꝝ habeat. z apud quē inuētū fuerit mortale hoc patiētes q̄ille ꝙtraq̄q̄ fectū ꝓbat pateret.

Deut. 28. per totum.

Notā

F S Deu. 31

¶ Quod moyses tradidit Deuteronomiū leuitis. Capitu. xviij.

Hacta recapitulatione tradidit moyses deutero nomium leuitis vt reponerēt eā in archā federis dñi vt septimo anno remissionis legerēt vniuersis vtriusq; sexus audientibus in diebꝰ senophegie a summo sacerdote in edito vt ait iosephꝰ. Itēq; ait moyses. Scio intētionē vestrā et cervicem durissimam. Ad huc viuente me vobiscum semper contentiose egistis cōtra dominū. quāto magis cū mortuꝰ fuero. Ideo iterū moneo vos ne faciatis. Ideo ꝙ quia in testimoniū huius admonitiōis hominuz mihi deest testimoniū: aut inutile esset: qz mortales sunt: immortalia elementa in testimonium inuoco.

¶ Canticum testimonij. Capitulum. xix.

E Deu. 31.

Locutusq̄ est moyses audiēte vniuerso cetu ꝓba carmi-

uis huiꝰ. Audite celi q̄ loquar. Audiat terra ꝓba oris mei ⁊c. Cuius carminis hūcꝰ suꝫ ad literā tm̄ exponimꝰ. Constituit terminū ppl'o rū iuxta numeruꝫ filiorū isrl.i. ꝑm numeꝝ ꝑsonaꝝ q̄ intrauerūt egyptū posuerat dñs nationes linguarū. Hebrꝛ sic legit. Constituit dñs terminos ppl'oꝝ: ꝛ terminos filiorū israel ꝓstituit iuxta nūeꝝ. q.d. Israel tanq̄ charum numerauit. alios quasi viles numero nō distixit. Alia editio habet: iuxta numerum angelorum dei.

¶ De morte moysi postq̄ benedixit populo. Cap. xx.

5 Deut. 32. LOcutusq̄ est dñs ad moysē eadem die. Ascēde in montem abarim in montem nebo. i.p illum transi in ifū: et vide terram chanaā: ⁊ morere. Sꝛ anteq̄ ascēderet Moyses bñdixit filios isrl. Benedictionē vero incepit in hūc modū. Dominꝰ de syna venit: ⁊ de seyr ortus est nobis. Apparuit de mōte pharā in dextera eius ignea lex. Tradant hebrei q̄ dñs misit angelos suos ad idumeos. et ad hismaelitas in pharan et obtulit eis legem suam. Quam cum recipere nollēt: venit ad indeos i mōtem sina cū multis milibꝰ angelorum. Datis benedictionibus singulaꝝ tribuū: ascēdit moyses super nebo vsq̄ in verticē ipsius q̄ dicit phasga. ⁊ ostēdit ei dñs oēz terrā promissionis vsq̄ ad mare nouissimū: ⁊ ptē australē: ⁊ latitudinem cāpi hiericho: q̄ alio nole dicta est ciuitas palmaꝝ: vsq̄ segor. Mortuusq̄ est ibi moyses in terra moab iubente dño: ⁊ sepeliuit eū dñs ministerio angelorꝝ in valle terre moab: ⁊ nō cognouit homo sepulchrū eius vsq̄ in hodiernū diem. Quod ideo factū autumāt hebrei ne ipsi moysen ꝑ deo colerēt: quia ꝓni erāt ad idolatriā. Moyses ctr. annoꝝ erat quādo mortuꝰ est nec dū tamē caligauerat oculꝰ eiꝰ nec dētes eius mozi sunt. Et fleuerunt eū filij israel. xxx. diebus. Et

A Deut. 34.

non surrexit vltra ꝓpheta in isrl sicut moyses: quē nosset dñs facie ad faciē. i. adeo familiariter. hoc capitulū finale vt ferunt apposuit esdras sicut ab illo loco. Ascendit moyses vsq̄ ad hunc locum ferūt iosue apposuisse.

¶ Finis deuteronomij.

¶ Incipit prefatio in hystoriam libri iosue.

De iosue. cap. i.
De exploratoribus raab. ca. ij.
De transitu iordanis ca. iij.
De circūcisiōe in galgalis. ca. iiij.
De euersione hiricho. ca. v.
De lapidatione achor. ca. vj.
De incendio hay. ca. vij.
De dolo gabaonitaꝝ ⁊ mirabilia. viij
De quinq̄ regibus fusp̄sis. c. ix.
De. 24. regibꝰ ꝑcussis a iosue. c. x.
De altari in hebal. ⁊ ꝑma distributione terre. Cap. xj.
Qō hebrō data est caleph. ca. xij.
Quomodo iosue sorte diuisit terram decem tribubus. ca. xiij.
De irriguis axe datis a patre caleph. Cap. xiiij.
De reditu duarum tribuum ⁊ dimidie. Capi. xv.
De federe qō statuit populus ad deum. Cap. xvj.
De morte iosue ⁊ eleazar. ca. xvij.

¶ Incipit prefatio in hystoriam libri Josue.

Josue dicitur iesus.

LIber Josue a nomine autoris cēsetur q̄ ⁊ iesus dictꝰ est. Nā iosue ⁊ iesus idē est nomē. Cognominatus est autē a patre iesus nauevel iosue bennum. i. filius naue vel nun. quod idem est. Cognominatus est autē sic. ad differētiam iesu filii syrach pronepotis iesu magni sacerdotis: qui scripsit ecclesiasticum. Et nota quod ꝑm hebreos hic incipit secundus ordo veteris testamenti. Qui distinguūt vetus testamētum in tres ordines. Primum vocant legem secundum prophetas: tertiū agiographa. In lege ponnt quinq̄ libros

Testamētum vetus tres distinguitur ordines.

bros moysi. In ꝓphetis octo iosue: Judicū: Samuel: malachi: Esaiā: hieremiā. Ezechi elem. xij. ꝓphetas. In agiographis ponnt nouē libros veteris testamenti. Qui supsunt: hi dñr agiographa. i. sācti scriptura: qō nomē cōe est omnibus sacre scripture libris. Et qr hi nouē non habuerūt eminētiā ꝑ ceteris ꝛ quā agnominarent: cōi nole cōtēti sunt: sicut hoc nomē cōfessor ꝓhale ē olim sctōꝝ ⁊ tūc dāsi loꝝ ꝛ eminētiā aliquā quāhūt alijs noibꝰ cēsentur: dñr alijq̄ pli alij martyres ⁊ hmōi. In hūc ⁊ modū vltimꝰ ordo angelorꝝ cōi nole olim nūcupat. Orige. aūt ꝑm grecos i primo ordie septē pōit libros: ad dēs pētateuco Josue ⁊ iudicū: ⁊ vocat ordinē illū heptateuchum: ab hepta quod est septē: ⁊ teuchos quod est volumē. In quocunq̄ autem ordine sit liber ipse hystoria non mutatur.

Additio.

Job: Dauid: tres libri salomonis daniel palippomenō. Esdras: hester. sapie: ecclīastic⁹. Judith. thobias pastor: machabeoꝝ: apocriphasūt: quātor ignorakeoꝝ ꝛ qr de veritate nō dubitat ab ecclesia recipiūt. Si aūt nec autor nec veritas scirek nō recipe renk: vt liber de ifantia saluatoris: ⁊ de assumptiōe beate marie virginis.

¶ De Josue. Capitulum. j.

A Jos. 1.

FActum est aūt post mortē moysi ⁊ defēte luctu ppl'i q̄ ꝑ eo factus est: locutꝰ est dñs ad iosue filium nū. Moyses seruus meꝰ mortuꝰ est. Surge ⁊ trāsi iordanē hunc: tu ⁊ oīs ppl's tecū: sicut fui cū moyse ero ⁊ tecū. Tm̄ē q̄ moysi ꝑmiserat: eisdē fere ꝓbis ꝑmisit ei: ⁊ cosdē terminos terre ꝑmissionis descripsit. ¶ Et nota: qr cū dixit. moyses mortuꝰ ē: suggillauit errorē quorūdā dicentiū moysen raptū cū helia ⁊ enoch q̄m nullū vest gū mortis eiꝰ relictū est. Qō aūt addidit: seruꝰ meꝰ destruit ⁊ alios errorem dicentiū moysen dānatū eternaliter: ꝑter aquas cōtradictionis. C. cō ꝛo dixit surge: locutio est ⁊ nō sensus. Nō em̄ credēdus erat sedisse vl' iacuisse cū loq̄retur ei dñs. Tūc ꝑcepit iosue ppl'o ꝑ ꝓcones. Preparate vobꝫ cibaria: q̄m post diē tertiū trāsibitis iordanē. Qō de cibarijs alijs q̄ māna intelligēdū est: qō in tertiū diē reseruari nō poterat. Hoc de humano cōsilio dixit Josue. Neq̄ em̄ trāsierūt iordanē vsq̄ in diē septimū. Exploratores em̄ quos tūc misit per triduū morati sūt: post quoꝝ reditū triduo expectauit populus diminutionē aquaꝝ: ⁊ preparauit sibi cibaria iuxta mādatū Josue. Per misit ergo dñs (vt ait Augustin⁹) errare Josue ne deinceps simile aliquid sine diuino cōsilio aggrederetur: ꝑsertim cū dñs dixisset moysi in electione eiꝰ: iosue succedet tibi: ꝑ eo si q̄d agere voluerit: eleazar cōsulet dñm. Qō aūt errauerit ptz. Ignorabat em̄ vtrū in tertiū diez nubes attolleretur sue cui⁹ motu nō mouerētur castra. Quidam tm̄ asserunt hoc per anticipationem: dictū nec mādatuz esse a Josue: donec redierunt nuntij.

¶ De exploratoribus ⁊ raab. Capitulum. ij.

B Jos. 2.

MIsit ergo Josue duos exploratores de sethiz i hiericho ipe vero iteriz mouit castra ⁊ metatꝰ est ea spacio. xl. stadioꝝ a iordane. Exploratores aūt ꝛb simulatiōe fatuitatis diligēter ꝑsiderauerūt vbē: ⁊ munita loca eiꝰ. In vespa declinauerūt in domuz raab meretricis: q̄ iūcta erat muro ⁊ porte ciuitatis. Nūtiatū ē aūt regi hiericho ꝛ cenātiuiros exploratores ee. Qui cū misisset ad raab vt educeret eos: absōderat eos lipula lini quā siccabat. ē. murū: mētēs eos egressos cū clauderet portā.

I ij Dixitq̄

Universidad de Deusto
Biblioteca

Dixitq; nãtis. Persequimini eos p
via iordanis: ꝛ ꝓprehẽdetis. Tũc
ascẽdẽs ad viros hs operuerat: di
xit eis. Noni q̃ tradet vob; terrã
hãc ex his q̃ audiuimus ꝑ vobis
facta a dño. Jurate ergo mihi p
dñm: vt q̃o ego feci vobis miseri
cordiã: sic ꝛ vos faciatis mecũ ꝛcũ
vniuersa domo patris mei: vt sal
uetis alias nr̃as vniuersa q̃ possi
demus. Et illi iurauerũt. Tũc di
misit eos mulier p funẽ coccineũ
de fenestra dom⁹ q̃ herebat muro
ꝛ ait eis. Latitate in mõtanis tri
bus dieb⁹ donec redeãt q̃ vos pse
quũtur. Qui direrũt ei. Nõ tenebi
mur iuramẽto si nõ collegeris cũ
capiek ciuitas oẽz domũ tuã tecũ:
ꝛ ligaueris funẽ hũc i fenestra: vt
hoc signo domũ tuã cognoscam⁹.
Quicũq; ostiũ dom⁹ tue ingressus
fuerit: sanguis ipsi⁹ erit in caput
ei⁹ ꝛ nos erim⁹ alieni. Itaq; post
tres dies redierũt exploratores ad
iosue: narrãtes oia q̃ sibi acciderãt iosue vero ꝛ eleazar ꝛ maiores
ppli ratũ habuerũt iuxm eorum.

¶ De transitu iordanis. Cap. iij.

L Nu. 25 Postea trib⁹ dieb⁹ euolutis
dixit Josue ad pplm. Sctis
ficamini: crastin facietdñs
inter vos mirabilia. Diluculo ꝯo
dixit ad sacerdotes. Tollite arcã:
ꝛ ꝓcedite ppl; spacio cubitoꝝ duo
rũ miliũ vt videri possitis ab vni
uersis. Cũq; intraueritis partẽ ior
danis: siccabitur instar panimẽti.
Cũq; ꝓcederẽt sacerdotes cũ arca
fed̃ vniuersa multitudo ppu
lis ꝛmulierib⁹ i medio collocatis:
precedãtq; rubẽ ꝛ gad: ꝛ dimidia
trib⁹ manasse secũdũ q̃ ꝓmiserãt
moysi. Et erãt. xl. milia armatoꝝ.
In paralipomenõ legit tm̃. l. in q̃
multa vitio scriptorũ depꝛauata
sunt. Accedentes aũt ad iordanẽ:
reppererũt eum immeabilẽ. Plus
eñ solito tẽpore triticee messis ex
creuerat: tũ ꝯ solutione niuiũ fa
cta in mõtibus: tũ ꝓpter imbrem
serotinum nouiter datũ. Cũq; in
trassent sacerdotes aquã: steterũt
aque ascẽdẽtes: ꝛ instar mõtis in
tumescẽtes apparebãt, pcul abꝛ
be q̃ vocatur adõ: vsq; ad locũ q̃
dicit sarthã. Inferiores ꝯo aque
descẽderũt in mare mortuum vbi
quiq; ciuitates submerse sũt sodo
ma ꝛ alie. Sacerdotes aũt stabãt
in medio fluminis cũ arca donec
vniuersus popul⁹ ꝑ rẽt aluenꝝ
trãsiret. Tũc elegit iosue duode
cim viros: singulos de singulis
tribub⁹ q̃ tulerũt de loco vbi stete
rãt sacerdotes duodeciz lapides
iuxta numerũ filioꝝ israel in sic
cũ. De sicco vero retulerunt in al
ueũ: alios duodeciz in acerũ me
morialẽ transitus eorũ: ꝛ sunt ibi
vsq; in hodiernũ diẽ. Ad q̃s Joã
nes credit demõstrationẽ secisse
cũ dixit. Potẽs ẽ dñs de lapidib⁹
istis suscitare filios abrae. Tũ su
p matheũ legit: ad illos q̃s Josue
trãsferri ꝯ iordane fecit. Cũq; trã
sisset populus ꝛ arca post eos: re
uerse sunt aque in alueũ suũ: ascẽ
ditq; populus de iordane primo
mẽse: decima die primi mẽsis: tol
lẽteq; secũ duodecim lapides sin
uinis castrametati sunt in galga
lis per q̃dragesimã ab hiericho ad
orientẽz: q̃nquaginta ꝯo stadijs
a iordane. Josue aũt cõstruxit al
tare dño de lapidibus quos tule
rãt de iordane: ꝛ sup illud posteꝛ
sacrificauit deo. ¶ Et nota q̃ sic
legitur in cronicis eusebij ꝙm he
breos: ille ãn⁹ erat indile⁹: ꝛ erat
q̃nquagesimus ꝓm⁹ iter indileos
q̃s fluxissent ab initio mũdi anni
duo milia: q̃ngẽti q̃nquagita sin
gulis indileis p q̃nquagenos an
nos ꝺputatis. ¶ Scdz. lxx. ꝯo lõ
ge plẽs ãni fluxerãt ab initio mũ
di. ¶ Beda q̃z i chronicis suis po
nẽs numeꝝ ãnoꝝ q̃s hebraica ve
ritatẽ: ꝓbatde p̃dicta sũma ãnoꝝ
septẽ ãnos ꝺfuisse: als defluxisse.

¶ De circuncisione in galgalis.
Capitalum. iiij.

E O tẽpore ex p̃cepto dñi cir- E
cuncidit Josue populũ secũ Josu. 5
do cultris lapideis: tñ hebr⁹ hs

bet nouaculis acutis: nec intelli
gendũ est q̃ idẽ hõ iterũ circunci
deret: sed pueri q̃ nati fuerãt in
deserto ꝓ quadraginta annos in
circũcisi erãt. alij ex mãdato dñi.
alij vero ex negligẽtia parẽtũ. alij
vero ex eorũdem cautela. ne forte
mox circuncisis attolierẽt nubes:
ꝛ necesse haberẽt ꝓgredi: ꝛ sic pe
riclitarenꝝ paruuli. Facta aũt cir
cũcisione dixit dñs ad Josue. Ho
die abstuli a vobis opprobriũ egy
pti. i. ꝓpetuũ: q̃ apud hebreos
erat opprobriũ immũdicie, gẽtiũ.
Ob hoc vocatũ est nomẽ loci illi⁹
colli: s ꝑputioũ
vel galgala. i. re
uelatio q̃s sanctificatio ꝰm il
lud. Facta est in
dea sanctificatio eius. Potest
tamẽ dici opprobriũ ab eis abla
tũ seruitus egy
pti ꝛ labor ꝺsertꝰ q̃ cõgruit ꝙz
aliã nominis in
terpretationez.

pz. 113.

Additio.

Nota q̃ galgalis quãdoq; po
nitur indeclinabile: q̃q; ꝓme
declinatiõis: ꝛ vt
galgala galga
le. quãdoq; neu
tri generis ꝛ se
cũde declinatio
nis: vt galgala
galgalorum.

Interpretatur enim galgala liber
tas. porro mansit populus in ca
strorũ locũ donec sanaretur: ꝛ fece
runt phase quarta decima die ad
vesperaz in cãpestribus hiericho:
quod nonduz nisi bis factũ fuerat
Primo in finibus egypti circa ra
masse. Secũdo ad radicem mõtis
sina secundo anno egressionis. Ex
tunc intermissum fuerat cũ circũ
cisione vsq; ad terraz ꝓmissionis.
Et comederunt de fructibus terre
die altero azymos panes ꝛ polen
tam eiusdẽ anni. Et aut polẽta
grana tosta et manibus cõfricata
ad modũ grani pilotusi. Et dicit
pollẽta q̃s polẽta. Quidã tamẽ
tradũt polẽtã esse pultes de pur
gatissima farina factas. Et dictaz
polẽtã q̃s pollẽtã: a polline q̃est
purgatissima farina. Cuiꝰ noiatiꝰ
us est pollẽ vel pollẽs. Statimq;
defecit eis mãna quo aliti fuerãt
quadraginta annis.

¶ De angelo apparente Josue: et
euersione hiericho. Ca. v.

D Adem noctecũ esset
Josue in agro hieri
cho ad explorandũ
vidit virũ stãtẽ con
tra se enãgiato gla
dio: ꝛ ait Noster eo:
an aduersariorum. Qui respõdit.
Nequaq̃: sed princeps sum exer
citus dñi: ꝛ nunc venio. Et docuit
eũ angelus de mõtẽdi ciuita
tem: ꝛ q̃ eaz ꝛ vniuersa eius face
ret anathema.

D Josue. ꝙ

A iosu. 6.

Anathema. i.
ab vsu hominũ
seorsuz remota
Cũq; adoraret
Josue, pnus ad
terrã: dixit ei an
gel⁹. Solue cal
ciamentũ de pe
dibus tuis. loc⁹
eñ in quo stas
sanct⁹ est: q̃o in
telligendũ est:
sanctificat⁹ est.
Qui eñ pollu
tus erat i habi
tatione gẽtium
ad ꝓsentiã dñi
per angelũ san
ctificat⁹ ẽ. Por
ro p nuditatez
peduz in hmõi
locis sanctis ꝛ i
penitẽtibus po
test notari ino
cẽtia q̃ talibus
congruit. Eã enim habuerunt pri
mi parentes nudi. Diluculo aũt
iuxta cõsiliũ angeli septem sacer
dotes septem buccinis clãgebant
ante arcam: omnisq; popul⁹ ar
matus precedebat arcã: ꝛ reliquꝰ
vulgus sequebatur eam: circumie
runtq; ciuitatem primo die azymo
ruz semel ꝛ sub silentio ꝛ redierũt
in castra. Sic fecerunt sex diebus.
Die autem septimo septies eam
circumierunt: ꝛ in circuitu septi

anathe
ma.

mo dixit Josue ad populum. Vociferamini & ascendite: sitq; hec ciuitas anathema quasi deuotata in mortem preter aurum et argentum: & es & ferrum quod cõseruabitur: dño in primitias operũ nostrorum sola raab cum suis saluabitur. Igitur vociferante populo & clangentibus sacerdotibus cuz buccinis: muri fundit9 corruerũt. Et ascendit quisq; per locum q̃ cõtra se erat: & interfecerũt omne viuens in ea: & combusserunt eam: & omnem supellectilẽ in ea in tumulum domino sempiternum. Raab vero honoratã muneribus cũ omni domo sua receperũt in israel in ꝓpetuũ. Quã ꝓcedẽte tẽpore duxit salomon in vxorez princeps in tribuinda. Tũc imprecatus est Josue dicens. Maledict9 q̃ re edificauerit hiericho in primogenito suo fundamenta illius iaciat: & in nouissimo liberoz ponat portas ei9: qđ impletuz est vt post lr̃ãbit.

Additio.

Qui gennit bozoz anum illius boozqui gennit obeth. Tres ei continui: pater: filio9: nepos dicti fũt booz. & ideo matheus vnuz tantum posuit. matth. j.

¶ De lapidatiõe Achor. ca. vj.

A Josue. 7.

OZroachozvel achar alias achim filio9 charim de tribu iuda tulit aliquid de anathemate. chlamidem: scilicet occineam contextam auro: habentem (secundũ Josephum) auri põdus mazan. i. mas san. id est ducentos siclos. tulitq; totidem siclos argẽti: regulamq; auream vel ligulam quinquagintã siclorũ. Missitq; Josue viros de hiericho ꝺexplorarẽt ciuitatẽ hay: que est iuxta betheel. Qui reuertentes dixerũt. Nõ ascẽdat ois populus. Sufficiũt tria milia ad capiendaz vrbẽ. Josephus tamẽ dicit triginta milia. Qui cum ascẽdissent terga vertẽtes ꝑcussi sunt a viris vrbis hay: & corruerũt ex eis triginta & sex viri. Josue ꝟo sciditvestimẽta sua & iacuit pronus coz̃ arcchavsq; ad vesperã: & senes populi cũ eo saccis indut & liquefactaz est cor populi. Verebãturem ne timor eorũ q̃ innaserat chananeos trãsiret in audaciã adeo vt impetũ facerẽt in ꝓpos. Dixitq; dño ad Josue. Pollutus est populus anathemate: nec ero cũ eo donec mũdetur. Applica cras populũ ad te & fac sorte ꝑ tribus & familias et domus & capita. Et quecũq; sors inenerit cõburẽt igni cũ omni substãtia sua. Quo facto: inuenit sors tribũ iude: deinde familiam zarethãdẽ domũ charim: ad vltimũ capunt achor. & dixit ei Josue. Fili da gloriã deo cõfitẽdo quid feceris. Quo cõfesso missi sunt nũtij ad tẽtoriũ eius: q̃ ꝑfatã pecuniã recõditã in terra retulerũt ad populum. Tollens itaq; Josue illum cũ vniuersa domo eius vniuersa supellectili & iumẽtis: duxit eum in vallẽ profundam lapidauitq; eũ omnis populus & cuncta que illius erant igne consumpta sunt. Fecerunteq; super eum aceruum lapidum qui permanet vsq; in presentem diez. Achor lapidatur. Vocatumq; est nomen loci illius vallis achor. Nec putandũ est populum neglexisse mandatum dñi quo preceperat eum cõburenduz. Nã in sacra scriptura ignis ꝓ vehemẽti pena accipi solet: vt ibi de fornace ferre a egypti. putãt tamẽ hebrei dominũ precepisse lapidari ipsum & alia q̃ lapidibus obrui possent: cetera q̃ lapides non sentirent igne cremanda. ¶ Tradit tamẽ Augustin9 Josue fecisse hoc quadam cõsideratione. Aut enim penituit achor: & sic dign9 nõ erat igne gehẽnali: & sic illũ noluit vrere q̃ dign9 igne nõ erat. Uel si non penituit: & dign9 erat igne eterno. reseruauit domino penam ignis. Punituitq; eũ alio genere pene ne videretur bis punit9 in idipsum.

¶ De incensio hay. Cap. vij.

A Jos. 8.

POstea surrexit Josue: & ois ppl's cũ eo vt ascẽderent in hay & ꝑmisit triginta milia viroz iter bethel & hay ad occidẽtem. Qui dimissis in locũ insidiazq̃ militib9 rediert ad exercitũ q̃ erat ad aquilonẽ. Rex autẽ hay festinauit mane egredi cũ omni populo suo ignorãs q̃ post tergũ latẽret insidie. Jo suevero fugiẽs, cũ lõgi9 ptraxisset eos ab vrbe elevauit clypeũ quem gerebat. Quo viso surrexerũt q̃ erãt in sidijs & intrãtes vrbẽ succenderũt eam. Quibus egressis post hostes et josue faciẽ ꝺe impetũ i eos: ex vtraq; parte cedebãtur a duersarij & interfecerũt oẽs a viro vsq; ad mulierẽ duodecim milia hoim predã vero sibi diuiserũt: suꝑdẽtes regẽ hay in patibulo vsq; ad vesperã. & tũc deponẽtes eũ proiecerũt eũ in introitu ciuitatis: cõgesto sup eũ aceruo lapidũ: succẽdentesq; vrbẽ fecerunt eam tumulũ sempiternũ. Hic preoccupat historiã de altari illo qđ factũ est inter garisim & hebal sup quo scripsit iosue deuteronomiũ. et de benedictionib9 & maledictionibus factis sup montes illos de quibus loco suo dicemus.

Additio.

Exeoqclypeos habebãt conspici põt q̃ eos habebãt. Clypeos enim ferre pedites vix possent.

Rex hay suꝑdit.

¶ De dolo gabaonitarum & multa. Capitulum. viij.

A Jos. 9.

GAbaonite ꝟo audientes q̃ fecerat iosue duob9 vrbibus. & q̃ exmandato dñi nulli parceret habitãtiũ in terra promissionis. nec amicitias cũ eis faceret callide cogitauerũt inire fed9 cũ israel miserunteq; nũcios, quasi de lõgin quo venientes: qui in argumẽtum longi itineris vtres ferebãt & sotulares veteres & pitacijs consutos paneosq; in siccitijs eoz̃ duri erãt & muscidi & infusis cõminuti. q̃ cũ venissent in galgalis dixerũt ad israel. De terra lõginqua venim9: q̃ est extra terrã q̃ sorte vobis debet seruti vestri sum9 inite nobiscũ fedus. Crediderũteq; eis filij israel: et os dñi nõ interrogauerũt. Initoeq; cũ eis federe: inuauerũt eis iosue & eleazar & oẽs principes multitudinis. Post triduũ ꝟo cognouit israel se circũuentum esse a gabaõitis. monenteseq; castra venerũt vt euerterẽt ciuitates eoz̃. egressiq; sunt gabaõite obuiam eis: et ait iosue. Quare imposuistis nobis. Qui dixerũt. Timum9 valde & de cõsilio ꝓuidimus animabus nr̃is. facite qđ bonũ vobis & rectũ videt. Tũc acclamauit popul9 nõ esse standũ iuramẽto: qđ ꝑ surreptionẽ factũ erat. & ꝑsertim cũ dñs inhibuisset talib9 cõfederari. Maiores vero q̃ iurauerãt ꝑ religiõe mirisinrãdi seruanda & murmure populi sedãdo. sic dispẽsauerũt vt nõ haberẽt eos socios: sed seruos aquarios & lignarios. & dicti sunt nathinei q̃ scz ligna cederẽt & aquas cõportarẽt in vsus altaris in locum quez sibi dñs elegisset. Quo facto rediit israel in galgalis.

¶ De quinq; regibus suspensis. Capitulum. ix.

A Jos. 10

EO tempore regnabat in hierusalem adonisedech qui interpretatur domin9 iust9, forte sic vocabant reges hierosolymoꝝ. Nam & melchisedech sonat regez iustum. Qui cũ audisset gabaonitas federatos cũ israel timuit valde: & connocauit quatuor reges secum: et ascenderunt quinq; reges a monteoꝝ & obsederunt gabaon. Obsessi autẽ miserunt ad iosue dicentes. Ascende cito & libera nos. Qui collecto exercitu irruit repente sup hostes & versi sunt in fugã per descẽsum bethoron. Et dominus misit grandinem super eos & plures occidit grãdo ꝙ gladius. Uidẽs autem iosue solem descendentez: timẽs ne beneficio noctis euaderẽt hostes clamauit ad dñz dicẽs. Sol contra gabaon ne mo

De statiõe solis: & lune ad ꝓces.

Josue vij. Reg. xx. a ysa. 38.

nearis: ⁊ luna ⁊tra vallē haylon. ⁊ steterūtq; sol ⁊ luna spacio vni⁹ diei: nec antea nec postea fuit taꝫ longa dies. Quinqꝫ vero reges absc̄derūt se i spelūca v̄bis maceda. Precepitq; Iosue socijs suis ⁊ ait. Volnite saxa ad os spelūce apponite custodes: vos aūt persequimini hostes. Cesis itaq; aduersarijs plaga magna. redūt exercit⁹ ad Iosue i maceda: vbi tūc erāt castra sana ⁊ integro numero. Et ait Iosue. Producite quinqꝫ reges de spelūca. Quib⁹ eductis: dixit ad principes exercit⁹. Ponite pedes sup colla regū istoꝝ ne timuerit. Sic faciet dñs cūctis hostib⁹ v̄ris. Quo facto suspēderūt regesin patibulis: depositoq; ad vesperā proiecerūt in spelunca in q̄ latuerāt: ⁊ posuerūt sup os eius saxa in tumulū sempiternū. Eadē die pcussit madā et regē el⁹ in ore gladij. Postea verovastauit lebnā ⁊ lachim: eglon quoq; ⁊ hebrō ⁊ dabir: ⁊ reuersus est cū omni israele ad locum castrorum in galgala.

¶ De. xxiij. regib⁹. percussis a Iosue. Capitulum. x.

A Ios. 11. Quod cū audisset iabin rex iasor misit ad oēs reges circunstantes. Egressiq; sunt viginti quatuor reges. cum turmis suis habentes secū trecēta milia armatorū: ⁊ duo milia currruū. conuenerūt ad aquas merō alias meroy. vt pugnarēt contra israel. Dixitq; dñs ad Iosue. Ne timeas eos: cras tradā tibi oēs vulnerādos: equos eorū subnervabis: ⁊ currus igne cōbures. Factūq; est ita. Percussēr̄tq; oēs filij israel: preter eos q̄ i ciuitates munitissimas se receperant. Fecerant enim sibi chananei plures munitiones prenalidas a die qua audierāt egressum israel ab egypto aduersus se: nec eas nisi lōgo tēpore ⁊ graui labore obtinere israel. Vastauit tamē vniuersam circa regionē: nulli etati hominum parcēs aut sexui: ditatusq; est supra modū ex hostiū pdā.

¶ De altari in hebal: ⁊ prima distributione terre. Capitulum. xj.

Quintus iā annus trāsierat ⁊ trāstulit Iosue locū castrorū in sylo: ubidē trāstulit taberna culū cū omni ornatu suo pro loci opportunitate. Et inde pcessit in sichē cum omni populo: ⁊ cōstituit in mōte hebal altare dño de lapidibus impolitis: obtulitq; sup eo holocausta et pacifica. Scripsitq; sup illud deuteronomiū: qō q̄daꝫ intelligūt mādata tātum deutero nomij. Posuitq; mediam partem populi sui super montē hebal cuꝫ sacerdotib⁹ ⁊ leuitis: aliamq; mediam in montem gazarim cuꝫ sacerdotib⁹ ⁊ leuitis. Et acclamauerūt sibi alternatim benedictiones et maledictiones sicut mandauerat illis moyses. Porro Iosephus tradidit maledicta et benedicta in altari cōscriptā reliquisse. Quo facto redierunt in sylo. Concessit autem Iosue tribui iuda montana ad meridiem que iam adquisierant sed nondum sorte tradidit. Effraim quoq; concessit montana ad aquilonem: inter: vtrunq; mediam tribum manasse collocans. His tribubus commisit terram: alijs in castris manentibus: tum quia bellicose erant: tum quia dignjores. Sciebat eñ inde regnuꝫ esse promissum: et manesse et effraim benedixisse iacob p benefitio Joseph patris eorū. Sed ipse quoq; Josue affraita erat: dedit autē affraim extra sortem aliorūꝫ agrum sichem quē dederat iacob singulariter ioseph filio suo ⁊ sepelinit in eo ossa ioseph. Hieron⁹ mus tñ testat se vidisse in sichem sepulchra alioꝝ vndecim patriarcharū ⁊ credibile est q̄ quoq; trib⁹ suū patriarchā retulit i suā sortē.

¶ Mō ebrō data est caleph. c. xū.

B Accessit autem caleph filius Iephone ad Iosue coram omni populo

Additio.

Sub ezechia. v. hore addite sūt hic vnus dies.

D Ios. 21

B Ios. 14

populo. Et ait. Nosti q̄ locutus sit dñs de me ⁊ de te ad moysen: et q̄ iurauit mihi moyses in reditu ab exploratiōe dicēs. Terra quā calcauerit pes tuꝰ erit possessio tua in eternū. Pollicitusq; est mihi dominus terram in qua inueniuntur enachim te audiente. Quadraginta et quinqꝫ anni sunt ex quo locutus est dominus verbū hoc: ⁊ hodie. lxxxv. annoꝝ sunt: sic valēs vt eo tēpore valebā. Benedixitq; ei Iosue ⁊ tradidit ei ebron in possessionem: et quiēuit terra a prelijs.

¶ Quomō Iosue sorte diuisit terrā decez tribubus. Capitulū. xiij.

hic cōplectit plura capitula vsq; ad finē

Iterum cōuocauit Iosue ecclesiam in sylo: et ait. Senui/ donū est vt terrā quā promisit nobis dñs sorte diuidamus. Et assumpsit de singulis tribub⁹ tres industrios viros ad p̄siderādā terrā deditq; eis decē viros metiendi peritos: quos ꝓpter artē veritas non late ret: mādans eis ne ꝑm quātitatez terrā metirentur. Sed secūdū estimationē felicis terre ⁊ que minus esset idonea. Nā sepe pluris sunt decem iugera q̄ centū: ⁊ q̄ in scriptis redigerent terre diuisionem. Viri aūt circūeuntes terrā et estimātes septimo mense reuersi sunt ad eum in sylo: plectisq; sortibus prima sors inde egressa est: secunda symeonis: tertia bēiamin. Hec sors angustissima fuit ꝓpter terre fertilitatem. Tulerunt enim hierico et hierosolymam. Quarta effraim: quinta medietati manasse: sexta isachar: septima zabulonitaꝝ: octaua aseritis: nona neptali: vltima danitis. Et notanduꝫ q̄ sēm concessionem terre prius factam duabus tribubus ⁊ dimidie: ⁊ traditionem postea factā ꝑm sortes nouem tribubus ⁊ dimidie. Varie quādoq; loquūtur autores. Legitur enim q̄ judas habuit terrā sine sorte: et q̄ obtinuit hierusalē nec potuit inde ejcere iebuseum: que de cōcessione victa sunt. Alibi legitur q̄ bēiamin possedit hierusalez: quod de traditione dictū est.

D Mat. 2

¶ Iterū legit q̄ Iosue locutus est septē tribubus dicēs. Usq; quo torpetis ignaui. Date mihi viros q̄ diuidāt vobis terram. Cūq; hoc omnibus dixisset: septē tantū legit hoc dixisse: q⁹ due tribus et media terrā cōcessum quasi traditaꝫ possidebāt. Jnde est q̄ hoc nomē judea diuersis modis accipit. Quādoq; dicit judea tota terra p missionis: ⁊ tūc a judeis dicit: scōz quod dicitur pompeius judeā fecisse tributariaꝫ: quandoq; judea tantum regnum juda: vt ibi. Audiuit Joseph q̄ archelaus regnaret in judea. Quandoq; ꝓ sola sorte jude, vt ibi. Judea et hierusalem: id est sors jude ⁊ bēiamin. Si ergo circa hoc sibi obloqui⁹ videntur autores: determinandum est ꝑm terrā cōcessam vel traditā.

A Ios. 2 p

Nam judas et effraim maiorē habuerunt concessam vt̄ traditam. Boli antē duo Iosue ⁊ caleph quasi ꝓuilegiati sine sorte terraꝫ habuerunt. Caleph ebrō habuit. Josue tamnatha vel. tānasara: ⁊ etiā sichem scōz Josephū. Hanc partē elegit sibi Iosue post distributiōez omnibus factā tāq; bonus dispēsator.

Additio.

Potuit esse vt nunc est q̄ in eadem ciuitate diuersi habuerūt quod sui iuris erat quod fecerē in singulis videmus fieri.

A Jo. 21.

¶ Sed et lenitis separauit quadraginta ⁊ octo ciuitates ad mhabitādū quarū decē p̄ acceperant in amorea. De reliqs triginta octo tres cōstituit ciuitates refugū: ebrō de juda sichim ex effraim: de neptalim cedes.

D Jo. 17.

¶ Tūc locuti sunt filij Joseph ad Iosue. Cur dedisti nobis quasi possessionē vni⁹ funiculi cū sim⁹ tāte multitudinis. Rñditq; Iosue ad effra ⁊ manasse. Popul⁹ mult⁹ es ⁊ fortis: non eris contentus sorte tua: sed transibis ad montem: ⁊ pot:

ris vltra c

Universidad de Deusto
Biblioteca

vis vltra terminos terre ꝓmissionis procedere: ⁊ parare tibi locū.

¶De irriguis axe datis a patre caleph. Capitulum.xiij.

A Ios.15. EO tpe ascēdit caleph in terrā sibi traditā: ⁊ percussit inde obsedit ciuitatē dabir: q̄ prius vocabaḳ cariat sepher. i. ciuitas literarū. Ciues eñ eius scriptores erāt. Quam cū tenuisset munitā ait. Qui ꝓ muspcusserit vrbē hāc ⁊ ceperit dabo ei axā filiā meā vxorē cū ea ⁊ cepit eā othoniel filius cenez frater caleph iunior eo. Erāt aūt veri fratres tātū. Nā ille filius iephone: iste vero filius cenez dicitur: nisi forte pater eoꝝ binominis fuerit. Dedit itaq; caleph filiaz suam axam fratri suo in vxorē. Que cum pergeret cum viro ad vrbem tradi tā sibi: suasa est a viro suo vt peteret a patre suo agrum i connalibus. Suspirauitq; ⁊ fleuit vt sedebat in asino.

D para. 6

Additio.

In paralipomenō dicit ebrō cariatharim. id est ciuitas silua rum: vel cariath baal: id est ciuitas muscarū vel virorum.

Additio.

Hec nota determinat obiectionē que de eo fieri potest: et caleph obuiabat legi iaz date dā do fratri nepoti suo filiā suam.

Cui Caleph. Quid habes iussti. At illa. Da mihi bñdictionē. Terrā arētē dedisti mihi: rigē et irriguam. Dedit̄q; caleph ei irriguum superius et irriguū inferius. i. agros irriguos circa ciuitatem ab oriente ⁊ occidente.

Additio.

Nota ꝙ caleph maluit seruare votū suū q̄ legē q̄ iterdixit mrimoniū cum filia fratris nisi forte lex itelligaḳ ō filia ffis ex pfe.

Additio.

Ixx. Redēptionē excelsaū ⁊ redēptionē humiliū subiudi fluēto rum.

¶De reditu duarum tribuum et dimidie. Capitulum.xv.

B Ios.22 EOdem tēpore cū iam quartusdecimus trāsisset annus: dixit rubē ioseph ⁊ gad ⁊ dimidie tribus manasse. Feciſtis q̄ pcepit vobis moyses famulus dei. Et qz dedit dñs fratrib⁹ vr̄is quietē: reuertimini ad terrā possessionis vestre ita duntaxat vt custodiatis legez dei: ⁊ colatis eum: nec eatis post deos alienos: quia arcem ⁊ tabernaculū nō habebitis. Fratres sumus ⁊ serui vnius dei: licet interiecto flumine separemur. In multa subtātia reditis: dimidite eam cum fratribus q̄ remanserūt. Cui reuertentes venerūt ad tumulos iordanis. Sic enim dictus est locus per quem transierunt: alius per quem transierunt filij israel dicit vada iordanis. ¶Et edificauerūt iuxta iordanē altare infinite magnitudinis: vocātes hoc nole tari illud. Testimoniū nostruz q̄ dñs re ipse est deꝰ. Uideturq; Josephus gnitus velle q̄ altari super inscripsissent illud. Cumq; rediissent ad propria nuntiatum est iosue ⁊ his qui remanserant de edificatiōe altaris ⁊ arbitrati sūt illos erexisse illud: vt immolarent super eo victimas quod nō licebat nisi super altare quod statuerat deus ante tabernaculum. Cūq; arripuissent arma vt delerent eos de cōsilio: missus est ad eos phinees ⁊ decem honorati cum eo: qui dixerunt ad eos. Que est ista transgressio. Cur relinquistis deum israel ⁊ cultum eius: edificantes vobis altare sacrilegium? At illi responderunt. Absit a nobis hoc scelus: alioqui deus ipse querat ⁊ iudicet. Sed timuimus ne cras dicerēt filij vestri filijs nostris. Quid vobis ⁊ nobis. Quid vobis ⁊ domino deo israel. Terminum posuit dominus inter nos ⁊ vos. Quamobrem memoriale hoc erexim⁹ in signū: quoniā fratres vestri sumus ⁊ deicole vobiscum

vobiscum. His auditis placatus est phinees. Et cū retulisset verba hec ad omnē populū laudauerūt deū. ¶Hoc videtur quibusdā facti esse qō legit in libro iudicuz q̄ angelus dñi transierit de galgala ad locū flentiū. Sed quia potius videtur. Augustino hoc factū esse post mortem iosue: non enim auſt fuerunt filij israel eo viuente aperte recedere a deo nos illud loco suo explicabimus.

A Judi.2

¶De federe quod statuit populus ad deum. Capitulum.xvj.

B Josue. 24. VOluto aūt multo tpe ꝓgressus iosue oēm israel in siviam vniuerse carnis: et scio vos pronos ad irritandū deū. Eligite vire debeatis. vtrū dijs quib⁹ seruierūt patres nostri in mesopotamia: an dijs amorreoꝝ in quoruz terra habitatis: ego aūt ⁊ domus mea seruiemus dño. Et ait populus dño seruiemus: absit vt ab eo recedamus. Et dixit iosue. Testes vos estis qz hodie elegistis vobis dñm. Et responderunt. Testes sumus. Et ascēderūt i sylo vt starēt coꝝ dño. Percussitq; ppls in die illa fedꝰ cum dño: ⁊ in signū federis effudit Josue aquā sup terraz. Mos erat gētibus in signum ⁊ robur federis initi sanguinē suillum effundere. quasi diceret. Sic effundatur sanguis illius qui violauerit hoc fedus. Hebrei ꝭo aquam fundētes: atrocioꝛem penā in violatorem iudicabant. Alij enim liquores non effunduntur de vase. quin aliquod vestigiuz sui in eo relinquant. Solus aque liquor prout sus effundit. Qō faciebant hebrei in federe inito cū dño. q. dicerent. Non solū violator huius federis peribit: sicut in alijs fit federibus. sed tota ꝓgenies eiꝰ peribit cum eo: vt nullū vestigiū eiꝰ appareat super terrā. ¶Scripsitq; iosue in die illa verba hec in volumine legis dei. i. libro hoc ⁊ tulit lapidē pergrandem. posuitq; eum subter quercum q̄ erat ante sanctuarium dñi: ⁊ ait. Ēn lapis iste erit vobis in testimonium. Solebant eñ veteres hmōi durabilia erigere: vt sui diuturnitate posteris inditum fedus in memoriaz reuocarent. ⁊ dimisitq; iosue populuz singulos in possessionem suam.

Josue. 24.

¶De morte Josue ⁊ eleazar. Capitulum.xvij.

Josue. 24. QUod hec mortuus est iosue: cum esset centum et decem annorum. Quadraginta quatuor annoruz erat cum accessisset ad moysen ⁊ quadraginta annis seruiuit ei i deserto. Et q̄ colligitur ꝙ viginti sex annis rexit populum trans iordanem. ⁊ sepelierunt eum in tannasara: que sita est in monte effraim. Eleazar quoq; mortuus est: ⁊ sepelierunt eum in gabaa phinees ⁊ filij eius que data est ei in mōte effraim: qui successit patri in sacerdotium.

Additio.

Habaa phinees pōt esse nomen ciuitatis a phinees ibi sepulto vel dictiones.

¶Incidentia.

¶In diebus iosue erictonius primus iunxit quadrigam in grecia: erat quippe apud alias natiōes. Bursiris tyrannidē exercuit in hospites. phenix ⁊ cathmus de thebis egyptiorum in syriam profecti in regione tyri ⁊ sidonis regnauerunt. Sed cathmo recedēte i greciā terra a phenice phenica dictū est. Europe filie phenicis iupiter mixtus est. Danaus ꝙ quinquagita filias quinquaginta filios egisci fratris sui interfecit: vno tm̄ superstite qui regnauit post eum.

¶Explicit liber Josue.

¶Incipit historia Judicum.

Capitulum primum.

Quomodo iudas pugnauit contra chananeum. cap.ij.
De cineis ⁊ trāsgressiōe ppli. c.iij.
De loco flentiū in galgalis. c.iiij.

De othoniele popūli liberatore/ ⁊ eius morte. ca.v.
De aioth ⁊ sangar liberatoribus Israel. ca.vi.
De debora ppheti̇ssa ⁊ Barach/ Sysara/Jahel/⁊ Jabin. ca.vii.
De gedeon missō/⁊ dō gedeone.c.viii.
De abimelech qui occidit.lxx.fratres. ca.ix.
De thola duce israel. ca.x.
De iair galaadite ⁊ morte ei⁹.c.xi
De penitentia filiorum israel ⁊ de iepthe. ca.xii.
De abessan duce israel. ca.xiii.
De ahilon duce. ca.xiiii.
De abdon duce. ca.xv.
De samsone. ca.xvi.
Quomodo samson accepit vxorez ⁊ quō interfecit leonem. ca.xvii.
Quomodo interfecit multos cum mandibula asini. ca.xviii.
Quomodo tandem deceptus fuit samson. ca.xix.
Incidentia. ca.xx.
De micha ⁊ ei⁹ sacerdote. ca.xxi.
De vxore leuite. ca.xxii.
De ruth cuius liber expeditur in vnico hoc capitulo. vcz ca.xxiii.

¶Incipit hi̇storia Judicum.
Capitulum.j.

Prefatio.

LIber iudiciū hebraice sophtim dr. qui iudices describit. vsq; ad hely sacerdotem. ⁊ ob hoc dr iudicum tanq; materia. Videtur tñ q̄busdā ab antoub⁹ sic nolatus. vt q̄si chronice scribendo q̄sq; iudicū tp̄s suū in actis redegerit. Quis aūt in vnā cōpegerit dubiū est. Dicūt quidā q̄ samuel. alij cō esdras. Verisimilius videt/q̄ ezechias: q̄ parabolas salomonis ⁊ liḃrū regum in vnū collegit. Si ārik quare iosue ⁊ moyses iter iudices nō annumerēt. dicim⁹. qz nō soluz iudicauerūt pplm. sz ⁊ rexerūt. Ceteri v̄o nil inris i ppło habuerūt: nisi q̄ in tribulatiōib⁹ suis cōsilio ⁊ orādēs eoz populo⁹ vtebatur. ¶Quomodo iudas pugnauit cōtra chananeum. Capitulum.ij.

ET factum est post mortē iosue consuluit populus dñm p̄ phinees. Quis ascēderante nos contra chananeū. ⁊ erit dux belli. Et dixit dñs. Judas. Nō personaz sed tribū designās. Credit tñ caleph p̄fuisse populo: sz p̄ modicitate tp̄is nec rectoribz nec iudicibus adnumerat⁹ ē. Et ait iudas simeoni. Ascēde mecū in sortē meā ⁊ pugna cōtra chananeum. ⁊ ego pergā tecū in sortē tuā. Non tñ legitur simeō p̄priā postea habuisse sortē. sed adhesit iude vt impleretur qō p̄dixerat iacob de simeō ⁊ leui. Diuidā eos i iacob ⁊ dispḝgā in israel. Ascēdērūtq; Judas ⁊ simeō in besech. ⁊ percusserūt i eo decē milia viroz. Cōp̄hēdēteszq; adonibesech. i. dñm besech: adonay esn dñm sonat inciderūt: sum mitates manuū ⁊ pedū eius. Hebreus tñ sermo videt sonare polices. Quib⁹ cesis non est idoneus homo ad arma ferēda. Et ait adonibesech. Merito patior hoc. id tp̄m esn fecerā septuaginta regib⁹ qui colligebāt sub mēsa mea obrū reliquias. Et ascēdētes in hierusalē pcusserūt eā. tradētes incēdio ⁊ reliquerūt ibi adonibesech: ⁊ mortu⁹ est nec intelligēdū est q̄ filij israel tūc habuerūt hierlm in ditione sua expulso iebuseo. Hoc esn factū nō est vsq; ad tp̄a dauid q̄ expulsis iebuseis sedit i ea: ⁊ trāstulit eā de beniamin i sortē regū. Hoc videt a q̄busdā recapitulādo dictū ⁊ factū esse vīnēte iosue ante distributionē sortiū qñ p̄cessam sibi iudas habebat hierusalem ⁊ totū recapitulādo dictū vsq; ibi. Et surrexerūt alij q̄ nō nouerāt dñz. Alij tradūt eo ordine dictū esse q̄ factā. ⁊ ibi demū inchoant recapitulationē. dimisit ergo pp̄z ⁊c.

Ascendit ⁊ caleph iebzōterrā s. gigātū ⁊ pcussis hostib⁹ plenus possedit eā.

Additio.

Hoc etiam vult Augustin⁹ ordine suo dictuz in iosue p̄occupatum.

Et

Et recapitulat hic hi̇storiā: q̄ supra dixim⁹ factū in arimathsepher. ⁊ epit̄q; iudas gazam ⁊ ascalon ⁊ acharon cū finibus suis. Nec potuit delere habitatores vallis: q̄z falcatis curribus abundabant.

¶De cineis et transgressione populi. Capitulum.iij.

D Judi.1. HElij aūt ietro cinei cognati moysi ascēderūt de ciuitate palmarū cū filijs iuda in desertū sortis ei⁹ q̄ est ad meridiē. Isti fūt filij iobal fratris sephore: vxoris moysi: qui relicto patre et patria secut⁹ est moysen: ⁊ deinceps habitauit in medio filiorū israel. Ciuitas aūt palmaz dr h̄ engaddi. Uel q̄ hiericho sic solet appellari: ⁊ forte de cāpestribus eius vbi erāt cū beniamin trāstulerunt se ad iudā. Beniamin aūt post iudā ascēdit in hierusalē. Hinc putant quidā eū fuisse cōem. Nec potuit ejicere iebuseū: sz p̄misit eū habitare secū in tributo. Effraim quoq; ascēdit in bethel: q̄ p⁹ vocabatur luza. Uidēteszq; hoiez egredi ētem de obsessa ciuitate dixerūt ei. Ostēde nobis introitū ciuitatis: ⁊ faciem⁹ tecū misericordiā. Quo ostēdente pcusserūt eā: hoiem v̄o ⁊ domū ei⁹ dimiserūt. Qui trāsiēs in terrā ethim: edificauit ibi ciuitatē ⁊ vocauit eā luzam. Necdelevit effraim chananeū: sed passus est eū viuere sub tributo. Sil'r reliquę tribus cū essent confortate: maluerūt eos h̄re tributarios q̄z delere trāsgredientes mādatū dñi ⁊ querteꝛt se ad agricturas. Aut ad dimittas se trādētes p̄ epulas ⁊ libidinē tā imbelles facti in cōuersatione legū integri nō erant.

¶De loco flentium in galgalis. Capitulum.iiij.

A Judic. 2. ANgelus aūt dñi apparuit in galgala. et cū cōuenissent filij israel ad eū de sinib⁹ suis transtulit se ad aliū locū: ⁊ insect. iunt eū. Cūq; iproperasset eis dñs p̄ angelū beneficia q̄ eis cōtulerat ad dixit. Cur iniistis fedus cū habitatorib⁹ terre hui⁹: et reseruastis aras eoz. ir noluistis audire vocē meaz. Quāobrem dīj eoz erūt vobis in ruinā. hec angelo ioquēte elenuerūt vocē suā ⁊ flenerunt: vocatū est nomē loci illi⁹ locus flentiū: cognominatus ab euēn: sicut galgala colliis ppriū. Immolauerūtq; ibi hostias dño. Porro h̄ recapitulat hi̇storiā de iosue ad cōtinuādā ordis serie dicēs. Dimisit ergo iosue pplum et abierunt filij israel vnusq̄sq; in possessionē suā seruieruntq; dño cūctis diebꝰ iosue ⁊ senioꝝ q̄ post eū vixerūt: ⁊ nouerunt opa dñi q̄ fecerat cum isrl'. Mortuus est aūt iosue ⁊ omis generatio senioꝝ congregata est ad patres suos.

¶De othoniele popūli liberatore ⁊ eius morte. Capi.v.

ET surrexerunt alij q̄ nō nouerunt dñz. i. nō videāt vir tutes ei⁹: quas fecerat eis in exitu de egypto in deserto ⁊ in ingressu terre p̄missionis. Fecerūtq; ma lū in ꝓspectu dñi: ⁊ seruierūt baal ⁊ astaroth: ⁊ dīs terre: p̄traxerūt eoz cōingia cum alienigenis. Quāobrē indignata dominꝰ: nō deleuit gētes de medio eoz: vt eēnt eis in actileū ⁊ laborem. Et tradidit eos dñs in manib⁹ chusan rasathaim regis mesopotamie ⁊ syrie. Seruierūtq; eis octo annis: ⁊ clamauerunt ad dñm qui suscitauit eis liberatorē othoniel. fratrē caleph: quē ioseph⁹ cenez vocat: quasi equiuocū patri. Et dr cenez quasi ceneze⁹ a loco. Et fuit dñs cū eo: ⁊ pugnauit aduersus cusan rasathaim: ⁊ oppressit eū: ⁊ quieuit terra quadragita annis. Et mortuus est othoniel. Hic dicit iosephus occisionē i beniamin factā p̄ vxore leuite: q̄ nos infra ponemus sequentes ordinē hui⁹ libri. Et nota q̄ hebrei sub hoc nūero comprehenderunt annos seruitutis et quietis et similiter sub aliis

iudicibus

B C D Genes. 49.

B Judic. 3.

iudicib⁹. Aliter nō staret hystoria.

Incidēs est non de biblia.

¶Incidentia.

¶In dieb⁹ othoniel Cadmus regnauit thebis ex cui⁹ filia semele natus est dionysi⁹ liber pater. Bithinia cōdita est a phenice: q̄ phenicibus quasdā tradidit literas ꝛ ad scribēdū vermiculuz instituit. Ulū ꝛ color ille phenicens dict⁹ est q̄ postea litera mutata puniceus dr. Ephyra q̄ nūc corinthus dicit a syspho condita est. Minos filius europe regnauit in creta.

¶De aioth ꝛ sangar liberatoribus israel. Capitulum.vj.

B Judi.3. ADiderunt autē filij israel facere malum in cōspectu dñi. Qui suscitauit aduersū eos eglō regē moab: ꝛ copulauit et filios amon ꝛ amalech. Qui trāsiens iordanē percussit isrl: ꝛ posuit idola sua in galgala: et fecit sibi domū in vrbe palmarum. i. hiericho: et seruierūt ei filij isrl decem ꝛ octo annis: et clamauerunt ad dñm. Qui suscitauit eis saluatorez: aioth: filiū gera filij gemini. Qui vtraq; manu vtebat p dextera. Seminū q̄dā dicūt fuisse quendā vilē in. b n-
iamin: q̄ posterq; suis sepe legit i
D 1. Reg. 16. properatus ob iguominiā. Hebrei tradūt hūc fuisse benami. Et quasi per anferesim: vbi nos ponimus gemi
nuz: ipsi ponūt iemin quod sonat dextrariuz vel dextrale q̄ latie gemin⁹ dici posset: qz geminat cum trahente: nisi geminus a iemin. p J. cōsonātez scriberet. Dicit autē a iamin proprie ieminus: sicut a
C Judi.3. dextera dextrari⁹. Miserūtq; filij israel p aioth munera eglon regi qui fecit sibi gladiū ancipitem flō gitudinis palme manus ꝛ accinctus est eo i dextro femore ꝛ subtersagū: qō est quadrate forme militare indumētū. Erat autez eglon crassus nimis. Cūq; obtulissent ei munera psecutus est socios q̄ cū eo venerūt: ꝛ reuersus est ad regē ꝛ ait. Uerbū secretuz habeo ad te o rex. Egressisq; oibus qui cū eo erāt: accessit ad eū aioth ꝛ ait. Uerbū dñi habeo ad te: qō intelligendū est de somnio ex mādato dñi. Qui statiz surrexit de throno. Extēditq; aioth manū sinistrā: et tulit sicam de dextro femore: ꝛ infixit eā in ventrē eius valide nec eduxit eā sed reliquit i corpore. Ipse vo clausis diligēter hostijs cenaculi: per posticū egressus est ꝛ aufugit. Serui aūt regis post lōgā morā intrātes: inuenerūt eū mortuum ꝛ iacentē in terra. Ueniensq; aioth in sayrat: ꝛ insonuit buccina in mōte effraim: ꝛ descēderūt cum eo filij israel ad vadat iordanis q̄ trāsmittūt in moab. Et volentes trāsire moabitas percusserunt circiter decē milia: ꝛ humiliatus est die illa moab sub manu israel: et quieuit terra. lxxx. annis. Et mortu⁹ est aioth. Et tūc de philistheis volētibus intrare terrā israel sangar occidit sexcētos viros vomereyno ipse quoq; defendit israel et eodem anno vitam finiuit.

Additio.

In regū vbi incipit agere de saul dr vir fortis roboze: ob hoc quidā putāt dictū geminū q̄si binominum.

¶Incidentia. Incidēs est de biblia.

¶In dieb⁹ aioth: exiene ciuitas cōdita est in libya: ꝛ triptolemus ꝛ nō de longa naui veniens eleusim frumenta ibi distribuit. Proserpinaz rapuit rex molossozumorchus: cuius ingens canis cerberus perithoum deuorauit: qui cuz theseo ad raptum proserpine venerat. Sed ꝛ theseū deuorasset: nisi hercules superueniēs cuz liberasset. Fritus ꝛ heiles insidias nouercales euaserunt in naui cui⁹ insigne fuit aries. In dardania regnauit tros a quo troiam conditam fecerunt. Perseus occidit gorgonem meretricem: que ob nimiam pulchritudinē spectatores suos mentis impotes reddebat. Dionysi⁹ in india nisam cōdidit: ꝛ a suo nomine eam appellauit.

¶De del

¶De delbora prophetissa et barach/ysara/iahel ꝛ iabin. ca. vij.

A Jud.4. POst mortē aioth addiderūt filij israel facere malū cora dño. Qui tradidit eos in manꝰ iabin regis chanaan. Qui regnauit in asor: hūit ducē exercitus sui ysarā. Ipse aūt habitabat in aseroth gētiz q̄ sic dicebat qz nō ab vno pp̄o: iz a multis collectis gētibus habitabat: ꝛ oppressit filios israel p viginti annos. Qui clamauerunt ad dñm. Erat aūt delbora pphetes vxor lapidoth. q̄ posuerat tētorium suū in monte effraim sub arbore palme: q̄ dicebat palmā delboze. ꝛ ascēdebant ad eā filij israel in oē iudicium. Quevocauit barach filium abinoe de edes. aīs cades de neptalim. Mulier ei
itura ad p̄liū vocauit virū sum: q̄ ei⁹ fuisse idez barach ꝛ lapidoth. Credit qz eadē est vtriusq; nois interptatio. Interptat ei⁹ vtrunq; cozusca tio: delbora vero hebraice apis. Que dixit ad eū. Precepit tibi deus israel. Duc exercitū in montē thabor decē milia de neptalim ꝛ zabulon: ego tradā ysaraz in manum tuā iuxta torrētem cyson. Cui barach. Nisi veneris mecū nō pgaz. Qui ait. Ibo. iz victoria tradet in manus mulieris. Nunciatū est ysare q̄ ascendissent delbora ꝛ barach in montē thabor ad pugnandū. Et ꝗgregauit exercitū ad torrentē cyson. trecēta milia armatorum vt ait Josephus. ꝛ decē milia equitum: ꝛ nongentos currus falcatos: ꝛ alios currus duo milia ꝛ centū. Et ait delbora ad barach. Descende hac die dabit tibi dominus ysarā in manus tuas. Et descēdit cū decē milib⁹: delbora stante in monte ad orationez. Et pterruit dñs ysarā ꝛ vniuersam multitudinē eius. Uētus grādo ꝛ pluuia irruerunt in facies eoz arcus ꝛ fundibule inutiles flebāt: plurimi de equis suis ꝛ curribus excussi cōterebant. Sicq; querso in fugaz exercitu ysara de curru exiliēs: et fugiēs: puenit ad tētorium iahel vxoris abner cinei. Abner em cuz omni domo sua recesserat a fratribus suis q̄ habitabat vt dixim⁹ in sorte iude ꝛ tetenderat tabernaculā sua in valle semim iuxta cedes ꝛ erat fedus inter regem asor ꝛ domum abner cinei. Porro abner suscepit fugientē ꝛ rogantē vt celaret eū: ꝛ petēti poculū dedit ei lac vt grauius obdormiret. Illa vero dormienti clauum ferreū percussum malleo per vtrunq; tēpus immisit vsq; in terrā. Et barach post paululum venienti ostendit eum in terra confossum. Et sic impletū est qō dixerat delbora q̄ p mulierem triūphus accideret. Barach vero agens exercitum super asor obuiam venientem iabin interfecit: ciuitatem funditus eiiciens: vt ait Josephus. ¶Cecineruntq; delbora ꝛ barach canticum domino. in quo hortantur victores ad benedicendum deum rememorādo beneficium qō fecerat dñs israeli dum daret legem in terremotu ꝛ pluuia: addēdo ꝛ quō p sangarvt dixim⁹ deuerūt hostes a semit⁹ isrl ꝛ quō defecerūt fortitudo isrl: donec surgeret delbora. qsi nous bella elegit dominus vt mulier de viris triumpharet. Quod sequitur in cantico surge delbora ꝛ loquere canticum non est in hebreo. Addidit q̄z de amalech victo i raphidim ab effraim
id est a iosue ex- Additio.
fraita: ꝛ prophetauit enndē po Qui primus in
tuit ⁊ fecit vincendum festauit israel i deserto.
per saul ex ben
iamin. Et cōmendauit eos qui de manasse ꝛ isachar ꝛ zabulon ꝛ neptalim cum eis venerāt ad p̄lium vituperans ruben et gad. ꝛ dan ꝛ aser. qui noluerūt cum eis venire. Quod etiaz dicit ruben contra se diuisum: intelligitur q̄ separauit se a pugnaturis vel q̄ rubenite inter se diuisi erant quibusdam hor

Moys ysare.

Jabin mouit.

B Jud.5.

tātibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

tātib⁹ vt irēt ad ꝑliū alios dehortātib⁹. Qō aūt dicit pugnasse eos in thane iuxta aquas in agedō intelligendū est regionē esse secundū q̄ ꝑterfluit mageddō. Hebre⁹ hz in ramazache. qō interꝑtat super altitudinē cāpi. & significat q̄ in campo vbi ꝑliatū est hostib⁹ superiores facti sunt. Qō aūt sequit stelle pugnauerūt aduersus syſarā nō matematice intelligēdū est. quasi fatali ꝓstellatiōe hoc factum fuerit. Hz qz corruscationes & fulgura ita de sublimi ferebant in eos. acsi stelle ruerēt. & est hyperboleos. Sequit torrens cyſon trahit cadauera eorū sicut torrens cadumin. supple trahit cadauera egyptiorū. Cadumin interꝑtat antiquorū. et ponit ꝑ mari rubro eo q̄ antiqua miracula ibi facta sunt. Qō sequitur: conculca aia mea robustos. vox est populi seſe adhortātis. Sequitur. Maledicte terre meroth. dixit angel⁹ dñi. Meroth fuit vnus de principib⁹ chanaā. delboza ꝛo seipsam dixit angelum dñi. vel michael q̄ ꝑerat israeli. Dixit vt maledicerent meroth qō sonat arcanū id est angelis apostatis. q̄ aduersabant ei in arcano. Postea bēdixit iahel: qm̄ fortiter egit: et q̄uit terra ꝑ quadraginta annos. ¶ Incidēs est & nō de biblia. Eo tpe regnū defecit apud argos: & translatū est in micenas. Obiit liber pater cui⁹ sepulchrū ē apō delphos iuxta apollinē aureū. Pingit vero muliebri corpe: qz mulieres militantes cū viris habuit i exercitu. Iuō ab illo q̄ditū. Milet⁹ q̄dita si.

¶ De alio misso & ō gedeone. viij.

A Jud. 9

Ecerūt iterum filii israel malū cora dño: qui tradidit eos in manibus madian septem annis. Ascēdebāt eīm madiā & amalech. singulis annis in israel: vastātes segetes eorū. et vniuersa iumenta trahētes in ꝑdā. Cūq̄ clamasset isrl ad dñm: misit ad eos virum ꝓphetā ꝑ quē exprobrauit eis dominꝰ beneficia q̄ ꝓtulerat eis. & tm̄ noluerunt audire vocem eius. Venit autem angelus dñi & sedit sub quercu que erat i effra. hic est vir quē dñs miserat. Lapis autē sup quē sedebat et quercus & ager ꝓtinebāt ad ioas patrē familie ezri. id est honorabiliorē inter alios illius familie. Gedeon ꝛo filꝰ eius timēs hostes q̄ irruerāt supterrā in occulto excutiebat frumenta in torculari: vt hēret viaticum ad fugaz. Josephus dicit hoc maximū fuisse diuine propitiationis indicium q̄ tunc vteretur torcular ꝑ area. Futurū enim per eum erat vt aree replerētur & torcularia. Et ait angelus ad eum. Dñs tecum virorum fortissime. Cui Gedeon. Si dominus nobiscum est cur apꝛehēderunt nos hec mala? Et respexit in eum dominus in angelo & ait. Vade ego mitto te i hac fortitudine tua quā scilicet cōfero tibi respiciēdo vel mittendo percuties madiā quasi virum vnū. Cui gedeon. Si gratiam inueni coraz te nō recedas donec reuertar. Et coxit gedeon hedum posuitq̄ carnes et azymos panes in canistro et misit ius in ollam. offerensq̄ ea angelo. Cui angel⁹. Pone carnes tuas & panē super petram & ius desuper funde. Quo facto/tetigit ea angelus summitate ꝛ̄ge quā gerebat. Et ascendit ignis de petra & consumpsit omnia. Angelus aūt euanuit ab oculis eius. Timēsq̄ gedeon ait. Heu me dñe quia vidi angelū dei. Cui dixit dominꝰ. Ne timeas. Non morieris. Eadem nocte ait dominus ad eū. Destrue arā baal quā erexit pater tuus & nemꝰ circa eā succidet occide taurū quē saginat idolis aliū ꝛo taurum septenē quem ciues dedicauerunt idolo offeres mihi in holocaustū super altare quod edificabis mihi in summitate petre sup quā aū sacrificiū posuisti. Gedeō timēs patrē & ciues: cū dē sernis ofa nocte cōplenit: & vocauit altare pacis dñi: & latuit. In crastino ciues dixerūt ad ioas. Educ filium tuū vt moriat: qm̄ fecit hoc. Quibus ille ait. Nunq̄d ꝓtores estis baal. Si deꝰ est baal vindicet se. Exinde dictꝰ est gedeō ieroboal. i. fortitudo baal. q̄h fortis ē baal. Igit madiā & amalech translito Jordane sederūt i valle iesrael q̄si locuste. Spiritꝰ aūt dñi indut gedeō vocauit q̄ domū abiezer: de cuius familia ipse erat & ꝛipe misit nūcios ad manassen & aser & zabulū & neptalim. Qui occurrerūt ei triginta duo milia. Et petijt gedeō signū victorie a dño in vellere posito in area si lere ge ficca manēte. Et factum est ita. Et deōis i exꝑsso vellere roze cōcā implenit. Sequenti nocte ne casu factum putarēt petijt signum in contrarium: vt area irrigaretur: & vellus siccum esse. Quod factum est. Venit autē gedeon cum suis ad fontem qui dicitur arad. Et ait dominus ad gedeō. Populus multus est tecum: ne dicat israel: viribus meis liberatus sum: clama ad populum. Qui formidolosus est reuertatur. Tamē intelligēdum est alia tria que mandauit dominus clamanda in populo eum non tacuisse q̄ moyses dixit i deuteronomio. Qui edificauit domū & nō dedicauit eā reuertat. Silr. Qui plātauit vineā: & nōdū fecit eā cōmunē q̄ disponsauit vxorē & nondū accepit eaz. Et reuersi sunt de populo viginti duo milia: & tantum decē milia remanserunt. Et ait dominus ad Gedeon. Adhuc populus multus est duc eos ad aq̄s in calore meridiei: & eos qui lāpuerint aquam manu & lingua sicut canes exiſtimans magnanimos separabis. Et inuenti sunt tantuz ex eis trecenti viri. Et ait dominus. In his trecentis tradā madiā in manus tuas. Quib⁹ assumptis: & cetera

Gedeō nomiatur iero baal.

Additio.

Sexto suscitauit dñs spm̄ gedeonis i israel, ꝛisq̄ p nūcios & tubis: gedeō se certamini dedit. ¶ Eadē nocte dixit dñs ad Gedeō. Descēde in castra madiā tu & phara puer tuꝰ tecū & audies q̄d loquant & cōfortabunt manꝰ tue. Dissolutū ei erat cor eiꝰ. Qui descēdēs stetit i par tē castrorum vbi vigilie erāt audiuit quē dā narrātē somniū cōmilitoni suo i hūc modū. Videbat mihiq̄ panē ex hordeo subcinericiꝰ & cōcidebat descēdebat i castra madiā vsq̄ ad tabernaculū. s. regis & subuertit illud & terre fundit⁹ coequauit. Et ait is cui loquebat. Vide ē hordeū iter granas & inter gēes israel videt abiectum & in israel vilis est familia gedeonis. Nō ē hoc aliōnili gladius Gedeonis tradidit dñs in manus eius madiā. Quod audiēs gedeon adorauit. Et reuersus ad socios ait. Eas mus tradidit nobis dominus castra madiā. Et diuisit eos in tres partes & dedit tubas in manꝰ eorum dextras lagenas vacuas & lāpades in medio lagenaruz in sinistras. Et ait. Quod me facere videbitz facite. Et ingressi sunt per gyrum castrorum in tribꝰ locis in vigilia noctis medie. Et cum confregissent hydriastenuerunt lampades in manibus: & insonātes tribus clamauerunt. Gladius domini & gedeonis (sm̄ iosephum) vastans cuncta. q̄q̄ pharetras portauerūt. Quibus simul compiosis terribilis audiebat sonitus. Quo subito nauſo hostes excitati turbati sunt nec conscientes seſe plurimi mutuis vulneribus ceciderunt alijs in fugam conuersis vsq̄ ad Berseeha. Viri autem de neptalim. et aser & manasse quiredierant conclamātes per sequebantur Madian. Efraim quoq̄ descēdit in occursum fugiētium & occupauit iordanem

Additio.

Forte tabernaculū coꝑdiritve rilū quo ducebātur: vel habebant tabernacula in quo idolis suis sacrificabāt

vsq; bethsara: ⁊ occidit duos reges madian oreb: ⁊ zeb. Oreb in petra qua dā: zeb ⁊o i torcular. Et vocatū est nomē loci i. l⁹ torcular zeb⁊ nomē alteri⁹ petra oreb. Que modo dico apiee ifc differta noie oreb. vñ aq̄ fluxerūt p manū moysi. Et forte differētia est in interptatiōe.

A Jud. 8

Et portauit effrai capita regū ad gedeō. ¶ Et irascētes dixerunt ad eū. Cur contēpsisti vocare nos ad pugnā? Qui ait. Ne forte indignā remini. Melior est ei racem⁹ effrai vindemijs abiezer: ⁊ in man⁹ vestras dati sūt reges madiā. Quid tale facere potui sicut vos fecistis. Quo audito requieuit spirit⁹ eoꝝ. Trāsiitq; gedeō iordanē cū trecētis viris: nec poterat psequi fugientes p lassitudie. Et ait adviros sochot. Obsecro date nobis panes vt possim⁹ psequi zebee ⁊ salmana. Qui negauerūt ei ⁊ subsannauerūt eū.

De zebee ⁊ salmana regibus.

Idipsum rñderūt ei viri phanue. perēti panes ab eis zebee autē ⁊ salmana i valle descebāt: nil aduersi suspicātes: cum duodecim milib⁹ hoīm: cēsis de exercitu cētum viginti milibus. Gedeō autē repēte irruit sup eos: et turbato exercitu eoꝝ duos reges cōprehēsos secū reduxit. Et reuertēs apphendit puerū de sochot. ⁊ quesiuit ab eo nomia seniorum de sochot. Et descripsit ei septuaginta septem viros quos spinis ⁊ tribulis comminuit tanq; autores predicte subsannatiōis. Turrim quoq; phanuel subuertit occisis habitatorib⁹ ciuitatis. Cumq; redisset in effra regionem suam dixit zebee ⁊ salmana. Quales erāt viri quos occidistis i mōte thabor. Qui dixerunt. Similes tui. Et ait eis fratres mei erāt vterini. Et ait primogenito suo. Interfice eos. Qui nō eduxit gladiū: timens quia puer erat. Surgens gedeon occidit eos. Et dixerunt omnes filij israel ad eum. Dominare nostri tu⁊ filius tuus ⁊ filius filij tui. Quibus ille. Non dominabor vestri nec filius meus: sed dñs dominabit i vos. Unū postulo a vobis date mihi inaures aureas de preda. Qui dederunt. Et fuit pōd⁹ auri mille ⁊ septingenti sicli. Et fecit ex eo gedeō ephot: ⁊ posuit illud in ciuitate effra. ⁊ fornicat⁹ est ois isrl i eo. Et factū est gedeoni ⁊ o domui ei⁹ in ruinaz. Per ephot qō est dignis idumētū potificis: intelligit q̄ gedeon fecerit oia idumēta pōtificalia: ⁊ fecit in effra tabernaculū ⁊ altare p̄ter illud quod erat in silo. Et faci⁹ est sacerdos ⁊ immolauit sup illō hostias dño. Quāobrē offensus dñs oēm domū ei⁹ fere delenit. Habuit em̄ septuagita liberos de vxorib⁹ ⁊ vnū naturalē abimelech de pcubinadyphoma quā hēbat i sichem.

Hic occidit oēs fratres suos preter vnum. Et deuit terra q̄draginta ānos q̄b⁹ prefuit gedeō. Qui mortu⁹ est in senectute bona. ⁊ sepult⁹ est in sepulchro patris sui in effra.

Additio.

per quod cōijcitur q̄ postea penitētiam egerit qui alibi q̄s vbi moral. dñs cōstituerat sacrificabat.

¶ Incidentia.

¶ Tēporib⁹ gedeōis mercuri⁹ inuenit sirigas: trahēs hoc nomē a siringa vxore catmi ⁊ armonica q̄ pter zelū armonie a viro suo recesserat. Inuenit etiā lirā hoc mō. Repperit etiam pcham testudinis mortue ⁊ putrefacte: cui⁹ nerui arētes ⁊ extēsi i ore cōche ad aurā tenuē sibilū reddebāt. Incertū est aūt quis fuerit iste mercuri⁹ vtrū hermes an trimegist⁹ philosoph⁹ an mercuri⁹ minor. Tres em̄ legūtur fuisse secundum iosephū. Tirus condita est ante templum hierosolymozum annis ducētis quadraginta. Dedalus aues fecit metallinas quas volare fecit artificiose spiritu incluso. Dicit etiam fecisse simulacra se mouentia. Primus enim omniū pedes statuarū a se inuicem separauit: alijs cōiunctim eos fabricantibus. Qui cum filio

Incidēs est non de bibl.

filio in nane fugiēs: pter ineffabilem fugā pēnis euolasse estimatus est. Argonautaq; historia facta est. Orphe⁹ clarus habit⁹ ē. Cui⁹ discipulus fuit museus. Linus magr herculis clarnit. Minos credit cretēsibus legē edisse: qō plato negat. idrāvero callidissimū: fuisse sophistā asserit plato.

¶ De abimelech qui. lxx. fratres suos occidit. Capi. ix.

A Judic. 9.

Post mortem gedeonis filij israel fornicati sunt cuz baalaim nec fecerūt misericordiam cum domo ierobaal. Ascēdit aūt abimelech in sichem ad omnem cognationem matris sue ⁊ ait. Cōsiderate q̄ os vestrū ⁊ caro vra sum. Loqmini ad oēs viros sichem in hūc modū. Quid vobis melius est vt dominent̄ vestri septuagita viri filij ierobaal. an vt dominetur vnus vir. Et locuti sunt de eo ad oēm populū: et inclinauerūt coz populi post abimelech: ⁊ iurauerūt ei oēs in phano baal. Quamobrem vocatū est ceps idolum baal berith. Berith enim comunationē sonat. Et tollētes de phano. lxx. pōdo argēti dederūt ei. Qui cōduxit ex eoꝝ viros inopes ⁊ vagos ⁊ ascēdēs in effra occidit oēs fratres suos sup lapidē vnū: excepto vno ioathan. Tunc omnes sichimite constituerūt abimelech: regē iuxta querecū in sichē. Si queritur quomodo ergo saul primus dicit rex in israel. Potest dici hoc dictum esse pter regnū vniuersale hic aut̄ tantuz regnauit in sichimis. Quod cum nūtiatū esset ioathan: stetit in vertice mōtis garrā/vel garisim: ⁊ exclamauit ad oēs sichimitas q̄ venerant ad die festū baal. Audite me viri sichē. Jerunt ligna siluaz vt vngerent regem supra se dixerūt oliue: impera nobis. Que noluit deserere pinguedinē suā qua dij vtuntur ⁊ homines. Idipsum dixerūt ad ficum: q̄ne noluit deserere dulcedinē fructus sui. Jd ip⁹ dixerūt ad vitē: q̄ noluit deserere vnū qō letificat deū et homines. Dixerūtq; ad rhānū. Impera super nos. Qui respōdit. Venite ergo et requiescite sub vmbra mea alioquin egrediatur ignis de rhāno: et deuoret cedros libani. Est aūt rhānus genus rubi qō vulgo senticē appellant asperū nimis: ⁊ aculeatū sicut sentes. Joseph⁹ dicit hoc inter ligna habere naturā ignē pferēdi. Tūc exposuit eis paradigma dicēs. Interfecistis filios ierobaal: et filiū ancille ei⁹ sup vos cōstituistis regē. Si recte egistis cū ierobaal: et domo et filijs eius: recte sit vobis. Si aut̄ nō recte: egrediat ignis de abimelech: q̄ deuoret ipm ⁊ vos. Que cū dixisset aufugit. Factū est aūt cū regnasset super sichem tribus annis abimelech: dedit ei dñs spiritū malū aduersus eū: ⁊ expulerūt abimelech abvrbe et a tribu. Qui exercebat latrocinia sup eos gēs predā ex eis. Tēpore vero vindemiarū intrauit gaal cū fratribus suis in sichem. Quo descēdēte ad eos descēderūt sichimite vineas: vuasq; calcauerūt: ⁊ ingressi phanum dei sui inter epulas et pocula maledicebāt abimelech. Gaal quoq; dicebat. Quis enim est abimelech vt seruiamus ei? Nunq̄d nō est filius ierobaal. Ironice dictum est quasi nō est: sed spurius. Et addidit. Utinā daretur populus hic in manu mea vt auferrem abimelech de medio: zebul quoq; quem fecerat abimelech principē in ciuitate: clam nuntiauit abimelech omnia. Surrexit itaq; abimelech cū exercitu nocte: ⁊ tetendit insidias iuxta vrbem. Egressusq; est gaal mane ⁊ zebul cū eo steterunt in porta. Cuq; ascēdisset abimelech cuz exercitu: dixit gaal ad zebul. Ecce de montibus multitudo descendit. Cui zebul. Umbras mōtiū vides: quasi hominū capita ⁊ hoc errore deciperis. Rursus quoq; gaal. Ecce populus quasi de

Universidad de Deusto
Biblioteca

umbilico terre ɒscēdit. Cui zebul. Ubi est os tuū nūc quo cōtra abimelech loq̄baris. Egrederet pugna cōtra eū. Qui pugnauit ⁊ victus est: ⁊ fugiēs recepit se i vrbē. zebul aūt expulit eū ⁊ socios ei⁹. Sequēti die abimelech expugnauit vrbē: interfectis habitatoribus ei⁹: eāq̄ destruxit ita vt sal i ea dispergeret. Habitātes ɔro in turre siche mox ingressi sunt phanū dei sui: q̄ loc⁹ munit⁹ erat. Josephꝰ tñ dicit ꝓfugos p ꝓuinciā cōgregatos supra petrā munitissimā ⁊ nitebātur eā munire vel murare. Qō videsabimelech ascēdit i mōtem selmū ⁊ precisum ramū ferēs dixit sociis. Facite quod ego ago. Qui tollētes ramos ⁊ circūdātes presidiū succēderūt illud: ⁊ igne ⁊ fumo perierūt in eo mille viri: pter mulieres ⁊ parulos. Et rece dēs inde abimelech obsedit oppidū thebes. Erat aūt turris in medio in qua receperāt se thebite. Et nota q⁹ a thebis egyptiorū dicunt thebei. A thebis grecoꝝ thebani. A thebe iudeorum thebite. Cūq̄ abimelech expugnaret turrim: ⁊ ignē supponere niteret mulier fragmē mole iaciēs desup fregit cerebrū ei⁹q̄ ait armigero suo. Percute me ne dicar interfect⁹ a fęmina: q̄ interfecit eū. dāc pestem dicit Josephus accidisse effraitis eo q⁹ iurgati sūt aduersus gedeonem ad aquas iordanis.

Abimelech mortuꝰ.

¶Incidentis.

Incidens.

¶Eodē tpe chorus inuētus est i grecia: qđ instrumētū dicit strabo pellē esse cuz duab⁹ cicutis: p altera inspirat: p altera reddit sonū. Et scribit sēm quosdā siue aspiratione p voce aūt canētiū ⁊ mensura ⁊ vento cum ch aspirato.

¶De thola duce israel. Capi.x.

A Judi. 10.

Post abimelech iudicauit israel Thola ɒ Jsachar filꝰ phua patris abimelech. Nec moueat te phua ⁊ Joas fratres esse cū altero de Jsachar: alter de Manasse ortus fuerit. Filij eñ fuerūt vnius matris: ⁊ duoꝝ patruꝝ: de diuersis tribub⁹. Hic iudicauit israel in sanir. xxiij. an. ⁊ mortuꝰ ē.

¶Incidentia.

incidēs est nō ɒ biblia.

¶Eo tēpore hercules antheū vicit i palestra. ⁊ illū vastauit: bellū fuit iter laphitas ⁊ cētauros: q̄s palefactus i libro ɒ incredibilib⁹ nobiles fuisse describit eq̄tes thessaloꝝ. Priamꝰ filꝰ laomedontis regnauit i troia. Androgeꝰ athenis dolo interficit. Theseus i agone minotaurū occidit: ꝓpter qđ athenienses pueri tributarij a pena liberati sunt. Fuit aūtē Minotaurus vir q̄dā inhumanus ⁊ valens in palestra magistratus minois. Unde ⁊ sic dict⁹ est: q̄si minois taurus: id est minois carnifex.

¶De iair galaadite duce israel ⁊ morte eius. Capitulum. xj.

B Iudi. 10

Post tholā iair galaadites de tribu manasse iudicauit israel. xxij. annis habēs triginta filios q̄s fecit ꝓncipes triginta ciuitatū: q̄s vocauit noie suo auothair. i. oppida iair: ⁊ mortuꝰ est.

Incidentia.

incidēs est.

¶Eo tpe theseus rapuit helenā quā rursus receperūt fratres ei⁹ castor ⁊ pollux capta mīe theseī: eo peregre pfecto. Philistus scribit a ciuib⁹ tyrijs ozoro ⁊ carthagie carthaginē conditam. Carmētis nympha literas latinas inuenit.

De latinarū literarū inuētōe.

¶De penitētia filioꝝ israel ꝓpter idolatriā suā: ⁊ de Jepte. Ca. xij.

C Iudi. 10

Terū filij israel seruierūt idolis circūstātiū gētium: ⁊ tradidit eos dominꝰ in manꝰ philistiim ⁊ Amon. Et afflicti sunt vehemēter. xviij. annis: oēsq̄ habitabāt trāsiordanē in terra amoꝝ rei. Amonite quoq̄ iordane transmisso vastabāt iudā ⁊ beniamin ⁊ effraim. Qui afflicti clamauerūt ad dōm. Qui cū dure respōdisset eis: ite inuocate deos quos elegistis: proiecerūt omnia idola de finibus suis: et doluit dominꝰ super

super miserias eoꝝ. Cōgregatiq̄ sunt filij israel in maspha⁹ contra amonitas q̄ fixerant tētoria in galaad. Fuit eo tempore iepte galaadites vir fortissimus pugnator. sz filius meretricis. Hic habuit ꝓrez de galaad: de q̄ suscepit filios Qui cū adoleuissent eiecerunt eū. tanq̄s spurij dicētes. Nō poteris esse heres i domo patrū nostroꝝ. Et abijt in terrā iob. Et cōgregati sunt ad eū viri inopes ⁊ latrocinātes: ⁊ eū quasi principē sequebantur. Descēderūtq̄ ad eū maiores natu de galaad dicētes. Esto princeps noster: ⁊ pugna contra filios amon. Qui ait. Nonne vos estis q̄ odistis me ⁊ eiecistis. Qui dixerūt. Nō odimus te: nec venimꝰ vt psequamur te: sed vt sequamur te. Et ait iepte. Jnrate ergo mihi. Et iurauerunt. Et ascendens cuz eis in maspha⁹: humiliauit se coram dño: ⁊ factꝰ est princeps populi. Et misit nūcios ad regē amō i hec ꝓba. Exi de terra mea cur vastas eam. Qui rñdit. Tulit israel terrā meā cum ascēderet de egypto ⁊ recepi eā. Cūq̄ iepte dixisset ea iure belli acquisitā ⁊ multo tpe possessam ccc. annis noluit acquiescere amō vt exiret. Et ait iepte Judicet hodie dñs inter israel ⁊ amon. Et factus est spiritus dñi super iepte: ⁊ egrediēs ad pugnaz votum vouit dño dicens. Si tradideris filios amō in manus meas quicunq̄ de domo mea primꝰ occurrerit mihi reuertēti: eū holocaustū. dño offerā. Et pcussit iepte filios amō plaga magna nimis: ⁊ humiliati sunt coram filijs israel. Reuertenti autez iepte in maspha⁹: occurrit ei vnigenita filia ei⁹ cū tympanis ⁊ choris. Qua visa scidit vestimēta sua ⁊ ait. Heu filia decepisti me: et decepta es. Aperui os meū dño contra te. Filia vero non dolēs in hoc casu ꝓ victoria patris ait. Fac mihi pf quodcunq̄ pollicit⁹ es. Hoc solū ꝓsta mihi vt duob⁹ mensibus circūeam mōtes: ⁊ plāgā virginitatē meā cū iodalib⁹ meis. Et ait pr̄. Vade. Et ex pletis duob⁹ mēsibus rediit ad patrē suū: ⁊ fecit eū sicut vouerat. Exinde mos increbuit in isr̄l vt annuatim veniāt filij isr̄l ⁊ plāgāt filiā iepte quatuor diēb⁹.

A Judi. 11.

Jepte ꝓbatus mūdus fit ꝓphā.

Nota.

¶Arguit ioseph⁹ iepte q⁹ obtulit holocaustum nō legitimū nec deo charū. Quid si canē obuiū habuisset: immolasset eū dño. Fuit ergo in vonēdo stult⁹: i solūēdo impi⁹. Potuit tñ aīa votū cē bonus: q⁹ irruit sup eū spūs dñi: ⁊ etiā posit votuz. Nā ⁊ apostol⁹ ponit eū in catalogo bonoꝝ: quidā tñ excusantes eū familiari cōsilio spūssancti dicunt eū hoc fecisse. ¶Tūc venientes ad tē effraite dixerūt. Cur cōtēpsisti nos vocare ad pugnā. Incēdemꝰ domū tuā. Qui ait. Vocani vos et venire noluistis. Et vocatis viris. galaad pugnauit contra effraim. Occupauerunt aūt galaadite vada iordanis. Cūq̄ venisset ad eos q̄dā fugiēs de effraim: ⁊ obsecrās vt pmitterēt eū trāsire: dicebāt ei. Nūquid effrate⁹ es. Quo dicente. nō sz: interrogabāt eū. Dic ergo theboleth q̄ interpretatur spica. Qui rñdit: cheboleth: eadē litera spicā exprimere nō valēs. Statimq̄ ingulabāt eū. Et ceciderūt eo tpe de effraiz. xlij. milia. Et nota q⁹ effrate⁹ ponit hic ꝓ effraita. Effrateus eñ ꝓprie ɒ bethleemita. Et iudicauit iepte isr̄l. vj. ānis ⁊ mortuus ē: ⁊ sepult⁹ i ciuitate sua sebthi q̄ ē i galaad. Hic ab etate moy si vsq̄ ad seipm ait coputari ānos ccc. Annis his nō addūtur decē ⁊ octo anni afflictionis q̄ ꝓcesserāt.

F Heb. 11

A Judi. 12.

¶Incidentia.

¶Eo tpe hercules flāmis se iniecit. Nam in morbum inciderat pestilentem.

¶De abessan duce Jsrael. Capitulum. xij.

C Jud. 12

Post iepte iudicauit Jsrael abessan vl̄ essebon bethlemita de iuda septē annis.

Incidēs est.

¶Eo tpe agamem non regnauit micenis. Menelaus lacedemonie.

¶De

Universidad de Deusto
Biblioteca

¶ De ahilon. Cap.xvij.

POst ab ssaz ahilon zabulonites iudicauit israel annis decē. hic cū decē annis suis in.lxx.interpretib⁹ nō habeb⁹. pro quoꝝ dāno sapplēdo eusebius io sue filio nō samueli ꝛ sanctis: quoꝝ annos scriptura sacra nō dicit plures ānos ꝫ in iosepho legebat annotant: qnaten⁹ ab egressu isrl̄ ex egypto vsqꝫ ad edificationē tēpli: cccc.ꝛ.lxxx.annoꝝ summaꝫ quā scriptura predicat haberet.

¶ Incidentia.

¶ Eo tēpore alexander helenā rapuit bellū decēnale surrexit. Mēnon ꝛ amazones priamo tulere subsidium.

¶ De abdon dnce. Cap.xv.

D Iu.12. POst ahilō abdon thecuites de effraim iudicauit israel viij.annis. Sub his tribus iudicib⁹ nō recessit israel a dño: et q̄euit terra. Et ideō nil memoriale fecisse legunt. Tamen quidam tradunt sub abdō cladem factam in beniamin pro vxore lenite.

¶ Incidentia.

Inci=dēs est ꝛ nō de bibliis. ¶ Cyrinus āno tertio capta ē troia ꝛ finxerūt vsqꝫ ad primā olympiadem anni.cccvj. Tūc greci ad gloriam victorie sue ceperunt annotare tempora sua sic. Anno ab vrbe cōdita. Ultio xpiani annotant sic. Anno ab incarnatione domini. Capta troia menelaus ꝛ helena deuenerūt ad thyorim regem egypti quē homerus polibum vocat. Anno tertio acaptiuitate troie vel quito vt quidā volūt regnauit eneas tribus annis in italia in nio inuna olympiade computato. Est aūt olympias spaciū quatuor annorum.

De samsone. Cap.xvj. B

Iud.13. URsus filij Israel peccauerūt coram domino: ꝛ tradidit eos in manus philistinoꝝ quadraginta ānis a q̄ seruitute hoc modo liberati sunt fuit vir quidā de stirpe dan nomine manus: habens vxorem pulchrā sed sterilem. Cui sepe orantibus in agro pro sterilitate amouenda: apparuit ei angelus ꝛ ait. Concipies ꝛ paries filiū caue ne comedas aut bibas deinceps nisi iuxta legē nazareorū. Filius em tuus erit nazareus dei ex vtero matris ꝛ deinceps ipe liberabit israel. Alia litera Et dicetur samson robustus liberator israelꝫ. Que cuꝫ omnia indicasset viro suo ꝛ cōmendasset angeli pulchritudinem: cō tristatus est vir: qz zelotes erat. et vt mitigaret irrationabilem viri tristitiā: cōsuluit vt ambo orarent dominum vt iterum veniret angelus ad eos: ꝛ instrueret vtrūq; de puero. Et apparuit iterū angelus vxori. Que cum vocasset virū: ait manue ad euꝫ. Tunc es q̄ locutus es de puero. Cui ang̃elus. Sum. Cui manue. Quid vis vt faciat puer. Et ait angelus. Nazareus erit omni tempore vite sue. Attulitq; manue edū ꝛ panes cui angel⁹. Nō comedā. Si vis offerre offer illa domino. Et ait manue. Qđ est nomē tuū. Cui angelus. Cur queris nomen meū qđ est mirabile. et obtulit manne q̄ tulerat supra p̄tra dño: q̄ facit mirabilia. Et ascēdit angelus in flāma ignis. nec vltra apparuit. Et intelligēs manue esse angelū dei ait morte⁹ur: qz vidim⁹ dñm. Cui mulier. Nequaq̄. Nam accepit dns holocaustū. nobis: ꝛ idi vocauerūt samson: quod sonat robustū. Creuitq; cito puer. adeo vt ip̄a prophet̄a futurus agnosceret. cepitq; spiritus dñi cum eo esse in castris dan. id est in exercitu trib⁹ dan per anticipationē. Nondū em̄ trib⁹ dan propriam habebat sortē.

Additio.

Qua lege viuerent nazarei require in historia numeroꝝ. D Nu.6. Istud apposuim. vt satisfaceret hieronymo: qui ait nomen eius predictū a domino cū predeterminatū sit supra quot fuerint quorum nomina predicta sunt quia nomē fuit ei impositū scilicet samson. iuxta equipollētiam horum verborum domini ait hiero. predictū eius nomē.

¶ Quomodo samson accepit vxorē ꝛ interfecit leonem. Capi.xvij.

A Iud. 14. DEscendit igitur samson in thānata philisteoꝝ et vidēret sol nnitatē q̄ ibi agebāt ꝛ visa ibi ꝗdā ne cōcupiuit aitq; patri et matri. Accipite mihi queso vxorē thānatēā. qz cōplacuit oculis meis. Qui dixerunt. Cur negligis filias fratrum tuoꝝ. ꝛ trāsis ad filias incircuncisoꝝ. Nescientes q̄ res fieret a domino. Cumq; descēderent cū eo apparuit ei catulus leonis i vineis oppidi. ꝛ irruit in eū samson i spiritu domini nihil habēs i manu et dilaceravit eum frustatim. quasi hedum capraꝝ: ꝛ hoc parentibus nō indicauit. Desponsataq; sibi vxore cū post aliquot dies rediret vt acciperet eam declinauit vt videret cadauer leonis. Et ecce apes erāt in ore leonis: et fauus mellis quem sumptum comedit in via deditq; partē patri ꝛ matri ꝛ comederunt: partē quoq; sponse tradidit. Cūq; thannatei cives essent in epulis nuptiarū. ti mētes robur iuuenis. dederunt ei xxx.iuuenes robustos fmōe quasi socios: operē vero custodes. ne quid forte vellet cōmittere crescē te conuiuarum sanctate. Cuibus dixit samsō. Proponō vobis ꝓblema te ꝓpositō. De ꝓblema te ꝓpositō. si solueritis mihi infra septimū diē conuiij dabo vobis. xxx. syndones ꝛ totidem tunicas. alioqui vos dabitis mihi totidē. Qui dixerunt. Propone. Ait quoq; samson. De comedēte exiuit cib⁹ et de forti egressa est dulcedo. Joseph⁹ alia ponit verba. Qui cūcta deuorat cibuꝝ de se genuit suauez licet ipe sit insuanis. Nec potuerūt p tres dies ꝓpositionē soluere. Cūq; adesse dies septim⁹ dixerunt spōse. Blandire viro tuo: vt indicet tibi ꝓblema et indica nobis alioquin incēdemus te ꝛ domū patris tui. Que sollicitans virū fiēdo dicebat. O dixisti me. ꝛ ideo nō expōis mihi. Septē igit̄ dieb⁹ conuiij fiebat apud euꝫ. ¶ Sed quō septimo diebus fiebat cū supra dictum sit septimo die cōuiuij venisse ad eaꝫ iuuenes. ¶ Potest dici. Cumq; ad esset dies septimus. id est cum ad huc esset dies inter septē primus. Quo ideo determinatum est. ne putaret̄ post tres dies venisse. de quibus dictū erat q̄ nō poterāt soluere ꝓpositionez per illos tres dies Potest etiā aliter dici. Cumq; adesset dies septim⁹. id est appropinquaret. ſz nondū esset: vt dictū fit adesset quasi iuxta esset. ꝛ ita post tres dies inquisitionis eorū quarta die venerūt ad eā ꝛ locuta est viro suo: Quo aūt dicit septē diebus fleuisse hoc est in illis septē nō per illos. Quidā tamen corrigunt ita. Cumq; addesset dies vn⁹. Quod vitio scriptoris reor factuꝫ qui videns septem abbreuiatum estimauit legi vnum. Tandem die septima cum ei molesta esset expoluit

Que=stio. Ratio.

que fratiz indicauit ciuibus suis. Et illi die septimo ante solis occasum dixerũt samsoni. Quid dulcius melle: quid fortius leone? Qui ait. Quid dolosius muliere? Si nõ arassetis in vitula mea: non inuenissetis propositionẽ meã. Et irruit spiritus dñi in eũ: & descendit ascalonẽ & tibi percussit triginta viros quorũ allatas vestes dedit pronubis suis. Et iratus samson rediit i domũ patris sui. Uxor aũt eius nupsit vni de pronubis suis. ¶ Cũq; dies tricesimus messis instaret venit samson visere vxorẽ suã ferẽs hedũ. Cũq; cubiculũ eius vellet intrare phibuit pater dicẽs. Putaui q odisses eã. & tradidi eã amico tuo. Sororẽ habet q pulchrior est ea. sit tibi p ea vxor. Cui samson. Ab hac die non erit culpa in me cõtra philisteos. Faciam eĩ vobis mala. Et cepit xxx. vulpes & iussit caudas caudis & faces ligauit i medio quas igne succẽdens dimisit eas discurrere et incenderũt segetes philisteorũ in tãtum vt vineas quoq; et olineta ignis cõsumeret. Palestini scientes opus esse samsonis: vxorẽ eius et parẽtes cõbusserũt tãquam mali huius autores. Et ait samson. Adhuc expetã vltionẽ & quiescã. Et percussit eos plaga grauissima vt stupẽtes sura femori iponerẽt. lxx. interpretes dicũt ita. Percussit alienigenas samson. tibiã sup femur. q̃ ad priorẽ sensum reducit: id est tã mirabiliter: vt stupẽtes tibiam vni pedis sup femur alteri ponerent. Tũ q; tibijs incedim⁹ & sup femur sedem⁹: quidã exponũt sic. Percussit tibiã sup femur. id est pedites preter sedentes in equo. Et habitabat samson in spelunca petre ethan: quasi in loco munito.

Samson occidit. xxx. viros.

A Jud. 15.

Decaudis vulpiũ incensis.

¶ Quomodo interficit multos cũ mandibula asini. Capitulũ. xvij.

Tunc ascẽdẽtes philistei in terrã iuda castrametati sunt in loco q̃ postea dict⁹ ẽ lebi: id est mandibula. Et dixerũt ad eos viri iuda.

C. D. Jud. 15.

Serui vestri sumus cur ascẽdistis aduersus nos? Qui dixerũt. Ut ligemus samsonem. Et ascẽderunt tria milia de iuda ad samsonẽ: et culpantes eum dicebant. Nescis (alias) nosti q philistei imperent nobis. Uenim⁹ vt ligem⁹ te: & tradam⁹ philisticis. Qui ait. Jurate ne me occidatis. Et iurauerũt. Et p misit se ligari duob⁹ nouis funibus. Qui cũ tulissent eũ & vociferarẽt philistei ꝓgaudio: irruit: spiritus dñi i eũ: & dissoluta sunt vincula eius vt lina stuppe linee: id est vt filũ lini tortũ putamine ad ardorẽ ignis. Tollẽsq; mandibulaz asini iacentẽ in terra: interfecit in ea mille viros: alijs i fugã versis. Et exultans samson cecinit metrice. In maxilla asini: in mãdibula pulli asinarũ deleui eos: et percussi mille viros. Hebreus habet: in maxilla asini hemor. Hemorq; sonat cumulũ de cumulis: hoc est in maxilla asini feci cumulũ de cadaueribus mortuorũ. Et proiecit mãdibulã & vocauit nomẽ loci ramathei vel ramathlehi: q̃ est elevatio maxille. Rama eĩ excelsus sonat. Et sitiuit ad mortẽ: q̃ factus esse timuit hebrei: quia dedit sibi gloriam et non deo: et clamauit ad dominũ. Obsecro domine en moriar in circũcisorum. Et aperuit dominus molarem dentem: in maxilla asini: et egresse sunt aque: quibus hausti vires recepit. Et mutato nomine priori: dictum est nomen loci fons innocantis de maxilla. ¶ Cumq; non timeret philisteos abiit in gazam: & vidit ibi mulierem meretricem: & ingressus est ad eã. Quo cognito palestini posuerũt custodes in porta ciuitatis vt ereuntẽ mane occiderẽt. Samson vero media nocte surgẽs: ambas fores apprehendit cũ postibus suis & sera: & in humeris suis, portauit in verticẽ mõtis q̃ respicit hebrõ.

Jud. 16.

¶ Quomodo tandem deceptus fuit samson. Capitulum. xix. & xx.

post

A Jud.

Post hec amauit dalilaz que erat i mõte sorech. Et est sorech locus vel genus vitis. Et venerũt ad eã quinq; satrape: id est nobiliores philistinoz dicentes. Disce ab eo in quo habeat vires: & quo valeam⁹ eũ victũ affligere & dabim⁹ tibi singuli mille cẽ tũ argẽtos: q̃ est. v. milia quingẽtos. quidã tñ distinguunt ita. Dabim⁹ tibi singuli mille. c. argẽteos. Et blandita est Dalila samsoni. Qui rñdit ei in dolo: si septẽ neruicijs funib⁹ nouis et adhuc humẽtib⁹ ligatus fuero: ero sicut ceteri homines. quos ioseph⁹ palmites vinearũ recẽtes dicit. Et attulerũt ad eã septẽ funes quib⁹ dormiẽtẽ ebriũ colligauit latentib⁹ apd se philisteis. Et clamauit mulier. Philistei sup te samson. Qui rupit vincula quasi stupea. Jdipsum factũ est secõdo: de septẽ nouis funib⁹. Cũ aũt. tertio septẽ crines capitis ei⁹ circũligatos licio & clauo terre infixisset: excitat⁹ ab ea samson: extraxit clauũ cũ crinibus & litio. Cũq; molesta eẽt ei dalila: & deficeret ala ei⁹ ad mortẽ aperit. aput ei veritatẽ dicẽs. Nazareus sum ab vtero mris mee. Si rasus fuerit caput meũ: recedet a me fortitudo. Tũc dalila renocauit satrapas: vt venirẽt cũ pecunia quã p miserãt. At illa dormire fecit eũ sup genua sua: & p tõsorẽ rasit septẽ crines ei⁹: id est oẽs. Uel quia nouacula ascẽderat sup caput eius etiã p solis septẽ rasis dñs recessit ab eo. Tũc abiecit eum mulier. Quẽ cũ apprehẽdissent philistijm

Additio.

Dis eĩ mulier fere naturaliter auara et leuis. vñ adã. Quid leuius flamine? flamẽ Quid flamẽ? fama. Quid fama mulier. Quid muliere? nihil.

De funib⁹ ruptis.

Additio.

Ebrius dicit nõ vino: sed amore vel satiatum alitur legẽ nazareorũ excessisset añ tonsurã et recessisset ab eo dñs.

ernerũt oculos eius: & circunduxerũt eũ p terrã: & apd gazã clausuz in carcere molere fecerũt q̃si seruili ope eum affligẽtes. Ebrei tñ tradũt q philistei coegerũt eũ dormire cũ mulieribus robustis: vt ex eo sobolẽ robustã susciperẽt. Proxcedẽte tpe cũ capilli ei⁹ renasci cepissent cũ adesset publica solẽnitas ingressi sunt principes phanũ suũ: vt immolarẽt magnifice dagõ deo suo: q̃ tradidit inimicũ in manus eoz. Cũq; letarentur cõminãtes adduct⁹ ẽ samson vt añ eos luderet et eis illuderent. Stabat aũt inter duas colũnas q̃b⁹ dom⁹ innitebat. Et ait puero regẽti se. sine me vt tãgã colũnas & paululũ requescã. Et apprehẽdẽs vtraq; colũnã manib⁹ ait. Moriat ala mea cũ philistijm. Et ꝯcussis colũnis cecidit dom⁹ sup oẽs: & multo plures interfecit moriẽs q̃ viu⁹. Et perierunt preter cõuias circiter tria milia vtriusq; sexus q̃ ludentẽ expectabãt de tecto. Tulitq; eũ vniuersa cognatio ei⁹ & sepelierũt eũ in sepulchro pris sui. Et iudicauit isr̃l viginti annis. ¶ Hactẽ⁹ iudicũ liber tẽpora signat: habẽs annos ducentos nonagita nouẽ: tiudicens. xij. pter sangar et barach.

Samson morit.

Additio.

Nota q̃ in veteri testamẽto q̃tuor holz nomina per angelũ nũtiata fuerũt: hismael: isaac: ezechias: samson. In nouo duo: ioannes & Jesus.

Incidens ẽ et nõ ó biblia

¶ Incidentia. Capt. xxj.

Eo tpe ascani⁹ albã q̃didit se cũ d⁹ rex latinoz. Palefact⁹ in libro incredibilũ tradit virẽ i tririz cirenoq; fugisse scyllã spoliare hospites solitã. Syrenesq; mulieres fuisse: q̃ decipiẽbat nauigãtes.

¶ De micha & eius sacerdote. xxij.

A Jud. 17

Sequit̃ historia de idolo micheh. Hũt aũt euentũ & alteruz de vxore leuite dicit ioseph⁹ cõtigisse post mortẽ iosue & añ ethoniel cũ plurimũ peccasset coram dño isr̃l: & tradidisset eos dñs in manum chananeo-

m v

chananeoꝝ. Qui abstulerũt inde
ascalonẽ: & accarõ: & multas vrbes
i cãpestrib⁹ & ipos danitas expul
sos i mõtẽ fugere ꝑpulerũt. ¶ Eo
tpe fuit vir de monte effraim nole
michas ꝙ sascepit a mre sua mille
cẽtũ argẽteos votiuos. Et fecit ex
mãdato mris sue ex eis ephot & te
raphiz. i. vestẽ sacerdotalẽ & idola.
Et separauit eis: ediculã in domo
sua: & iplenit manũ vni⁹ filioꝝ suo
rũ: & fact⁹ est ei sacerdos: & inuestiui
cum sacerdotio ꝑ aliqđ appost
tũ i manu ei⁹ vel iplenit manũ ei⁹
id est sepe obtulit ei tãꝫ sacerdo
ti. In dieb⁹ illis nõ erat rex in isrl:
sz vnusquisqꝫ qđ sibi rectũ videbat
faciebat. Fuit aũt alter adolescẽs
bethleemita cognat⁹ miche & leui
ta: sz paup. Qui voluit pegrinari
vbicũqꝫ commodũ sibi reperisset.
Cũqꝫ declinasset i domũ miche co
gnita cã vie ei⁹: ꝓstituit eũ sibi sa
cerdotẽ ifitutẽs sibi ꝑ singl'os an
nos decẽ argẽteos. & vestẽ dupliceꝫ
ꝑter victũ. ¶ In dieb⁹ illis tribus
dan q̃rebat sibi possessionẽ: & misse
rũt q̃ntqꝫ viros vt explorarẽt terrã
in qua posset habitare. Et itrãtes
domũ miche: requieuerũt i diuer
sorio lenite. Cũqꝫ cõsiderassent ve
stes & idola abierũt & venerũt la
chis. Et vidẽtes locũ vberẽ & mag
naꝝ opũ: & habitãtes i ea sine ti
more & ibelles reuersi sũt ad ffres
suos & dixerũt. Eam⁹ & possidea⁹
terrã quã vidim⁹. Null⁹ erit labor.
Et ꝓfecti danite sexcẽti viri arma
ti ꝓfo mãserũt i cariathariz inde
q̃ loc⁹ ex eo dict⁹ est castra dã: ali⁹
eodẽ nole dict⁹ est: de quo dixim⁹
in samsone. Terti⁹ eodẽ nole dict⁹
est vbi teroboam sacrificauit vitu
los. Cũqꝫ trãsissent iuxta domum
miche. intrauerũt q̃ntqꝫ ꝑdicti viri
vt tollerẽt vestes & idola. Cũqꝫ sa
cerdos acclamaret: dixerũt ei. Ue
ni nobiscũ. Well⁹ est tibi vt sis ꝑ
in vna tribu: q̃s in domo vni⁹ viri.
Et abijt cũ eis ferẽs secũ ola. Cũ
qꝫ insequerẽt eos michas & oi do
mo sua vidẽs eos fortiores & minũ
tes sibi: morẽ: reuersus est. Illiqꝫ
ro cũ mulierib⁹ & parvulis & iumẽ
tis & vniuersa supellectile sua vene
rũt ad populũ lachis: & ꝑcusserũt
eos & vrbẽ incẽderũt. Et struxerũt
sibi ciuitatẽ: nõ ꝑcul a libano: & in
xta fõtes iordanis circa maximũ
cãpum sidonis in regiõe roob. Et
appellauerũt eã dan: q̃ pri⁹ lachis
vocabat: posuerũtqꝫ sibi ideũ ido
lũ miche toto tpe quo fuit domus
dei i silo. Jonathan vero filiũ ger
son de gñe moysi: & filios eius sta
tuerũt sacerdotes i tribu danysqꝫ
ad diẽ captiuitatis sue. Cũqꝫ repli
cet historia: in dieb⁹ illis non erat
rex in israel videt cõsentire iosep
pho q̃ dicit hoc factum qñ sequit
circa tempora eadem contigisse.

¶ De vroze lenite. Cap. xxiij.

A Judi. 19.

Huit vir lenita habitãs in la
tere mõtis effraim: habens
vroꝛẽ de bethleẽ: q̃ irato viro suo
redijt in domũ ꝑris sui i bethleẽ.
Becut⁹ est eã vir su⁹ cũ puero suo
& duob⁹ asinis: recõciliat⁹ est vroꝛi.
Quarto aũt die cũ regredi vellet
tenuit eũ socerqꝫ i crastinũ. Qui
to die sumpto cibo circa meridiẽ
egress⁹ ẽ ducẽs secũ duos asinos
onustos & cõcubinã. Sic eñ q̃ꝫ
vroꝛ ꝺr. Et vt vr̃ velle ioseph⁹ luna
quinta ifaustũ iter arripuit. Cũqꝫ
transirẽt iuxta ieb⁹ die declinãte
nolui igredi oppidũ gẽtis aliene.
Et trãsiuit i gabaa: q̃est i tribu bẽ
iamin: & nullo eũ reci piẽte sedebat
in platea. Et ecce senex rediẽs de
agro q̃ erat i mõte effraim & adue
na habitabat i gabaa. Qui intro
duxit eos i domũ suã. Et cenãtib⁹
illis veniẽtes viri ciuitatis filij be
lial dixerũt ad dñz dom⁹. Educ vi
rũ q̃ ingressus est ad te vt abuta
mur eo. Tũ ioseph⁹ dicit: nõ veniꝫ
se eos ꝑ eo: sz vt raperẽt vroꝛẽ ei⁹.
Cũ aũt obtulisset eis senex filiã & vir
ginẽ & vroꝛẽ viri ꝑ viro eduxerũt
vroꝛẽ viri. Qua cũ tota nocte abu
si eẽnt dimisert eã mane: q̃ rediẽs
ad hospitiũ expiranit añ ianuaz.
Et ferẽs vir ei⁹ eadauer i asino re

dijt in domum suam: & concidens
eam in duodecim partes. misit in
omnes terminos israel. Et clama
bat singuli. Nunqꝫ sic factũ est in
israel: ex quo ascenderũt patres no
stri ex egypto. ¶ Et egressi sũt oẽs
q̃si vn⁹ vir in maspha. cccc. milia
pugnatoꝝ: & dixerũt. Non redibit
quisqꝫã i domũ suã donec vlciscã
mur in gabaa.

Additio.

Decimã partez
viroꝝ intellige.
Sẽsus est. Decẽ
mãtẽ viroꝝ ele
gerũt ad appor
tands cibaria.

Et elegerunt vi
ros vnũ de decẽ
qui apportaret
cibaria: et mise
rũt ad omnẽ tri
bũ beniamin di
cẽtes. Tradite
nobis flagitio
sos ꝺ gabaa vt moriãt. Qui nolue
rũt: imo dederũt eis i auxiliũ. xxxv.
milia de beniamin. Erant enim in
gabaa. lxx. viri: ita sinistra vt dex
tera ꝓeliãtes: sic etiã fundis lapi
dẽs ad certũ iacientes: vt capillũ
quoꝫ possent percutere. Et ascen
dens exercitus isrl in filio cõsulunt
dñz. Quis ascẽdet punceps certa
minis ꝓtra beniamin. Et respõdit
dñs. Judas. Hoc forte videt face
re ꝑ iosepho de tpe huius cladis.
Et ascẽdentes inde expugnabant
gabaa. & prima die egressi filij bẽ
iamin de gabaa ꝑcusserũt de isrl.
xxij. milia sequẽti ꝛo die. xviij. mi
lia. Tertia vero die ꝑ insidias cir
cũẽti ceciderũt & incẽderũt vrbẽ
filij israel occidẽtes viros mulie
res & ꝑuulos: ꝺigz faciẽtes aliis
ciuitatib⁹ in beniamin. De oi nũe
ro beniamin soli sexcẽti remãserũt.
Qui federũt in
petra emmon. &
plãxerũt plãctu
magno quatuor
mẽsib⁹. Et iura
nerũt filij israel
in maspha. qđ
null⁹ eoꝝ filias
suas daret vxo
res filijs benia
min. Tãdẽ peni
tentes de delectione trib⁹ vnius re

Judi. 20.

Judi. 21. ꝓ to tum.

Additio.

Petra hec excel
sa fuit. Rama
aũt excelsum so
nat. Vñ de plãc
tu istoꝝ plãgẽ
tiuz filios suos
ꝺr in euãgelio.
vox in rama &c.

quisierũt q̃s de isrl nõ ascenderat
cũ eis nec iurauerat. Et inuẽti sũt
filij iabis galaad nõ iterfuisse cer
tamini. Et ꝑcusserũt eos a viro vs
q̃ ad mulierez: solis. cccc. ffeminib⁹
reservatis. Et aduocãtes sexcẽ
tos viros de petra remmon reddi
derũt eis sortẽ beniamin. & cccc. il
las ffgines dederũt eis in vxores.
Et imto ꝓsilio de dãdis vxoribus
ducẽtis q̃ remãserãt dixerunt eis.
Ecce solẽnitas dñi est in silo & ascẽ
dent filie israel ducẽtes choros: et
vos latentes in vineis exite & ra
pite singuli singlas vxores. Et fa
ctum est ita. Et restituta est tribus
beniamin. In diebus illis nõ erat
rex in israel: sed vnusquisqꝫ quod
sibi rectũ videbatur faciebat. Ea
dem est clausula q̃ est supra. Ideo
forte videt q̃ circa idem tempus
virrumqꝫ factum fuerit.

¶ Explicit liber Judicum.

¶ Incipit liber Ruth.

¶ De Ruth. Cap. xxiij.

Ruth. 1

Post samsonem iudi
cauit israel heli sa
cerdos qui non tan
tum index sed sacer
dos a digniori offi
cio agnominat⁹ est.

Et translato sa
cerdotio a filijs
eleazar hicꝑm⁹
ꝺ filijs ithamar
accepit sacerdo
tium. In diebus
eius facta est fa
mes in terra: et
surrexit helime
lech. de bethleẽ
effrate⁹ cũ vro
re sua noemi: et
duobus filijs su
is maalon & che
lion. Et ingres
sus est regiones
moabitidem vt
pasceretur ibi. Quo mortuo filij
eius duxerunt vxores moabitis
das corphan & ruth. Tam. iose
phus dicit q̃ ꝑ accepit filijs suis
vxores

yrores ⁊ manserũt ibi decem annis. ⁊ mortui sunt ambo sine liberis. Noemi vero vidua ⁊ orbata filijs surrexit vt rediret in pria. Audierat enim q dñs dederat populo suo escas ⁊ cõtabãt ea nurus sue. Que ait ad eas. Reuertimini filie mee in domũ mris vestre. Nõ ei vltra potestis sperare viros ex vtero meo. Et nota qm apõ moabitas sruabat lex de semine suscitãdo: ⁊ adhesit orphaa ⁊ reuersa est. Ruth vero sequebat eã. Cui noemi. Audi filia. Nõ ẽ deꝰ nr̃ sicut dij gẽtiũ: nec ppls nr̃ sm ritũ gẽtiũ viuit: expedit tibi vt ⁊ tu redeas ad ppl̃z tuũ: ⁊ ad dos tuos. Et ait ruth. Dñs tuꝰ ppls meus deꝰ tuꝰ deus meꝰ. Proficetq; sunt sil. ⁊ venerũt in bethleẽ q̃ prius dicebat effrata abyrore caleph hec fuit maria sozor moysi. sm q̃sdã trãslata ỹ heremo q̃ postq̃ pcussa est lepra agnominata est effrata. i. furoꝛe vidit. i. experimento irã dei cognouit. Uel interptat speculuz: qz plaga eiꝰ oibus est posita in exẽplũ. sz tũc primo ppter incredibilẽ vbertatẽ sibi redditã cepit vocari bethleẽ q̃ est domꝰ panis. ¶ Percrebruit fama in bethleem ⁊ dicebãt. Hec est illa noemi. Quibꝰ illa. Nec vocetis me noemi q̃ est pulchra: sed vocate me mara: q̃ est amarã. Egressa sum plena et vacuam reduxit me dñs amaritudine plenã. Et tũc primo metebant ordea. ¶ Erat autẽ ibi vir potens ⁊ opulẽtꝰ booz ꝑsanguineꝰ helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de voluntate noemi: ⁊ colligebat spicas post metentes. Accidit aũt vt egrederet booz ad agrũ: et ait messoribꝰ. Dñs vobiscũ. Et q̃si nũt cuius esset hec puella. Et dixerunt. Hec est moabitis illa q̃ venit cũ noemi. Et ait booz ad eã. Filia ne vadas in alterius agrũ. Nullus puerorũ molestꝰ erit tibi. Si sitis/ vade ad sarcinulas puerorũ meorũ bibe: ⁊ hora vescẽdi veni huc et comede: ⁊ intinge buccellã in aceto. Reddat tibi deus isrl̃ mercedem: qm̃ cõfugisti sub alas eiꝰ. Pueris q̃s suis dixit. Proijcite de manipulis vestris de industria vt ablq; rubore colligat. Cũq; comedisset ruth ad latus messorũ conjecit polẽtã (quã ioseph alphitã vocãt) ⁊ ꝓseruabat eã socruj sue. Inuenit ꝑ ra aũt q̃ collegerat virga excutiẽs inuenit ordei ẽphi. i. tres modios. Cũq; rediisset ad socrũ indicauit ei q̃ fecerat sibi booz. Et ait noemi. Propinquus noster est hõ benedictꝰ sit a dño. Idipsum fecit ruth sequẽtibꝰ diebꝰ vsq; ad aree vẽtilationez. Mos erat in israel q̃ in vẽtilatione aree dñs grãde cõuiuiũ parabat pueris suis ⁊ messoribus. Et dormiebat in area ⁊ q̃si solẽnizans abstinebat ab amplexibus. Idipsum fiebat in tonsione ouium. Si post vindemias fieret nõ legi. ¶ Et ait noemi ad Ruth. Lauare filia ⁊ vngere et induere ẽ. cultioribꝰ vestimẽtis: ⁊ ascende in areã cũ alijs. Nõ te videat hõ donec inebriatus fuerit. Cũq; obdormierit

Additio.

Sup paralipomenõ dicit hieronymꝰ q̃ i diebus helimelech fol stetit ad trãsgressores legis. Sz qz nõ timuerũt deũ: tãta fames inualuit vt potior i tribu inda fugeret cum vxore ⁊ liberis.

Additio.

Opiniones plures ponunt. Uñ ciuitas que nũc bethleẽ ỹ prius vocata fuit effrata scõm pmã opinionẽ dicentẽ. mariã sororẽ moysi trãslataz illuc. qz mortua fuit i deserto. hieronymꝰ tñ dicit q̃ caleph suscepit de effrata vxorẽ marie ⁊ genuit beseleel.

Additio.

Arcoriũ dictuz est ab arcendo: quia gelimei ibi arcentur quelibet ab alia.

Additio.

Cũ terra illa cadidissima sit hominꝰ regionis illius cõtra remediũ eius in ꝑdimentis suis aceto q̃ frigidum est vtũtur. Contraria eñ cõtrarijs curant. qm̃ etiã calidissimꝰ eius mitigat.

Additio.

Cũ terra illa candidissima sit hominꝰ regionis illius cõtra remediũ eius in ꝑdimentis suis aceto q̃ frigidum est vtũtur. Contraria eñ cõtrarijs curant. qm̃ etiã calidissimꝰ eius mitigat.

Additio.

Sẽsus verboꝝ Joãnis secũdũ vnãerpositionẽ is est. Putabat

mierit: proijcies te a parte peduz eiꝰ ⁊ ibi iacebis. Et feci ota q̃ tibi socrus imperauerat. Et ecce media nocte euigilãs hõ expauit dicẽs. Que es? Et illa. Ego sum ancilla tua. Expãde pallũ tuũ sup me qz ꝑpinquus es. Cũq; indicasset ei booz in talibꝰ derogationibus castitatẽ esse seruãdã: addidit. Alius ꝑpinquior me est. Si te voluerit redimere mre ꝑpinquitatis: bñ res acta est: alioquin ego te suscipiã vnit dñs. Surrexit itaq; booz de loco vbi iacuerat iuxta arconium manipuloꝝ antecq; homines mutuo se cognoscerent: ⁊ implenit pallioluũ illiꝰ hordeo q̃si sex modijs: ⁊ rediẽs ruth onusta ad socruz indicauit ei q̃ fecerat booz. ¶ Ascẽdit ergo booz ad portã ⁊ sedit cuz iudicibꝰ: ⁊ vocauit decẽ ỹ senioribꝰ ciuitatis et aduocauit ꝑpinquiorez illum de qꝝ dixerat: ⁊ ait ad illũ. Partẽ agri ꝓs nostri helimelech disposuit vẽdere noemi. Nos duo soli ꝑ qui sumꝰ: sz tu ꝑpiquior. Eme q̃ si placet. At ille ego emam. Cui booz. Ergo nõ ex media pte opz te legũ habere memoriã: habeas nec esse est cuz agro relictam maalon vt suscites nomen ꝑpinquitatis tui. At ille ait. cedo a iure ꝑpinquitatis: tu aũt vtere meo priuilegio. Et ait booz. Tolle q̃ calciamentum tuũ vt firma sit cõfessio. Josephus tñ dicit. Booz itaq; testificãs seniores: iussit mulieri vt eiꝰ solueret calciam ẽtuz ⁊m legẽ ⁊ in facie eiꝰ spueret. Joannes sz̃o ait: Cuiꝰ nõ sum dignus corrigiã calciamẽti soluere. Et his tribus cõsecutus q̃ ⁊m diuersos casus q̃q; ipe repudiãs soluebat si bi calciamẽtum q̃q; ꝑo mulier soluebat ei q̃q; vir qui suscipiebat eã. Sz q̃cũq; nõ fieret in opprobriũ refugij ꝓtra legẽ domꝰ eiꝰ dicebãt domus discalciati. Et ait booz ad tibꝰ. Hiꝰ rei testes estis. Qui dixerũt. Testes sumꝰ faciet dñs hãc mulierẽ tibi sicut rachel et lyam q̃ edificauerũt domũ isrl̃. Accepit itaq; booz ruth i vxorẽ. Et post annum natus est ei filiꝰ quẽ posuit noemi i sinu suo: nutricis ⁊ gerule fungẽs officio. Et dixerũt ad eã vicine ꝓgratulãtes. Ecce habes q̃ nutriat senectutem tuã ⁊ seruiat tibi plus q̃ septez filij ob hoc vocauit nomẽ eiꝰ obeth qõ hebraice interpretat serviens. hic est pater Jsai patris dauid.

¶ Explicit liber Ruth.

¶ Incipit tabula in hystoriam Regum libri primi.

Chistoria libri regum. ca. j.
De parentibus samuelis. ca. ij.
De fenenna. ca. iij.
De ortu samuelis. ca. iiij.
De filijs heli. ca. v.
Quod tertio vocauit dominus samuelem. ca. vj.
De morte heli ⁊ filiorum eius: et captione arce. ca. vij.
De remissione arce. ca. viij.
Quod ozante samuele, vicit israel philistiim. ca. ix.
Quod israel petijt regem. ca. x.
De vnctiõe saulis ⁊ electiõe. c. xj.
De naas et secunda vnctione saulis. ca. xij.
Qõ samuel predixit sauli de trãslatione regni. ca. xiij.
De clade philistiim ⁊ fano quem comedit

comedit ionathas. ca.xliij.
Quod saul vincit amalech. ca.xv.
De vnctione dauid in domo patris. ca.xvj.
De morte golie. ca.xvij.
Q̄ saul psecut⁹ est dauid. c.xviij.
Quod michol deposuit dauid p fenestram. ca.xix.
De fuga dauid in nobe. ca.xx.
De fuga dauid ad achis. ca.xxj.
De morte abimelech et sacerdotum. ca.xxij.
De zipheis et q̄ dauid latuit in spelunca. ca.xxiij.
De morte samuelis ⁊ nadabis. Capitulum. xxiij.
De fuga dauid ad achis. ca.xxv.
De suscitatiōe samuelis. ca.xxvj.
Q̄ dauid vicit amalech. c.xxvij.
De morte saul⁊ filioꝝ ei⁹. c.xxviij.

¶ Hystoria libri regum primi.

Prefatio. LIber regu3 in quatuor voluminibus distingu3 itur apud nos: secūdum hebreos aūt in duobus ⁊ dicut primum samuel a nomine autoris: scōm vocant malachim. i. regū: a materia: quidam vocant malachoth: q̄ sonat regnoꝝ: sed vitiose. Agit em̄ in eo de vno regno indeoꝝ tm̄: ⁊ de regibus ei⁹: lz in duo diuisum fuerit. Script⁹ est aūt chronice liber iste sub istis regib⁹ qui cōpactus est in vnu3 a hieremia: q̄ exinde patet q̄ idez finis est hui⁹ libri ⁊ hieremie. Ad cōmēdationē aūt samuel⁹ p̄mittit cōmēdatio p̄fis ei⁹ in hūc modū.

¶ De parētib⁹ samuelis. Cap. j.

A 1.Re.1. HAbuit vir vn⁹ de ramathaim sophim: de mōte effraim: ⁊ nomen eius helchana effrateus. Vir em̄ ponit hic nō p sexu: sed p vigore virtutū nec vn⁹ p numero sed p singularitate religionis pre aliis. Dicitur autē ciuitas ei⁹ ramathaim q̄ in ēuāgelio dicit⁹ arimathia: a iosepho ōr ramath q̄i

B Mat. 27. excelsa sita erat sophim vero speculatio interpretat⁹: ⁊ est ibi genitiuus casus: acsi diceret de ramathaim speculationis: q̄ ex ea circa iacens regio longe videri poterat: sic tradit hieronym⁹. Alij distinguūt sic de ramathai sophim. Non est autem mons effraim nomen montis sed regionis. Unde in sequētibus vbi legit de.xij. prefectis regionum qui ministrabāt salomoni p singl'os mēses ponit dechar p̄fect⁹ mōtis effraim. Fuit autez helchana leuita nonus decimus: a leui descendēs ab eo per caath: ⁊ isuar⁊ chore. Unde patet q̄ samuel non fuit aaronita: ⁊ dicit effrateus. i. bethleemita. Fuit enim secundū matrez de tribu iuda. Uñ postea samuel posuit vnū de filijs suis iudicem in bethlez tanq̄ inter contribules. Et nota q̄ quidā tria nomina distinguūt sic. Effrateus ab effraim scribunt p duo. ff. ephrateus ab effrata: p ph. efrateus ab eufraten. q̄ est frugifer. per eu. ⁊ est (vt dicūt) terminus iudee iuxta euffraten.

¶ De fenenna ⁊ anna vroribus. Capitulum. ij.

C HAbuit autem helchana duas vxores: nomen vni anna: ⁊ nomē secunde fenēna: ⁊ cū debuit dicere alteri de duabus: dixit secunde: innuēs: q̄z lz pares essent in nomine vrotio. tamen hec secunda erat in amore viri. Erat autem anna pulchra sed sterilis: fenenna vero fecunda. Et ascendebat vir ille tribus statutis dieb⁹ fm legē in filo ad adorandum. Erant autem in filo filij heli ofni ⁊ phinees sacerdotes. Cumq̄ imolasset helchana dedit fenenne ⁊ filijs ⁊ filiab⁹ eius partes: anne aūt dedit partē vnam tristis. Quidā putant hoc dictū esse de vestibus nouis quas destribuebat vxoribus ⁊ liberis in die festo. Sed magis putādū est esse dictum de partibus sacrificiorum que contingebāt offerentes: quas tanq̄ sctās lenite ceteris distribuebant. Hebreus sermo mas⁹ q̄ videt sonare dedit ante missionē vnā duplicē: quasi vnā ptem equipollentē duab⁹. Porro anna tristis erat p sterilitate ⁊ nō sumebat cibum. Et egressa est ad fores tabernaculi vt oraret heli sedēte aū postes: vt querētes p filiū para tū eum inuenirēt. ⁊ flens anna voluit dño. Dñe exercituū si deris mihi sexū virilē dabo euz tibi nazareū oībus diebus vite sue. Et attēdens heli motum labioꝝ tā ait. Digere paulisp vinum quo mades. Que rndit. Nequaq̄ dñe. Sed mulier infelix ego sum vsq̄ adhuc. Ora p ancilla tua. Intelligens aūt eam heli sterilē ait. Det tibi deus israel petitionē tuaz. Ite in pace tū hz dabit. Uñ mulier ex p missione sacerdotali secura abijt. vultusq̄ illi⁹ nō sunt ampli⁹ in diuersa mutati. i. animus ei⁹ non est deinceps distractus in varietates dubitationis.

C.D Reg.1. ¶ De ortu samuelis. cap. iij.

ET factū est vt peret filium: ⁊ vocauit nomē eius samuel. id est postulatio dei: quia a deo postulatū suscepera. nec ascēdit mulier i filo cū viro suo: donec ablactaret filiū: ⁊ cum ablactatuz duxit in filo cūctis tribꝰ. ⁊ modijs farine tribꝰ. hebreꝰ tñ hz. ⁊ in modio farine ⁊ cū amphora vini q̄ est mensura triū modioꝝ. Nec attulit similā: ⁊ vinum ad libandū tm̄. cum in libamīnibus vitulorū pauciora sufficerēt. p̄sertim cū nō nisi vnum vitulum obtulisset. sz in telligēdum est q̄ residuū dedit do mui sacerdotum. Porro mirum vi detur esse puerum bimum: quasi nouiter ablactatum adductū esse ad ministrādum in tabernaculo. Propteres quidā dicunt tres esse ablactationes. Prima est a lacte mamille: q̄ fit tertio anno. Secūda a lacte ifontie: que fit septimo. Tertia a lacte pueritie: q̄ fit duodecimo. ⁊ sic amouet puer a nutrice/a pedagogo/a tutore. Dicunt ergo quidā eum adductum post secundam ablactationē ad imbuēdū literis. Uñ in sequentib⁹ legit⁹ q̄ p singl'os annos mittebat ei mater tunicaz parūā. Alij dicunt q̄ post tertiā ablactationē quasi iam idoneum ad ministrādum. Uñ statim sequit⁹. Puer autē erat minister in ꝓspectu dñi. Cumq̄ obtulisset puerū heli: ait anna. Uiuit aia tua domine: ego sum mulier infelix pro qua oraſti. ⁊ ecce filius quē dedit mihi dñs. Genus erat iusurandi p̄ confirmationē. quasi diceret: p aiam tuā dñe. Quidā tñ q̄q̄ p exe crationez dici putant: ibi vt Uiuit aia tua rex si non eum q̄s diceret. destruet me vita tua rex. si non cum. et orauit anna dominum: et dixit. ¶ Exultauit cor meum ⁊c. Canticū tamē est ꝓprie nō oratio ⁊ ꝓtinet tria hoc cāticum. primum est gratiaꝝ actio p beneficio sibi prestito. scōm est inuectio in superbos occasione fenenne: vt ibi. Nolite multiplicare loq̄. tertio pphetat de regno christi: vt ibi. Dñs iudicabit fines terre. Q̄ autē legit in cantico donec sterilis pepit plurimos. ⁊ q̄ multos habebat filios infirmata ē: hebreꝰ hz p plurimos septē. ⁊ p infirmata est. secta est: ⁊ tradit q̄ singulis anne filijs nascētib⁹ singuli fenēne filij moriebant ⁊ quinq̄ filijs anne duos filios sa muelis ꝓnumerat: vt sint septē. Redūt helcana i domū suā: ⁊ samuel ministrabat ante heli. ⁊ dicit eum iosephus anno duodecimo pleno prophetasse.

¶ De filijs heli. Cap. iij.

D POrro filij heli nescientes dominum. partē sacerdotalē de sacrificijs a populo 1.Re.2 adipē tollebant ab offerētib⁹ crudam: vt lautius sibi prepararent eam: et mittebat puer sacerdotis fuscinulam in ollam: et quicquid lenabat fuscinula erat sacerdotis quod erat portio: sed rapina. Samuel autem ministrabat accinctus ephotlineo non sacerdotali sed pphetico ⁊ tunicam parvam

Universidad de Deusto
Biblioteca

nã afferebat ei mater singulis annis: ⁊ visitauit dñs annã: ⁊ habuit tres filios ⁊ duas filias. Heli autẽ erat senex valde: ⁊ audiuit pcã filioꝝ q̃ dormiebant cũ mulieribus excubantiũ ad ostiũ tabernaculi ⁊ eas q̃ venerãt ad purificandum polluebant. Quidã tñ volũt q̃ nõ admiscebant mulieribꝰ: sed corrupti pecunia dabãt mulieribꝰ licentiã: cõmiscẽdi viris suis infra dies purificationũ. Unde ⁊ pater dixit eis. Transgredi facitis pplm dñi ⁊ tepide arguebat eos. Uenit aũt vir dei ad heli: ⁊ ait ad eum. Loquens locutus sum: vt domus patris tui ministraret mihi usq̃ in sempiternum. Ablit hoc a me: q̃ honorantes me glorificabo. ⁊ cõtemnentes abiiciã. Ecce pcidã brachium domus patris tui. i. auferaz sacerdotiũ de domo tua. ꝑ quod debeba
A 1. Para lip. 24 tur ei armꝰ dexter. ⁊ videbis emulum tuũ in tẽplo. Oẽ factuz est in diebus salomonis cũ sadoch qui fuit de eleazar factꝰ est sacerdos: eiecto abiatahar: qui fuit de ithamar. Quidaz tñ autumãt translatum esse sacerdotiũ ad samuelem qui non fuit aaronita. Sed nec legit: samuelẽ fuisse sacerdotez nec aaronitas amotos a sacerdotio: vsq̃ circa tpa machabeoꝝ. Oẽ autem addidit vir dei: magna pars domus tue morietꝫ forte impletuz est in primo q̃ occubuerunt filij eius in bello vt quãdo saul sacerdotes nobe interfecit ⁊ in signũ future ẏitatꝫ ꝑdixit ei vna die filios eiꝰ morituros. Puto in diebꝰ illis erat sermo dñi ꝑciosus. i. rarus.

¶ Quod tertio dominus vocauit Samuelem. Capitu. v.

A 1. Re. 3. Et factũ est vna die heli iacebat i lecto suo: ⁊ oculi eius caligauerãt: nec poterat videꝫ lucernã dei anteqũ extingueret. Oẽ mirum vr. Nõ est em aliquis adeo cecutiẽs quin clarius videat lucernã ardentẽ q̃ extinctã ꝑfertum cũ cecutiẽtes oculi clarius videãt ad lucernã q̃ ad diẽ. Quidã sic distinguũt. Nec poterat videre lucernã dei anteqũ extingueret. i. moreꝛ. Samuel aũt dormiebat ⁊ sup abundabat autẽ. Hunc sensum videtur consentire hebreꝰ q̃ distinguit ibi: nec poterat videre: ⁊ subũgit. lucerna dñi nondũ extinguebat ⁊ sic cõgrue sequit samuel autẽ dormiebat in tẽplo dñi. i. in thalamo iuxta tabernaculũ vbi solus cũ heli sacerdote dormiebat. Uñ cũ vocasset eum dñs: cucurrit ad helidicens. Uocasti me. Falsum dixit: q̃ non est mentitꝰ. Et ait heli. Non vocaui te. Reuertere ⁊ dormi. ⁊ factum est sc̃dõ sil'r. Nondum enim samuel sciebat dñm. i. nondum habebat ꝓfuetudinẽ audiendi dñm. Sam. eli ap. Cũq̃ vocasset eũ dñs tertio: iterũ patrauit ad heli. Intellexitq̃ heli q̃ dñs vocasset eum dñs: ⁊ ait. Si dormieps vacauerit te dices. Loquere dñe q̃ audit seruꝰ tuꝰ. Cũq̃ vocasset eum dñs dormientẽ ait. Loquere dñe. ⁊ indicauit ei eandẽ cõmissionẽ in domũ heli quã prius fecerat per virũ dei. Nõ tñ putãduz est irritã factã esse ꝓmissionẽ quã fecerat dñs aaron de sacerdotio sempiterno. Promission. busenim hmõi: semp addẽda est ꝓditio q̃ ꝓposita. Si custodierint filij tui testiñ meũ. ⁊c. Uidet ioseph⁹ velle dñm ideo tertio vocasse samuelem vt ꝓfiguraret tres ipsiꝰ dignitates futuras. Fuit em̃ ꝓpha q̃ ab hac vocatione dicit eum habuisse: fuit quoq̃ iudex obtulit etiã quasi sacerdos eo q̃ puulus esset icabotb nepos heli. Mane adiuuauit heli samuelẽ vt indicaret ei vniuersum sermonẽ dñi: ⁊ idicauit ei oia. Et ait heli. Dñs est: q̃ bonum est in oculis suis faciat. Creuit autez samuel ⁊ cognouit vniuersus israel q̃ fidelis ꝓpha samuel esset dñoꝝ cõsuluit eũ ois ꝓpls in ta bũ dñi. Precepat em̃ dñs vt adicerẽt dinos ⁊ ariolos ⁊ hmõi: ⁊ scisciterẽtur a fratribus suis verbum dñi.

¶ De morte heli ⁊ filioꝝ eius: et captione arce a philistiim. ca. vi.

Et factũ

A 1. Re. 4 Et factũ est cõuenerũt philistiim in pugnã in affech. qui dicit locus israhel: ꝓtinẽs ad israel: quã vocat ioseph⁹ ciuitatẽ amphicolbentis. Isrl' quoq̃ egressus est in ꝑlm iuxta lapidem adiutorij quod per prolepsim dictum est: id est per anticipationem postea patebit ⁊ victus est israel ⁊ ceciderũt de eo quasi quatuor milia virorum: ⁊ dixerũt seniores. Ascendamus de silo arcam domini sedentis super cherubin. Quod tñ
A ꝑs. 79 dictum est sicut ⁊ in psalmo. Qui sedes super cherubin: quia gloria domini ibi q̃q̃ apparebat. Et tulerũt arcam: ⁊ inerũt cum ea duo filij heli. Nã ⁊ phinees iã fungebat officio ꝓfis sui, ⁊ acceperãt mãdatũ ab heli. ne forte rediret ad eum sine arca: ⁊ timuerunt philistiim ⁊ acriꝰ pugnauerũt. Fugitq̃ israel ⁊ cesa sunt ex eo. xxx. milia peditũ ⁊ arca dñi capta est: et duo filij heli mortui sunt. Cucurrit aũt puer bẽ iamita ex acie: ⁊ indicauit i silo q̃ heli mortuꝰ ⁊ factum fuerat. Heli aũt sedebat ꝛ suifilij. viã q̃ ducebat ad castra. spectãs. i. auscultãs. Jã em̃ cecuseratvt tradita strage ppli ⁊ morte filioꝝ de cidit retrorsũ: ⁊ fractꝰ ceruicib⁹ expiranit. Nurꝰ aũt eiꝰ vxor phinees ꝑgnãs erat: ⁊ ꝑ dolore icurruit se ⁊ peperit filiam. vij. mẽsium: vt doth. id est igloriũ dicẽs. Trãslata est gloria domini de israel. Post ro heli indicauit Jsrael. xl. annis. Cui cõcordat iosephus. lxx. vero ⁊ paralipomenon dicunt. xx. Postea dici q̃ post samsonem. xx. anni fluxerunt sine iudice. q̃ aggregati sunt annis quibus iudicauit. Heli. Quidam tamẽ dicũt. xx. annos q̃bus iudicauit samuel aggregandos annis heli magistri sui. Sed verius anni samuelis cum annis saulis ascribũtur. Sane potuit fieri vt heli factꝰ index trãsiulerit sacerdotium de domo eleazar. Eleazar q̃dẽ succedit phinees. Cui successit abiezer. cui successit buzi. cui successit ozi. ⁊ translatum est sacerdotium.

¶ Incidentia. Incidens.

¶ In diebꝰ heli fuit tertiꝰ rex latinoꝝ filiusꝰ posthumiꝰ filiꝰ ence ⁊ latinie a quo deinceps latini reges filiũ denominati sunt. Hunc ascaniꝰ heredẽ reliqt adhuc puulo filio suo iulio. a quo iuliorꝝ familia ⁊ originẽ traxit ⁊ nomẽ. Hectoris filij ilium receperunt: expulsis posteris nestoris.

¶ De remissione arce. ca. vij.

A 1. Re. 5 Tulerunt aũt philistei arcaz dñi in azotũ ⁊ statuerũt eam iuxta dagon. q̃si tropheũ ⁊ surgentes diluculo inuenerũt dagon ꝓstratũ in terra añ arcã: ⁊ q̃si adorãtem: vt dicit ioseph⁹: ⁊ restituerũt eũ i locũ suũ. Rursus mane sequẽte inuenerũt eũ ꝓstratũ caput ꝛo ⁊ manꝰ eiꝰ abscise a trunco iacebãt sup limẽ. Ob hoc nulꝰ ingrediẽs tẽplũ in azoto calcat sup limẽ vsq̃ in hodiernũ diẽ: ⁊ aggrauata ẽ manꝰ dñi sup azotos ⁊ percussit eos in secretiori ꝑte natiũ. ⁊ computrescebãt ꝓminẽtes extales eoꝝ. Oẽ ioseph⁹ dicit factũ ex crudeli passione disenterie. ita vt putrefacta egererẽt intestina ⁊ mures ebullientes ẽ agris corrodebãt extales eorũ ⁊ satrapis cõuocatis dixerunt ad eos. Quid faciemꝰ ẽ arca. Qui dixerũt. Circunducatur. Quocũq̃ aũt circũducebat percutiebat oẽs in posterioribus ⁊ fecerunt sibi sedes pelliceas ⁊ cõuenientes principes quinq̃ vrbium: tractabãt q̃d facturi essent. ⁊ erant qui dicerent causam: passionũ factã per arcã: alij ꝑ casum alij per corruptionez aeris et fructuũ terre. ¶ Dixerũt 1. Re. 6 aũt sacerdotes et diuini. Cur aggrauatis corꝛ vrm sicut pharao ⁊ egypt⁹. Remittite arcã sz ẏ vacuã. Reponite i capsella iuxta arcã q̃q̃ agnos aureos ⁊ quinq̃ mures au-

reos p numero ciuitatuz q̄ pcusse
sunt. Joseph⁹ th̄ ōt. v. simulachra
holz aurea: ⁊ ponetis arcā super
plaustrū nouū: ⁊ ꝓiugetz duas vac
cas fetas q̄b⁹ nō ē ipositū iugū: ⁊
vitulos eaz recludetz domi: ⁊ si re
cto itinē ascēdāt ꝫ bethsamesipa
fecit nobz hoc maluz: alio q̄n casu
factū est. Jbāt ātvacce mugiētes i
directū nec declinātes ad dexterā
nec ad sinistrā ꝓtia q̄ ducit beth
sames: ⁊ hec est vna sacerdotalū
ciuitatū i tribu bēiamin. Est alte
ra bethsames in tribu neptalim.
Porro bethsamitemetebāt triticū
⁊ venit plaustrū i agrū iosue beth
samite ⁊ stetit ibi. Et posuerunt ar
cā sup lapidē grādēquē putāt he
brei fuisse ārā edificatā ab abraaz
⁊ capsellā q̄ erat iuxta eā: ⁊ ꝓcide
rūt lenite ligna plaustri ⁊ vaccas
posuerūt sup ea i holocaustū dño.
Uiri āt bethsamite obtulerūt holo
causta ⁊ victimas i die illa. Asserūt
q̄dā q̄nq̄ tm̄ esse ciuitates phili
stiim: ⁊ io quinq̄ tm̄ misisse agnos
aureos: ⁊ q̄nq̄ mures. Sz i sequē
tib⁹ legim̄ siceleg fuisse ciuitas phi
listinoꝝ. Un̄ melius videt qō dicit
Isidorus quinq̄ fuisse tm̄ metro
poles ⁊ q̄q̄ obtulit agnū aureum
⁊ murem: alie soluz mures obtule
rūt vsq̄ ad abel magnaz sup quē
posuerunt arcā dñi. Et videt hec
litera sonare q̄ abel sit nomē lapi
dis sup quē posita fuit arca. Alij
asserunt ciuitatē que tunc bethsa
mes dicebat: que postea dicta est
abel: quod interpretat luctus: ꝓ
pter luctum bethsamitaz qui se
cutus est. Et additum est magnū:
ad differentiam alterius abel: que
in sequētibus abela dicitur vbi sa
piēs mulier ex

Remittit arca dñi a philistheis.

B 2. Reg. 20.

clamauit ad ioab. Qui interro
gāt interrogēt in abela: ⁊ tunc
legim̄ sup quem posuerūt arcā id
est iuxta quē. et percussi sunt de

Additio.

Qñ volebat eā
ioab capere vt sit
sensus. noli eaz
destruere: quia
omnes in ea ca
piūt cōsilium fa
ciendoꝝ.

bethsamitis. lxx. viri ⁊ l. milia ple
bis. eo q̄ vidissent arcā nudā. Cre
dunt āt illi. lxx. deposuisse arcā cū beth
non essent sacerdotes. Si q̄rit: cur mitt.
ergo mortui nō sunt philistei. q̄t
quot viderūt arcā. pōt dici q̄ non
peccauerunt videdo q̄b⁹ nō erat p
hibitū videre. Timētes autē beth B
samite miserūt 1.re.
ad viros caria
thiarim vt redu
ceret ad seareā.
Qui reduxerūt
eā ⁊ tulerunt eā
i domū aminaz
dab viri iusti in
gabaa: ⁊ eleaza
rū filiū ei⁹ sacer
dotem instituerūt in custodiaz
arce: et fuit ibi.
xx. ānis vsq̄ ad
octauum annū
regni saulisquo
ipse tulit eaz in
castra. Manse
rat autez apud
philistheos. vij.

Additio.

De cariathiari
translulit eā sa
mueli maspha
post ipse et saul
in galgala post
saul in nobe: et
de nobe in ga
baa: post dauid
in domū obeth.
post in tiō post
salomon in tem
plum. Has om
nes translatio
nes diligens le
ctor aduertere
poterit i hoc li
bro.

mēsibus: ⁊ tunc quieuit israel post
dñm sedata iradomini super eos.

¶ Qō orante samuele vicit israel philistūm. Capitu. vij.

Quod attendēs samuel ⁊ vi B
dēs eoꝝ fiduciā in dño ait 1.Re.
Ascēdam⁹ i maspha vt orē ꝓ vo
bis. Cūq̄ ascēdissent in maspha
effundēs aquā coram dño i q̄ male
dicta ꝓgesta erant quā si idolatra
bibebat labia ei⁹ adherebāt sibi i
separabiliter: forte i signū federis
sicut fecit iosue: ⁊ iudicauit eos ibi
samuel. i. docuit eos iudicia dei.
Quidā tm̄ asserunt samuelē qōdā
idolū redegisse i pulueꝝ: ⁊ mixtū
dedisse ppl'o ad bibēdū: et barbis
eoꝝ indicasse reos idolatrie a nō
reis. sicut quōdā fecit moyseꝝ. Et
audierunt philistiim ꝓgregatū is
rael cē inermē i maspha: ⁊ armati
ascēderūt aduersus eos ⁊ timēs is
rael dixit ad samuelē. Clama ꝓ
nobis ad dñm. ⁊ obtulit samuel la

ctentem

ctētē agnū i holocaustuz. Et dnm
clamaret samuel ad dñz inimīcā est
pteliū: ⁊ intonuit dñs fragore ma
gno sup philistheos ⁊ mota ē terra
⁊ p loca pdebat hiat⁹ ⁊ philistei
in fugā versi: ceū sunt a filijs isrl̄ q̄
percusserūt eos vsq̄ ad terminos
terre sue. Tulitq̄ samuel lapidē: ⁊
posuit eū i terminis: ⁊ vocauit no
mē loci illi⁹ lapis adiutoriū. Nec
apposuerūt vltra philistiim: vt in
trarēt terminos israel: dū viueret
samuel. Judicabat itaq̄ samuel
ppl'z i bethel ⁊ galgal: ⁊ maspha ⁊
circuibāt p singulos annos ⁊ re
uertebat in ramatha: ⁊ edificauit
ibi altare: ꝫ ⁊ ibi iudicabat israel.
Tres ille ciuitates famose erant
bethel ꝓpter somniū iacob ⁊ gal
gal ꝓpter circūcisionē secundā: ⁊
maspha ꝓpter frequētiā iosue: ⁊
ascēdebat ad eas samuel vicissz
in tribus solēnitatib⁹ hebdoma
darūz ⁊ iudicauit ibi pplm. Aliis
diebus ascēdebat ad eū populus
in ramatha ad iudicandum.

¶ De malis filijs samuelis: ⁊ qō
israel petijt regem. Ca. ix.

A 1.reg.9

Cum autē senuisset samuel:
posuit filios suos iudices. nabiā
vt ibi sedētes iudicarent populū.
Qui declinauerunt post auaritiā
⁊ puerterūt iudiciū. Qō non ferēs
populus dixit ad samuelē. Ua no
bis regē vt iudicet nos sicut cete
ri gētes habēt. Qō grauiter tulit
samuel ꝓpter iniustā sibi iniustitiā ⁊
circa odiū regis. Cūq̄ cōsuluisset
dñz ait ei dñs. Audi vocē populi:
nec te tm̄ abiecerunt sed meme re
gnē super eos. Uerūtm̄ predic eis
ius regis sup eos. Et ait samuel
ad populū. Hec erit ius regis. Si
los vestros faciet sibi suos suos
eqtes ⁊ pcursores agricolas ⁊ fa
bros armoꝝ. filias vestras faciet
vnguētarias: ⁊ coquatrias ⁊ pani
ficas. Seruos vestros ⁊ ancillas ⁊
iumenta ponet in opere suo: optī
maq̄ vestra dabit seruis suis: et
vos eritis ei serui: ⁊ ait populus.
Nō audiem⁹ te: sed erit rex nobis
⁊ pugnabit ah nos: ⁊ ait samuel.
Jte ad ꝓpria eperunc vos cuo
cabo: cum cognouero a domino
q̄ daturus sit vobis regem.

¶ De vnctione saulis et electio
ne. Capitulum. x.

Erat vir de bēiamin nobi 1.re. 9.
lis ō stirpe iemini: cui⁹ erat
filius saul: nō erat vir melior illo
in israel. Cūq̄ perissent asine cis:
dixit ad filiū. Tolle vnum de pue
ris: ⁊ āte asinas. Cūq̄ ptransissent
p mōtē effraim: ⁊ terrā salyz: ⁊ ter
rā bēiamin: ⁊ nō inuenissent: vene
rūt in terrā suph: q̄ fuit ꝓpinqua
muelis: ⁊ ait saul ad puerū. Reuer
tamur ne pater meus sollicit⁹ sit
ꝓ nobis. Cui puer. Est vir dei i
ciuitate hac: q̄ absq̄ ambiguitate
loq̄t. Eamus ad eū: si forte idicet
nobz de via nr̄a. Et ait saul. Quid
feremus ad eū. Panis defecit in si
starijs nr̄is ⁊ ꝓpinqua nō habe
m⁹. i. argētuz i sportula. Errabat
(vt ait iosephꝰ) putās ppheta ac
cepturū munera: cū nec saul legit
obtulisse nec ille accepisse. cui pu
er. Habeo i manu mea q̄rtā ptem
stateris argēti: ⁊ ascēderunt in ra
matha: in q̄ erat vir dei: ⁊ direxūt
puellis egredientib⁹ ad aquā. Nū
quid est hic vidēs. Que rndērūt.
Est hic hodie sacrificaturꝰ i exce
so. Cūq̄ ambu
larent in vrbis Additio.
medio appuit Sacrificium: di
eis samuel. cui citur prandiuz
ꝓdie dixerat do ꝓparaueratsa
min⁹: cras hac muel illis.
hora mittā ad
te virū de bēiamin: quē ungres su
per pplz meū. Cūq̄ samuel aspe
xisset saul dixit ei dñs. Ecce vir
quē dixerā tibi: ⁊ ait ad saul. Ego
sum vidēs: ascēdeat comedat me
cū: eras dimittā te: ⁊ q̄ sūt i corde
tuo idicebo tibi. De asinis nō tis
sollicitus: qz iuē te sunt. Posse ri
deri saul habuisse sollicitudinē i
corde ꝓ asinab⁹: nisi h̄ determina
sset ꝓpheta. Un̄ aiunt hebrei sane

lem vidisse p somniū se collocatū in vertice palme: qō est signū regnaturi ⁊ ide solici tus erat: ⁊ ob hoc dixit ei samuel. Cuius erant optima q̄q̄ in isrl. Nōne tibi ascēderūt in excelsuz. aū tēplū em̄ licebat sacrificare i excelso. Cūq̄ recūberēt i triclinio dedit ei samuel locū i capite. xxx.

Additio.

Cū i multis locis dānēt sacrificātes i excelso. id est q̄ samuel dr sacrificasse i excelso. Solue: nōdū erat constructū tēplum.

viroꝝ q̄ fuerant initati: ⁊ posuit aū eū armū q̄si ptē regalē. quē de industria seruauerat ei: cūq̄ mane surrexissent ⁊ egressi essent ciuitatē: dixit samuel. Antecedat nos puer ⁊ tu subsiste vt idicē tibi verbū dñi.

A 1.re. 10

¶ Tulit aūt samuel lēticulā olei qō ē vas fictile: quadrāgulū hñs foramē i latere: effudit sup caput ei⁹ ⁊ osculat⁹ ē eū ⁊ ait. Unxit te in principē de⁹ sup hereditatē suā: ⁊ hoc tibi signū. Cūq̄ recesseris a me inuenies duos viros iuxta sepulchrū rachel q̄ dicēt tibi q̄ inuente sunt asine. Cūq̄ veneris ad querc̄ thabor. Et ē thabor nomē hois non mōtis. Inuenīēt te tres viri. vnus portās tres hedos: alius tres tortas panis ⁊ alius lagenā vini ⁊ accipies de manu eoꝝ duos panes. Post hoc venies ad locū q̄ dr statio philistinoꝝ: eoq̄ quōdā ibi philistei castrametati sunt ⁊ habebis obuiū cuneū pphetarū descēdentiū de colle dñi: psallētiū i instrumētis ⁊ pphetātiū. Et inſiliet i te spūs dñi: ⁊ pphetabis cū eis. Et nota q̄ samuel primo instituit cōuētus religiosoꝝ. ingiter psallētiū dño: ⁊ dicebāt cōuētus eoꝝ cuneus: q̄si couneus. Et dicebāt pphetare. i. ingiter deū laudare: et forte aliqui q̄cq̄ prophetabāt ex eis. Et addidit samuel. Cū videris hec signa scias q̄ dñs tecū ē ⁊ descēdas aū me in galgala: qz ibi cōueniem⁹ cū opus fuerit. Ego q̄ppe descendā ad te vt offeras oblationē. vij. diebus. In cōsecratione enim sacerdotis ⁊ regis tot diebꝰ fiebat oblatio p̄z quo sdā. Et addidit. Expecta h̄ donec veniā ad te ⁊ oñdā tibi q̄ facias. Tū q̄dā. vij. dies referūt ad expectationē vt sit sensus. Septē diebꝰ expectabis donec veniā qō postea explicabitur. Cūq̄ vēisset saul ad cuneū pphetarū. pphetauit cū eis saul. Aiūt hebrei eū pphetasse de gog ⁊ magog: ⁊ ō p̄mijs iustoꝝ ⁊ penis malorū. Et admirātes q̄ nouerāt eū dixerūt. Nūq̄d est saul iter pphetas: ⁊ eis p̄ eiꝰ. q. d. cū nō sit ō genere pphetaꝝ. Alia ira hz. Et q̄s p̄ eiꝰ: sub eodē sensu. Uel ita. Et q̄s p̄ eoꝝ. Quasi dicat. Solꝰ deꝰ est p̄ pphetarū ⁊ spūs vbi vult spirat: nō tm̄ in filios pphetarū.

Ioſ. 5

Exinde versus est in puerbiū. Nūq̄d ⁊ saul iter pphetas. Nō forte de solo saule dicebāt: vl de quocūq̄ repēte sublimato. Et intrauit ad ner patruū suū. Qui cū q̄sisset ab eo de ꝟbis samuelis: ō ꝟbo regni tacuit/cetera indicauit. Uocauit aūt samuel populū in maspha: ⁊ ait ad illos. State coꝝā dño: ⁊ faciemus sortes p tribꝰ et familias ⁊ capita: ⁊ inuenit sors tribū bēiamin: ⁊ descendit vsq̄ ad saul filiū Cis. Et creditur samuel tēperasse sortes iuxta cor suū. Sciens autē saul q̄ rerek: latuit: quasi nolēs suscipere principatū. Quē inuētū statuerūt in medio populi: ⁊ fuit altior vniuersis ab humero ⁊ sursum. Et ait samuel. Ecce quē elegit dñs: nō est ei silis in oi ppło. Et exclamauit omis ppłus. Uiuat rex. Et scripsit samuel legē regni: ⁊ legit vniuerso audiēte ppło ⁊ regē. Et reposuit libellū in taberna culo: qō erat adhuc i maspha cū altari: ⁊ redieꝝt ad ppria ⁊ saul abūt i domū suā i gabaa. q̄dā ꝟo desperēt eū ⁊ saul dissimulabat.

N ta.

¶ De naas ⁊ scōa victiōe saulis: post victoriā contra amon. ca. xi.

A 1.re. 11

HActū est aūt quasi post mēsem naas ammonites obsedit iabes galaath. Cūq̄ petissent ab eo obsēsi fedus ait. In hoc feriā vobiscū fedus vt eruā oibꝰ vobis oculos dextros. eis em̄ q̄s bello capiebat dextros oculos eruebat vt sinistros scutis celantes ad bellū forēt inutiles. Et rūderūt ei. Cōcede nobis. vij. dies ⁊ mittem⁹ in oēs terminos isrl: ⁊ si nō fuerit nobis defensor egrediemur ad te. Uenerūt aūt nūtij i gabaa saulis: ⁊ cū nūtiassent hoc: flenit ppłus ⁊ ipse saul veniebat de agro sequēs boues. ⁊ promisit iabitis se tertia die vēturū eis i auxiliū: ⁊ iussit ali quos eoꝝ p ducatu itineris sustinere ⁊ diminutus inspiratus concidit vtrūq̄ bouē in frusta: ⁊ p minatus est in oēs terminos israel dicens. Qui nō exierit post saulē ⁊ samuelē: sic fiet bob⁹ eus. ⁊ egressi sunt oēs q̄si vir vn⁹ trecēta milia virorū ⁊ cōstituit saul ppłm in tres ptes. ⁊ ingressus ē castra in vigilia matutina: ⁊ pcussit amō plaga grādi.

A 1.re. 12

Et ait ppłus ad saul. Quis est qui dixit. Non regnabit saul sup nos. Date nobis vt interficiaꝝ. Et ait saul. Nō interficiet quispiā hodie. qz fecit dñs salutē in israel. ¶ Et ait samuel. Eam⁹ in galgala ⁊ innouem⁹ ibi regnū: ⁊ mūxerūt saul in regem cōo i galgala.

D 1.re. 12

¶ Et ait samuel ad ppłm. Ecce rex gradiꝝ ante vos. We abieciſtis et dñm: et hoc vobis signū. q̄ dedit dñs vocis regē i ira. ¶ Ecce messis triticea est hodie. Invocabo dñm ⁊ dabit tonitrua ⁊ coruscatiōes grandines ⁊ pluias: ⁊ sic factū est statim cōtra naturā terre illi⁹. Et populꝰ timēs ait. Ora p seruis tuis. Addidim⁹ em̄ pctis nr̄is malū vt peteremus nobis regē. Et ait samuel. Peccastis. nolite deficere

A 1.re. 3.

cedere a dño: ⁊ viuetis. Alioquin peribitis vos ⁊ rex vester. ¶ Filius vni⁹ anni erat saul cū regnare cepisset. i. humilis tāq̄ puer. ⁊ duobus aūt annis regnauit sup isrl. i. iuste rexit ppłm. In reliqs ānis regni ꝟri tyrānꝰ fuit ⁊ nō rex. Quidā hoc legūt de hyboseth filio eiꝰ dicētes cū anniculū cē in pncipio regni p̄ni: ⁊ de eodē dictū ē q̄ duobus annis regnauit i israel: q̄ aūt duob⁹ ānis regnauerit hisboseth certū ē q̄ aūt anniculꝰ esset cū regnare cepisset p̄ eiꝰ stare nō pōt. Saul em̄ circiter. xx. annos regnauit. hisboseth. xl regnās post patrē iā q̄ragesimū erat. Nō tñ ipi determiare conāt dicētes saul cepisse regnare post helyt: ⁊ ponūt i regno saulis annos samuelis. he bzeꝰ sic hz. ¶ Nō samuel hdixit sauli de trāslatione regni. Ca. xij.

A 1.re. 3.

HUius vn⁹ anni erat saul cū eēt in regno: ⁊ duob⁹ annis regnauit. Elegit sibi tria milia in isrl. i. cū regnasset p ānū ⁊ post duos ānos ꝟri post tres ānos elegit sibi ⁊c. Et erant duo milia cū saul in machmas ⁊ i bethel milleaūt cū ionatha i gabaa bēiamin. q̄ fuit vibs phine es filij elcanari.

Additio.

Duplex pōt eē itellect⁹ hui⁹ capi: vl vt saul sit noīatim casus vl q̄ sit datiui.

Et pcussit iona thas stationez philistinoꝝ q̄ erat in gabaa. i. locū munitū. i quo posuerāt philistei custodes tāq̄ dnantes i isrl: ⁊ tūc erexit se isrl aduersus philistiūz. Quo audito philistei cōgregati sunt ad pugnādū cū israel xxx. milia currūm. ⁊. vj. milia eq̄tū ⁊ vulgus innumerabile. Et ascendēs saul in galgala cōuocauit populū ⁊ samuelē ad cōsulēdū dñz. Et cū expectaret samuelē. vij. diebus iuxta q̄dictū: dilapsus est ab eo popl⁹ ⁊ timētes absconderūt se i spelūcis ⁊ in abditis ⁊ in antris hebrei q̄z trāsierūt iordanē. Quidā erāt i isrl sic appropiato vocabulo dicti. Qui p timore creduntur descendisse in castra philistiūm ad obsequēdū eis. Cūq̄ vidisset saul morā sibi dānosam. vij. die obtulit holocaustū ⁊ pacifica. Cūq̄ cōpleſſet: ecce samuel veniebat ⁊ arguēs saulē ait. Quid fecisti. Rndit saul. Populus subterfugiebat: et

Samuel saul arguit.

ū nō veneras iuxta placitos dies
timui ne hostes ascēderēt ad nos
priusq̄ placarē facie dñi:t necessi
tate cōpulsus obtuli dño. Videt
saul peccasse q̄ sine samuele obtu
lit holocaustū dño ad cōsulendū.
Unde quidā vt supra diximus di-
cūt.vij.dies quos dixit sa muel nō
esse expectationis:sed oblationis
in cōsecratiōe regis:t dicūt nunq̄
sine eo esse offerēdū ad cōsulendū
dñm.Uerūtamē vt oblatiōes.vij.
diex fierēt p sacerdote legitur.p
rege vero non memini me legisse.
Adhoc valde mirandū est:cum tā
bis inunctus esset saul regem. q̄
in neutra illaruz fuit oblatio talis
p rege.Et ideo dici pōt samuelem
sic mandasse:vt cū vellet saul im-
molare ad cōsulēduz dñm citaret
ipsum:vt ostenderet.ei q̄ facturus
esset:t post citationē si morā face-
ret expectaret eum.vij.dieb⁹.Saul
vero diem citationis annumerauit
in his septē:t nō expectauit eū ni-
si ser diebus.Et addidit samuel.
Nequaq̄ regnū tuū vltra consur
get:sed q̄siuit sibi dñs virum iuxta
cor suum vt regat ppl'm ei⁹.Abijt
samuel in gabaa beniamin:t egres
sus est saul cum ppl'o obuiā phili
stheis:nec erāt cū eo nisi sexcēti vi-
ri:t ionathas filius eius.Porro fa-
ber ferrarius nō erat in israel.Ca
uerāt enim philistei ne facerēt he-
brei gladiū aut lanceā.Et descen
debat israel ad philistiim:vt exa-
cuerēt acies omnium ferramētoꝝ
vsq̄ ad stimuluz corrigēdum.i.ad
emendādū t eracuēdum.Uel ita.
Ad stimulū qui est ad corrigēduz:
subaudi boues. Cūq̄ venisset dies
prelij nō est inuentus ensis vel lā
cea in manu totius populi:excep
to ense Saul t Jonathe.Et fecit
Saul aream domini afferri iuxta ca
stra et achias filius achitob fratris
icaboth portabat ephot.

¶De clade philistiim t fauo quē
comedit ionathas. ca.xiij.

A
1.re.14

Cecidit aūt vt quadā die cri
aret Jonathas cū armigero
suo:vt explorare statione philistiim
nox patre suo ignorāte:t trāsire
volunt Jonathas ad philisteos p
vallem preruptā sepulcris hinc et
inde eminētibus in modū dentiū.
Et ait Jonathas ad puerum.Ue trā
sirem⁹ ad partem istam/si dixerint
manete donec veniamus ad vos/stem⁹.
q̄ si dixerint/ascēdite ad nos ascē
damus:qz tradidit eos dñs i ma-
nus nostras hoc erit nobis signū.
Cūq̄ dixissent philistei ascendite
ad nos.ascēdit Jonathas reptās
manib⁹ t pedibus t armiger eius
post eū.Et exterruit eos dñs ante
Jonathaz:t percussit ionathas cum
puero ex eis.xx.viros in media p
te ingeri.Et p turbata sūt castra.et
diffugiebāt mutuo se perimētes:
t indicauerunt speculatores fugā
hostium sauli.Cūq̄ quesisset quis
ex nobis abijt repertum est abesse
ionathā t armigerū ei⁹.Et ait ad
achiā.Applica.i.prepara arcā do
mini ad cōsulēdum dñm.Cūq̄ tu
multus crebresceret in castris:ait
ad sacerdotē.Cōtrahe manū tuā.
Et exclamās saul cum ppl'o cepit
persequi fugientes.Sed t hebrei q̄
transierāt ad castra philistiim:re-
uersi sunt vt essent cuz israel oēsq̄
q̄ se prius abscōderāt redierūt in
prelium:t iā erāt cuz saul q̄si decē
milia.Uidēsq̄ saul morā dānosaz
si comederet adiurauit populū di
cēs.Maledictus vir.i.dignus erit
morte q̄ comederit panez vsq̄ ad
vesperam:donec vlciscar de inimi
cis meis.Cūq̄ trāsiret populus p
saltum:apparuit mel fluēs:t nul-
lus gustauit ex eo.Jonathas vero
q̄ non audierat maledictū patris
tinxit virgam in fauo.Et cum gu
stasset illuminati sunt oculi eius:
id est facies exhilarata est resum-
ptis viribus.Dicitur q̄ tanta co-
pia mellis est ibi in cauis arboruz
t cauernis petrarum t abditis ter
re q̄ plures reperiātur sani dece-
dentes super terram.Dicit Joseph⁹ inuenisse Jonathā apud cubi
lia i quercu q̄ erat in sorte effraim.

cumq̄

Cumq̄ indicasset ei q̄dā: maledi-
ctū patris:edere cessauit non ap-
probans maledictū patris. Non
sumēte populo cibū.maior plaga
fuisset in hostib⁹.In vespera vero
populus fessus nimis t pre fame
morā nō sustinēs pecora mactauit
in terra t comedit cum sanguine.
Hoc est quocūq̄ mō occidit t cepit
anteq̄ sanguis bū diuerēt nōdū
purgatis carnibus vescēs.nō secū
dum morē patruz guttura cultro
lamauit:t reliquauit sanguinē.Di-
cunt q̄dā q̄ de
preda hostiū ne
mini licebat ede
re donec immo-
lasset victimam
dño aliter edēs
q̄.cum sanguine
edebat.Et ait.
saul ppl'o.pecca
stis.Uolute ad
me saxū grāde.

Additio.

Usus erat:q̄ in
plio nō edebāt
donec sacrificiū
vespertinū fie-
ret p t.Alioqui
edebant cuz san
guine quem su-
derant in bello

et precepit vt oēs sup illud saxū t
corā ipso sōm morē patriū pecu
des iugulārēt:ne forte ēs aliter fa-
ceret occulte.Tū primū edifica-
uit saul altare dño.Un patet q̄ nō
tulerat in galgala.Putant tamen
q̄dā eum quotiēscunq̄ obtulerit
nouū altare cōfinxisse.Hoc vero
dictuz primū.q̄ nunc plena iuxta
dei placitū obtulit.Cūq̄ nocte ir-
ruere vellet sup hostes:ait sacer-
dos.Cōsulamus dñm. Sed cōsu-
lēti nō respōdit dñs i die illa. hoc
est nec nocte nec die sequenti. Et
ait saul.Taciturnitas hec est late
tis cā peccati. per viuētem dñm
etiā si p ionathā factum est absq̄
retractatiōe morieť.Et statuit po-
pulū in parte vna.t se t ionathan
in parte altera.et cecidit sors sup
ionathā.Et ait saul. Quid feci sti.
Cui ionathas. Nil mihi conscius
sum:nisi q̄ heri ne scies maledictū
mel comedi et ait saul. Morieris
ionatha:qz nisi hoc fecero hec fa-
ciat mihi de⁹.et hec addat.Et ait
ppl's. Ergo ne ionathas morieť q̄
fecit salutē in israel. Uiuit dñs id
est p viuentē dñm vel sicut de⁹ est
viues t nō dū gētiū.si ceciderit ca
pillus de capite eius in terrā.apo
siopelis est:vel legi si pro nō t eri
puerunt ionathā a manib⁹ patris
t redierunt ad ppria. Saul vo cō
firmatus in regno:quocūq̄ ie ver
terat superabat hostes israel.t p-
cussit amalech.Prolepsis est. Uel
forte prius percussit cū deleret ex
toto ex mādato dñi.Fuerūt aūt fi
lij saulis ionathas et iesui et mel
chisua. Quartus tacet his boseth
tanq̄ puer.t nōdū militās.vel tā
q̄ ineptus.Filie vero ei⁹ merob t
michol.et vxor ei⁹ achinoe.t prin
ceps militie abner filius ner patru
elis ei⁹.Nā cys et ner frēs fuerūt.
t filij abiel.Legi tū in paralipo-
menō.q̄ ner fuit pr cys.qō p eta-
te dictum est et quia nutrinit eum.

Jonas
a
morte
ppl'i li
berat.

¶Qō saul vicit amalech. C.xiij. C

Unc ait samuel ad saul
hec dicit dñs. Memoli-
re amalech et vniuersa
eius q̄ restitit israeli cū
ascēderet de egypto.Iuneta q̄dē
volunt dñs interfici. vt nec in ali-
quo memoria amalech supesset.
Sūt q̄ dicāt illos maleficos fuisse
t i pecudes seuerēdi habuisse pe
ritiā.t ideo ne sub forma pecudū
euaderent etiā pecudes perūsse.
Et recensuit saul ducēta milia pe
ditum t decem milia virorū inda.
Nota q̄ fere vbiq̄ dicitur viri iu-
da tāq̄ potiores ceteris.Unde ali
bi.Catulus leonis iuda.Cūq̄ ina
deret saul amalech dixit cyneo.
Recede ab amalech ne involuam
te cum eo quia tu fecisti misericor-
diam cum israel.Jetro enim qui t
raguel t cis dictus est. Bonuz cō-
siliuz dedit moysi:cuius domus ha
bitabat in amalech preter filios
obal.egressi sunt cinei.t deiceps
habitauerunt in israel.Ex his ori-
tus est rechabvt in paralipomenō
legitur.hi sunt cinei qui venerunt
de caloze domus patris rechab.

A
1.pa.8.

A
1.re.15.

B
Ec.49.

C
Exo.18

B
1.pa.2

B
1.Re.

¶Hec percussit saul amalech.in 15.

n iij ac

ore gladij: id est in vastatione qua si denotatione. Uel est locutio. id est in gladio: et pepercit saul agag regi amalech: optimis armatoy. Et ait dñs ad samuelem. Penitet me q̄ fecerim saul regē: rorauit samuel p eo dñm tota nocte. Cūq accepisset q̄ saul erexerat sibi fornicē triūphalē in carmelo iuxta superbiā gentiū q̄ faciebāt figi arcū de myrtis et palmis et oliuis i signū victorie descendit ad eū in galgala: et occurrit ei saul. Cūq culpasset eū qō quippiam reseruasset de amalech in excusationez sui dicebat populū reseruasse optima ad offerēdū dño in gratiay actionē. Cui samuel. Melior est obediētia ꝑ victie. Sup bonos delectat deꝰ et nō sup sacrificia: presertim si obtulerint q̄ decreuerat deꝰ perire: et saul. Peccaui/Sed hac vice porta pctm̄ meū. id est ora et satisfac pro me vel dimitte mihi. Cui samuel. Proiecit te deꝰ ne sis rex sup isrl. Cūq vellet abire samuel apprehēdit eū saul p summitatē pallij eiꝰ. q̄ scissa est: et ait samuel. Sic scidit dñs regnū a te hodie. id est a tua posteritate. Cūq simul adorassēt dñm ꝓcepit samuel adduci ad se regē agag et obtulꝰ est ei pinguis et tremēs. Et dixit samuel ad agag. Siccine separat amara mors. q. d. Mirū est q̄ sic te cōcutit mors et se parauit animū tuū a te. Quidā dicūt duas dictiones separauit et supplēt aduersum te: vel secūm aliā literā: et dixit agag. Sic me separat amara mors. q. d. Mors q̄ separauit a me meos amarissime separat me ab hoib⁹: et cōcidit eum samuel in frusta: et abiit i ramatha. Saul vero ascēdit in domū suam in gabaa. et nō vidit samuel vltra saulē in habitu scilicet regio: nam in prophetico postea vidit.

De victione dauid in domo patris. Capitulum. xv.

C 4. re. 16. SAmuel āt lugebat saul: et ait dño. Usq̄quo luges saul cū ego proiecerim eum. Imple cornu oleo: et vade ad domū ysai vt inūgas regē vnū de filijs eius: et q̄ times: saul fer vitulū q̄si ad immolādū. Cūq venisset in bethleē dixerūt seniores ad eū. Pacifice ne est ingressus tuus? Timebant enī ne ꝓpter aliquā correctionē misisset rex: vel q̄ offensus forte regi fugisset: et nō auderet eū recipere. Cui cū dixisset se. venisse ad immolāduz sctificauit ysai et filios eiꝰ: et statuit eos coꝝ altari et vidēs heliab primogenitū ꝓcerū et optimū estimauit regē futurū: et ait dñs ad eum. Ego nō coꝝpis pulchritudinē aspicē facio regalē: sed animi virtutē. In eundē modū ꝓbauit dominus alios. Statuerat enim ysai. vij. filios coꝝ samuele. vij. ꝓpuos ymaginā adoptatū filiū samaa filij sui: et ait samuel ad eū. Nunq̄d cōplet sunt filij. Qui respōdit. Adhuc reliquus est ꝑuul⁹ et pascit oues: et iubente samuele adductus est dauid rufus. i. rubicūd⁹ et pulcher: et inuncꝰ est in medio fratrū: et direc⁹ etus est spiritus dñi i dauid a die illa et deinceps. Et recessit spiritꝰ neq̄ dñi a saul: et exagitabat eū spiritꝰ malꝰ neq̄ missus a dño. Dicit ioseph⁹ saul. dauid tūc accepisse spm̄ ꝓpheticū sicut ille q̄dē ꝓphetare cepit sctō suy se spū venīēte. Sz q̄ dictū est spiritū recessisse a saul. et directū i dauid: vī q̄de eodē spū dicat. i. de gra spūs qua hucusq̄ saul victor hostiū extiterat. Tūt dixerunt ad saul serui eius. Spūs malus exagitat te adhibe tibi saltē peritū in cithara: et leuiꝰ eres. Tradūt phy sici q̄ armonia letū reddat letiorē et tristē tristiorē. Tradūt matematici q̄ multi demones armoniam ferre nō possunt: et q̄q̄ nulli: et indicatū est regi q̄ dauid esset sciēs psallere: et vir bellicosus. Cūq misisset rex ad ysai ꝑ filio eius: tulit ysai asinū plenū panib⁹: et vinuz et hedū. et misit ea regi p manum dauid. Dicit āt asinꝰ plenꝰ. i. sufficiēter onerat⁹: vel forte sicut ex bone et hirco fiunt vtres: ita de asino fiebant

fiebāt sacci ad aliqua ferēda. Igit cū spiritus arripiebat saul dauid psallebat in cithara et leniꝰ erat ei et quādoq̄ recedebat ab eo spiritꝰ. Cumq̄ aliq̄diu cessisset spiritus. saul remissus est dauid ad patrē.

De bello philistijm cōtra isrl et de morte Golie. Capitulum. xvij.

A 1. re. 17 HActum est aūt vt congregarentur philistijm aduersus isrl in prelium. Porro saul et isrl castrametati sunt in valle terebinthi sub qua abscōdit iacob idola: et egressus est vir spurius de castris philistinoy goliath gethey de semine gigāteo altitudinis sex cubitorum et palmo. Iste spurius dictus est: q. d. ignobilis patre. i. gētili et nobili matre. i. iudea natus erat. Spurius et hybrida vt ignobilis expfe: sicut māzer et nothus ex matre: hic exprobrabat israel q̄ serui essent philistinorum et proponebat eis monarchiā ita vt quoy vincerez athleta serui essent alioy. Hebrei autē stupebāt et metuebāt eū nimis. Sic dicebat goliath q̄dragintā diebꝰ. Erāt autē tres maiores ffes dauid in exercitu: et misit eis ysai ꝑ manū dauid ephi polentę et. x. panes et tribuno sub quo militabāt decē formellas caseoꝝ. i. decē caseos parnos trecētes hebreoꝝ hz. x. sectiōes casei. hoc est. x. gñaꝝ diuersitates casei et ꝓcipit ei vt secū afferret pignora fratrū. i. libellos repudij. Mos erat cūctis ad bellū: vt libellos repudij daret vxoribꝰ vt si caperent nec redirēt vsq̄ ad tres annos: liceret vxoribꝰ nubere cui vellēt. Cūq dauid venisset ad locū certaminis: egrediebātur eīm singulis diebꝰ aliqui ꝓliantes: ecce ascēdebat goliath exprobrās vt heri et nudiustertiꝰ: et fugerūt israelite a facie eiꝰ: et admirās dauid audiuit a pluribus viris. Qui ꝓcusserit istū ditabit eū rex: et dabit ei filiā suaz. Cūq audiret eū eliab frater eiꝰ talia scisciantē increpabat eū timēs ne pugnaret et occūberet: et rndit dauid. Quid feci? Nūq̄d nō verbū est. Supplie dignū increpatiōe? q. d. Cur ꝓ solo ꝙbo increpas me? Uel ita. Uerbū tm̄ est et nō res. i. nō animo pugnādi hoc dico: sz vt rē sciā. Nunciata sunt aūt ꝙba dauid ad saul: et ait ad regē. Ego seruꝰ tuꝰ pugnabo aduersus philistēū. Cūq ꝓhiberet eū saul: iq̄ puer es et addidit. Ego seruus tuꝰ interfeci leonē et vrsuz cū inuasissent gregem. Erit igit hic incircumcisus quasi vnꝰ ex eis dño me liberāte. Tūc iūxit eū saul armis suis: et deposuit eos dauid: q. d. nō habebat armoy cōsuetudinē: et tulit in manu baculū pastoralē et elegit de torrēte. v. lapides limpidissimos. i. planos et volubiles: et misit eos in perā pastoralē id est vas q̄ lac mulgebat vel ferebat panē et fundā manu tulit et processit aduersus philistēū. Cui contēpsit dauid et ait. Nunq̄d ego canis suz q. d tu venis ad me cū baculo. Cui rndit dauid. Tu venis ad me cū armis/ego aūt venio ad te in nole dñi: vt sciat hodie vniuersa ecclia hec: q. d non in gladio saluat dñs. Cūq iecisset lapidem fundā ꝑcussit eū in frōte. Secūdo quoq̄ et tertio lapide ꝑcussit eū in eodē loco: et tertio iactu deiecit eum et currēs eduxit gladium illiꝰ: et ꝑcidit caput eiꝰ. Hic fabulant q̄dā in athdei q̄ ferrū galee lorice obsequium ꝓstitit dño dās locuz lapidi: vt intraret ad hominē occidēdum: nob hoc deinceps circuncisio facta est cū cultello ferreo: q̄ priꝰ fiebat petrino. Fugerūt itaq̄ philistei: et isrl ꝑsecutꝰ est eos vsq̄ ad portas acarō. Tulit aūt dauid caput et gladiuz: et posuit i tabernaculo suo. Ego tpe post tnlit illa in hierusalē. Hebreꝰ nō hz suo. Ob hoc credit q̄ i tropheum posuit ea i taberna culo dñi. Uñ postea abimelech accepit gladiū. Cūq redijsset dauid a prelio ait saul ad abner. de qua stirpe ē hic adolescēs. Respondit abner. vo lēs scire cui datur⁹ esset filiū. Nec recognouit eum saul: q. d aliq̄diu

De obediētia

De victoria contra goliath

De ato sa fortitudine dauid.

absens fuerat ⁊ alteratus p excogitationē mali spiritus fact⁹ erat labilis memorie. Et rñdit abner. viuit ala tua rex si non ieris eū. id est pvitā tuā nō non ieris eū: vel p execrationē. Hebrei em̄ sepe nominat mala a prarijs eox vt ibi. C Job.2. Benedic dño ⁊ morere. Cuīs quesisset saul a dauid q̄s esset ait. Filius sum seruꝰ tuꝰ ysai. ¶Et tunc anima ionathe pglutinata est anime dauid ⁊ iniert fedus: ⁊ dedit ionathas dauid vestimenta sua vsq; ad arcū ⁊ gladiū ⁊ baltheum. ¶Quod saul persecut⁹ est dauid.

Capitulum.xvij.

A 1.re.18 HActū est cū rediret triumphātes de plio ⁊ dauid diuponeret ferre caput golie i hierusalē nam vt ait iosephus hoc secū habebat: ꝙ hastā iā dicauerat deo. Egrediebant mulieres ex vniuersis vrbib⁹ ⁊ cū instrumētis precinebāt mulieres. Saul pcussit mille: ⁊ rñdebāt virgines ⁊ dauid. x. milia. Audiēs saul cantaz victorie potiꝰ attribui dauid q̄s sibi: dolens intra se ait. Quid ei superest nisi solū regnū. Et timuit ne a domo sua transferret regnū: ⁊ inuidebat dauid: nec iam rectis oculis respiciebat eū. Post dies paucos inuasit spūs malus saul: ⁊ quasi pphetabat: missa iācea quā tenebat/dauid psallentē putauit configere parieti. Dauid aūt declinauit ab eo scdo. Primo em̄ recesserat bello immēre: ⁊ post ea statuit eū saul ciliarchez ⁊ ait. Filiā meā merob dabo tibi: tm̄ mō estovir fortis: ⁊ pkeliare bella dñi. Tractabat em̄ apud se. Nō sit manus mea in eū: sed manꝰ philistinox. Cum aūt debuit merob dari dauid data est adrieli molatyte. dilexit aūt dauid michol ⁊ placuit saul: ⁊ ait ad eū. In duas reb⁹ generis eris hodie: qō est i duab⁹ filiab⁹ meis. Nā alteram habuisti. spōsam alterā habebis vxorē: vel ita: p duab⁹ reb⁹: q; ⁊ frauisti gigā ⁊ dabis. c. pputia hoc em̄ significauit ei saul p seruos suos nō habet rex necesse habere spōsalia

Additio.

ideſt munera vl donationē pro pter nuptias nisi tm̄ centū pputia philistinox. Et abūt dauid cū viris quorū tribunꝰ erat

Additio.

hieronymꝰ dicit duas res fuisse. c. pputia q̄ pr⁹ dederat regi pro merob: ⁊ cc. que prius dedit pro michol.

in accaron: ⁊ pcussit de philistijm ducētos viros: ⁊ afferēs pputia eorū annumerauit ea regi. Josephꝰ tñ dicit absc̄dēs sexcēta capita venit ad regē: ⁊ nuptias exigebat et dedit ei Saul filiā suā iz inuitus. ¶Cūq; videret: eū apō dñm ⁊ homines approbari: timuit: ⁊ tractabat de morte eius: nec iam meruz celare volens dixit ionathe et seruisuis vt occiderēt dauid. Quod indicauit ionathas dauid dicens. Absc̄dere vsq; mane: cras loquar patri pro te. Zu crastinum locutꝰ est ionathas ad patrez. Cur peccas in sanguine innocio qui fecit salutez in israel ⁊ opera eius tibi valde sunt necessaria ⁊ cui⁹ mortē filia tua vidua verabitur: ⁊ placatus saul iurauit. Viuit dominꝰ quia non occidet: ⁊ introduxit ionathas dauid ad regē et stetit coram eo sicut prius.

B 1.re.19

¶Cū michol depolsuit dauid pscutū a saul per fenestrā. Ca. xviij.

BUrsum inito certamine pcussit dauid philisteos plaga magna ⁊ inuidit saul: ⁊ iterā de mō exagitabat eū: ⁊ dauid psallētē voluit sicut pr⁹ pcussare: ⁊ fugit dauid in domū suā. Misit aūt saul satellites nocte circa domum vt mane egrediētē occiderēt. Quod cū presensisset michol: depolsuit eū p fenestram ⁊ ausugit. Michol autem strauit lectulū suū ⁊ ꝙl egrotātis in

B 1.re.19

quo

quo posuit statuam: et pellem caprarū ad caput eius: similitudinē capillorum exprimēs. ⁊ sagis supposuit iecur capre spirās exprimēs anhelantem. Cūq; saul deprehendisset se esse illusum dixit ad michol. Cur dimisisti inimicum meū: Que rñdit. Timui. dixit em̄ mihi. Dimitte me alioq; interficiam te. dauid aūt fugiēs venit ad samuelē in ramatha: ⁊ idicauit ei omnia q̄ fecerat ei rex: ⁊ abierūt ambo in nabaioth q̄ est collis in ramatha vbi erat cunctꝰ pphetarū. Hō cū accepisset saul misit lictores in nabaioth vt raperēt dauid. Qui cū vidissent pphetas: ⁊ samuel stātē sup eos: factꝰ est in illis spūs dñi ⁊ prophetabāt. Misitq; scdos ⁊ tertios nūtios: q̄ ⁊ ipsi pphetauerūt ⁊ iratꝰ saul abijt post eos: ⁊ ātēq; venirēt in nabaioth ingrediens pphetabat ⁊ q̄si ānēs factꝰ ē: ⁊ exutus veste regia. tota die ⁊ nocte cubebat cū ceteris: dauid ⁊ samuele

A 1.Reg. 20.

clā videtib⁹. Fugit aūt dauid inde ⁊ venit ad ionathā ⁊ pquerebat ei. Cui⁹ ionathas. Hō morier. Nihil grāde vt paruū faciet pr̄ meꝰ q̄ hō in dicet mihi. Cui dauid. Scit pr̄ tuꝰ q; diligis me: et dicet. Nesciat hoc ionathas: viuit anima tua: q; vno tantuz vt ita di ⁊ gradu ego ⁊ mors dividimur. Graduz vnū dicit parietē domus suc: q̄ interposito euaserat manꝰ aparitorū. Hebreus hz vno tñ passum fuit iter me ⁊ mortē. fac ergo obsecro q̄ dicā. Cras erunt kalēde: ⁊ ego absc̄dar in agro vsq; ad vesperaz tertie dici. Si requisierit me rex: q; pse dere pmeuerā iuxta eū ad vescendū dices ei. Roganit me dauid vt iret i bethleē: q; victime solēnes sunt ibi oib⁹ cōtribulibus ei⁹. Forte erat neomenia se-

Additio.

Quid ē ergo q̄ supra legit ñ vidit samuel saul vsq; in diez mortis sue nisi quia nō vidit eum in regio habitu.

lēnis aliqua per triduū: q; si dixerit tibi rex. bñ. pax erit seruo tuo. Sinautez fuerit iratꝰ cōpleta est i me malitia eiꝰ ⁊ ait ionathas. Egrediamur in agrum. Cumq; egressi essent in

Additio.

Hebrei tradunt dauid nō comedisse: nec aperte legitur hoc q; comederit.

rauit ei ionathas q; ḡcād boni vl mali invenerit apō patrē indicaret: ⁊ iurauerūt sibi mutuo fedus iter se ⁊ semē suū. Addidit etiā ionathas deierare. i. plurimuz iurare: Hō aūt interpositū est redstituit dñs de manu inimicoz dauid hoc de suo addidit

Additio.

scriptor i spū: et addidit ionathas. Esdras vt alibi: qz dauid exheredauit post ea filiū ionathe. volūt. sed melius

est vt de sequēti die itelligat egredieris ⁊ sedebis iatēs iuxta lapidē ezel: ⁊ veniēs ad te post solēnitates iacia tres sagittas iuxta eū q̄si exercēs me ad signū. Si dixero puero q; tollet eas ecce sagitte itra te sūt: par tibi est veni ad me. Hō si dixero: sagitte vltra te sunt vade: dñs sit inter me ⁊ te vsq; i sempiternū. Porro prima die solēnitatis apparuit locꝰ dauid vacuꝰ: et siluit saul estimās dauid nondum purificatū. Altera die requisitus a rege: excusauit eū ionathas: ⁊ iratꝰ saul dixit ad eū filii mulieris viruz vltro rapiētis. scio qz in cōfusionē tuā diligis filiū isai: nō stabiliēris eo viuēte tu nec regnum tuū. Adduc eū ad me: qz filius mortis ē: ⁊ ait ionathas. Quare morietur: ⁊ arripuit saul lāceā: vt penetret eum: et deciauit ionathas ab eo q̄ strictaꝰ nec cōdit panē i die illa ⁊ egressꝰ i agrū fecit hz q̄ dixerat dauid. Et cū diuisset puero vltra te sūt sagitte: remisit puerū i ciuitatē eū arcu ⁊ sagittis. Et surgēs dauid de loco suo: ⁊ adorauit tertio deū. ⁊ vl ipse ionathā. Et flexerunt vale: ⁊ ait

ionathas

Universidad de Deusto
Biblioteca

ionathas. Quecunq; inuenimus
stent in sempiternū inter nos et se
men nostrum. Vade in pace.

¶ De fuga dauid in nobe. ca. xix.

A 1.re. 21 ET fugit dauid i nobe ad abi
melech sacerdotem fratrem
achie. Qui cuz miraretur q; quasi
solus venisset gener regis ait ad
eū dauid. Secret⁹ sermo regis vr
gebat me z cōduxi pueros in illuz
z illū locū: z ideo pmane veni et
cū paucis vel fere cū nullis. Nūc
si quid habes ad manū saltem. v.
panes da mihi. Forte ex numero
panū. numerus intelligitur socio
rū: nec mētitur dauid. Nō esn ani
mo fallendi hoc dixit. Et rndit sa
cerdos. Non habeo panes laicos
ad manū sed tm panē sanctū: pa
nes: scz ppositiōis. Si mūdi sunt
pueri z maxime a mulieribus mā
ducent. q. d. Necessitas nō habet
legē. Si tn immūdi sunt p coitu:
nec in necessitate dabo eis. Et ait
dauid ad eū. Cōtinuimus nos ab
heri z nudiustertius: z fuerūt vasa
pueroz sancta, i. corpora in quib⁹
continentur anime vel ipsi pueri.
Porro z via hec polluta est. sz ipa
sctificabit hodie i vasis. q. d. forte
in via hac aliqd imūdicie ꝛrimus
sed mūdicia corpoz sufficit ad eā
mundādam. hebreus hz. Sūt va
sa pueroz sancta. z dicūt de vasis
ad edendū. q. d. In vasis mundis
licet tibi ponere panes mundos.
Sequit. Porro via hec laica est. i.
interrogatio tua laicalis est. q. d.
Cur queris de
mūdicia cū etiā
si mundi essent
vescinō deberēt
Sed z ipsa san
ctificabitur ho
die in vasis. id
est in cōscientijs
nostris. Scimus esn qz necessitas
q̄ non hz legē excusat nos z quasi
sanctificat. z dedit eis panes ppo
sitiōis q̄ sublati fuerāt vt ponerēt
calidi. Et hoc perpendit q; sabba
ti erat. Cūq; ēsset ab eo dauid

Additio.
Iternum dicunt
ipm fuisse achiā
filium architon
filij phinees fi
lij eleazari.

si haberet arma dedit ei gladium
golie. Josephus dicit lanceā que
erat inuolūta pallio in tabernacu
lo. Erat esn tunc ibi arca cum alij
quo suo tabernaculo. Et cōsidera
uit hec oia doech idumeus ipotē
tissim⁹ pastorū sani q̄ erat ad oīa
dum obligatus voto.

¶ De fuga dauid ad achis. ca. xx. D 1.re. 21

HUgit aūt dauid i die illa ad
achis regez geth. Et indica
uerunt serui i⁹ regi q; quasi rex
erat in israel qui latebat apud eū
z de vicino hostē reciperet ii saluū
eum seruaret. z timuit dauid pze
sertim q; miserat saul ad achis vt
redderet ei seruū suū fugitiuum.
Cūq; traherēt ad regē simulauit
furoze: z impingebat in ostia por
te quasi p clauiam portā ingredi
voles: z q̄ furiosi faciūt agebat: vt
fidē regi vere passiōis ostēderet:
z ait rex. Nō ingrediet hic arrepti
ti⁹ domū meā: z dimisit eum. ¶ Et B
abūt inde dauid: z latuit in spelū 1.re. 22
ca odolla nō tn stati: sz pti⁹ venit
ad naas regez amonitarū vt dicit
hieronym⁹ in sequētib⁹ inquadā
glossa. Et nuent ibi ad dauid ois
cognatio ei⁹. Sed z alij quib⁹ aut
odiū aut timor saulis erat vel qui
ere premebāt ur alieno cōuenerūt
ad eū: z fuerūt cū eo q̄si quadrin
gēti armati. Et pfect⁹ ē dauid cuz
eis i masphat q̄ est moab. Est enz
altera i iuda: z deposuit apd regē
moab patrē z matrē suā z manse
rūt apud eū q̄diu dauid fuit in pſi
dio. i. i expeditiōe in qua sibi que
rebat munitiones ad manēdum.

¶ De morte abimelech z sacerdo
tum. lxxx. ꝛc. Cap. xxj.

ET monēte ad pphetā vt in B
de rederet: z iret in terraz 1.re. 23
iuda; pfectus in terrā iuda venit
in saltū areth. Et audiuit saul q̄d
apparuisset dauid: z cū esset saul i
nemore q̄d est in rama tenens ha
stam: ait ad ſernos suos. Nūquid
ditabit vos oēs filij gemini filius
isai. Non est ex vobis qui doleat
vicem meā: z ait doech idumeus.

vidi

vidi eū in nobe apud abimelech:
filiū achitob: qui cōsuluit pro eo
dño: z dedit ei cibaria: z gladiuz
golie z iratus rex conuocauit abi
melech z oēs sacerdotes qui erāt
in nobe: z ait ad eū. Cur cōiurasti
aduersuz me cū filio isai. Dedisti
esn ei panes z gladiū. Qui rndit.
Absit hoc a me. Non suspicet rex
hmōi rē in vniuersa domo patris
mei. Nescim q; a te fugisset: et ait
rex emissarijs. Irruite in sacerdo
tes. Qui noluerūt manus extēdē
re in xp̄os dñi: z ait rex ad doech.
Irrue i eos: z trucidauit i illa die
lxxv. viros vestitos ephot lineo.
Forte tūc erāt indut: vt per habi
tū religionis monerent animū re
gis. Aiunt hebrei nō oēs fuisse sa
cerdotes: nec indui ephot: sz oēs
dignos cē. Percussit q̄z saul nobe
vicuū sacerdotū: z mulieres z vi
ros: z tuncta: sm q; de⁹ heli sacer
doti pphetauerat: plē eius radi
citus euel endā. Solus abiathar
sacerdos filiⁿ abimelech euasit: z
fugit ad dauid ferens ephot secū
qō fecit moyses: z nūciauit ei inte
ritū patris z fratrū. Et ait dauid.
Ego sum reus omniū animarum
patris tui. Mane mecū. Qui q̄si A
rit animā meam: queret z meam. 1.re. 23.
¶ Et nuntiatū est dauid q; phili
stei oppugnarēt ceila z diriperēt
areas. i. annonas de areis: vel qō
vastarēt segetes. Cōsuluit igitur
dñz. Uadā z percutiāt philistheos.
Et ait dñs. Uade z percuties eos
z saluabis ceila. Cūq; timerēt viri
ei⁹ ire cū eo rursus cōsulit dñm: z
accepit rñsum ab eo qō z prius: z
abūt dauid: z percussit philistheos
plaga magna z intrauit ceila. Qō
cū audisset saul ait. Cōclusus est
dauid in vrbe. Et congregabat exer
citū vt obsideret dauid z viros ei⁹.
Qō cū audisse dauid cōsuluit do
minuz q; abiathar descendet huc
saul: z tradēt me viri ceile in ma
nus ei⁹. Et ait dñs. Descendet et
tradēt te: quasi diceret. Nec est vo
bis ꝛegio z illoz q̄ deū latere vō

poterat. Et egressus est dauid et
viri ei⁹ cū eo quasi sexcētiz z vaga
bātur incerti. Qō cum accepisset
saul dissimulauit exire. Trāsiuit
autē dauid in montē solitudinis
ziph: z abūt ionathas ad eū i locū
siluc: qui vocabatur naua z cōfor
tauit manū ei⁹ in deo z ait. Tu re
gnabis in israel: z ego ero tibi se
cūdus. Sz z pater meus scit hoc.
Et innouauerunt insurādum fe
deris inter se coram domino. i. co
ram gad propheta z abiathar.

¶ De zipheis z q̄ dauid latuit i
spelūca fugiēs a facie saul. c. xxij.

ASCenderunt aūt ziphei C
ad saul in gabaa dicen
tes: dauid latet apud 1.re. 23
nos in colle achile. Ue
ni z trademꝰ eū in manꝰ tuas: et
bñdixit eis saul z ait. Cōsiderate
curiosius vbi sit pes ei⁹: z renūtia
te mihi z sequar vos. Dauid aūt
z viri ei⁹ erāt in deserto maō. Cū
q; egressus esset saul ad querēdū
eū ascēdit dauid ad petrā locū. s.
munitissimū: vt dicit hieronymus
vbi q̄ sibi erat oneri reposuit z ver
sabatur dauid in deserto maon in
mōte opaco. Porro viri saul i mo
dum corone cingebāt mōtē. Cūq;
desperaret dauidi se posse enade
re: venit nūtius ad saul. Redi fe
stinus qm̄ insuderunt se philistei
super terraz. Et desūt saul psequi
dauid pergēs in occursum philis
thinoz. Od hoc vocauerūt locū il
lū petrā diuidentē: eo q; vbi sepa
ratus esset saul a dauid. ¶ Ascen A
dit ergo dauid inde z habitauit i 1. Re.
locis tutissimis engaddi: hoc est 24.
oppiduz in quo erat vinea balsa
mi. Assumēs aūt saul trina milia
electoz insequebāt dauid: etiā su
per abruptissi-
mas petras so
lis ibicib⁹ sunt
peruie. Et itra
uit saul spelūcā
vt purgaret vē
trem. Porro da
uid et viri eius in interiori parte

Additio.
Ibi⁹ equinoctū
est ad auez qua
si citonia et ad
capream.

spelunce

Universidad de Deusto
Biblioteca

spelunce latebant. Et dixerūt serui dauid. Tradidit eū dñs in manꝰ tuas. Et ꝓcidit dauid oīa clamydis saul silenter. Et redītes ad viros ꝑcussit cor suū: metonnomice. i. pectꝰ suū i quo ꝓtinet cor. vl mo mordit eū ꝓscientia sua de eo qđ fecerat. Cūq murmurarēt socij eiꝰ aduersus eū timēs ne irrueret in saul ait. Uuit dñs: qz nisi dñs ꝑcusserit eū aut in obitu aut i ꝓlio: appositopelis est. q. d. de cetero nō parcā ei. Propitiꝰ mihi sit dñs. i. hāc miam faciat mecū: vt nō mittā manū meā in christū dñi. Et cōfregit viros suos his sermonibꝰ. Porro saul egressus ibat cepto itinere. Et egressus dauid post eum clamauit. Dñe mi rex. Cūq respexisset saul adorauit dō in terrā et ait. Quare audis dñe mi rex ꝟba hoiz loquētiū aduersuz me mala dicētiū dauid ḡrit malū aduersuz te. Cognosce oīa chlamydis tue in manu mea quā cū precideram pepercit tibi oculus meus. Quez perſequeris: ſ. Canē mortuū ſ pulicē viuū. His auditis fleuit saul ꝓter cle et ait. Justior es me: reddat tibi mētiaz dñs. Scio q regnaturus sis. Jura mihi in dño ne deleas semen meum post me. Et iurauit dauid ei sed sauli. Abijt ergo saul i domū suā dauid autē ascendit ad tuitiora loca in angustias maspha.

Saul ꝓ

A 1.re. 25

De morte Samuelis ſ Nadabis. Cap. xxiij.

EO tpe mortuus est samuel: ſ fleuit eū vniuersꝰ isrł̄ lingulī tāḡ ꝓpriū filiū lugētes ſ sepelierūt eū in ramatha. Certū ē ita q̄ ab hoc loco vsq ad finē scōi libri nō scripsit samuel. Cur ergo nole ei⁹ pretitulātur hi duo libri? Qz reliqua scripsit vnꝰ ꝓphetarū de discipulis eiꝰ cuiꝰ opꝰ ascribit magistro. Quidā tū dicūt nathaz scripsisse: sequentia: quidā dauid. Dauid autē descēdit in desertum pharā. Pharan oppidū est i arabia. Erat aūt vir in ciuitate amā. in solitudine maon: ſ possessioeiꝰ erat in carmelo. Mons est in sorte iude. Alter carmelus est in cōfinio palestine ſ phenicis: vbi helias occidit ꝓphetas baal. ſ ꝟ erat de gñe caleph. In paralipomenō sic legit. Caleph ḡnuit orchā aliū habēt archā: orchā genuit iezeni hic est vt iudei putāt nabal. Cum ergo audisset dauid q̄ ascēdisset nabal ad tondēdos greges suos misit ad eū. x. iuuenes vt mitteret et ali quā bñdictionē in die bona. Exultabant em ſ epulabātur iudei in tōsione ouiū: ob memoriā patruz suoꝝ q̄ fuerāt pastores ouiuz. Et ait nabal nūtijs dauid. Nō mittā. Quis est filiꝰ isai. Hodie merentes reuertūr serui fugitiui. Nescio eos. Cū audisset dauid q̄ imꝓperanter nabal ei nabal: accinctꝰ est gladio cū ḡdringētis viris ſ ait. Hec faciat dñs inimicis meis: ſ hec addat si reliquro de oibꝰ q̄ ad eū ꝓtinēt: vsq̄ ad mingētē ad parietē. i. saltē canē vel infirmum. Porro abigail vxor nabal formosa: prudēs hec igno rabat. Et indicauit ei custos omū quāta ꝓsidia tulisset ei dauid i deserto festinauit igit abigail et tulit in occursum dauid panes et vinū ſ arietes coctos sata polēte ſ ligaturas vue passe: ſ massas caricarū ſ adozās dauid ait. In me sit dñe mi hec iniquitas. i. ꝓdona mihi hāc iniquitatē viri. Uel ita. Si putas esse iniquitatē nisi deleas eū qz iurastis mihi imputeł. Porro facit vir meꝰ ꝓm nomē suū. Nabal em stultus interpretatur. Cōstituit te dñs ducem super isrł̄ nō debes fundere sanguinē innocuum. Nihil enim tibi nocuit: sed sua tibi nō dedit: ſ erit aia tua custodita quasi in fasciculo viuētiū. Hebzens habet in vinculo vite: quod idez est. i. in collegio sanctorum. Alia litera habet in fasciculo vitium. q. d. Sic custodiet dñs animam tuā ad multiplicādū: sicut fasciculus vitiū custodit in aq̄ ad transplantandū. Et resp̄ōdit dauid, Benedictus dñs qui misit te hodie

B

3. re. 18

De ira

De abi

De

te hodie in occursum meū. Uade i pace. Audiui vocē tuā: immutā. ſ. remittendo: honorauī faciē tuā: rema de manu tua recipiē do. Cū ergo indicasset abigail oia hec viro suo emortuū est cor eiꝰ. pre timore timuit ei ne forte dauid nollet deiecare: ſ mortuꝰ est posi decē dies. Quo audito dauid ait. Bñdictus dꝰ q̄ ꝓtexit me: vindicauit maꝰ meas a sanguine ſ reddidit malicia nabal in caput eiꝰ. Et vocauit abigail ſ duxit eā in vxorē. Accepit q̄q̄ dauid tertiā vxorem achinoem de israel.

De fuga dauid ad achis.
Capitulum. xxvij.

A 1. Reg. 26.

VEnerūt nuntiauerūt zi phei ad saul. Ecce absconditꝰ est dauid in colle achille. Etabijt saul post eū cū tribꝰ milibꝰ electoꝝ. Et descēdit dauid nocte ad castra saulis: ducēs secū abisai filiuz sernie sororis sue. Ipsi tres fuerūt filij ioab et abisai ſ asahel nepotes dauid. Cūq clā intrassent tētorium regis cunctis dormiētibꝰ dixit abisai. Perfodiā saul lancea in terra. ſ ꝓbibuit da mihi dicēs. Quis extendet manum suā in chzistū dñi: ſ erit innocens. Dauid Sz tolle hastā q̄ est ad caput eius haſtaz sita in terra et vas aq̄: et eam. Et sollit a egressi sunt nullo ꝓhibente: qz sopor dñi irruerat super eos. Cūq saul dormiē trāsissent torrentē ſ stetissent i ꝟtice mōtis vł̄ possent audiri. exclamauit dauid ad abner ſ ad oēm ꝓplm. Filij mortis vos estis qz nō custodistis dñm vestrum xp̄m dñi: Ingressus est ḋspiā vt interficeret regē. Uidete vbi hasta regis sit ſ cyphꝰ aque. Et agnoscens saul ne ſ ligentiā suoꝝ ſ b ūficiū dauid exclamauit. Nunvox tua est hec fili mi dauid. Qui rndit. Cur ꝓsequit minꝰ incitat te aduersuz me. odoret sacrificiū. i. placari eum opz sacrificioꝝ ꝓcvt ostēdat nobis sup hoc quid velit. Uel ita. Tuipse occidas me, ſ erit quasi sacrificium deo i odorē suauitatis. Quidā ita legunt. Odoret sacrificiū si dñs incitat te aduersum me. i. sacrificantes ꝓbemꝰ inditio dei si dñs hoc facit. Si aūt filij hoim incitant te maledicti sunt qui cogūt me trāsire ad idolatras: ne seruiādeo isrł̄. Et ait saul ad dauid. Peccaui Reuertere fili mi. Non vltra male faciam tibi. Et rndit dauid. Judicet dñs iter nos. Ecce hasta regis. veniat q̄ tollat eā. Cui saul. Bñdictꝰ tu fili mi. Equidē faciens facies et potēs poteris. ſ saul reuersus est in locū suū. ¶ Et dixit dauid i cor de suo. Aliqñ incidā in vna die in manus saul. melꝰ est vt saluer in terr philisteos. Abijt ergo dauid ſ 27. sercētiviri cum eo ad achis filium maoth regē geth. Iste fuit filꝰ supradicti achis cuiꝰ mater dicebat maoth. Et erāt cū dauid due eius vxores achinoe ſ abigail. Et dixit dauid ad achis. Nolo onerosꝰ eē regi: det mihi rex locū i quo habitē. Et dedit ei achis syceleg. q̄ exinde facta est regū iuda. Et habitauit dauid in eis quatuor mēsibꝰ ſ. xx. diebꝰ ſ agebat dauid ꝑdas ō viculis philistinoꝝ circūsitātibus q̄ nō erāt sub ptāte achis. Virū ſ mulierē nō adducebat captiuum ne forte loquerent aduersus eū. Cūq quereret achis quos peussisset aiebat se depopulatos esse habitantes ad austrū inde ſ in cam pestribus.

A 1. Reg.

¶ De ꝙgatiōe philistiūm ꝟ isrł̄ ſ phitonum occisione ſ suscitatione samuelis. Cap. xxv.

A 1. Reg. 28.

FActū est eo tpe cōgregati sunt ad ꝓlīū ptra israel philistei. Et ait achis ad dauid. Scito cū egredieris i castra. tu ſ viri tui. Ego custodē te pono capitis mei ō cūctis. Cōgreganit etiā saul vniuersum israel ſ venit in gelboe. Samuel autē mortuus erat. hoc ideo repetit hic vt angustia saulis ostēdat. in q̄ plurimum esset ei necessarius samuel. Uel vt ostendatur

ostendat samuel recēter mortuus
q̄ in primo erat suscitādus. Tra-
dunt eñ neminē posse suscitari ar
te phitonica nisi recēter mortuū ⁊
adhuc integris vitalibus. Timuit
itaq; saul ⁊ cōsulnit dñm. Qui nō
rñdit ei, neq; p somnia neq; p pro
phetas. ⁊. p discipulos samuelis.
neq; p sacerdotes. hebre⁹ hz neq;
p doctrinā ephot. ſ. in quo erat do
ctrina ⁊ veritas. Et ait saul seruis
suis. Querite mihi mulierez hñtē
phitonē. Ipse ei occiderat magos
⁊ ariolos ⁊ phitonicos. Unā tradi
dit hieronym⁹ reseruatam: q; ma
ter erat abner. que latens habita
bat in endor que ciuitas est iuxta
fontē endor. Phitonem quidā tra
dunt esse artē suscitādi mortuos
quā phitius adinuenit. q. d. Que
rite mihi mulierē peritam artis il
lius. Nō cognuit hebreo in quo le
git mulierē baladoph. Balad eñ
interp̄tat dña oph est nomē artis
illi⁹. Mutauit itaq; saul habitum
suū ⁊ venit ad mulierem nocte cū
duobus viris ⁊ ait. Suscita mihi
quem dixero tibi. Que rñdit nosti
quanta fecerit saul magis. Quare
ergo insidiaris aie mee. Quidam
tradūt saulē ob hoc eos deleuisse:
q; p̄onizabāt dauid futurū regē.
Iurauit aūt ei saul q; pp hanc rez
nihil mali pateret: ⁊ dixit vt susci
taret samuelē. Uidēs autē mulier
virū sctm: cōturbata est ⁊ ait. Qua
re imposuisti mihi. Tu ei es saul.
Hoc eñ ei samuel indicauerat vt
ait iosephus. Quidā fabulantur
mortuū magice suscitatuz a pedi
bus primo moueri ⁊ surgere nisi
q̄ sc̄scitāte rege suscitat: tūc eñ
a capite surgit. Alij dicunt pphe
tam nō posse suscitari nisi rege sci
scitāte. Tunc indicauit ei saul, se
sanlē esse ⁊ ait. Noli timere. Quid
vidisti. Que rñdit. Uirū senē ⁊ glo
riosum ⁊ amictū pallio sacerdota
li. Et intelligēs saul q; samuel es-
set adorauit eū: ⁊ ait ata samuelis
vt dicit iosephꝰ. Quare inq̄etasti
me. Cui saul. Coarctor nimſ. Phi
listei pugnāt aduersum me ⁊ dñs
nō rñdit mihi. Obsecro dic mihi.
q̄d faciā. Qui rñdit quid interro-
gas me? cū dñs recesserit a te? Fa
ciet tibi dñs sicut locut⁹ est. Tol-
let regnū de manu tua: ⁊ dabit il-
lud dauid. Cras autē tu ⁊ filij tui
mecū eritis. i. in numero mortuo-
rū: sicut ego sum vel in inferno. De
hac suscitatiōe ꝺr a quibusdā qō
spūs malignꝰ apparuit in spē sa-
muelis vel phātastice imago eius
ibi appuit: q̄ dicta est samuel. Tra
dūt q̄dā q; deo p̄mittēte alia ip̄ius
tm̄ cōsili corpe indūta appuit ibi.
Alij ſo q; corp⁹ tm̄ suscitaū est cū
spū vinifico aia in loco suo manē-
te ⁊ q̄escēte. Hoc audiens saul p-
strat⁹ est in terrā p timore: nec cos
mederat panem in die illa: et coe-
git eum mulier ⁊ serui eius vt cos
mederet. Cūq; comedisset redūt
ad castra p noctē. Nolnit eñ sciri
q; consuluisset phitonissam.

¶ Qō dauid vicit amalech. c. xxvj. B

1.Re. QOngregati sunt ergo phili
stei in affech. ⁊ isrl castrame
tatus est sup fontē q̄ erat in iezrael
Satrape ſo philistinoꝝ videtes
dauid ⁊ suos eē cū achis direrūt.
Reuertant hebrei isti in locū suū:
ne forte cū cepim⁹ pliari fiāt nob;
aduersarij: ⁊ i capitib⁹ nostris me
reant sibi reddi gr̄az dñi sui. Tūc
ait achis ad dauid inuit⁹ ⁊ dolēs.
Bonꝰ es i ꝓspectu meo: sz satrapis
nō places. Surgite de nocte ⁊ abi
te diluculo. Abiit ergo dauid cuz B
suis in syceleg die tertia. ¶ Ama 1.re.30
lechite ſo interim impetū fecerūt
in syceleg. Et suscēderunt eā ⁊ ca
ptiuas duxerāt mulieres ⁊ paruu-
los: ⁊ vniuersam p̄dā. Plāxit ergo
dauid ⁊ pp̄le q̄ erat cum eo donec
deficerent in eis lachrime ⁊ vole-
bāt eum sui lapidare. Cōfortatus
aūt dauid in dño: cōsulnit dñm p
abiathar dicēs. Persequar latrū
culos hos ⁊ cōprehēdam. Qui rñ
dit. Persequere ⁊ cōprehendes et re-
duces p̄dā. Abiit ergo dauid ⁊ sex
centi cū eo ⁊ venerunt ad torrētē
bethor

Suscitat samuel.

De da uid lar gitate i distri buēdo p̄dam.

bethor: alꝰ besor: ⁊ ibi ducēti lassi
subsiterūt ad sarcinas ex mādato
dauid. Cūq; filij trālissent innume
rūt puerꝝ egyptiū fame deficiētē:
quē reliq̄rat dñs sn⁹ vir amalechi
ta cū egrotare eum vidisset. Et de
derūt ei cibū ⁊ reuersus ē spūsei⁹.
Et ait ad euz dauid. Potes me du
cere ad cuneuz istū? Qui ait. Si iu
raueris mihi q; nō occidas me nec
tradas me in manꝰ dñi mei: ducā.
Et iurauit ei dauid: ⁊ eo ducēte in
uenerūt hostes epulātes: ⁊ q̄si die
festū celebrātes. Et p̄ussit eos da
uid a vespere vsq; ad vesperā alte
rius diei. ⁊ soli q̄dringēti adolesce
tes euaserūt i camelis. Eruit q̄ da
uid oīa que tulerāt amalechite ab
hoc vsq; ad pecꝰ. Dicit q; i hac vi
ctoria p̄buerit illi auxiliū nouē p̄n
cipes militū de manasse: q̄ cōfuge
rāt ad eū dū p̄diret i syceleg. Pri⁹
eñ venerūt ad eū tm̄ de iudaꝰ bē
iamin. Porro cū redissent ad ducē
tos viros q̄ lassi subsiterāt saluta
uit eos dauid pacifice. Et i digna
ti sunt q̄dā q̄ cuz eo ierāt dicētes.
Sufficiat cuiq; vxor sua ⁊ filij: ꝺ p
da nihil d-abim⁹ eis. Et ait dauid.
Nō audiet vos q̄sq̄ fratres mei i
sermōe hoc. Equa pars erit descē
dētis ad plum: ⁊ manētis ad sar
cinas. Hieronym⁹ ait. Nō ait q̄ las
si māserūt: q; lassis nisi ꝺz dari dep
de p̄cio. Et factū ē hoc ex die illo
deinceps q̄si lex i isrl vsq; ad diem
hāc venit. ℣ dauid in syceleg: ⁊ mi
sit dona de p̄da senioribꝰ iuda p-
ximis suis ⁊ relict⁹ cum q̄bꝰ cōmo
rans fuerat ipse ⁊ viri eius.

¶ De morte saul ⁊ filiorum eius.
Capitulum. xxvij.

A POrro philistei pugnabāt
1.re.31. aduersus israel. Saul au-
tē sciēs ⁊ prudens festina
bat ad mortē et virilr̄ dimicabat.
Soli q̄ppe magnanimes rex terri
De ma gnani mitate. biliuz sunt q̄ceptores. Hec magna
nimitas maxime cōuenit regibus
quos p cumulo p̄cipatꝰ nō soluz
malos non lz eē circa subditos: sz
nec mediocriter bonos eē. Fugerꝰ
Historia

aūt filij isrl a facie philistinoꝝ ⁊ ce
ciderunt in mōte gelboe ⁊ p̄ussi
sunt tres filij saul: ionathas: ami
nadab: melchisue. Hisboseth au
tē domi erat. Cuiq; grauiter vul-
neratꝰ eēt saul. dixit ad armige-
suum. Percute me gladio tuo ne
forte icircuncisi isti illudāt mihi vi
nēdo p̄ interficiāt me. Et nolnit
armiger. Et irruit saul sup gladiū
suū. Ideo esse defecerat q; nō pote
rat se trāsuerberare. Que videns ar
miger suꝰ irruit ipse sup gladium
suū. Hic fuit doech idume⁹ (vt ait
tumāt hebrei) q̄ timuit eē suspēs
sauli p̄pter dauid: ⁊ mortui sunt
oēs domestici saul q̄ erāt cū eo. Ui
dētes aūt filij isrl q̄ trāsvallem ior
danis erāt fugē suoꝝ egressi de
ciuitatib⁹ suis fugerūt. Altera die
venientes philistei vt spoliarent in
terfectos expoliauerūt saul armis
suis ⁊ filios suos: ⁊ p̄cisa capita eo
rū cū armis miserunt i terrā suā p
circumitum vt annunciarēt hoc in
templo idolorum ⁊ in populis. Et
posuerunt arma eiꝰ in tēplo asta
roth: caput vero in templo dagō:
vt in paralipomenō legitur. Cor-
pus vero eius ⁊ filioꝝ suspēderūt
in muro bethsan: quasi in oculis isr
rael. Est eñ ciuitas philistiūm in
terminis israel. Uiri aūt de iabes
galaad quos liberauerat saul ab
amonitis, ambulauerūt tota nocte:
⁊ tulerūt cadauera de muro beth
sant cōbusserunt ea igni: ⁊ sepelie
runt ossa in nemore iabes. Et plā
xerunt eum ieiunātes. vij. diebus.
Nota q; i paralipomenō legitur.
Mortuus est saul p̄pter iniquita-
tes suas: ⁊ additur: quasi in cumu
luz peccati: sed insup cōsulnit phi
tonissam p̄pter q̄ interfecit eum
dñs. Huiꝰ peccati magnitudinem
mlti nō attēdūt. Et regnauit saul
viuente samuele. xviij. annis: ⁊ eo
mortuo duobꝰ annis. Hos annos
sacra tm̄ scriptura non annotauit.
A samuele p̄pie incipiūt tēpora
nominatorū prophetarum sicut a
saule tempora regum israel.

Scolastica. • Incipit liber

Incidentia deest.

¶ Incidentia.

¶ In dieb⁹ istis apō latios quartus regnauit filius eneas: filius posthumi. Alia tñ historia quartū ponit filiū latinū vterinū fratrē posthumi ⁊ ḡnitū filiū eneā. his ꝑibus homerū fuisse q̄dā dicunt: de quo magna dissonātia est apō veteres. Crates pōit eū añ descēsuz in peloponēsū vbē eraclidaruz. Cristodenes cēteſimo āno a captiuitate troie. Aristarchus et philochor⁹ tpe migratiōis iconice. Apollodorus atheniēsis. ccxl. ānos euerhemis ilij. Alij modico tpe anteq̄ olympiades inciperent.

¶ Sequūtur tituli capitulorū in historiam Regum secundi.

DE plāctu dauid sup saul ⁊ ionathā. ca. j.
De prima vnctione dauid in regē. ca. ij.
De regno hisboseth Capitulum. iij.
De filijs dauid. ca. iiij.
De interfectione abner. ca. v.
De morte hisboseth ⁊ cōsequenctione dauid sup omnē israel. caꝑ. vj.
Q̄s dauid expugnauit hierusalē ⁊ munivit. Caꝑ. vij.
Q̄s dauid vicit philisteos. ca. vij.
De reductiōe arce in hierm. c. ix.
De victorijs dauid ⁊ officialibus eius. ca. x.
De miphiboseth ⁊ q̄ amon dehonestauit nuntios dauid. ca. xj.
De morte vrie ⁊ pūtia dauid. c. xij.
De thamar quam amō oppressit. Capitulum. xiij.
De morte amō ⁊ fuga absalō ⁊ reditu ad dauid. ca. xiiij.
Quō absalō ꝑsecut⁹ē dauid. c. xv.
De consilio chusi ⁊ morte achitophel. Capi. xvj.
De morte absalon. caꝑ. xvij.
De reditu dauid i hierm. c. xviij.
De morte amase ⁊ siba. caꝑ. xix.
De septem viris suspēsis in vltionem gabaonitarum. Caꝑ. xx.
De quatuor prelijs dauid. ca. xxj.
Catalogus fortiū dauid. c. xxij.
De numero ppli ⁊ altari erecto a dauid. Caꝑ. xxiij.

¶ Incipit Secundus liber Regū.

¶ De plāctu dauid sup Saul ⁊ Jonathan. Caꝑ. j. scōi regum.

ACtū est post mortē saulis adolescēs fugiēs de prelio venit ad dauid in syceleg ⁊ adorauit. Cūq; indicasset ei ꝑpli⁹ victū ⁊ saul cū filijs suis mortuū sit dauid. Uñ scis q; mortu⁹ē saul ⁊ ionathas filius ei⁹. Qui respōdit. Ui di saul icūbētē sup hastā suā ⁊ hostes appropiabāt ei. Cumq; q̄ Additio. Proselitus quisq; fuisset quisnā essem: et dixissem dez veniebat de amalechites fū: gētilitate ad iudaismum. ait. Interficeme proselitus es ne occidāt me incircunciſi. Et occidi eū: q; vinere nō poterat: ⁊ tuli diadema q̄ erat. i. q̄ cē solebat in capite ei⁹: ⁊ armillā de brachio ei⁹ ⁊ attuli ad te dñm meū. Aiūt hebrei hunc fuisse filiū doech idumei: cui pr̄ su⁹ pri⁹ q̄z irrueret sup gladiū suū tradidit insignia regis que custodiebat vt seruo caiad dauid redderet eū sibi placabilē: nec obuiat q; pr̄ idume⁹ filij⁹ Amalechites ꝺz cū amalechite sint Idumei. Amalech em̄ fuit filius eliphā filij esau ex edō. Dauid ḡtes q̄ cū eo erāt scidērūt vestimēta sua plāgētes ⁊ ieiunātes vsq; ad vesperā sm̄ legē. Et ait dauid ad nūciū. Quare nō timuisti mittere manū tuā in christuz dñi. Os tuū locutū ē ꝑ te. Et iubēte dauid vn⁹ de pueris ei⁹ occidit eū. Et ꝑcepit dauid vt patres docerēt filios suos carmē arcuz. vbi alij hñt: docerēt filios suos arcū. i. artē sagittandi eo q; audierit ꝑpli⁹ a sagittarijs interfectū sicut scriptū est in libro iustoruz. Hic liber nō habet sicut nec plimi quoꝝ fit mētio inveteri testamēto: quos cōbustos credim⁹ a babylonijs. Fuerunt qui dicerent hūc librum dici librum iustorū: eo q; de iustis agit. i. de Samuele ⁊ Dauid. Alij dicūt pētateucū libri iustorū vbi conijci potest artē sagittādi vtilē esse: qz dicit Jacob se tulisse agrū de manu amorrei i gladio ⁊ arcu. Quidā legūt iustoꝝ neutraliter: ⁊ dicūt libri iustoꝝ: qz ait de his q̄ iusta sunt quasi libri iudicioꝝ: vt sit sensus. Sic precepit dauid arteꝝ illā seruādā sicut seruatur q̄d scriptū est in libro iustorū. Tunc planxit dauid carmē lugubre sup saul ⁊ Jonathan ⁊ credit metrice ꝓpositū fuisse. Et ē ptinētia huius carminis tripartita. Primo agit de loco vbi facta est strages: ⁊ imprecatur ei. Scdo cōmēdat saul ⁊ Jonathā. Tertio specialiter commēdat Jonathan ostēdens q̄tuz dilexerit eū. Nec obest aliqñ pluraliter aliquando singulariter de eodem mōte loquit. Est em̄ vnus mōs plures colles habēs. Ubi legitur Mōtes gelboe nec ros nec pluuia veniat sup vos. Quidā dicunt sup te: sic legēdes literā. Mōtes gelboe: subaudi: ve vob⁹: post ea inferūt: nec ros nec pluuia veniant super te: mōtes hi vt dicūt ꝓtius vberrimi fuerāt: ⁊ iprecat eis nō ariditatē: sed sterilitatē. q. aridi essent. Uñ subdit. Neq; sint super vos agri primitiarū. id est fructuū optimoruū sicut pri⁹. Alij dicunt. ꝓphenā esse q̄ impleta est in diebus helie: quando nō pluit sup terram annis tribus ⁊ mensibus. vj. Alij dicunt in cacumine mōtis: nec ante nec post pluisse: sz per maledictionem cōfirmatum. Planxitq; dauid saulē eo q; viliter interfectus esset: licet vnctus esset oleo. Et subdit causaz necis hui⁹ a sanguine interfectoꝝ ⁊ adipe fortium Sagitte Jonathe ⁊c.

¶ De prima vnctione Dauid in regem super tribū iuda in ebron. Capitulum. ij.

D Ee. 48

A 2. re. 17

B 2. re. 2

B ps. 1.

B 2. re. 2.

A 2. re. 2

DIxit hec ex responso domini: ascendit david in ebron: et habitauit ibi cum duabus vxorib⁹ suis in domo sua viriq; ei⁹ māserūt in opidis ebrō. Et vnxerūt cūm viri iuda in regem super tribuz iuda. Hic inchoatur quarta etas: nō ꝓ nūtio regni iudeorum vt quidam volunt: qz tunc inchoasset a saule: sed ꝓ innouatione promissionis q̄ patribus olim data erat de regno christiano: q̄d prefiguratū est in dauid iurante domino Dauid veritatem. de fructu vētris eius sessuro super sedē suam. Nūtiatūq; est Dauid q; iabite sepelissent Saul: ⁊ nuntianit eis dicens. Benedicti vos a dño qui fecistis misericordiā hanc cuz domio vestro retribuet vobis dominus. Sed et ego retribuā. Nec timeatis quasi nō habētes regē: qz vnxit me dom⁹ iuda regē sibi.

¶ De regno hisboseth. Cap. iij.

ABner autē princeps exercit⁹ saul tulit hisboseth: ⁊ circūduxit eum per castra. i. vbicūq; dispersus erat exercitus: ⁊ creauit eum regem super reliquas tribus. Uel per castra intellige manalm locū munitissimū: vbi iuxit eum in regē. Erat autē hisboseth tūc xl. annoꝝ: et duobus ānis regnauit sup israel. Dauid vero. vij. annis. ⁊. vj. mēsib⁹ regnauit in ebrō super domū iuda. Eo tempore ortum est intestinū bellum inter hebreos. Porro egressus est abner ⁊ pueri eius ō castris in gabaon. Joab autē ⁊ pueri dauid occurrerunt eis ad piscinaz gabaon: ⁊ conuenit inter eos q; xij. tantū ex vtraq; parte pugnarēt in medio exercitū ⁊ apprehenso vnusq; fo capite cōparis sui defixit gladiū latus ptrarij ⁊ ceciderūt simul. Ob hoc dict⁹ est locus ille ager robustorū. Josephus tñ videtur velle q; pueri dauid superstites occiderit cōpares suos. Ortū est autē bellū

Universidad de Deusto
Biblioteca

inter reliquos et fugit abner cum suis. Erāt autez cū Joab duo fratres eius: quorum asahel velocissimus quasi vnus de capreis persequebat abner cū suis instātissime. Cui abner. Noli me sequi ne cōpellar cōfodere te: non potero leuare faciē meā Joab. Ille vero nolut declinare: ⁊ percussit eum abner in inguine auersa hasta. i. cū ligno posteriori: nō cū mucrone hastę vel versa ad eum hasta. Persequētib⁹ aūt Joab ⁊ Abisai fugiētē abner sol occubuit: ⁊ venerunt ad collē aḡductus. In cuius summitate cōgregati sunt ad abner filij beniamin in cuneū vnū: ⁊ stit abner ad Joab. Nūqd vis de seuire vsq; ad deletionē fratrū tuorū. An ignoras q; nō gratē mouit iugulo q̄ vocat hostē. Cessauit ergo Joab ⁊ vos exercit⁹ persequi eos. Porro abner cū suis nocte illa trāsiēs tota danē venit ad hisboseth in manaim. Joab vero et viri ei⁹ tulerūt asahel ⁊ sepelierūt eū in sepulchro patris sui in bethleē et redierunt ad dauid in ebron.

¶ De filijs dauid. Capitulū .iij.

A 2. re. 3.

HActa est ergo lōga ꝑtertio iter hos reges: ⁊ dauid crescēte: alter decrescebat. Nati q; sunt filij dauid in ebrō primogenit⁹ amō de achinoem. Secūdus celiab vel celaph de abigail. Tertius absalō de vxore gētili. id est maacha. i. filia ptolomei regis iessur. Quartus adonias filius gith. Quintus saphacias filius abigail. Sextus ietran quē Josephus vocat nathan de eglavxore sua quā hebrei

Additio.

aiunt fuisse michol q̄ soladicit vxor eius: qr in adolescētia sua ꝑmā sortit⁹ est vxorē. Qō non videt posse ista re cū in sequētib⁹ legatur michol in hierusalē subsannasse dauid: ⁊ dicitur q; nō est natus ei filius de

dauit vsq; in diem mortis sue: qr in ipo partu occubuit. Sz potuit fieri vt vicina partui de hierusalē descēderet in ebrō: vt ibi pareret tāq; in primitiuo loco regni.

¶ De interfectione abner. Ca. v.

D 2. re. 3.

EO tempore factus est q; abner intraret ad concubinā saulis respha pulchram nimis. Obhoc obiurgatus est aduersus euz hysboseth pro opprobrio domus sue: timens ne forte cōcubina vsurparet sibi regnum. Et tractus abner ait ad euz. Nūquid canis caput ego sum hodie adversus iudā ꝑpter te. q. d. ꝑpter tenuitatem habet me quasi caput canis mortui. Vel ita ꝑpter te factus sum caput canū: id est ꝓceps irrationabiliter latrātiū cōtra christū domini. Et misit abner ad david nūtios dicētes. Cuius est terra. q. d. Nonne terra est in manu mea. Fac mecū amicitias ⁊ reducā ad te vniuersus israel. Qui ait. Optime. Faciā tecum amicitias: sed nō videbis me anteq̄ reduxeris michol. Sz ⁊ ad hisboseth mādauit Dauid vt remitteret ei vxorē suā michol. Tulerūt ergo eam a viro suo salthiel qui sequebat eā ploransq; vsq;

Additio.

Iste phalti docti⁹ erat l lege et ideo nolebat alterius vxorez violare: ⁊ ꝑpter hoc nol fuit ad ditū est el. qō est nomē dei: qr ꝑ timore ⁊ reuerētia dei et legis abstinuit: hoc dicūt hebrei.

baurim. Nō enī cognouerat eā eo qō illa diligēs dauid semper tristis erat. Et locut⁹ est abner ad seniores israel: et ī maxie ad bēiamin: vt trāsiret ad David quez elegerat dominꝰ. Et ascēdit abner in ebrō ad David ⁊ susceptus est ab eo magnifice: ⁊ ait. Surgā vt cōgregē ad te oēm israel. Cumq; abūsset i pace: ecce Joab ⁊ pueri Dauid redierūt cesis latronib⁹ cū preda magna nimis: ⁊ dictum est Joab de aduētu abner

abner: ⁊ de pace cū rege. Qui cuz tētasset mutare aīm regis dicens. Juramit abner vt deciperet te. Et cum nō adquiemisset rex misit nūcios post abner quasi regere uocā te cum ⁊ reduxit eum: ⁊ occurrens

Abner occidit

redeūti seorsum adduxit eū quasi secreti⁹ locuturus. ⁊ percussit euz in inguine et mortuus est quasi in vltionem fratris sui. Sed veri⁹ est qr timebat ne fieret secundus a rege. Quod cuz audisset David ait. Mundus sum ego ⁊ regnū meum a sanguine abner ⁊ veniat sup caput Joab. Non deficiat de domo Joab semine fluēs. ⁊ leprosus ⁊ tenens fusum: id est effeminatus: et cadēs gladio: ⁊ indigēs pane. Secundū hoc vero videtur ei imprecari seminis fluxū ⁊ lepra et euiratione ⁊ fragē in bello: et mendicitatem. Quidam legunt pro vno leprosus ⁊ tenēs fusum: id est breue vētilabrum ad depellēdas muscas quod fit de folijs palmarum ⁊ involuitur inter digitos instar fusi. Scidit ergo dauid vestimēta sua ⁊ fleuit super abner: ⁊ omnis populus q̄ erat cum eo: ⁊ indixit omnibus ieunium vsq; ad vesperaz: ⁊ ait. Nescitis quomodo princeps maximus hodie cecidit in Jsrael. Ego autem sum dedicatus rex. q. d. cum sim nouus rex maxime indigebam auxilio iustius. Porro filij sarue mihi duri sunt.

¶ De morte hisboseth ⁊ secunda vnctione Dauid super omnem Jsrael.

Capitulum. vj.

A 2. re. 4.

CUmq; audisset hisboseth de morte abner dissolute sunt manus eius et omnis israel perturbatus est. Duo autem viri principes latronum erant cum hisboseth baana ⁊ rechab de filijs beniamin. Qui irati recesserant ab hisboseth. et venerant ad miphiboseth filium Jonathe vt facerent eum regem. Qui noluit imo prodidit eorū cōsiliuz. Quidā vero tradunt q; hisboseth offensus erat eis eo q; dicebāt ei miphiboseth debere regē esse: cuz filius esset ꝓmogeniti saulis. Erat iste miphiboseth claudus vtroq; pede. Quinquennis enim erat qn nuntiatū est ei de morte saulis et Jonathe: ⁊ tollente euz nutrice vt fugeret cecidit et confractus est. Porro baana ⁊ rechab igressi sūt domū hisboseth ferētes spicas tritici: quasi primitias regi. Hostiaria aūt domus obdormierat. Et inuenientes hisboseth dormiētem in meridie interfecerūt eū: ⁊ attulerūt caput ei⁹ ad David in ebrō dicētes. Ecce caput viri qui querebat animā tuā: exiſtimātes se munera accepturos a David. Et ait David ad eos. Interfecistis virū innoxiū: sanguinē dñi vestri fudistis: ⁊ ideo auferā vos de terra. Et precipit manibus ⁊ pedibus eorū suspēderūt eos super piscinā: vel spinam in ebrō: caput vero hisboseth sepelierūt i sepulchro abner.

A 2. re. 5.

¶ Et venerūt seniores de Jsrael ad david: ⁊ percussit cū eis fedus ⁊ vnxerunt eū in regē super omnē Jsrael. Primo igitur inunctus est in signū regni: secundo in regē super iudā: tertio in regē sup israel. Filius. xxx. annox erat David cū regnare cepisset. Superabūdat filius idiomate hebreo ⁊. xl. annis regnauit in ebron. vij. annis. ⁊. vj. mēsibus super iudā. sabandi specialiter. Nam si statim post hisboseth regnauit in israel nō nisi duobus annis regnauit in iuda. Sed aiunt hebrei eū regnasse in ebrō aliquibus annis adhuc saule vigēte: qr domus iuda iā affectabat eum in regem: ⁊ ipse mittebat eis munera tāq; suis. Jn hierusalem autem regnauit. xxx. tribus annis super omnē populum. Si quaratur q̄re a summa regni subtrahantur. vj. mēses. Ait hebreus David egrotasse. vj. mēsibus ⁊ nil dignuz rege egisse. Vel quia absalō persecutus est eum. vj. mensibus: et tūc

 ¶ Quod

¶Quod Dauid expugnauit hierusalem & munuit. Ca.vij.

B 2.re.5. Postea collecto exercitu ascēdit in hierusalez vt eū ceret iebuseum. Qui posuerūt cecos et claudos supra murū in derisionē dauid dicētes. Nō ingredieris hūc nisi abstuleris cecos & claudos. q. d. Ideo ē vbs fortis q̄ fortiū auxilio nō indigem⁹. Alij dicūt eos posuisse imagines sup mur⁹ quas dixerūt cecos & claudos. i. nil agētes. q. d. etiā nobis nil agētib⁹ intrare nō poteris. Uel seipsos dixerūt cecos & claudos: quia debiles eos & infirmes his reputabat Dauid. Deiceps in ꝓuerbio dictū est. Cecus & claudus nō intrabit in templū dei. Primo simpliciter in lege prohibitū erat cecos & claudos intrare templū ad offerēdū: postea ꝟsus est in ꝓuerbiū. Forte cū ianitores arcerent immūdos dicebant enigmatice. Cecus & claudus nō intrabūt ponētes cecitatē & claudicationem ꝓ qualibet immūditia. Postro inferiorē ciuitatez obtinuit Dauid tradēte eā sibi Ornan iebuseo. Cūq; arcē sion obtinere non posset: ꝓposuit in premiū principatū militie: illi q̄ primum percuteret iebuseum: & rāgeret domatū fistulas. i. tectorū canales ꝓ quos defluūt stillicidia. Alij dicūt fistulas cuniculos subterraneos: ꝓ q̄s erat ascēsus vsq; ad tecta. Multis itaq; festinātibus Joab preuenit vniuersos: & clamauit ad regē exigens militie principatū & obtinuit Dauid arcē expulsis iebuseis preter ornan: & edificauit per circuitū eius incipiēs intrinsecus a mello: & partē illā ciuitatis vocauit ciuitatē Dauid. Reliquā vbis partē extruxit Joab. Mello aūt erat ꝓpugnaculū & quasi q̄dam ꝓfunda vorago vallis. Postro ipsa ciuitas Dauid postea vocata est mello. Et edificauit i ea dauid domū: hyrā rege tyri ferēte sibi auxiliū mittendo ei digna cedria & artifices. Postro dauid accepit alias vxores: & nati sūt ei filij in hierusalē. xj. inter q̄s enumeratur nathan alius. f. a nathā ꝓpheta quē sibi dauid adoptauerat. Post mortē patris. Et nota q̄ hierusalē vsq; ad melchisedech dicebat ieb⁹: a quo dicta est salem. Postea a dauid dicta est iebusalē. Sz postea mutata. b. in. r. dixit ierusalē. q. munita salē. Hiero. enim hebraice munitio est. Tradit iosephus q̄ hanc littere mutationē ab homero factā quidā putāt: postea dicta est a salomōe hierosolymia: & tādē ꝓ syncopam hierosolyma.

¶Quod dauid vicit philisteos.

Capitulum.viij.

Audientes aut̄ philistei dauid regnare sup israel ascēderūt vniuersi vt ḡrerēt dauid: et castrametati sunt in valle raphaim. nō ꝓcul a hierusalē. Et egressus ē ad eos dauid ex respōso dn̄i: & percussit eos i ioze gladij & dimisit eos hac & illac in fugam. Ob hoc vocatus est loc⁹ ille baalpharasim: id est virox dimisio. Uel q̄ ibi fugientes reliquerāt idola que tulit dauid secum & conflauit. Et addiderunt adhuc philistīm: vt ascenderent in valle raphaim: & posuerūt idola sua sub arboribus pirorū: & ait dn̄s ad dauid. Nō ibis obuiaz eis: sed gira post tergum & venies eis aduerso pirox. Hebraeus habet fletū. i. idoloꝝ que digna sunt fletu: & cultores suos ad fletū eternū trahūt. Cūq; angel⁹ dn̄i incedēs super cacumina pirorum fonitum faceret irrimit super eos Dauid & percussit eos vsq; gazer.

¶De reductiōe arce in hierusalē.

Capitulum.ix.

B 2.re.6. Horo fecit Dauid tabernaculū iuxta domuz suā ad reponēdā arcā: & posuit i eo ꝟsdā ornamenta veteriꝫ cortinis. Tabulas ꝟo columnas & bases priores reseruauit. Et descēdit Dauid cū. xxx. milib⁹ virox: & posuerūt arcā super plaustrū nouum & tulerūt eā de domo aminadab: q̄ erat i gabaa. i. in colle iuxta carathiarim. Hec est ḡbaa

gabaa nomē vbis vt loci ꝟs fm interpretationē suā colle sonat. Duo aūt filij aminadab minabāt plaustrū. aioth ꝓcedebat & oza sequebat: dauid aūt & oīs isr̄ psallebāt coram arca multicis instrumētis. Cū aūt venissent ad areā nachor calci trauerūt boues & inclinata est arca. & extēdit oza manū & tenuit eā & arnuit dextra ei⁹ i qua arcā ferre ꝺbuit: sicuti p̄ ei⁹ infirmitatē: & expiranuit: & vocatū est nomē loci oze percussio. Dicit ioseph⁹ eū ꝓcussum: q̄ tetigit arcā cū sacerdos nō eēt. Alij dicūt q̄ posuerat arcā super plaustrū cum humeris portare debuisset hebrei tradūt q̄ ea nocte dormierat cuz vroze sua. Timuit itaq; dauid diuertere arcā ad se: & posuit eam in suburbio in domuz obeth ieuite filij edō gethei & erat ibi trib⁹ mēsib⁹: & benedixit domino domui obeth: & ꝙ audito abijt dauid vt adduceret arcam in ciuitatez dauid cū gaudio. Dauid aūt accinctus ephot lineo psallebat coram arca i organis armigatis. i. cholde ad armū ligatis. Uel fm quosdaz ridet genus est organi qō fit in aqua et dauid. vidit eū psallentē michol per fenestrā & despexit eū in corde suo. Cumq; posuissent arcā i loco suo: obtulit dauid holocausta & pacifica: & bñdixit ppl'o & partit⁹ est per singula capita colyridam panis vnā: & assaturam bubule carnis & similā frixam oleo. Cumq; rediret dauid in domū suaz subsannauit eū michol: dicēs. Quā gloriosus hodie rex israel nudat⁹ quasi vn⁹ fuit de scurris. Et respōdit dauid. Uiuit dn̄s. ludā & hum lior fiā añ dn̄m ꝙ potius elegit me ꝙs patrē tuū. Quā obrē michol nō est nat⁹ filius ꝟsq; in diē mortis sue Quod inclusiue legendum est. i. donec in partu occubuit. Uel exclusiue. id est nunq; quod videtur velle iosephus: qui dicit eam de dauid minime filios procreasse sed de viro cui dederat eam pater suus sublatā a dauid quinq; filios habuisse qui itelligēdi sunt adoptiui. Uocatus est merob soroze sua: quinq; filios eius adoptauit michol.

Additio.

Aūt vbis dauid vt loci ꝟs fm interpretationē suā collē sonat. Duo aūt filij aminadab minabāt plaustrū. aioth ꝓcedebat & oza sequebat: dauid aūt & oīs isr̄ psallebāt coram arca multicis instrumētis. Cū aūt venissent ad areā nachor calci trauerūt boues & inclinata est arca. & extēdit oza manū & tenuit eā & arnuit dextra ei⁹ i qua arcā ferre ꝺbuit: sicuti p̄ ei⁹ infirmitatē: & expiranuit: & vocatū est nomē loci oze percussio. Dicit ioseph⁹ eū ꝓcussum: q̄ tetigit arcā cū sacerdos nō eēt. Alij dicūt q̄ posuerat arcā super plaustrū cum humeris portare debuisset hebrei tradūt q̄ ea nocte dormierat cuz vroze sua. Timuit itaq; dauid diuertere arcā ad se: & posuit eam in suburbio in domuz obeth ieuite filij edō gethei & erat ibi trib⁹ mēsib⁹: & benedixit domino domui obeth: & ꝙ audito abijt dauid vt adduceret arcam in ciuitatez dauid cū gaudio. Dauid aūt accinctus ephot lineo psallebat coram arca i organis armigatis. i. cholde ad armū ligatis. Uel fm quosdaz ridet genus est organi qō fit in aqua et dauid. vidit eū psallentē michol per fenestrā & despexit eū in corde suo. Cumq; posuissent arcā i loco suo: obtulit dauid holocausta & pacifica: & bñdixit ppl'o & partit⁹ est per singula capita colyridam panis vnā: & assaturam bubule carnis & similā frixam oleo. Cumq; rediret dauid in domū suaz subsannauit eū michol: dicēs. Quā gloriosus hodie rex israel nudat⁹ quasi vn⁹ fuit de scurris. Et respōdit dauid. Uiuit dn̄s. ludā & hum lior fiā añ dn̄m ꝙ potius elegit me ꝙs patrē tuū. Quā obrē michol nō est nat⁹ filius ꝟsq; in diē mortis sue Quod inclusiue legendum est. i. donec in partu occubuit. Uel exclusiue. id est nunq; quod videtur velle iosephus: qui dicit eam de dauid minime filios procreasse sed de viro cui dederat eam pater suus sublatā a dauid quinq; filios habuisse qui itelligēdi sunt adoptiui. Uocatus est merob soroze sua: quinq; filios eius adoptauit michol.

¶De victorijs dauid et officialibus eius.

Capitulum.x.

A 2.Re.7 Factū est autem cū sederet rex in domo sua habēs requiez ab hostib⁹ suis dixit ad nathā. Uides q̄ ego habitē in domo cedrina: & arcadei posita sit in medio pelliū. Factā ei domum. Et ait nathan. Fac q̄ dn̄s tecum est: nesciens q̄d diceret. i. a spiritu sancto non loquebat hoc. Eadem nocte factū est ꝟbū dn̄i ad nathā. Dic seruo meo dauid. Nō edificabit michi domū: q̄ sāguinaris⁹ est. sed filius eius succedens ei in regno faciet domuz nomini meo et stabiliā thronū eius vsq; in sempiternum: & ego ero ei in patrē & ipse erit mihi in filiū. Ex hac ꝓmissione cōijcit q̄ salu⁹ sit salomon. Quis auditis gauisus est dauid de successione regni eius de precipue gratias egit deo ad denos. Ista enim est lex adam dn̄s deus. i. lex hois: vt sit sollicitus de successione filiorū: vel vt gratias agat deo de beneficijs.

Additio.

Nota q̄ est dictū ad dauid ꝓ nathan: cū completi fuerint dies tui & dormieris cū patrib⁹ tuis suscitabo semē tuū post te: & cetera. qō de salomone dici non potest qui viuēte patre regnauit. Ms adhuc expectant iudei implendum.

A 2.Re.8 ¶Factum est autem post hec percussit dauid philisteos & abstulit frenum. i. potestatem tributi quā habebant in israel de manu eoꝝ & ꝓcussit moab. & mēsus est dauid eos funiculo. i. cui voluit dedit ei hereditatē coequās eos terre. & valde humi-

liās:⁊ mensus est duos funiculos vnum ad occidēdum ⁊ vnū ad viuificādum.i.ad arbitriū suū quos voluit occidit. quos voluit reseruauit:⁊ factꝰ est ei mosb tributarius.Et percussit adadezer regez sobaz:cui cum ferrent precidium syri et damascus percussit ex eis xxx.milia.⁊ ponēs in syria p̄sidiū: fecit eam tributariam. Audiens aūt chon: alias chotirex emath p̄cussum adadezer hostem suū misit ad dauid ioram filiū suū cuz muneribus ⁊ grāru actione q̄ hostē suū percusserat. Cūq; rediret a syria dauid occurrerūt ei idumei in valle salinarū:⁊ percussit ex eis.xv̄.milia.Hieronymꝰ corrigit. xviij. milia:⁊ in iebelez p̄cussit ad.xviij. milia:⁊ ponens in ea p̄sidium fecit eam tributariaz tunc impletum est quod dictuz est,rebecce C Ge.25. Maioz seruiet minori. Et retulit in hierusalez aurum ⁊ argentum multum nimis qō sanctificauit dominus fabricā;futurę domꝰ. Es q̄z corinthium sanctificauit:ō quo fecit salomō mare eneū columnas et altare. Porro ioaberat super exercituz Josaphat erat a cōmentarijs .i. scriptor gestoꝝ. Scribebāt enim singuli reges

Additio.

Idumei ab edō q̄ ab eis descēderunt qui fuit prior natu ex̄ iacob qui de rebeca fuerant.

Additio.

Aiunt hebrei q̄ vroz iacob et concubine et nurus pepererunt masculos: ⁊ inmenta duplices fetus.

Additio.

In corintho fuit quoddam templū edificatum idoloꝝ argento et ere et auro:q̄ cōbusto metalla fluxerūt ⁊ cōmixta sunt:⁊ q̄ maioz ps erea erat gnāli nōie vocata est talis cōmixtio es corinthium.

Additio.

In paralipomenō legitur q̄ ea rum:sadoch et abiathar erant sacerdotes sarathas vero scriba: id est cācellariꝰ Bananias aūt erat sup chereti ⁊ pheleti:q̄ erāt custodes capitz dauid. Filij autem dauid sacerdotes erant: id est digniores p̄ ceteris post regem . Sic dicit Jetro sacerdos fuisse madian.

die cōstituit dauid frēs asaph cātores:⁊ ipsuz p̄decētorē ⁊ qui cantabant psalmos ex diuersis psalmis compactos.

Additio.

A commētarijs vicē regis agebat:cuiꝰ iudicio leges scribebāt

Additio.

Hi dicunt fuisse duo viri fortissimi: alij dicūt q̄ fuerunt due familie.

Additio.

Hi dicuntur fuisse. lxx. iudices locoꝝ vt moyses elegit.lxx. Unde celeti sonat exterminatores: pheleti admirabiles.

¶ De miphiboseth ⁊ q̄ amō dehonestauit nuncios dauid.

Capitulum xj.

ET recordatus est dauid federis quod fecerat cū ionatha:⁊ ait. Nūquid superest aliqs de domo saul cū quo faciam misericordiā pro ionatha. Cūq; accepisset superesse miphiboseth filiū ionate debilem pedibus vocauit eū:et restituit ei omnē possessionē saul aui sui: ⁊ cōstituit eū cōmensalē suū tanq̄z vnuz de filijs suis. Porro siba puer saulis.cui erant xv.filij.⁊.xx.serui ex mandato dauid excolebat terram ⁊ referebat fructus ad miphiboseth in hierusalem. Erat autē miphiboseth filius micha. ¶ Factū est igitur vt mozeretur:naas rex amonitarum ⁊ regnaret pro eo filiꝰ eius amon. Misitq; nūtios dauid vt consolarentur eū de morte p̄is monēs vt amicitie quas cū p̄e eiꝰ habuerat permanerent. Cū enim dauid fuisset ad achis sub simulatione furoris a patre istius benigne collectus fuerat . Principes autem

2.re.9 B

B 2.re.10

amon exacuerunt regem suum dicētes. Nescio q̄ misit dauid vt videret ingressuz ⁊ exitū tuū vt percutiat te ⁊ terrā tuam. Tulit itaq; amon seruos dauid:et rasit dimidiā partē barbe eoꝝ:⁊ precidit vestes eoꝝ vsq; ad nates. Uidentes aūt amonite q̄ irritassent dauid conduxerunt sibi milites de syria roob ⁊ sobal:et a rege macha ⁊ a regē istob . Misitq; dauid iaob et oēm exercituz aduersus eos. Stabāt aūt ammonite ad ingressuz ciuitatis et syroꝝ exercitus erat in campo. Joab quoq; dimisit exercituz:⁊ p̄tē tradēs abysai fratri suo partē sibi retinuit ⁊ irruit in syros fugauitq; eos in ore gladij. Cūq; vidētes amonite ⁊ ipi terga verterūt abysai receperūt se in vrbē. Joab vero redijt i hierusalē cū triūpho. Uidentes igit syri quō corruissent cora israel:collegerūt iterū exercitum ampliorē. Dauid quoq; ꝑtrahit omnē israel:⁊ trasiēs iordanē/ direxit aciē aduersus syros:⁊ percussit ex eis curr⁹ et equites.xl.milia:et sobal principem militie. Timuerūt syri auxiliū deinceps prebere filijs amon: fecerunteq; pacez cum israel ⁊ seruierunt eis.

¶ De adulterio Dauid et morte Urie et penitentia dauid. Ca.xij.

A 2.re.11 HAcum est anno vertēte vno tpe cū solēt reges ad bella procedere:misit dauid ioab ⁊ vniuersum israel:⁊ vastauerunt filios amon:⁊ obsederūt rabath. Dauid aūt remansit in hierusalem. Accidit vt surgeret dauid de stratu suo post meridiem ⁊ deambularet i solario. Uiditq; ex aduerso bersabee vroꝝ vrie filiā helie filij achitofel lauantem se aqua frigida. Cuius specie inspiratus ad se vocatā cognouit.statimq; sanctificata est ab immūditia sua.id est post coitū lauit se vel concepit:⁊ cessauit mēstruꝰ sanguis quē natura ꝺr reseruare post conceptum in alimoniā fetus. Quiā tradūt eā tunc mendriatā esse ⁊ ad tactū regis cessaſ

se mēstruū. Dicit epyphaniꝰ q̄ eā vocasset dauid bersabee: cognouit hoc nathan in spū: ⁊ festinauit ad dauid vt p̄hiberet anteq; veniret mulier ⁊ impedinit eaz belial. Nā inuia hoiem occisum nudū vidit tacentē ⁊ motā fecit ibi. Eadez nocte rex iplenit potū: ⁊ luxit nathan. Cūq; accepisset eam dauid cōcepisse: renocauit vriā armigerum ioab (ꝑm iosephū) ab expeditione vt ingrederet ad vroꝝ suā: ⁊ partus ei ascriberet. Quesiuitq; dauid ab vria de statu belli monēs vt itraret ad vroꝝ ⁊ paululū recrearet se. Nō adquieuit vrias ⁊ dormiuit cū seruis regis . Quamobrē vocauit eū dauid iterū:⁊ fastuit eū secum in mensa:inuitās eū ad pocula vsq; ad ebrietatē. Sed nec sic concitatus est vir desiderio vroris:et ait. Arca dñi ⁊ israel habitāt in papilionibus: ⁊ dñs meꝰ ioab manet sup faciez terre:⁊ ego ingrediar in domū meā? Per salutem tuā rex non faciaz rem hanc. Certus ergo dauid q̄ nō intraret scripsit ad ioab:quasi deliquisset i eū vrias:vt poneret ipsuz i ea parte belli in qua percussus interiret. Cūq; tullisset vrias epistolā mortis sue secūdū mādatū regis interijt. Porro bersabee accepta morte viri sui planxit eū. Transactoq; luctu vocauit eā dauid:⁊ facta est ei vroꝝ:⁊ peperit ei filiū . ¶ Tunc misit dñs nathā ad dauid. Qui ꝓ posuit ei paradigma de diuite habente oues plurimas: qui rapuit pauperi vicino oniculā vnā quaz habebat:vt ex ea ꝓpararet cibos hospiti qui supuenerat: et idigna tus est rex in hominē illū et dixit. Uiuit dñs:qm filiꝰ mortis est qui hoc fecit. Quē reddet i quadruplum. Et respondit nathā. Tu es vir ille. Uroꝝ vrie accepisti tibi:et vt occultares adulteriuz interfecisti eū gladio filioꝝ amon. Quā obrem hec dicit dñs. Non recedet gladiꝰ de domo tua vsq; i diē sempiternum. Ecce suscitabo super te

A 2.re.12

o v malum

malum de domo tua. Hoc vltimū factum est quādo persecut⁹ est eū absalon primum vero in diuisiōe regni post salomonē. Et ait dauid ad nathā. Peccani domino: ⁊ descendēs dē throno cōsistorij sedit in terra: ⁊ tanq̄ vir deicola coram omnibus cōfiteri peccatum suum non erubuit. Et ait nathan ad eū. Transtulit dñs peccatum tuū: nō morieris nec regnū amittes. Uerū tamen filius qui natus est tibi morietur: quoniā blasphemare fecisti inimicos nomē dñi. Dixerunt esse idolatre vel dicere potuerunt. Nō est instus deus israel q̄ saul amouit de regno et substituit dauid: cum dauid grauius ꝑ saul peccauerit. Percussit autem dñs paruulum vsq̄ ad desperationem vite: ⁊ deprecat⁹ est dauid dñm p puero: ⁊ ieiunauit ⁊ iacuit super terram: ⁊ noluit cōsolari. Accidit autem die. vij. vt moreret infans. Et videns dauid seruos mussitantes intellexit q̄ mort⁹ esset. Quo accepto lota facie ⁊ mutata veste intrauit domum: ⁊ adorauit: ⁊ exhilaratus comedit: ⁊ admirati sunt serui q̄ contra consuetudinē egisset: ⁊ ait ad eos. Cū adhuc viueret puer: flebā ⁊ adorabā dominū vt viueret eo mortuo quare flerē? Nunquid potero reuocare eum. Ego vado ad eum: ille vero nō reuertetur ad me. Hoc autē aiebat dauid vt consolaretur bersabee: q̄ diligebat eam ⁊ procedente tēpore genuit ex ea filium quē vocauit Salomonē: commisitq̄ eū in manu nathan: qui vocauit eū ididā id est amabilē domino. Igitur pugnabat ioab cōtra rabath: ⁊ expugnauit eam. Misitq̄ ad dauid dicens. Ueni ⁊ cape ciuitatē: ne nomini meo ascribat victoria. Et cōgregauit Dauid omnem populū. Et profectus cepit vrbem ⁊ vastauit eā: et tulit diadema de capite melchō: quod sonat rex eorum: et erat idolum amonitarum et erant in diademate gēme ꝑciose: et auri talentū. Quod conflauit dauid ⁊ formauit ex eo sibi diadema: in medio gēmarum statuens sardonicem incōparabilem. Porro reliquas ciuitates amonitarū vastauit: ⁊ multos de populo serrauit vehiculis ferratis: ⁊ plures dimisit cultris ⁊ traduxit in typo laterū.

¶ De Thamar quam amon oppressit. Cap. xiij.

B 2. re. 8

ET factū est post hec suscitauit dñs malū i domo dauid in hūc modū. Amon pmogenitus eius diligebat thamar sororē absalon ex vtroq̄ parēte: ita vt deperiret in ea ⁊ egrotaret. Hanc erat cognata ⁊ familiaris ionadab filius semaa fratris dauid prudēs valde quē iosephus ionathā vocat. Hūc q̄dā arbitrant fuisse nathā: sz absit vt pphēta flagitiosum dederit filiū. Hic ait ad amō. Quare sic attenuaris macie fili regis? ꝓsit dicere: q̄ debes succedere regi in regnū. Et rādit amō. Diligo thamar sapia modū. Qui rādit. Simula languorē. Cūq̄ venerit pater tuus ad te visitandū dic ei. Ueniat oro thamar soror mea et faciat mihi pulmētū vt comedā sumens de manu eius. Cūq̄ venisset thamar nussa a rege: corit in oculis ei⁹ sordiciunculas. Uel sm iosephū collyridas frixas. Et eiecit a se amon vniuersos. Cūq̄ tulisset thamar cibos ad eū: i cōclaui apprehendit eā. ⁊ ait. Cuba mecū soror mea: q̄ rādit. Noli frater opprimere me ⁊ facere opprobriū ꝓhi tuo i isrl: sz loq̄re ad regem nō negabit me tibi. Hoc aiebat vt subterfugeret manus ei⁹. Nō erat fas erat ꝓ legē vt q̄s duceret sororē ex patre. Tū q̄dā determināt hoc dictū cē si fuerint ambo eiusdē populi hec autē fuerat de matre gētili. i. maacha quā dauid ceperat i ꝓlio: ⁊ cesarie ⁊ vngulis ꝑcisis duxerat eā

Additio.
Conclaue dicit camera ad quā non pōt veniri nisi per aliam.

sm legem

sm legem in vxorē. ⁊ ita tradit illos potuisse fieri coniuges. Nolunt aūt adquiescere amon. ⁊ oppressit eā: ⁊ statim exosam habuit eā magis q̄ ante dilexerat: ⁊ eiecit eam a se rogantē vt apud se maneret: ⁊ esset ei vxor. Cūq̄ eiecissent eaz pueri amon asperlit cinerē capiti suo: ⁊ rupit tunicā talarem q̄ vtebantur filie regis ꝙgines: quā iosephus vocat colobiū manicatū. Et impositis manibus sup caput ingressa est ad absalon fratrē suū cimāa. Cui frater ait. Tace soror frater enim noster est: ⁊ manlit in domo absalon longo tēpore sustinuens viduitatem.

thamar violat a fre.

¶ De morte amon et fuga absalon ⁊ reditu ad dauid. Capitulum. xiiij.

E 2. re. 13

FActum est autem post biennium vt ascenderet absalō ad tōdendas oues: ⁊ ait ad regē. Ueniat oro rex cum seruis suis ad comunio pueri sui. Cūq̄ abnuisset rex ne grauaret eū ait absalō. Ueniat saltē obsecro amon frater meus ⁊ filij regis cum eo. Et ait dixerunt cū absalon. Cūq̄ recūberent pueri absalon ex precepto eius interfecerunt amon temulentū. Et ascēdentes filij regis mulas suas fugerunt ⁊ puenit fama ad dauid dicens. Percussit absalon omnes filios regis: ⁊ scidit rex vestimēta sua ⁊ cecidit sup terrā. Jonadab autem quē veritas nō latebat ait ad regem. Ne timeat dñs me⁹ q̄si amon solus mortu⁹ est quem oderat absalon a die qua oppressit sororem suam. Et ecce apparuerunt filij regis ⁊ fleuerūt cū rege plāctu magno nimis. Porro absalon fugiens: abijt ad ptholomei anum suum regem iessur: ⁊ fuit cū eo tribus annis. Rex aūt ꝓsolatus sup amō interitu: cessauit velle ꝓsequi absalō: q̄ sciebat eū esse flagitiosum ⁊ dignū morte. ¶ Q̄ō intelligēs ioab q̄ diligebat absalon iussit ad regē mulierē sapientē de tecua q̄ putat⁹ ab fuisse ꝓnia amos ꝓphete ⁊ posuit ioab ꝓba sua in ore ei⁹. Cūq̄ ingressa fuisset mulier ad regem: adorauit dicēs. Serua me rex mortu⁹ est vir meus ⁊ erāt mihi duo filij: ⁊ iterfecit alter alterū in agro: ⁊ ꝓsurgit vniuersa cognatio aduersū occisorē: q̄rētes eum tradere. Aut hebraei sic rem gestā fuisse: quam vertit mulier in parabolam. Additio. mulier posuit se in ꝓsona dauid: ⁊ filios suos in ꝓsona amō: ⁊ absalon ⁊ cognationē suā in ꝓsona aliorū filiorū dauid: ⁊ ait dauid ad eam. Uade in pace ego videbo ꝓ te. Q̄ō cū nō sufficeret mulieri ⁊ ira a rege. Ju me sit dñe hec iniq̄tas: ⁊ in domū patris mei: rex aūt: sit innocens. q. d. Si putas iniquū parcere occisori: mihi imputet et domui mee. Cumq̄ iteraret rex ꝓmissionē nec sufficeret mulieri: iniā tu⁹ rogabat regē. Qui ait. Uiuit dñs: q̄ non cadet de capillis filij tui sup terrā: tunc exponens ei mulier filitudinē a. f. Reducat q̄ dñs me⁹ abiectū suum. Nō em̄ vult animā perire deus: et oēs diligimur tanq̄ aque q̄ nō reuertent. q. d. Mortuū filiū non potes reuocare ad vitā. Melius est vt reuoces viuētem: q̄ alterū vindicādo vtrūq̄ pdas. Et ait rex. Nunquid manus ioab tecū est in istis? Que rādit. Ipse ipse posuit ꝓba hec i ore meo vt verterē silitudinē sermonis hui⁹: ⁊ ait rex ad ioab. Reuoca puerū absalō. Cūq̄ reduxisset absalō in hierusalē ait rex. Nō videat facie meā donec vocē eum ne eo viso reuniscat in me dolor filij ⁊ mansit absalō in hierlm duobus annis: ⁊ faciem regis non vidit. Porro absalō erat decorus nimis: cuius cesaries (sm iosephū) tanta erat: vt vix nouē diebus tonderi potuisset. Quāsemel in anno tonsam ponderabat. cc. siclis ꝓ ⁊ tot⁹ qui⁹ pōderis erat tōsura eius:

H 2. Reg. 14.

Uel

Uel hoc pretio emebant eam mulieres vt suborn̄ar̄et crines suos. Natiq; sunt absalō filij tres ⁊ filia vna nomie thamar: militq; sepius ad ioab vt ītercederet ꝓ eo ad regem. Qui noluit ꝓuenire ad eum. Militq; absalon seruos suos vt incenderent segetes agri ioab. Quo facto ioab venit ad eum ⁊ dicens. Quid fecer̄ut serui tui. Qui resp̄ōdit. Aliter habereste non poter̄at. Obsecro intra ad regem vt videā faciem ei⁹ alioquin interficiet me. Et ingresso ioab ad regem vocatus est absalō: et osculatus est rex eum.

¶Quō absalon persecutus est dauid patrem suum. Capitulum.xv.

A 3.re.15

Unc cepit absalon aspirare ad regnum nam calech anteeuz genit⁹ vel iners erat vel mortuus. Fecitq; sibi currus ⁊ equites l. qui p̄cederent eum: ⁊ mane consurgens stabat in porta ⁊ blādiebatur ascendentibus ad regis iudicium dicēs. Bonaſunt que dicis: sed non est qui te audiat constitutus a rege. Quis constituet me regem vt iuste iudicem. Et inclinauit ad se corda virorū. Post quatuor ℞o annos reuersionis ait ad regem. Dum eraz in exilio vouisi reduxerit me dñs in hierusalem sacrificabo dño in ebron. Uadam ergo ⁊ reddam vota mea. Et ait rex. Uade in pace. Alia litera ℞ post. xl. annos. xl. enim anni fluxer̄at ex quo occisi sunt sacerdotes nobe: qui ponuntur hic vt mōstretur diuinam vltionem suscitari ī super dauid: eo q̄ abimelech sacerdotem ꝛc̄ellit. Abūt ergo absalō in ebron: vtens consilio achitofel gilonite qui fuerat consiliari⁹ dauid: ⁊ egressi sūt multi de hierusalem rez ignorantes. Cumq; immolasset hostias facta est coniuratio valida: ⁊ augebatur populus cuz absalon. Quod cum accepisset dauid ait seruis suis. Egrediamur cito ne forte veniens absalon occupet nos: ⁊ percutiat ciuitatem. Et egressus est dauid rex et vniuersa domus eius nudis pedib⁹: dimittens decē cōcubinas ad custodiendum domū et p̄cedebant regē cerethi ⁊ pheleti: sexcēti: viri pugnatores qui secuti fuerant eum de geth. Isti credūtur beneficiis p̄stitisse dauid qñ latuit in geth: et in retributionem dederat eis locum in hierusalem. Josephus dicit illos sexcētos egressos cum eo qui quondam astiterant ei in saulis persecutione. Potuit autem fieri vt hi ⁊ illi essent cum eo. Et ait rex ethai getheum filium achis/ q̄ prim⁹ erat iter sexcētos. Reduc fratres tuos in hierusalem: et habita cum rege absalon: heri venisti ⁊ hodie compelleris exire. Qui respondit. Uiuit dñs: nec in morte nec in vita derelinquam te. Et trāsgressi sunt vniersi flentes cū rege torrentem cedron: ⁊ lenite arcam portantes deposuerunt eam donec transiret populus. ⁊ ascendit abiathar ad cōsulendū dñm. Qui non respondit ei. Et ideo ait dauid ad sadoch. Reuertere in ciuitatem cum arca: ego abscondar in deserto. Achimaas filius tuus ⁊ ionathan filius abiathar sint vobiscum per quos veniet ad me sermo a vobis. Et redierunt cum arca. Cumq; ascēdisset dauid clinuz oliuarum: occurrit ei chusi aracbites consiliarius eius: ⁊ ait dauid. Reuertere et esto cum absalō ⁊ dissipabis consilium achitofel. et quod audieris in domo regis indicabis sacerdotibus: qui dirigent ad me filios suos. Et venit chusi ab absalon in hierusalem. Cumq; paululū p̄cessisset dauid apparuit ei siba cum duobus asinis: ferens panē: ⁊ vnā passam: et massas caricarū vel palataruz. i. ficuum q̄ inter tabulas quas palas dicimus p̄esse cōpinguntur. Et ait siba ad regem. Asinos dnī vt in eis sedeant domestici regis/ ⁊ tuli cibaria vt alātur in deserto. Et ait rex. Ubi est miphiboseth. Qui respondit. Remansit in hierusalē dicens. Hodie restituet mihi dñs vltionē patris mei. Et ait rex sibe. Tibi sint omnia que fuerāt miphiboseth. Uenit ergo dauid vsq; ad baurim: ⁊ egressus vir de cognatione saul nomine semei: p̄ȝiēs lapides ⁊ lutū: maledicebat regi/ dicens. Egredere vir sanguinum. Ecce premiunt te mala que fecisti in domum saul. Quem cū percutere abysai vellet p̄hibuit eū dauid dicens. Filius ventri mei querit animam meam: quāto magis filius gemini. Milit eū ꝓnōs vt maledicat mihi. Respiciat dñs hāc afflictionē meā. Fabulantur hebrei hunc semei fuisse nabath patrem ieroboam et nomen aui eius gemini: ⁊ descendit dauid vsq; a iordanem.

Fugit dauid absalō.

Se mei dō maledixit.

¶De consilio Chusi et morte achitofel. Ca.xvi.

D 2.re.16

Actum est autē q̄ chusi veniens ad absalō adoraret/ dicens. Salue rex. Ad quez absalon. Quare non iuisti cum amico tuo. Qui rñdit. Illius ero quē elegit dñs ⁊ ols israel. Cui seruiam. Nonne filio regis. Sicut p̄ti tuo sic parebo tibi. Tunc ingressus est absalon cozā omnibus ad cōcubinas patris sui de p̄silio achitofel: vt sic intelligeret omnis israel q̄ ex animo perfequeret patrem ⁊ roborarent cū eo. ¶Post hec dixit achitofel. Eligam mihi. xij. milia virorū: ⁊ persequar hac nocte dauid ⁊ percutiā eū: qz fessus est: ⁊ redibunt ad te vniuersi quasi vnus homo. Et ait absalō. Uocemus chusi ⁊ consulamus eū ⁊ ait chusi. Non est bonum cōsilium achitofel hac vice. Nosti patrem tuū ⁊ viros eius esse fortissimos. Si mō percusserit aliquos de tuis: quicunq; audierit dicet. Facta est plaga in populo qui sequebatur absalon: ⁊ timebūt esse

A 2.re.17

B 2.Reg. 16.

tecum: sed hoc est consilium bonum. Congregetur ad te omnis israel. ⁊ irruamus sup eū. Et vbicūq; fuerit operiemur eū. Et placuit omnibus consilium chusi. Et dixit chusi sacerdotibus vt nunciarēt dauid ne maneret in deserto nocte illa: sed transiret iordanem. Et abūt ancilla ad filios sacerdotū qui latebant iuxta fontē rogel: ferens pannū. q. ad abluendum ⁊ indicauit eis verbū chusi. Uidit autem eos quidā puer filius ancille: vt dicitur ⁊ indicauit absalon. Josephus autē dicit quosdam equites vidisse eos et nunciasse absalōi. Qui misit post eos vt comprehenderentur. At illi ingressi in baurim domuz mulieris rogabant vt celaret eos. Que dimisit eos in puteum et expandit velamē super os putei. q. siccans ptisanas. i. hordeū ad ptisanaz: ⁊ sic res latuit. Cūq; reuersi fuissent qui missi fuerant: illi ascendētes de puteo: nunciauerūt dauid que tradita eis fuerant. Et transiit dauid iordanem cū suis p⁹ q̄ diluceſceret ⁊ venit i manaim. Porro achitofel sciens regnū rediturum ad dauid: et timens incidere in manus eius: descendit in domum suam in silo: et laqueo se suspendit.

¶De morte absalon. Ca.xvij.

E 2.re.17

Bsalon autem collegit exercitū ⁊ trāsiit iordanem ⁊ fiauit amasam super exercitū pro Joabt hic erat filius abigail: filie naas. i. isai sororis dauid quem iosephus abigeam vocat: ⁊ erat cōsobrin⁹ Joab. Porro viri trās iordanē: ⁊ maxime berzellai galaadites obtulerūt dauid cibaria multa nimis: ⁊ stratoria ⁊ tapetia ⁊ vasa fictilia. ¶Porro dauid diuisit populū qui cum eo erat̄ tres partes: vnā dedit ioab scōaz abysai tertiā ethay getheo qui putab̄ fuisse filius achis amici dauid:

A 2.re.18

dauid. Cūq; vellet egredi rex cuz eis ad pugnā dixerūt. Non ibis. te solū querunt alios nō curant. Cumq; egrederētur cunei ad pugnam circiter septē milia: stabat dauid iuxta portā z dicebat. Seruate mihi puerū absalō. Et factū est prelium in die illa iuxta saltū effraim: z fugit exercitus absalon cesis ex eo. xx. mūbus. z plēs interfecerūt bestie saltus q; gladi⁹. Fugiensq; absalon sup mulū venit ad querceū cōdensam: z interceptō capite eī⁹ remus mulus p- Absalō transiit eo iusp̄so. Quod cū quis q̄rentiū plam nuntiasset Joab ait ad cuz. pēdit Quare non confodisti eum. Qui respondit. Non mitterem manuz meam in filiū regis p̄sertim cū audierim eū dicentē: seruate mihi puerū absalon. Infixitq; Joab tres sagittas in corde absalon. Quē adhuc palpitantē interfecerunt armigeri Joab: z proiecerūt eum in foueā grādem: et composuerunt sup eum acerwum lapidum: vt duplici morte p̄iret tanq; sacinorosus. Israel autē fugit in tabernacula sua. Porro absalon ad hūc viuēs ererat sibi cūtulum in valle regia: que duobus stadijs distat a hierusalem in monimētū nois sui: z erat nomē tituli mar⁹ absalō. Hūc titulū quidā putāt fuisse arcuz triūphalem: in quo sculpta erat manus absalō. Sed iosephus dicit statuā fuisse marmoreā. Tūc ait achimaas ad Joab. Curram z annūtiabo regi. Qui respōdit. Nolo te hodie nuntiare. Filius eī⁹ regis mortu⁹ est. Et ait joab ad chusi. Currēs quo q; achimaas post eū per viā compendij transiuit eū. Dauid autez sedebat iter duas portas: speculatoz vero in fastigio porte exclamauit. Video hominem currentē solum. Et ait rex. Si sol⁹ est. bonus est nūtius. Et iterq; ait speculator. Apparet mihi homo alter currēs sol⁹. Dicitq; rex. Et iste bon⁹ est nuntius. Et venēs achimaas adorauit dicēs. Benedictus deus qui cōclusit hoies leuātes se contra regem. Et ait rex. Est ne pax puero absalon. At ille nouit indicare. Chusi vero supernemens indicauit. Et cōfortatus rex ascendit cenaculuz porte fiens operto capite: z clamans. Fili mi absalō: quis mihi tribuat ve ego moriar pro te: absalon fili mi fili mi absalon. ¶ Quod audiēs populus timuit ingredi ciuitatē: z ingressus Joab ad regē dixit. Cōfudisti hodie vultus eorum qui saluam fecerunt animam tuā. Diligis odiētes te: z odio habes diligētes te. Procede z alloquere seruos tuos alioquin nec vnus remanebit te cum hac nocte: z erit hoc malū tibi super oia que vnq; passus es. Sedit ergo rex i porta tota facie: z venit ad cuz omnis multitudo et benigne locutus est eis.

A 2.Reg.19

¶ De reditu dauid in hierusalem. Capi. xviij.

Porro qui secuti fuerant absalō mutuo se hortabantur vt reuocarent regem memorantes beneficia eius in israel. Dauid autem misit ad sadoch z abiathar vt loq̄rent ad viros iuda. Hec dixit r. x. Os meum z caro mea vos. Quare nouissimi reducitis regem. q. d. Videte ne tardiores ceteris sitis: et per eos dez imauit amasse quod principem militie eum vellet constituere pro ioab. Et miserunt viri iuda ad regē vt rediret. Et venit rex vsq; ad iordanem: z venit omnis iuda in occursum eius in galgala. Semei quoq; de bahurim descendit cum eis habens secum contribules z mille viros de beniamin. Siba quoq; et filij eius et serui trans iordanem venerunt ad eum: vt traducerent domum eius. Isti sc̄m iosephum fecerūt pontem iordanis: vt facilius rex transiret cū exercitu. Cūq; trāsisset rex adorauit semei dicēs. Ne memineris dñe iniurię serui tui. Scio

B 2.re.19

Semei pnia et venia datur.

Scio eī⁹ peccatum meum: et ideo hodie veni in occursum tuum primus de omni domo ioseph: nō q̄ esset in tribu ioseph: sz quia habitabat in sorte effraim. Cūq; dicerēt abisai semei occidentem dixit dauid. An ignoras me hodie factū regē sup̄ isral. Ergo ne hodie interficiet vir in israel quasi videret illos occidā qui me hodie fecerunt regē sup̄ se. Timebat quo q; si interficeret semei q̄ reliq; qui tūr regē offenderēt nollēt eū sibi facere regē: z ait semei. Nō morieris. Miphiboseth quoq; venit in occursum regis illotis pedibus z intōsa barba. Nā z vestes nō lauerat a die qua egressus fuerat rex. Hebreus habet infectis pedibus tradēs q; sibi fecerat pedes ligneos. Et ait rex ad eū. Cur nō veniſti mecū? Qui rādit. Seruus me⁹ cōtempsit me: nolens mihi sterne re asinum vt irē cum rege: insuper et accusauit me/tu aūt qui iustus es fac quod tibi videt. Et ait rex. Firū est q̄ locut⁹ sum. Tu z siba dividite possessiones. q. diceret. Utriq; vestrū dederā: sz q̄ vterq; totū habere non pōt: inter vos dividat. Dicit q̄ dauid immemor iuramenti cū ionatha iniuste iudicauit: z ideo roboam. z ieroboā diuiserunt eius regnū. Mortuo eī⁹ salomone roboā filius eius: ieroboā armiger ipsius diuisērūt regnum q̄ habuerat dauid. Berzellai q̄z q̄ p̄buerat alimēta regi descenderat cū eo. Et ait rex ad eum. Veni mecum in hierl̄m: z honorabo te. Qui rādit. Octogenarius sum hodie: nō indigeo hac vicissitudine. Chamas: al's chanaā filius me⁹ vadat tecū. fac ei q̄ tibi videt. Et ait rex veniat z faciā ei q̄ tibi placuerit. Et rediit berzellai in locū suum. Tunc cōcurrerunt ad regē oēs viri israel: z indignātes dixerūt. Quare te furati sūt ffes nostri viri iuda: et traduxerūt te fi-

Cōtentio oz: ta.

Additio. Nota quoddā hic q̄ vir alibi inuenies q̄ noie

ne nobis. Et rādit iudas. Quia p̄ propinquior mihi rex. Et ait isral. Decē pbus ego maior sum. iō magis ad me pertinet dauid q̄ ad te: p̄sertim cum p̄mogenit⁹ sim. Cūq; rādissent viri iuda: siba filio bochri: filius gemini cecinit buccinis: z ait Non est nobis pars in filio isai. Reuertere i tabernacula tua isral. Et recedētes a dauid: secuti sunt sibam. Viri aūt iuda reduxerunt regem suum in hierusalem.

israel. xj. tribus designant. Cū eī⁹. xij. faciſsent de. xij. p̄tib⁹ ō tribu iuda rex fuit dauid quod indigne ferentes. xj. venerūt ad tribū dauid dicentes.

A 2.Reg. 20.

¶ De morte amase z Siba. Capitulum. xix.

Ex autem decem cōcubinis ad quas ingressus fuerat absalon reclusit in custodia viduitatis: nec est ingressus ad eas. Et ait rex amase qui erat princeps militie. Congrega mihi viros iuda in tertium diem. Abijt ergo amasa et moratus est extra placitum. Et ait rex ad abisai non ad ioab quem iam amouerat a principatu. Tamē iosephus dicit eū dixisse ad ioab. Tolle seruos domini tui: z persequere sibā ne effugiat vos: z egressi sunt cum eo omnes robusti de hierusalē: et occurrit ei amasa residēs iuxta lapidem grādez qui est in gabaon. Porro Joab vestitus erat tunica stricta: iosephus tamen dicit loricā: et accinctus erat gladio fabre facto: q̄ leui moru egredi poterat: z arte quadam simulans quasi ce cidisset gladius z recepisset eū dextra manu tenuit mentū amase: q̄ si osculās eum: z sinistra percussit eum in latere: et effudit eius intestina. Joab autem et abisai persecuti sunt sibam: et subsistebant venientes ad montuum in via. Ur amasa autē quidam amouit eū in agruz z operuit cum: ne subsisterēt transeuntes

A 2.Reg. 20.

Joab dolose occidit amasam

fennes: clamās q̄ iuste occisus esset qui in dolo morā faceret redire ad regē. Joas ꝙo cum exercitu obsedit sibā in abela: et moliebat destruere muros vrbis: ⁊ exclamauit ad eū mulier sapiēs de ciuitate. Sermo dicebat in veteri ꝓuerbio. Qui interrogāt interrogēt in abela. q̄si diceret. hec est vrbs cōsilij ab antiquo. Quare q̄ris euerte re matrē ciuitatū israel. Quare p̄ cipitas hereditatem dñi. Hebreus nō hz ꝓuerbio. ⁊ ē sensus ſm̄ eu. Sermo dicebāt in veteri. i. quondā in lege dictum est vt isr̄l̄ priusquā offerat pacē hostib⁹ q̄s aggrediat eos. Quare ergo p̄cipitas hr̄ditatē dñi. i. cur nō seruas legē israelitis q̄ seruata est in alienigenis. Postea legit hebr⁹ q̄ interpositū est ad cōmendationem vrbis ſm̄ priorē expositionē. Et rñdit ioab ad eā. Nō q̄ro euertere vrbē ſz siba filiū bochri: q̄ leuauit manum suā ſ̄ dauid. Et locuta est mulier ciuib⁹ sapienter: q̄ abscisum caput sibe piecerāt ad ioab. Tunc reuersus est exercitus in hierl̄m ad regē: ⁊ restituit rex ioab sup exercitū et alios misteriales ꝙ officijs suis sicut supra: hoc addito q̄ duraret statuit supra tributa colligēda et q̄ lyrā factus est sacerdos dauid proprius.

permutierē sapiētē liberat ciuitas vdatur caput sibe ioab.

¶ De fame trium annorum et de septem viris suspensis in vltione gabaonitarum. Cap̄. xx.

A 1.Re.121

HActa est q̄dā fames in diebus dauid tribus annis iugiter ⁊ consuluit dauid dñm. Qui rñdit hoc fieri ꝓpter saul et domum ei⁹ qui occidens gabaonitas quasi p̄ zelo filioꝝ israel irritus fecerat iuramētum ioſne ⁊ senioꝝ. Et ait dauid ad gabaonitas. Quid faciam vobis vt benedicatis hereditati dñi. Qui direrunt. Nirum qui attriuit nos delere debem⁹: vt ne vn⁹ qui dē residuus sit de stirpe ei⁹. Sed q̄ dauid hoc facere nō poterat ꝓpter iuramētum q̄ iurauerat ionathe tētauerūt petitiones dicentes. Denē nobis septē viri de filijs eius: vt crucifigam⁹ eos dño. Perpetrq̄ rex miphiboseth filio. ionathe tradidit eis duos filios saul quos pepit: et respha. Isti adhuc pueri cū doech occiderūt sacerdotes nobe: ⁊ postea gabaōitas. Dedit eis etiam quinq̄ filios michol adoptiuos quos genuerat merob adraeli: gabaonite ꝙo crucifixerūt eos in diebus messis ꝑme. i. incipiēte messione hordei. Induēs autez respha cilicium subtrauit sibi supra petrā cubans iuxta eos die ac nocte vt amoueret ab eis aues et bestias ab initio messis donec stillaret aqua sup eos. i. vsq̄ circiter kalēdas septēbris. Tūc essi iuxta naturā terre ꝑmū post messez pluuia descēdit. Hāc respha dā non bñ putāt fuisse orphā nurū noemi. Audiēs autē dauid que fecerat respha deposuit eos de patibulis: ⁊ tollēs ossa saul ⁊ ionathā ꝺ iabis galaad: ⁊ ossa eoꝝ q̄ affixi fuerāt sepelijt eos in sepulchro eis patris eoꝝ. Quo fēto reddidit deus vbertatem terre.

¶ De q̄tuor p̄lijs dauid. cap̄. xxj.

EActū est autē iterū ꝑ lium philistinoꝝ ad uersus isr̄l̄: et pugnabat dauid cū suis ad uersus eos. Cumq̄ sere dauid defecisset pugnando: cum iesbi de nob q̄ fuit de gñe grapha. visus est pcutere dauid. ⁊ interposuit se abisai: ⁊ interfecit philistheum. Hunc tradunt hebrei fuisse ꝺ gñe gigāteo: araphā ꝙo dicūt fuisse orphā nurū noemi q̄ pepit viro gethreo q̄tuor gigantes qui hic memorāt iesbi ne de ob sephi: goliā: ⁊ q̄tuz hr̄ē senos digitos in manib⁹ ⁊ pedib⁹: ⁊ hr̄tus hr̄ē senos digitos in manib⁹ ⁊ ped: ꝺ⁹. Tunc inruerūt dauid viri dicētes. Jā nō egredieris nobiscū in ꝑlium ne extinguas lucernā israel. ¶ Occasione huius vltimi ꝑlij epilogat hystoria hic tria supiora ꝑlia dauid noiata: nō tū eo ordie q̄ gesta sunt. Quoꝝ ꝑmū fuit in gob: vbi

C.B. 2.Reg.

est que

est q̄ isaer ꝺ i q̄ pcussit sobochai sephi de gñe gigātū. Aliud q̄z ꝑlū fuit gob i q̄ (ſm̄ iosephū) appuit vir fortis ephrō cognat⁹ dauid q̄. suis i fugā vertis sol⁹ plimos hostiū pemit. ⁊ alios in fugā conuertit. Liber ꝙo regū in hoc loco ponit ꝑlū dauid ꝑ goliā in hūc modū. In quo pcussit adeodat⁹ filius salt⁹: polimitarius: bethleemites: goliath gethēū. Hic q̄tuor nobis exp̄mit dauid ꝺ adeodat⁹: q̄ ad liberationē isr̄l̄ dat⁹ est a deo in regē. Filius salt⁹: q̄ de pascuis ⁊ saltu assumpt⁹ est. Polimitari⁹ q̄ de genere beseleel polimitarij fuit mater eius. Uel q̄ multis modis amplianit cultum dñi. Bethleemites dict⁹ est a patria. Memorat q̄z et aliud ꝑlū in quo ionathas filius semmaa ffris dauid pcussit virum

A 2.Reg. 22.

hūtem senos digitos in manib⁹ et pedib⁹. ¶ Expedit itaq̄ dauid a ꝑlijs locut⁹ est dño ꝙba carminis huius in die qua liberauit eū dñs de manu oim inimicoꝝ suoꝝ: ⁊ de manu saul: et ait. Dñs petra mea ⁊c. In psalmis ſm̄ trālationē nostrā ita legit. Diligā te dñe fortitudo mea: dñs firm. ⁊ refugium. ⁊c. Cui⁹ titulū sumpsit esdras ex ꝙbis supra positis in die qua liberauit eū dñs ⁊c. Josephꝰ hic dicit q̄ cū dauid pace altissima fruerek cātica ⁊ hymnos cōposuit: alios trimetros alios quinq̄ metros diuersa faciēs organa in q̄b⁹ leuite p̄ sabbata ⁊ alias solēnitates hymnos dicerēt. Et ponit iosephꝰ dñam interpsalteriū ⁊ nablū. Et est psalterium canora cithara decez chordis coaptata: q̄ cū plectro pcutit. Nablū ꝙo. xij. sonos hūs digitis tāgitur. ¶ Post carmē supradictū addidit dauid loq̄ns de se tanq̄z de alio. Hec sunt ꝙba nouissima q̄ dixit dauid filius isai. Dixit vir cui cōstitutū est. i. ꝓmissio facta de xp̄o dei iacob. Hebrꝰ hz ita. Dixit vir

Ps.17.

A 2.Reg. 23.

leuat⁹ sup xp̄m dei iacob. i. xp̄s sup alios exaltat⁹ ⁊ vnct⁹ a deo. Propter hec ꝙba quidam dicunt p̄dictum psalmū nouissime scriptuz a dauid. Sed tuti⁹ est vt dicam⁹ nouissima ꝙba dauid q̄ sequūt. Spiritus dñi locut⁹ est ꝑ me ⁊c. Et est forte psalmus nouissime scriptus nec alijs. cl. annumeratus.

¶ Cathalog⁹ fortiū dauid. c. xxij.

POstro circa regē erāt oēs fortissimi: quoꝝ insigniores fuerūt. xxxvj. Insigniori tū ceteris erat dauid: sedēs in cathedra sapientissimus: ⁊ ita erāt. xxxvij. ānumerato dauid. Postro post dauid de illis. vj. qui erāt supra. xxx. tres erāt fortissimi alij tres nō adeo fortes ſz tū fortiores reliquis. xxx. vt. q. dicerepossum⁹. xxx. erāt fortes: tres ꝙo fortiores eis/tres ꝙo reliq̄ fortissimi. Et ſm̄ hanc expositionē catalogus. xxxvj. fortiuz incipit ibi. Princeps inter tres ipse est. q. tenerrimus ligni vermiculus qui octingētos iterfecit ipetu vno. Josephus dicit nōgētos: parali pomenō. ccc. afte nō nolat hic ab hystoria: paralipomenon vocat eū ieſboam iosephus eusebius. Nō bene. Nō hoc vno mō sic distinguit vt sapientissim⁹ sit finis ꝙ⁹ ⁊ princeps sit initium sequentis.

B 2.Reg. 23.

Additio.

Nota q̄ hic hz lra q̄ in libro regū difficilis est: dauid sedēs in cathedra sapiētissimus: ⁊ princeps inter tres ipse est. q. tenerrimus ligni ꝙmiculus q̄ octingētos iterfecit ipetu vno: hoc vno mō sic distinguit vt sapientissim⁹ sit finis ꝙ⁹: ⁊ princeps sit initium sequentis.

nit hastā suā .ccc. quos interfecit optimus quidē: sed vsq; ad tempus nō pcussit. Post hūc erat banaias q̄ percussit duos leones moab i. principes quos paralipomenō dicit arietes. Ipse q̄z interfecit virum egyptiū. i. imitatorē egyptiū blasphemantē dñm quē interfecit moyses. Hunc dicūt hebrei fuisse semei: quē post interfecit sub salomone. Aliū q̄z virū egyptiū interfecit dignū spectaculo: altitudinis quinq; cubitorū: habente in manu hastam ad quē venit banaias in ꝓga & extorsit hastā de manu eius: & occidit eū hasta sua. Hieronymus tñ dicit hoc qō dixim⁹ de alio egyptio de semei qui habuit hastā in manu. i. legē dei quā si meditatus fuisset pmanēdo in hierlim non periret. Idē occidit leonē in hūc modū. Tpe nimis lapsus est leo in cisternā qui nullū videns egressum: ortū sibi esse cisterne nitebat. Quē audiēs banaias dū iter ageret descēdit ad eum in baculo manibusq; eum ꝓstrauit. Tertiū de fortioribus nec liber regum nec iosephus ponit hic. Sed recurrendū est ad sabochai de q̄ in primo dictum est. Isti tres opus fecerunt magnificū qō sequit. Philistei quōdā posuerāt castra i valle raphaym vsq; ad ciuitatem bethleē: & erat penuria aq̄ in hierusalē. Dauid aūt ascēderat in arcem ad cōsulendū dñm: & cōmendabat cōrā astātibus aquā de bethleē & hcipue eā q̄ erat in puteo iuxta portā. Tunc isti tres p medium hostiū iter faciētes venerūt ad bethleem & hauriētes aquā: denuo ad regē p eos castra reuersi sunt: ita vt palestini fiduciam eorum obtuspescētes a dimicatōe cessarent.

Additio.

Deiatā sic̄dem aquā rex noluit bibere dicēs nūquid sanguinez istorū & aiaꝝ periculū bibā. Et sup locū istum dicit hieronym. i palipomen. Notādū q̄ vinū qō deo offerebatur aq̄ mixtum erat. effudit eā tanq̄ libamē dño de salute virorū gras agens. ¶ Ad hac enumeratiōe fortiū hebreus diuisit nūerās tm. xxxvj. fortes: & i tribus primis q̄s fortissimos dixim⁹ nūerat ipz dō sic. Dauid sedēs in cathedra sapientissim⁹ ꝓnceps iter tres ipe'est q̄si tenerrim⁹ lignis mi cul⁹: & cetera q̄ non mutant. Et dicit multos eū occidisse ipetu vnoꝝ p petō qui petuose fecit in bethsabee multi occisi sunt. Cō parat aūt dauid ymiculo ligni: q̄ teredo vel terebella ōr qui mollis durū lignū ꝓforat: dū tāgit. nil molli⁹ illo qui tāgit nil durius. Sic & dauid in pressuris & domi & circa subiectos mānuetior erat ceteris: i throno & hostes nullus eo acutior. Et cōmendat hic dauid in trib⁹ in sapiētia & hūilitate & fortitudie. Postorelia. xxx. q̄s fortes dixim⁹ posica enumerant inter q̄s nō enumerat ioab: vl q̄ ꝓncipē alioꝝ vl q̄ tidignus ꝓpter mortē abner & amasa.

Cōmendatio dauid tribus.

¶ De numero populi & altari erecto a dauid. Capitulum. xxiij.

HActū est aūt post famē pr⁹ immissam a dño addidit furor dñi irasci ī israel. Furor dñi vt quasi exponere palipomenon. di. Consurrexit sathan aduersus israel: & icitauit dauid vt numeraret populū. Et ait rex ad ioab.

A 1. Reg. 24.

Additio.

Perābula omnes tribus israel: et numerapopulum vt sciam numerum eius. Intelligens autem ioab qō de elatione hoc diceret ait. Adaugeat de⁹ ad populum tuum: sz q̄d sibi vult dominus rex i hac re quasi diceret vō neoffendas dominuz. Cūq; nollet rex mutare propositum. Egressus est ioab & ꝓceps milituꝝ & numerauerunt populū & redierūt post nouem menses & viginti dies in hierusalem cuz descriptione redacta i scriptis: et inuenta sunt de israel octingēta milia viroꝝ fortiū: & de iuda. l. milia pugnatoꝝ. Beniamite dicuntur nō fuisse numerati a dhuc q̄ pauci erāt.

A 2. Para. 21.

B 1. pa. 21

Jn paralipomenon lōge plura leguntur: scz mille milia & centuz: & credit Joab subticuisse regi partem populi. Peccauit autem Dauid in duobus: q̄ superbe numerauit: et quia numq; numeratorū non reddidit pecuniam domino: alias quicq; quatuor: scz siclos argēti sicut scriptū est i lege moysi. Qō attendēs dauid ait ad dñm.

C Hūc. 3

Obsecro domine transfer iniquitatem serui tui: quia peccaui nimis. Diuulgato misit ad eū dñs gad ꝓphetam tres supplicū conditiones portantez. Qui ait. Aut septem annis veniet tibi fames in regno tuo aut tribus mensibus fugies aduersarios tuos aut trib⁹ dieb⁹ erit pestilētia in pplo tuo. Et ait dauid. Coartoꝝ nimis. q. d. Si famē eligo: pauperū erit suppliciū non diuitum. Si victoriam hostiuz supplicium erit exercitus et non meum q̄ circūuallor fortissimis. Eligā ergo communem plagā regi & plebi. Melius est em vt incidā in manꝰ dñi misericordis q̄ in manus hominis. Misit ergo dñs pestilētiam in israel de mane vsq; ad tēpus cōstitutū. i. vsq; ad horā prādij (sm Josephū) vl vsq; ad horā sacrificij vespertini secundū alios: & mortui sunt ō populo extra hierusalē septuagita milia viroꝝ. In paralipomenō legitur fere trecēta milia. Et aūt hebraei ibi positū numerū plebis: hic aūt numerū nobiliū. Porro cū extēdisset angelus percussor manuz suā ad hierusalē. vt disperderet eam: & staret iuxta aream arauna iebusei q̄z ozna ōr vidit eū stātē dauid gladio euaginato & clamauit. Ego sum q̄ peccaui: isti q̄ oues sunt q̄d fecerunt. Uertatur obsecro manꝰ tua cōtra me & cōtra domuz ꝑris mei. Et miser tus dñs ait ad angelū. Sufficit. cōtine manuz tuā. In illa die dixit gad ad dauid. Cōstitue altare dño in area arauna iebusei: & ascēdēs dō dixit ad aranam. Uēde mihi aream tuā vt edificē ibi altare dño & cesset interfectio. Qui rñdit. Accipiat eā dñs meus gratis. Habeat q̄z boues in holocaustū: & plaustra: & iuga boum i vsu lignoꝝ. Et ait rex. Nequaq̄. sed emā pretio: & offerā dño holocausta gratuita. Emit ḡ dauid aream sercētis siclis auri: vt in paralipomenō legit: & boues argēti siclis q̄nquagita & edificauit ibi altare dño & obtulit holocausta et pacifica: & ꝓpitiat⁹ est dñs ꝛc. hic est mōs moria vt aūt hebrei in q̄ abraā voluit offerre filiū: & obtulit arietē ꝓ eo. Et a tēpestate tabernaculū & altare q̄ fecerat moyses erāt in exesso gabaon: licet arca esset in hierlim. Cūq; prophetasset gad tēplū ibi futurū decreuit dō vt ille locꝰ vocaret area populi.

D 1. pa. 21. C Se. 22.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in historiam regum tertij.

¶ De vnctione salomonis in regem. Capitulum. j.
De sōdamnatiōe salomonis. ca. ij.
De morte Dauid. ca. iij.
De morte adonie: et Joab: & Semei. Capitulum. iiij.

De somnio salomonis. ca.v.
De iudicio meretricum. ca.vj.
De prefectis salomonis ꝛ inuentione erozcismozum. ca.vij.
De operarijs templi. ca.viij.
De edificatione templi. ca.ix.
De ornatu inferiozis dom⁹. ca.x.
De duobus cherubin. ca.xj.
De porticu. ca.xij.
De cubiculis ꝛ cenaculis hebdomadariozum. ca.xiij.
De atrio sacerdotum. ca.xiiij.
De atrio mundozum. ca.xv.
De atrio mulierum. ca.xvj.
De atrio immundozum. ca.xvij.
De altari ꝛ mari eneo. ca.xviij.
De luteribus. ca.xix.
De vasis altaris. ca.xx.
De dedicatione templi. ca.xxj.
De domo saltus. ca.xxij.
De basilica ꝛ domo regia. c.xxiij.
De oppidis datis hyrā. c.xxiiij.
De operibus salomonis. ca.xxv.
De regina saba. ca.xxvj.
De aduersarijs salomonis ꝛ morte eius. ca.xxvij.
De roboā ꝛ diuisiõe regni. c.xxviij.
De ieroboā ꝛ abiõ ꝛ vitul'. c.xxix.
De morte ieroboam. ca.xxx.
De abia. ca.xxxj.
De aza ꝛ regibus israel nadab ꝛ baasa ꝛ hela. ca.xxxij.
De zamri ꝛ amri ca.xxxiij.
De achab ꝛ iezabel ꝛ helia. Capitulum. xxxiiij.
De sacerdotibus quos interfecit helias. ca.xxxv.
De fuga helie ꝛ vocatione helisei. ca.xxxvj.
De pria obsidiõe samarie. ca.37.
De victoria achab. ca.xxxviij.
De vinea naboth. ca.xxxix.
De iosaphat. ca.xl.

¶Primum ca. tertij libri regum.

¶De vnctiõe salomonis in regẽ.

Prefatio.

Cipit ꝑm hebreos malachaym qõ sonat regum: quia licet in ꝓcedẽti opere aptũ sit de duob⁹ regib⁹ hebreoꝝ nõ simul regnãtib⁹: tñ quia in isto opere agitur de regibus qui simul regnauerũt in iuda et in israel merito regum dicitur. Et rex dauid senuerat. Cũq; operirẽt vestib⁹ nõ calefiebat: ꝛ inuenerũt ei abisac sunamitẽ puellã pulchraz nimis q̃ dormiebat cũ rege ꝛ calefaciebat eũ ꝛ ministrabat ei. Rex vero nõ cognouit eã. Adonias aũt quart⁹ filius dauid cũ esset primogenit⁹ inter supstites filios regis: fiduciã habuit regnãdi: ꝛfecit sibi currus ꝛ eqtes: nec corripuit eum p̃ et sermo ei⁹ erat cũ Joab ꝛ abiathar sacerdote. Alij vero ministeriales regis ꝛ robur exercitus nõ erãt cũ eo. ꝓparauit aũt adonias solẽne cõuiuiũ ī horto regali iuxta fontẽ rogel: ꝛ vocauit filios regis ꝛ suos: robustos aũt ꝛ sibi nõ fauẽtes ꝛ salomonẽ nõ vocauit Nathã autẽ monuit bersabee vt intraret ad regẽ ꝛ posuit ꝓba sua in ore eius. Que ingressa ad regẽ ait. Dñe mi tu iurasti ancille tue. Salamõ filius tuus regnabit post me: ꝛ ecce nũc adonias regnat te ignorãte. Cũq; alijs vocatis ad cõuiuiũ filiũ meũ nõ vocauerit scio q̃ cũ dormieris cũ patribus tuis: ego ꝛ filius me⁹ erimus pcõtores. i. indicabimur morte digni: ego vt adultera ille vt adultere fiãt. Adhuc ea loquẽte intrauit nathã et ait. Dñe mi rex diristi tu. Adonias regnet post me: ꝛ nõ indicasti mihi seruo tuo. Et ait rex ad bersabee. Uinit dñs q̃ eruit aiam meã ab oi angustia: quia sicut iurauí tibi sic faciã hodie. Et dixit ad sadhoch ꝛ nathã et bananiaz. Tollite vobiscũ seruos dñi vestri et imponite salomonẽ filiũ meuz super mulã meã: ꝛ vngãt eũ in regẽ sadoch ꝛ nathã ad fontẽ geon ꝛ canẽtes ponite eum super soliũ meũ. Et respõdis bananias: amẽ. Supsit aũt sadoch cornu olei de tabernaculo et inũxit enm: et ceciderunt buccine: et dixit omnis populus. Uiuat rex salomon ꝛ insonuit terra ꝙ clamore eorum: ꝛ sedente

A 3. Reg. 1.

dẽte salomone super thronũ: adorauit dauid in lectulo suo deum q̃ dederat ei sedẽtem in solio in oculis suis. Porro adonias ꝛ inuitati ab eo cũ estimarẽt tumultũ ortũ ī ciuitate: cucurrit ad eos ionathas filius abiathar indicans eis q̃ facta fuerãt: ꝛ abijt vnusquisq; i domum suã adonias autem timens salomonem abijt in tabernaculuz ꝛ tenuit cornu altaris tymiamatis: dicens se non egressurum: nisi rex iuraret ei de vita conseruãda: et iurauit ei Salomon/ dicẽs. Uade in domum tuam.

¶De secunda vnctione Salomonis.

Sequẽtia collecta sunt ex diuersis capitulis vltimi libri.

Capitulum. ij.

Olẽs autem dauid ostẽdere populo se filium regez fecisse: congregauit in israel principes vniuersos ī sacerdotes ꝛ leuitas: ꝛ inuncto iteruz salomone ꝛ confirmato ab omnibus regno salomonis coꝝ omnib⁹ precepit Salomoni de legum custodia ꝛ iustitia: et pietate. Et precepit vt edificaret templuz domino dicens se tã ꝓparasse ei auri decem milia: talẽta. argẽti vero centum milia: ferri vero et eris supra numerum: lapidum quoq; ꝛ lignorum maximam copiam. Leuitas q̃z diuisit in tres ordines: in aaronitas: moyseitas ꝛ leuitas. Aaronitas quoq; diuisit per generationes: ꝛ inuenit de eleazar. xvj. et de ithamar. viij. Et elegit ex vna q̃q illarum vnum põtificez: precipiẽs vt singuli ministrarent a sabbato in sabbatum sadoch tamẽ ꝛ abiathar ꝓcessent vniuersis. Et proicerunt sortem coram rege de hebdomadibus ordinandis. De leuitis vero instituit curatores fabrice templi. xxiij. alij habẽt. xxij. milia. hi dicti sunt nathinnei. Judices autẽ populi et scribas sex. ia nitores aũt do-

A 1. para. 21.

Additio.

Qui erat de genere heli obtinebat primatum.

Additio.

Currũ dicit cyburesi: id est coopertoꝝ. Ciburesi. iij. columnis erectũ: sub quo arca et cherubin essent vt fit in multis locis supra coꝝ porta sanctoꝝ.

mus dei septem: alij habent quatuoꝝ milia: ꝛ totidem q̃ hymnos dicerent. Post hec diuisit exercitus in cohortes. xij. Habebat autẽ cohors. xxiij. milia: quam ꝓcepit salomonem obseruare per treces dies. Moyseitas vero aliquãtum honorauit. Fecit enim eos custodes thesaurorum dei: ꝛ vasoꝝ que reges deo dicare contingeret ꝛ collecte ecclesie omnem dispositionem suam indicauit: deposcẽs filios suos vt nõ graniter ferrent minimum: id est salomonem inter eos sublimatum: qz deus sic mandauerat sicut et ipse Dauid minimus inter fratres inũctus fuerat. Descriptionem vero omnem ꝛ cõstitutionem edificij templi omnibus suadentibus salomoni. Sz et tunc oblationis primitias faciens tria milia talentoꝝ auri obtulit ad aditum: ꝛ currum dei faciendũ in quo ꝛ cherubin cẽt sub quo constituerũt arcã. Principes vero ꝛ sacerdotes ꝛ leuite ꝛ seniores populi obtulerunt auri talẽta quinq; milia ꝛ stateres decẽ milia: argẽti ꝏ x. milia: ꝛ lapides ꝑciosos plures q̃ cũ custodiã habuit ꝓpositus moysi iabes vel iab⁹ vt dicũt alij.

¶De morte Dauid. Ca.iij.

A 3. re. 2.

Propinquauerũt autẽ dies Dauid vt moreretur ꝛ iteranit Salomoni mãdata de cultu dei ꝛ lege seruãda ꝛ pietate ꝛ iustitia circa suos: memorans promissionem dei sibi factam de semine suo ingiter regnaturo si custodierint. filij testamẽtũ eius: et testimonia q̃ doceret eos. Tria vero supaddidit de Joab: ꝛ filijs berzellai: ꝛ de semei dicens. Nosti q̃ Joab fecerit per innocentiam

 ꝓbris

duobus principibus abner ⁊ amasa: quorū sanguine effudit belli in pace. i. sanguinem qui non debet fundi nisi in bello fudit tēpore pacis: ⁊ eorū cū quib⁹ habebat pacem: ⁊ posuit cruorem prelij in balteo suo: ⁊ i calciamēto suo. i. cruor non est respersus sup arma ipsius qz cū eis nō dimicauit: sed sup vestes ei⁹ qñ pacifice eis loquebat. Et est sensus. Non vi sed dolo occidit eos. Uel aliter. Uiri bellatores insignia operum suorum in armis suis describebāt ad ostētatione glorie. Sed cū Joab hec tāq̄ facinora ostentare publice non auderet: saltē in balteo ⁊ in calciamēto descripsit. Et addidit Dauid. Facies ei iuxta sapiētiā tuam ne descēdat pacifice ad inferos. Sed ⁊ filijs berzellai reddes gratiā et erūt cōmēsales tui. Semei quoq̄ teminenum qui maledixit mihi nō patieris esse innoxiū. Et mortuus est dauid: ⁊ sepultus est in ciuitate dauid cum requiesset. xl. ānis.

Additio.

Circa tumulū eius fecit Salomon. viij. locu los thesaurorū ḡrūnūpost mille trecētos annos aperuit hyrcanus pōtifex: et aliū herodes sicut infra dicemus. Alij vero nondū manifestati sunt mechanice artis modo reconditi.

Incidens est.

¶ Incidentia.

¶ In diebus dauid cartago condita est vt quidam volunt a calcedone tyrio. Uel (vt alij dicūt) a filia eius didone. Quintus latinoꝝ rex filiuus latinus. Prophetauerūt aūt sub eo nathāgad ⁊ asaph.

¶ De morte Adonie ⁊ Joab ⁊ Semei. Cap. iiij.

L 3.re. 2.

Edit autez Salomō super thronum Dauid patris sui ⁊ procedēte tempore adonias supplicauit bethsabee vt ipetraret a rege sibi dari abisag sunamitē in vxorem. Que cū ingressa esset ad regem: positus est ei thronus ad dexteram regis: ⁊ ait. Parua tibi petitionē deprecor a te: ne confundas faciē meā. Detur abisag sunamitis adonie fratri tuo vxori. Et indignatus rex ait. Quare postulas hoc a me mater? Postula ei et regnū. Ipse em̄ frater meus est maior me: ⁊ habet secū potentes abiathar ⁊ Joab: ⁊ Abisag ēquasi regina ⁊ potēs. Cōtra animā suā locut⁹ est adonias ⁊ in opprobriū patris. Uiuit dñs: qz hodie occidet adonias. Et interfecit eū per manū bananie filij ioiade. Abiathar qz sacerdoti dixit rex. Uade in agrū tuū nec amplius ad faciē meā ingrediaris: vir mortis es: sz hoc te liberat: quia sepe cū patre meo laborasti: ⁊ portasti arcā coram eo. Abiecto igit abiathar trāslatū ē sacerdotiū ad sadoch ⁊ de domo ithamar ad domū eleazari sicut samuel predixerat heli. Fuerūt aūt postphinees filij eleazar p̄ nati sacerdotio. v. Joseph qui genuit Joathan: q̄ marcoth: qui asophi: q̄ achitob. Achitob autem genuit sadoch. Porro Joab fugit in tabernaculū dñi: ⁊ apprehēdit cornu altaris. Et misit rex bananiaz vt aduocaret eū. Et ait Joab. Nō egrediar: sed moriar hic. Dō cū renuntiasset bananias regi: dixit ei rex. Fac ei sicut locutus est. Et interfecit eū bananias ad cornu altaris: ⁊ sepult⁹ est in domo sua in deserto. Et cōstituit rex bananiam p eo sup exercitū. Uocauit q̄z rex semei ⁊ ait. Habita in hierusalem. non egredieris inde. Quacūq̄ die trāsieris torrētē cedrō: scito te interficiēdū. Qui respōdit Bon⁹ est sermo regis: sic faciam. Et habitauit in hierusalē tribus annis. Factū est aūt post hoc vt fugerēt serui semei ad achis regē geth: et dixerūt semei i geth: ⁊ reduxit eos. Quod cū nuntiatū esset salomoni dixit ad eū. Cur spreuisti iusurandū regis ⁊ mādatū ei⁹ trāsgressꝰ es. Reddat dñs malicię quā fecisti pri meo i caput tuū: ⁊ interfecit eū rex p manū bananie. ¶ Et confirmatū est regnum in manu salomonis.

A 3.Re.3.

¶ De somnio salomonis. Cap. v.

A 3.Re.3

Otro salomō duxit in vxorē filiam pharaōis regis egypti de qua vt aiunt hebrei genuit filiū quali cōtra natura: cū ipe ad huc agere vndecimū annū: ⁊ induxit eam in ciuitatem dauid. Nondū enim sibi fecerat domum. Porro tria ppōsuerat se facturus domū dño: ⁊ domū sibi: et ambire hierlm muro triplici. Ut in primo ambitu esset tēplum ⁊ mansiones hebdomadariorꝝ. dom⁹ quoq̄ regia cū masionib⁹ domesticorū. In secūdo habitarent potētes viri et prophete. Unde infra legit de prophetissa q̄ habitaret i secūdo. In tertio opifices. Post hec ascendit salomō in gabaō vt immolaret ibi in excelso. Et cū dicit gabaō non est ppriū nomen loci: sed appellatiuū: ⁊ interpretat collis excelsus. Josephꝰ enim dicit eū ascēdisse in ebrō: ⁊ obtulit mille hostias in holocaustuz sup altare quod fecerat moyses: ⁊ apparuit ei dominus p somnium in nocte dicens. Postula qō vis vt dem tibi. Qui respondit. Dñe deus ego sum puer paruulus ⁊ ignorās ingressum ⁊ exitū meū. Da ergo cor docile seruo tuo: vt possim iudicare populū tuū: et discernere iter bonū ⁊ malū. Et placuit sermo coram dño: ⁊ ait ad eū. Quia nō postulasti iuxta verbum hominū dies multos: ⁊ diuitias ⁊ animā inimicorum tuorū: feci tibi sm̄ sermones tuos: ⁊ dedi tibi cor sapiēs in tantū: vt null⁹ ante te similis tui fuerit. Sed et hec q̄ non postulasti dedi tibi si tamen ambulaueris in vijs meis sicut pr̄ tuus. Et euigilās salomō intellexit qō esset somniū. i. reuelatio facta per somniū. Et reuersus in hierusalez corā arca dñi gras agens obtulit holocausta ⁊ pacifica.

¶ De iudicio salomonis facto propter cōtentionē meretricum. c. vj.

Tunc due mulieres meretrices venerunt ad regē quarum vna ait. Ego et mulier hec ⁊ le habitabam⁹ in domo vna. Cūq̄ peperissem tertia die/ post peperit ⁊ hec. Mortuus est autem filius eius: quem noctis silentio posuit in sinu meo: et filium meum viuentem collocauit in sinu suo. Mane facto diligentius: intuēs deprehēdi illū nō esse meum q̄ mortu⁹ fuerat. Respōdit altera. Nō est ita. sz filius tuus mortuus est: meus autē vivit. Cumq̄ mens omniū in hui⁹ rei discrimine hesitaret: rex solvit causam inopinate. Et allato gladio (vt ait iosephus) precepit vtriq̄ infantē dimidiū: vt viraq̄ medietatem vini ⁊ mortui acciperet. Quod audiens mater viuētis commota sunt viscera eius sup filio suo: ⁊ ait. Obsecro dñe date illi infantem vivum. sufficiet mihi si videam eum viuere. Altera dicebat. Nequeq̄ sed dimidiat. Et cognoscēs rex vocem vtriusq̄ de vero cordis fonte prolatā ait. Date huic infantē vivum. hec est mater eius. Et attendens omnis israel diuinā sapientiam in rege eē: timuerūt eū: ⁊ admirati sūt assessores eius q̄ pru⁹ sentētiā qua ab adolescēte platā deridebant. ¶ Porro bananias erat super exercitū. sadoch aūt sacerdos azarias filius nathā super custodes regis: zabud filius nathā sacerdos regis. id est cancellarius: ahy suar ppositus domus. id est procurator et aduraz super tributa.

De ffect ⁊ principib⁹ salomonis.

A 3.re.4.

¶ De prefectis salomonis ⁊ inuentione exorcismoꝝ. Capitulum. vij.

B C D 3.re.4.

Ebebat aūt salomō xij. pfectos sup oēz israel q̄ singulos mēses singuli pbebant necessaria regi ⁊ domui ei⁹. quoꝝ vnus relicōs pficiebat. sez achimaas habēs besemath filiā salomōis iuxorē: iz vn⁹ de reliqs aliquā haberet

p iij filiam

Esb⁹ sa filiam salomonis. Erat aūt cibus salomonis per dies singulos. xxx. chori similē. & septuagita chori farine decē bones pingues: & xx. bones pascuales. & c. arietes exceptā venatione cernoz & capraz. & bubalos oz & aliū altilū. Sz & pisces quotidie ab elientenis portabantur.

Ēt erat summa pax i terra: & habebat salomō equoz currilū. xl. milia: & xij. milia equitū quoz medietas rexi in hierūm obsequebat: reliqui vero p vicos regios dispersi manebāt. Prefectꝰ vero ille q̄ ministrabat expensas mense eḡs ozdeū & paleā ministrabat: deuehēs ois ad locum vbi rex morabat. Et precellebat rex sapientia oēs oriētales: & egyptios & hebreos etiam quatuoz filios moal nominatissimos: emā & ethan: & calcal & dorca. Ēt scripsit libū de cāticis & modulationibꝰ: i numero versuū. v. milia. Parabolaz quoz scripsit tria milia. Et disputauit de natura arboz & herbaz a cedro vsq̄ ad hysopū. De natura quoq̄ oim animātiū philosophatꝰ est p vnū quodq̄ genꝰ parabolā dicēs. Excogitauit etiā admirationes q̄bꝰ egritudines solēt mitigari. Alias quoq̄ q̄bus demones eijcerent: et alias quibꝰ obstricti nō redirent. Excogitauit etiā characteres q̄ iscribebant gēnis q̄ posite in naribus arrepticij cū radice salomoni monstrata statim eū a demonibꝰ liberabat. Hec sciētia plurimū valuit in gēte hebreoz: et maxime necessaria erat. Ante aduētū eiꝰ xpi sepiꝰ hoies a demonibꝰ verabātur & hoies vinos ad infernū quādoq̄ detrudebāt. Josephus quoq̄ testat se vidisse quendā eleazaz exorcistā coram vespasiano & filijs eiꝰ & tyrānis in hūc modū predictū curātē verat os a demonibꝰ

& vt pbaret eis demonez egressum p nares cū sod anhelantis vas que pone-

Additio.

Josephꝰ nec gēmam nec herbā nominat. Sed fuit gemma & crystallina: et inter annulum & gemmā ponebatur radix cuiusdaz herbe que a quibusdam portagon dicitur: ab alijs fal terreyl' falterna ab alijs sartacenica: & circa castraturā in argento pselpta erant. vij. nola dei precipua p que legitur creasse celum & terrā: sicut in libro imaginū habeē & alia tria nomina sculpta erāt in lapide ab alijs diuersa. Si modum curandi scire desideras leges librum imaginum et ibi omnia inuenies.

¶ De operarijs tēpli. Cap. viij.

Misit autē salomon ad hyram regem tyri dicēs. Uolo edificare templum domino sicut locutus est patri meo. Precipe ergo seruis tuis vt precidāt mihi cedros de libano et mercedem eoz dabo tibi quā petieris: et rescripsit ei hyrā dicens. Serui mei deponent ligna ō libano vsq̄ ad mare. et deferēt ea in ratibꝰ vsq̄ ad locū quem significaueris mihi: & tu de portu tolle ea prebebisq̄ necessaria in cibo domui mee. Itaq̄ hyrā dabat salomoni ligna cedrina et abiegna quibꝰ abundant sydonij. Salomō autē supplebat inopiam eoz in cibis prebēs hyrā singulis annis chozos tritici. xx. milia. & totidem ordei et totidem batos olei: et tantdēq̄ vini mensuram. Porro salomō elegit operarios de israel pselitos. De israelitis enim neminem seruire fecit. Et erat indictio. xxx. milium virorum: id est summa eorum quibus hec indicebātur. Uel forte indictio est determinata hominum collectio sicut cohors & legio. Et mittebat eos in libanū cuz seruis hyram: decez milia per singulos menses vicissim: vt duobꝰ mensibus reuertentes ad proprias requie-

requiescerēt. vt quarto mēse priores ad laborem denuo remearent & preerat aduraz hnic indictioni. Statuit autem salomon. lxxx. milia latomorum: id est lapidisce sorum in mōte quibus prefecit de israelitis tria milia. & ccc. qui precipiebāt operarijs.

Porro latomi & lapidicina lapides grādes & p̄ciosos. i. marmoreos scopulabāt & quadrabāt q̄ adeo grādes fuerant in fundamento vt dicit iosephꝰ q̄ multi ex eis habebāt in lōgitudine cubitos vigiti: in latitudine decē: in altitudine quinq̄. Quadratos quidē lapides dolauerūt cemētarijꝰ salomonis & cemētarij hyrā. Dolatos vero p̄parauerūt biblij poliētes & scnlpētes nō solū lapides sed & ligna. Est aūtē biblos ciuitas phenicis: de qua ezechiel. Senes biblij & prudētes eiꝰ. Et sic oia extra vbez dedolata & pfecta sunt q̄ malleꝰ & securis & oē ferramentū non fuit audita in domo domini cum edificaretur. Fuerūt autem equorum qui onera portabant septem milia. Fabulāt ur indei ad eruderandos lapides celerius habuisse salomonem sanguinem vermiculi qui tamir dicitur: quo aspsa marmora facile secabant quē inuenit hoc modo. Erat salomōi strutio habēs pullū & inclusus est pullus sub vase vitreo. Quem cū videret strutio: sed habere nequeret: de deserto tulit vermiculū: cuius sanguine linuit vitrū: & fractū est. Uidēs aūt salomon cacumen montis mox vbi edificauit templū q̄ in euāgelio pinnacula tēpli

Additio.

Latomi sunt p̄ptie qui in lapidicina erudērāt lapides & sara. Cementarij qui dolāt & pponūt Biblij vo q̄ sculpūt imagines.

Additio.

In paralipomenon legitur vsq̄ ad ioppen.

Additio.

In paralipomenō legit fuisse p̄selitos. lxx. milia q̄ hūerisone portabāt & tacet de eḡs. Iregū legit de eḡs & tacet de viris.

3. reg. 6.

Actū est autē post quadringentos & octoginta annos egressiōis israel de egypto anno quarto regni salomonis mēse secūdo qui zyus apud hebreos dicit. apud nos maius cepit salomon edificare domū dño de cādido marmore qō pariū dicit. Josephus in dicit anno quingētesimo secūdo egressiōis ō egypto describēs etiā annos etatū precedentū dicēs ab abrāa fluxisse annos mille. xx. Diluuio aūt mille quadringētos ab adā tria milia cētū & nouem habebat aūt domus in lōgitudine cubitos. lx. in latitudine vero. xx. pars q̄dē anterior q̄ sctā dicit & erat ab oriente. xl. cubitoz erat in lōgitudine. Reliqua pars ad occidentē viginti cubitoz erat & dicebat sancta sanctoz. Porro in altitudine. xxx. cubitos habebat vsq̄ ad primū tabulatū sup qō secūda māsio erigebat. xxx. cubiti vsq̄ ad scōm tabulatū. Tertia vo māsio erat. lx. cubitoz vsq̄ ad tertū tabulatū: qō erat tectū dom⁹. Et sic tota tēpli altitudo in. cxx. cubitos ascēdebat. Josephꝰ tamē mentionē nō facit nisi de duab⁹ mansionibus vnicuiq̄ ascribēs cubitos. lx. sed duos inferiores sub vna comprehēdit. Et erat portic⁹ ante faciem templi habens lōgitudinem iuxta templi mensuram. lx. cubitorum & latitudinē. x. cubitoz: surgens in altū vt dicit iosephꝰ vsq̄ ad celsitudinē tēpli: & fecit in templo fenestras obliquas. i. exterius angustas & interius obliquando diffusas: hasexcogitauit salomō. Trabes autē posuit in domo per trāsuersuz p tria loca in summitatibꝰ triū māsionū adeo longas vt forinsecꝰ capita eaz p̄minerēt ex vtraq̄ parte. Et edificauit sup capita forinsecus p̄minētia tria tabulata ad deambulādū circa templū q̄ in euāgelio pinnacula tēpli

p v dicuntur

dñr q̄ quomodo facta esse i vtroq; latere satis elucet. Quomodo
A Matt. 4. autē fuerit in frōte orientali ⁊ occidentali non memini me legisse nec sup̄ hoc me sōniare aut libet/ aut l:cet:sed q; ibi fuerāt creditur q̄ videtur velle ioseph⁹ dū ait de euersione tēpli. Latitudo vero tabulatorum differēs erat. Tabulatū esse q̄ erat subter quinq; cubitos habebat latitudinis: ⁊ mediū sex cubitos: ⁊ tertiū septē. Q̄ ad literam quidā tradūt factū vt in superioribus tabulatis manētes nō impedirent ad aspiciendū inferius p̄ obstaculū inferiorū. Hebre⁹ tamē dicit tria tabulata parē habuisse latitudinem: vt si a summo vsq; ad imū plūbata cemētarij dimitterēt coꝝ perpēderet equalitas. Verūtamē inferi⁹ tabulatum: quinq; cubitorum erat in latitudine medium vero sex: qz murus superior arctior factus quasi p cubitum retractus erat. Ultimum vero tabulatū septē cubitos habebat pro retractiōe muri superius sit⁹ factum. Fuerunt qui dicerent inferi⁹ tabulatū septē fuisse cubitorum ⁊ mediū sex: vt ascēdendo arctaret tabulata sicut ⁊ mur⁹. Et corrigūt literā pro subter ponendo sup̄. Vel etiā legūt subter: dicētes tabulatū q̄ subter erat nō loco sz numero. Sicut esī altū dicit ⁊ profundū ⁊ supremū: sic ⁊ subter dicit loco q̄ ifra positū est: subter vero numero ad q̄ ascēditur numerando. Hec autez tabulata sic erant coniuncta muro: vt ei nō hererēt: id est muro infixa nō essent. Trabes tamē de murispominebant. Porro in extremitatib⁹ cuiusq; tabulati vt deābulantes ab iniuria lapsus defenderentur: rediēcauit luriculas tāq; appodiationes q̄ in regū latera vocant in paralipomenō cācelli: q̄ quoꝝ altitudine nescim⁹: nisi de supremo q̄ habuit l altitudine quinq; cubitos

A 2. para li. 3.

C De ornatu inferioris dom⁹.

Capitulum. x.

B C 3. re.

POro murus inferioris mā sionis itrinsec⁹ vndiq; opt⁹ erat tabulis cedrinis trabibus p̄o solarij affixa erāt laq̄aria cedrina. Paruimētū p̄o dom⁹ tectū erat tabulis abiegnis: tabulata p̄o laterū ⁊ laquearia trabiū ⁊ paui̇menta tabulis aureis operiebāt cū clauis aureis: quoꝝ singulis erat. l. siclorū nihilq; erat in illa inferiori parte tēpli q̄ auro nō tegeret: ita vt vultus ingredientiū faceret auri lumine resplendere. Porro in iuncturis tabulariū fecit anaglypha. i. celaturas vel torasturas in iuncturis fabrefactis ne loc⁹ ifcture deprehēdi posset. In medio p̄o tabule erāt imagines p minētes cherubin ⁊ palme. hec q̄ dē in tabulis cedrinis celata erāt sz auro tecta vel in ipsis tabulis aureis. Oraculū aūt q̄ dicit sancta sanctoꝝ habebat. xx. cubitos lōgitudinis ⁊ xx. latitudinis: ⁊ xxx. l altitudine. In litera tñ habetur ⁊ xx. cubitos altitudinis: q̄ intelligē dū ē de pariete interposito inter sancta ⁊ oraculum. Sicut esī in tabernaculo colūne interpositę fuerunt quibus appendebat velum sic interpositus est in templo paries cedrin⁹: nō ascēdens in altum nisi p. xx. cubitos. x. cubitos q̄ superant vsq; ad laquearia intactos relinquēs: vt fumus aromatū ascēdēs de altari per aperturā superiorē libere intraret in oraculū. Erat autē totus paries tectus auro: habens anaglypha: cherubin ⁊ palmas ad motum parietū. Huic parieti appensum erat velū de quatuor coloribus cui intexta erāt cherubin tante tenuitatis: vt parietis nō prohiberent aspectū. Quod totum parietem operiens forte vsq; ad laquearia ascēdebat quod

F ma. 17 quod legitur in euangelio scissuz fuisse a summo vsq; deorsum. De interiori schemate superioꝝ mansionū nō legi nisi q̄ dū cōsummaretur edificiū po situs est lapis in angulo superiori non sine grandi olim admiratiōe. Cū esī edificātes ⁊ in fundamēto ⁊ in muro eū locare niterent nō est inuētus locus ei⁹: donec in angulo tpiori ⁊ postremus olim cōueniētissime positus est fm q̄ pdixerat dauid. Lapidē q̄ reprobauerūt edificantes hic fact⁹ ⁊c. In summitate p̄o muri. p girū affixa erāt aurea verna ad hois magnitudinez ꝓpter aues abigēdas vt de lōge aspiciētib⁹ quasi silua aurea videret. Per girū p̄o muri erat labiū ex terius a quo dependebāt grandes vue auree cū pāpinis aureis: adeo fabre factis vt sursuz aspicientib⁹ q̄si ad instar aminz mouēri sepe viderētur. Porro iuxta terram: ostiū lateris medij in pariete erat dom⁹ dextre: id est meridiane: ⁊ cochleā testudinis ascendebāt in mediū cenaculū: ⁊ a medio in tertium: hoc est p ascensum tortuosuz q̄ vulgo vitis dr q̄ factus est ad sinistrā testudinez cochlee testudinis. Ioseph⁹ tñ describit ascensum factuz p medium muri absq; dubio facilē ⁊ securuz

Additio.

Pampinus est folliculus sub quo fruct⁹ vitis a frigore vel ardore defenditur atq; aduersus omnē iniuriam munitur ideoq; alicubi iteritis est: vt ⁊ solez ad maturitatē fructus admittat ⁊ vmbraz faciat. Et dict⁹ est pāpinus eo q̄ de palmite pendeat. Est autez feminini generis ⁊ dicit hec pāpina: ⁊ facit genitiuū pluraliter harū pāpinarum.

Additio.

Sensus est in pariete meridiano qui dicit dextrum lat⁹ ad differentiam aquilonaris lateris: q̄ erat sinistrū erat ostium per q̄ ascēsus erat ad cenaculum. ⁊c.

in parte muri exteriozis fenestratum sufficiēter. Ostiolū p̄o ascensus dr fuisse iuxta terrā in āgulis anteriozibus vtriusq; muri. Fecit aūt i introitu tēpli postes de lignis olinarū quadrāgulos: ⁊ duo hostia de lignis abiegnis altrinsec⁹ ⁊ vtrūq; ostiū duplex erat: ⁊ seinuicē tenēs aperiebat. Et sculpsit in eis cherubin ⁊ palmas et celaturas valde eminentes: ⁊ operuit ola laminis aureis opere quadro ad regulam. Fores ite tātevenustatis erāt: q̄ etiā dauid pphetās de templi destructione: eas notatim expressit dicēs. Exciderūt tanuas ei⁹ in id: pm. Et vt ioseph⁹ ait. Nō erat in eis lignum maius palmo. Q̄n forte notak in regū cū dr opere quadro ad regulā. Et erat altitudo earū. xxx. cubitoꝝ fm altitudinez inferioris cenaculi. Sed q̄ dicit ioseph⁹ altitudinez earum xx. cubitoꝝ: videt falsuz esse quia tāta erat latitudo templi. ergo ab oriēte nō erat murus. Sz in regū est determinatio vbi dr. Ostiū duplex erat ⁊ se inuicē tenēs aperiebat. Erat quippe latitudo muri decē cubitoꝝ altrinsecus: ⁊ apertura in qua erāt fores sit⁹ decez ⁊ ita in muro oriētali altrinsec⁹ fuperreant q̄nq; cubiti. In aperturā vero erant quatuor fores: due extrinsecus ⁊ due intrinsecus: quaꝝ vnaquaq; habebat latitudinē q̄nq; cubitorū. Et erāt sic artificiose cōposite vt clause quasi pinnum parietē facerēt int⁹ ⁊ extra. Apte sibi i medio spissitudinis muri obuiabāt: ⁊ totam eius latitudinem tegebāt. Et sic artificiose sibi adherebāt: vt quādo claudebant exteriores: claudebant ⁊ sit⁹ interiores. Null⁹ enim in tēplo nocte remanebat q̄ clauderet, eas interi⁹. Cumq; aperiebantur exteriores: aperiebantur etiam simul interiores: ꝓpterea dictum est. Ostiū duplex erat ⁊ seinuicem tenens aperiebatur. Porro in pariete oraculi fecit duo ostiola de lignis olinarum: et

C Ps. 117.

C Ps. 73.

rum:& postes angulorū quinq; vt in quito angulo medio cardines affixi starent circa quos ostiola mouebantur:et erant in ostiolaanaglypha cherubi et palme. Quidam tamē dicūt postes angulorum quinq; subaudi cubitorū erāt.In oraculo autez erat arca & propitiatorium & cherubin que fecerat moyses indeserto.

Additio.
Nota duplicem esse opinionem de ostijs illis. Dicunt em̄ quidā in vtraq; pte introit⁹: q erat decē cubitoruz: ostiū vnū fuisse quoz vtraq; habebat sibi cōiūctū ostiuz: vt videm⁹ i fenestris quibusdā: & taz iom̄ q; innerius sibi erat q̄nq; cubitorum: ita ex vtraq; parte erāt q̄si value: quaz vtraq; decem cubitos habebat: vt eis apertis altrinsec⁹ cooperirent latitudinē: vel pot⁹ spissitudinez muri. Et quasi contiguus paries muri apparebat. Qñ vero clandebātur: replicabātur illa duo altri secus annexa. Alia opinio est vt altrinsecus in angulis ipsius muri fuerint duo ostia ita quod quilibet quatuor angulorū suum haberet ostium vnū quodq; hoc cubitū: et dum claudebantur duo exteriora arte quadā claudebanꝫ interiora. Utriq; ostiorū potest applicari litera. Planius tamen sequenti.

¶ De duobus cherubin. ca.xj.

C 3.re.6. 2.2.pa rali.3.

Fecit aūt salomon duos cherubin de lignis oliuaruz de cē cubitorū altitudinis: ftāres sup pauimētū in laterib⁹ arce & habētes pedes oblōgtos: & ad deambulandū eleuatos opertos auro purissimo: habentes alas aureas singulas: quinq; cubitorū: quaruz due extendebātur super arcam et obuiam sibi venientes inngebanꝫ super: eā tegētes sanctuariū infra se positū. Alas aūt duas extēdebant altrinsecus ad parietes: ita vt ala vnius tangeret parietem & ala alteri⁹ parietē alteram. Porro extra parietē in sancta posuit mēsam ad aquilonē: & candelabrum ad austruz. Inter que mediū erat altare aureum quod fecerat moyses in deserto. Sed p̄ter illud candelabrum posuit alia candelabra aurea eiusdē schematis: sed maioris quantitatis. v. hinc. & v. inde. Similiter cū mensa quam fecerat moyses: posuit alias decē mēsas eiusdē schematis: sz maioris quātitatis quinq; hinc & quinq; inde. Inter hec aūt posuit altare thymiamatis: & vestiuit illud cedro qō etiā dicitur altare oraculi. i. coram oraculo. Per hoc intelligiꝫ fuisse aliud altare q̄m qō edificauit moyses. Illud em̄ erat de lignis sethiz circūtectū ex omni parte auro. Illud aūt vestitū erat cedro. Proinde intelligitur hoc altare fuisse de lapidibus quos ferrū non tetigit & erat opertū per circūitū tabulis cedrinis. Sed & ille operte erant ex omni parte laminis aureis: cuius quātitatē non memini me legisse. Illud vero modicū altare q̄ fecit moyses in deserto forte repositū erat in sancta sanctoz nō ad vsus quotidianos tymiamatis sz ad aliquos vsus singulares: quādo semel in anno ingrediebaꝫ sacerdos cū sanguine. Hoc autē inde potest perpēdi: quia dicit apostolus: in sancta sanctorum fuisse aureū thuribulum: & hic erat ornatus templi in interioribus.

B Heb.9

¶ De porticu. Cap.xij.

B 3.re.6. 7.2.pa rali.3. B

In facie ꝺo tēpli erat porticꝰ qui in euāgelio dr vestibulū templi: habens colūnas ereas in lōgitudine sui dispositas: i medio quaz erāt due mirabiliores ceteris posite fores tēpli. hñtes in medio sui spaciū decē cubitoz p̄m latitudinē porte tēpli. Quarū talis erat ꝓpositio. Stil⁹ vt stipes colūne. xviij. habebat cubitos altitudinis nōplane sz vallicalatus: hñs in circuitu canales cubitorū quatuor digitoz & erat fusilis & linea duo decim cubitoz ambiebat illū. Si quis vellet rotūditatē tāgere. Ut forte in medio colūne: linea fusili ope circūducta erat. Epistilū ꝺo colūne sup qō locandū erat capitellū: latⁱ⁹ erat stipite & rotūduz ope reticulato celatū. Capitellū aūt suppositū epistilio fuit le erat & q̄nq; cubitoz altitudinis: & i summa pte erat liliatū. Latera ꝺo ipsius ex ol parte i modū retis & catenarū erāt cōterta adeo artificiose vt retia & catene magis videreñ apposita q̄m insculpta: velqz solida nō erāt p̄forata vndiq; fusa sunt: vt q̄nq; ones retis formā exprimerēt. Septena versuū retia cula erāt in capitello vno. i. septē ordines hñtes eādē celaturā: totū circuitū capitelli p gyrū occupātes: vel ab inferiori parte capitelli vsq; ad suprēmā erant iti septē ordines dispositi ascēdendo. Sup capitellū ꝺo erat q̄m funiculus sup quē positū erat reticulū tenēs ei⁹ summitatē: & descendēs aliquātuluz circa latera capitelli in circuitu. In cuius extremitate depēdebāt in duob⁹ ordinib⁹. cc. malogranata. In epistilio quoq; colūne sup qō sedebat capitellū depēdebāt malogranata. Legiꝫ em̄ q̄ capitella erāt sup sūmitatē malograntoz. Eiusdē cōpositionis erat colūna altera. De cōpositione ꝺo basiū nō legi. Ne due colūne ꝓpt⁹ nominib⁹ vocabant. Tū ꝓpter sui magnificentiā: tuz ꝓpter futuroz multā p̄figurationē. Dextera dicebaꝫ Jachim. i. firmitas. Josephus vocat eā thalamum Jachim. Sinistra dicta est booz vt boz qō sonat roburvel in robore. De reliquis colūnis vestibuli et modicis agit historia vicens. Capitella aūt q̄ erāt super capita colūnarū: quasi opere liliij fabricata erāt in porticu quātuor cubitoz: & rursus alia capitella i summitate colūnarū desuper iuxta mēsurā colūne cōtra reticula. Porro de cōpositione colūnarū tacet. Capitella ꝺo earū mino ra dicit vno cubito prioribꝰ capitellis. De schemate eorū tm̄ dicit q̄ erant liliata. & habebant reticula superposita. Qō autē sequit⁹ malogranatoz. cc. ordies erāt i circūitu capitelli scōr: ambiguū est vtrū hoc dictū sit de capitellis minoribus: an recapitulando dictū sit de capitellis prioribꝰ. Has colūnas fudit hyram tyrius plenus sapiētia ad faciendū omne opus ex ere: filius mulieris vidue de tribu neptalim patre ꝺo tyrio. Sed et ola vrtensilia tēpli ere⁹ et quicquid in eo de ere factū est: fudit hyram i cāpestri regione iordanis in terra argillosa: et inter sochot & sarchan. Nec te moueat q̄ aliqñ de ere aliqñ de auricalcho dicūtur facta: quia idē est cuius splēdoris & pulchritudo similis erat auro vt dicit ioseph⁹. In hoc vestibulū ascendebatur ab atrio sacerdotū. xij. gradibus secūduz ioseph̄. Quidā tñ dicūt. vij. secūdum visionē ezechielis: dicūt em̄ in multis cōcordare cōpositiones tēpli materialis cū cōpositiōe tēpli spiritalis qō vidit ezechiel.

D Ut sup ra.

Nota.

¶ De cubiculis & cenaculis hebdomadariorum. Capi.xiij.

C 3.re.7.

Edificauit aūt salomon i circūitu templi post vestibulum xxx. parnulas dom⁹ q̄ sui cōpulatiōe totū tēpli spaciū i trinsec⁹ ambiebāt. harū singule habebāt q̄nq; cubitos latitudinis: & tantū dē longitudinis & xv. in altitudine. Ingressusq; earū ita fecit adinuicem: vt ex alia ingrederetur ad aliam aliquo spacio interposito. Et supra eas edificate erant alie equales eis et mensuris & numero: ita vt latera templi tria per circūitum tegerentur ꝺo munculis vsq; ad primum tabulatum exterius. Reliqua ꝺo pars templi

templi superior circum edificata non erat: sed libere videri poterat. Non fuerūt hę domūcule pastophoria vł exedrę vt qui dā putāt: de q̄ bus posteaquā dicemus ſz fuerunt cubiliaꝛ cenaculā hebdomadariorꝫ ꝛ gazophylatiū vasoꝫ ꝛ vestimentoꝝ templi.

Additio.

Si ea exterior longitudo tēpli fuit tm̄. xl. cubitoꝝ et latitudo xxx. tūc ambitꝰ triū muroꝝ habuit tm̄. cxl. cubitos ad quem ambitē dū sufficerent domūcule xxviij. q̄ duces xxviij. faciunt cxl. Credenduz est aūt q̄ hāc dicta ḡtitas templi fuit inter muros intrinsecꝰ: ꝛ murꝰ habuit decē cubitos latitudinis. Ergo lōgitudo exterior fuit. lxx. cubitoꝝ hinc ꝛ inde latitudo occidentalis. xl. q̄ faciunt. clxxx. Ad quos ſplendos necessarie essent. xxxvj. domuncule li continue essent.

D ¶ De atrio sacerdotū. Cap. xliij.

3.re.6. EDificauit atriū interius tribus ordinibꝰ lapidū politoꝝ et vno ordine lignoꝝ cedri. Porro plura fuerūt atria circa tēplum vt in psalmo legit. Qui statis in do. dñi in a. do. dei nr̄i.

Ps.133. Interioꝛ tm̄ atrio mētio fit in regū: de eodē ꝛ de scō tractat Iosephus. Sed p̄ter hec duo etiā fuerunt alia duo. Igitur atriuz interius erat platea grandis ex omni parte circa tēplū diffusa: p̄ quadrū q̄ p̄te fenestrę tēpli ad orientem plurimum extendebant: quia ibi erat altare ereum: ꝛ luteres: ꝛ ibi ministrabant leuite ꝛ sacerdotes coram dño. Circa vtiq̄ vero latus templi non adeo diffusa erat. Ab occidēte ꝓ strictioꝛ: cuiꝰ pauimentū vario marmore stratū erat: et diuersis imaginibꝰ venustatū. Hoc atriū cingebat murus brevis i altitudine tm̄ triū cubitoꝝ: et erat vnius cubitus lapidū vnius coloris secūdus lapidū alteriꝰ coloris: et tertiꝰ tertiū coloris. Intꝰ aūt erat vestitus cedro: ꝛ politꝰ erat murꝰ p girū in extremitate hnius atrij vt ceteros a ministris ab ingressu atrij p̄hiberet. Ad hunc se applicabāt psallētes: ꝛ quersi ad populū sup hūc inclinati loq̄bant. In eode muro stabāt colūne eq̄s iteruallis disposite: populū extra stantē ad legē sanctimonie admonentes alie lr̄is hebreis: alie grecis: alie latinis: et ne in locū scm̄ trāsirent, p̄hibentes. Hic ambitus muri ꝓprio no ievocabāt gionia tine ꝓ cancellus. Unū solū habebat introitū ab oriēte cōtra portā tēpli: habēs apertura. xxv. cubitoꝝ sine foribꝰ vsq̄ ad hūc introitū ascendebāt viri ꝛ mulieres deferentes oblationes suas ad ministros sibi occurrētes. Nec licebat eis nisi in q̄busdā casibꝰ vlteriꝰ trāsire: ꝛ ascendebāt ad ipsum p. xliij. gradus. Hoc atriū dicebatur atriū iterius vel atrium sacerdotū: q̄s etiā illi q̄ erāt aaronite: sed ꝓpter maculā aliquā offerre nō poterāt nō intrabāt: licet de partibꝰ sacrificioꝝ alerentur.

Additio.

Forte q̄si fiebat iudicium zeloty pie: v. l q̄si nazareꝰ adimplebat tempus voti.

¶ De atrio mundiciarum. Ca. xv.

POst illud atriū ꝛ infra ipz in declui latere mōtis ꝓ ꝓsitū erat scōz atriū: q̄s dicebāt sctm̄: q̄s ioseph̄ vocat aulā vel basilicā grādez. Erat aūt diffusum p circuitū circa atriū interiꝰ: lōge tm̄ maiꝰ eo: ꝛ pauimētū variomarmore. Erat ēz circūseptū muro i altitudie. xxv. cubitoꝝ iteriꝰ: exteriꝰ ꝓ altitudie. xl. cubitoꝝ ꝓpz declivitatē collis. Et iz sic altꝰ cēt nō ascēdebat, tm̄ vsq̄ ad fabricā tēpli: nec ipsius aspectū p̄hibebat: Erat aūt murꝰ iste ad occidentez simplex ꝛ nīl hns portā. Intro q̄ vero latere ꝛ i frōte oriētali habebat portię circumiacētes instar claustri monach oꝝ: in q̄b erāt colūne singlioꝝ lapidū diuersi coloris cū capitibus argētcis. Lemere vero porticū ꝛ laquearia cedrina erāt. Latitudo ꝓ q̄ portic. xxx. cubitoꝝ. In latere meridiano erant ḡnoꝛ portę duplices valuas hn̄tes: q̄ laminis aureis ꝛ argenteis muro opere decorate erāt. Eiusdē nūeriꝰ ꝛ eiusdē schematis erāt portę in latere septētrionali. In his sedebāt ianitores vt arceret immundos ab introitu hui⁹ atrij. Porro i oriētali frōte erat porta q̄ speciosa dicebat: hns valuas de ere corinthio factas. In angulis hui⁹ frōtis erāt due portemodice: p q̄s ascēdebāt mulieres ad offerēdū. Uel forte ministri descēdebāt i occursum eaꝝ: ibi ad suscipiēdas eaꝝ oblatiōes. Per has portas q̄s diximꝰ ascēdebāt vñq̄q̄ viri mūdi i atriū scōm: vt orarēt sub dio tpe serenitatis: sub porticibꝰ tpe tēpestatis. In platea huiꝰ atrij oriētalis vēdebāt aialia ꝛ volucres ad offerēdū ꝛ mēse nūmularioꝝ stabāt ibi: q̄s euertit dñs. In porticibꝰ aūt circa portas stabāt gazophylatia diuersi ginis ad recipiēdas oblationes ingrediētiū. In porticibꝰ laterum erant pastofozia. i. loca sepata ad cōedēdū in q̄b sacrificātes de pticubus sacrificioꝝ q̄ eos cōtingebāt vescebant coram dño. Quidā th volunt q̄s ibi tm̄ a foris venientes a finib⁹ israel comedebant. ꝛ ob hoc dici pastofozia. In eisdem porticibus erāt cathedre ꝛ synedre ꝛ exedre. i. tria genera sediliū: vt ait Isidorus. In cathedris sedebant doctores i gymnasio. In synedris sedebant auditores in consistorio. Et dicebatur synedre. q. cōsessus. In exedris autem sedebāt assessores cum iudice quādo secretꝰ aliquid tractabāt. q. in locutorio. Et dicebantur exedre. q. assessus: licz exedra sepius ponat p thalamo. Hoc atrium secūdum sepe in euāgelio dicitur templum: vbi dicitur q̄ oues ꝛ animalia vendebantur in templo: ꝛ q̄ iesus docebat in tēplo: ꝛ q̄ filij israel orabant in templo ꝛc. in hunc modum.

¶ De atrio mulierum. Cap. xvj.

POro sub hoc atrio erat atriū tertiū filiꝝ in declui latere mōtis positū eiusdē cōpositiōis cū scōo ꝛ li nō tāte venustatis nec tā ꝓcisi ornatꝰ. In hoc orabāt mulieres mūde tantum. Josephus.

¶ De atrio immūdoꝝ. ca. xvij.

INfra illō atriū erat ḡrtum in q̄ orabāt viri imūdi ꝛ mulieres ꝛ gētiles cuiꝰ murꝰ exterior i radice collis positꝰ erat ꝛ ascēdebāt. cccc. cubitꝝ vsq̄ ad verticē tm̄ collis: in quo situ erat tēplū: ꝛ ita muri atrioꝝ in nullo prohibebāt aspectā tēpli: nec eoꝝ q̄ ministrabant in atrio interiori. Josephus.

¶ De altari ex mari eneo. cap. xviij.

POro i atrio iteriori erat altare ereū: factū ex lapidibꝰ ipolitis circūtectū ex ea ꝓte ere lōge maioris q̄titatis q̄ illō portatile q̄ factū fuit i deserto. xx. cubitoꝝ lōgitudinis ꝛ totidē altitudinis ꝛ erat sub eo fouea grādis: i quā p foramē i medio altaris post ū cineres defluebāt ꝛ sanguis q̄ ad crepidinē altaris fundebat in fluebāt i eā. Q̄nq̄ vero mūdabat fouea p fenestrā q̄ erat ad oriētē. Altare vero q̄ fecerat moyses ꝓ reuerētiā sui in aliqua parte vetrū reseruatū ē. Q̄s q̄dā tradūt ibi pmānsisse vsq̄ ad euersionē tēpli facta p Romanos. Imo ēt posses cū gētiles habitauerūt i hierlm fecerūt ex eo hotologiū sibi. De loco vero hui⁹ altaris: ꝛ quō immolantes ad latꝰ ei⁹ imolarēt coram dño supra satis dictū est. Porro i eodē atrio posuit salomō mare eneū fusile: q̄ nos lauatoriū dicem⁹ possumꝰ vt in eo sacerdotes ministraturi abluerent pedes ꝛ manus. Quod ioseph̄ vocat cantarum ingentem in schemate hemisphęrū factū: cuius latitudo decē cubitoꝝ erat ꝓ diametrum a labio vsq̄ ad labium

Wa.21 ꝛ Jo.2.

A 2. par. 4. 2.5. Reg. 7 D

Additio.

Id est linea diametraliter a labio ad oppositū labiū protensa. x. cubitos habebat.

Altitudo

Universidad de Deusto
Biblioteca

Altitudo vero erat quinq; cubitorum a labio.s.vsq; ad fundū spissitudo vero erat.iij.digitorū. In superiori parte adeo latū erat q̄resticula.xxx.cubitoz cingebat illud per circuitū: sed paulatim in descensu angustiꝰ fiebat adeo vt circa fundum resticula decem cubitorum ambiret illud. Supremū eiꝰ labium repansum erat ad moduz lilij. In lateribus autem eius extrinsecus duo ordines erant sculpturaz historiatarum.i. historias aliquas habētiū. Capiebat autez dnomilia batos.i.tria milia metretas. Batꝰesĩ capit metretā & dimidium. Et est batꝰ mēsura/ triuz modioz eiusdem capacitatis cuius & ephi. Sed et batus est mēsura liquidorum: ephi vero aridoz. Porro basis super quā stabat habebat.xij.boues eneos et fusiles. equiꝰ tres respiciebant ad aquilonē: tres ad occidētē: tres ad meridiē. tres ad orientē quoz anteriora tātum prominebant sub mari. posteriora vero intus latitabant.

¶ De luteribus. Capitu.xix.

E.f. 3.Re.7

Fecit quoq; salomō decē luteres eneos & fusiles: altitudinis quatuor cubitorum. Erat aūt i summitate luteris os recurvatū iteriꝰ: & adeo angustū: vt vniꝰ cubiti esset eius latitudo. Fundꝰ vero eiusdez erat latitudinis cubiti et dimidij: iuxta quantitatem basis supra quaz sedebant. Quadraginta batos capiebat luter vnus. In eis ablue bātur intestina et pedes holocaustorum: & erant omnes eiusdem fabrefacture sicut et bases quibus inclebant. Erat aūt basis in inferiori parte in lōgitudine & latitudine habēs quatuor cubitos p q̄drum in altitudine vo triū cubitoz. Et ascēdēdo paulatim angustata vsq; ad cubitū et dimidiū iuxta quā titatē fundi ipsius luteris. Eratq; cōpositā ex quatuor tabulis q̄bus quinta erat supposita quadrata & ex oi parte aliquantuluz excedēs summitates aliarū habens in medio sui eminētē cōcauitatē rotundā. in qua sedebat luter. Ipz opꝰ basis iter a sile erat: & i ūcturis/ tabulaz p q̄tuor angulos erāt sculpture eminētes ad modū colūbaz q̄s q̄dā dicunt vocari media inter colūnia q̄drata tū q̄dam legūt ibi media inter colūna q̄drata: vocā teacol ūnā mediā tabulā inf q̄tuor tabulas suppositā. Latera vo basis a media pte.s. insculptas habebāt coronulas & plectas: & i medio eaz leones et boues & cherubin: et super colla leonū et boū & subter erāt lotera ex ere pēdentia quibus ligati videbant. In summitate vero quatuor columnarum angularium erant humeri expansi in similitudie manus humane & pedis aḡlini: super quos tabula ferēs luterē ita erat coaptata: vt naturaliter iserta videreꝰ. Et hēbāt ille colūne ppias celaturas boles arbores & anes. Porro altera media pars basis q̄ erat circa terrā: habebat p gir rotas eminētes cubitū & dimidiū: & q̄ i rota fieri solēt axes & radios cātos et modiolos: oia fusilia. Et circa eas posite erāt varie celature. Et hec oia adeo fabricata erāt: vt nō celata sz ḡsi apposita p circuitū videreť: & basis ḡsi rotaz circūstātibꝰ vehi videbat. Una erat fusura & mēsura. & sculptura decē basiū & luterum

Additio.

Cubitus tripliciter dicitur. Ut ipa flexura brachij: vel mēsura ab inde vsq; ad extremitatē digitoruz. Uel ab vna manu vsq; ad aliam expansis manibꝰ. Dictus est autem cubitꝰ q̄ cibos sumēdo in ipso cubamus.

rū. De sculptura tū luterū nihil memini me legisse. Porro q̄nq; i atrio tēpli steterūt ad dexterā & q̄nq; ad sinistrā ad hūcvsū. Nathinei prolauabāt mēbra hostiaz i piscia probatica: & lota tradebāt sacerdotibꝰ q̄ ne q̄d interi eis sordis adhesisset luteribꝰ ea imergebāt: vt re sincerata supponerēt altari. Porro lauatoria h̄ i hūc modū posita erāt: vt i gredientibꝰ atriū sacerdotale: p̄mo occurrebat ad meridiē maꝛ eneū ad abluēdas manꝰ post ea p̄gredientibꝰ occurrebāt decē luteres ad intinguēda mēbra hostiaz sursumq; p̄gredientibꝰ occurrebat altare eneū sitū ad meridiē positisq; hostijs sup altare rediḃāt sacerdotes offerētes ad mare eneū & abluebat ibi pedes & manus: vt sic lotī cōsummarēt sacrificia. i. intrarēt templum cū p̄unis & tymiamate ad adolēdū illud super altare in odorem domino.

¶ De vasis altaris. Cap.xx.

3.Re.7. Utensilia vo altaris enei fecit hyrā ex ere lebetes ad suscipiēdos cineres & p̄unas alta ris: ollas q̄z & caldarias ad coquē das carnes & hamulas. i. fuscinulas ad extrahendas carnes vel disponēdas: & arpagiones. i. furcas ad cōponēdū ignē & mēbra hostiarū desup disponēda & scutras vasa. s. equalis amplitudinis i ore & fundo ad calefaciēdū. Josephꝰ addit et trulas forte ad congregandos cineres vel eruendos: vel ad verrendum pauimentum. Porro vtensilia templi aurea erant vel argentea. Utensilia vero cādelabrorū aurea erant de quibus in exodo legitur. Numerum vero vtensiliuz que fecit salomon tempore p cedēte ponit iosephus mēsas scilicet super quas iacebāt phiale et patere: & mortariola & patene ad offerendam similam & crateres in quibus simila cum oleo miscebantur: & assarones in quibus libamina mēsurabātur. Thuribula quo q̄ cum quibꝰ ferebatur tymiama

E

Exod. 37.

alia thuribula i q̄bꝰ ferebat ignis a maiore altari ad minꝰ. hec oia obtulit salomō aureā & alia silr argētea: sz i duplū. Quoz nūez fm iosephū ponere timui: ne icredibile videreť: p̄serti cū vitiū scriptoz circa nūeros plurimū inueniatur.

¶ De dedicatione tēpli. ca.xxj. Josephus.

Anno igit quarto regni salomonis scdo mēse fundata est domꝰ dñi. & in anno.xj. mēse ebul. i. octobri. cōsummata est i oi ope suo: & i vniuersis vtēsilibꝰ q̄ i A B imineti erāt necessaria. Post dedi 3.re.8. cationē ei plura fuerūt fabricata & supaddita. Et edificauit eā septē annis & septē mēsibus. Et consecauit salomō i āno.xj. maiores natu isr̄l: & principes tribuū & duces familiarū ad dedicationē tēpli: et ad offerēdā arcā in illud. Et cōuenerūt oēs mēse.vij.i.vij. lunatione q̄ intraverat octobrem. Et erat dies solēnis decimꝰ. s. dies q̄ fiebat expiatio. potest tū dici tēpluz in septembri dedicatū: qz totus fere solennis est rege accelerante: et post dedicationē fecisse aliq̄ vtensilia: que deerāt mense octauo: et sic vtrunq; verū est: qz mense octauo perfecta est domus in oi ope. & vtensilibus: & tamen mense.vij. dedicata ē. Et tulerūt sacerdotes & leuite de ciuitate dauid arcam dñi: & omnia vasa eius: et vox tubilantium vt ait iosephus a lōge remotis audiebatur. Rex vero et vniuersa multitudo gradiebanꝰ: alias gratulabantur ante arcā: et immolabāt hostias absq; estimatione et numero: & aromatum fumus a longe positis sentiebaꝰ. Et intulerūt sacerdotes arcam dñi in locum suum & in oraculum subter alas cherubin quibꝰ quasi quodā ciburneo tegebatur. Capita q̄dez vectiuz super humeros portātiū a populo retro posito videbāt̄: donec arca repositā: retracti sunt a vilibus holmin sempiternum. Arca vero tecta erat ne videreť. In arca aut̄ nihil aliud erat nisi

due tabule testamenti lapidee. Supplendum est aut & vna aurea plena manna: & virga aaron. Hec est testat aplus fuisse in ea. ¶ Factus est autem cuz essent sacerdotes de oraculo: et dicerēt. Cōfitemini domino quoniā bonus: quoniā in seculum misericordia eius ne bula ipleuit domum dñi nō mesuenda: sed temperata & fulgēs & obtūbauit facies sacerdotū: ita vt sciminicem videre nō possent nec ministrare. Et ait salomō. Dixit dñs vt habitaret in nebula. Nusqz legit dñs hoc dixisse. Sz quia in monte sina apparuit in nebula: & sciesit israel in nube & ante moysen positum in cauerna petre transiuit in nebula ideo salomō posuit dictū pro ope. Et est sensus Dixit dñs. i. ope mō strauit. Subijt autē oēs quidaz opinio phantastica: dñm localiter descēdisse in tēplum quē amotis salomō dicēs. Nouim⁹ dñe q⁹ fabricasti tibi domum ppetuam celum terrā simul & mare. Et flexo vtroq; genu in terrā cotā omni eccliā vtrāq; manū leuauit ad dñm supplicans pro peccatis: vel gratias agēs de promissiōe dñi impleta: q promiserat dauid domum sibi edificādā per manuz filij ei⁹. Orauit q̄z vt q̄cunq; iude⁹ vel gētilis ascēderet ad hāc domum supplicās p peccatis vel clamās ad dñm p aliqua tribulatione exaudiret a dño his q̄ iuste postularet. Et surgēs ab oratione stās benedixit vniuerso populo: & dedicatum est tēplū cū vtē filijs suis die illa. Et deinceps in eadē die quartum fiebat festū scz festū dedicationis. In eadē enim die erāt tria alia festa: festuz scz propitiationis afflictionis: & expiationis. Nec te moueat q̄ diximus eū flexisse genua sup terram: cum in paralipomenon dicatur q̄ fecerit

B Heb. 9

Psal. 104. B

Additio.

Offerdauid itroduxit arcā: cātauerūt aliū psalmū. Confitemini domino inuocate nomē eius.

Additio.

Legitur i paralipomenō ignis de celo descēdisse: et deuorasse oblata. ij. paralipomenō. A.

salomō basim eneam quatuor cubitis altaz quam posuit in medio basilice: & stans super eam benedixit populo. Potuit enim vtrūq; fecisse. Uel si pro eodem accipitur intelligēdum est eū flexisse genua sup terram: id est super locum in quo stabat. Et immolauit salomō hostias pacificas. xxij. milia boū: et ouium. cxx. milia. Et quia altare eneum ad suscipienda holocausta: & adipes pacificorum min⁹ erat sanctificauit rex medium atrij interioris: vt sup illud cremarētur que super altare cremari non poterant. Fecit ergo salomon festū mitatem dedicationis & omnis israel cum eo dē. xiij. diebus. Quod sic intelligendum est. Quinq; diebus continuis celebrata est dedicatio. In sexto vero die que fuit quintadecima mensis occurrit scenophegia que iter posita est septem diebus. Quas terminata iterum celebrata est dedicatio per duos dies qui intermissi fuerant: & in die octauo: ideſt post duos septenarios dimisit rex populū. Uel dedicatio continuis septem diebus facta est. & post. xvij. die ichoata est scenophegia & terminata in vicesima tertia: & octaua scenophegie post collectam dimisit populum. ¶ Et apparuit dominus secundo salomoni per somnium dicens. Exaudiui orationez tuam: sanctificaui domum hanc & erunt oculi mei cunctis diebus super eam et super te et super populum israel: si custodieritis mandata que proposui vobis. Alioquin auferāvos de terra quam dedivobis: & templum hoc proūciā a conspectu meo: & erit erumne vestre fabule narrantium.

3. Reg. 6. B

¶ De domo saltus.
Capitulum. xxij.

Factum

Factum est autem post fabricam templi: cepit salomon cōstruere edificium domorum regaliū quod. xiij. annis vix implevit. Nō enim circa ea adeo feruens erat studium populi sicut circa templum: sed nec ad eas opulentia fuerat ei preparata a patre. Fecit autem tres domos: domum libani & domum vxoris sue filie pharaonis: & domum saltus. De domo regis hoc solum dicitur in hoc libro regum. Domum suam edificauit salomō. xiij. annis: & ad perfectum vsq; perduxit: et paulo post porticum etiam solij in qua tribunal fecit. Et vocauit porticum ipsam domum in qua erat solium & tribunal. Solium autez est regis: tribunal iudicis. Et erat in eadem domuncula in qua sedebatur ad iudicandum: id est in qua cum assessoribus tractabatur de sententia. De huius domus compositione tacet liber regum: forte quia eadem erat que et in domo saltus quam plenius describit. De domo regine dicitur in regum q̄ eā tali opere fecit quali et domum regiam. Porro domus saltus duplex erat: et ex duplici materia. Pars inferior erat lapidea: et dicebatur nethota: id est pigmentaria: in qua reponebantur aromata et pigmenta ad vsus templi et domus regie vt ex beneficio terre et muri diu vigerent quasi recentia. Superior pars domus lignea erat de lignis libani facta: vnde et dicta est domus saltus: vel domus libani: vel domus saltus libani. Quidam tamen putant eam ob hoc sic vocatam: quia circunquaq; consita erat ex arboribus et viridarijs mire recreationis inxta densitatem saltus libani. In ea reponebantur arma: vt beneficio ligni rubiginem non sentirent nec solum arma ad pugnandum: sed & ad decorem & ad ostentationem regij fastus. Fecit enim rex salomon. cc. scuta aurea. & dc. sicli erant in vnoquoq; scuto. In paralipomenon additur de totidem lanceis aureis. Fecit quoq; ducentas peltas aureas: quarum quedam rotunde erant alie instar semicicli facte. His vtebantur custodes regis ante ostium domus excubantes. Etiam quādo rex egredebatur precedebant eum equitantes & ferentes huiusmodi arma: iuuenes fiani: et vsq; in equorum sessionem diffundentes cesariem comis suis adijcientes auri tincturam: vt eorum capita sole percussa radiarent. Hos sequebatur rex vectus in curru: et ad locum quendam solitus erat exire: dab hierosolymis abest duobus funiculis: & dicebatur ortus eden. id est delitiarum. Porro pars illa superior que dicebatur domus saltus habebat longitudinem cōtum cubitorum: & in latitudine. l. & in altitudine. xxx. cuius cam era tota vestiebatur tabulis cedrinis. Sustentabatur vero tribus ordinibus columnarum. Unusquisq; ordo habebat columnas. xv. e regione se respicientes: & pari modo a se distantes: & ita inter muros & tres ordines columnarum erāt quatuor deambulatoria. Prefatis autem domus fecit porticum columnarū. l. cubitorum longitudinis. & xxx. latitudinis. De compositione inferioris partis domus lapidee tacet liber regum forte quia eiusdem cōpositionis erat cuius & superior.

Obliſa pra. 3. Reg. 7.

¶ De basilica et domo regia.
Capi. xxij.

Regione stabat domus regia grādi interiacente viridario eiusdem longitudinis latitudinis & similiter inter columnas

ta. Uerūtū simplex erat ⁊ vnis mā
siōis mnrus cuius altitudo qua-
tuor habebat distinctiones quā-
rum tres diuersis variabātur co-
loribus: quarta vero superior ce-
laturis erat ornata. Erant ibi ar-
bores sculpte diuersi generis: ra
mis: foliis ⁊ pomis obūbrate: ita
vt propter miraculum subtilita-
tis agitari quodāmodo putaren-
tur. In medio totius amplitudi-
nis erat domūcula habens lati-
tudinē. xxx. cubitorū: ⁊ in ea erat
solium vtidis colūnis extēsum:
in quo rex sedens iudicia profere
bat. In posteriori fronte domus:
laquearia ⁊ parietes vestiti erāt
auro: vbi fecit rex thronū de ebo
re grandem: ⁊ vestiuit eū auro cu
ius ascēsus facilis erat p sex gra
dus ⁊ de marmore porphirio fa-
ctus. xij. leonculi stabāt super sex
gradus hinc ⁊ inde. Reclinatio
throni posterior rotunda erat se-
dens super vitulum respicientē ⁊
due manus hinc ⁊ inde tenebant
eū: ⁊ duo leones stabāt iuxta ma-
nus singulas. Nō fuit tale opus
in vniuersis regnis. Fecit ⁊ circa
domum reliqua habitacula ⁊ sedi
lia. Ubi post causas explicatas re
sidebāt: strata oia ex marmore et
tabulis cedrinis. Fecit quoq; do-
mum regine in latere descenden-
tem marmore cedro auro ⁊ argē-
to opulentissime decoratā. Fecit
⁊ vtensilia vtriusq; domus precla
ra. Necnon et vasa; quecūq; sunt
epulis opportuna omnia ex au-
ro fecit. Perfecit itaq; salomō. xx.
annis templum: ⁊ domos regias
cum omni supellectile sua hyram
rege thyri prebente sibi auxiliuz
in lignis et auro.

¶ De oppidis datis hyram.
Capitulum. xxiiij

A 3.re.9.

Unc dedit salomon hyram viginti op-
pida in terra gali-
lee: in sorte nepta-
lim maritima. Sed
non placuerunt re-
gi thyrio licet a thyro nō procul
essent posite: et appellauit eā ter
ram cambul quod lingua phenis
cum sonat displicere. ⁊ tunc ꝑmū
terra illa vocata est galilea gen-
tium: non q; ibi gentes habitarēt
sed quia sub ditione regis genti-
lis erat. Refert Josephus menan
drum phenice historiographum
scripsisse q; salomon ⁊ hyram mu
tuo sibi scripserunt enigmata ⁊ fi
guras que qui non solueret certā
daret alteri pēsionem. Cumq; ar
ctaretur hyraz in solutione cōsu
lebat thyrium iuuenem abdemū
abdemonis filium qui omnia de
facili explicabat.

¶ De operibus Salomonis.
Capitulum. xxv.

B 2.re.5. ⁊ 2.Par. 8. ⁊ rabi. B

Orro conuertit ani-
mū salomon ad mu-
ros ciuitatis con-
struendos quos mi-
ro roboze amplia-
uit. Uias quoq; re-
gias que ad hierosolymam duce
rent nigro lapide strauit. In plu-
ribus vero locis ruinas ciuitatū
reparauit. Sed et nouas ciuitates
pro opportunitate locorum
fundauit quasdā contra hyemis
intemperiem: quasdaz aduersus
cauma estiuum: quasdam contra
veris et autumni mutabilitatem.
In terminis vero terre edificauit
vrbes tabernaculorum: imo vltra
fines terre promissionis p plurī
mas vrbes occupauerat socero
suo pharaone rege egypti ei pre
bente auxilium. Qui vt ait Jose
phus vltimus regum egypti dic
tus est pharao: quod interpreta
tur regnans. Qui cum admirare
tur opera salomonis: precipue cō
mendebat domum saltus ⁊ sacri
ficia et frequētiam leuitarum cir
ca ea. Porro de filijs israel nullū
fecit salomon seruum sed erāt vi
ri bellatores et ministri eius: ex
quibus erant super omnia opera
salomonis ꝓpositi. ccccl. Chana
neos autem de monte libani vsq;
ad ciui-

ad ciuitatem amachi fecit sibi ser-
uos tributarios. Classem quoq; fe
cit rex salomō i insula quadā egy
ptiaca rubri maris: q̄ dicit Asyon
gaber. ⁊ nauigabāt cū seruis salo
monis viri nautici de tyro. q̄ tunc i
sula erat ⁊ deferebāt de ophiran
rū multū: ⁊ circuneūtes indiā ⁊ si
cilā: post elapsum triennū refere
bant salomoni aurū. cccc. ⁊. xx. ta
lentorū ⁊ argētū ⁊ dētes elephāto
rū: ⁊ simias ⁊ pauos: ⁊ gemmas: ⁊
ligna thina multa nimis q̄ erāt si
milia lignis sethiz ⁊ odorifera. de
quibus fecit rex salomō fulcra et se
dilia domus domini ⁊ domus re-
gie: ⁊ citharas ⁊ liras cantoribus
nam cynara ⁊ nabla ex electro cō
stituit. Quasi nulli⁹ precij erat ar
gentuz in diebus eius: nam ⁊ sedi
lia pro foribus domorū plurima
in hierusalem argētea erāt. Sed
et ligna cedrina quasi ficomori li
gna abundabant in ea.

¶ De regina Saba.
Capitulum. xxvj.

B 3.re.10 ⁊.2. pa lip.9. B.

Ad horum incredi
bilem opinionem
regina saba excī
tata venit tētare
eum in enigmati-
tibus. Et ingressa
est hierusalem cū
comitatu multo ⁊ diuitijs inestī-
mabilibus. Est autē saba quando
q; nomen regionis: sed hic est ciui
tas regalis ethyopie. Unius no-
minis significationes apud he-
breos distinguuntur per apices li
terarum: sin et samech. Herodo⁹
dicit: post minetum qui menphym
cōdidit fuisse reges egypti dictos
pharaones. quod sonat regnan-
tes. Quibus successit. Nichaula
regina egypti et ethyopie: quam
putat Iosephus venisse ad salomo
nem. Que ingressa ad eum locu-
ta est vniuersa que habebat in cor
de suo. Nec fuit sermo qui regem
lateret: sed docuit eam in omnib⁹
his que proposuerat. Et admirās
non habebat vltra spiritum dicēs

Dero. dotus.

famam regis minorem esse verita
te. Uerumtamē tria pre ceteris ad
mirabatur: domuz saltus: ⁊ supra
templi fabricam: ordinem quoq; ⁊
frequentiam ministrantium in tē
plo. Tertium vero ordinem et di-
stinctionem seruientiū regi in mē-
sa. Nam ⁊ pincerne simili cultu et
distincto ab alijs ornabātur: simi
liter ⁊ panum latores: ⁊ dapiferi:
vt i tanta multitudine ministrorū
nullus dubitaret quis cui⁹ rei mi-
nisterio fungeretur. Dedit autē re
gina regi munera. cxx. talēta auri
⁊ gēmas ꝓtiosas ⁊ aromata quan
ta ⁊ qualia nō fuerant visa in hie
rusalem. Dicit etiā Iosephus eam
dedisse regi ra-
dicem balsami:
vnde ꝓpagate
sunt i engaddi
vinee balsami-
te. Cui etiā salo
mon multa re-
donauit: nihilq; fuit qō postulāti
non preberet. Que regula gratis
suscipiens ad propria remeauit.
Tradunt quidam eam rescripsis-
se salomoni quod presentialiter
ei dicere timuit: se vidisse scilicet
quoddam lignum in domo sal⁹
in quo suspendendus erat quidā
pro cuius morte regnum indecorū
periret: ⁊ certis indicijs illud re-
gi indicauit. Quod timens salo-
mon in profundissimis terre visce
ribus occultauit illud. Pro cuius
virtute aqua mota sanauit egro-
tos qō tamen in libris suis negāt
se habere hebrei. Sed quō circa
tpa christi in probatica piscina su
perenataverit incertū est ⁊ credit
fuisse hoc lignuz crucis dominice.

Additio.
Quāpostea cleo
patra abstulit:
pessima regina
egypti.

Nota.

A Joā. 5.

¶ De feminis aduersus Salo-
monis ⁊ morte eius. Cap. xxvij.

A 3.re.11.

Procedēte vero tēpore ama
uit rex salomō mulieres alie
nigenas cōtra legem: ⁊ posuit ma
culam in gloria sua: ⁊ scisma in ge
nere suo. Fuerunt q; ei vxores regi
ne. q. septingēte Josephus tamen
dicit. lxx. ⁊ cōcubine. ccc. q̄ auerte-

Universidad de Deusto
Biblioteca

runt cor eius cū iam senex esset: et secutꝰ est deos alienos ne delitias suas contristaret. Et edificauit in excelsis circa hierusalē triphana idolorum. Unū Astarthe dee sidoniorum q̄ Juno dicitur. Secundū chamos idolo moabitaꝝ. Tertiū moloch idolo amonitarum cuius phanū statuit in mōte olineti e regione tēpli: qō plurimū deo displicuit. Uñ t postea dictꝰ est locꝰ ille locꝰ offensiōis. Uenit ergo ad eū ppheta missus a deo nathan vel aliꝰ dicēs. Hec dicit dñs. Qr scidisti: pactū meū scindā regnū tuū: t dabo illud serno tuo: nō tū totū sz tribū vnāpter tribū iuda dabo filio tuo. Propter dauid quā seruū meū ppter quē etiā nō faciā hec i diebꝰ tuis. Porro cū vixisset salomō i summa pace circa finēvite: suscitauit ei dñs aduersariuz adad idumeum de semine regio: qui in tēpestate illa quādo desenit ioab in idumeos puer fugit in egyptū: cui postea rex egypti dedit vxorez sororem vxoris sue: q̄ peperit ei filiū ienebath. Cūq audisset adad dauid t ioab mortuos esse: t salomonem infamatū: vel infatuatum egressus de egypto ifestabat isrl. Suscitauitq ei dñs aliū aduersariū zarō principē latronū i damasco Jeroboā quoq filius nabath efrrate de sareda seruiēs salomoni: lenauit cōtra regē manū suam hoc mō. Salomō edificauit mello muros a radice voragnis extollēs vt coequaret eos ciuitati dauid: vidēsq salomō ieroboā bone indolis t industriū: statuit eū pfectū opis: t deinde constituit eū super vectigalia vniuerse domus ioseph. Quadā die dū egrederet ieroboā de hierusalē: inuenit eum. in via achias propheta silonites opertus pallio nouo: quod scidit. in. xij. partes: et ait ad ieroboam. Tolle tibi. x. scissuras. Hec enim dicit dominus. Dabo tibi. x. tribꝰ et eris rex super israel: filio autem salomonis dabo vnam/ vt remaneat lucerna dauid coram me in hierusalem. quam elegi vt esset nomen meum ibi quo audito ieroboam intumescens suadebat populo vt recederet a salomōe. Cui ob rem salomon voluit eum interficere. Tūc ieroboā fugit in egyptum ad susac regem egypti vsq ad mortē salomonis. Reliqua vero verborum salomonis t omnia que fecit: scripta sunt in libro verborum: vel in libro dieruz salomonis. Hunc librū quidam esti māt esse parali pomenō sz quia nec i eo scripta sūt reliqua opera salomōis verius putanduz est hūc librū nō supereresse. Dormiitq salomon cū pribꝰ suis et sepultꝰ est i ciuitate dauid cū regnasset i hierlm sup oēm isral. xl. annis. Querit aūt qua rōne dicat salomon senex fuisse: cum modicū vltra. l. annos vixisse legatur. Roboam enim mortuo patre. xl. et vnꝰ anni erat quem salomon cum. xj. annoz esset genuisse perhibetur. Plemꝰ ergo super hunc locuz dicit ioseph̄ ita. Mortuus est salomō valde lōgeuus: q̄ regnauit annis. lxxx. Uixit autem. xciij. annis: sed diuina scriptura eos tantuz annos expuit: quibꝰ regnauit anteq̄ peccaret.

In punitionē idolatrie salomonis ma la p̄dicunt: et fiunt.

Additio.

Nota q̄ de pluribus libris mētio fit i sacra scriptura q̄ nō sup sunt: sicut liber bellorum dñi: de quo in numeri: similiter forte liber verborū. de quo hic t sepꝰ agit: nō supest. Quidāt̄ volūt signari paralipomenō q̄ ōt residuū: qz qō nim; i veter; testamēti libi; dictū ibi suppleť

¶ Incidentia.

¶ In diebus salomonis fuit rex fertus latinorum filius alba filiū ence filius.

¶ De roboam t diuisione regni.
Capitulum. xxviij.

Post mortem salomonis successit ei roboā: t erat mater eius naama amanites. Porro ieroboam audita morte salomonis reuersus est de egypto. t venit in sichem ad roboam cum omni multitudine israel que vocauerat cuz. Cumq vellent roboā constituere regem dixerunt ad eū. Imminue paululum de grauitate iugo q̄ impositum est nobis pr̄tuus: t seruiemus tibi. Nec est intelligēdū de iugo tributi: sz vectigaliū in expēsas q̄bꝰ preerat achimaas sub salomone. Qui respōdit. Ite et redite ad me in diez tertiū. Interim cōsulit senes sadoch scz t bananiam t ioiadā t reliquos principes salomōis. Qui dixerunt. Si hodie audieris eos. leniter eis loqueris seruiēt tibi in eternum. Posit hec consulnit adolescētes nō etate tantū sz moribus. Qui dixerunt. Imperiose loq̄rere t ppō cōminādo: t timēto in tertiū diem dixit ad eos. Digitus meꝰ minimꝰ grossior est humero patris mei. Pat; r meꝰ cecidit vos flagellis: ego cedā vos scorpionibus. q. d. ego sum potentior patre: t maiora faciam supervos. (Est aūt scorpio rubus aculeatus vel flagellū virgarū nodosum: vel scutica hūs in summitate glādes plumbeas.) Et indignatus populus ait. Que nobis pars in dauid vel que hereditas in filio isai. quasi diceret. Unecq tribus portionē suā hereditariā habet a dño que necessitas est vt ex vna eligaꝝ qui regat alias. Unecq tribꝰ regat hereditalē suā: Et recesserunt. x. tribꝰ ab eo. Ipse vero misit post eos aduram. q̄ erat sup tributa: t lapidauerunt eū. Tūc timens roboaz fuit in hierusalē. Decē vero tribꝰ cōstituerūt ieroboā: regē sup se. iudas vero et beniamin secuti sunt roboā: t fuerūt cū eis leuite ppter templū q̄ō erat in hierusalē. t tūc separata est monarchia regni hebreorū in duo regna: nec amplius ad vnitatem redūt. Et dictū est regnū decez tribū regnū israel pro multitudine sui: nomen iacob patris sui sibi reseruās. Dictum est t effraim: qz ieroboā qui de effraim primꝰ eis imperauit: quasi tūc prima impleta esset benedictio super effraim. Alterū vero regnū dictuz est regnū iuda ob dignitatez tribꝰ regie. De vtroq; regno prosequit historia quasi modo interscalari. Et incipiue nūc de hoc loquī: nūc de illo. Quod diligens lector de facili deprehendet.

¶ De ieroboam et Abdo: et vitulis. Capitulum. xxix.

Porro roboā colligit exercitū. cxxx. milia electoruz vt pugnarēt contra isrl. Et misit adeū dñs semeiā ppheta dicēt̄. Hec dicit dñs. Nō pugnabitis ctra fratres vestros. a me em̄ factū est verbum hoc. Q̄ō de scismate regnoꝝ intelligendum est. Et quieuerūt a prelio. Ieroboam aut̄ dixit in corde suo. Si ascenderit populus iste in hierusalem ter in anno quertetur cor eius ad dñm suum roboam: et interficiēt me. Tūc excogitato cōsilio fecit duos vitulos aureos (q̄s ioseph̄ vitulas vocat) t constituit vtroq; phanū: alterum in dan: t alterū in bethel. t dixit ad populuz. Ecce dij tui isrl: q̄ eduxerūt te de terra egypti. q̄si diceret. Omnis locus habet deū: nō habetis necesse vt ascēdatz ad hostiū vrbꝝ ciuitatē: vt ibi queratis deū. Feci vobis vitulos equinocos deo: vt in eis adoretis dñm. t cōstituā ex vobis sacerdotes t ministros: ne filijs leui egeatis. Cūq immineret scenophegia: constituit eis die solēne in mēse octauo. q̄ta decima die mensis. Forte trāstulit festū de mēse septimo in octauū: vel lunatio septē bris descēderat in octobrem. Tūc ascēdit cū populo i bethel ad diē festum. Dñs misit ppheta de iuda in bethel q̄ in paralipomenon nominat abdo. hic a quibusdam cre

q iij ditur

altur fuisse gad qui rege stãte super altare ad imolandũ exclamauit. Altare altare hec dicit dñs. Nascet filius domui dauid nocte iosias: qui comburet super te ossa sacerdotũ tuorũ eruta de tumulis suis. Et ait ad pplẽ. Dabo vobis signũ qđ locut⁹ sit in me dñs. Ecce altare scindet & effundet oblatio q̃ est i eo. Tũc rex extẽdit manũ suã & ꝓcipiẽs eũ apprehendi: et statim aruit manꝰ eius cũ brachio. Altare quoq; scissum est/et effusa sunt ossa q̃ erãt in eo. Et timẽs rex ait ad ꝓphetã. Ora ꝓ me vt restituat manꝰ mea mihi. Quo orante reuersa est manꝰ regis ad eũ. Cũq; dixisset ei rex. Veni vt prandeas mecũ & dabo tibi munera. Rñdit: Non possum. Sic enim ꝓcepit mihi dñs. Nõ comedes panem neq; bibes aquã: neq; reuerteris per viã qua incedis. Egressus itaq; de bethel: reuertebat in hierusalez per aliã viã. Erat aũt in bethel ꝓpheta q̃dã senex habitans in lecto. Cui cũ indicassent filii eius q̃ viderant et audierãt: dixit eis. Sternite mihi asinũ. Et ascẽdẽs abiit post virum dei: & ait ad eũ. Redi mecũ vt comedas. Qui rñdit. Nõ possum: qz phibuit me dñs. At ille. Prophetã sum sicut & tu: & dixit mihi dñs. Reduc eũ tecũ vt comedat: & ita seduxit eũ & reduxit. Cũq; sederent ad mensam factꝰ est sermo dñi ad ꝓphetã qui reduxerat eũ et ait in spũ. Quia nõ custodisti mandatũ dñi nõ inferetur cadauer tuum in sepulchrũ patrũ tuorũ. ¶ Et nota q̃ per iniustũ iniste locut⁹ est spiritus sanctus. vt ex eodẽ ore propheta pena accipet: vñ & culpã accepit.

Manus ieroboã aruit.

Bethel ꝓphetã seduxit.

Prophetas dei

¶ Cũq; rediisset vir dei post prandiũ occidit eũ leo in via: asinꝰ aũt stabat iuxta illũ & leo custodiebat cadauer: nec asinũ tãgẽs nec illũ. Qđ cũ accepissent senex ille ꝓpheta retulit cadauer eius & posuit illũ in sepulchro suo dicẽs filiis suis. Cũ mortuꝰ fuero ponite ossa mea iuxta ossa eius: vt parcatur ossibus meis ꝓ eo: qñ fiet verbũ dñi de crematione ossiũ sup altare. ¶ Ieroboã autẽ nõ est reuersus a via sua pessima. Nã senex ille ꝓpheta ꝓ sua debat ei nõ fuisse verũ ꝓphetã quẽ dñs occiderat: & derterã ipsius pro labore sacrificãdi obstupuisse & cũ recepisset ad naturã ꝓpriã rem esse. Altare vero ꝓpter onus impositorum ruptum fuisse agebat.

¶ De morte abie & ieroboã. c. xxx.

B 3.re.14

IN die illis egrotauit abia filius ieroboã: dixit rex vroti sue. Cõmuta habitũ ne cognoscaris vxor mea: & vade i siload achiã propheta etam qui mihi quõdã locutus est de regno ipse indicabit tibi qđ eventurum sit puero huic. Et ascẽdit mulier ad achiã q̃ videre nõ poterat ꝓ senectute: sz ꝓ instructꝰ a dño ait. Ingredere vxor ieroboam: quare te aliã simulas. Vade & dic ieroboã. Hec dicit dñs. Exaltaui te de medio populi: tu autem profecisti me post tergum tuum/fecisti tibi deos alienos & cõflatiles/& ego ventiam de ieroboã mingentẽ ad parietem et clausum. i. incarceratum & nouissimum in israel. i. delebo de domo eius etiam vilissima que pro sui vilitate negligenda putãtur: & dabo cadauera eorum canibus & feris. Tu autem reuertere: & in introitu tuo morietur puer qui solꝰ de domo ieroboã inferetur i sepulchro. Et redüt mulier in thersa: & mortuus est puer & sepelierũt eum. Reliqua vero verborum ieroboã scripta sunt in libro verborum dierum regum israel. Et mortuus est ieroboam cum regnasset. xx. et duobꝰ annis. Roboam regnauit in iuda qui continebat tribum iuda & beniamin. xl. & vniꝰ anni erat cum regnare cepisset & xvj. annis regnauit in hierlm. Sed & iudas populꝰ ille peccauit coram dño: & fecit sibi aras/statuas & lucos sup excelsa montiũ. Sed effeminati fuerũt i terra iuda. i. cultores cibelles enerati natura vel actu: sicut legit de hierophãtis. Offensusq; dñs suscitauit ꝓtra iudã

Additio.

A hiera qđ est sacrũ: et phanũ qđ est tẽplũ q̃si sacruz tẽplum.

susac regẽ egypti anno. v. regni roboã. Qui ingrediens hierusalẽ: pactis ꝓcedentibꝰ cũ ei resistere nõ posset federa non seruauit. Fecit enim pactum cũ eo de quorundaz muroꝝ destructione qđ transgressus est. Diripuit thesauros domus dñi & domus regie: scuta quoq; aurea diripuit q̃ fecit rex salomon ꝓ quibus fecit roboã rex scuta erea. Habuit aũt roboã vxores. xviij. cõcubinas ho. xxx. & nati sunt ei filij xxviij. filie vero xl. Reliq; roboã scripta sunt i libro ẏbox dierũ regũ iuda. Opera eius prima & nouissima scripsit semeias ꝓpheta & mortuꝰ est roboã & sepultus in ciuitate dauid et regnauit pro eo filius eius abia.

Additio.

Aiũt hebrei. lij. annis aũẽ non volasse sup hierusalẽ: & fere desperasse iudeos

Incidentia.

Incidẽa.

¶ Indieb⁹ roboã latinoꝝ septimꝰ rex fuit siluiꝰ achis sine siluiꝰ egyptius. Refert herodotus susac regẽ egypti multas gentes sibi subiugasse: & quasdã sine ꝓlio cepisse. In subsannationẽ quaꝝ i statuis earũ q̃ triũphanti ꝓferebant/ genitalia mulierũ insculpsit: ꝓsignificãs eas euiratas esse. Refert ãz ethiopes & phenices ab egyptijs didicisse circuncisionem.

¶ De abia rege iuda. Cap. xxxj.

A 3.re.15.

IN decimooctauo anno regni ieroboã regnauit abia sup iudã. Trib⁹ annis regnauit i hierlm nomen matris eius maacha filia thamar filie absalon. Et ambulauit in oibus peccatis patris sui. Et factum est ꝓlium inter ieroboã et abiã in loco q̃ vocat mons amorreoꝝ: & habuit abias ẽ spez victoriã inestimabilem. Et mortuꝰ est abia & sepelierũt eũ in ciuitate dauid: & regnauit asa filius eius ꝓ eo. In anno. xx. ieroboã. regnauit asa sup iudã & xl. & vno ãno. regnauit in hierlm. Nomen matris eius. i. aute maacha. Et nota q̃ roboã et ieroboã dicunt cõregnasse xvij. annis: & postea abia cõregnauit ieroboã tribus annis: & sic impleti sunt. xx. anni regni ieroboã. Nõ ergo in. xx. anno ieroboam cepit regnare asa (vt dictũ est) sz potius in. xxj. qđ per synedochen dictum est. Dicit enim abia regnasse tribus annis: eo q̃ regnauit duobus annis: & in pte quadam tertij et in reliqua parte eiusdem tertij anni cepit regnare filius eius asa. i. in vicesimo anno regni ieroboam. Hmõi ẑietates sepe occurrunt in sequentibus: quarũ quedã determinat ꝓ synedochen. Vel qz equaliter ꝓregnauerũt qñq; filij cũ patribus: vt post dicemus. Que vero determinari nõ possunt vitio scriptorum adscribuntur.

Nota.

¶ De asa & regibus israel nadab & baasa & hela. Capitulum. xxxij.

B 3.re.15.

IASA fecit rectũ coram dño sicut dauid pater eius & abstulit effeminatos de terra: et sordes idolorũ: & maachã matrẽ suã amouit ne esset princeps in sacris priapi: & subuertit specũ eius: & simulachrũ turpe cõbussit in torrẽte cedrõ. excelsa

Additio.

Aiũt hebrei asa cõminuisse idolũ in puluerẽ: & clã sparsisse in torrentẽ cedrõ: qđ ꝓt palã fieret ex aqua ignis ꝓcessit domino.

tñ non abstulit. Porro nadab filius ieroboã regnauit sup israẽl ãno secũdo asa regis iuda: hic patet qz ieroboaz in ꝓncipio. xxij. anni regni sui mortuꝰ est. Hic annus fuit secũdus regni asa: et regnauit

gnauit sup israel duob⁹ annis.i. vno anno:⁊ aliqua pte alteri⁹ anni vocaꝫ ann⁹ p synecdochē: sicut ꝺr euāgeliū xp̃s p̃dicasse trib⁹ annis ⁊ dimidio: vbi ps dimidij anni vocaꝫ dimidi⁹ annus. Sepe ēt fit ecōtrayt tota summa tpis noie pt̄is suevocek p synecdochē: vt ibi.

B Noe cū.cccc. esset annox genuit
Gen.5. sem:cū tñ cēt noe.ccccij. annorū. Hec duplex synecdoche plurimuz occurrit in sequentibus. Sed hec
F dicta sufficiāt. ¶ Nadab vero am
3.re.15 bulauit in vijs patris sui quibus peccare fecit israel. Qui cum obsideret iebethon vrbē philistinoruz insidiatus et basa interfecit eū:et regnauit p eo anno tertio asa regis iuda:⁊ perussit oēm domuz ieroboā iuxta v̄bum achie silonitis ⁊ regnauit in therſa.xxiij. annis: nō tamē cōpletis. Et erat bellum inter asa ⁊ baasa cunctis diebꝰ eo rū. Porro asa.x. anno regni sui p cussit sariā regem ethiopie plaga grandi: qui irruerat i terrā iuda. Et redeūti asa a victoria occurrit azarias propheta dicēs victoriā sibi a deo concessam:qꝫ legitima eius seruabat. Tunc scripsit asa in omnē proninciam vt oēs legitima diligenter seruarent. Baasa vero rex israel peccauit coram domino ambulans in vijs ieroboam et vltra.

Additio.

Nota.q̄ ifebaasa nō fuit de genere ieroboā qꝫ in regib⁹ israel non semper successit filꝰ patri sꝫ raro. Regnū vero iuda nunq̄ excessit genꝰ suum:quia semper filius succesſit patri.

B ¶ Et venit ad eum hieu pphe
ta filius anani dicens. Hec dicit dñs. Exaltaui te de puluere:tu autem ambulasti in vijs ieroboā:⁊ in multis peccare feci sti populum meū:⁊ ideo demetaz posteriora tua:⁊ faciam domum tuam sicut domū ieroboam. Pro his tamen non quieuit baasa:sed ascendit in iudam:⁊ edificauit rama.xl. stadijs a hierl̄m. Cūq̄ asa rex iuda videret se artatū:tollens aurū ⁊ argētū de domo dñi et de domo regia misit illud p seruos suos ad benadab regē syrie in damasco dicēs. Fedus fuit inter patrem meum ⁊ patrem tuū:⁊ inter me ⁊ te. Peto vt irritum facias fedus qō habes cum baasa ⁊ recedat a me. Et acquiescēs benadab misit exercituz in ciuitates israel. Qō audiens baasa intermisit edificare rama:⁊ reuersus est in therſa. Rex aūt asa misit in oēm iudaz dicens. Nemo sit excusatꝰ. Et tulerunt lapides ⁊ ligna de rama:et muniuit de eisdem rex asa gabaa ⁊ maspha. Et venit ad eum hieu pphēta:vel vt quidā volūt anani pater hieu: arguēs eum q̄ relicto dño spem posuerūt in regē syrie: ⁊ misit eū rex in nernū,ppter qō in tpe senectutis sue doluit pedes. Et mortuus est ⁊ sepultus in ciuitate dauid. Et regnauit ioſaphat filius eius p eo. Sub asa fuit octauus rex latinox. filiuus capis. Uerūtamē adhuc eo viuēte:descēdit ꝺz quosdā hieu pphēta ad baasa regē israel arguendū:⁊ occidit eū baasa. Mortuus est ergo baasa et sepultus in therſa. Occisus est autē vt dicit ioſephus a creone: comilitone suo. Et regnauit p eo in therſa filius eius hela anno.xxvj. asa regis iuda. Et regnauit super isr̄l duobꝰ annis.i.anno ⁊ pte anni. Qui cū recūberet in domo arsa p̄fecti sui:percussit eū temulentū zamri serꝰ suus dux medie partꝫ equitū. Percussit q̄z oēm domum baasa iuxta verbū hieu pphete.

¶ De zamri ⁊ amri.

Capitulum.xxvij.

C Anno vicesimo ⁊.vij. asa 3.re.16
regis iuda regnauit zāri in therſa septē diebꝰ. Porro exercitꝰ isr̄l obsidebat iebethon. Qui cū audisset zāri occidisse regē cōstituit sibi regē amri q̄ erat princeps militie in castris anno.xxvij. asa. Ascēdit ergo amri

go amri ⁊ omnis israel cum eo:et obsidebat therſa. Timēs aūt zāri fugit in domū regiā: ⁊ succēdit se cum ea. Tūc diuisus est pop̄s isr̄l. Media pars sequebaꝫ thebni et media pars amri. Et duranit hec cōtentio trib⁹ annis ⁊ pl⁹ tñ amri q.iā regnabat:⁊ prenalnit amri.⁊ interfect⁹ est thebni anno.xxj. asa regis iuda:⁊ regnauit amri super israel plene.⁊.xij. annis regnauit. A prima electione sua in therſa regnauit septē ānis ⁊ emit a somer duob⁹ talētis argēti mōtis partē in quo erat ciuitas marcon:et reparauit eā ⁊ imposuit ei nomē samareon.q.a somer ⁊ mareon que grece ꝺr samaria:⁊ in ea posuit sedez regni q̄ p̄⁹ fuerat in therſa

Additio.

Samaria est nomen ciuitatis ⁊ regionis:vt hic apparet.

Et fecit āri malū coraꝫ dño:super omnes qui fuerūt ante euz ⁊ mortuꝰ est ⁊ sepultus in samaria. Et regnauit achab filꝰ eiꝰ p eo anno.xxxviij. asa regis inda. Hic forte patet vitium scriptox. Regnauit eñ amri pater achab.xij. annis vt dictū est et cepit regnare anno. xxxj. regni asa:qui regnauit.xl.⁊ vno anno:⁊ ita asa mortuꝰ ē adhuc amri viuēte. Uerū est aūt qō dicit ioſephus q̄ iam regnāte ioſaphat filio asa cepit regnare achab. Tñ determinationemque hic fieri solet in fine regum ponemus.

¶ De achab ⁊ iezabel ⁊ helia propheta.

Capitulum.xxviij.

B Et regnauit achab super is- 3.re.16
rael.xx.⁊ ꝺnobus ānis. Tñ ioſephꝰ dicit.xx. annis duob⁹ mēsib⁹. Nec suffecit achab vt ambularet in vijs ieroboā: sed introduxit idola gētium in israel:et duxit vxorē iezabel filiā methabal regis sidoniorum:⁊ edificauit in samaria phanū ⁊ altare baal:⁊ adorauit eū. In diebus eiꝰ reedificauit achiel de bethel iericho. Cūq̄ poneret fundamēta ei⁹ e mortuus est abiram filius eius primogenitus. Cūq̄ portas muniret: mortu⁹ est segub nouissim⁹ filius eius iuxta A
imprecationem ioſue. ¶ Et misit 3.re.17
dns helia thesbitem de habitatoribꝰ galaad ad achab. Qui ait ad regē. Uiuit dñs deus israelin cuius conspectu sto: erit annis hiis ros et pluuia: nisi iuxta oris mei verba sposiopesis est. Uel ponit si p non ⁊ querebat achab animā helie. Qui fugit ex precepto dñi:⁊ latuit in torrente carith:qui est cōtra iordanē. Corui aūt deferebāt ei panē ⁊ carnes mane ⁊ vespere: et bibebat de torrente. Post dies autē aliquot siccatus est torrens. Non eñ pluerat sup terrā. Et ait dñs ad heliā. Uade in sarepta sidonioꝝ. p̄cepi enim ibi mulieri vidue vt pascat te: et erat sarepta vibs modica inter tyrū ⁊ sidonē. Sed ⁊ silua iuxta vrbē sarepta dicebatur. Cūq̄ venisset helias ad portā ciuitat̄ apparuit ei mulier vidua colligēs ligna. Cūq̄ q̄sisset ab ea pocliū aque adducit etiāvt afferret ei bucellā panis. Que rñdit se non habere nisi pugillū farine i hydria ⁊ paululū olei q̄ conspergeret eā:⁊ panē coctū ea factum comederet cū filio suo:sed post deficiēte cibo tabescerent. Ad quam helias ait. Noli timere: fac mihi primū subcinericiū panem tibiq̄ filio tuo facies postea. Hec enim dicit dñs. Hydria farine non deficiet nec lechitus olei minuetur: donec pluat sup terrā. Fuitq̄ helias apō viduā tpe aliq̄. Post hec mortuus est filꝰ mulieris. Que dixit ad heliā. Cur ingressus es ad me vir dei vt rememorarent iniq̄tates mee. i. magis appareret ex ptrario eqtatis tue:⁊ iō iter ficeret filꝰ me⁹. Helias
Et posuit helias puerꝝ sup lectuz suscitat
suū in cenaculo supioli ⁊ expādit filiuz a
se super eū tribus vicib⁹:⁊ clamauit ad dñm:⁊ reuixit puer. Quem recipiens mulier ait. Nunc cognoui q̄m vir dei es tu. Hunc puerum mortc.

tradunt

tradūt hebrei fuisse ionā pphetā.

¶ De sacerdotibus baal quos interfecit helias. Cap. xxxv.

A 3.re.18 POst tertiū annū ariditatis et famis dixit dominus ad heliam. Vade ostēde te achab vt dem pluuiā sup terrā. Erat aūt fames vehemēs in samaria: cui⁹ etiā meminit menander in gestis sidonioꝝ. Et habebat achab pcu rat⁹ dom⁹ sue abdiam: qui cum interficeret iezabel pphetas dñi: abscōdit. c. pphetas in duab⁹ spelūcis quinquagenos. ⁊ pauit eos pane ⁊ aqua: ppter qō postea spū pphetię donat⁹ est. Ad quē dixit achab. Descēdam⁹ ad cōualles: ⁊ q̄ram⁹ pabula equis ⁊ mulis: ⁊ et dimiserūt sibi regiones. Occurrit autem helias abdie in via dicēs. Vade dic dño tuo. Adest helias. At ille. Quid peccaui. Cū nuntiabo achab: adest helias spūs dñi asportabit te i locū quē ignoro: ⁊ nō inueniēs te/achab interficiet me. Seru⁹ aūt tu⁹ timet dñm ab infantia sua. Et ait helias. Vmit dñs: qz hodie apparebo achab. Et vocat⁹ achab per abdiam occurrit helie ⁊ ait. Tu ne es ille q̄ cōturbas israel. Qui rñdit. Non ego turbaui: sed ⁊ tu ⁊ domus patris tui: q̄ ni relinquētes dñm secuti estis baal. Verūtamē cōgrega ad me omnē israel in montem carmeli: ⁊ pphetas baal. cccc. quinquaginta ⁊ pphetas lucoꝝ. cccc. qui comedūt de mēsa iezabel. Et cōgregati sunt populus ⁊ pphete in mōte carmeli. Et ait helias ad populuz. Usq̄quo claudicatis in duas partes. Si dñs patrum vestrozū deus est: sequimini illum si aūt baal: sequimini eū. Nō respōdēre autē populo intulit helias. Ego sum hic solus ppheta domini: ⁊ prophete baal mille. Dētur nobis duo boues: illi eligant bouem vnū cui⁹ frusta ponant super ligna igne nō suppolito: ⁊ ego faciam sil⁹ de altero boue. Ipsi inuocabunt deos suos ⁊ ego deum meū: ⁊ qui exaudierit dādo ignez de sublimi ipse sit de⁹. Et placuit populo ppositio helie. Cūq̄ sacerdotes baal fecissent qđ dixerat: inuocabāt baal a mane vsq̄ ad meridiē: ⁊ trāsiliebāt altare qđ fecerant: et incidebant se iuxta ritum suū lanceolis: ita vt sanguine perfunderētur. De mones eīm plurimū delectant oblatione sanguinis humani et illudebat eis helias dicens. Exaltate clamorem/forte deus vester dormit. aut cum alquo alio loquit aut in diuersorio ē.

Additio.

Amare demones sanguinem humanum dicit Isidorus. lviij. ca. ideo quoties necromātia fit: cruor aq̄ misce tur vt color sanguinis facilius pronocetur.

Et dixit helias ad populū. Accedite. Et p̄sente populo curauit altare dñi/qđ destructū fuerat. i. destruxit altare eoz: ⁊ mundauit locū vt ibi faceret altare nouum coꝝ dño. Et tulit. xij. lapides iuxta numez tribuum israel: ⁊ edificauit ex eis altare in nole dñi israel. Et fecit aqueductum in circuitu altaris per duo loca. Et ligna superposuit ⁊ mēbra bouis precepitq̄ afferri aquaz forte de mari vicino ⁊ effudit super holocaustum et ligna. Et facta est terna effusio aque vsq̄ ad impletionē aqueduct⁹: ne forte putarēt aliquā magica de viscerib⁹ terre suscitasse ignē. Et clamauit helias ad dñm in auribus ppli. Dñe deus patrū nostrozū exaudi me hodie vt discat ppl⁹ iste: qz tu es dñs de⁹. Et descēdēs ignis de sublimi vorauit holocaustum ⁊ ligna ⁊ lapides pulueręt ⁊ aquā q̄ erat i aqueductu lābēs: ⁊ adorauit populus ⁊ ait. Dñs ipse est de⁹. Et mādante helia apprehenderunt oēs pphetas baal: ⁊ duxerūt ad torrentē cy son: ⁊ interfecit eos ibi helias. Et turbauit ad achab. Ascende et comede qñ descēdit pluuia. Et comedēte achab: helias ascendit verticē carmeli: ⁊ pronus in terrā capite iclinato inter genua orabat: ⁊ ait ad puez suū. Vidē nubes mare si ascēdat nubes. Erat eīm aer fernissimus. Et ait puer. Nō est quicq̄. Et misit eū septies. Septima autē vice ascendebat nubecula de mari: ex crescens vsq̄ ad hois quātitatē. Et ait helias ad achab. Descēde cito in iezrahel ne te occupet pluuia. Et ecce cōtenebrati sunt celi: ⁊ nubes ⁊ vētus ⁊ pluuia facta est grādis. Festinauit aūt achab in iezrahel: ⁊ facta est man⁹ dñi sup heliā: ⁊ currebat añ achab donec itraret yrbē. ¶ Cūq̄ accepisset ie

A 3.re.19 zabel q̄ fecerat helias prophetis suis/indignata misit nūtios ad helyam dicēs. Hec faciāt mihi dñ ⁊ hec addāt nisi cras hac hora posuero animā tuā sicut tu posuisti animam vnius ex illis.

Additio.

Sicut in salutationibus verbū propter nimiuz affectum nō ponit vt q̄ vix intelligatur ita in hmōi locutioni bus demōstratiuū puemē ponit: vt quicūq̄ etiam malum sibi accidere precetur: nisi hoc fiat.

¶ De fuga helie et vocatione. Helisei. Capitulū. xxxvj.

A 3.re.19 ET timens helias fugit i bersabee: et dimisit ibi puerum suū ionā vt tradūt: ⁊ sol⁹ intrauit i desertū viā vni⁹ diei. Et sedēs subter vnā iuniperū: orauit vt moreretur ibi dicēs se nō esse meliorez i. digniorem vita patrib⁹: vt illis peditis ipse viuere exoptaret: et ꝑcies se obdormiuit. Tūc angelus dñi tetigit euz dicens. Surge comede. Et ecce ad caput ei⁹ erat subcinericius panis ⁊ vas aque: ⁊ comedit ⁊ bibit: ⁊ rursuz obdormiuit. Et suscitauit eū angelus sc̄i do dicens. Surge comede: grādis eīm tibi restat via. Josephus tñ dicit angelū nō excitasse euz: sz aliquē. Et comedis helias ⁊ ambulauit in fortitudine cibi illius xl. dieb⁹. ⁊. xl. noctibus vsq̄ ad mōtem dei oreb: i quo apparuit dñs moysi in rubo. Et mansit ibi helias in spelūca. Et ait dñs ad eū. Quid hic agis helia. Qui rñdit. zelatus iuz aduersus israel ꝓ te. Naz altaria tua destruxerunt ꝓphetas tuos occiderūt: ⁊ relictus sum ego solus ⁊ querunt animaz meā: ⁊ aufugi. Et ait dñs ad euz. Egredere ⁊ transibit dñs coꝝ te. Tria tñ pri⁹ visibiliter transierūt: in q̄bus nō transiuit dñs. Primo ergo trāsiuit ventus fortis conterens petras: sed nō in vento dñs. Scdo trāsiuit cōmotio terre: sed nō in ea dñs. Tertio trāsijt ignis sz nō i igne dñs. Quarto transijt sibil⁹ aure tenuis ⁊ cū eo dñs. Et operuit helias vultū suū pallio: ⁊ stetit in ostio spelūce. Et dom⁹ transiens dixit ad eum. Quid hic agis helia. Et rñdit ei sicut et supra. Et dixit dñs ad eū. Reuertere per desertū ⁊ vade in damascū ⁊ in vnctionez mei inunges azahel regē super syriā: ⁊ hieu filiū nansi regē sup israel: heliseū aūt filium saphat de abela inūges pphetā ꝓ te: ⁊ istū tres interficiēt idolotras de israel: alios azahel: alios hieu alios heliseus: ⁊ relinquā mihi in israel septē milia viroꝝ: quoꝝ genua nō sūt curuata baal: nec oscula ti sunt man⁹ ei⁹. Et nota q̄ helias nō aliter vnxit azahel: nisi q̄ ꝑdixit ꝓ heliseū eū regē futurum. hieu ꝓo nec ipe nec heliseꝰ inūxerūt: sz vnus ꝓphetaꝝ missus ab heliseo: heliseū ꝓo nō vnxit nisi qđ pallium suuz posuit sup eū. Nō eīm in lege vngebant: nisi rex ⁊ sacerdos. Profectus ergo helias inuenit xij. viros arantes. in. xij. iugis

Appa ritio do mini fa cta he lie.

Nota.

oum: quoꝝ vn⁹ erat

Universidad de Deusto
Biblioteca

erat heliseus:⁊ posuit helias pallium suū sup eū:⁊ ꝓtinuo ꝓpheta uit heliseus:vt ait ioseph⁹.Et curr ens post heliam ait.Osculer oro te patrē meū⁊ mr̄em meā⁊ sequar te.Et reuersus mactauit par boū ⁊ coxit illud in lignis aratri ⁊ dedit esca ꝓtribulib⁹:⁊ surgēs secutus est heliam ⁊ ministrabat ei.

A 3.re.20 ¶De prima obsidione samarie: ⁊ reliquis. Capitulum.xxxvij.

PRoro benadab rex syrie ob fidebat samariā habens secū.xxxij.reges:⁊ misit ad achab i samariā dicēs.Si vis vt recedam a te:cras hac eadē hora mittā seruos meos.⁊ oē qđ placuerit eis tollēt de domo tua:⁊ de domibus seruoꝝ tuoꝝ:et ꝓcres ⁊ liberos. Et inȳt achab ꝓli:ū cū senioribꝫ. Qui dixerūt.Nō acqescas illi.Et rādit achab nūtiis benadab.Dicite dño meo.Oia q̄ mssisti in nūtio facere possum hāc autem rem facere nō possuȝ.s.de ꝓcib⁹ ⁊ tiberis.Et idignat⁹ benadab remisit ad eū dicens.Hec faciant mihi dij:⁊ hec addant:si sufficerit pulvis samarie pugillis omnis ꝑpli mei q̄ sequūt me.Samaria habebat interi⁹ terrā pene muris equalem:⁊ est sensus.Tāta mecum est multitudo⁊ si singuli lapidē vnū vel stipitē vel cespitē:cōportauerint tm̄ extruent aggerē q̄ equabitur muris samarie ⁊ terre int⁹ posite:⁊ ita ex quo pugnabūt vobiscū.Et rādit rex israel.Dicite ei. Nō glorietur accinctus eque vt discinct⁹.Et ē sensus.Adhuc es accinctus armis:⁊ res est i pēdulo. Noli ergo gloriari quasi iā victor sis ⁊ discinct⁹ armis depositis.q. d.nō pōt gloriari sic ꝑliator sicut victor:vel ſm aliā literā.Nō glorietur eque accinctus atq; discinct⁹ q.d.Ante victoriā nō pōt gloriari accinct⁹ multitudine:nec discinct⁹ i.est carēs multitudie:q: sepe pauci vincūt multos.Porro benadab cum regibus suis bibebat in vmbraculis:⁊ ait seruis suis.Circundate ciuitatem.Cumq; expugnarēt eā timuit achab nimis.Et ecce vnus ꝓpheta confortauit eū michēas vt quidā tradunt:⁊ ait. Hec dicit dñs.Ego tradam omnē hāc multitudinē in manu tua hodie:vt scias quia ego suȝ dñs.Et ait achab.Per quē?Qui respōdit Per pedissequos principū ꝓnciaꝝ.Et ait achab.Quis erit ordo eoꝝ?Qui respōdit.Tu.Et inuenit achab filios principū.cc.et.xxxij. ⁊ egressus est cū eis.Cūq; nūtiatum esset benadab q̄ egressi eēnt de samaria:misit in occursuȝ eoꝝ viros dicēs.Sine ad pacem siue ad plū venerint:apprehēdite eos vivos.Filij vero principū percussērūt eos:vnusquisq; virū qui cōtra se veniebat.Et fuit exercit⁹ syrio:um:⁊ egressus israel percussit equos ⁊ currus ⁊ syriā plaga magna.Tūc accessit ꝓpha ad achab dicēs.Cōfortauit te dñs:vide qđ facies ei.Sequēti anno ascendet rex syrie ꝓtra te.q.d.Necesse est tibi vt habeas dñm propitiū.Tūc dixerūt serui benadab ad eū.Dij montiū sunt dij eoruȝ:⁊ pugnauerunt cū eis in mōtibus:⁊ id.o vicerūt nos.Pugnemus ergo in cāpestribus vbi dij eorum nihil possunt:⁊ obtinebim⁹ eos.Tu ā fac verbū hoc.Amoue ab exercitu reges:qui mortes sunt.⁊ pone ꝓncipes ꝓ eis:⁊ instaura numerū pugnatorum quos ante habuisti.

¶De victoria Achab.ca.xxxviij.

Sicut post annum venit benadab cū exercitu in affec:q̄ est in cāpestribus.Porro filij israel castrametati sunt ꝓtra eos:quasi duo parui greges capraꝝ.Syri aūt repleuerāt terram:⁊ dixit vn⁹ vir dei ad achab. Qui dixerūt syri deus montiū dñs est:⁊ nō vallium. Tradā eos i manu tua.Et direxerūt acies ex aduerso septē diebus.Septima autē die percussi sunt de syris centū milia peditum:⁊ reliqui fugerunt in affec

E.f.b. 3.re.20

tinctus ſiripos blaſphemiam.

tm affec:⁊ cecidit murus super eos q̄ remāserāt.Benadab āt fugiēs in ciuitatem latuit in cubiculo qđ erat intra cubiculū.Serui aūt eius timētes ne supueniret achab ⁊ nemini ꝑceret:⁊ sciētes regem israel clementes:accinxerūt lubos suos sacis:⁊ ponētes funiculos in capitib⁹ venerūt in occursum achab dicētes.Seruus tuus benadab dicit. Benadab humiliando se ꝑuenit pacem cum israel.

Vuult(oro te)ania mea.q.diceret. Quāctiȝ multā imposueris:suscipiā eā⁊ aia mea.Qui rādit.Si adhuc viuit:frater meus est.i.faciā cū eo fedus.Qui rapientes ꝓbū exore eius.q.d omine festinātes adnexerūt benadab ad eū.Et leuauit eū achab secū in curru suo⁊ dixit ad eū benadab. Ciuitates q̄s tulit ꝑ me⁹ a ꝑre tuo:reddā tibi. Fac tibi plateas in damasco.i. forū rex venaliū:sicut fecit ꝑ me⁹ i samaria.Cumq; fedcrati essent redierūt ad ꝓpria.Tūc michēas dixit ad sociū suū i spū.Percute me. At ille noluit.Cui ait.Qr nō audisti vocē dñi.cū recedes a me percutiet te leo.Qđ factū est.Inuenieūscq; alter vir dixit ad eū.Percute me in capite.Qui vulneraūit eū.Tūc ꝓpha mutato vultu aspsione puluis ⁊ sanguinis clamauit ad regē in via.Cū essem⁹ in ꝓlio adduxit vir vnus captiuū suū ad me dicēs.Custodi istū q̄ si lapsus fuerit erit aia tua ꝓ aia ei⁹.i. eris seru⁹ mihi ꝓ eo: aut talentum argenti mihi appendes.Cū aūt ꝑterē me huc atq; illuc:subito nō cōparuit. Et ait rex.Iudiciū tuū est qđ ipse decreuisti:alterutrū necesse est facies ei.Tūc lota facie agnit⁹ est ꝓpheta a rege ⁊ ait. Hec dr̄ dñs:qr dimisisti virū blaſphemū dignum morte:erit aia tua ꝓ aia ei⁹.i. ipe te ifficiet:qđ⁊ factū est.Et rex pr̄hc iussit eū clausuȝ custodiri:⁊ vēit i samariā.

¶De vinea Naboth.Cap.xxxix.

A 3.re.21 PRoro Naboth iezrahelites hēbat vineā iuxta palatiuȝ regis.Et dixit ad eū rex da mihi vineā tuā:vt faciā i ea hortū olerū;

daboq; tibi ꝓ ea vineā meliorē vel pecūiā.Qui rādit. Propicius sit mihi dñs ne dē hr̄ditatē ꝑuū meoꝝ tibi.q̄si diceret.Nō possuȝ.hr̄ditas relicta est mihi a ꝑribus:vt relinquā eā posteris.Et ꝓtristat⁹ rex ꝓ iecit se i lectū:⁊ nolebat comedere ⁊ cōfortauit eū iesabel dicēs. Cur sic estis ego dabo tibi vineam naboth.Et scripsit secreto ira ex nomine achab:⁊ annio ei⁹ signato⁹ ad iudices iezrahel misit:vt quētū facerēt ⁊ ieiunarēt:tāq; dei iudiciū facturi ⁊ sūmitterēt testes aduersuȝ naboth q̄ dicerēt.Bn dixit naboth deū ⁊ regē.i.maledixit ſm hebreū idioma.⁊ iudicātes reū maiestatis lapidarēt.Et fctm̄ ē ita.⁊ lapidat⁹ est naboth extra ciuitatē iezrahel. Cuȝ q̄ accepisset achab de morte naboth:descēdebat i vineā vt ꝓsideret eā.¶ Et occurrit ei helias thesbites dicēs.Hec dicit dñs.occidisti:insup⁊ ꝓsedisti.Hebreus hȝ.Occidisti⁊ ꝓsti hec hr̄ditabis. In loco hoc in quo lixerūt canes sanguinē naboth:labāt q̄ȝ sanguinē tuū.i.in eadē regiōe. Nō ctm̄ in telligēdū est in eodē loco singulr. Qui rādit.Nū inuenisti me inimicuȝ tibi.i.q̄rē inimicaris mihi. Et ait helias.Eo q̄ venūdat⁹ fis diabolo vt faceres malū coram dño ꝓ pterea ēmetet dñs posteriora tua ⁊ dabit domū tuā sicut domū ieroboā ⁊ baasa.Sz⁊ de iezabel dicit dñs:canes comedēt iezabel i agro iezrahel.Achab q̄ timēs valde scidit vestē suā⁊ opuit se cilicio⁊ dormiuit i sacco:⁊ ābulauit demisso capite.Et ait dñs ad heliā.Qr humiliat⁹ est achab coram me nō inducā malū hoc in diebus eius:sz in diebus filij sui.Forte dimissum est ei ꝓtm̄ ꝓpter ꝓtē iustitiā.¶ Transierūt igit tres anni sine bello inter syriā⁊ isr̄l:ꝓpter fed⁹ qđ iniērāt.Interim āt iosaphat rex iuda accepit ꝓrem filio suo ioram athaliā filiā achab ⁊ iezabel.ꝓ affinitatē ꝑfederati sunt rex iuda et rex israel.Tūc descēdit iosaphat ad

humiliate achab placat dñm.

A 3.Reg. 22.

regē

regē isrl vidēdū: ⁊ eo pñte dixit achab ⁊ uis suis. Nra est ramoth q̄ est i galaad: cur negligim⁹ eā tollere ⁊ manu regis syrie. Et ait ad iosaphat. Uenies ne mecū ad pliū dū in ramoth galaad? Qui rñdit. Sicut ego: ita ⁊ tu. ppls me⁹ ppls tu⁹. Sz q̄ram⁹ hodie obsecro sermonē dñi. ⁊ asciti sup baal, pphete circiter. cccc. Quib⁹ rex ait. Ibo in ramoth galaad ⁊ pugnādū: an q̄escā. Qui dixerūt. Ascēde et dñs dabit eā in manu regis. Et ait iosaphat. Nū est hic p̄pha dñi. Cui achab. Remānit vn⁹ micheas fili⁹ hiemla. sz odi eum: q⁹ nō pphetat mihi bonū. Putabat reliq̄s occisos a iezabel: tūc petēte iosaphat vocat⁹ est micheas: ⁊ hortabat eū nūti⁹ vt bona regi diceret: sicut et alij. Qui rñdit. Umit dñs: q⁹ cūq̄ dixerit mihi dñs hoc loq̄r. Porro i pseudo pphetis erat sedechias ferēs cornua ferrea: ⁊ dicēs ad achab. Hec dicit dñs. His vētilabis syriā: donec deleaseā. i. hoc signū do tibi: q⁹ vētilabis syriā. Tūc q̄sivit achab a micheā ⁊ dixit q̄ō q̄ō ⁊ierat ab alijs. Qui rñdit. Ascende ⁊ tradet eos dñs in manu regis: nō ⁊ dixit q̄ō vl cui⁹ reg; cui achab. Adiuro te vt non loquaris nisi q̄ veruz est in nole dñi. Tunc ait micheas. Uidi isrl dispsum q̄si oues sine pastore. Et ait mihi dñs. Non hñt isti dñm: reuertāt. Et intelligēs achab q̄ p̄diceret ei se mortuū dix ⁊ ad iosaphat. Uides q⁹ nō pphetat mihi bonū. Tūc addidit micheas. Uidi dñm sedētem ⁊ angelos assistētes ei bonosa dextrz, malos a sinistris. ⁊ ait. Quis decipiet achab vt ascēdat ⁊ cadat i ramoth galaad. hoc ei⁹ exigebant merita ei⁹. Et dixit vn⁹ a sinistris: Ego ero spūs mēdax in ore pphe tax ei⁹. Cui dñs. Decipies ⁊ p̄ualebis. Tūc sedechias p̄cussit micheā in maxillā ⁊ ait. Me ne dimisit spūs dñi ⁊ locutus est tibi. Cui micheas. Uisurus es q̄n absc̄deris in cubiculo: tanc̄ dephēsus in mēdacio. Et vidit sedechias regē hesitantē: ⁊ cōfortauit eū dicēs: secreto. hic si esset pphet⁹ aruisset man⁹ mea: sicut manus ieroboā. Sed ⁊ locutus est ℨ heliā q̄ predixit te moriturum vbi mortuus est naboth. Tūc rex p̄cepit icarcerari micheam vsq̄ ad reditum suum.

Prophete achab falso p̄nūtiāt victoriam.

Micheas pphet⁹ isrl: p̄dicit oppositum.

¶ De Josaphat ⁊ morte achab ⁊ ochozia. Capitulum. xl.

Ascēderunt igit cū exercitu duo reges in ramoth galaad: ⁊ iosaphat erat i stola regali. Cui achab differēs erat i hitu militari: vel ne cognosceret a syris Rex aūt syrie p̄cepat p̄ncipib⁹ belli: vt reliq̄s nō curātes solū achab sanguinē q̄reret. Et p̄terea ipeu facto pugnabāt ℨ iosaphat. Qui cū exclamasset quocās seruos itel lexerit syri nō esse achab: ⁊ cessauerunt ab eo. Un⁹ aūt dirigēs sagittā in icertū p̄cussit achab iter pulmonē ⁊ stomachū: et fluebat sanguis in sinū. i. in interiora currus ⁊ p̄cones reuocat⁹ est exercit⁹ a bello. Mortuus est autē achab et delat⁹ est in samariā: ⁊ sepult⁹ ibi iuxta domū eburneā quā edificauerat. Et dū lauarent mulierule currū ⁊ habenas in piscina samarie lixerūt canes sanguinē ei⁹: iuxta ⁊ bū helie: ⁊ regnauit ochozias fili⁹ ei⁹ p eo. Porro iosaphat fœdūti occurrit hieu fili⁹ anani arguēs eū q⁹ impio p̄buisset auxiliū. Josaphat ℨo regnauit in hierlm. Triginta q̄nq̄ ānox erat cū regnare cepisset: ⁊ xxv. ānis regnauit. Cepit autē regnare anno. iiij. achab regis isrl. ¶ Sed ⁊ hic ozik q̄ō de collatiōe: q̄s oēs post libruz regū sep̄atim discutiem⁹. ¶ Et ambulauit iosaphat i vijs asa p̄is sui. Anno siquidē tertio regni sui p̄cepit p̄ncipib⁹ ⁊ sacerdotibus regni sui: vt pagrātes p singulas ciuitates docerēt pplm legē moysi porro amonite: moabite: ⁊ arabes: irruerūt i iudā circa ēgaddi. Et otā te iosaphat i tēplo vt legit in paralippomenō cōfortauit eū iaziel filius zacharie ppheta dicēs.

Addicio.

Nota q̄ō iudea q̄nq̄ dicitur tota terra iudeox vt ibi ignoti iudea dei: et not⁹ in iudea deus. Q̄nq̄ iudea dicit tm tribus in de et beniamin: sm q⁹ dicit q⁹ roboam regnauit sup iudam ieroboaz sup israel. Q̄nm sola tribus inde iudea dicit vt ibi. Judea ⁊ hierusalē noli timere.

A pš. 75.

3. Reg. 22.

De ioſaphat rege iuda.

2. Par. 17.

O iuda et hierusalem nolite timere: cras egredimini et dñs erit vobiscū. Et egressus p̄cussit hostes et fugauit. Cūq̄ diripere t israel castra hostium tribus diebus: dixit loc̄ illū conuallē benedictionis ⁊ habuit deceps cor fetū cū dño. Sz ⁊ reliq̄as effeminatorū abstulit ⁊ tra verū tamē excelsa nō abstulit: et adhuc fluebat ēdō regi inda in tributo. Misit q̄z iosaphat classes in ophir ppter aurū q̄ fracte sunt in asiongaber. Hāc cōfractionē p̄dixerat ei eliezer ppha fili⁹ dodā futurā: q⁹ iosaphat fecerat fed⁹ cū ochozia. Et mortu⁹ est iosaphat ⁊ sepult⁹ i ciuitate dauid: ⁊ regnauit p eo iozā fili⁹ ei⁹.

Incidentia.

¶ Sub iosaphat nonus latinorū rex fuit filmius carptem⁹ dicimus filius tyberi⁹: a q̄ fluuius dictus est tyberis: q̄ prius albula dicebat vndecimus filuius agrippa.

¶ Finit historia tertij libri reguz.

¶ Sequunt tituli capitulorum in historiam Regum quarti.

De ochozia rege israel. Cap̄.j.
De raptu helie. ca.ij.
De sale helisei. Cap̄.iij.
De tribus regibus qui obsederūt regem moab. ca.iiij.
De superabundantia olei. cap̄. v.
De suscitatiōe filij sunamitȝ. c.vj.
De coloquintidis ⁊ superabundātia panum. Cap̄.vij.
De naaman. Capi.viij.
De securi ⁊ acrissia syriozum. c. ix.
De fecūda obsidiōe samarie. c.x.
De fame septem annox ⁊ peregrinatione mulieris sunamitis. c.xj.
De morte benadab. ca.xij.
De ioram rege iuda. ca.xiij.
De hieu rege israel. cap̄.xiiij.
De.lxx. filijs achab ⁊ eorum morte. ⁊ de morte hieu. ca.xv.
De athalia ⁊ ioas. ca.xvj.
De gazophylatio. ca.xvij.
De obitu helisei. cap̄.xviij.
De amasia ⁊ ioas rege isrl. ca.xix.
De ieroboam rege isrl: ⁊ amos ppheta. Capitu.xx.
De ozia. ca.xxj.
De zacharia ⁊ sellum ⁊ manahē. Capitulum. xxij.
De initio natiuitatis decem tribuum. Capitu.xxiij.
De ionathan. ca.xxiiij.
De achaz. ca.xxv.
De captiuitate ōcē tribuū. c.xxvj.
De ezechia. ca.xxvij.
De signis itrū annox que p̄dixit esaias. ca.xxviij.
De fuga sennacherib. ca.xxix.
De regressu solis. ca.xxx.
De morte ezechie. ca.xxxj.
De manasse ⁊ obitu esaie. c.xxxij.
De morte manasse. ca.xxxiij.
De amon ⁊ iosia. ca.xxxiiij.
De hiercmia. ca.xxxv.
De inuētiōe deuteronomij. c. xxxvj.
De morte iosie. ca.xxxvij.
De ioachi vel ioachas. c. xxxviij.
De nabuchodonosor ⁊ morte ioachim. Capitulum. xxxix.
De sedechia. ca.xl.
De lagunicula testea. ca.xlj.
De p̄ma obsidiōe hierlm. ca. xlij.
De secūda obsidione hierlm. c. xliij.
De fuga sedechie captaviti. xliij.
De incendio templi ⁊ vrbis ⁊ godolia. ca.xlv.
De morte sedechie. ca.xlvj.
Sedatio cōtrarietatum. ca.xlvij.

¶ De Ochozia rege israel. Capitulū primū. Historie regū quarti.

Otro ochozias fili⁹ achab regnare cepit in samaria: anno. xvij. iosaphat ⁊ duobus annis regnauit ⁊ ambulauit in vijs

21 4. re.

Universidad de Deusto
Biblioteca

patris ⁊ matris sue:⁊ prevaricatus est moab in isrl̃.i. recessit a tributo ei⁹. Ceciditq; ochozias per cancellū cenaculi:⁊ egrotauit: et misit nuncios ꝺ̃ consulerēt beelzebub deū accarō: de infirmitate sua. Josephus dicit misit ad deum accaron muscam: et misit dominus heliam in occursum nunciorum Qui ait eis. Nūquid nō est deus in israel vt eatis ad deū accarō. Quāobrē nō cōsurget ochozias: sz morietur. Cūq; redijssent nūcij ad regē et dicerēt se rediisse ꝓ hmōi ꝓhibitione q̃stuit ab eis de habitu viri q̃ apparuerat eis. Qui dixerunt ei. Vir pilosus ē:⁊ zona pellicea accinct⁹. Qui ait. helias est: misit rex quinq̃genariū cum suis quinq̃ginta armatis vt vocarēt heliā vel inuitū traherēt. Et ait q̃nq̃genari⁹ helie sedēti in vertice mōtis. hō dei rex ꝺcepit vt descēdas. Qui respōdit. Si hō dei sz descēdat ignis de celo:⁊ deuoret te ⁊ tuos⁊ ic factū ē. Misit q̃z rex aliū q̃nquagenariuz cū suis:q̃ illa locut⁹ ē:⁊ illis pas sus. Destinauit q̃z tertium q̃nq̃genariū: q̃ credit fuisse abdias: q̃ cur uans genua cozā helia ait. Obsecro vt miserearis aie mee et seruorū meoꝝ. Et ait angel⁹ ad heliā. Descēde cū eo ne timeas. Qui descēdit ad regez ⁊ ait. Quia misisti ad beelzebub quasi nō esset deus in israel: morieris. Et mortuus est ochozias et regnauit ioraz frater eius pro eo: anno secundo ioram filij ioſaphat:⁊ tunc equinoci fuerunt rex iuda ⁊ rex isrl̃ ⁊ affines.

Ignis vocat q̃nq̃genarios

Additio. Beelzebub deus acceron dicitur musca.

¶ De rapta helie. Capitulum. ij.

Factum est cum leuare vellet dominus heliam per turbinē in celum venerunt helias et heliseus in galgala. Et ait helias ad heliseū. Mane hic: quia misit me dominus in bethel. Qui respōdit. Viuit dominus⁊ viuit anima tua: quia nō derelinquā te. Sciebat et in spū eum tollēdū esse. Et occurrerunt eis filij ꝓphetarū q̃ erāt in bethel:⁊ dixerūt ad heliseuz secreto. Nosti q⁊ hodie tollet dūs tuus te. Qui respōdit. Noui. Silete. Et ait helias. Mane hic. Qui noluit. Cūq; venisset in hiericho: dixerunt heliseo filij ꝓphetarum qui erant ibi quod et predicti. Et voluit helias vt maneret ibi: sed noluit. Cumq; venirent ad iordanem ambo:⁊. l. de filijs prophetarum a longe specularentur: involuit helias pallium suū ⁊ percussit aquas que diuise sunt. et transierunt per siccum. Cumq; transissent: dixit helias ad eum. Postula quod vis: et faciam tibi anteqũ tollar a te. Qui respondit. Obsecroꝝ fiat spiritus tuus duplex in me. Qui respondit. Rem difficilez postulas: tamē si videris me quādo tollar a te erit: alioquin non erit. Spiritum duplicem habuit helias: id est ad duo. ad prophetiam:⁊ ad miracula. Et ad eadem duo fuit spiritus in heliseo. et ita non petijt discipulus esse sup magistrum. ¶ Quidam tamen distinguunt ita: fiat spiritus tuus duplex in me: id est dupliceꝝ i me. Quod ita impleturz fuisse tradūt. Nam heliseus vinens suscitauit mortuum: sed et mortuus suscitauit mortuum: quod non helias.

helisei petitio

Nota.

¶ Cumq; pergerent: ecce currus igneus et equi ignei diuiserunt vtrūq;:⁊ ascendit helias:⁊ ferebatur per turbinem in celum. Legitur q⁊ sabacha pater helie nōduz nati: vidit in somnis viros candidatos se salutantes. Quod cū nūtiasset in hierusalem: responsum est ei. Puer hic iudicabit israel in gladio ⁊ igne. Heliseus autem videbat et clamabat. Pater mi pater mi: currus israel ⁊ auriga eius id est sustentator populi et rector. et dixit ei helias pallium suum. Tunc ille scidit vestimēta sua vel pre dolore: vel abijciens vestem suā: vt deinceps vteretur veste he

lie. Et rediens ad iordanem percussit aquas pallio helie⁊ nō sunt diuise:⁊ ait. Ubi est dē⁹ helie etiā nunc percussitq; iterum et diuise runt. Et transijt. Quod videntes filij prophetarum dixerunt. Requieuit spiritus⁹ helie sup heliseuz. Et occurrētes adorauerunt eum:⁊ eo licet renitente miserunt. l. viros ad querendū heliam: si forte proiecisset eum dūs in aliquo mōtiū vel vallū. Cūq; quesissent per tres dies: eo nō inuēto redierunt.

5 4. re. 2

¶ De sale heliſei. Capitulum. iij.

Vnc dixerūt viri hierico ad heliseū. Terra hec optima est sed aqua fontis pessima terrā facit sterilē. Qui assumēs vas nouum terreū misit in illud sal:⁊ egressus ad fontē misit sal i illū. Et cum orasset ait. Hec dicit dūs. Sanaui aquas has⁊ nō erit ī eis mors vltra: neq; sterilitas. Forte morbosa erat bibentibus cum sterilitate. Et sanate sunt aque vsq; ad diem hāc. Cumq; ascēderet in bethel: illi: debant ei. rij. pueri decentes. Ascende calue. Et maledixit eis in nomine domini: id est ꝓ nomē domini vel inuocato nomine domini. Egressiq; sunt duo vrsi de saltu ⁊ deuorauerunt eos. Cūq; trāsisset ꝓ mōtē carmeli: redijt in samariā ⁊ habitabat in ea.

¶ De tribus regibus qui obsederunt regem moab. Capi. iij.

3 4. re. 3

Oro ioram filius achab regnauit in samaria anno xviij. ioſaphat.⁊ rij. annis regnauit: tulitq; idola gentium: que pater suus introduxerat: verumtamen a cultu vitulorum ieroboam non recessit. Quem cum redargueret micheas: occisus est ab eo precipitio: vt dicit epiphanius episcop⁹ salamie cypri. Et sepultus est in mozaphy solus turta sepulturam senachim. Iste fuit post micheas similiter mozaphites sextus. rij. prophetarum. Porro rex moab soluebat regi israel tributum .c. guos. c. milia: et totidem arietes cum velleribus suis: sed mortuo achab recessit a tributo. Quamobrem ioram rex israel ascendit contra eum in prelium⁊ habuit secum ioſaphat regem iuda: sed et ioſaphat duxit secum regē edom. Cumq; iuissent per desertuz idumee. vij. diebus nō erat eis aqua. Et ait Josaphat: est ne hic propheta dūi. Et respondit q̃dam. Est hic heliseus qui fundebat aquā super manus helie. Et steterunt tres reges ante heliseū. Qui dixit ad regem israel. Quid mihi et tibi est. i. tu cum sis idolatra: quare venis ad prophetam domini. Verūtamen propter ioſaphat: respiciaz te:⁊ ait. Adducite mihi psaltem. i. psallentem. Cūq; caneret psaltes: per armoniaz excitatus est spiritus eius:⁊ factus est spiritus domini super eum: et ait. facite in alueo torrentie huiꝰ ericcato fossas⁊ foueas: vt abundātiam superuenientis aque retinere possint. Dabit enī dominus vobis aquam sine vento: et pluuiā in abundātia. Insuper tradet dominus moab in manu⁹ vestras: vrbes electas penetretis: ligne fructifera succidetis: fontes obturabi tis. agros egregios operietis la pidib⁹. Factū est mane i hora sacrificij irruerunt aque per alueuz ad̃ ꝓtorrentis. Pluerat enim vehemēter tribus diebus vt ait Josephus in supremis partib⁹ idumee: Porro moabite habāt in terminis terre sue: vt prohiberēt hostes ab ingressu. Qui cū mane vidisset eos aduerso aquas turbidas sorrēt; solere repercussas suspicati sunt ifectas sanguine:⁊ dixerūt. Surgam⁹ ad predā mutuo ceū sunt hostes. Et dum irruerēt ꝑcipites percussit eos israel:⁊ fugerūt:⁊ depopulat⁹ est israel moab et fecit illa quatuor que prediximus. Et circūdederunt ciuitatez vbi erat sedes regni: que a fundibularijs ex magna parte percussa est. Et vesperās rex moab tulit secū septingētos cle

Precepta b⁹ heliseus b⁹ regi tribus

Universidad de Deusto
Biblioteca

etos: vt irrũperet p partẽ exercitus vbi erat rex edõ ⁊ anfugeret. Sed hostes repulerunt eũ in vrbem: ⁊ necessitate cõpulsus: filiuz q̃ regnaturus erat p eo: corã hostibus supra muruz obtulit holocaustum: vt deus cũ liberaret. Reges autem videntes hoc factũ ne cessitatis ex humana compassiõe recessert ab eo. Et rediit Iosaphat in hierusalẽ: ⁊ occurrẽs ei hieu p pheta/filius anani: culpabat eũ q̃ hoc idolatre solacia prebuisset.

A 4. reg. 4.

¶ De superabundãtia olei. ca. v.

HActum est autem q̃ quedaz mulier de vxoribus ppheta rum vxor. s. abdie ad heliseuz clamabat dicẽs. Uir meus mortuus est ⁊ oppressus erat ere alieno p̃ter alimoniã prophetarũ. Et ecce creditor venit vt tollat duos filios meos ad seruiẽdũ sibi. Et respondit heliseus. Quid habes in domo tua? Et illa. Non habeo nisi paruz olei quo vngar. Qui ait. Pete mutuo vasa vacua nõ pauca ⁊ clauso ostio cũ filijs tuis mitte inde in oia vasa. Ũq̃ infunderet mulier: crescebat oleũ: cũ impletis vasis stetit. i. crescere cessauit. Dõ cuz accepisset heliseus: ait ad eã. Uade vende ⁊ redde creditori tu aũt ⁊ filij tui viuite de reliquo.

¶ De suscitatiõe filij sunamitis. Capitulum. vj.

B 4. re. 4

HActum est vt transiret heliseus per sunaz ciuitatem et erat ibi mulier magna non tam corpore q̃ sapientia: q̃ intelligẽs virũ dei esse tenuit eũ vt comederet panẽ. Cũq̃ frequẽter diuerteret ad eã heliseus suasit muliervirosno: vt faceret ei cenaculũ paruũ: ⁊ poneret i eo lectulũ ⁊ mẽsaz ⁊ sellã ⁊ cãdelabrũ. Et rediẽs heliseus requieuit ibi: ⁊ ait ad giezi. Voca sunamitẽ hãc ⁊ loquere ad eã. Quid vis vt faciat dñs meus tibi. Loquek pro te regi vel principi militie. Que respondit. In medio populi mei habito: quasi diceret. Uallata sum ppinquis: ⁊ nullus inquietat me. Cũq̃ quereret heliseus q̃d vellet: dixit giezi ad eum. Filium nõ habet: ⁊ vir eius senex est. Tunc ait heliseus ad eã. Vocet in tẽpore isto ⁊ i hac eadẽ hora si te vita comes fuerit habebis in vtero filium. Hebreus sic hz. In tempore isto: cuz tẽpus vite (subaudi natum) ad hanc erit tibi: habebis ⁊c. Que respondit. Noli vir dei mẽtiri ancille tue. Concepit tamen mulier ⁊ peperit: iuxta verbũ helisei. Cũq̃ creuisset puer: egressus ẽ ad patrem ad messores ⁊ egrotauit. Cũq̃ clamasset dis: caput meũ doleo remisit eũ pater ad matrẽ suaz: ⁊ mortuus est. Et colloc anit eũ mater super lectum viri dei: ⁊ clausit ostium ⁊ vocans virum suuz ait. Curram ad virum dei ⁊ reuertar. Qui respondit. Hodie nõ sunt calende nec sabbatũ: cur ibis. Iste enim diebus prophete ⁊ doctores solebant frequentari: ⁊ audiri. Et tollens mulier vnum de pueris secum sedens in asino venit ad virũ dei in mõtẽ carmeli. Qui cũ vidisset eã ait ad giezi. Ecce sunamitis illa. Occurre ⁊ dic ei. Recte ne agit circa te ⁊ virũ tuũ ⁊ filiũ. Que rñdit. Recte. ¶ Et nota q̃ semper heliseo hospitã suã vocabat sunamitẽ. Nõ em tantã habuit familiaritatẽ cũ ea: vt proprij nomen eius sciret. Et piecit se mulier et apprehẽdit pedes helisei. Et ait heliseus giezi volẽti eã amouere. Dimitte illã. Ania ei in amaritudine est: ⁊ dñs celauit a me. Et ait mulier. Nunq̃d petiui filiũ a te. q. d. Mihi non petenti dedisti filiuz in pniciẽ meã. Nũq̃d nõ dixi tibi ne illudas me. Illusionẽ vocat dare filiũ a dño ⁊ tã cito auferri. Et ait ille ad giezi: tolle baculũ meũ ⁊ vade ⁊ ne facias mozãy. aliquẽ salutando vel respondendo salutãti: ⁊ pones baculũ meũ sup faciẽ pueri. Cumq̃ abijsset ait mulier ad heliseũ. Uiuit dñs non dimittam te. Et secutus est eam. Et reuersus est giezi in occursum eius dicens. Non surrexit puer. Et ingressus heliseus incubuit sup puerum ⁊ cõtrahens se coaptauit mẽbra sua membris eius. Et cũ oa. set calefacta est caro pueri: et osculatus est pueri: ⁊ aperuit oculos. Que cum reddidisset matri viuentem: reuersus est in galgala. Hunc locũ sepe frequentabat heliseus tũ p religione loci. tum quia ibi natus est. et in ortu eius tale ibi contigit prodigium: vt imago vna ex vitulis aureis mugiret acute. Quo audito i hierm sacerdos diuino nutu ait. Propheta natus est i isrl q̃ sculptilia eoruz destruet ⁊ fusilia.

Suscitatio pueri.

¶ De coloquintidis ⁊ superabundantia panum. Capitulũ. vij.

F 5 4. Re. 4.

POro fames erat in terra ⁊ filij pphetarũ decẽ venerãt ad heliseum. Qui dixit vni de pueris. Coque pulmentum filijs prophetarum. Qui egressus vt colligeret herbas agrestes: inuenit quasi vitem siluestrem ⁊ collegit ex ea coloquintidas nesciẽs: quid esset ⁊ cõscidit in ollã pulmẽti. He sunt agrestes cucurbite amarissime: minores his q̃ in ortis nascunt. Uel vt quidã dicũt herba est quasi vitis se diffundens in sepib⁹ fructu modico purpureo ⁊ rotũdo cũ maturus est. Cũq̃ guttassent recubẽtes de coctione hac clamauerunt. Mors in olla vir dei. i. amaritudo quasi in morte vel mortifera. Et allatã farinã misit in ollã: ⁊ dulcorata est esca. Uir autẽ dei detulit viro dei panes primitiarũ. x. xx. panes hordeaceos: ⁊ frumẽtũ nouũ in pera id est grana cõfricata. Nõ est intelligẽdũ de panibus primitiarũ q̃ offerebant in pentecoste nec de polẽta q̃ offert i pasca. sed q̃ fames erat in terra festinãter de tritico adhuc recente fecerat iste panes. quos fecit heliseus apponi populo. Quidam dicũt. c. viris quia minister dixit. quãtũ est hoc vt apponã. c. viris. Sed intelligẽdũ vt apponã ⁊ iã. c. viris nedũ populo. Uel forte duos tantũ panes primitiarũ apposuit. c. viris dicens. hec dicit dominus. Comedẽt ⁊ supererit. Et factum est ita miraculose iuxta verbum domini.

Nota

¶ De Naaman. Cap. viij.

A 4. re. 5

NAaman autẽ princeps erat militie regis syrie vir diues ⁊ assidu⁹ sz leprosus. Et latrũculi de syria captiuã duxerant puellã de israel: q̃ erat i obsequio vroris naaman. Que ait ad dominã suã. vtinã fuisset dñs meus ad pphetã samarie qui curaret eum. Tulit naaman argentũ ⁊ aurũ multũ: ⁊ x. mutatoria vestiũ: id est decẽ paria: vel nouas vestes q̃ sic vocant pro mutatiõe vestiũ veterũ. Tulitq̃ secũ literas regis syrie ad regem israel: in hec verba. Scito q̃ misericordiã ad te naaman vt cures eũ a lepra. Et audiẽs rex israel blasphemiã scidit vestimẽta sua: ⁊ ait. Nunq̃d ego dei sum vt curẽ hominẽ leprosum? Occasiões queritad uersum me. Et misit ad eum heliseus dicẽs. Cur scidisti vestimẽta. tua? Ueniat ad me ⁊ sciat pphetã esse in israel. Stetit itaq̃ naaman ⁊ equitatus eius ad ostiũ helisei. Qui misit ad eũ dicẽs. Lauare septies in iordane et mundaberis. Cũq̃ abiret naaman indignãs q̃ nõ tetigisset eũ inuocãs nomẽ domini: dixerunt ei serui sui. Si rem grandem dixisset tibi propheta facere debueras quãto magis quod modicum est. Descendit ergo ⁊ lauit se in iordane septies ⁊ mundatus est. Et rediens stetit corã heliseo ⁊ ait. Scio q̃ nõ sit deus alius in vniuersa terra nisi in israel. Et obtulit ei benedictionem. Cumq̃ renuenti vim faceret: ait heliseus. Uiuit dominus: cuius non accipiã. Et ait naaman. Obsecro vt tollas onus duorum burdonum de terra hac. Est autem burdo ex equo et asina. Secundum quosdam tulit terram vt sterneret eã in templis idolorum: vt stans super eam adoraret deum terre israel ne offenderet dominum sum si pariter non adoraret

Heliseus nolcapere voluit pro curatione sed giezi cepit q̃ propter le punitur.

adorauerat. Sed veri⁹ videtur q̄ fecerit altare domino ex ea ad imolandum. Unde ⁊ subdit. Non faciet seruus tuus vltra holocaustū ac victimas dīis alienis nisi dño. Unū est qđ imitare nō possum cū inutilit rex sup manū meā: ⁊ adorat in tēplo rēmon oportet me simul adorare. Ora dñm vt nō imputet mihi hoc. Et abijt naaman electo terre pondere id est cum eligisset terrā ad portandū. Hebre⁹ sic habet. Adijt abeo aliquāto terre spacio. Eadem ambiguitas in genesi legit. Erato vernum tempus: et ingrediebatur effrata. Hebre⁹ habet. Adhuc spacium terre erat: et ingrediebatur effrata. Et sic latinus interpres posuit electum tempus vel vernus pro spacio. Cucurrit ante giezi post naaman vt aliquid acciperet ab eo et ait. Dominus meus misit me ad te dicens. Venerunt ad me duo adolescētes ex filijs prophetarum: da eis talē tū argēti ⁊ vestes duplices. At ille dedit ei duo talēta ⁊ vestes ⁊ tradidit eis pueros q̄ deferrēt eos ⁊ abscōdit ea in domo. Cumq; vespere staret corā heliseo ait. Undevenis giezi? Qui respōdit. non iuit seruus tuus quoq;. At ille. Nonne cor meū tecū erat cum reuersus fuerat homo in occursum tuū. Accepisti argentū vt emas possessiones. Sed lepra naamā adherebit tibi ⁊ semini tuo in sempiternū. Et egressus est ab eo leprosus. Nō legit ad litera giezi filiū habuisse leprosum nec posterū. Certū est aūt de giezitis q̄ lepra simonie respersi sunt.

B 4.re.6

¶ De securi ⁊ acrisia syroꝝ. ca. ix.

HActum est autem cum esset heliseus cū filijs prophetarum incidentibus ligna ad iordanem cecidit ferrum securis vnius in aquam. Cumq; eiularet ille: misit heliseus lignum in aquam vbi ceciderat ferrum: ⁊ natauit ferrus ⁊ tulit illū. Porro rex syrie pugnabat ꝓtra israel: ⁊ sepe ponebat seruos suos i insidijs quas caue-

rex israł heliseo sibi manifestante abscondita syroꝝ. Et ꝓturbat⁹ rex syrie ait seruis suis. Quis vestrū proditor est mei apud regē israel. Et ait vnus. Nequaq; sed heliseus indicat regi israel quecūq; loqueris in cōclaui. Qui ait. Mittā ⁊ capiā eū. Cumq; accepisset eū esse in dothaim: misit illuc robur exercitus. Qui venientes illuc in nocte circūdederūt ciuitatē. Manepuer heliseī vidit exercitum: territusq; clamauit. Heu dñe quid faciem⁹. Qui respondit. Noli timere: plures sunt nobiscum. Et orante heliseo aperuit dñs oculos pueri: ⁊ vidit montem plenū currib⁹ igneis: id est agminibus angelorū. Cūq; intrarent hostes ad eum: orāte heliseo percussit eos dñs cecitate nō omniquidē. sed acrisia ne eum agnoscerēt. Et dixit ad eos heliseus. Nō est hec via: nec est ista ciuitas. i. nō est hic mansio heliseī. Sequimini me ⁊ ostēdam vobis virum quem queritis: ⁊ duxit eos in samariam. Et orāte heliseo aperuit dñs oculos eorū: ⁊ viderūt se esse in medio samarie: ⁊ hostes circumstantes. Et dixit rex israel ad heliseum. Percutiā eos pater mi. Qui respōdit. Nequaq; dñs enim adduxit eos: sed prebe eis hospitalitatē affinēter. Quo facto redierunt syri ad propria nec vltra in dieb⁹ heliseī venerunt latrones syrie in israel.

Additio.

Acrisia est amēsia visus. s. quādo ḡrim⁹ qđ in manu tenemus

¶ De fame ⁊ secunda obsidione samarie. Cap. x.

B 4.re.7

HActū est post hec benadab rex obsidebat samariā ⁊ facta est fames in samaria. ita vt vēderetur caput asini. lxxx. argēteis nummismatis: ⁊ quarta pars cabi stercoris columbarum: quinq; argenteis. Hec (vt ait Iosephus) condiebāt cibos pro sale. Trado qđ dam nomine stercoris dici vesicam columbe in qua repertebant grana ō fotis alata. Cūq; trāsiret rex israł p murū: ⁊ ꝓclideraret custodias muri: clamauit ad eū. Salua me dñe rex. Qui suspicatus q̄ ḡre ret aliqđ ab eo: cōmot⁹ rndit. Nō saluat te dñs. Unde saluare possū. De area an de torcular. Qui rndit. Nequaq; dñe sz ego et mulier ista cōdixeram⁹ de filijs nr̄is comedēdis: ⁊ comedim⁹ filiū meū. hec aūt abscōdit filiū suū. Et ꝓtristat⁹ est rex vehemēter ⁊ scidit vestimēta sua ⁊ apparuit cilicio quo vestit⁹ erat ad carnē: ⁊ ait. Quid amplius mali possumus expectare a dño. Hec faciat mihi de⁹ et hec addat: si steterit caput heliseī sup ipsum hodie. Hoc cū malum imputabat heliseo q̄ cuius nō liberabat cuz posset. Cumq; misisset speculatore: penitētia duct⁹ sequebat eū vt p̄beret. Heliseus autē sedebat in domo sua ⁊ senes cum eo. quos ioseph⁹ discipulos ei⁹ dicit. Et ait heliseus. Nescitis q̄ filius homicide qui. s. occidit naboth misit vt p̄scidat caput meū. Prohibite intrare nuntiū donec veniat rex qui phibebit ei quod insserat. ¶ Cum ḡ superuenisset rex ait heliseus. Crastinac hora erit in porta samarie modius simile p statere vno. ⁊ duo modij hordei simil̄. Et irrisit eū vnus eor⁹ sup quor⁹ man⁹ rex incūbebat dicēs hoc esse impossibile. Cui heliseus. Uidebis ⁊ non comedes. Porro quatuor leprosi erant ad introitū porte fame desficientes. Qui vespe venerūt ad castra syrie et neminem ibi reperūt. Terruerat em̄ dñs syros: ⁊ sonit⁹ exercit⁹ magni mittēs: sup eos: fugerūtq; alas suas tm̄ saluare cupientes: ⁊ intrātes leprosi comederūt. ⁊ tollētes de ꝑda iurta cor suū nūtiauerūt portatorijs vrbis syros abūsse suspicat⁹ aūt rex israł syros simulasse fugā ⁊ latere: misit duos in eos q̄ explorarēt olauseq; ad iordanem. Qui cū reuersi nūtiassent syros fugisse egressus pplus diripuit castra ⁊ vēdebāt similā ⁊ hor-

deū iurta vbū heliseī. Unx aūt q̄ irriserat eū a rege ꝓstitut⁹ ad portā oppressus ē a turba ⁊ mortu⁹ ē.

¶ De fame septem annoꝝ ⁊ peregrinatiōe mulieris sunamitis. c. xj.

A 1.re. 8.

POst hec aūt heliseus locut⁹ ē ad mulierē cui⁹ filiū suscitauerat. Uade cuz domo tua pegrinari vbicūq; poteris. Uocabit em̄ dñs famē sup terrā septem annis. i. angelū ꝓpositū fami. q. d. fames veniet. vt est locutio. De hac fame ambiguū est vt p̄ presserit p̄dictā obsidionē vel secuta sit. Ingitur mulier itranit terrā philistiim ⁊ ꝓtribules occupauerūt bona ei⁹. Que finita fame regressa est: et intranit vt iterpellaret regē ꝓ domo sua ⁊ agris. Et tūc rex loq̄bat cuz giezi: querēs ab eo magnalia heliseī. Qui videlicēt mulierem ait. Dñe hec est mulier ⁊ hic est filius ei⁹ quē suscitauit heliseus. Que cū narrasset regi seriem facti restituit ei rex quecunq; amiserat a die qua reliquerat terram.

¶ De morte Benadab. Ca. xū.

C 4.re.8

POro benadab rex syrie audiēs q̄ de⁹ amouerat eū ab obsidiōe ⁊ nō ho ꝓstitatus egrotabat. Heliseus aūt veniebat damascū: ⁊ misit rex i occursum eius azahel cū muneribus: vt ꝓsuleret eū de infirmitate sua. Cui ḡrenti rndit heliseus. Die ei sanaberis. Nec dixit sanabit: quia mortu⁹ est rex. Sed vt diceret ei sanaberis: postea traxit azahel in partem dicens. Ostēdit mihi dñs q̄ moriet ⁊ tu eris rex syrie. Tūc impletum est quod dixerat dñs helie. Aliter enim nō insurit helias azahel nisi q̄ per heliseum ꝓdixit eum futurum regem. Et fienit heliseus videns in spū mala que factur⁹ erat azahel filijs israel que etiā indicauit illi. Et reuersus azahel ad regem dixit: sanaberis. Altera die tulit stragulū: ⁊ infudit aquā: ⁊ expandit: sup faciē eius. Stragulus propie est stratorium quod secto vel sedili superfernitur. Et dr̄ tiā citur

citur q̄ azahel pānū pfusz aqua imposuit sup eū ad refrigerandū. Hebrē hz. Expādit sup faciē sūā stragulū: vt nō azahel sz ipe bena dab hoc fecisse itelligāt: z tū mortuꝰ est rex z regnauit azahel p eo. Quidā tū hoc exponūt de obsequio mortui dicentes qō azahel mortuū lauit aqua: z expādit stragulū sup faciē mortui. Josephus plane dicit q̄ azahel altera die in fuso laqueo strāgulauit illum. Ad hunc sensum quidā predictā literā referūt dicētes q̄ azahel vestē madefactā posuit sup faciē eius stimulans refrigerationem: sz statim effadit aquam super os eius do nec suffocaret eum.

¶ De Joza rege iuda. Capi. xiij.

E 4.re.8 Octo anno q̄nto ioram filij achab regis israel i quo cō regnauerat ei iosaphat rex iuda regnauit ioram filius iosaphat in hierusalē octo annis. Qui ad cōsilium vxoris fecit malum coza dño secutus deos alienos. Tū dñs nō disp̄didit iudā ꝓpter dauid seruū suum. Tūc recessit edom ne esset sub iuda. Nā z regē suum tributarium occiderunt idumei nouum creantes qui nō teneretur tributa reddere. Cūq; ioram: sed fratres suos occidisset: cōpelleretq; hierosolymitas etiam idolatrare: tulit ad eum helias quidam propheta epl̄am cozrectoriā cū cōminatiōe pene. Impleta est antē cōminatio in hūc modū. Arabes irrūētes in iudā vastauerūt p̄uinciā z domos regias: z vxorē regis abduxerunt filiosq; occiderunt ꝓter ochoziam z ipse tandē chronicā incidit egritudinē: in terna cozruptione viscera effundens: vt quotidie quasi sereuntē videret z mortuus est. et sepultus est in ciuitate dauid. Nō tū vt ait iosephꝰ in sepulchro patrū suoz: sz p̄inatū tumulū sine regalibus exquīs tradiderūt ei. Et regnauit ochozias. vl azarias filius eius pro eo. hunc regem et reliquos vsq; ad oziam ꝓtermittit matthe⁹. Regnauit aūt anno. xij. B
iozam filij achab. Vigintidnorum Mat.
annoz erat ochozias cū regnare cepisset: et vno anno regnauit in hierlm: z ambulauit invijs achab aui sui. Vbijq; cū iozā filio achab auūculo suo ad p̄liandū Z azahel regem syrie in ramoth galaad: et vulneratus est iozā et relicto exercitu in obsidione sub hieu p̄cipe descendit in iezrael vt curaretur: z descendit cū eo azarias.

¶ De hieu rege israel inuncto ꝑ pze heliseī. Capitulum. xiiij.

B Eliseus aūt misit vnū de filijs ꝓphetaꝝ cū lēticula olei ad exercitum in ramoth galaad vt ibi hieu enocatum in partē vngeret in regem sup israel. Qui cū inuenisset hieu sedentem cū principibus ait. Uerbū mihi ad te est o principes: z ait hieu. Ad quē. Qui rñdit. Ad te o p̄ceps. Forte nō cognoscēs hieu hoc quasi p̄sagium in mēte sua posuerat ipm esse hieu: qui p̄mus rñdisset. Cunq; induxisset eum in cubiculū: fudit oleū sup caput eiꝰ et ait: hec dicit dñs. Unxi te in regem sup israel: z penties oēm domū achab in vltiōe sanguinis seruoꝝ meoꝝ de manu iezabel. Quo facto scitissime aufugit ꝓpheta. Cūq; regressus esset hieu ad seruos dñi sui dixerūt. Quid venit insanus iste ad te? Quasi insanos eū reputabant filios ꝓphetaꝝ vel q̄ furgerat scitissime quasi insanꝰ. Et ait hieu. Recte indicastis. Nā verba vesana locutus. est. dicēs. hec dicit dñs. Unxi te in regē sup isral. Festinauerunt itaq; tollere vestes suas z substernere et in sūmitatē tribūalis: z canētes tuba dixerūt. Regnabit hieu. Coniurauit ergo hieu Z iozā z ait. Nullus nuntiet hoc in iezrael: sed oēs ascendam⁹ simul. Cūq; ascēderēt: speculator in iezrahel ait. Uideo globū venientem. Et suspicatus iozā vel captā esse vrbē: vel pzē factā misit nunc tium

Iozā a hieu p̄cutitur. 4.re.9

ciū in occursum eoꝝ. Qui ait. Hec dicit rex. Pacata sunt oia. Et ait hieu. Quid tibi et pacī. q. diceret. Quid ad te. sequere me. Uel forte hunc hieu q̄si ipse regi rñdit. q. diceret. Quid q̄ris de pace: q̄ terrā z pacē turbas. Et adhesit nunti⁹ ei. Misit z iozā secūdū nuntiū: q̄ sil'r nō est reuersus ad eū. Et ascēdēs iozaz rex israel z rex iuda cum eo: egressi sunt in occursuz hieu vsq; i agrū naboth iezraelite. Et ait iozā: est ne pax hieu. Qui rñdit. Que pax adhuc vigēt fornicatiōes matris tue. q. d. Que pax pōt esse iter nos cū ingiter offendamus deū p idolatriaz matris tue. Et fugiens iozam ait ad nepotē suū. Insidie sunt hic ochozia. Tunc percussit hieu iozā inter scapulas: z egressa est sagitta p cor eiꝰ: z corruit mortuus. Et ait hieu ad ducem tertie partis militū. Proijce eū in agruz naboth. Memēto q̄m ego et tu sequebamur achab patrē huius q̄n cōminatus est ei dñs per heliā: q̄ redderet ei in agro naboth p sanguine naboth z p sanguine filioꝝ eius. Tamē supra ō filius naboth nulla facta est mētio: sed quod ibi tacitū est: hic suppletur. Forte canes linxerūt sanguinē iozā iuxta verbū helie. Linxerūt eīm sanguinem achab cū linxerunt sanguinē filij eius. Ochoziā ꝓ fugientē insecutus est hieu z vulnerauit eum in ascēsu gaber. Qui vulneratꝰ fugit in magedo et mortuꝰ est ibi: et tulerunt eum in hierusalē z sepultus est in ciuitate dauid. ¶ Post hec intrauit hieu in iezrahel. Porro iezabel erat in arce turris et depinxit oculos suos stibio: et ornauit caput suū vt pulchrior venēti bus appareret, et per fenestrā ait ad hieu. Nūquid pax esse pōt zāri q̄ interfecit dñm suū. q. diceret. Tu occidisti dñm tuū sicut zār: et eadē pena puniēdus es. Tūc dixit hieu duobus eunuchis q̄ circū stabāt eā. Precipitate eā: et precipitauerunt eā de turre z pcussane

Ochozias a hieu occiditur

Mors iezabel

quā canes comederunt

rūt eā vngule equoꝝ. Cūq; hieu sederet ad mēsaz ait ꝓnis suis. Ite et sepelite maledictā illā: q̄r filia regis est. Cūq; venissent ad eā: non inuenerūt nisi caluariā. i. suprēmā cellulā cerebri: z pedes z summitates manuū. Quo audito ait hieu. F
Sermo dñi est quem locutus est 3.re.21
per heliam.

¶ De. lxx. filijs Achab z eoꝝ morte: z de morte hieu. Capit. xv.

A Erant aūt ē achab. lxx. filij in samaria. Et scripsit hieu ad 4.re.
nutricios eoꝝ: z ad optimates ci- 10.
uitatis dicens. Eligite q̄ē vultis de filijs achab: z p̄stituite regē sup vos. z pugnate p domo dñi vestri. Qui pterriti rescripserūt ei. Serui tui sum⁹: fac q̄ tibi placet. Et scripsit eis scōo. Si mei estis tollite capita filioꝝ dñi vestri z venite ad me cras in iezrahel: et sic factū est. Et attulerūt capita in cophinis ad hieu. Qui mādauit ne itro ducerent ad eū sed iuxta introitū porte ponerent ad duos aceruos vsq; mane. Cūq; mane intuerent capita: dixit hieu ad populū. Justi estis. q. d. Cōparatione istorum q̄ lxx. occiderūt iusti estis q̄ non nisi iozā et iezabel mecum occidistis. Uel potius samaritas q̄ eos occiderant cōmendauit. q. diceret. Juste feastis implēdo ꝙbū dñi: q̄d vt velle literas sequens. Addidit eīm. B
Si ergo interfeci dñm meū: quis 4.re.
pcussit eū z istos. Dñs fecit q̄d lo- 21.
cutus est i manu helie. Tūc pcussit hieu omnes reliquos de domo achab in iezrahel: ꝓceres ei⁹ z ꝓmotos z sacerdotes: z ibat in samariā. In viaꝝ o obuiauit. xlij fratribus ochozie regis iuda q̄ descēdebant ad salutādos iozā z ochoziā nescientes q̄ occisi essent: z occidit eos hieu. Tūc egressus est i occursum hieu ionadab filius rechab: z benedixit ei p vltione dñi quā fecerat. Quē impositū cirrui suo duxit hieu in samariā z pcussit oēs q̄ reliq̄ fuerāt de achab vsq; ad vnū. Cōgregauit ergo hieu

populū samarie ⁊ ait in dolo. Ampliarevolo cultū baal: vocate oēs prophetas eius ⁊ sacerdotes. Qui cūctus defuerit nō vivet. Sacrificiū eīm grāde est mihi baal: ⁊ venerūt oēs serui baal: nec vn⁹ defuit: ⁊ rapta est domus baal. Et ait hieu his q̄ erāt sup vestes. Date vestes oīb⁹ seruis baal. Et dederūt. Cūctus pscrutat⁹ esset hieu diligenter: ne q̄s deesset vel ali⁹ interesset: dix. t militib⁹ suis. Ingredimini ⁊ percutite eos null⁹ evadat. Et percusserūt eos: statuāctus baal cōminuerūt: et destruxerūt tēplū ei⁹: ⁊ fecerunt p eo latrinas. i. subterraneos cuniculos ad mūdanas visus ribis. Et delenit hieu baal ō isrl. Verūtn a vijs ieroboā n recessit: ait eidns. Qt feciſti que in corde meo erāt ꝺ domū achab: filij tui vsq; ad quarta generationē sedebūt sup thronum israel. Et mortu⁹ est hieu et sepultus in samaria cū regnasset: viginti octo ānis: ⁊ regnauit p eo filius ei⁹ ioā vel ioahā vel ioachā.

¶ De athalie ⁊ ioas. Capit. xvj.

4.re.11 Porro athalia videns filium suū mortuū ⁊ volēs regnare interfecit oēm semē regiū i hierusalez erat aūt iosaba sozor ochozie ex pte ⁊ uxor ioiade sūmi sacerdotis q̄ furata est ioas filium ochozie lactentē ne interficeret: ⁊ absconditt eū septē annis in domo dñi. i. in domūculis hebdomadarioꝝ. Anno āt septimo ioiada collegit cēturiones ⁊ p̄cipes lenitarū ⁊ milites ⁊ ostēdit eis secreto filiū regis: ⁊ cōmiserūt oēs p pactū ꝺ athaliā: ⁊ q̄ puerū i sabbato p̄stituerēt regē. Et fecerūt in hunc modū. Viginti quatuor erāt summi sacerdotes: quoꝝ vnus in hebdomada vicis sue habebat secum in ministeriū .xxiij. minores sacerdotes: ⁊ totidē cantores: ⁊ tot dez ianitores. Diluculo vero sabbati pōtifex qui ministraturus erat cū turma sua egrediebat ad ppria: pontifex ꝺo qui ministraturus erat ingrediebat cū turma sua. Tūc aūt ioiada p ampliando exercitu retinuit egressuros: ⁊ recepit ingressuros faciens ex eis duas turmas. Adiūxit quoq; tertiā turmam de centurionib⁹ ⁊ lenitis quos conuocauerat: ⁊ intrās domū dñi ⁊ domū armoꝝ quā q nōdā fecerat david: dedit singulis arma ⁊ p̄cepit egressuris vt circuīrent regē in atrio interiori ⁊ custodirēt. Ingressuris ꝺo dixit vt ascēderēt ad domū regiā ne forte regine egredientes ex ea vnctionē regis impedirēt. Sed hāc turmā diuisit i tres ptes: p̄cipiēs vt vna observaret excubias regis. i. portiens dom⁹ regie. Alia pars observaret portaꝝ seyr p quā ascēdebat de ciuitate i domū regiā. Tertia pars observaret domū messa: que ōr porta scutarioꝝ. id est custodū regis: per quam de domo regia ascendebat in templum. Tertiam vero partē quā collegerat de centurionibus ⁊ lenitis posuit ad custodiā atriorū tēpli ex omni parte. Tunc ipse cū reliquis sacerdotib⁹ ⁊ leuitis ⁊ semoribus p̄duxit filium regis et vnxit eum in regem ⁊ imposuit super eum diadema: ⁊ testimoniū. id est legē dei dedit ei tenendā in manibus vt cū ipso habitu regni disciplina legis dei seruāda committeret. Athalia vero accurrens scidit vestimēta sua clamās. Coniuratio coniuratio. Et eduxerunt eā cēturiones extra septa templi per portam equoꝝ ⁊ interfecta est ibi deduxeruntq; regē p portā scutarioꝝ in palatiū: ⁊ sedit sup thronū regiū. Et letatus est populus terre: qt abstulcratos opprobriū ne regnaret mulier sup eos. ⁊ destruxerunt templū baal ⁊ aras q̄s ⁊ imagines quas fecerat ioiadā ⁊ athaliā. Mathā quoq; sacerdotē baal occiderūt coram altari. Septem annorum erat ioas cū regnare cepisset anno septimo hieu regis israel: et quadraginta annis regnauit in hierusalē: ⁊ fecit rectum coram dño cūctis diebus ioiade sacerdotis.

Athalia occidit.

4.reg. 12.

¶ De

¶ De gazophylatio. cap. xvij.

A 4.re. 12. Erant aūt i domo dñi rime: nō solū p vetustate: ⁊ negligētia: sed etiā quas fecerat athalia: ⁊ de sctificatis parauerat domui baal. Precepit itaq; ioas sacerdotib⁹ vt instaurarent sartatecta dom⁹ recipiētes oblatiōes pretereuntiū: ⁊ q̄ offerebant pro proanime. i. q̄ dabāt ituri ad prelium numerati. Oblatio est pro delicto ⁊ p pctō sacerdotū erat q̄ cū suscepissent sacerdotes vsq; ad. xxiij. annū regis ioas: nō thi instauraverūt sartatecta tēpli. Et trat⁹ rex phibuit sacerdotes vltra accipere pecuniā. Joseph⁹ thi dicit q per omnem regionem sumerēt sacerdotes p capite dimidium sicli. Q̄ videns ioiada populo nō placere cessauit: ⁊ ob hoc nō fuerunt instaurate rime. Tunc ioiada fecit gazophylaciū munitū aperto desuper foramine ⁊ posuit illud ad dexterā ingrediētiū domū nō lōge ab altari. Cūctus appareret pluba regis ⁊ pōtifex effundebāt. eā. domus dñi. Et nō fiebat cū eis ratio: sed in fide tractabāt. Nec fiebat ex pecunia illa vas aliqō i domo domini nisi de eo qō erat restituendū. Et mortu⁹ est ioiada sacerdos q̄ solus legit post moysen cxxx. annis vixisse: ⁊ sepult⁹ est in ciuitate dauid: eo q̄ filij dauid reparauit ipsum. Eo mortuo ioas a legitimis dei declinauit: cui⁹ exēplo etiam optimates vitiati sunt.

C 2.para li.24.

D mat.23 Qnē cū argueret zacharias filius ioiade fecit eū lapidib⁹ obrui inter tēplū ⁊ altare. Ex tunc vt dicit epiphanius nō accepit ppls i tēplo rēsuz manifeste sicut pus nec exds dñi qs iste fuit.

Additio.

Non moneat te qō legit in euāgelio a sanguine zacharie filij barachie. Forte ioiada binominis fuit. Vel ideoq; barachias interpretat̄ bñdict⁹ dñi qs iste fuit.

Additio.

Dabir em ōr lapis positus in rōnali. Vñ ex dabir. i. ex rōnali p pēdebāt vtrum deū haberent p pitiū vl offēsuz. Vel dabir iterp tat̄ sermo: ⁊ est sensus. Nec p sermonē nec p signa loquebatur illis.

Additio.

Oēs filij zacharie cū eo lapidati sunt p̄ter vnū posthumuz qui postea dictus ē zacharias.

dō: non thi in monumētis regalib⁹ ⁊ regnauit p eo filius ei⁹ amasias.

¶ Incidentia.

Inci dens

¶ Sub ioas duodecimus rex latinoꝝ. Illius aremulus q̄ presidiū albanoꝝ inter mōtes vbi nūc roma est posuit. Qui⁹ filij fuit iulius panno iulij. penes qui cū romulo romam commigrans fundauit tuliam gentem.

¶ De obitu helisei. Ca. xviij.

A 4.re.13 Anno vicesimo tertio ioas regis inde regnauit ioachaz filius hieu super isrl. xvij. annis: ⁊ ambulauit in vijs ieroboam. Et iratus dñs cōtra isrl dedit eos in manus azahel ⁊ in manus benadab filij ei⁹: ⁊ non sunt derelicti ioachaz de pplo. nisi. l. equites: ⁊ decē curr⁹ ⁊ decem milia peditū. Et clamauit ioachaz ad dñm. ⁊ misert⁹ dño dedit ei pacē in diebus ei⁹. Et mortu⁹ est ⁊ sepult⁹ in samaria. Et regnauit ioas filius eius pro eo anno tricesimo septimo ioas regis iuda. ⁊ xvj. ānis regnauit super israel.

Additio.

Et ābulauit in

Ex tūc eque vo vijs

vñs ieroboā nō tñ adeo quātū patres eius. heli seus aūt egrotabat: t descēdit ad eū ioas rex isrl t flens dicebat. Pater mi currus israel t auriga eius. Et ait helise: Affer arcū t sagittas t pone manū tuā super arcū. Quo facto supposuit helise manus suas manibus regis et ait. Aperi fenestram orientalem. t iace sagittā. t iecit. Et ait heliseus. Sagitta dñi est contra syriā t percuties partē syrie q̄ est in affec donec ps̄umas eam: et sublato arcu cū sagittis dixit heli seus ad regē. Percute terrā iaculo. Cūq; pcussisset eā trib⁹ vicib⁹ t stetisset iratus. vir dei ait. Si percussisses vsq; septies: toties pcussisses syriā nunc autē trib⁹ vicib⁹ percuties eā. Et mortuus est heliseus t sepelierūt eū iuxta abdiaz. Porro latrūculi moabite venerāt in terrā eo anno. Quidā aūt sepelientes hominē viderūt latrūculos: t timētes proiecerūt cadaver in sepulchro heliseī. Quod cū tetigisset ossa heliseī: reuixit homo. Josephus tñ dicit latrones proiecisse in heliseī sepulchrū mortuū quē ipsi videbant iterfecisse. Mortuus est aūt azahel rex syrie: et regnauit p eo filius eius benadab. Cū quo dimicauit ioas rex isrl tribus cōgressiōibus. t vicit eū t tulit de manu eius ciuitates quas tulerat azahel de isrl iuxta verbū heliseī.

¶De amasia t Joas. rege israel. Cap. xix.

A 4. reg. 14.

Anno scō ioas regis israel regnauit amasias filius ioas in hierusalē. xxv. annos. erat cū regnare cepisset. t xxix. annis regnauit. Nomen matris eius ioiada de hierusalē. Et fecit rectū cora dño iuxta ea q̄ fecit ioas pater eius: nisi tm̄ hoc q excelsa nō abstulit: subaudiēdū est vterq; eor. Nec enim ioas excelsa abstulit sicut videt litera sonare. Et interfecit seruos q̄ interfecerāt patrē suū: nō tñ filios eor. ppter legē moysi sc̄ā dicit. Nō morient patres p filiis nec filij p patribus. collegit autē exercitum vt amalechitas et idumeos expugnaret: t cōduxit a rege israel cētum milia armator. centū argēti talētis. Et cū esset in procinctu suasit ei ppheta vt dimitteret israelitas: quia idola ferebāt t deus daret ei victoriā. Et adquieuit: licz graviter ferret eo q̄ israelitis mercedes pbuerat. Et pcussit eōs in valle salinarum decē milia t apprehēdit petrā nobilem arabie ciuitatē. Et vocauit eā iezechel: qō sonat auriliuz dei. Josephus tñ dicit vinos quos ceperat eā adduxisse ad excelsam petrā arabie t illos ex ea p̄cipitasse. Idipm quoq; dicit paralipomenō nā fere in oibus cōsonāt iosephus t paralipomenō. Tñ deos quos tulerat de amalech postea adorauit q̄ audiuit eos dantes responsa iō perisse amalech: q̄ negligentes fuerant in cultu eor. pro quo tali pena pcussus est. Elatus est i superbiā scripsit ad ioas regē israel. Serui mihi sicut patres tui seruierūt dauid t salomoni: alioquin veni t videamus nos. quasi diceret pugnemus. Et rescripsit ei ioas in enigmate. Cardnus libani misit ad cedrū dicēs. Da filiam tuā filio meo i vxorē. Et indignātes bestie saltus cōculcauerūt cardnū. Eleuat te cor tuū p victoria. Cur ꝓuocas malū vt cadas tu et iudas tecum. Et nō adquiescente amasia: cōgressi sunt iuxta bethsames: t fugit iudas cora isrl t ligatus est amasias: t cōminabāt ei in mortē rex isrl nisi redderet ei hierusalem. Qua tradita interrupit ioas murū hierl'm a porta effraim q̄ est porta vallis vsq; ad portam anguli

Additio.

Quod hō nescit quātitatez pcti alicui⁹: iō quantū ad examē humanū sufficit vt q̄s pro suo moriat. delicto ꝑm institiā dei forte nec ēt mors filij q̄sq; ꝓ delicto patris.

B Deut. 24.

anguli quadringētis cubitis. Et tulit aurū t argētū t vasa q̄ inuenta sunt i domo dñi t i thesauris regis t obsides t redūt in samariā. Et facta est cōtra amasiā conuratio in hierusalē. At ille fugit in lachis: t miser ut post eū in lachis t interfecerūt eū ibi: et retulerūt illū in hierusalē t sepultus est in ciuitate dauid. Tuliteq; vniuersus populus filiū eius oziam vel azariā ante annos natū. xvj. t constituerunt eum regem.

¶Incidentia.

¶Sub amasia ter tiusdecimus. rex latinor. fuit siluius auētinus t in eo monte qui nūc pars vrbis est moztuus t sepultus eternum loco vocabulum dedit.

¶De ieroboā rege isrl et amos prophetā. Capitulum. xx.

C 4. reg. 14.

Porro mortuus est Joas rex israel t sepult⁹ in samaria t regnauit ieroboā filius eius p eo anno. xv. amasie regis iuda. Et regnauit israel. xl. t vno anno t ambulauit in vijs ieroboam filij nabath qui peccare fecit isrl. Ipse restituit terminos israel ab introitu emath q̄ est anthiochia vsq; ad mare solitudis quod est locut⁹ est p seruū suū ionā ꝓphetā: q̄ erat de geth q̄ est in ophech vel ophir: ad differētiā geth que est in palestina: t est nomē regionis. Quare nō est legēduz ophel. Ophel ei ē nomē turris nebulose q̄ nō lōge erat a tēplo. Hāc vastationē syrie p ieroboā factā nō leuerūt ois quā pdicauit t scripsit dicit iosephus eū pdixisse q̄ postremissimū tps asie perderent ꝑn captum. Qō quidē p ieroboā inchoatū est: sed postea cōsummata est ad medos. Hac felicitate ieroboā elatus fecit malū cōram dño. Et missus est amos thecuites ꝓpheta ō pastorib⁹ vbi pascebat gregē in samariā: vt pdiceret

D 2. para lip. 25.

euersionē domus ieroboam t cālamitatem populi dicens. Hec dicit dñs. Consurgā super domum ieroboā in gladio. Et rursum. Venit filius super populuz meū isrl. Quod cū significasset amasie sacerdos bethel ieroboam regi israel: ex mādato regis prohibuit amos ne vltra ꝓphetaret in regno decem tribuū. Cū aūt amos nollet cessare dicens se nō esse ꝓphetā sed pastorē missum a dño: frequēter affixit cū amasias plagis. Tandē filius suus ozias frequēter eū increpans vectē per tē porta trāsfixit: t seminuus relat⁹ in terrā suā ibi mortu⁹ est t sepultus. Et mortuus est ieroboā et regnauit p eo filius eius zacharias.

A Amos. 8.

¶De azaria reprōso rege. De Ozia &c. Capitulum. xxj.

A 4. reg. 15.

Anno vicesimo septimo ieroboā regis isrl regnauit Ozias i hierusalem duodecim t q̄nquaginta annis. Hieronymus tñ super Osee dicit eum cepisse regnare āno. xij. ieroboā. Et fecit quod placitum erat cora dño: verūtamen excelsa nō abstulit. Qui cum hostes debellasset et amonitas fecisset tributarios sibi reedificauit muros in hierl'm: quos destruxerat ioas rex israel: eratq; ꝑcipue terre cultor. t curaz habebat circa plātatiōes. t semina fructuū diuersor. Cūq; ditat⁹ esset in substātia mortali: contra deum imortalem agere nisus est. Nam in festiuitate propitiationis indutus stola pōtificali intrauit in tēplū: vt incēsum poneret pontifice azaria. cū. lxxx. sacerdotib⁹ eū ꝓhibente. Et facta est terremotus: t claritas solis valde effulsit et incidit i faciē regi t pcussus est lepra in facie. Ante ciuitatē vero scissa est media pars mōtis ad occidētē: t deuoluta est ita vt t vias clauderet t regios hortos opprimeret. Et habitauit seorsum vrbē priuata degēs vita. Joathā ꝓ filius

lius eis gubernabat palatiū: et iudicabat pplm terre. Et mortus ē ozias et sepultus i ciuitate dauid.

Incidēs eet. De tpibus q̄rūdā pphetarum.

Ioseph tñ dicit eū de regib⁹ solū hēe sepulchrū i hortis. Et regnauit p eo filius eius ioathā. ¶Sub ozia rege iuda: et sub ieroboamre ge isrl cepit pphetare esaias: de quo pleni⁹ postea dicē: et ozee de tribu isachar ortus in bethemoth.

Esaias

Sed hic vt ait hieronym⁹ pñntias dedit signū. Veniet dñs i terra sicut quercus q̄ est i silo ꝛc. qđ nō legit̄ in scriptura eius fm editionē nostrā. Forte qđ hieronymus dixit signū: hoc epiphani⁹ dixit pdigiū dicēs. De ozee. Et dedit pdigiū dicēs. Veni in terra dñs: sicut quercus q̄ est in silo cum exsemetipa in duodecim fuerit partita: et facte fuerūt ex ea totidē ḡres. Prophetauit aūt ē decē trib⁹ pauca de duab⁹ loquēs. Et pñtiauit historialiter indeos in vltimo tpe ad xp̄m reditur⁹. Tertiū q̄z die dñice resurrectionis pdixit. Hic in terra sua sepult⁹ placida quiete dormiuit. ¶Sub eisdē q̄z pphetauit

Johel.

iohel de tribu ruben natus in agro hethozō q̄ descripsit terrā duarū tribuū eruco: bruchō: locusta: et rubigine vastandā. Predixit quoq; effusionē sanctispūs super seruos dei et ancillas: qđ factum est in die pentecostes. Hic in bethozon in pace mortuus

abdias

est et sepult⁹. ¶Sub eisdē regib⁹ pphetauit abdias vt q̄dā tradūt sed fm hebreos veri⁹ est qđ ante eos pphauerit: nā mortu⁹ ē añ helisei relicta esū vxor eius p consiliū helisei liberata est a creditoribus oleo superabūdāte. Fuit autē de terra sichem de agro bethamar. Quinquagenari⁹ et ille fuit cui pepercit helias: q̄ relicto obsequio regis: helie discipul⁹ factus est. Cui⁹ sepulchrū vsq; hodie cū mausoleo helisei et Joānis pdtiste in sebaste veneratione habet.

Jonas

Sub ieroboam rege israel pphetauit ionas filius vidue sareptane q̄ post reditū a niniue tpe famis assumpta matre gentium incola factus est. Nā et erubescebat esse in terra sua dicēs. Sic auferetur opprobrium meū: eo q; pphetās cōtra niniven mēdax repert⁹ fuz. Qui trāsacta fame redijt in terrā iuda: et defuncta est mr eius et sepelliūt eā iuxta balneū delboze. Hic pdixit signū euersiōis hierusalez q; cū viderēt la

Additio.

pidem luctuose clamantē pprie fit finis: et cū viderint in hierusalem gētes vniuersas: tunc tota illa ciuitas irrecuperabiliter euertet. Mortuus est et sepult⁹ in spelūca vni⁹ iudicis israel: cuius sepulchrū mōstrat i vna vibiū geth in viculo quodā iuxta sephoron.

Venus palme ē delboze vl ḡr⁹

¶Sub ozia rege iuda terminata est monarchia assyrioꝝ. Nā sardanapallus vltimus monarch⁹ victus ab arbace medo: semetipz cōcremauit et tūc arbaces monarchiā ad medos trāstulit: spe non duz re hoc esū fecit darius occiso balthasar. Fuerūt ih reges assyrii: si nō monarchi tñ: potētes vsq; ad subuersionē ninive quam pphetauit naum. ¶Incidentia.

¶Eo tpe latinorum quartusdecimus rex filius pr̄oca post quem xv. rex latinoꝝ filius amulius.

¶De zacharia Sellum et Manahen. capitulum.xvij.

B

4. Re. 15.

Anno.xxx. octauo ozie regis iude regnauit zacharias fi⁹ ieroboā sup isrl. vj. mēsibus. Qui fecit malū cōra dño sicut patres ei⁹: et peussit eum pala sellū filius iabes: et regnauit pro eo. Et trāsiatū est regnū israel de domo hieu in gñatiōe quarta iuxta verbū dñi: et regnauit sellū vno mense in samaria. Nā manahen filius gaddi de therſa percussit eum in samaria: et regnauit p eo. Qui p̄cussit therſaz et terminos eius: eo q; concives sui noluerant aperire ei. Anno.xxxix. ozie regis iuda regnauit

manahē super israel decē annis: et ābulauit inviis ieroboā. In diebus ei⁹ ascēdit phul rex assyriorū in therſam: et dedit ei manahen mille talēta argēti: vt recederet ob eo: et etiaz esset ei in auxiliū. Sūpsit aūt manahē. l. siclos argēti a potētatib⁹ et diuitib⁹ terre p singulos. Inter hec mūera tradūt hebrei manahen mulsse vitulos aureos: q̄ erāt in dan et bethel sz nō est verū. Sacerdotes em̄ dolo sustulerūt aureos vitulos et abscōderūt eos et fecerūt erees deauratos filēs illis quos misit manahē regi assyriorū. Qua fraude pcepta reges assyrioꝝ pluries exarserūt cōtra israel. Et mortuus est manahē et regnauit p eo filius ei⁹ phaceia ānō. l. ozie regis iude et duob⁹ ānis regnauit in israel. Nā phacee filius romelie chiliarch⁹ eius interfecit eū in samaria in pmis cū quinq̄ginta viris et regnauit p eo ānō. lij. ozie regis iuda: et regnauit. xx. ānis in israel.

¶De initio captiuitatis decē tribuum. Cap. xvij.

F

4. Re. 15.

In diebus phacee regis israel thphalasar rex assur ascēdit et cepit ijon et abelmaacha et janoe et cedes et asor et galaad et galileā omnē terrā neptalim et transtulit eos assur. Et addidit alios adducens eos de babylone et de cuthe et de aua et de emath et de sepharuaim et collocauit eos in ciuitatibus samarie pro filiis israel. Et possederunt terrā eius et habitauerunt in ciuitatibus eius. Et factum est in principio habitationis eorum ibi non timebant dñm: et misit dñs in eos leones qui occidebant eos. Et dixerunt regi assyriorum dicentes: gentes quas transtulisti et collocasti in ciuitatibus samarie nesciunt legem dei terre: et immisit in eos leones: et ecce interficiunt eos eo quod ignorent legem dei terre. Et mandauit rex assyriorum dicens: adducite vnum de sacerdotibus quos inde captiuos duxistis et habitet ibi et docebit eos legem dei terre. Et venit vnus de sacerdotibus quos captiuos duxerat de samaria et habitauit in bethel et docebat eos quomodo timerent dñm. Sed et vnaquaeq; gens fecit deum suum et posuerunt in domibus excelsorum quas fecerant samaritani gentes in ciuitatibus suis in quibus habitabant. Viri babylonis fecerunt socoth benoth. Viri cuthe fecerunt nergel. Viri emath fecerunt asima. Heuei fecerunt nebahaz et tharthac. Sepharuitę comburebant filios suos igni Adramelech et anamelech diis sepharuaim. Et timebant dñm et fecerunt sibi de nouissimis suis sacerdotes excelsorum qui sacrificabant pro eis in templis excelsorum. Timebant dñm et diis suis seruiebant iuxta ritum gentium de quibus translati sunt. Usque in hodiernum diem faciunt ritum priorem. Non timent dñm nec ipsi faciunt ceremonias et iudicia et legem et mandatum quod mandauit dñs filiis iacob cui imposuit nomen israel. Et percussit cum eis pactum et mandauit eis dicens: nolite timere deos alienos et non adorabitis eos et non seruietis eis et non sacrificabitis eis. Sed dñm qui eduxit vos de terra egypti in fortitudine magna et in brachio extento ipsum timebitis et coram illo adorabitis et ipsi sacrificabitis. Et ceremonias et iudicia et legem et mandatum quod scripsit vobis mandauit vt faciatis omni die et non timebitis deos alienos. Et pactum quod pepigi vobiscum non obliuiscemini et non timebitis deos alienos. Sed dñm deum vestrum timebitis et ipse eruet vos de manu omnium inimicorum vestrorum. Et non audierunt sed secundum ritum suum priorem faciebant. Fuerunt ergo gentes istę timentes dñm et seruientes idolis suis. Filii quoq; eorum et filii filiorum sicut fecerunt patres eorum ita faciunt usque in presentem diem.

A

Esa. 9.

Additio.

De hac captiuitate dictum est. Primo tēpore alleuiata est terra. Nephthalim multos trāstulit secū in assyrios q̄ possent dimidie tribui cōparari. Unde sepe legit q; tres trib⁹ israel captiuasse x. tribuum. Porro ozee filius hela interfecit phacee regem israel: et regnauit pro eo.

¶De ioathan. Capitulum.xviij.

B

4. Re. 15.

Anno secūdo phacee regis israel regnauit ioathā fili⁹ ozie rex iherlm. xxv. anno ętatis sue cepisset: et xvj. annis regnauit

Nomē matris eius ierusa filia sadoch. Et fecit bonū coram dño: verūtñ excelsa nō abstulit. Ipe edifi

Actu. 3

cauit portā domus dñi sublimissi mā: quā q̄dā putāt turriz gregis. Hec est que in actib⁹ apostolorum speciosa dr: ab hebreis vocat iporta ioathā. Hec sola remāsit i eneuiōe facta p chaldeos. Hic demerit amonitas: et ipositi eis annuū tributū. talēta argēti. c. et tritici. x. milia chorōs: et totidē hordei. In diebus hui⁹ rasin rex syrie: et phacee rex israel ceperūt infestare regnū iuda. Sub ionathā exort⁹ est prophetare naū de helseside tribu symeō: ꝰ niniue pdicēs. Hec dicit dñs ad niniue. Exterabo te et ne quaqz̄ pgredientes de te impabūt mūdo. Hieronym⁹ dicit sup naū: herodotū dixisse: subuersam niniuē a rege medoꝝ tpe iosie. De euersiōe q̄z finali niniue pdixit naū q̄ facta est i hūc modū. Pal⁹ q̄ circūdabat eā supinū dauit eā: facto piter terremotu et igne de sublimi emisso. de qua inūdatiōe vē in libro suo scripsisse ibi. Inūdās non faciet inocētē dñs in tepestate et turbine vie ei⁹. Tū fm aliā lectionem legit ibi. Mūdās nō faciet innocētē.

A Naū. 1.

Tū librū suum scripsit post captiuitatem. x. tribuū: vastandā. Predixit quoq; effusionē sanctispūs super seruos dei et ancillas: qđ factum est in die pentecostes. Hic in bethozon in pace mortuus est et sepult⁹. ¶Sub eisdē regib⁹ pphetauit abdias vt q̄dā tradūt sed fm hebreos veri⁹ est qđ ante eos pphauerit: nā mortu⁹ ē añ helisei relicta esū vxor eius p consiliū helisei liberata est a creditoribus oleo superabūdāte. Fuit autē de terra sichem de agro bethamar. Quinquagenari⁹ et ille fuit cui pepercit helias: q̄ relicto obsequio regis: helie discipul⁹ factus est. Cui⁹ sepulchrū vsq; hodie cū mausoleo helisei et Joānis pdtiste in sebaste veneratione habet. Sub ieroboam rege israel pphetauit ionas filius vidue sareptane q̄ post reditū a niniue tpe famis assumpta matre gentium incola factus est. Nā et erubescebat esse in terra sua dicēs. Sic auferetur opprobrium meū: eo q; pphetās cōtra niniven mēdax repert⁹ fuz. Qui trāsacta fame redijt in terrā iuda: et defuncta est mr eius et sepelliūt eā iuxta balneū delboze. Hic pdixit signū euersiōis hierusalez q; cū viderēt la

Additio.

pidem luctuose clamantē pprie fit finis: et cū viderint in hierusalem gētes vniuersas: tunc tota illa ciuitas irrecuperabiliter euertet. Mortuus est et sepult⁹ in spelūca vni⁹ iudicis israel: cuius sepulchrū mōstrat i vna vibiū geth in viculo quodā iuxta sephoron.

Venus palme ē delboze vl ḡr⁹

¶Sub ozia rege iuda terminata est monarchia assyrioꝝ. Nā sardanapallus vltimus monarch⁹ victus ab arbace medo: semetipz cōcremauit et tūc arbaces monarchiā ad medos trāstulit: spe non duz re hoc esū fecit darius occiso balthasar. Fuerūt ih reges assyrii: si nō monarchi tñ: potētes vsq; ad subuersionē ninive quam pphetauit naum. ¶Incidentia.

¶Eo tpe latinorum quartusdecimus rex filius pr̄oca post quem xv. rex latinoꝝ filius amulius.

¶De zacharia Sellum et Manahen. capitulum.xvij.

B

4. Re. 15.

Anno.xxx. octauo ozie regis iude regnauit zacharias fi⁹ ieroboā sup isrl. vj. mēsibus. Qui fecit malū cōra dño sicut patres ei⁹: et peussit eum pala sellū filius iabes: et regnauit pro eo. Et trāsiatū est regnū israel de domo hieu in gñatiōe quarta iuxta verbū dñi: et regnauit sellū vno mense in samaria. Nā manahen filius gaddi de therſa percussit eum in samaria: et regnauit p eo. Qui p̄cussit therſaz et terminos eius: eo q; concives sui noluerant aperire ei. Anno. xxxix. ozie regis iuda regnauit

Esa. 6.

Unde dicitur vidi dominū sedentem super solū excelsum.

¶Et mortuus est ioathā rex iuda: et sepultus est in ciuitate dauid: et regnauit pro eo filius eius achaz.

B

4. Re. 15.

¶Incidentia.

¶Sub

¶Sub Joathā olympias pria cō
stituta ē ab eliēsib⁹. Rhem⁹ ⁊ rho
mulus generātur ex marte et ilia.

¶De achaz. Cap.xxv.

A 4.Re. 16. ANno decimo septimo pha
cee regis israel regnauit
achaz i hierlm. Viginti ānoꝝ erat
cū regnare cepisset: ⁊ xvj. annis re
gnauit ⁊ ābulauit in via regū isrl.
Nā ⁊ vnū de filijs suis cōsecrauit
idolo trahēs eū p ignē tophet i
valle beēnō iuxta acheldemach.
Fuit autē q̄dā filius ennon cui⁹ val
lis illa erat: ⁊ iō
dicta ē beennō:
i. filijs ennon.
Tūc ascēdit ra
sin rex syrie et
phacee rex isrl
in hierlm et ob
sederūt eā p̄mo
vt ait Joseph⁹.
Et cōgressus cū
eis achaz vict⁹
est ⁊ occisus est
filius eius zacha
rias: ⁊ multa mi
lia cū eo ⁊ capt⁹
est princeps mili
tie eius dichaz
alias dithaim.

Additio.

Tophet dicit a
toph⁹ qō est la
pis spōgiosus p̄
cuius cōcauita
tes ignis egre
diebatur p quē
trahebāt puu
los suos q̄s mū
dabāt sicut nos
p aquā baptis
mi q̄ ignis fuit i
valle filij ennō
q̄ ēt ꝺr gehēna
a ge qō est terra
et ennon.

¶Cui rediret victor rex isrl i sa
mariā cū magna multitudine cap
tiuorū occurrit ei quidā pphēta
odida vel obededo: dicēs eos nō vi
cisse viribus p̄priis: sed ꝓpter irā
dei ꝓtra achaz: arguēs eos q̄ ꝓtri
bules suos ꝓherent captiuos: q̄s
nisi remitterēt parat⁹ esset eis re
pētinus interitus. Tūc ad cōsiliū
barachie q̄ magnus erat in israel
rex isrl exhibuit captiuis magnaz
hospitalitatē: ⁊ liberos remisit ad
ꝓpria. Porro scō obsederūt hie
rusalē rex syrie ⁊ rex israel. Cui
A meret achaz nimis ꝓfortauit eum
Esa.7. esaias dicens. Ne timeas ab his
duab⁹ caudis titionū fūmigātiū.
Sz̄ū credidit ei achaz nec voluit q̄
rere signū a dño: ⁊ misit nūciosad
regē assyrioꝝ teglathphalasar di
cens. Seruus tuus sum ego: ascē
de ⁊ saluuz me fac de manu regis
syrie ⁊ regis israel. Et intrauit rex
assyrioꝝ syriā ⁊ vastauit eā: ⁊ nō
redūt rasin i damascum. Rex aūt
assyrioꝝ cepit damascū ⁊ interfe
cit rasin: ⁊ damascenos trāstulit i
cirenen q̄ est versus ethiopiā. Est
eñ alia cirene i aphrica. Et occur
rit ei achaz rex iuda cū munerib⁹
in damascuz. Cūq; vidisset altare
damasci misit ad priā sacerdotem
in hierusalē exēplar ei⁹ vt extrue
ret ei ꝓsimile. Quo facto cū redūs
set achaz altar eneū trāstulit a fa
cie tēpli ad aquilonē: ⁊ sup altare
nouū obtulit holocausta et pacifi
ca. De altari vero eneo vt tradūt
quidā fecit illud horologiū famo
sum de q̄ postea dicet. Et precepit
sacerdotib⁹ vt deinceps sup alta
re nouū offerrēt. ⁊ deposuit achaz
luteres ⁊ mare eneū sup pauimen
tū: vt eis nullus vteret. Musac q̄s
sabbati ⁊ ingressum regis reclusit
in tēpluz dñi vt
cū tēplo ea pro
phanaret vt sic
placeret regi as
syrioꝝ. Est aūt
musac gazophy
latiū regū sicut
corbonaz sacer
dotū. Ingressū
q̄z regis q̄dā di
cūt locū i q̄ rex
adorabat vl ꝓz
tā p quā ascēde
bat adadorādū
q̄ ola obturauit
achaz: sic ⁊ clau
serat tēplū ne itrarēt sacerdotes.

Additio.

Inuenit ēt dici
musac illud i q̄
reponebātur sa
crificia solēnia
die ꝓpt sabbati.
Corbonā vbivo
tiua reponebā
tur Gazophyla
tiū vero in quo
sacrificia aliorū
dierum: ⁊ hic po
tes notare du
pliciter hoc tri
um acceptionē.

¶Sub eo vidit esaias ono⁹ babylonis. alia. x. vidit sub ezechia.

¶Et mortuus est achaz ⁊ sepul
tus in ciuitate dauid et regnauit
filius eius pro eo ezechias.

¶Incidentia.

¶Sub achaz rhoma cōdita est in
mōte palatino. xj. kalēdas maij a
gemellis rhemoꝝ rhomulo. Anno
ab vrbe cōdita. iiij. rhemus occisus
est rastro pastorali. A fabio duce
rhomuli

romuli cōsularibus ludis sabine
virgines ⁊ mulieres rapte sunt: ⁊
pulcherrima virginū thalamoni
sorte data est duci romuli. Vñ q̄z
bene cesserat ei locus nuptiarum
exinde dictus est thalamus.

¶De captiuitate decem tribuuz.
Capitulum.xxvj.

A 3. Re. 17. ANno duodecimo achaz re
gis iuda regnauit osee sup
israel. ix. annis. Fecit q̄ malum co
raz dño: sz̄ non sicut patres eius.
Traditur eñ dedisse licētiā israe
litis vt ascēderēt in hierlm ter in
anno. Cōtra hūc ascēdit salmana
sar rex assyrioꝝ. ⁊ fact⁹ est ei osee
tributari⁹. Cūq; deprehēdisset rex
assyrioꝝ q̄ osee rebellare niteret
p̄ suisac regē egypti cū mūera mi
serat obsedit eū. ⁊ vinctū misit in
carcerē ninive: ⁊ obsedit samariā
trib⁹ annis: ⁊ cepit eā anno nono
osee: ⁊ sexto ezechie: ⁊ trāstulit isrl
in assyrios sz̄ septē trib⁹ q̄ remā
serāt: ⁊ posuit eos iuxta fluuiū go
zan vltra mōtes medoꝝ ⁊ pharū.
In prima captiuitate trū tribuū
credit captiuat⁹ fuisse Tobias et
māsit i niniuevl forte cū rege osee
duct⁹ ē i ninive cui⁹ historia ꝓsum
mata ē sub manasse filio ezechie.
Sz̄ nos tractabim⁹ eā post finē li
bri regū. Porro rex assyrioꝝ de di
uersis regiōib⁹
adduxit colo
nos in samariā
paucos p̄mo: sz̄
postea assara
dochpopulauit
terrā et habita
uerūt in vrbib⁹
ei⁹. Cūq; essent
de quinq; lōgin
quis regionib⁹
q̄nq; idola por
tauerūt i sama
riam quoq; re
gio suū. Et oēs p̄i⁹ vocati sūt chu
thei a q̄busdā potioribus inter eos q̄
venerāt ꝺ regiōe pslida: q̄ dicta est
chuta a q̄dā flumine. Hreci ꝙo di
xerūt eos samaritas q̄z i euāgelio

Adhuc. x. trib⁹
vltra mōtes ca
ptiuos captiue te
nentur. Si qua
ergo de reditu
filioꝝ israel ita
dicūtur. sub Si
ro⁹ el sub arta
xerse de duob⁹
tribubus intelli
gendum.

Nota.

samaritani dicunt. Hebrei vocaue
rūt eos iacobitas: q̄z supplātaue
rant israelitas finib⁹ suis. Qui cū
venissent i terrā isrl immisit dñs i
eos leones: ⁊ interficiebāt eos ⁊ nū
ciatū ē regi assyrioꝝ q̄ perirēt co
loni ei⁹: q̄z ignorabāt legitima dei
isrl: ⁊ misit eis vnū de sacerdotib⁹
isrl ⁊ legē moysi iscriptā literis q̄tī
q̄ꝺ⁹. Et habitabat sacerdos in
bethel: ⁊ susceperūt circūcisionē ⁊
legitima dei israel: nihilomin⁹ tñ
deos suos i excelsis colebāt. Vñq̄ñ
q; hebreos dicūt sibi ꝓpinq̄s cum
bñ erat hebreis. Cū ꝺo male: dice
bāt nihil sibi esse cū israel. Migra
uerūt autē decē trib⁹ de inda post
annos nongētos. ⁊ xlvū. ab exitu
de egypto. A diuisione vero regni
fluxerāt āni. cc xl. ⁊ menses septē ⁊
dies septē ſm̄ iosephū. Multi aūt
ex israelitis cōfugerūt in regnū iu
da. ⁊ mīti abscōderūt se i abditis. ⁊
latuerūt i gētib⁹ circūstātib⁹. Qui
post regressū regis assyrioꝝ ꝺlect⁹
ad ꝓpa: ⁊ hitauerūt cū samaritis.

¶De ezechia qui fecit rectum ⁊c.
Capitulum.xxvij.

A 4. Re. 18. ANno tertio osee regis isrl re
gnauit ezechias in hierlm.
Viginti quinq; annoꝝ erat cū re
gnare cepisset ⁊ xxix. ānis regna
uit. Nomē mris ei⁹ abisa ꝺ hierlm
filia zacharie posthumi zacharie
lapidati. Qui cōuocatis sacerdoti
b⁹ ⁊ leuitis aduit tēplū primo an
noꝝ p̄mo mēse regni sui ⁊ vasa dei
reparauit: ⁊ restituit sacrificia in
termissa. Ipe de cōsilio sacerdotū
fecit phase scō mēse nō in tempo
re suo: q̄z nō potuit popul⁹ p̄imo
mēse cōuenire in hierusalem: ⁊
nec sacerdotes purificati erāt: ta
men tāta multitudo fuit q̄ multi
impurificati comederūt pasca. ⁊
tāta copia victimaꝝ q̄ i multis le
uite suppleuerūt offīa sacerdotū.
Et post pasca solēnizauerūt alijs
septē diēb⁹. Hic dissipauit excelsa
⁊ cōtriuit statuas: ⁊ lucos succidit
⁊ cōfregit serpētez eneū quē fecit
moyses: cui vsq; ad illud tēp⁹ fi-

lij israel adolebāt incēsū: t pulue
rē eius sparsit in torrētē cedron t
vocauit nomē ei⁹ noestā qō inter
pretat⁹ os eoꝝ q.d. Dicebat de⁹
nō erat. Scripsit q̄q filijs israel vt
redirēt ad cultū dei: quoꝝ quidā
nūcios ei⁹ neglexerunt q̄dā quos
dā interfecerūt. Uñ etiā postea vt
p̄dictū ē meruerūt captiuari. Re
cessit q̄z a rege assyrioꝝ ne futuret
ei. Ipse percussit philistheos vsq̄
ad gazam: t omnes terminos eo
rum a turre custodū vsq̄ ad ciuita
tē munitā. i. p̄sidia et ciuitates an
no. xuij. regni ezechie ascendit sen
nacherib rex assyrioꝝ in terraꝝ iu
da. t cepit ciuitates eoꝝ: t misit
ad eū ezechias in locis dicēs. Re
cede a me: t quod imposueris mi
hi ferā. Et indixit ei rex assyrioꝝ.
ccc. talēta argenti t. xxx. auri. t in
rauit q̄ non noceret ei. Cumq̄ nō
inuenisset ezechias hāc: summam
in thesauris domus dñi t suis re
cepit lamīnas auri quas ipse affi
xerat in valuis tēpli. Cumq̄ mis
set regi assyrioꝝ p̄dictā pecuniaꝝ
irritum fecit sennacherib iusiuran
dum t misit ad obsidēdum hieru
salē; thartan t rapsacem t castra
metati sunt iuxta aq̄ ductum pisci
ne superioris: q̄ est in via agri ful
lonis: t abstulerunt cinibus aquā
exterioris piscine. Cūq̄ vocassent
regē ad colloquium noluit exire:
sed misit ad eos heliachim pōtifi
cem t sobnam scribā: t ioachim a
commētariis: t loquebat ad eos
rapsaces hebraice. Erat enim sa
marites vt quidā volunt. Fuerūt
qui dicerent eum filiuꝝ isaie q̄ trā
sierat ad assyrioꝝ: t susceperat ri
tum gētium: t factus erat chiliar
chus t ait. Hec dicit rex magn⁹ as
syriorum ad te. O ezechia in quo
confidis vt audeas rebellare. Si
cōfidis in rege egyptio inniteris
baculo arundineo. Si spez ponis
in deo tuo nunquid dij gentium t
de⁹ israel liberauerunt eos de ma
nu mea. Si spez ponis in populo
tuo: dabo tibi duo milia equorum
nec poterīz apō te inuenire ascēso
res. Et rogabāt nūtij rapsacē vt lo
querēt eis syriace t nō iudaice au
diēte pplo q̄ erat sup murū. Tunc
exclamauit rapsaces ēt ad ppl'm.
Hec dicit rex magn⁹ assyrioꝝ faci
te mecū qō vobis vtile ē ne come
datis stercora vra t bibatis vrinā
vraz. Egredimini ad me t vtimi
ni domis vris donec veniā ad vos
t trāsferā vos i terrā q̄ est similis
vre. Cūq̄ retulissent nūtij cōmina
tiōes istas ad ezechiā: scidit rexe
stimēta sua t opt⁹ ē sacco: t ingress⁹
est domū dñi: t misit p̄dictos nun
cios t senes de sacerdotibus oper
tos saccis ad isaiam dicētes. Hec
dicit ezechias. Dies hec dies tri
bulationis 'nre est: t increpatiōis
diuine. Ora pro reliquijs israel: si
forte deus audiat blasphemiā ra
psacis et vindicet. Et respondit
isaias. Hec dicit dñs ezechie noli
timere. Ecce ego imittā regi assy
riorum spiritū t audiet nūcium et
reuertetur in terram snā: t deijciā
eum gladio in terra sua: t recessit
rapsaces a hierusalem t inuenit re
gem assyriorum expugnātem lob
nam. Transiuit autem rex ad pu
gnandā egyptum vt triumphās
rediret ad euertēdam hierusalez.
Cūq̄ obsedisset pelusiuꝝ: audiuit
tharachā regem ethiopie cū mul
to exercitu venire in auxiliuꝝ egy
ptiorum: t conturbatus rex dixit
tharacham esse sacerdotē vulca
ni. t ideo nō dimicaret cum eo. t re
diit in iudeā t obsedit hierusalez.
Herodotus tamen aliam causam
tradit reditus sui. Orante nāq̄re
ge egyptiorum ad deum: multitu
do soricum in vna nocte comedit
chordas arcuum in castris eius: t
facti sunt assyrij inermes: et dicit
rapsacem cum exercitu remansisse
circa hierusalez: t sennacherib re
diisse ad eū de egypto. Uerūtn añ
reditū sennacherib de egypto in
iudeā hec facta sunt q̄ sequūtur.

¶ De signis trium annoꝝ q̄ p̄di
xit esaias. Capitu. xxviij.

Cum

Cum egredet sennacherib
iudeā vt trāsiret in egyptū
misit ezechie literas terribiles t
cōminationis plenas dicēs q⁹ de⁹
israel nō posset eū liberare de ma
nu sua. Tūc ascendit ezechias in
domū dñi: t expādens literas co
rā dño orauit dicēs. Dñe de⁹ isrl
audi verba sennacherib: q̄bus ex
probrauit te nob': salua nos obse
cro de manu ip⁹: tūc misit esaias
ad ezechiam significans ei verba
hec dñi ad sennacherib i hūc mo
dū. Spnet te sennacherib virgo
filia sion: mouebit caput p⁹ tergū
tuū cū fugeris exprobrasti sancto
israel virib⁹ tuis ascripsisti q⁹ va
stasti iudeā. Sz ex diebus antiqs
ego plasmaui illud: nūc adduxi.
id est ego q̄ ab eterno disposuerā
q⁹ sic flagellarē peccātes: nūc im
pleui ego autor fui tu mister: po
nā itaq̄ circulū in narib⁹ tuis si
cut fit bubalo: t chamuz in labijs
tuis sicut fit equo: t reducā te i ter
rā tuā. ¶ Tūc addidit esaias ver
ba sua ad ezechiā dicēs. Tibi aūt
ezechia hoc erit signū liberatiōis
tue. Tertio anno recedet a te sen
nacherib nō reditur⁹. Ego aūt p̄
dico tibi q̄d facies hoc anno: q̄d
secūdo: vt cū videris ipleta: scias
verū esse: qō predixi de tertio. Co
mede hoc anno qō repereris: vel
secundū esaiā q̄ spōte nascūt vel
secundū. lxx. q̄ primo seueras. Im
mīnēte messiōe irruerāt assyrij et
vastauerāt segetes vineas t oli
ueta: sed quedam inter vngulas
equorū cal cātū euaserunt. Unde
cūt. lxx. Comede q̄ primo seueras
etiā de peulcatis q̄dā sponte ger
minauerūt. De q̄bus dixit esaias.
¶ comede q̄ spōte nascūt. Et iā cū
p̄fecissent aduentū sennacherib
cōgregauerūt sibi vīcunq̄ victua
lia: t reposuerant in hierusalē: de
quibus dicit hic liber regum. Co
mede qō repereris. Porro secun
do anno comede que spōte nascū
tur: vel scōm esaiā pomis vescere
qō idē est. Scō em anno dū mor
rarēt sennacherib in egypto: qt ō
fuerāt eis predicta victualia: mul
tiplicauit eis dñs abundanter q̄
spōte gignit humo. Porro i tertio
anno fugato hoste securi seminate
/metite t comedite. Et tūc ō hie
rusalē egredient reliquie: t quod
saluatū est de mōte syon: t qō reli
quū est de domo iuda mittet radi
cē deorsum: faciet fructū sursum.
Per similē arboris loquet: q̄ quā
to pfundius fudit radicē: tāto co
piosius t altius facit fructū. Et ē
sensus. Multitudo populi q̄ fugit
de iudea ante faciē hostiuꝝ t rece
pit se i hierusalē vt seruaret: fuga
to hoste redibit in terrā suā: t po
pulabit eā. Hoc audito ezechias
gauisus est: t de cōsilio esaie t sa
piētium obturauit capita fontiuꝝ
extra vrbem: t exitus aquaꝝ in iu
deā: ne redeūtes assyrij inuenirēt
aquarum abundantiā. Tunc ob
turauit ezechias superiorem fon
tem aquarum gyon: t auertit eas
subter ad occidētem vrbis dauid
vt infunerunt piscinam inferiorē.
Fecit etiā ante pontez siloe quasi
stagnum in quo colligerent aque
et reseruarentur ciuibus in vsum
obsidionis. Et scōm epiphanium
ad p̄ces esaie copiosi⁹ solito egres
re sunt aque ō fonte siloe. Hoc au
tem stagnum vocatur in euange
lio Natatoria siloe.

¶ De fuga sennacherib. ca. xxix.

Factum est aūt post annū re
diit sennacherib abegypto
et cū iudeam vastasset tandē ob
sedit hierusalem. Sed in eadē no
cte angelus dñi percussit in castris
assyriorum. clxxxv. milia: t timēs
sennacherib fugit: cum. x. viris vt
ainnt hebrei: t redīt in niniuen.
Cūq̄ adoraret in templo nesrach
deum suū: adramelech: t sereasar
filij eius percusserūt eū in gladio
t fugerunt in ararath partē ar
menie campestrem. t vbere ad ra
dicem montis thauri: p quē fluit
araxes: t regnauit filius eius p eo
assaradō: indignati erāt maiores

o ij filij in

filiꝰ i pfezꝙ filiꝰ minor natu pre
fecerat eis i regē: eo ꝙmagis dili
geret matrē illiꝰq; ipsor. In hoc
aūt oīsus ē sen
nacherib neqz
ppto ꝙ paricī
dio filior est re
sernatus. Porro hierosolymi
te videtes stragē hostiū egres
si sunt: t spoliauerunt castra.
Spolia ño mor
tuor tollēteser
cusserunt ex eis
pluuerem tm: nā ignis diuinꝰ la
tēter eor cadauera cinerauerat.

Additio.

Aiūt hebrei ca
put et barbā ra
sa ab angelo in
ignominiā: t im
pletū illō esaie.
In die illo red
det nouaculacō
ducta in regeas
syriorū caput et
barbam.

¶ De ezechie egrotatione t de regressu solis. Capitu xxx.

A 4.reg. 4.

Ezechias autē post in opinabilē t incredibilē triumphū licet ꝑm iosephum cū populo hostias deo imolasset: non tñ digne gratias egit. Nā t alio elatus est t canticū nō cātauit: sicut i hmōi facere ꝙsueuerāt pfes: t ꝓpterea egrotauit vsqz ad mortez: t venit ad eū esaias t ait. Hec dicit dñs. Dispone domui tue: qz morieris tu t nō viues. Cōtristatꝰ ezechias eo ꝙ filiū nō haberet: nō ꝙ domū relinqret desolatā: sz ne forte frustrarer in eo ꝓmissio facta dauid de xpo: cōuersus ad parietē fleuit amare: forte vt secretius oraret: t ne astātes lachrymas eiꝰ viderēt: vel forte ad parietē porticus tēpli erat iuxta quā cubabat: t qz i porticū ascēdere ñ poterat ad orā dū: saltē ad faciē eiꝰ orauit dicēs. Obsecro dñe memētο qūo ambulauerim corā te i ꝟitate. q. d. Et si nūc peccaui: parce/ne pereāt apō te q̄ feci corā te. Porro añqz egrederet esaias mediā ptē atrij: dixit ad eū dñs. Redi t dic ezechie. Hec dicit dñs deꝰ dauid pncs tui. Audiui oꝛonem tuā t vidi lachrymā tuā. Ecce sanaui te die tertio ascēdes in templum. Diebus tuis addā. xv. annos de manu regis assyrior: cuiꝰ reditū times liberabote t vrbē hāc propter te t ꝓpter dauid sernū meū. Hic appet: qz manasses nōdū natꝰ erat q̄ post mortē patris cū regnare cepisset. xlii. annoꝝ erat. Et ait ezechias. Qd erit signū ꝙ dñs sanabit me. Cui esaias. Uis vt ascēdat vmbra. x. lineis in horologio: an vt reuertat totidē ḡdibꝰ. Erat em hora diei. x. t vmbra gnomonis descēdebat p. x. lineas. Dedit ḡ regi optionē signi vtrū vellet ꝙ sol fiaret per spaciū. x. horarū imobilis: vel rediret ad orientē t iterū inchoaret diē quodlibet autē istoꝝ si fieret adderētur. xij. horis diei. x. hore. Huic sensui ꝓsonat hebreꝰ dicēs. Uis vt stet vmbra. x. lineis: an vt reuertatur. In esaia quoq; de reditu solis ad ortū tm agit: t nō ō ascensu vmbre. Uerunt̄ super libū regū sic exponit. Uis vt ascendat vmbra. x. lineis ꝓcedente sole sup terrā p boreales plagas versus ouiētē: sicut quotidie p noctē sub terra procedere solet: t sic cōpletis. x. horis statiz redeat ad locū vbi nūc est: t pficiet diem istū. Et elegit rex vt rediret sol ad oriētē. Si em fiaret: alicui cause naturali posset ascribi: vel forte qz iaz alio tempore facti fuerat sicut sub iosue: signū inauditū elegit. Et statī sol stās in oriente reuersus est itez p. x. lineas p quas iam descēderat tūc fecit esaias afferri massaz ficuū t cataplasmauerūt super vulnꝰ eius. Hebreꝰ magis proprie dicit super vicꝰ eiꝰ. Quidā suspicant fuisse apostema cuiꝰ sanies in cutis superficiē ꝓuocata ficcioribꝰ ficis cōtusis. Porro a ḡla symachꝰ t theodotion regiū morbū fuisse dicūt. cui ḡqz dulcia vel sumpta vl' apposita cōtraria putāt. Et ita dei potētia mōstrata est cū per res noxias sanitas restituta est. Et conualuit ezechias: t tertia die ascendēs in tēplū ait. Ego dixi dñe. i. dū egrotarem penes me cogitaui in dimidio dierū meoꝝ vadā ad portas inferi. i. nōdū suscepta sobole quā expectabā descendā ad inferos et dū hoc cogitarē: q̄sini a te orando residuū annoꝝ meoꝝ: vt puꝰ vel les me pfez fieri q̄s aia mea puer. Huic cātico ezechie ꝓmittūt. lxxj. titulū talē. Oratio ezechie regis iude. sed meliꝰ est in esaia. Scriptura ezechie regis inde. Nā in hoc cātico narrauit tātū qd̄ cogitauerat vel orauerat dum egrotasset: t nō orauit in eo nisi duobus verbulis tantū: vt ibi. Dñe respōde pro me t in fine. Dñe saluum me fac.

C 4.reg. 20.

¶ De morte ezechie. Capi. xxxj.

In illo tpe misit merodach filius baladaz rex babylonis lras t munera ad ezechiā petens vt socius eius esset t amicus. Naz eo tēpore rex medoꝝ t rex babyloniorū recesserāt a monarchia assyrior sub eo ꝓcipua tamē causa legationis huiꝰ creditur hec fuisse. Chaldei vigebāt in astronomia: nec poterāt inuenire ꝑm artē suā quare dies fere in duplū ptēsa fuerat. et tandē audierāt hoc ꝓ rege hierosolymoꝝ factū esse. t miserunt ad eū vt scisciterent rei veritatē. Preterea chaldei adorabāt solē. t miserunt regi munera vt honorarēt hominē qui honorauerat deꝰ eorum. Et letatus est ezechias in adūtu eoꝝ t iterum elatus est in alto suo nec fuit in domo sua nec in oi potestate sua qō nō ostēderet eis. Etiā domū aromatū: quā quidaz tradūt fuisse cellā aromatū in tēplo dñi in quā inducere gētiles nephas erat ꝑm epiphaniū ño domus erat lōgissima quā fecit salomō iuxta descriptionē patris sui cōtra ouiētē sion: t fecit occulti aditus cōpositionē lōge a ciuitate: q̄ deprehēdi ab vniuerso populo ne quiuerat pluribus quoq; sacerdotibus ignota erat: illiceq; rex posuit aurū t aromata que adducta erāt de ethiopia. In ea post sepulchra regū erāt sepulchra pōtificū t postremo sepulchra pphetaꝝ hoc secretum dauid t salomonis ezechias gētibꝰ denudauit: t ossa paterna cōtaminauit ex presentis ꝓphanioꝝ. Et ab ipso die sterilis factus est. Porro cū abijssent legati venit esaias ad regē t ait. Quid dixerunt viri isti: t vnde venerunt ad te. Qui cū indicasset ei qd̄ quesierant: dixit esaias. Hec dicit dñs. Ecce dies veniēt t auferentur in babylonē: oia q̄ in domo tua sunt t q̄ abscōderant patres tui. Sed t de filijs tuis erūt eunuchi in palatio regis babylonis. Hoc impletū esse fabulantur hebrei in daniele t socijs eius: qui cum ioachim filio iosie capti sunt. Sed verius creditur eos eunuchos fuisse: nō corpore sed mēte. Et rñdit ezechias. Bonus est sermo dñi. Sit pax t veritas in diebꝰ meis t dormiuit ezechias cū patribus suis: t celebrauit exequias eius vniuersus iuda t sepelierūt eū sup sepulchra filiorum dauid. i. eminentiꝰ sepulchrū ceteris fecerūt ei causa pietatiꝭ qz coluit deū. Ipse enim sic cōmēdatur in libro regū. Non fuit similis ei neq; ante eū neq; post eū de cūctis regibꝰ iuda: in hoc excipit duid. qz nōdū erat sub eo regnū in iosia. Si ḡritur de iosia: dicim⁹ q̄ iosias melior fuit eo/sed iste ꝓponitur ei in hoc ꝙ magnificatꝰ est preclaris bellorum titulis: et ꝙ tria

Nota ō

s ij inaudita

inaudita fecit dñs pro eo regressum solis: additione annoꝝ: stragem hostium per angelum.

Incidẽs est non de biblia.

¶ Incidentia.

¶ In diebus ezechie syracusa et cathina in sicilia condite sunt. Romulus milites ex populo sumpsit quasi ex mille vnũ. Cures qui sub Statio rege sabinoꝝ romulo fauebãt quirites appellauit. c. elegit senes: quos appellauit patres. Romulus apud paludẽ capreenusq; cõparuit: et suadente lucio quirinoie cõsecratꝰ est: post romulũ senes p̃dicti singuli p ãnos dies rem publicã rexerũt p annũ fere vnum dies. Q̃ regnũ appellatũ est interregnum. Tũc secũdus a romulo regnauit numa põpilius q̃ p̃dictos senes senatores appellauit. hic primus congiariũ militibus dedit. i. imperiale largitionẽ in sui promotione Januariũ et februariũ anno addidit fundamenta capitolij/fecit. Sibylla erythrea claruit.

A 4. reg. 21.

De manasse et morte Isaie. c. xxxij.

POst ezechiam regnauit manasses filius eius p eo. xij. annorum erat cum regnare cepisset. et. lv. annis regnauit in hierusalem: et fecit malum coram domino. Edificauit enim excelsa q̃ destruxerat pater eius: et erexit aras baal et lucos et extruxit altaria militie celi in duobus atrijs templi: et posuit idolum luci in templo dñi: et tradurit quẽdã filiũ suũ per ignẽ tophet: ariolos augures: phitones. et aruspices multiplicauit et errare fecit iudã in vijs gentiuꝝ. Cumq; arguerẽt eũ pphete missi a dño nemini eoꝝ parcebat sz plateas hierusalẽ prophetaꝝ sanguine purpurauit. Insup aliorũ sanguinem innoxiũ fudit multum nimis donec impleret hierusalẽ vsq; ad os. Esaiã quoq; auũ maternũ fm hebreos vel affines suũ eiectũ extra hierusalẽ circa piscinã siloe serra lignea per medium secari fecit. Qui dnz in principio sectionis angustiaret: petijt sibi dari aquaz vt biberet: et cũ nollẽt ei dare: dñs de sublimi misit a quã in os suũ et exp̃rauit: nec tñ carnifices destiterunt a sectione. Et ob hãc aũ missionẽ cõfirmatũ est nomẽ siloe: q̃ interp̃tat missus: nec sepelierũt eũ in sepulchro pphetaꝝ: sz sub ãrcu rogel iuxta trãsitũ aquaꝝ: quẽ fecerat ezechias in memoriã miraculi q̃ fecerat dñs in aq̃s illis ad p̃ces esaie. Tradit eũ epiphanius q̃ dũ sennacherib rediret ab egypto p̃misit exercitũ ab obsidẽdaz hierusalẽ q̃ craftrametatꝰ est circa piscinã siloe vt aq̃s eius vterẽtur. Eratq; piscina quasi cõis: nã et ciues ad eã descẽdere poterãt et hostes. Oriãe autẽ esaias obtinuit a dño: vt cũ egrediebant ciues erãt ibi aque sicut prius. Cum vero accedebãt hostes siccabantur aque prosus: ita vt mirarent assyrij vñ essent aque in vrbe. Porro in ingẽ memoriã huius facti: adhuc aque siloe nõ iugiter: sed incertis horis ebulliũt. Cumq; in ppria persona accessisset sennacherib facta ẽ strages supradicta in exercitu ipsius. In tante rei memoriã populus gloriose pphetã sepeliuit in loco predicto: vt etiã orationib⁹ eius post mortem indelinẽter hymnaque deneficio potirẽtur. Aliqui libri habẽt in hoc loco orationẽ manasse que ponitur in fine secundi paralipomenõ: ideo nõ hz necesse hic ponere: cum etiã plura exẽplaria eã in hoc loco non contineant.

Esaie crudelis mors.

¶ De morte manasse. Capitulum. xxxiij.

C 2. par. 33.

MIsit ergo dominus aduersus manassen regem babyloniorum q̃ deposuit eum et manassen dolo captũ traxit in babylonem: et pluribus afflixit tormentis. Et intelligens manasses hanc esse manũ domini egit penitentiam: et intente orauit ad dñm: et misertus dñs reduxit eũ in regnũ suũ. Qui cuz venisset hierosolymam delenit idola: lucos et aras q̃ fecerat: ita vt in memoriã porrũ nihil supesset. Et restituit cultũ dñi sicut prius: et pplm idipz docuit et sic a pœna quersatione mutatus est vt non sine grãdi admiratione vitã ageret beatã. Muros q̃z ciuitatis et turres et antemuralia multa munitione firmauit. Et mortuus est manasses et sepultus est i horto domus sue in horto azã. et regnauit amon filius suus p eo.

Nota

C 4. re. 21

Incidẽtia.

¶ Incidentia.

¶ In diebus manasse sibylla erophila claruit i samo: vñ et samia dicta est. Partheni tarẽtũ condiderũt. Satarphus de choo insula primus ferri glutinũ intra se excogitauit. Tertius romanoꝝ rex Tullius hostilius hic primus regũ romanoꝝ purpura et fascibus vsus est. Qui post longã pacẽ bellare cepit Albanos. vegetes. fidenates vicit adiecto mõte celio ampliauit vrbẽ. Tandẽ cum domo sua fulmine conflagratur.

¶ De amon et iosia. Ca. xxxiij.

D 4. re. 21.

POtro. xxij. ãnoꝝ erat amõ cũ regnare cepisset: et duobus tñ ãnis regnauit i hierlm. Tñ. lxx. dicũt. xij. Qui fecit malum coram dño sicut pr̃ fuus i iuuẽtute sua fecerat. et tetẽderant ei insidias sui sui: interfeceꝝ eũ i domo sua. Pplus aũt percussit eos q̃ interfecerũt regẽ et sepelierũt eũ cũ pr̃e suo et statuerũt filiũ eius regẽ iosiã filiũ eius pro eo.

Octo annoꝝ erat iosias cũ regnare cepisset. et. xxxj. ãnos regnauit i hierlm: et ambulauit p oẽs vias dauid patris sui. Nõ declinauit ad dexterã neq; ad sinistraz. Qui in ãrto regni sui anno erat octauo. xij. etatis: vt dicit ioseph⁹ pietatẽ et iustitiã mirabilẽ i se iã demõstrabat. Nã pplm iam reuocabat ab idolatria. Et opa prisca velut senior emẽdabat. Porro ãno regni sui viij. oẽm ciuitatẽ et puinciam: a cultu idolorum purgauit vt nullũ vestigiũ idolatrie supesset. Et restituit cultũ dei sicut prius: et pplm idipz docuit et sic a pœna quersatione mutatus est vt non sine grãdi admiratione vitã ageret beatã. Muros q̃z ciuitatis et turres et antemuralia multa munitione firmauit. Et mortuus est manasses et sepultus est i horto domus sue in horto azã. et regnauit amon filius suus p eo.

De sancto. A 4. re. 22.

Additio.

Hieronimus i paralipomenõ dicit arcã eductã de tẽplo i diebus achaz p idolis positis in eo. et fuit in domo sellã patrui hieremie pr̃is ananelyiri olde q̃ habitabat in sõa muri mensione vsq; ad iotam. Scrutabãt enim domos ne q̃d latenter remaneret suspectũ: et in vnaquaq; cã iniquitiã coluit tãq; aie sue medicinã. Misitq; in totã puinciã vt deterrent ad repatione tẽpli munera p sua volũtate vnusq̃sq; et pposuit huic opi helchiã sacerdotẽ magnũ: et amasiã qui erat supra ciuitatẽ: et saphã scribã. et facta est rapatio tẽpli fideliter et indilate.

Hec nõ ponũt hoc loco in libro regũ sed i hieremia.

¶ De sancto propheta Jeremia Capitulum. xxxv.

HAno. xiij. regni iosie exortus est propheta hieremias filius helchie de sacerdotibus anathot. in terra beniamin tertio ab vrbe miliario. et prophetauit vsq; ad euersionẽ vrbis. i. annis et vno anno preter illud tẽpus quo in egypto prophetauit in thanis. et cum puer esset dixit ei dñs. Propheta in gentibus dedi te. Qui cũ dixisset. A/a/a/domine nescio loqui: quia puer ego sum: misit dominus manum suam et tetigit os eius et ait. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Extunc licet esset adolescens cepit prophetare et predicare. mane consurgens et frequens stans in porta domus domini et in atrijs tẽpli: et ostendit ei dominus signa euersionis hierusalem quam predicabat. Primo significauit ei autorem illius euersionis deum. Ostẽdit enim ei quasi furem vigilatẽ cũ virga vt damnificaret dormientes. Sic enim dñs iam vigilabat ad percutiendũ populum suum. Secũdo vero signo ostẽdit ei dñs quo ministro ad hoc vteretur per ollã succẽsam a facie aquilonis vsit. Ab aquilone pandetur omne malum sup oẽs habitatores huius terre. i. a chaldeis qui iuxta situ ierusalẽ ab aq̃lone venerunt. Has duas visiões vidit sub iosia. De tertia incertum est. Verius cñ putatur q̃ sub alijs regibus vidit

Universidad de Deusto
Biblioteca

eā sicut cetera q̄ sequuntur. In tertia eīm visiōe oñdit ei dñs cāz cuersionis nec fuit hec visio imaginaria sed corpalis. Precepit eīm dñs vt tolleret lūbare suū: t absconderet illud sup eufratē. Et post multos dies ex mādato dñi reuertēs luenit illō putrefactū et nulli vsui aptuz: t ait ei dñs. Sicut adheret lūbare ad lūbos viri sic agglutinaui mihi domū isrl t domū iuda ꝙz recesserunt a me fornicando post deos alienos. quasi putrefiēt trās euphratē captiuati. Reliqua Jeremie locis suis tractabimus.

¶ De inuentione deuteronomij.

Capitulum. xxxvj.

B 4. regū 22.

Otro. xviij. āno regni iosie: precepit iosias helchie vt resi duū pecunie q̄ oblata fuerat ad tē pli repationē ꝓsarek et fierēt inde vasa ad ministeriū dñi. Cūq; helchias ola diligēter scrutarek inuenit libz̄ moysi in tēplo. Forte eperuit arcā t inuenit deuteronomiū quē moyses reponi fecerat in ea: t misit eū regi p manū saphā. Qui cū legisset coram rege: scidit rex vestimēta sua. Audiuit eīm maledictiones scriptas in trāsgessores legis t crebras cōminationes dei. Q̄ō si seqrent idola: eijceret eos ō terra quam dederat eis: sicut eiecerat amorreos facie eoz. Et mirabat q̄ adhuc esset in terra et verebatur iminere captiuitatē. Tūc precepit helchie t viris pudētib⁹ vt cōsulerēt dñz sup se t sup pplm suū. Qui descēderūt ad oldā pphetis sam vxorē sellū q̄ habitabat i hierusalē in scōa. i. secūdo ābitu muri quē fecerat ezechias: de quo dixit sophonias: t vlulat⁹ a scōa pte. q̄ pars scōo muro circūdata prius capta est. Forte nō inuenerunt Jeremiā: vel potius nulli⁹ adhuc momenti erat. Et rñdit olda. Hec dicit dñs. Ecce adducā mala que scripta sunt in libro legis suplocū hūc t hītatores ei⁹: q̄ irritauerūt me in cūctis opib⁹ manuū suarū. Succēdet idignatio mea: t nō extinguet. Regi aūt qui misit vos dicetis. Hec dicit dñs. Pro eo q̄ audistī ꝟba voluminis t pterritū est cor tuū t humiliat⁹ es: differētur hec mala nec fiēt in dieb⁹ tuis: t colligā te ad pres tuos i pace. Q̄ō nō est intelligēdū de pace ipsi⁹ regis ipse eīm occisus est a pharaone: ſz de pace ppl'i. i. pūſq̄ inferret ppl'o q̄ cōminat⁹ fuerat. His auditz mit tēs rex in oēm pūnciā ꝙgregauit oēm ppl'm in hierl'm: t stans super gradus legit: cūctis audiētib⁹ ola ꝟba libri: t pcussit fedus coram dño t ꝙmisit oēs sacra pstare: vt leges mosaicas p ola custodirēt. Et delenit aruspices t maleficos oēs. et ola vestigia idolarie redegit in puluerē. Et iā vestigia q̄dā serpentis enei quē cōmunerat fuc ꝙtriuerat ezechias. Ob hoc in plogo sophonie legit iosias ꝙtriuisse cū: t ptaminauit exelsa: t vallē tophet t ignē moloch. Forte ossa mortuoꝝ vbiq; sparsit: vt q̄libet alia imūda vt poti⁹ abomiabil' q̄ venerabilis loc⁹ apperet. Equos q̄z solis et currus quos depinxerāt reges iude in introitu tēpli iuxta exedram nathāmelech eunuchi penit⁹ destruxit. Fecerant ibi indei idolum solis quasi pue⁹ iherbē: qz nullū patik senū: sed quotidie renouab. Fecerāt t ei equos t currū: putantes q̄ in hūc modū heliā trāſtulisset. Et ascēdēs rex i bethel sup altare q̄ fecerat ieroboam cōbussit ossa sacerdotū t falso⁹ ꝓpheta⁹ eruta ō sepulchris excelso⁹ iuxta ꝟbū abdon ꝓphe: cui⁹ titulū cū legisset i sepulchro pcepit ne mouerent ossa ei⁹: nec ēt illi⁹ cū quo sepult⁹ erat. Idipm fecit in excelsis samarie t i vbib⁹ manasse t effraī t symeō vsq; i neptalim: ossa destru mulis excelso⁹ eruta sup altaria cōburēs: t tā ossa q̄ altaria in pulueré redigēs. hoc ꝓdictū erat de iosia añ ānos. cccl xj. t reuersus in hierl'm fecit ꝓhase ꝓuocās ad illō ēt filios isrl' q̄ captiuitatē assyrio⁹ aliquo mō effugerāt: vel ēt de captiuitate aliquo casu redierāt. Et traditur de his hūisse ad. xj. milia nathineo⁹. Nō est fctm phase tale. a dieb⁹ iudicū. In paralipome. legit a dieb⁹ samuel'. q̄ posset dici vitio scriptor⁹ fctm t scriptū eē samuel'. p salomonis nisi idipz i iosephō legeret. Pōt ē itelligi q̄ samuel fecerit phase. Et si i hiſtoria non legat. Nō aūt iudices fecerūt phase: certū ē: qm̄ moyses t iosue iudices fuerunt et factū est hoc phase in hierl'm. xviij. anno regni iosie.

A 1. pa. 35.

B 4. re. 23.

¶ De morte iosie. Capi. xxxvij.

F 4. re. 23

In dieb⁹ eius ascendit pharao nechao rex egypti ꝟ regē assyrio⁹. Audierat eīm eū iā debilitatū: qz medi t babylonij a monarchia ei⁹ recesserāt. t estimabāt q̄ō de facili posset obtinere syriā. Primo aggressus erat regē adremō q̄ regnabat tūc in carchamis. Descēdit ē iosias in occursum ei⁹ prohibēs ne trāsitū faceret p iudeā t misit pharao ad iosiā dicēs: quid mihi t tibi rex iuda? nō aduersum te venio: ad eufratē ꝓpero. Mittit me de⁹ ad medos: sine me ne de⁹ q̄ mecū est interficiat te. Et nō adquieuit iosias: sed cū rege adremon cōponebat acies vt dimicarēt aduersus pharaonē. Et forte dū trāsisset a curru in currū qui seqbat cū more regio. occisus est a sagittarijs i cāpo magedō t plāxit eū in ꝟsolabilit⁹ adremō rex cū exercitu suo. Unū t illud dictū est: erit planct⁹ sicut plāct⁹ adremō. Tradit ēt q̄ iuxta arborē t fontē occisus fuerit q̄ statim aruerūt. t relat⁹ est in hierl'm: et sepult⁹ est in mausoleo patrū suoz. Et planxit eū vniuersus iuda in hierl'm: t maxime Jeremias: qui sup exequias ei⁹ scripsit threnos lamētabiles. Quō sedet sola ciuitas &c. quib⁹ vtebātur cantores t cātatrices sup exequias iosie. Et longis tp⁹ in iudea sup iosiā eos replicabāt. Quib⁹ postea superaddidit idē Jeremias alias lamētatiōes sup excidio ciuitatis

¶ Incidētia.

¶ In dieb⁹ iosie ꝟtus romano⁹ rex anens marci⁹ nume nepos ex filia aduētinū montē t tanticulum vrbi tradidit. Supraamare. xvj. ab vrbe miliario ciuitatē hostiā cōdidit oraculo dodoneo primū grecia vsa. est. Quintus romano⁹ rex tarquinius prisc⁹: qui circū rome edificauit muros t cloacas t capitolium extruxit: ludos romanos instituit. Arion a delphino in theatrum deportatus est.

¶ De ioachim vel ioachas.

Capitulum. xxxviij.

R 4. re. 23.

Eliquit autem iosias tres filios: heliachim qui t iechonias ꝓmogenitū. xxv. annoꝝ. medium aūt ioachas q̄ t sellū dict⁹ est xxiij. annoꝝ t tertiū mathaniā: circiter. viij. annos. Tulit ppl's terre medium filiū ioachas: et ꝓstituit eū regē ꝓ patre i no qui trib⁹ mēsib⁹ tm̄ regnauit i hierusalē. Nā vt dicit paralipomenon: veniens pharao nechao rex egypti in hierusalem amouit eum: t imposuit multā terre. c. talenta argēti: t vnum auri. t ꝓstituit regē ꝓ eo fratrem eius ꝓmogenitū heliachim sibi tributariū. Et mutato nomine vocauit eum ioachim: vt mutatio nois esset signum sublectionis: t duxit secū ioachā in dolo sub spe honorandi eū i egypto. Nā cū venisset in reblata vinxit eū. t i gatū misit eū in carcerē i egypto. Porro ioachim. xxv. annoꝝ erat cū regnare cepisset: t. xj. annis regnauit i hierusalē. t fecit malū coram dño iuxta oia q̄ fecerāt pres ei⁹. ¶ Cūq; arguēret eū vrias ꝓpha: cōminatus est ei valde: t fugit vrias i egyptū. Et missi post eum ioachim t reduxit eū: t morte turpissima interfecit eum. Anno quarto regni ioachim cepit regnare in babylonia nabuchodonosor qui victo rege egypti tulit ola q̄ eius fuerāt: t rino egyptiuſq; ad fluīē eufratē: trāsiēs eufratē oēm syriā vsq; ad peluſiū cepit ꝓter iudeā. Porro anno ꝟto ioachim locutus est Jeremias

A 2. pars lip. 36.

Inci dens

A Jer. 25

ad oēm populum iuda ⁊ ad cīues hierl'm dicēs. A tertiodecimo anno iosie locut⁹ sum vobis ℔ba dñi ⁊ hodie est. xxiij. ann⁹: ⁊ nō audistis me. Propterea hec dicit dñs. Adducā sup eū meū nabuchodonosor sup terrā hāc: ⁊ sup oēs natiōes q̄ in circuitu ei⁹ sunt: ⁊ seruient regi babylonis. lxx. annis. Cūq; ipleti fuerint ānī. lxx. visitabo sup regē babylōis ⁊ sup terrā chaldeoꝝ iniquitates eoꝝ: ⁊ ponā illā in solitudines sempiternas. Et mirabant q̄ tā audacter loq̄rer. Nā ⁊ i pncipio regni ioachi: cū staret i atrijs tē pli ⁊ dixisset. hec dicit dñs. Da
B Je. 26. bo domū hāc sicut silo: ⁊ vrbē hāc dabo in maledictionē: a pphētē derunt eū sacerdotes ⁊ pphete ⁊ oīs populus dicētes. Morte moriat. Et ascēderūt de domo regis pncipes iuda: ⁊ sederūt in porta dom⁹ dñi: ⁊ accusabāt Jeremiā sacerdotes ⁊ pphē. Qui rñdit: misit me dominꝰ vt pphetarē aduersus locuz istū. Ecce i manib⁹ vr̄is suꝝ: facite q̄ rectū est in oculis vr̄is. Et liberauerūt eū pncipes a manib⁹ pplī ⁊ marie aichā fili⁹ saphā dicēs q̄ michēas in dieb⁹ ezechie filia p̄dicasset: ⁊ multi pphete in dieb⁹ regū: nec aliq̄d a regib⁹ ppessi sunt sed honorati. Clauserūt tñ pncipes Jeremiā ne publice p̄dicaret. Dixitq; tūc dñs ad Jeremiā. Tol
B. B. levolumē: ⁊ scribes oia ℔ba q̄ locu Je. 36. tus suꝝ tibi aduersus iudā ⁊ alias gentes a diebus iosiē usq; ad diez hāc ⁊ p nocauit Jeremias baruch filiū nerie: ⁊ scripsit baruch ex ore Jeremie oēs sermones dñi: et dixit ad eū Jeremias. Clausus sum nec valeo igredi domū dñi. Ingredere ergo tu ⁊ lege q̄ scripsisti in die ieiunij audiēte pop'o ⁊ vniuersis q̄ veniūt de ciuitatib⁹ suis. Et fecit baruch sicut p̄ceperat ei Jeremias: sepe legens in domo dñi. Factū est aūt i āno q̄nto Joachim in mēse. ix. p̄dicauerunt ieiunij oī populo in hierl'm: ⁊ vniuersis qui fluxerāt de iuda. Et legit baruch sermones Jeremie i introitu porte noue dom⁹ dñi. Q̄ cū audisset filiꝰ Gamarie michēas: descendit ad pncipes ⁊ seniores dom⁹ regis qui sedebāt in gazophilatio scribe. Qui cū nuntiasset eis q̄ audierat: aduocauerunt ad se baruch. Qui cū legisset ola verba coꝝ eis obstupuerūt ⁊ dixerūt ei. Abscōde re tu et Jeremias: ⁊ nemo sciat vbi sitis. Et ingressi sunt ad regē qui sedebat in domo hyemali mense ix. ⁊ posita erat arula coꝝ eo plena prunis. Cūq; legisset iudi filius nathanie tres pagellas vel. iij. scidit rex volumē scabello scribe. ⁊ p̄iecit in ignē donec cōsumeretur. Quibus dā tñ Jdicentibus p̄cepit rex seruis suis vt cōprehenderent baruch: ⁊ Jeremiā: dñs aūt absōdit eos. Et dixit iterū dñs ad Jeremiā. Scribe rursum in volumine oēs ſmones quos cōbussit ioachim: ⁊ supaddes plures: ⁊ preci pue eā q̄ dicit dñs ℑ ioachim. Nō erit ex eo q̄ sedeat sup soliū dauid ⁊ cadauer ei⁹ p̄iciet ad estū p die ⁊ ad gelu p nocte. Nō plangēt eū vel frater vel sorores. i. nō plangent eū frater ⁊ soror: dicētes ve: nō cō crepabūt ei ve dñe: ⁊ ve iclyte. Sepultura asini sepelietur: putrefactus ⁊ proiectus extra portas hierusalem. E Je. 22.

¶ De nabuchodonosor et morte Joachim. Capitulū. xxxix

A Actū est aūt i ānno viij. ioachi ipe cēpit annus nabuchodonosor: a scēdit nabuchodonosor i iudā ⁊ depopulabat ea. 4. reg. 24.

Rechabite aūt q̄ habitabāt in tabernaculis seorum ab oībus timētes ascēderūt in hierl'm vt saluarēt alas suas. Et dixit dñs ad Jeremiā. Vade ⁊ introduces oēs rechabitas i vnā exedrā thesauro rū iuxta domū dñi. Et introduxit eos in gazophilatiū filioꝝ ennō ⁊ posuit coram eis cyphos ⁊ cal ces plenos vini dicens. Bibite vi
B Je. 35.

num. Qui responderūt. Nō bibemus: q̄ ionadab filius rechab pr̄ nr̄ p̄cepit nobis dicēs. Nō bibetis vinū vos ⁊ p̄genies vr̄e ⁊ filij vr̄i vsq; in sempiternū: domū non edificabitis: semētē nō seretis: vineas non plantabitis in tabernaculis habitabitis cūctis diebꝰ vt vi uatis multis diebꝰ sup terrā in qua pegrinamini. Tūc ait dñs ad Jeremiā. Dic habitatoribus hierl'm. Hec dicit dñs. Nunq̄d nō accipietis disciplinam vt obediatis mihi sicut rechabite patri suo. Propter ea inducā sup vos mala q̄ locutꝰ sum: de stirpe ℔o rechab non deficiet vir stāns in cōspectu meo. Porro cū audisset nabuchodonosor i hierl'm cepit ioachim ⁊ ligauit euz ⁊ trahebat secū in babylonē: ⁊ nobiles cū eo. In itinere ℔o imposuit ei nabuchodonosor tributū ⁊ remisit euz in hierl'm: ſz obsides traxit secū pueros de semine regio: danielēq; ⁊ tres pueros: ⁊ seruiuit ei ioachim trib⁹ annis. Sz cū audisset. q̄ rex egypti iterū pugnare velet ℑ nabuchodonosor negauit ei tributū q̄ p̄miserat. Et ascendēs rex babylonis in hierl'm sub iure federis intrauit eā. Sz cū itrasset fidē nō seruauit: ſz iuuenes fortissimos quosq; occidit vna cū rege ioachim que m ⁊ ante muros in sepulchrū p̄ci iussit. Et q̄ nō seruauerūt ei fidē hostes iō sorte liber
A 4. reg. 24. regā vocat eos latrūculos dicēs. Et immisit dominus in ioachiz latrunculos chaldeorum ⁊ syrie et moab: ⁊ amon vt disperderent eū iuxta ℔bum dñi. Nā stigmata sunt lucta in corpe occisi ℑ Jegez. i. nom̄ statuit nabuchodonosor filiū eius iechoniā. Octo decez annoꝝ erat ioachi cū regnare cepisset: ⁊ trib⁹ tm̄ mēsib⁹ regnauit ⁊ x. dieb⁹. Nā cum recessisset nabucho. timuit ne ioachi memor necis p̄ne adhereret egyptijs ⁊ pugnaret aduersus eū: ⁊ iō reduxit ⁊ obsedit hierl'm. Sz
A

ad vocē hieremie egressus est ioachim ad eū cū mr̄e ⁊ oi domo sua ⁊ pncipib⁹ ei⁹. Et suscepit eos rex babylonis āno. viij. regni sui. ⁊ tulit vniuersa vasa aurea de domo dñi ⁊ thesauros dom⁹ regie. ⁊ trās tulit in babylonem cū rege ⁊ mr̄e ei⁹. De domo circiter duo milia: ō pncipib⁹ ⁊ vir̄ robustis. vij. milia artifices ⁊ iclusores mille: i sūma ℔si. x. milia. Inter ℔s erat mardocheus ⁊ ezechiel adhuc iuuenis ō gne sacerdotū. Unde ⁊ tñ iosephus velle q̄ iā duos libros scripserat de futuro vbis excidio q̄s reliq̄t in iudea. Jsti q̄ spōte se tradiderūt p̄pue dicti sunt trāsmigratio iude. Alij ℔o q̄ postea p violētiam tracti sūt p̄pue dñr captiuitas iude. Ab hac trāsmigratiōe iude. s. ab. viij. āno regni nabuch. q̄dā in choāt nūerare. lxx. annos captiuitatis. ¶ De sedechia. ca. xl.

D Et⁹ stituit nabuchodonosor regē i hierl'm patruum ioachim mathaniā vt seruiret ei sub 4. reg. 24. tributo: iterposita religiōe: iusiurādi: ⁊ mutato nole vocauit eū sedechiā. Tricesimuz primū etatis annū agebat sedechias cū regnare cepisset. ⁊. xj. annis regnauit in hierl'm: ⁊ fecit malū coꝝ dño sicut ioachi frater ei⁹. Erat em̄ supbus cogitans vt adhereret regi egyptioꝝ: ⁊ nō seruaret iusinrādū regi babylōis. Decipiebāt aūt eū pseudo pphete dicētes i primo babylonios vincēdos ab egyptijs. Cū q̄ diceret ei Jeremias vt spē ponneret i dño ⁊ nō i hoie: dixit ad eū
E Je. 18. dñs. Descēde i domū figuli et ibi audies ℔ba mea. Et descendit. Et ipe figul⁹ faciebat op⁹ sup rotā: ⁊ dissipatū ē vas i manib⁹ ei⁹: ⁊ conuers⁹ fecit ō eodē luto alterū vas sicut placuit i oculis eius: ⁊ dixit dñs ad Jeremiā: dic domui iuda: hec dr̄ dñs. Nūq̄d sicut facit figul⁹ potero facere vob vt destruā ⁊ dispdā vos ⁊ penitens edificē et plantē. Factū est aūt i āno. ix. regni sedechie miserūt ad eū nūtios rex ēdō

rex

rex moab.rex tyri:rex amō:rex sidonis petētes vt pariter federati vnanimiter tributa negarent regi babylonis. Et dixit dñs ad hieremiā. Fac tibi catenas ligneas.i. restes.vi.z pones vnam in collo tuo z alias q̄nq dabis in manus nūtiorum q̄nq regum coram sedechia dicēs. Hec ōt dñs q̄nq regibus z regnis ego feci terram et dedi eā ei q̄ placuit in oculis meis z nūc dedi oēs terras istas i manu nabuchodonosor serui mei. Gens aūt z regnū q̄ nō seruierit ei:i gladio fame z peste visitabo sup eos. Nolite audire ꝟba pphetarū dicētiū vobis. Nō seruietis regi babilonis ne pereatis cū eis. Et cum cōpleuisset hieremias mandatum dñi coram sedechia:ananias pphe ta de gabaō tulit catenā de collo hieremie z cōfregit eā dicens:hec dicit dñs. Sic cōfringā iugū regis babylonis de collo istarū gentiū post duos ānos diez:z referri faciā oia vasa dñi z reducā oēm trās migrationē inde ad locū istū. Et ait hieremias/Amē:sic faciat dñs q.d. Idipm vellē ego si fieri posset Uerūtū audi anania. Nō misit te dñs z feciſti confidere ppl'm istum in mēdacio. Propterea hoc anno morieris post duos mēses dierū. Et mortuꝰ est ananias i ānno illo mēse.vij. Nā hoc ꝓdixerat hieremias i mēse q̄nto. Tertiꝰ autē sedechias ad mortem ananie misit nūtios in babylonē cū tributo. Et misit hieremias epl'am i manibus nūtiorū secreto ad oēm trāsmigrationez inde dicens. hec dicit dñs. Edificate domꝰ z plātate hortos: ducite z tradite nuptui:z querite pacē ciuitatis ad quā trāsmigrare vos feci:z orate p ea deū:qz in pace illiꝰ erit pax vra. Nō vos seducāt pphete q̄ in medio vrī sunt q̄ pmittūt vos in breui redituros qz cū ceperint impleri in babylone.lxx.anni:reducā vos ad locum vrm. Hec aūt dicit dñs ad achabsi liū culie:z ad sedechiā filiū amasie:q̄ pphetāt vobis mendacium. Tradā eos in manꝰ regis babylonis:z pcutiet eos in oculis vestris assumetq̄ ex eis maledictio vniuersis captiuis. Ponat te dñs sicut sedechiā. z sicut achab:quos frixit rex babylonis in igne:pro eo q̄ fecerunt stultitiā in israel:z mechati sunt in vxores amicoꝝ suoꝝ:z locuti sup ꝟbū in nōie meo qđ nō mandaui eis hos duos tradūt hebrei fuisse illos duos senes q̄s postea dīudicauit daniel. Nec obest q̄ ōr rex babylonis frixisse:cū daniel dicat eos lapidatos. Cōuictos eñ tradiderūt regi ad penā q̄ noie ignis significata est. Cūq redijssent nunciij de babylone:attulerūt ista ex pte pseudo pphaz ad sacerdotes in hierl'm in hec ꝟba. Posuit vos dñs i domo sua sup oēm virz arreptitiū:z pphetātē:vt mittatis eum in neruū z i carcerē:z nūc ōre non increpatis hieremiā q̄ dixit vobis. Edificate domos qz nō redibitis. Et legit sophonias epl'am coram se dechia in auribꝰ hieremie. Et ait hieremias. Hec dicit dñs. Super eos q̄s transmigrare feci visitabo ꝟbū bonū vt reducā eos:sup vos aūt q̄ nō eſtis egressi cum eis imittā gladiū z famē z pestē:z ponam vos q̄si ficꝰ malas q̄ cōedi nō pnt. Oñdit eñ dñs mihi signum:z ecce duo calati pleni ficis positi sūt añ templū. Et dixit dñs ad me. Quid tu vides hieremia. Et dixit. Ficus ficꝰ bōas:bōas valde:z ficꝰ malas malas valde. Et ait dñs sicut ficꝰ he bone:sic cognoscā:transmigrationē quā emisi de loco isto z reducā eos i terrā hāc. Et sicut ficꝰ pessime:sic dabo sedechiā z reliq̄s q̄ remāserūt in hac vrbe i verationē z opprobriū oibus regnis terre.

¶ De laguncula testea. Ca.xlij.

ET dixit iterū dñs ad hieremiā vade z accipe lagūculā figuli testeā z duces tecū de seniorib' sacerdotū:z de senioribꝰ ppli ad vallem filioꝝ ennon q̄ est iuxta itroitū porte fictilis z pteres lagū culam in

culā in oculis eoꝝ z dices. Hec dicit dñs. Sic conteram locum istum z ciuitatē hāc nec vocabit locus iste āpliꝰ tophet z vallis filioꝝ ennō sz vallis occisiōis. Implebo enim cū cadaueribꝰ eoꝝ q̄ nō sit aliꝰ locꝰ ad sepeliēdū. Et venit hieremias de tophet z stetit i atrio domꝰ dñi z dixit ad omnē ppl'm. Hec dicit dñs. Ecce inducā sup hāc ciuitatē vniuersa mala q̄ locutꝰ sum aduersus eā. Et indignatꝰ fassur sacerdos percussit hieremiā z misit eū in neruū in porta bēiamin supiori in domo dñi. Cūq illuxisset in crastinū eduxit fassur hieremiam de neruo:z dixit ad eū hieremias. Nō fassur vocauit dñs nomē tuū sz pauorē vndiq̄. Interpretatē enim fassur vt fascor ozis nigredo.q.d. Nō habebis ozis nigredinem.i. ptātē imperādi iniqua:sz pauēs vndiq̄ captiuus duceris in babylonē:z ozauit hieremias ad dñz. Dñe deꝰ exercituū q̄ vides renes z coz:videam vltionē ex eis:tibi enim reuelaui causam meam.

¶ De prima obsidione hierusalem, Capitulum.xlij.

ANno i āno q̄nto sedechie regis ioachiz exercitus ē eze chiel pphetare in babylone ad captiuos postq̄s acceperāt epl'am hieremie. Prophetiā cuiꝰ sicut z danielis postea pſeq̄mur post ex cidiuz vrbis z obitum hieremie. Porro i pncipio.anni.ix.sedechie nabuch.obsedit hierosolymā qz negauerat ei sedechias tributū. Et misit sedechias ad hieremiā fassur z sophoniā sacerdotes dicēs. Interroga p nobis dñz si forte faciat nobiscū miraz z rūdit hieremias. Hec dicit dñs. Dabo sedechiaz regē iuda z seruos eiꝰ:z ppl'm eiꝰ in manu nabucho. regis babylonie:z pcutiet eos i ore gladij z nō flecteī nec parcet neq̄ miserebit. ¶ Et libere ābulabat hieremias i medio populi eadē clamans. Porro rex egypti egressus est de egypto cuz exercitu ḡli soluturꝰ obsidionē hierlz z recessit rex babylonis a hierlz i occursum eiꝰ z fugauit eū i ore gladij:z ō syria coegit exire. Cūq discessisset nabuchodonosor a hierlm illuserūt falsi pphete hieremie:z decipiebāt sedechiā dicētes. Nō reuertētur babylonij:sz redibit transmigratio nra ad nos cū oibus vasis dñi. hieremias aūt ꝟba his z vera pphetabat dicēs. Tradet sedechias i manu regis babilōis:z loquet os eiꝰ cū ore ipsiꝰ z oculi eiꝰ oculos eiꝰ videbūt:z in babylonē ducet sedechiā. Impij ꝟo dicebāt hieremiā a mēte excessisse. Porro hieremias fraudat asinū vt egrederet ad anathoth vicū suū q̄.xx. stadijs distat a hierlm. Cūq puemisset ad portā bēiamī custos porte ierias appēdit eū dicens. Ad caldeos pfugis. Et adduxit eū ad pncipes. Qui cesum miserunt in carcerē q̄ erat i domo ionathe scribe. Et sedit ibi hieremias diebus mltis:z venit ad eū ananeel filiꝰ sellū patrui sui ad vestibulū carceris:z ait. Eme agrū meū qui est i anatoth:tibi enim cōpetit hēditas tanq̄ ppinquo. Et intellexit hieremias q̄ ꝟbū dñi esset z emit agrū appēdēs septē siatereos z decē argēteos:z adhibuit testes:et scripsit libū possessiōis signatuz z stipulatiōes z rata:z signa sortis sec'm:z rescriptū libri secit aptū:et in oculis ananeel z testiū dedit libros baruch dicens. Sume libū ēptiōis hūc signatū:z hūc libū q̄ apt' est:z pone eos i vase fictili vt pmanere possint i diebꝰ mltis. hec enim ōt dñs. Adhuc possidebunt agri z vinee i terra ista ō q̄ vos dicit:q:debita erit. Ecce ego congrego bouos de vniuersis terris:ad q̄s eieci eos ad locū istum:z habitabūt cōfidēter:z eris cū eis pactū sempiternum. ¶ De scōa obsidione hierusalem. Capi.xlij.

PRoro ānō nono sedechie.x. mēse.x.die luna.xvij. redūt nabuz ardan

nabuzardan princeps exercit⁹ babylonis:⁊ principes nabuchodonosor cū eo:⁊ circūdederūt hierusalē ⁊ extruxerāt i circuitu ei⁹ munitiones:⁊ clausa est ciuitas. xviij. mēsib⁹. ¶ Perterritus itaq; sedechias tulit hieremiā de carcere ⁊ interrogauitēū i domo sua secreto dicēs. Putas ne est ſmo a dño qz redierit chaldei. Qui rñdit. In manu regis babylonis traderis. Sed obsecro dñe mi rex ne remittas me in carcerē ionathe ne moriar ibi. Et ꝓcepit rex vt traderēt in vestibulū carceris:⁊ vt darēt ei torta panis quotidie excepto pulmēto donec ꝓsumerēt oēs panes de ciuitate. ¶ Et clamabat hieremias i vestibulo carceris. Qui remāserint in ciuitate fame aut gladio peribūt:q̄ ꝓfugerit ad hostes q̄dāmō mortē declinabūt. Et conuenerunt ꝓncipes ⁊ seniores ciuitatis ad regē dicētes. Rogam⁹ te vt moriat hō iste de industria cñ dissoluit manus viroꝝ bellātiuꝝ. Plane mētit cū dicit. Sedechias vinct⁹ ducet i babylonē. Ezechiel eñ in babylone ꝓphetauit dicēs Sedechias nō videbit babylonē. Et dixit rex ad eos. Ecce ipse in manib⁹ vr̄is est:nec cñ fas est regē vobis q̄q̄ negare. Tulerūt ergo hieremiā ⁊ deposuerūt eū cuz funib⁹ in lacū Melchie in q̄ nō erat aqua sz lutū vt morte ꝓpria suffocat⁹ periret:⁊ erat ꝓpheta i luto vsq; ad guttur:q̄ erat ei amari⁹ oi morte. Tūc abdemelech ethiops vir eunuch⁹ de domo regis secretodixit ad regem. Peccare te fecerūt viri isti grauiter. Qui rñdit. Tolle tecū. xxx. viros ⁊ leua ꝓphetā ⁊ lacu antēq; moriat. Qui assumptis viris tulit pānos vetes de domo regis q̄ cōputruerāt ⁊ summisit eos in lacū ꝑ funiculos ⁊ dixit ad hieremiā. Pone hā nos veteres sub cubitu manuum tuaꝝ:⁊ sup funes. Quo facto eduxerūt eū de lacu:⁊ vocauit euz ter secreto ad ostiū tertiū qđ erat in domo dñi et ait. Interrogo te ne abscōdas a me aliq̄d. Qui rñdit. Si ꝑ filiū dedero tibi non me audies. Si aūt nūtiauero tibi iterū ies me. Et iurauit ei rex dicens. Viuit dñs nō occidā te nec tradā te i manꝰ viroꝝ q̄ q̄rūt aiaz tuā:⁊ ait hieremias. Si exieris ad ꝓncipes babylōis salu⁹ eris tu⁊ dom⁹ tua ⁊ ciuitas hec nō succēdet. Si nō exieriz:ciuitas succēdet ⁊ tu cū domo tua nō effugies manꝰ eoꝝ. Et ait rex. Facerē qđ dicis:sed timeo ꝓtribules q̄ trāsierūt ad chaldeos:ne forte accusēt me⁊ tradar i manu eoꝝ ⁊ illudāt mihi. Et ait hieremias. Nō tradēt⁊. Tunc rex iudt. Null⁹ sciat ꝙba hec. Si q̄s erit a te:q̄d locut⁹ ē tibi rex/dices. Prostrauī me coraz rege ne reduceret me i carcerē. ¶ De fuga sedechie capta vrbe Cap. xlvij.

Porro defecerūt victualia i ciuitate ⁊ deoꝝ tm̄ ieres comederūt puluis suos ad mēsurā pal mi:sicut legit i threnis hieremie. Capta ē ergo ciuitas. xj. āno regni sedechie. q̄rtomēse. iv. die mensis ſm iosephū:⁊ libū regū ſm hier. ꝙ v. die apta ē ciuitas circa meridiā noctē ⁊ fecerūt ꝓncipes babylonij i porta media. Fugit aūt sedechias cū oi domo sua nocte:⁊ ꝓncipes amici ei⁹ cū eo ꝙs hostire gis. Et igressi sūt ad viā deserti. Quod cū nūtiatū ēt ad̄buscā traditicijs ꝓncipib⁹ babylōis ꝑsecuti sūt eū a diluculo:⁊ cōp̄hēderūt eū in cāpo solitudis hiericōtine. Pl'esāt ꝓncipū dispsi sūt ⁊ recesserūt ab eo. Ipſe ꝙ cū reliq̄s vicū traxerūt ad regē babylōis ⁊ rebla ta. Qui locut⁹ ē cū eo iudiciū:dicēs eū igratū fuisse ꝓcepti ab eo ipſi⁹ ⁊ ꝛ munificū hostiliꝰ egisse ⁊ deseruisse i deū:⁊ addidit. Magn⁹ de⁹ habens

Additio.

Quarto mēse in nij capta ē ciuitas ꝛ miserūt nūtios ad regē i rebla ta q̄d vellet fieri de vrbe ⁊ p inde seruimoꝝ ti sunt i. vj. mēse destructa est.

hūs tuā ne q̄ndā odio te tradidit mihi. Et occidit filios eiꝰ coꝝ sarā sūmū sacerdotū:cuiꝰ filiū ioiadech refugauit. Occidit q̄ eunuchū q̄ erat sup viros bellatores:⁊ iophar ꝓncipē exercit⁹ q̄ ꝓbabat tyriones:et. v. viros de his q̄ stetērāt coraz rege:⁊. vij. de seniorib⁹ rē pli.⁊. vj. viros ꝓbatos de vulgo. vel. lxx. ſm hieremiā. Oculos ꝙ sedechie effodit ⁊ catenis vinxit vt adduceret in babylonē:⁊ cū eo ioiadech. Et redierūt q̄ duxerunt eos i reblata ad exercitū hierlim.

¶ De incendio templi ⁊ vrbibus ⁊ godolia. Capitu. xlv.

Isti in. xj. anno sedechie mēse. v. x. die mēsis ipe est ānus xix. nabuchodonosor regis babylonis nabuzardā incēdit domum dñi ⁊ domum regis:⁊ oēs domos hierlm ⁊ totū murū hierusalē per circuitū destruxit:⁊ tulit. ola vasa dom⁹ dñi:⁊ colūnas duas ⁊ mare eneū:⁊ ligauit ꝓpm vt adduceret euz in babylonē. Et isti ꝓprie dñr captiuitas iude. Et tulit hieremiā de vestibulo carceris:de quo mādatū acceperat nabuzardā in hūc modū. Tolle illū ⁊ pone sup eum Tūc ꝓfecit terre godoliā filiuz aiā erāt ⁊ agricolis ⁊ vinitoꝝib⁹ vt redderēt singulis annis vectigalia regi babylonis. Sedit aūt nabuzardā in roma:⁊ trāhebātur añ eum catenati. Et tollens de medio eorum hieremiā dixit ad eum. Veni mecum in babylonē ⁊ honorabo te. Qđ si displicet tibi reside. Ois terra in conspectu tuo est: habita apud godoliā:⁊ quocunq; volueris vade. Et tradidit ei nabuzardā cibaria ⁊ munuscula ⁊ dimisit eum. Similiter ⁊ rechabitas libe rosabire dimisit sedit itaq; hieremias ⁊ baruch notariꝰ eius in medio ꝓpli q̄ relictus fuerat. Nabuzardā vero abūt in babylonē tra hēs secum captiuitatē. Hic fuit ex tus regni hebreorum. Et regnauit est ſm iosephū i eo annis cōgētis ⁊ xiij. ⁊ mēsib⁹. vj. ⁊ dieb⁹ decē. Secūdū libū ꝙ regum nō plene cōgētis ⁊ fuerūt in eo reges a dō viginti ⁊ vn⁹. Ab edificatiōe ꝙ templi fluxerāt āni. cccc. ⁊. lxx. ⁊ menses sex ⁊ dies decē. Ab egressu aūt ꝓpli ab egypto āni mille. ⁊. lxij. et mēses. vj. ⁊ dies. x. Fuerūt aūt i tēplo ꝑ successionē. xx. summi sacerdotes. a ꝓmo sadoch quē instituit salomōr sicq; ad pfez iodesech quē interfecit rex babylonis.

Josephus.

¶ De morte sedechie. Cap. xlvj.

Josephus.

Porro nabuchodonosor cū intrasset babylonē cuz triūpho:victimas solennes immolauit dijs suis:⁊ solēnizauit cū omni populo decē dieb⁹. Cuiꝝ recumberēt exhilarati:ꝓcepit rex vt adducerētur sedechias in mediuz:⁊ aliqui de cātoribus tēpli cuz eo qui psallerent coraz conuiuantibus in musicis instrumentis:et canerent hymnos de cāticis sion. Bidebāt aūt conuiue in vasis dom⁹ domini:quoꝝ quedā nabuchodonosor consecrauit idolis quedā ꝙ sibi reseruauit. Cuiꝝ darēt psallētib⁹ potum:clanculo ꝓcepit rex vt sedechie daretur potus laxatiuus. Et coram omnibus ignominiose laxatus est:et irrisum reduxerunt in carcerē. Qui nimio afflictus dolore post pancos dies mortu⁹ est. Et audiens nabuchodonosor causam mortis eiꝰ extrahēs cū de carcere cum honore regio sepeliuit.

Incidentia.

¶ In diebus sedechie factum est exterminium regni indeoꝝ ⁊ eoꝝ dium habuit ḡnta eras cui⁹ anno scdo facta est solis defectio: quaz. Thales milesius ꝓdixerat in diebus captiuitatis romanorum sextus rex seruiꝰ nobilis captiue filiꝰ tres mōtes vrbi addidit. ḡrinalē: vim nalē: equilinum. Fossas circa muros duxit: census romanoꝝ ciuium primū instituit. Tandē occisus est a tarquinio superbo. ꝓsci tarquinij filio. Eo tēpore apud gre-

cos

Incidentia.

tos.vij.sapientes sunt appellati.
¶In hoc loco dignū duxim⁹ iter ponere cōtrarietates de collatiōe annox regū iuda ⁊ regū isrl:⁊ de terminatiōes earū q̄ nobis occurrerunt:vt tandē earum historiam expeditius prosequamur.

¶Sedatio cōtrarietatū.C. xlvij.

IN libro regū emergunt contrarietates de collatiōe annorū regū iuda ⁊ regū israel:q̄ qñ ꝙ determinari possunt. Ubi ꝙo nō inuenit determiatio:vitio scriptorū credim⁹ hoc accidisse:q̄ in prioꝝ libꝝ noib⁹ ⁊ nūeris sepe fallunt. Roboā ⁊ ieroboā primi cōgregauerūt ānis.xvij.alter in iudea: alter in isrl. Post roboā cepit regnare abia filius eius in hierlm. Jn.xviij. anno ieroboā q̄.xxij.annis regnauit in israel.cōregnauit abia ieroboā trib⁹ annis.qō synecdochice dictū est hoc est duob⁹ ānis.⁊ aliqua parte tertij q̄ erat vicesim⁹ ieroboā. Et in reliq̄ parte anni eius dēscepit regnare asa filius abia.⁊ xlj.anno regnauit in hierlm. Anno scō asa regnauit in israel Nadab filius Jeroboā duob⁹ annis.i. vno anno:⁊ aliqua pte anni scōi q̄ adhuc erat tertij asa: ⁊ occidit eū baasa. Et cepit regnare in israel,p eo anno tertio asa:⁊ regnauit.xxiiij.annis:non tñ plenis:qz tūc regnasset vsq̄ ad.xxvij.annū asa:iz nō regnauit nisi vsq̄ ad.xxvj. Hela itaq̄ filius baasa cepit regnare i israel anno.xxvj.asa ⁊ duob⁹ ānis regnauit.i.vno anno.⁊ aliqua pte scōi āni.q̄ erat.xxvij.asa,in eodē anno zāri interfecit hela.⁊ regnauit p eo.vij.dieb⁹. Quo mortuo dimisus est pplūs. Parsquedā seqbatur thebni altera seqbat amri ⁊ p̄ualuit amri:⁊ regnauit.xij. annis in israel. ¶Hic notā dū est ꝙ cōtētio de regno iter amri ⁊ thebni duravit p tres annos ⁊ vltra:qz stati dicit scriptura ꝙ amri cepit regnare.xxxj.anno regni asa. Si ei mortuo zamri statim cepisset regnare amri cum elect⁹ fuit:ergo regnare cepisset.xxvij.ānō vl otano regni asa. Uerūtñ postea dicit scriptura eū cepisse regnare in hoc ānō sue electionis cū dicit filium ei⁹ achab cepisse regnare.xxviij.anno regni asa. Si em̄ duodecim ānis regnauit amri:⁊ inchoauit regnare.xxj. asa.⁊ asa nō nisi quadragita ⁊ vno anno regnauit. palā est ꝙ amri superuixit asa p vnū annū. Quō ergo Achab succedēs pri ichoauit regnare.xxxviij.ānō regni asa. qō sic solui pōt. Qñ scptura dicit amri cepisse regnare.xxxj.ānō asa:intelligēdū est:qz tūc solus ⁊ sup totum israel mortuo thebni cepit regnare. Qñ aūt dicit regnasse eum xxij.als.xij.ānis.a.xxviij.ānō asa numerat qñ israel eū elegit in regē. Qō tps extēdit vsq̄ ad.xxviij. annū regni asa qñ achab regnare cepit. huic sentētie sequens scriptura cōsonat q̄ narrat Josaphat filium asa regnare cepisse quarto ānō regni achab. q̄ fuit vltim⁹ asa quadragesim⁹.s.prim⁹. ¶Porro iosaphat regnauit in hierusalem xxv.ānis.cui⁹ ānō.xvij. ochozias filius achab cepit regnare in isrl:et duob⁹ annis regnauit. huic quia filiū nō habuit frater ei⁹ iorā successit in regnū:⁊ cepit regnare ioram in israel anno scō ioram filii iosaphat. Sz q̄rit si i ānō. xvij. iosaphat q̄.xxv.annis regnauit. ochozias cepit regnare ⁊ duobus tñ ānis regnauit quō iorā ff ei⁹ anno scō iorā filij iosaphat ⁊ nō poti⁹.xvij. vel.xix.ānō iosaphat regnaſ cepit. Preterea i seqntib⁹ statim subiungit scriptura qō. xvij. vel.xix.anno iosaphat iorā filius achab regnauerit. Hec contrarietas sic solui pōt. Duo āni quibus regnare dr ochozias illi sunt quibus solus ⁊ incolumis anteqs percancellos domus sue corruisset regnauit. Reliqui vero octo vel nouem anni dbus eo languente frater eius ioram administrationem regni agebat:non sibi sed fratri deputantur. Ubi.in.xvij.anno regni iosaphat regnasse scribitur ioram quia tunc regni administrationē p ffe q̄ languebat suscepit. Scriptura ꝙo q̄ dicit ꝙ iorā filius achab ānō scōo iorā filij iosaphat regnauerit tēp⁹ q̄ sol⁹ defuncto ifrā fratre,regnare cepit attendit. Ex diuersox sane scriptis ꝓphetax collect⁹ est tractat⁹ libꝝ regū. Un est ꝙ alius alio. ⁊ alius aliud ꝑz rōnū diuersitatē initiū ichoationis regni regū tā iuda qs isrl assignauit. Jorā aūt filius achab.xij.ānis sup isrl regnauit. Illa q̄ scriptura que postea dicit ꝙ anno dnto iorā filij achab regis isrl regnauit iorā filius iosaphat regis iuda tps attēdit qñ pro fratre adhuc viuēte regnū administrare cepit. ¶Porro iorā filius iosaphat trigitaduox annorū erat cū regnare cepisset:⁊ octo annis regnauit in hierlm ānō.xij. iorā filij achab regnauit ochozias filius iorā regis iuda. Utgit duorū annox erat cū regnare cepisset:⁊ vno ānō regnauit i hierlz. Quidā mēdosi codices hnt iorā filiū iosaphat vigitiduox ānox.eē tm̄ cū regnare cepisset:qō stare nō pōt. Si em̄.xxij.ānox tm̄ eēt cuz regnare cepisset.⁊.viij. annis tm̄ regnauit. q̄ tricenari⁹ erat cū mortu⁹ est:sed filius eius ei succedens iam.xxj.annorum erat:ergo quando eum genuit iorā.viij.ānox erat quod est impossibile. Tamē hebrei tradūt ioram filiū iosaphat.xx.annis regnasse ⁊ xlij.vixisse qō videt cōsonare illi litere que dicit eū viginti duox annox esse cuz regnare cepisset. Sed tamē dicūt solos octo annos dbus innocēter vixit antes qs suos fratres occidisset cōputatos illi in regnū a scriptura. Mortuo ochozia mater ei⁹ athalia.vj. annis regnauit i hierusalē. Elisdē xxviij.ānis regnauit in israel. Anno.vij. hieu cepit regnare i hierusalem ioas:et.xl. annis regnauit. Regnauerūt ergo pariter ioas in iuda:et hieu in israel.xxij. annis Quibus finitis mortuus est hieu ⁊ successit ei i regnū ioachas filius ei⁹ ichoās regnare ānō.xxiij.ioas regis iuda.⁊.xvij.annis regnauit i isrl. ¶Sz q̄rit.si ānō.xxij. ioas ioachas cepit regnare: et annis xvij.regnauit cū ioas.xl. tm̄ ānis regnauit:palā ē ꝙ vsq̄ ad.xxxix. vel poti⁹.xl.annuz ei⁹ i regnauerit ioachas. Quō q̄ stati i seqnti dicit scriptura qz ioas filius ioachas ānō xxxvij.ioas regis iuda regnare cepit. Forte triēnio viuēte pfe simul cū pfe regnauit. Forte scriptox negligētia q̄ i nūeris sepe errāt hāc difficultatē peperit. Anno secūdo ioas regis isrl regnauit amasias i israel.xxix.annis. Annus secūdus ioas quo amasias regnare cepit numeratur.ex quo sol⁹ defuncto patre regnauit.

Uix āt amasias rex iuda post q̄ mortu⁹ est ioas rex isrl.xxv.annis. ¶Et h̄ oritur questio. Supra dictū est ꝙ amasias ānō se cūdo ioas regis isrl regnare icho ans.xxix.annis regnauit. Joasau tem.xxj.annis regnauit. Quinde cim itaq̄ annis simul regnauerūt. Mortuo itaq̄ ioas soli q̄tuordecim anni supfuerūt amasie vel ad plus quindecim. ¶Forte erreauit scriptor ponēs.xxv.p q̄tuordeciz vel forte amasias.viuens desijt regnare.et decē vel vndecim annis vixit:diutius q̄ regnauit. ¶Porro anno.xv.amasie regnauit i isrl ieroboā.xl.vno anno. Simul ita q̄ regnauerūt amasias in iuda.ieroboā in israel.ad plus.xv.annis Quid est igit qō sequēs scriptura dicit. Quia.xxvij.anno ieroboam regnauit ozias filius amasie in hierusalē. ¶Forte.xv.annis iuda sine rege fuit:qz vt dixim⁹ amasias viuēs regnū dimisit:et ozias adhuc paruul⁹ regnare nō poterat. Mortuo ꝙo patre cū.xvj. esset an

Universidad de Deusto Biblioteca

De ioachas ⁊ ioas q̄stio.

Solutio.

Quōde amasia ⁊ ioas.

Alia q̄stio.

Solutio.

Solutio.

Notaō amri ⁊ thebni

Ritus duob.

De ioram iosaphat

Solutio tertia.

Additio.

hoc addit ideo qz dictū est in solutione.qz ioas ⁊ tribus ānis patri conregnauit in israel.

noꝝ ⁊ ieroboā i ifrl vicesimōseptimū annū regni sui inchoasset regnare cepit i hierlm: ⁊ ānquaginta duob⁹ ānis regnauit. ¶ Porro ānō. xxxviij. ozie regis iude regnauit zacharias filꝰ ieroboā in ifrl sex mēsib⁹. Et h ozix q̄stio. Supra dictum est qz anno vicesimoseptimo ieroboā regnauit in israel qui cum quadraginta ⁊ vno anno regnauit ozias regnare cepit. ⁊. lij. annis regnauit. Quatuordecī itaq; ānis pariter regnauerūt ozias ⁊ ieroboā cui ieroboam posit quadraginta ⁊ vnū annū defuncto: si statim zacharias filꝰ eiꝰ in regnū successisset nō i. xxxvij. ſz i decimo quinto āno regni ozie regnare cepit. Aut igit regnū israel. xxiij. annis sine rege fuit. vel potiꝰ p istos viginitres annos zacharias filius ieroboā regnauit q̄ tñ illi qz pessime vixit in regnū nō sunt cōputati. Soli aūt sex mēses quos coram eiꝰ vixit in tricesimooctauo anno ozie illi sunt computati. In tricesimo aūt nono anno ozie sellū occidit zacharias regnauit in ifrl vno mēse. Eodē āno manahen occidit sellū: ⁊ regnauit i ifrl decē annis. ¶ Anno q̄nquagesimo ozie phaceia filꝰ manahē rēgnauit i ifrl duobus ānis. Anno. lij. ozie phacee filius romelie phaceā interfecit: et regnauit i ifrl viginti ānis. Anno secūdo phacee regnauit ioathā i hierlm. et sedecim ibi ānis regnauit. Quindecim q̄ ānis ad minꝰ simul regnauerūt ioathā in iuda et phacee i israel. Et annꝰ q̄ fuit vltimus ioathā fuit phacee. xvj. ⁊ ita phacee regnauit post ioathā tribus ānis i q̄bꝰ regnauit ei achaz filius ioathan. ¶ Quod ergo legitur q̄ ozee interfecit phacee et regnauit pro eo vicesimo anno ioathan filij ozie: ex illo tempore regum ioathan scriptura numerat. quo patri leprosō conregnauit.

¶ Ubi autem legitur quod anno secundo phacee regnauit ⁊ quod sedecim annis regnauerit. Ab illo tempore numerat quo solꝰ mortuo patre regnauit. Porro duodecimo anno achaz ozee regnauit decē annis in israel. Si ergo phaceet achaz tribus tantum annis conregnauerunt vt dictum est tūc quarto anno achaz occisus est phacee. Et si ozee occisor eius nō regnauit pro eo vsq; ad duodecimum annum achaz: tūc regnum ifrl fuit octo annis sine rege. Itaq; predicte contrarietates ⁊ alie si quas pretermisimus determinari possunt vel per synechochē. vel qz quidā cum patribus regnauerūt anteq; solus regnarēt. Uel quia regna quandoq; sine rege fuerunt.

¶ Explicit historia librorꝝ regum in quibus comprehenduntur etiā libri paralipomenon.

¶ Sequitur historia libri tobie.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in historiam tobie.

De tobia. Capitulum. j.
De morte godolie. Cap. ij.
De descensu reliquiarum inde in egyptum. ⁊ obitu hieremie. ca. iij.
De captiuitate reliqꝝ inde. iiij.

¶ Incipit historia Tobie.

Hystoria tobie exordiūz habuit in captiuitate. x. tribubum quam fecit salmanasar. Quo vero tempore terminū habuerit non satis elucet. Uidet enim sm literam historie tobiasvixisse post excidiū hierusalem ⁊ incendium tēpli. Ait em̄ in cantico suo. hierlm ciuitas dei castigauit te dñs: benedic deū in secula seculorum: vt reedificet tabernaculum suum in te. ⁊ reuocet ad te omnes captiuos. In diebus autem mortis sue cum prediceret filijs de reditu captiuorꝝ ait. Terra deserta replebitur: ⁊ domus dei que in ea incensa est iterum reedificabitur. Si vero attēdamus terminum vite. Tobie filij Tobie (fuit em̄ terminus historie qui fuit ei terminꝰ vite) non inueniemus historiā descendisse ad plus vltra tēpora istie. Ponamus enim filium cū patre captiuatū sexto anno ezechie ⁊ annicilū esse. xcix. annis sm̄ vsitat. circa. xx. annū ioſie mortuꝰ est. Hāc historiā trāstulit hieronymꝰ de sermone chaldeorū in latinuz ad petitionē chromatij ⁊ heliodori episcoporū. Hāc historiā iudei inter apocrypha ponūt. Hieronymus in prologo suo dicit iter agiographa. q̄ si esset tamen esset in tertio ordine canonis veteris testamenti. sed quia de nullo ordine est: dicemus quia hieronymus diffusꝰ accepit agiographa: vt iclu deret etiaz apocripha ⁊ qz vicina est lingua chaldeorum hebraico sermoni. vtriusq; lingue peritus ioquacē habēs hieronymus q̄dā ilie hebraicis verbis expressit latino sm̄one exposuit sub breui: ⁊ quasi vnius dici laboze.

Additio.

Recole supra in principio tosuedictum quod apocriphū dicitur. vel cuiꝰ auctor incertus. vel cuius materia incerta. De materia autez huius patet et constat Agiographum sacra scriptura interpretatur. ⁊ sic quelibet scriptura sacra potest dici.

¶ De Tobia. Capitulum. j.

Porro tobias ex tribu nepthalim fuit. Cūq; ceteri ad vitulos aureos quos fecerat ieroboā ire: ipse ascendebat in hierlm vt adoraret deū israel: primitias ⁊ decimo anno pselitis ⁊ aduenis oēmbus legē dei puer obseruabat. Factus aūt vir accepit sibi vroꝛē anliū quē nole suo vocauit Tobiā. Captus q̄dē cū vroꝛe ⁊ filio habitauit in ninive. ⁊ cuncta diuit ant gentilium: sed et cōtribules suos non custodientes se granē agebat ⁊ dedit illi dñs gratiā in oculis salmanasar. Cui dedit ei potestatē quocūq; vellet ire ad captiuos ⁊ circa eos facē q̄cūq; voluisset. Cūq; ambularet p regionē cū pcaptiuis: monita dās salutꝫ, deuenit in rages ciuitatē medoꝝ: deuenitq; i ea quēdā cōtribulē suū gabelū egentē: ⁊ relict ei sub chirographo decē talenta argenti q̄ habebat ex his in q̄bꝰ fuerat a rege honoratꝰ. Mortuo autē salmanasar cū filijs eiꝰ sēnacherib filios israel haberet exosos. Tobias cōsolabat eos: ⁊ egenis ministrabat. Cūq; reuersus esset sennacherib a iudea multitudine exercituꝰ nocte ab āgelo percussa fugiēs manu dominatuꝰ multos hebreoꝝ fecit occidi: quoꝝ corpa tobias sepelie bat. Qd cū nūtiatū esset regi tulit oēm substātiā eiꝰ ⁊ cū iussit occidi. Tobias vero fugiēs cū vroꝛe ⁊ filio latuit: qz multi diligebāt eum. Post. xiv. dies cuz esset occisus rex a filijs suis rediit tobias i domū suam: ⁊ restituta sunt ei ablata. ¶ Porro i quodā die festo cū paratū esset prādiuz apud Tobiā: dixit filio suo. Uade ⁊ adhuc aliqꝫ ō tribu nfa timētes deū vt comedant nobiscuz. Qui reuersus nuntiauit vnum de hebreis iugulatū iacere i platea: ⁊ exiliēs. Tobias ieiunꝰ tulit occulte corpꝰ in domū suā ⁊ comedit panē in luctu ⁊ tremore: ⁊ cuz sol occubuisset sepelit illud: ⁊ arguebāt eū primi sui dicentes. Hui⁹ rei cā interfici iussus: ⁊ ite ꝝ sepelis mortuos. Qz Tobias magis timēs deū q̄ regē sepulture occisoꝝ sollicitus instabat. Cōtigit autē vt quadā die fatigatus a sepultura domum rediēs iactaret se iuxta parietē: ⁊ obdormiuit: ⁊ ex nido hirūdinuz calida fierent a super oculos eius incideront: ⁊ factus est cecus. Hoc autem permisit deus fieri ad eiꝰ probationem: ⁊ ad exemplum patientie imposterum. Qui ⁊ in omnibus benedixit deum: sicut beatus iob: et quos suos insultātes ei increpabat dicēs. Nolite ita loq̄ filij enim sanctoꝝ sumus: et vitā

illam

illam expectamus quaz deus daturus est fidelib⁹ suis. Erna vroz eius ibat ad textrinum opus quo tidie: z de laboze manuū suarum quod cōsequi poterat deferebat. Factum est autem vt hedum acciperet detulisset domi: cuius balatū vir audiēs ait. Videte ne furtiū sit. Ad hec irata vroz respondit. A To. 3. Manifeste vana facta est spes tua z eleemosyne tue perierunt. ¶ Et ingemuit tobias cū lachrymis dicens. Et nūc dñe ſm voluntatem tuā fac mecū: z precipe in pace recipi spiritū meū. Expedit em̄ mihi mori magis q̄ viuere. Eadem die cōtigit vt sara filia raguel i ciuitate medoꝝ audiret iproperiū ab vna ancillarū suarū quā increpabat dicēte sibi. Interfectrix virozū tuoꝝ: nunq̄d occidere meyis sicut occidisti septē viros. Fuit em̄ tradita. vū. viris: z demoniū nomine asmodeus occidebat eos mox vt ingressi sunt ad eā. Ascendit ergo sara in superi⁹ cubiculū dom⁹ sue z trib⁹ dieb⁹ z noctibus nō māducās nec bibēs: in oratiōe pſistens siebat. Peto dñe de⁹ patrū nſoꝝ vt de vinculo improperiū hui⁹ ab solueris me: aut certe desup terraz eripias me. In illo tēpoze exaudite sunt preces ambozū in cōſpectu A To. 4. dñi. Et missus ē angel⁹ Raphael vt curaret eos. ¶ Igit cum tobias putaret se exaudituz vt mozereꝝ dicebat ab filiuz suū. Audi fili mi verba mea: z ea quasi fundamēta in corde tuo ꝓstitue. Cū moziar sepelies me z honozē habebis mſri tue dū vixerit. Mozuū circa me sepelies eā: sempi mēte habeto dñz fili mi: z serua mādata ei⁹: de substātia tua fac eleemosynas: q̄ eleemosyna ab oi pctō liberat: z magnā prestat fiduciā cozā deo oib⁹ facientibus eā. Attende fili mi ab omni fornicatione et a superbia: a quz sumpsit initiū omnis pditio. Cōſiliū a sapiēte perquire a peccatoibus declina. Merces mercennarij nō maneaꝝ apud te. Nota ō eleemo ſsyne p̄ stātia. Noli timere fili mi: q̄ paupertē vitam egimus: sed multa bona habebimus si timuerim⁹ deū. ¶ Preterea facto quia dedi gabelo decē talēta argēti in rages: cuius chirographū penes me habeo. Perge ergo tibi fidelem virum qui tecuz eat salua mercede tua vt restituas gabelo cirographū suum: z ipse restituet tibi depositū. Tūc egressus tobias inuenit iuuenē succinctum z quasi ad iter paratū: ignorās q̄ angel⁹ dei esset. Cumq̄ ac cepisset ab eo q̄ omnē medoꝝ regionē nouisset: z rages ciuitatē z gabelū habitātē in ea introduxit eū ad patrē suū: z salutauit eū in uenis dicēs. Gaudiū sit tibi semp. Qui rñdit. Quale gaudium erit mihi q̄ lumē celi nō video. Cui inuenis. Forti animo esto: i primo est vt a deo cureris. Et ait tobias. Poteris p̄ducere filiū meū ad gabelū. Qui rñdit. Ego ducā eū z reducā ad te. Cū q̄ q̄reret tobias ab eo tribū ei⁹: z domū z nomē rñdit. Ex filijs isrl ego suz: azarias ananie magni fili⁹: q̄ tot ū ſm interp̄tationē nomi⁹ erat. Erat em̄ de angelis videntib⁹ deuz: z erat azarias: id est adiutor: z fili⁹ ananie: id est glozie dei. ¶ Tūc paratis oibus q̄ erāt op⁹ in via: ambo lauerūt ambo simul: z canis secut⁹ eos. ¶ Mater āt flebat dicens ad virū. Bacnū senectutis nſe tu liſti: nunq̄ eēt pecunia illa p̄ qua misisti eū sufficiebat nobis pauptas nſa vt diuitias cōputaremus q̄ videbamus filiū nostrū. Et ait tobias: Noli fiere: fili⁹ noster reuertet ad nos saluus: credo enim q̄ angelus dei bonus comitet eū. ¶ Postro illi duo prima mansione manserūt circa fluuiū tigrim: Et exiuit tobias vt lauaret pedes suos: z piscis imanis egrediebatur vt deuozaret eum: z timens tobias clamauit dicens. Dñe inuadit me. Et ait angelus. Apprehēde brācā eius z trahe eum ad te: z extraxit eū in sicco z palpitabat ante

ante pedes eius. Super hūc locū dicit Beda. q̄ dum x̄ps in cruce lanaret pedes suos q̄ ambulabāt super terrā: aduenit diabol⁹ querēs si q̄d peccati inueniret i eo. Unde p̄ trasser calicē hūc a me. ¶ Tūc dixit angelus ad tobiā. Exentera piscē hūc z cor ei⁹ z fel z iecur repone tibi: valēt em̄ ad medicamēta. Tūc tobias partē piscis assauit z comederūt. partē vero salsā secū tulit. Cumq̄ simul pergerēt ait tobias. Azaria frater q̄ remedium habēt que de pisce seruari dixisti. Qui rñdit. Particula cozdio super prunas posita fumo suo extricat oē genus demonuz a viro vel muliere. nec sup hoc mirari debemus cū fum⁹ cuius dā arboris aduste eā dē vim habere perhibeat. Cumq̄ quesiuisset tobias vbi manerēt nocte illa. Rñdit angelus. Est hic raguel ppinquus tu⁹ habēs filiam vnicā q̄ debeꝝ tibi cū omni substātia eius. Et ait tobias. Audio q̄ tradita est viris septē: z occisi sūt a demone. Et respōdit āgel⁹. Noli timere: super petulantes z deuz non timētes potestatē demonium habet. Tu aūt cū acceperis eā tribus diebus continebis ab ea. z de nocte vacabitis ambo orationib⁹. Prima nocte incenso iecore piscis precib⁹ vestris fugabit demoniū. Scda nocte in copulatiōe sanctoꝝ patriarcharū admitteris id est oz abitis deū vt in participiū sctatis z pudicitie patriarcharū admittat vos. Tertia nocte benedictionē cōsequeris vt filij ꝓcreent ex vobis sani z incolumes. Hanc bñdictionē p̄stabat vel sacerdos vel aliq̄s maioz inter eos vicē sacerdotis gerēs. Quarta nocte sccipies eā cū timoze dei: amoze filiorū magis q̄ libidine ducta: vt imitemine abzae bñdictionē filijs cōsequaris. ¶ Tādē ingressi sūt ad raguelē. Cūq̄ diceret raguel vrori sue q̄ simillimū esse iuuenē hūc tobie cōsobrino suo dixit ad eū angel⁹. Hic est fili⁹ ill⁹. Et letat⁹ est raguel. et lstauranit cōuiuiū. Tūc ait tobias. Nō māducabo neq̄ bibā nisi prius petitionē meā cōfirmes: z p̄mittas mihi dare sarā filiā tuam. Quo audito expauit raguel. z helitāti de reipso dixit ei angelus. Noli timere dare eā tibi cōiugē. huic em̄ debeꝝ: z ppterea ali⁹ nō potuit hꝛe eā. Tūc ait raguel. Scio q̄n a deo venit: et q̄ A tob. 8. eranduit dñs p̄ces z lachrymas meas: vt cōiungeret hec filia mea cognationi sue ſm legē moysi. Et apprehēdēs p̄ dexterā filie tradidit eā dextere tobie dicēs. Deꝰ patrū nostroꝝ sit vobiscū: z cōiūgat vos z impleat bñdictionē suā i vobis. Et fecerūt ꝓscriptionē cōiugij z comederunt bñdicentes deum. ¶ Post cenā vero introduxerunt iuuenē in cubiculū virginis: z protulit tobias de cassidile suo partē iecoris z posuit sup prunas. Tūc raphael apprehēdit demonium z religauit illud in desertū supioris egypti. Tunc tobias ait ad virginē. Sara deprecemur deū hodie z cras z scdo. id est tertio die cras. Dis em̄ tribus noctibus iungimur deo ſrta nocte in nſo erim⁹ cōiugio filij em̄ sctoꝝ sum⁹. nō possumus ita cōiungi sicut z gētes que ignozāt deū. Et ozauerunt ambo dicētes simul. Miserere nobis domine de⁹ patrū nſoꝝ miserere nobis. z ꝓsenescam⁹ ambo pariter sani. Postro circa pullozū cantum fecit raguel parari sepulchrū vt sepeliret eū p⁹ q̄ illucesceret: z mi sit vnā de ancillis ad videndū si iā obiisset. Que reuersa nūtiauit eos incolumes esse z secū pariter dormientes. Et laudauerūt oēs deū: z repleuerūt serui soueā quā fecerāt p⁹ q̄ lucesceret, z parauerūt solēne cōuiuiū oibus vicinis et amicis suis. Et adiuranit raguel tobiā vt duas hebdomadas maneret apud eū et dedit ei mediā partē oim q̄ possidebat facies scripturā vt reliq̄ pars q̄ supererat post obitum suum deueniret ad tobiā

t ij Tunc

¶ Tūc ait tobias ad angelū quē hominem estimabat. Azaria frater ta nostrū grauis sit mora nostra parentibus meis: obsecrovt eas ad gabelū: & reddes ei chirographū suū: & recipies ab eo pecuniā: & mo nebis eū venire ad nuptias. Tūc assumēs raphael quatuor de fer
A uis raguelis & duos camelos: ve
nit, ad gabelū: & accepta pecunia
To.10 duxit eū secum ad nuptias. Et in gressus gabel⁹ inuenit eos discū bentes: & benedixit eis. Cumq; oēs audissent amē: cum timore dñi nu ptiarū cōuiuiū exercebant. Porro cū tobias moram faceret in nuptijs sollicit⁹ erat p eo p̄ ei⁹ q; ad diez terminatā non redierat: mater ve ro lachrymis irremediabilib⁹ fle bat dicēs. Heu me fili mi: vt quid te misim⁹ peregrinari: lumē oculorū nostrorū & baculū senectutis nr̄e. Vir autē ei⁹ consolabat eā. Porro raguel dicebat ad generū suum. Mane hic: & ego mittā nūtiū salu tis tue ad patrē tuū. Cūq; ille nō adquiesceret: tradidit ei sarā & di midium substātie sue in pueris: in puellis: in pecudib⁹: in camelis: in vaccis: & pecunia multa. Parentes vero monuerūt filiā suā honorare socrū suā: diligere marituz regere
A familiā: gubernare domū: seipsaz
To.11. irreprehensibilē exhibere. ¶ Cūq; reuertereñ venerūt ad carrā que est i medio itinere: & ait angel⁹ ad tobiā. Precedamus nos duo: et se quent nos lēto gradū vxor tua & fa milia cū animalib⁹: & tolle tecū de felle piscis: & linies ex eo oculos p̄is tui: & recipiet visum. Porro an na sedebat sec⁹ viā quotidie in su percilio mōtis vñ respiscere pote rat de lōginquo. Et cognoscens a lōge filiū suū venientē: cucurrit ad vir̄ suū dicēs. Ecce fili⁹ tu⁹ venit. Canis quoq; q̄ simul fuerat in via precucurrit: & quasi nūtius blādi mēto caude gaudebat. Tūc exur gens cecus data manu puero pro cessit obuiā filio suo: & osculātes si lū pre gaudio fleuerūt. Cūq; ado rassent deū consederūt. Tunc to bias de felle piscis liniuit oculos p̄is: & sustinuit quasi p dimidiam horā: & cepit egredi albugo ō ocu lis ei⁹ quasi membranū ouī. Quod apprehēdēs tobias traxit ab ocu lis ei⁹ stātimq; visum recepit: & glo rificabant oēs deū. Et ait tobias. Būdico te de⁹ israel: qm̄ castigasti me & sanasti me: & ecce video tobiā filiū meū. Ingressa est & post septē dies sara vxor ei⁹ cū oi substantia sua & pecunia quā receperat a ga belo & cōuenerūt cōtribules & vici ni ad tobiā: & cōgratulabant ei p septē dies epulātes cum gaudio.
¶ Cūq; narrasset tobias patri suo p ordinē bona q̄ fecerat ei angel⁹ B
in via tulerūt angelū in partē ro Tob.
gātes vt dignaret dimidiā partē oīm q̄ attulerant acceptā habere. Tūc dixit eis angel⁹ occulte. Būdicite deū celi: & cōfitemini ei: qz fecit vobiscū misericor diā suā. Et cm̄ sacramētū regis ab scōdere bonū est: opa aūt dei reue lare & cōfiteri honorificū est. Non absc̄ondam a vobis sermonē occul tū. Bōa est oratio cū ieiunio: & elee mosyna. Cū orabas & derelinque bas prandium & absc̄ondebas mor tuos p diē: & nocte sepeliebas: ego obtuli orationē tuā dño: & qz acce ptus eras ei necesse erat vt tentā tio pbaret te: & misit me dñs vt cu rarem te: & sarā vxorē filij tui a de monio liberarē. Ego em̄ sum ra phael angelus vn⁹ ex septē: qui est ex vninersis q̄ astamus ante dñm. Qui cum audissent trementes ce ciderunt in facies suas. Et ait an gelus. Pax vobis: nolite timere. Cum essem vobiscum videbar ex necessitate vobiscū manducare et bibere: sed ego cibo inuisibili & po tu vtor qui ab hominibus videri non potest. Temp⁹ est vt reuertar ad eum qui misit me. Et hec dicēs ab aspectu eorū ablatus est. Tūc prostrati per tres horas in facies suas benedixerunt deum: & exur gentes narrauerunt omnia mira

A bilia eius. ¶ Aperiēsq; tobias se
Tob.13 nior os suum benedixit dñm & dixit Magnus es dñe i eternū: qm̄ fla gellas & saluas. deducis & ad inf eros reducis. Nō est q̄ effugiat ma nū tuā. Et hortatus est in hoc can tico hierl'm & captiuū populū dei: vt exēplo sui p̄uerterent ad dñm: & facerent iustitiā coram eo: & crede rēt q̄ cū eis faceret misericordiā. Et pphetauit de hierl'm dicens. Oēs fines terre adorabūt te. Na tiones ex longinquo ad te venient: & munera deferētes adorabūt do minū in te. Nō mystice de tpe gra tie dictū esse ex his que sequūtur
A appet. porte hierusalē ex saphyro
tob.14 & smaragdo edifi: abunt: & p vicos eius alleluya cantabit. Erat aūt tobias. lvj. annox̄ qñ lumē amisit sexagenarius vero illud recepit. & postea vixit ānis. lij. et vidit filios nepotū suox̄ cōpleuit ānnos cen tum & duodecim. Glosa tñ de my sterio videt velle eū posse illumi natus est. xlij. ānis supuixisse. Re ferēs quasi mystice. xl. ad labores abstinētie duos vo ad dilectionē dei & primi. Cūq; videret obitū si bi imminere: vocauit filiū suū ad se & septem filios eius: dixitq; eis. Prope erit interitus in niniue. Ui deo qz iniq̄tas eius finē dabit ei. Nō enim excidet verbū dei: & fra tres nostri q̄ dispersi sunt a terra israel reuertent ad eā & replebit. & domus dei que in ea incensa est itex̄ reedificabitur. Hoc tñ magis ba preteriti tpis p̄dixisse q̄z rē ge stam narrasse. Adhuc em̄ stabat hierl'm & templū in ea. Cumq; mo nuisset eos de dilectione dei et ti more & eleemosynis faciēdis: & vt ipsi eadē māderēt filijs suis: addi dit. Vos aūt nolite manere hic: sz quacūq; die sepelieritis matrē ve strā circa me in vno sepulchro: ex eo dirigite gressus vestros vt eatz hinc. Et mortu⁹ est tobias: et post modū vxor eius. Et absc̄essit tobi as ex niniue cū vxore sua & filijs & nepotib⁹: et reuersus est ad socē ros suos. Et inuenit eos in bona senectute: & curā eox̄ gessit. & clau sit oculos eox̄. raguelis. s. & anne.
¶ Et notandū q̄ in sacra scriptu ra dnq; dicūt anne. Mater samue Notandū
lis: vxor tobie: vxor raguelis: ma dnq; an
ter beate marie v̄ginis: & anna p̄ nis.
phetissa. Mortuus est & tobias mi nor cōpletis annis. xcix. & sepelie runt cum omnis cognatio eius: et ois generatio eius. In sancta cm̄ cōuersatione permānsit: ita vt acce ptus esset tam deo q̄m hominibus.
¶ Explicit historia Tobie.
¶ Nunc ad historiaz captiuitatis hierusalem reuertemur: & post hi storiam Judith & Hester locis suis explicabimus.
¶ De morte Godolie. Capit. ij.
Actum est aūt cū pfe cisset rex babylō⁹ Godoliam reliquijs ter hie.40
re venerunt ad eum oēs qui euaserant ma nus hostiū: & inter finitimas gen tes latuerāt. vel q̄busq; latibu lis saluauerant sibi suas. Multi q̄z de decē tribub⁹ q̄b⁹ grauis erat cohabitatio samaritanox̄. Fuerāt et inter eos quidā de principibus terre ioāna filius caree: fareias: et iechonias. Et dixit godolias ad eos. Nolite timere habitare i terra & iuite regi babylōis. & bñ erit vob. Ego habito in maspha. vt rñdeā pcepto chaldeox̄: qui mittētur ad nos: vt i nullo eos grauemini. Cū q; hoc inramēto firmasset dimisit eos ad quācie loca q̄ q̄sq; sibi de legisset. Porro de gñe regio erat quidā hismael vir malignus. Qui dū obsideret hierl'm ad regē eua sit amonitax̄ & ibi morabatur. Et ait ioāna fili⁹ caree ad godoliā se creto. scio qz hismael insidiat ale tue innidens tibi dñm terre. Uel rem amonitax̄ mittet cū percutere animā tuam vt occupet terrā de solatam. Tbo ergo & percutiā his mael nullo sciēte ne interficiat te: & dissipem & pereāt reliquie iuda

Et ait godolias. Nō facias ꝟbum hoc vt occidas viꝝ innocētē. Non em̄ verisīle est vt in tali desolatione hmōi malitiaꝫ exerceret. ¶ Et
A Jer. 41 factū est in mēse septimo eiusdem anni venit hismael ⁊ decē viri cuꝫ eo ad godoliā in maspha: ⁊ splēdide suscepit eos. Cūq; post pran diū ꝟsus esset godolias in sopore ⁊ cōuine: percussit eos hismael: et egressus p̄ noctē iudeos qui erāt i ciuitate ⁊ quosdā milites q̄ erāt a babylonijs derelicti trucidauit: ⁊ piecit cadauera eoꝝ i lacū quē fecit rex asa propter baasa regē isrl'. Altera ꝟo die cū muneribꝰ veniebāt de ꝓuincia. lxx. viri ad godoliā: ⁊ egressus est hismael in occursum eorum dicens. Intrate ad godoliā. Quibꝰ ingressis occidit eos hismael p̄ter decē qui dixerunt ei. Nce nobis q̄ thesauros habemꝰ in agro frumēti: vini ⁊ ordei: olei ⁊ mellis: ⁊ dabimꝰ eos tibi: ⁊ recesserunt ab eo. Tūc hismael duxit captiuas reliquias ppli qui erat in maspha: filias ꝫ regis quas cōmendauerat nabuzarbā godolie. Qō cū audisset ioāna filius caree assumptꝫ viris i secutꝰ est hismael ⁊ inuenit eum ad aquas q̄ sunt in gabaō: et fugit hismael a facie eiꝰ cū octo viris: ⁊ reuersus est ioāna captiuos ⁊ p̄dā quā duxerat hismael.

¶ De descēsu reliquiarum inde in egyptū ⁊ obitu Jeremie. Capi. iij.

Jer. 42 ET accesserūt oēs reliquie iudā ad Jeremiā a paruo vsq; ad magnū. Disponebāt em̄ fugere i egyptū timētes ne occiderēt a chaldeis p̄ morte godolie. Et dixerūt ad ꝓphām. Ora p̄ nobis deū vt idicet nobis ꝟbū qō faciemus: et quicūq; dixerit nobis p̄ os tuū faciem̄. Post dies septē factū est ꝟbū dñi ad Jeremiā: ⁊ conuocās vniuersum populū ait. Hec dicit dñs. Si manseritis in terra hac plātabo vos et nō euellā. Jaꝫ em̄ placatꝰ sum sup malū qō feci vobis nolite timere a facie regis babylōis: qz ego vobiscū sum. Sin autē descēderitis in egyptū vt ibi habitetis: gladius nabuchodonosor quē formidatis ibi cōprehendet vos: et pibitis gladio fame et peste. ¶ Et nō audierunt Jeremiā B Jer. 43 ꝫ dixerūt: mēturis/nō misit te dñs sed baruch icitat te aduersus nos vt tradat nos in manꝰ chaldeoꝝ. Et descēderunt oēs cū mulieribꝰ ⁊ paruulis ⁊ omni substātia sua in egyptū: ⁊ duxerūt secū Jeremiā ⁊ baruch: ⁊ desolata est terra: ⁊ sabbatizauit multis ānis sicut p̄dixerat Jeremias.

Additio.

Nō em̄ transtulit in eū rex babylōis colonos sicut fecerat rex assyrioꝝ i terrā isrl': ⁊ habitauerūt reliqe iuda in egypto i magdalo ⁊ i taphnis et i mēphis ⁊ i terra phatures ⁊ est nomen regis a quo illaps egypti sic denotata ē. Et factus ē ꝓmo dñi ad Jeremiaz in taphnis dicēs. Sume lapides grādes: ⁊ abscōde eos in crypta q̄ est sub muro latericeo in porta domus pharaōis: ⁊ dices ad iudeos. Hec dicit dñs. Ecce ego assumam seruū meū nabuchodonosor: ⁊ ponā thronū eiꝰ sup lapides istos et ponet tentoriū suū sup eos. Et veniet terrā egypti ⁊ pibitis vos cū egyptijs: porro illi ⁊ hebraeorū sacrificabāt dijs alienis: ⁊ regi celi lune. s. vel iunioni vel berecintie offerebāt placētas ⁊ libamina. Cūq; argueret eos Jeremias dixerūt. Nunq̄d sine vxoribus nostris hec fecimꝰ. Cūq; ad viros duriꝰ loqueret dixerūt. Qñ fecimꝰ hec in vxoribꝰ iuda saturati sumꝰ panibꝰ ⁊ bñ erat nobis. Ex quo aūt cessauimꝰ indigemus oībus: et gladio ⁊ fame cōsumpti sumus. Et rñdit Jeremias. Hec dicit dñs. Ego inraui in nole meo magno qz oēs viri iuda q̄ sunt in terra egypti gladio ⁊ fame peribūt donec penitus cōsumant̄. Et iurrexit ppls aduersus Jeremiā: ⁊ lapidauerūt eū lapidibꝰ quos abscōderat sub muro latericeo. Egyptij ꝟo honorauerūt ꝓphām sepelientes eū iuxta tumulū regū: memores bñficioꝝ q̄ p̄stiterat egypto. Oratione em̄ sua fugauerat aspides ⁊ bestias aquaꝝ q̄s greci cocodrillos vocāt: qb'. p' egyptꝰ infestabāt. ¶ Traditū ēt q̄ dā q̄ adhuc de pulvere eiusdē loci aspidū p̄cussura sanat: ⁊ fugāt cocodrilli. De eodē ait epiphaniꝰ Audiuimus a viris seniorib' q̄ ex senioꝝ antigoni ⁊ ptolomei stirpe descenderāt q̄ alexander macedo veniēs ad sepulchrū ꝓphe: ⁊ cognoscēs loci mysteriū trāstulit ipm in alexadriā: ⁊ sepelinit gl'iose: ⁊ ex tūc a terra illa pibiti sunt cocodrilli ⁊ aspides penitꝰ. Nā ⁊ idem alexāder priꝰ introduxerat illuc serpētes quosdā q̄ vice marsoꝝ aspides fugabāt: sed nō paterant eas penitus extirpare: q̄s qz ab argis peloponij aduexerat: argōes noiauit. ¶ Hic est Jeremias q̄ regibus egypti signum dedit: q̄ eoꝝ idola euerti oporteret cū ꝟgo parēret. Uñ ⁊ sacerdotes eoꝝ in secreto tēpli loco imaginem ꝟginis ⁊ pueri statuētes adorabāt. Dū ꝟo ptolomeus rex interrogaret eos q̄ hec facerent rōne: dixerūt paterne traditionis esse mysteriū qō a sancto ꝓpha acceperāt maiores: ⁊ credebant in rebus ita fore venturum. ¶ Hic est Jeremias qui templum euertendū ꝓnoscēs: arcā testamēti cū his q̄ in ea erant tulit: ⁊ preciebus suis ea absorberi fecit in petra: petrā ꝟo digito designās: nomen dei tetragrammatō impressit. Et factū est sigillū in similitudinem sculpture q̄ ferro cauat: ⁊ ipm dñi nomen nubis opimento ita celatū est vt ertūc nec locū ēs recognoscere q̄at: nec ip̄z nomē legere vsq; in hūc diē ⁊ vsq; i finē. Et p̄stine figure istar illic sepe nubes vt ignis sit nocturno tpe: eo q̄ gl'ia dei abeiꝰ lege nō dignat. Est aūt petra illa in heremi terra iter duos mōtes in q̄bus iacēt moyses ⁊ aarō. Dixitq; Jeremias p̄sentibꝰ. Dñs ex ꝟyon recessit ad celos: inde rursus in ꝟtute vēturus: et erit signū p̄ntie eiꝰ q̄n viuerse gētes adorauerūt lignū. Dixitq; q̄ hāc arcam nemo p̄ter aaron ꝓducere poterit ⁊ tabulas q̄ in eis sunt nulli' aperiet sacerdotū: nullusq; pphetarū nisi electꝰ dei moyses: et in prima resurrectione in futuro q̄n mortui resurgēt: prima resurget hec arca ⁊ exibit de petra ⁊ ponet in monte sion: ⁊ oēs sancti p̄gregabunt̄ ad eā regressum dñi sustinētes: ⁊ aduersarium qui eos quesiturus est interimere fugiētes.

¶ De captiuitate reliquiarum inde. Cap. iiij.

Factū est post mortez Ex. dis Jeremie anno q̄nto uersis. euersiōis hierl'z ipse est vicesimusterti' regni nabuchodonosoꝝ: descendit nabuchodonosoꝝ i syriā inferiorē: ⁊ obtinuit eā. Moabitas q̄z ⁊ amonitas subiugauit sibi. Et tūc intrauit i egyptū: eāq; subuertit: ⁊ regē ā tūc erat i ea occidit: aliūq; i eaō stitues: denuo iudeos captiuos duxit in babyloné. Et ab hac vltima captiuitate reliquiaꝝ inde q̄ dā numerāt. lxx. annos vsq; ad secundum anū darij filij ythaspis. ezc. 24 ¶ Hāc ēt captiuitatē reliquaꝝ p̄dixerat ezechiel in chaldea: ō quo modo p̄sequentes alti' ordiemur.

¶ Sequitur historia ezechielis. Historia de ezechiele ꝓpha. Ca. s.

¶ De elevatione ⁊ visione ezechielis. Capitulum. ij.

De cōmemoratione hierl'm. ca. iij.
De cōsolatione hierl'm. Capi. iiij.
De resurrectione mortuoꝝ. ca. v.
Qō facta est manus domini super ezechielem. Capi. vj.

 ¶ Historia

¶ Historia ō ezechiele ꝓphā.c.j.

Ezechiel ꝓpha de terra ex sare filiꝰ busi de gñe sacerdotū. hic in babylonē ductus est cū ioachim ⁊ mēsci⁹. cū daniele ⁊ tribus pueris Hic habitabat iuxta fluuiū chobar. Factū est aūt in .xxx. ānō: nō solū etatis ipsius: sz a.xlviij. anno iosie qū inuēt⁹ est deuteron. in tēplo in qnto anno trāsmigrationis: in ḡrto mēse: in qnta die mēsis exorsus ē ꝓphare ezechiel ad ꝯcaptiuos ꝓpter cās hmōi. Legerāt in epla Jeremie.p.lxx. annos duraturā captiuitatē: ⁊ flebāt pro exilij plongatione. Preterea murmurabāt aduersus dñz q̄ fraudulēter eos eieciss̄et. Dixerat em̄ per os Jeremie remanētes in hierlm perituros: eis ꝙ qui se traderent ferro suo nabuchodonosor bona pollicebaꝝ. Nūc aūt inptrariū res elapsa erat. Florebāt em̄ q̄ remāserāt: ipsi ingo seruitutis ꝑmebātur. Erāt q̄z inter eos q̄ dicerēt q dū fuierāt militie celi oib⁹ bonis abundabāt: ex quo ꝙ cessauerāt perierāt gladio fame ⁊ peste. Ad hec ꝓphetabat ezechiel euersionē vrbis: ⁊ tēpli incendiū ruinere: et eos q̄ remāserāt in vrbe fame perituros: ⁊ extra vrbē gladio. Eos aūt qui viui traherenꝫ graue passuros seruitutē: ipsos aūt in pace ⁊ quasi libera seruitute māsuros. Ut aūt auctoritatē ꝑberet ei deus: ostēdit ei quasdā visiones: similitudinē. s. hois/leōis ⁊ vituli: ⁊ aquile: nō solum ad ꝑfigurandū euangelistas: sed vt ostenderet deū isrl dñm esse totius creature: ꝑ hec dignioza oēm intelligēs creaturaz. Homo essi pest ceteris alantibus: aquila rex est auiū: leo fera⁊: bos iumēto⁊. Sub a latibus ꝙ vidit rotam in medio rote vt ostēderet circūuolutionē oim elemētorū in dñi esse ptāte: ⁊ sup hec vidit firmamentū colotis saphyrini: ⁊ super firmamētū erat similitudo throni: ⁊ sup thronū similitudo quasi aspectus hois. ¶ Et ait dñs ad eū. C
Fili hois mitto te ad filios israel: Eze.2.
q̄ domus exasperans est: si forte audiāt ⁊ quiescāt ⁊ sciāt: q̄ ꝓpheta fuit in medio eo⁊. Et ecce manus missa ad eū in qua erat liber script⁹ intus ⁊ foris: ⁊ scripta erāt in eo lamētationes ⁊ carmē et ve. ¶ Et ait dñs. Concede volumen A.D.
istud: q̄ ꝺe verba mea i ore tuo. Eze.3.
Et iuit ꝓpheta ad transmigrationem iuxta fluuiū chobar ad aceruum nouarum frugum: ⁊ sedens in medio eorum posuit coram eis laterem: ⁊ descripsit in eo ciuitatē hierusalem et obsidionem aduersus eam et munitiones et aggerē ⁊ castra ⁊ arietes in gyro: ⁊ ante ꝓ fuit sartagine ferreaz oculis suis ne videret eos: ⁊ ait. Sic obfirmauit dñs faciem suam ad hierusalē ne videat eā ꝯobsidebit eā. Signū est domui israel. Et q̄ in hierusalem erant multi de decē tribubus qui ad eos cōfugerūt: etiā de eis C
locutus est dñs ad eū. Fili hois Eze.4
sume tibi frumentuz ⁊ ordeum: et fabam/ ⁊ lentem/ ⁊ milium/ et viciam: ⁊ facies tibi panē de eis sub cinericium in pondere .xx. staterū ⁊ operies illum in oculis eorū ad coquēdū stercore humano. Cumq̄ hec abhorreret ꝓpheta cōcessit ei fimū bouū ꝓ stercore humano: ⁊ dices ad eos. Sic comedēt filij israel panem suum pollutum inter gentes ad quas ejciaz eos. Dixitq̄ iterū dominus ad eū. B
Sume tibi gladium radentem pi Eze.5
los: id est nouaculam: ⁊ duces illū per caput tuuz ⁊ barbam: ⁊ tertiā partem pilorum cōbures igni in medio eorum: ⁊ tertiam partē cōcides gladio in circuitu: ⁊ tertiam partem disperges in ventum. Hec enim dicit dominus ad hierusalē. Tertia pars tui fame morietur: ⁊ pe ste in medio tui: et tertia pars tui gladio cadet i circuitu tuo: tertiā vero partem in omnem ventū dispergam.

¶ De

¶ De eleuatiōe ⁊ visione ezechielis. Capitulum.ij.

A Eze.8.

Factū est aūt in anno sexto. in.vj. mēse: in q̄nta die mensis leuauit spūs ꝓphetā inter celū ⁊ terrā ⁊ adduxit eū in hierusa
C D lē in visione dei. Et vidit ab aq̄lone i introitu porte idolū baal: ⁊ ingressus vidit vniuersa idola domus isrl depicta in circuitu ꝙ totū: ⁊. lxx. viri de senioribus stabāt ⁊ iechonias sacerdos cum eis: et vnusquisq̄ habebat thuribulū in manu sua: ⁊ vapor nebule de thure ꝙsurgebat. Et ingressus ꝙ ostium porte ad aquilonē vidit mulieres plāgētes thamur mortuū. i. adonidē ⁊ laudātes reduinū: ⁊ vidit inter vestibulū ⁊ altare. xxv. viros
Ibidē.
hntes dorsa ad tēplū ⁊ adorantes ad ortum solis. Et dixit dñs ad eū. Vidisti fili hois q̄ facūt: nūquid leue est hoc. Ecce faciaz eis i furore: nec
A Eze.9.
parcet eis oculꝰ meꝰ. ¶ Et ecce sex viri veniebāt hntes vasa interitus in manibus suis: ⁊ erat vir i medio eo⁊ vestitꝰ lineis: ⁊ attramētariū scriptoris ad renes eius. Et dixit dñs ad eū. Trāsi ꝙ mediā ciuitatē ⁊ signa thau sup frōtes viro⁊ gemētiū et dolentiū de abominationibꝰ q̄s isti facūt. Et dixit dñs ex viris. Trāsite ꝙ ciuitatē sequētes eū: ⁊ percutite omnē super quē non videritis thau. Nemini parcet oculus vr et
A a sanctuario meo incipite. Cūq̄ per
Eze.10
trāsirēt: clamauit ꝓpha. Heu heu heu dñe deꝰ q̄ ne dispdes oēs reliquias isrl. ¶ Et dixit dñs ad eum q̄ indutꝰ erat lineis imple manum tuā prunis ⁊ effundes sup ciuitatē
A ⁊ hoc faciēs cōbussit eā. Spūs aūt
Eze.11
dñi leuauit ezechielē ⁊ reduxit eū tanſra. i chaldeā. Et locutꝰ est ad trāsmigrationē q̄cūq̄ ostenderat ei dñs.

¶ De cōmination hierlm. ca.iij. A B

Eze.12

Ecce hec ezechiel in cōspectu eorū ꝙ die cepit trāsportare vasa domꝰ sue: q̄li trāsmigrūs ad aliū locum. Vespere aūt peruidit parietē: ⁊ ꝙ rumpā parietis aspectauerunt cū in humeris serui eius velata facie nihil videret. Et dixerunt ad eū domꝰ isrl. Quid tu facis. Qui videt. Super regem q̄ est in hierlm onus istud est. Parietem ꝙ fodient vt educant eum in caligine noctis egredietꝫ capiet in sagena adducet i babyloneꝫ ⁊ eā nō videbit: ibiq̄ morietꝫ. ¶ Post ea locutꝰ est ad domū israel in enigmate dicēs. Hec dꝳt dñs. Ecce grandis magnarum alarū longo membrorū ductu: plena plumis ⁊ varietate. hoc est nabuchodonosor venit ad libanum. i. ad tēplum ⁊ tulit medullā cedri. i. vasa dñi et summitatem frondium transportauit. i. ioachim: et tulit de semine terre. i. mathaniā: ⁊ posuit illud in terra ⁊ creuit in vineaz. i. fecit eum regē ⁊ accepit ab eo iusturandū. Et facta est aquila altera grandis i. pharao. Et ecce vinea ista extendit palmites suos ad illam vt irrigaret eam. Nunquid prosperabitur qui vidit hec. Et q̄ dissoluit pactum: nunquid effugiet. Uiuo ego dicit dñs: in medio babylōis morietur. ¶ Et factum est verbum dñi A B D
ad ezechielē in anno nono: in mense. x. decima die mensis dicens. Fili hois scribe tibi nomē diei huius Ezech. 24.
in qua cōfirmatus est: ex babylonis aduersus hierusalē hodie. Ecce ego tollam hodie a te desiderabile oculorum tuorum ⁊ ingemisces tacens non plorabis nō plāges luctum mortui facies: nō velabis ora amictu: nec cibos luctū comedes: sed calciamēta tua in pedibus tuis tanꝺ ad cundum.

Et

Universidad de Deusto Biblioteca

Et mortua est vxor sua vespere ⁊ non planxit: sed erat quasi iturus ⁊ dixerūt ad eū. quid protenderet hoc. Qui rñdit. Hec dicit dñs. Ecce ego polluā sanctuariū meū de siderabile oculorū vestrorū ⁊ pre nimia anxietate nō plangetis: qz quisqz de nece sua sollicitus erit.

¶ Postea cōsolationē gentis sue

2. xxvi. capitus predixit ppheta calamitates cir

Io vsqz cūctantiū nationum que vel inue

ad.36. rant hostes cōtra hierusalem: vel insultauerant captiuis .i. filiozum amon: ⁊ moab edom: philistijm: tyri: et sidonis egypti: ⁊ ethiopie.

¶ De cōsolatiōe hierlm. ca.iiij.

ET factū est in .xij. anno trās migrationis nr̄i. mense. v. die mēsis venit ad ezechielē quidam qui fugerat de hierlm dr̄i. Vastata est ciuitas. In precedēti ih̄ vespere ezechiel p̄dixerat de nuntio futuro. Et audiēs ois trāsmigratio excidiū vrbis ⁊ incēdiū tēpli: leuauerunt vocē suā ⁊ dixerūt. Perijt spes nostra: absciſi sumus. Et exclamauit ezechiel. hec dicit dñs. Cū sanctificat⁹ fuero in vobis tol

eze. 36 lam vos de gētib⁹ ⁊ adducā vos in terrā vestrā: ⁊ effundā sup vos aquā mundā: ⁊ mundabimini ab oibus inquinamētis vestris.

¶ De resurrectiōe mortuoz. c.v.

A eze.37. ET facta est sup me ppheā manus dñi: ⁊ eduxit eū in spū i campū qui plen⁹ erat ossib⁹ siccis veheimenter: et ait ad eum. Fili hois putasnevi uēt ossa ista ⁊ dixit. Dñe tu scis Et dixit. Dic ad ea. Ossa arida hec dicit dominus. Ecce dabo sup vos nervos ⁊ succrescere faciā carnes ⁊ sup extēdā vobis cutem dabo vobis spm̄ et viuetis. Et adhuc eo loquēte fact⁹ est sonus ⁊ cōmotio: ⁊ accesserunt ossa ad ossa vnū quodqz ad iuncturam suā. et ecce sup ea nervi et carnes ⁊ cutis: sed spm̄ nō habebant. Et dixit dñs ad ppheam. Clama ad spm̄ ⁊ dices. Hec dicit dñs. A quatuor vētis veni spūs ⁊ insuffla super interfectos istos ⁊ reviuiscāt. Et sic factū est. ⁊ vixerūt steterunt sup pedes suos exercit⁹ grādis nimis valde. Et dixit dñs. Ossa hec vniuersa domus israel est. ⁊ refituit spūs ppheā in medio trāsmigrationis ⁊ locut⁹ est ad eos q̄ mōstrauerat ei dñs i signū duoz: scz reuocationis eoz a captiuitate et resurrectiōis corpoz in fine. Et tulit ezechiel lignū vnū ⁊ scripsit sup illud lignū iude ⁊ socioz̄ ei⁹. ⁊ sup alterū lignū scripsit: ligni effraiz ⁊ socioz̄ ei⁹: ⁊ cōiūxit ea: et tenuit ea in vna manu sua. ⁊ dixerūt ei. Quid tibi vis i hys. Qui rñdit.

Additio.

Decē trib⁹ dicebant esse regnū effraiz ꝓpter ieroboā q̄ regnauit ꝓm⁹ sup illas ⁊ fuit de tribu effraim.

Hec dicit dñs. Ecce ego cōgregabo regnū iuda ⁊ regnū effraim. et faciā eos in gentē vnā et regnum vnū. ⁊ seruus me⁹ dauid princeps erit eoz in ppetuū. ¶ Et locutus eze.38. ⁊.39. est dñs ad ezechielem. Fili hois vaticinare aduersus gog: ⁊ terrā magog dicēs. Hec dicit dñs. Ecce ego super te gog princeps mosoch ⁊ tubal seducā te: ascendere te faciā de lateribus aquilonis et adducā te super montes israel: ⁊ cades ibi tu ⁊ oia agmina tua ⁊ dicā vo

lucrib⁹ celi ⁊ bestijs terre. Properate ⁊ currite vndiqz ad victimam quam immolo vobis sup montes israel vt comedatis carnes fortiū ⁊ sanguinē principū terre bibatis. Et ossib⁹ corrosis dabo sepulchrū nolatū: ⁊ mittā ignē in terrā magog. ⁊ i his q̄ habitāt i insulis cō fidēter. Hoc fabulātur hebrei futurum post re

Additio.

Nō q̄ sit fabula de gog ⁊ magog imo hystoria. sz

gnum mille annoz: ⁊ q̄ tātus erit exercit⁹ gog et hebrei per septē annos vsum lignoz habebūt: nō de siluis sz de armis: ⁊ colligētur ossa septē annis: ⁊ sepelient in valle q̄ ob hoc dicēt polia drū: quasi multoz̄ virorum sepultura.

qsic abhebreis appellatur.

Additio.

A polis quod ē multū ⁊ andros quod est vir: vel a polisqb̄ ē plaritas: ⁊ dros qb̄ est vir: inde polia drū: quasi virorum multorum sepultura.

¶ Quod facta est manus dñi super ezechielem. Capitulum. vj.

A eze.40 IN vicesimoquinto āno trās migrationis ipse est annus xxriij. regni nabuchodonosor: p̄mo mense. x. die mēsis. xiij. anno postqz percussa est ciuitas in hac ipa die facta est man⁹ dñi sup ezechielē ⁊ addurit eū in spū i terrā israr: sup montē excelsum: ⁊ ostēdit et descriptionē ciuitatis ⁊ templi sup quā ad ſraz nr̄i filiuerūt autores. ¶ Porro ezechiel in chaldea inter cōcaptinos iudicauit transgressores legis: ⁊ p̄cipue quosdā de tribu dan ⁊ gad qz in dñm cōmitterēt impia: legis persequēdo

Epi- custodes. Et fecit vt dicit epipha

phan⁹ nius ℣ eos. pdigiū magnū: qz filij eoz ⁊ vniuersa pecora a serpētib⁹ perierūt: ⁊ p̄dixit q̄ trib⁹ ille non reuerterent a ppria: sz in medie regionib⁹ remanerēt: ꝓpter quod exacerbatim eū distrurerunt cum eds̄ p̄ crepidines saxoz ⁊ excerebraueſt eū ⁊ sepelierūt eū i agro maulim in sepulchro Sem ⁊ arfaxat: in spelūca duplici. In cui⁹ similitudinē abrāā in hebrō sepulchrū

D gen.23 fare ꝓposuit. ¶ Super eo q̄ camerata sit ⁊ auersa ⁊ superficie terre summitas eius aparte vna. verū ex pte alia in petra suspēsa sit sup terram. Iste ppheta pl'o dedit signū i fluuio chobar: vt q̄n deficeret sustinerēt desolationem terre sue: tūc sperarent regressum ad hierlz q̄n inū darct. Ad eū q̄n q̄ puenerat plima multitudo cōcaptinoz ad fluuiū chobar ⁊ chaldei rebellionē veriti irruerūt sup eos. Ipse ℣o p̄cib⁹ suis sistēs aq̄s fluminis sup aquas ambu'ās cū omni multitudine: ad alterā ripā se recepit: ⁊ q̄tquot hostiū ꝑsumpserāt: eos seq̄ summersi sunt: ⁊ p oronē subito largā piscū copiaz pp'o p̄stitit ad vescēdū. Sepe q̄z multis deficientib⁹ vitā restituit.

¶ Finit hystoria Ezechielis prophete.

¶ Incipit hystoria danielis.

¶ De daniele. Cap.i.
Visio prima. ca.ij.
Visio secunda. ca.iij.
Visio tertia. ca.iiij.
Catologus regū babylonis. c.v.
Visio quarta. ca.vj.
Visio.v. dañ. ca.vij.
Visio sexta. ca.viij.
Visio septima. ca.ix.
Visio octaua. ca.x.
Visio nona. ca.xj.
Visio decima. ca.xij.

¶ Incipit hystoria danielis. Capitulum. j.

DAniel prophetauit etiaz in chaldea ⁊ eniel qui ſm Josephū et epi- Prefa- phanium de semine tio. regio inde fuit: ſm lxx. ℣o de tribu leui q̄ i titulo fabule belis ita ponūt: Hō q̄dā erat sacerdos nole da niel filius abdo quina regis babylōis nat⁹ fuit in beteroth superiore. Et fuit adeo castus q̄b̄ a tribulib⁹ suis spado putaretur. Librum ei⁹ trāstulit hier. ad petitionē paule ⁊ eustochij cū magna difficultate.

Additio.

Script⁹ ēm erat hebraicis lris: sz chaldaico ser

Additio.

Scripsūde bele hebrei fabulam dicunt nō quin de veritate constet: sed ipsi daniel hec scripsisse negant.

Additio.

Sicut videmus gallicū scriptū mone:

mone: nec legebatur ab ecclesia secundū .lxx. quia multum a veritate discordabat eox editio: sed sm theodotionē q apō hebreos nec susanne hz historiā nec hymnū triū puerorū: nec belis draconisq fabulaz de quo altius ordiemur: hoc premittētes q alij pphetax tōge ante captiuitatē duox tribuū de ea pphetarūt: vt esaias et osee. Alij ea imminēte: z dū fieret: vt esaias et ezechiel. Alij infra eā: vt daniel z abacuch. Alij post eā: vt aggeus z zacharias. ¶ Factū est autē cū nabuchodonosor dnrisset i babylonē nobiliores pueros iudeox: z quosdā de semie regio pulchriores iter eos z doctiores qui starē possent in palatio regis: vt ait iosephus castranit qō et alijs gētibus q̄s vastauerat feciss dinoscitur. Et tradidit eos ꝓposito eunuchox: z fecit eos erudiri ꝓprie lr̄is pariē et chaldeis. Est aūt chaldea lingua cadē q̄ syra ꝓpinqua hebree z iussit ei ministrari cibos de mēsa sua. Fuerunt autē inter eos quatuor optimi ō filijs iuda: daniel: ananias misahel: z azarias: et mutauit eis rex nomina dicti sūt balthasar: sydrach misach: z abdenago. Balthasar autē erat nomē regij gñis qō ipe suit danieli vt ō epiphanes eo q̄ iaz cogitaret de eius adoptione. Istis q̄tuor ꝓposit⁹ eunuchox ipālē posuit ꝓcuratorē malazar. hi ꝓposuerunt nō cōtaminari cibis gētiliū. Sed cū cogeret eos malazar edere de cibis: ne viderent coram rege ceteris exiliores: direxāt ad eū. Tēta nos obsecro dieb⁹ decē. z da nobis legumina z aquā z post hec ꝓspice vultus nostros z reliquox q̄ vescūtur cibo regio. z sicut videris sic facias nobiscum. Postea malazar tollebat cibaria: z vinū eox z dabat eis legumina. Propter hoc aie eox erāt limpide. nō hebetes ꝓpter multitudinē cibox. ne ꝓfuse ꝓ varietate z corpa eox laborib⁹ aptiora. z subito facti sunt eruditi: q̄z dedit eis dñs sciētiā z disciplinā z ꝑcipue daniel intelligentiam visionum z somniorum. Et exactis tribus annis statuti sunt i ꝓspectu nabuchodonosor: z ō oib⁹ q̄ scisciat⁹ est rex ab eis: inuenit in eis decuplū sup cunctos ariolos z magos q̄ erāt in regno eius. Et fuit daniel i honore in chaldea: et vsq̄ ād darīū z cyrū hic termin⁹ prima danielis pericopa. Sequūtur aūt. ix. vel. x. que visiones danielis dīr eo q̄ in eis vel ipe alid ād viderit, vt visum ab alio explanauerit.

Additio.

Nota q̄z multitudo cibox hebetat. varietas ꝓfundit igemū.

Additio.

Qui regnabāt sup medos z ꝑsas d̄ z deiecēt regnū babylōis.

Additio.

Prima difficultio q̄ nō ōr visio hic ro. cū p. x. dictiones diuisit: nō dico libros.

¶ Prima visio danielis. Ca. ij.

A Dañ. 1

A Dañ. 2

Ostro in anno secundo regni sui vidit nabuchodonosor somnium z cōterrit⁹ est spiritus eius: et effugit ab eo somniū. Nec est itelligēdus scōs annus regni ab origie: sed a ꝓsummatione. Cōsummatū aūt ei⁹ regnū ōr. postq̄ subiugatio sibi natiōib⁹ reliquias israhēdarit ab egypto. Cōuocauit ḡ rex coniectores chaldeox: z dixit ad eos. Vidi sōniū: sz ignoro q̄d viderim. Qui rñdēt syriace. Dicat rex somniū seruis suis z interp̄tationē ei⁹ idicabim⁹. z ait rex. nisi somniū z ei⁹ picturā indicaueritis mihi peribit⁹: z domus vr̄e publicabunt. Et direxūt Dion est homo super terrā q̄ sermonem

Additio.

Hucusq̄ script⁹ est liber hic hebraice. deinde chaldaice vsq̄ ad visionē quā vidit in sōnijs sub balthasar.

monē tuū possit implere exceptis dijs: quox q̄uersatio nō est cū hominib⁹. Tūc ꝓcepit rex in ira magna vt interficerentur oēs sapientes babylōis. Et q̄rebat daniel et socij ei⁹ vt perirēt. Cū cū accepisset daniel: ingressus rogauit regez vt daret ei tps ad solutionē ꝓnā noctē tm̄ vt dicit iosephus. Et ingressus daniel ad domū cū sociis suis orauit deū z p visionē noctis reuelatū est ei mysteriū z bñdicēs deū ingressus est ad regē. Et ait ad eū rex. Poteris ne mihi somniū indicare z interp̄tationē ei⁹. Qui respōdit. Nō pōt hoc hō: sed est de⁹ in celo reuelās mysteria: q̄ indicauit tibi q̄ ventura sunt in nouissimis tēporib⁹. Visiōes capitis tui id est cordis tui he sunt. In corde eīm est sapiētia sm euāgeliū: nō in capite sm philosophum. Tu cogitabas in stratu tuo q̄s post te mūdi teneret ꝓcipatum: z ondit tibi de⁹ regnaturos. Videbas coīā te statuā grādē z terribilē: cuius caput z collū erat ex auro. collum z brachiū de argēto. Uēter z femora ex ere tibie āt ferree pedū q̄dā ps ferrea q̄dā fictilis. Et absciss⁹ est lapis de mōte sine manib⁹: z p cussit statuā i pedib⁹ z cōtriuit eā z redacta est in fauillā: q̄ rapitur vēto: z nō est inuent⁹ loc⁹ ei⁹. Lapis aūt fact⁹ est mōs magnus z implenit vniuersaz terrā. Hūc audi rex interp̄tationē ei⁹. Tu es caput aureū cū his qui succedēt tibi. Et post hoc cōsurget regnū aliud minus te. qō itelligēdū est de regno medox et ꝑsax tanḡ p duo brachia p q̄ deiectū est regnū babylonis. Et regnū tertiū aliud eneū: qō impabit vniuerse terre qō itelligēdū ē de regno grecox qōvocatus. i. notatius fuit ceteris vel pp eloquentiam grecox vel ꝓpter famā alexādri. Et quartum regnū erit ferreū: q̄z sicut ferrū domat oia metalla: sic illō ꝓteret oia hec qō intelligēdū est de impio romanox. Postq̄ vidisti partē pedū

Dañ. 3

testeā: partē ferreā: sicut ferrū nō potest misceri teste: sic erunt in eo ciuiles discordie: et ps solidabit: pars altera cōteretur. Tunc suscitabit de⁹ regnū celi: qō cōminuet vniuersa regna hec: z stabit i eternum. Sup hoc dicit iosephus. Significauit z daniel regi de lapide qō mihi nō placuit iudicare. Hoc autem referunt hebrei ad regnū suum qō expectāt. Tūc rex cecidit in faciē suā z adorauit danielē dicēs. Uere de⁹ vester de⁹ deox est. Et dedit danieli principatū super oēs ꝓuincias babylōis z sup cunctos sapientes. Obtinuit autē daniel a rege vt tres socij eius ꝓincipatum haberent super ꝓuincias ipse vero preesset in babylone: et staret in foribus regis.

¶ Secunda visio danielis. ca. iij.

Dañ. 3

Sequitur secunda visio danielis que ob hoc tātum visio dicitur. q̄ vidit in ea rex in fornace quartum similem filio dei. Postro nabucho. fecit statuam aureā altitudine cubitox. lx. latitudine sex. z statuit eam in campo duram fluminis. s. euphratis: iuxta quem gigantes edificauerunt turrim. Septuaginta dicunt in cā po: peribolō: quod interpretatur conclusum. Nam erecta statua circunsepinit rex campum et conuocauit rex omnes principes regionū ad dedicationē statue et preco clamabat valēter. In hora q̄ audieritis sonitū musicox adorate statuam. Qui non adorauerit: eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentis. Et adorauerūt omnes ꝓter socios danielis. et accusati sunt ad regem. z sub uersa est fornax septuplū z missi sunt vincti cū vestib⁹ i medīū

Additio.

Inde est q̄ cum fiūt ordines ante orationē epistole qua dicit. Deus qui trib⁹ pueris ꝛc. nō ōr flectam⁹ gēua.

Additio.

Ea sez q̄ sequūtur canticū. z q̄ dā aliadispersa ād dē: quia translatio theodotionis fornacis

fornacis. viros aut illos q̄ miserāt eos interfecit flāma ignis. Que sequuntur vsq; tunc obstupuit rex. dixit se hie. nō legisse in to to orbe dispsa erāt veru anteposito ea subiecit ne apō ipitos partē volumis videret detruncasse. porro fornax succesa erat maleolis. i. sarmentis z pice. z stupa z nata qō sm Sallu. historiographum q̄dā genꝰ fomitis est apud persas: sm alios ās sūt olinarum arefacta cuz amurca sm Plī. in terra babylonis fluit ad modūbitruis Et eripuit flamma z incendia q̄ reperit iuxta fornacez de chaldeis. z effusa est sup fornacē cubitis xlix. qō geometrica rō cōphēsum est. Angelꝰ āt de scēdit cū eis in fornacez z excussit flāmā: z indurit quasi ventū rotis flantē. i. refrigerātē eos. Tūc ananias oravit dicēs. Justus es dñe. peccauimꝰ esti: z tradidisti nos i manus hostiū. Sed in ala ptrita z spū humilitatis suscipiamur a te. z sicut i holocaustū pinguium: sic fiat sacrificiū nr̄m hodie in conspectu tuo vt placeat tibi. Tunc illi tres quasi vno ore bene dicebant deum dicentes. Benedictus es domine deus patrum nostrorū ꝛc. z hortabantur omnem creaturaz ad benedicendum deū procedentes a superioribus ad inferiores. Ex hoc autem quod predictum est in anima contrita: z spiritu humiliatis: et quod in canticis legitur. Benedicite spiritus et anime iustorum domino. erravenis q̄ vbiq; legebat ea ptinebat ideo timuit hiero. ea non apponere: tū virgula bar ea perveru.

Additio.

Ossa olinaz fructus eaz aridi z amurca. intincti fece olei.

Hebreo: fzqz in toto orbe dispsa erāt veru anteposito ea subiecit ne apō ipitos partē volumis videret detruncasse. porro fornax succesa erat maleolis. i. sarmentis z pice. z stupa z nata qō sm Sallu. historiographum q̄dā genꝰ fomitis est apud persas: sm alios ās sūt olinarum arefacta cuz amurca sm Plī. in terra babylonis fluit ad modūbitruis Et eripuit flamma z incendia q̄ reperit iuxta fornacez de chaldeis. z effusa est sup fornacē cubitis xlix. qō geometrica rō cōphēsum est. Angelꝰ āt de scēdit cū eis in fornacez z excussit flāmā: z indurit quasi ventū rotis flantē. i. refrigerātē eos. Tūc ananias oravit dicēs. Justus es dñe. peccauimꝰ esti: z tradidisti nos i manus hostiū. Sed in ala ptrita z spū humilitatis suscipiamur a te. z sicut i holocaustū pinguium: sic fiat sacrificiū nr̄m hodie in conspectu tuo vt placeat tibi. Tunc illi tres quasi vno ore bene dicebant deum dicentes. Benedictus es domine deus patrum nostrorū ꝛc. z hortabantur omnem creaturaz ad benedicendum deū procedentes a superioribus ad inferiores. Ex hoc autem quod predictum est in anima contrita: z spiritu humiliatis: et quod in canticis legitur. Benedicite spiritus et anime iustorum domino. erravenis q̄ vbiq; legebat ea ptinebat ideo timuit hiero. ea non apponere: tū virgula bar ea perveru.

Additio.

Hinc collige q̄ sepe quis orat i fora eccle. Isti ei nō cōmiserāt peccatū p quo traditi fuissent hostibus.

runt quidam dicētes esse in homine preter spiritum sanctum duo distincta. i. spiritum z animā. Hucusq; in hebreo non habetur. Tunc obstupuit rex: z surgens, ppere ait. Nonne tres tīm misimus i ignē. Et ecce video ros ōtuor ambulantes in medio ignis z species ōrti similis est filio dei qō de angelo intelligi potest. Tūc vocauit eos rex z egressi sunt. Et mirabantur oēs q̄ capil' us eorum nō esset adustꝰ: nec etiam sarabalia imutata. Et ait rex. Non est deꝰ aliꝰ q̄ ita possit saluare. Et posuit edictū: vt q̄ blasphemiā loqueretur in deum eoz periret: z domꝰ eiꝰ vastaret. z restituit eis pncipatū, pucia z.

¶ Tertia visio danielis de arbore ꝛc. Capitulum. iiij.

Sequitur tertia visio danielis: quā non scripsit daniel sed est epistola regis quā scripsit vniuerso regno suo postq̄ de bestia restitutus est in hominem et in regnū. In q̄ predicauit mirabilia que fecerat apud eum deus ex celsus forma autem epistole hec ē quaz interserunt daniel operi suo. Ego nabuchodonosor florens et elatꝰ in superbiā: somniū vidi qō perterruit me. z cōvocatis cūctis sapiētibꝰ babylōis solutionē eius nō indicauerūt mihi donec ingressus est collega daniel cui nom̄ balthasar. q̄ hz spiritum deorū sctōz: z dixi ei. Videbā supstra tū meū. z ecce arbor i medio terre cuiꝰ pceritas vsq; ad celū. z aspectus eiꝰ vsq; ad terminos terre. et esca vniuersoz i ea. z sub ea habitabāt alalia z bestie. z i ramis eiꝰ volucres: z ex ea vescebaī oēs carō. z ecce vigil z sctūs de celo descēdit z ait succidite arborē z ramos z fructꝰ eiꝰ z fugiāt er eabestie z volucres. Uerūtū germē eiꝰ i terra finite. z cū ferr̄ ps eiꝰ in herbis terre. Cor eiꝰ ab hūano cōmutet z cor fere det. et septē tpa cōmutēt sup eā. In snia vigilū decretū ē: z petitio sctōz. donec cognoscāt vinētes: qm̄ dñatꝰ excelsꝰ i regno hoim z cui voluerit dabit illō. Tūc daniel tacitꝰ cogitabat q̄ si hora vna pturbatꝰ qz mala por tēdebāt regi: z ait. Tu esrex arbor illa q̄ inualuisti: z ptās tua i fmin̄ terre: z audisti vigilē sniam altissimi sup te. Ab hoibꝰ ejiciēt te: z cū feris erit habitatio tua. Fenum vt bos comedes: septē tpa. i. āni mutabāt sup te donec scias q̄ dñet ex celsus sup regnū hoiz: z reliq̄ tibi germē radicis: qz regnū tuū restituetur tibi. Quāobrē audi cōsiliū meū. Pctā tua elecmosynis redime: forsan ignoscet tibi deꝰ. Factū est aūt post annū deābulabat rex i aula z loq̄bat i spū elationis dicēs. Nōne hec est babylō quā edificaui i robore fgni z i glia decoris mei? Adhuc erat sm̄o i ore eiꝰ vox de celo ruit. Tibi dicit nabuchodonosor. Regnū trāsibit a te: z cū feris habitabis septē tpꝰ donec scies q̄ dñet excelsus in regno hominū. Eadē hora ex hoibus abiectus est: z fenū vt bos comedit donec capilli eiꝰ canescentes in similitudinem aquilarum crescerēt. et vngues eius quasi vngues auiū. Igitur post dies dissimulos a dño ego nabuchodonosor leuani oculos ad celū z sensus meꝰ redditus est mihi: z bñdixi altissimo cui potestas sempiterna z nō est q̄ dicat ei: q̄re sic fecisti. Et reqllerunt me optimates mei z regno meo restitutꝰ suz. z magnificētia āplior redita est mihi. ¶ Ex hīs apparet et epiphanius attestat q̄ nō corpis mutationē sz mētis alicātionē passus ē. z ablatꝰ est vsus lingue ad loq̄ndū herba data ē nature cibꝰ hūane. Et videbat eiq̄ bos crēt in interioribꝰ z i posteriozibꝰ leo: scōm mysteriū tyrānoz. q̄ in pma etate voluptatibꝰ dediti z cernicosi iugo belial subdūt in fine vo interfi cīūt: diripiūt z cōculcāt. Multi q̄z egrediebātur z videbāt enm: solꝰ daniel nō egrediebatur qz toto tē pore alienationis eius orationi p eo vacabat: z ad pces eius anni sp̄ē quos totidē dixit tēpora in septē mēses versi sunt. In q̄bus. xl. diebus insaniā patiebaī z p alios xl. reuersus ad cor homis fiebat: supplicabat deo: adeo q̄ ex nimiis fletibꝰ vt caro oculi eiꝰ facti erāt z iterū per alios. xl. dies verteban tur in insaniā donec. vij. mēses cōplerentur. Post quos revocatus est: non tamē regnauit: sed statuti sunt p eo. vij. iudices: z vsq; ad finē. xij. annoz penitētiā egit panē z carnes nō comedēs: z vinū non bibēs. Leguminibꝰ vtebaī z herbis sm consiliū danielis. Et cū iterū regnasset voluit danielē facere coheredē filioz suoz. Et ait daniel. Absit a me vt patrum relicquens hereditatē incircūcisorū donis inhereā. Hic ōt ioseph⁹ q̄ libros hebraicos ipse in grecū trāstulit eloquium. Et h̄ mutat Daniel ordinem historie. Nos aut ordinē p̄sequamur.

Additio.

Et si daniel ordinem hystorie hic mutauit. Magister tamē ytēs recto ordine enumerat reges babylonis. vt offendat sub quo viderit. iiij. visionem. s. sub Balthasar. v. a nabucho.

Additio.

Philosophi in hoc errabant q̄ spiritū dicebāt esse quodā quo mediāte cōmungāt anima corpori.

Additio.

Theologi autē dicunt duas esse vires anime. superiorē quaz rōnabilitatē: inferiorem quam sensualitatē dicunt. sic forte i sententia nō differunt philosophi z theologi.

Additio.

Vigiles solemꝰ appellaī castrorum custodes vigilantes de nocte: quibus similis erat ille.

Additio.

Ipe esti rex fecerat cū sibi secūdum z quasi collegam suum.

Deꝑsu te elemosyne.

Cōtra superbos.

B Dani. 4.

Nota.

¶ Catalogꝰ regū babylonis. c. v.

ET mortuus est nabuchodonosor magnꝰ regnauit filiꝰ eiꝰ nabuchodonosor p eo q̄ de manibꝰ hostiū tēplū bellis magnifice decorauit ciuitatē reparās: ita vt nequaq̄ obsidētes valerēt fluminū auertere: ꝛ pīnis regalibꝰ maiora superaddidit. ꝛ in diebꝰ. xv. cōsummauit: iuxta q̄ lapides posuit grādes istar mōtiū ꝛ supplātauit arbores ꝛ ortū q̄ suspēsilis dicebat. eo q̄ vxor eiꝰ q̄ i finibꝰ medie nutrita fuerat: regionē suā a lōge videre dīderaret. huiꝰ meminit megastenes in libro iudiciorū: ꝛ asserit eū fortitudine ꝛ actuū magnitudine herculem transcendisse. Sed ꝛ diocles in libro coloniaꝝ dicit q̄ iste nabuchodonosor obsedit tyꝝ trib⁹ annis ꝛ decē mēsib⁹. Eo mortuo regnauit p eo amilinata pgꝰ. hic est euilmorodach q̄. xxxvij. āno trāsmigrationis mēse. xij. xxxvij. die mēsis subleuauit caput ioachim rex iuda de carcere et posuit thronuꝫ eiꝰ sup

Additio.

Tyrꝰ insula tūc tpis fuit. ꝛ volebat eam ptinnare terre. ꝛ post ea alexāder hoc consummauit.

thronum regum qui erant cuꝫ eo in babylone ꝛ comedebat coram rege cunctis diebus vite sue ꝛ hāc fecit cum eo misericordiam: quia pater eius non seruauerat ei fidē. Tradunt tamen quidam q̄ euilmorodach frater minoris nabuchodonosor in diebus electionis paterne multa egit impie in terra ꝛ patre restituto accusatus apud eum missus est in carcerē. vbi ioachim erat vsq̄ ad mortem fratris sui. Cumq̄ regnare cepisset: eleuauit ioachim quē socium habuerat in carcere timens: ne resurgeret

Nota.

pr̄ suus qui de bestia redierat in hominē consuluit ioachim. Ad cuius p̄silū cadauer patris sui effossum diuisit in. ccc. ptes ꝛ dedit eas trecēt⁹ vulturib⁹. Et ait ad eū ioachim. Non resurget pater tuꝰ nisi redeāt vultures i vnū. Hic habuit tres filios egessarium: q̄ ꝛ recusat dictꝰ ē. ꝛ labosardochū. ꝛ nabarch balthasar cognoiatꝰ ē ad quē post regna fratrū regnū deuoluntū est.

¶ Quarta visio danielis. Ca. vij.

SEquit̄ q̄rta visio danielis nō ꝙz ordine libri eiꝰ ꝙz ꝑm historiā i q̄ vidit ꝙz imagines q̄tuor bestiaꝝ. q̄tuor regū. q̄ vidit nabucho. in statua quadriformi ꝙz additum est de āticristo ꝛ die iudicij. Porro anno p̄mo balthasar vidit daniel somniū: cuiꝰ summā scribens ait. Videbā. ꝛ ecce quatuor venti pugnabāt i medio mari. De sunt ā gelice potestates q̄ laborāt p regnis mundi q̄bus p̄sunt. ꝛ quatuor bestie ascēdebāt de mari. p̄ma q̄si leena habebat alas aq̄le. Et auulse sunt ale eius et sublata est de terra ꝛ sup pedes quasi homo stetit ꝛ cor eiꝰ datuꝫ est ei. hoc est regnum assyrioꝝ quod cōparatur leene propter violētiam ꝛ libidinis impatiētiam. qz leena semp in coitū gestit. Alas aquile habuit propter longeuitatem. Nam in secunda etate inchoans sub saruch p̄oauo abrae: ꝛ descendit vsq̄ ad quintā sub balthasar. Q̄s aūt ale auulse sunt ꝛ stetit vt homo ꝛ cor ei datum est: ad deiectionē nabucho. respicit ꝛ restitutionem. Secunda bestia similis vrso in parte ꝛ tres ordines dētium erāt in ore eius ꝛ in dentibus eius principes tres ꝛ dicebat ei. Surge comede carnes plurimas hoc est regnum persarū quod cōparatur vrso propter patientiam laboris et victus parcitatem. Nā pro pulmēto sale vtebantur ꝛ cardamomo: sed similis fuit vrso in parte: non ex toto. qz in populum de nihil crudeliter egit vnde in zacharia dicūtur eē albi. Tres ordines dētium habuit: id est tria regna in principio sui medoꝝ. p̄sarū. ꝛ caldeo

Additio.

Ubi quatuor colorum equos: gitur vidisse albos nigros: rufos: varios.

rum

rum vel tres principes habuit super centū viginti satrapas. Q̄s dicebāt ei: cōede carnes plurimas hoc referē ad assueꝝ: cui tirritamā vt occideret iudeos: tertia bestia quasi pardus: ꝛ habebat alas auis: ꝛ quatuor capita erāt in ea: ꝛ potestas data est ei: hoc est regnū grecoꝝ q̄b⁹ cōparat̄ pardo q̄ saltu ruit in mortē ꝓpter impetū alexādri. Et varij colores: diuersa sub eo regna significāt. Ē. ij. habuit. quia nihil velocius victoria alexādri. Quatuor capita eius quatuor sunt alexādri successores. Nec hāc potestatē habuit a se alexāder: ꝙz fuit ꝑga furoris domini i filios pestilētes. Quarta bestia terribilis ꝛ fortis: dētes ferreos habēs: comedens ꝛ reliq̄ pedibus cōculcās hoc est regnū Romanoꝝ: q̄b⁹ nulli bestie cōparauit daniel: vt q̄cq̄d feroci⁹ in bestijs cogitamus: intelligam⁹ in Romanis. Hebre⁹ tñ dicit simile suis se apro. ꝑm illud psalmiste. Vastauit eā aper de silua ꝛ singularis ferus depast⁹ est eā. hoc regnū ceteras cōculcauit. Q̄s sequit̄: ꝛ habebat cornua decē: respicit ad finez mūdi: qz tūc regnū Romanū diuidet in decē regna: q̄b⁹ significatū est ꝓ decē soles in vaticinio sibylle ꝛ ecce cornu aliud parui ortuꝫ est de medio eorum. Hic est antichristus de tribu dan ignobilis i obscuro loco babylōie nasciturꝰ. Ex femininis quidē parentū cōcipietur: sed post cōceptū spiritꝰ malignus descendet in uterū matris cuiꝰ virtute deceps puer alet̄/nascet̄/adolescet. Unde filiꝰ perditionis dicit̄. Et tria de cornibus p̄mis auulsa sunt a facie eiꝰ id est tres reges de decē priꝰ interficiet: regē. s. aphrice egypti ꝛ ethiopie. Tūc alij septez victori colla

summittēt. Et ecce quasi oculi hominis erant in eo. i. alta ꝛ mirabilis sciētia: qz magice miracula faciet: ꝛ inueniet thesauros absc̄ōditos. Et erit ei os loquēs ingētia: qz deū se dicet: ꝛ cui ūcedet se: dicet se messiā esse: cōstituēt ad eū iudei: reedificabit tēplū: ꝛ solū suū ponet in eo cōuertet ad se homines terrore: muneribꝰ: miraculis. heliā ꝛ enoch interficiet. Aspiciebaꝝ hec: id est potestatē huius donec throni positi sunt de q̄bꝰ in euāgelio. Sedebitis sup thronos: ꝛ anti quꝰ dieꝝ sedit. i. deꝰ eternꝰ index ꝙ apud ioēnez solus in throno sedet. Uestimētū eius quasi nix candidū ꝛ capilli eius quasi lana mūda gloriam maiestatis eiꝰ significāt. Thronꝰ eius flāma ignis. Rote eius ignis accēsus. Hoc est q̄d alibi dicitur in p̄s. Ignis ante ipsum p̄cedet. Fluuius igneus ꝛ rapidus egrediebatur a facie eiꝰ q̄d celeritatē iudicij notat: quā dicit apostolus in momēto: i ictu oculi futuram. Milia milium ministrabāt ei: i. culeatio est nā decies. c. milia: idem est q̄d milia miliū hoc ad exercitꝰ angelicoꝝ referē. Iudicium sedit: ꝛ libri aperti sunt. i. iudicibus sedētibus cōscientie singulorum patebūt. Et vidi q̄ interfecta esset bestia quarta: aliarūq̄ ablata esset potestas: qz tūc cessabit oīs prelatio: cū tradet christꝰ regnum deo patri. Et ecce cū nubibus celi quasi filius hois veniebat: qz xp̄s nubibus nubibus ascendet in aera ꝑm illud. Ita veniet quēadmodū vidistis eū euntem in celū: ꝛ vsq̄ ad antiquū dierū puenit: qz christus ꝓ oia equalis est patri: et dedit ei potestatē: ꝛ honorē ꝛ regnū sempiternū. Cūq̄ vidisset hec daniel accessit ad vnū de assistētib⁹. ꝛ querebat veritatē. Qui exposuit ei singula: hec addēs de antixp̄o. Sctōs altissimi cōteret: et tradentur in manu eius vsq̄ ad ips ꝛ tēpora ꝛ dimidiū tēporis. i. vsq̄ ad

 eorum

Universidad de Deusto Biblioteca

annū ⁊ duos annos ⁊ dimidiū an
m. Hebre⁹ enim nocie tpis signifi-
cat annuz ⁊ p numerū pluralem
duos annos. Hebre⁹ esn hz dualē
numerū sicut ⁊ grecus. Breue erit
tēpus hoc: sz nisi abbreuiati essent
illi non salua fieret omnis caro.

¶ Visio quinta danielis. Ca. vij.

A Dan. 8 Sequitur quinta visio danie
lis hebraice scripta in eo p̄
cedētes vero chaldaice. Anno ter
tio balthasar ego daniel eram in
elam regione in susis que est me
tropolis elamitarum: q̄ in iudith
vocatur: ecbbatanis. In qua vt
iosephus dicit fecit daniel mau-
soleum regum. Et vidi in visione
me esse sup portā vlai. Et est vlai
nomē porte: vl lacus ante portā.
Et ecce aries vn⁹ stabat añ palu-
dez habens cornua excelsa: ⁊ vnū
excelsius altero atq; succrescens.
Hic est cyrus potētior dario ⁊ vē
tilabat cornibus cōtra occidentē
aquilonē et meridiē: ⁊ omnes be-
stie nō poterāt resistere ei. Hoc ad
ipsum regnū referturnō ad psonā: ⁊ ecce hircus veniebat ab occi
dente: ⁊ non tangebat terrā. Hic
est alexāder quasi volās: p̄ inuia
quoq; gradiens vt hircus: vt ab
hircis oculorū quos diuersi colo
ris habuit. Et venit ad arietem
quē viderā ⁊ efferat⁹ est i eū: ⁊ pcus
sit arietē ⁊ cōminuit duo cornua
eius q̄ Darīū arsami filiū pcussit
⁊ medos ⁊ persas ⁊ sibi subiecit ⁊
orta sūt ei quatuor cornua. i. qua
tuor successores: de quibus suo lo
co dicem⁹. De vno ex eis egressuz
est cornu modicū: ⁊ factū est grā-
de. Hic est Antioch⁹ epiphanes
descēdēs a seleuco. Qui duz esset
obses Rome: euasit i regnū ⁊ ma
gnificat⁹ est cōtra meridiē. i. ⁊tra
egyptios: ⁊ cōtra orientē. i. eos qui
in oriente res nouas moliebant.
⁊ contra fortitudinē celi. i. filios
Israel. Et deiecit de stellis: ⁊ cōcul
cauit eas ⁊ vsq; ad principē forti
tudinis. i. deū magnificat⁹ ē. ⁊ ab
eo tulit iuge sacrificiuz: ⁊ deiecit
locuz sanctificationis eius: quia
i rēplo statuā ponit. Et au
diui vnum de sanctis loquētē ad
alterum ⁊ dicentē. Usq; quo inge
sacrificiū ⁊ sanctuarū ⁊ fortitudo
conculcabitur. Qui respōdit. Usq; Al. duo
ad vesperaz ⁊ mane dies mille milia.
ccc. ⁊ mundabitur sanctuarū: q̄
primo ingressu Anthiochi i hieru
salem vsq; ad mundationem tem
pli factā a iuda machabeo p̄ suc
cessiones diei ⁊ noctis fluxerūt ser
anni: mēses tres ⁊ dies vigiti. Cū
q; q̄reret daniel intelligētiā som
nij: gabriel venit ad eum ⁊ indica
uit ei. Et p hmōi visiones sancto
rū (vt ait iosephus) deprehēditur
error epicureoz qui hunc mūdū
sine rectore: ⁊ sine dei prouidētia
casu: ferri cōfirmāt: quasi mūdus si
ne p̄sule esset olim deperisset sicut
nauis desolata rectore nec fm p̄
phetias omnia prouenirent.

¶ Visio sexta. Capitulum. viij.

Sequitur sexta vio danielis
q̄ q̄rta est in daniele. sed hic
ro. sextam eā vocat in prolo
go abacuch: ⁊ hec chaldaice scpta
est. Factuz est vt cyrus et darius
obsiderent balthasar in babylo-
ne. ¶ Balthasar vero fecit gran- B
de conuiuium optimatibus suis Dan. 5
mille: ⁊ fecit vt afferrent̄ vasa que
asportauerat nabuchodo. an⁹ su⁹
de templo dñi: ⁊ bibebant in eis
rex ⁊ optimates ⁊ vxores ⁊ pcubi
ne ei⁹ ⁊ laudabāt deos suos. Se-
cundū iosephuz solēnitas erat in
babylone instituta ob tuitionē vr
bis. Fabulantur hebrei q̄ baltha
sar itellexerat. lxx. annos captiui
tatis: quos p̄di
xerat hieremi-
as fluxisse et fm
hebrei nō erāt
liberati a iuris-
dictione sua. Un̄
exultabat ⁊ dijs
suis grās age-
bat. Sane illa
annorū septua-
gena nondū flu-

Additio.

Uel ideo. q̄ pu
tabat hostes re
cessisse: cum illi
ad diuidendū
fluuiū abissent:
vt iuxta civita-
tem vadabilē fa
cerēt. Uel q̄ cō
federati ei dari⁹

xerat sz septima
decas iaz decur
rebat. In eadez
hora apparuit
contra eū man⁹
scribēs i pariete. Cūq; rex vidisset
⁊ manum ⁊ scripturam incertū est
vtrū astantes vidissent manū: scri
ptura quidē viderunt. Postq; ma-
nus euanuit cōturbat⁹ est rex. ⁊ ge
nua ei⁹ ad semuicē collidebāt.
⁊ exclamauit fortiter vt introduce
rētur magi chaldeozum. Et ait ad
eos. Qui legerit scripturā hanc et
interpretationē ei⁹ dixerit purpu-
ra vestietur. torquē aureū habebit
in collo: ⁊ tert⁹ erit in regno meo.
id est vn⁹ erit triū principū q̄ p̄sūt
satrapis. Illi aūt nō potuerūt scri
pturaz legere. ¶ Et ingressa est re
gina: non vxor fm porphyrium. sz
auia scōm iosephum. Uel mater
fm origenē. Et ait ad regē. Est vir
in regno tuo qui spiritum deorum
habet quē pater tuus. i. auus prin
cipez magoz constituit. Hic vocet
⁊ omnia dicet tibi. Cūq; intrasset
daniel pmisit ei rex munera q̄ ⁊ su
pra. Qui rñdit. Munera tua sint ti
bi vel alteri da. Scripturā autē le
gā tibi rex ⁊ exponā. Nosti q̄ de⁹
excelsus dederat regnuz p̄ri tuo ⁊
nō cognouit: ppterea fenū. vt bos
comedit donec cognosceret. Tu q̄
q; cum scires hec omnia aduersus
deū celi eleuat⁹ es ⁊ vasa eius pro
phanasti tradēs ea manib⁹ immū
dis. ⁊ bibēs in eis deos laudastiq̄
nec viuūt: nec sentiūt deū vero qui
flatū tuū in manu sua hz nō gloxi-
ficasti. ppterea ista coram te exara
ta sunt. Mane tethel. phares. q̄
sonat numer⁹ appēsio diuisio. Et
est sensus. Numerauit de⁹ regnuz
tuū. i. cōpleuit illud. ⁊ est dictū p̄ si
mile pecunie q̄ numerata tollit et
abscondit. Appēsus es in statera.
et inuētus es minus habēs id est
iusto dei iudicio minus vines q̄ pu
tabas. Diuisum est regnum tuū. ⁊
datū est medis ⁊ pſis. vel fractum
est regnū tuū. Nā phares fragmē

Expositio scripture ad parietez.

Additio.

Nec tamen fuit
daniel simonia-
cus: q̄ spōte ob
lata suscepit.

tum significat.
Et tradidit rex
munera danieli
que promiserat.
Eadem nocte ca
pta est babylon
Nam cyrus diuiserat euphratē lō
ge a ciuitate per plures riuos vt al
ueum qui influebat in ciuitatē va-
dabilē faceret ⁊ per ipsum ingres-
si sunt hostes in ciuitatem sub mu
ro: ⁊ interfect⁹ est balthasar: ⁊ suc
cessit ei darius in regnum: annos
natus. lxx. duos: vbi alij libri ha-
bēt. lxij. alij. xlij. Nā cyrus ei tanq̄
maiori honorē in oib⁹ deferebat.
Qō aūt eadē nocte visionis capta
sit ciuitas: apet i Isaia: q̄ loquens
ad balthasar ait. Pone mensam ⁊
cōtēplare in specula comedētes ⁊ B
bibētes surgite principes arripite Isa. 21
clypeos. Quidā tradunt q̄ mater
balthasar p̄ qua fact⁹ est horrtus
suspēsibilis filia fuit darij: et quia
balthasar filiū nō habebat: dari⁹
festinabat occupare regnum.

¶ Visio septima. Cap. ix.

Equit septia visio danielis. A
Postro darius sumēs danie Da. 6.
lē duxit eū secū in mediam.
Et fecerat eū vnū de trib⁹ satrapz
q̄ preerāt. c. ⁊. xx. sed i daniele spi-
ritus dei ap̄lior erat. Et cogitabat
rex cōstituere eū sup oē regnū. Un̄
principes inuidebāt ei ⁊ q̄rebant
occasionē accusandi eum ex latere
regis: id est p̄ eo q̄ erat ex latere
regis. Fabulant̄ hebrei q̄ q̄rebāt
occasionē in sermone tactu nutu:
vel internuntio ad reginaz vel ad
aliquā cōcubinarū regis: nullāq;
causam reperire potuerūt eo q̄ fi-
delis erat ⁊ sup thesauros erat di-
cit ioseph⁹: q̄ a deo iustus erat vt
munera oblata respueret. Et dixe
rūt principes. Nō inueniem⁹ occa
sionem aduersus eum nisi in lege
dei sui ⁊ surripuerūt regi dicētes.
Consilium inierunt cuncti princi-
pes regni tui ⁊ satrape et iudices
q̄ quicunq; petierit aliquid a quo
cūq; deo vel homine vsq; ad dies.

xxx. nisi a te rex mittatur in lacum leonum. Nunc itaq; confirma sententiam & scribe decretū & adquiescat rex. Porro daniel ingressus est domum suā & fenestris apertis in cenaculo suo cōtra hierusalē trib⁹ tēpor⁹ p⁹ die flectēs genua orabat. Trib⁹ horis orabant iudei in die: scz hora tertia sexta & nona sicut legit de apostolo q⁹ trib⁹ vicib⁹ orabat in die & de petro & ioāne q⁹ ascēdebat ad horaz orationis nonā. In tertia orabāt q⁹ tūc eis datus est decalog⁹ in syna. In eadez

A Bctuū. 5.

orat eccl'a q⁹ tūc est dat⁹ spiritus sanctus super apostolos. In sexta orabāt q⁹ tunc erectus est serpens eneus in deserto. In eadē orat ecclesia q⁹ tūc est christ⁹ suspēsus in ligno. In nona orabāt q⁹ tunc dedit petra aquā in cades. In eadē orat eccl'a q⁹ tūc de christo lancea toz: exiuit sanguis & aqua. ¶ Cūq; inuenissent viri illi danielē orātez accusauerūt eū ad regē ō trāsgressiōe decreti. Et cōtristatus rex posuit cor vt liberaret eum laborans vsq; ad occasum solis. Qō intelligētes viri dixerūt. Scito q⁹ lex huius regni est vt decretum regis nō liceat immutari. Tūc miserūt danielem i lacū leonuz & obsignauit rex anulo suo & ānulis optimatū lapidē q⁹ p⁹ manus posit⁹ erat. Et incessanter rex totā noctē duxit ifomnē & diluculo redūt rex ad lacū: & flens exclamauit daniel serue dei valuit ne de⁹ tuus liberare te a leonib⁹. Qui rādit. De⁹ me⁹ misit michi angelū suū & clausit oraz leonū: q⁹ nō est mucta in me iniq̄tas. Forte q⁹ vidit angelū vocat hec pericopa: id est visio. Et educt⁹ est daniel de lacu leonum: nullo lesus. Et dixerunt qui accusabant eū: non dei prouidētia hoc factuz sed q⁹ saturati erāt leones. Tūc rex iussit leonib⁹ multas carnes apponi: et sz satiatis accusatores danielis misit in lacū cū vxoribus & filijs & non peruenerunt vsq; ad pauimentuz donec arriperēt eos leones: et ossa eoz cōminuerēt. Tūc scripsit dari⁹ vniuerso regno suo dicens. Pauēāt oēs deū danielis ipse est enī de⁹ viuēs & eternus in secula & egrotauit daniel p dies plurimos. Cuq; surrexisset faciebat opera regis forte mausoleū in echbatanis qō hactenus manet vt dicit ioseph⁹ ita mirabile: vt ea die qua cōspicitur putet esse cōstructū. Ibi sepeliunt medoz̄ reges: & persaz pariter & parthoz̄: et cui cura illius cōmittitur sacerdos est medoruz.

¶ Visio octaua. Cap. x.

B Da.

Sequitur octaua visio danielis. In anno primo darij filij assueri: q̄ & astrages dictus est: q̄ subiugauit sibi regnum chaldeoz: ego daniel intellexi in libris hieremie vt cōplerent. i. ad cōpletionē appropiquaret desolatiōis hierusalē anni. lxx. & oraui dominum in ieiunijs et sacco & cinere dicēs. Iust⁹ es dñe peccauim⁹ iniq̄tatem fecim⁹ & adduxisti eam sup nos: auertat obsecro ira tua a ciuitate tua hierusalē & a mōte sc̄to tuo. Oste de facie tuā sup sanctuariū tuū qō desertū est. Exaudi dñe placare dñe attende & fac ne moteris. Adhuc me loquēte: ecce vir gabriel tetigit me in tēpore sacrificij vespertini: & ait. Ab exordio precū tuarum egressa est liberatiōis sententia a deo. Ego autem veni vt indicarem tibi eam & etiam quedam alia q⁹ v. r desideriorum es tu. Tu ergo animaduerte visionem: & sermonem intellige. Tūc aperuit ei liberationem spiritualem futuraz per christum. Forsan imminentez proqua orabat differt. quia post dicet de ea exauditum sibi. noli metuere. Addidit etiam de destructiōe per romanos septuaginta hebdomades abbreuiate sunt sup populuz tuum: & super vrbem tuam sanctā vt consumetur prevaricatio & finē accipiat peccatuz & deleat iniquitas: & adducatur iustitia sempiterna & impleatur visio & prophetie & vngatur sctūsanctoz. Scito ergo & animaduerte ab exitu p̄monis vt iterum edificet hierlm. vsq; ad xp̄m ducem hebdomades. vij. & hebdomades. lxij. erūt. Hic vbis xp̄i incarnatione designat angelus q̄ legē pphetias implenit. petā tulit & iustitiā adduxit. & vncij est oleo letitie pr̄ socijs suis. Et propositi hebdomadas nō diez̄ sz annoz̄ vt septē anni sint hebdomada vna. Abreuiatas vo dixit. vt intelligamus annos lunares q̄ breuiores sunt solaribus. xj. dieb⁹. Septuaginta ḡ hebdomades annoz̄ solariū. faciūt annos. cccclxxv. lunarium vero annoz̄ faciūt annos ccc. xc. Est ergo sensus. q⁹ ab exitu sermonis vt reedificet hierlm vsq; ad ducē xp̄m fluxerūt anni lunares. cccxc. Cepit ḡ beda numerare a. xx anno regni artaxersis. i quo neemias pincerna eius impetrauit ab eo vt restituerētur muri hierlm. & restituit eos i multa angustia. Ab illa inquā licētia a rege acceptaq; vsq; ad xp̄i passionē fluxerūt anni lunares. cccxc. et hanc summā annoz̄ cōputat p̄m ānos regū qui desciderūt vsq; ad. xviij. annum imperij tyberij cesaris. Et statim modicū interserit daniel et reedificabit platea & muri i angustia temporū. Beda. De lxx. vo hebdomadibus annoz̄ se parauit daniel victima dicēs. Cōfirmabit aūt pactū multis hebdomada vna. Qō intelligendū est de tribus annis & dimidio. quib⁹ p̄dicauit xp̄s & qō patrib⁹ p̄miserat cōfirmauit. Nā iam tres anni & dimidi⁹ huius hebdomadis nouissime p̄terierāt. qñ batizatus est dominus & in dimidio eiusdē hebdomadis residuo circa finē. deficiet hostia & sacrificiū. i. veniēte veritate cessabūt vmbre: & in tēpio erit abominatio desolationis. i. abominanda & desolāda erūt sacrificia post mortē xp̄i & vsq; ad finē mūdi durabit hec desolatio. Supra vo i litera posuit daniel xp̄s mortē xp̄i dicēs & post hebdomades. lxxij. sub

Additio.

In hebreo non habet pp̄is qui eū negatur⁹ est quoz̄ petiā litera sane non pōt legi. Occidet xp̄s & nō erit ei⁹ hoc. sz occidi. sz ex natura nostra.

C Zoā. 1. D Zoa. 7.

hebdomades non pertinet. Sed pp̄hetato tpe aduēt⁹ xp̄i & mortis pp̄hauit q̄dv̄eturū erat pp̄lo: dño luit eū recipere dicens. Et dissipabit ciuitatem et sanctuarium populus. s. romanus cū duce suo vēturo et finis eius erit vastitas. et post finem belli statuta a deo in eternum desolatio. Et nota q⁹ ex duobus q̄ hic leguntur. i. vngetur sanctus sanctorū. et deficiet hostia sumitur illud q̄ solet dici indeis. Cū venerit sanctussanctoz̄ cessabit vnctio vra. ¶ Affricanus huic enumeratiōi be

Affricanus tē pozum teri prot.

Additio.

de p̄sonat in p̄n cipio: sed in fine differt. Non cñ ertēdit. lxx. hebdomades nisi

Cuz hec forma verborum in daniele non reperiatur.

vsq; ad. xv. annū tyberij in q̄ baptizatus est xp̄s. Tertullianus vero tchoat numerare hebdomadas illas a p̄mo anno darij i quo egressus est sermo a dño ad danielem per angelū: vt iterū reedificarentur muri hierlm. Et extendit eas vsq; ad captiuitatē factā per romanos. Et tūc pertinet ad. lxx. hebdomades quod dictū est. q⁹ ciuitatē sanctuariū dissipauit populus cū duce venturo. Hebrei sic exponūt. lxx. hebdomades abbreuiate sūt sup populū tuū. q. d. O daniel scito ab hac die qua nūc tibi loquor. Erat aūt ān⁹ p̄mus darij q̄ occidit balthasar. & regnū chaldeoz̄ in p̄sas medosq; transtulit: vsq; ad septuagesimū annū hebdomadaz̄

Tertullianus.

Hebrei

v iij

domadaꝝ.i.vsq; ad ānos.cccxc. Hec pplo tuo p ptes accidēt. Primū ppiabiť tibi deꝰ sicut pcaris ꝛ delebiť pctm ꝛ finē accipiet pua ricatio. Nūc ei vbe ꝛ tēplo destructionis:in luctu est ppls sz in breui restaurabiť ꝛ nō solū in his.lxx.hebdomadibꝰ hec fiēt sz nascet xps in stitia sempiterna:et signabiť visio ꝛ pphetes:vt ppha nō inueniať in isrl. ꝛ vngať sctūssetōꝝ de quo dr in ps. Propterea vnxit te deꝰ tuus D ps.44 oleo letitie pre psortib⁹ tuis:q dicit. Sancti estote:qm ꝛ ego sanctꝰ B leui.20 sum. Scito g qm ab hac die q nūc tibi loquor:ꝛ dei sermonē ꝓmitto q reuertať ppls: ꝛ hierlm inhabitaret. Usq; ad xpm ꝛ desolationē tēpli hebdomades numerenť.lxij.ꝛ alie.vij.in quibꝰ iuxta ordinē suū due res fiēt:de quibꝰ añ dixi:q reuertať ppls ꝛ reedificeť platea ꝛ neemia ꝛ esdra. In fine g hebdomadaꝝ cōplebiť dei snia in angustia tēporꝝ qñ rursus destrnet tēplū ꝛ capiet ciuitas. Nā post.lxij. hebdomadas occidetur xps:ꝛ nō erit eiꝰ ppls q negaturꝰ est eū:siue vt qdā hebrei dicūt:nō erit eiꝰ ipe rius qō putabat Additio. se receptuꝝ. Et qd dico de xpo occidēdo:negaturo ppl'o penitus deserēdo cuꝝ ꝛ ciuitatē ꝛ sanctuariū dissipaturꝰ sit ppls romanus cū duce vēturo.i.vespasiano. Quo mortuo trāsactis septē hebdomadibꝰ.i. annis.xlix. heliseus adrianus a quo postea de ruinis hierlm vbs helia ꝓdita est:rebellātes iudeos rufo magro exercitꝰ pugnāte supauit:ꝛ tūc defecit hostia ꝛ sacrificiū ꝛ vsq; ad ꝓsummationē mūdi cōtinuabiť desolatio. Nō vos moueat inquiūt hebrei si pziꝰ numerauť.vij. hebdomades ꝛ postea.lxij.ꝛ rursus i duas partes diuidať vna. Est esn hoc idioma hebrei sermonis ꝛ antiq latinitatis:vt añ numeꝝ minorē supponant:post maiorē,ꝑbigka. Nos iuxta ꝓphetatē lingue nre dicimꝰ virit abraā.c.lxxv.annis:illi econtrario:virit abraā. v.lxx.c.annis. Nō igiť vt legiť ita adimpleť:sed vt totū pariter supputať ita finez accepit. Nec ignorādū quosdā illoꝝ dixisse:q vna hebdomada de qua dr:ꝓfirmabit pactū multis;hebdomada vna dimidať in vespasianū ꝛ adrianū vt iuxta historiā iosephi vespasianꝰ ꝛ titus triꝰ annis ꝛ.vj.mensibꝰ pacē cū indeis fecerūt:tres aūt anni ꝛ sex mēses sub adriano cōputenť qñ hierlz oino subuersa est:ꝛ indei caternatim cesserūta vt iudee q̄z finibꝰ ꝓpelleréť. Hic aiūt hebrei non magnope curātes a ꝑmo anno darij regis persaꝝ vsq; ad extremā euersionē hierusalē:q sub adriano accidit cōputari olympiades.clxxij.hoc est annos.dcxcv.j. qui faciūt hebdomadas hebraicas.xcix.et ānos tres: qñ corbas duꝝ hebreoꝝ est oppsus:ꝛ hierlz vsq; ad solū diruta ē.

¶ Uisio nona. Capitulum.xj.

A dañ.10 SEquit nona visio danielis quā cū seqnti qdā dicūt esse vnā. Sz hieronymꝰ ſm hebraicā ꝟitatē tradit esse duas:et vtraq; scripta est i daniele hebraice. Porro vtranq; vidit daniel vnā quidē vidit:sed alterā audiuit anno tertio regni cyri regis persarū ꝛ in eadē die einsdē anni in hunc modum. Primo anno darij: daniel intelligēs imminere.lxx.annū captiuitatis liberāde.orauit dñm vt darius ꝛ cyrus liberarēt populuz suū. Et data est snia a deo de licētia redeūdi danda:ꝛ hanc egressam a dño supra nūtiauit danieli gabriel. Et ertūc darius disponebat de libertate ꝛ licētia dāda hebreis:sz ꝓuentus morte nō impleuit. Cyrus aūt primo anno regni sui dedit eis eandē libertatē quaz habebāt indigene ꝛ licētiā redeūdi. Ipli vero qz fere oēs nati erāt in chaldea:et possessiones ibi habebāt:eligebāt remanere in terra natiuitatis sue. Pauci ꝟo q ascendere

dere disponebāt in iudeam: pigri erant et morosi etiā vsq; ad tertiū annū cyri. Q̄ attendēs daniel vehemēterꝰ affligebať dolore q̄z priꝰ: et orabat dñm vt qui prius dederat regibus aim liberandi: daret et populo animū redeūdi. Factū A dañ.10 est ergo tertio anno regni cyri primu mense:prima die mēsis:lugebat daniel triū hebdomadaꝝ diebus panē desiderabilē non comedit carnes ꝛ vinū nō gustauit:nec vsus est vnguēto ꝓ balneis more persaꝝ. Die aūt.xxiiij. dū esset iuxta.fluuium qui est tigris vidit. Et ecce vir vestitus lineis accinctus zona aurea:cuius facies quasi fulgur.ocli vt lāpades:torax corpis quasi crisolitus:que deorsuz erāt brachia scz femora tibie et pedes quasi es candēs:ꝛ sermo eiꝰ quasi vox multitudinis loquētis. Porro viri qui erāt cū eo territi fugerunt ꝛ solus vidit visionē ꝛ corruit in faciē suā:sed vir ille accessit: et erigens eū ꝛ ꝓfortās ait. Noli metuere daniel:qz ex die primo mentis quo posuisti cor tuū vt te affligeres cora deo:exaudita sunt verba tua:ꝛ egressa est snia a deo de reditu ppli.ꝛ eadē die volui ad te venire vt nūtiarē tibi: sed ꝓceps regni persaꝝ restitit mihi.xx.diebus ꝛ vno. Cūq; tūc egrederer apparuit princeps grecoꝝ veniēs vt aduersarer principi persaꝝ ꝛ mihi ꝛ aliquātulā feci moram. Sed nunc venio vt certificē te de reditu populi et in his nemo est mihi adiutor nisi michael princeps vester. Hos duos principes grecorum et persarum dicit hieronymus esse angelos malos: qui appositi sunt regnis illis ad exercitiū. Laborabat itaq; angelus ps̄arum ne hebrei liberarenť a dominio persaruz:tnm quia delectabatur afflictionibus eoꝝ tū vt perse diuitius affligentes eos grauius peccarent. Laborabat etiam angelus grecoꝝ vt ꝑse ꝛ captiuitas hebreoꝝ cū eis trāsirent in dominium grecoꝝ. Exegorius aūt vult. eos fuisse angelos bonos qui sagtabant ne tam cito liberarētur iudei:vt si qd adhuc erat purgandum in eis purgarēť:ꝛ decoquerent vsq; ad vnguē. Preterea addidit vir ille. Nunc reuertar vt prelier aduersus principem persarū. verūtm prius annuntiabo tibi qō expressum est in scriptura veritatis de quibusdā aliis quoꝝ gerit solicitudinē. Porro a primo anno darij orabat daniel ꝓ eo vt staret et roborareť regnū eius ꝛ solicitus erat de successoribꝰ regni psarū volēs eos scire. De quoꝝ manifestatione sequitur decima visio in qua primū inducitur Daniel loquens sic.

¶ Uisio decima. Capitulum.xij.

A dañ.11 EGo aūt a ꝑmo ānō darij medi stabā i ꝓspectu dei vt ꝓfortaD dañ.11 reť ꝛ roborareť ipe dariꝰ. Et siasi fit metaplasmus qui frequēs est i pphetis. Et introducit vir ille ꝑdictus loquēs ad danielē sic. Et nūc ꝟitatē annūtiabo tibi:qz ecce adhuc post darij ꝛ cyrū qui nūc sunt tres reges stabūt in pside: cambi Inci ses.s.crencides magnꝰ darius fidens. lius itaspis:ꝛ quartus.s.rexrxes filius darij sup oēs erit:ꝛ cōcitabit oēs aduersus regnū grecie. ¶ De isto legiť qz succendit athenas:et bellū nauale egit apud salamiaz: qñ sop hocles ꝛ euripides clari habebanť:ꝛ phemistodes in psaz fugiēs hausto sanguie tauri periit. Tunc vir q̄ loqbať danieli preter misit oēs reges vsq; ad alexādruz magnū et ait. ¶ Surget vero rex dañ.vt fortis:ꝛ faciet quod placuerit ei:ꝛ supra. cū steterit confortabitur regnū eius: ꝛ dimidetur in quatuor ventos celi. In egypto enim que est ad meridiem primus regnauit ptholomeꝰ lagi filiꝰ. In macedonia philippus qui ꝛ arideus frater alexādri que est ad occidentē syrie ꝛ babylonie et superioribus locis qui sunt ad orientē ꝑfuit seleucus:nichanoꝝ impauit asie ꝛ ponto:ꝛ ce-

teris in eadē plaga pmittēs. Antigonꝰ ꝟo ad septēt̄rionē. Et hoc ꝟm orbis totius plagas dicimus. Qui aūt in iudea est ad aquilonē syriā: ad meridiē egyptū ꝟz. De regno egypti ⁊ syrie tm̄ pscꝫtur daniel: qꝝ sub his afflictꝰ est ppl's dei vicissim. Porro post alexādrū regnauit i egypto ptolomieꝰ lagi filius: a quo seqntes reges egypti ptholomei dicti sunt. Post ptholomeū philadelphus: post ptholo. euergetes: post ptho. philopater: post ptholo. epiphanes. In syria post alexādrū regnauit seleucus: post antiochꝰ soter: a quo successores antiochi dicti sunt: post antiochus theos: post antio. gallaricꝰ. post anti. magnus: post anti. epiphanes. De his psequit vir loq̄ns ad danielē: incipiēs a rege egypti sic. Et ꝓfortabit̄ rex austri. Hic est ptholomeꝰ lagi filiꝰ adeo fortis vt pirrhū regē epirotaꝝ expulsuz restitueret in regnū: ꝛ deuicto demetrio filio antigōi seleuco regni sui partē quā antigonus abstulerat restituit: cyprū: phenicē: ⁊ regiones multas ⁊ insulas sibi subiugauit. Cui successit ptho. philadelphus q̄ primꝰ ab ethiopia addurit. cccc. elephātes turres ligneas eis sup ponēs in quibꝰ posuit armatos ac dimicandū: sub quo. lxx. interpretes claruerūt. Hic pugnauit ꝟ āthiochū theos regē syrie: ꝟz post ea federati sunt. Nā anthiochus duxit vxorē beronicem filiā philadelphi: repudiata priori vxore laodice: q̄ cū redūsset in gr̄am viri occidit veneno virū ⁊ filiū quē susceperat de beronice: gallericū ꝟo filiū suū fecit regē syrie. Euergetes ꝟo qui successit philadelpho invltionē beronice sororis vastauit syriā. Sed audito q̄ principes egypti ꝓspirauerāt aduersus eum redūt in egyptū: trahens secū de syria predā multā nimis: ⁊ simulachroꝝ duo milia. dc. taléta. Porro gallericus duos filios reliquit seleuchū ⁊ antiochū magnū: ꝟz antiochus occiso ſre suo regnauit ⁊ ogressꝰ cū rege egypti philopatre victꝰ est ꝑ desertū fugiēs ⁊ pene captꝰ. Philopatri ꝟo successit i egypto epiphanes cum esset quatuor annoꝝ: ⁊ cepit antiochꝰ magnus infestare eū. Sed principes egypti dimicabant ꝑ puero. Sub epiphane onias sacerdos assumptis plurimis iudeoꝝ fugit i egyptū: ⁊ accepit a rege regiōez q̄ elioꝑoleos vocabat ⁊ in ea extruxit tē plū silr tēplo iudeoꝝ asserens se implere vaticiniū esaie scribētis. Erit altare dñi in egypto: ⁊ titulꝰ eius in terminis eius. Hoc templū pmansit annis. ccl. vsq̄ ad vespasianū qui ciuitatē ipsam que dicebatur onie: ⁊ tē-

Additio.

plū fūditꝰ euertit. Porro antiochus magnꝰ reliquit duos filios seleucū: ⁊ antiochū epiphanē ꝟz epiphanes ꝑ fraudē electo fratre vel occiso regnauit in syria. Hucusq̄ ō ordine hystorie inter porphirū ⁊ nostros nulla est cōtentio: que sequuntur exponit porphirius de antiocho tantum. Expositit enim Danielem vt infamaret eū. Nos autem mixtim exposuimus de antiocho ⁊ antichristo: quedā tm̄ spāliter de antiocho: ⁊ quedā de antichristo: vt illud de antiocho. ⁊ comedētes panē cū eo ⁊ cetera: vsq̄ illuc: ⁊ veniēt sup eū trieres ⁊ romani. Antiochꝰ essi epiphanes dedit sororē suā vxorē epiphanio regi egypti i dolū: q̄ suscepit ex ea duos filios. Tūc antiochꝰ igressus est egyptū tāq̄ visurꝰ sororē ⁊ nepotes: sed inter epulas fecit occidiviz sororis ⁊ voluit obtiere egyptū: ꝟz egyptij virū ꝛ resistētes deiecerūt eū. Post biennū reuersus obsedit alexandriā ⁊ ecce legati romanoruz missi sunt ad egyptios liberādos q̄bꝰ federati erāt. Cūq̄ applicuissent egressus est eis obuiā antiochꝰ et dum

Daniel. 158

dum starent in littore dixit ei marcus publius lenas. Senatus populusq̄ romanus ꝓcipit tibi recedere ab amicis suis. Cūq̄ ille peteret inducias respōdendi: marcꝰ circa illum fecit circuluz in tabulo cū virga: ⁊ ait. Senatꝰ populusq̄ romanus ꝓcipit tibi ne egrediaris de hoc circulo donec rñdeas. Ad quem antiochus. Si sic visum est senatui et populo romano recedendum est: ⁊ recessit ab egypto: silr ⁊ qō sequit de antiocho tantū intelligendū est: ⁊ erit in concupiscentijs feminarum. Naz antichristus castus erit ob simulationē religionis. Quod vero sequitur deū in moazim in loco suo venerabitur vtriq̄ congruit. Moazim enim presidium sonat: ⁊ antiochus in hierusalem presidium posuit ⁊ idolū iouis: antichristus vero diabolum deū ⁊ presidem suuz venerabitur. Porro antichristo tm̄ ꝟgruit id qō sequit: ⁊ figet tabernaculuz suum apherno inter maria. Apherno interpretatur solum suum: ⁊ est sensus. Figet tabernaculū soliꝫ sui in hierlm: q̄ sita est inter mare mortuum ⁊ tyrrenū ⁊ sup mōtē inclytum ⁊ sctm̄. i. in mōte oliueti: ⁊ ponet tabernaculū suū: ⁊ veniet vsq̄ ad summitatē eius. i. ad locū vnde dñs ascēdit ⁊ nemo auxiliabit ei: q̄ audiet vox in aere dicēs. Morere ⁊ statim fulminabitur. ¶ Post ea prosequitur visio de antichristi tpe: ⁊ cōuersione iudeoꝝ ⁊ resurrectione mortuoꝝ dicens. Et veniet tempus quale nō fuit ex quo gentes cepernt ee. Et stabit michael pro filijs populi tui ⁊ salnabit ex eis ois qui scriptꝰ erit i libro dei. Et mltitudo oim q̄ dormiūt in puluere ꝛre exigilabūt alij i vitā eternā: alij in opprobriū vt videāt sp. Nō q̄dē bonos: q̄ tollet impius ne videat gloriam dei: sed vt videant opprobriū suū semp. Tu aūtē daniel signa libꝝ. i. scribe mysteria: sed nō exponе. Pertransibunt plurimi ⁊ multiplex erit sciētia quasi diceret. Relinq̄ posteris materiam exercitij. Et desiderabat daniel scire quanto tēpore duraret pscutio antichristi. Et vidit principem persarū stantē in ripa fluminis: ⁊ ꝓcipe grecoꝝ stantē in altera: et virū indutum lineis stantē in medio sup aquas: ⁊ dixit ad eū. Vsq̄quo finis horū mirabiliuz. Et eleuans ille vtrāq̄ manū iurauit ꝑ viuentē in eternū: q̄ in tps ⁊ tpa ⁊ dimidium tpis. Et ait daniel. Domine q̄d erit post hec. Et rñdens ille iterauit idē tps: ꝟz ꝑ alia ꝟba dicēs. Cū ablatū fuerit inge sacrificiū et posita fuerit abhominatio in desolationē hoc ē cū ablato cultu dei ⁊ desolato: ātichristꝰ abhominabiliter exhibebit se adorādū: ⁊ erūt dies mille ducenti. xc. i. tres anni ⁊ semis. Postea intulit q̄d erit post hec. Rñdet dicēs btūs q̄ expectat ⁊ peruenit ad dies mille. ccc. xxxv. Si dieꝰ mille. cc. xc. addant dies xlv. fient dies mille. ccc. xxxv. Ita post mortē antichristi ꝺabunt lapsis. xlv. dies ad pniam. Et est sensus. Btūs erit q̄ post dies persecutiōis pueniet. ad dies sup additos pnie. Tu aūt daniel iterum vades ad ꝑfinitū tps vite tue et requiesces ⁊ in fine dieruz stabis in sorte tua. i. resurges in ordine tuo.

¶ Sequitur. Cap. dañ. xiij. quod tractat de susanna.

De idolo belis ⁊ draconе. ca. xiiij.
De habachuch. ca. xv.
De cyro. ca xvj.
De licentia redcūdi data iudeis. Capitulum. xvij.
De anno septuagesimo ca. xviij.
De reedificatione templi. ca. xix.
De cambise. ca. xx.
¶ De susanna. Cap. xiij.

Prefatio.

Equit hystoria susanne quā hebrꝰ nō hz i libro danielis. Et vocat eā fabulā non q̄ inficietur rē gestam: sed q̄ in ea falsum legitur de sacerdotibus lapidatis quos hieremias adustos testat. Et quia fabulāmur eam scriptam a danielе: cum

Universidad de Deusto Biblioteca

le: cum a quodã greco scripta fuerit: qõ ꝓbatur ex eo ꝙ quedam allusio verboꝝ facta sit ibi noibꝰ arborum vcz apotoy: cymi. cyse. apotoy primi prise. Tales eñ allusiones verborũ ⁊ arborũ nomina nõ inuenimus in hebreo. In trãslatione quidem nostra vna ex eis allusionibꝰ qualiscũq; legitur: vt cum dixisset sacerdotes sub cyno respõdit daniel verbuz: quasi alludens nomini scindet te mediũ. Expressius fieret si diceretur ita sub ilice: et adderetur illico angelꝰ domini scindet te. Eadem allusio põt fieri verbi ad nomẽ tẽporis: vt si dicere tur: factum est hoc feria sexa: et rñ deretur: feriat te deus. Hanc eandem historiã vocat origenes fabulam in decimoi stromatum. i. institutionũ: forte secũdã editionem quã sub obelo ⁊ asteriscꝰ posuit stromata vocauit: qꝛ ꝑ eaz plenius nos instruxit. Apparet autẽ hoc factũ esse adhuc recẽti ca ptiuitate: qꝛ daniel adhuc iuuenis erat. ¶ Porro susanna vxor ioachiz pulchra erat nimis ⁊ exarserant in eam duo seniores audices illius anni: de ꝗbus dicit dñs. Iniquitas egressa est i babylone a senioribus iudicibus. Tradũt hebrei quia mulieres i hoc decipiebant: quia dicebant se esse de stirpe dauid ⁊ christũ de semine suo nasciturũ. Hi statuerunt in cõmune tẽs quo susannam possent inuenire solã: ⁊ latuerũt post meridiem in pomerio helchie. Et ingressa est susanna volens lauari. i. vngi ꝑ consuetudine terre: et misit puellas ad afferendũ oleũ ⁊ smigmata. Est aũt ꝓprie smigma hordeum cũ palea vñ faciunt mulieres decoctionẽ forte ad nitoreꝫ faciei. Tunc currẽtes senes ad eã dixerũt. Cõmiscere nobiscum: alioquin feremus ẽtra te testimonium adulterij. Et elegit susanna incidere in manus eoꝝ potius ꝙ peccare in deũ. Et exclamauit. Et accurrẽtes famuli: erubuerũt cũ audissent senes loqui. Altera die statuta est susanna in medio populi: et ponẽtes senes manꝰ suas sup caput eius contestati sunt se vidisse iuuenem: ⁊ ipsam pariter commiscere: ⁊ cõdẽnauerunt eã ad mortem. Et clamauit susanna voce magna ad deum. Domine tu scis qꝛ ignorãs morior. Cũq; traheretur suscitauit deus spm̃ pueri cui nomes daniel. Nõ est credenduz his qui dicunt Danielẽ mortuũ fuisse ⁊ suscitatuz tunc ⁊ deinceps fuisse prophetam: sed tũc manifestauit dñs spiritũ sanctũ fuisse in eo: qui prius quasi latẽs ꝺescebat. Et ait daniel ad populum. Reuertimini ad iudiciũ: qꝛ falsuz locuti sunt ad uersus eã. Cũq; reuertissent separauit Daniel senes abinuicẽ: ⁊ ad uocans vnũ dixit. Sub qua arbore vidisti eos colloquẽtes qui ait. Sub cyno quã latini dicũt ilicem vel lẽtiscũ: ⁊ aduocatꝰ alter dixit sub ꝓruno. Et acclamauit populꝰ in eos ꝓpter dissonantiã: et interfecerũt eos. i. regi tradiderũt iterficiẽdos. Et factus est daniel magnus in populo in die illa et deinceps. Et rex astrages appositꝰ est ad pẽs suos: et suscepit cyrꝰ regnũ eiꝰ. i. regnũ persaꝝ. Forte ꝟ determinat tẽs quo liberata est susanna qñ. s. cyrus factꝰ est rex ꝓsarũ: ⁊ darius cyaxaris filius astrages ⁊ successione darij filij eiꝰ adoptiui et cyri nepotiz. i. filij filie eiꝰ astrages factũ ẽ illõ de bele ⁊ illud ẽ de susanna: cuiz adhuc ꝟgnũ babylõis storeret.

Additio.

Quid sit obelꝰ ⁊ asteriscꝰ requiritur supra ea. i. genesi ꝟ diuersis trãslationibus. Cuz eñ quatuor fuissent trãslatiões lxx. aq̃letheodotionis: simachi. origenes trãslationes illas corrigẽs. iiij. columnas fecit: i ꝓria posuit trãslationẽ. lxx. i secũda aquile: in tertia theo. i. ꝟta symmachi: ⁊ quemẽtiã triũ; notauit asteriscꝰ: discordantis a tribus trãslatiõibꝰ notauit obelo.

Additio.

Trãslatꝰ est quẽ hic facit historia: valẽs forte ad ꝓcedẽtia de susanna: vel magis ad sequẽtia de idolo belis.

rex

rex medoꝝ. Uel potꝰ determiniet tẽs sequẽtis historie que hic incohoat et adhuc stabat regnũ babylonis et erat in babylone rex de quo statim sequit. ¶ Erat aũt daniel cõuiua regis ⁊ honoratus super oẽs amicos eius: cuiꝰ nomẽ/qꝛ tacet historia / põt intelligi fuisse pater balthasar vꝫ ipse balthasar sub quo factuz est a daniele: qõ legitur in fabula belis ⁊ drachõis: quã fabulã appellat hebreꝰ: eo ꝙ falsuz legit inico ⁊ impossibile de translatiõe habacuch. Et refert hieronymꝰ: ꝙ cuz dixisset ei hebreus talem translationẽ corporalẽ nusq; factã cẽre spõdit quidã sciolus qui erat cuz eis: ezechielẽ trãslatum de chaldea in iudeã. Et irrisit eũ hebreꝰ dicẽs. In litera expressum est qõ ezechiel trãslatus est in spũ. Unde apls noster caute locutꝰ est dicens. Siue in corpore sine extra corꝑ nescio deꝰ scit. Et addidit hebreꝰ mil ihac fabula ꝓpheticũ narrari: sed opꝰ tñi ex industria factũ.

¶ De idolo belis ⁊ draccone.

Capitulum xiiij.

Erat autẽ i babylone idolũ noie bel. ⁊ impẽdebantur ei dieb̃ singulis de similag. xij. artabee: ⁊ oues. xl. ⁊ vini ãphoꝛe. vj. Est aũt artabee apõ chaldeos eadẽ mẽsura q̃ ⁊ ephi apõ hebreos mensura. s. trium modioꝝ. Et rex babylonis adorabat illud per singulos dies et dicebat danieli. Quare nõ adoras bel. Qui rñdit. Nõ colo facturã sed creatorẽ oiz deũ viuẽtẽ. Et ait rex. Nõne videst tibi bel deꝰ viuẽs: q̃ tãta quotidie cõedit ⁊ bibit. Qui rñdit int̃ lutẽ ⁊ fortis eneus: nũq; comedit. Et vocauit rex sacerdotes ⁊ ait. Nisi dixeritis mihi quis comedit impensas has morietemini. Si autez ostenderetis mihi quõ bel comedat hoc daniel morietꝰ. Erãt autẽ sacerdotes. lx. exceptis vxoribꝰ et paruulis. Et venit rex cũ daniele in templũ. Et dixerũt sacerdotes. Nos egrediemur foras: ⁊ tu rex pone vinũ ⁊ escas ⁊ claude ostiuz ⁊ signa annulo tuo ⁊ nisi inueneris mane ossia comesta a bel morianmur. Et posuit rex cibos ãte bel. Et daniel cribrauit cinerẽ ꝑ totũ palmẽtũ corã rege: ⁊ clausuz est ostiũ: ⁊ signatũ annulo regis. Sacerdotes aũt ingressi sunt illa nocte iuxta ꝓsuetudinẽ suã cũ vxoribus ⁊ liberis: ⁊ ꝓsumpserũt omia. Fecerẽt aũt sibi cuniculos sub terra: ⁊ absconditũ introitũ sub mẽsa diluculo venit rex ad tẽplũ ⁊ daniel cũ eo: ⁊ inuenerũt signa salua. Cunq; aperuissent ostiũ intuitus rex mẽsaz vacuã exclamauit. Magnꝰ es bel. ⁊ renuit daniel regem ne ingrederet: ⁊ ait. Aduerte vestigia pedũ sup palmẽtũ. Et ira tus rex apprehẽdit sacerdotes: ⁊ ostẽderũt ei ostiola ꝑ q̃ ingrediebant ⁊ egrediebãt. Et occidit eos rex: ⁊ dedit bel in manũ danielis. Qui subuertit eũ ⁊ templũ. Erat autẽ in eodẽ loco draco magnꝰ latens in fouea: ⁊ adorabãt eum babylonij. Sacerdotes eiꝰ habebãt hydraulia. i. vasa facta de coꝛys vitulorũ: ⁊ percutiebãt ea virgis coꝛaulinis: vt facerẽt sonitũ terribilẽ q̃si tonitruũ: ad quẽ excitatꝰ draco q̃q; emittebat fumũ q̃q; ignẽ: q̃q; visibiliter apparebat. Et dixit rex danieli. Nõ potes dicere: qꝛ iste nõ sit deꝰ viuẽs. Et ait daniel. Da mihi ptãtẽ: ⁊ interficiã eũ absq; ferro ⁊ fuste. Et dedit ei. Tulit ꝙ Daniel picem ⁊ adipẽ et pilos: ⁊ coxit pariter: fecitq; massas ⁊ dedit in os draconis: ⁊ suffocatꝰ crepuit. Et indignati babylonij dixerũt. Judeꝰ factꝰ est rex. Et dixerũt ad re

Additio.

Acsi diceret. heretic⁹ vꝫ publicanus factus est.

em.

A Supra 6.

gem. Trade nobis danielē: alioquin interficiemꝰ te⁊ domū tuā: ⁊ cōpulsus tradidit eis. Qui miserunt eū in lacū leonū:: ⁊ erat ibi septēdiebꝰ. In lacu erāt leonesse ptē ⁊ dabāt eis quotidie duo corpora dānatorū ⁊ duc oues: ⁊ tunc nō sunt data eis vt devorarēt danielē. ¶ Erat āt ꝓphēta in iudea: q̄ ferebat pulmentuz messoribꝰ. Et ait angelus ad eū. Fer prādiuz in babyloně dānieli q̄ est in lacu leonū. Qui rndit. Babyloně non vidi: ⁊ locū nescio. Et tulit eū angelꝰ capillo capitis sui ⁊ posuit eū super lacū: ⁊ clamauit abachuch. Daniel ferne dei tolle prandiū qđ misit tibi deꝰ. Et gratias agēs daniel comedit. Porro angelꝰ restituit abachuch i locō suo. Venit ergo rex die. vij. vt lugeret danielē: ⁊ vidēs eū sedētē in medio leonū exclamauit. Magnꝰ es dñe deꝰ danielis: ⁊ extraxit eum de lacu leonū. Porro illos q̄ pditiōis ei⁹ cā fuerāt itromisit: ⁊ devorati sunt in momēto coram eo.

¶ De abachuch. Capitū. xv.

Porro abachuch fuit ō tribu symeon. hic previdit captiuitatem hierusalem futuram. Et aduenīē tibꝰ chaldeis fugit in sōstratenā ⁊ erat incola i terra isrl. Deicēdētibꝰ ꝺo reliquijs inde in egyptū q̄ū pere grinabāt in terra sua. Et sepsit Et in principio operis causaꝝ aduersus deuz cur ipius vastaſ set ꝓpl̄z dei: ⁊ cū ptinariū eiꝰ eū ipse clamaret: nō exaudiret. Sz i ꝓsolatōez apuit ei dñs calamitates circūstantiū nationū futuras per nabuchodonosor lōge maiores: ⁊ ā dem ipsum nabuchodonosor periturum: ⁊ ita murmure pueri sus est ad ꝑces. ¶ Et ostēdit illi dñs aduentū xp̄i dicēs. Si mora fecerit expecta eū q⁊ veniens veniet ⁊ nō tardabit. Et ipiecatus est abachuch nabuchodonosor iter plurima dicēs. Ue qui potū tat amico suo mittens fel: ⁊ inebriat eum vt aspiciat nuditatē eiꝰ q̄ fecit nabuchodonosor sedechie. Ultimo scripsit canticum. Dñe audiui ⁊c. Hic oū ferret pulmētū messoribꝰ dixit domesticis suis. Zto ad terrā longinquā: cito redibo. Si tardauero per dies ferte cibū messoribus. Et cum fuisset in babylone subito superuenit messoribꝰ. Intellexit autē q̄ celeriter esset ꝓpls a babylonia reuersurus. Uñ ꝓz lōge post liberatā susannā hoc cē factū. Signū autē reditus dedit his qui in iudea erant: q̄ viuri essen lumē i ruinis tēpli: vlt mōtis templi desolationē ꝑdurit q⁊ gēs occidētalis hāc esse actura. Tūc inquit. Uelamē sancti sanctoꝝ fiscetur ⁊ duarū colūnarū epistilia auferent: ⁊ q̄ sint nullꝰ agnoscet. Ipsa ꝺo in heremo adducent: et eos in vltimo q̄ ꝓsecutionē fuit: nēt a serpēte illuminabit dñs sicut a ꝓncipio. Et mortuꝰ est abachuch ⁊ sepultus i agro ꝓxio solus. Porro de daniele quantum superuixerit post reditum popul̄ in iudeam nescimus. Defunctꝰ autem ⁊ sepultus est in spelunca regali solus cum gloria. Hic est damel qui dedit signū in mōtibus sup babyloniam dicens. Quando parsmōtiū arborea fumigabit vēict finis babylonie quādo vero velut ignis ardebit finis erit vniuerse terre quādo ad partē nothi aque decurrerint reuertet populus ad terram suaz. Cō si fluxerit sangui ne erūt homicidia bella in vniuersa terra.

B Abac. 2.

B Abac 3

Pbac. damel meus.

Additio.

Id est duaꝝ tribuuz. Iā enim captiuate erant x. tribus ⁊ colonī in earum terras adducti inter quos latuit abachuch q̄usq̄ recessiſſ. nt chal dei: postea redijt in terraz iude. ⁊ discedenti bus alijs in ꝓpria terra quasi peregrinus, remansit.

Additio.

Hec verba sumpta sūt de libro epiphanij episcopi cipri: cui ſpiritu revelata sunt quedam secreta prophetarum. Plurima enim prophetie absconduntur: vt a quodaz dicit thi aque Secretum meū mihi. ⁊ liber ille epiphanij secretuz prophetaꝝ dicitur.

¶ De Ciro. Capitū. xvij.

Er diuersis hiſtoriis.

Post mortē darij medi cirus monarchiā tenuit oriēt̄ cuius sedē posuit apō persas. Iez regnū medoꝝ maius esset ⁊ honorabilius eo q̄ perse eum sublimauerāt i regē. Iste fuit nepos darij ex sorore: nepos vero astiagis ex filia. Porro astiages vnicā habuit filiā et vidit somniū q̄ de genitalibꝰ filie oriebat vitis q̄ totā occupabat asiam: ⁊ accepit a plectoribus se habituꝝ nepotē ex filia q̄ dñs esset a sez ipsuz deūceret a regno. Qđ timēs dedit filiam suam vxorē militi plebeio. ne filiꝰ ex ea nasceret nobilis ⁊ potens. Preterea filiā ꝓgnātez asciuit et natū ex ea filiū cuidā ꝓcipi arcanoꝝ tradidit occidēdū. Qui credēs regnū trāsituruꝰ ad filiā suā filiū eius vel ritꝰ est occidere ⁊ vnī de pastoribꝰ regis tradidit paruulū exponēdū in nemore. Qui cū exposuisset euz ⁊ id indicasset vxori: q̄ in diebꝰ illis pepercerat supplicauit ei mulier vt paruulū deserret et alēdū. ⁊ ꝓprijs filijs ꝓ eo exponeret. Cūq̄ redisset pastor ad puerū inuenit canē ꝑbētē ei vbera ⁊ a feris ⁊ auibꝰ defendentē. Cūq̄ tulisset euz ad vxorē alluſit ei tanq̄ dñ note. vocauitq̄ puerꝝ sparticū. i. catulū. Spartos ei plice canē sonat. Qui cū esset grādinsculꝰ a pueris ludē tibꝰ: factus est rex coꝝ ⁊ contumaces ⁊ iobedientes sibi grauiter affligebat. Qđ grauiter ferētes patres coꝝ verbū detulerūt ad regē de filio pastoꝝ. Quē cū aduocasset rex ⁊ argueret eū q̄ pueros plagasset ille itrepidus se vt regē feciſſe respondit. Et āmiratꝰ rex ⁊ quedā signa gnīs sui in eo esse deprehēdēs ascito pastore secretius veritatem rei agnouit. Uerūtn timor eius de nepote mitigatꝰ est: estimans qđ verbū ꝓiectoꝝ de regno ipletū eēt in regno puerorū. ⁊ eidē cui ꝓpos cōmiserat occidēdū ꝓmisit alēdū nō indicans tū esse nisi pastoris filiū. Filiū q̄dem illiꝰ secretarij sui clām to dedit ꝑi ad comedēdum qz nō obedierat ozi eius. ⁊ posti id ipsuz indicauit ei. Factū est autem vt astiages traderet exercitum illi secretario ad hostes expugnandos ipe ꝺo recedit in media. Porro ille nō immemor maleficij regis ꝑsuasit exercitui: vt sparsacū regē ꝑsidis sibi eligerēt: ⁊ cognominauit eū cyrū: q̄ iterꝑtat herez. q. d. Licet reliquerē astiages hic est herez. Quo facto, timēs astiages darium ꝓsobrinū adoptauit sibi in filiū ⁊ collecto exercitu ꝓgressus est aduersus cyꝝ ⁊ fugerūt ꝑse. Uxores antē eoꝝ ⁊ matres egresse ad eos: ⁊ detect̄ posteriorib⁹ suis aiebāt. Uultis ne itroire i vteros matrū ⁊ renasci. Hoc pudore excitati ꝑse acriter redierūt in hostes ⁊ victꝰ est astiages. Cirus aūt magis exhibuit se illi nepotē q̄ victorez. Nā regnū hircanoꝝ ꝓcessit ei. Dario vero tāq̄ fratris mīs sue tradidit regnum medoruz tamē sub certa spe reuertendi ad ipsum.

Nota canē ꝑ eē ꝑpetuum nomē ꝑsone vt fabulosa hiſtoria ꝺz q̄ fuit vxoris pastoris.

¶ De licentia redeundi data indeis. Capitulum. xvij.

A 1. esdre 1. 2. 3. B

Itaq̄ cū vniuersus regnū de voluntū eēt ad eū in huiꝰ regni āno ꝓmo suscitauit ꝺns spūm eiꝰ vt ipleret ꝟbū ieremie. Et dedit libertatē oibꝰ iudeis q̄ erāt in vniuerso regno suoz Iniam redeūdi i iudeā ⁊ edificandi domū dñi. Excitatꝰ aūt fuit ex verbis esaie. qui ante. cc. ⁊. x. annos scripserat de ipso dominum ciētem. Christo meo ciro cuiꝰ apprehendi dexteram subiiciam gentes et regna. ipse reedificabit domum meaz in hierusalem. Ut ergo hanc munificam scripturā impleret ⁊ scripturam libertatis ⁊ licentie traduxit in vniuersuz regnum suum dicēs.

Esdr. 2 ⁊ 2 pa. 39. D hic. 29 B ysa. 45

Omnia

A 1.esdre 1. Omnia regna terre dedit mihi dominꝰ deꝰ celi. credo hūc esse quez gēs israel adorabat. In hac eplā hortatꝰ est ēt indeos vt ascēderēt in indeā. ⁊ q̄ nollēt ascēdere iuuarēt ascēdētes in pecunia vestib⁹ et iumētis. Porro clarissimi indeoꝝ habitabāt i babylonia. i. in terra babylōis euerse. Babylō em̄ ꝓpe nomē ē ciuitatis: babylōia ꝙo nomē regionis: lz vnū ꝑ altero sepe legaf. ¶ Inter eos zacharias natus in chaldea iā ꝓphetabat. hic bñdixit salatiel i filiovocās eū zorobabel qđ interꝑtaf magister babylonis. q. d. hic erit magister captiuitatiꝫ babylonice. Ad huꝰ prophete exortationē ꝑmi surrexerūt viri iuda: vt ascēderent in hierl'm postea ꝙo viri beniamin et leuite. Propterea vt dicit ioseph⁹ a iuda cognominati sunt iudei. Vnꝰ em̄ nois plures fuerūt cause. Sup turri babel legiſ q̄ a dedā q̄ cognoiatus est iudas dicti sunt iudei. Alibi q̄ a iuda filio iacob. Alibi q̄ a iuda machabeo. Porro ascēsuri i hierl'm vel in indeam alios hortabāt: sed paucos inuenerūt q̄ assētirēt eis. ⁊ ꝓpterea tā i exhortatione ꝙ̄ in apparatu tres ānos ꝓpleuerūt. Igr̄ i tertio ānoCyri regressi sunt sub zorobabel duce ⁊ iesu magno sacerdote ad hortatib⁹ eoꝝ zacharia ꝓpheta: ⁊ aggeo iuuene ſz nōdū ꝓpheta. Erāt aūt circiter. l. milia. Fuerūt et de indeis. xlij. milia ⁊. cccc. ⁊. lx. Relicꝫ vero erāt serui ⁊ ācille⁊ holes generꝭ pmixti. Et remisit cū eis cyr⁹ ptē vasoruꝫ dñi quiꝫ milia ⁊. xl. inter q̄ posuit ioseph⁹ refrigeratoria quoꝝ vsuz nō legi. Ascēderūt etiā q̄dā cū eis dicētes se. esse de gñe sacerdotū ꝑpter emolimētū. Cūꝫ q̄rerēt scripturā genealogie suez nō inuenirent. recepti sunt in israel: sed eiecti sunt a sacerdotio reuersi sunt i hierusalem ⁊ in ciuitates inde.

¶ De anno. lxx. Cap. xviij.

Hic 23 Hic est autē annus septuagesim⁹ relaxāde captiuitatis quā ꝑdixit hieremias. Nam ⁊ hieronym⁹ ꝑmū annū dicit cyri fuisse septimum septime decadis. Itaq̄z tert⁹ānus cyri fuit septuagesim⁹ cui ꝙsonat ioseph⁹ dicēs. Prio anno impij cyri septuagesim⁹ cōcurrebat. i. iminebat. De eodē legit i 2. Para. palipomenō. Si q̄s cuaserat glādiū ductꝰ in babylonē seruiuit regi ⁊ filijs eius donec imperet rex persarum: et compleretur ſsermo hieremie ⁊ celebraret terra sabbata sua vsq̄z dum cōplerentur desolationis septuaginta anni. De eodem meminit daniel: anno primo darij intelleri numerū annoꝝ vt complerentur desolationis hierusalem. lxx. anni. Idipsum plane ꝓ dixerat hieremias in epistola quā direxit ad transmigrationē. Cum ceperint inquit impleri. lxx. visitabo ⁊ reducā vos ad locum istum. Alibi tamē videf velle ieremias. q̄ ante euersionē babylonis ꝓpleti essent: vbi ait. Seruient gentes iste regi babylonis. lxx. annis. Cū q̄z cōpleti fuerint anni. lxx. visitabo super regē babylonis. ⁊ super gētē istā iniq̄tatem eoꝝ dicit dñs ⁊ ponam terrā in solitudines sempiternas. Et hac antē autozitate fabulātur iudei vt supra diximus exultasse balthasar: ⁊ quinimō fecisse. Hic autez loquit hieremias de lxx. annis: nō captiuitatis sed inōtatis nabucho. ex quo cepit oppmere finitimas natiōes. ¶ Huic opinioni attestaf Affrican⁹ agēs de neemia. ⁊. xx. ānō regis Artaxersis dicēs. Eo tpe regni ꝓsarum c⁹ v. ānī fuerūt euoluti captiuitatiꝫ aūt hierusalē. c. lxxv. ¶ Eusebius tñ in libro chronicoꝝ videf obloq̄ ꝓdictis ꝙm annum darij filij ytaspis dicēs fuisse. lxx. ꝙm autoritatē zacharie: q̄ scōo anno darij scribens audiuit virū stātē inter myrteta dicentē. Dñe exercituū: vsq̄q̄ nō miserebēris hierl'm: ⁊ vrbium iuda q̄b⁹ iratus es. Iste iā septuagesim⁹ est ānꝰ ⁊ post vacua. Cū ie iunaretꝫ ꝑ hos. lxx. ānos: nūq̄d ieiunium

iuniuz ieiunastiꝫ mihi. ¶ Hinc quoq̄z consonat clemēs i primo stromate dicēs. ⁊ ꝑsenerauit captiuitas annis lxx. vsq̄z ad scōz ānū darij filij ytaspis. ¶ Videf q̄z eusebi⁹ distiguere inf septuagita ānos captiuitatiꝫ. ⁊. lxx. ānos desolatiōis templi dicēs ꝙm nōnullos vsq̄z ad annū. xx. ciri colligif oē tēpus captiuitatis ānī. lxx. a tertio anno ioachim filij: iosie. Porro ꝙz aliosab ano tre decio iosse vsq̄z ad ꝑmū ānū ciri colligūf ānī captiuitatiꝫ. lxx. desolationis ꝙo tēpli sub dario rege cōplētur anni. lxx. Hoc opinioni consonat glosa hier. sup ezechielē. vbi agif de dormitione super latus dextruz dicens quod primo anno ciri fluxerant anni desolationis templi. xxx. Porro ꝑ opinio de anno. lxx. magis certa est: ⁊ plurium autozitatibus sancita. Sola zacharie autozitas nos mouet. Iste iam septuagesim⁹ est ann⁹: quod forte determinari potest: vt iam accipiatur de ꝑterito. q. d. lxx. annus iste notus: scilicet ⁊ famosus iam diu est. Forte dictus est in zacharia. lxx. anno: non captiuitatis: sed quinte etatis q̄ ꝙm hebreos inchoauit anno. xxx. ante ciri monarchiam.

¶ De reedificatione tēpli. ca. xix.

A 1.esd.3 Porro i ānō regressiōis in iudeā cōgregatꝰ ē ppl'us quasi vir vn⁹ i hierl'z. Et edificātes altare: collocauerūt illud sup bases suas ⁊ obtulerūt sup illō holocausta dño mane ⁊ vespere. Fecerūtq̄z solēnitatē tabernaculoruz. Uñ ꝙo habuerūt ignē nescim⁹: nisi forte ex calculis veteris altaris excusserit illū. Anno aūt scōo mēse scōo ecēperūt fundamēta tēpli. Qđ audientes samarite venerūt ad eos ⁊ dixerūt. Edificem⁹ vobiscū q̄ ita vt vos q̄rim⁹ deū vestruz. Et rñderūt duces isrl'. Cōmūe est nobis ⁊ vobis adorare dñz ſz nō eidomū edificare. Hoc em̄ tm̄ nobis rex cirus ꝑcepit. Cūq̄z apparuissent fundamēta sup terrā eleuauit ppl'us vocē i iubilationē. Porro q̄dā seniores q̄ viderant templuz ꝑius eiulabāt voce magna nec poterat quis cognoscere clamorem letantiū ⁊ plāctum eiulantium. Porro samarite indignati impediebant manꝰ eoꝝ. Cumq̄z se impedire non possent dederunt munera ꝓncipib⁹ regis persaz qui erant positi sup terrā. Qui pecuniis corruptiue dideſt eis vt impedirēt negligētiaz edificatiōis ciro tm̄ ignorāte. Et adeo ipediūt eos q̄ i. xxx. ānis q̄b⁹ cir⁹ regnauit non ere xerunt muros edificatiōe tēpli templi: nisi vsq̄z ad appoditionē. ¶ Porro cirus cum percussisset cresum iuxta fluuium alim: gentē lidoꝝ bellicosissimam astute redegit in concordiam. Tradidit enim eis solēnitates ⁊ ludos ꝓcipiens eis vt lusib⁹ comessationibus et amplerib⁹ vacarent quasi beniuolētiam in eos ostendens. Et in hunc modū eos mulieuirauit ⁊ quos bello nō poterat: ris cruper libidinē repugnauit. Postea delitas vero transgressus: araxem a regis tem. na massagetaꝝ thamaris victus ⁊ occisus est. Que caput eius precisum in vtrem plenū sanguine humano proꝛiciens insultādo dixit. Satiare sanguine quem sitisti.

C Ibidē

1.esdre 4.

Incidens.

Nota.

¶ Incidentia.

¶ In dieb⁹ Ciri. vij. rex romanorum tarquinus superb⁹ qui causa tardni iunioris filij sui q̄ lucretiā

corrupat a regno expuls⁹ē. hic genera tormētoꝝ excogitauit vincula taureas fustes latumias carceres cōpedes: catenas: exilia: metalla.

C Judi.1 ¶De Cambise. Capitu.xx.

MOrtuo Cyro post. xxx. annos sui regni successit ei filius eius cambises q̄ apud esdrā artaxerses vel assuerus dr. In hi storia ꝓo iudith pp malitiā suam vocat nabuchodonosor. Tūc ꝓcipes terre qui impediebāt hebreos. s. reudet hiēē: quem iosephus dicit scripsisse olim accidētiuz. Et alij q̄ iudicabāt syriā ⁊ phenicē ⁊ oēs regiones vltra eufraten scripserūt cābise regi q̄ indei reedificabāt hierl̄z vidē pessimā ⁊ semp regib⁹ persarū rebelle ⁊ tēplum ad similitudinē castri que ob rebellionē pridē destructa fuerat quib⁹ reedificatis stati negarēt regi tributa ⁊ annonas nec etiā pateret regi transit⁹ in syriā. Hec aūt dicebant se cōmemorare ei: q̄ non immemores salutis. i. cibi condimenti q̄ in palatio eius comederāt: quasi ꝓpter bñficia eis collata cōsulentes vt interdiceret hebreis reedificationē. Quib⁹ ad quiescens cābises potēter interdixit eā per epl̄as. Tūc intermissuz est op⁹ dei in hierl̄m vsq̄ ad scdm annū darij. ¶ Porro sub cābise factū est q̄ in historia iudith legit.

¶ Sequūtur tituli capitulorum in historiam Judith.

De iudith. Cap.i.
De duobus Magis et dario filio itaspis. Cap.ij.
De consummatione tēpli ⁊ zacharia ⁊ aggeo. Cap.iij.
De xerxe. Capitulum.iiij.
De artaxerxe ⁊ esdra. Cap.v.
De necmia. Capitul.vj.
De reedificatione hierl̄m.ca.vij.
De inauguratione ignis. ca.viij.
De obseruatione tabernaculoꝝ. Capitulum. ix.
De dedicatione muri ⁊ obitu necmie. Capitulum.x.

¶ Incipit historia Judith. cap.i.

HAnc historiam transtulit hieronymus ad petitionē paule ⁊ eustochij de chaldeo in latinum. hic liber apud hebreos inter historias cōputatur: ⁊ inter agiographa quod dicit hieronym. in prologo qui sic inchoat. Vigintiduas literas ⁊c. Si ergo in prologo super iudith aliēbi legitur inter apocripha vitium est scriptoris: quod in ipso titulo deprehendi potest quem synod⁹ nicena in numero sanctarū scripturarum recepit. Transtulit autem eum propter varias ⁊ corruptas editiones magis sensuz ex sensu: q̄ verbum ex ꝓbo sequēs. ¶ Mortuo itaq̄ cyro q̄dā arfaxat med⁹ in echbatanis surrexit: ⁊ repauit eam ⁊ munivit eā inexpugnabiliter quadratā partes medie sibi cōciliās vt tādē toti medie iperaret. Nabuchodonosor ꝓo rex assyriorum q̄ regnabat i ninive āno. xij. regni sui obtinuit arfaxat in cāporogau q̄ est inter euphratē ⁊ tygri. hic est cābises cui adhuc paterut nēs ninivē ⁊ regnū assyrioꝝ concessit: ⁊ nabuchodonosor cognominauit. hic mortuo pr̄e. xij. illi⁹ regni ānū agebat. Nā i regno monarchie nō nisi octo annis regnauit. Cui postq̄ factus est monarchus: exaltatū est cor ei⁹. Et misit ad oēs q̄ habitabāt i cilicia ⁊ damasco ⁊ libano ⁊ carmelo galilea ⁊ samaria ⁊ vsq̄ in hierl̄z exigēs ab eis tributa longe grauiora quā patres sui. Qui oēs vno animo contradixerūt. Tūc iratus rex iurauit per thronū summi q̄ defenderet

Prefatio.

B Judit. 1.

Additio.

Cābises adhuc viuēte pr̄e. lxij. annis tenuit regnū assyriozum nini. vñ eo mortuo monarchiā septez annis tenuit.

Additio.

Nam supior: eo nullus fuit: voluit enim solus adorari ꝓ deo. Hec cum egro taret volebatin lectica deferri: nisi a cernicib⁹ regu⁹ quasi oēs superaret.

A Jud.2. fendere ⁊ se de olbus. ¶ Igit anno. xij. regni sui ꝓcepit holoferni ꝓncipi militie: vt egrederet ad regiones illas: ⁊ nulli horz vt munitionū ꝓceret oculꝰ ei⁹. Qui egressus est cū exercitu: ⁊ operuerūt faciē terre sicut locuste. Qui cum vastasset ciliciam: ⁊ mesopotamiaz ⁊ madianitas. ¶ Misit ad cū ꝓncipes prouinciarū dicētes. Destinat indignatio tua circa nos. Veni nobis pacific⁹ ⁊ vtere seruitio nr̄o sicut placuerit tibi. Et descēdit de mōtibus cū virtute magna ⁊ obtinuit oēs ciuitates ⁊ destruxit eas: ⁊ oēs deos terre exterminauit: sic enī ꝓceperat nabuchodonosor: vt ipse sol⁹ de⁹ deret ab his nationibus q̄ potuissent holofernis potētia subiugari. ¶ Et auctētes filij isrl̄ timuerūt valde ne simi lia faceret in hierl̄m: ⁊ in sanctuario dei ⁊ miserūt in terminos terre per quos poterat iter cē in hierusalem: ⁊ munierūt angustia viaruz: ⁊ humiliauerunt se cozā dño ad exhortationē heliachim sacerdotis filij iesu filij iosedech: vl̄ forte alteri⁹: quē ipse iesus circūmittebat ad exhortationē filioꝝ isrl̄ in mōtib⁹. Et operuerūt sacerdotes altare dñi cilicio: ⁊ ipsi in cinere ⁊ cilicio offerebāt holocausta: reclamabāt ad dñm. ¶ Nuntiatūq̄ est holoferni q̄ filij isrl̄ parassent se ad resistēduz: ⁊ mōtiū itin. ra conclusissent: ⁊ vocauit duces amō et moab dicēs. Quis est pp̄l's iste q̄ montana obsidet: aut q̄ est virtus eoꝝ. Tūc achior dux filioꝝ amō rndit: replicās ei quō primovenisset pp̄l's iste de chaldea ꝓ mesopotamiaz in terrā chanaan. Cumq̄ descēdissent in egyptū: reduxerat eos de⁹ eoꝝ in terrā promissam: cū placatus erat eis nemo poterat eis resistere: cū vo irritabāt eū flagellabat eos: q̄ deus eoꝝ erat odiēs iniquitatē. Nup aūt reduxerat eos in hierusalē ō seruitute nabuchodonosor: cui tradiderat eos ꝓpter pctā sua: ⁊ nūc obtinēt montana hec. Et addidit achior. perscrutare si deus eorum offensus ē eis: ⁊ poteris eos expugnare: alioquin non prevalebis eis.

Additio.

Tetrancmins erat cābises: artaxerxes: assuerus: nabucho.

B ¶ Et iratus holofernes dixit. Ut Jud.6. oſtēdā tibi quia non est deus nisi nabuchod. ex hac hora populo illorum socialiberis: vt cum illis pariter pess

Tunc ꝓcepit holofernes seruis suis: vt ducerēt eum in bethuliaz anteq̄z cāstrametatus fuerat. Cū q̄ traherēt eū fundibularij egressi sunt aduersus eos. Et timētes ligauerunt achior ad ariotem: et recesserunt. Fundibularij vero soluentes euz statuerunt eum in medio sentiozum ⁊ populi. Miserāt quidam de hierusalem in bethuliam duos sacerdotes: ⁊ principē ozīā de tribu symeon. Cumq̄ expositus set eis achior quare transmissus esset ab holoferne ad eos recepit eū ozias in domū suā. ¶ Factum B est autez vt holofernes inueniret Jud.7. ductuz aquarum que influebāt ciuitatem p̄ auiculas que ebibebāt aquaz de alueo

Additio.

Miruz videbatur q̄auicule in arido loco rostro terre infixo bibere videbāt et inde percepticuli: q̄b⁹ ciues furtiz vtebāt ad refocillā dū potius q̄z ad bibēdū. Et dixerūt amonite ad holofernē. Si vis eos obtinere sine bello ⁊ sanguine: appone fontib⁹ custodes. Et apposuit ⁊ fecit aq̄ ō cisternis p⁹. xx. dies. Et clamauit populus ad eos qui venerāt de hierusalē. Judicet dominus inter nos et vos. Melius erat nobis fuire holoferni q̄z siti perire. Et dixerūt sacerdotes. Sustineamus adhuc per quinq̄ dies

A Jud.3. A Jud.4. A Jud.5.

si forte faciet deus nobiscū misericordiā. ¶ Erat autē i ciuitate iudith vidua tribꝰ annis mulier pulchra nimis: fꝫ casta: de tribu rubē q̄ accitos sacerdotes reprehēdit eo q̄ tētassēt dñm: ⁊ terminū diex imposuissent mie eius. Et ait ad eos. Opus dei factura sum quod nō indicabo vobis. State hac nocte ad portas ciuitatis ⁊ ozias vobiscū: vt egrediar p manū vestrā. Cūq; illi abissent: orauit ad dñm dicēs. Dñe deus pr̄is mei symeō q̄ dedisti illi gladium in alienigenas dirige manū ancille tue. Nec cōmendauit factuz symeonis qō detestatꝰ est iacob: sed vltionē facta aduersꝰ p manus impij. Cumq; orasset tandē se ⁊ vnxit myxto optimo: ⁊ induit seveſtibus iocūditatis sue: ⁊ vocauit abrā suaz: id est ancillā. Uel ppriū nomē est ancille. Et imposuit scapule eiꝰ ascopā vini: ⁊ vas olei: ⁊ polētā ⁊ lapaces i. cibū olereꝰ cōfectū: et panes et cāseū: ⁊ profecta est. Et admirati sūt sacerdotes pulchritudinē eiꝰ ⁊ orauerunt p ea. Cūq; descendere montē tenuerūt eā exploratores: ⁊ duxerūt eā ad tabernacula holofernis: q̄ statiz captus est in oculis suis. Sedebat aūt holofernes in canopeo purpura ⁊ auro ⁊ gēmis ptexto: hoc est tericū reticulū muscarū: dictū sic a canopo oppido egypti in quo innētū est. Alij dicūt conopeū: qm̄ istar coni a lato ascēdit in sacutū. Et dixēt assyrij. Quis cōtēnet popnlū hebreoꝝ q̄ tā pulchras mulieres hz vt pro his merito pugnemꝰ ptra eos. ¶ Cūq; adorasset iudith: dixit ad eā holofernes. Cur placuit tibi vt ad nos venires. Que rñdit. Certū est q̄ in perditionē ibit populus noster: grauiter ei offendit deū suū. Uasa eiꝰ dñi impēdit p victualibꝰ alienigenis. Insup ordinātvt bibāt sanguinē pecorū suorū: quē lex dei omnio phibet gustari. Nā ⁊ fame ⁊ siti iā inter mortuos cō. putanť. Et misit me dñs hec ip sa anūtiare tibi qui dicet mihi qm̄ recedet eis peccatum suū: ⁊ tū veniēs introducā te vsq; in hierusalē: ⁊ habebis oēz populū sicut oues quib⁹ nō est pastor. Et ait holofernes. Si fecerit mihi hec deꝰ tuꝰ erit ⁊ deꝰ meꝰ. id est in numero deorū meoruz habebo eū ⁊ tu magna eris in domo nabuchodonosoz. ¶ Et fecit eā itro duci vbi erāt positi thesauri eiꝰ. Cumq; disponeret qō dare ei de comunio suo ait iudith. Ex his q̄ mecū detuli mādicabo: ne veniat sup me ira dei. Cui holofernes. Cum defuerint ista q̄d faciemus tibi? Que rñdit. Uiuit anima tua qm̄ nō expēdet omnia hec ancilla tua donec faciat deꝰ i manu mea hec que cogitaui. Petiitq; sibi dari copiā egrediēdi foras nocte ad adorādūdeū suū: ⁊ ita per triduū noctib⁹ exibat ⁊ baptizabat se in aquis: ⁊ orabat deū isrl. Quarto diefecit holofernes cenā fernis suis: ⁊ dixit ad vagaoeunuchū persuade hebree illi vt spōte psentiat mihi Fedū ē enī apō assyrios: vt mulier illudēs viro imunis trāseat ab eo. Et ait ad eā vagao. Non vereať bona mulier itrare ad dñz meū. Que rñdit. Quicq̄d illi placuerit hoc mihi erit optimū oīmibus diebꝰ vite mee. Et cū ornasset se fetetit aū facie holofernis. Qui iocūdꝰ factꝰ ē: bibitq; vinū quātū nūq̄s biberat in vita sua. ¶ Et cuz sero eēt festinaueť ad hospitia sua: ⁊ erat iudith sola i cubiculo. Porro holofernes iacebat i lecto nimia ebrietate sopitꝰ. Dixitq; iudith puelle suevt staret foras ad ostiū ⁊ obseruaret: ⁊ orauit cū lachrymis dicēs. Cōfirma me dñe deus isrl: ⁊ respice in hac hora ad opera manuum meaꝝ. Et soluit pugionez de columna q̄ erat ad caput lecti ⁊ percutiēs bis cernicem abscidit capud eiꝰ. ⁊ tradidit illud abre sue: ⁊ tollēs conopeū egressaeſt. Cūq; venisset ad portā ciuitatis clamauit. Aperite q⁹ nobiscū est deꝰ q̄ fecit virtutem in israel. Et occurrerūt ei oēs a minimo vsq; ad maximū cuz luminaribꝰ. ⁊ pferēs caput holofernis ⁊ conopeum ait. Cōfitemini dño q̄ dedit nobis victoriā in manu mea: ⁊ reduxit me imaculataz. Et vocatꝰ est achior ⁊ viso capite holofernis p panore cecidit in terrā: sed resumpto spū adorauit iudith. ¶ Que dixit ad pplm. Suspēdite hoc caput sup muros. ⁊ diluculo facite impetū in hostes. qui turbati p nece dñi sui vertent i fugā. Tūc achior circūcidit carnem pputij sui. ⁊ appositꝰ est ad populū isrl. Militq; ozias nūtios per ciuitates iude: vt egrederētur post eos. Porro egressi sunt hebrei mane: ⁊ dixerunt assyrij. Egressi sunt muros ō cauerinis suis. Cūq; itrasset vagao vt excitaret holofernez vidit cadauer sine capite. Et igressus tabernaculum iudith nō invenit eam. Et exclamauit ad pplm. Una mulier hebrea fecit confusionē i domo nabuchodonosoz. Ecce caput holofernis non est cum eo. ¶ Et turbati sunt valde fuge presidiū querētes. Et isequuti sūt eos filij isrl: ⁊ percusserūt eos vsq; ad extremitates finiū suorum. Per dies aūt triginta vix collecta sunt spolia assyriorū et vniuersa q̄ pecularia holofernis erant dederunt iudith. Joachim aūt summꝰ pōtifex venit de hierusalez cum vniuersis presbyteris ad videndū eā: ⁊ benedixerūt ei. ¶ Tūc cantauit iudith cāticum dño dicens. Incipite dño in tympanis ⁊c. Sup hoc canticū inuenis qō dicit hiero. sup psalmum

Additio.

Cultellum magnū q̄ ibat accinctus: sed intrās lectica appendebat ad colūnaz.

Additio.

Sile verbū habes i luca. c. xj. vbi legit. Pharisei quidā inuitasse dñz ad prāndiū. Pharisens āt cepit intē sere putās dicere: q̄ re nō baptisatꝰ esset añ prāndis.

Judith. 163

Dñe dñs noster. Qz cuz in hebreo legit nomē dñi geminatū sicut hic Adonay dñe deus. Primum est tetragrammaton: secundū vero nomen domini cōmune. In fine cantici ppheta uit ō die iudicij dicens. Dominus oīpotēs in die iudicij visitabit impios vt vrank in sempiternis. Post hec ascendit iudith in hierusalem cū populo.

Additio.

Tetragrāmatō i. quatuor literarū. Jo. the. vau. her. Sed his literis nō repsentāt elemēta illa q̄ ō his debēt repsentari sicut nos per. t. quando q̄z repsentamus sonum.

⁊ obtulerunt dño vota ⁊ reprōmissiones suas. Porro iudith vniuersa vasa bellicosa holofernis ⁊ conopeum obtulit in anathema oblionis: ⁊ solēnizauit omnis populus. Et diem hanc in numero sanctorum dierū receperunt vocātes cambisem scōz nabuchodonosoz. Et redijt iudith filia merari rubenite in bethuliā. Ex matre fuit de tribu symeō: ⁊ fuit i viditate omnibus diebꝰ vite sue. Et completis cv. annis mortua est ⁊ sepulta cuz viro suo manasse: ⁊ dimisit abram suam liberam: ⁊ planxit eā omnis populꝰ septem diebꝰ. Porro cambises ingressus est egyptum: ⁊ vastauit eam ⁊ abominatus religionē eius ⁊ cerimonias: tēpla deposuit ⁊ edificauit babylonez in egypto. Cūq; reverteretur ab egypto egrotabat: ⁊ ferebatur cernicibus regū. Et mortuus est in damasco.

Hic liber iudith explicit.

¶ De duobus magis ⁊ dario filio itaspis. Cap. ij.

Ex hiſtoꝛijs

Post cābisem vnus de septē magis q̄ indicabāt regnuz persarū crimeides nomine obtinuit regnū persarum ducens ⁊ alijs. panthei filiam cambise in vxorem simulans se non velle sibi regnare: sed conseruare regnum mergi fratri cābise: quia puer erat. Hunc tamen mergum cābises priꝰ occi-

derit

derat in penetralibus templi solo isto erineide cōscio hui⁹ sacrilegij ⁊ paricidij. Cūq; post septē mēses regni sui morere⁊ erineides: substituit sibi fratrē innenē elegātē forma ⁊ virib⁹: dicens hunc esse mergū cyri filiū: ⁊ cāvise fratrem. Hec aūt occultatio regū de facili fieri potuit in pside: qz ad regem nullus fere intrabat preter domesticos ei⁹. Un⁹ aūt de septē magis cepit illum habere suspectū. suspicās nō esse merguz. hic magus inter cōcubinas regis filiā habebat q̄ secreti⁹ loquēs cū ea monuit eaz vt de nocte attentius palparet caput regis: ⁊ deprehēderet vtrū auriculas haberet. Hunc em̄ fratrem erineidis quondā sibi offensuz cā bises mutilauerat auribꝰ. Cumq; puella deprehēdisset eū aures nō habere indicauit hoc pri. Qui cuz reliquis magis hoc indicasset conjurauerūt in eū: ⁊ occiderunt eū: ⁊ nō regnauerūt nisi p annū isti duo frēs. Postro septē magi cum tractarēt inter se q̄s eoz duceret filiā regis: ⁊ regnaret p eo cōplacuit eis vt tali vaticinio vn⁹ ex eis eligeretur. Dil uculo venirent sup eqs soli in atrio palatij añ fores tēpli: et cuius equus prior hinnitus daret: sm oraculū deorū rex cōstitueret. Erat vn⁹ eorū darius filiꝰ itaspis q̄ secreti⁹ loquēs cū custode equo rū suorū mādauit ei vt in loco ad quē in crastino conuenire debebāt equo suo de nocte suppōeret equā quo facto cum in crastino septem magi ad eūdē locū deuenissent statim ad eque memoziam equ⁹ darij hinnitū dedit: ⁊ sine cūctatione in regem sublimat⁹ est: ⁊ regnauitan no. xxxix. regni psarū. huic familiaris erat zorobabel. Cū em̄ iter dixisset cambises reedificationē tēpli: ascēdit ad eū zorobabel q̄ huius darij interuētū. tētauit animū regis mutare sz nō potuit: et tunc persuasit dario secreti⁹ vt voueret votū deo isrl. q̄ si eū regē faceret: restauraret ei⁹ tēplū ⁊ vniuersaya

sa dñi: q̄ adhuc erant penes reges persarū remitteret in hierusalem.

¶ De cōsummatiōe tēpli ⁊ zacharia ⁊ aggeo. Cap. iij.

A Um audisset itaq; zorobabel hūc regnare fiducialiter aggressus est reedificare templuz aggeo ⁊ zacharia exhortantibus populum. Qui predicabāt deum eis offensum: eo quod habitarent in domibus laqueatis: et domus domini esset desolata. Hoc autem signum ire dei esse dicebant quod seminabant multum: ⁊ inferebant parum. Principes vero regis psarum qui erant trās flumē interdicebant reedificationem. Cumq; respondissent seniores iuda q̄ deus suus hoc eis p̄ceperat cui nephas est cōtradicere. Placuit vtriq; vt res ad darium referretur. Et ascēdit zorobabel cū nuntijs principū ad regem ⁊ honorat⁹ est ab eo suprasq; sperareť. Nā in cubiculo regis dormiebat cum alijs duob⁹ cubicularijs. ¶ Postro darius rex cenam exhibuit satrapis persarum ⁊ prefectis indie ⁊ ethiopie et magistratibus. cxxvij. prouinciarum. Eadem nocte expergefactus noctem ducebat insomnē: ⁊ pposuit questiones tribus custodibus corporis sui: quod de tribus fortius videretur: rege scilicet vino et muliere promittens ei munera et honorem: qui sapientius respōderet In crastinū coram satrapis et magistratibus accesserūt illi tres. Et ait primus regē esse fortiorem cūctis. Cum enim homo presit ceteris animantibus: rex preest homini: ⁊ ad nutum eius omnia fiunt. ¶ Secundus autem pretulit vini fortitudinem: quia cum homo non presit ceteris nisi animi fortitudine vinum superat ipsam animi fortitudinem. ¶ Zorobabel vero mulierem fortiorem vtroq; asseruit. Nam ⁊ regib⁹ ⁊ eis qui vites plātant mulieres ⁊ vitam conferūt et alimoniā: ⁊ ad robur vsq; pducūt. ⁊ pro mulierib⁹ homines animas ponere

D Ibidez ponere nō timēt. ¶ Retulit q̄z sepe disse cōcubinā cuius dā regis: alapas regi imponentē. Cūq; illa risisset regē arridentē: ⁊ ea molesta regē molestatū. Sup hec oia vero ꝓitatē dixit esse fortiorē q̄ immutabilis est ⁊ sempiterna. Veritas em̄ dei oia creauerat. ⁊ ad ei⁹ pui dētiā orbis regebat: ⁊ nil ei resiste re poterat. Cūq; oēs indicassent fortiorē oibus esse ꝓitatē. dixit rex ad zorobabel: vt peteret ab eo q̄ vellet. Et postulauit zorobabel fieri tēpli reedificationē: et vasa dñi remitti in hierl'm. Et gauisus est rex. Nā idipm meminit sepe vouisse. ¶ Et scripsit pncipib⁹ suis p epistolā trās flumē: vt nullaten⁹ impedirēt iudeos: sed de sumptib⁹ regis iuuarēt eos dātes eis p singulos dies hostias: similā: vinū ⁊ sal: vt offerāt ea deo celi: ⁊ orēt p vita regis ⁊ filioꝝ ei⁹. Et addidit. Qui hanc mutauerit inssionē tollat lignū de domo ei⁹. ⁊ pūgat i eo. dominus aūt ei⁹ publicet. Ego darius statui decretuz q̄ studiose ipleri volo ¶ Remisit quoq; darⁱ⁹ vasa dñi p manuz zorobabel. Qui reditū faciēs p caldeam contribulibus suis regis mādata patefecit: ⁊ ascēderunt cū eo multi hierosolymā. Igit anno scdo darij mēse. viij. instabāt opi et cōpleuerūt illō anno. vij. darij. quierat. xlvj. reni psaꝝ sm q̄ dictū est in euā gelio. xl. et. vj. ānis edificatū est templū hoc. i. a pma licētia quā dedit cyrus redeūdi ⁊ reedifi

Additio.

De eodem etiā hiero. in quadā epla dicit. Q̄ cum maximū et pulcherrimū cōgregasset exercitū vna vice ascēdit cū paucis in tumuluz vt oēs cōspiceret et cepit flere. Et cuz quereret cur fleret cū potⁱ⁹ esset illi gaudēdum super tāto exercitu: respondit. Ideo fleo: quia nullus istoꝝ durabit viuēs post c. annos. sz erūt omnes pulvis ⁊ cinis.

Additio.

Hoc dixerūt incandi templum vsq; ad. vij. ānū darij quo ꝓsummatū est tot annoni fluxerunt. Et

E 2. esd. 6.

F 3. Est. 4.

E 3. esd. 4.

B. C 3. Est. 6

D Joā. 2.

E 3. esd. 4.

dei qñ dñs dixit. Soluite templū hoc. et iterū excitabo illud.

mortuus est aggeus ⁊ sepult⁹ iuxta sacerdotum monumenta.

¶ Conuenerunt autem filij israel ad dedicationem templi: et dedicauerunt illud mense duodecimo qui apud latinos martius dicitur. xxiij. die mensis. Et hec est secūda templi dedicatio vernalis. Et celebrauerunt filij israel phase secundum legem domini. De arca vero quomodo vel quādo receperunt eam incertum est. Sed si verū est quod epiphanius dicit eam vsq; ad iudicij diem non esse egressurā de latibulo petre. certum est q̄ hebrei instar prioris edificauerūt alteram. Nā inter manubias: quas tulerunt romani de iudea: legunt trāslata arca domini cū delabrū ⁊ mēsa. Et mortuus est zacharias in senectute bona. ⁊ sepult⁹ iuxta aggeū. Postro darⁱ⁹ cū discessisset ab eo egyptus mortuus est.

Additio.

Tres legunturtēpli dedicationes. vna facta a salomōe post cō summationē tēpli ab eo facti. Et hec est facta in septembri. sicut habes in libro regum anno xj. regni salomonis. Secunda legitur hic facta in vere sub dario zorobabel autore. De tertia legitur q̄ facta fuerit per iudā machabeum: q̄ devicto antiocho epiphane dedicauit templum adeo immundatum ⁊ desolatum ab eo vt etiā fructices in eo pullulasse dicant. Et dicitur fuisse encenia tum. xx. die decembris. hec dedicatio stetit in posterum: de qua dicitur in euangelio. Facta sunt encenia in hierosolymis ⁊ hiems erat.

B 3. reg. 6

C 2. Macha. 10.

¶ Incidentia.

C Joā. 10

¶ Rome post exactos reges primum pules a bruto esse cepernnt ⁊ vix vsq; ad quintumdecimū lo-

⁊ iij pidem

Universidad de Deusto
Biblioteca

pidē roma tenebat iperiū. Inde tribuni plebis ⁊ dictatores ⁊ rursum consules rēpublicā rexerūt vsq; ad iulū cesarē. Pitagoras mortuus est Rome populus a patribus facta seditione discessit.

Additio.
Miliaria terminis lapidum distinguunt: ⁊ nō plus tunc ptendebāt romanū imperiuz q̄ xv. miliaria.

¶De Xerxe. Capitulū.iij.

POst dariū Xerxes filiꝰ eius successit ei in regnū: q̄ pater nevolūtatis honorādo deū heres apparuit eo tpe princeps fuit sacerdotū eliachim siue ioachim filius iesu: ⁊ erat in iudea cura rerū gerendaz penes sacerdotes: que prius sub regibꝰ ⁊ iudicibꝰ fuerat. Recepit aūt xerxes egyptū que a pte descesserat ⁊ gram vastauit. De cuius fortitudie multa refert grecorū hi-

Additio.
Nō determinat hic q̄to tpe rexgnauerit xerxes

storia. Sub hoc dicit iosephus esdrā venisse in iudeā. sz sub artaxerxe ipse dicit seipsum venisse. Post xerxem regnauit artabamus menſibus septem.

¶Incidentia.

¶Eo tpe natus est socrates Lapis: habēs formā caprinā in egeum mare de celo cecidit.

¶De Artaxerxe ⁊ Esdra. Ca.v.

POst hec Artaxerxes q̄ et lōgimanꝰ dictꝰ est regnū psarū obtinuit. Eo tpe esdras aaronita legē succēsz a chaldeis reparauit. Nouos q̄z apices literaz excogitauit qui faciliores ad scribendū fierēt: ⁊ ad pnūtiandū: ⁊ ppteres velox scriba dictus est.

A Nec est mirandū si p spīnsanctum
1.esd.7 libros repauit: cū plures in diebꝰ nostris psalteriū ⁊ librū hymnoz ⁊ plures libros hmōi deletos scirent reparare. Addidit etiaz quedā de suo sicut titulos psalmoz: ⁊ plura que legunt in pētateucho. Sicq; fiūt e est quedā que superflua itellerit ipz subtraxisse tradūt etiā quidā modus scribēdi a dextra in sinistrā enim iudeis tradidisse: cū prius ad modū arāmū. scriptitarent. Uñ ⁊ scriptura exaratio solet dici. Scribebāt aūt a sinistro cornu in dextrū: ⁊ a dextro redeūdo scribebant in sinistrū.

Additio.
Quidā tradunt Esdrā fuisse iosedech p̄ez iesu vel malachiam.

Additio.
Forte p illū modū scribēdi pfigurauit spūssanctus idipsuz qđ modo significatur in missa per trāslationē libri ō dextera i sinistraz. ¶Porro esdras inuenit graz i oculis artaxerxis: ⁊ petiuit ab eo licētiā ascēdēdi ihierusalem vt in lege quā repauerat populū suū eruditet. Dedit ergo ei rex licentiā redeūdi: ⁊ tradidit ei epistolā ad principes suos trās flumē: ⁊ ad custodes arce: publice: vt traderēt esdre absq; mora quecūq; peteret ab eis vsq; ad argēti talēta centū ⁊ ad frumenti chozos. c. ad batos olei. c. sal ño fine mēsura. Ministros ño templi sacerdotes leuitas: cantozes: ianitozes: ⁊ nathineos: abomi vectigali tributo ⁊ annonis absoluit. Dedit q̄z esdre ptātem amonendi et pstituendi iudices ⁊ pīsides trans flumen pm sapientiā suā: ⁊ puniēdi contumaces: siue in mortē siue in exiliū: siue in pdemnationē substantie. vel certe in carcerē. Hanc epl̄am esdras legit iudeis in babylonia pstitutis. Exēplū ño eius misit ad filios israel q̄ erant vltra montes caspios: ⁊ venerunt de eis ad esdrā sacerdotes ⁊ leuite de nathineis. ccxx. Et fuerūt cū eo mille et

le ⁊ septingenti. Et egressi sunt anno. vij. regis artaxerxis de babylonia: primo die primi mensis: et cōuenerūt ad fluuiū q̄ decurrit ad auua. Josephꝰ dicit iuxta euphraten. Et pōt esse auua fluuiꝰ decurrēs in euphratē vel euphratē fluuius. Et māserūt ibi tribꝰ diebꝰ: et pdicauit eis esdras ieiunū: vt affligerēt se corā dño: ⁊ peterent ab eo vitā rectā ⁊ securā. Erubuit em esdras petere a rege ducatū i vis dicēs. Manꝰ dei nostri est sup oēs qui querūt eū. Et sepauit esdras de sacerdotibꝰ. xij. q̄bꝰ cōmisit vasa dñi ⁊ munera q̄ mittebat rex in hierl̄m ⁊ pncipes eius ⁊ ppl̄s. Et venerūt in hierl̄m mēse quinto: et siluerunt tribꝰ diebꝰ. Quarta die obtulerūt in domū dñi que secum tulerūt offerētes holocausta i gratiaz actionē: dederūtq; epl̄am regis ducibꝰ trans flumē: qui honorauerunt populū dei ⁊ domū dei: tunc accesserūt ad esdrā pncipes israel dicētes. Nō est sepatus populꝰ israel a populo terraz. Tulerunt em de filiabꝰ suis sibi et filijs suis vxores. Manus q̄z sacerdotū ⁊ principū ⁊ sacri seruoz in hac inuenit trāsgressione. Tūc scidit esdras vestimēta sua: ⁊ siens ⁊ orās iacuit in terra vsq; ad sacrificiū vespertinū. Tūc accesserūt ad
A eū principes dicētes. Surge tuuz
3.Esd.9 est discernere qđ agamus. Manꝰ nostra erit tecū. Tūc adiurauit esdras sacerdotes: principes ⁊ leuitas: vt pjcerent vniuersas vxores alienigenas: ⁊ eos qui de eis nati erāt. Et missa est vox ad oēs filios trasmigratiōis: ⁊ conuenerūt in hierusalē in tertiū diē mēse nono qui decembris apud latinos vz. xx. die mensis. Et surgēs esdras crimina dat illos q̄ legē dei semē sanctū cōmiscuerāt semini incircūcisorū: opus esse vt abiūcerēt vxores. Et dixit multitudo. Populus multꝰ est: ⁊ tps pluuie ⁊ nō sustinemꝰ stare foras: ⁊ opꝰ hoc nō est diei vnius vel duoz. Elige tibi principes et transi p vniuersum israel: ⁊ apud quoscūq; inueneris mulieres alienigenas eijce eas incūctāter. Et inuente sunt in hierl̄m pmo apud filios iesu filij iosedech ⁊ frēs eius: ⁊ statim iecte sunt nec em credēdū est iesum magnū sacerdotē habuisse alienigenaz. Et q̄ visus est zacharias sordidis vestibꝰ indutꝰ ad filios eius referendum est. Uel q̄z cū pontifex esset populū nō arguebat. Idipsum fecerunt per vniuersum israel: ⁊ offerebat vnusq̄sq; apud quē inuēta erat hec trāsgressio arietē p declinatione pcti.

¶De Neemia. Capitulum. vj. Hec sūt pra fūt delibro neemie

ET factū est in anno vicesimo regis artaxerxis. Erat pincerna regis, neemias de filijs captiuitatis. Qui dū esset in susis castro audiuit peregrinos habitare loq̄ntes: ⁊ accedēs scisciatꝰ est ab eis de statu iudee ⁊ hierl̄m: ⁊ accepit ab eis vrbez esse sine muris: et habitare in ea populū dei in afflictione. Nā p dies sustinebant hostiū impetus: ⁊ noctibꝰ intrabant latrūculi: ⁊ plateas implebant cadueribus occisoz. Et fleuit neemias ⁊ cibū desiderabilē non gustauit: nocte ⁊ die clamās ad dñz: Cūq; staret in mēsa ⁊ leuaret vinū regi: apparuit quasi lāguidus añ eū. Et ait rex. Quare tristis es gō A
ve malū latet in corde tuo. Et rñ- Nec.2.
dit tremens. Q̄r ciuitas sepulchri patrū meoz deserta est. Si bonuz tibi videt mitte me et reedificabo eā. Et ait regina que sedebat iuxta regē. Qñ reuerteris? Et cōstituit ei tps reuertēdi. Nec fuit hec regina hester vt q̄dā tradiderūt. Nec in diebꝰ esdre historia illa occurrit. Nō em esdras in volumine suo siluisset. Et dedit rex neemie epl̄am ad pncipes trans flumē. In qua mādauerat de honore exhibēdo neemie tanq̄ duci ⁊ legato misso a latere eius: ⁊ impēdijs vrbis reedificande. Et misit cū eo pncipes militū ⁊ eqtes: et trāsitum faciēs p babyloniā: multos de fi-

ūs captiuitatis secū reduxit: ⁊ venit in hierl̄z. xxv. anno regis artaxerxis ꝺz ioseph̄i. Porro in hierusalē summus erat sacerdos heliasphat filiꝰ heliachim. Et siluit nec mias trib⁹ diebꝰ: ⁊ nocte ꝓsurgēs cū paucis circū ibat ruinas muroꝝ: ꝑsiderans quaꝛ reedificari posset. Quarto die locutꝰ est neemias ad mlt̄itudinē. Uenite reedificemus muros hierl̄z ⁊ nō simus vltra in opprobriū gētibus. Manus enī dei nobiscū est: verba regis que locutus est mihi.

Additio.

Ab hac reedificatōe itelligēda est ꝓpitatio anꝺ noꝝ q̄ in mult⁹ in ꝓphetia danielis supra. viij. vi sione scito ergo ⁊ aduerte.

¶ De reedificatiōe hierl̄z. ca. vij.

A Nec. 3. ET surrexerunt sacerdotes ⁊ edificauerūt portā gregis. Alia trāslatio hz edificauerūt portam ⁊ ꝓbaticā piscinā. Hec est porta iuxta templū ꝑ quā inducebantur greges ad offerendū. Hec alibi turris gregis ōr. Fuit aūt altera turris gregis in via bethleem: vbi iacob panit pecora sua ⁊ pastores vigilātes sup gregē suū viderunt multitudinē militie celestis. Scōo filij asanaa edificauerunt portā piscium: ⁊ statuerūt valuas eius ⁊ seras ⁊ vectes. Hec respicit ioppen ⁊ diapolim: ꝑ quā inferebāt copia piscū. Hec ītm ioseph̄o postea dicta est porta dauid. Tertio edificauerūt portā veterē pigmētarij ⁊ aurifices. Uestigia enī istius erāt in diebus iebuseoꝝ et melchisedech. Quarto portā vallis q̄. ſ. in vallē ducebat iosaphat edificauerūt filij zaꝛloe. Quinto edificauit portā ſterq̄linij micheas ꝓceps vici bethacarem. Per hāc portā sordes ciuitatis effluebant inū dantibꝰ flumīs in torrentem cedron. Sexto edificauit porta fontis ꝑceps pagi maſphat: ⁊ muros piscine ſyloe. Muros aūt inter portas edificauit ꝓpl⁹ ꝑ vicos ⁊ ciuitates vnuſq̄sq̄ ꝺz possibilitatem suā. Nec te moueat si alia nota porta ꝓ inuenias: q̄ forte in interiori muro facte sunt: cū aliqua de ꝓdictis alia postea sortite sint vocabula. Nā porta negotiatoꝝ forte porta est gregis i qua negotiatores ergaſteria sua posuerāt ob tēpli vicinitā. Sed ⁊ porta iudiciaria potuit eē porta vet⁹: q̄ in frōte ciuitatis ꝑ eminebat. Porta ꝑo aquaꝝ potuit esse porta fontis. Porta vero equoꝝ nō fuit porta ciuitatis ſz statuta erat ante atria templi: vsq̄ ad quā ascendere in equis licitum erat. Porro neemias cū ſnis suis iſtabat operi nec somno ac cibo suauiter vtebatur: sed sub necessitate. Et consummatū est opus ꝑ annos duos ⁊ quatuor menses: licet in multa angustia ⁊ plurimis impedimentis. Primo enī finitime nationes in manu forti aggrediebant eos. Neemias ꝑo mediā ptē ppl̄i armatā statuit extra ciuitatē vt sustinerēt impetꝰ aggrediētū. Altera ꝑo media ps edificabat: vna manu ponētes lapidē: altera gladiū tenētes. ¶ Porro scōm inter nemit impedimentuz. Fames enī orta est in terra: ⁊ obligauit se populꝰ debito sub vsuris: ſz ⁊ agros ⁊ vineas ⁊ oliueta vendere cōpulsi sunt tādē ēt filios ⁊ filias venūdare in seruos ⁊ ancillas. Et quocata multitudine cōpulit Neemias ditites ⁊ magistatus remittere vsuras: ⁊ restituere vineas ⁊ seruos ⁊ agros ꝗs emerāt: ⁊ excutiēs sinuz suū dixit. Sic excutiat deꝰ oēz viz q̄ nō cōpleuerit ꝓdū hoc. Et dixit vniuersa multitudo amē: ipse q̄z annonas q̄ regi debebant ꝓdonauit. Qui cū duꝝ missus esset a regē ānonas q̄ ducib⁹ debebāt nōmedit a ꝓma die q̄ egressus est: regeq̄ vsq̄dū redūt adeū. ¶ Preterea tertiū hūit ipedimētū ꝙ ꝓnis pestrās flumē q̄ lnidebāt ei corruperūt mūerib⁹ q̄ sdā senioꝝ q̄ erāt i hierl̄m vt eū morti traderēt. aū cū neq̄rētvarijs eū terrebāt rumoribus: vt sic ab opere cessarent ditentes. Multi cōiurauerūt aduersum te vade ⁊ abscondere ab eis. Rursumq̄ aiebant. Delatū est ad regem q̄ velis rebellare: et facere te regē in iudea. Noli exasperare dūm tuū. Cūq̄ multa fingerent in hūc modū nō preualuerunt: quia manus domini erat cum eo.

Nec. 4

Nec. 5

Nec. 6

¶ De inuentione ignis. Cap. viij.

POstq̄ aūt edificatꝰ ē murꝰ: ꝙrari erāt habitātes i hierusalē: ꝓcepit neemias vt clauderenḳ portę ante solis occasum: necaperirenḳ añ calorē solis. Cūq̄ imineret mēsis septimꝰ q̄ fere totꝰ apō eos solēnis ē ꝓuenerūt in hierl̄m q̄si vir vnus. Et accepit neemias q̄ nō habebāt ignem de sublimi Traditūq̄ est ei a senioribꝰ q̄ hieremias in diebꝰ captiuitatis absconderat stipites altaris ⁊ ꝓnas in inferioribus terre in valle iosaphat. Cūq̄ veniſſent ad locū: eruderauerūt puteū ⁊ inuenerūt stipites ⁊ ꝓnas ⁊ aquā crassam tollētes ea sup ſtruē lignoruz ⁊ hostias q̄ erāt sup altare ꝓcerunt: ⁊ erupit ignis. Et appellauit neemias hūc diē nephar q̄s interꝑtaī purificatio. Alij dicūt nephi. Et otabāt sacerdotes ionatha incḥoāte: ⁊ ceteri respondētibus

A Nec. 7. D E t. ma. 1

Additio.

Neemias quoq̄ specialez edidit orationem.

Nota q̄ hoc q̄ ḥ dicitꝰ magistratū ē sub neemia: ſcz otabant sacerdotes ionatha incḥoāte ⁊c. Ro. eccl̄ia in quadā epl̄a in q̄dā die ieiunij dicit factū tpe machabeoꝝ intitulās epistolā lectio libri machabeoꝝ: qui fuerūt longe post neemiā: ⁊ ita videt q̄s hic ꝺz ꝙd esse eccl̄ie. Solueṫ q̄ sic: q̄z cuz scōs liber machabeorū de q̄ sumit illa epl̄a non sit historie ꝓsecutio: ſz tm̄ epl̄a q̄daz missa a iuda ⁊ senioribꝰ ad alios iudeos dispersos tm̄ a iuda illis dispersis: ⁊ hoc factū notificat et festinitas nouiter instituta celebrā

da mādat nō principal⁹ erat rat.

¶ De obseruatione tabernaculorum. Cap. ix.

A Nec. 8

PRoꝛro ꝓx die scenophegia rū dixerūt esdre vt afferret libꝝ legis ⁊ legeret cōrā populo. Stetitq̄z esdras sup gradū ligneū quē fecerat ad loquēdū in rta portā aquarū. i. portā atrij sec⁹ quaz erāt luteres ⁊ legit de mane vsq̄z ad mediū diē. Leuite ꝑo duodecim silētū faciebāt i ppl̄o. Flebat aūt ois populꝰ: ⁊ dixit ad eos esdras. Nolite ꝓtristari: q̄z sctūs dies dñi est. ſz ite comedite pinguia: ⁊ bibite mulsum ⁊ date ꝓtes eis q̄ nō ꝑparauerūt sibi. Cūq̄ redūssent in diē scōm inuenerūt i lege ꝓceptuz esse a dño vt habitent filij isrl̄ ⁊ tabernaculis mēse septimo in die solēni. Et mādāte esdra egressi sūt. ⁊ tulerūt frōdes olive ⁊ ligni pulcherrimi myrti ⁊ palmarū ⁊ fecerūt sibi tabernacula i atrijs ⁊ domatibus suis: ⁊ i atrijs domꝰ dñi q̄ nō fecerāt a diebꝰ iosue filij nun. Et obseruatū est deinceps i isrl̄ vsq̄z in hodiernū diem. Die ꝑo octauo fecerūt collectā inxta ritū: flatuētes vt q̄sq̄z daret tertiā partē sicli p annū ad oleū ⁊ panes ꝓpōnis ad ligna ⁊ sacrificia sempiterna: in diebꝰ festis ⁊ ꝑ pctō. Die vero. A xriij. q̄z audierāt i lege: amonitos Nec. 9 et moabites nō intrabūt eccl̄iam dei: seꝑauerūt ab eccl̄ia alienigenas: ⁊ in mūdatione sua statuerūt in crastinum gñale ieiuniū: vt affligerēt alas suas hoies ⁊ iumēta vsq̄z ad pueros septēnes ⁊ ꝓnerunt octies ad audiēdā legem. quater in die ⁊ quater i nocte. Lectione terminata ꝓsternebāt populꝰ ad oraōnū ⁊ fiebant ꝓces sup eū ⁊ tandē bñdictio sacerdotalis. Beda.

Ex his vt dicit beda: eccl̄ia trahit exemplū. Nam ⁊ supra gradus legitur ⁊ leuite proclamationes faciunt in populo ⁊ octies conueniūtur ad eccl̄iā ⁊ si non penitus eo modo quo illi. Semel enim in nocte surgimus ad nocturnos: ſm il

lud

lud. Media nocte surgebã ad confitẽdũ tibi ꝛc. In die ꝙo septies psallim⁹ ꝑm illud: septies in die laudẽ dixi tibi. Singlis aũt horis legit lectio quã capitulare dicim⁹ post ꝗ psternit ad ꝓces in dieb⁹ pfestis ꝛ subdit oro ꝓ benedictione.

Ps.118

¶ De edificatione muri et obitu Neemie. Cap. x.

Nee.10

PRo ro neemias videns vrbẽ fere vacuam factam habitã tib⁹: rogauit optimates vt habitarent in hierlm: ꝛ bñdixit eis qui se spõte obtulerũt. Reliqua ꝙo multitudo misit sortẽ: ꝛ decimũ caput

Nee.11

fecit habitare in hierusalẽ. ¶ Post aliqͦ tps cõgregati sũt in hierlm ad dedicationẽ muri: ꝛ ascenderũt sacerdotes ꝛ leuite cantores cum musicis instrumẽtis: ꝛ psallentes incedebãt ꝓ murũ. Esdras ꝙo precedebat neemias ꝛ optimates cuz eo sup alterã partez muri incedebãt psallentes. Reliqua ꝙo multitudo sequebat eos sup terrã: ꝛ ducebant choros. ¶ His expletis rediit neemias ad regez in perside: anno scõo. ꝛ xxx. regni sui: ꝛ mortuus est esdras in senectute venerãda ꝛ cũ mꝛta liberalitate sepultus in hierlm. Hunc quidã hebreorum autumant fuisse malachiam. Sed malachias post regressuz captiuitatis natus est in iudea in sophis. Quez qꝛ vite optime fuit et aspectu decorus ppls appellauit malachi. i. angelũ. Tradunt etiaz q⁹ ꝙ pphetice dicebat eadẽ die angelus dei apparens iterabat. Et mortu⁹ est dũ adhuc inuentꝰ eẽt. ꝛ sepult⁹ in agro suo. Porro circa finẽ dierũ suoz rediit neemias in hierlm ex beneplacito regis: et intellexit mala ꝙ fiebãt in ea. Sacerdotes nãqꝫ in dieb⁹ vicis sue non habitabãt in gazophilatiis circa tẽplũ: sed in domib⁹ ꝓpꝛijs cũ oi domo sua: ꝛ custodiã vasorum dñi posuerãt in domibus sequestratis a tẽplo. Et edificauit de ꝓpꝛio gazophylatia i quibus excubabant sacerdotes: ꝛ reponebãtur vasa.

Ultra bibliaz hecsũt.

Preterea inuenit ppꝛm calcantes torcularia in sabbato ꝛ inferẽtes in hierlm vinũ ꝛ vuas ficus et oẽ onus. Gentes quoqꝫ inferebãt pisces ꝛ venalia ꝛ vẽdebant in sabbatis filijs inda. Et obiurgauit optimates dicẽs. Cur ꝓphanatis die sabbati ꝛ inducitis iram dei super israel: ꝛ sup ciuitatez hanc. Et adiurauit eos de custodia sabbati: ꝛ ꝓcepit claudi portas in sabbato: ne intrarẽt negotiatores: ꝛ mãserunt extra hierusalem semel et bis. Et contestat⁹ est eos neemias ꝙ si deinceps venirẽt manũ mittere in eos ꝛ recesserunt. ¶ Et fecit neemias in hierlm bibliothecam ꝙgregãs libros de regib⁹ ꝛ libros ꝓphetaꝝ: ꝛ dauid ꝛ epꝛas regũ. ꝛ de donarijs ꝛ ꝙ his oib⁹ q̃ fecerat orauit neemias ad deum dicens. Memẽto mei deus me⁹ in bonuz. Hucusqꝫ sumpta est series hystorie ab annalibus hebreoꝝ. preter hester. Que ꝙo post hoc apõ iudeos gesta sunt: de scriptis iosephi et aphricani exhibẽt/ ꝛ de libro machabeoꝝ quẽ quidam ab hebreis scriptũ autumãt: quidã a grecis. Et mortuus est neemias vir benignus ꝛ sepultus iuxta murũ quez edificauerat. Post artaxersem regnauit xerses duob⁹ mẽsib⁹. post quẽ sogodian⁹ mẽsibus. vij. Post quez regnauit dari⁹ cognomento nothi⁹ sub ẽgypt⁹ recessit a ꝑsis.

Nee.13

¶ Incidentia.

¶ Ea etate solis defectio fctã est ꝛ ignis de ethna erupit. Plato natus ẽ: hypocrates medic⁹ clarnit: dionysi⁹ in sicilia tyrãnidem exercuit. Post darium regnauit artaxerses: qui cognominatus est mẽnon darij ꝛ parasitidis filius. hic ab hebreis ꝛ assuerus. Sub hoc hystoria hester conscripta est.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in hystoriam hester.

¶ De hester. Cap. j.
De ocho. ca. ij.
De dario filio arsami. ca. iij.
De alexandro. ca. iiij.
De reclusione

De reclusione decem tribuum et morte alexandri. ca. v.
De ptholomeo sother. ca. vj.
ꝯ ptholomeo philadelpho. c. vij.
De euergete. ca. viij.
De philopatre. ca. ix.
De seleuco. ca. x.
De antiocho epiphane. ca. xj.

¶ Incipit hystoria libri hester.

Capitulum. j

Prefatio.

IEzrũ hester transtulit hieronymus ad petitionẽ paule et eustochij de hebreo in latinũ: ꝛ qꝫ in greco corruptus erat ꝓ varias editiones: reuocauit eũ de archiuis hebreoꝝ ꝛ diligẽter trãstulit de ebo ad verbũ. Regnauit assuerus ab india vsqꝫ ad ethiopiã sup. c. ꝛ xvij. puincias: ꝛ erat in susis ciuitate solij regni ei⁹. Tertio igit anno imperij sui fecit grã

A hester.

de cõiuiũ cũctis ꝓcipibus suis ꝛ inclytis puinciaruz: coram se. c. et lxx. dieb⁹ i domo illa mirabili: de qua legit in hystoria alexãdri: cuius colũne erãt argẽtee: tectũ instar firmamẽti cõcameratũ: hũs gẽmas diuersi coloris: in figuraz sideruz ꝛ signoꝝ dispositas. Post hos dies cõiuiũ mutauit omnẽ ꝓpꝛm q̃ erat in susis: ꝛ discubuerũt extra domũ septẽ dieb⁹ in vestibulo horti delitiarũ. In horto erat vinea habẽs vites argenteas: et palmites aureos: ꝛ botros ex varietate gemmarũ distinctos. Super cõiuiãtes extẽsa erãt tẽtoria q̃ appẽdebãtur colũnis argẽteis et marmoreis eburneis circulis: inserta funib⁹ byssinis atqꝫ purpureis. Lectuli quoqꝫ aurei ꝛ argẽtei dispositi erãt sup pauimentũ: smaragdino et pario stratum lapide. Bibebãt aũt oẽs ꝛ laureis poculis vinũ ꝑcipuũ ꝛ abũdans: nec erat q̃ nolẽtes cogeret ad bibẽdũ: iz id moris eẽt apud ꝑsas. Vasthi quoqꝫ regina fecit conuiniũ feminarum in palatio regis. Die autẽ septimo cũ rex incaluisset mero ꝑcepit septem ennuchis vt introducerẽt reginã in decore suo: vt ostenderet oibus pulchritudinẽ illi⁹. Que ad iperiũ regis venire cõtẽpsit. Et irat⁹ rex questuit a septẽ sapiẽtib⁹ qui videbãt facie ei⁹: cui sentẽtie vasthi subiaceret. Et rñdit mãucha. Nõ lesit te solũ vasthi: sed ꝛ oẽs viros regni tui. Nã eius exẽplo mulieres parui pẽdẽt imperia viroꝝ. Egrediat aũt edictũ a facie tua vt vltra vasti nõ ingrediat ad regez. sed altera melioꝛ regnet ꝓ ea. Et exijt edictũ in oẽs puincias ꝓ epistolã regis. ¶ Et direxit pueri regis ad eũ. ¶ Querãt regi puelle ꝙgies speciose: ꝛ tradãtur aggeo eunucho ad custodiã: ꝛ accipiant mũdũ muliebre. i. vestes: ꝛ cultꝰ ꝛ ornat⁹. Uñ ꝛ ministros taliũ mũdiburdos vocam⁹: ꝛ q̃cũqꝫ oculis regis placuerit regnet ꝓ vasthi. Placuit sermo regi: ꝛ iussit hoc fieri. Erat tũc in susis iudeus vocabulo mardoche⁹: ꝛ tribu gemini q̃ descẽderat de trãsmigratiõe iechonie. Hic erat nutrit⁹ filie fratris edisse: q̃ ꝛ hester vocabãt: quã ozbatã vtroqꝫ parẽte mardoche⁹ adoptauerat in filiã. Hec inter ceteras tradita est eunucho nec indicauit popnlũ suũ. Sic em̃ mandauerat ei mardocheus. ꝛ inueni gratiã in oculis eunuchi: ꝛ accelerauit ei cultum muliebrẽ et dedit ei septẽ puellas: vt eã ozyarẽt ꝛ excolerẽt. Porro ꝛgines per sex mẽses vngebãtur oleo myrtino: ꝛ alijs sex ꝙbusdã pigmẽtis et aromatib⁹ vtebant: vt post annũ ingrederent ad regẽ: ꝛ q̃ vespe ibat egrediebat mane nec poterat redire nisi rex ex nole iussisset eã venire. Mardoche⁹ aũt ꝛsabat in vestibulo dom⁹ regie curã agẽs salutis filie. Tãdẽ iſtabat dies q̃ hester filia abiei intrare debebat ad regẽ: nec q̃siuit ab aggeo cultum muliebrẽ sz posuit i uolũtate ei⁹ q̃ tenebat puellis dare q̃cũqꝫ petiissent. Et intrauit ad regẽ ano septimo regni

A Hest. 2.

mo regni ipsi⁹ mēse.x.q̄ hebraice
dr thebet:latine iannari⁹ ⁊ inuenit
gratiā apd regē:⁊ fecit eā regna
re pro vasthi. Et celebrauit nu-
ptias p mēsem:⁊ mādauit p eos
q̄ aggari dār.i.cursores requiē i
vniuerso regno p tps nuptiaruz.
mardoche⁹ āt q̄ frequēti⁹ morabat
in babylonia vñ ⁊ adducta fuerat
hester:trāstulit se in susis. Eo tpe
trati sūt regi duo eunuchi tanto
res et machinabanť vt occideret
regē. Qd nō latuit mardocheū:et
idicauit hester:⁊ illa ex nole mar
docheidetulit ad regē. Quesitūq;
est ⁊ inuētū:⁊ appēsi sunt in pati
bulo. Et traditū est cozā rege i an
nalib⁹:i qb⁹ reges accidētia tpis
sui redigebāt. ¶ Post hec assuer⁹ A
exaltauit aman amalechiten qui hest.3.
erat de stirpe agag quem samuel
trucidauit⁊ adorabāt eū seruire
gis pter mardocheū:q̄ ppter pa
trias leges cozā eo genu nō flecte
bat. Qd attēdēs aman indignat⁹
est ⁊ accipiēs eū hebraeuz esse ait.
Perse liberi flectūt genua. Hic āt
seru⁹ dedignat. Et disposuit pde
re indeos q̄ erāt in regno assueri
veteri mor⁹ odio:q⁹ indei delene
rāt amalechitas. Duodecio itaq;
anno regni assueri:mēse pmo mis
sa est sors in vrnam q̄ hebraice dr
phur cozā aman quo die⁊ q̄ mēn-
se gēs indeoz deberet interfici:⁊
exiit mēsis duodecim⁹. Tūc ait
amā ad regē. Inest regi seruare
pacē. Nouerca aūt pacis ē dis
similitudo. Est em̄ gens in regno
tuo dissimilis ceteris:nouis vtēs
legib⁹:i sup ⁊ regi scita ptēnēs. Ex
pedit tibi vt nō i solescat:decerne
q̄ vt pereat. Et ne dispēdiū sentias
i tributi decē milia talēton appē
dā arcarijs gaze tue. Tulitq; rex
anulū q̄ vtebat:⁊ dedit illū amā
dicēs. Argētū tuū tibi sit:ad pplo
lege qd tibi plz. Tūc scripsit amā
ex nole regis lras anulo regi desi
gnatas i oēs puincias:vt occide
renť indei a puloru sexu ad senē:et
bona eoz diripi. rēť. xiij. die mēsis
xij. Statimq; in susis pepēdit edi
ctū. Qd cū legissent iudei fleuerť.
¶ Sz ⁊ mardoche⁹ idut⁹ ē sacco:
⁊ aspsus cinere magna voce ciula
bat pte forib⁹ palatij. Nō em̄ tas B
erat idutos sacco itrare palatiū. hest.4
Qd cū accepisset hester:pternata
est:⁊ misit ei vestē q̄ idut⁹ intraret
ad eā:quā accipe noluit:sz sciuit
ei p eunuchū cām fler⁹ ⁊ exemplar
edicti q̄ pdebat in susis misit ei
monēs cāvt ītraret ad regē:⁊ sup
plicaret ei p pplo suo. Que rñdit.
Iō.xxx.dieb⁹ nō sum vocata ad re
gē:⁊ decretū est:vt q̄ nō vocat⁹ ac
cesserit moriatur:nisi forte rex au
reā ȳgā ad eā extēderit rursumq;
mardoche⁹ ad eā. Quid scis vtrū
idcirco ad regnū veneris:vt i tali
tpe pararis. Si nūc silueris per
alū liberabit dūs pplm suū:⁊ tu
dom⁹ pris tui pibiť. Tūc mādau
it hester mardocheo:vt oēs iu-
dei q̄ erāt i susis p triduū ieiunarēt⁊ orarēt p ea:sz⁊ ipa ieiūauit.
¶ Die āt tertia iduta regalib⁹ste B
tit i atrio dom⁹ ꝺ basilicā regi cū hest.5
duab⁹ puellis:ꝺ ipa ingrediebāť su
stinebat altera fcīns lōgitudinē
vestis summis digitis deportabat.
At rex sedebat supra solū ꝺ ostiū
dom⁹. Qui cū respexisset eā torno
vultu collapsa ē. Cūq; vidisset he
ster lapsam:placuit ei:⁊ extēdit ꝺ
eā aureā ȳgā. Que ꝺ surgēs⁊ acce
dēs:osculata ē summitatē virge:⁊
ait rex. Quid vis hester. Quidq̄
petierꝫ dabo tibi. Que rñdit. Ob-
secro vt veniasad me hodie⁊ amā
tecū ad conuiuiū. Et surgēs vēit ad
eā. Et fouēs eā gremio: ꝺ solabat
dicēs. Noli timere p subditꝫ lex
data ē:tu ꝺ mihi cōregnas. Ue-
nerūtq; ābo ad conuiuū regine. Cū
q̄ bibisset abūdāter ait. Pete qd
vis hester:⁊ impetrabis. Que rñdit.
Obsecro vt vēiat cras rex⁊ amā
ad conuiuiū:⁊ idicabo eis cozā meū.
Egressus est itaq; amā let⁹. Cūq;
vidisset mardocheū nō assurrexis
se sibi idignat⁹ ē:⁊ p noctē suos⁊ ore⁊
amicos exposuit eis oēz glām suā

addens

addēsq; eis solū cū rege hestervo
cauit ad cōuiuiū. Uerūtā se nihil
hāc reputabat dū viueret mardo
che⁹. Et dixerūt ei. Jube parari tra
bē.i.cubitoz⁊ suggere regi vt ap
pēdat mardoche⁹ in ea vt sic eas A
hest.6 let⁹ cū rege ad conuiuiū⁊ iussit pa-
rari crucē. ¶ Noctē illā rex duxit
i somnē⁊ iussit sibi legi annales.
Et vētū est ad locū vbi scptū erat
q̄ mardoche⁹ nuntiauerat ei faci
nus eunuchorū. Et ait rex. Quid
honoris ꝓsecut⁹ est mardoche⁹ p
hac fide. Et dixerunt ei. Nihil. Et
ōsiuit rex ds esset in atrio. Et dixe
runt pueri aman. Ecce em̄ intraue
rat. vt suggereret regi de morte
mardochei. Cūq; vocat⁹ intrasset
amā dixit rex ad eū. Quid ds fieri
viro quē rex vult honorare? Qui
cogitās p se dictū eē rñdit. Ds in
dui stola regia⁊ coronari diade-
mate⁊ sedere super equū regis⁊
pūm⁹ de principib⁹ teneat equū.
⁊ p ciuitatē icedēs clamet. Sic ho
norabit quē rex voluerit honora-
re. Dixitq; ei rex. Festina et fac vt
locut⁹ es mardocheo. Cave ne dc
ds ex his q̄ locut⁹ es ptermittas.
Et fecit aman mardocheo vt locu
tus fuerat. Qui pū⁹ renitebat pu
tās sibi illudi ab amā:sz cognita
veritate ꝓsensit. Et redijt mardo-
cheus ad fores palatij. Amā vero
stinabat i domū lugens⁊ opto ca
pite. Et dixerunt ei amici eius. Si
de semine indeoz est mardoche⁹
ante quē cadere cepisti nōpoteris A
hest.7 ei resistere sz cades. ¶ Et ecce nū-
tij regis compellebant eū intrare
⁊ intrauit cū rege ad conuiuium. Et
ait rex. Pete q̄ vis hester. Que rñ
dit. Dona mihi,animā meā⁊ po-
pulū meū ne pereamꝰ. Utinā i ser
uos venūdaremur⁊ gemens face
rem. Et ait rex. Quis est q̄ hec au
deat facere. Que rñdit. Hostis nr̄
est iste aman. Qd ille audiens ob
stupuit. Rex aūt irat⁹ surrexit⁊ in
trauit in hortum aman ꝺo suppli
cabat regie p alia sua. Cūq; rever
sus esse rex reppit amā corruisse
sup lectulū i quo iacebat hester:⁊
ait. Etiā reginā vult oppmere me
pūte. Et dixit arbōa eunuch⁹. En
lignū qd parauerat Mardocheo
stat i domo amā. Et ait rex. Appē
dite illū i eo. Et suspēsus est amā A
i patibulo. ¶ Et dedit rex hester hest.8.
domū amā. Et ingressus est mar-
doche⁹ ad regē. Cōfessa est em̄ he
ster q̄ patruū ei⁹ esset. Et dedit rex
anulū mardocheo quē amā ceperat
inuerat. hester aūt cōstituit mar-
docheū sup domū suā. Que iterū
flens pcidit ad pedes ei⁹: suppli
cās:vt veteres lras quas scripse
rat amā ꝺ indeos nouis epīs ir-
ritaret. Et adquenit rex. Et scripsit
mardoche⁹ lras annlo regis sigil
latas ad pncipes puinciaz. ne oc
ciderent indei:imo illos qui para
ti erant ad occisionem iudeorum
interficerent i udei:⁊ manu⁹ princi
pum esset cum eis. Et factum est
nomen iudeorum celebre: ita vt
plures de gētib⁹ religioni eorum B
iūgerent. ¶ Et recordat⁹ est mar- hest.10
doche⁹ somnū qd viderat⁊ inter ꝓ ⁊.11. C
tationē ei⁹ intellexit:⁊ hoc erat som
nū. Apparuerunt ei voces⁊ toni
trua⁊ terremot⁹ sup terram. Et ec
ce.ij. dracones pati ꝺ se in plū ad
q̄z clamorē nationes excitate sunt
vt pugnarēt ꝺ regē iustoz. et fuit
dies illa tenebraz⁊ diseris. Et cō
turbata gens iustoz clamauit ad
dūm:⁊ ecce fōs puꝰ creuit i flumē
maximū⁊ orta ē lux magna⁊ hūi- B C.
les exaltati sūt⁊ deuorauerť icly hest.10
tos. ¶ Porro i.ij. epla quā scripsit
p iudeis excusauit se rex i hūc mo
dū. Ne putet⁹ si diuersa iubem⁹ ex
ai leuitate venire:sz p necessitate
tpm ferr̄ sniaz vt reipublice poscit
vtilitas. Mti sublimati a regib⁹
honore collato abusi sūt i superbi
a⁊ i ipos q̄ dederť molitū insidias.
Amā⁊ alor gñe macedonex oblā
cōmaculās gen⁹ psaz adeo ītuit
vt regno nos primaz niterer⁊ spū.
Nā mardocheū cui⁹ fide viuim⁹⁊
cōsortē regni hester:cū oīgēte sua
nouis machinationib⁹ expetūt ad

mortem

mortē cogitās vt illis interfectis. nē insidiaret̄ soli tudini: ⁊ regnū ꝓsarū trāsferret i macedōes. Nos vero nutu dei viuētis cuius būficio patribus nr̄is regnū traditus est ⁊ vsq; hodie custoditū: iudeos absolui. et hostes eoꝝ interfici iubem⁹. ¶ Igit̄. xiij. die mēsis. xij. D Hest. 9 pcussēt iudei hostes suos plaga magna ꝑ pulciasvsq; ad. lxxv. milia. Quarta decima ꝯo die celebrauerūt pulnia cū gaudio. pticulas sibūnicē mittētes. In susis ꝯo interfecerūt. quingētos viros. Et in xiij. die obtinuit hester a rege. vt adhuc occiderent in susis hostes indeoꝝ. ⁊ suspēsi sunt decez filij a man. ⁊ de alijs circiter. ccc. pierūt. Et iō iudei q̄ habitabant in susis duob⁹ dieb⁹ occisionē vacātes. xv. die pulnia celebrauerūt. ¶ Et ꝑ ptea mādauit hester⁊ mardoche⁹ E Hest. 9 hos duos dies in nūero solēnitatū recipi ⁊ dies plurimi. i. sortium obseruari a iudeis vt mēoriam facti nulla deleret oblitio. hos tū dies vocat ioseph⁹ cōuersatores. eo q̄ iudei de meroze in gaudium cōuersi fuerāt. Scripsit ēt mardoche⁹ ad iudā summū sacerdotē in hierl'm q̄ patri suo eliaphat succesterat vt dies isti solēnes haberē tur in iudea in sempiternum.

¶ Incidentia.

Incidē tia illi⁹ xxiiij. literis vti ceperūt cū antea xvj. tm̄ vterent. Senones galli du ce brenno romā ingress⁹ ⁊ excepto capitolio icēsaz vastauer̄t. vj. mēsibus. Tribuni militares ꝑ ꝯsulib⁹ esse ceperunt. Obiit anaragoras phisicus ⁊ eraclius tenebrosus: ⁊ democritus: ⁊ socrates in carcere venenū bibit. Diogenes ⁊ isocrates clarueruūt. Aristoteles audiuit platonem. ⁊ viij. annum agens.

¶ De ocho seu artaxerse. capt. ij.

Er diuersis. POst assuerū regnauit artaxerses. q̄ och⁹ dict⁹ est. hic misit vagosum ꝑfectū vniuersis regiōib⁹ trās flumē euphratē. Erat aūt in hierl'z summ⁹ sacerdos ioānes q̄ inde patri suo succesterat. Erat aūt frater ioānis iesus q̄ ad pōtificatū aspirabat ⁊ ꝑ ꝓcea vagosi familiaritatē sibi cōparauit. Qua ꝓfidētia iesus altercat⁹ in tēplo aduersus ioānē: a deo icitauit fratrē vt eū interficeret. Uñ vagosus idignat⁹ ascēdit in hierl'z. Cū q̄ phiberēt euz ab ingressu tēpli. Rūdit. Mū dioz ego suz cadaueze quo tēplū plus ꝓphanastis. Et ingressus in tēplū spoliauit illō. Et iposuit iterū ministris tēpli tributa ⁊ ānonas āni. vij. a q̄b⁹ ꝑ interuētū esdre absoluti fuerāt. Porro artaxerses. i. och⁹. egyptū ad sūm reuocauit iperium. nectanabo rege in ethiopiā pulso. in quo egyptioꝝ regnū destructum est. Idē och⁹ apodasmo iudeoꝝ capta in hircaniam accolas translatos iuxta mare caspium collocauit.

¶ Incidentia.

¶ Eo tpe romani gallos supauerūt. Demosthenes et socrates claruerūt. Obiit plato post quē speusippus tenuit achademiam.

¶ De dario filio arsami. Cap. iij.

Er diuersis hist. POst och⁹ regnauit filius eius arsam⁹. Et mortuo ioānc i hierl'z successit ei filius eius dar⁹ i sacerdotiū. Post arsamū ꝛgnauit filius eius dar⁹. Hic ꝑfecit ꝛgiōib⁹ trās flumē sarabalā ō gñe cuthoeū ex ꝙbus samaritę descenderūt. Erat aūt iado frater manasses ad pōtificatū anhelās ꝓpter q̄ ysachā filiā saraballe duxit vroze. Cū q̄ ministraret in sacerdotio indignati sunt hierosolymite: et iubebāt eū recedere ab vroze: aut non introire sanctuariū. Itaq; manasses cuz vroze trāstulit se ad soceꝝ suū. Qui pollicit⁹ ē vt edificaret ei tēplū istar hierosolymoꝝ sup mōtē garizi: ꝙ hoc cū sententia regis darij faciēdū erat. Interi aūt cōdidit et abisaz vel abigla qui est mediterraneus vicus tyrioꝝ et insignis. Et transierūt ad manasseū plures de hierosolymitis q̄bus saraballa pecunias ministrabat terram

rā colēdā deputabat ⁊ hitationē.

¶ Incidentia.

¶ Eo tpore Manli⁹ torquat⁹ cōsul romanorum filium suum virgis cesum securi percussit: q̄ contra imperium consulum cū hostibus pugnauerat ⁊ tū expugnerat

¶ De alexandro. Capitulum. iij.

Er idē tēp⁹ philipp⁹ rex macedonū ꝑ insidias perēpt⁹ ē a pausania trahēte gen⁹ ab horrefie Cui successit alexāder filius eius adoptiu⁹ q̄ legit̄ nota nabi filio vicesimū agēs annū. Qui volēs obtinere syriā trāsijt hellespōtū. Et congregati sunt aduersus eum duces darij q̄ erāt trās flumē: ⁊ sup granicū finniū expugnauit eos. Cūq; ꝑ curriss et lidiā ⁊ iconiā puenit ad loca pāphilie. Tūc dari⁹ filius arsami electū collegit exercitu ⁊ trāsiuit enfratē ⁊ mōtē cilicie tanq; speras i cilicia macedones expugnare. Tūc ganisus⁹ saraballa putāsq; post victoriā occurreret dario ⁊ edificationē tēpli ab eo ipetraret q̄ pollicit⁹ erat gño suo ipe q̄dē longeu⁹ a plūs vacabat sz alr q̄ speraret cuenit. Uāvict⁹ ē dari⁹ a macedonib⁹ ⁊ capta matre ei⁹ vroze ⁊ filijs ad psasfugies fmeauit cū paucis tūc alexāder cepit aspirare ad monarchiā orbis ⁊ trās syriā cepit damascū ⁊ subingata sidōe tyr̄ obsidebat. Tūc saraballa eligēs de suis. viij. milia i alexandriā ꝑfect⁹ ē i auxiliū dicēs se libenti⁹ obsequi ei q̄ dario et q̄ loca cōstituta sub potestate sua ei ꝺ deret⁊ grate suscept⁹ ē ab alexādro Preterea dixit ei se hr̄e genr̄ manassen fratrē principis sacerdotū gentis iudee multosq; alios cum eo pteseꝛ eagēte q̄s velle sicbat sub eo tēplū ꝓstituꝛ locis edificare q̄ futurꝛ alexandro testabat q̄ potētia iudeoꝝ in duo diuisa nō rebellaret. Cōcedēte ꝯo alexādro i studio edificandi saraballa tēplum ⁊ altare quod per

Additio.

Ecce tertio legitur tēpluz edifi

manſit vsq; ad destructionē fa ctā ꝑ romanos. ⁊ leo manasses cōstituit pōtifi cem. Porro duz alexander erat in obsidione tyri: scripsit epistolam ad principem sacerdotum in hierusalem inuitans eum vt sibi preberet auxilium et exercitum: venalia prepararet: et redderet sibi tributa q̄ prius dario cōferebat. Et respōdit iad⁹ se dario sacramētū dedisse nec eo viuēte posse trāscēdere ꝓstituta. Tūc cōminatus est alexāder i gēti iudeoꝝ ꝙ per eū discerent ꝙbus deberēt cōstituta seruare. Tūc iniectis aggerib⁹ tyrꝛuz fecit continētem. i. cū pri⁹ esset insula fecit eā cōterminā terre: quā vastata gazaz obsedit. Et mortu⁹ est saraballa. Alexāder aūt capta gaza in hierosolymaz festinabat. Et timentes iudei clamauerūt ad dñm ⁊ immolabāt hostias ⁊ iad⁹ orabat pro gēte. Qui cū post sacrificiuz obdormisset precepit ei de⁹ vt consideret sericisq;. i. cortinis ciuitatem ornaret. ⁊ ipse pontificalibus indutus ⁊ reliqui sacerdotes cum eo legitimis stolis induti obuiam exirent alexandro. Et surgens a sopore oraculū omnib⁹ indicauit. Audiensq; non longe esse a ciuitate alexādrū ꝓcessit cum sacerdotib⁹ ⁊ ciuib⁹ multitudie sacra ad locū q̄ saphim appellat̄ q̄ latine trāslatū scopulū sonat vñ hierosolyma ⁊ tēplū dñi videri potuissent. Et factū est cōtra spē; omniū qui sequebant regē. Nā alexāder intuens antistitē pōtificali stola insigne ⁊ sup sy darij laminā aureā in qua scriptū erat nomen dei descēdit de equo: ⁊ adūt eū sol⁹ ⁊ nomen dei adorauit ⁊ pontificē venerat⁹ est. Et obstupuerunt principes exercitus ⁊ ludificatam regis mētē putauerūt. Sol⁹ parthemi⁹ q̄siuit ab eo cur sacerdotē gentis iudee adorasset. Et rūdit. Nō hūc adoraui sz deū qui ꝓcipatū sacer

Scolastica. ⁊ dotum

Universidad de Deusto Biblioteca

dotū gerit. Nā p sōniū i tali hitu deū p̄perit adhuc i licea ciuitate macedōie ꝓstituy. Dūcq mecū cogitarēt ꝙ alia posset obtinere iuf sit me cōfidere. Nā ipe exercitum meū ꝓduceret ꝙ psaꝙ mihi trade ret p̄cipatū. Nūc aūt p̄mo vidi i hoc sacerdote ipy effigiē q̄ misit p̄misit p̄cūra cōfido ꝙ ꝓterea deū adorauī ꝙ holez venerat suꝫ. Et i gressus ē vbē alexāder. ꝙ i tē plo sacrificauit deo ꝫ sacerdotis ostēsionē. Et t attulerūt ei danielē: i q̄ scriptū erat. q̄ndā grecoꝙ pditu rū psaꝙ potētiā ꝙ ar bitrans de se scriptū eē gauisus ē. Et i crastinū cōuocās ppl'z inssit peteꝫ q̄ vellēt. Et ipsis petētib⁹ concessit iudeos vbiq; patrijs vti legib⁹ ꝙ septimū ānū sine tribu tis esse pp sabbatū tre qꝫ septimo āno ñ colebāt ſra. Et ex ide ad alias ciuitates ꝓfect⁹ ē. Tūc samarite videtes ei⁹ muni ficētiā circa iudeos cogtos se dixe rūt eē iudeoꝙ originē suā ab effrai ꝙ manasse recēsentes. Et postula uerūt vt tēplū coꝙ i gariziz honora ret q̄ i reditu se factuꝙ p̄misit. Cū ꝙperētur ab eo rela ratiōez. vij. an ni q̄siuit q̄ eēnt. Et dixerūt se hebre os. Cūq; adderet vtrum essent iu dei negauerūt se iudeos cē. Et rñ dit. Judeis tñ hec cōcessi. Porro nos sub silētio pertranſimus q̄r alexāder Darū vicit ꝙ Porum. et quō cōsuluit ar bores solis ꝙ lu ne. ꝙ cetera ad miratiōe digna q̄ peripatetici suo aristoteli p epi stolā indicauit ad ea que circa ppl'm dei gesta sunt festinātes.

Additio.

Arbores solis ꝙ lune. Cumq; sol oriebat ꝙ splen dor summitatē arboꝙ tāgebat vsq; ad radices concutiebātur ꝙ tunc responſuꝫ dabatur iterro gantibus vbi alexander de vroze ꝙ suis recepit ꝙ de morte sua si ba bylonē intraret: rita factū est a so roze. Sacerdotes vo qui erāt vtē tes pomis arborum solis et lune quadringentos annos viuebant.

¶ De reclusione decem tribuum ꝙ morte alexandri. Capitulum. v.

Et hi storia.

Itaq; cum venisset alexāder ad mōtes caspios misit ad eū filij captiuitatiꝫ decē tribuū. Ex edicto eīm tenebant egredi nō licere postulantes ab eo egrediēdi co piā. Cūq; q̄sisset causam captiuita tis accepit eos recessisse aperte a deo isrl'. vitulis aureis immolādo ꝙ pphetas dei p̄dictū eē eos ca ptiuitate nō redituros. Tūc rndit q̄ arctiꝰ eos includeret. Cūq; āgu stia viaꝙ obstrueret molibus bitu minatis videtes laborez humanum nō sufficere orauit deū isrl'. vt opꝰ illō cōpleret. Et accessit ad seluī cē p̄rupta mōtium ꝙ factꝰ est locus inexabilis. Ex q̄ ii q̄do apparet nō eē dei volūtatē vt exeāt. Egredien tur tñ circa finē mūdi magnā holz stragē facturi. Et vt ait iosephus Deꝰ q̄d factuꝰ ē ꝙ fidelib⁹ suis si tñ fecit ꝙ infideli. Cūq; rediſſet alexāder i babilonē sumpto vene no vsum lingue amisit et extremā volūtatē suā scripto exp̄ssit. Et no luit mōarchiā suā i aliquē trāsfer re ne aliq̄s par ei i potētia apō po steros legeret. ꝙ. xij. q̄s ab adoles scētia sua socios habuerat regni succeſſores istituit. Hec āt institu tio nō stetit. Nā. iiij. ex his tantū alijs abiectiꝫ reguerūt. sicut i histo ria danielis est comprehensum.

Josephus.

Circa primū.

Mortuus est autem cum esset an norum. xxx. duorum. et. xij. annis regnauit. Et dicit a quibusdaꝫ ꝙ xij. alexādrias edificauit ꝙ nume ro annoꝙ q̄bus regnauerat. Jpse i amone ꝓdidit parathoniū. i. ꝓtu tis sue indiciū. ſ. arcū trisꝑhalez.

¶ De ptholomeo sother. Ca. vi.

Et hi storia.

Et regnauit post eū in egy pto ptholomeꝰ. q̄ cognomi nat⁹ ē sother. Qui cū regno suo ad iecisset syriā apposuit vt adūceret ꝙ iudeā. Et ascēdēs in hierl'm die sabbati scies ea die iudeos arma nō moturos sub simulatiōe sacrifi cādi deo nullo⁹ dicēte itrauit. Ubi fin iosephꝰ vt ait Quidꝰ sabatar chidea

rhides iudeos ridiculos appella uit: q̄ ꝓ supflua superstitiōe graue dānū sustinuerūt. Ptholomeꝰ nāq; multos ō iudea ꝙ garizi capti nos trahēs ad egyptū reduxit. Et vēditiōi exponēs eos a negocia toribꝰ nationū distractī sunt ꝙ dis perſi. Et ꝓ hāc captiuitatē ꝛz nō fuerit gnalis: d: fuit⁹ dispti tunt i natiōes. Uñ in actib⁹ apostoloꝙ legit cōuenisse in hierl'm iudeos ex oi natione q̄ sub celo est Judo pōtifi. successit filiꝰ eius onias cui successit filius eiꝰ simō iustus: cui successit frater suus eleazarus ꝓ onia filio simonis adhuc puero.

A Act. 2.

¶ Jucidentia.

¶ Eo tēpore Appius claudiꝰ cecꝰ rome claruit q̄ aquas claudias: alas calidas iduxit ꝙ viā apiā stra uit. Theophra stiꝰ philosophꝰ claruit q̄ a dimi nitate loquēdi vt ait (cicero) no mē accepit: cēsu rome agitato iuē ta sūt ciuiū. cc. lxx. milia ꝑdite sūt a romanis ariminuz ꝙ beneuētū.

Additio.

Qz per hoc nu merū ciuium de prehendunt.

¶ De ptholomeo philadelpho. Capitulum. vij.

Et di uersis hiſtoriis.

Ptholomeus sother re gnauit in egypto philadel phꝰ. hic studiosiꝰ ꝙ librorꝙ cupidꝰ demetriū bibliothece sue p̄ fecit. Cūq; q̄sisset ab eo de nūero librorꝙ. xx. milia adesse rñdit: sed paulo post tpe vsq; ad. l. milia pos se puenire dixit. Et nūtiatū sibi di xit apō iudeos eē legē ore ipiꝰ dei editā ꝙ digito ipsiꝰ scriptā. ꝓ qua summope laborādū eē dicebat vt in grecū uersa eloquiū i. arciuis regalib⁹ haberetur. Hec eīm erat lex dei quē philosophi zena dicūt id est viuentē: zeni enim viuere vl vitam sonat: quē vulgus appella tionem. Et ad ostendendaz legis eius sanctitatē addidit: q̄ nō nisi a dei viuētis cultoribus trāsferri potuisset. Naz ꝙ theopompus cū hiſtoriās q̄s scribebat eā volunti sset interserere versus est in amen

Nota antiq̄rū studia.

Nota dignita tē legis nostre.

tiā ꝓ dies. xxx. Theotecus quoq; pro cā eadē fact⁹ est cecus: ꝙ peni tētes sanati sunt. Et suggessit re gi vt scriberet pōtifici iudeoꝙ: vt iudeos hebree ꝙ grece ligue peri tos ad ip̄m dirigeret cū lege deiq; ad eā trāslatādā sufficerēt. Cūq; vt spectaret mūera cū epistolis mitt tēda cēsuit. Erat ibi artifex: q̄ longo tēpore iudeorū calamitati cōpatiēs opportunitate liberādi eos inuēta sit. Quō q̄ postulas obtinebis tot iudeis i regno tuo seruētibus. Solue itaq; eos ꝙ nis hil grati⁹ erit pōtifici iudeorum. Nec ob hoc q̄ dico me iudeoruz affinē estimes. sed qz scio tua iter esse si factoꝛē olim deū honoraue ris. Et liberauit rex de iudeis. c. xx. milia dās dñis coꝙ ꝓ capite c. xx. drachmas argenti. Cūq; di xisset rex hoc magnuz eē: direrūt. Magnū quidē est sed nō regi mu nifico. ¶ Tūc scripsit rex eleaza ro in hūc modū. Sētē tuā q̄ secus ꝓ nos erat libertate dōaui arbitrās hoc deo esse iocūdū: quoꝙ quos ad elea zar⁹ militie assignaui: alios quoq; fidē approbauerā ꝓkitui in pala tio. Leges vo vras in nra bibliotheca reponere decreui. Eū q̄ facies mittēdo nobꝫ viros seniores q̄ valeāt interpretationē eaꝙ cau te nobis relinquere. Trāsmisi mō argenti. c. talenta ꝓ immolationi bus faciendis ꝙ separaui. l. talēta auri ad crateres ꝙ libatoria faciē da: ꝙ gēmas sine nūero ad artifi cuz optionē. Tu manda nobis q̄ ex his volueris fieri q̄ gratiꝰ am plectemur. Tūc mittēs ad eū eleaza zarꝰ: q̄ postulabat rescripsit ita. Ad interpretā dā legē quā postu las misi viros seniores ō vnaqua q; tribu. vj. egē ferētes. Tue au tez pietatis erit vel iustitie ad nos eam cau te remittere. Hi sunt. lxx. interp̄ tes: q̄ licet. lxx̄ij. tiā ꝓ dies. xxx.

Epistoro in hūc modū.

Ptholomeo philadelpho.

Additio.

Quia etiā decez trib⁹ capte fue rāt multi tñ la tuerant q̄ fuge rant in hierlm dādā etiā ad sa

De. 70 interp̄tibus.

fuerint more sa
crescriptuꝝ.lxx.
dicūtur que mo
dicū numerū si
sup aliquā sum
mā superexcre
scit sepe subti-
cet. Qui cū venis
sent ad regē benigne ab eo colle-
cti sunt non tñ ad regē intromissi
vsq; in diē quintū. Imminebat enī
a die solēnitas triūphalis p triū-
pho. s. quodā: quē maiores sui ea
dē die habuerāt. Ea igit die susce
pit eos quos corā vniuersitate pn
cipū decreuerat honorare: postsu
sceptionē vo duodecim dieb⁹ fue
rūt cū rege: ⁊ scisciteb⁹ est ab eisq;
in corde suo disposuerat: ⁊ pcipue
de duob⁹: ō cognitiōe dei: ⁊ guber
natiōe regni. Cūq; istruxissent eū
de regni administratiōe: plenius
disputauerūt de vno deo colēdo
⁊ q⁹ nulla creatura de⁹ esset. Inde
est q⁹ vbicunq; occurrit eis de tri-
nitate: vel sub silentio trāsierunt
vel in enigmate
trāstulerunt ne
tres deos colen
dos tradidisse
viderent. Sic ⁊
de incarnatiōe
⁊ obi faciētes: vt
in esaia. Qui cū
dixisset puerū
nob⁹ nascitur ⁊
addidisset. vj.
ei⁹ nola q⁹ vnū
est deus: p illis
sex nobis trās
tulerunt magni
p filij angel⁹: ne
viderent tradi-
disse hoiez deifi
catū. Tūc offen
derūt regni ro-
stulū quē attule
rant. Nec suffi-
ciebat admirari
rex chartarū te
nuitatē ⁊ ppagationē: q̄ oculis
deprehēdi nō posset. ⁊ ⁊ litere au

maritanos pro
pter quā cōmi-
xtionē samari-
tani dixerunt se
esse hebreos: vt
supra/ capi. iiij.
p idez tempus.

Additio.

Ubi i esaia: ⁊ vo
cabit nomē ei⁹
admirabilis cō
siliari⁹ de⁹ fortis
pr̄ futuri seculi.
princeps pacis.
Prohisolib⁹ trā
stulerūt magni
cōsilij angel⁹: q̄
trāslatiōe vsus
est gregor⁹ qui
ecclesiasticū offi-
ciū ordinauit q̄
rū trāslatiōe vti
tur vbicūq; vel
posteri vel alte-
ri⁹ autoritatē in-
ducit cū tñ ec-
clesia trāslatiōe
hie. vel vulgari
vtat i his olib⁹.

ree in cādore chartaꝝ ades legi
biles appareret. Introducti aut̄
sunt i domū regis sec⁹ mare secre
tā q̄ erat ad negociū deliberatio
nē: ⁊ date sunt eis celle singule vt
quicq̄d visui est eis opportunuꝝ ⁊
cōmoduꝝ ad iterp̄tād: diluculo
egrediebant ad
optādū regi bo
na ⁊ policroni-
tudinē. Tūc la-
uabāt se ad ma
re ⁊m purifica-
tionē iudeoꝝ:
postea interp̄ta
bant vsq; ad ho
raꝝ nonā. Inde
trāsibāt ad cibū
⁊ requiē ⁊ ysum
manserunt op⁹
lxx. duob⁹ diēb⁹
vñ quibusdā vi
sus est q⁹ nō trās
tulerunt tūc ni-
si pentateuchū.
Postea vero vel
postq̄ redirēt.
vel post aliq̄ ex
eis ad regem re
deūtes trāstule
rūt psalmos ⁊ p
phetas. Uerūtñ si miraculose fa-
ctū est vt dicit augustin⁹ q⁹ vna et
eadē sine dissonātia inuēta sit edi
tio vniuscuiusq; eoꝝ min⁹ miracu
lose fieri potuit: vt i tot dieb⁹ iter
pretati sint legē psalmos ⁊ pphe
tas. hiero. tñ videt, velle q⁹ inter-
pretatiōes. vj. dicti i sabbato cōfe
rāt ex olib⁹ p̄latēs vnā. Nec mirū hieron⁹
dū eē hoc asserit cū esdras legē nimus
quā p spīm reparauerat postea cū
veteri scriptura q̄ apud samarita
nos erat correxit. Ope cōpleto cō
uocauit demetri⁹ q̄ sup libros ma
gister erat oēs iudeos q̄ erāt i ale
xādria: ⁊ de pulcia peritiores. Et
lecta est corā olib⁹ trāslatio eoꝝ: ⁊
approbata postea blata est ad re
gē ⁊ corā eo explicata. Cūq; peteret
interptes a rege dari autoritatez
vt imobilis pseueraret: hec se fa-

Augus
stinus.

Esa. 6.

B

cturum

cturū laudauit si demum ita caute
corrigeret eā vt q̄ semel iudicatū
foret non cogeren̄ irritare. Et re-
misit eos muneribus honoratos.
Eleazaro quoq; summo sacerdoti
trāsmisit munera. In tēplū vo mi
sit p̄ter vasa mensaꝝ aureā gēmis
impreciabilibus insignitam cuius
crassitudo cū esset dimidij cubiti:
tamē materiam superabat opus.

Nota.

¶Incidentia.

¶Eo tēpore sostrat⁹ pharū in ale
xandria cōstruxit. Aratus clarnit:
argēteus num⁹
primus in vibe fi
gura romanos
carthaginienses
nauali prelio vi
cerunt metello
consule fugato.

Nota mirabile.

Additio.

Hoc fuit vnū de
mirabilib⁹ mun
di vt dicit plin⁹
Phar⁹ em̄ erat
turris altissima
i littore maris si
ta nō i terra fun
data sz sup cāeros. iiij. vitreos po
sita tante magnitudinis q⁹ ignis
in summo positus in nocte totū fe
relitt⁹ irradiabat. Sepulchrū ara
ti admiratione i cilicia est dignum
nam in id saxa iactata resiliunt.

¶De euergete. Ca. viij.

POst philadelphū regnauit
frater ei⁹ ptholome⁹ energe
tes q̄ ab egyptijs euergetes dict⁹
est. qō refectionē sonat. qi post va-
statā syriā ⁊ ciliciā ⁊ ptes asie iter
innumera spolia q̄ cepit etiā deos
eoꝝ quos cābises i ipsas trāsuexe
rat reuexit. Iu-
deozū pontifex
onias simonis
iusti filius: cui suc
cessit simon filius
eius sub quo ie
sus filius syrach
libū sapiētie q̄
ecclesiasticus dici
tur ꝓposuit: quē
greci pēnarare
thō vocāt. Et p
dicti simonis in
eo facit mentio-
nē. Potro onias
cūtributa negas
set euergeti zelo

Additio.

Apan qō est to-
tum et arethon
qō est ⁊ q⁹ quasi
tot⁹ virtuosus.

Additio.

Tres libros sa
lomō fecit. eccle
siastē q̄ sic icipit
Uanitas vanita
tū, parabolas si
ue ꝓuerbia q̄he
braice masloth di
cunt. Cātica cā
ticoꝝ. Ecclesiasticus quē
tus cuius dubi-
tatur autor qui

legis vl' poti⁹ ex
auaritia: vt dicit
ioseph⁹ qui eum
in honorē fuisse
testatur: compul-
sit regem in trā.
Et missus est le-
gatus a iudeis
etiā inuito onia
ad regem. Jose-
phus vir nobi-
lis thobie filij ⁊
sororis onie hic
habuit filiū hir-
canū cuius dum
puer eēt ꝓbauit
pr̄ prudētiā tra-
dēs ei. ccc. iuga-
boꝝ sine loris.
Qui non solum
pacem reforma
uit: sz remissus
ē a rege dux iu-
dee: ⁊ finitimas
rum regionum
ppie dicitur li-
ber sapientie: et
incipit. Diligite
iusticiam. Est
quintus qui ec-
clesiasticus dici-
tur quem cōpo-
suit iesus filius
syrach. Quilibet
istorum ōr liber
sapientie quod
in epistolis no-
stari pōt ab his
libris sumptis.
Ideo autē hāc
appellationem
sortiti sunt: quia
in quolibet isto
rum sapiētia in
troducit loquēs
vel quia mores
in formā vel qr
ō salute salomo
nis propter ido
latriam dubitak

Interfecit bo-
nes ⁊ comedit carnes: ⁊ de corijs fe
cit loza: ⁊ seminauit terram.

¶Incidentia.

¶Eo tēpore ennius tarentinus a
Catone questore romā translatus
est parco sumptu cōtentus: ⁊ vni⁹
ancille ministerio. Quadraginta
ferme milia gal
lozū a romanis
cesa sunt. Apud
rhodū colossus
magn⁹ terremo
tu corruit.

Additio.

Imago maxis
erat mire ma-
gnitudinis vt si
gitta ad summū
dirigi non vale-
ret: ⁊ caput eius tāte magnitudinis
q⁹ capere poterat. lxx. choros gra
ni: ⁊ in inferiori parte in pedibus
apertura erat vnde potera t homo
intrare ⁊ ascendere in caput.

¶De ptholomeo philopre. ca. ix.

POst euergetē regnauit filius
ei⁹ ptholome⁹ philopater.
Post quē ptholome⁹ epiphages:
Post quē ptholomeus philome
tor quez vicit rex syrie antiochus
magnus ⁊ indeaz sibi subiugauit.

Nota mirabile.

Pōtifex

pōtifex indeoꝝ fuit onias magnꝰ simonis filiꝰ.ad quē ad reparādū fedus qđ legit fuisse inter abrahā ꝛ maiores suos: lacedemonioꝝ rex arius legatos misit. Porro antiochus rex tributa.vij.anni ꝛ ministrorū tēpli q philadelphus relaxauerat a iudeis renocauit. Qui dū finitimas regiones supra modū infestaret. delata est res ad romanos. Et missi sūt ad eū Scipio nasica: ꝛ Scipio africanus: ꝛ ab infestatione sub religione iurisiuranđi amonerūt eū. Insup tulerūt ab eo obsidē filiū eius seleucū primo genitū quē volens recipere ab eis tradidit ꝓ eo filiū minorē natu antiochū epiphanē ita qꝫ esset obses perpetuus id est nō redditurꝰ: pp eiusdē antiochi seuiciā. Descēdit onias in egyptū ad ptholomeum epiphanē sicut supra dictus est et occisus est in perfidie antiochus i phano naueis ꝛ mēbratim electus a sacerdotibus. Qui in dolo prouiserāt ei thesauros: ꝛ cū paucis indurerunt eum in adytum.

¶ De Seleuco. Capitulum.x.

POst antiochū magnū regnauit in syria filiꝰ eius maior seleucus pessimꝰ: sz iners. pontifex indeoꝝ fuit onias. Nam onia trāsēūte in egyptū filiꝰ eiꝰ simō sedit ꝓ eo. Cui successit filiꝰ eiꝰ onias. Sub hoc misit seleucus nāciā heliodorū in hierusalē ad spoliandū cōe erariū tēpli. Quo ingresso i templū surrexerūt duo iuuenes de latibulis ꝛ occiderunt eum. Videtur tamen iosephus velle angelos fuisse in similitudine hoīm. In scđo machabeoꝝ libro legit: qꝛ apparuit terribilis sessor equi ꝛ conculcabat eū ꝛ confractꝰ est ꝛ muntus factus sed non mortuꝰ. ꝛ duo iuuenes decori flagellabant eum. Timensqꝫ onias indignationem seleuci orabat ad hēz pro defuncto ꝛ resurrexit. Qui rediēs ad regem ait. Si habuerit dñs meꝰ aliquos quoꝝ situat sanguine: mittat eos in hierlm vt spolient templum.

Additio.
Non vasa sz donaria in vsus tēpli.

¶ Incidentia.

Eo tpe Aristobolus natiōe iudeꝰ peripateticus philosophꝰ scripsit cōmētarios explanationū in moysen ptholomeo philometori.

¶ De antiocho epiphane. ca.xj.

AUdiens aūt antiochus epiphanes q̄ rome obses erat pro patre patrē mortuuꝫ scientesqꝫ fratris inertiā. de regno syrie habēdo presumēs: clam romā egressus est. Ꝛz quidā tradūt eū sub cōtinētia senatoꝝ redūsse. Reuersusqꝫ in syriā benignū se oibus et munificū exposuit. Strenuus erat in agēdis ꝛ acer i hostes. Unū ꝛ a populo cognominatꝰ est epiphanes qđ sonat illustris. Et mortuo fre regnauit ꝓ eo. Tūc iniquitatez sibi insitā aperuit quā ꝓ regno obtinēdo palliauerat. Tūc surrexerunt in hierusalē filij belial. introducētes ritū gentiū: ꝛ petierūt ab antiocho vt faceret in hierusalem ephebiā. i. lupanar ephebozū: ꝛ q hierosolymite scriberentur antiocheni ꝛ gymnasia in quibꝰ dogmatizabāt de ritu gētilitatis. Et fecerūt sibi ꝓputia. i. nō circūcidebant paruulos suos: vt qꝛ ritu ꝓputiatozū vtebāt. q̄dā tū volūt q q̄dā velamia fecerē circūcisiōi sue vt in denudatiōe grecis apparerēt dissimiles. Causa vo huiꝰ flagitij hec fuit. Onias sine liberis duos habuit fratres. iesum vel oniā ꝛ ioānē: q̄ contendebant de pōtificatu ꝛ vt placerent antiocho declinauerunt ad ritus gentiū: adeo vt etiā nomina gentiuꝫ sibi imponerent. Et iesus dictꝰ est iason vel onias: ioānes vero menelaus. Cūqꝫ plures essent cum iasone/supplicauit antiocho de faciendo gymnasio i hierusalem. Et audierūt eum viri pessimi culpabiles in cibo ꝛ violatione sabbati ꝛ huiusmodi. Postea antiochus amouit iasonem et eleuauit menelaū. Qui secutꝰ est oniā i antiochiā. Hic cū vidisset facinus fratrū descēderat ad regem. li posset mutare animū regis. Qđ cū negret sedebat i antiochia in asilo. Et veniens post eū menelaꝰ suasit andronico vt occideret oniā. Qui euocās eum de asilo occidit eū. Et iratus rex ꝓ morte iusti andronicum exuit purpura. et flagellatū ꝓ ciuitatē in eodē loco fecit interfici vbi ille occiderat oniā. Porro ād̄ antiochus cū pcussisset egyptū in dolo ascendit in hierlm. ꝛ p diuisiōe. i. dissensione ciuiū ad libitū fecit in ea. et pcussit multos i hierlm. ꝛ lugebat ois terra. Cūqꝫ rediisset i egyptū. ꝛ esset repulsus ꝓ nūtios romano rū post biennū rediit i hierlm i furore. Et apuerūt ei portas fallētes sibi. Et interemit ꝫ iasentiētes: ꝛ expoliauit templū manelao ductore. tollens vasa ꝛ lucernas mēsam et sacrariam: ꝛ vnam auream. A vellis quoqꝫ non abstinuit. Et posuit in templo idolum ionis olimpici vel hospitalis vel peregrini. Oblationes mosaicas fieri prohibuit altare ereum amouens. et carnem suillam edere et idolo immolare coegit iudeos. arcemqꝫ muniuit in ciuitate dauid. in qua posuit presidium macedonū qui iudeis erant in omnib̄ inhumani. Nam quoscunqꝫ circūcidisse filios suos reperissent suspendebāt et paruulos ad colla eorum. Videntes autem samarite iudeos hec pati de cōsuetudine nature fuisse nō esse cognatos indeorum fatebantur: et quod hactenus predicauerant templum super garizim dei esse maximi negauerunt scribētes antiocho in hunc modum. Deo epiphani relatio a sichimitis sidonio rum. Maiores nostri propter pestes quandam superstitionem labatorum secuti iunt edificantes in garizim templum sine numine venuntqꝫ iudices vestri ad nos et similia iudeis nobis inferunt dum ab initio sidones esse noscamur. Cohibe iudices tuos ab afflictione nostra et templum super garizim nomine greci iouis vel auxiliatoris. i. hospitalis petimus dedicari. Et adiudicauit antiochus facere petitionem eorum.

Additio.
Dicit augustꝰ. q̄ ignis sacrificij q̄ p. lxx. annos babylonice captiuitatis sub ads vixerat extinctꝰ est antiocho vēdēte sacerdotiū iasoni.

Additio.
In scđo tū machabeoꝝ libro ōr solꝰ iason fuisse frater onie: et menelaꝰ frat eius dā simonꝫ: q̄ inuidēs onie pꝫ suasit seleuco ō cōi erario spoliādo de quo supra dictum est.

Additio.
Infra hoc bienniū visi sūt i hierusalē i aere cōfuctꝰ eqtū qua draginta dieb̄.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in hystoriā Machabeoꝝ. Libri. j.

¶ De machabeis. Capitulum. i.
De prelijs iude machabei. cap. ij.
De purificatione templi. Capi. iij.
De prelijs iude. Capi. iiij.
De morte antiochi epatoris in indea. Capitu. v.
De demetrio et nicanore. ca. vj.
De federe indeorum cum romanis. capi. vij.
De morte iude. capi. viij.
De ionatha. capi. ix.
De alexandro. capi. x.
De demetrio cretensi ca. xj.
De antiocho adolescente. ca. xij.
De simone. capi. xiij.
De ātiocho demetrij filio. ca. xiiij.
De morte simonis. ca. xv.

¶ Incipit hystoria libri machabeorum. Capitulum. j.

2. Mach. 5

A

2. mac.

TUnc multi iudeoꝝ ponte quidem tēmore regis iussa secuti sunt: pbati vero patrijs legibus adhesernunt. Erat autez vir de modin modice iudei. vico sacerdos nole mathathias filius ꝛ iij ioānis

ioānis filij symonis filij asmonei. de vice ioachim.i. vnio illoz.xxxij. quos dauid elegit: ⁊ in eundē mo dū dicē⁹ est zacharias ō vice abia. Erantq; ei filij q̄nq; Joānes: Symon: iudas. Eleazar⁹. Jonathas ⁊ ꝺsq; suo cognomīe cēsebat. Sed sufficit de iuda dicere q̄ dicebatur machabe⁹. Vi vidētes mala indu ti ciliciis planxerunt. Et venerunt emissarij directi a rege in modin: statuētes idola in loco quib⁹ coge rent iudeos imolare. Et dixerunt mathathie. Princeps es in ciui tate hac: ⁊ prior iussa regis imple. Qui clamauit. Et si oēs obediant regi: ego ⁊ filij mei ⁊ frēs mei obe diemus legi dei celi. Nō sacrifica dimus. Tūc q̄dā ex iudeis imola uit in medio. Et surgens matha thias cū suis trucidauit eū super arā ⁊ nūtios regis interemit arā q̄z deponēs clamauit. Qui dei est sequat me. Et cū omni tribu sua abijt in solitudinē oia relinquēs. Multiq; cū filijs ⁊ vxoib⁹ ad soli tudines ꝓfugerunt malentes her bis vti q̄z inquinari. Quos iudices regis pti⁹ ꝓbis flectere conabant vt eligerēt q̄ pfunt ne eis tēpe ho stib⁹ vterent. Qui noluerūt eos au dire. Tūc emissarij regis aggressi sunt eos in die⁹ sabbatoz q̄dus nefas erat eis arma monere. ⁊ per cusserūt quosdā. Alios i spelūcis globis fumiferis suffocantes. Et perierūt ex eis tria milia: alij ḡnt solū mille. Plures aūt liberati ad iuncti sunt mathathie: ⁊ eū iudicē sibi statuerūt. Qui docuit eos pu gnare in sabbatis dicēs. Si super hoc legē seruabitis: eritis hostes legis dantes cām vt pereat ppls dei: ⁊ lex cū populo peribit. Et ex inde (dicit. Josephus) pmanet no bis ꝓsuetudo pugnādi etiā si tali die bella ꝓsurgūt. Colligēsq; ma thathias armatos. aras depositit idoloz: ⁊ immolātes quos potuit interemit: pueros non circuncisos iussit circūcidi. Et anno vno hunc secit magistatum. Quoq; graniter egrotaret: cōuocās filios ait. Ego decretā pficiscor viā: cōmendo vo bis patrias leges vt p eis grata mēte moriamini. Nā corpa mor talia sunt: sanctoz ꝺo monumēta imortalitatis ordinē ꝓsequūt. Cō cordiā habere ⁊ symonē ꝑpter sa pientiā in consilijs habere patrē. Judā ꝺo ꝑpter fortitudinē ducē i armis. Et mortu⁹ est mathathias anno. cxlvj. ⁊ sepultus in modin. Et plāxit eū israel plāctu magno.

¶ Et surrexit p eo iudas macha beus filius eius: ⁊ factus est quasi leo defendens israel clipeo suo.

¶ De pliis inde machabei. Ca. ij.

Unc appollonius dux sama rie in virtute magna egres sus est ꝛ iudā. Judas āt occurrit ei ⁊ percussit eū: multosq; cū eo. ⁊ re liqui fugerūt. Tulitq; spolia mul ta et gladiū apollonij. ⁊ pugnās in eo oibus diebus vite sue. Serō audē dux inferioris syrie: audiens iudā roboratū tulit sub se cōstitu tos ⁊ iudeos trāsgressores ⁊ castra metatus est in bethsurā. Et occur rit ei iudas ⁊ vidēs suos ꝑpt pau citatem et ieiuniū desides hortaba tur eos: nō in multitudine sed in pietate cōfidere. Et cōfligēs cū syris duce eoz iterfecto psequeba tur fugiētes in descēsu montis de thoron vsq; in campū. Et ceciderūt ex eis octingenti viri. Joseph⁹ dicit. viij milia. Reliqui fugerunt ad maritima loca philistiim: et ce cidit timor iude super gētes. Au diēs hoc antiochus congregauit oēm ꝑpriā ꝑtē: ⁊ multos ab in sulis mercede ꝺuxit. Cūq; militi bus stipendia distribueret: vidit thesauros deficere. Nō ēm ei oia tributa reddebant ꝑpter seditio nes gentiū. ⁊ deliberauit ire in pli dem ⁊ accipe tributa regionuz. Et relict listā de gñe regali sup negō tia regni: ab euphrate vsq; ad fines asie inferioris: ⁊ vt nutriret antio chū filiū ei⁹ donec rediret. Et tra didit ei medietatez exercit⁹ et ele phātes: ꝑcipiēs vt vastaret iudeā ⁊ everte

⁊ everteret hierlm ⁊ gen⁹ iudeoz extirparet. Ipse ꝺo abijt in ptez egressus ab emath: quā reparās antiochiā noiauit: et perābulauit supiores regiones. Lisias ꝺo elegit ptolomeū nicanorē ⁊ gorgiam viros potētes ex amicis regis. Et misit cum eis quadraginta milia pedituz: ⁊ septem milia equituz vt venirent in terrā iuda: ⁊ applicue runt in emaꝰ in loco campestri. Et supuenerūt syri eis ad auxiliū: et multi trāsfuge indeoz: ⁊ negotia tores q̄dā sperātes se indeoz eme re captinos. Judas ꝺo cū exercitu venit in maspha: ⁊ hortabat suos spem ponere in deū dimittens ꝝ legē nouiter vxoratos: ⁊ q̄ possessiones pauloante adq̄sierāt. ¶ Et assumpsit gorgias q̄nq; milia vi roz et tria milia equites electos: vbi alij habēt vnū mille equitū: et egressi sunt circa solis occasuz: vt p noctē irruerēt sup iudā. Qō pre sentiēs iudas statuit ⁊ ipse castra hostium latēter inuadere ⁊ fo cos plurimos in castris derelinquens puenit ad cāpestria emaus. Gorgias ꝺo neminē in castris indeoz inueniēs arbitrans eos fugisse in montes ḡrebat eos i mōtib⁹. Di luculo appuit hostib⁹ in castris iu das cū trib⁹ milibus plus vel mi nus vtcūq; ꝑpter paucitatē. Cūq; opinatos hostes inuaderet mul tos occidit: reliquos psecutus est vsq; ad gesseron: ⁊ cāpos idumee ⁊ azoti: ⁊ ceciderūt ex eis tria mi lia. Judas ꝺo dicebat suis ꝑdā cō temnere dum adhuc pugna ꝝ gor giam supesset. Uidētes aūt q̄ cum gorgia erāt castra suoz incēsa: nā fumus a longe hoc eis indicabat sciētesq; suos in fugā ꝝsos: ⁊ ipsi terga dederūt. Judas ꝺo post pie nitudinē victorie tulit spolia mul ta hostiū: ad ꝑpria remeās ⁊ lau dans deū. Et adheserūt inde plu res ⁊ fuerūt cū eo circiter decē mi lia viroz. Sequēti ꝺo anno cōgre gauit lisias exercitū. xl. milia viro rū. ⁊. v. milia equitū: ⁊ venerunt in iudeam. Et occurrit illis iudas in bethoroth cū decē milib⁹ ⁊ statim pcussores pternēs congressus est cū eis. Et ceciderūt de exercitu li sie quinq; milia viroū. Et attēn dens lisias indeoz audiciā: et ti mens eoz despationē. nisi eis vi nere cum libertate licuisset redijt antiochiā. preludia congregās pe regrinoz: vt cum maiori appara tu rediret in iudeam.

¶ De purificatione tēpli. Cap. iij.

Octies igitur victis antiochi E
udeis⁹ pstasit iudas ppo 1.ma.4
vt ascēderent hierosolymā tēplū q; mūdarent. Et inueniētes tem plum desertū: ⁊ in eo frutices pul sulasse planxerūt plāctu magno. Et elegit iudas milites qui expu gnarent eos: qui arcē pfidē. custo diebant dū ipse templū a feditate purgaret. Qō diligēter emundās introduxit vasa noua candelabrū ⁊ mēsam. arā quoq; ex auro factā. Et posuit vela i Additio.
igressu: ⁊ ianuas Et eadem die q̄
restauranit: ⁊ de destructum fuit
ponens altare tēplū: eadē die
qō fabricauerat an renouatis trib⁹
tiochus de lapi annis reedifica
dib⁹ nouis aliō tum est.
edificauit: ⁊ en Additio.
ceniatū est tem Una Salomoni
plū. xxv. die de in edificatione
cēbris. Que de templi: secunda
dicatio fietit in neemie in reedi
posterum alijs ficatione.
diabus habitꝫ C
in dissuetudinem. De hac dictū est 30.1
in enangelio. Facta sunt encenia in hierosolymis: ⁊ hyems erat. Et obtulerūt holocaustā in nouo al tari: ⁊ adoleuerunt incensum de veteris altaris calculis igne con cepto. Et accenderunt luminaria multa ⁊ dixerunt festum luminū: vel ꝑpter multitudinē luminariū vel qz tunc illuminauerat eos de sedētes in tenebris. Et statuerunt iudā summum sacerdotem. Facta sunt aūt hec post tres annos qui bus templū manserat ꝑphanatū

⁊ v sm danie-

ꝑz danielis ꝓfationē quā aſſ.cccc. ānos ⁊ octo ꝓdixerat. Et ſolēnizauerūt.viij.dieb⁹ ſub vmbraculꝫ ſm ritū ſcenopegie: memores q̄ pauloante in ſpelūcis habitauerāt ſtatuētes vt poſteri p.viij.dies hāc renouationem templi celebrarēt. Vñ Joſephus ait. Ab illo tpe ⁊ hacten⁹ illā feſtiuitatē celebramus vocātes eā lumina. eo q̄ ꝑter ſpem lumen nobis religionis appuit. Tūc cōſtruxit Judas murū in circuitu ciuitatis: ⁊ edificauit turres/ cuſtodes i eis deputās. Sed ⁊ Bethſuram muniuit: vt ea p̄ caſtello aduerſus hoſtes vterēt: arcem tamē ꝓſidij nondum obtinuit.

Additio.

Nota q̄ hic habes feſtū iudeorū q̄ ogdoadē/ qō nō obeſt: qz non fuit feſtum ex lege.

¶De ꝓeliis Jude. Capi.iiij.

A 1.mac. 5.

QUo gētes finitime repatione hierthu⁹ ⁊ robur Judeoꝝ egreferebāt ⁊ ꝓſequebant eos. Quos Judas viriliter debellabat: ⁊ ꝓcuſſit idumeos plaga magna ⁊ ꝓgnauit ꝫ timotheū duce filioꝝ amon: ⁊ fugauit eū: ⁊ vaſtauit iazer: ⁊ redijt in iudeā. Et cōgregate ſunt gētes q̄ erāt i galaad aduerſus iudeos q̄ erāt in finibus eoꝝ. Qui fugiētes in themā: miſerūt ad iudā vt ferret eis auxilium: nuntiantes q̄ feſtinaret Timotheus capere locū in quē cōfugerāt. Cūq; adhuc l gerent epiſtē ſupuenerūt nuntij a Galilea: indicantes ꝙgregari eoa qui erant in ptholomaide et Tyro ⁊ Sydone aduerſus Judeos. Ergo vtrobiq; hoſtib⁹ nūtiatis: miſit Judas Simonē fratrē ſuū cū trib⁹ militibus electoꝝ in ſolatiū Galileoꝝ. Ipſe vero cū ionatha fratre ſuo ⁊.viij. milibus exijt i Galaaditidē: relinquēs in iudea Joſephū ⁊ Azariā ducesvt ſeruarēt Judeā. ſz cū nullo hoſtiū interim bellū committerent. Et venit Simon in galileā: ⁊ cōtrite ſunt gētes ab eo: ⁊ perſecutus eſt eos vſq; ptholomaidē: ⁊ tulit ſpolia eoꝝ: ⁊ iudeos quos trahebāt captiuos: ⁊ redijt in iudeā. Judas vero ⁊ Jonathas trāſeuntes Jordanē ambulauerūt viam trium dierū per deſertū. Et occurrerunt eis Nabuthei ⁊ ſuſceperunt eos pacifice: ⁊ narrauerūt eis q̄ ſ ac ciderāt fratrib⁹ eoꝝ in Galaaditide: ⁊ quō in munitione tenerētur cōprehenſi. Judas vero prius incendit Boſor: ⁊ ſpoliauit. Et ſurgens nocte cū diluculo venit ſey ad obſidionē: vidit portātes ſcalas ⁊ machinas vt cōprehēderēt munitionē. Et venit poſt eos trib⁹ ordinibus: ⁊ inſonuit tuba: ⁊ caſtra timotheī cognouerūt: qz machabe⁹ eſſet: ⁊ fugerūt ab eo: ⁊ ceciderunt ex eis fere.viij.milia: ⁊ vaſtauit iudas ciuitates gentiū in galaaditide. Poſt hoc ꝙgregauit timotheꝰ exercitū aliū ⁊ ſedit ſecus torrētē iudas ꝙo abijt obuiā illis. Et ait timotheꝰ ꝓncipib⁹ ſuis. Si trāſierit iudas ad nos potēs poterit aduerſum nos. Si ꝙo timuerit trāſire ⁊ caſtra poſuerit extra flumen trāſeam⁹ ad eū ⁊ poterim⁹ aduerſus eū. Et trāſiuit iudas torrentē relinq̄ns poſt ſe q̄ clamarēt neminē remanere. Et ꝓrrite gētes fugerūt ad phanū qō erat in carnaim. Judas ꝙo ſuccēdit phanū cū oib⁹ q̄ erāt in eo. Tūc cōgregauit iudas vniuerſos iſraelitas qui erāt in galaaditide: ⁊ vrores ⁊ pnulos vt venirēt in terrā iude. Cūq; veniſſent in effron petierūt a cimb⁹ trāſitū ⁊ nolverūt eis aperire. Et eradicauit iudas effron ⁊ per eā trāſiuit ſup interfectos ⁊ erat iudas ꝙgregās extremos p̄ totā viā ⁊ exhortās. Et ti trāſmiſſo iordane aſcēderūt in mōtē ſion ⁊ obtulerūt holocauſta q̄ nemo ex eis ceciderat. Et redierūt in eadē die iudas ō galaaditide: ⁊ ſimō de galilea. Interim ꝙo ioſeph⁹ ⁊ azarias volētes ſibi facere nomē cōgreſſi ſūt cū gorgia ⁊ fugerūt ⁊ ceciderūt de ppl'o duo milia: ⁊ magnificatus eſt iudas in iſrael qui

quaſi ꝓpheta habebat: et prediꝛerat ioſepho ⁊ azarie ne egrederent. Et vaſtauit iudas idumeos ⁊ philiſtiim. Et ptrāſiēs ſamariaz declinauit in azotum ⁊ combuſſit aras et deos eoꝝ: ⁊ cum ſpoliis redijt in iudeam.

¶De morte antiochi enpatoris i iudea. Cap.v.

A 1.mac.6

QUm hec fierēt in iudea: perābulabat anthioch⁹ ſuperiores regiones: ⁊ audiuit eſſe ciuitatem elimaidē i pſide opulētā: ⁊ tēpluz i ea locupleꝛ in quo erāt velamina aureꝛ ⁊ lozice ⁊ ſcuta q̄ reliquerat alexāder: ⁊ ḡrebat ꝑdari eā ſz nō potuit: nā elimaite ſnſauerūt euz ignominioſe ⁊ nūtiatum eſt i via ei quō fracti erāt ꝓncipes ei⁹ i iudea. Et ꝯſus i furorē iuſſit agitari currū ſuū ſine itermiſſiōe: ſnpbe intonās vētrū ſe hieroſolymā ⁊ facere eā poliādrū iudeoꝝ. Et ſtatim apꝑhēdit eū amar⁹ dolor viſceꝝ ⁊ ꝓtigit eū i ipertu euntē de curru cedere: ⁊ colliſus ē. Et manifeſtauit de⁹ in eo ꝯtutē ſuā: vt q̄ ſibi videbāt ēt fluctib⁹ maris iperare: ⁊ mōtiū altitudines i ſtatera appēdere in geſta tono portarēt. Et ebulierunt vermes de carnib⁹ ei⁹ ⁊ viuentes effluebāt et fetore illi⁹ grauabāt exercit⁹. Cūq; nec ipe ferre ſuū ferre poſſet ductꝰ eſt ad agnitionem ſui venire: ⁊ ait.

notabile.

A Joā.9.

Juſtū eſt mortale ſubditu⁹ eſſe deo. Et vouebat ſe liberaturū iudeos et pares athenienſib⁹ faciturum. Pollicebāt quoq; ſe futurū iudeū: ⁊ in oi loco ꝓdicaturū dei ꝓtātē et deſperans ſcripſit omia hec ad iudeos ozāo vt fideliꝛ adhereret ātiocho filio ei⁹. Cūq; ꝓfiteret ſe pati hoc ꝓpter tēpli violationē miratus eſt ioſeph⁹ polibiū virū bonū dixiſſe iō periſſe antiochū: qz voluit templu diuc in pſide deuaſtare. Naz q̄ nullaten⁹ egit petīt ſed tīn cogitauit nullo reatu tenet. Hic patet ſm opinionē ioſephi: qz lex cohibebat manū et nō animū. Tūc vocauit antioch⁹ philippū collectaneū ſuū ⁊ ꝓſtituit eū tutorē regni dans ei diadema ⁊ ſtolā et anulū vt ferret ea ad antiochū filiū ſuū: ⁊ poneret euz ſuper ſolium regni. Et mortuus eſt anthiochus peregre in mōtib⁹ ⁊ miſerabiliꝛ. Quod cū accepiſſet liſias cōſtituit antiochū quē nutrierat regē: ⁊ vocauit eū eupatorē. Tūc cogitauit iudas vt obſſideret eos q̄ erāt in arce pridij. ⁊ fecit baliſtas ⁊ machinas ⁊ cōtortauit aggerē. Tūc egreſſi ſūt q̄dā de obſeſſis ⁊ adiūxerūt ſe illiz aliqui ex ipīs iſrl' ⁊ venerunt ad regē ⁊ dixerūt. Quouſq; nō vindicas nos/ q̄ decreuim⁹ ſeruire ꝑri tuo et tibi. Tu ſecede ⁊ libera obſeſſos tuos ⁊ redde nobis hereditates nr̄as. Et iratus rex vehementer collegit exercitū. Sz ⁊ de regnis alijs venerunt ad eū cōductitij ⁊ erāt. c. milia peditū ⁊.xx. milia equitū. ⁊ elephantes.xxxij. Et applicuit ad bethſuram. vt expugnaret eā. ⁊ receſſit iudas ab arce et admouit caſtra ꝫ caſtra regis. Et ordinauit rex diliculo exercitū ⁊ oſtenderunt elephantis ſanguinē vue et mori. ad acuēdū eos in plīū ⁊ aſtiterunt ſingulis elephātibus ad cuſtodiā mille pedites lozicati ⁊ equites. v. ⁊ turres lignee erāt ſup ſingulos ⁊ in turre.xxxij. viri pugnantes de ſuper ⁊ intus magiſter bestie. Et diſtēta eſt pars exercit⁹ regis ſup montes. alij per locaibant humilia. Et reſplenduit ſol in clypeis aureis: ⁊ reſplenduerunt montes ex eis. ⁊ apparuit iudas in prelio cū ſuis. ⁊ ceciderūt de exercitu regis

De elephantis.

gis.dc.viri.Et vidit.eleazar⁹ frater iude vnā de bestijs ceteris eminētiorē:t arbitrās regē esse in ea cucurrit p hostes t subijt elephātē t effodit in umbilico t cadēs elephas oppressit eū.Tūc diuerterunt iudei a plio:t ascēdit rex post eos t capta berhsura positisq; i ea custodibus obsedit hierl'm t statuit illic balistas t machinas:et ignis iacula t scorpios ad mittēdas sagittas t fundibula.Esce autez nō erāt i urbe eo q̄ septim⁹ ann⁹ eēt t egressi sunt plures.Tunc audiuit li sias q̄ philippus redierat a perside:t grebat suscipe regni negotia t suggessit regi dicēs.Deficim⁹ q̄tidie esca nobis modica ē: t munit⁹ ē loc⁹ quē obsidem⁹:t incumbit nobis ordinare de regno. Dem⁹ g̃ dextras hoīb⁹ istis statuētes vt ambulēt in legibus suis:et seruiāt nobis.Et facta pace iurauit rex t principes eius:t intranit mōtē syon:t vidēs munitionē loci rupit iusiurandum:et destruxit murū in gyro.Et reuersus antiochiā inuenit philippū dominātez in ea:t vi occupauit ciuitatem.

¶De demetrio t nicanore. ca.vj.

A 1.Mac. 6.7.

Eo tpe exijt demetri⁹ seleuci filj⁹ ab vrbe roma:t ascēdit in ciuitates maritimas et regnauit ibi.Hūc dum adhuc puer esset patruus ei⁹ antioch⁹ epiphanes priuauerat regno:t ascēdit romā in accusationē patrū.Audiēs ho patrū defunctū redijt:t plēs receperūt eū.Sed exercitus liganit antiochum et lisiam vt traheret eos ad eū:q̄cū accepisset aiē,

Additio.

Quia germanꝰ mens est antiochus non deceret me occidere eum:sed vos occidite.

Nolite mihi ofdere faciē eorū. Et occidit eos exercit⁹:et sedit demetri⁹ sup solium patris sui. Tunc venerunt ad regem impiū ex israel:t alchimus aaronita dux eox q̄ volebat fieri sacerdos.Et accusauerūt iudam dicētes.Perdidit iudas oēs amicos suos t nos dispersit de terra nra.Mitte g̃ virū cui credis qui videat exterminiuz t uindicet nos.Et optulit rex alchimū principē sacerdotū:t misit cū exercitu bachidē in iudeā.Qui misit nuntios ad iudā t fratres ei⁹ in dolo loquētes de pace.Et nō attendit iudas sermonib⁹ eox.Multi ñ o de pplo crediderūt eis dicentes. Vō sacerdos de semine aaron venit:nō decipiet nos.Egressi sunt ad bachidē:t occidit ex eis sexaginta viros vna die ſm illud.Sāguinē scōz tuoz effuderūt in circuitu hierl'm t nō erat q̄ sepeliret. Alij q̄ fugerūt ab eo dicētes.Non B ei veritas t iudicium. Tunc recessit bachides a hierl'm t applicuit Ios.7⁸ i bereecha t multos ex eis q̄ a se refugerant occidit t piecit in puteū.Et commisit regionē alchimo relinquēs ei adiutores t ipe reuersus est in antiochiā ad regē.Tūc alchim⁹ seducebat oēs p̃bis:t ad libitū cuiz loquens subito manu valida trāsfugarū circūsept⁹ est t fecit mala in hierl'm plusq̄ oīes gētes.Quod attendens iudas cessauit exire in regiones t fecit vindictam in viros desertores.Videns autem alchimus q̄ non posset iudam sustinere redijt ad regē accusans iudā in multis. Et misit rex nicanorē q̄ cū eo fuerat rome i iudeā:mādās ei euertere ppl'm.Et venit nicanor i hierl'm cū exercitu: t locutus est ad iudā in dolo verbis pacificis t salutauerūt se inuicē.Sed cū iudas intellexisset insidias exilij refugit ad suos. Post ea cōgressi sunt iuxta vicū caphar salama:t victꝰ iudas fugit in ciuitatē dauid.Et egressi sūt sacerdotes ad nicanorē supplicātes t oīs dētes holocausta q̄ offerebāt pro rege t irrisōs sprexit eos:t apposuit manū capiti iurauit.Nisi tradit⁹ fuerit mihi iudas cū rediero succēdam locū istum.Et recessit nicanor a hierusalem:t venit in bethoron:t suscepit exercituz syrie sibi destinatuz.Et eximit iudas cū trib⁹ milib⁹ post eū:t cōmi serūt plū tertia die mēsis adar.t cōtrita sunt castra nicanoris:t cecidit ipe p̃mus t fugit exercit⁹ ei⁹ armis ꝓiectis.Et egressi sunt de castellis iudee in circuitu:t pcusserūt eos vsq̄ ad vnū.Et caput nicanoris ampntātes t dexterā quā superbe extēderat suspēderūt ex ꝓtra hierusalē:t lingua eius minutatim incisaz dederūt auib⁹ ad comedendū.Et statuerūt die illā solēnez olbus annis.Et siluit terra iuda a prelijs dies paucos.

Nicanor mortuꝰ ponitur.

¶De federe Judeoruz cum Romanis. Capitulum.vij.

A 1.mac. 8.

Tunc audiuit iudas nomen romanoz t virtutes eorum quas fecerāt in orbe:t quos volebāt:vel priuabāt regno vl exaltabāt et q̄ cū amicis optiq̄ebāt amicitias:t i olb⁹ actis nemo postulabat sibi diadema.Et fecerāt sibi curiā:t.cccxx.cōsiliuz agētes. Et misit romaz

Additi.

Respublica romanoz p̃ꝰ regib⁹ tractabat quoz primꝰ romanꝰ:secōrem⁹ postea p̃sules tertio p̃ iperatores quoz p̃mꝰ fuit Julius cesar.

enpolemū filiū ioannis:t iasō nē filiū eleazari qui itrātes curiā direrūt.Judasmachabe⁹: et ffes ei⁹:t popul⁹ iudeoz mi serūt nos ad vos statuer vobiscū societatez;et vt auferatis ab eis iugū grecorum. Placuitq̄ sermo romanis:et scripserūt federis formā:et rescriptū in tabulis eneis miserūt i hierl'm vt esset ibi memoriale in hūc modum bene sit romanis t gēti iudeoz in mari t in terra.Et par i eternū.Cō si inciderit bellū Romanis:auxiliū feret gēs iudeorū nō accipiēs stipēdia a romanis. Idipsum facient romani iudeis. Tunc scripserūt romani ad deme trium.Quare grauasti iugū tuum sup amicos nros t socios iudeos Si ergo iterū adierit nos aduersum te faciem⁹ illis iudicium:pugnabimus tecum terra mariq̄.

¶De morte iude. Capi.viij.

A 1.ma.9

Interea cum audisset demetrius q̄ cecidit nicanor cum suis misit rursum in iudeā bachidē t alchimum:t dextrum cornu cū illis t applicuerūt exercitū ad hierusalē.Et surgētes abierūt in berea:t iudas posuit castra in lasa cū trib⁹ milib⁹ electoz. Qui videntes multitudinē hostiū timuerūt valde:t subtraxerūt se de castris. nec remāserūt cū iuda:nisi octingēti viri.Sed t iudas corde disso lutus est nā bellū perurgebat cū nec habebat tps congregādi.Et locuti sunt ad eum q̄ residui erant. Nō poterim⁹ ptra eos:sed libere mus animas nras mō et reuertamur ad fratres nros:t tūc pugnabim⁹ aduersus eos.Qui respōdit Absit istā rē facere vt fugiam⁹ ab eis: t supinducam⁹ opprobrium gloriē nre:sed moriamur in ſtute ppter fratres nostros.Et pgressi sunt cuz hostibus t expugnabāt cornu dexterū.Qui aūt in sinistro cornu erāt venerūt eis a tergo:t ingrauatum est plium:et cecidit iudas:et ceteri fugerunt.Simon Cecidit autē et ionathas fratres ei⁹ rediiudas. mētes corp⁹ ei⁹ ab hostib⁹ tulerūt illud in modiū.Et sepelierunt i sepulchro patruz suoz.Et planxit eum ppl's terre plāctu magno:et emerserūt iniquum israel:t facta est fames magna:t tradidit se bachidi oīs regio.Et elegit bachides impios viros t cōstituit eos dños regiōis.Qui psequebantur amicos iude et congregati sūt amici iude eligētes ionathā i ducē sibi.

¶De ionatha. Capitulum.ix. F E

Et surrexit ionathas loco in 1.ma.9 de fratris sui:et q̄rebat bachides eum occidere.Tunc ionathas cuz suis fugit in desertū thecue:t misit fratrem suum ioannē ad nabutheos amicos suos vt cōmodarent ei apparatum suum q̄ erat

erat ptiosus. Et exeuntes filij zari percusserunt Joannem & tulerũt omnia q habebat. Post hoc nunciatum est Jonathe & simoni fratri ei q filij zari facerẽt nuptias & ducerẽt sposaz ex madaba & surrexerũt ad eos ō insidijs & pcusserunt multos ex vinctā sanguis fratris sui & redierũt ad ripā iordanis. Et audiuit bachides & venit die sabbatoz i ꝓtute magna. Et dixit ionathas ad suos. Ecce bellū ex aduerso: aqua ꝙ iordanis hinc & inde & paludes & saltus & nō est locus diuertẽdi. Clamate ergo in celū & pugnemꝰ: & cōmissum est bellū. Et ceciderũt ex parte bachidis mille viri & versus est bachides in fugā et reuersus est in hierlm & edificauit i iudea ciuitates munitas: & posuit custodiā in eis. Et accepit filios principū regiōis obsides & posuit eos i arce in hierlm in custodia. Tūc precepit alcimꝰ destrui muros domus sctē interioris: & destrui opa pphetaz. Cūq cepisset destruere pcussus est paralysi & mutus est cū tormēto magno. Tūc redijt bachides ad regē & siluit terra iuda duobus annis. Post quos viri iniqui in israel reduxerunt bachidem in iudeā. Qui voluit cōprehēdere Jonathā occulte sed non potuit: nam innotuit cōsiliū eius Jonathe. Qui comprehēdēs. l. viros: de his qui insidiabātur ei occidit eos. Et secessit ionathas cū suis in bethessi: q est in deserto et confirmauit eam. Et ascendit bachides i virtute magna & obsedit bethessen. Et egressus ionathas reliquit simonē in ciuitate: & fecit sibi ionathas numerū & percutiebat p noctē multos hostiū in tabernaculis eoz. Simon ꝙ egressus ō ciuitate succēdit machinas & pugnauerũt cōtra bachidē: & cōtritus est ab eis. Et iratus est bachides contra viros q reduxerāt eū in iudeā. Et multos ex eis occidit. Quod audiēs ionathas misit ad eū legatos pacē ꝙponere eū eo qui libēter accepit: & iurauit se nihil mali facturū ionathe omnibus diebꝰ vite sue & reddidit ei captiuitatē quā prꝰ erat ꝑdatus in terra iuda & redijt i terrā suā. Et cessauit gladius ex israel et sedit ionathas i machmis iudicās ibi pplm: & exterminās ipios in isrl'r.

¶ De alexandro occidente demetrium. Capitulum. x.

IN tpe ascēdit alexāder filiꝰ antiochi epiphanes et occupauit ptholomaidē & regnauit ibi. Qō audiens demetriꝰ cōgregauit exercitū & misit ad Jonathan: vt se cū faceret pacē: nō cū alexādro. Insup dedit ei ptātez congregādi exercitū: & obsides q erāt in arce ut sibi reddi Et venit Jonathas in hierlm: & cepit innouare ciuitatem: munuit montem sion in circuitu et fugerunt custodes quos posuerat bachides i iudea. Tamen in bethsura aliqui remāserunt: que erat eis ad refugium. Et audiuit alexander promissa q fecerat demetrius ionathe et prelia et ꝓtutes quas ipse fecerat & fratres eius: & scripsit ad ionathā dicēs. Audiuimus de te q vir potens es & aptus vt sis amicus noster: & nūc ꝙstituimꝰ te hodie summum sacerdotez gentis tue: et vt amicus regis voceris. Et misit ei purpurā & coronā aureā: & induit se ionathas stola sancta in die isolēnitatis scenophegie: & cōgreganit exercitum & fecit arma copiosa. Qō audiēs rex demetriꝰ cōtristatꝰ est & remisit ad ionathā in hec ꝓba. Manete in amicitia nra: & nūc absolno oēs iudeos a tributis & ptē arcis q est i hierlm do summo sacerdoti: & omnē animā iudeoz

Addition.

Ab eo tpe ex q ātiochꝰ epiphanes obsederat rome post mortē patris fratre suo spreto demetrio eius filio i regnū succedit: cōtētio erat de regno inēsuccessoresfratrūilloz.

Z 1.ma. 10.

1.ma.1

que est in regno meo captiua relinquo liberā gratis: & q oēs dies solēnes sint dies immunitatis & remissiōis & dies decreti circa illos. i. tres ante solēnitatē & tres post ptholomaidem & duas ciuitates ꝑnes eiꝰ do summo sacerdoti ad necessarios sumptꝰ sctōz: & singulis annis. xv. milia siclorꝫ argenti ad instaurāda opa sctōz. & ad inuādos muros in hierlm: & iudeas sumptꝰ dabunt de rēnibꝰ regis. Jonathas aut & ppls nō credidit ei. Et cōplacuit eis in alexandro: & ferebāt ei auxiliuz olim die bus. Tūc ꝙgreganit rex alexāder exercitum & monit castra ꝙ demetriū & fugit exercitꝰ demetrij. & cecidit demetriꝰ in illa die. ¶ Tunc misit alexāder ad ptholomeū regē egypti dicens. Da mihi filiam tuā vxorē. Et addenit ptholomeꝰ significās vt occurreret ei ptholomaide. Et eximit ptholomeus de egyptoz filia eiꝰ cleopatra & occurrit ei sibi alexādro i ptholomaide dedit ei vxorē. Tūc alexāder vocauit ad se ionathā & veniens ionathas ptholomaidē inuenit grām in ꝙspectu duoꝝ regū. Et venerūt ādā pestiletes ex isrl' post eū & accusabāt. Sz nō attēdit ad eos rex magnificabat ionathā & induit eū purpura & scripsit eū iter primos amicos. Sūt aūt ātuor insignia regalia purpura. fibula aurea diadema & sceptrū. Et reuersꝰ ē ionathas in hierusalem cum gloria.

1.ma. 10.

¶ De Demetrio cretēsi. Cap. xj.

POst tres annos venit demetrius filiꝰ demetrij a creta. hic occiso ꝑe i ꝑlio: fugit ad cretēses parentes mīnos. Et resumptis viribus redijt in maritimam philisteoz & in syriā chelee. Et cōstituit apollonium ducē exercitꝰ: & ꝓuocauit ionathan in ꝑlium. Qui assumptis decē milibꝰ egressus ē de hierlm & veniēs ioppen. explit inde apollonium. & obtinuit eā. Et ibat apolloniꝰ in azotū & insecutꝰ est eū ionathas & cōmiserūt ꝑlium in cāpo. Et fugerūt equites apollonij in azotū. et intrauerunt phanū dagō vt se tuerētur. Et succendit ionathas ciuitatē & phanum & eos q erāt in eo et fuerūt de occisis i cāpo & succēsis in phano fere viij. milia. Et trāsiuit ionathas in ascalonē & receperūt eū ascalonite i gla. Et rediit iōathas i hierlz. Et audiuit alexander rex ꝓtutem eius & addidit adhuc glorificare ionathā & misit ei fibulā aureā: q̄ solet dari cognatis regū & dedit ei acharō & oēs fines eiꝰ. Et cū videret iōathas duobꝰ ifignijs regijs forte signū erat de renonatiōe regni iudeoz. Et ascēdēs alexāder i supiores tesptes cilicie. ¶ Et egressꝰ est rex egypti socer eiꝰ i ꝓtute magna & ꝛrabat obtinerē regnū alexādri i dolo. Et apiebāt ei ciuitates & occurrebant ei. sic effi mādauit alexāder. Et trāsiens in singulis ciuitatibus reliquebat custodias. Ut appropinq̄bat azoto ostenderūt ei tēplū dagō succēsuz & ceteras demolitas. & eoz tumulos q occisi fuerant & dicebant. Sic fecit ionathas vt inimicā facerent ei: & tacuit rex. Et occurrit ionathas ptholomeo i oppē & saluto uerūt se. Et abijt ionathas cū rege vsq ad flumiū eleutherū & redijt in hierusalem. Cūq ptholomeꝰ obtinuisset ciuitates vsq ad seleuciā maritimā milit ad demetrium dicēs. Veni cōponam⁹ pactū et dabo tibi filiā meā. Penitet ei me q dederi illam alexādro. Et tollens filiā suā dedit' cam demetrio. & recessit ab alexandro manifeste. Et intrauit ptholomeus antiocham & imposuit sibi duo diademata egypti et asie. ¶ Tūc alexander venit contra eum in prelium et victus est a ptholomeo & fugit in arabiam ad parentes maternos cū ātiocho filio suo. Rex aut arabum timens virtutē ptholomei occidit alexandrum & reseruauit filiū et misit caput alexandri ptholomeo qui gauisus est. Sed factum est vt tertia die

ꝓtās ptholomei.

die moreret & regnauit demetrius in solio patrū suoꝝ. In diebꝰ illis expugnauit ionathas arcē q̄ erat in hierusalem & nūtiauerunt hoc demetrio q̄ dā inīq̄ ex israel. Qui iratꝰ venit ptholomaidē & scripsit ionathe ne obsideret arcē: sed occurreret ei festinato. Et elegit ionathas de seniorib⁹ israel: & dedit se periculo. Et accepit pecuniā multam & vestes et abūt ad regem: et dās ei munera inuenit grām in cōspectu eius. Et licet multi accusarēt ē: magnificauit eum rex in cōspectu oīm: & statuit ei principatū sacerdotū & q̄cūq̄ habuerat priꝰ.

¶ Et vidit demetriꝰ q̄z silnit tra in cōspectu eiꝰ. & dimisit exercituꝫ in loca sua: & retinuit secū exercitum pegrinū. & inimici erāt ei oīs exercitꝰ p̄decessoꝝ eius. Trifon aūt erat q̄dā partiū alexādri priꝰ q̄ vidēs q̄ oīs exercitus murmurabat cōtra demetriū init in arabiā vt reduceret inde āthiochū filiū alexādri i terrā p̄decessoꝝ sui. Eo tempore duz demetrius erat offensus suis misit ad ionathanvt eīceret eos q̄ erāt in arce in hierlm & q̄ i p̄sidijs erāt q̄z ipugnabāt israel. Et rescripsit demetrius dicēs. Hec & maiora faciaz tibi cum fuerit opportunum. Nūc aūt recte feceris si miseris mihi viros in auxilium q̄z discessit exercitus meus a me. Et misit ei ionathas. iij. milia electoꝝ in antiochiā: & delectatus est rex in adūctu eoꝝ. Et surrexerūt āthiochenī. c. xx. milia & volebāt iterficē regē. Et fugit rex in aulā. Et misit iudeos per ciuitatē & occiderunt cē tū milia hoīm: & liberauerunt regē residui⁹q̄ ciuiū dederūt dextras regi & fecerūt pacem. et glorificati sunt iudei & redierunt in hierusalē. Et silnit tra i p̄spectu demetrij et mētiꝰ ē oīs q̄ dixerat ionathe. & recessit ab eo. & erat aūt eū valde.

¶ De anthiocho adolescēte. c. xij.

A. mac. 11.

Ad tpe reuersus est trifon de arabia reducēs antiochum adolescentē et imposuit ei diadema. Et ꝓgregati sunt ad eū exercitus quos dispserat demetrius et pugnauerūt cōtra demetriū & fugit. Et obtinuerūt āthiochum & trifon anthiochiā. Et scripsit āthiochꝰ adolescēs ionathe dicēs. Cōfirmo tibi sacerdotiū & cōfirmo te sup q̄tuoꝝ ciuitates. vt sis de amicis regis. Et misit illi vasa aurea dās ei potestatē bibēdi i auro & esse in purpura & hfe fibulā aureā. Et simonē fratrē eiꝰ ꝓstituit ducē a terminis tyri vsq̄ ad fines egypti. & exīt ionathas & pambulabat ciuitates & venit ascalonē & occurrerunt ei honorifice. Azotēses vero priꝰ resistētes ei postea dedēt ei dextras & accepit obsides ex eis et misit eos in hierlm & pambulabat regiōes vsq̄ i damascū agens regni negotia. Et audiuit ionathas; q̄z p̄cipes demetrij q̄ erant i cadesgalilee cū exercitu magno volebāt eum remouere a negotio regni. Et occurrēs illis: reliquēs fratrē suū simonē itra p̄uinciā cōgressus est cū eis & fugerūt oēs q̄ erāt cū ionatha ꝓter duos & scidit ionathas vestimēta sua & orauit. Et aggressus hostes ꝑuertit eos i fugā & redierūt ad eū q̄t recesserāt ab eo. & ꝑsecutus est hostes vsq̄ ad castra eoꝝ q̄ erāt in cades & ceciderūt ex eis tria milia: & redijt Jonathas in hierlm. ¶ Et misit romā renouare cum eis amicitiā. Sparciatis quoq̄ scripsit; q̄s supra lacedemonios dirimus; dicēs p̄idē scripsit nobis darius rex vester sub onia summo sacerdote in deoruz quia de genere abrae estis & fratres nostri et fecimꝰ vobiscū fraternitatē. Et tunc memores sumus vestri in sacrificijs & obseruationibꝰ nostris sicut decet nos memīsse fratrū. et nunc misimꝰ ad vos vt innouemus fraternitatez.

¶ Et rescripserunt sparciate pecora nostra & possessio nostra vra sint: et vestra nostra et inouata est fraternitas: et apdixit Jonathas q̄ iteruz egressi sunt p̄cipes Demetrij

B 1. Ma. 12.

metrij cū exercitu multo supra q̄s priꝰ & egressus est aduersus; eos. Qui cū audissent aduētū ionathe nocte fugerūt reliquētes focos i castrꝫ & mane ꝑsecutꝰ ē eos ionathas q̄ nō cōprehēdit. Trāsierant enim flumē Eleutherum et diuertit Jonathas ad arabes q̄ dicūt zabadei & ꝑcussit eos. Simō aūt in ioppe descendit. Audierat cīm q̄ vellēt p̄sidiū tradere p̄tib⁹ Demetrij. & posuit ibi custodes & rēdijt Jonathas i hierlm & renouauit muros i ea munīuit eā valde i

Additio.

In libro machabeoꝝ ita. Et cōuocatis senioribꝰ p̄pli cogitauit inouare muros et exaltare altitudinez magnā inter ciuitatem & arcē vt separet eā a ciuitate: et esset singulariter.

Nota dolūtri tonis.

ter arcem & ciuitatem vt esset ciuitas singularꝫ in terra: et nec emant nec vendant. i. non indigentea bonis aliorū. Eo tempore cogitauit trifon occidere antiochū adolescentez; & impone re sibi diadema ꝫ timuit ionathan strenuuz defensorē Antiochi. Et elegit vt eū priꝰ occideret scripsitq̄ Jonathe vt occurreret ei i beth san. Et vēit ad eū Jonathas cū. c. xl. milib⁹ viroꝝ. Videns q̄ trifon q̄ nō posset & rēdere manū i eū honorauit eū dās ei munera & p̄cipiēs exercitib⁹ suis vt obedirēt ei sicut sibi. Et ait Jonathe. Ut quid vexasti populum. Elige tibi paucos & veni mecum ptholomaidē. & tradā eā tibi & reliqua p̄sidia. & exercitū et vniuersos ministeriales regni: et redibo. Et credidit ei ionathas & remisit in iudeā exercitum & retinuit tantuz tria milia ex quibus dimisit in galileaz duo milia. Et erāt mille cū eo. Cūq̄ intrasset ptholomaidē ligauerūt eū cives & oēs q̄ erāt cuz eo interfecerunt. Et plantit oīs terra iuda ionathan. eſtimās occisum cē. Et direrunt gentes q̄ erāt in circuitu iudee. Nō habēt principalē. tollam⁹ de hoib⁹ memoriā eoꝝ. ¶ Et cōgregauit trifon exercitū vt veniret in terrā iuda & attereret eam. Timēsq̄ pp̄lus ascēdit in hierlm & ait simoni. Tu es dux noster loco Jude et Jonathe fratris tui.

A 1. Ma. 13.

¶ De simone. Capitulum. xiij.

Et accelerauit simon cōsummare muros hierlm & misit exercitū in ioppē. Cognoscēs aūt trifon. q̄ surrexit simō loco ionathe misit ad eū legatos dicēs. Pro argēto q̄ debebat Jonathas frater tuus i ratione regis detinuit eū. Et nūc mitte argētū talēta. c. & duos filios eius obsides. & remittem⁹ eum. Cūq̄ cognosceret simō dolū eius misit tū argētū et pueros: ne mur muraret pp̄lus dicēs. nō redemit fratrē volēs reḡre. Et mētitꝰ est trifon & intrauit regionē vt ꝓtereret eā. Et cū appropiquasset baschama. videsq̄ nō ꝑficeret. Jonathā ibi occidit & filios eius. & rediit in terrā suā. Et misit simō et accepit ossa ionathe. & sepeliuit eū in modin. Et statuit. vij. pyramides p̄ & matri. & q̄tuor fratrib⁹ & sibi & circūposuit columnas magnas & sculpsit i eis arma & naues ad memoriā eternā. Trifon aūt cū iter faceret cū Antiocho adolescēte. dolo occidit eū: & regnauit p eo i asia. tūc edificauit simō p̄sidia i iudea & misit ad Demetrium: vt faceret pacē cū eo & mittēs munera rogauit vt faceret remissionez regioni. Et scripsit Demetrius dicēs. Munera q̄ suscepimus & pacē facimꝰ vobiscū magnam remittētes ignorātias & peccata vsq̄ i hodiernū diē. nūc absolumꝰ vos abolo tributo. Et ablatū est iugū gētium ab israel. Et ex tūc cepit scribere ppls israel i tabulis & gestꝫ publicꝫ ānotatiōes tp̄is in hūc modū. Anno p̄mo sub simōe sūmo sacerdote magno duce & principe iudeozum. Tunc descendit simon in gazam. & obsedit eam & eiecit idolatras et idola de ciuitate & mundauit edes et collocauit in ea viros qui legē facerēt

Occidit Jonathas

Deme trius

& munimit eā. & fecit sibi habitatione: & obsedit eos q̄ erant in arce hierlm. Et clamauerunt ad simonem vt acciperēt dextras et dedit illis: & eiecit eos inde. & mundauit arcē a pfanationibus & intrauit eā cū musicis instrumētis hymnis et ramis palmaꝝ statuens vt omnib⁹ annis agerēt hec dies cū leticia. Et vidit simō ioānē filiuz suū q̄ vir eēt ꝑfh. Et posuit eū sub se ducē & dedit ei gazam ad hitādū. ¶ Tūc congreganit rex demetri⁹ exercitū & itranit mediā ad cōtrahenda sibi auxiliā & expugnaret trifonem. Sed arsaces rex persidis & medie misit vnū de principib⁹ suis qui percussit castra demetrij & cōprehēdit eum viuū & posuit eū arsaces i custodiā. Et siluit terra iuda in diebꝰ simonis q̄ fecit sibi ioppē i portū & itroitū in insulis mar. Et dilatauit fines gētis sue & abstulit immūditiā: & sedit vnusq̄sq; sub vite sua et sub ficu sua: nec erat qui eos terreret. Et misit simō ad sparciatas ad innouādā fraternitatem. Romanis q̄z misit clypeum aureum mnarū mille & statuerunt ei romani libertatē & scripserunt in tabulis ereis fedus: que posite, sunt in titulis in monte sion.

A 1. Mach. 14.

De potētia simonis

¶ De Antiocho Demetrij filio. Capitulum.xiij.

A 1. Mach. 15.

Eo tempore exiuit antiochꝰ filiꝰ demetrij in terram patrum suorū & cōuenerunt ad eum omnis exercitꝰ ita vt pauci essent cum trifone. Et scripsit anthiochꝰ simoni et genti iudeorum dicens. Statuo vobis omnia quecunq; reddiderunt vobis reges ante me. & p̄mitto vobis facere percussurā: & pzij numismatis in regiōe vestra. Cuiq; obtinuero regnū magnificabo gētē vestrā & tēplū i gtia magna. Porro trifō fugiēs ātiochuz p̄ maritima recepit se i dorā. Et insecutus est eū ātiochꝰ & obsedit ciuitatē ira & mari. ¶ Eo tpe luciꝰ cōsul romanoꝝ scripsit regibus & regionib⁹ in oriente ne inferrēt mala in deis amicis suis nec opē ferrēt inferētib⁹ sz si q̄ pestilētes exiudeis cōfugerēt ad eos traderēt eos simoni p̄cipi sacerdotū vt vindicaret in eos sz legē suā. Antiochꝰ āt rex obsedit dorā scō: & pclusit trifonē ne ꝓcederet. Et misit ei simō duo milia viroꝝ in auxiliū & argētū & aurū & vasa copiosa. Qui noluit ea accipere. sz fregit pactū q̄ fecerat cū eo. & misit ad eū atheno biuz mādās ei vt redderet ei arcē que est in hierlm & ioppē & gazā: & tributa locoꝝ q̄b⁹ dnatus fuerat alioq̄n veniret, & expugnaret eū. Et vidit athenobi⁹ in hierlm gtiā simonis & apparatū copiosuz & affluentiā in auro & argēto & obstupuit. Et rūdit simon. Terram alienā nō sumpsimus sz hereditatem patrum nrozꝝ que iniuste ab inimicis nostris aliquo tpe possessa est. Et redūt athenobi⁹ ad regē et renunciauit ei ꝟba simonis et gloriā ei⁹. Et iratꝰ est rex ira magna. Porro trifon fugit nauigio in ortholiada. Rex aūt persequēs trifonē ꝓstituit cendebeum ducē maritimū & reliqt ei exercitum vt expugnaret iudā. Et edificauit cendebeus cedronem: collocās in ea milites vt vastarēt fines iudee. ¶ Oō cum accepisset simō vocauit duos filios suos seniores iudā & ioānē. Et ait illis. Ego & fratres mei expugnauimꝰ hostes isrl ab adolescētia vsq̄ in hunc diē. Nunc aūt senui sz estote loco mei: et pugnate p̄ gēte vra. Auxiliuz ꝟo de celo vobiscū sit. Et dedit illis. xx. milia pugnatoꝝ & equites. Et profecti sunt aduersus cendebeum. Et erat fluuius torrēs inter eos et timuit

Additio.

Et sic tria festa legim⁹ in libro machabeorum. Primum festum mundatiōis tēpli de quo supra capitlo. Totiēq; igit victis. Secūdū fuit occisionicanore de ꝗsupra capitlo. Eo tpe. Tertiuz habes hic nullū tñ hoz legale fuit

A 1. Mach. 16.

¶ De morte simonis. Capi. xv.

C 1. mac. 16.

Porro ptholomeꝰ filiꝰ abobi cōstitutꝰ erat dux i cāpo hierico. Erat esn gener sūmi sacerdotis: et habebat argētū & aurū multū. Et elenatuz est cor eiꝰ & volebat obtinere regionē et cozitabat dolū aduersus simonē et filios eiꝰ vt tolleret eos. Simō aūt pambulabat ciuitates regionis gerēs solicitudinē eaꝝ. Et descēdit in hierico cuz iuda & mathathia filijs eiꝰ: et suscepit eos ptholomeꝰ in muniticulā quā edificauerat in dolo & fecit eis cōuiuiuz magnū & absc̄odit ibi viros & itruit ꝓuisiū cū armatis & occidit simonē & duos filios eiꝰ: & reddidit mala p̄ bonis: nā & vxozē simonis cū duobꝰ filijs eiꝰ minoribꝰ. iugulauit als vtculauit. Et scripsit antiocho regi vt mitteret exercitum in auxiliū: & traderet ei regionē & ciuitates & tributa. Misit q̄q; nūtios ad tribunos vt venirēt ad se: & daret eis argētū & aurū & dona alioq̄ misit occupare hierlm & mōtē tēpli. Porro alios misit i gazā vt interficerēt ioannē: sed ꝓcurrēs quidam in gazam: nuntiauit ioānī q̄ facta fuerāt. Et ipse festinauit occupare hierusalez: & occidit eos q̄ venerāt eū pdere. Et factꝰ est p̄n ceps sacerdotum post patrē suū. ¶ Sequunt tituli capitulozū i hystoriā machabeorū Libri sedi. ¶ Recapitulatio. Capitulum.j. De commendatione ioannis hircani. ca.ij. De institutione xenodochiozum & de morte ioannis. ca.iij. De restitutione regni iudeoꝝ per

muit. populus transire & trāsiuit Joānes primꝰ & secuti sūt eū oēs. Et intonuerunt sacris tubis: & cōcurrit est in fugā cendebeus & castra eiꝰ & ceciderūt ex eis mlti vulnerati. Unlnerat⁹ est & iudas frater ioānis: & insecutꝰ est ioānes fugientes vsq̄ ad cedronē. Et ceciderūt ex eis duo milia virozū & redierunt q̄z filij simonis in pace.

aristobolum. ca.v.
De nece antigoni. ca.v.
De tyrānide regis alexādri. c.vj.
De regno alexādri & de filijs eiꝰ hircano & aristobolo. ca.vij.
De mltiplici discordia ffm. c. viij.
Oō pompeius hierusalē sibi tradita templum expugnauit. ca.ix.
De diuisiōe iudee in tetrarchias capitulum. x.
De fuga aristoboli & iterata eius captiuitate. ca.xj.
De reditu aristoboli in syriam et eius morte. ca.xij.
Quod antipater transiuit in gratiam cesaris. ca.xiij.
Quod antipater procurator iudee creatus est. ca.xiiij.
Oō herodes factꝰ est ꝑses galilee & ꝓceps militie regis syrie. c.xv.
De morte Julij cesaris et signis. capitulum. xvj.
Oō herodes adhesit cassio. c.xvij
De nece antipatri vindicata per herodem. ca.xviij.
De prozibus herodis et liberis eius. ca.xix.
Oō herodes & phaselꝰ tetrarche iudee facti sunt ab antonio. c.xx.
Quod herodes rex iude creatus est rome. ca.xxj.
Quo d herodes pulso antigono positus est in throno regni in hierusalem. ca.xxij.
De morte mariānes dolo salome capitulum. xxiij.
Oō augustꝰ addidit regno herodis traconitidē & iturēā. ca.xxiiij.
De herodianis. ca.xxv.
De offēsa herodis ei filios. c.xxvj.
¶ Prefatio in historiam secundi libri machabeorum.

B 2. ma. 1

Secundꝰ liber machabeorum nō est historie prosecutio sed prosecute recapitulatio. Est enim epistola quam scripsit iudas machabeus et senatus iudeorū hiero solymite dispsioni iudeorū q̄ exulabat in diuersis regionibꝰ orientis: et maxie i egypto

in qua insinuauerūt eis duas a se solēnitates nouiter istitutas hortātes vt eas susciperēt ⁊ solēnizarēt quotānis. Una de purificatione pli quā fecerāt. xxv. die mēsis casleu: post tres ānos pollutiōis facte ab antiocho. Altera quā isti tuerāt. xiij. die mēsis adar qđ est mart ij q̄ dicebāt voce syraca prie mardochei: die. s. quā instituerāt ꝓ incredibili victoria: quā habuert interfecto nicanore cuius caput et manū ē tēplū suspēsa ꝑdiderūt. Nihilominꝰ hortantes vt solēnem agerēt die sceno phegie: ⁊ diem ignis quidatus est de crassa aq̄ qñ neemias obtulit sacrificia.

A 2. Macha. 2.

¶ In hoc āt loco hui⁹ epla legit hieremias absc̄ōdisse arcā ⁊ altare incensi in spelūcā mōtis in quo moyses ascendit: et vidit dei hereditatē. Et accesserunt q̄dā q̄ seq̄bant hieremiā: vt notarēt sibi locū ⁊ nō potuerūt inuenire. Quos cū pās hieremias dixit. Ignotus erit locꝰ donec cōgreget deꝰ congregationē populi ⁊ ꝓpitius fiat ⁊ tunc ostēdet dñs hec: ⁊ apparebit maiestas dñi ⁊ nubes sicut in die⁹ moysi: ⁊ sicut cū salomō fecit vt locꝰ sanctificaret magno deo.

A deu. 34

B 3. re. 8.

Q̄d ergo supra dixim⁹ epiphaniū dixisse hieremiā aliter de manifestatiōe arce fortasse mysticū fuit. Ne aūt hierosolymite viderēt sine cā has istituisse solēnitates: recapitulauerunt i epla bella q̄ fecerāt cōtra hostes: q̄ frequēter ebullierāt de perfide. Et quomodo liberati erāt a deo i manu fortī: ⁊ signis ⁊ ꝓdigijs innumerabilibus. In hac aūt recapitulatiōe apposita sunt q̄dā q̄ in ꝓdicta nō legunt historia: quoꝝ quedā iā supra posuimus suppressa vo ibi nūc supplebim⁹. Forma vero epistole hec est. Populꝰ q̄ est hierosolymis ⁊ iuda: senatusq⁊ iuda ⁊: aristobolo magistro ptholomei regis q̄ ē de gñe christorū sacerdotū ⁊ his q̄ in egypto sūt iudeis salutē ⁊ sanitatē. Bñ faciat vobis deus: et det vobis cor omnib⁹ vt colatis eū: ⁊ faciatis eius voluntatē. Adaperiat cor vestrum in lege sua: et in ꝑceptis suis: ⁊ faciat pacē. Exaudiat orationes vestras ⁊ reconcilietur vobis: nec vos deserat ist̄ē pore malo. Et nunc hic sum⁹ orātes pro vobis. De magnis autem periculis a deo liberati magnifice gratias agam⁹ ipsi: ⁊ ceteris q̄ sequuntur. Pericula vero sua ⁊ liberationes a deo factas enumerare cepert: a morte antiochi magni ⁊ a filio eiꝰ seleuco. Qui cum ꝓuꝰ tēplū honorāret: vt redditibus suis ꝑstaret sumptꝰ ad ministeriū sacrificiorū: ad suggestionē simonis de tribu beniamin q̄ erat prepositꝰ tēpli: ⁊ inuidebat onie: milit eliodorū ad spoliādū cōmune erariū: qđ dixit non ptinere ad rōnē sacrificioꝝ. Erāt equidē hec cōgregata ad victualia vidua⁊ ⁊ pupillorū: ⁊ pleraq⁊ erāt depolita dimitum. Terminauerūt aūt ꝑsecutionez huius epistole in morte nicanoris in hūc modum. Igitur his erga nicanorē gestis: ex illis temporib⁹ ab habreis ciuitate ꝑpessa vel possessa. Ego q̄q⁊ in his finē faciam sermoni. Et si quidez bene ⁊ vt historie cōpetit hoc ⁊ ip se velim. Si aūt min⁹ digne cōcedendū est mihi. Sicut em vinum somp bibere aut semp aquā ꝑtrium est: alternis autē vti delectabile: ita legētibus si semp exactus sit sermo nō erit grat⁹. Hic ergo erit consummatus.

¶ Recapitulatio. Capitulum. i.

Additio.

¶ Judei, duce mardocheo solēnitatē. xiij. die eiusdē mēsis instituerūt in memoriā ei⁹ qz victoriā de inimicis eorū habuerūt. xiij. die eiusdē mensis quādo eos occiderūt ꝑ puincias vsq⁊ ad. lxxv. milia licentia eis data ab Assuero sicut habes supra in libro Hester circa finem eiusdem.

Porro

C 1. ma. 6.

Porro quedam superaddita in hac epistola ri recapitulatione summatim tangere curabimus. Sane i pphanatiōe ātiochi cū cogerent iudeos a patrijs legib⁹ recedere. due mulieres delate sūt natos suos circūcidisse qnas ifantibus ad vbera suspēsis cū publice ꝑ ciuitatē circū duxissent carnifices, ꝑ muros precipitauerūt. Eleazarus vn⁹ de primorib⁹ scribaꝝ ⁊ vir et ate pnect⁹: aperto ore hīas cōpellebatur suillas carnes sacrificij māducare. Quidā vero veteres amici ei⁹ carnes elixas secreto afferētes: rogabāt vt simularet se ad imperiū regis māducare: qđ renuens alebat. Adolescētibus ex emplū forte malū delinquā ⁊ plagis perēpt⁹ memoriā mortis sue ⁊ exēplū virtutis reliq̄t. ¶ Contigit autē. s. vij. fratres vna cū matre cōprehēsos cōpelli ad esum porcine carnis: qđ⁹ renuētib⁹ iussit rex coram eis sartagines ⁊ ollas cuceas succendi. ⁊ primogenito linguam amputari cui⁹ cute capitis abstracta: ⁊ summitate manuū ⁊ pedum precisa coram matre ⁊ fratribus missus in sartaginē torrebatur. Ineūdez modum singuli fratrum ꝑm ordinem geniture torquebant ꝓmissa tū vnicuiq⁊ exhortatione vt regi obediret et viueret. Suspta modū autē mater mirabilis ⁊ bonorum memoria digna singulos hortabatur patria voce: et feminee cogitationi masculi nū animuz inferēs dixit ad eos.

B Idē.

A 2. ma. 7.

Additio.

Nomen martyris ad quatuor extendit. Dicit martyr qui pro cōseruatione legis dei morit vt maccabei. Dicit etiā martyr q̄ ꝑ veritate ꝓdicationis morit vt hieremias ⁊ alij ꝓphete. Dicit martyrq̄ locoip sī christi morit vt infantes. Dicit martyr q̄ pro cōfessione fidei ⁊ passionis christi morit: vt petrus ⁊ paulus. Et isti proprie dicūtur martyres. i. testes passionis Christi. Quoruz festum facit ecclesia cū nullius veteris testamenti martyris festū agat nisi. vij. machabeorum. Puerorum quoq⁊ festū agit ecclesia. licet ad inferos descenderint. Unde in eorum festo canticum leticie subticet. Si obijcisk de ioanne baptista dicimus. qz passionis ei⁹ festuz nō agim⁹ ꝑ natiuitatis q̄ fuit figura natiuitatis xpi. Festū ergo decollatiōis ei⁹ nō est festum passiōis. preserti⁹ cū ipe circa pascha decollat⁹ fuerit. ꝑ tpe tali caput ei⁹ in uētum fuerat. Alij tradūt duas cē dictiones co q̄ tali tempore collata sint ossa ei⁹.

Nescio qualiter in vtero meo apparuiſtiz nec em ego spm ⁊ aiam donaui vobis nec vitam ⁊ singulorum mēbra nō ego ipsa cōpegi ꝑ q̄ formauit vos. sp̄m vobis iterū cū misericordia reddet ⁊ vita sicut nūc vos metipsos despiciz ꝓpter legē eius. Cūq⁊ adhuc adoleſcētior superesset sua debat rex mīr: vt adolescētificet in salutem. Cūq⁊ pmisisset se suaturū filio inclinata ad illū patria voce dixit: fili miserere mei dign⁹ fratrib⁹ tuz effect⁹ suscipe mortez. vt i illa misericōe cū fratrib⁹ tuis te recipiā. Tūc rex idignefer⁊ se deritur in hūc crudelius sup oēs desenit Nouissime aūt ⁊ post filios mater defuncta est. Pro hac tāti p rogatus martyrū asserūt: plurimi de his. vij. fratrib⁹ ecclesiā solēnizare. ¶ Addit q̄q⁊ in eadē epla q⁊ cū iudas aduersus timotheum dimicaret. apparuerūt aduersarijs de celo viri. v. i eq̄s ducatū iudeis prestātes e q̄b⁹ duo machabeum mediū habētes armis circūseptuz ꝑseruabāt: i aduersarios aūt tela ⁊ fulmina iaciebant. ¶ Nec multo post tpe cū egrederet iudas a hierosolymis vt dimicaret aduersus lisiā appuit ꝑcedēs eos eques in vestē cādida ⁊ armis aureis hastam

F 2. ma. 15.

2. ma. 11.

z iij vibrās

A vidiās. ¶Addit quoq; q̄ ioppite
2.Ma- rogauerunt indeos secū habitan-
cha. 12 tes ascēdere scapas quas parau
rāt i die festo ad colladēdū. Cūq;
in altū processissent: summerserūt
ex eis nō min⁹ ducētos. Quā obrē
indas in nocte superueniēs portū
succēdit scaphas exussit: refugos
abigne gladio peremit. Jamnitis
quoq; nocte supuenit ꝛ portū cum
nauib⁹ succēdit: ita vt lumē ignis
appareret hierosolymis stadijs.
cc.xl. Addit quoq; q̄ filio cōmisso
apō iamniā plures prostrati sunt
de iudeis. Et venit indas cū suis
vt corpa pstratorū tolleret: ꝛ in se
pulchris poneret pēnis. Jnuene-
rāt aūt sub tunicis interfectoꝝ de
donarijs idoloꝝ q̄ apō iamniā fue
rūt. Olim⁹ ergo manifestū factū est
oib⁹ hāc cām eos corruisse. Et būdi
xerunt instū dei iudiciū q̄ occulta
fecerat manifesta: ꝛ in pces cōuer-
si rogauerūt deū vt delictū eorum
obliteraret. At ꝯo vir fortissim⁹ in
das collatione facta a suis. xij. mi
lia drachmas argēti misit hieroso
lymā offerre ea ibi pro pctis mor
tuoꝝ vel delicto illoꝝ i sacrificiū.
A ¶Addit quoq; q̄ cū sceleratissim⁹
2.Ma- nicanor psequeret indā post fed⁹
cha. 15 cū eo inutū ꝓpostea factū: ꝛ cōperit
indā eē i locis samarie ꝛ disposuit
bellū cōmittere cū eo in die sabba
ti. Judei ꝯo q̄ sequebant nicanorē
ꝙ necessitatē dixerūt ei: vt honorē
daret diei sctificatiōis ꝛ deo q̄ vni
uersa ꝓspicit. At ille ḡstuit, ab eis.
Si potens est in celo q̄ impauit ei
die sabbatoꝝ. Et dixerūt. Est de⁹
vn⁹ in celo potēs: q̄ instit agi diem
vij. At ille ait. Et ego potēs sum
per terrā q̄ iperio sumi arma: ꝛ ne
gotia regis ꝓperi. Machabe⁹ aūt
cū pauci essent cū eo formidantes
imperiū nicanoris ꝛ multitudinē:
singulos illoꝝ indeoꝝ armauit nō
clypei ꝛ hastē munitione: ꝛ sermo
nibus optimis ꝛ exhortationibus
ꝓserti expolito eis somnio qō i ea
dē nocte viderat in hūc modū. Vi
derat oniā summū sacerdotē q̄ a
puero in virtutib⁹ exerciatus fue
rat man⁹ ptēdentē ꝛ orātē pro oī
pulo indeorum.

Post hoc appa-
ruisse ꝛ alīū vir
etate ꝛ glia mi-
rabili circa illum:
et onie dixisse.
hic est amator
ppli isrl: hic est
q̄ multum orat p
ppło: et ciuitate
sctā hieremias
ppheta dei. Ex
tēdisse āt hiere
mia dextrā ꝛ de

Additio.
Hinc habes au
thoritatē q̄ ani
mas sctoꝝ effu
gitare debem⁹
q̄ p nobis orēt
ꝛ intercedant ꝙ
qō cōfutank in-
dei qui negant
alicui⁹ sanctoꝝ
auxilium depo-
scendum.

disse iude gladiū aureū: ꝛ dicētez.
Accipe sctm gladiū mun⁹ missum a
deo q̄ deijcies aduersarios ppli
mei israel. Qua visione iconfortati
qui erant cū iuda imperum fece
runt in hostes: ꝛ pstrauerūt ex eis
non minus q̄ xxx. milia. nicanore
cum eis interfecto ꝛ redierunt hie
rosolymā benedicentes deū: ꝛ ca-
put nicanoris ꝛ manū cū humero
abscisam contra templū suspēde
runt. Itaq; omnes cōmuni cōsilio
decreuerāt nullo modo diem istū
absq; celebritate preterire. Hic ter
minat epistola inde ad dispersio-
nem iudeorum. Terminata igitur
epistolari recapitulatione ad p̄se
cutionē histozie reuertamur de io-
anne filio simonis prosequentes.

¶De commendatiōe ioannis hir
cani. Cap. ij.

MOrtuo simone qui vltimus
quinq; filiorum mathathie
asamonei dux ꝛ sacerdos fuerat Jo
in iudea successit ei filius eius ioś p
nes cognomine hircanus a deuo
ctis hircanis: quem ioseph⁹ in hi
tribus commendat: in rel:gione
sacerdotij: in strennuitate ducat⁹: ꝛ
et quia vir propheta erat. Qui in
secutus est ptholomeū: qui patrē
eius dolo interfecerat: matremq;
eius cū duobus paruulis tenebat
in vinculis ꝛ ꝓfugerat ad oppidū
vltra hierichontha: qō agon voca
batur. Obsesso quidē oppido cum
ioannes

ioānes acri⁹ insistebat. ptholome⁹
matrē ioannis ad ffes sup muros
vsq; ad sanguinis effusionē cede-
bat fractusq; pietate ioannes ab
ꝓpugnatione se tēperabat. Mre tñ
clamante ne pro se sineret scelus
ptholomei inultū. Mortē em̄ fuā
sic iudicaret immortalitate melio
rem. Ob hoc diuti⁹ tractata obsi-
dione septimus aduenit annus fe
riatus a iudeis. Recessitq; ab obsi
dione ioānes. ptholome⁹ ꝯo mre
ipsius ꝛ fratrib⁹ occisis ꝓfugit ad
zenonē philadelphie tyrānū. qui
cottia cognominabatur.

¶De institutione xenodochiorum
ꝛ de morte ioannis. Ca. iij.

POst hoc antioch⁹ pōtic⁹ rex
syrie obsedit hierl'm. Quā-
obrē apuit hircan⁹ duos de
vij. loculis circūstātib⁹ sepulchrū
dauid ꝛ sustulit ex eis plus q̄ tri
milia talētoꝝ. deditq; trecēta ta-
lenta antiocho vt ab obsidione re
cederet. ꝛ vt placaret murmur po
pulive aptione sepulchri: de reliq̄
pecunia ꝑmus instituit xenodo-
chia pauperum in hierl'm. Samo-
riā captā solo equauit quam post
herodes instaurans. sebastē dixit.
Mortu⁹ est autē ioānes. xxxiij. an-
nis reb⁹ optime administratis re-
lictis duob⁹ filijs Aristobolo ꝑmo-
genito et antigono cū trib⁹ mino
rib⁹. Cūq; nullus eoꝝ ad regēdū
populū sufficeret: vxorē suā diser
tissimā indee ꝓfecit ꝛ filios.

Mulier
ꝓficit
indee.

¶De restitutione regni iudeorum
per Aristobolum. Ca. iiij.

No. sce
l⁹ ptra
matrē
ffes q̄
aristo
bolum.

ARistobolus vero impatiens
dominij mat⁹ num: matrē cum
tribus fratrib⁹ minorib⁹ vinculā
uit in carcerē: ꝛ antigonū. quē dili
gebat scōz a se ꝓstituit. Jmposuit
q̄ sibi diadema: ꝛ restitutū est re-
gnū iudee. Finxerant aūt a sedechia sub quo regnū fuerat iterru
ptū āni quadringēti septuaginta
quinq; ꝛ menses tres: vel a reditu
dei captiuitate babylonis. Ubi se-
pe legit intermissum fuisse regnū
vsq; ad hircanū ꝛ aristobolū intrā
sitine. i. vsq; ad aristobolū hirca-
nū. Nec tū regnauit aristobolus ni
si per annū. eo q̄ matrē fame pere
merat in vinculis. Cūq; egroteret
aristobolus in turre: q̄ post ab he-
rode dicta est antonia: redibat an
tigonus de galilea. in qua multa
ꝑclare fecerat. indutus nouis ar-
mis ꝛ decētib⁹. Cumq; ingrederet
hierl'm in dieb⁹ scenop̄hegiaꝝ ob
honorē fratris. ꝛ vt ostētaret deco
rem armoꝝ populo armatus in-
trauit. Qō vidētes emuli ipsius.
et maxime vxor fratris. q̄ oculos
in eū iniecerat: sed ipse ei assensuz
nō ꝑbebat: accusabāt eū dicentes
aristobolo. Frater tu⁹ audiens te
egrotantē in manu sorti et arma-
ta intrauit vt te perimat ꝛ regnet.
Qō ita ꝑbare potes. Jube cū veni
re ad te. si venerit armat⁹ sup his
q̄ dicimus certus esto. Posuit ergo
ad suggestionē vxoris Aristo-
bol⁹ armatos i subterraneo q̄ pir
gus stratonis dicebat. p quē anti
gonus transitū facturus erat: qui
si veniret armatus eū interficerēt.
Et adnocās ffez aristobolus ꝑce-
pit nuntio vt diceret ei ne veniret
armatus. Sed regina corrupit nū
tium muneribus vt diceret ei q̄ cuz
armis descenderet. Affecteret em̄
eū rex videre in armoꝝ decore.

Notase
miema
liciam.

¶De nece antigoni. Ca. v.

ERat aūt eo tpe in hierl'm gē
tiliaꝝ ḡdā indas nomine
de heresi esseorum qui per
cōstellationem indicauit de nati-
uitate puerorum qui scholasticis
suis arte sua ꝓdirerat de morte
antigoni ꝛ diem ꝛ locum. Is cum
vidisset antigonum in armis glo-
riantem exclamauit. Pape: Nunc
mihi pulchrum est mori quando
ante me veritas interit mearūq;
predictionū aliqū mendacium de
prehensum est. Uinit antigonus
iste q̄ hodie morturus erat i pir-
go stratonis. Locus autem ille ab
hinc sexcentis stadijs distat. Horie
ꝯo diei sunt ḡuor. Cūq; sic eius
rei senex. paulo post occisus est an

tigonus cū armatus descēderet p
p:grū stratiōis seqz locoz e quoca
tiōe senex agnouit fuisse deceptū.
Audiēs aūt rex mortē fatris indo
luit:adeoqz morb⁹ ualuit vt san
Aristo- guinē laceratis viscer.ib⁹ euome
gonus ret. Quē vnus ō seruulis hinc offi
mouit. cio destinat⁹ foras efferēs vbi ātī
gonus occisus fuerat casu effudit
sup adhuc extātes cruoris macu
las. Q̄ videns populus exclama
uit afferēs nutu dei in occisi vltio
nē sanguinē libatū occisoris. Cūqz
cām clamoris rex scisciteretur.
nulluscz ei auderet ꝓdere tandez
minanti p taciturnitate suppliciū
vtqz qō erat ei indicauerūt. Et in
gemiscēs ait. Fas non erat vt dei
lumē scelera mea laterēt quaten⁹
eo corpus imprōbū matri fratricz
siam damnatā detinebis. Utinā
non paulatim eis sanguinē meuz
libem:sed totū simul accipiāt. Et
his dictis expirauit.

¶ De tyrannide regis alexandri
et eius morte. Capitu.vj.

QUo mortuo vroz eius qz p
lem ex ea nō susceperat: frēs
viri soluit a vinculis maiorē natu
nota alexandrū regē ꝓstituēs:q̄ cogno
quid minatus est iamnenę: q̄ etiam mo
debito destia ꝓtare videbaf. Qui fratrez
faciat. secundū interfecit qz ad regnū as
pirare videbaf: tertiū secū vinere
coegit priuatim:duxitqz vroze no
mine alexandrā q̄ et saloma dicta
est. Hic adeo nequissimus fuit:q̄
in.vij.annis circiter q̄nquaginta
q̄nqz milia senioz interfecit qz fa
cinoza eius detestabant. Cūqz of
fensus esset populo muniuit sibi
palatiū in turri que baris dicebā
tur:sup quā postea admiratus est
titus q̄ eā indei defenderāt cū de
fendi posset a duob⁹ ab omniuinē
te. Adeo aūt offensus erat indeis
vt semel ꝓcūctāti ei quonā pacto
eos sedare posset: rnderunt si mo
reref. Ob hoc in plateis hierusa
lez suspēdit octingētos viros vro
ratos. vrozesqz eoz et liberos neca
uit. Cūqz quiessset a filijs: et quar
tanis fatigaref: morbū ex odio na
tū putans intēpestiuis laboribus
militie se reddidit. et xxxviij. regni
sui anno mortuus est duos relin
quēs filios. hircanū et aristobulū.
Sciēsqz filios ꝓ patre indeis odio
sos regnū reliquit vroni. Que sibi
sub viro benenolētiā ppli sepi⁹ ꝓ
parauerat tyrannidi ipi⁹ sepi⁹, re
fistēs: etiā simulatam religionem
in habitu ꝓferebat.

¶ De regno alexandri et de filijs
eius hircano et aristobolo. Ca.vij.

QUe duz regnaret hircanuz
primogenitū pontificē de
claranit: eū futurū regē indicans
qz modestius erat minorē ꝙ ari
stobolū eo ꝙ feruētis animi vide
ref: priuatim viuere coegit. ¶ Eo
tpe orta est in iudea heresis pha
risęoz: ō quib⁹ explicabiť: quo
rū ꝙsilio vtebaf
in oibus alexā
dra: ita vt eoz
cōsilio optima
tes q̄sqz indeoz
aut exilio dāna
ret aut interfice
ret. Deniqz dio
genē q̄ alexan
dro amicissim⁹
fuerat occidit.
Alienigenasqz q̄
dē duos sibi cō
flauerat exerci
tus vt i indeos
tuti⁹ debaccha
ret. Proinde multi ad aristobolū
ꝙfugerāt: vt ei⁹ pōcinio tuerenť.
Nono aūt regni sui anno egrota
uit alexādra: et aristobolus colle
cta plurimoz manu post mrem se
regnaturū declarauit. Ob hoc mi
serata ḡrelas hircani mater cōiu
gem aristoboli cū filijs in custodia
recludens: obsides accepit: ne re
gnum sibi aristobolus vsurparet.

¶ De multiplici discordia fratz.
Capitulum.viij.

EA mortua aristobolus colle
cto exercitu ꝫ frēm mouit ar
ma. Cūqz egressi essent tres i cam
pis hierichōtinis. vict⁹ hircan⁹ fu
git in hierlm. Tandē ea lege i cō
cordiā redierūt vt aristobolus re
gnaret. hircan⁹ vo sub eo q̄busli
Parem fungeref honorib⁹. Domes et p
nec ma mutauerūt. Erat autē cū hircano
iorē pa antipr idume⁹ cui⁹ prudētiā et fre
tīt am- nuitatē timēs aristobolus: calum
bitio. nias ei prēdebat. Hic psuasit hir
cano vt se dolo circūuentū ḡreref.
et vt ad arethā regē arabū ꝙfuge
ret: cui⁹ auxilio rediret in regnū.
Noctu igiť egressi venerūt ad re
gē arabum in oppidū qō petra bi
vbi regni sedes erat. Itaqz colle
cto exercitu areta venit in indeā:
et obsedit herlm quā et recepisset:
nisi dux romanoz scaur⁹ solui sset
obsidiū. Jā em syria desierat hre
regem facta romanis tributaria.
Missus erat pōpeius a romanis
ꝫ tigranē regez armenie et iscau
Regnū rū miserūt phidē syrie. Qui cū au
diuisuz dissetꝫ dissensionē fratrū in indea:
i sedeo ratꝰ tps esse q̄ de facili indeā po
latur. neret sup tributo in manu valida
fines itrauit iudee. Ad quē lega
li a fratrib⁹ vtrinqz venerūt: anxi
hiū eis hic et inde postulātes. Cor
ruptus aūt scaur⁹. ccc. talētis mis
sis ab aristobolo (qō ꝓpriū esse ro
manoz. ioseph⁹ testaf) ad arabes
legatos mittit romanoz et pōpeij
nomē eis intētās nisi ab obsidiōe
recederent. Re: edēs ergo aretha
hircanū et ātipatrū philadelphie
collocauit. Qui fruſtrati spe ara
bū in aduersarios spem ꝓtulerūt.
Cū em pōpei⁹ damascū venisset/
cū multis muneribꝰ venerunt ad
eū oātes: vt violentiā aristoboli
dignā odio iudicaret et hircanū re
gno restitueret. Sed nec aristobo
lus sibi defuit corruptione scaurī
fret⁹. Cū aūt pōpei⁹ honorē regiū
ei nō exhibuisset indignās insalu
tato pōpeio recessit. et recepit se in
alexādriā ꝓpter inexpugnabilem
oppidi munitionē. Quem collecto
romanoz syrozūqz exercitu insecu
tus est magn⁹ institqz vt de oppi
do ad se discēderet. Is vo qz ipe
rio vocabaf decreuerat poti⁹ peri
clitari q̄z parere. Cōsilio tñ suoz
descēdens ab oppido relictis ibi
custodibus ꝓcepit vt nō nisi manu
sua scriptis ephis obtemperaret:
abūtqz hierosolymā. Quez statim
insecut⁹ est magn⁹ alacer fact⁹ cir
ca hierichōta morte mitridatis fi
bi nuntiata vbi pinguissima idu
mee regio et palmaruz plurium et
balsamū nutrit. Cuius inciso lapi
dibus acutis roboze stillantem la
chrymā ex vulneribus colligunt.
¶ Q̄ō pōpeius hierlm sibi tradi
ta tēplum expugnauit. Ca.ix.

QUinqz hierosolimam ppera
ret. tertius aristobol⁹ occurr
rit ei: pecuniā pollicēs q̄ erat i ale
xādria: seqz ō cetero iperio roma
no pariturū: sed nihil hoz effectū
est. Missum em gabinū ad recipiē
dā pecuniū custodes nec in oppi
dū receperunt. His cōmot⁹ pōpe
ius aristobolū i custodiā collocau
it. Cā aūt obsedisse hierlm orta
est dissentio in vrbe. Nā fautores
aristoboli vrbē tueri fautores hir
cani eā tradere romanis cōtende
bant. sed victa pars aristoboli in
tēmplū cessit. Receptusqz in vrbez
pompei⁹ tēplū expugnauit. Cūqz
septentrionalē vallē aggerib⁹ im
pleret labor esset imperfectus. nisi
obseruatis septimus dieb⁹ quib⁹
opari indeis fas nō est aggerem
fieri precepisset. Mense tñ tertio
phanū irruptū est. Faustus autez
cornelius fille filius ꝓmus ingre
di ausus est: et irruētes romani ꝓ
phanauerunt templū et vt alibi le
gi: equos in porticib⁹ stabulauez
runt. Ob quā rē tradiť nūqz de ce
tero pugnasse pompeiū q̄n vince
ref: q̄ hacten⁹ fortunatissimus fue
rat. Postero aūt die ingress⁹ tēplū
pompei⁹ admirat⁹ situ et ornatū et
religionē tēpli nihil inde tulit: pre
cipiēs edituis vt a sord⁹ tēplum
mūdarent. Cūqz imposuisset hie
ro solymis tributū: hircano pontī
fice declarato. aristobolū captiuū

Pctm
vlciscit
a deo i
psenti.

ꝓ v duxit

dunit. duosq; filios eius alexādrū ⁊ antigonū cū totidē filiab⁹: romā q; p cilicia pperabat: syrie iudee administratiōe scauro cōmissa relictis secum duab⁹ cohortibus.

¶ De diuisione iudee in pentarchias. Capitulum. x.

ALexander vero filius aristoboli ex itinere fuit. Qui magna manu collecta iudeaz popu labatur: ⁊ hircano imminebat. Obtinebat autez munitissima loca: alexandrum: hircanum et macherunta. Missus est autem in syriā gabinius vt scauro succederet sub quo marcus antonius militabat. Qui cū in alexandria obsedisset alexandrū: cōsilio matris alexander se tradidit ei et castra. Que gabinius ꝓsilio eiusdem mulieris funditus euertit: ne alterius belli fierent receptacula. Palpabat enim mulier gabinium obsequijs: viro suo ⁊ ceteris captiuis metuēs qui romā fuerāt abducti. Post hoc gabinius cura tēpli mandata hircano: gentem iudeorum in quinq; conuentus diuisit quasi per pentarchias iudee frangens superbiam. Eo tempore factus est Antipater amicissimus gabinio ⁊ marco ātonio maxime. adeoq; claruit q; data est ei vxor neptis regis arabū. Cypris nomine. Qui suscepit ex ea quatuor filios et filiam. Primogenitus fuit phaselus: secundus herodes qui post dictus est ascalonita: tertius iosippus: quartus ferorag: filia dicta est saloma.

Mulieris astucia.

¶ De fuga Aristoboli ⁊ eius iterata captiuitate. Capitu. xi.

POst hec casu elapsus est a Roma aristobol⁹: qui magna iudeoꝝ manu cōflata alexandriā muro recingebat: ad quē debellādū miss⁹ est a gabinio antonius. Captusq; iterum aristobolus cum filijs romā perductus est. Illum quidem in custodia senatus coercuit: filios autē in iudeā remisit: q; gabinius id se serpserat spopondisse vxori aristoboli pro castellorū traditione. Post mala hoc cuz gabinius detineret apud triste egyptū: alexāder aristoboli filius maiores iudeos iterū ad dissensionem reduxit. Sed redīes gabinius pacē fecit: ⁊ hircano pontificū cōfirmauit. Quo mortuo missus est pōs syrie crassus vt etiā parthos q; ia romanis imminebāt reprimeret. Assumptus ꝙo parthice militie offe fere aurū de templo sustulit: ⁊ eadēbus pompeius abstinuerat duo milia talentoꝝ. Additio.

Ob hoc auro in os ifuso iterūt. Cui successit pōs syrie Cassius: qui in omnibus consilio Antipatri vtebatur. Cui dictuz est: auruz sitiui/arum bibe.

¶ De reditu aristoboli in syriam ⁊ eius nece. Capit. xii.

EO tpe factū est dissidiū iter romanos ꝓ pōpeio ⁊ iulio cesare. Cesar aūt post senatus et pompeij fugā trans mare. Ioninz reb⁹ oīb⁹ romaq; potit⁹: solutū aristobolū cū duabus cohortibus in syriā misit facile ꝙ huc sibi posse in dicā subijci ratus. Uerū spes cesaris frustata est. Nam a studiosis pōpeij veneno perūt aristobolus. Seruabaturq; corp⁹ eius melle ꝺ dū; phibita sepultura: donec iussu antonij i monumētis regalibus sepult⁹ est. Occidit q; filius eius alexāder antiochie a scipione securi percussus. Ex pōpeij literas accusatiōe ꝓ tribunali pro habita: sup his q; in romanos ad miserat. Solus aūt supstes antigonus cū duab⁹ sororib⁹ suis ad quendā ptholomeū mannei filiū q; sub libano mozabat ꝛfugit. accepitq; ptholome⁹ minorē sororem alexādrā vxorē ex qua vt quidā tradunt suscepit lisanian abiline postea tetrarcham.

Fetā ꝓ datum in plurib⁹ reddūt virum.

¶ Qd Antipater transiuit in gratiam Cesaris. Capitu. xiij.

POst hoc factum est plūz in emathia: cui interfuit antipater

pater ⁊ inde: sub pōpeio. Qui cuz rediisset in iudeā: timēs cesaris impetū: liberos suos ad arabas cognatos eoruz transmisit. Mortuo aūt pompeio antipater in clientelam cesaris se cōtulit. Misit autez cesar metridatem pergamenz ad expugnādum peluſiū. mittēs cum eo incolā libani ptholemeū ⁊ antipatrum cum trib⁹ milibus iudeorum. Ubi virtus antipatri plurimum enituit. Nā ⁊ muruz primus transcēdit: ⁊ memphitas ad obsequēdum cesari prudētis sua inclinauit: ⁊ inito prelio cū ceteris egyptijs plurib⁹ occisis totus perfossus corpore ꝓter spem seruat⁹ est ex prelio: habitaq; victoria: factorum suoꝝ apud cesarē metridatē testē habuit. Marco etiaz antonio in plurib⁹ eū cōmendante factus est amicus cesaris. Quē cesar romana ciuilitate donauit simul et immunitate: ⁊ eius gratia pontificatum confirmauit hircano.

¶ Qd antipater procurator iudee creatus est. Cap. xiiij.

EO tempore antipatrū et hircanuz criminabatur antigonus apud cesarē: dicens eoruz cōsilio patrem suum ⁊ fratrem interūsse. Ad hoc antipater vestē pīcta multitudinē vulnerum demōstrans ꝓbis nō op⁹ esse dixit. cum cicatrices se tacēte clamarent ipsum fuisse fidelē romanoꝝ: cū antigonus filius fuisset fugitinoruz: nullusq; ipz a pōpeio quoad vixit potuit auellere: nec modo a cesare quisq; eū esset auulsurus. Tūc cesar cuiuslibet dignitatis sub pōtifice Iudea dedit ātipatro optionem. Qui remissa dignitatis mensura in cesarē ꝓcurator iudee declaratus est: impetrans quoq; vt euersa patrie menia renouare sibi liceret. Regnum quoq; est concessuz hircano ita tamen ne rex vocaretur. Sextum etiam cognatū suū cesar syrie prefecit.

¶ Quod herodes fact⁹ est preses galilee ⁊ princeps militie regis syrie. Ca. v.

POst hec antipater filiū suuz maiorez phaselū hierosolymis sub se ꝓcuratorē statuit: ⁊ herodem galilee prefecit: qui cū natura strenu⁹ esset: ezechiam quendam principē latronum interfecit cū suis sequacibus: adeoq; terraz quietā reddidit: vt publice herodes pater galilee cātaretur. Fasselus quoq; indolem fratris bona emulatiōe superare certabat. Ob hoc etiā pater eoꝝ obsequijs regalib⁹ a gēte colebat: nec ꝓpter hoc tñ min⁹ fidelis hic fuerat hircano. Uerū fieri nō pōt: vt liuorem in bene gestis dīsq; effugiat. Erat ergo qui diceret hircano: q; antipatro ⁊ filijs ei⁹ reb⁹ traditis ipse vacuo regis nole sederet. His accensus paulatim hircanus: causaz dicturū herodem iubet accersiri. Qui munita ptē galilea ad regez properabat ferens secum Sexti epistolā ꝓpiētis hircano vt herodem ab oī crimine ⁊ pena liberaret. Nec multo post fact⁹ est herodes ꝓnceps militie Sexti: ⁊ tūc iniuriam ꝓdicte vocationis: herodes vindicasset in hircanū nisi pf ei⁹ ⁊ frater impetuz ei⁹ fregissent.

Justitiā par semper sequit.

Undiq; liuor virtuti parat.

¶ De morte Julij cesaris. Capitulum. xvj.

EO tempore dolo bruti ⁊ cassij occisus est cesar: cum per triennium ⁊ mēses septem tenuisset principatum. Fuerat quidē rome imperatum a romulo sub regibus. vij. annis. ccxl. post sub consulibus res acta est annis quadringentis q; draginta quatuor. Obijt autem cesar anno etatis sue quinquagesimosexto: corpusq; eius ꝓ rostris combustum est. Steuit autem populus in foro solidum columnam lapidis numidici viginti prope pedum super quaz tumulatus est: que ⁊ nulla dicta est. Cētesimo autem die ante mortem ei⁹ cecidit fulmen sup statuam eius in foro: ⁊ de nomine ei⁹ superscripto C. literam capitalem abrupit. Nocte

cte prece dente diem obitus ei⁹ fenestre thalami ei⁹ tăto cum strepitu aperte sunt: vt exiliens a stratis ruiturā domuz estimaret. Eadem die cū iret in capit oliū date sunt ei litere indices mortis imminentis.

Qui duz referrēt occisus: in manu Prefti- ei⁹ nōdū solute iuēte sunt. ¶ Die gia seu sequēti apparuerunt tres soles in pnosti- oriente: q̄ paulatim in vnum corca vētu pus solare redacti sunt. significanrax re tes q̄ dominiū lucij antonij z marrūqnq; ci antonij: z augusti i monarchiaz mōstrā rediret. Uel potⁱ: qz notitia trimtur si- dei: z vnⁱ: toti orbi futura i imminebat. Bos q̄z aranti locutus est dicens. In breui magis desituros homines ip̄s frumenta.

¶ Quod herodes adhesit cassio. Capitulum. xvij.

POst hec cassiⁱ venit in syriaz cuius pridem preses fuerat. colligēsq; exercitū ℈ augustū adolescētē z marcū antoniū septingēta talenta a iudeis exigebat. Primus aūt herodes de galilea cētuz ferēs talēta: fauoreq; cassij meruit moram aliorum indigne ferentis. Profectⁱ ē etiā herodes cuz cassio ad prelium qui ei adepta victoria regnum iudee pollicebatur.

¶ De nece antipatri vindicata p herodem. ca. xvij.

ERat eo tpe cū hircano q̄daz de amicis suis nole malicus aspirās ad sacerdotiū. Cumq; de creuisset hircanum veneno appetere statuit prius appetere antipatrum immemoz beneficiozum ipsius. Susceptoq; itaq; veneno per ministruⁱ mortuus est antipater: Malicus vero cum de morte eius Olzma- suspectus haberet coz̄ herode in loz̄ ozi- mītis se excusabat. Conquestⁱ aūt go igra- herodes p epl'am de patris morte titudo. apud cassiū rescriptū ipius accepit vt dolū dolo vindicaret. Scripsit etiam cassius chiliarchis vt in ista cā herodi opē ferrēt. Uocauit itaq; herodes hircanū z malicum ad cenā q̄ dū iret circūseptū malicum chiliarche interfecerūt. Hircanus aūt stupore dissolutⁱ cōcidit virq; recepta anima herodē percōtabatur quis malicum occidisset. Cumq; vnus respondisset cassij preceptum: ait. We z patriā cassius seruauit incolumen: amboz insidiatoze perempto. Nō multo post cuz egrotaret herodes damasci. phenix malici frater in vltionē fratris mouit arma ꝓtra phaseluz fultus hircani auxilio. Cuiq; conualuisset herodes hircanū aggredi attentabat sed propter affinitatem redierunt in concordiam.

¶ De vroribus herodis z liberis eius. Cap. xix.

HAbebat q̄dē herodes vrozē nole dolidem sed ignobilez de qua z antipatrū suscepit: superduxitq; mariannē neptem hircani: cuius etiā amoze circūcidit se z factus est ꝓselitus. Habuit siquidez herodes vrozes nouē ex quarum vij. numerosam suscepit sobolem: sed de his paucos numerare sufficiet. Primogenitus eius antipater ex dosidealexander z aristobolus ex mariane archelaus ex mathaca samaritide. herodes antipas q̄ post tetrarcha fuit: et Philippus ex cleopatra hierosolymitide. Herodē tamen hunc quidam marianne filium putant.

¶ Cū herodes z phaselus tetrarche indee facti sunt ab antonio et de pugnis eorum ꝛc. Cap. xx.

SEd vbi Cassio in philippis interfecto cesar in italiam antoniⁱ in syriā discesserunt indeoz optimates phaselū z herodē apd̄ antoniū accusabāt q̄ rex summā vi possiderēt: nomē tm̄ superesset hircano. herodes aūt muneribus placauit antoniū: i memoriā reuocās ei ꝓris sui antiquā cū eo familiaritatē. Cū aūt denuo antiochie a.c. viris indeis accusaret a stante et hircano pcāctabat hircanuz antoniⁱ q̄nā rebⁿ gerēdis eēnt aptissimi. Cuiq; herodē z fratres eiⁿ alīs ꝓtulisset hilaratⁱ antonius eos de pcuratoribⁿ tetrarchas indee declarauit. ¶ Abeunte aūt antonio Romā pachorus rex parthoz in mānvalida euphratē trā gressus est. Ad quē descēdēs lisanias antigoni nepos: filius ptholomei et alexādra vt ꝓdictū est: pollicitⁱ ē talēta mille z ℈gines q̄ngētas: vt antigonū in regnū induceret. Acceptis itaq; a pachoro mītis militⁱ parthoz antigon hierlm expugnabat et phaselⁱ q̄dā muros herodes domū regiā custodiebat. Sed cū intrasset vrbē antigonⁱ in dieⁿ pentecostes etiā in foro dimicatū est. Cū aūt de pace tracta rēt ātigonⁱ pachoz regē partho rū pacis arbitrū in dolo deposcebat. Egressi sūt ℈ hircanⁱ cū phaselo z antigonus ad parthoz regē ꝓperātes. herodes noluit cuz eis descēdere: suadēte marianne vt nūq; fidei parthoz fidē adhiberet. Hircanⁱ ℈o z phaselus i itinere a parthis ꝓpreheñ sūt. Quo accepto herodes noctu ad idumeos ꝓtribules suos ꝓfugit. Premisit q̄dē vrores z filios z vniuersam supellectilē: ipse subsequēs impetus subsequētiū sustinebat. Sauiores aūt parthis indeos i fuga expertⁱ est: cū q̄b⁹ sexagesimo a ciuitate stadio dimicauit ibi q; ob incredibilē victoriā castruz munitissimuz postea firmauit qō z herodiō dixit. Dimissis āt vroribus et liberis i oppido massada: sub custodia fratris sui iosippi in petrā ciuitatem arabum perrexit. Parthi ℈o nō solū antigonū restituerūt in regnū verūetiā hircanū z phaselū vinctos ei tradiderunt verberādos. At ille auriculas hir-
Diran- cani dētibⁿ trūcauit nequā do mu-
da cru- tatis rebⁿ solutus pōtificatū recidelitas peret. Ab integrisesīi celebrari sacra opz. Phaseli ℈o ℈tute prenētus est. Qui cū nec ferri copiā nec manⁿ liberas haberet ad saxum fracto capite mortuⁱ ē. Cognito q̄dē q̄ herodes euaserat ait se eē nimiter velle mori qz vltorē viuū relinq̄ret. ¶ De hircano sūt q̄ dicāt q̄ medicⁱ ab antigono sibi missus lauriculas eiⁿ venenū ꝓ medicameto ifudit: z mortuⁱ ē. ¶ Josephus vero refert eū ad parthes missum: z diu habitum ludibrio.

¶ Quod herodes rex iudee Rome creatus est. Capitulum. xxi.

HErodes accepta morte fratris romam properauit nec hyemis asperitate retētⁱ ē. Circa pāphiliā fracta nauī et in rhodo repārata ad romā ꝓfectⁱ est: primoq; cām vie exposuit Antonio. Qui miratⁱ eiⁿ casum z misertⁱ: senatui ꝓsuasit vt herodē regem iudee declararēt. Coronatⁱ q̄ herodes augusto z antonio hinc z ide astātibⁿ in capitoliū ductⁱ est: vbi z decretū senatⁱ sup hoc facto repositū est. Remissus est itaq; i iudeā herodes: duosq; ꝓcipes cū eo vēturos z sylo qui eū i regno collocarēt. Cū q̄ venissent in galileā: sylonē antigonⁱ mercede corrupit: z ꝓpteres ꝓgredi aduersus antigonū simⁱatis occasiōib⁹ differebat. Cuiq; tandez obsedissent hierlm romani: tū ꝓ hiemis aspitate tū ꝓ inopia victⁱ ab obsidione descēdētes in idumeā z galileā hyemabant. Nec tūc tū herodes occisus erat: ℈ latronū multitudi Notat n ēpsequens etiā in canemis eos igne suffocabat. Inter q̄s erat semoz. vij. filioz pⁱ: q̄s ipe occidit i hūc modū. Stans in oze spelūce singulos nolatim euocabat: z ꝓdeuntē quemq; filioz trucidabat nouissime z vrorē tādē se ꝓsus vulnere: super mortuos misit.

¶ Quod herodes pulso antigono positus est in throno regni in hierusalem. Capitulum. xxij.

EO tpe circa athenas morabaf ātoniⁱ: z iā amoze cleopē tenebaf. Ad quē ꝓperabat herodes sup dolo filonis q̄ relā factur⁹. Interim āt z iosippⁿ vt aliq̄d ꝑclare faceret ptēpto herodis iperio ℈ antigonū dimicauit z victⁱ decapitatⁱ ē a papio pncipe militie antigoni. Cuiⁿ trūcū antigonus

antigonus calcaribus verberare inhumanitus aggressus est. Dū aūt accepisset antonius dolū sylonis misit sociū cū herode i manu valida, Quiveniēs in iudeā occur

Sicqui rētē sibi papiū vicit: caputq; eius gladio feroze fratri suo in solatiuz occisi feritgla fratris trāsmisit. Tādē q̄q; mendio pe- sib⁹ obsessa hierūm: cū in sexto rorit. mani irrueret in eā nemini parcebant etati: iz herodes rogaret vt parcerēt. Antigonus q̄z descēdens ad pedes sociū ꝓstrat⁹ est quē nō miserat⁹ socius iz irridēs antigonā appellauit: et in vincula iecit. Cū aūt eis militū multitudo adviseṅda setā: et phanū spoliandū teitareť: refrenabat eos herodes acerbioreq; sibi q̄ si victus fuisset fore dicens victoriā: si q̄ fieri nephas esset: culpa sua visum fuis- hero- set. Innuebaturq; in socium: il vadis ad cue facta viris et opib⁹ ciuitate sodeū pie litudini se regem relinqueret. Detas. suis aūt facultatib⁹ mercedē singulis se daturū ꝓfirmauit. Cūq; ꝓmissa complesset. Socius aurea corona deo dicata sublata victū Antigonum deducēs ad Antonū remeabat: quē Antoni⁹ securi percussit. Cōfirmatusq; ē herodes i regno indeę q̄rto āno ex q̄ rome diadema susceperat. Inde est q̄ q̄nq; plures q̄nq; pauciores anni regni herodis legunť. Translatū est itaq; regnū de iuda ad alienigenā immunēte xp̄i aduētu. Audies hircan⁹ herodē regnātē redūt in iudeā et ꝑtinū statū restituť⁹ est: excepto q̄ nō mistrabat.

¶ De morte mariannes dolo salome. Capitulum. xxiij.

Facta est autem dissentio inter Mariānam et Saloman sororē herodis hec illi meretriciū illa huic ignobilitatē obiiciebat. Cōsilio ꝯo sororis herodes hircanū occidit dolo: eo q̄ regnū sibi deberi hircan⁹ diceret. In solatiū aūt Mariānes Jonathā fratrē ei⁹ cū ⁹ecēt. xvij. āno. i pōtificē ordinauit: et dosidē cū filio antipatro ad petitionē Mariānes a hierūm expulit sol trib⁹ solēnitatib⁹ ad oīa dū ascēdēr eis hierosolymā ꝓmittēs. Ecōtra saloma suggerētc occisus ē ionathas eo q̄ ad regnū videreť aspirare. Cūq; accusaret saloma mariānē de adulterio ad didit q̄ exp̄sse imaginē suā mi⁹at ātonio: vt ad amorē sui cū incitaret. qō vt cognosceret herodes, ppauit ad ātoniū mariānē sub custodia viri salome collocēs: certa ei tradēs iter signia: sub q̄b⁹ si nūtia tū ipi foret mariānē occideret: tū q̄ mozā faceret herodes ipe: rauidiret ab ātonio imaginē illā missaz mariāne q: ātoni⁹ adeo diligebat herodē q̄ nihil cū celaret vir salome: q̄ sibi fuerāt ipata mariā ne reuelauit. Reuti so aūt herode v xor cū in sinu ei⁹ dormiret cū lachrymis q̄ de morte ei⁹ ipauerat indicauit. Exiliēsq; a strat̄ herodes sciscitabať a sorore: dormiuit ne vir tu⁹ cū mariāne: q: ait dormiuit. Statimq; occidi mariānez fecit xvij. sororis. Uerū de morte vxoris quā supta modū diligebat adeo idolauit: vt tāq; lunatic⁹ crebro i amētiā ꝑteret. Cū aūt cōsuluisset antipatruz cuz mr̄e revocauit. Filios aūt q̄s de mariāne susceperat alexādrū et aristobolū romā misit liberalib⁹ art⁹ eruditēdos.

¶ Qō augusti⁹ addidit regno herodis traconitidē et ituream. c. xxiij.

Post hec ꝓmissuz ꝑtū apō actiū iter augustū et ātoniū cui nō interfuit herodes misit sus ab ātonio ꝺ rege arabū ad petitionē cleopatre vt q̄libet eoz vi cto ipa regnū illi⁹ obtineret. Mozē eīm regū oriētaliū tā tūc molieba vt ꝑ eis ipa regnaret. Cūq; herodē offēsū ātonio redderе molireť nec efficere valeret tū hierichōtinā trā palmaz et balsami feraceť i suidnitū iā trāstulerat. Victo q̄ ātonio cū augusto rhodū venisset: nec ātoniū victū reputaret cuz supesset herodes pictū occurrēs herodes depōsito habitu regio i cultu

Jramus sieris et cōcupiscētiaꝫ filiū nō parcit.

zelotipis mulieribus.

dolus

heros dis hōlitas et ronam merуit.

priuato stetit ante cesarē et ait. Fateor me vtile fuisse antonio et fidelem q̄ expertus fuisses actio si afuissem. Uerū nec oīno defui auxilia et frumenta mittens ei: nec mō deessem si mihi adquiescens cleopatrā odij vīr fomitem occidisset. Una ergo cū victo victus sum coronāq; cuz fortuna deposui. ad te aūt veni: spem salutis de virtute ꝑsumēs. Ad hec cesar. Imo saluus esto et nūc regnato certius meritus es vt plurimos regas cū amicitiā tāta fide tuearte. Recte fecit antonius q̄ magis cleopatre paruit ꝙ tibi. Te eīm lucrati sumus p eū propter ei⁹ amentiā. Experiar q̄z tibi benefacere vt non queras antoniū. Cū aūt ꝑperaret augustus in egyptū nō solū in ꝑlijs virt⁹ herodis enituit verum etiā in deserto eūti et redeunti exercitui ita parauit necessaria vt nec aquarum deesset copia: nec q̄ ꝙ consilium. ita vt mireret cesar. Mortuus ꝯo cleopatra et antonio modicū ē regnum herodis et romani cōclamabāt ob hoc augusto cū restituisset partē regni quaz cleopatra abstulerat ꝺ dixit ei tra conitidem et ituream totāq; maritimā vsq; ad ꝑtū stratonis: quā post in honorē augusti cesaream appellauit. Edificauit aūt in ascalone domum regiā. et demceps agnominatus est ascalonita. Natione eīm idumeus fuit ex ꝑe: arabs ꝯo ex mr̄e. Dedit ei cesar ḧari gentos galatas satellites stipatores cleopatre immanes et sanguinis humani auidos.

Additio.

Uel ꝓprie dict⁹ ē ascalōita. Au⁹ eīm ei⁹ q̄ et hero des ascalonita fuit natiōe et edituus tēpli apollinis cui⁹ filium antipatrē puerulū rapuere latrones idumei. et cum eis tantuz fuit: q̄ etiā post fact⁹ est princeps eoz. Unde et idumeus dictus est.

¶ De herodianis. cap. xxv.

Qui cū vīr eleutheri dicerē

De herodis magnificētia et sue industrie opera.

Additio.

Fecit etiaz cesa reā palestine in ḧ turrio stratonis. in ḧ contra aductū augusti porticū de cādido marmore cōstruxit in ḧ post cornelius cēturio creatus est, a petro episcopus.

periozis galilee: super qō oriundi fuerant decetero herodiani dicti sunt. Cū aūt fecisset pr⁹ in hierusalē turrim quā vocauit antoniā: ḧ nūc turris dauid ꝺr fecit: et nūc aliā quā vocauit agripiā. A cesare eīm amabať post agrippā: et ab agrippa post cesarē. Posuit q̄ adiā aureā super speciosaz portā tēpli ummēsi pōderis i honorē romanorū indeiqd egre ferētib⁹. Fecit q̄z herodiō in ḧ et sepult⁹ est. Fecit et phaselū i memoriā fratris. Reparauit samariā quā et sebastē dixit. vbi et tēplū maximū cesar dedicauit. Aliō etiā tēplū circa iordanis fontē candido de marmore cesari dedicauit ꝓ⁹ ñ erat idone⁹ regni locꝰ quē va cuū honore cesaris relinq̄ret. Anno q̄z. xv. regni sui templuz dñi magnifice decorauit nec solū i regno suo verū etiā in adiacētibus ciuitatib⁹ memoralia sue libertatis quasi industrie opera reliquit.

¶ De offēsa herodis i filios. xxvi.

Post hec redierūt a studio filij eius erat alexāder acerrim⁹ perorator. Quoū vn⁹ aristobol⁹ filiā salome amite sue duxit i vxorē. Alter filiā regis cepa docie. Jamq; licētius cū patre de successiōe regni disceptabāt. Ob hoc pater offensus antipatrē illis preponere satagebat. In testamēto quo q̄ iam aperte declarat⁹ fuerat sue cessor. Proinde predicti fratres de morte patris occēte tractabāt. Qō ꝑsentiēs pater a se eos reiecit. Hi ꝯo romā nauigauerunt vt patris iniuriā deferrent ad cesarem.

¶ Incidēter adiecte premissis historiographis libris biblie a diuersis temporū scriptoribus sumpte historie: felicē hic finē sumūt.

Noui

¶ Noui quoq; testamenti christi ⁊ apostolici actus breuiter subnectuntur.

¶ Sequunt tituli ca. i hystorie euāgelicē.

Exceptiõe pcursoris. Ca.j.
De exceptiõe salnatoris.c.ij.
De ortu pcursoris. Ca.iij.
De descriptiõe orbis.C.iiij.
De natiuitate salnatoris.v.
De cãtico angelorum ⁊ circũcisione domini. Caꝑ.vj.
De stella ⁊ magis. Capitul.vij.
De oblatione ⁊ noib⁹ magoꝝ. ca.viij.
De ipapanti domini. ca.ix.
De fuga domini in egyptum. caꝑ.x.
De nece pueroꝝ ⁊ ãre dilata p annũ.c.xj.
Quod cõminatio hieremie etiam prophetia fuit. Capitulum.xij.
De nece duoꝝ filiorũ herodis. caꝑ.xiij.
De priori testamẽto herodis ⁊ odio ipi⁹ et antipatri. Caꝑ.xiiij.
Quod herodes incarcerauit antipatrũ infidiantem vite eius. Caꝑ.xv.
De magnitudine morbi herodis.ca. xvj.
De nobilissimis iudeis occidendis in morte herodis: ⁊ de morte ãtipatri.ca.xvij.
De morte herodis ⁊ substõe archelai.xviij.
De lite fꝝ p regno cozã augusto.c.xix.
De.iiij.regibus in indea. ca.xx.
De simulato alexãdro. Caꝑ.xxj.
De diuisione regni. ca.xxij.
De reditu Jesu ab egypto: ⁊ de morte glafire. Capitulum.xxiij.
De exilio archelai. caꝑ.xxiiij.
De primo procuratore iudee. ca.xxv.
De morte augusti. ca.xxvj.
De tyberio imperatore ⁊ valerio procuratore indee. ca.xxvij.
De odio iudeoꝝ in põtiũ pilatũ.c.xxviij.
Testimonium iosephi de christo. ca.xxix.
De bap.ioãnis ⁊ principio sexte etatis.c.xxx.
De tribus sectis iudeorum caꝑ.xxxj.
Qõ ioãnes pfessus ẽ se nõ eẽ xpm.c.xxxij.
De iesu baptizato. cap.xxxiij.
De spũsctõ ⁊ voce patris. c.xxxiiij.
De ieiunio iesu ⁊ tentatione. ca.xxxv.
De prima vocatione discipuloꝝ.ca.xxxvj.
De varijs opinionibus hystorie.ca.xxxvij.
De mutatione aque in vinum. ca.xxxviij.
De instructione nicodemi. ca.xxxix.
De prima eiectiõe vẽdẽtium ⁊ ementium de templo Capitu.xl.
De secũda vocatione discipuloꝝ. ca.xlj.
De eo q̃ dñs legit in nasareth. ca.xlij.
Qõ discipuli baptizabãt ⁊ ioãnes.ca.xliij.
Cur ioannes incarceratus est. ca.xliiij.
De tertia vocatione discipuloꝝ. ca.xlv.
De aperta p̃dicatiõe ⁊ miraculis dñi.c.xlvj.
De electione.xij.apostolorum. ca.xlvij.
De sermone dñi in monte. ca.xlviij.
De oratione dominica. ca.xlix.
Qõ apli missi sunt cũ ptãte curãdi. ca.l.
De curatione leprosi. caꝑ.li.
De seruo centurionis. ca.lij.
De socru petri. ca.liij.
De filio vidue. ca.liiij.
Qõ excitat⁹ iperauit vẽtis ⁊ mari.cap.lv.
De duob⁹ obsessis a legione. ca.lvj.
De paralytico demisso p tectum.cap.lvij.
De puteo samaritane. cap.lviij.
De filio reguli. ca.lix.
De conuiuio leui. cap.lx.
De filia archi synagogi: ⁊ emorroissa.c.lxj.
De duob⁹ cecis ⁊ de surdo ⁊ muto.ca.lxij.
De beelzebub. cap.lxiij.
De maria magdalena. capi.lxiiij.
De ministerio Marthe. ca.lxv.
De questione ioãnis. cap.lxvj.
De.lxvij.discipulis. ca.lxvij.
De solutione sabbati ⁊ confricatione granorum. ca.lxviij.
De manco. cap.lxix.
De ãtuor pabolis ad turbas ⁊ naui.c.lxx.
De tribus parabolis in domo ad discipulos. Capitu.lxxj.
De saltu domini. ca.lxxij.
De decollatione Joannis. ca.lxxiij.
De q̃nq; panib⁹ ⁊ duob⁹ piscib⁹. c.lxxiiij.
Qõ dñs ambulauit super mare. ca.lxxv.
De verbis dñi pro quib⁹ quidã abierunt retro. ca.lxxvj.
De traditionibus phariseoꝝ etiaꝝ contra mandata dñi. ca.lxxvij.
Qõ cib⁹ nõ trãsit i ꝟtutẽ nature.c.lxxviij.
De muliere chananea. ca.lxxix.
De surdo ⁊ muto. cap.lxxx.
De probatica piscina. ca.lxxxj.
De zelo iudeorum ⁊ q̃ christus filium dei se fecit. ca.lxxxij.
De refectione quatuor milium cum septẽ panibus. cap. lxxxiij.
De quodã ceco. ca.lxxxiiij.
De pfessione fidei quam fecit petrus pro omnibus. ca.lxxxv.
De transfiguratione dñi. cap.lxxxvj.
De lunatico. ca.lxxxvij.
De verbis dñi q̃bus innuit tridnum mortis sue. Ca.lxxxviij.
De tributo inuẽto in ore piscis.ca.lxxxix.
Quod apostoli quesierunt quis eorũ esset maior. cap.xc.
De gabola ouis ⁊ drachmeꝝ filij.p̃digi.xcj.
De dimittẽdo fri septuagies septies.xcij.
Quod ob solaz fornicationem vxor potest dimitti. cap.xciij.
De galileis quos occidit pilatus. c.xciiij.
De muliere incuruata. ca.xcv.
De scenophegia. ca.xcvj.
Quod miserint tenerent iesum admirabantur verba eius. cap.xcvij.
De adultera. ca.xcviij.
De parabola diuitis volentis ampliare horrea sua: ⁊ de quibusdã verbis domini. Capitulum. xcix.
De ceco nato. cap.c.
De signis perfectiõis ⁊ de impossibilitate intrãndi dimitem in regnũ celoꝝ. ca.cj.
Qõ reliquẽtes oia p xpo iudicabũt.c.cij.
De diuite ⁊ lazaro. ca.ciij.
De villico iniquitatis. ca.ciiij.
De denario diurno. cap.cv.
De hydropico et exhortatione ad humilitatem et misericordiam. ca.cvj.
Quod in encenijs iudei voluerunt lapidare iesum. cap.cvij.
De resuscitatione lazari. ca.cviij.
Quod pontifices et iudei conspirauerunt in iesum. cap.cix.
De vltimo aduentu dñi in hierlm.cap.cx.
De decem leprosis. ca.cxj.
De samaritanis. cap.cxij.
De petitione filiorum zebedei. ca.cxiij.
De zacheo ⁊ ceco pr⁹ illuminato.ca.cxiij.
De duob⁹ cecis hierichontinis. ca.cxv.
De alabastro vnguenti. ca.cxvj.
De maledictione ficus ⁊ sessione sup asellum. caꝑ.cxvij.
Quod gloriose suscept⁹ dominꝰ fleuit super ciuitatem. cap.cxviij.
De secunda eiectione vendentium ⁊ emẽtium in templo. ca.cxix.
De excitatione tẽpli in triduo. ca.cxx.
De duobus minutis vidue. ca.cxxj.
De phariseo ⁊ publicano. ca.cxxij.
Qõ dñs pnoctauit in bethania. ca.cxxiij.
De voce patris ad iesum quã quidam putauerunt tonitruum. ca.cxxiiij.
De filio qui negauit se iturum in vineam

⁊ iuuit. Capitulum.cxxv.
De cultorib⁹ vinee sanguinarijs.c. cxxvj.
De lapide angulari. capi.cxxvij.
De inuitatis ad nuptias ⁊ nõ habentibus vestem nuptialem. ca.cxxviij.
De herodianis ⁊ õ tributo reddẽdo.cxxix.
De septem mulire. ca.cxxx.
De mãdato primo ⁊ secũdo i lege. ⁊ sanciato a latronibus. ca.cxxxj.
De cõfutatiõe phariseorũ per autoritatez dauid. Capitu.cxxxij.
De doctoribus pharisaicis audiendis nõ imitandis. ca.cxxxiij.
Quibus debetur ve eternum. ca.cxxxiiij.
De zacharia filio barachie. ca.cxxxv.
De primatiõe euersionis hierlz. ca.cxxxvj.
De signis euersionis ⁊ aduẽtus. cxxxvij.
Proprium signũ euersionis. cap.cxxxviij.
De impedimento fuge. ca.cxxxix.
Propria signa aduentus iudicis. cap.cxl.
De signis quidem diez ãñ iudicij. c. cxlj.
Qõ pater nouit diẽ iudicij ⁊ de vno assumpto ⁊ altero relicto. ca.cxlij.
De vigilia ianitoris ⁊ decẽ ẏginib⁹.c.cxliij.
De commendatione talentorum ⁊ decemmine. Caꝑ.cxliij.
De ventilatione aree. cap.cxlv.
Opiniones de igne eterno. caꝑ. cxlvj.
De pascha ⁊ de diuersis acceptiõib⁹ huius nominis. caꝑ.cxlvij.
Qua vie ⁊ quõ iudas vẽdidit dñz. cxlviij.
De cena domini. ca.cxlix.
Qõ surgẽs a cena lauit pedes discipuloꝝ.cl
De notatione p̃ditoris ⁊ egressu eius.c.cli.
De eucharistia data discipulis ⁊ iudã.clij.
De predictione negationis petri. ca.cliij.
De sermone domini post cenã. ca.cliij.
De trina oratione domini in villa gethsemani. ca.clv.
De ligatione domini ⁊ sanatione auricule serui. cap.clvj.
De fuga adolescentis. cap.clvij.
De prima negatione petri. cap.clviij.
De secunda ⁊ tertia. ca.clix.
De sententia mortis lata in iesum.ca.clx.
Prima illusio. cap.clxj.
De suspendio iude. Capitu.clxij.
De ẏbis pilati ad iesum ⁊ iudeos.c.clxiij.
Qõ herodes illusit domino. ca.clxiiij.
De secunda illusione. ca.clxv.
Quod pilatus hora quasi sexta sedit pro tribunali. ca.clxvj.

Qō pilatus quasi nolēs tradidit
ihesum vt crucifigerēt.ca.clxvij.
De illusione militum.cap.clxviij.
Tertia illusio. Cap.clxix.
De simone cyreneo. Ca.clxx.
De diuisione vestium ⁊ tunica sor
tita. Ca.clxxj.
De titulo triumphali.cap. clxxij.
De diuersis meritis latronum.
Capitulum. clxxiij.
Qō ỹgo ỹginī ꝓmissa ē.c. clxxiij.
De tenebris factis a sexta vsqad
horam nonam. Cap.clxxv.
De clamore dñi ad pfez.c.clxxvj.
De morte dñi post gustatū acetū.
Capitulum. clxxvij.
De signis in morte dñi.c.clxxviij.
Qō fractis cruribus latronū chri
stus lanceatus est. ca.clxxix.
De sepultura domini. ca.clxxx.
De sepulchro domini.cap.clxxxj.
De custodib⁹ sepulchri.ca.clxxxij.
De aduentu mulierum ad sepul
chrum. ca.clxxxiij.
De alio ordine dierū.ca.clxxxiij.
Opiniones de hora resurrectiōis
Capitulum. clxxxv.
Angeli locuti sē mlieribꝫ.clxxxvj.
De cursu ioānis ⁊ petri.c.clxxxvij
Quod dñs apparuit magdalene.
Capitulum. clxxxviij.
De mendacio custodū.ca.clxxxix.
Qō dñs appuit mlieribꝫ via. cxc.
De duob⁹ cūtib⁹ i emaus.c. cxcj.
Qō dominꝰ apparuit illis absen
te thoma. Cap.cxcij.
Qō postq̄ comedit cū eis isufflās
dedit eis spīm sctm.capi.cxciij.
Qō apparuit thome. ca.cxciij.
De apparitione ad mare tyberia
dis. ca.cxcv
Opiniōes de morte ioānis. cxcvj.
De appitiōe dñi i galilea.c.cxcvij.
De ascensione dñi. ca.cxcviij.
Hystoria euāgelice De cōceptio
ne precursoris dñi. cap.j.

A

Uit aūt in diebꝫ he
rodis regis iudee (ef
fluris ānis regni eiꝰ
rex triginta) sacer
dos nole zacharias
de vice abia et vxor

eius aaronita nole elisabeth. Ma
nd cū ampliare volēs cultū dñi.
xxiij. istituit summos sacerdotes
q̄ꝫ vnꝰ tm̄ maior q̄dicebāt ꝓceps
sacerdotū. Statuit āt.xvj. viros ō
eleazar ⁊.vj.ō thamar: ⁊ ꝛsorte
ōdictynicuiq̄ hebdomadā vic̄ sue.
Habuit aūt abias octauā hebdo
madā de cui⁹ gñe zacharias cū in
die ꝓpitiatiōis incēsum poneret/
ꝑdixit sibi āgel⁹ nasciturū filiū de
vxore. Quiplideras sterilitatēvxo
ris ⁊ vtriusq̄ senectutez: nō credi
dit ⁊ ob hoc obmutuit vsq̄ ad diē
pi⁹. Nomē q̄ꝫ pueri ⁊ magnificen
tiā cū abstinētia ei idicauit. Cōce
pit aūt elisabeth et occultabat se
mensibus quinq̄.

¶ De cōceptiōe saluatoris. ca.ij.

Nno aūt sexto missus ē ga
briel i nazareth ad mariā Luc.i.
ỹginē desponsatā ioseph. Cuiꝰ ea
salutata dixisset eā paritura ihesuꝫ
filiū altissimi quclissetq̄ quō hoc
fieret cū se nō cognituraꝫ virum in
animo vouisset nisi aliter deus di
sponeret. Angelus addidit nō de
viro: ꝟopere ꝟspiritus sancti ꝓceptu
rā: ⁊ etiā cōcepisse cognatam suaꝫ
eliazabeth sibi indicauit. Permi
xte em̄ erant sacerdotales trib⁹ et
regia. Nā ⁊ aarōvxorē habuit de
inda elizabeth sororē naasō ⁊ iosa Luc.i.
da pontifꝫ iochabeth filiā regis
iozam. Et ait maria. Fiat mihi sm̄
ỹbū tuū. Et statim ꝓcepit⁹ est chri
stus de ỹgine plenus hō in alia et
carne: ita tm̄ q̄ lineamēta corpis ⁊
mēbrozꝫ vsib⁹ discerni nō possent.
Credit aūt cōcept⁹.viij. kal. aprīs
⁊ renolutis.xxiij. annis eadē
die mortuus est.

¶ De ortu ꝓcursoris. cap.iij.

Surgēs aūt maria abūt i ci D
uitatē iuda. Iuda ꝺnomē est Luc.i
regni nō trib⁹. Hierm̄ em̄ i tribu
beniamin erat: per quā forte tran
sirent ad oppidū in quo dicūt tunc
zacharias habitasse quarto milia Nota
rio a hierusalem et ibi natum io dictum
annem. Et legitur in libro iustorū singlas
q̄ beata ỹgo cū prio ienauit a ter ra-

ra. ⁊ cū salutasset elisabeth exulta
uit infans in vtero ei⁹: ⁊ cū matrē
dñi suā btām eā ꝓphetaret elisa
beth/edidit maria cānticuꝫ dño di
cēs. Magnificat aīa mea dñm ⁊c.
Māsit aūt maria ibi mēsibus tri
bus ministrās cognate donec pa
reret: ⁊ tūc rediit i domū suā. Octa
uo aūt die cū circūcideret puer et
vocaret eū noie patris sui zacha
riā/ait. Joānes ēt nomē ei⁹. Idē
ipm̄ scripsit ⁊ pī sumpto ꝓngilla
ri. Esī aūt ꝓngillaris tabule q̄ pu
gno pōt includi: vt calam⁹ scripto
ris. Et apertum est os zacharie et
ꝓphetās cānticū fecit dño. Benedi
ctus dñs deꝰ isrl'. ¶ Hec duo cāti
ca nō cāntantur in eccīa eo ordine
quo sunt edita. Prius em̄ cantat
q̄ scdo est editū. Cū em̄ in cānico
zacharie legit. Et exurit cornu sa
lutis q̄ est factū in resurrectione
ō canit in Laudib⁹ ⁊ loquitur ad
puerū q̄ fuit aurora solis. Et q̄ le
git in cānico ỹginis. Respexit hu
militatē ancille sue. ecclie scz tpi⁹
marie q̄ ādē factū est i sexta eta
te. Et agit de incarnatiōe ibi. Su
scepit isrl' puerū suū: nō cānat ad
vesp̄as. vj. scz officio diurno: ter
tiū cānticum simeonis q̄ sequit cā
tat i. vij. officio. i. in cōpletorio: q̄
orat se dimitti in pace: q̄ fit in se
pulcro quiescentiū. Et q̄ hec duo
cānica euāgelica sunt: ideo stātes
ea cāntam⁹. Puer em̄ crescebat: ⁊ cō
fortabat spū: ⁊ erat in desertis lo
cis vsq̄ i diē ostēsiōis sue ad isrl'.
Nō de cānticis Magnificat. et benedict⁹ ⁊ Nunc dimittis

D
Wat.i. ¶ Reuertens aūt maria de naza
reth: inuēta est a spōso i vtero ha
bēs de spū sctō. Qui nolēs eā tra
ducere in cōingē occulte voluit eā
dimittere in somnis autē admo
nitus est ab āgelo vt acciperet eā
in coniugē: ⁊ ne suspicarek adulte
rū: cōceptū puerū de spū sancto
indicauit ⁊ vt ihesuꝫ vocaret ꝓcepit
qz salvū faceret pp̄lm̄ a peccatis
eoꝝ. Et hoc cognouit ioseph deū
nasciturū q̄ sol⁹ petā dimittit: ⁊ ac
cipiēs spōsaꝫ in vxorē: cū virgine
virgo permānsit. Habuit aūt virgo
virū ne grauida infamaret: ⁊ vivi
ri solatio ⁊ ministerio frueret ⁊ vt
diabolo occulteretur die partus.
Nota ō s. ioseph.

¶ De descriptione orbis. Ca.iiij.

In diebus illis exiit edictuꝫ A
a cesare Augusto vt descri- Luce.2
beret vniuersus orbis. Volēs Ce
sar scire numerū regionū i orbe q̄
romane subērāt ditioni/numerū
etiā ciuitatū in qualibet regione
nota quoq̄ capitū in qualibet ci
uitate ꝓcperat vt de suburbanis
oppidis/vicis ⁊ pagis ad suā cōs
tituerēt hoies ciuitatez: ⁊ maxime
vbicūq̄ habitarēt ad ciuitatē cō
uenirēt vñ traherēt originē: ⁊ dsq̄
denariū argēteū pcū.x. nūmo: uz
vsualiū vñ denarius dicebat pī di
pnicie tradens se subditum ro
mano imperio profiteretur. Nā ⁊
nūmus imaginē ꝓferebat cesaris
⁊ sup̄scriptionē nōmis. Et quia
nūerus coꝝ q̄ cēsi capite ferebant
vel vt alij legunt qui censum ca pi
tis ferebant certo nūero deter mi
nabatur et redigebat in scriptis
ideo pfessio hmōi descriptio voca
batur. Hec descriptio prima est a
pīde syrie/cyrino. Prima dicitur
quātum ad cyrinū syrie pīdē: qz
enim iudea in vmbilico zone habi
tabilis esse dicit̄ur: pulsum est vt
in ea inchoaretur ⁊ deinde p cir
cunstātes regiones alij pcides
psequerent. Uel forte prima vni
uersalis: qz alie pcesserāt ꝑticula
res. Uel forte prima capit uz in ci
uitate fiebat a pīde: scda ciuitatū
in regione a legato cesaris: tertia
regionum in vrbe coram cesare.
Hic primū iudea facta est stipen
diaria romanis: hec ō scriptio sin
gulis annis fieri videtur: qz i euā
gelio legitur. Magister vester nō D
soluit tributū hoc anno. ¶ Ascen Ma.17
dit aūt ioseph a nazareth i beth
leem eo q̄ esset de domo dauid. vt
profiteretur cuꝫ maria vxore sua
ꝓgnante. Si mulieres ꝓfitebant: A
iungendum est sic vt profiteretur Luce.
cū maria. Si sol⁹ viri sic est ordo:
Ascendit Joseph cum maria.

¶ De natiuitate saluatoris. c. v.

B Luc. 2. HActū est aūt cum essent ibi peperit virgo filiū suū primogenitū: & nō post quē aliū: & aīa quēnullū & pānis iuolutus reclinauit eū in presepio: qr nō erat ibi ei locūindi uersorio. Dicit q fenū in quo iacuit iesus delatū est romā ab hele na & est i ecclia scē marie maioris. Intra basilicā nō lōge a presepio ḡscit hieronymꝰ. Paula quoq & custochiū in bethleē ḡscūt. Dif ficile fuerat pauperibꝰ pre frequē tia multoꝝ q ob idipm quenerāt varuas inenire domos: & in omni trāsitu q erat inter duas domꝰ operimētū habēs qō diuersoriū dicit se receperunt sub quo ciues ad colloquēdū vel ad cōsulendū in diebꝰ ociꝰ: vel pro aeris intēpe rie diuertebāt. Forte ibi. Joseph p̄sepiū fecerat boui & asino quos

Esa. 1. secū adduxerati quo repositꝰ est iesus. Ad qō q̄dā referūt illō esaie Cognouit bos possessorē suum & asinꝰ p̄sepe dñi sui. Et illud aba chuck. In medio duū animalium cognoscēris. Etiā i picturis eccle siarū q sunt quasi libri laycorum hoc repsentat nobis. Natus est autē saluator anno regni augusti cesaris. xlij. Annos ei. xij. q a mor te iulij fluxerāt usq ad actiū bellū regno Augusti connumeramus. Anno vo regni herodis. xxx. vni uerso orbe pacato olympiadis cētesime nonagesīmetertie anno. iij. Anno ab vrbe ꝑdita. dcc. lij. natꝰ est dñs. Natus est autē nocte dñice diei: qr si tabulā cōputi retro percurras inuenies huiꝰ anni cōcurrentem quintū regulam ianuarij tertiū. Quibus iunctis & sublatis. vij. remanet vnus. Itaq kal. ianuarij in dominica i uenies que concurrunt. Nam ea die qua dixit: fiat lux facta est lux:

Additio.

Rome tēplū pacis corruit: fōsolei erupit cesar p̄ceperat ne ds eū diuū vocaret

visitauit nos oriens ex alto. Inchoata vero secundum quosdaz vij. etas a natiuitate christi secundum apostolum qui ait. Cum venerit plenitudo temporis &c. Secundum alios a die qua ibaptizatus propter vim regenaratiuāda tā aqs. Secūdū alios a passione: qr tūc aperta est porta & ichoata est quodāmodo. vij. quiescentiuꝫ. Fluxerāt quidē ab adā anni q̄nq̄ milleni cētū nonaginta sex alis nonaginta nouē ab abrahā duo milia. xij. secundū. lxx. Secundū hebreos vero longe pauciores.

B Luc. 2. B Beda. B Luc. 3. B Bal. 4.

¶ De cantico angelorum & circūcisione domini. Capitulum. vj.

B Luc. 2. ET pastores erāt secūdo miliario a bethleez in regiōe eadē custodiētes vigilias noctis sup gregē suum. Mos fuit antiquioribus in vtroq̄ solstitio vigilias noctiq̄ custodire ob solis veneratiōnē. Qui forte mos etiā apd indeos exvsu cohabitātium inoleuerat. Et ecce angelꝰ dñi stetit iuxta illos annuntiās eis natū saluatorem in bethleem: et in signū positū puerū in presepio nūtiauit. Et facta est cū angelo multitudo angelorum dicentiuꝫ. Gloria in excelsis deo: et in terra pax homin: bus bone volūtatis: quia per christū glorificatus est pater & pax facta inter deuꝫ & hominē: inter angelū & holem: inter indeū et gentilem. Pro hac multitudine angelorū vel pro grege pastorum voluit: qui dā illum locuꝫ pphetice dictū turrim gregis: ibi. Et tu turris gregis nebulosa: cum tamē iā non primo cōtraxerat hoc nomē locus: idem: quia Jacob gregem ibi pauit cum rachel parturiret. Et transeuntes pastores vsq̄ bethleem inuenerunt verbum quod factum erat ad eos: & qui audiebant

Additio.

In gestis pontificuꝫ legitur/ q̄ea queq̄ sequūtur euangelica verba Thelesphoꝰ adiecit.

Luc. 2. ¶ Octauo die circumciderunt puerum et declarauerunt nomen eius esse iesum: quod ipositum erat ei ab angelo priusq̄ conciperetur.

Additio.

Dicitur q̄ preputiuꝫ domini delatum est ab angelo karolo magno in templo dñi & trāslatū ab eo aq̄sgrani: et post a lazarolo caluo positum in ecclesia saluatoris apud carosiū. Alij dicūt antuerpiā delatū: nā illic i sūma veneratiōe hr.

A Mat. 2. ¶ De stella et magis. Capi. vij.

TErtia decima vero die: ecce magi venerunt ab oriente hierosolymā dicētes. Ubi est q natus est rex iudeorū. Uidimꝰ enim stellā eiꝰ in oriēte. & venimꝰ adorare eū. Successores fuerunt isti doctrine balaā q stellā nouerūt eius vaticinio & a magnitudine scietie magi nūcupati sūt. Quos em̄ greci philosophos: ipse magos appellāt. Uenerūt em̄ de finibꝰ persarū & chaldeorū vbi fluviꝰ est saba. a quo & sabea regio dicit. ¶ Quidā tñ non eos primo doctos magos putāt sed poticꝫ dolū herodis fefellerunt p aliā viā reuertentes.

Chrisostomꝰ. Chrisostomus dicit stellā multo ante tēpore q̄ Christꝰ nasceretur apparuisse eis: & ita multo tēpore de lōginquo venerunt. Potuit tñ fieri: vt in tredecim diebꝰ sup dromedarios sedētes lōga terrarum spacia trāsmearent. Audiēs magos herodes rex turbatꝰ est: & ois hierosolyma cuꝫ illo timuit rex ne q̄s de semine hircani vel aristobuli natꝰ esset regnaturꝰ se tāq̄ alienigena destituto. Turbat aūt ciuitas nouitate miraculi percussa. Cūq̄ diligēter didicisset rex ortū stelle a magis vt p eū natalē pueri cognoscēret: eisq̄ a sacerdotibꝰ & scribis scīscitabat vbi Christꝰ nasceret. Qui iuxta micheā ibethleē effrata nasciturū dixerunt. Bethleem prius dicta est effrata ab vxore caleph que ibi sepulta est: quaz A quidam suspicantur filiam fuisse Mic. 5. vt et marie sororis moysi. Postea vero post famosam sterilitatem p Ruth. 1 qua elimelech cuꝫ domo sua adiit moabitis: cum reddita fuisset ei incredibilis vbertas dicta est bethleem que sonat domus panis.

¶ Dixit aūt rex magis: vt inuentū puerum sibi indicarēt: vt veniens adorare eum. Jam enim animus direxerat ad perdendum puerum. Quos egredientes de hierusalem stella antecedebat vsq̄ dū veniēs staret supra domuz vbi erat puer. Fulgē tius.

¶ Dicit fulgētiꝰ stellā tūc creatā notabilē & discretā a ceteris. Et in splēdore: qr eā lux diurna nō ipedinit. Et i loco: qr neq̄ i firmamēto cū stellis minoribꝰ erat neq̄ in ethere cū planetis: sed aereviciuas terrꝫ tenebat vias. Et i motu: qr pꝰ imobilis sup iudeā: magis dedit signū veniēdi i iudeā q̄ ex deliberatiōe sua hierlm tāq̄ caput indee adierūt. Quibus egressis tunc primo motu notabili p̄cessit eos stella q̄ facto officio mox esse desiit reuertens in placentē materiā: vnde sumpta fuerat. Tñ q̄dā tradūt beda volusse q̄ in puteū bethleemitanū ceciderit: & post in diebꝰ paule & eustochij ñ̄ q̄dā ꝓgines deo dicatas eā miraculose vidisse: qō qr fabulosum existimauerūt ffes cuꝫ ḡbꝰ monasticā ducebat vitā cuꝫ a cōmunione sua q̄nq̄ separauerūt.

¶ De oblatione & nominibꝰ magorum. Cap. viij.

B Mat.2. B Luc.2. INgressi vero magi domum (quam diuersorium lucas nominat) obtulerunt puero singuli aurū/thus/ & myrrham: sm sabeis cōsuetā oblationē. Inde significātes eū regē: deū: et mortale. Nomina trium magorum hec sunt hebraice Appellio/amerus/damasi. Grece galgalat/magalath/sarachiz. Latine balthasar/Jaspar melchior. Qui cum deliberarent reditu. respōsum est eis i somnis ne redirēt ad herodē. Et venientes tharsum cilicie cōducto nauigio redierunt in regionem suam.

D Luc.2. ¶De Ypapanti domini. Capī.ix. ET postq̄ impleti sunt dies purgationis marie tulerunt puerū in hierlm vt sisterēt eū dño i. offerēdo psentarēt: & dederūt hostias p eo par turturum aut duos pullos colūbaz: insup redemerūt eū. v. siclis argēteis & erat i hierlz simeō senex q̄ acceperat a spūsancto nō visurū se morte nisi prius videret christū dñi. Et tūc codē spū venit i templū & accipiēs puerum in vlnas suas scitēs cū xpm ait. Nūc dimittis dñe &c. Et pphetans de passiōe christi: ait ad mariā & tuaz ipsius aiam gtrāsibit gladius. i. passio ipius. Nō erā sine materno dolore potuit videre crucifigi filium: & resurrecturū speraret vl ita. Animā ipsius & tuā est quasz. s. quasi tuā diligis: ptrāsibit gladius. Eadē hora superuenit anna pphetis sa: & loquebat de illo omnib⁹ q̄ expectabant redemptionem israel.

C Mat. 2. ¶De fuga dñi in egyptū. Capī.x. TUnc herodes videt q̄ illusus eēt a magis. Videns em herodes magos nihil sibi rensitiasse: putauit eos visione stelle deceptos: & erubuisse redire ad eū: & iō ab inquisitione pueri cessauit. Sed cum audisset que dicta fuerant a patribus: et maxime p phetias simeonis: & anne sensit se illusum & de morte puerorum bethleemitarū tractabat vt ille quē ignorabat cum eis occideretur. Propterea p admonitionem angeli fuit in egyptū ioseph cū puero & matre eius vsq̄ ad obitū herodis. Cūq̄ ingrederet dñs in egyptum corruerunt idola egypti secundū esaiā q̄ ait ascēdet dominus nubē leuē & ingredietur egyptum: et mouebūtur simulachra egypti. Tradunt quoq̄ q̄ sicut in exitu filiorū israel de egypto non fuit domus egypti in qua deo procurante nō iaceret mortuum primogenitū: ita nec modo fuit in egypto templum in quo non corruisset idolum.

D Exo. ¶De nece puerorū & quare dilata per annum. Capī.xi.

HErodes aūt cū de nece puerorum disponeret citatus est p epistolā ab augusto cesare vt roma iret accusationi filiorū respondens. Tamen iosephus dicit q̄ alexandrum filiū suum secum romam traxerit & veneni sibi partū reum apud cesarem postulauerit. ¶Qui cum iter faceret per ciliciam: audiens naues tharsēnium magos tra duxisse in spiritu vehementi cōbussit naues tharsis secū dū q̄ dauid pphetauerat in. xlvij. psalmo. In spiritu vehemēti cōteres naues tharsis. Cū ergo coram cesare disceptasset pater cū filijs: hac lege facta est reconciliatio vt adolescētes patri in olb⁹ obedirēt ipse autem regnum dimitteret cui vellet. Nondum tamen herodes a suspitionibus liberatus est. Veniensq̄ hierosolimam populoquo cato tribusq̄ filijs astantibus & cōcordiam fratrum a cesare factam exposuit & se successoris iudicem constitutum ne iudei regnum ad suos reditur um estimarent. Tūc cōfirmatus in regno herodes certius q̄ prius. ¶Mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem: & in omnibus finibus eius a bimatu & infra: secundum tēpus quod exquisierat a magis: quorum maxia pars tertio miliario a bethleem vsq̄ ad austrum sepulta est. Plurium sententia & vsitatior hec est. Ortā dicebat herodes stellā eadem die qua natus erat dñs et sm ortū stelle dñm annicullū esse sciebat & aliquot insuper dierum. Ideoq̄ ipse supra etatē eius vsq̄ ad bimos: & infra vsq̄ ad vnū nostris infantē desuit in pueros. timensq̄ pueri morphoseon. i. commutationem ne scilicet puer cui sidera famulabantur supra etatem suā vel infra faciem suam trāsformaret. Chrysostomus autez dicit stellā apparuisse per annum ante dñi natiuitatem. Credebatq̄ herodes: tunc etiam dominum fuisse natum: & sic putabat dominum bimum fuisse cum adiectione pauciorum dierum: & ideo occidit pueros bimos deinceps vsq̄ ad quinq̄ annos. sed non minores bimis. Et exponit bimatum et infra sm rationem numeri. Sicut enim ratione temporis minores bimis inferiores sunt eis q̄ post nati sunt. ita ratione numeri maiores bimis inferiores sunt eis: q̄ post eos numerantur. Cui assertioni videt fidem facere q̄ quedā ossa innocentum habent adeo grandia que vi morum esse non possent. Potest tñ dici ad hoc: q̄ longe maioris tūc erāt hoies quantitatis q̄ modo. ¶Qō comminatio hieremie etiaz prophetia fuit. Capī.xij.

Chrysostomus

Ioseph.

C Hier. 31 TUnc impletum est illud hieremie. Vox in rama audita est &c. Rama locus est iuxta gabaa duodecimo miliario distans a bethleem vbi fere deleta tribu beniamin propter vrozem leuite. pauci superstites planxerunt mortuos suos. Hoc autem videt hieremias indurisse potius comminando q̄ prophetando. Minabatur enim imminere tantam ruinā duabus tribubus quāta facta fuerat in filijs rachel: cū plangentiū vox audita est in rama. Tñ etiā prophetauit de nece parulorū: vt Matheus ait: & tunc rama non est nomen loci. Sed quia rama excelsus sonat idem est: ac si dixisset, vox in excelso audita est. Videt quoq̄ debuisse dici. ha plorās filios suos: cū bethleemite de tribu inde fuerint. Sed q̄ tribus beniamin conterminata est iude insinuauit euāgelista multos de beniamin fuisse occisos pro victima ad exaggerandū scelus herodis. Uel q̄ rachel iuxta bethleem sepulta est: pphetico locutionis modo dicit ea gessisse que in loco codē gerebātur. Et noluit ꝓsolari: q̄ nō sunt. id est inconsolabiliter dolebat de eo q̄ non sunt. i. de eo q̄ mortui esse desiderant. Innocētes quidē martyres dicūtur laxato vocabulo nō q̄ testes christi: sed q̄ ꝓ christo occisi sunt: quē si nō loquēdo: moriendo tñ cōfessi sunt pro quo etiā ecclesia ꝓ eis solēnizat: christus ad inferos descēderit. Un & in eox solēnitate cantica letitie subtexunt. s. Te deū laudam⁹: et gloria i excelsis deo. & pro alleluia ḡdā dicunt laus tibi xpe. alij. Cantemus eia. alij dicunt tractum.

¶De nece duorum filiorum herodis. Capī.xiij.

Ex Ioseph. HActum est aūt: vt qm herodes multos orbauerat filijs ipse suis miserabilius orbaretur. Nā per astutiā antipatri itez facti sunt suspecti alexāder & aristobolus patri. Ob hoc scripsit herodes augusto: in multis accusans filios. Misit autē augustus saturnū & peanū legatos cū rescripto vt cozā his duob⁹ coacto ꝓsilio p cerū filios iudicaret & de eis si cōuincere eos posset faceret qd̄ vellet. Auditis aūt hinc & inde ptib⁹ legatos illos dānandos pnūtiauerunt: non tñ morte. Tūc apud sebasten pater coniecit eos in vincula. Complicesq̄ eox apposuit torquere pater vt ꝓfessiōe eorum certiorarer: si in animā suā aliqd machinarentur filij. Cōfessus est autem quidā multa sibi ab alexādro promissa si patri venenum pparet. Confessus est etiam soror de pmissis sibi muneribus: si

dñ pararet patri barbā eñ ingula ret. Ad dicitq dixisse alexādrum nō esse spē ponendaz in sene q̄ ca nos tigebat: vt videret adolescēs his motus herodes missis spicu latoribus insit filios occidi t aspor tari in alexandriam: ibiq sepeliri cum alexandro auo suo materno.

¶ De priori, taftamento herodis t odio ipsius t Antipatre. ca. xiiij.

Ereod. Tunc inscripsit testm̄ hero des t antipatrē futuꝝ regez instituit t herodē q̄ cognomiabat antipas substituit ātipatri. Anti pater ꝙo intolerabile odiū populi excepit cūctis sciētibꝰ q̄ fratribus suis cōseruisset calūnias. Ob hoc etiā pater iā eñ nō recto oculo aſ piciebat. Ad hec etiam antipater molestus erat patri q̄ fratrē sibi substituerat. eo q̄ ad filios ipsius antipatrꝛ regnū trāsire noluisset. Alia quoq maior cā inuidie orta est ei in patrē. Nā pupillos filioꝝ quos occiderat paterna dilectiōe fouebat: aliꝭ nepotibꝰ suis eosco pulans in matrimonio. Erāt aūt ex Josephū parunli relicti de ari stobolo. herodes agrippa q̄ iaco bū occidit gladio: t herodias quā post herodes ātipas abstulit phi lippo fratri suo. Timuit ergo an tipater ne ad pupillos fratrū suo rū q̄ꝛ regnū renocaret herodes q̄ eos ex parte matris ꝓtingebat. Cōmonit etiā Ferorā in odiū he rodis adeo vt Ferozas fecederet a fratre: t habitaret in terra q̄ cō cessa ei fuerat trās Jordanē. Ipse ꝙo etiā patre volēte q̄mbusdā ex cogitatis occasionibꝰ Romā ꝓpe rauit: efficacissimū venenū a qua dā venefica arabica cōparans t apud vxorē Ferozē reponēs: qō in terim dū ipse abesset ꝓ ministrum quēdā nrerat: patri propinaretur.

¶ Qō herodes incarcerauit anti patrē insidiantē vite eius. ca. xv.

Ereod. Cum aūt Antipater Rome es set: mortuus est Ferozas: ac cepitq herodes ō veneno reposi to apud vxorē forore ꝓ ancillā ira cunde a dña sua recedentē. Itaq̄ euocatā vxorē frīs relictā afferre venenū eā iubet. Illa ꝙo q̄si alia tura egressa de tecto se dedit pci pitē: sed seminuma ad regez allata ait. Cum morereꝝ frater tuus vir meus ait mihi. Affer hanc mulier venenū qō reliquit nobis Antipa ter: meq̄ vidente in igne ꝓiume ne ad inferos ꝓscientiā fratricidij ſl tricē ferā. Ego ꝙo magnā eiꝰ par tē in igne cōsumens modicū mihi ꝓpter dubios casꝰ: t qz te metue bāt reseruani. Cūq̄ pyridē cū ve neno ꝓtulisset expirauit. Acceptis q̄z aliꝭ plurib⁹ argumētis q̄ anti pater in mortem patris grassarer: herodes eū mature reuocauit ma trēq̄ illius repudiauit. Cūq̄ filiū de patricidio publice accusasset p sente varo syrie ꝓside q̄ illis dieb⁹ hierosolymā venerat posuit eū in custodiam apud hierichonta.

¶ De magnitudine morbi herodis. Cap. xvj.

Cumq̄ ꝓplices filij quererent pater vt eos cū filio exquisi tis perimeret supplicijs grauiori morbo ipedit⁹ est. Accedebat et senectus cuꝫ annos ia m. lxx. nat⁹ erat animusq̄ eius filiozuꝫ clades graniter affligebant. Erant aūt in hierm duo sophiste q̄s non pauci adolescētiū sectabāt eū leges ex ponerēt his opportunū visuꝫ ē re ge tabescēte vt aquilā aureā deji cerent quā rex sup maximā portā templi ℥ patrias leges posuerat. Quo delecta rex commot⁹ animi magnitudine morbū supauit: t in cōtionē ꝓcedens in oēs hierosoly mitas iniuriā hāc infundere nite bat. Sed ad ꝓces ꝓpli in solos au tozes vltus est. Illos ergo q̄ in fu nibus demissi aquilā cōciderāt: vi nos incendit cū duob⁹ sophistis. Dehinc varijs afflibebat languo ribꝰ. Nā febris nō mediocris erat pruriqo intoterabilis in oi corpis supficie assidnis verabat coli tor mentis: pedes interstaneo vitio tumuerūt: putredo testiculoꝝ ver mes

mes gnabat: creber anhelitus et interrupta suspiria q̄ ad vindictā dei ab oibus referebant. Ipse ꝙo iordanē trāsiēs apud callionē ca lidis aqs vtebat. Cūq̄ corpꝰ eius oleo callidiozi foueri medicis pla cuisset: in arcā plenā demersuꝫ ita dissolutū est vt etiā lumina quasi mortuꝰ resoluta torq̄ret: ñ ad cla morē astantiū respicere visus est.

¶ De nobilibus iudeis occiden dis in morte herodis et de morte Antipatri. Capi. xvij.

Ereod. Cumq̄ redūsset hierico au diēs iudeos morā suā expe ctātes cuꝫ gandio: ex omni indea nobiliores collectos iuuenes con clusi precepit in hippodromo. i. in carcere circi precipiens salome sozori sue: vt cū ataꝫ suā efflaret statim illos occideret: vt ita oīs in dea in morte ipsius etiam inuita plāgeret. Nūtijq̄ ꝙo quos romā mi serat redeūtes epl̄am tulerūt a ce sare vt antipatrē in exiliū daret vl si mallet morte dānaret. Quo nū tio paululū recreat⁹ cū pomū quo libēter vescebat petūsset; cultellū q̄z ad incidendū poposcit: statim q̄ cū tussi violētia dictēderet circū spiciēs ne q̄s arbiter impediret se percussurus dexterā sustulit. Sed acciab⁹ cōsobrinꝰ eius dexterā cō tinuit: statimq̄ vlulatus est rex et mortuus in regia domo excitatus est. Quo audito ātipater exultās multa custodib⁹ ꝓmittebat vt euꝫ solueret. Qō cum accepisset hero des grauius tulit exultationē filij q̄ morte: t ꝓtinuo missis satellitī bus occidit eū: sepeliriq̄ ꝓcepit in hircamo. Statimq̄ mutans testa mentuꝫ archelaum regni scripsit successorē: ita tñ q̄ ab augusto su sciperet diadema.

¶ De morte herodis t substitutio ne archelai. Capi. xvij.

Ex eod. Post mortem aūt filij quinq̄ diebus exactis mortuus est herodes. xxxvij. anno posq̄ a ro manis rex declarat⁹ erat. In alijs fortunatissimus: in reb⁹ tamen cis infelicissim⁹ fuit. Salome ꝙo quos occidi mādauerat absoluit. Ex sepeliuit eū archelaus in hero dio iuxta mādatū ipsius: mihil re gij ornatus in funeris pompa pre termittēs septē aūt diebus in lu gendo patrē ꝓsumptio: epulisq̄ fe ralib⁹ plus populo exhibitis: qui mos iudeoꝝ ob expēsas funerum multos depauperauit. Candida ve ste indutus ascēdit in templū: va rijsq̄ fanoruꝫ a plebe suscept⁹ est sedēsq̄ ꝓ tribunali dixit se ēt a re gis nole velle temperare: donec a cesare cōfirmata foret successio ꝓ mittēs q̄ patre melioꝝ oibus aps pareret. Quo circa aliꝭ tributa le nari: aliꝭ vectigalia tolli: q̄dā sol ni custodias acclamabant. Postu latus autem archelaus annuens celebratis hostijs erat cum amī cis in epulis.

¶ De lite fratrum pro regno co ram Augusto. Capitu. xix.

Exiosephus. Orta est aūt seditio q̄ in nouis rebus accidere solet plurimi eñ sophistas ꝓ defensiōe legis oc cisos lugebāt: oēs fere pontificem quē herodes ꝓio creauerat amo uēdū ꝓclamabāt. Instāte aūt ezy moꝝ die cū turba ab immolatiōe ꝓ hibereꝝ pōtifiē archelaus mis so ciliarcho ꝓbis eos prius seda re attētauit. Cū aūt vulnerati re misissent ciliarchum missa grandi manu satellitū archelaus circiter ir. milia occidit: t ꝓ voccm ꝓconis oēs ad ꝓpria redire cōmonēs: ne gligeta festiuitate omnes abierūt. Ipse ꝙo cū nicolao ꝓtholomeo se cretarijs patris sui romā ꝓfectus est salomāq̄ t filios eius secū du xit: vt cum testamento extremam voluntatem patris sui testarētur: philippo fratre regni procuratore relicto. Profectno est etiam ro mā herodes antipas vt de regno habendo disceptaret cum fratre oratore hyrcneo propter acrimo niam dicendi plurimum confisus. Cesar quoq̄ aſcitis optimatibus romanorum partibus ꝓsequendi

A v copiā

copiam dedit. Ibiq; tunc primus gaius ex agrippa & filia sua natū filium adoptiuus sedere iussit. Archelaus sibi regnum deberi asserebat & etatis merito & secundi testamenti voluntate. Antipas vero primum testū debere seruari aiebat quod pater qñ compos mentis esset inscripserat. Secundū ño nullum fore q ipsum pater mētis impos fecerat. Nam & tūc ppria manu se appetierat. Addebat q̄z archelaus vmbram regni detulisset ad cesarem cum ipse corpus rerum gerendarum sibi rapuisset postremo q initia potestatis sue nouē milium occisorum sanguine maculasset. Cesar vero responsuz differens: secū de cognitis deliberabat an aliquē regni successorez cōstitui oporteret an toti familie distribui principatum: presertim cum literas varias de syria accepisset iudeos defecisse nūtiantes. Interim q̄z mater archelai mortua nuntiatur.

¶ De quatuor regibus in iudea. Capitulum.xx.

Exeoō.

EOdem fane tēpore quatuor reges surrexerunt i iudea. Nā i idumea duo milita veteranoz q̄ sub herode militauerāt regē creauerāt. Sephori ño galilee iudas filius ezechie latronum p̄nceps ab herode olī capti diadema sibi iposuit. Trās flumē q̄z simō q̄dā ex suis regalib⁹ vastitate coz portis fret⁹a latronib⁹ rex creat⁹ē. Pastores q̄z quēdā pceri corpis cū pastoritē i finib⁹ isrl regē sibi statuerāt. Ob hec ilinuāda cesari missus ē romā a varo philippus: duab⁹ tū icidēter de causis vt & archelao subueniret: & regnū herodis nepotibus distribui placuisset ptē aliquā mereret. Iuerūt ēt cū eo ōquagita de iudeis honorati ē octo milia iudeoz rome tūc degētiū secū trat erāt ad cesarē. Añ eīs captiuitatē finalez iudei p captiuitates pticulares vbiq; dispsi & venūdati fuerāt. Quos vt audiret cesar in palatiū apollinis templi sedit cū amicis. Illi ño tyrāni dē herodis & filioz ei⁹ in iudeos explicātes supplicabāt romanis vt iudee relictas misericordia dignas iudicarēt: & aut ius anti quū regni sibi restitui: aut syrie pinqui finib⁹: aut p romanos iudices iudeam aāministrari.

¶ De simulato alexandro. Capitulum.xxj. Exiō phō.

EO etiā tpe quidā natiōe iudeus i sydonio q̄ oppida cdu cat⁹ q̄ similitudinē alexādr herodis filio quē & pr̄ iterem erat venit i iudeā iūctu eu udā liberti herodis q̄ oēs act⁹ regios optime sciebat asserēs sibi regnū deberi: tū q̄z maior filius herodis: tū q̄z ex pte mris sue mariānes eū pringebat. Cuiq; plures iudeoz fauores hēret: romā q̄z pfectus est. Igit iudei rome tunc degētes visendi ei⁹ studio circū fluebāt. Scisciteturq; qualr vixerat/ aiebat litores miseratos fratrū alios silles eis mori subiecisse. Aristobolū q̄z fratrez adhuc vinentē in cypro vt creta latere. Sed cesar optime vultū alexandri sciens: quēdū rome studeret puer amasiū habuerat: cū pre q̄z post disceptantē plenius notauerat fallaciā siccitudinis aia deprehendit: misitq; ladū qui & alexādrū bñ cognosceret: vt ad se vinentē adduceret/ vtq; sibi pollicēs si tāte frandis p̄didisset aut orē. Cūq; ille cōfessus eēt se talia simulasse ad ḡtiū: risit cesar suaso rēq; eius iussit interfici: falsumq; alexandrum p̄pter habitudinez corporis numero remigum inseruit. Hunc alexādrum poeta vocauit formosuz alexim: id est delitias domini.

¶ De diuisione regni. Capi.xxij. Exeoō.

ANdez de cōsilio senat⁹ cesar mōarchiā herodz distribuit mediā ptē: scz iudeā & idumeā tradēs archelao sub nole tetrarche politicitus

licitus se facturum eum regem si se dignum prebuisset. Mediā vero partem in duas secuit tetrarchias cessitq; i partē herodis tetrarche regio trāsflumē & galileā. Iturea ño & traconitis: & auranitq; philippo destinata est. Fact⁹ est igitur archelaus ḡli diarch⁹: monarchus ño nūq; fuit. Cū ergo euz legeris monarchū fuisse nonē annis post patrē intellige: sm opinionē vulgi dictā & sm sui iactātiā qua se futurū regē scōm promissum cesaris iactabat. Et sic remissi sunt in iudeam tres fratres cū sedissent rome quatuor mensibus euentum rei expectantes.

¶ De reditu iesu ab egypto & de morte Herodis Cap.xxiij.

C Mat. 2

ARchelaus ño nō soluz in accusatores suos: verum etiā in sibi subditos crudelius patre deseuit. ¶ Cui⁹ regni anno primo angel⁹ dixit ioseph vt rediret cum matre & puero in terrā israel. Qui rediens ab egypto post annos septē cū audiret q̄ archelaus p patre regnaret i iudea voluit illo ire. Et admonitus ab angelo iuit in galileā: & mānit in nazareth. In hoc loco innumeries super matheum & archelaum totius regni monarchaz post patrē & herodē regnātem in galilea. Porro de infantia salua

Additio.

Dicit ibi fons esse parum de quo puer iesus hauriebat: & mittebat matri dum subditus erat ei.

Luc.2.

toris & operib⁹ ei⁹ vsq; ad baptismū nō legitur in euāgelio nisi q̄ lucas ōt duodennē remānsisse in hierl'm & post triduū inuētum apārētibus in medio doctoz audiens

Exiose pho.

tez & interrogantem eos. ¶ Sane archelaus in contumeliā gñis sui repudiauit mariannem fratris sui filiā: quā ei pater dederat vxorem duritq; glasirā filiā regis capadocie cum fratris sui Alexandri quondam vxorē: & mortuo alexādro in

beregi Libye nuptam mortuoq; iuba apud patrem modo in viduitate degentem. Que cū in iudeam redūsset nupta archelao: videre visa est astantē sibi alexandrum & dicere. Satis tibi fuerat libycum matrimoniū/ sz rursus reuersa ad penates meos fratri meo impudēter p̄iūcta es. Te ergo iz inuitā recuperabo. Que expolito hoc somno vix biduum superuixit.

¶ De exilio Archelai. Cap.xxiiij.

ANdē crebro accusat⁹ archelaus a cesare adducit.

Multo q̄dē die priusq; vocaret aristas plenas & maximas a bob⁹ comedi somniaret: diuq; ascitos magos cōsuleret: symon esse⁹ gñe/ aristas annos & boues rerū mutatiōes interpretatus est eo q̄ agros: arando verterent: & mutarēt. Ideoq; nouem annis eū dixit regnaturū: varias antē expertum rerū mutationes moriturū. Nono aūt p̄cipat⁹ sui āno romā veniēs a cesare damnat⁹ in exiliū pellitur apud Viennam ciuitatem gallie.

¶ De primo procuratore iudee. Capitulum.xxv. Exeoō.

HInibus autem archelai in prouinciā redactis procurator illuc missus est a cesare. Cōponius q̄ & quoada cyri collega fuerat. Cum missus est componius in iudeā: censor patrimonioruz mīrifice iudeorum & maxime quidā galileus simon populum increpabant qō post denū dnos ferrent mortales tributarij romanoz. Cōponio ergo p̄curante iudeā die azimoz: cū mos esset media nocte tēpli portas aperiri: famarite q̄dā occēte venientes hierosolymā p̄ clictas portic⁹ & p totuz phanū ossa iecerunt mortuoz et ex tūc maior tēpli custodia exerceri cepit

Additio.

Prouincia dicitur terra ppria que incolitur ab his qui nati et nutrici ibi sunt. Colonia quasi ab extraneis incolitur terra: vt i samaria actuz est.

ri cepit: ⁊ ante diē porte nō apiri.

¶ De morte augusti. Cap. xxvj.

OCtpe philippus sephorū reparās iuliā notauit in honorē iulie vroris cesaris paneas quoq; cesareā philippi dixit. Conponio ꝥo romā reuerso successit marcus ei sub quo saloma sozor herodis defuncta est. Sed ⁊ huic successit annius rufus sub quo mortuus est Augustꝰ cū regnasset ānis quadraginta septē annos ⁊ mēses sex: ⁊ dieb⁹ decē ex quib⁹ quatuordecim vel duodecim annis antonius cū eo regnauit. Cū essi quadragesimo scō anno regni eius natus esset dñs qui. xv. tyberij anno tricesimo quintū decimū annū agēte. Quidam th. lvj. tm annos regni eius ponūt. Alij. lviij. dimidiū annū et dies qui secuti sunt p anno ponētes. Mortuꝰ est autē anno vite sue lxxvij. apud aptelā ciuitatem cāpanie: gloriatꝰ se vbē marmoreā relinquere quā latericiā inuenerat ⁊ sepultus est in martio cāpo.

¶ De tyberio imperatore ⁊ valerio pcuratore iudee. Cap. xxvij.

Er his Roetis et iosep. pi22.

SUccessit ei tertius imperator tyberius nero vroris eius filius q̄ valerij graccū pcuratorem misit in iudeā: q̄ questū putans pietatē palā vēdebat sacerdotij principatū. Qui amouēs annā hismaelē pōtificē designauit. Sed ⁊ hunc non multo post adijciens eleazarū anne filiū surrogauit post annū ⁊ hunc arcens symonē instituit: sed ⁊ post annū iosippū q̄ ⁊ caypha apposuit. Tamē post annos. xj. relinquēs iudeā romā reuersus est. Cuius successor missus a tyberio pontius pilatus sub quo herodes in honorem tyberij tyberiadem edificauit.

¶ De odio iudeorum in pontium pilatum. Cap. xxviij.

HIs temporib⁹ tyberiꝰ multos reges ad se vocatos nō remisit. Inter quos etiam archelaum capadocem retinēs: regnū eius in prouinciam vertit/ ⁊ mazacham caput regni cesareā noiauit. Sane pilatꝰ hierm venies ⁊ statuas cesaris q̄ ⁊ signis militaribꝰ merāt secū deferēs ignorantibus iudeis eas in ciuitate constituit: cesareāq; redijt. Cuz aūt plurimi de hierosolimitis ad eum descēdissent supplicantes de signis amonēdis (quā ob legē iudeoruz q̄ pcesserāt iudee pcuratores sine signis vbē ingredi cōsueuerāt) sedit p tribunali pilatus militesq; armatos circūponens/ mortē eis minabatur si nō quiescerent. At illi mortē potius eligebant q̄ leges patrias ꝓphanarent. Admirans ergo pilatus cōstantiā iudeoz in legalibus institutis auferri pcepit imagines. Iterū pilatus hierosolimā venies videnscz vbem aque penuria laborare aput gazophylatiū tēpli ⁊ ex opib⁹ templo dicatis aqueductū cepit edificare: suscipiēs initiū torrētis q̄ stadioz duoz milium interuallo diffabat. Judei ꝥo acclamabant vt ab illo opere cessaret. Ob hoc pilatꝰ multos iudeoz occidit plerosq; sauciauit. Intermissum est aūt opus: q̄ indei legationem accusationis in pilatum ad tyberiū direxerunt.

¶ Testimoniū iosephi de christo. Capitulum. xxix.

Nota testimoniū nri emuli ō iudei christo.

IN hoc loco ponit iosephus commendationez dñi iesu in hunc modum. Fuit vero hisdem temporibus iesus sapiens vir si tamen virum eum nominare fas est. Erat enim mirabiliuz effector operum ⁊ doctor eorum qui libenter que ventura sunt audiunt et multos quidē iudeoz: multos etiā ex gentibus sibi adiūxit. Christꝰ hic erat. Hunc accusatione primorum nostre gentis cum pilatus in crucem agendum esse decreuisset: nō deseruerunt eum qui ab initio dilexerant eum. Apparuit enim his iterum viuus secundum q̄ diuinitus inspirati prophete vel hec/ vel alia de eo futura predixerant.

Sed

Sed ⁊ in hodiernū diem christianoz̄um qui ab ipso dicti sunt ⁊ nomen perseuerat ⁊ genus.

¶ De baptismo Joannis ⁊ principio sexte etatis. Capitu. xxx.

A Luce. 3 ANno quintodecimo imperij tiberij cesaris sub valeriano ⁊ asiatio ꝓsulib⁹: procurāte pōtio Pilato iudeam: tetrarcha galilee Herode: philippo fratre eius tetrarcha ituree et traconitidis regionis ⁊ lysania abiline tetrarcha sub principibus sacerdotum Anna et Caypha factum est verbum dñi super Joannem zacharie filiū in deserto: vt baptizans ⁊ predicans solatiū redēptionis annūtiaret. Et venit in omnez regionem iordanis baptizans baptismo penitētie: qz ad penitētiā baptizādos monebat: et non nisi quos penitentes videbat baptizabat/ predicans futurū baptismum in remissionem peccatorum pro cuius assuefactione etiā baptizabat. Dicebat enim. Agite penitentiam/ appropinquabit enī rēgnum celoruz. ¶ Usq; ad hūc annum tiberij. xv. cōputātur ab adā anni quinq; milia. cc. xxv. ꝑm. lxx. ꝑm hebraicam veritatez quatuor milia. Anno vero tiberij. xvj. fuit annus iubileus. lxxxj. Eodem anno dicūt quidā sextam chiliadez incepisse. Quoruz ratio hec est qz sicut in hoc anno termiata est circūcisio et inchoauit baptismꝰ: ita sexta etas incipit: ⁊ quinta termiata est. Quidam ab incarnatiōe dñi initium eius ponunt hac ratione. qz sicut sub quinta etate generalis fiebat cōputatio anno a prima olympiade tali vel tali ita sub sexta dicitur anno ab icarnatione dñi tali vel tali. Alij a passione dñi eam inchoasse: testātur dicentes sextam ⁊ septimā quiescētiuz simul incepisse. In chronica vero ab imperio tiberij inchoata legit. ¶ Utebat autē Joānes cilicio de pilis camelorūm zona pellicea: quodam locustarum genere

Mar. 1. B Wat. 3. De christi iadem tepta.

A Luc. 3. A Mar. 1. B Wat. 3.

esibiliv escebatur ⁊ melle siluestri. Tūc exibat ad eū ois iudea ⁊ baptizabant in iordane. Videns autem multos phariseoz̄ ⁊ saduceorum veniētes ad baptismū dixit eis. ¶ Progenies viperarū quis vobis demonstrabit fugere a ventura ira? Facite digños fructꝰ penitentie ⁊ ne dicatis patrē habemus abraam: qz potest dīs de lapidibus istis. i. de gētibus suscitare filios abrae. Digito autem ostendebat eis Joānes. xij. duces tribuum israel de medio iordanis in aridā et totidem de arida in iordanem quoz̄ acervus erat in testimoniuz qz ficco pede iordanē trāsierunt.

¶ De tribus sectis iudeorum. Capitulum. xxxj.

B Wat. 3. Mar. 7. Pharisei Sadducei Essei. Nota

ERant autē tūc i iudea tres secte iudeoz̄ a cmuni reliqrum vita et opinione distantes: pharisei/ saducei/ essei. Pharisei cultu auctoro/ et victu perparco vtebantur: traditiones suas statuētes q̄bus traditiōes moysi determinabāt: pitacia chartaruz in fronte gerebant: ⁊ in sinistro brachio circūligata quib⁹ decalogus inscriptus erat: qz diserat dominus: hoc habebis quasi appensum ante oculos tuos ⁊ in manu tua et hec dicebant phylatria a phylaxe qō est seruare ⁊ thorath qō legez ionat. Istī etiā maiores simbrias alijs seruētes spinas eis alligabant: quibus punct in deū bulando memores mandatorum dei fierent. Hi vniuersa deo deputabant: ⁊ marmeno. i. fato. Agere quidam que iusta sunt vel negligere in arbitrio hominum plurimum esse dicebant: tñ in singulis adiuuare marmenē qnā etiam in motibus superiorum fieri putabant. Prepositis suis ⁊ maioribꝰ natu nunq; ꝓtrariū respondebāt iudicium dei esse futurum: discipulos omnem animam incorruptā esse solas bonoz̄ animas in alia tranſire corpora vsq; ad resurrectionem

C exo. 20

ctionem ⁊ iudicium. Malos ꝓ autem eternis retrudi carceribꝰ. Et qz ⁊ cõi hoim habitu diuisi: ideo
De saduceis. pharisei dicebant. Saducei mar-
menem negant deum inspectorẽ
omniũ esse: dicẽtes in arbitrio ho
minũ situm esse vt bonũ malũve
gerant. Animas ꝙ gñaliter vel sup
plicia negabãt vel honores. Nã
et resurrectionẽ mortuoꝝ futurã
negabant animas mori cũ corpo
ribus phãtes: nec angelos esse
dicebãt. Solos dnos libros moysi
recipiebant ⁊ his cõtenti erãt. hi
seueri nimis erant nec etiã iter se
sociales. Ob quã seueritatẽ sa-
De essenis. ceos. i. iustos se nominabãt. Essei
fere oibus monasticam agebant
vitã nuptias fastidientes: non qz
cõiugia ⁊ hoim successionẽ peri-
mendã cẽserent sed cauendã intẽ
perãtiam feminarũ: nullã earũ fi
dem viro seruare putãtes. Habe
bãt oia cõmunia. ꝓpter oleum du
centes squalorem decus putabãt
dnm modo investe candida semp
essent. Nulla discerta ciuitas: sed
in singlis domicilia habebãt: aũ
solis ortum, nihil ꝓphanũ loquẽ
tes solem vt oriatur orãtes: post
vsqz ad quintã horã opantes: lo
ti corpore aquis: simulz cũ silẽtio
edebant iuramentũ habebãt ꝓ
periurio. Secte suę neminẽ adhi
bẽtes nisi sub anni ꝓbatiõe. Rece
ptum autẽ secũ post annũ duob⁹
a cibꝰ annis mores eius ꝓbabãt:
deprehensum in pctis e se pelle-
bant vt herbas more pecorum de
cerpẽs vsqz ad obitum peniteret.
Cũ eñ decẽ simul sederunt null⁹
nonẽ inuitis locutus est spuere i
mediũ: vel in dexterã partem sui
vitantes. Adeo sabbatũ obserua
bãt ꝙ nec ea die aluũ purgabãt.
Dolabrã ferebãt ligneum quo in
loco secretissimo fe diebant terrã
ad aluũ purgandã: demissa veste
se diligenter ꝓtegentes ne splẽdo
ri diurno alꝰ diuino facerent in-
turiam. Ob id etiã statim foueam
reimplẽtes vincebãt lõgissime ꝙ ob
victus simplicitatem: mortem ꝙ
iustitia immortalitate indicebãt
meliorẽ. Animas ꝙ oẽs a primci
pio creatas ꝙ tẽporibus incorpo
rari. Bonas exutas corporibꝰ vl-
tra oceanũ degere vbi sit reposi
ta eis perfruitio ad ouẽtem. Ma
lis ꝓcellosa ⁊ hybernia loca dele
gãtes. Erãt in eis qui futura pre
dicerent. Quidã cõiugibꝰ: sed mo
derate vtebant. Nam si hoies ab
stinendum arbitrarentur: vel ar
ctarentur a coniugio: humanum
genus desiceret.

¶ Quod Joannes cõfessus est se
nõ esse christum. Capitu. xxxij.

Uz ergo baptizaret
Joãnes miserunt a
hierosolymis ad eũ
sacerdotes ⁊ leuitas
vt interrogarẽt eũ.
Tu ds es: Et ꝓfes-
sus est se nequaqz xp̃m esse: qũ opinio
publica habebat: nec helią nec ꝓ
phetam. Et dixerunt. Quid ergo
baptizas. Quesierant de helia ⁊
sub nomine prophete de heliseo:
quia in his duobus precesserat fi
gura baptismi ⁊ ꝺ baptismo chri
sti legerãt in ꝓphetia ezechielis.
Effundã super vos aquã mundã.
Et iõ putabant od aliũ nõ perti-
nere baptismũ ⁊ respõdit. Ego q̃
dem baptizo in aqua medi⁹ aũt
vestrum stat quẽ vos nescitis: ipe
baptizabit vos i spiritu sancto ⁊
igne. In spũ in baptismo: in igne
in penitentia.

Hec i bethania
facta sunt trãs
Jordanem vbi
erat ioãnes ba
ptizans.

Additio.
Potest figurari
baptismꝰ ioan-
nis in capitilu-
uio ante baptis
mum. In sabba
to ante ramos palmarũ pueroꝝ
capita inũgebant oleo: ⁊ ablnebã
tur vt nulla macula ibi remaneret ita in baptismo oia pcã delẽ
tur ⁊ hoc in signum faciebant.

¶ De iesu baptizato. Ca. xxxiij.

Uenit iesus a galilea in
Jordanem ad ioannẽ vt ba-
ptizaretur

ptizaretur ab eo. Tres fuerũt cãe precipue cur baptizatus est iesus a ioãne vt baptismũ ioãnẽ. appro
baret. Ut omnẽ humilitatẽ imple
ret implẽdã doceret. Ut tactu sui
corporis vim regeneratiuã confer
ret aquis ⁊ si forte nõ stati. Ne vi
eñ ⁊ institutione baptismi tripler
est optimo vt in sentẽtijs habetur.

¶ Et ipse ieus erat incipies qua
Luce. 3 si annorum. xxx. i. tricesimũ annuz
inceperat. xiij. tñ dieb⁹ cũsdẽ an
ni peractis. Et sm hoc vixit iesus
tãtum triginta duobus ãnis ⁊ di-
midio qz cadẽ die reuoluto anno
De xpi etate. quarto aquã in vinum: ⁊ in sequẽ
ti pascha. i. in pascha tricesimi pri
mi anni incarceratus est ioãnes et
in pascha sequẽti. i. tricesimi secũ
di anni decollatus est: et in tertio
pascha te. i. tricesimitertij ãni pas
sus est dñs: ⁊ ita vixit dñs trigin-
ta duob⁹ ãnis integris: ⁊ de. xxxiij.
quãtũ fluxit tẽporis a natali vsqz
ad pascha qũ ꝓ v midio anno cõ
putaꝝ. Chrisostom⁹ tamẽ dic⁹ eum
tã cõplesse tricesimum ãnum: in
omelia decia i matthẽũ sic dicẽs.
Post triginta ãnos venit iesus ad
baptisma legẽ vetere soluturus.
Propterea vsqz ad hanc etatẽ (q̃
oia solet capere peccata) in legis
observatione permansit: ne quis
diceret illũ ideo legem soluisse: qz
ea nõ potuisset adimplere: infra.
Per triginta annos iustitiam le-
gis adimpleuerat: ⁊ tunc venit ad
baptisma euãgelium docturꝰ: Hi
cumulum cunctis observationib⁹
legis imponens. Hoc tamen dixit
Chrysostomus occasione illi⁹ ꝙ di
quod dixit dominꝰ. Sic decet nos
implere oẽm iustitiã. ¶ Et sm hãc
opinionẽ vixit triginta tribus an
nis integris et tantũ de. iiij. quan
tũ est a natali vsqz ad pascha. Joã
nes aũt ꝓhibebat tñ dicẽs. Ego
a te debeo baptizari ⁊ tu venis ad
me. Cur dixit se baptizandũ ioã
nes: si in vtero sanctificat⁹ et mun
datus erat ab originali vel saltez
in circumcisione? Sz ꝓ se gen⁹ hu-
manũ intellexit. q. d. homo per te
debet mundari. Uel quãtũ ad ple
nitudinẽ mũdatiõis se adhuc mũ
dandũ dixit: qz si tã mundat⁹ per
sanguinẽ xpi pleni⁹ erat mũdãdꝰ
sicut ds accepta efficaci medicina
ꝓ cãz curatꝰ dz ꝓ effectꝰ plenitudi
nẽ curãdꝰ. Cui iesus. Sine modo. Mat. 3
Sic eñ decet nos implere omnẽ iu
stitiã. i. inpabũdãte hũilitatẽ. Est
eñ debita hũilitas subdere se ma
ioꝝ ꝓpter deũ: abũdãs subdere se
pari: ꝓpbũdãs subdere se mino-
ri. q. d. Ideo mõ subdo me tibi mi
nor ne dedigneꝝ maiores a mino
ribꝰ baptizari ⁊ regi. Quod itel
ligens Joãnes
consentit.

Additio.
Baptizatus est
iesus tertio lapi
de a hierico.

¶ De spiritu sancto et voce pa-
tris. Capitulum. xxxiij.

Actum est autem cũ
baptizaret fere oms
populꝰ terre illi⁹
et Jesu baptizato et
orante ꝓ baptizan
dis vt acciperent spi-
ritum sanctum: confestim ascendit
iesus de aqua. Et ecce aperti sunt
celi. i. mettimabilis splendor fa- Mat. 3
ctus est circa eũ: nec si celo aereo et B
sidereo reseratio: splẽdor celi em- Mar. 1
pyrei terris infunderetur. Et spi- D
ritus sanctus in Luc. 3.
corporali spe- £
cie columbe re- Joã. 1.
nit: ⁊ sedit sup
caput eiꝰq̃ pera
cto officio suo: i
pacentẽ materiã redũt vnde
sumpta fuerat.
Et tunc cognos-
cit baptista qũ
dixit se q̃ nesciss
se q. s. xp̃s sol⁹
baptizaret. i. po
testatẽ baptismi
retineret sibi sz
potestatem bap-
tizandi alijs
daret: qui eum

Additio.
Ob hoc fuerũt
heretici q̃ dice-
rent solodie epi
phanie debere
baptizari: nec
dari spiritũ san-
tuz si ds aliodie
bapt. zaretur.
Ob quam here
sim vinaciue ex
tirpãdam decre
uerũt patres ca
die neminnẽ ba
ptizari nisi sub
necessitate. Ubi
nos dicim⁹: rio
baptizari ꝺ̃das
miserat

miserat eū ante baptizare cū solitariā duceret vitā etiam dixerat ei ꝯ̄ multos baptizabis: sed iter illos super quē videris spm̄ descendentem ⁊ manentem hic solus est qui baptizat in spiritu sancto. Et ecce vox patris audita est de sublimi. Tu es filius mens dilectus in te complacuit mihi. Usq; huc ieiunio ⁊ tētatiōe. c. xxxv.

E Luc. 3. D Mat. 1

A Tunc iesus ductus est a spiritu sancto qui eū designauerat in desertū eū ieiunasset quadraginta diebus ⁊ quadragita noctib⁹ postea esuriit. Mouebat diabolus q̄ dragita dieruz ieiunio. Sciebat tot diebus aq̄s diluuiū effusas: exsen legē a deo datā: filios israel in heremo tot annis pane angelorū vixisse. Cū vero sensit dñm esurire quod nō legit de moyse vel helia: accessit vt tētaret si posset euz deū cere in petrā: ⁊ vt explozaret an esset dei filius: qz audierat voce hanc hic est filius meus dilectus quē scire bat q̄q; venturū ⁊ se p eū potestatē amissurū sz vsq; ad iudicium futurū nō expectabat. Tētauit aūt eū in eisdē tribus quibus adā deiecerat: sed nō ordine eodē. Primo in gula vt esuriēs panē videns immoderato cibi appetitu accenderet. Secūdo de auaritia vbi sup mōtē oñdit ei ola regna mūdi. i. expositi ei gloriā mūdi. Tertio de superbia vt iactāter se oñderet filiū dei. Tūc abiecit eū dñs: ⁊ cōsummata omni tētatione ad quā venerat recessit a dño lucifer ad temp⁹. Tēpore passionis redijt: timore mortis putās eū deficere. Tūc autem oino deuictus religatus est in inferno. In diebus antichristi soluendus fm apocalypsim ioānis. Credend⁹ est aūt diabolus hois assumpsisse formā in qua dñm circumducere ⁊ colloqui posset ei. Utrū aūt extremo die ieiunij solo omnes facte fuerint tentationes an p aliqt dies sequētes separatim: nihil interest nostra scire. Ieiunauit aūt dominus in deserto quod est iter hierusalez ⁊ hiericō. Exēplo sane ipsius hic numerus dierū in ecclesia penitētialis est: vnde et post epiphaniā non statim ieiunat ecclesia: sed circiter i. post. lx. dies quasi ipso tēpore ieiunium suū cōsecutiuz iuuenū dominici significans. Ob hoc q̄z: vt p penitētiam ostendamur ascendere ad requiē sicut quadragenarius ascēdit ad quinq; genariū. Et esa nūerus superabundās. Et cōgregatis oib⁹ suis partib⁹ cōparib⁹ ascēdit ad q̄dragita.

Mat. 1 A Luc. 4

Additio.

Secūdo lapide a hierico qui q̄rentana dicitur sub quarētena fuit riuulus fontis quem sanauit heliseus. Secundo miliario a quarētana cōtra galileam dicitur mons esse super quem statuit diabolus Iesum.

¶ De prima vocatione discipulorum. Cap. xxxvj.

F Joā. 1.

Quadam die stabat ioannes ⁊ ex discipulis eius duo quorum vnus erat andreas: et videns iesum ambulātē: dixit. Ecce agn⁹ dei ecce qui tollit peccata mundi. Ob hoc illi duo discipuli eius secuti sunt iesuz vt viderent vbi maneret ⁊ manserunt apud eū die illa. Inueniens autem andreas simonem fratrem suuz dixit ei. Inuenimus messiā: qd̄ est interpretatū xps: xps grece latine vnctus. Et duxit eū ad iesū. Intuitus eum iesus dixit. Tu es simō bariona tu vocaberis cephas q̄ interpretat petrus bariona hebreū est et sonat filius ioāna. cōpositū ex integro ⁊ corrupto. Cephas hebreū est et syrum. Petrus grecū ⁊ latinū. Utrū autem hoc nomen tunc ei imposuerit an pro miserit imponēdum dubiū est. Tutius tn dici pōt q̄ tunc ⁊ imposuit hoc nomen oīno cuz dixit. Tu es petrus. Uel in electione duodecim vbi ōr ⁊ imposuit simōi nomē petrus. Si vero modo imposuit in sequētib⁹ cōfirmauit. ¶ In crastino volēs iesus redire i galileā inuenit philippum ⁊ dixit ei. Sequere me. hic erat de bethsaida cōciuis andree ⁊ petri. hic inueniens nathanaelē fratrem suuz dixit ei. Quē scripsit moyses in lege ⁊ prophete inuenimus iesum filiū ioseph a nazareth: ⁊ ait nathanael. A nazareth: pōt eē aliquid boni? desperātiue quasi nō: vt remissiue legit. Iste em̄ legispe

Additio.

Ulq; agnus greco ab agnō q̄est piū: vt latine ab agnoscēdo: qz i magno gregeso lo balatu agnoscit matrem. Jō p pte p passione agnus dicit ibi pius donās nobis pacem agnouit patrē obediētia et matrez cura. Et hec est vna causa cur in immolatiōe altaris dicit ter agnus dei quasi agne q̄ agnouisti pēzmissre nobis agne q̄ agnouisti matrē misere nobis: agne qui obtulisti te pro nobis dona nobis pacem.

B Joā. 1.

A Esa. 11.

Additio.

Et egredietur virga de radice iesse nazareus vocabitur id est floridus quod alia editio dicit et flos de radice eius ascendet.

ritus legerat in prophetia nazareus vocabit et signa aduētus dñi forte notauerat: et ait. A nazareth potest aliquid boni esse. quasi diceret Hunc tandem a nazareth potest aliquid esse boni. Et addixit eum philippus ad iesum. Quo veniente ad se ait iesus. Ecce vere israelita in quo dolus non est. Et dixit nathanael. Unde me nosti? Respondit iesus Priusq; te philippus vocaret cuz esses sub ficu vidi te. Respōdit nathanael. Rabbi tu es filius dei. tu es rex israel: quia agnouit iste; dominum absentem vidisse que solus gesserat et q̄modo ⁊ vbi a philippo vocatus sit: christum et deum fatetur. Tamen quidaz de prede stinatione exponunt hoc ita. Cum eras in lumbis ade latētis sub ficu prius ⁊ etiā predestinauit te. Et regressus est iesus in galileam.

¶ De varijs opinionib⁹ historie.

Capitulum. xxxvij.

C Luc. 4

Hucusq; idē ē ordo historie euāgelice apud oēs. Deinceps varie ordinātur vsq; ad icarcerationē Joānis. Quidam dicūt q̄ circa primū pascha post baptismum conuertit dñs aquam in vinum. ideo qz ioannes consequēter post hoc miraculum narrat eū ascendisse in hierusalem ⁊ eiecisse emētes ⁊ vendentes de templo q̄ nunq; ab eo factum dicunt nisi in pascha. Sz eis obuiat ecclesie cōsuetudo que in epiphania factum esse tenet quot annis solēnizādo memorat. Fuerunt etiam qui dicerent eadem die qua baptizatus est fecerit hoc miraculuz. Sz matheus ait. Tunc iesus ductus est in desertum: et marcus statim expulit iesum spūs in desertum. Habet enim ecclesia q̄ eadem die: sed re uolutis annis hec tria facta sunt. Aduentus magorū tredecima die primi anni. Baptismus eadez die tricesimi āni vel tricesimi primi anni. Mutatio aque eadem die reuoluto āno. Uñ maxim⁹ episcop⁹ in pmōe q̄ sic incipit. Cū plura nobis ffes ꝛc. sic ait.

A Joā. 2. A mat. 4

Additio.

Sicut posterita ti sue fidelissimā dauit antictas. Bedavicit quia post reuolutio Scolastica. B hodie

Universidad de Deusto Biblioteca

hodie saluator a chaldeis adoratus est hodie fluēta iordanis benedictione p
ānō eodē die fecit miraculū de q̄nq; panibus ⁊ duob⁹ piscibus.
ptū baptismatis ꝓsecrauit: hodie inuitat⁹ ad nuptias aquas vertit in vinum. Unde et in ātiquoribꝫ libris dies il a pluraliter ōr dies epiphanioꝝ. i. plurium illustratio num christi. Epiphania enim illustrationē sonat. Has tres tñ manifestationes ppriꝫs quidā nominibus distinguunt. Epiphaniam vocantes eam illustrationem que facta est per stellam quasi de sursuz factam. Theophaniam eam que in baptismo ds̄i a deo id est a patre factam. Bethaniā eam que in nuptiꝫ ds̄i in domo factaz. Bethesda domus sonat. Uerūtamen ad huc restat inter summos et catholicos doctores de ordine historie duplex opinio. Quidā em scribentes. Unum ex quatuor imitantes Amoniū alexandrinū/eusebiū cesariensem/theophilū q̄ septimus a petro sedit antiochie: quidicunt dominū post ieiuniuz aperte ꝑdicasse: discipulos congregasse⁊ sermonem in monte factuz ante vini miraculum: quia legunt dominū ⁊ discipulos eius inuitatos ad nuptias. Communior autem ⁊ verac̄ior opinio est dominū post illud miraculum discipulos vocasse occulte ⁊ occulte ꝑdicasse vsq; ad ioannis incarcerationē. sed post publice ⁊ hunc ordinē prosequemur sine alterius ordinis p̄iudicio.

¶ De mutatione aque in vinum.

Capitulum. xxxviij.

A Joā. 2. ET facte sunt nuptie i canagalilee: id est in vico galilee sic dicto et erat mater iesu ibi. Et vocatus est iesus ad nuptias ⁊ discipuli eius quidam scilicet futuri discipuli: quia adverbum Joannis iam plures audiebant eum occulte q̄ post omnino secuti sunt eum. Non est vocatus ioseph sed marius. Unde quidam dicunt ioseph fuisse mortuum et virginem translise in custodiam filij: quis nec etiam deinceps legitur de eo in euangelio. Quod si nōdū mortuus: tamē certuz est quod in passione dñi mortuus erat quia vxor ei⁹ alij cōmēdata est. Quidā autē māt has nuptias fuisse ioānis euāgeliste ⁊ iō vocata ē maris: qz mr̄ tera ei⁹: ⁊ dñs/qz cōsobrin⁹ ei⁹. Et dicunt q̄ dñs eum volentem nubere ex his nuptijs vocauerit qō certum non est. Et deficiente vino dixit mater iesu ad eum. Uinū nō habent q. d. da eis vinum. Respōdit iesus. Quid mihi ⁊ tibi est mulier nōdum venit hora mea. Licet mulier sit quasi adiectum nomen fractiōis quasi molier: tamē q̄nq; nomen sexus est: maxime quādo virgoviri potēs est. Et est sensus. Uis fieri miraculum: sed ad hoc agendum qō habeo tecum cōmune quasi diceret. Ex natura tibi cōmuni nō ago hoc: sed in hora passionis que nondum venit: ex communi natura mihi et tibi patiar. Nec est credendū ſm gencaticos hoc dixisse dñm qui putant vnumquēq; horam suam mortis habere ineuitabilē secundum horā cōstellationis in qua natus est: fz vocauit horā suam: id est a se dispositam. Uoluntate est mortuus est non necessitate. Erant autem ibi sex lapidee hydrie. id ē vasa aq̄tica posite fz purificationē iudeorum. Crebro iudei baptizabāt vasa epulatoria: ⁊ si casu aliquid tāgerēt immundum nisi loti non comederent. Erant ergo posite vt si forte contigisset aliquē de cōuiuis oportere lauari aquā haberēt paratam. Impleuerunt autē eas ministri aqua ad ꝑceptum dñi ⁊ tulerunt aquam vinum factam architriclino. i. primati inter cōuiuātes in triclinio. Triclinū q̄dam dicūt fuisse domum tricameratam: vel tres habentez testudines sub quibus discumbebant. Uel forte tres erant ibi mensarum ordines vt in refectoriꝫs

refectoriꝫs fieri solet. Et cōmēdauit archytriclinus vini bonitatē. Post in ꝓmuntiōmēd auerūt oēs miraculi nouitatē. Hoc em initio signorū manifestauit iesus gliam suā. Nec dicit hoc esse initium q̄n et puns signa fecisse nascēdo de virgine magos stella ꝓuenia ducēdo. xl. dieb⁹ ⁊ noctib⁹ ieiunādo ⁊ hmōi. S; hoc fuit primū publice ⁊ ad publicā duz factuz: vel primum factum in chana galilee.

¶ De structiōe nicodemi. c. xxxix.

A Joā. 3. ERat autē hō ex phariseis. Nicodem⁹ nole ⁊ de principibꝫ iudeorū. Hic venit ad iesuz nocte: qz timuit pplm offendere cū eēt de ꝓncipib⁹. Ut qz magister erat in isrl palā dicere erubuit. Et ait ad iesuz. Rabbi scim⁹ qz a deo venisti magister: nemo em pōt hec signa facere q̄ tu facis nisi fuerit deus cuz eo. q. d. Doce me de regno dei. Respōdit iesus. Amen amē dico tibi: nisi quis renatus fuerit denuo nō poterit videre regnum dei. In veteri testamento quasi iurametū erat. Uiuit dñs. In nouo. Amē dico: ⁊ cū in alijs simpliciter dicak in soloJoanne geminak: scōm illud. Sit sermo vester/est: quasi diceret: verū dico corde ⁊ ore. Cuiꝫ mirarek nicodem⁹ quō posset hō secundo nasci cum non nisi carnalē natiuitatē sciret: edoctus est a domino de spirituali q̄ fit ex aqua ⁊ spiritu quarum neutra iterari potest. Tamē qz adhuc inflatus erat magistrali scia non poterat intellegere: ideo meruit audire. Tu es magister i isrl ⁊ hec ignoras: vt sic inuitaret eum ad humilitatē. Instruxit etiam eum de humana ⁊ diuina sui natiuitate/de passione et ascēsione: ⁊ de pluribus alijs. Qō autez dixit. Nemo ascendet in celum nisi qui descendit de celo: sensus est. Nemo ascēdit nisi xps cū corpore suo. Uel ſm tropū quo dicim⁹ dñm facere que per euz faciuntur. Et est sensus. Nemo ascēdit nisi quem deus ascendere facit.

¶ De prima electione ementium ⁊ vendentium in templo. Ca. xl. C

Joā. 2. IN proximo pascha ascēdit iesus hierosolymam ⁊ eiecit vendentes et ementes: hoc enim bis fecisse creditur. Et post illud pascha incarceratus est Joānes. Aut em Joānes euāgelista. Qz cū post hoc pascha redijsset iesus in iudeā adhuc erat Joannes baptizās in ennon. Interim aūt ꝓusq; ascēderet in pascha quosdā vocauit discipulos ⁊ docuit ⁊ miracula fecit fz nō adeo publice. Sane C
ibat iesus iuxta mare galilee. Lamat. 4. cus est q̄ fit iordane influēte: ⁊ dicit mare cū sit aqua dulcis idiomate hebreo: qz omnē aquaꝝ collectionem vocat hebreus tharsis id est mare. Et dicitur galilee: qz preterfluit galileam. Quandoq; mare tyberiadis dicit ur: quia famosa est ciuitas: hec que ei imminet. Qō autē dicitur fi agnum genezareth ex accidenti est. Quādo q̄ enim crispantibus vndis generat ex se auram. Extenditur autem. cxl. stadijs in longitudinem et. xl. in latitudinem. Dicit tamen iosephus cum sic dicium a modica regione genezata quā preterfluit quam etiam dicit admirabilem. Nam tota diuertissimi generis arbustis consita nulli eorum vbertatem suam negat et temperiez. Sunt ibi nuces que maxime frigoribus gaudēt: sunt ⁊ palme quas nutrit calor estiuꝰ sunt sic⁹ ⁊ olee quibus aura mollior destinata est: vt quasi repugnātia bona contentione: studio terre faueāt. Hanc dicit irrigari fonte qui cadit in chapharnauz: quē quidā esse venam nili opinātur: quia craſſimum piscem generat qui non alibi nisi in nilo flumine reperit.

¶ De secunda vocatione discipulorum. Capitulum. xli.

A Luc. 5. CUm autē turbe irruerent in eum vidit duas naues stantes secus stagnum et ascendens

in vnā q̄ erat simonis pusillū reductus a terra docebat ō nauicula turbas: vt ante cessauit loq̄ ait ad simonē. Duc in altum ⁊ laxate retia in capturā. Quo facto ꝛcluserunt multitudinē piscium tātā q̄ fere rūpebat rete et innuerunt simō ⁊ andreas filijs zebedei qui erāt in alia nau: vt venirēt ⁊ iuuarent eos: ⁊ impleuerūt ambas naues: ita vt fere mergerent. Qō videns simō petr⁹ p̄cidit ad genua
C ihesu ⁊ ait. Exi a me dñe: q̄r pec-
War. 1. catoꝛ sum. Cui dominus. Noli timere: q̄r ex hoc eris hominēs capiens: et subductis ad terram nauibus: id est locatis animo redeūdi ad eas: secuti sunt eum aliquātulum: ⁊ iterum redierūt ad sua.

B ¶De eo q̄ dominus legit in Na
Luc. 4 zareth. Capitulum. xlij.

A IEsus aūt venit in nazareth
⁊ die sabbati q̄ū plures quo
Esa. 61 niebāt itrauit l synagogā: vt plures doceret. Et cū legisset in esaia Spūs dñi sup me ⁊c. dixit: q̄r hodie cōpleta est scriptura hec l auribꝰ vris. q. d. Ego sum de quo scriptū est hoc: ⁊ oēs intēdebāt in eū.

¶Quod discipuli baptizabāt et Joannes. Capitulum. xliij.

POst hec venit iesus et discipuli eius in iudeam terraz. q̄ scilicet ꝑcialiter a forte inde vel a regno duarum tribuum spe
A cificato vocabulo indes dicebāt
Joā. 4. ⁊ morabat ibi cū discipłis ⁊ baptizabat: licet non ipse: sed discipuli eiꝰ baptizarēt. Sz vtrū baptisma Joānis: vel Christi incertum est. Erat autem Joannes baptizans in ennō iuxta salim: q̄r aque multe erāt ibi. Nōdum enī missus fuerat in carcerē ioānes. Salim ꝟo est oppidū vltra iordanē situ vbi olim melchisedech regnauit. Mitebat etiā ioānes multos venientes ad se ad iesuz. Inde turbati discipuli ioāni dixerūt. Rabbi: q̄ erāt tecū trās iordanē cui testimoniū phibuisti: ecce hic baptizat ⁊ oēs veniūt ad eū. Quoꝝ retūdēs ioānes ait. Dixi vobis: q̄r non sum ego xp̄s sed q̄r missus sum ante illum q̄ de sursum venit sup oēs est. Me ergo oportet minui: illum
B ām crescere. Ut aūt cognouit Je Joh
sus inuidā illoꝝ ascēdit ad diem festū pasche: de quo supra dictum est. Sz ⁊ ibidē: q̄r p̄sensit ortā in se phariseoꝝ inuidā maxie cū audisset ioānez traditū in carcerē relict iudeā ⁊ iterū abūt in galileā.

¶Cur ioānes icarceratꝰ ē. c. xliij. 6

ARguebat em̄ hero dem ioā Mat.
nes ꝓpter herodiadē: q̄r fz 14 Mar.
legē quā receperat nō lz fratrem 6 Luc.
habere vroꝛem fratris eo vinēte. Sup matthēū legit q̄ herodiadis filia erat regis arethe: quā auferēs philippo ortis inter eos ꝯbusdā simultatibꝰ: in odiū philippi dederat fratri herodi: q̄r ⁊ fratres iuicē. erāt inimici: iosephus tradit herodiadem fuisse filiā aristoboli quē occiderat cū fratre eiꝰ alexandro: pater eoꝝ herodes: et ita soroꝛ erat herodis agrippe quā auꝰ suꝰ herodes dederat herodi filio suo vroꝛē. Dicit em̄ aliū fuisse herodē p̄ter tetrarchā quē p̄ fuscepat ō filia simonis sacerdotis. Philippū vero iā mortuū cū gaꝰ regnare cepisset. Forte et hic herodes nominabat philippus: q̄r binomius: ⁊ ita virum eius quem iosephus vocat herodem: cuāgeliū vocat philippū: vel forte priꝰ nupta herodi post nupta philippo. Herodes vero tetrarcha vroꝛem habebat filiam arethe regis damascenoꝝ. Qui romam i terfaciēs trāsiens p fratrē suū: secreto pepigit cum vroꝛe fratris q̄ in reditu suo repudiata vroꝛe sua duceret eā in vroꝛem. Quod tamē nō latuit vroꝛem ipsius herodis: q̄ non expectans reditum viri sui festinabit ad patrē. Herodes autem rediens abstulit herodiadez fratri suo ⁊ factus est inimicꝰ arethe ⁊ philippi. Super quo cuz argueret eum Joānes suggestione herodiadis misit eum in carcerē.

Quod

¶Quod cuz audisset iesus venit ⁊ habitauit in capharnaum in finibus zabulon ⁊ neptalim.

3 Mat. 4. ¶De tertia vocatione discipulorum. Capi. xlv.

E AMbulans autem iterum ie
Luc. 4 sus iuxta mare galileevidit
C duos fratres simonem ⁊ andreaz
Mat. 4. 8 fratrē eius mittentes retia in mare ⁊ ait illis. Uenite post me faciā
War. 1 vos fieri piscatores hominū. At illi continuo relictis retibus ⁊ nauisecuti sunt eum omnino. Et ꝓcedens inde vidit duos alios fratres Jacobum ⁊ Joannem reficiētes retia sua cum zebedeo patre eoꝝ. ⁊ vocauit eos. Illi autem relictis retibus et patre secuti sūt eum oīno. Et cū tranlisset inde iesus vidit matthēū q̄ ⁊ leui dictꝰ est filiū alphei sedētem ad teloneū et ait illi. Sequere me. Qui relictis
B Mat. 9 oībus secutꝰ est euz. Telos grece
F latine vectigal. Iste ergo erat pu-
Luc. 5. blicanꝰ id est publica negocia ad-
C ministrans q̄ sine peccato aut vix
War. 2 aut nunq̄ admiſtrauit. Et nota a quibus ⁊ qualibus orta est ecclia nisi a sublimibus orta esset. virtus fidei sciētie eoꝝ ⁊ potētie ascribere tur. ¶De vocatione reliquorum determinatum non habemus.

¶De aperta predicatiōe et miraculis domini. Capi. xlvj.

B ET aperte exindeꝑdicabat
mat. 4 dicēs, penitentiā agite ap-
A propinquabit enim regnum celo-
Lu. 23 rum. Unde ⁊ post dixerunt sacer-
A dotes ad pilatū. Cōmouit vniuer-
Esa. 11 sam iudeā incipiēs a galilea vsq̄ huc: ⁊ sic impletus est illud esaie. Primo tempore alleuiata est terra zabulon ⁊ terra neptalim. Uñ et primitiui cōuersi a dño: q̄r fuerunt de finibꝰ illis dicti sunt principes zabulon ⁊ ꝓncipes neptalim. Esaias liqđē ꝓphetauit de captiuitate decē tribuuz q̄ in tribubus illis inchoata est. Nichilominꝰ tamen ⁊ de alleuiatione ab onere peccati futura i partibus illis ad predicationem christi predixit. ¶Et circumibat iesus totam galileam docēs in sinagogis eoꝝ ⁊ sanans D
omnem languoꝛem in populo: et Ma. 4
abūt opimo eius in tota syriā. Est autē syria omnis regio ab euphrate vsq̄ ad mare magnum a cappadocia vsq̄ in egyptū continens inter alias prouincias palestinaz in qua iudei habitabant. Uñ ⁊ super psalmos thabor ⁊ hermon dicunt mōtes syrie. Qñq̄ ꝟo sic legit syria q̄ nullā includit partē iudee: ⁊ secute sunt eū turbe mlte diuersarū regionū. Quas cum vidisset iesus ascendit in montem.

¶De electione duodecim apostolorum. Cap. xlvij. A

ET cum sedisset vocauit ad se mat. 10
quos volūt ipse et fecit vt B
eēnt cū illo duodecim quos ⁊ apo War. 5
stolos. i. missos nominauit. Simoꝛ C
nē quē agnominauerat petrū ⁊ an Luc. 6
dreā frem eiꝰ/Jacobū zebedei et Joānez fratrem eiꝰ. Et ipositit his duobus noia boanerges. i. filios tonitrui: q̄r vnꝰ eoꝝ itonuit dicēs. In principio erat verbum. Et ambo sepe territicā vocem patris audire meruerunt. Philippuz ⁊ Bartholomeū/Thomam/ ⁊ Mattheū publicanuz/Jacobū Alphei ⁊ taddeū fratrē eius
qui ⁊ iudas cognoiatꝰ est quē lucas indā iacobi vocat: qui tertio nomine dicens est lebeus: simonem cananeū ⁊ iudā scariothez. In hoc catalogo nomina apl'oꝝ cōbinata quasi pariā ponūtur nō satꝭ nota causa.
¶Quare vero iacobus alphei posterioꝛ numeretur Jacobo zebedei et minoꝛ dicat et ille ma-

Additio.

Ante electionez apostoloꝝ q̄dā ponūt de sanatiōe demoniaci i sinagoga apud marcū et de socru petri ⁊ de sanatiōe multoꝝ i vespera ⁊ de scriba q̄ accessit in via ⁊ de dormitiōe christi in nauī: ⁊ ō demoniacis gerazenis et paralytico demisso p tectū et de vocatiōe matthei ⁊ de quinto leui ⁊ ō filia iairi

B iij ioꝛ eō

Universidad de Deusto
Biblioteca

ior cum progati
na fcitatis fue
fact⁹ fit ab apo
ſtolis poſtea ar
chiepc hieroſo
lymorum: et ſe
nior fuerit: merito queritur. ¶Ad
quod melius videndum dicimus
q⁹ anna mortuo ioachim de quo ſu
ſceperat mariã
virginem data
eſt in vxorem io
ſeph generoſo
cleophe fri ipſi⁹
ioſeph de quo
poſt ſuſceptã fi
liam vocatam q
mariã dedit in vxorem alpheo de
qua nati ſunt alpheo quatuor con
ſobrini dñi iacob⁹ ſimon. ⁊ iudas
apli ⁊ ioſeph qui ⁊ barſabas q̃ ꝑ
tuda poſt cũ mathia electus fuit.
Et hi quatuor ꝓ ceteris cõſangui
neis dicti ſunt frẽs dñi: qr nõ ſolũ
cognati: ſz ⁊ agnati ei⁹ putabãtur
tãq̃ ex duob⁹ fratribus ioſeph et
cleopha deſcẽdentes. Inter quos
tamẽ quaſi antonomatice iacob⁹
dict⁹ eſt frater dñi: qr ẽ ſimillimus
fuit ei i facie. Itẽ mortuo cleopha
anna nupſit viro tertio: ſcz ſalome
ſuſceptãq̃ ex eo filiã ſicut et alias
pu⁹ vocauit mariam. Et hãc duxit
zebedeus. habuitq̃ ex ea filios.
Jacobũ maiorem ⁊ Joannem: qui
lz poſterior natu: maior tñ dictus
eſt qr pri⁹ vocat⁹ eſt a dño ⁊ prius
adhęſit ei. Nõ romana ſeruat ec
cleſia vt ſinguli in ordinibus ſuis
priores ſint pu⁹ ordinati: ita dicit
hieronym⁹. Alij ꝙ videtes mulie
res agnominari ſolere a nobis
viroq̃ vt marcia catonis dixerunt
prioꝛib⁹ viris mortuis/has duas
marias nupſiſſe cleophe ⁊ ſalome
vel priores viros fuiſſe binomios
⁊ dictum zebedeum cleophã /al
pheũ ſalomam.

A ¶De ſermõe dñi i mõte. ca. xlvij.
Mat. 5 C Teleuatq̃ oculis i diſcipulos
Luc. 6 docebat eos dicens. Beati
pauperes ſpũ qñ ipoꝛ eſt regnuz
celorum ⁊c. hunc ſermonem mat
theus ⁊ lucas varie narrant. Ob
hoc quidam tradũt dominuz pri⁹
eum feciſſe diſcipulis in ſuperci
lio montis ſedendo: poſt in latere
montis cõmun
ter diſcipulis et
turbis ſtando.
Alij ꝙo tradunt
non niſi vnũ ſer
monẽ factũ cõ
ter diſcipulis et
turbis. Quod
autẽ horũ verũ
ſit: non multum
intereſt nos ſcire: ſicut nec ſcire in
tereſt: an mons in quo hec facta
ſunt fuerit thabor: an alius mons
in galilea. Sermonem quidẽ hũc
a domino ad diſcipulos factũ le
gimus in matthęo: ⁊ luca tãtum.

Additio.
Non fuit anna
nazarea: ſed de
ſephou circiter
duo miliaria a
nazareth.

Additio.
Sed dr q̃ ſcõo
miliario a ca
pharnaũ eſt de
ſcenſus montis
vbi facꝰ eſt ſer
mo domini et le
proſusmũdat⁹.

¶De oratione dñica. Cap. xlix.
Mat. 6 Luc. 11 Huic ſermoni interſeruit dñs
oratione⁊ dñicã q̃ octo ptes
hz pria eſt captatio benęuolentie
quã ſequunt ſeptẽ petitiões ⁊ diri
gunt ad deuz patrẽ a quo petim⁹
nobis dari panẽ noſtrũ ſuperſub
ſtãtialẽ: id eſt filiũ. Nã ⁊ Chriſtus
docuit nos ad petendũ a patre in
nomine ſuo. Tres prime petitiones
ſpectãt ad vitã futurã. Sicut ſan
ctificẽ. id eſt firmẽt i nobis nomẽ
tuũ. In hac vita q̃ſi mobile eſt no
mẽ pñs ad filios: qr et iuda q̃ſi
fuit dei filius quãdoq̃ non ꝓ q̃
etiam poſſibilitate mouenda dixit
apoſtolus. Timeo ne ⁊ ego ipe re
probus inueniar. In patria enim
apparebunt filij: ⁊ immutabiliter
erit deus pater oꝛum. Adueniat
id eſt ad te videndũ veniat regnũ
tuum: vt ſit regnum in regno. Fiat
voluntas tua ſicut in celo: et in ter
ra: quaſi ſicut celeſtis eccłia. nihil
põt velle niſi quod ſcit te velle: ita
et illa que adhuc militat in terra
abdicaꝭ voluntati tue. ¶Quatuor q̃
ſequuntur ad militiam huius vite
ſpectant: ſcz panem noſtrum ſup
ſubſtantialem da nobis hodie. id
eſt chriſtum qui eſt ſuperſubſtan
tialis

talis id eſt ſuper omnes ſubſtan
tias ⁊ eſt panis noſter in altari: vl
ſunt due dictiones ſuperſubſtan
tialem: ⁊ eſt ſenſus. Da nobis. ho
die. i. in pñti tpe panẽ noſtrum. i.
chriſtũ qui ꝓpri⁹ eſt fideliũ: ⁊ hoc
ſup panẽ. i. ꝓter panẽ ſubſtantia
lem. i. neceſſarium ad ſuſtentatio
nem quaſi da nobis vtrunq̃ panẽ
aie et corꝓis. ¶Lucas poſuit
quotidianum quod de viatico tñ
exponit. Hrecus habet epiuſion.
Hebreus vero ſogolla. i. ꝑcipuum
vel egregium: vel peculiarez. Ob
hoc forte lucas videns mattheuz
dixiſſe ſogolla qõ ſonat peculia
rem dixit quotidianũ. Hrecus ꝙo
interꝙs matthei qr vidit eũ dixiſ
ſe ſogolla qõ ſonãt egregium. Di
xit epiuſion. Tres que ſequuntur
patẽt. Amen. Hebre⁹ in fine ponit
vnã ex his tribꝰ: amen ſela: ſalẽ
que ſonat vere ſemper patrem.

¶Qõ diſcipuli miſſi ſunt cũ pote
ſtate curandi. Ca. l.
A Mat. 10 B Mar. 3 A Luc. 9 Cum cõſummaſſet ieſus ỹba
hec ꝙocatis diſcipulis. xij.
dedit eis ptãtem eĳciẽdi ſpũs im
mũdos: ⁊ curãdi oẽm infirmitatẽ
⁊ miſit eos ꝓdicare regnum dei. et
ait. Nihil tuleritis in via neminẽ
ſalutaueritis. ſ.
ſicut alij q̃ nõ ex
ſtudio optandi
ſalutẽ conſueue
rũt ſalutare. In
viam gentiũ ne
abieritis nec in
ciuitates ſama
ritanoꝝ itraue
ritis: gratis ac
cepiſtis / gratis
date. Nõ porta
bitis pecuniam /
nõ panem / non
duas tunicas. i.
ſuꝑfluas / nõ cal
ciamẽta / nõ vir
gã. Secundum
marcũ ỹoſoleis
vl ſandaliꝭ vti
liſſi ſũt. i. pero

Additio.
Inde eſt q̃ dra
co ſequiſ. iij. die
rogationũ. Hic
primo deſtruiť
ptãs diaboli cũ
homini dat po
teſtas ſup eum.

Additio.
Inde eſt q̃ dia
con⁹ ſũpto codi
ce de altari ſub
ſilẽtio trãſit in
clinãs donec in
ambone ſalutat
ꝑp̃m quaſi in
trans domũ cui
offert pacẽ: nec
portat pulmina
i. ſolatia vite: ſz
ali⁹ fert ei. Nec
nibus ⁊ virgam
terre que ꝓ po
teſtate accipien
di neceſſaria ꝓ
nitur. Ecce mit
to vos ſicut oues
in medio lupoꝝ
qui vos recipit
me recipit.

obeſt q̃ pulmi
nar ſignificat
onus euangelij
leue. Forte inde
eſt q̃ diacon⁹ nõ
dicit Dñs vobiſ
cum niſi cum le
git euangelium
niſi raro. Raro
dr ꝓpter diaco
nos cardinales vel benedictionẽ
ceret.

¶De curatione leproſi. Ca. lſ. A
Mat. 8 Luc. 5 Cum aũt deſcendiſſet
ieſus de monte ten
git leproſam quaſi
iam ſolvens figuras
⁊ ſanauit enm dicẽs.
Volo mundare. Et
addidit. Vide nemini dixeris: qua
ſi dicat. Vide q̃ manifeſte ⁊ plene
mundatus es. Nemini dixeris. id
eſt: nemini neceſſe habes dicere
adeo res euidẽs eſt: ſed oſtẽde te
ſacerdoti ad cuius arbitrium re
uocandus es. Ecce alios nonduz
docet ſoluere legẽ ſanatus tamen
vbiq̃ predicauit.

¶De ſeruo centurionis. Caꝑ. lij.
Mat. 8 Luc. 7. Cum aũt intraſſet caphar
naum rogauit eum centu
rio per interuentum ſenio
rum indeorum vt ſanaret pue
rum eius paraliticum. Et ait Je
ſus. Veniam et curabo eum. Ve
nit autem potentia ſanandi non
corꝓre. Et ait centurio. Non ſum
dignus vt intres ſub tectum meũ
ſed tantum dic verbo a ſanabitur
puer meus quia ⁊ ego ſolo verbo
per miniſtros meos operoꝛ. Fors
te idola habebat in domoꝛ immũ
da iudeis. Et ſequẽtibus ſe ieſus
dixit. Non inueni tantam fidem in
iſrael. Subaudi: huius temꝓis
nec includuntur in noie iſrael / ſe
quentes eũ qr ad eos loquebatur
quantũ in hoc gentili. Et ſanatus
eſt puer in illa hoꝛa. ¶Et ingreſ
ſus ſynagogam ſabbato docebat
eos ⁊ ibi eiecit ab homine ſpm̃ im
mundum clamantẽ. Quid nobis
C Mar. 1.

et tibi iesu nazarene? veniſti pdere nos? ſcio q̄ ſis ſanctus dei.

¶ De ſocru petri. Ca. liij.

Mar.8 Luc.4 Mar.8 Luc.4

ET cū veniſſe Jeſus i domū petri quā forte habebat in capharnaum per vxorem. Ipſe eñ erat de bethſaida ad petitionem diſcipulo⁹ ſanauit ſocrū petri febricitantem.

¶ De filio vidue. Capi. liiij.

Luc.7

CUm autem iret in ciuitatem Naym que eſt in Galilea ſcitauit ante portam filium vidue tangendo feretrū et dicēdo. Tibi dico ſurge. ¶ Veſpere facto obtulerunt ei energuminos ⁊ male habentes ⁊ ſanauit omnes: et voluit ire trans fretum. Et dixit ei vnus

mat. 8 Luc.6 Luc. 9

ſcriba. Rabbi, ſequar te quocunq; ieris. Volebat ſequi dñm vt diſceret ſigna facere ad lucrū⁊ ideo nō audit⁹ a dño. Dixit autez dominus alteri. Sequre me. Qui ñdit. Dñe permitte me primū ſepelire patrem meum. Cui ieſus. Dimitte mortuos i peccatis. ſ. ſepelire mortuos ſuos. Tu vade annuntia regnū dei. Nō phibuiſſet dñs ieſus hanc a ſepultura ſi nō eſſent alij qui ſepelirēt. Et ait alter. Sequar te dñe: ſed primū pmitte me renūciare his q̄ domi ſunt. Cui Jeſus. Nemo mittēs manū ad aratrū et reſpiciēs retro apt⁹ eſt regno dei. ¶ Nō excitatus imperauit ventis et mari. Capit. lv.

D Mat.8 B Mar.4 D Luc.8.

VNc aſcēdit ieſus i nauicula cū diſcipulis ſuis ⁊ dormiuit i puppi ſup ceruical ⁊ orta tempeſtate excitatus a diſcipulis imperauit vēto et mari dicēs. Tace ⁊ obmutesce: ⁊ ceſſauit tēpeſtas. Nō p errorē hereticoꝝ imperauit eis tanq̄ animantib⁹ qui occaſiōe hmōi verboꝝ q̄ ola legūtur obedire deo dogmatizauerūt ola alata eſſe. Sed dicunt ei obedirū in animata qz ſolo ꝓbo facit de his q̄ vult ſz quē loq̄ndi modū ſolet dici: materia langoris obediens vel inobediens medicine. ¶ De duob⁹ obſeſſis a legiōe. lvj.

B Mat.8 C Mar.8 F Luc.4

B Luc.7

B mat. 8

B Luc.6

B Luc. 9

D Mat.8 B Ma.4 D Luc.8.

CUm aūt veniſſet trās fretū i regionē geraſenoꝝ q̄ eſt ꝛ galileā occurrerunt ei duo arreptitij ſeu nimis q̄ꝝ vn⁹ adorauit ⁊ dixit. Quid nobis ⁊ tibi Jeſu fil⁹ dei? veniſti ante tps torquere nos? Nſciebant demones eū dei filiū ſz ſuſpicabant p miraculis ⁊ teſtimonio patris. Torqueri autē ſe dicebant: qz cogebantur exire ⁊ ceſſare a leſione. Dicebat enim illi ieſus: cri ſpūs immūde. Sciebant aūt in iudicio ſe torquēdos i abyſſum. Cūq; dño querēti nomē ſuū: dixiſſet ſe vocari legionē, nō q̄ ſic vocarē: ſz. q. d. ſ ruſtra queris no mē qz plures ſumus: rogabāt eū vt mitteret eos in gregē porcoꝝ q̄ iuxta paſcebant. Et intrantes porcos, p̄cipitauerūt eos in mare. In digene aūt rogauerūt eū vt trāſiret a finib⁹ eorū. Cūq; aſcenderet nauim ſanatū ſz rogaret nolut ſe cū ducere. Et rediit capharnaum quā matthēus vocat ciuitatē ſuā non origine ſed gēte: qz quelibet ciuitas galilee poteſt dici ciuitas galileorum.

B Mat.9

¶ De paralitico demiſſo per tectum. Capi lvij.

B Mat.9

ET ſanauit paraliticū ante ſe demiſſuz p tegulas: p̄mo remittēs petā ei⁹ q̄ fuerāt cā morbi qz qū ob cām fit: ceſſante cā ceſſare dz effectus. Et ꝓpter ſcribas et phariſeos q̄ putabāt eū blaſphemaſſe dixit paralitico vt ſurgeret ⁊ tolleret lectū ſuū, ⁊ ſurrexit ⁊ tulit ⁊ abijt. Qz ergo cōſtat q̄ p peccatis q̄ñq; egrotat homo: medic⁹ viſitans egrū primo dz eū monere ad penitētiā ⁊ ꝓfeſſionē ne peccato manēte tanq̄ ſi vulnere fruſtra ſit malagma apponere.

B Mat.9 D Luc.5.

¶ De puteo ſamaritane. ca. lviij.

Joā.4

CUm aūt aſcēdiſſet in iudeā et iterū rediret in galileam oportebat eū trāſire p ſamariā. i. p regionē cuius caput fuerat ſamaria. Ciuitas ergo nomen antiquum amiſerat ⁊ dicebatur ſebaſte: ſed regio nomen illud retinuerat:

rat. Veniēs aūt iuxta ſichem q̄ corrupte ſichar dicebat: et erat put⁹ i p̄dio q̄ emit iacob a rege emor q̄ & dedit filio ſuo Joſeph. Et fatigatus ex itinere ſedit ſup puteū iacob q̄ hacten⁹ ſic vocat⁹ fuerat ex euēt⁹ q̄ ſequit poſt agnominat⁹ ē put⁹ ſamaritane. Sūt q̄ dicūt locuz illū eſſe vmbilicū terre nře habitabilis: qz ſingulis ānis quadā die eſtatis meridiana hora ſol deſcēdit in aquā putei: nuſq; facies vmbrā q̄ꝝ phi apud ſienē fieri tradiderūt. Jdeo eñ dictū putant in Deuteronomio. Conſtituit eū ſup excelſam terrā. Jnerunt aūt diſcipuli in vrbē vt cibos emerēt venit q̄ mulier haurire aquā q̄ dño petenti potū quaſi notās eū dixit in deos nō cauti ſamaritanis cognoſcēs ex fimbrijs pallij dñm iudeū eſſe. Tranſlatis decē tribub⁹ rex aſſyrioꝝ miſit perſas ⁊ aſſyrios ad incolendā ſibi terrā. Qui ob metū ferāꝝ libros moyſi receperāt ⁊ legitima terre nec tamē ceſſabāt ab idolatria. Qui primo cuthei vocati ſunt a fluuio pſaꝝ tunc aūt ſamaritani dicebant quaſi medij inter iudeos et gentes. Q̄ñq; tñ indei vocauerūt eos iacobitas: ideſt ſupplantatores: qz terrā fratrum ſuorū que eos ꝓtingebat eis ſupplantauerant. Horum cibis ⁊ vaſculis non vtebantur iudei. Cumq; colloquēdo cum ieſu accepiſſet ab eo q̄ quinq; viros habuerat: et ſexti erat cōcubina: ait. Video qz ꝓpheta es tu ⁊ ſtatim queſiuit de terminationem queſtionis que inter ipſos ⁊ iudeos verſabatur. Dicebant enim iudei ꝓ primum locū adorandi eſſe hieruſalem ⁊ templū. Samaritani vero montē gazarim i quo antiqui patres adorauerūt. Jeſus autez dixit tempus veniſſe

D Deut. 32.

Additio.

Sichem mō 6t neapol' ārto miliario a ſebaſte diſtās. Jn ea iuxta fontē fecit ieroboā vitulos q̄s poſuit i bethel ⁊ i dan q̄ eſt vno miliario a ſichē

in quo nec in hieruſalē nec in mōte illo adorarent homines: quaſi diceret. Non prefero locū loco in adorando. Ubiq; enim adoretur deus tñ in ſpiritu ⁊ veritate: id eſt ex dilectione que eſt a ſpiritu: ⁊ p his qui vere ſunt id eſt p eternis. Cui mulier. Scio q̄ meſſias venit id eſt in primo eſt vt veniat: Forte ⁊ ſamaritani ſigna aduēt⁹ domini notauerant. Meſſias hebraice/ chriſtus grece/ vnctus latine. Punice quoq; meſſe: dicit vnge. Lingua enim punica et Syra affines ſunt hebree. Dicit ei Jeſus. Ego ſum qui loquor tecum. Reliquit mulier hydriam et abijt in ciuitatem monens ciues egredi ad videndum hoiem qui dixerat ei quecūq; fecerat et dicebat. Nūquid hic eſt chriſt⁹. Timuit aſſerere q̄ audierat ⁊ credebat ne viri indignarent a muliere doceri. Cumq; vero egredientibus vocauit diſcipulos ieſus: et ait. Segetes paratas ad meſſem. id eſt paratos ad credendū. cuz tamen adhuc ſu peressent quatuor menſes ad meſſem. Unde perpendit hyemis tēpore hoc factum Jeſus autē ad petitionem eoꝝ itrauit vrbē ⁊ māſit ibi aliq̄t dies et multi crediderunt in eum.

¶ De filio reguli. Ca. lix.

Joā. 4

VEnit autem iterum in Cana galilee a iudea in quam aſcenderat. Et erat ibi quidā regulus id eſt de potentioribus terre ſub rege: cuius filius infirmabatur nō in cana ſed in capharnaū. Et rogabat dominum. vt deſcēderet ⁊ curaret filium ſuum. Qui redargutus eſt a domino: quia non credebat cuz poſſe ſanari niſi corporali ꝓſentia ⁊ tactu. Et ideo dū inſtaret ille: ait ei. Uade filius tuus vivit: ⁊ ſic abſens ꝓbo ſanauit eū. Deſcēdēſq; pater cuz cognouiſſet filiū ſanatū in hora ꝓbi ꝓnici: credidit ipe ⁊ domus eius. Credit iſte fuiſſe iudeus: qz dixit ei dño. Niſi ſigna ⁊ p̄digia videritis nō creditis. Judei eñ ſigna querunt.

¶De conuiuio leui. Capitu.lx.

F Luc.5. ET fecit ei leui cōmūn in domo sua. Et discumbebāt cū eo publicani q̄ erāt socij leui quem cū arguerent pharisei q̄ cum talibus ederet sit. Nōveni vocare iustos: sz peccatores ad B Mat.9 penitentiaz. ¶Excusauitq̄ discipulos de eo q̄ nō ieiunabant. Tū C Mar.3 quia rudes erant nec difficilia sustinerent: tū quia corporaliter cuz B Mat.9 eis erat: quia cū auferretur ab eis plurimū ieiunarēt. Ex hoc quidā D Luce.5 dicunt q̄ ablato Christo in ascensione: ieiunauerunt discipuli vsq̄ ad missionez spiritussancti. Et ob hoc ieiunāt ab ascēsiōe vsq̄ in pēthecosten. Nec etiā tunc celebrant nuptias quasi iā inchoātes tres D mat.12 hebdomadas añ festū sc̄ti ioānis. Sed nō est autentich: nec in actibus apostolorum legitur tūc de D Luc.11 ieiunio eorum: sed de oratione tāntum. ¶Querentibus autem pharisei signum de celo negauit eis tanq̄s indignis: qr deteriores erāt niniuitis et regina austri qui nec legez dei in pphetas habuerant. Et nota q̄ in antiquioribus codicibus niniuite legitur.

¶De filia archisynagogi z emorroissa.

Capitulum.lxj.

C Mar.5 F Luc.8. ET ecce princeps synagoge Jairꝰ adorauit eū dicēs: filia mea mō mortua est. i. moriens. ti prima: vt marcus et lucas dicūt. Veni pone manū sup eam z viuet. Et dum iret mlier emorroissa ab annis xij. retro veniēs tetigit fimbriaz vestimēti eius z sanata est. Ambrosiꝰ in sermone de saluatore dicit hanc fuisse marthā. Enumerās enim beneficia Christi circa genus humanū post aliquos premissa subdit. Dum languidus sanguinis fluxum siccat in martha: dum demones expellit de maria dum corpus redimuit spiritus calore constringit in lazaro. Veniens autem in domum Jairi induxit tantum secum Petrum Jacobum et Joannem fratrem eius qui quasi secretarij eius erāt z patrem et matrem puelle. Et eiectis irridētibus eū: quia dicebat puellā dormit tenens manum puelle sit. Tabita cumi/quod sonat puella tibi dico surge. Tamē tibi dico nō est de interpretatione et iussit illi dari manducare. Hoc enim est verum experimentum vere resurrectōis. Magi enim mortuos suscitant quibusdam characteribus alligatis sub vtraq̄ assella et loqui eos et incedere faciunt: sz comedere nequaq̄ possunt.

Additio.

Quidaz dicunt hoc factum esse in medio hierusalem sub regis salomonis.

¶De duobꝰ cecis z ō surdo.c.lxij.

E ET trāseūte inde iesu secuti sūt eū duo ceci clamantes. Fili Dauid miſere nostri. D mat.9. Cumq̄ venisset domum: id est ad domum suam. Nazareth: tetigit oculos eorum et aperti sunt. Cūq̄ dixisset eis videte ne quis sciat. tamen diffamauerunt eum in tota terra illa. Egressis illis obtulerunt ei mutum demonium habentem et electo demone locutus est mutus. In greco tamen melius sonat surdum q̄ mutum.

B Luc.11

¶De beelzebub. Capitu.lxiij.

C Umq̄ laudaret cuz turba. Pharisei dicebāt. in beelzebub pncipe demoniorū eiecit demones. A belopmo noie idoli: varie gentes sz idiomata ligue sue cognominabāt idola sua. Babyloniꝰ dixit bel: moabita beel: paleſtini baal. Quādoq̄ aliquid persuadebāt vt beelphegor. i. deus tentiginis qui est priapus. Quīq̄ baalim qui est deus sydonioꝝ z sonat vir meus id est robur meum et caput. Beelzebub: tamē nullius idoli nomen erat: sed iudei irrisorie vicinum sibi idolum acharonitarum sic vocabant. Et sonat vir muscaruz: ob sordes immolatiū, sanguinis quē sequantur muscę. Nec est finalis litera. d. vel. i. vel. v. sed. b. Quidꝰ ait iesus. Filij autem vestri in quo ejciunt: q.d. si in filijs vestris hāc expulsionem deo datis: cur non in me idem facitis. Erant enim de iudeis exorcistę qui per exorcismos salomonis demones ejiciebāt: maxime si radix cuiusdā herbe ponerētur in naribꝰ obsessi. Ait eīm iosephus se vidisse quendam exorcistam captū z adductū vt vaspasiano dū obsideret hierusalē q̄ annulū sub cuiꝰ gēma radix erat: posuit i naribꝰ cuiusdā obsessi: z adiuranit demonez z egressus est demon. Ut aūt pbaret eiectū demonē posuit peluim aqua plenam in medio z adiuranit demonē vt subuerteret peluim: z subuertit eam. Q̄ aūt in annulis quidā icludūt spūm immūdū: per quē imperant alijs demonibus nō creditur esse salomonis inuentum. De cypriano magno martyre dicit augustinꝰ q̄ in pyride quadā eburnea dū adhuc magus cēt tres habebat demones inclusos per quos q̄ volebat operabat/emittendo illos ad q̄ volebat z postea redibāt. Sed puellā cuiꝰ amore tenebat nunq̄ potuit adducere: qr illis semper signaculū crucis opposuit. Quo perceptor: cyprianus ad fidem conuersus ē: postea martyr factus cum iustina virgine.

Nota.

Additio.

Magdalum oppidum est. ij. miliario a tyberia de: que prius chenneret dicta fuit.

F Luc. 7 ¶De maria magdalena. ca. lxiiij.

HIc quidam dicūt dūm vocatū i nazareth a quodā pharisęo in domū suā z ibi magdalene dimissa pctā: q̄ z secuta est eum plures dicunt in bethania factum: sed neq̄ locus nec tempus quo factum est ex euāgelio certificari potest.

¶De ministerio marthe. ca. lxv.

REctū est aut dū ascēderet i indeā iesus in q̄dā castellū intrauit: z martha excepit illū i domū suā z ministrabat ei. Sessio aūt sororis illius audiētis dūm placita ē a domino ministerio marthe nō q̄ maioris meriti: sed qr nō auferretur ab ea.

¶De quōne Joannis Capitulum.lxvj.

A IOannes aūt cum audisset in vinculis opera Christi misit mat.xi ad eū duos de discipulis suis dicens. Tu es qui venturus es, an Luc. 7 B alium expectamus. Non dubitabat ioānes qui dixerat ecce agnus dei/ecce qui tollit pctā mūdi. Sed cum adhuc discipuli eius dubitarēt misit eos ad iesum. q.d. Ite ad eū z ab ipso querite vtrū ipse sit xps an adhuc vēturus sit. Tū gregorius super ezechielem videt velle q̄ ioānes nesciebat vitrum per se vel per alium spoliaret infernum q.d. Prope est vt descendā ad populū meuz. Qui g̃ te nūtiani supius vis vt inferis te nūtiē? Jesus autē amouit dubitationē eoz ostendendo certa signa sui aduentus. Illis aūt abeūtibꝰ cōmēdauit ioannem turbis dicens. Inter natos mulierū nō surrexit maior ioanne baptista: z est hic mulier nō solū sexꝰ nomē: sz z nomē fracture. Utrū autē sanctior eo post aliqs fuerit vel futurꝰ sit idiscussum est. Nec ob hāc laudē credēdū est hereticis q̄ dixerunt ioannē esse angelū hūana tū: qr etiā dūs pditerat de eo fuisse dictū. Ecce ego mitto angelum meum etc. Additiq̄ dūs q̄ omnes lex z prophete vsq̄ ad ioannem pphetauerunt. Ubi intelligendum est ex maxima parte: qr post pphe- A mala.3 tauit

tauit agabus: ⁊ quatuor filie philippi. ¶ Tunc exprobrauit ciuitatib⁹ galilee in quib⁹ plurimas fecerat ⁊ture: ⁊ ꝑposuit illis tyrũ ⁊ sydonẽ. Redeuntes aũt quidã aplorum ad eũ nũtiabant ei q̃ docuerant ⁊ fecerant. Et duxit eos in desertũ locũ vt requiescerent pusillum nec eẽ edendi spacium habebant ꝓe turbis.

¶ De septuagintaduobus discipulis. Cap. lxvij.

Post hec designauit ꝑsens ⁊ alios. lxxij. discipulos: ⁊ mittebat eos binos ante faciẽ suam. Reuersi sunt aũt ⁊ hi cũ gaudio dicentes. Domine etiam demonia subiciunt nobis. Exultauit ergo iesus ⁊ dixit. Cõfiteor tibi dñe pater celi ⁊ terre qui abscondisti hec a sapiẽtibus ⁊ prudẽtib⁹ ⁊ revelasti ea parunlis.

Additio.

Et nemo nouit patrẽ nisi filius neq; filium nisi pr: erubescat eunomi⁹ dicens se plenã habere notitiã de patre ⁊ filio nec excludit vtriusq; onerio. Ob hoc enim arrius spiritum creaturã esse putauit et non equalem illis: quia non sciebat quicquid illi.

¶ De solutione sabbati/ ⁊ confricatione granorum. Cap. lxvij.

Et factũ est in sabbato secundo primo cum iesus ⁊ discipuli eius trãsiret per sata: grana cõfricata manib⁹ edebãt discipuli. Hoc exponit sic. In sabbato secundo primo aduerbialiter cũ iesus intraret per sata ⁊c. Uel i sabbato scõo a primo de quo ꝓcessit sermo. Uel est vna dictio quam dicit lucas deuteron ꝓteron: nos secundo primũ. Hoc aũt sabbatum: qõ discipuli non obseruabãt ideo sic vocauit vt significaret spãle sabbatum tam inchoari ⁊ legalia cessatura. Est eẽ sabbatum spirituale scõo primum, i. superius inferioze scilz legali quasi factũ de secũdo primum. Qõ eẽ prius fuerit a ꝓe factũ est scõo munere gratie quasi caput versum est in caudaz. Uñ ⁊ si quis christũ velit appellare adã scõo primum non errabit. Uel sunt due dictiones ⁊ ꝛ scõm ⁊ primũ ꝓe: q; ⁊ ante legẽ sancti patres sabbatizauerũt ⁊ post legali sabbato medio interposito. Cuj aũt pharisei dicerẽt: q̃d facitis qõ nõ lz sabbatis excusabat eos dns multiz modis. Tũ q; necessitas excusabat eos sicut excusabat dauid ⁊ pueros ei⁹ qñ comedit panes sacerdotales. Nec peccauerũt sacerdotes circũcidẽtes ⁊ sacrificãtes i sabbato. Tũ q; ꝑsente autore dño sabbati faciebant hoc: q; etiã non peccauit Josue dum circũiuit hierico septem diebus. Nec etiam hodie eger si solvit feminiz reus est.

Dixerunt autem pharisei hoc nõ licere sabbatis. Quia alia die licebat scõm legem edere grana segetis propinquoꝝ sed nõ metere falce. Nota prios aplos soluisse sabbatũ quos tamẽ recipiunt hebionite cum repudient Paulum quasi legis transgressorem.

¶ De manco. Cap. lxix.

Factum est autem in alio sabbato intrauit iesus synagogam ⁊ erat ibi homo manum aridam habens ⁊ obseruabant eum pharisei si sabbato curaret. Cuiq; quesisset ab eis/ si licz sabbato curare nec respondissent curauit ipsum cõfutãs supstitiosos: qui sabbatis pecus lapsum a fossa extraherẽt. Ipi aũt colloquebantur quidnã facerent iesu. Jesus autez sciens secessit inde ⁊ secuti sunt eũ multi ⁊ curauit eos.

¶ De quatuor parabolis ad turbas in naui. Cap. lxx.

Factum est autem in diebus illis exijt Jesus in montem orare ⁊ erat pernoctans ibi in oratione

tione. Et cum dies factus est vocauit discipulos suos forte adhuc dormientes ⁊ sedebat secus mare. Cuiq; congregarentur turbe ascendens naniculã docebat de ea turbas stantes in littore in pabolis loquẽs eis. Proposuitq; eis parabolã seminantis in terram tripliciter malã nec ferentẽ fructũ ⁊ in vnã bonã faciẽtem fructum cẽtuplum. Secundo ꝓposuit parabolã seminãtis bonũ semẽ cui inimic⁹ homo supseminauit zizania in qua illud qõd. Sinite vtraq; crescere vsq; ad messem videtur paulo cõtrariũ qui ait. Auferte malũ de medio vestri. Sz inter triticũ antecꝛ veniat ad spicã et lolium: grãdis est silitudo: vir distigui possũt. Hoc igit dictuz est de ãbiguis: illiõ paulide manifestis. Tertiã ꝓposuit pabolam de grano sinapis. Quartã ꝓposuit de fermẽto qõ mulier abscondit in farine statz trib⁹. Statũ est gen⁹ m ẽsure in pale stinas modiuz ⁊ dimidiũ capiẽs. Seorsum aũt discipulis dissere bat omnia. Tũc dimissis turbis venit in domũ ⁊

Additio.

Et nota qõd supra hũc locũ habet in antiqua glosa. Nõ est credẽdũ valẽtiniano heretico qui ex hoc loco trahẽs fomẽtũ erroris: dicit terras esse i hoie. ⁊ fm eas esse tres creatores. Animãcui⁹ de⁹ creator. Corpus cui⁹ creator diabolus. Animalitate aũt sine spiritum quẽdam vitalẽ cõmunẽ nobis cũ brutis cuius creatores angeli: Sz ꝟ nõ tm tres: sed ꝛ̃ plaz addidit nec de his terreis i telligit. Nec facit vir catholic⁹ nisi duas i hoie animã scz ⁊ carnẽ. Animalitatẽ aũt vel spiritum vitalem vel sensualitatẽ q̃cquid illis sit cõmune cũ brutis nobis animalibus sub carne cõprehẽdit ⁊ sic tenet vir catholicus.

dixerunt ei discipuli. Edissere nobis parabolam zizanioꝝ. Prima enim ex eis exposuerat in naui.

¶ De tribus parabolis in domo ad discipulos. Capi. lxxj.

Cumq; exposuisset q̃ queserant in parabolis: etiam locutus est eis. Et proposuit parabolam de thesauro absco̅dito in agro pro quo emẽdo vendidit inuentor omnia que habuit. Aliam quoq; proposuit de inuenta ⁊ empta bona margarita. Tertiam q̃z de sagena missa i mare in qua dicitur: q; in gehenna erit fletus et stridor dentiũ: in quo innuitur resurrectio corpoꝝ futura. Hoc aũt nomen gehenna euangelicum est tãtum ⁊ creditum a dño inuentum. ob ignem inextinguibilez: q̃ erat scrutatus idolis i valle iurta hierusalem: q̃ dicebatur tophet. Uel etiam gehennon quasi terra filiorum ennon. i. hominis sic vocati ꝓ quẽ idolatre trajciebãt parvulos suos: sicut nos trajcim⁹ eos per aquã baptismi. Ignis quoq; dicebatur tophet: non satis nota causa. Uel forte q; quodam artificio de viscerib⁹ terre per lapides spũgiosos quos tophos dicim⁹ iugiter ernmpebat.

¶ De saltu domini. Capi. lxxij.

Et venies in patriam suã docebat in synagoga corũ ita vt mirarẽtur ⁊ dicerẽt. Unde huic sapientia hec. Nonne hic est fili⁹ fabri nõne maria mater ei⁹: ⁊ fratres ⁊ sorores ei⁹ sunt apud nos. Quod nõ est intelligẽdum fm eluidium: q̃ virginẽ peperisse domino fratres de ioseph dogmatizabat. Ul' ioseph de alia vxore liberos suscepisse. Sed cõsobrini eius: fratres sui dicti sunt sicut abrãã dixit ad loth, fratres sumus. Marcus ait dominum dictũ ad eis fabrũ. Credebant enim fabrũ quia ioseph fabri filium docebant. Et pancos ibi curauit ꝓter incredulitatem eorũ dicens. Nemo ꝓpheta acceptus est i patria sua: ⁊ repleti sunt omnes ira.

Et eijcietes

Et eiçientes eum extra ciuitatez duxerũt eum vsqz ad supercilium montis vt precipitarent eum. ille autẽ transiens p medium illorũz ibat. Adhuc ostenditur ibi locus qui dicitur saltus domini: p quem dñs discedens impressit se rupi: ⁊ cedens ei rupes fecit ei locũ ẽsi latibulum in quo adhuc vestigia rugarum vestimentorum eius impressa olim notantur.

¶ De decollatione ioannis. Capitulum. lxxiij.

A mat. 14 B Mar. 6

In illo tempore herodes tetrarcha die natalis sui celebrauit coram principibus suis et primis galilee. Ubi puelle saltãti datum est p munere caput Joannis baptiste in disco. Est autẽ discus vas rotundum desuper valde extẽtum: vnde ⁊ dapifer disco ferus dicitur. Qñqz mensa superior discus dicitur. Aliqñ mapa q̃ mensale dicitur: discus appellat: vnde ⁊ animalia dicuntur apparuisse petro in disco quem alibi liber actuum apostolorum linteum vocat. Credibile est q̃ herodes cũ vxore de nece Joannis sub tali occasione facienda prius secreto tractauerit. Discipuli vero Joannis tulerunt corpus eius de carcere ⁊ sepelierunt illud. ¶ Chronica. et xj. liber historie ecclesiastice tradunt Joannem in castello arabie trans iordanem dicto macherõta vinctũ ⁊ trucatũ. Corpus vero in sebaste vrbe palestine inter heliseum ⁊ abdiam sepultũ. Caput autẽ hierusalez humatũ est iuxta herodis habitaculũ. Ossa eius tpe Juliani apostate gẽtiles sparserunt: inuidẽtes miraculis que fiebant ad eius monumentuz. Que rursus collecta ab eisdem cremata sunt: ⁊ pulnis pẽtilatus. Quod quasi sm̃ martyrũ in iã mortuo quidẽ representant nescientes: duz in natiuitate eius ossa collecta vndecũq; cremãt. Cum autẽ colligerent ossa quidã monachi a hierosolymis mirti latenter colligentibus magnã eorum partẽ tulerũt inter q̃ etiã digitus quo dñm mõstrauit fuisse perhibẽt quem post beata Tecla inter alpes attulit: ⁊ vr esse in eccla maurianẽsi. Tulerũtq; ossa ad philippu hierosolymitanũ epm nouũ q̃ misit ea p iulianũ diaconũ athanasio alexandrie epo. Que post theophilꝰ eiusdẽ vrbis eps reposuit in tẽplo serapis a sordibꝰ purgato: basilicã q̃ in honore Joãnis consecrauit qñq. s. theodosio imbente phanagẽtiũ destructa sunt. Tpe uo martiani pncipis duobus monachis oriẽtalibꝰ q̃ ob oronẽ venerãt hierosolymã ioãnes reuelauit caput suũ. Sz nõ multũ post iccirco perditũ: platũ est ab aliis in edissam als emissam vrbez phenicie: et in quodã specu in vna sub terra nõ paruo tpe ignobiliter recõditum donec denuo idẽ Joannes caput suũ ostẽdit marcello religioso abbati ⁊ pbytero dũ in eodez specu habitaret. Qõ cũ ille iuliano vbi alij hñt iuliozamo: eiusdez: vrbis epo indicasset elenatũ est. Ex quo tpe cepit in eadez vrbe decollatio ioannis celebrari ipsa die vt arbitramur qua caput inuẽtũ est sine reuelatũ: qõ post cõstantinopolim trãslatũ est ⁊ ide ad gallias. Alij tradũt nõ cẽ ictũ decollatiõis sz de collatione ossiũ eius primo facta ⁊ cõbusta. Josephꝰ aliã tradit causam necis baptiste dicens cũ phi casse hoibus infitiã. ⁊ obtẽtu baptismi multos pgregasse in vnũ. Timẽsq; herodes discẽdium populi sui sequẽtis Joãnem occidit eũ. Et refert josephꝰ iudeos tradidisse herodẽ ob hoc miserabiliter in primo victum ab exercitu arethe regis.

¶ De quinq; panibus ⁊ duobus piscibus. Capi. lxxiij.

A mat. 14

Audiuit aũt herodes fama iesu ⁊ ait. Joannem ego decoliani. Quis aũt iste ẽ de q̃ audio talia? ⁊ querebat eum videre. Qõ eũ audisset iesus ascẽdens in nauicula secessit

ferensit in locũ desertũ seorsum et secuti sunt euz turbe pedestres de ciuitatibꝰ ⁊ curauit eos. Erat aũt p ximus dies festꝰ qui dicit pasche.

B ma. 14 A mat. 6. A Joã. 6 B Luc. 9

¶ Uespe aũt facto. xij. discipuli dixerũt ei. Dimitte turbas vt eũtes in uenĩãt sibi escas. Et ait iesꝰ. Date illis mãducare: et facite eos discũbere sup viride fenũ p cõtubernia. i. per diuersas societates: hominũ q̃ de uiculis venerant. Et accepit quinq; panes hordeaceis ⁊ duobꝰ piscibꝰ a puero quodã qui vnꝰ de discipulis fuisse creditur: per aplos dedit eos populo vt quinq; milibꝰ viroz exceptis mulieribꝰ ⁊ paruulis ⁊ de fragmẽtis ipleti sunt cophini. xij.

C ma. 14 F mar. 6 Ubi. s.

¶ Et statim coegit discipulos ascẽdere i nauiculã ⁊ precedere eũ trãs tretũ sm̃ mar. ad bethsaidã donec dimitteret turbas. Qõ ꝙ lucas di. hoc factũ i locis bethsaide itelligẽdũ est nõ qesset in finibꝰ eius: sed iuxta tyberiadẽ vt dicit ioãnes: ⁊ qz ad eã ptinebãt.

B Joã. 11

Qõ aũt ioã. dicit eos trãsfretasse ad capharnaũ intelligẽdũ est per bethsaidã trãsisse capharnaũ. Jesus aũt cũ cognouisset q̃ uolebãt eũ rapere facere regẽ: qz sub tali rege videbãt eis nõ posse egere: fugit ⁊ ascẽdit in mõte solꝰ orare. Hic est mõs in q̃ sermonẽ fecit a q̃ p miliare distat locꝰ refectionis huiꝰ q̃ hodie vr mẽsa tira quã est locus ille in q̃ post resurrectionẽ comedit ptẽ pisz assi supra ꝙ est ps illa marz. 8. quã dñs ãbulauit quã alia vice excitatꝰ sedauit.

¶ Qõ dñs ãbulauit sup mar. lxxv.

C D ma. 14 E Mat. 6 C Joã. 6

Nauicula vero in qua erant discipuli iactabãt fluctibꝰ vidẽs aũt eos iesus laborãtes ẽr ta vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. Quatuor vigilias noctis faciunt excubãtes i castris. Prima vr conticinium in qua omnes simul vigilãt. Secunda in tempestum in qua adolescentes. Terra gallicinii in q̃ viri. Quarta ante lucanũ in qua senes. Has dominus alijs nominibꝰ vocauit sero an media nocte. an gallicantu: an mane. Cũq; putarent discipuli eũ esse phantasma et clamarent ait. Ego sum: nolite timere. Non dixit quis esset: quia ex nota voce poterant euz agnoscere. Uel vt intelligerẽt ipsum esse eum qui moysi dixerat qui est misit me ad vos. Post petrus iuit ad eũ super aquas quẽ dum mergeretur erexit dñs. Qui cũ ascendisset nauicula cessauit vẽtus et statim fuit duc- Joã. 6 ta nauis ad terrã ad quã ibant.

¶ De verbis domini pro quibus quidã abierunt retro. Cap. lxxvj.

Alteradie turbe ẽs pauerat Jesus itra uerũt naues superuenientes a tyberia de et venerunt capharnaũ inuenientes iesum mirabant quomodo illuc venisset cũ solã uidissent nauiculã quã nõ intrauerat. Cũq; comederent cibũ quẽ eis fecerat: tamẽ preferebãt ei mãna dicentes. Patres nostri mãducauerũt in deserto manna panem de celo dedit eis dñs. Tũc dixit eis iesus. Ego sum panis vite qui de celo descendi. Murmurabãt aũt iudei dicentes. Nõne hic est filꝰ ioseph cuiꝰ nouimus patrẽ et matrẽ? Et ait iesus. Panis quem ego dabo caro mea est p mũdi vita. Litigabant ergo iudei adinuicẽ dicẽtes. Quo modo potest hic nobis carnẽ suã dare ad mãducãdũ. Tũc addidit dñs. Nisi mãducaueritis carnem meã ⁊ biberitis sanguinẽ meũ non habebitis vitã in vobis. Hoc autez multi ex discipulis audiẽtes dixerũt. Durus est hic sermo: quis potest eum audire? Et abierũt retro et iam cum illo non ambulabant.

¶ De traditionibus phariseoruz cõtra mãdata dñi. Cap. lxxvij.

E Luc. 11 C mat. 15

Boganit aũt quidã phariseꝰ iesuz: vt prãderet apud eũ. Cũq; venisset eũ nõ baptizatz manibus prandere: murmurabat intra se. Cui dominus ait. Uos pharisei

risei qđ desoris est calicis et catini mūdatis⁊ nō q̄ int⁹. q.d. corpora mūdatis⁊ nō alias stulti nōne deꝰ vtrūq; fecit. hoc ℨ manicheos q̄ alias tm̄ a deo creatas dicūt carnē ꝙo a diabolo⁊ addidit. Date
F Luc.11 eleemosynā: ⁊ecce oia mūda sunt
A vobis q̄d q̄z scribe⁊ pharisei ve
Wa.15 niētes a hierosolymis vidētes di
B scipulos eiꝰ cōib⁹ manibus mādu
mar.7. care dicebāt: ℨre discipli tui trāsgrediunt traditiones senioꝝ⁊ rñdit iesus. Quare vos trāsgredimini mādata dñi ꝓpter traditionez vestrā. Nā deus dixit. Honora patrē tuū⁊ matrē tuā. Qđ nō tm̄ pro reuerētia dictū est verum etiā pro necessarijs obsequijs exhibēdis. Vi pharisei ipietatē sub noie pietatis docebāt dicētes filios melꝰ facere si deo ꝙo ꝑi vouerēt q̄ parentibus offerēda erāt instruētes eos quid parentibus egentibus rñderēt. O pater/corbā: quod ē ex me tibi ꝓderit. Corban est munus votiuū. q.d. Quod voui deo: vis tibi prodesse absit. Et connocatis ad se turbis: ait illis. Nō quod intrat in os coinquinat hominem: intelligite ꝙpud deum: sed qđ ꝓcedit ex ore. Primū intelligе de ore carnis secūdum de ore cordis. Nam⁊ vomitus inquinat hominē. Vñ⁊ qui dā libri habēt ſz qđ ꝓcedit ex corde. Quare ergo idolothitis⁊ his q̄ furtiua sunt et rapta nō vescimur pro scādalo vitādo. Cibus em̄ i se mundus est. Et dixerūt ei discipuli. Scis q⁊ pharisei audito hoc ꝙbo scandalizātur scalō vel scādalon offendiculū pedis vel ipaz ruinaz dicim⁹. Et rñdit. Sinite illos ceci sunt⁊ duces cecoꝝ. Nō em̄ a veritate ꝙ scandalo recedēdū est.

¶ Quod cibus non transit in virturem nature. cap. lxxviij.

B Wa.15 C mar. 6

Umq; itrasset iesꝰ domum ait petrus. Edissere nobis parabolaz istā. Et respōdit. Non itelligitis q̄ omne qđ in os intrat vadit in ventrem:⁊ in secessum emittitur. Nihil enim de cibis transit in virtutem nature q̄ refulget sed cibis adūta in se tantum crescit⁊ manet. Et subiūxit. De corde autē exeunt fnr ta⁊ cetera. Plato ꝓcipale aie putauit esse in cerebro idest rationem iram in felle: desideria in iecore: sed iuxta christum ꝓcipale anime est in corde. Marcus ꝙ coinq̄nat ponit cōcat iuxta hebreū idioma qui ſcommune immundum dicebant: quia cibos cōmunes vocabant ꝓhibitos in lege quos immundos iudicabant: quia alie gētes cōmuniter illis vescebātur.

Additio.

Dicūt heretici dñm idiotā fuisse et physicam ignorasse quis plures cibi per artus⁊ venas⁊ medullas⁊ nervos funduntur qđ ꝓbat ꝙ eos. q̄ rugē vomituz hñt sumpto cibo⁊ tñ corpulenti sunt: ſz quelibet humoꝝ purgatio secessio dici potest.

¶ De muliere chananea. c. lxxix.

C mar.15

Urgēs ide iesꝰ abiit in fines tyri⁊ sidōis. Et rogabat euz mulier gentilis chananea syro phenissa gne ꝙ filia sua q̄ male a demonio vexabat. Chananei quōdā indei icolverāt ſz post dispsi sunt. Ex hac dispersione erat mulier ista ex syri⁊ pheniciꝰ orta. Quidā tñ dicūt tyro phenissa: qz sic phenissa: erat q̄ tyria sicut et dido fuit: hoc nomine indicātes regionez mulieris et patriam. Jesus autē non respōdit ei verbū ne sibi contrarius videretur qui dixerat. In viā gētiū ne abieritis ꝓ qua cū intercederent discipuli rñdit. Non sum missus nisi ad oues que perierūt domus israel. At illa venit⁊ adorauit: ⁊ ait. Domine adiuua me. Cui dominus. Non est bonum sumere panem filiorum⁊ dare canibus ad manducandū. Hebreorum more gētiles canes dixit: quia edebant sanguinem vt canes. Et est sensus. Veni curare israel primogenitum⁊ nō dum gētes. Cui illa. Etiam domine. Nā⁊ catelli edunt de micis q̄ cadunt de mēsa dñoꝝ suoꝝ. q.d. Verū est qđ dicis. Fac ℨ mihi qđ fit canib⁹. i. modicū panis tu imptire mihi. Et iesus commendans fidem mulieris ait. Fiat tibi sicut vis.⁊ statim sanata est filia eius.

Additio.

Syrus originē tumulatū celat Ante tyrus fuit lapſ marmore⁹ grandis: super quē sedit iesus illesus tempore gētiū: ſz postea a francis⁊ venetianis mutilat⁹ supra cuius resīdnuz in honore saluatoris ecclesia ꝟstructa est.

B mat.15

¶ De surdo⁊ muto. Cap. lxxx.

E mar.7.

Et iterū exiit de finib⁹ tyri⁊ venit ad mare galilee inter medios fines decapoleos. i. pernnit ad illū locū maris: cui ex regione contra posita erat decapolis. i. regio decē vrbiū circa pellā et gadarā ℨ galileā. Et adducūt ei surdū⁊ mutū. Et posuit digitos i auriculā eiꝰ⁊ ait. Effeta qđ est adapire. Et ad eiꝰ iperiū adapte sūt aures eius⁊ soluta est lingua illius.

¶ De probatica piscina. C. lxxxj.

A Joā.5.

Post hoc erat festus dies iudeoꝝ. Nō determinat q̄s ſz pōt itelligi festuz nouoꝝ. i. pēteco stes quia predictum est iam de pascha quo decollatus est ioannes. Sequitur Uero de scenophegia post de encenijs. Ascendit autem iesus ad diem festum. Erat autem hierosolymis probatica piscina cognominata hebraice bethsaida: quinq; porticus habens. in quibus iacebat multitudo languentium expectantiuz aque motum. Angelus enim descendebat in eam quandoꝝ et mouebatur aqua: et qui primus post aq̄ motum descendebat in eaz: sanus fiebat a quacūq; detineretur infirmitate. Probaton grece latine ouis. Sic ergo dicta erat quia in ea nathinnei hostias lauabant. Solet autem collecta aqua pisces nō habēs piscina dici quasi p contrariuz. De hac motione incertum est quā do ceperit. Nō aūt incertum esset qñ moueri debebat inde perpēdi tur q̄ languidi sump erāt ibi q̄ ad certam horam conuenirent tantū li sciretur. Traditur a quibusdā q̄ regina saba vidit in spū in domo saltus que nethota dicebatur lignum dñice crucis et nunciauit salomoni cum iaz recessisset ab eo q̄ in eo moreretur quidam ꝓ quo occiso perirent in dei⁊ perderent locum et gentem. Quod timens salomon defodit illud in terra vbi post facta est piscina. Appropinquante autem tempore passionis christi superenatauit quasi prenūcians christum et exinde cepit motio predicta. Sed hoc non est autenticum. Cum autez sanasset ibi iesus hominem habentē. xxxviij. annos in infirmitate sua precepit ei vt tolleret grabatum suum: et ibat ferens illud. Grabatum est lectus pauperum vbi tantum capiti aliquid substratum est dictuz a graba greco quod est caput. Erat autem sabbatum. Dicebant ergo iudei. Nō licet tibi tollere grabatum tuum. Qui respōdit. Qui me sanauit dixit vt tē⁊ tolleré illud. Cūq; q̄sissent q̄s ē ille? Rñdit. Ne scio. Post inuenit eum iesus i tēplo et dixit ei. Sanus factus es: iam noli peccare ne deterius tibi contingat. Tunc homo nunciauit iudeis q̄ iesus eum sanauerat.

¶ De zelo iudeoꝝ q̄ xps filiū dei se fecit. Ca. lxxxij.

C Joā.5.

Um ℨ arguerēt eū q̄ i sabbato operabat ait illis. Pr̄ meꝰ vsq; mō operat⁊ ego operoꝝ. q.d. Non sex dies rātum

operat⁹ est pr̃ vt putatis: sz semp operat de⁹ gubernãdo renouãdo vt permaneãt cõdita cuz quo ego operor ergo bonuz est q̃ ago. Cõstat ergo esse sacramẽtuz qõ de re quie sabbati legit. Propterea ergo magis querebãt interficere illum: qz patrẽ suum dicebat deum. Ait iterũ iesus. Pater diligit filiũ filius quos vult viuificat: nec pater iudicat quẽq̃: sz omne iudiciũ dedit filio: qz et solus filius venit in carnẽ vt iudicaret mũdũ. i. argueret z post in iudicio sola filij persona apparebit iudicãs z si qua p ferretur a iudice sñia proferet eaz. Predixitq̃ eis q̃ alius. i. antichristus veniret nõ in nomine patris: sed suo z eum recipere.n.

¶ De refectione quatuor miliũ z septem panibus. Capit. lxxxiij.

D mat. 15 A mat. 8.

ET relictis illis iterũ abijt se cus mare galilee i desertũ. Cuiz turba mlta ibi eẽt ait discipulis. Misereor sup turbã: qz iã triduo sustinent me nec hñt q̃d manducẽt. Cuiz accepisset a discipulis septem panes et pisciculos paucos precepit vt discũberent super terrã. Forte in alia refectione circa pascha adhuc erat herba sup terrã nũc aũt p feruore terre illius iaz nõ erat ibi herba: qz post penthecostẽ erat vt predixim⁹. Satiatis autẽ. iiij. milibus virorũ: absq̃ mulieribus z pueris de fragmentis impleuerunt septem sportas. Est aũt sporta vas de iunciis et foliis palmarum contextum.

¶ De quodã ceco. Cap. lxxxiij.

A mat. 16 B mar. 8

ET ascẽdẽs iesus nauim cũ discipulis venit in ptez magedõ. Eundẽ locum vocat mare⁹ dalmanuta: qz dñi⁹ erat: z obliti sũt discipuli tollẽ panes z docebat eos. Cauete a fermento phariseorũ z saduceorũ z herodis. Cuiz putarẽt se tacite notatos de panũ obliuiõe arguit eos ꝫ modicitate fidei qz eo pñte timebãt posse egere. Scõm mareũ illuminauit hic cecum. Sed de similibus sufficit nobis aliqua ponere. Alia trãsimus qz concanonica sunt illis.

¶ De confessione fidei quaz fecit petrus pro omnib⁹. Capit. lxxxv.

B Matt. 16. C mar. 8 C Luc. 9

VEnit autez iesus in partes cesaree philippi. Philippus in termio iudee septẽ triõali cõstituit sibi ciuitatem quam vocauit cesaream philippi: in memoriam tyberij et sui nominis: z est in regione phenicis vbi ad radicem libani oriuntur duo fontes. ior. et dan. quorum riuuli sociati sub montibus gelboe sub vrbe cedar: secus medicabilia balnea: iordanem faciunt. Sed et nomen eius ex suis nominibus quasi conponũt. Tamẽ hieronymus dixit. Quia ciuitas illa olim dicta ẽ dã. vbi vitulũ aureũ posuit hieroboã a qua riuus ꝑfluens dictus est iordanis: quasi ex nomine fontis z ciuitatis cognominat⁹. Ciuitas eadẽ nũc paneas dr. Ioseph⁹ dicit vltra cesareã. xx. stadijs modicũ lacũ esse: q̃ a rotũditate phiola dr semp plen⁹ z nũq̃ exuberãs. Ibi ozit iordanis z paulo post terram ingredit. z ad radicẽ libani ebullit quod prim⁹ philippus tetrarcha deprehendit. Nã missis i phiolã paleis: eas apõ paneas redditas inuenit. Sic ioseph⁹ vocat fontẽ sub libano. Dicit etiã sup seleuciaz ex quo dã lacu nasci riuũ: quẽ vocat minorẽ iordanẽ: et ex duob⁹ riuis ad locum qui dicitur aureum templum iouis confluentibus iordanis conficitur. Et interrogabat ie sus discipulos suos dicens. Quez dicunt homines esse filium hominis. Esse filium hominis soli christo conuenit. Adam enim filius terre: alũ filij hominum: sol⁹ christus filius hominis vnius. At illi dixerunt. Alij ioannem baptistaz: alij heliam. alij hieremiam aut vnuz ex prophetis: id est heliseũ. Quia christ⁹ baptizabat putabãt suscitatũ baptistã vel ꝓphetã alicuẽ duoz q̃ trãscũtes iordanẽ baptismũ figurabãt. i. helie et heliseũ. Hieremiã vo ideo qz sanctificatus ab vtero legit. Augustin⁹. Pot mouere q̃ lucas dicit dñz interrogasse discipulos cũ eẽt sol⁹ oraã. Marcus vero dicit in via: sz eũ mouet q̃ nunq̃ oranit in via. Forte bisquesiuit. Cuiz quesisset ab illis suã vel ipsoz sal am dixit petrus p oibus. Tu es xp̃s filius dei viui. i. tu es hõ kin q̃ vnctus es pre participib⁹ tuis: z es deus filius dei viui. Hebrei esse consueuerũt deuz vocare viuũ in suggillationẽ idoloz q̃ nõ viuũt. Et ait iesus. Beat⁹ es simon bariona. i. barioanna. i. fili⁹ ioãnis: dicũt esse q̃dã vicio scriptoz corrupte posituionã p ioanna. Et addidit. Tu es petrus: qõ latini z greci dicũt petrã: hebrei z syri cephã. Idẽ ergo est tu es cephas. Et sup hanc petrã a q̃ diceris petr⁹ edificabo ecclam meã. Uel sup hãc petram quã cõfessus es q̃ sola fundamentuz est. Et promisit se ei daturum claues regni celoruũ. Forte tunc ei soli dedit: vel post resurrectionez cum aliis. Tũc ꝓcepit iesus discipulis suis ne cui dicerent q̃ ipse esset xp̃s. Ubi intelligẽdũ est tunc donec eo suscitato qõ audierant in aure predicarent superstecta.

B Deut. 1. Luc. 9.

D mat. 16 D mar. 8.

¶ Tũc cepit eis oñdere: qz oportebat eũ ire hierosolymã z multa pati z occidi: z tertia die resurgere. Quo scorsuz assumpto: dixit ei petrus. Absit a te dñe nõ erit tibi hoc. Stec⁹ hz ꝓpitiꝰ sis tibi dñe. Cui dñs. Uade post me sathana: nõ sapis ea q̃ dei sũt. i. seqre sñiaz meã nec aduersaris mihi. Sathanas em̃ aduersariũ sonat. Fuerũt q̃ dicerent petrũ nõ esse corrept ũ sed sathanã hoc ei suggerẽtẽ: ob eius hunc errorẽ: scilicet quia credidit sathane: etiã dicũt q̃ dictuz ei est: beatus es promissionem futuram tantum esse. i. beatus eris.

B mat. 16

¶ Tunc conuocata turba cuz discipulis ait. Si q̃s vult venire post me: abneget semetipsum z tollat crucem suã et sequatur me. Crux vero tripliciter tollitur. Per martyriuz: per mortificationẽ carnis: per proximi compassionem.

D Mar. 8 C Luc. 19

¶ De transfiguratione domini. Capitulum. lxxxvj.

A B mat. 17 A Mar. 9 D Luc. 9.

ET post dies septez assũpsit petrũ iacob̃ z ioanem fratrẽ eio⁹: z duxit illos ad montẽ thabor excelsuz vt oraret. Lucas dicit die. viij. eũ die l q̃ pãixerat quos daz de eis visuros antez mortem gloriam regni: z illum in quo viderunt connumerãs. Matthens z marc⁹. vj. medios tantũ ponẽtes. Et notãdũ q̃ matthe⁹ dicit Jacobũ fratrẽ Joannis.

Additio.

Quarto miliario a nazareth ẽ mõs thabor i descẽsu cui⁹ melchisedech obuiauit abrae. Secundo miliario a thabor est mons hermõ.

¶ Augustinus super epl̃az ad galathas scribit iacobũ epm interfuisse transfigurationi. cui etiã videt ambrosius ꝑsentire.

Et facta est dũ oraret trãsfigurat⁹ est añ eos: z facies eius resplenduit sicut sol: z vestimẽta eio⁹ facta sunt alba sicut nix: qualia fullo nõ potest facere super terrã. Et apparuerũt illis moyses z helias loquẽtes cũ eo de excessu quem cõpletur⁹ erat in hierlm. i. ꝺ morte eius: et ait petrus. Dñe bonũ est nos hic esse: si vis faciamus hictria taberncula tibi vnuz/ moysi vnũ/ z he

Additio.

Uidet cõtrarietas eẽ i ꝓbis expositorũ augustini z ãbrosij z matthei: cũ matthe⁹ dicat Jacobũ zebedei ffez ioãnis ꝺ maior dict⁹ est cũ esset minor natu inter fuisse transfigurationi. Augustinus videt cõ tradicere Jacobum epm interfuisse. Legit autez q̃ Jacob⁹ alphei minor. i. ꝺ z frater dñi dictus ẽ: epc̃s hierosolymitanus fuerit. Quod sic solui pot̃ quia

lye vnū. Et fctā est vox de nube dicēs. Hic est filiꝰ me⁹ dilectus: ipm audite. Cū ꝙ timore corruissent discipuli tetigit eos iesus ⁊ ait. Surgite nolite timeꝛ. Et descendēs p̄cepit eis ne cui dicerēt donec resurgeret. Quidā dicunt hanc christi gloriam in aere circūfuso fuisse nō ioꝛpoze: quod tūc habebat mortale. Alij ad tēpꝰ depositū fuisse mortalitatez. Alij ipm semp habuisse tale corpus per naturaz: sed vt videretur et pateretur fecerat illud mortale ad tēpꝰ: ⁊ ibi qualis erat per naturā talem se ostendit: ⁊ talem vt aiunt se dedit discipulis in cena quia talis in modico pōt eē loco: vanum est autem in huiusmodi laborare ⁊ sequi naturā in miraculis. Ita enim in carne mortali ostēdit gloriam immortalitatis: sicut post resurrectionē in carne immortali cicatrices: ⁊ palpā dum se prebuit et comedit. Et sic varie sentiunt autoꝛes de moyse ⁊ helia. Et super lucam inueniesꝫ glosam que dicit eos sibi fuisse.

Additio.

Quatuoꝛ habebūt coꝛpa post resurrectionem immortalitatē: impassibilitatē: glorificationez: agilitatem: ⁊ sicut ante passionē in coꝛpoze mortali dominus quedam signa immortalitatis ostēdit: vt quā do discipulis coꝛpus suū dedit ita etiā post resurrectionē quedam signa coꝛporis mortalis ostēdit vt quā do thome cicatrices ostendit.

¶ De lunatico. Capitu. lxxxvij.

IN sequēti die ad preces patris sanauit filiū lunaticuz quē oblatū sibi discipuli sanare nō poterāt. Non ex vitio lune patiunꝫ lunatici: sed demones eos vexant his temporibꝰ: vt per lunam infament lune creatoꝛem. Erubescat Julianus quidicit nullum peccatum esse in puero. Legitur em de isto: qz a puericia lunaticus fuerat: in quo si nihil haberet suum demon: non illum possideret. Cumq; quesissent discipuli quare ipsi nō eiecerint: a it ꝓpter incredulitatem vestram. Quia si habueritis fidem sicut granum sinapis dicetꝭ mōti huic trāsi hinc ⁊ transibit. Quod translatiue de diabolo presenti quē eiecerat potest intelligi: quia a nullo ad literam legitur factum: nisi q; ad preces gregorij neocesarienſis legitur quidam mōs retractus ⁊ dedisse locum basilice fabricāde. Et ad preces cuiusdam patris lapis translatus de hoꝛto. Uel gratia exempli pro quolibet impossibili dictū est. Unde in Luca aliud est exemplū. Dicetis huic arbori moro/transplantare in mare et obediet vobis.

¶ De verbis domini quibus innuit triduum mortis sue. Lu.ix.

Capitulum. lxxxvij.

ET accesserūt quidā pharisеoꝝ ad iesum dicētes Uade hinc id est de galilea: qz herodes querit te interficere: et ait illis. Ite dicite vulpi illi: quia ecce demonia eiicio: ⁊ sanitates p̄ficio hodie ⁊ cras ⁊ tertia die consumoꝛ: quod est. Ipse nō occidet me sed ego ponam animā meam ita q; prima die mortis intrās infernum: tollam demoni tyrānidē suam. In crastino educā captiuitatem quam sanitati restituā: dū portā paradisi apertā ei ostēdā: vel ponam eā in paradiso que est in extremis maris ad orientez: q̄si restituens hominem sanitati quaz perdiderat. Tertia die resurgam consummatꝰ. Potest tn hoc referri ad tres annos opationis miraculoꝝ xp̄i in quoꝝ tertio ꝛsummatꝰ est. Et q̄si oñdēs iesus q; nō moꝛeretur in dñio herodis. addidit qz nō capit scriptura supple aliq̄ me pphetā perire extra hierusalem.

¶ De tributo inuēto in oꝛe piscis.

Capitulum. lxxxix.

ET cū venisset capharnaum accesserūt questoꝛes census capitis. ⁊ missus a dño petrus ad mare tulit piscē in cuius oꝛe inuenit staterem. i. duo didrachmata et solvit pro se ⁊ pro domino. Et si enim dominus oculos haberet: tamen ea que data erāt ei in vsus pauperum in vsum proprium noluit expendere.

¶ Qđ apostoli quesierunt q̄s eoꝝ esset maioꝛ. Cap. xc.

UM autem discipuli quesissent in via quis eoꝝ maioꝛ esset accesserunt ad iesum et dixerunt. Quis putas maioꝛ est in regno celoꝝ: quasi dicerent. Dic quis maioꝛ est inter nos modo qz ille idem maioꝛ erit in celo. in quo errabant. In futuro enim omnis prelatio cessabit angelorum ⁊ hominum vt apostolꝰ tradit. Et amplexans iesus puerulum docuit similes paruulo. i. humiles in via exaltari in patria. ⁊ qui vellet primus eoꝝ esse fieret omnium minister. hinc est q; primꝰ olim in ecclesia seruoꝝ dei se fatetur. Paruulꝰ iste vt quidā tradunt fuit martialis apostolus lemouicarum.

¶ De parabola ouis ⁊ drachme ⁊ filij prodigi. Cap. xci.

QUmq; scandalizatoꝛes pusillorum dixisset per metaphoꝛam membroꝝ eruēdos et proiiciendos. nec cōtenendū vnuz de pusillis: ad ostēdendū quanti sint pusilli apud patrem dixit eis parabolā ouis centesime repoztate relictis nonaginta nouē. Licet em pastoꝛ plus diligat centum oues q̄ vnā tn magis sollicitꝰ est de perdita q̄ de manētibus. ¶ Pro eodem addidit parabolā de decia drachma inuēta. Et est drachma numis certe quātitatis habēs imaginem regi. Drachma vero drachmatis quarta pars stateris est. ¶ Tertiā quoq; de eodē subdit parabolam de filio prodigo in quo non solum gaudiū suuz de pusillis redeuntibus ostendit. sed etiā inuidētiū murmur arguit: in qua filiꝰ quas porcoꝝ cibuz dixit. Et est scōm quosdam fructꝰ arboꝝ sonū faciēs cū comedit. Est autē genꝰ leguminis sonori frondibꝰ et vacuis: quod magis onerat q̄ reficiat. Et nota quia quod in aubus dicitur alitile: in animalibus ꝺr saginatum.

Additio.

Dragma dragmatis genꝰ carminis de quo ꝺr Dulcia cantica dragmatis. drama sine g. canticū psonarū quo scriptū est canticum amoꝛis: et declinat a quibusdam dramis: a quibusdam dramatis.

¶ De dimittendo fratri septuagiessepties. Cap. xcij.

QUmq; addidisset dominus de coꝛripiendo fratre qui in te solo peccauit. id est te solo sciente priuus secreto: post coꝛam testibus: post coꝛam ecclesia ⁊ addidisset: quecūq; ligaueritis super terram ⁊c. quesiuit petrus an dimittē dum sit fratri peccāti vsq; septies rn̄dit iesus. Imo vsq; septuagies: i. cccc. nonaginta vicibꝰ: ⁊ etiam septuagies septies. id est oēm iniuriam. vt bis legatur septuagies septies: ita scz vt prima expositio referatur ad tēpus. q. d. Imo semp dimittes. Secūda ad omnem iniuriam: qz septuagiuta septem ex numero vniuersitatis: et numero trāsgressiōis id est x. vij. ⁊. xj. est compositus.

Additio.

Septenariꝰ ꝺr numerꝰ vniuersitatis qz vniuersitas dierū currit p̄ septē dies hebdomade. Unde

nariꝰ numerꝰ ꝺr trāſgreſſionis:qꝝ vnitate trāſgredit decē:ꝛ non punit.ad.xij.ꝯ iterū:bonꝰ numerꝰ eſt ꝯtū ad ſignificata.Et nota q̄ ꝯtinet teneꝝ rancoꝛē animi p iniuria dimittere etiā ſi nō petat veniā q̄ leſit.Qō ꝛ petierit teneoꝛ ei dicere aue:ſubueniꝛe ſibi ſi idignerit:qō nō teneoꝛ niſi petat:niſi ſim pfectꝰ.

D mat.18 Qō aūt dimittendū ſit peteti dñs p ſeruū parabolā ſuboſtendit cuꝰ debitum renocauit dñs ſuus:quia noluit miſereri conſerui ſui.

¶ Qō ob ſolā fornicationem vxoꝛ poteſt dimitti. Capi.xciij.

ma.19 A mar.10 ET factuꝝ eſt poſt ſermones iſtos migrauit ieſus a galilea ⁊ venit in iudeā trās ioꝛdanem: et ſecuti ſunt eum galilei et curauit eos ibi. Et acceſſerunt ad eum phariſei tentantes ⁊ dixerunt.Si licet homini dimitteꝛe vxoꝛem quacunq̄ ex cauſa. quibus ait dominus.Quod deus inſtituit coniugium:⁊ ideo nō licebit homini ſeparare illud quis etiam ſicvolunt dominus virum adhereꝛe vxoꝛi B Geñ.2. ⁊ propter eam relinqueret patrem ⁊ matrem id eſt effectum ſuū magis dirigeret homo ad procreationem liberoꝝ ꝙ ad curam parentum.Sicut enim humoꝛ de radicibus aſcendit ad arboꝛem:et tranſmittitur ad ſemen ⁊ ad radices non redit ita affectus a parentibus ad filios trāſmittitur nec cōuertitur.id eſt maioꝛ eſt affectus ⁊ proniꝰ parentū ad filios ꝙ filioꝝ ad parētes.Cūq̄ obieciſſent A de libello repudij cōceſſo a moyſe Deu. 24. ⁊ dixiſſet/ob duritiam coꝛdis coꝛū hoc eſſe permiſſuꝝ.i.nulla lege punitum.Nō eniꝝ oꝛdini dei moyſes ſuperoꝛdinaret:ad dicit q̄ excepta cauſa fornicatiōis nō liceat homini dimittere vxoꝛē.Qō audientes diſcipuli dixerūt:qꝛ nō expedit nubere.Ne aūt eē cōtinētiā meritoriā putarēt:diſtinxit dominꝰ eunuchos:quia quidā ſic naſcuntur ꝙ ꝓprie dicuntur caſtrati.id eſt caſtie nati.Alij facti ſunt ab hoibus qui ꝓprie dicunt ſpadones a ſpata.Alij ſe caſtrāt ꝓpter regnū dei qui ꝓprie dicūtur eunuchi.i.bene vincentes:ab eu qō eſt bonū:⁊ nuche qō eſt victoria.Et hec vitima meritoria eſt.

¶ Cūq̄ pueris oblatis impoſuiſſet manꝰ ⁊ bñdixiſſet eis abijt ide. B ma.19 C Luc.18

¶ De galileis q̄s occidit pilatus: Capitulum.xciij.

Joā.7 POſt hec ambulabat ieſus in galileā:qꝛ i iudea querebāt enim interficere.Aderant eo tempoꝛe quidam nunciantes ei de galileis/quoꝝ ſanguinē pilatus miſcuerat cū ſacrificijs coꝛuꝝ.¶ Quidam eiū dicens ſe dei filiū multos ſeduxerat de galileis quos dū duxiſſet in gaꝛizim:vbi dixerat ſe aſſenſurum celum coꝛam eis dum ſacrificaret ei:ſupueniēs pilatꝰ ipm cū oībꝰ occidit timuit enim ne ⁊ iudeos ſeduceret.Cūq̄ putarēt eos periſſe:nō qꝛ neḡotes eēnt ceteris galileis ait dominus.Non minus iudeos his ſceleratos:⁊ ſimiliter niſi peniterēt perituros:et hieroſolymitas niſi peniterēt pituros/ſicut ꝓterāt eiū ſiloe.xviij.viri opꝓſſi a turre quā edificabant ſup quo dixit eis ſimilitudinē ficulnee non faciētis fructum ꝙ qua cultoꝛ vince vix impetrauit annum ne cō bureretur donec ꝓbaret eam. B C Luc.13

¶ De muliere incuruata. Ca.xcv.

CUmq̄ doceret ſabbatis in ſynagoga: erat ibi mulier habens ſpiritum infirmitatis quam inclinauerat ſpiritus infirmitatis:alias ſathane.xviij.annis.impoſuit ei manus et erecta eſt.

¶ De ſcenophegia. Cap.xcvj.

Joā.7 ERat autez in primo ſcenophegia.quod ſonat vmbꝝ culoꝝ fixionē:⁊ dixerūt fratres eius ad eum.Tranſi in iudeā vt diſcipuli tui videant opera tua que facis qui vndecunq̄ illuc conuenient. Si hoc facis manifeſtas te mundo.q.d.Si ex te facis:⁊ nō ex beelzebub:vel ſi ꝓ quisꝫ. Vi erant

erant conſanguinei ieſu qui eius gloriam querebant vt inde participes fierent.Quibꝰ ipſe ait. Vos aſcendite ad diem feſtum iſtum.i. ad primum.Mediāte eiū die feſto aſcendit:ſed quaſi in occulto.Iudei autem querebant illum dicentes. Ubi eſt ille. Et murmur erat de illo:qꝛ quidaꝝ dicebant:bonus eſt:alij q̄ ſeductoꝛ erat cūq̄ aſcenderet docebat in tēplo:⁊ murmurabant dicentes. Quomodo literas ſcit iſte cū non didicerit?Cūq̄ quidā dicerent. Nōne hic eſt xp̄s. Alij dicebant. Hunc ſcimus vnde ſit. Chriſtus autem cum venerit. nemo ſcit vnde ſit. Hoc dicebant: quia iſaias dixerat. Generationē eius quis enarrabit.Multi autem de turba crediderunt in eum dicē B tes. Chriſtus cum venerit nūquid Luc.12 plura ſigna faciet quam hic facit.

¶ Et ait illi quidā de turba. Magiſter: dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatem.Qui reſpondit.Homo quis me conſtituit iudicem ſuper vos?

¶ Quod miſſi vt tenerent ieſum admirabantur verba eius. Capitu.xcvij.

E Joā.7. IFerūt ergo principes ⁊ phariſei miniſtros vt comꝓhenderent eū.Et ait ieſus. Queretis me:nō inuenietis:⁊ vbi ego ſum vos nō poteſtis venire quaſi dicat.Tales nō accedetis ad me ſed poſt reſurrectionem multi volent inuenire me ſi fieriꝰ poſſet coꝛporaliter ⁊ non inuenient fide tamen inuenient.Et dicebant quidā hic eſt vere ꝓpheta. Alij hic eſt chriſtus.Cūq̄ rediſſent miniſtri ad pontifices ⁊ phariſeos et dixiſſent miniſtris.Cur nō adduxiſtis eum?⁊ reſponderunt.Nunq̄ ſic loquutus eſt homo vt iſte loquitur. Et increpabāt eos phariſei dicentes.Nunquid ⁊ vos ſeducti eſtis. Quis ꝓncipū ⁊ phariſeoꝝ credit in eū.Et ait nicodemus. Lex noſtra non iudicat.quenq̄ niſi prius audierit ab ipo. Credebat q̄ ſi patiēter illum audirent ſicut ipſe fecerat:ſimiles miniſtris fierent.Et dixerūt ei.Nunquid ⁊ tu galileus es.id eſt a galileo ſeductus. Scrutare ſcripturas. A galilea nō ſurgit ꝓpheta.

¶ De adultera. Ca.xcviij.

IEſus autē iterū diluculo venit in templum ⁊ ſedēs docebat populuꝫ.Et adduxerūt A Joā.8. ei ſcribe et phariſei mulierem deprehenſam in adulterio:et querebant quid iudicaret de ea faciendum.Putabant enim qō dominus in iudicando fieret immiſericoꝛs vt iniuſtus: vt ummiſericoꝛdem irriderent:⁊ contra moyſen agentem damnarent.Jeſus autē inclinans ſe deoꝛſum:ſcribebat digito in terra.Cūq̄ inſtarent erigens ſe dixit.Qui ſine peccato eſt veſtrū primus in eā lapidē mittat.Et iteruꝫ ſe inclinās ſcribebat.Quid ſcribebat:Quidā dicūt id qō eis. rñdit hieroñ.in quadā epla ad ſtudioſum vt eum velle ſcripſiſſe.Terra terra ſcribe hos viros abdicatos: vel terra terrā ac cuſat:in epla ad hyreneū.Audiētes aūt exibāt vnꝰ poſt alium ⁊ remāſit ieſus ſolus ab illis:⁊ mulier ſtās in medio diſcipuloꝝ. ⁊ dimiſit eā incōdēnatā dicens.Vade ⁊ amplius noli peccare: Et nota erectꝰ dedit ſnīaz inſtitie. Itē erectꝰ ſnīam mie:qꝛ eā vtrūq̄ ꝓpriū eſt deo miſereri ⁊ punire:qꝛ oīs xp̄i actio chriſtiani eſt lectio.

¶ De parabola diuitis volentis ampliare horꝛea ſua ⁊ de ꝯſuſa verbis domini. Capi.xcix.

C Luc. 12 TUnc dixit ad illos.cauete ab oi auaritia:cū ſit breuis hominis vita ſup q̄ ꝓpoſuit eis ſiluitudinē de diuite q̄ ꝓ fructuū vberta tem deliberabat horꝛea ſua ꝙliare. Cui deꝰ ait.Stulte hac nocte aiaz tuā repetēt a te:q̄ aūt paſti cuius erūt. ¶ Jteꝝ locutꝰ eē ieſus illi multa.Ego ſuz lux mūdi ego teſtimoniū pbibeo de me.ꝛc.Inter hec di

C iij xit

xit plane se dei filiū: ⁊ eos in pctō suo morituros: ⁊ scituros ꝙs esset cū exaltarēt eū a terra ⁊ ipsos nec filios dei essenec abrae: ⁊ ꝙ abrāā viderat diez suum: ⁊ intulit anteꝙ abrāā fieret: ego sum. Ille solus vere est qui anteꝙ aliquid fieret vere potuit dicere: ego sum. Tulerūt ergo lapides indei vt iacerent in eū. Jesus aūt abscōdit se ⁊ exiuit de tēplo. Et nota ꝙ iudei dixerūt.

B Joā.8. Quinquaginta annos nondū habes. quidā opinati sunt ab incarnatione dñi vsq; ad passionē plures annos fluxisse: ex hystoriis colligamus.

¶ De ceco nato. Capi.c.

A Joā.9. Et pteriēs iesus vidit hoiez cecū a natiuitate ⁊ luto fctō de saliua: cū linisset oculos eius misit eū ad natatoriā siloe ⁊ lauit et vidit. Siloa fons est ad radiem mōtis syō ꝙ nō iugidᵉ aquis: sz incertis horis ebullit cuius ꝙ vt excipenk quā si stagnū no lōge a fonte erat cōstructū quā collectionē modo piscinā: modo natatoriā vocat scriptura. Erat autē sabbatū. Unde ⁊ pharisei cū accepissent ab illuminato ꝙ iesus eū illuminauerat: dixerūt ei. Da gloriā deo. Non est hic homo a deo qui sabbatum non custodit. Cunq; ille commēdaret iesum ⁊ adderet. Nunquid ⁊ vos discipuli eius vultis fieri? maledixerūt ei ⁊ dixerūt. Tu discipulus illius sis: nos autē moysi discipuli sumus: hūc vnde sit nescimus. i. non approbamus. Supra em̄ dixerūt se eū scire. Putabant aūt iesum maledictum: et oēs credentes in eū maledictos. Et cū eum eiecissent foras invenit eum iesus. Cunq; dixisset ei se esse filiū dei ille adorauit eum. Et ait illi iesus. In iudiciū ego veni in mundū: vt qui non vidēt videāt ⁊ qui vidēt ceci fiant: quasi dicat. In hoc ꝙ te mēdaciū illuminauit: intellige ꝙ ego veni separare pauperes spū a supbis qui se sciolos iactāt vt illi illuminenk isti. i. scioli cecitatem mentis incurrant.

¶ De signis perfectionis et de impossibilitate intrandi divitem in regnum celorum. Cap.cj.

C mat.19 C Et cū egressᵘ esset Jesus i viā adolescēs genu flexo rogabat eū. Quid faciā vt habeam vitā eternā? Cuiq; iniuxisset ei de custodia mādatoꝝ ⁊ audisset eū servasse ea docuit cū de pfectione et vnū signū pfectionis ꝓposuit dicens. Uade ⁊ vende oia ꝙ habes ⁊ veni sequere me. Est em̄ perfectio plato; cuius signū est relinquere oia ⁊ ponere alam ꝓ omibus. Est etiā cōtemplatiuoꝝ cuius signum est habere mortē in desiderio et vitā in patiētia. Est ⁊ clericoꝝ: cuius signū est cōtinentia. Hec audiens adolescens abijt tristis: erat enim pecuniosus valde ⁊ locuples. Tūc ait Jesus ad discipulos. Facilius est camelū ꝓ foramē acus trāsire: ꝙ divitē intrare in regnū celoruꝝ. Facilius significat hic minus positiuo sui ℞ij. i. minus est difficile qz minus est impossibile. Pōt em̄ deus facere vt camelus transeat ꝓ foramē acus nullo obstāte. Unaꝝ vo ꝙ hic note divitis intelligik ponere in gria si pōt de potentia: de iustitia nō pōt. Gradus ꝛo comparationis inter impossibilia ne mireris. Impossibilius em̄ est equū cōuerti in lapidē ꝙ in asinum cui est accōmodatior naturaliᵗ ꝙ lapidi. Fuerunt quidicerent in hierlm paruā fuisse portā que acus dicebak ad quā cū veniebāt cameli ꝓ cōpendio vie cū oneribus suis nō poterāt trāsire vel subire eā. Exonerati ergo trāsibant ⁊ iterū receptis oneribus minabank: sm hoc ergo filitudo notak hic: nō impossibilitas. Oportet em̄ auarū amorem opū dimittere si vult ingredi ad vitā. Mō aūt note divitis auarū significasset: hinc ptz ꝙ discipuli subdiderunt. Quis enim poterit saluus fieri. Plures em̄ sunt pauperes divitibᵘ: ⁊ ita plus possunt saluari si de possessoubᵘ opū dixisset. Quibᵘ ait iesus. Apud homes hoc est impossibile: apud deū aūt omnia possibilia sunt. Non ꝙ tales deus possit saluare: sed qz pōt eos iustificare ⁊ tunc saluare.

¶ Quod relinquentes pro christo omnia iudicabunt. Capitu.cij.

D mat.19 Unc petrus ait. Ecce nos reliquimus omnia ⁊ secuti sumus te. quid ergo erit nobis supple relinquēdū? Illa enim omnia reliquerat petrus: de quibᵘ dictū et omnia vanitas. Illa autem oia sibi retinuerat de quibus dictum est. Deus est omnia in omnibus. Et respondit iesus. Cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue in regeneratione sedebitis et vos super sedes. xij. iudicātes. xij. tribus israel. Fit in baptismo prima regeneratio in aia: fiet in iudicio secunda in corpore. Ibi cōtēptores mundi cuz domino iudicabunt non solum cooperatione: sed etiam autoritate. Duodenarius autez ponitur pro plenitudine potestatis ⁊. xij. tribus israel ꝓ olbus iudicandis. Duodenarius em̄ ex septenario qui est numerus vniuersitatis surgit. i. ex ptibus septenarij in se ductis. Quidā tamē hoc solis discipulis dictū dicūt et impletum iam esse in subiectione mūdi: qz quasi potestatē habētes sup omnez ecclesiā sedēt. Post ad oēs generaliter sermo direct᷑ est. Ois ꝙ reliq̄rit domū aut parētes ⁊c. centuplū accipiet nūc in hoc tēpore ⁊ in futuro vitā eternā. Qz ꝓter spūalia q̄ ℣ll cētuplū fūt cōparata carnaliᵇ: sctī viri alios sctōs plus etiā ꝓpinquis suis diligunt.

¶ De divite ⁊ lazaro. Capit.ciij.

A Luc.6. Pharisei vero audiētes eum dī deridebant eum: quia lex obseruatoribus suis bona terre promittebat. ¶ Ipse aūt contra eoꝝ auaritiam exemplū eis ꝓposuit de divite purpurato ⁊ epulone ꝙ in inferno cruciabak: qz recepat in vita sua bona. i. sola illa q̄ putauerat bona. Nec fuit hoc parabola sz in re ipsa qō ppendik: qz nomē mēdici ibi ponitur lazarᵘ: sez ꝙ positus est in sinu abrae. Erat em̄ in superiori margine inferni locᵘ ali quā tam hebēs lucem: sine omni pena materiali in quo erāt anime pdestinatoꝝ vsq; ad christi. descensuz ad inferos. ꝙ locus ꝓpter sui trāsquillitatez sinus abrae dictus est: vt sinū matris dicim⁹. Et dicebak abrae: quia fuit ꝓma credendi via ipse em̄ primus publice pdicauit vnū tantū deū esse. Hūc locū vocauit iob tenebras ꝓ tedio expectādi dicēs. Et i tenebris straui lectulum meum. Nota ꝙ diues dixit se cruciari in lingua. i. ꝓ peccato linguc: qz epulones loquaces esse solent. Nec mirū si aia trāslatiue dicatur mēbra hīe: cuz diuinitas eodem tropo ꝙ mēbra distinguatur. Fuerūt tñ qui dicerent ⁊ angelos ⁊ animas corpora hīe aerea. Alio quin aie ignē vrentē nō sentirent quod sup genesim inuenies. Alij dicunt ꝙ ad sentiendam pstionem ignis nō est necesse habere corpora est em̄ q̄dam species ignis cui si imponas manū ardorē senties sine aliqua lesione manᵘ. Mō autem abrāā chaos inter eos firmatum dixit: vel chaos vt veteres codices habēt: forte in re ita erat: vt perpetuam bonorum et malorum dissimilitudinem post hanc vitam notat. Cuiq; diues rogaret de mitēdo lazaro ad fratres suos audiuit: habent moysen ⁊ prophetas. Unde ⁊ cōijcitur ꝙ indocus fuerit: pro quo etiam forte abraam vocauit eum filium: et ille ipsuz patrē.

¶ De villico iniquitas. ca.ciiij.

Z B nc.16 Addiscipulos aūt ꝓposuit iesus parabolā de villico iniquitatis. Et est villicus ꝓprie vilic custos: sed hic accipitur pro iconomo. Hic timēs amoueri et egesre. clāculo fecit miam cū debitoribus

bus dñi sui vt cum eiceretur memores beneficiorum reciperent eū in domus suas. Et laudauit dominus villicum iniquitatis: non qr inique: sed quia prudēter egisset. Est ei prudētia quedā sibi in posterū prudentia: z ex hoc quasi a minori intulit dñs dicens. Si sibi in futurū prudens etiam cum dolo laudat: ergo facite vobis amicos de māmona iniquitatis: vt cū defeceritis recipiāt vos in eterna tabernacula. q. d. Quātolaudādi magis eritis si prudueritis vobis sine dolo. Māmona lingua syra dimitie: z māmos sathanas: q̄ opibus seducit. Que dicunt iniquitatis: qr de iniquitate colligi solēt. Unde vulgata sententia dicitur. Ois diues aut iniquus aut heres iniqui. Hoc quidā male intelligētes rapiūt vt bñ dispēsent. Sed q̄ offert sacrificiū de substātia pauperis idē facit: acsi victimet filiū i ꝓspectu patris. Uel pōt sic exponi qr dñs in hoc verbo: z hic prudet nobis z i futuro. q. d. Uobis reseruate de rebꝰ vestris ad solatiū vīte. De superfluo facite vobis amicos. Qō eñ vltra necessaria vite retinetur: nec primi necessitatibꝰ erogatur pecunia est iniqtatis. i. ⁊ equitatem. In ea enim nō seruamus equitatem quā primo debemus quem. s. sicut nos diligere tenemur. Et nota q̄ non oēs pauperes possunt nos recipere in eterna tabernacula sed qr largimur his recipiemur ab angelis: bonū est tamē eligere bonos pauperes cum possumus. ¶ Et adiecit dñs. Seruus sciens voluntatem domini sui z nō faciens eā plagis vapulabit multis: qui autē non cognouit vapulabit paucis. Multi propter hoc auertunt aurem ne audiant verbum dei: sed hi non nescientes: sed contemptores iudicantur.

¶ De denario diurno. Ca. cv.

Unc dominꝰ proposuit eis similitudinē de patre familias qui conduxit operarios in vineam suam ex denario diurno. Cumq̄ non nisi quinq̄ hore diei ibi numerētur tamen omnes sub intelliguntur sex etates tam temporis q̄ homis. In vndecima eñ quinta z sexta etas vel alias itelligitur. In eadem quoq̄ senectus z decrepita. Identitas siquidem denarij eandem perpetuitatē notat. Nullus enim vita ibi breuior aut largior erit alia: sed idē dens omnia in omnibus notatur in ea. De murmure vero recipientium dici potest: quia ibi non erit murmur inuidentiū: sed admirātium de magnitudie ꝑmij. Solet enim murmur q̄nq̄ accipi pro ꝓfusione vocis. Uel pōt trahi murmur ad statū presentem. Interrogatio vero cur pares fecisset in gloria ad futurū. Causam eñ dilatiōis christi a gloria ꝑ qua potuerūt murmurare antiq̄ tū demū sciēt quasi nūq̄ sciuerūt. s. ne sine nobis glorificarenf. Admiratione autē eadē de causa cognita expressit dñs sub interrogatiue. An nō licet mihi facere quod volo. Post concludens parabolam ait. Sic erūt novissimi primi z primi novissimi. i. iudei z gentes equabunt i ingressu regni celorum: qr nullus intrauit vsq̄ in septimā etatē q̄escentiū que incipit plene in ascēsione. In resurrectione quoq̄ corporū electi cuiuscūq̄ etatis vel tēporis vel hominis equabunt nisi forte paulo ante resurrexerint quasi pusilanimiati. Quidā tamen quid in hac parabola legit.

An oculus tuꝰ nequā est: z in fine. Multi sunt vocati pauci vero electi dicunt laborantes i vinea oēs fideles cuiuscūq̄ tēporis vel etatis quorum quidā boni alij vo ma

Additio.

Quod licz inceperit per cāz in passione: tamē cōsummata fuit in ascēsione: vt ex assumpta potiōe cām sanitatis habet sz nōdum plene sanus est.

li et

li z vocant accipientes cum murmure malos putantes se plꝰ accepturos z qr primi fuerunt in ecclesia vel tpe vel dignitate etiam plꝰ alijs accepturos. De quibꝰ ꝑ C Ps. 90. pheta dr: cadēt a latere tuo mille z decem milia a dextris tuis. Et dñs in euāgelio dicit se dicturum talibus. Nescio vos. Quāuis etiā de eisdem videatur sermo fieri. i. de accipiētibus denarium tñ scōz regulā ciconū de diuersis ibi agit sez de accipiētibus z nō accipientibus: sed putātibꝰ se accepturos sed nūc nec putabūt nec accipiēt. Uel potest esse synderesis: qr si vel lēt primi murmurare posset rationabiliter murmur eorū cōprimi. A Ma. 25

¶ De hydropico et exhortatione ad humilitatem z misericordiam.

Capitulum. cvj.

B Lu. 14 Et factū est cuz sabbato māducaret panē in domū cuiusdam principis pharisеorum erat ante eum hydropicus. Est autem hydropisis aquosus humor succutaneus de vitio vesice natus cū inflatione z fetido anhelitu. Obseruabant autem pharisei iesum si sabbato curaret. Cum quesisset ab eis si licet sabbato curare et tacuissent apprehensum languidū sanauit. Post probauit licere curare: qr pecus lapsum in puteū die sabbati extrahitur. Utrum autez erat q̄ de curationibus in sabbato eum arguebant. Habent enim in traditiōibus suis determinata operū genera circiter. lxx. a q̄bꝰ vacādum est sabbato inter q̄ non est curatio maxime q̄ fit solo ꝝbo sicut dñs sepe curabat. ¶ Dicebat aūt etiā ad inuitatos parabolā. Cū inuitatꝰ fueris ad nuptias nō discūbas in primo loco. Cōtra superbiā pharisеorum humilitatē docebat. Et nota q̄ hoc non est parabola: sed potius exēplū vnius operis humiliter faciendi. Quod quia ideo ꝓponitur vt ad similitudinē eius cetera fiāt: parabola vocatur quasi similitudo in exēplo. B Lu. 14

Illum autez qui eum inuitauerat monebat ad misericordiam dicēs. Cum facis prandiū noli inuitare cognatos z diuites. sz pauperes. Non damnat amicorum inuitationem: sed volūtatē luxuriose viuendi vel edendi: z seminicē reinuitandi ex eo q̄ dñs ait hic. Retribuetur enim tibi in resurrectione iustorū. Et quidā de discumbētibus intulit. Beatus q̄ manducabit panem in regno dei. Errauit cherintus dicens etiam corporalem ibi futuraz refectionē sicut hō creatus est immortalis: non tamen sine ciborum alimonia.

¶ Qō in encenijs voluerūt iudei lapidare iesum. Cap. cvij. D Joū. 10

Hacta sunt autem encenia in hierosolymis et hyēs erat. Encenia dicuntur quasi enchenea a neos quod est nouum: z sonat innouationes. z est ibi intentiuum qr subuectionem notat quādo scilicet aliqua domus aut vas aut vestis a communi vsu ad celebrem z diuinum vsuz subuehitur: quod latinus dicit dedicationē. Tamē hebreus vocat dedicationem inchoationem vsus none rei: vt cum primo inhabitamus nouā domuz aut induimus nouā vestē. Hic autem encenia vocant festa dedicatiōis templi qō annuatim fiebat. Hoc autez festum non ad primam vl secōam dedicationē tēpli spectabat. sed aduertis. Dria eñ fuit in antūno. qr salomō dedicauit templum decima die septēbris z vsq̄ ad templi illius euersionē fiebant quotannis duo festa eadē die: dedicatio scz z expiatio. Cum vero reedificatum fuit tēplum a redeūtibus de babylone dedicatū est in vere. xij die martij id est. xij. luna. Cum autē antiochus epiphanes polluisset templum sordibus idoloꝝ z ꝓphanasset vrensilia eius: iudas machabeus filius asamonei de genere sacerdotali mūdauit tē plū reflituit vrensilia in locis suis et ꝙsi dedicauit illud. xxv. die decēbris

cebris. Et hec dedicatio in diebus iesus obseruabat in hyeme. Forte adhuc hoc est festum luminū apō iudeos qz z iosephus testatur etiā sub machabeis vocatū hunc diem die luminum. Et ambulabat iesus i tēplo i porticu salomonis. Note tēpli sepe vocat porticꝰ tēpli vt h. In tēplū esū nō ascēdebāt nisi ministri tēpli. Porticꝰ āt illa dicebat templū salomonis in quo solebat stare ad orandū: in qua in die dedicatiōis erexit columnam ereaz: supra quā orauit flexis genibus: cuz tū iudei soleant stare cū orant. Et dixerunt iudei. Quousqz animas nostras tollis. si tu es xps dic nobis palā. Ideo querebant: qz si se xpm diceret tenerent eū: tanqz contra augustū se erigentē. Ideo xps rñsum tēperauit dicēs. Loquor vobis z non creditis: opera q̄ ego facio testimonium perhibent de me. Cūqz dixisset, ego z pater vnū sumus: sustulerunt iudei lapides vt iacerēt in eū. Cūqz dixissent se vel le eū lapidare pro blasphemia: qz cū esset homo denm se faciebat: dixit. Qz scriptura hoies dicit deos vt ibi. Ego dixi: dij estis z filij excelsi oēs. Ergo multo magis quē pater miserat in mundum dici potest deus: cū tū dicaz hō deꝰ: z verbum deus dissimiliter. Hac ambiguitate nolis irā eorum mitigauit. Querebant ergo eum apprehēdere: et exiuit de manibus eorum: z abiit trans iordanem vbi erat ioannes baptizans primum.

¶ De resurrectione lazari.
Capitulum. cviij.

A Joā. 11 Erat aūt q̄dā lāguēs lazarꝰ a bethania de castello marie z marthe. Cum autem accepisset lazarum infirmari per nūtium sororum ait. Infirmitas hec nō est ad mortem: ad eum scilicet detinēdum in morte: et mansit in eodem loco duobus diebus quousqz scilicet quadriduum impleretur. Tunc ait discipulis. Eamus in iudeam iterum. Qui dixerunt. Iudei volebant te lapidare z iterum vadis illuc. Jesus autem dixit se esse quali die: z ipsos quasi. xij. horas: z ideo nō erat eis timēdū cuz eo ire. Et nota: qz si iudas adhuc erat bonus: tūc hora diei erat: et si tam malus pro matthia substituto ei dictū est. Dicit z aliter. q. d. putatis iudeos perseuerare in volūtate me lapidandi. Sicut hore mutabiles sunt: sic z affectus hoim. Et etiam sepius mutat in die cor hominis q̄m hore. Et q̄ ambulat in die. i. in pace sicut z ego z vos: non offendit aliquē: z iō securi eamus. Et addidit. Lazarus mortuus est z gaudeo ꝓpter vos: qz non eram ibi quia dum eis longe posita medicat roboraturꝰ fides eorum. Redijt ergo iesus in bethaniam cum discipulis suis: z martha occurrit ei extra castellum. Et aduocata maria multis hierosolymitis presentibꝰ q̄ venerant ad consolandas sorores: venerunt ad monumētū. z ad vocem iesu nō solū suscitatꝰ est: sed prodijt licet ligatus institis. Multi ergo de iudeis ad phariseos abierūt z nūciauerunt que viderant: et celebris erat sermo de eo apud iudeos. Multi eñ iam ascenderant ad diem festū vt sanctificarēt se. Creditur enim hoc esse factum ea die qua legit in quadragesima scz sexta feria añ. Isti sunt dies prima scilz die mensis primi ſm legem.

Additio.
Bethania enim non distat a hierusalem nisi stadijs. xv.

Additio.
Ecce duplex miraculū. s. q̄ mortuus resuscitatꝰ est z q̄ ad vocez iesu libere ābulauit q̄si solutꝰ.

¶ Qō pontifices z iudei conspirauerunt in iesum. Cap. cix.

F B Joā. 11 Collegerunt ergo pōtifices z pharisei cōciliū et dicebant. Quid faci mus si dimittimus eū sic omnes credēt in eū z venient et venient romani z tollent locuz nostrum z gentez: quasi dicerent. Venerabilis z sctūs haberi locꝰ hic gentibus quia alerāder z pōpeius z alij venerati sunt ipsuz z reges persarum z egypti. hic autē homo docet sacra nostra abolenda z vana. Ergo romani scientes opes tēpli tollēt eas audientes impune tollendas. Tunc cayphas quia pōtifex erat anni illiꝰ: q̄d faciendū esset eis decreuit dicens. Expedit vobis vt vnus moriatur hō z nō tota gens pereat. Et ꝓphetauit vt illē generi humano morte xpi: ignescies. Ab illa ergo die cogitauerūt cū interficere tmo conduxerunt vt inuētus duceretur in hierusalez. Jesus ergo iam non palam ābulabat apud eos: sz abijt inxta desertū in ciuitatem que dicitur effrem.

Additio.
Quia ergo iam destinatus erat morti ab ipso sabbato q̄ colle gerant cōsilij: inchoamus memoriā dñice passionis: in hymnis marie z subtice mus Gloria patri i respōsorijs z in Introitu misse: nondum tamen plene: quia nōdum traditus erat dominus in manus laniſtarum.

¶ De vltimo aduentu domini in hierusalem. Capitulum. cx.

De hoc ascensu oēs loquūt̄ excepto ioāne. H Actum est autem dum complerētur dies assumptiōis eius firmauit faciem suaz vt iret in hierusalē. Assumptionem iesu dixit lucas nō soluz tempus quo assumi debebat de hoc mūdo ad patrem: sed etiā ſm preceptuz de agno paschali q̄. x. die mēsis primi assumebat de grege z seruabatur vsqz ad quartū decimum diē. In hunc modū iesus decima die i. in ramis palmarum venit ad locuz passionis z mansit in eo vsqz dum passus est.

¶ De decem leprosis. Capi. cxi.

C Luc. 17 Et factum est dū iret in hierusalē trāsibat ꝑ mediā galileā z samariā. Et in ingressu cuiusdaz castelli occurrerūt ei decē viri leprosi dicētes Jesu pceptor miserere nostri: z rñdit. Ite ostēdite vos sacerdotibꝰ z dū irēt mūdati sūt. Quoꝝ vnꝰ vt vidit se mūdatū redijt z adorauit iesum: magnificās deū. Et h̄ erat samaritanus qui nō redierunt indei erāt in quo notatur ꝓfidia iudeorum.

Additio.
Sola vnitas ecclesie cadit i faciem adorans. Inde est q̄ in ꝓfectis diebus ꝓstrati concludimus horas: si nō ad terrā, saltē sup stratorium: vbi quatuor signant. Infirmitas corpis: qz de puluere sumpti. Et infirmitas animi: qz ꝑ nos nō erigimur. Et erubescētis: qz nō audemus oculos leuare ad celū. Et pnā dētia: qz videmꝰ vbi cadimꝰ. i. in terrenis affligimur. Et videmus quare. In priuatis orationibꝰ q̄n q̄ flexis genibꝰ vt salomon: sz elevata facie oramus. q. d. trahe me post te. Q̄nq̄ stantes. q. d. In domū dñi letātes ibimus. In primo ergo exprimimus ꝓditionē nr̄az: in scdo desideriū: in tertio spem.

¶ De samaritanis negantibus hospitium domino. Capitu. cxij.

E Luce. 9 Cumq̄ ꝓmisisset nūtios in ciuitate samaritanoꝝ nō sunt recepti hospitio. Samarite eñ in uidebāt eūtibus in hierl̄z adorare qz dicebāt in mōte garizim eē orandū ꝓpter ꝓphetas. Et irati iacobꝰ et ioānes dixerūt. Vis dicimus vt ignis descēdat de celo z cōsumat eos. Et increpauit eos dñs. ymō vindicta q̄ laudat in helia in his dānat qz ille ex charitate: hi ex ira hoc appetebant.

¶ De petitione filiorū zebedei. Capitulum. cxiij.

C Wa. 20 E Tassumēs iterum seorsuz xij. ait. Ecce ascēdimꝰ hierosolymā z cōsummabunt ꝓ

F Luc. 18 phetie de filio hois. Tradet eñ gētibꝰ illudet z flagellabit z spuetur crucifiget: z tertia die resurget.

¶ Qō audictes filij zebedei putā

tes im-

Soli Mat. marc° ybi. ℣.

tes imminere regnum Iesu in isrl' ℣ i uggesserūt mri sue vt peteret ab eo mun° sine note: quo cesso sub deret. Dic vt hi duo filij mei sedeant vnus ad dexterā: alius ad sinistraz in regno tuo. Jesus aūt nō respondit matri: sed petentib° per matrem. Nescitis quid petatis: quasi diceret. Prelationē queritis i celo: q̄ nulla erit ibi. Et male queritis. Regnare ei vultis qui non meruistis. Potestis bibere calicē quē ego bibiturus suz? aut baptismo q̄ ego baptizor baptizari? Dicunt ei. Possum°. Calix passionē: baptisma mortem signat: et ōz ad similitudinē lane intincte. Sicut em̄ lana intingitur ℣ accepit alicuius° colozis dignitatē: sic nos in mortē descēdimus corporales ℣ resurgem° spirituales. Calix ad literā cyphus est quo calidā sumimus potionē. Macrobius theodosius dicit cyphum esse quē inuenerūt cilices: ℣ direrūt cilicem qui nunc mutata litera. i. in a ōz calix. Cassiodorus sup psalmos dicit: calix ōz passio: q̄ cuz mensura bibit. Fidelis em̄ deus qui nō sinit nos tētari supra id q̄ possum°. Est em̄ calix cyph° cū quo mēsura te distribuit potus bibētibus. Et sm̄ hāc distinctionem calicis ℣ baptismi recte subdidit dñs. Calicē quidē menz bibetis: ℣ tacuit de baptismo. Joannes em̄ non martyriū: sz passiones multas circā mortē sustinuit. Alij tamen et calicem et baptismum pro eodem accipiunt: scilz pro martyrio. Et dicūt Joannem animo fuisse martyrem q̄z animo nō defuit martyriū: ℣ in feruentis olei dolū missus est. Jn hūc modum hieronymus dicit de monachis. Monachi debēt habere puritatē martyriū: siquidē ℣ ipsi martyres sunt. Addiditq̄ iesus. Sedere aūt ad dexteraz vel ad sinistram nō est meū dare vobis: sub audi talibus qualeos vos estis: q̄z estis ambitiosi. Uel vobis quasi pro nobis. i. q̄z ppiqui mei estis. Hō em̄ psonaz acceptor est deus vt scilicet personatū aliquem obseruet sine meritis in dādo salutē eternā. Et cū indignarent decem de duob° fratrib°: docuit dominus hos ℣ illos nō vēturos ad regnū nisi p̄ humilitatē: ℣ dedit se in exēplum eis dicens. Filius hois nō venit ministrari sz ministrare. Quis enim hō cecidit per superbiā: per aliam vi tam redire oportet cuz in regionem suam. Ad quod significādum dominus papa in ꝓcessionibus redit per aliam viam ab ea per quam egressus est.

¶ De zacheo ℣ ceco prius illuminato. Capitulum. cxiij.

Et tanteq̄ ingrederet hierico illuminauit cecū vnū. et ingressus perambulabat hiericho zacheus autez princeps publicanorum: quia pusillus erat ascendit arborem sicomorum vt videret iesum transeuntem. Sicomorus ficus fatua dicitur: in foliis moro similis: in aliis similis ficui. Unde dicitur quasi sicomorus: sed altitudine prestane. vnde et a latinis celsa nuncupatur: dixit ei iesus/zachee descende: q̄z hodie oportet me in domo tua manere. Et descendit et excepit illum

Additio.

Sal° fit zacheo ꝺscēdeti. Jndei adhuc i sublimi stanti eo rāt maiores primas cathedras habēt in synagogis eorū. Ecclesia descēdit ℣ maiores in choro i ꝓcessionibus posteriores fiunt.

¶ De duob° cecis hiericonthinis. Ca. cxv.

Et egrediente eo hierico secuta est eū turba multa. Pauci enim non audebant ingredi desertum propter latrones. Et ecce duo ceci sedebant secus viam. ex quibus vnus bartimeus erat. i. timei filius. Qui cum clamarent filii dauid miserere nostri et cum increparentur vt tacerēt magis clamabant. Stetit iesus: et illis advocatis tetigit oculos eorū ℣ cōfestim viderunt ℣ secuti sunt eum.

¶ De alabastro vnguēti. ca. cxvj.

Iesus ergo ante sex dies pasche venit i bethaniaz sabbato sez ante ramos palmarū: que dies sexta erat aī pascha. si numeremus ipsum ℣ diez pasche cum quatuor interpositis: et erat in domo simonis leprosi. Simon fuerat leprosus ℣ a dño sanatus. sed tamen adhuc pristinuz nomen manebat: sicut ℣ adhuc dicit matheus publican°. Multiq̄ indecorum venerunt illuc qui conuenerant ad diez festū nō ꝓpter iesum tm̄: sed vt lazarum suscitatū viderent. Cogitauerunt ergo ꝓncipes sacerdotū: vt lazaz interficerent. Fecerūt aūt ei cenā ℣ martha ministrabat: ℣ lazarus vn° erat discūbentium. Qui vt ait Augustin° de verbis dñi conuiuis interroganti bus loca penarum ℣ sedes inferni diligenti narratione indicauit. Et ita inferni lōgis temporibus ignorati: tandem inuenerunt proditorem. Maria ergo hebebat alabastrum vnguenti nardi. i. pyridē de alabastro plenam vnguēto nardi. Sciunt em̄ dicimus cyphum vini cyphuz lactis ℣ hmōi sic ōz hec hūs alabastrum vnguēti. Et est genus marmoris cādidi ℣ plucidi varijs coloribus intertincti. q̄s incorrupta seruat vnguenta. Nardus aūt est frutex aromatica crassa radice sz breui nigra ℣ fragili cyp̄ssimi odoris: folio perparuo: densoq̄ cuius cacumina in aristas se spargunt. Pigmentarij spicas et folia nardi celebrāt vnde ad cōmendationez vnguēti ait marcus spicati ꝓciosi. Erat em̄ de nardo indica. Alia em̄ genera nardi vilia sunt. Joannes qualitatem expressit dicens. Libram vnguenti nardi pistici. i. fidelis. Pisteno enim credo: ℣ pistis fides ōz. nulla sez adulterina admixtione corrupta. Quidā tamen pisticum dictum a loco putāt. Fregit autem vel aperuit maria alabastrum ℣ effudit vnguētum super caput Jesu. ℣ etiam vnxit pedes eius ℣ extersit capillis suis ℣ domus impleta est ex odore vnguenti. Et q̄z eadē die maria fecit pedes dñi vnguento in memoriam huius rei eodē sabbato dñs papa dicitur multis erogare pauperibus. Hi em̄ pedes dñi sedentis i celo adhuc sunt ābulātes i terra. Cui° largitiōis occupa-

Additio.

Ut pistici. i. mixti de spicis et foliis ꝓfectum: q̄d est ꝓciosius vt dicit beda sup marcū. Et forte pistis mixturam sonat et inde pistis pistidis.

Additio.

Leg tur tū in q̄dā sacramentarijs: statio ad sanctum petrū.

tione

tione ea die nō egredīt adi aliquam ecclesiaz cū ceterz dieb⁹ quadragesime stationez faciat ad celebrandā missam. Inde est q⁹ in antiqs gradualibus legitur in rubrica. Sabbatū vacat. qz dñs paga eleemosynā dat. Et i romāo capitulari euāgelio ꝓ. fer. vj. datur fermētatū ꝑsticio lateranēsi. Hec moneat te: si ob aliā causaz inueneris dictas dñicas vacātes. Indignabāt aūt iudas scariothes q̄si deperdito vnguēto cū posset vēdi trecētis denarijs ⁊ dari egenis. Erāt ⁊ alij indignāte ferētes ⁊ dicētes. vt q̄d perditio hec vnguēti facta est. Iſti q̄dē ꝓpter pauperes indignabātur. q̄d⁹ forte ꝓbis inde ꝑsuasuz erat. Judas vo ꝓpter lucrū qz fur erat et loculos dñi hās q̄ mittebantur portabat. i. ñ solū ferebat ꝫ asportabat. Habebat em̄ vrorē ⁊ filios. sicut scriptū est de eo. Fiāt filij eius orphani: ⁊ vxor eius vidua ⁊c. Uxori er ꝛo ⁊ filijs dabat q̄ furabatur. Et ait illis ies⁹. Quid molesti estz huic mulieri. Bonū op⁹ opata est in me: ad sepeliēdū me fecit. q. d. Nō est ꝑditio: sed officiū sepulture. Joānes ait. Sine illā vt in diē sepulture mee seruet ilud. Marc⁹ ꝑsi exponēs hoc ait. Qđ habuit. i. quod potuit hoc fecit. ꝑuenit em̄ vngere corp⁹ meū in sepulturam. subaudi ponēdū. q. d. Sine vt faciat viuo duz potest q̄s volet facere mortuo: sed non poterit. Et forte a spūsancto lz nesciēs sic ꝓcecupauit vnctionē sepulture mulier. Tūc dixit ies⁹ opus hoc memorandū vbicūq; ꝑdicaretur euāgeliū hoc ⁊ bene dixit euāgelium hoc. Nōdū em̄ scripta erāt euāgelia..

A mar. 21 ¶ De maledictione ficus: ⁊ sessione super asellum. Capit. cxvij.

A mat. 11 Mane autē facto ascēdebat ies⁹ hierosolymā ⁊ discipuli eius cum eo. Et cum venisset

Et pōt dici vacans: qz non habet ꝓpriam antiphonā ad introitū sed ꝑdiana reperitur.

bethphage q̄ erat vicul⁹ sacerdotum. ⁊ in late re montis oliueti: misit duos de discipulis in castellum qđ cōtra eos erat. i. in hierusalem vt adducerēt ei asinā ⁊ pullū ei⁹ q̄ erāt allegati i bruto. Et si q̄s cōtradiceret: dicerēt dñm his opus habere. Alina hec dicit fuisse cōis pauperib⁹ q̄ ꝓpria iumēta nō habebāt. Cūq; quis in eis opatus fuerat pabulū dabat ei ⁊ pullo q̄ pariter ad opera cōia nutriebantur. Nōdum em̄ ōs ascenderat eam ⁊ ob ei⁹ ita cōmune obsequiū aut dā eā dictā subiugalem putāt q̄si oim dñio expositā. Sed grecū non mē ē subiugalis. Alina ei latlegre ceb⁹ subiugalis. Et vtrūq; nomen ob eandē causam ibitutū est. hoc em̄ iumentum primū insedit hō ⁊ a sedēdo asinū latinus dixit: ⁊ greccus subiugalez. Hi autē duo missi fuisse creditur petr⁹ ⁊ philippus ad significās dñ qz ipsi ꝓmū adduxerunt gentes ad iesum: petr⁹ cornelium ⁊ domū eius: philippus samariā in hoc itinere dñ asceneret hierusalē putam⁹ eū esurisse et accessisse ad ficum: ⁊ cū non inuenisset i ea nisi folia ⁊ nō fructū: ait. Nūq; amplius ex te ex eat fructus et statim aruit. Quod tantum in signū synagoge maledicte ⁊ arefacte puerse scilicet mēdacitatis fecit ies⁹. Non em̄ quererebat fructus ex ea cū nōduz tempus ficuum erat quod licet apud mattheum legatur frequēti die factū. Marcus quoq; dicat alia die cū exiret a bethania esurijt: putamus recapitulādo dictuz eē. Marcus em̄ narrat hoc factū esse ante eiectionē vēdentiū de templo quā constat die dominico factam. Nec ob aliud tamē hunc ordinem marci sedmur nisi quia post mattheū scripsit. Sine aūt mattheus secunda feria

C Joā. 12 A sel lum. B Zach. 9 B mat. 21 C Joā. 12 A mat. 21 B Joā. 12 A mar. 11 F Lu. 16 B Joā. 12

Additio. Tū in actibus de apostolorꝫ legitur philippus diaconus cōuertisse samariam: petrus cornelium ⁊ domum eius.

Petr⁹ de philippo. actuū. c.

da feria dicat fcm̄ recapitulādo sine marc⁹ aī electionē ꝓcuppando qz de facto nō ē q̄stio de die arbitrio legētis relinq̄m⁹. Cūtes āt discipuli fecerūt sicut ꝓcepit illis ies⁹. Et ponētes vestimēta sua super pullū: cū desup sedere fecerūt Marcus lucas ⁊ ioannes non dicunt eū sedisse nisi sup pullum zacharias q̄z ꝓpheta dixit sedēs super ꝓpullū asine. matthe⁹ dicit eū sedisse super alinā ⁊ pullū. Qđ licet breuis esset via fieri tñ potuit vt ꝓmo insedisset pullo: ⁊ forte qz nō dū domit⁹ ⁊ lasciu⁹ erat descendit ⁊ insedit asine q⁹ si sup pullū tātū Matthe⁹ tñ sup vtrūq; posuit. qz vtrūq; fieri potuit in mysterio. ¶ Qđ autē hoc prophetatum fuerat per zachariam de iesu non cognouerunt discipuli donec glorisicatus fuit iesus.

¶ Qđ gloriose susceptus dñs; flevit super ciuitatem. Cap. cxviij.

C Joā. 12 Lu. 19 F Lu. 19 A mat. 21 B mar. 11 A Cum autē appropiquasset ies⁹ ad descēsum mōtis olineti: multi descendētiū eū eo: substernebant vestimenta sua in via. alij cedebāt ramos de arboribus ⁊ sternebant in via. Turba aūt multa que conuenerat ad diē festū ⁊ pueri et plebecula hierosolymorum tollētes ramos olivarum processerūt ei obuiā. Et q̄ ꝓcedebāt ⁊ q̄ sequebant clamabant. Osanna filio dauid. Et est osanna verbū hebreuz. compositum ex corrupto et integro. Osi enim sonat salua vt salnifica. Anna est interiectio obsecrātis sicut pape admirātis. Que qz in latino eloquio nō habetur pro ea posuit hieronym⁹ noster obsecro. Est ergo osanna quasi osi anna salua obsecro. Et est vna dictio vt diximus. Uel due per elipsim sd est per elisionez: vel per subtractionem vnius litere que est /s/. plate. Uel est vna dictio: et construitur ita dicentes filio dauid osanna: id est salua obsecro. Uel sunt due dictiones et tunc legitur ita dicentes osanna o fili dauid. Et

post conuertendo sermonem inter se dicebāt. Benedictus qui venit rex in nomine domini: subaudi sit: vel est: et benedictum quod venit regnuz patris nostri dauid qđ. hic est de quo dictum est. Dabit illi dominꝰ sedē dauid patris eius. Et iterum conuertentes verba ad ipm dicebāt. Osanna in excelsis qz licet forte putabant subditatez regni terreni: tñ ꝓphetice nescientes eum regē celi ⁊ angelorum ꝓdicabant. ¶ Et q̄dam pharisseorum de turba dicebāt ei vt increparet discipulos. Quib⁹ respōdit. Hi si tacuerint lapides clamabūt qz in passione his tacentibus pretimore petre scisse clamauerūt eū dñm mundi. ¶ Et vt appropinquauit hierusalē flevit super ciuitatem dicēs. Quia si cognouisses et tu subaudi fleres: quia circūdabūt te inimici tui vallo. ⁊ non relinquent in te lapidez sup lapidē. q. d. Si cognoseceres ruinam tuaz futuram: ⁊ causam eius que absc̄dita sunt tibi in hac die que ad pacem tibi est fleres. Qđ aūt illa hierusalē prior fundit⁹ eversa sit apparet: qz loc⁹ calvarie q̄ tunc erat extra eā ⁊ sepulchrū: mō sunt i ea. Helius em̄ adrianus eaz penitus eversam reparauit mutauitq; locum ⁊ nomē: vocans eam helyam. Merito autē eam periturā dixit dñs: qz cū milu⁹ ⁊ hirundo cognoscant tēpus suum: ipa non cognouit tempus visitationis sue. ¶ Et cum intrasset vrbem commota est vniuersa ciuitas dicens. Quis est hic. Turbe autem dicebant esse ie suz prophetā a nazareth. Memoriam huius ꝓcessionis dominice semel quotannis recolit ecclesia. Egrediuntur enim fideles cum ramis quasi obuiā domio extra muros ciuitatis ⁊ vadunt vsq; ad crucem aliquam in qua ramos quos gestant affigētes deponunt quasi diceret ecclesia. Mihi autem absit gl̄iari nisi i cruce dñi nr̄i ies⁹ xp̄i. Jō aūt oratio eūtibus q̄ ad crucē qz

 lic oñdit

sic ostdit eis nō ee spādū i quātalibet gloria mūdi qz extrema gaudij luctꝰ occupat. Pro eadē significatiōe in illa die: gaudio pcessionis subdit euangelium dnice passionis. Forte qz t dns exultationi inserunt lamentum sunt nos pcessioni passionē: quia passio fuit causa euersionis p qua ficuit. Ecclesie q̄dē ille q̄ eadē die dnicalem pcessionē isti pmittūt rectꝰ faciūt qz nō p ista illa ē dimittēda. Similiter ille q̄ pōtifici suo extra vrbez posito in pdicto loco crucis ei occurrūt t ipo pp̄m precedēte i ciuitatē regredinūt ordinatiꝰ faciunt.

¶ De secunda electione emētium t vēdētium de tēplo. Capit. cxix.

E Lu.19 B mar.11 A Matt. 24.

T intrauit iesus in templū.

¶ Deinde ostendit r animam vtilis pro qua fleuerat maxime ex sacerdotum culpa processurā. Sacerdotes enim auaritie sue consulentes: in porticibus tēpli hostias vendebant cuiuscūq generis: ne venientes de longinquo nil offerrēt si hostias ꝑto non inuenirent. Et ne etiam pauperes qui nihil secū attulerant excusationem prætēderent pecunie non habite posuerūt ibidem numularios qui mutuam sub cautione darent pecuniaz. Et quia lex non patiebatur vt a fratribus suis vsuras acciperent excogitauerūt vt collibistas facerēt Collibia enim apud eos dicuntur vilia munuscula vt ciceris et vue passe. t pomorum diuersi generis quasi quod in numo nō licebat in talibus liceret. Qđ prohibuit ezechiel dicēs. Usurā et oēm supabū dātiā nō accipiet. Sic t hodie q̄dā sub noie charitatis vsuraz palliāt. ¶ Et fctō flagellodē funiculꝰ ejiciebat vendētes t emētes cū hostijs suis de tēplo: amēsas trapezitarū euertit t dixit ne domū pris sui q̄ erat domꝰ orōnis facerēt spelunca latronū. ¶ Nec sinebat vas aliquod nisi deo dicatum transferri per templum. Et tradūt quidā. quia q̄dā fulgur radios suos egredie

C ezc.22 C Joā.2. E esa.56 C mar.11

batur ex oculis ipsiꝰ: quo territi sacerdotes t leuite nō poterāt ei resistere. Scōm hoc recte faciāt qui cereas faculas i ecclīs vēdi nō pmittūt: nisi forte qz maxime p mysterio fecit hoc dns. ¶ Et accesserūt ad eū ceci et claudi in templo: et sanauit eos.

Additio.

De laudibꝰ t q̄ si ofone exhibita dicit dnica oēs euāgeliste ꝓsentiunt electionez vero eadem die factaz matheꝰ t lucas tradūt. Marcꝰ vero sequenti die factā tradit. Forte illis duobꝰ diebꝰ iterato facta est. Similiter forte ecclesie laudes sequēti die iterate: qz glosa sup eroduz dici sequēti die facias sup illuz locūbi agit de agno decima die tolēdo. et ita inct nō est obiectio fm bedā de maledictiōe ficulnee quā dicit marcus factam ante electionem vendentium. Nam et electio secunda die facta est: vt hz series marci. Et sic iquit oia plana sunt.

¶ De excitatione tēpli in triduo. Capitulum.cxx.

D mar.12 A Lu. 2, D Joā.2.

T admirantes pncipes sacerdotū t scribe dixerūt ei. Qđ signū oēndis nobis: qz hec facis. q.d. Significās ne aliqđ hoc ope inusitato. Uel potiꝰ. Nō credimꝰ tibi hoc licere ergo ostēde nobis signū quo credamꝰ tibi hoc licere. Et respondit. Soluite tēplum hoc t in tribꝰ diebꝰ excitabo illud. Illi autē dixerunt. Quadraginta sex annis edificatuz est tēplū hoc et in tribꝰ diebꝰ excitabis illud. Ille aūt dicebat de tēplo corpis sui. Salomonicū templum. vij. annis completū est. Secundum aūt templum sub cyro. xxx. annis edificatum est: sed non super terram: nisi quantum sacerdotes poterant vsq ad medietatem dorsi superinnti. Finitime enim gentes edificationem impediebant. Post interemissum est opus ad imperiū cambise. vij. annis. t post vno āno sub duobus magis iterū vno āno sub dario

dario filio indaspis. Secūdo aūt anno regni eiꝰ recepta licētia ab eo. in. vj. annis ꝑsummatū est opꝰ. Qđ legitur hunc numerum dierū formationi dnici corpis cōgruisse ꝓtum ad distinctionē membrorum: nō ad formationē dictū est. Ab hora enim cōceptionis simul formata fuerunt oia membra: nō per interualla sicut hois puri: ꝛ forte etiam si vederentur: non ita possent distingui vsq ad tantum tēpus. Hoc autem nō dixit iesus imperando vel consulendo vel hortādo: ꝛ predicēdo: t est Solute. i. solue tis.

Additio.

Tēplum dñi qđ modo est et bethel dicit: quis edificauerit nescitur. Quidam antē dicunt edificatum ab hele na post crucis inuentionē. Quidam ab eraclio: cōde persida triūphans crucē retulit. Quidā a iustiniano augusto. Quidam a quodam rege egypti nomine allachidis: id est summi dei.

¶ De duobus minutis vidue. Capitulum.cxxj.

D mar.12 A Lu. 2,

T respiciebat diuites qui mittebāt munera sua in gazophylatiū. Phylaxe grece latie seruare dicit gaza lingua persica opes. Erat autez arca desuper foramen habens posita ad dexteram ingredientium circa altare: in qua mittebatur pecunia offerentium ad sartatecta templi reſtauranda et fernabatur. Tamen erat ibi quedam specialis arca i qua soli sacerdotes mittebāt donaria sua que vocabāt corbanam. Et erat ibi tertia in qua rex vel princeps tributum mittebant que dicebatur musac. Tamē quidam aliter distinguūt quia quando legitur musac sabbati. Et. dicūt in illa arca tm reponi oblationes solēnū dierū: t qz corbanyo sonat: dicūt in corbanam repone. vouua. In gazo phylatio alioꝝ dicꝫ munera t spōtanea. Tñ q libet earꝫ generali noie gazophylatium dicebatur: t etiā locus in quo erant posite. Unde habetur. Hec locutus est iesus i gazophylatio. In ezechiele quoq thalami sacerdotum dicuntur gazophylacia. Uidit autem t quandam viduā pauperculā mittentē era minuta duo: qđ est quadrās. i. duos ereos nūmulos valētes q̄rtā ptē sceli. s. obolos q̄nq : t dixit eā misisse plus ꝫ oēs: qz totū victū miserat: alij vero ex supabūdanti sibi.

C Pro. 8. E Eze. 44. B Lu. 18

¶ De phariseo et publicano. Capitulum.cxxij.

Ibit autem ad quosdā qui in se confidebāt tāq̄ iusti p operibus suis exteriosibus t aspernabāt ceteros parabolam de phariseo t publicano. Et intulit qz omnis q̄ se exaltat humiliabit et qui se humiliat exaltabitur.

¶ Quod dominus pernoctauit in bethania. Capitulum.cxxiij.

B Lu.21.

T cū vesperascē eēt horare dūt i bethaniā t ibi māsit. Erat aūt diebꝰ docēs in tēplo noctibus: exiens morabatur in bethania. Et omnis populus manicabat: id est mane prouenerabat ad eum in templo audire eum. Et multi sequebantur eū curabateos

Additio.

Quia cum dñs totadie laborasset ꝑdicādo eis nō inuenit qui cū nocte recipere hospitio.

C Joā.13. mat.21

Un t ioānes ait. Cū eēt hierosolymis i pascha i die festo multi crediderūt i noie eius videntes signa q̄ faciebat. Similē curationē refert matthēus cano

Additio.

ne. c. t marcus i illiꝰ ꝓcanonico.

Ideo tota illa septimana peno sa ē: qz p totaz illam laborauit dominus recreando sicut per primā mundi hebdomadam omnia creando.

B mar.11

¶ De voce pris ad iesū: quā ōdā putauerūt tonitruū. Capi. cxxiiij.

C Ioā.12 VEnerant aūt q̄dam gētiles vt adorarēt in die festo et dixerūt philippo. Dñe volumus videre iesum. Qui assumpto andrea dixit hoc iesu. Et rñdit iesus. Uenit hora vt clarificet filius hois.q.d. Plenitudo gentiū creditura est:q̄ tñ post passionē futurū ifinuauit dicēs. Nisi granū frumēti cadēs i terrā mortuū fuerit:ipsuz solū manet. Si aūt mortuū fuerit multum fructuz affert. Et q̄ grano frumēti se cōparauit xp̄s:mos est ecclie de hoc grano tm cōficere corpus iesu. Et addidit. Qui odit aiaz suā.i. vitā i hoc mūdo:in vitā eternā custodit eaz i.vinet eternaliter. Si q̄s mihi ministrat me sequat̄ et i eternū mecū erit. Nūc aīa mea turbata ē:et q̄d dicam. Pater saluifica me ex hac hora. Pater clarifica filium tuū. ¶ Et venit vox de celo. Et clarificaui et iterū clarificabo .i. claruz genui nec desistam. Uel fm homiē clarificaui in baptismo in trāsfiguratiōe: clarificabo in resurrectione et ascēsione et iudicio. Et dicebāt quidā tonitruū factuz. Alij q̄ angel⁹ locut⁹ est ei. Et ait iesus. Propter vos hec vox facta ē:nūc princeps huius mūdi eijcietur foras.i. princeps amatoz mūdi pdet potestatem

D mat.16 D mar.8. C Luc.9. et.17.E D Ioā.12 E Ioā.12

post se trahēdi. Et ego si exaltatus fuero a terra ola trahā ad meipsuz.i.ex otibus ptib⁹ mundi. Et cū intellexisset crucifixionē q̄ forte vsualiter ab eis dicebatur exaltatio a terra q̄si opposuerat ei q̄ si exaltaretur nō eēt xp̄s. Audierant enim ex lege: q̄ christus manet i eternū: q̄ nō determinās dixit q̄ modicum lumē in eis erat.

Additio.
Qz cūdiabolus habuissetmanū trahētē et impelentem:trahētē amisit impellētem habet hoc significatur per draconē: q̄ cum alijs tribus diebus in ascēsiōe portak ante pcessionē: in secū do die sequitur.

¶ De filio qui se negauit ituz in vineam et iuit. Capitulum.cxxv.

C B Mat.21 B Lu.20 B Mar.12

ET cum vespera facta esset redibat in bethaniā:et iterum rediēs diluculo ter tij sabbati in tēplū docebat populum. Et accesserunt ad eum principes sacerdotum dicentes In qua potestate hoc facis:q.d. Quid est q̄ ejcis de templo quid vis:cuz sis ostiarius:et doces nobis incōsultis. Jesus autem oppositionē tradidit oppositioni:nō solutionem. Interrogo et ego vos. Baptismus Joannis ex deo erat an ex hominibus:q.d. Quia certum est q̄ ex deo debetis credere. Joāni de potestate mea. Quod quia dixerunt se nescire quod tamē sciebant:noluit eis aperire de se veritatem.

D mat.21

¶ Quod autem aperiēda erat veritas alijs et nō ipsis et quare indicauit per parabolam duoruz filiorum:quorum vni dixit pater va de in vineam:et respondit: nolo: tñ post iuit. Dixitq̄ alij pater :vade in videā:q̄ ait:vado et nō iuit. Et cum quesisset iesus:quis eorū fecerit voluntatē patris dixerūt. Nouissimus terginersando: nolentes dicere veritatem. Ueteres codices habent. Primus intelligentes pro ipsis dictū. Unde iesus subdit. Publicani et meretrices precedent vos in regno dei.

¶ De cultoribus vince sanguinarijs Capitulum.cxxvi.

D mat.21 B mar.12 D Lu.20

ITerum pposuit eis parabolam de patrefamilias qui plantauit vineā: et locauit eam agricolis. Qui missos seruos ad recipiēdū fructus occiderunt:sicut Esaiam serrauerunt:ezechielem tractum per aspera excerebrauerunt multos lapidauerunt. Et mittens pater filium suū forsitan verebuntur filium meuz. Dicamus arrio et ennomio.

 211

Additio.
Uidetur pater ignorare rei euentum. Forte dicit pater ignorare quod facit nos ignorare:et facere q̄ facit nos facere.

et ennomio. Ecce pr̄ dicit ignorare:et q̄d pro patre rñderunt. hoc intelligāt p filio. qui se dicit ignorare cōsummationis diem. Quē cum vidissent agricole dixerūt. hic est heres q̄z sacerdotes sciuerunt illum venisse. Cui pater dixit. Dabo tibi gentes hereditatez tuā:et app̄hensuz filiū eiecerūt. Quid ergo illis faciet dñs vinee. Et dixerūt fm luca. Absit. Intelligētes q̄ messiam occiderent. Mat the⁹ dicit eos dixisse. Malos male perdet et vineam suā locabit alijs agricol. Hoc aūt nō dixerūt voce sz in cōscientia. Nō aūt iudei hoc facturi erāt pbanit dñs:q̄z sic pphetā erat ibi. Lapidē quē reprobauerunt edificantes ꝛc.

E ps.118

¶ De lapide angulari. ca.cxxvij.

D mat.21

HD literaz traditur fuisse paratus lapis ad templi edificium:nec tamen congrue in eo poni potuit donec ꝑsummato ope in angulo sursum positus est ita congrue q̄ mirarent oēs:nec preter significationē factum intelligerent. Hic est xp̄s qui fundamentum est ita q̄ structure supueniet.

Ut supra q̄ tatio.

¶ Quod cū audissent sacerdotes et pharisei voluerūt eū tenere:sed timuerunt turbas.

¶ De inuitatis ad nuptias:et non habēte vestē nuptialē. Ca.cxxvij.

A Mat. 22.

ET dixit eis iterum in parabolis. Simile factum est regnum celorum regi qui fecit nuptias filio suo qui cū iterato misisset ad inuitatos vt venirēt/et excusantes se noluissent venire: misit seruos suos vt vndecūq̄ vocarēt cōuiuas. Et induxerunt bonos et malos:debiles et claudos. Debilitas enim corporis neminem excludit a regno:imo sepe quasi ꝑpellit. Et intrauit rex vt videret discūbētes q̄s erit cū venerit ad iudicium. ¶ Tota em̄ trinitas indicabit idē reddet ꝓmeritis. Et q̄ inueniet in eccl'ia sine veste nuptiali.i.charitate mittet in tenebras exteriores.i. localiter extra ipm positas qz habuit in seipo interiores. Pōt etiam dici de tenebris mētis:quas q̄dam habent interiores ideſt in ecclesia. Alij exteriores extra eccliam.s.vt infideles et heretici. Tūc ergo exterius ꝑcientur mali ecclesiastici vt habeāt partem cum infidelibus..

¶ De herodianis et tributo reddendo. Cap.cxxix. B C

LUnc inierūt pharisei consiliū vt caperēt iesuz in sermone:et miserūt discipulos suos cū herodianis:venerat em̄ herodes tatrarcha ad die festū et gētiles milites secū adduxerat. Ut ō antiqs militib⁹ herodis ascalōite adhuc superāt illi q̄ veniētes ad iesuz dixerūt. Lz dari cēsum cesari an nō? Jā em̄ dubitatio erat inter indeos de tributo reddēdo: ꝑ quo ēt post romani insurrexerunt in eos. Et ait iesus. Quid me tētatis o hypocrite. Oñdite mihi numisma cēsus. Numisma ē iscriptio i numo:q̄ ēt moneta:ꝺz ꝑ quā numi discernunt. hic aūt ꝑ ipo numo ponit. Et ē. Oñdite mihi numū q̄ ꝑ cēsu capitz dat. Dūq̄ q̄sisset de imagie cui⁹ eēt:et dixissent cesaris tyberij scz. Intulit. Reddite ergo q̄ sunt cesaris cesari:tributa scz ꝓmunis:et q̄ sunt dei deo:scz primitias decimas:et oblationes.

E Mat. 22.

¶ De septemuira muliere. Capitulum.cxxx. D

IN illa die accesserunt sadducei qui resurrectionem non credentes suggillabāt phariseos querentes de septemuira muliere cuius esset in iudicio. Quod vel ipsi confinxerant quia erat possibile vel in re forte euenerat. Qui cum eandem questionem proposuissent iesu respondit. In resurrectione non nubent mulieres nec nubentur viri ab eis id est non nu

Mat. 22. C Mar. 12. E Lu.20

cent quia homines immortales nō egebant ppagatione ⁊ est greco ydiomate dictum nubentur. Futuram autem resurrectionem probauit ex verbis domini que dixit moysi i rubo. Ego sum deꝰ abrahā: B Exo. 3. et deus ysaac: et deus iacob quia ista prophetas non recipiebāt: eoꝝ hominibus eorum testimonijs non potuit vti contra eos. Est autem probatio talis. Ipsi putabant animas interire cuꝫ corporibus. Hac autem autoritate probatur animas viuere post corpa. Alioquin si homo moriens penitus in nihilum redigitur: tunc dixit deus se deum esse nihili. Manentibus ergo animabus post mortem recolligi potest: quia corpora resurgent: vt cum eis recipiāt anime qō cum eis mernerunt. Alioquin frustra incorporātur.

¶De mandato primo et secundo in lege: ⁊ sanciato a latronibus.

Capitulum.cxxxj.

D Mat. 22. C mar. 12 Pharisei autem videntes quia silentium imposuisset saduceis conuenerūt in vnum. Et accessit vnꝰ legisdoctor tentans eum ⁊ dicens. Magister quod est mandatū magnum in lege. Et ait iesus. Audi A Deu. 6 israel dominus deus tuus vnus est. Hoc non est de mandato: sed protestendit de quo datū est quod tale est. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: ⁊ ex tota mēte tua. Secūdum autem simile est huic. Diliges primum tunꝫ sicut teipm. De C Lu. 19 C mar. 12 te simili deo: hoc secundū est mandatum. Homo enim imago dei est. ¶Et respondit scriba. In veritate dixisti: ⁊ hoc est maius omnibus holocaustomatibus. Patet inter phariseos ⁊ scribas fuisse questionē. Quidā enim opera legis preferebant dilectioni. Alij econtra: eo ꝙ ante legē plures placuerunt deoꝝ dilectione sine omni sacrificio. Primum autem ⁊ pm mandatū dicit. Item ad eos de quibus mādatur. Cui iesus ait. Hoc fac et vives. Iste volens iustificare seipm ait ad iesum. Et qs est meꝰ primus? Cui iesus ostēdit: oēm misericordiaꝫ faciētē esse primū ⁊ specialiter ipꝫ dei filiū ꝓponens parabolam samaritani: qui incidit in latrones. Nec distabat hec parabola multū a re facte: qz in illo deserto sepe latrones sanguinem fundebant. Vñ et domini qō ⁊ sanguinem sonat vocabatur. ¶Erat autem ois populus suspensus ⁊ audiens iesum. D Lu. 7

¶De confutatione phariseorum per autoritatē dauid. Cap. cxxxij. D

COngregatis phariseis interrogauit eos iesus. Quid vobis videt de xpo cuius filius est. Dicunt ei dauid. Et ait illis. Quō ergo dauid vocat eū dñm suum dicens. Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis. Si dauid vocat eum dñm quō filius eius est. q.d. Vos putatis xpm futurum purū hoiez ergo qñ erat dauid: nondum erat xps: nec ergo erat dñs dauid. Mēbitus est ergo dauid ⁊ ꝓpera locutus est. Potiꝰ enim pres sunt ⁊ dicūtur dñi filiorū qꝫ filij parentū. Iuste enim somniāt hunc psalmū scriptuꝫ in persona eliezer qui post cedem quinqꝫ regum ait. Dixit dñs domino meo: sede a dextris meis: sed sequentia psalmi non concurrunt. D Mat. 22. D mar. 12 Lu. 20 Lu. 20

¶De doctoribus pharisaicis audiendis non imitandis. c. cxxxij. E

Hunc locutꝰ est iesus ad turbas et discipulos. Super cathedraꝫ moysi sederunt scribe ⁊ pharisei. Que dicūt facite: qz faciūt nolite facere. Nō sctificat locus hoiem: sz hō locuꝫ. Nō ois sacerdos sctūs sz ois sanctus sacerdos. Doctrinā accipiamus nō inanes. apiū herbe necessarie nō sunt. sed flores. Et addidit. Dilatant philateria sua: ⁊ magnificant fimbrias quibus appendebant spinas quoruꝫ punctione: legis ingiter recordarentur. qō supra expositū ē: ⁊ amāt vocari rabbi. Uos autē nolite vocari rabbi. Unus est enim magr vester. Et patrem nolite vocare vobis sup terram. Unus est enim pater vester qui in celis est. Nō phibet dñs doctrinā super cathedrā: nec salutatiōes i foro: nec nomia magistri vl patris: sz ambitionē ⁊ vanaz gloriam. E Mat. 23.

Additio.

A phylaxe qō ē seruare: ⁊ tota hec qō est lex. Rotulus enim habebāt appendentē collo vl brachio in quo scripta erāt F. precepta legis: vel phylateria dicunt a phylaxe a terio qō est rotundum et appellantur phylateria pixides in quibus reponebātur extremitates reliquiarum vt digiti vel aliud.

¶Quibus debetur ve eternum.

Capitulū.cxxxiij.

D Matth 23. F Luc. 11 AD ostēdendū antē q i phariseis doceat cauenda subdit. Ue vobis q diligitis pmas cathedras. Uevobis pharisei hypocrite: q fertis clauē sciētie: ⁊ clauditꝫ regnū celorum añ hoies. Ue vobis q denozatis domos vidnaꝝ: vevobis qui circumitis mare ⁊ aridam vt faciatis vnū pselytū. i. aliquē gētilē aduenā trahatꝫ ad iudaismū et facitis eū gehenne filiuꝫ duplo qꝫ vos: quia rediens ad vomitum prior est qꝫ ante quia prevaricator. ve vobis qui dicitis qui iurat per tēplum nihil est: q aūt in auro templi dz. Qui paltare nihil est q in re oblata super illud dz. Sacerdotes vt inuitarēt ppm ad immolandū dicebāt data sibi ⁊ oblata sanctiora esse ipo tēplo ⁊ altari. Dñs dixit ecōtra: qz tēplū ⁊ altare sanctifi cabāt in eis oblata qz deo dicata erant oblatauero nequaqꝫ sanctificabāt ista. Adhuc multi eodē vitio laborant qui putāt maius esse iurare p euangeliū qꝫ p deū. Ue vobis qui decimatis omne olus ⁊ relinquitis misericordiam et iudicium. Hoc verbum decimatis dubiū est. Nam ⁊ qui accipit ⁊ qui dat decimare dicitur. Pharisei autez ideo olerum decimas dabant vt dicere tur: quomodo alis nō dant q has dare non negligūt. Leuite autem adeo exigebant decimas q etiam olerum. Item ve vobis duces cecus qui colentes culicem: transglutitis camelum. Per similitudinem lactis quod colatur dictuꝫ est. Et potest referri ad predicta sic. Minima sicut culicem: diligenter inquiritis vt decimas: maiora scilicet misericordiam et iudicium abscondistis: vt quod glutitur abscōditur. Uel ad id quod dictum est: duces cecuꝫ trahitur: ita. Minora peccata subditorum diligenter arguitis proiectis grauiora et dissimulando transitis. Item ve vobis q similes estis sepulchris dealbatis que plena sunt omni spurcicia. Item. Ue vobis qui edificatis sepulchra prophetaruꝫ ⁊ damnatis patres vestros qui eos occiderūt. Genimina viperarum: vos implete mensurā patrū vestroꝝ. Unde dicit ad vos sapientis dei. Mittaꝫ ad vos sapientes et scribas et ex illis occidetis et crucifigetis ⁊ flagellabitis in synagogis vestris. Hic patet hereticum mentiri qui dicit alium deum esse prophetarū ⁊ alium noui testamenti. Ut veniat super vos. i. super ecclesiam malignantium ois sanguis iustus. i. vltio iustoꝝ a sanguine abel iusti vsqꝫ ad sanguinem Zacharie filij barachie: quem occidistis inter templum ⁊ altare.

Additio.

Hoc altare mutatū fuit a saracenis in hortolagiū: ⁊ adhuc videri potest.

 ¶De

¶De zacharia filio barachie.
Capitulum.cxxv.

SZ autem de vndecimo prophetarum/vel de patre ioannis baptiste dicatur q̄ fuerit occisus in templo:non legitur. Potest ergo dici de filio ioiade sacerdotis quē ioas occidit:vt legit in libro regum. Et forte pater eius cognominatus est barachias: vel p nominis interpretatione positum est. Barachias eñ benedictus domini interpretatur. Et est filij barachie:id est benedicti domini. In euangelio nazareo⁹ legitur ioiade. Pastorē aūt ouiū ⁊ sacerdotez tñ cōmemorat iesus vt duo horū gñā notaret:subditos ꝓlatos. Nulli eñ gñi parcit prauna generatio.

4.re. 12.

De nazareis.

Additio.
Nazare⁹ sonat setūs vel florēs vel germinās:⁊ dicebant nazarei q̄ ex voto obligabant se sanctimōie vsq̄ ad certū tp̄s:vel inter vt samuel:et nouacula nō trahebat sup caput eor̄. Unde xp̄s ⁊ apostoli depigūtur criniti:nō in re sed in sanctitate. Christus tñ dicebat nazarenus a nazareth:⁊ nazareus nō a loco sed a sanctitate. Primi itaq̄ discipuli xp̄i nazarei dicebant q̄ euangelium scripserunt:sed ecclia quatuor tñ recipit. Cumq̄ ita primo vocarentur Nazarei postea vocati sunt sequentes xp̄m Discipuli: postea instituente petro a Christo christiani

¶De comminatione euersionis hierusalem. Capi.cxxvj.

D mar.13

ET puertēs sermonē ad hierusalem ait. Quoties volui ꝓgregare filios tuos ⁊ nolui sti.i. quoties filios tuos voluntate mea congregani te nolente et ingrato feci. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis.nō videbitis me amodo donec dicatis. B dictus q̄ venit in nole vbi.i. ab hoc tpe passionis nō videbitis filiū hois donec ad iudiciū:vbi videbitis me venīē tē in gloria dñantis:⁊ fideleg̃magnificabitis me. Etiā cecitatē eorūvsq̄ tunc duraturā predixit.

¶De signis euersionis et aduentus sui. Ca.cxxxvij.

F

Joā.12

HEc locutus abijt:et abscondit se ab eis ⁊ multi ex principibus crediderūt in eum: sed ꝓpter pharisēos non cōfitebantur.

B Matth 24.

¶Cumq̄ egrederetur de templo accesserunt ad eum discipuli eius ostēdentes edificationes templi. Audierant ab eo de euersione vrbis volebant etiam audire de templi euersione:q̄ videbatur eis q̄ nec capi nec euerti posset. Et ait illis. Uenient dies in quibus nō relinquetur hic lapis super lapidez qui non destruatur.

mar.13 D Lu.19 et.21. B matth 24

¶Et cum sederet in monte olineti cōtra tēplum accesserūt discipuli secreto:⁊ q̄rebant ab eo signa eversiōis hierz ⁊ signa sui aduēt⁹: et dixit eis q̄dam ꝓ a aduēt⁹ sui: q̄dā ꝓpria eversionis: q̄dā cōia vtriq̄. Premuniuit autē fideles ne seducant cū audirēt multos dicentes se esse xp̄os. Non eñ vēturꝰ est ni si p̄cedāt signa q̄ p̄dixit. Premittit aūt cōia. s. p̄lia ⁊ seditiones gentis ꝟ gentem:regni contra regnū pestilentias: fames terremotus p loca terroresq̄ de celo ꝓsentiōes sanctor̄. Ante nāq̄ euersionem tunc elemēta suum vindicabūt autorem. Postea posuit proprium signū destructionis.

Additio.
Ex splēdore auri q̄ erat in tēplo ex repcussione solis ps q̄dā mōtis olineti in opposito directo semp lucida resplēdebat vbi postea salomon edificauit tēplū mulierenꝝ suis.

Additio.
In accubitu mōtis olineti est mōs ostēsionis dictꝰ sic:q̄ ibi salomō posuit idolum moloch.

¶Proprium signum euersionis: Capitu.cxxvij.

B matth 24.

ACum videritis abominationem desolationis que dicta est a daniele:stantē in loco sancto id est imaginez abominabilē:que

B Dañ.9

signum erit desolationis positum in tēplo. De imagine tyberij quā pilatus posuit i templo quidaz hoc exponūt:ꝙ hoc iā factū fuerat. Si dicak de imagine gaij de q̄ post dicemus hoc de vicino futurū erat: infra sez annos decez et.xxxij.ānis ante euersionē hierusalem. Nō ergo ꝓprie dictū esset p signo eiꝰ Sed euersa hierusalez p Titū Adrianus statuam suā posuit vbi arca steterat:q̄ vestigia ciuitatis adhuc quedā manebāt:⁊ iudei q̄ latētes vndecūq̄ remāserāt:qñq̄ ad locū sctm̄ redibāt:⁊ iterū multiplicitati amouerunt statuam. Ob hoc adrianus apposuit manū ex tremam ⁊ funditus euertit vrbē ⁊ edixit ne quis iudeorū remaneret i terra illa. Et de hac vltima euersione videtur subdere Lucas dicens. Et captini ducentur in oēs gentes.

Additio.
Legit de pilato q̄ hierz venies statuam cesaris ignorātibus iudeis in templo posuit. Tandē videns constantiam iudeorum cōiter de hoc dolentiuz eā amouet. De ea ergo non diceret dominus q̄ esset signū euersionis cū iā euenerat:

E Luc.21

¶De impedimento fuge. Capitulū.cxxix.

D mateh. 24. D Lu.21. B mar.13

OUm autez videritis abexercitu circundari hierusalem: tunc qui in iudea sunt fugiāt in mōtes. Ecclesiasticus historia narrat. Fideles qui erant in iudea aduenientibus romanis:fugiſ se in pellam ciuitatem admonitione angeli. ¶Orate autem ne. fiat fuga vestra in hyeme vl̄ sabbato: hoc ad literam non vſ dictū de hyeme. Terra eñ illa accōmodatior videt fuge in hyeme q̄z in feruore estatis. De sabbato stare potest:q̄ ꝑm legē vltra mille passus non licebat eis progredi in sabbato. Sed q̄ Jesus iam terminauerat obseruātiā sab bati: forte vtrū q̄ in mysterio dixit. Nisi hyemē ꝓ qualibet aeris asperitate dicam⁹: q̄ hyemis nomē asperitatē sonat.

Wat.⁊ Marci. vbi.ꝛ.

¶Propria signa aduentus iudicis. Capitu.cxl.

C

ULtimo posuit iesꝰ signa aduentus sui dicens. Erit tunc tribulatio magna qualis non fuit ab initio mūdi:⁊ tūc erūt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis ⁊ in terris p̄ssura gentiū: pre ꝓfusiōe sonit⁹ maris ⁊ fluctuū arescē tibꝰ hoibus pre timore ⁊ nisi breuiati fuissent.d. p̄sciti adeo breues dies illi:nō fieret salua ois caro.i.rarus aut nullus posset sustinere p̄ssuras et per patientiam saluari. Et nota breuiter dominum quedam signa iudicij tetigisse

mat.14 B mar.1 E Luc.21

Additio.
Ware eñ ⁊ fluctꝰ. terribiles sonitū: dabunt ita ꝙ homes fugiēt ab aq̄s et alter alteruz non audiet.

¶De signis quindecim dierū añ iudicium. Capitulum.cxlj.

Apocry pha sūt

Jeronym⁹ aūt in anualib⁹ hebreoꝝ inuenit signa.xv. die añ diē iudicij: sz vtrum continui futuri sint dies illi an interpolatim: nō exp̄ssit. Prima die eriget se mare.xl. cubitis super altitudinem montium stans in loco suo quasi murus. Secunda tantū descendet vt vix possit videri. Tertia marine belue apparentes super mare dabūt rugitus vsq̄ ad celū. Quarta ardebit mare ⁊ aq̄. Quinta herbe ⁊ arbores dabunt rorem sanguineum. Sexta ruēt edificia. Septima petre adinuicē colliduntur. Octaua fiet generalis terremotus. Nona equabitur terra. Decima eribūt homines de cauernis ⁊ ibunt velut amentes nec poterūt mutuo loqui. Undecima surgent ossa mortuoꝝ:⁊ stabunt sup sepulchra duodecima cadēt stelle. Tre-

le. Tredecima morietur viuentes: vt cum mortuis resurgāt. Quarta decima ardebit celū ⁊ terra. Quintadecima fiet celum nouum ⁊ terra nona: ⁊ resurgēt omnes. ¶Et addidit Jesus. Sicut fulgur exit ab oriente ⁊ paret vsq; in occidentem: sic erit aptūtus filij hominis

C matth. 24.
C Lu. 17.

Additio.

B Apo. 1.

Nota q̄ dicitur iudiciū futurū i valle iosaphat. Sed nota q̄tūc non erit vallis: quia quarto decimo die equabitur terra: sed contra illum locū erit. Uel forte propter interpretationem huius nominis iosaphat interpretatur eum iudiciuz. Uallis ergo iosaphat humilitatem iudicij sonat.

C mar. 13

¶Quod solus pater nouit diem iudicij: ⁊ de vno assumpto ⁊ altero relicto. Capitulum. cxlij.

B Lu. 17.

Tunc subdit iesus generalez admonitionē. Attēdite ne grauentur corda vestra curis huius seculi ne superueniat in vos dies illa repentina: sicut in diebus noe et loth repentinus interitus tulit nescientes. ¶De die autem illa et hora nemo scit: neq; filius neq; angelus nisi solus pater. Hic exclamat arrius. Non sunt equales qui nouit ⁊ qui ignorat. Hieronymus respondit in minori breuiario super psalmos. Humanitas filij dicit se ignorare finē mūdi. Q̄d gregorius i registro quasi exponēs ait. Nouit vnigenitus dei horam iudicij: sed nō ex natura humanitatis. Tamen etiaz sic exponitur. Nō nouit subaudi nobis quibus expedit incertos esse vt seruiamus quasi in primo indicandi. Uel filius hic p̄ adoptione. ¶Tūc duo erunt in agro. i. p̄ latez quidā boni quidam mali. Unus assumet. i. vt rapiet obuiā xp̄o in aera: ⁊ alter relinquet. i. nō assumet. Due molentes in vnum vna assumet: ⁊ altera relinquetur. Quod de coniugatis dictum est qui sunt in rota hui⁹ mundi. Duo in lecto: vnus assumet ⁊ alter relinquet. Q̄s de cōtemplatiuis sine speculatiuis intelligit. Et dixerūt ei. Ubi dñe. s. assumet. Et rīdit. Ubicūq; fuerit corp⁹ illuc cōgregabunt ⁊ aquile. i. vbi erit dominus in corpe congregabunt aquile. i. sancti resurgendo innouati.

B Wat. 24. Lu. 17.

¶De vigilia ianitoris et decem virginibus. Cap. cxliij.

D Wat. 24.

Interim aūt erit filius hois sicut hō qui peregre pfect⁹ reliquit domū suā: ⁊ dās cuiq; sc⁹ uorum suorum opus suum ianitori precepit vt vigilet. ¶Uigilare ergo aplis ⁊ apostolicis viris incumbit. Uigilare super se ⁊ super gregem etiam cuiq; fideli pro modulo suo. ¶Tunc simile erit regnuz celoz decē virginibus. i. tunc separabunt̄ fatui a prudentibus. Media aūt nocte clamor factus est: ecce sponsus venit exite obuiā ei. Traditio hebreoz hz christū media nocte venturū ad modū egypti q̄si pascha celebratū est. Qui etiā sanctoz hoc ipsum opinātur q̄ sicut nocte natus est in mundū ⁊ nocte venit ab inferis: its ⁊ nocte veniet ad iudiciū. Ubi quidā dū fuisse aplos traditionē in vigilia paschē: nō dimitti populum ab ecclesia ante p̄fundā noctē vt quasi expectent aduentū dñi: ⁊ dicunt horā illā noctis q̄sq; imo sepius diem dicit p̄ conuersatione veniētis: vel typice: p̄ manifestatiōe cordiū. Alij aut̄ q̄s dubium dicit dñs nō diffiniētes exponunt. Media nocte. i. nullo sciente.

E Lu. 17.
D Marci 24.
D mar. 13.

¶De

¶De commendatione talentorum et decem mnis. Ca. cxliij.

B Wat. 25.

Item addidit parabolam p̄ ficiscētis q̄ dedit seruis suis talēta alij q̄nq;/alij duo/alij vnū. Et cōmendatis his q̄ duplicauerunt talenta: reprobato viro pigro qui absc̄odit suum ait. Omni habēti dabitur. Non habēti aut̄ quod videtur habere auferet ab eo id est habēti eo modo quod debet habere: vt scilicet eo bene vtatur. De eodem quoq; addidit parabolaz de rege qui abijt in regionem longinquam accipere sibi regnū ⁊ reuertī: ⁊ dedit seruis suis decem mnas et ait. Negotiamini dum venio. Mna fm grecos. xl. cētum drachmis appenditur. In reditu eius accessit primus: et ait. Domine mna tua. x. mnas adquisiuit. Cui domn⁹.

D Wat. 25.

Eris potestatez. habēs super. x. ciuitates. q. d. Pro paruis meritis recipietis insperata.

Additio.

Uocatio serui ē canonica electio eī: mna datur eiq̄ q̄ imposuit ei manus: dat ei textum euangelij ⁊ dicit. Uade predica: ⁊ ipse cuz primo ingreditur ciuitatem suam euangeliū prefert in pectore quasi negotiator minam suam ostendēs. In quibusdam ecclesijs cum dat ei archiepiscopus virgam dicit. Uade predica: et ille statim benedicit populum. in quo signatur q̄ moyses cū virga missus est in egyptum.

¶De ventilatione aree. Capitulum. cxlv.

C D Wat. 25.

Cum autem venerit filius hominis in maiestate sua: ⁊ omnes āgeli cū eo tunc sedebit super sedem maiestatis sue: ⁊ congregabuntur ante eum omnes gentes. Hic ostendit̄ iudicium futurum. Et quidē de hoc iudicio multi multa dixerūt. Sed nos ea tantū dicemus que in euangelio scripta sunt. Et primo videndum est quis iudicabit. Deinde quibus. Postea quomodo. Et ultimo quando. Quis iudicabit. Ipse dicit. Cum venerit filius hominis. Quibus. Omnes gentes. Quomodo. Separabit eos ab inuicem. Quando. Cum venerit. Et quia de hoc iudicio multi multa dixerunt. Sed nos ea tantū dicemus que in euangelio scripta sunt. Et primo videndum est quis iudicabit. Deinde quibus. Postea quomodo. Et ultimo quando. Quis iudicabit. Ipse dicit. Cum venerit filius hominis. Quibus. Omnes gentes. Quomodo. Separabit eos ab inuicem. Quando. Cum venerit. Et quia de hoc iudicio multi multa dixerunt. Sed nos ea tantū dicemus que in euangelio scripta sunt. Et primo videndum est quis iudicabit. Deinde quibus. Postea quomodo. Et ultimo quando. Quis iudicabit. Ipse dicit. Cum venerit filius hominis. Quibus. Omnes gentes. Quomodo. Separabit eos ab inuicem. Quando. Cum venerit.

A Tob. 2 C

Sepelire mortuuz. ⁊. 12. Et nō aliud erit hec cōmemoratio nisi quia omnes scient merita sua pro quibus saluabuntur aut damnabuntur. Et ibunt hi in supplicium eternum: illi aut̄ in vitam eternam.

¶Opiniones de igne eterno. Capitulum. cxlvj.

De igne eterno dicit Augustinus cuiusmodi sit ⁊ i qua mundi parte futurus sit neminem scire arbitror: nisi per reuelationē q. d. Unus est gehēne ignis sed non vno modo oēs crucians. Sicut ardorem solis nō oēs equaliter sentiunt: sic cū ille ignis equaliter ardeat. nō equaliter sentiet. Gregorius in Job. Uiro modo gehenne ignis corporeus est nec ignis nutritur: nec successione indiget: et est inextinguibilis a deo creatus ab origine mūdi. Idē Ultrix flamma vitioz cremationez habet: lumen non habet/ad consolationem non lucet: vt enim magis torqueat ad aliquid lucet. Nam reprobi seruiturī sunt in iferno: vt magis doleant q̄ ⁊ dives lazaz vidit. In libro tñ prenosticozum de xbis Augustini sic legit. Est vt sit Augustinus inferoz substantia incorporalis. Et ideo merito queri: vnde sub terris dicanē esse inferi: si corporalia loca non sunt. ⁊ vñ dicantur inferi si sub terris nō sunt. Sed idem doctor dicit. Ideo sub terris dicūtur inferi: q̄ cōgruenter in spū corporaliū rerū similitudines sic monstrantur: vt q̄ defunctoz aīe corporis amore peccauerūt: ad illas corporaliū rerū similitudines exhibeātur quib⁹ carne mortui solent sub terra cōdi. Nonnulli ex hac sententia Augustini sentiunt q̄ vbicūq; peccator fuerit ibi elemēta cruciabūt eū ⁊ in corpore suo ⁊ ex locis adiacentib⁹. Est enim phabile vt ala q̄ sua sponte sumit a carne fomentū

peccandi

peccandi:nolēs ab eadē, recipiat fomentū cruciatus. Qui merito infernalis ⁊ sub terra esse dicitur:qz anime p lapsum terrene voluptatis eū incurrent:Augn. de ciuitate dei. Cur non dicam⁹ incorporeos spūs posse pena corporalis ignis affligi. Idē. Ignis corpalis demones cruciabit ⁊ homines. hieron⁹. in epla ad ephesios. Infernū sub terra esse nemo ambigat.

¶ De pascha ⁊ diuersis acceptiōibus huius nominis. Capi. clvij.

A Wat. 26.

ET cū consummasset iesus sermones hos ait:discipīs suis. Scitis qz post biduū pascha fiet:⁊ filius hois tradet vt crucifigat. Hec eis tertia feria dixerat:⁊ in quita feria ad vesperā pascha imminebat:quartadecima luna post vernale eqnoctiū. ¶ Ambros⁹ dicit hoc nomē pascha grecū esse:⁊ sonare passionē. Nomen ℔o hebreū phase sonare trāsituz. ¶ Augustinus ℔o dicit hebreum esse nō grecū:⁊ sonare transitum. opportune tamē cōcurrere in hoc nomine congruentiam vtriusqz lingue. Qui enim patitur: grece pascin ŏr:vñ pascha passio putat:ſz in syra lingua trāsitū sonat. Quare autē trāsitus dicat hoza illa: super exoduz est. Declinatur autem pascha pasche. vel pascha paschatis:⁊ est eqnocū ad tria. Vespera em̄ qua immolabat agn⁹ dicebatur pascha:sicut hic. Post biduum pascha fiet. Et tota dies precedēs horam illam nec pascha dicebat nec solemnis erat. Dicitur etiam pascha agn⁹:vt ibi. Ubi vis paremus tibi comedere pascha. Et apostolus. Christus immolatus est pascha nostrum. Sequebantur septē dies azymorum:quorum primus ⁊ vltimus solennes erāt medij nō adeo:sed hi septē quandoqz vocabantur pascha vt ibi. Non introierunt pretorium ne contaminarentur ſz comederēt pascha. i. mundi comederēt i pascha:vel azyma vocat pascha:qz his dieb⁹ vsus erat eorum. Nec mirum si dies azymorum dicebātur pascha cum et pascha dicatur dies azymorū:vt ibi. Festus dies azymoz̄ q̄ dr pascha.

B Mat. 26. Luc. 22. B Mat. 26. B Luc. 22. B Mar. 14.

¶ Qua die ⁊ quō iudas vendidit dominum. Cap. clvij.

ET tūc scz quarta feria principes sacerdotum videō iesum abijsse ⁊ dixisse:non videbitis me amodo:cōgregati sunt cum seniorib⁹ populi in atrium cayphe: ⁊ querebant eū vt tenerent ⁊ occiderent:non tamen in die festo:ne forte tumult⁹ fieret in populo. Aū diens autem eos iudas congregatos:abūt et pepigit cum eis de iesu tradēdo:p. xxx. argēteis. Forte qz cū audierat dñm tertia die moriturū ⁊ putauit eū i morte detinerī:mortē immunētē sibi lucratiuz fieri voluit,⁊ exi de querebat opportunitatē tradēdi eū sine turbis. Illi trigita denarij valebāt trecentos vsuales: et ita volebat iudas recōpensare vnguēti perditionem.

Additio.

Qō aūt quarta feria āte passionē vēditus fuit dñs:ostendit es die ecclia lectionē esaie premittēs ep̄le in qua legit. Ecce mercēs ei⁹ cū eo. In memoriam etiā huiꝰ venditionis per totū annum in ieiunijs penitentialibus hec feria scōm locū habet post sextā feriam:ppriū euāgeliū ⁊ ppriā epistolam sepe hz cum iterari debeat dñica per totā hebdomadam. De missa em̄ crucis feria sexta inuentum est. Similiter de missa angelorum feria secunda.

B Mat. 26. Luc. 22. B Mar. 14. Luc. 22.

¶ De cena dñi. Cap. clxix.

PRima aūt die azymorum. i. ea die in cui⁹ vespera agn⁹ erat immolandus ⁊ edēdus cum azymis:dixerunt discipuli ad iesum. Ubi vis paremus tibi comedere pascha. Et respōdit. Ite in ciuitatem et occurret vobis homo amphoram aque portans. Quocumqz introierit:querite domino domus locum ad preparādum:et ostendet vobis cenaculum grāde et ibi parate. In supiori parte domus faciebāt palestinī cenacula: inferi⁹ aūt cubicula. Qō Marcus dicit lagenā. Lucas amphoram. vnus exīsit gen⁹ vasis:alter modū. ¶ Ante die ergo festū pasche vespere factovenit iesus ex discubuit cuz. xij. discipulis suis. ¶ Et ait. Desiderio desideraui hoc pascha māducare vobiscū antequā patiar. Uerba Joānis ministrauēt grecis fomitem erroris. Dicunt enim in parasceue lunam fuisse quartādecimaz et ita in vespera ip⁹ fuit pascha. Dñs aūt sciens se passuꝝ eadē die in vespera ante cedēti anticipauit cōcedere pascha. Et qz ea nocte licite potuit comedi fermētatū:de fermentato cōficiunt corpus dñi. Quod si verum est:credibile est dñm comedisse agnū:vt p̄ceptū erat in lege ⁊ azyma comedisse. Et sic etiaz si cōstet qō dicūt:

Joā. 13.

Luc. 22.

Additio.

Cuz in veritate fuerit q̄ntadecima. Quinq; autez ponit rōnes opinionis eoꝝ.

errāt consecrādo fermentatū. Qō autez dominus p̄uenit pascha:p̄batur ex verbis Joānis qui dicit dominum manducasse ante die festū pasche:⁊ parasceue indeoosnō intrasse p̄torīū: ne cōtaminarēt:sed comederent pascha. Et ēt sacerdotes ꝺ dispoſuerāt:ne occiderent eum in die festo: id est p̄clo die azymorum. Etiam euangelium vocat sabbatuz post crucem domini magnum die sabbati:quod non solet dici:nisi cuz festum sabbato concurrat:et ita i sabbato fuit prima dies azymoꝝ. Medij enim dies inter primum ⁊ vltimum non erant festiui. Etiaz mulieres in parasceue parauerūt vnguēta:q̄ nō liceret si eēt p̄mus dies azymoꝝ. Ad hoc dici p̄t:qz dies festus pasche erat q̄ntadecima luna p̄m illud. Et in quintadecima solēnitatē celebrabitis galilee dño. Ante hūc diem ergo p̄m legē dñs fecit pascha. Etiā lucas dicit venisse diez azymoꝝ in q̄ necesse erat occidi pascha. Necesse autez erat ex lege luna. xiiij. primi mēsis vel scōi. Casum autē aliquē in quo necesse esset prenūtire lunā quartādecimā non legimus. Die ℔o magnū sabbati vocabāt in trib⁹ festiuitatibus hebdomadalib⁹ quo cūq; die. vij. die rū cōtingat. Omnes em̄ septez solēnes sunt:⁊ si nō adeovt primus ⁊ vltimus. Ad comedendū quoqz azyma:oportebat eos septēdieb⁹ mundos esse. Unde quolibet. xij. die nō poterant intrare pretoriū. Qō aūt mulieres dicunt parasse vnguēta in die festo:dicim⁹ quis nō erāt dies aliqui adeo festiuus sabbatum:et licuit eis parare vel emere sicut ⁊ cibos:qō nō liceret sabbato. Quid si multo āte parauerant:qz audierāt a dño sepe eū in primo moriturū. Nōne magdalena videt iam parasset per inspirationē spiritussancti preoccupasse vnctionem. Quidā aūt dicūt. q̄. xiij. luna. quarta. ſ. feria cenauit dñs cum discipulis ⁊ lauit pedes eoꝝ. Qō narrat solus Joānes:et in quartadecima comedit agnū paschalē:⁊ dedit discipulis corpus suū de quo alij agunt. Hz vsus ecclesie ꝓtrarius est que ante parasceue pedes pauperum lauat. Etiā si tabulā cōputi diligenter retro p̄curram⁹:inueniemus lunā. xxij. Iz alen. aprilis:feria sexta ergo in precedenti sexta feria fuit luna quintadecima. Et nota qō

Difficultas enodat gregorium.

nusq̃ legitur dñm comedisse carnes nisi agni paschalis.

¶ Quod surgens a cena lauit pedes discipulorum. Capitulum. cl.

A Joã. 13 Surgens autem Jesus a cena: lauit pedes discipulorũ. Et eo autez q̃ dixit: qui lotus est scz in baptismo non indiget nisi vt pedes lauet: vos autez mundi estis: sed nõ omnes perpẽditur a quibusdã q̃ apli baptizati erãt. Et cuz recubuisset: iterum docuit eos. Quare hoc fecerat. In exemplum scz mutuo sibi seruiẽdi: et in typũ mutuo dimittendi iniurias: et mutuo subue

niendi peccantibus orando p eis. Unde dñs subdidit. Beati eritis si feceritz ea. Que de sola ablutiõe pedũ non dixisset.

Additio.

Nota ꝯtuor de positiões vestiũ christi. In cena deposuit eas et resumpsit: ad colũnã nudat⁹ est et reindutus. In illusione militũ nudatus et venditus. Nã eb hero de nõ legit nudatus. Ad crucem nudatus nec reindut⁹. Prima pertinet ad aplos quos i breui resũpsit. Scõa ad illos qui resumpti sunt in pẽtecostes et paulatim resumunt. Tertia ad reliquias que resument in fine. Quarta ad pnersam medietatẽ nostri tẽporis q̃ nũq̃ resumetur. Scõa et quarta repzesentãtur in ecclesia cuz altaria mũdantur. Naz et ramũculis quasi flagellis tundãtur et asperguntur aqua et vino.

¶ De notatiõe p̃ditoris et egressu eius. Capitulum. cli.

C Joã. 13 Iesus autem turbatus spiritu dixit. Amen amen dico vobis: quia vn⁹ ex vobis tradet me hac nocte. ¶ Turbatus est iesus misericorditer compatiens iude quem notabat. Sic et sancti misericorditer turbãtur: cũ viget eos cura zizanis a tritico separare ante messem. Wẽtitur ergo philosophus qui dicit animi pturbationem non cadere in sapiẽtẽ. Et dicebãt sigilla tñm. Nũq̃d ego sum dñe. Quib⁹ ait. Qui intingit mecum manum in catico: hic me tradet. Duodecim in eodẽ catino cũ dño edebãt: et alij nõ. q. d. Un⁹ de duodecim tradet me. Forte ideo dixit intingit: qz succus aggrestiũ lactucarum necessarius ad esum agni erat. Catinus in quo liquor ostendit q̃ vas erat fictile: parapsis vas in quo cibi parabantur: quia paris habebat latera. Apsis enim est extremitas. Uel vt quidã dicũt quadraturam lateriũ notat hoc nomẽ parapsis. ¶ Et addidit iesus. Ue homini illi per quẽ filius hois tradetur. Bonu z erat homini illi si natus no fuisset. Ue in sacra scriptura eternam notat damnationẽ: et est. Peribit eternaliter. Et ne minutissimam eius penam intelligeremus: addidit bonum ꝛc. i. melius esset et si non esset natus de vtero sed perijsset i vtero. Tũc esñ pro solo originali peccato damnatus esset. Uel sualiter dictum est: melius esset ei nõ esse ꝯ male esse. ¶ Recumbebat autem discipulus quez diligebat iesus in sinu eius. Et innuit ei petrus: vt secreto quereret a dño ꝯ traderet eũ. Hic non aliter credit recubuisse supra pect⁹ iesu: nisi qz discũbebat inclinatus ante pect⁹ dñi. Hinc summissa voce querenti: dominus summissa voce prodi torem expressit: cui scz panẽ intinctum porrigeret. Et bucellã intinctam porrexit iude. Inde est q̃ eucharistia nõ datur intincta. Et ẽt pro hereli tollẽda: q̃ dogmatizabat totũ xp̃m esse sub vtraq̃ fil: et sub neutra tñ forma. Et tunc introiuit sathanas in iudã: nõ tunc primo: sed vt ꝯ ppium possideret: sicut apli spũ ia acceptu: et dicunt accepisse spiritũ. Tunc iudas ait. Nũquid ego sum rabbi. Ait illi. Tu dixisti. Nõ dũ cor oib⁹ exprimit cuz. Pot esñ sic intelligi. Ego nõ dico: sztu dicis. Uel de assertiõe cordis exponi potest. q. d.

B Mat. 16 mar. 14. C Lu. 16

C Joã. 13

C mat. 26. C Marc. 14.

B Lu. 22

C Joã. 13

C mat. 26

Ore

E Joã. 13 Ore quidem interrogas quasi nescius sed corde ratum habes te esse proditorem. ¶ Et exiuit iudas continuo erat aut̃ nox. Tunc ait iesus. Nunc clarificatus est filius hominis. i. electo tenebroso remãserunt soli mundi cum suo mũdatore. Et addidit. Et cõtinuo clarificauit eũ deus. i. clarificabit. Nõ potest intelligi de resurrectione. Uel de imminenti traditione. p quã xp̃s mortuus apparuit his q̃ cum in inferno expectabant.

¶ De eucharistia data discipulis et non inde. Ca. cliij.

C matt. 26. C Marc. 14. B Lu. 22

Enantibus autem illis benedixit ies⁹ panẽ et fregit: et dedit discipulis suis dicẽs. Accipite et comete: hoc est corp⁹ meum q̃ pro vobis tradet. Simr et de calice ait. Bibite ex hoc oẽs hic est sanguis me⁹ noui testamẽti subaudi cõfirmatio: qui pro vobis et p multis effundetur in remissionem peccatorũ. Quod ait

Accipite et comedite: forte inculcatio est. Nõ ei intelligendum est q̃ sumptum corp⁹ de manu dñi sibi ministrarẽt sz̃ ꝑ secrauit ipe et ministrauit. Sz̃ est acsi diceret comedite.

Additio.

Bibite ex hoc oẽs: sicut tũc ita et in primitiua ecclesia oẽs q̃ interesãt misse sumebant sacramẽtum vnitatis. Nũc autẽ qz nõ possunt oẽs digne sumere: sumunt aliud sacramẽtum vnitatis. i. osculũ pacis: q̃ dat sacerdos ministro vt habeat vinculũ pacis et dilectiõis. acsi diceret sumite ex hoc oẽs Uel accipite et diuidite inf vos

Notaõ diuisa cramẽtalib⁹.

vtrang huius sacramenti comestionẽ innuens. Hec esñ de calice dixit: accipite sed ministrans dixit. Bibite. Et nota quia in canone cũ ꝑferũt hec verba hoc est corp⁹ meum hic est sanguis me⁹ et virtute horũ verboꝝ fit trãsubstãtiatio vnde credebile est cũ dominus eadem verba dixit: mutasse panem et vinum in carnem et sanguinem et tunc eandem vim cõtulit dom⁹ verbis illis in posterum. Et propterea sic confirmẽda est litera. Benedixit subaudi: dicẽs hoc est corp⁹ meum. Et tũc fregit et dedit discipulis suis: et ait comedite. Et iterauit: hoc est corp⁹ meũ. Ut forte tũc benedixit benedictione nob⁹ nõ tradita: iz postea ad institutionẽ apostolorũ vis bñdicẽdi tradita est a dño verbis istis. Hoc est corp⁹ meũ. Nõ aũt añ traditionẽ eucharistie diximus iudã exisse videmur cõtradicere. Luce: qui post

C Matt. 26. C Marc. 14. B Lu. 22

calicem contraditorem cõmemorat: sed forte lucas de traditiõe recapitulat. Hilari⁹ autem sup matheum phat iudã non interfuisse tunc cñ bibentes calicẽ: secũ dixit iesus bibituros i regno patris ap quod iudas indignus erat. Etiaz bibentiũ nullũ excipiẽs ait: qui p vobis effundet. In alijs aũt̃ exceptis dicens pro multis. Dici tamen põt iudã accepisse eucharistiam et dictũ ab hilario facile determinari. Cũ ergo dixit iesus. Hoc facite in meã cõmemorationem: instituit hoc sacramẽtum: et tacite ꝓmissuz destituit. Cũ ergo dixit se nõ bibiturũ vinum donec cum eis biberet nouũ aduerbialiter positũ ẽ. i. novo modo tanq̃ nouus. scilicet nõ incorpozãdo mihi vinum vt pri⁹.

¶ De predicatione negationis petri. Cap. cliij.

D Scandalum patiemini in me in nocte illa. Scriptum est enim percutiam pastorem et dispergentur oues gregis zacharias propheta ex persona ecclesie ozauit dicens ad patrem. Percute pastorem: et dispergentur oues gregis. Euangelista vero videns impletum q̃ ozauerat propheta: responsionez patris annuẽtis posuit scz. Percutiam pastorem. Et cum dixisset petrus. Et si oẽs scãdalizati fuerit ego nunq̃ scandalizabor. Respondit iesus.

D Matt. 26. D Marc. 14. C Zac. 13.

dit ieſus. Priuſ q̄ bis gallus vocem dederit: ter me eſ negabit⁹. Marcus hoc expreſſit plenius ceteris. Poſt primam eñ negationē petri ſtatim gallus cantauit: ſz añ ſcām galli cātū bis iterū negauit. ⁊ ita trina petri negatio añ p̄mum galli cātū inchoata eſt: ante ſcām cōpleta. ¶ Alij aūt euāgeliſte dicētes. Priuſq̄ gallus cantet: ter me negabis de inceptione agunt. Et eſt. Trinā negationez inchoabis. Marc⁹ vero de cōpletione eiuſdem ſcripſit. Et ait petr⁹. Etiaz ſi oportuerit me mori tecuz non te negabo. Nō mentitur petr⁹ quia credit verūz eſſe quod p̄mittit.

D Matt. 14.

D Matt. 26.

D Lu.22

Additio.

Inde ē q̄n hac die tonus oēs horę flebiles ſunt: et ſola miſſa ſol ēnis eſt in cōcentu et ornatu miſterioz. tā q̄ in die ſuc iſti tutiōis quaſi in ſuo natali. Eadē quoq; die chriſma p̄ficitur quo fontes liniūtur: qz eadē die poſtes ſanguine agni liniebant. Quā qz ſequebat eſus agni paſchalis: differtur linitio baptiſmalis vſq; in ſabbatū: vt cōtinuet eſui agni. Cōfectio v̄o chriſmatis differri non potuit: qz vſq; ad baptiſmū nō celebratur miſſa in illis diebus.

¶ De ſermone domini. poſt cenam. Cap. cliij.

Jo.14.

Unc ſubdidit ieſus conſolādo longū ſermonē quem ſcripſit Joannes. Nō turbetur coz veſtrum neq; formidet. In domo patris mei manſiones multe ſunt ſi quo minus dixiſſem vobis. Minus ponitur p̄ro non ⁊ eſt. Si quo minus. i. ſi aliquo nō dixiſſem vobis non. i. ſi non eſſent ibi: ego dixiſſem vobis. i. non celaſſem vos: imo dixiſſem vobis quia non ſunt ibi. Sed ſubaudi: ſciatis: quia vado vobis parare locū. Jam parate erāt māſiones vt dixerat p̄decſtinatiōe: ſz tñ adhuc parāde erāt apertione⁊ ipſorum meritoria operatione. Hieronymus autem contra Jouinianum legit totum ſub vna diſtinctione ſic. Si non manſiones multe eſſent apud patrē p̄miſſez vobis: quia vado parare vobis locum: hoc eſt ſi non vnuſquiſq; p̄parareſ ſibi manſionē ex p̄priis operibus: dixiſſem vobis: qz vado parare vobis locum. Mens autem non eſt parare ſed veſtruz. Et eſt dictum: ſicut illud. Sedere a dextris vel a ſiniſtris nō eſt meū dare vobis. Tamē ⁊ quod quiſq; ſibi parat: etiam deus ei parat. Parat eñ manſiones: manſionibus parādo manſiones. ¶ Cumq; dixiſſet ei thomas. Dñe quo vadis. Reſpondit ei ieſus. Ego ſum via veritas et vita. q.d. Qua vis ire. Ego ſum via. i. me imitare. Quo vis ire. Ego ſum v̄itas. i. ver⁹ et ſupremus finis: qui ſolus quer̄ēdus eſt. Ubi vis permanere. Ego ſum vita. Et nota qz modo argnit eos in hoc ſermone quaſi neſcientes ipſum modo cōmendat tanq; ſciētes quod ſm regulam Ticonij de alijs ⁊ alijs eſt intelligēdū. ¶ Sūt ⁊ quedam in hoc ſermōe quibus applaudit. Sabelli⁹ vt qui videt me videt et patrem. Quedam quibus inſultat Arrius: vt verba que ego loquoz a me ipſo nō loquoz. ⁊ maioz me ē: ⁊ hmōi: et p̄miſſionē hanc addidit ieſus. Qui credit in me. opa que ego facio ipſe faciet ⁊ maiora horuz faciet: genitiu⁹ eſt p̄ ablatiuo more grecoz. Malus fuit ſanari vmbra petri q̄ fimbria veſtis xp̄i. q.d. Non erit maior me q̄ credit in me: ſed maiora faciā p eum q̄ ſine eo. Dicit enim Augu. Non de omnibus opibus xp̄i hoc dz. Non audeo precipitare ſniam vt dicā mai⁹ eſſe ſalutē fieri peccatoz. xp̄o operante q̄ ſūt angeli. Intelligat q̄ poteſt: vtruz mai⁹ ſit iuſtos creare: q̄ impios iuſtificare: cum hoc ſit maioris miſericordie: illud maioris poteſtatis. De verbis iuſtitie que tūc fecit eſt hic ſermo. nō

Hiero.

C Aug. 5

mo nō de omnibus operibus ei⁹. Qō aūt ait. Rogabo patrē ⁊ aliū paracletū dabit vobis ſic eſt conſtruendū dabit vobis paracletum qui eſt alius a nobis id eſt alia p̄ſona a nobis id eſt a patre ⁊ filio. Pater enim ⁊ filius et ſp̄ūſanct⁹ ſunt idē adnocatus vel conſolator. Qō dixit paracletum mitti in nomine ſuo hoc eſt ad notitiaz eius et glorificationem. Uel qz hz idez nomen qō filius id eſt deus. Nec hoc qō ait. Sermonē quē vos audiſtis non eſt meus obloquitur ei quod dixerat: diligentez ſe ſermones ſuos ſeruare. Singlariter eñ dixit ſermonem patris ē: nec eſſe ſuum. i. a ſe. ¶ Et dixit eis. Quando miſi vos ſine ſacculo et pera⁊ calciamentis nunq̄d aliq̄d defuit vobis. At illi dixerunt. Nihil. Et dixit eis. Qui nunc habet ſaccul̄ tollat ſimiliter et peram: ⁊ qui non habet gladium emat. Infirmit eos dominus in diſcretione virtutū. Sūt eñ q̄dā ſemper tenēda: vt mia/humilitas/fides ſpes ⁊ charitas quedam p̄ tp̄ez loco mutanda. vt fames ſitis vigilie orationes labor operandi et docendi. Tempore ergo perſecutionis docet ne ceſſaria tollere: donec tēpus euangelizādi rediret ſopita perſecutione. Cumq; dixiſſent. Domine: ecce duo gladij hic. Reſpondit. Satis eſt. Unus qui amputaret auriculam: in cuius ſanatione virtus domini monſtraret⁊ alter q̄ nō euangelizans oſtenderet apoſtolos nō p̄miſſos facere quicquid poſſent in

Jo.16. domini defenſione. ¶ Predixit q̄z eis ieſus. Ecce veniet hora etiam venit vt diſpergamini vnuſquiſq; in ꝓpria: ⁊ me ſolum relinquetis.

Jo.17. ¶ Poſtea eleuatis oculis in celuz orauit dicēs. Pater venit hora ⁊c.

Additio.

Quaſi diceret. habebitis p̄ modicuz tp̄s p̄ſecutionē: et ideo p̄munite vos: et i armis ad defenſionē: ⁊ i ſaccul̄ ad neceſſariorū repoſitionem.

Nota.

Et orauit primo p̄ro ſe: poſt p̄ diſcipulis tertio p̄ro his qui crediturī erant per verbum eorum.

¶ De trina oratione domini in villa gethſemani. Cap. clv.

E Matt. 26.

C Marc. 14.

D Lu.22 A Jo.18. Matt. vbi.ſ.

Unc venit cum illis in villā que dicitur gethſemani que eſt ad radicē montis oliueti transtorrentem cedron. Cedron genitiuus eſt grecus pluralis: qui latine dicitur cedroꝝ. Et introiuit ieſus in hortum cuz diſcipulis ſuis. Sciebat autem ⁊ iudas locū illum: quia cōſueuerat ieſus illuc venire cum diſcipulis ſuis. ¶ Et cuz intraſſet dixit eis. Sedete hic donec vadam illuc ⁊ orem: ⁊ etiaz vos orate ne intretis in tētationē. ne ſz ſuccūbatis tentationi. Et aſſumpto petroz filioz zebedei cepit cōtriſtari⁊ ait. Triſtis eſt aīa mea vſq; ad mortē. Usualiter dictū eſt id eſt multū triſtis eſt aīa mea vel triſtis ē vſq; ad timorē mortis: ⁊ p timore mortis. Triſtabaī aūt ē p̄ ruina apl̄oz vt pōt eē/vſq;/exclusiuū. Triſtabaī eñ donec ſer ſuos morte ſua liberaret. Uel inclusiuū ſcz donec poſt mortē ſuā rediret apl̄is ad fidē eius. Et p̄greſſus ab eis quātū iact⁹ eſt lapidis: p̄cidit in faciem ſuā: et orabat Abba pater: ſi poſſibile eſt trāſſer hunc Calicem a me. Idem eſt abba quod pater. Et eſt abba hebraū et ſyrum: pater grecum ⁊ latinū. In q̄ innuit deū patrē eſſe olim gentiū. Ut ver⁹ hō horrebat mortē ⁊ vellet nō mori. ſi fieri poſſet de iuſtitia. Habebat et iuſtitia patris vt chriſtus pateretur: ⁊ a p̄ſtitutiōe mūdi hoc ſacrū mētū ab eo erat poſtēſum. Hec vo lūtas nō moriendi glorioſos martyres fecit. Nō eſt vult ſenſus carnis: niſi qō delectat. Si autez delectaret eos mori: nō inde viderent

Additio.

Nomine caliis intelligitur paſſio ratione menſure: quia dei iuſtitia' non patitur aliquez pati ſupra id q̄ poſſit.

D Lu.22

Scolaſtica. E mercli:

merere: sz qz hāc moriendi volūtatē subūcūt deo merenť. Uñ t xp̄s subdidit. Uerūtū nō qō ego volo: sz qō tu. Quidā tū adherētes pticule demōstratiue sez hanc dicūt orasse misericorditer p̄ indeis: vt si fieri posset. q̄ intrarēt gētes sine cecitate indeox: nō biberet hūc calicem mortē sez a indeis q̄ sibi imminebat. ¶ Et cum venisset ad discipulos inuenit eos dormientes. Et ait petro. Sic non potuisti ꝛc. Uel ait petro sic ironice. q.d. Sic erat faciendū? In communi ēntē dixit illis tribus. Quid dormitis. Spūs q̄dē promptꝰ est: subaudi: vester quasi promptulū habuistis spiritū in pmittendo mori etiā p me: sed nūc pz carnis infirmitas. Secundo abūt et orauit eundem sermonē. Et apparuit illi angelꝰ confortans eum. Et factus in agonia p̄lixius orabat: id est in certamine cōtra mortē. Jā q̄si vicebat mortē in animo: dum etiā mori volebat: quā post vicit actu ipo sez resurgēdo. Et factꝰ est sudor eiꝰ sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. Et rediens ad discipulos invenit eos dormiētes. Tertio abūt t orauit eundē sermonē. Tūc venit ad discipulos: t ait illis. Dormite iam t requiescite. Et cum paululū dormissent ait.

hec solus lucas.

De ān gs effusiōib⁹ sanguinis xp̄i

Surgite. Sufficit eamus. Ecce prope est q̄ me tradet.

Additio.

Nota prima ex fusio sanguinis christi fuit in circūcisione. Secūda in sudore. Tertia i flagellatione. Quarta in crucifixione. Quinta in mortui lanceatione. ¶ Prima in exemplū: vt circuncidamus membra nostra. Secūda i signū: quia in sanguine suo irrigauerit t se cūdauerit. Tertia quarta ad remedium. Quinta ad sacramentum. Inde est q̄ officium misse in quin q̄ partitum est. Prima eius pars est vsq̄ ad epistolam vt ab ea incipiat. Secunda pars vsq̄ ad euangelium inclusiue. Tertia vsq̄ ad canonem. Quarta vsq̄ ad embolismum quod interpretatur superexcrescere quia nouissime superaditur: sed libera nos ꝛc. quod in q̄busdā ecclesiis alta voce dr. Quinta pars vsq̄ ad finē. Sz qz in sola cruce etiā quinaria fuit effusio sanguinis ideo t solus canō subdini dix in q̄nq̄ ptes. Prima vsq̄. Qui pdie. Secūda vsq̄ ad Memēto. Tertia vsq̄ preceptis. Quarta t quinta vsq̄ ad embolismū vel ad finē.

¶ De ligatione dñi et sanatione auricule serui. Cap. clvi.

Dhuc eo loquēte venit iudas cū cohorte militū accepta a pōtifice. et turba ministroꝝ accepta a pn cipibꝰ sacerdotum t armis. Et dederat illis signū: q̄ osculo indicaret eis iesum: t ipi tenerent eum caute. Putabat enī q̄ magicis artibꝰ posset se trāsformare et eladi. Et suscepto osculo: ro canit eū iesus amicū: vel ironice: vel sm statū p̄teritū. Et primo interrogauerat eos. Quē queritis. At illi dixerunt. Jesum. Et cum dixisset iesus querentibꝰ se. ego sum abierūt retro et ceciderūt. Postea tenuerūt iesum: t ligauerunt eum. Simon aūt petrꝰ amputauit auri culā seruo cui nomē erat malchꝰ. Jesus aūt sanauit eū et ait petro. Omnis q̄ gladium accipit: gladio peribit illo sez q̄ vertebat ad parā disum vel p̄ gladio accepto pibit. Nec accipit gladium pro eo q̄ dat a deo vel a lege vel a iudice.

F Watt. 26. F Marc. 14. F Lu. 22 B Jo. 18. Solus io. hoc dicit. De sanatione solus lucas.

¶ De fuga adolescētis. Ca. clvii.

Hduxerunt autem iesum ad Annam primū nō quia collega caiphe sz quia socer eiꝰ. Tunc esset sl domum anne anteposita tam preterissent. Adolescens autem sequebatur

Solus ioā. 8t de ānā

eum amictꝰ syndōe supernudo subaudi corpe. Aliter enim nō habebat

Additio.

In est. primo emerāt caiphas t anna summā sacerdotū a pilato: sz caiphas illo āno habuit sed qr dom⁹ anne erat i trāsitu eoꝝ p̄ reuerentia sacerdotali affixit ad caiphā illuc eum introduxerunt.

Solus mar. 8 adolescētia.

B Hieronymꝰ tñ

Ps. 37. super locum: illum ps. Ulm faciebant qui querebant animā meaz &t. Judei vim faciebant: vel petro cum dicerent. Et tu ex illis es vel. Jacobo: qui cū traheretur relicta syndone nudatꝰ aufugit ab eis. Uidetur tamen potius opinādo q̄ affirmando dixisse.

¶ De prima negatione petri. Capitulum. clviii.

Sequebat aūt petrꝰ a lōge vt videret finē. Joānes vo notꝰ pōtifici introduxit petrū. Quē cū ituita eēt ancilla ostiaria: dixit. Nūd t tu ex discipulis es hois istiꝰ. Dicit ille. Nō noui il lū neq̄ scio q̄d dicis. Quidā volētes excusare petrū dicūt q̄ bene dixit se nō nosse illū quē nemo pfecte nouit nisi pater. Et cū dixisset. O homo nō sum: se negauit t nō xp̄m. Cūq̄ dixisset hō nescio q̄d dicis: dixit se nescire falsa eorū cōsilia t dolos. Sed stultū est excusare quē dās accusauit. Ipse etiā se reū lachrymis idicauit. Stabat aūt cuz ministris petrꝰ ad ignē. Interrogabat aūt pontifex iesum de doctrina eius. Et cū dixisset iesus palā mūdo locutus sum in terrā cos q̄ audierūt vnus ministrorū dedit alapaz iesu. Et ait iesus. Si dñ locutus sum q̄d me cedis? Obtēdit iesus percutienti maxillā nō actu ipo prebēdāesse alterā: sz alio paratū esse ad patiendum si opus fuerit. ¶ Et misit eū annas ioā ligatum ad caiphām.

F Mat. 26 F mar. 14. F Lu. 22 C Joā. 18

hec solus ioānes.

¶ De scōa t tertia. Capitu. clix.

Erat aūt petrꝰ stās i atrio t calefaciēs se t dicente alia ancilla. Et hic cū iesu erat quidā dixerūt q̄ astabāt. Uere tu ex illis ista es: nā t galileus es t loqla tua. i. dialectus idioma galilee manifestū te facit. Tūc negauit petrꝰ cū iuramēto: t añ hāc negationē exierat: t cātauerat gallꝰ. Et q̄si post horā cognatꝰ malchi dicebat eū se vidisse i horto cū iesu. Et tūc petr⁹ cepit anathematizare t iurare: q̄ nō nouisset hoiez: t statim gallꝰ cāt⁹nit. Et cōuersus dñs respexit petrū. Et recordatus petrꝰ verbi q̄ dñs dixerat egressus foras flenit amare: fugiēs in caueā q̄ mō gallis cantꝰ appellat: in q̄ loco edificata est ecclia. Scōz hūc ordinē ioānis videt petri trina negatio inchoata in atrio anne: t cōsummata in atrio caiphe. Scōm alios q̄ nō facta i atrio caiphe. Augustin⁹ in libro de cōcordia euāgelistarum. asserit totā factā in atrio āne: t q̄ dicta sunt inde post missum iesuz ad caiphā: recapitulando dicta. Hiero. in matthēū: et beda in lucam videntur velle q̄ petrus in atrio caiphe negauerit.

¶ De sententia mortis lata in iesum. Capitulum. clx.

F Mane facto cōuenerūt apō caiphā sacerdotes t senio res populi: et scribe t pharisei et querebant falsum testimoniū cōtra iesum. Et dixerunt dno falsi testes. Nos audiuimus eum dicētem. Possum destruere templum dei hoc manufactum: et post triduum non manufactum reedificare. Cūq̄ non respondisset iesus exurgens caiphas dixit ad iesum. Adiuro te per deum vivum vt dicas nobis: si tu es christus filius dei bñdicti. Et respōdit iesus. Tu dixisti. Si dixero vobis nō creditis mihi: amodo videbitis filiū hois sedentem a dextris virtutis dei: t venientē in nubibꝰ celi: q̄de scōo aduētu eiꝰ cōgrue tellurgi pōt: vel

F Watt. 26. F Mar. 14.

De aduētu

de adūctu eius in ordē p̄dictores. Tunc princeps sacerdotum scidit vestimenta sua dicens. Blasphemauit consuetudinis iudaice erat audita blasphemia in deum: scindere vestimenta sua. Et dicit. Quid vobis videt? Et dixerunt. Reus est mortis.

Additio.

Hoc in lege nō habebāt: sed ista signū doloris debuit esse.

¶ Prima illusio. Capitulum. clxj.

B Watt. 26. A Marc. 27. A mar. 15

Tunc expuerunt in faciē eius et hoc etiam proprium erat iudeorum spuere in faciem eius quem abijciebant. ¶ Et adduxerunt eum vinctum, ad pretorium: et tradiderunt pontio pilato p̄sidi: et non introierunt ne cōtaminarentur intrā do domū gētilis.

¶ De suspendio iude. Capi. clxū.

A Lu. 23 E Joā. 18 A Watt. 27.

Tunc iudas penitētia ductus retulit. xxx. argēteos dicēs principibus sacerdotum. Peccaui tradens sanguinem iustū. At illi dixerūt. Quid ad nos. Tu videris. q. d. Tu vidisti quid feceris: et sic est preteritum subiunctiui. Uel tu videbis cum senties in pena te peccasse: et sic est futurum subiunctiui. Quidam tñ sub vna distinctione legunt. Quid ad nos: tu videris: quid scilicet pertinet ad nos. Forte sathanas sed possessorat iudā postq̄ fecit qō voluit recessit ab eo: et ideo potuit iudas dolere qō fecerat: vt ex dolore iterum intraret in eum sathanas: vt faceret eum inuicere sibi manum. Dicit hiero. sup. cxiij. ps. qz magis offendit iudas deum qñ se suspendit: q̄ in hoc q̄ eum p̄didit. Et p̄iectis argēteis i tēplo abiēs laqō se suspēdit: et crepuit medius: effusis visceribus et in hoc quodā modo delatum est ozi quo oscula tus erat dominum: ne per os spiritus effunderet. Rupto esti laqueo putatur post cecidisse et crepuisse. ¶ Utrū aūt eadē die se suspenderit: an distulerit: dubiū est: sz q̄ añ resurrectionē dñi sup psalmū hz

Additio.

Hoc in lege nō habebāt: sed ista signū doloris debuit esse.

betur. Quidā tñ dixerūt q̄ audita resurrectiōe quā nō sperabat se suspēdit: qō nō est autēticū. Dixerūt q̄z sacerdotes qz nō licebat eos mittere in corbanam: qz p̄cium sanguinis erat mittere intelligē pro remittere: quia inde tulerāt eos. Et emerūt ex eis agrum figuli in sepulturā peregrinoz cuius dā scz figuli. Uel est figuli ppriū nomē. Et dict⁹ ē ager acheldemac: id est ager sanguinis. Qz fuerunt p̄cium mortis in vsum mortuoz tradiderūteos. Tūc ipletum est illud hieremie.

Additio.

Sup agrū hūg secus viā q̄ ducit i effratamōs geon est vbi salomon inunct⁹ est.

C

Acceperūt. xxx. argenteos: sacerdotes vel vēditores agri vt̄ iudas et dederūt eos in agrū figuli: scz preciū appreciati a filijs israel id est christi quez appreciauerūt id est precio emerunt filij israel vel alij q̄ erant a filijs israel nati. Nō legitur in hieremia hoc sed in zacharia pene idem sensus est sub verbis alijs. Unde quidam codices habuerūt in asaph propheta: sed vicio scriptorū positum est in esaia: qz nesciebāt quis fuerit asaph. ¶ Unde porphirius vocabat matthеum imperitū cū posuisset esaiam: sed nō errauit matheus sz scriptor. Similiter i marco dicit hiero. fuisse scriptū hora sexta crucifixum fuisse dominum: sed scriptores imperiti p epistolā notat. vj. nec est litera sz nota numeri tantum scripserunt gāmam literam que significat. iij. et inde forte pōt legi glosa que est i marco. Hoc proprie marcus: subaudi dixit sed scriptor corrupit: et vere dixit tertia ḡtum ad mysterium. Nam et cum hieronymus ita dicat errasse scriptores in matthеo qui scripserūt Jeremiam pro zacharia.

zach. ii

charia. Etiam super matthеū dicit hebrenm quendā sibi ostendisse librum hieremie apocryphū in quo hec scripta ad verbum reppererat. ¶ Origenes in matthеum.

In secretis hieremie hoc: reperitur: sicut apostolus scripturas quorundaz secretorum profert vt illud. Quod oculus nō vidit: nec auris audiuit. In nullo enim regulari libro hoc inuenietur nisi in secretis isaye. Augustinus deconcordia euangelistarum dicit. Apud zachariam esse tātum de. xxx. argenteis. In hieremia vero de emptiōe agri licz non huius agri. Et ita dicit hoc capitulum ex duobus compactum. Ultra etiam vt dicit augustinus quedam ex persona euangeliste quedam ex persona prophete accipiēdas sunt.

Nota. augustinuz.

Additio.

Quia quilibet prophetaruz secreta habuit q̄ nō revelauit scilicet quia solutionem nesciuit vnde ipse dixit. secretum meum mihi.

¶ De verbis pilati ad iesum et iudeos Capi. clxiij.

F Jo. 18. A Luc. 13

Um autem iesus esset in pretorio exūt ad iudeos pilatus querens quam accusationez ferrent aduersus hominem hunc. ¶ Et primum euz accusauerunt in duobus: quia prohibebat tributa dari cesari: et quia dicebat se christum regez esse. Cū q̄ respondisset vt acciperent euz:

F Jo. 18,

et ſm legem suam iudicarent dixerunt. ¶ Nobis non licet interficere quemq̄. subaudi his diebus. Uel pro potestate translata ad alios hec dixerunt. Intrans ergo pilatus pretorium: primam accusationez quasi nullā reputans: qz

E Jo. 18. A Wat. 27. A mar. 15

forte audierat iesum dixisse. Redite q̄ sunt cesaris cesari. De scōa dicit ad iesum. Tu es rex iudeorū q̄ rndit. Dicit hoc a te an alij tibi dixerūt hoc de me. Jd est i hoc accusauerunt me tibi. Et ait pilatus

Nunqd ego iudeus sum. q. d. Ego nō sum iudeus et ita a me hoc non dico: sz gēs tua: scz quā tuā dicis/ et de qua natus es/ tradiderūt te mihi. Et ait iesus. Regnuz meū nō est de hoc mūdo. Cui pilatus. Ergo rex es tu? Respōdit iesus. Tu dicis: qz rex sum ego. Ego ad hoc veni in mundū vt testimoniū phibeam veritati. Cui pilatus. Quid est veritas? Et iterum exiens dixit iudeis. Nullam causam inuenio in eo.

C Lu. 23 hec Joh. solus.

Additio. hec lus. Tu dicis. i. qō cas soīgris vere dicere ius. pōt. q. d. muta modū pnūciandi: dic remissiue qō dicis interrogatiue. Dicit magister qz bene fecisset pilatus si responsionem iesu super hoc expectasset. In hoc pilat⁹ arguit: q̄ nō expectauit donec ꝓfitas a dño describerēt: cū a phariseis nō potuerit describi. Achademici ēñ dicebāt eā esse in puteo sine fundo. et non poterant describere.

¶ Quod herodes illusit domino. Capitulum. clxiij.

B Lu. 23

Umq̄ accepisset pilatus q̄ homo galileus esset/ qz herodes qui erat regiōi illi hierosolymis erat his diebus: volens deferri ei honorem misit ei iesum vt dominū galilee hominem galileum vel absolueret vel damnaret. Et ideo reconciliatus est herodes pilato: ipsa per nece galileorū quā predixim⁹. Et gauisus est herodes: quia ex multo tēpore cupierat iesum videre: et signum ab eo videre. Sacerdotes autem cōstanter accusabāt iesum coram herode. Qui cū interrogasset iesum in multis nec recepisset responsum ab eo: sprevit eū et illusit ei. existimās eū fatuū vel nō sane mētis. Et in signū illusionis induit eum alba veste

¶ De scōa yllione. Capi. clxv.

B Lu. 23 S Jo. 18. Dunc pilat⁹ dixit iudeis q̄ nec ipse nec herodes inuenierāt in eo causam ideo correctum flagellis dimitteret. Turba autem vniuersa clamauit. Crucifige eū. Cū q̄ pilat⁹ renuisset: accusabāt eū in dei in tertio: q̄ filium dei se fecit.

¶ Q̄ pilat⁹ hora quasi sexta sedit pro tribunali. Ca. clxvj.

B Jo. 19. Dunc ergo pilatus magis timuit & ingressus ad iesum ait illi. Unde es tu? Jesus autem non respondit ei verbum. Cui pilatus mihi non loqueris: nescis quia potestatem habeo crucifigere te: et dimittere? Respondit Jesus. Non haberes potestatē in me vllam: nisi datum esset tibi desuper id est a cesare imo a deo. Et quia quasi timore potestatis superioris angebatur pilatus: dixit eū Jesus minus peccare q̄ iudeos. Cuius pilat⁹ q̄reret dimittere eū clamabant iudei.

C Jo. 19. Si hunc dimittis non es amicus cesaris: Omis qui se regem facit cōtradicit cesari. ¶ Audiens hec pilat⁹ eduxit Jesum foras: & sedit pro tribunali in loco q̄ dicit̄ grece lichostratos: hebraice gabatha q̄ sonat varietatē pauimēti. Erat aūt parasceue hora fere sexta. Sexta eis a diuersi iudei crebro vtebātur grecis vocabulis. Parasceue enim grece: pparatio latine: sic dicebāt feriā sextā: q̄ in ea parabāt necessaria sabbato: sicut & i deserto duplo colligebant manna. Poterat ergo hora sexta esse incepta. Et vt q̄ ad eius cōplectionē pacts sunt eas que legantur vsq̄ ad tenebras & a sexta cōpleta facte sūt tenebre.

C Mar. 15. Marcus dicit hora tertia malens intelligere horā qua linguis crucifixerāt eū iudei. Vel ioannes vocat horā sextā pparationē diuice mortis. Postq̄ enim in nocte iudicauerant eū reum mortis statuerūt vsq̄ ad crucifixionem tres hore noctis & tres hore diei. Rex i medio illarū horarū dum crucifixū. ideo mō hanc modo illā horā posuit. Nā ecclia inter tertiam & sextā horas celebrat missam: et cū nunc celebrāt debet aū catari tertia. Cūq̄ accusaret eū in multis: nichil respondit.

¶ Per diem autez festū pasche cōsueuerat preses nouiter introducta p̄suetudine dimittere vnū vinctū quēcūq̄ petissēt i memoriam q̄ ea die egressi erāt de seruitute pharaonis: egyptijs et cōpellētibus eos exire. Alios occidebāt vt christū & duos latrones i memoriaz primogenitorū egypti: sic adhuc idem faciant nescim. Q̄d quia factū est luna. xv. cōstat & tunc fuisse eā quintādecimā. Cūq̄ optionem dedisset eligendi: iesuz innocentē: ant barrabā latronē: elegerūt barrabā. Scribit barrabas: & sonat filius magistri scribitur etiā barabbas: & sonat filius patris.

B ¶ Q̄d pilat⁹ quasi nolēs tradidit iesum flagellatum vt crucifigeret:

Mat. 27.

Capitulum. clxvij.

Dunc misit ad pilatuz vxor sua dicēs: nichil tibi et iusto illi. Multa enim passa sum p̄ visum dormiens propter eum. Jam deinutu poterat cognoscere diabol⁹ mysterium crucis. et ideo laborabat ne christus moreretur. Forte iam gaudebāt sancti i inferno: vnde hoc notauit.

D Mat. 27. solus. ¶ Videns autem pilat⁹ q̄ nichil p̄ficeret: sed magis tumultus fieret lauit manus suas dicēs. Innocēs ego sum a sanguine hui⁹. iusti Et rnderūt oēs Sanguis ei⁹ super nos & super filios nostros. i. vitio sanguinis

Additio.

Q̄d in ieiunijs differt missa vsq̄ post sextā in q̄ragesima vsq̄ post nonam. reor pro castris margia nra magis facruz ek: q̄ mysterio: ne audita missa ante sextā q̄ram occasionez p̄ueniēdi horā pādij. Vel forte q̄ non solū passionis: sz et mortis et sepulture: et ascēsiōis sacramēta sunt i missa. In memoriā mortis & ascēsionis celebrantur post sextā: i memoriaz sepultura post nonam: forte i memoriā resurrectiōis celebratur mane.

B Mar. 15 Jo. 18.

Additio.

Ideo i illis diebus initia et fines horaz omittimus: q̄ a nobis ablatus est ille q̄ est alphaz o: & traditus est impijs.

Tūc iesum flagellis cesum tradidit eis vt crucifigeret. Sancitum erat a romanis: vt crucifigendus prius flagellaret: vt fortevt iudei satiati flagellis a morte ōsisterēt. Adhuc columna cui alligat⁹ fuit. Jesus vestigia cruoris ostendit.

¶ De illusione militū. Ca. clxvij.

D Matth. Milites ergo p̄sidis suscipientes iesum: & exuentes eum circundederunt ei chlamydē coccineam ad similitudinem purpure qua reges vtebantur: et posuit in chlamyde illa assatum esse aliquid purpure intus: vt in ostina chlamyde fieri solet: quia mar cus dicit eum indutum purpura. Pro diademate autem plectentes coronam de spinis imposuerunt capiti eius. Qui attentius considerasse se dicunt: spinas illas asserunt iūcos fuisse marinos: quorum acies non minus spina pungit: quia dira est et penetratiua. Unde et poeta. Et acuta cuspide iunci. Credibile est autem aculeos corone cruorem de capite extraxisse. Etiaz flagellis cruor dorsi extractus est et sanguineus sudor alias partes corporis tinxit: vt non tantum manus et pedes et latus dicamus aspersa sangui

Illusio eripiet ne: sz tota veste tincta christum ascēdisse de bosra: pro sceptro autem dederūt in manu ei⁹ arūdinem et illudebant ei tanq̄ volēti regnare nec valenti.

Additio.

Tertia illusio. Cōtra has illusiones quib⁹ter illusus est premittimus nos ante reuelationem crucis tres adorationes dicētes. Agios &c. quasi ter honorantes ter illusum propter nos: et duabus linguis: quia tertia adhuc fillet. Etiam cōtra tres accusationes tres dicim⁹ excusationes in persona salnatoris. populе meus &c. Ubi etiam exprobrat eis christus trie beneficia sua: liberationez de egypto: regimen in deserto: introductionem in terram optimam: quasi diceret christus. Accusas me de negatione tributi: potiꝰ deberes gratias agere quia liberaui te a tributo. Accusas quia dixi me regem: potius gratias age: quia regaliter pauit te in deserto. Accusas me q̄ me dixi filiuz dei potius eia vt introducam te in terram meliorem et optimam.

Accusationes tres.

¶ Tertia illusio. Capitulū. clxix.

D Matth. 27. Et genu flexo dicebāt. Aue rex iudeoꝝ. Et licz hoc facerēt gētiles q̄ iudeis autoribus fiebant: ideo in parasceue eū orabat p̄o perfidis iudeis genus non flectimus. Tamē forte iudei cum militibus hoc agebant.

C Jo. 19. ¶ Et expuētes arundine percutiebant caput eius et exuentes eum purpura: reinduerant eum veste sua: et duxerunt eum vt crucifigeretur baiulans sibi crucem.

B mar. 15 A Joā. 19

D matth. 27. C mar. 15

¶ De Simone cireneo. Cap. clxx.

D Et exeūtes inuenerūt simonē cireneū patrē alexādri & rufi: & hi duo putātur fuisse discipuli iesu: & angariauerunt eū tollere crucē post iesuz. i. ad an gariaz coegerunt eū: que est onus persone & operis. perāgaria aūt tantum persone.

D mat. 27. C mar. 15 D Lu. 15. D hic Lucas. 23 olus.

¶ Sequebantur autē iesum mulieres plangentes eum. Quib⁹ ipse ait. Nolite flere super me: sed super vos & super filios vestros: q̄si dicerēt. Flete pro imminenti exercidio gētis vestre. Pro hanc processionez plangentiū post domin⁹ representant⁹: q̄ letanias pro imminentibus periculis facimus & iuxta mādatū domini plangi

est esse via de causis quare in passione christi non solennizamus: quia dominus precepit illis vt flerent.

Luc.23 ¶ Cucebantur et duo nequam cum eo vt interficerentur: et venerunt in locum qui dicitur caluarie quod hebraice dicit golgotha. Caluaria est pprie os cranii humani nudum. Et quia ibi decollabant rei: et multa ossa capitū ibi aspersa erant dicebatur locus caluarie vel caluariarū. Ambro. in epistola ad romanos videt velle q ibi sepultus fuerit adam: et a capite eius dictam caluariam:

Epi2e. 5 et ei dictum ab apostolo. Surge qui dormis: exurge a mortuis: et illuminabit tibi Christus. De qua opinione dicit hyeronymus q fa uorabilis est interpretatio: et mulcens aures: non tamen vera. Unde credimus hoc a falsarijs positū in Ambro. sicut et multa alia.

primū hoc ver bū sol⁹ Lucas. ¶ Cum autem crucifigerent eum dicebat. Pater dimitte illis: quia nesciunt quid faciunt

¶ De diuisione vestium et tunica sortita. Capitulū.clxxi.

De mis sione sor tiū supve stim ea oēs po nunt vt

Nunc fecerunt de vestibus eius excepta tunica quatuor partes: quia quatuor erant milites qui crucifixerunt eum. Tunica autem erat in

supra. consutilis reticulato opere facta: et ideo scindi non poterat: de super contexta per totum: habens scilicet pannum aliquem ex transuerso super humerum positum admodum corrige in pellicij: et sorti ti sunt de ea cuius esset.

¶ De titulo triūphali. Ca.clxxij.

Oss de titulo lo quitur

Scripsit aūt pilat titulū causе eius id est in titulo causam mortis eius. Jesus nazarenus rex iudeorum: quasi dicat ideo crucifixus est quia rex erat iudeorum. Et scripsit illum hebraice grece et latine: vt diuersarum linguarum homines q conuenerāt ad diez festū illum legere possent et itelligere. Utr aūt principiū tituli scriptum fuerit trib⁹ linguis incertum est sed finis: hoc est rex iudeorum: sic est script⁹ hebraice malcuthiudeor grece basileos exomosoleō: latine res confitētiū. Crux autez non habebat super lignū transuersum aliquid habēs formā taf. Sed pilatus fu perposuit cauillam et tabulam affixam: et in tabula erat titulus sic. Dicunt aūt i cruce dñi fuisse quatuor ligna diuersa: et forte in totidem diuersis generibus. Lignum erectū/trāsuersum/tabula superpositā: trūcus quidam cui infixa erat crux q in rupe defossus fuit. Inuenitur enim lignum dominice crucis et palme et cypressi. Et vt quidam tradūt oliue et cedri.

Additio.
Tres sūt tituli. Triūphalis victorum gesta cōtinens. Precognialis/qui i portis et domibus scribebat. Mesmorialis qui sup psepulchra. i. epitaphium.

Additio.
Uel etiā tribus linguis significatum est q ois religio q per liguā hebraeaz: qz apud eos prius religio viguit p pter cultum vnius dei et omnis sapiētia quepter grecā: et ois fortitudo que platinam p oño romanoz credere deborēt illūdeū et hominem.

¶ Dixerūt autem iudei pilato vt mutaret titulum: et noluit sed confirmauit dicēs. Quod scripsi scripsi: id est imobiliter scripsi.

Additio.
Nota quosdaz velle in dñi cruce fuisse tres tātum clauos.

¶ Pretereuntes autem blasphemabant dicentes. Uach qui destruis templum dei ꝛc. Similiter et sacerdotes illudebat ei dicentes. Alios saluos fecit seipsum nō potest

potest saluum facere: quasi dicat. Nunc apparet quia non ex se sed i beelzebub hominem sanabat: potius enim se sanaret. Demōes esentientes vires suas fractas esse hec agebant vt descēderet de cruce. Tamen in tobia super exente rationem piscis legitur demonem fetisse super brachium crucis: et considerasse an xps aliquā macula peccati haberet.

¶ De diuersis meritis latronuz. Capitulum.clxxij.

Luc.23. ¶ Tiam vnus de simul pendētibus blaphemat eum: alter autem increpans blasphemātem ait. Memento mei dñe dum veneris in regnum tuum. Et audiuit a dño hodie mecum eris in paradiso. Non intellige de terreno vnde expulsus est adam: neq; de angelico: qz ad illum ante christum nemo ascēdit sed in requie: quod est esse cum iesu. Uel hodie eris mecum quod est esse in paradiso. Forte fuit anima eius cum aia christi in sinu abrae: et cū illa regressa. Et quia non tunc penetrauit latro celos: et iā ex alijs multis locis scripturarū errauerūt quidā putantes esse multa loca bonorum preter celum: paradisum scilicet adelocaq; in aere et terra: vbi beate viuent: nec tamen denm videbūt.

Jo.14. Soli enim perfecti cum angelis fruenī dei visione. Ob hoc etiam dictum putant: multe mansiones in domo patris mei sunt.

¶ Quod virgini commissa est. Capitulum.clxxiij.

Jo.19. Tertiū hb̄ xpi

Tabant autez iuxta crucem mater iesu et maria cleophe et maria magdalene et ioānes. Tunc dixit Jesus matri de ioanne. Mulier ecce filius tuus. Et ioanni ait. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suam: quasi suam habens matrē: vel in suam quasi potestatem vel in communionem rerum suarum

Tamē nil credi tur habuisse p primum: sed cum esset beata virgo cum apostolis ifte specialē eius curam habebat.

Additio.
Quia Joannes affuit crucifixioni: ideo die eadem legitur passio dñi ipsum: licet merito postremꝰ legatur. quia scripsit postremus.

¶ De tenebris factis a sexta vsq; ad horam nonam. Capitu.clxxv.

matth. 27. Sexta autem hora tenebre facte sunt vsq; ad nonaz per vniuersam terram: non fuit eclipsis solis vt quidam mentiti sunt: quia luna e regione fere erat ad solem. Eclipsis autez fieri solet tantum in synodo solis et lune. ¶ Legitur quia tūc athenis vigebat studium et cum inquisissent philosophi causam tenebrarum: nec inuenirent dixit dionisius ariopagita: q̄ deus natura patiebatur. Et fecerunt ei aram et superscripserunt. Ignoto deo de qua legit in actibus apostolorum. Tamen Origenes videtur velle q tenebre ille tātum fuerūt super vniuersam terram Judee. qz si per vniuersum orbem diffuse fuissent in aliqb⁹ historijs ethnicorum inuenire tur scriptuz. Et sicut tribus diebus super egyptios fuerūt tenebre in deserto vero iessen vbi erant filij israel lux erat. ita mō quasi ecōtrario sup filios israel erāt tenebre alis nationib⁹ luce fruentibus.

Act.17

Additio.
Quia tribus horis ptense sunt tenebre ideo et nos celebram⁹ tenebras: etiam triduane mortz quasi triduanas facim⁹ exequias qz nec albi mozmachi. ix. faciūt lectiones nisi p mortuis: et tunc etiaz primatus tenebrarū sinus tur: q̄ in illis diebꝰ ceperūt p̄ce dere dicē. Extinctio candelarū fugā significat apl̄orū: vel qz paulatim fit: occisiōes ppharū a pranagnatiōe

factam: ⁊ tandē mortē intellige.

¶ De clamore dñi ad patrem.

Capitulum.clxxvj.

quartū xp̄i ꝓbū

Et circa horā nonā Jesus clamauit voce magna dicēs: heloi vl heloy lamasabathani. vna dictio est heli: et sonat deꝰ meꝰ hel enim nomē dei est ut ipse est meꝰ. q̄d autē sonet vox illa christi: euangelista interpretatus est: hic patet q̄ psalmꝰ qui eisdem verbis incipit de xp̄o scriptus est: non vt quidam putāt ex persona dauid: vel hester vel mardochei. Et dixerunt quidam heliam vocat iste. hi romani erant non intelligentes hebreum. Clamabat autem Jesus se derelictuz a patre: non q̄ deitas separata esset ab humanitate: sed q̄ ita traditꝰ erat a patre calamitatibus: q̄ videbatur derelictus: vel se derelictum a patre dicit: quia tunc fere inutilis videbatur passio eius: q̄ de toto genere hominū non videbatur quis redimi: nisi latro qui fere solꝰ credebat in eū. Unde dicit esaias factus sum sicut qui colligit stipulam in messe. Et in psalmo. Singlr suz ego donec transeā: exceptabeata virgine: quā etiam tunc credidisse credimꝰ in huiusmodi et semper ipsa excipitur.

mat.27 ¶ mar.15 ꝑs.21. ¶ ꝑs.140

Additio.

Metaphorice loquitur esaias cuz forte xp̄o messis ꝓponit pfamilias colligere messem: non inuenit nisi de spicis stipulam: ita fuit de xp̄o: cū tpe gratie deberet messem suā id est iudeos colligere: nō inuenit nisi solum latronē fidelem.

¶ De morte domini post gustatum aceti. Capitulū.clxxvij.

Quituz xp̄i crucē ꝑbū.

Postea dixit iesꝰ. Sitio: vas autē erat ibi positum aceto plenum ⁊ vnus ex militibus ipse Joā.19 uit spongiā aceto: ⁊ eam imposuit De hoc arūdini suppositā hysopo: ⁊circū Mat. et ligatā ⁊ dabat ei bibere. Fuerūt marcꝰ. q̄ dicerent: crucifixos citiꝰ mori: si aceto cū felle biberent ⁊ ideo miltes acetum secum tulisse: vt citius possent liberari a custodia: si citiꝰ morerentur quos crucifigerent. Potuit esse q̄ vilevinum secum tulerant ad bibendum: et ex calore quasi acetum factuz est. Unde adnotandum eius acredinem alius euangelista dicit vinum myrrhatum: alius cum felle mixtū. ¶ Cū q̄ libasset iesus acetum: dixit. Cōsummatum est: quicquid scz scriptum oportebat anteq̄ moreretur vel vitum humane corruptionis dixit esse consummatū. Jesus autez clamauit voce magna dicens. Pater in manus tuas cōmendo spiritum meū: ⁊ inclinato capite tradidit spiritum.

sez mar cus. ꝓmat. Et hoc ad crucifixorem. Dextra ꝑbūs: latus ad ꝓnū. Septē mūdi ꝑbū: solutio cas. Hoc matth. marc. ⁊ luc.

¶ De signis in morte domini.

Capitulum.clxxvij.

Et ecce velū templi qđ erat ante sancta sanctoꝝ scissum est a summo vsq̄ deorsum. Remigius dixit velū qđ dicebat exteri scissum est: qđ mystice tm̄ dictū est vel forte etiā velum appensum ante fores tēpli: qđ ad tegēdas fores appositū est: dicit iosephus cum interiori velo scissuz. Nā ⁊ in euāgelio nazareoꝝ supliminare templi infinite magnitudinis fractuz esse legit ac dita q̄ voces in aere. Trāseamus ex his sedib⁹. ¶ Terra quoq̄ mota est: petre scisse: monumēta apta. Et quidā sancti surrexerunt a mortuis: ⁊ venerunt in hierlm: ꝙpparuerūt multis. Forte hi fuerūt de q̄bus super ep̄lam ad hebreos legit: q̄ multi affectauerūt sepeliri in terra sancta: vt dño resurgente resurgerēt ⁊ trū aliqui eoruz ita pmāserūt ⁊ cuz dño ascēdente ascenderint nescimus. Qđ autem aliqui eorum iterum mortui sunt postq̄ dominū surrexisse testificati sunt scimus: quia corpora quorūdā adhuc quiescunt in hierusalem: ⁊ sanctus scarioth vnus eoꝝ fuisse a quibusdam perhibet.

Watt. 27.

Additio.

Beda sup matheū ifti credendi sunt cū ascendente ascēdisse simul corpe.

De cēturiōe. Mat. Mar. ⁊ Lucas

¶ Chis visis centurio: ⁊ q̄ cuz eo custodiebant ie sum timuerunt ⁊ dicebāt. Vere filiꝰ dei erat iste. Qz hora.ix. mortuo dño cēturio factꝰ est ꝓco fidei nr̄e. Et plures recedēbꝰ licuit ioseph ⁊ nicodemo disponere de funere: ⁊ mulieribus accedere ꝓpius ideo hora nona cōuenimꝰ nō ad missale officiū: sed quasi ad funeris obsequium.

Additio.

¶ De quo magis hieronymꝰ dubitat. dicitur sanctꝰ scarioth fuisse abbas: q̄ mortuo quidaz monachi in consolabiliter dolētes mortui sunt ⁊ adhuc compaginati videntur

¶ Cū autem sero factuz esset: ioseph decurio i. vnus de ordine curie ab arimathia que est ramatha ciuitas helcane patris samuelis: iudicis. et iustus de quo etiam quidam putant conscriptum esse psalmum: beatus vir/quia nō consensit actibus ⁊ consiliis aliorum. petiit a pilato corpus iesu quia ipse discipulus erat iesu. sed in occulto. venit quoq̄ etiam cū eo nicodemus deferēs myrrhe ⁊ aloes quasi libras centum. Jsta amantudine sua vel mores arcent a corporibus mortuorū ⁊ acceperunt corpus iesu: ⁊ involutū syndone quam emerat ioseph. ligauerunt linteis albis: q̄ creditur attulisse nicodemꝰ. Erat autem non longe monumentū nouum in petra excisum: in quo posuerunt eum. Et quia in simplici syndone involutum est corpus iesu instituit siluester papa vt sacrificium altaris in lineo tantum pānо celebretur. Mat. 27. D ramatha ꝙ helcane samuelis ꝓphete ꝑ mar.15 Mat. Mar. Joan. ioꝝ.go. Hoc ꝓmat. ⁊ marcus et lucas.

¶ De sepulchro dñi. Cap.clxxxj. Beda

Hoc monumēto dñi dicit beda sup marcū q̄ dom⁹ fuit rotūda ⁊ subiacēte rupe excisa tāte altitudinis: vt vir hō manu extēta culmē posset attingere introitū hūs ab oriēte: cui magn⁹ lapis appositus erat ꝓ ostio. In pte eiꝰ aquilonari locus dñici corpis de ea dē petra factꝰ est: septe pedes hūs lōgitudinis: trib⁹ palmis altiꝰ cetero paumēto cui nūc hū sarcophagus superpositꝰ paumento: vel in ipo pariete loculꝰ factꝰ erat sicut fit in muris domoꝝ ad vtēsilia reponēda. Nā ⁊ dicit beda: locū illū nō desup: sed a latere meridiano patulū vñ corꝑ inferebat qđ ꝑ ipsi priori sententie congruit: et esset quasi sarcophagus scissus super latus aperturam a latere habēs desuper. Color ⁊ cero monumenti ⁊ loculi rubicundo et albo dicit esse permixt⁹. ¶ Et erant maria magdalene ⁊ altera maria considerantes

considerantes vbi positū erat corpus ihesu. Et reuertentes parauerunt vngūenta & diu licuit eis operari. Sabbato enim quieuerunt.

¶ De custodibus sepulchri.
Capitulum.clxxxij.

Dehoc solus. Mat. 26.

Altera autez die que est post parasceuen conuenerūt sacerdotes & pharisei ad pilatū dicētes. Hic seductor adhuc viuēs dixit: post tres dies resurgā. Jube ergo custodiri sepulchrum ne discipuli eius furto sublatum surrexisse dicant. Secundum hanc literam patet: quia sabbato hec facta sūt. Tamen remigius exponit hic parasceuen preparationem dominice passionis: que incepta est in prima vigilia noctis: vt prediximus. Et legit ita. Altera autem die que est post hāc parasceuen. id est post inceptionem huius preparationis hec est ipa feria sexta: que orta est post eius inceptionem. Visum est forte remigio quia ea die posuerunt iudei custodes sepulchri: & signauerūt lapidem: quod sabbato non fecissent. Unde pilatus ait. habetis custodiaz: id est dono vobis licētiā ponendi custodes. Jte custodite. Quod & fecerunt.

Additio.

Nota cū in passionib⁹ sc̄oz⁹ et mortib⁹ solenni zet ecclesia: & iocūdet potius die mortis saluatoris sui exultare & solēnizare deberet. Sunt ergo tres cause q̄ assignātur a sanctis patrib⁹: quare non solēnizat & exultare nō presumit. Prima pro rubore peccati cōmissi in adam pro quo subijt dominus ea die patibulū crucis. Secūda p̄ p̄cepto q̄ dictū est populo p moysen dñs pugnabit pro nobis: & vos tacebitis. Tertia p mysterio vt q̄si p hoc oftēdat ecclia se discordare ab inimicis emulādo.

¶ De aduentu mulierū ad sepulchrum. Cap. clxxxiij.

Uespere aūt sabbati q̄ lucescit in prima sabbati cuz adhuc tenebre eēnt venit maria magdalene & maria iacobi & maria salome ad sepulchrū cū aromatib⁹ q̄ paranerāt. Quidā nō nisi duas venisse dicunt: qz supza tm̄ due dicte sunt q̄sideasse sepulchrū: & reuertētes parasse aromata. Et dicunt q̄ additū est hic: & salome expositio est alteri⁹ marie tacite. Contra q̄s sufficit opponere vsum ecclie q̄ tres repsentat. Etiā lucas dr preter marias affuisse ioannam quetradic fuisse vxor Cuze procuratoris herodis noie. Uesperis vt dicit Augst. de pcordia euāgelistaz nocte sīgt a p̄te totū. Et est vespere sabbati i. nocte sabbati. Sz ne de ipso vespere q̄ est initiū noctis intelligamus: mutauit gen⁹ & ait vt referēs ad sensum nō ad nomē: q̄ scz nox lucescit in prima sabbati. hoc est cuius finis est diluculū prime sabbati. i. dñice. q. d. nocte sabbati venerunt: nō tamen qualibet noctis parte sed diluculo.

Additio.

Chrysostomus dicit matrem filioz zebedei vocatā salomā q̄si dinomiam.

¶ De alio ordine dierum.
Capitulum.clxxxiij.

In hac nocte terminatus est ordo diez. naturaliū, q̄ erat vt dies p̄cederet noctē. Mouceps fit cōmutatio tē poz. Fecit creator vt nox p̄cederet diez. Et hec nox cōis fuit et sabbato & dñice diei. Et ita p sy necdochē dicit dñs fuisse i corde tre trib⁹ diebus & trib⁹ noctib⁹ accipiēdo p extremā partē parasceues totū diez cū nocte sua & sabbatū totū: & per noctē dñice diei ipsam dñicaz. Tū augustin⁹ videt velle hanc mutationē factā in parasceue vt nox. v. feriae fuerit et iaz parasceues: & oz to iam sole. i. cū cclo iā ab oriētis partibus albesceret: dicebāt adinicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab ostio monumenti? Et respicētes viderūt reuolutū lapidē: & ascēdū sedētē sup eū. ¶ Jam enim terremot⁹ factus erat dño resurgēte: & clauso sepulchro egress⁹ erat iesus. Cuidā aūt monacho sancti laurētij rome extra muros anno ab incarnatiōe dñi. M. cxj. mirāti de cingulo suo: q̄ cinct⁹ erat isolutō & p̄tecto ante eū: vox in aere facta ē. Sic potuit clauso p̄dire xp̄s sepulchro. Angel⁹ aūt post tulit lapidem: vt egressum iaz factum indicaret. Pre timore aūt ei⁹ exterriti sūt custodes: vñ tacebāt velut mortui.

Additio.

Nota q̄ ap̄pparitiōe angelorū videtur ꝛtrarietas inter euāgelistas Matthe⁹ eīm dicit q̄ mulieres venerūt vnū sedentē ad ostiū monumēti sup lapidē revolutū: neq̄ cōmorat plures. Marcus dicit q̄ inuenerūt i dextris loculi sedentē. Lucas dicit q̄ inuenerūt duos stātes. Joannes q̄ tanq̄ vltimus q̄si correctior dicit q̄ duos inuenerūt sedētes: vnū ad caput: & alium ad pedes. Jz aūt diuersa sūt hec: nō tñ aduersa. Credim⁹ tñ q̄ tres ap paruerūt angeli: vnus p̄mo sedit sup lapidē qui & rāstulit se ad dexterā loculi: in quo erāt illi duo primo stantes: postea sedentes.

¶ Opiniones de hora resurrectionis. Capitulum.clxxxv.

De hora q̄dez resurrectiōis queri solet: de qua varie loquūtur autores. Piero. in libro. s. xij. questionū. Uespe sabbati: ait matthe⁹. Marc⁹ vo. Et valde mane vna sabbatoz veniūt ad monumētū orto iā sole. Cuius q̄stionis duplex est solutio. Aut eīm nō recipimus marcū: oibus grecie libris pene hoc capitulū in fine nō habentib⁹. Aut vterq; verū dixit. Mattheus quādo dñs surrexit. i. Uespere sabbati. Marcus q̄n vidit eū maria magdalena. i. mane. Ambrosius in fine expositionis Luce. Nō vesperascente die: iz noctis vespere dñs surrexit. Deniq; greci⁹ sermo p vespe hz sero. Sic ergo dñsnō i vespertino tpe dicit: sed sero. i. pfunda nocte surrexit. Uñ & ad monumētū mulieres potuerūt accedere custodibus q̄escētibus. Et p̄ncipes sacerdotū dixerūt: qz discipuli eius i nocte venerūt. Ut aūt scias noctem mane factū: mulierum alie sciūt alie nesciunt. Sciūt q̄ noctib⁹ obseruāt: nesciūt q̄ recesserūt. Una maria magdalena fm Joānem nescit: alia maria magdalena hz matthēū scit. Nā eadez ante scire et postea nescire non potuit: deniq; alterā eē cognosce. Illa admittit tenere pedes domini hec p̄hibet. Illa angelū videre meruit. Hec primo cū venit: neminē vidit. Illa discipulis dñm resurrexisse nuntiauit: hec raptus esse putauit. Illa gaudet: hec plorat. Illa christo occurrit: hec mortuum querit. Augustinus vt supra diximus: dixit eum diluculo surrexisse: cui consentit autoritas illa: que dicit dominum. xl. horis fuisse mortuum & totidez viebus post mortē in terra ante ascēsionem quia horis .xiij. vespertinis parasceues. & .xxxvj. duarum noctium & vnius diei. Ecclesia quoq; assentire videt: q̄ matutinas laudes p xpi resurrectione celebrat.

¶ Pro predicta vero sententia am brosij facit: q̄ sanson typo resurrectiōis dñi media nocte surgens tulit portas gaze. Sic & ipe xp̄s redijt

Additio.

Forte p̄ prima sūia hiero. facit q̄ apli tradide

Universidad de Deusto Biblioteca

ab inferis ⁊ recl-
dita est corpori
facto ipassibili.
Utrū autez alia
xpi tūc facta est
impassibilis cū
egressa est a corpore: an tūc demū
cū reddita est corpi: ne sine corpe
glisicaret: nō memini me legisse.
¶ De sanctis quos eduxit ō iferno: si querit vbi fuerit post resurrectionē: dens nouit. Uel sicut dicitur de dño fuerunt in extremis partib⁹ maris: id est sup amplissimos fines orbis. ¶ De diuersitate aduēt⁹ mulierū ad monumētū q̄ videt in euāgelistis cē: vn ⁊ porphyr⁹ irridet eos ⁊ ō appitiōib⁹ ⁊ de numero āgelo⁹: glosa Aug. sup matthēū plene diffinit hoc dixisse sufficiat: q̄z decē apparitiones xpi post resurrectionē legūtur in euangelijs. Quicq̄ ipsa die resurrectionis: ⁊ q̄licq̄ postea. In apō legit q̄ visus est iacobo ⁊ quingētis fratribus simul: sed nec tēpus nec modū determinat. Quidā dicunt q̄ mortuo dño: iacob⁹ vouit se nō comesturū donec xp̄s resurgeret: ⁊ ideo dicunt: q̄ eadem die resurrectionis apparuit illi. Fuerūt q̄ dicerēt: ioseph eadē vespera qua sepultus dñm a iudeis incarceratum: ⁊ nicodemū latuisse. ⁊ demū factum discipulū: ⁊ ideo ante alios statim apparuit ioseph in carcere ad consolandum.

Decem xpi apparitiones. B 1.co. 15

¶ Quod angeli locuti sunt mulieribus. Capitulum.clxxxvj.

B Lu. 14

ET factum est cum mēte cōsternate essent mulieres de hoc qō viderāt. Ecce duo viri in id est angeli in corp⁹ humanis steterūt secus illas. Cūq̄ declinarēt vultū in terrā: dixerūt angeli ad illas. Quid queritis viuē tē cū mortuis. l. sepulchro q̄ locꝰ est mortuoꝝ. Nō est hic: surrexit sicut dixit vobis cum esset in galilea. Nota q̄ sctē mulieres nō cognouerunt: sed inclinauerūt vultum ē: ideo mos ecclesiasticus est: vt exemplo earū ⁊ in memoriaz dñice resurrectionis: ⁊ in spē vite nr̄e oīb⁹ dñicis diēb⁹ a pascha vsq̄ ad pētecostē nō flectim⁹ genua orantes. ¶ Et addiderūt. Ite dicite discipulis eiꝰ ⁊ petro quia surrexit ⁊ ecce p̄cedet vos i galileā. Et recordate verborum dñi Ibant.

Nota, rūt ea nocte nō dimitti populū ab ecclesia vsq̄ ad profundam nocte m.

B mar. ult.

¶ De cursu Joannis ⁊ Petri. Capitulum.clxxxvij.

B Joā. 20

CUcurrit aūt maria magdalene ⁊ venit ad petrū et Joannem: ⁊ ait. Tulerunt dominum meū de monumento: et nescio vbi posuerunt eum. Hoc agebat in ea vis amoris: vel consternatio mentis: vt non inuentum non crederet nisi sublatum. Cucurrerunt ergo illi duo ad monumentum: et non inuento corpore: cumq̄ vidissent sudariū capitis ⁊ linteamina posita seorsum: et crediderunt verū esse quod mulier dixerat: ⁊ redierunt ad semetipsos: id est ad hospitia sua.

¶ Qō dñs appuit magdalene. Capitulum.clxxxviij.

C Joā. 20

MAria aūt magdalene que cū eis redierat ad monumētū remānsit foris plorās. Cumq̄ itrospexisset: vidit ōs duos angelos sedētes in ⁊ta loculū corporis: vnū ad pedes: ⁊ vnū ad caput. Qui dixūt illi. Mulier q̄d ploras? Que ait. Quia tulerūt dominū meū: ⁊ nescio vbi posuerūt eū. Et cōuersa vidit iesum stātē ⁊ nesciebat q̄ iesus est. Dicit ei iesus. Mulier quid ploras? Quem queris. Illa existimās hortulanū esse ait. Dñe si tu sustulisti eū: dicito mihi vbi posuisti eum: vt ego eum tollā. Dicit ei iesus. Maria: ⁊ statim cognouit eū: ⁊ ait. Rabboni. q̄ō est idē q̄ rabbi: ⁊ p̄cidens voluit tangere pedes eiꝰ vt cōsueuerat. Et ait iesus. Noli me tāgere. Nōdū em̄ ascēdi ad patrē meum supple in corde tuo. q. d. Quē tm̄ mortuū queris: viuentē tāgere nō mereris. Quem. s. putas cadauer sublatū non filiuz eternalē p̄ri: sed vade et dic fratrib⁹ meis. Ascēdo ad p̄rem meū ⁊ p̄rem vestrū deum meū ⁊ deū vestrū. hoc est: in primo est vt me videāt ascendentem.

¶ De mādato custodū. c. clxxxix.

Ex euāgelio nicomedi et matt.

QUm autem hec fierēt: custodes redierunt: ⁊ nunciāt⁹ principib⁹ sacerdotum que facta fuerāt. Et illi pecunia copiosa corrupti: dixerunt. Nobis dormientibus furati sunt discipuli corp⁹ iesu. Et mānsit hoc verbum apud iudeos vsq̄ in hodiernam diem.

¶ Quod dominꝰ apparuit mulieribus in via. Capit.cxc.

C Watt. 28.

QUit autez maria magdalena iam credens: ⁊ inuentis alijs que cum illa prius fuerant: ibant simul ad discipulos: itaz certe de resurrectione. Et ecce occurrit eis iesus dicēs. Auete. Ille autem accesserunt et tenuerunt pedes eius: adorantes. Dixit eis iesus. Ite nunciate fratribus meis. vt eant in galileam ibi me videbunt. ¶ Hanc visionem fuit in galileis p̄e ceteris dominus memorat: q̄z in ea credimus oēs discipulos affuisse. Exprobrādo q̄busdā duritiam cordis coꝝ: eos plenius dicit certificasse. Abierūt aūt mulieres: ⁊ nunciauerunt ola. xj. lugētibus: et his qui cum eis erant. et visa sunt añ eos sicut deliramentum verba hec. Petrus autem surgens cucurrit ad monumētū/ vt lucas dicit. Et tunc verisimile est q̄ dño apparuerit ei in via: ⁊ si nō legat in euāgelio. De quo ōr. Apparuit et petro. Quinquies p̄ma die resurrectionis apparuit.

B Mat. 28. B Lu. 24.

¶ De duobus euntibus in emaus. Capitulum.cxci.

1. Cor. 15. C Lu. 24.

EAdem die visus est duobus discipulis eūtibus in emaꝰ quorum vnus dicebāt cleophas tacito nomine alterius. Putabāt se lucas innuisse more scriptorum sacre scripture. Sed Ambro. in lucam dicit illū vocatum amō. Post vastationem iudee sub marco aurelio restaurata est emaus et dicta est nicopolis hec erat a hierusalez in spacio. lx. stadioꝝ. ¶ Tradunt greci scriptores herculem gigātem vno anh-litu. cxxv. passus cucurrisse ⁊ fletisse: ⁊ a fando spacium huiusmodi vocant stadium. Cumq̄ octo stadia faciāt miliare in summa. lx. faciunt septez milia passuū ⁊ quingētos. l. vij. miliaris et quatuor stadia. i. leucas tres: et tres partes quarte. Ibat autez iesus cum illis: ⁊ oculi eorum tenebantur ne eūz agnoscerent: vnde videtur aliud in oculis eoꝝ fuisse: ne eūz agnoscerent. Et alibi legitur q̄ apparuit eis i alia effigie ergo aliud ēt erat i corpe a quo sceret. Potuit etiā esse vt imitatio eiusdem corporis mortalis in immortale non posset fieri sine quadam alteratiōe p̄ro qua subito visus nō agnosceret⁹: vt si ds quē videret p̄hrī si paulo post occurrentem sibi inuenem videret: non mox eum cognosceret. Et cum cognouissent eum in fractione panis: et euanuisset ab eis eadē hora regressi sunt in hierusalem: et inuenerūt cōgregatos xj. ⁊ eos qui cuz eis erant dicentes: quia surrexit dominꝰ vere ⁊ apparuit simoni: ⁊ illi narrabāt que gesta erāt in via ⁊ quō cognouerunt eum in fractione panis.

Additio. Fregit et porrigebat illis. Ō tres fiūt partes hostie: vna q̄si ē dñi due porriguūt vna sacerdoti: altera ministro vel reseruatur infirmo.

¶ Quod dominus apparuit alijs absente thoma. Ca.cxcij.

E F. 20.

QUidā aūt ex eis non credederūt: ex quib⁹ vnus erat thomas. Quo egresso cum adhuc alij colloquerentur de his que audierant et sero iam esset ⁊ fores essent clause propter metum iudeorum stetit iesus in medio eorum ⁊ dixit

ait. Pax vobis: ego sum nolite timere. Ipsi autem conturbati putabant se spiritum videre.

Nondum enim credebāt vel tertia die potuisse veram carnem resurgere vel sustataz clausis ianuis posse intrare. Et ait illis. Videte manus meas et pedes meos palpate et videte: quia spūs carnē z ossa non habet sicut me videtis hr̄e. Ostendit eis cicatrices manuū pedū z lateris.

Rota. ¶ Tribus de causis pcipue reservauit dñs cicatrices in corpore iz incorruptibili. Ad corroborādā fidē apostoloz: qz surrexerat. Et vt semp rep̄sentet pr̄i: q̄le genus mortis tulit p nobis: qđ est q̄dam modus interueniēdi p nobis. Et vt in iudicio videāt p̄fidi: in quē pupugerūt. Et vt ostēdat omni carni signa victorie sue. Verbi gr̄a. Miles fortiter egit: z multis vulneribus p̄fossus est. Ait illi medicus. Vis sanari sine oi cicatrice: vel cū cicatricibus sine oi deformitate. Puto q̄ in signū glorie sue et pro exemplo alios animādi ad idē reservaret cicatrices. ¶ Et nota q̄

Rota. dno mira fm hūanā rōnē z sibi cōtraria dñs ostēdit eis. Corpus scz incorruptibile et palpabile. Nam palpari nō potest quod nō corrūpit: z corrūpi necesse est qđ palpatur. Dicit tamē Beda q̄ corp⁹ dñi subtile erat per effectū spiritualis potēt̄ie z palpabile per veritatem nature i. palpabile ostensuz: vt veritatē carnis p̄baret. Uel pōt dici corpus domini vere visibile et palpabile alijs incorruptibilibus. A corruptibilibus vero videri z palpari non potest: nisi miraculose.

Additio.

Inde est qđ in mittendo ytem hostie in calicez vbi signatur resurrectio subdit̄ur. Pax do. s. s. vo. Et episcop⁹ cum primo conuertit se ad populum in missa dicit pax vobis. Osculum vero lōge post introductum est pro causa supradicta.

¶ Quod postq̄ comedit cū eis insufflans dedit sp̄m sctm̄. ca. cxciij.

Dhuc illis non credentib⁹ ait iesus. Habetis hic aliq̄d quod manducetur. Et obtulerūt ei partem piscis assi: et fauum mellis. Et manducans reliquias dedit illis. Sed sciendum est cibos a domino sumptos post resurrectionem: nō soluz sumptos sz etiā absumptos sicut aq̄ missa in ignē absumitur. Ante mortez vero sumptos in alimoniam. Aliter est absorbet aquā terra sitiēs: aliter radius solis cadēs. Et ait illis. Hec sunt verba que locutus sum cum adhuc vobiscū essem. i. similis vobis passibilis. Tūc aperuit eis sensum: vt intelligerēt scripturas: z dixit eis. Nos eritis mihi testes horum in oēs gētes incipientes a hierusalem.

Additio.

Inde ē q̄ audita prenūtiatiōe euangelij vertitur ab ouēte q̄ si ad hierz gratias agentes q̄ ide vēit ad nos euangelium.

¶ Hanisi sunt ḡ discipuli viso domino. i. agnito. Dixit ḡ eis iterum. Pax vobis: supplesitv̄ est. Tū cū vicarius x̄pi p̄fatur. scz dicit populo. Pax vobis tātuz subtiliter igitur: sit. Qui vt oēs dat se x̄pi vicarium. Q̄nq̄ ōt. Pax vobis. tū c. s. cuz primo vertit ad pplm in missa: qz hec fuit prima vox x̄pi ad discipulos post resurrectionē. Instar vero aliorū sacerdotum dicit postea. Dñs vobiscū vt se vnuz ex nobis esse ostendat. ¶ Hec cum dixisset insufflauit: et dixit eis. Accipite spiritū sanctum quorū remiseritis peccata remittunt eis: z quoruz retinueritis retenta erūt. Huic sētentie q̄dam adherent dicentes. Neminem posse

Additio.

Apli dicūtur accepisse spiritum sctm̄ ter. Primo ad gratiā curationū. Secūdo ad remittēdum petā. Tertio ad loquendum vr̄is linguis.

solvere

solvere vl ligare nisi habeat sp̄m sctm̄: quo auctore hoc faciat. Sed attēdere debēt: qz etiā añ resurrectionē dedit eis iesus eandē potestatē sine insufflatione. nec th̄ legitur ibi dedisse sp̄m sctm̄ eis. Que

B Deu. 32 duo p̄dixit moyses ibi: surrexerūt mel de petra. i. potentiā ligandi z soluēdi: z miraculoz a x̄po immuni a peccato q̄uis mortali: et post ea oleum de saxo durissimo: id est eandem potentiam cū spiritusancto de christo impassibili.

¶ Quod apparuit thome. Capitulum. cxciij.

F B Joā. 10 Unq̄ annisset ab eis: redijt thomas. Dixeruntq̄ alij ad eum. Uidim⁹ dominuz. Qui dixit se nō crediturū: nisi videret et tāgeret cicatrices vulnerū. Post dies autē octo cum essent discipuli intus: et thomas cum eis: stetit iesus i medio ianuis clausis z ait thome. Infer digitum tuum huc: z vide manus et latus et noli esse incredulus sed fidelis. Respondit thomas. Dñs meus z deus meus scilicet es tu. Et ait iesus. Qz vidisti me thoma credidisti beati q̄ nō viderunt z crediderunt. ¶ Tamē quidā dicūt thomam tantuz vidisse nec ausum tangere: qz christus tantū dixit: qz vidisti me. Sz quia vsus p quolibet sensu poni solet: pōt dici vidisti. i. tetigisti. p̄sertim qz dominus dixerat. Infer digitū tuū huc z vide. Hec z alia fecit iesus ad robur fidei nostre: z multa que non leguntur in euangelio.

¶ De appparitione ad mare tyberiadis. Capit. cxcv.

A Joā. 21 Post hec autem manifestauit se iesus ad mare tyberiadis. Piscabātur autē discipuli. vij. nocte quadam: vt haberēt cibos. Et cuz nihil prendidissent: mane stetit iesus i littore. Cumq̄ ad preceptū eius in dextera nauigij rete misissent impleuerūt illō. cliij. magnis piscibus. Et ait ioānes. Dominus est. Tunc petrus misit se in mare. Alij nauigio venerunt: et inuenerūt pruinas in littore: z piscem superpositum: z panē iuxta positū. z assantes simul de piscibus quos prendiderant: mādducauerunt cū iesu: sciētes qz dñs est. Et fuit hec tertia diei manifestatio sz post q̄t dies ab octaua die resurrectionis non est determinatum. ¶ Tunc dixit iesus petro. Symō ioānis diligis me pl⁹ his. Interrogabat dominū qđ sciebat. Sz innuit vt ex eo credamus: z oze ꝓfiteamur. Et ait petr⁹. Etiā dñe tu scis: qz amo te. Nō ait sic distinguēdū etiā dñe vt sz dixisset se diligere plus alijs hoc em̄ nesciebat: sz abū dāt etiā idiomate hebraico. Tacēs ergo qđ ignorabat rñdit qđ sciebat. Ut ita dñe amo te: z ēt tu scis qz amo te. q. d. Teip̄m testē invoco: qz amo te. Dixit ei iesus. Pasce agnos meos q. d. Exhibitio opis sit p̄batio dilectionis. Cū ḡ disset idipm̄ ter: z idē respōdisset petr⁹. Iterū subdidit: pasce agnos meos. Post tertiā vero rñsionē subdidit pasce oues meas. q. d. Pasce docendo: pasce opando: pasce morīēdo. Tūc dixit ei iesus. Cū esses iunior cingebas te: z ambulabas vbi volebas. Cū aūt senueris extēdes man⁹ tuas z alius te ciget: z ducet q̄ tu nō vis: significās qz crucifigeret nolēs sz sensum carnis. Et addidit. Seq̄re me. i. seq̄ris me in genere mortis.

¶ Opiniones de morte Joannis. euangeliste. Cap. cxcvj.

E Joā. 21 Unc̄ cepit iesus abire z cepit petrus euz sequi: putāt hoc sibi a dño mādatū. Sequebat ēt eū ioānes. Cōuersus petr⁹ vidit illum sequentem z ait ad iesuz. Domine: hic aūt qđ supple patietur. Postq̄ em̄ audierat se crucifigendum voluit etiam fratris exitum cognoscere. Respondit iesus. Sic eū volo manere donec veniā. Pu-

tauerũt ergo discipuli ioannẽ nõ mouturũ: donec xps veniret ad iudiciũ. Sz nõ erat magnũ dare dilecto non mori: cũ dissolui z eẽ cũ xpõ melius sit. Dixit ꝫ dñs qz in pace semũ finiret. Tũ fuerit ꝫ discerẽt sic eũ adhuc viuere: qz cũ i ɒssuz sibi tumulũ post celebratã missaz descẽdisset in re magna p aliqt horas fuisset: z circũstãtes ꝫ aderãt ceciderũt. Cũqz post hec surgentes accessissent ad tumulũ eius vacuũ i uenerũt: tũ ẽra leuis scaturiebat in fundo: sicut in fontib⁹ solet arena bullire: z adhuc qnqz eadẽ scaturigo bullire ibi vr. Unde multi putauerunt eum viuere sub terra: et anhelitu eius scaturiginez fieri alij autẽ iam translatum ad celũ putãt de hmõi ño melius est pie dubitare qz temere diffinire.

D Watt. 28. ¶ De apparitiõe dñi i galilea vbi mãdatũ ẽ discipulis vt docerẽt gẽtes z baptizarẽt. cap. cxcvij.

D Marc. 16. Watt. vbi. ſ. UNdecim ãt discipuli abierũt i galileã ad mõtẽ vbi ꝑstituerat illis iesus. Et videtes eũ adorauerũt: ꝺdã aũt dubitauerunt. ¶ Et exprobrauit illis duriciaz cordis eoz. ¶ Et ait. Data ẽ mihi oĩs ptãs i celo z i terra. i. nũc apparet oĩpotẽtia mea. Uel ita dixerã vobis: in viam gentiũ ne abieritis sz qz indet abiecerũt me: ãſi dederunt mihi ptãtem mittendi vbiqz terrarum sub celo.

marc⁹. Watt. vbi. ſ. ¶ Unde igitur sub dicit. Ite in orbem vniuersum: et predicate euãgelium omni creature id est homini pro quo facta est omnis creatura. Uel qz habet participationez cũ oĩ creatura. Uñ et hõ microcosmus: id ẽ minor mũdus dicitur.

Additio. Quasi diceret. qõ in aure auditis ꝑdicate supertectuz. Unde est qd enangeliũ legit in edito tanqz vbiqz z ab oibus audiendus tussancti. In choatione operũ nostroz eandem ꝓponim⁹ formã ꝓbozsed innouando orãtes: vt adhonorẽ trinitatis fiat opus qõ ichoamus: et vt trinitas nobz cooperet. In baptismo antẽ ór affirmando: z est Baptizo te in noie patris z filij z spũssancti. i. misteriũ baptismi ago sed autoritas penes trinitatem est. ¶ Qui crediderit z baptizatus fuerit saluus erit: qui nõ crediderit condẽnabit. Non ait nec baptizat⁹ fuerit. Sine baptismo esse saluat⁹ homo cũ eum excludit articulus necessitatis: nõ cõtemptus religiõis. Uñ qõ dictũ est nisi quis renatus fuerit ex. sic intelligitur. Qui contempserit renasci. Ordini verboz dñi adherẽt heretici huius ꝑpis discẽtes. Ihõ oportere baptizari nisi credentem z ideo nõ recipiunt baptismũ puerozum. Sz nõ intelligũt ꝑs quo hoc dictum est. primo et qz ꝑdicabatur adultis: baptizãdi erãt adulti ꝗz fides exigit i baptismo. Post modũ paruuli eoz ꝗ p adultz põt itelligi hoc eẽ dictum. Uel si pro oib⁹ sic expone. Qui crediderit z baptizatus fuerit. hoc est ꝗ in fide baptizabitur. Oportet eñ baptizandũ vel p se vel per aliũ credere. ¶ Signa aũt eos qui crediderũt hec sequentur. In noie meo demonia eiẽt: linguis loquent nouis serpentes tollent ex. z hoc quoqz pro tempore dictum est. Tunc enim signa fiebãt p ifidelib⁹ cõuertẽdis. Qz ergo signa nõ sunt necessaria: nõ modo fiunt sicut passim tũc fiebant. Nos enim cum arbusta plãtamus tandiu infundimus aquã: quousqz

Additio. Generale enim fuit in ꝓmitiua ecclia q illi qui eribãt de fonte statim loquebãtur linguis. Marc. 16.

z cozã omnib⁹. Primo fit signũ crucis super libruz. q. d. hic est liber crucifixi: post in fronte z pectoze quasi i vtroqz superliminari.

B Joã. 3. quousqz in terra conualescant.

¶ De ascensione dñi. Ca. cxcvij.

Lu. 24. D mar. 16 B Act. 1. IDe aũt ascẽsionis venit ad eos in hierusalẽ: z ait. Sedẽte in ciuitate quousqz induamini ꝑtute ex alto. Cũqz comedisset cũ eis vñ itelligit sextã horã trãsisse: edurit eos foras in montem oliueti ihesus bethaniã. Et elevatz manibus bñdixit eis. Et videtib⁹ illis elevat⁹ est in celũ: z nubes lucida bauiabat eũ ministerio angelorũ. Cũqz tam subtractus esset ab oculis discipulorum tamẽ adhuc intuebãtur in celũ propteres duo angeli in forma virorum steterunt iuxta illos: z dixerunt. Uiri galilei quid aspicitis in celum q. d. Recedite nec expectetis iesuz vt modo redeat: tamen in fine tẽporum sic veniet quemadmodũ vidistis eũ eũtem in celuz bauiosis scilicet nubibus descẽdet in aera. Illi autẽ regressi sunt in hierusalem: z expectabant p missum spiritũ sanctũ. ¶ Uno accepto tempore ꝺ suis professi ꝑdicauerunt vbiqz domino cooperante z sermonẽ confirmante sequentib⁹ signis. Et nota dñaz. Trãslat⁹ enoch est: subuect⁹ est helias: ascẽdit iesus ꝓpria sui virtute.

Additio. Hãc vltimã processionẽ post se suz representat ecclia dñicis diebus egrediẽdo de ecclia z redeũdo ad eã: ꝗnde hierusalẽ: exiens: z rediẽs in hierusalẽ: z sequẽdo crucẽ: vt illi crucifixum. Et licet illi redierint sine iesu: tñ nos redimus cuz cruce: qz ipse dixit: vobiscũ suz vsqz ad cõsummationẽ scli. ¶ Et nota qz primitiua ecclia obseruauit diem dominicam: vt z modo z etiã feriã ꝗntam in memoriã ascẽsionis: z tũc ꝗnta feria fiebat ꝓcessio. Sz multiplicatis solẽnitatib⁹ festoz: sublata est solẽnitas ꝗnte ferie: z ꝓcessio translata est ad dñicaz. Uñ ór ꝙ quinta feria cognata sit dñice.

¶ Sequũtur tituli capitulorum in historiã Actuum apostolorum.

¶ Quotiens apputo dño discipulus infra quadraginta dies. cap. j.
Qõ apli fuerũt baptizati. ca. ij.
Quid responderit dominus indiscrete querentibus. ca. iij.
De ortu z ꝓcessu ꝑdicatiõis. c. iiij.
Quid fecerint aberunte dño. c. v.
Quibus ex causis angeli apparuerunt. ca. vj.
In quo imitatur apl'os. ca. vij.
Ubi z cũ ꝺb⁹ se colligerũt. c. viij.
De sermone petri. ca. ix.
De electione mathie. ca. x.
De missione spiritussancti. ca. xj.
De miraculo linguarũ. ca. xij.
Qõ petrus cõuicit mentiẽtes auctoritate ꝓphetarũ. ca. xiij.
De ꝓdigio in celo sursuz impletis. ca. xiiij.
Exponit ꝓbdasuid de xpo. ca. xv.
De impleta ꝓphetia iohel. c. xvj.
de paralytico curato a petro. c. xvij.
Qõ sibi nihil ascribebant sed omnia deo. ca. xviij.
De inidia saduceoz i apl'os. c. xix
Qõ constanter respondẽrunt ad interrogata in consilio. ca. xx.
De mutua charitate inter apostolos. ca xxxj.
De morte ananie z saphire. c. xxij.
De signis q̃ fiebãt ab aplis. c. xz.
De incarceratiõe apl'oz. ca. xxiij.
Quomodo per angelum de carcere sunt educti. ca. xxv.
Quomodo obstrupuerũt illius eductis. ca. xxvj.
De responsione corũ. ca. xxvij.
De consilio gamalielis. ca. xxviij.
Aliud exemplum de eodẽ. c. xxix.
De causa murmuris iter christianos. ca. xxx.
De commendatione beati stephani. ca. xxxj.
De sermone eiusdem. ca. xxxij.
Prosecutio narrationis. ca. xxxiij.
Quomodo computẽtur. cccc. xxix. anni. ca. xxxiiij.
Opinio bede de eodem. ca. xxxv.
Redit stephanus ad ordinem historie. ca. xl.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Commendat tabernaculum nevi deatur damnare locum sanctum. capitulum xlj.
Quod lapidauerūt stephanum. capitulum xlij.
De prima psecutiōe saulis.c.xliij.
De petitiōe simonis magi.c.xliij.
De eunucho baptizato a philippo.capitulum. xlv.
De execatione sanli. ca.xlvj.
Quō ananias ex mandato domini visitauit saulum. ca.xlvij.
De iuidia indeoꝝ i paulū.c.xlviij
De curatione enee. ca.xlix.
De conuersione Cornelij. cap.l.
De visione petri. ca.lj.
Quod petrus venit ad cornelium vocatus. ca.lij.
Quod baptizauit cornelij et eos qui cum eo erant. ca.liij.
Quomodo redargutus est petr⁹ a christianis. ca.liij.
De cōtinuatione historie .ca.lv.
De collecta facta paupib⁹. c.lvj.
De morte iacobi maioris.ca.lvij.
Quis fuerit procurator substitutus mortuo pilato. ca.lviij.
De proposito herodis agrippe. capitulum. lix.
De causa inuidie tyberij et herodis agrippe. ca.lx.
In quo herodes offendit tyberiū capitulum. lxj.
Quomodo liberatus est herodes morte tyberij. ca.lxij.
Qō Gaius mandauit statuā suā fieri in templo ca.lxiij.
De morte Gaij impatoris.c.lxiij.
De eodem. ca.lxv.
Quomō occiso iacobo voluit apprehendere petrum. cap.lxvj.
Quomodo liberatus est petrus de manu herodis. ca.lxvij.
De morte herodis. ca.lxviij.
De agrippa. ca.lxix.
Reditus historie ad ordinem suū capitulum lxx.
Qō paulus ⁊ barnabas cōuerterunt sergiū ꝓconsulem. ca.lxxj.
De discessu iōānis ab eis.c.lxxij.
De predicatiōe .Pauli et Barnabe in synagoga. ca.lxxiij.
Adhuc de eodem. ca.lxxiiij.
Quare trāsierūt ad gētes.c.lxxv.
De recepta predicatione a gentibus. ca.lxxvj.
De persecutione quam passi sunt capitulum. lxxvij.
De questione circūcisionis determinata. ca.lxxviij.
De sermone Jacobi fratris domini. ca.lxxix.
De epistola missa cōuersis ex gētibus. ca.lxxx.
Quomodo consolati sunt conuersos ex gentibus. ca.lxxxj.
Determinat quādo sederit antiochie:quando rome. ca.lxxxij.
De causa dissensionis inter paulum ⁊ Barnabam. ca lxxxiij.
Qō ꝓhibiti sunt apostoli ne irēt quo volebant. ca.lxxxiiij.
De visione que apparuit paulo nocte. ca.lxxxv.
Qō recepti sunt a muliere purpuraria. ca.lxxxvj.
De spiritu phitonico a puella ejecto. ca.lxxxvij.
De terremotu vnde aperta sunt ostia carceris. ca.lxxxviij.
Quomodo a magistratibus sunt dimissi. ca.lxxxix.
Quod inuidia indeoꝝ iason accusatus.est ca.xc.
Quid paul⁹ athenis fecerit.c.xcj.
De ara ignoti dei. Ca.xcij.
Qō philosophi athenienses dixerunt deum nature pati. ca.xciij.
De dionysio ariopagita. c.xciij.
Qō indei cōcitauerunt gallionez in paulum. ca.xcv.
Qō disputabat paulus ephesi cōtra iudeos. ca.xcvj.
Quomodo baptizati sunt qui baptisma iōānis acceperāt.c.xcvij.
De potestate nois iesu.ca.xcviij.
De tumultu excitato ꝑ demetriū. capitulum. xcix.
de mortuo resuscitato a paulo.c.
De hoc quod agabus paulo predixit. ca.ci.
De eo quod obtulit de consilio secundum legem. ca.cij.
Qō legatus est paul⁹ a ꝓside ad clamorē

clamorem iudeorum. ca.ciij.
De egyptio qui populū seduxerat Capitulum ciiij.
Qō cognitus a populo permissus est loqui ꝓsidi. ca.cv.
Quod paulus ciuem romanum se fecit. ca.cvj.
De scismate orto inter iudeos ex industria pauli. ca.cvij.
Qō dns cōfortauit paulū.c.cviij.
Quomodo conuratum est in mortem pauli. ca.cix.
Qō ante ꝓsidem contra tertullum oratorem contendit. ca.cx.
Qō Felix voluit pecuniam extorquere a paulo. ca.cxj.
De seditione inter iudeos et gentiles; ca.cxij.
De appellatione pauli. ca.cxiij.
De hoc quod rogabat agrippa festum. ca.cxiij.
Quomodo perorauit paulus coram Festo et Agrippa. ca.cxv.
Qō paul⁹ missus est romā.c.cxvj.
Qō incidēter narrat de sacerdotibus iudeorum. ca.cxvij.
De tempestate in mari quā predixit paulus. ca.cxviij.
Qō cōstitutos in periculo paulus confortauit. ca.cxix.
De cōstantia pauli. ca.cxx.
Qō paul⁹ credit⁹ est eē de⁹.c.cxxj.
De ꝑbo pauli ad cēturionē.c.cxxij
Quod sanauit principis patrē et alios capitulum. ca.cxxiij.
Qō recept⁹ est a fratrib⁹ xpianis. Capitulum cxxiiij.
Quo tpe libere ꝓdicauit.ca.cxcv.
Quo neronis imperij anno passus fuerit. ca.cxxvj.
In quibus locis puniti fuerint petrus ⁊ paulus. ca.cxxvij.
Chistoria actuuz apostolorum incipit.
Quoties apparuerit dominus discipulis infra.xl.dies. Cap.j.

Quo nonodecimo iperij tyberij cesaris adhuc ꝑcuratore indee pilato ꝓside syrie vitellio mortuus est dns ⁊ resurrexit.

Resurgēs aūt veritatē resurrectionis multis cōprobauit argumētis multa in corpe ꝓprio oīdēs ꝑter naturā corpis imortalis vt sic veritatē resurrectiōis astrueret:⁊ ab aplis ⁊ eorum posteris oēm omo cautam hesitatiōis amoueret:comedit eīm ⁊ bibit cū eis cuz corpus spūale eboꝝ alimonia minime indigeat.In corpe ꝓprio cicatrices oūditcū a natura corpis imortal' penitus aliena sit ois deformitas cicatricis.ꝓter hec argumenta lucas scribēs historiā actuꝝ aplorū ponit alia.Fuit eīm argumētū vere resurrectiōis q ꝓ dies.xl.apparuit eis loquēs de regno dei.Quod est aūt intelligendū:q tinguiozuz xl.dierū tpe apparuit aplis: sz infra numerū tot dierum decies appuit eis:vt ex euangelica historia colligit. ¶Ipsa nāq; die resurrectiōis tribꝰ quinquies appersisse legit.Primo in die marie magdalene.Secōo mulieribus redeūtibus de monumēto:qñ tenuerūt pedes eiꝰ ⁊ adorauerunt eū.Tertio petro:iz nō expresse habeat de euangelio.Quarto duobꝰ euntibꝰ in emaus.Quinto apparuit x.aplis absente thoma.sexto post dies octo apparuit eisdē pūte thoma.Septimo septē discipulis apparuit i piscatione ad mare tyberiadis.Octauo i mōte thabor qñ cōuenerāt in galileā:⁊ ita añ diez ascēsiōis appuit octies.Ipsa vero die ascēsiōis bis appuit:semel.xij. aplis comedentibus in cenaculo. Oēs tam aplī q̄ alij discipuli nec nō mulieres habitabāt in illa parte hierlm que dicebaī mello scz in mōte syō.vbi dauid cōstruxerat sibi palatiū ⁊ ibi erat cenaculū illō grāde.stratū:in quo precepit dns sibi parare pascha.Et i cenaculo illo tūc habitabāt.xj.apli. Ceteri autez discipuli ⁊ mulieres habitabāt circā quaq; ꝓ diuersa hospitia. ¶Qō apostoli fuerunt baptizati.

Capitulum.ij.

ET dum comederēt vndeciz in cenaculo apparuit eis do

minus ⁊ exprobrauit incredulitatem eorum et duritiam cordis: et comedit cum eis. Et conuescens
A Actu. 1 precepit eis ab hierosolymis ne discederent: sed expectarent promissionem patris. i. ab ipso promissam. vel a patre per ipsum ⁊ patris autoritatem complendam dicens. Joannes baptizauit aqua. Vos aũt baptizabimini spiritu sancto nõ post multos hos dies. Acsi diceret. Spiritussanctus sup vos descendens vos purificabit et roborabit. De baptismo autem apostolorum solet dubitari. ¶ Sz super hunc locũ dicũt Beda ⁊ Augu. q̃ fuerint baptizati. Ait enim Beda
Beda Augustinus. Baptizabimini qõ est in spũ sctõ nõ ad aliud tps respicit: quo apli ⁊ ceteri fideles illo tpis baptizati sunt aqua in remissionẽ peccatorũ sp̃ũ sanctum a dño pcepta: sz ad illud: quo dño mittente spũ sctũ plenius acceperunt. Jdeo nondũ fuerãt baptizati: nõ dico aq̃: sz spũ sancto quos intelligim⁹ baptizatos baptismo Joãnis. Uel qõ credibilius est baptismo xp̃i. Conueniẽs eñ erat eos esse baptizatos q̃ baptizabant alios: de eodẽ aug. Scriptũ est qñ baptizat⁹ est paulus: qui ab anania baptizatus est.
B Joã. 3. Sz scriptũ est qñ baptizati fuerit aliq̃ apl̃i. Sed debem⁹ intelligere baptizatos esse ꝓpter illã dñicam sniaz: nisi qs renat⁹ fuerit ex aqua
B Joã. 3. ⁊ spũsancto non põt intrare in regnum dei. Sic apte volũt beda et Augu. q̃ baptizati fuerint baptismo xp̃i: ⁊ de quibusdã satis videt q̃ baptismo Joãnis fuerint baptizati: vt ꝺ andrea philippo ⁊ petro de quibus cõstat q̃ fuerũt eius discipuli. ¶ Hoc dicto precepit eis
E Luce vltio. vt egrederent de ciuitate ⁊ statim euanuit ab oculis eorum.

¶ Quid respondit dominus indiscrete querentibus. Cap. iij.

ECce nona apparitio. Et statim post comestionẽ. xl. apostoli ⁊ alij discipli ⁊ mulieres de ciuitate vnanimiter egressi: iuxta preceptum domini venerũt in mõtem oliueti: ⁊ statim dño apparuit eis. Quo aũt ꝑceperit eis vt egrederẽt de ciuitate ⁊ euanuerit ab oculis eorum ⁊ quõ egressi de ciuitate venerũt in montem oliueti: et ibi dñs appuerit eis: in hystoria subtilit̃ek: qz breuis est. ¶ Tũc q̃ cõ B Actu. 1 uenerãt ceperũt eũ interrogare dicẽtes. Dñe si i tpe hoc restituis regnũ israel tpale quãtũ ad quosdã iperitos ⁊ carnaliter sapiẽtes. q̃ videntes alienigenam regnare: ⁊ ideos esse sub p̃side: q̃rebant de restitutiõe regni isrl̃ tpalis putãtes tũc a dño restituẽdũ sicut ⁊ duo discipuli dicẽtes. nos spabamus/ q̃ ipse eẽt redẽptur⁹ israel. Alij magis instructi/ sciẽtes illam restitutionẽ nõ nisi finaliter futuram scilicet circa tpa iudicij: querebant de restitutione regni israel spiritalis sz de dilatiõe ecclie. Acsi diceret: Nũquid i hoc tpe facies qõ ꝓmisisti ecclie. Dñs autẽ non certificauit eos sup hoc. Ex quodã tñ ꝙbo in responsione eius posito: si scioli essent possent intelligere restitutionẽ illã multis tpibus differendã. Nõ est inḡt vr̃m nosse tpa vel momẽta q̃ pr̃ posuit in sua ptãte. i. numerũ tẽpoꝝ ⁊ momentoꝝ vsq̃ ad finẽ seculi q̃ tñ pr̃is patẽt sciẽtie. Acsi diceret. Nihil ad vos q̃rere de secretis huiusmodi: nec ad eaq̃ cipiẽda ẽtis idonei. Sed de his q̃ ad vos spectãt estote solliciti: quis vos reuera accipietis ꝟtutẽ supueniẽtis spũssancti: cuiꝰ ꝟtute roborati. eritis mihi testes resurrectionis mee primo i hierlm: sctõ in iudea: postea i samaria: tãdẽ vsq̃ ad vltimum terre. Acsi tacite diceret. Ante regni illi⁹ restitutionẽ nõ solũ hierosolymã sed ⁊ oẽs iudeos ⁊ samaritanos ⁊ oẽs terminos ꝑ circuitũ fama cuãgelij ꝓcurret.

¶ De ortu ⁊ processu predicationis. Cap. ij.

PRimo si quidem predicatuz est euangeliũ in hierusalẽ sz propter lapidationem stephani ⁊ mortẽ iacobi gladio occisi: egressi sunt de hierlm predicantes in finibus iudee. Postea transierũt ad
B Actu. 1. samaritanos: ⁊ inde ꝓcesserunt ꝑ vniuersum orbem. ¶ Et cum hoc dixisset fm aliũ euangelistam elevatis manibus benedixit eis. Et
S Luc. vltimo. post benedictionem illam: videntibus illis eleuatus est. Et nubes suscepit eum ab oculis eorum: q̃ quasi quodaz in globo bainle nubis ascendit. Nõ tamẽ ideo: q̃ ad ascendendũ egeret ministerio nubis: sz vt ꝑ hoc oñderet: q̃ oi creatura pata est obsequi suo creatori.

¶ Quid fecerint abeũte domino.

Capitulum. v.

No. dei mirabilia. DE loco ascẽsiõis dixit Sulpitius eps hierosolymitanus: q̃ ibi cum postea edificata esset ecclesia: locus ille in quo institerunt vestigia x̃pi ascendentis: nũq̃ potuit sterni pauimẽto: imo relinquebant marmora in ora colloquentium. Calcati etiã pulueris a domino: hoc dicit esse documentum: q̃ vestigia impressa cernuntur ⁊ eandem adhuc speciem velut pressi vestigiꝰ terra custodit. Cum iam dñs raptus esset a conspectu eorum: adhuc tñ suspensis vultibus stabant aspiciẽtes in celum: cum potius reuerti in hierusalem debuissent: q̃ dictum erat
B Lu. 24 eis. Sedete in ciuitate quoadusq̃ induamini virtute ex alto. Et ne diutius ibi morarẽtur: missi sunt angeli instruentes eos. Unde sequitur. ¶ Cũq̃ intuerentur in celum euntem illum. i. illo abeunte: vt accusatiuus ponatur ꝑ ablatiuo absolute pro quo ponit genitiuus in greco. Uel cũ prius intuerenẽ euntem illũ: ⁊ adhuc intuerenẽ in celũ ecce duo viri. i. duo angeli in forma viri. astiterũt iuxta illos in vestibus albis: qui ⁊ dixerunt.

¶ Quibus ex causis angeli apparuerunt. Capitulum. vi.

B Actu. 1. VIri galilei q̃d stat aspiciẽtes in celũ. quasi obliti q̃d facere debeatis. hic Jesus q̃ assumptus est a vobis in celũ. i. in eadem carnis substantia: i qua assumptus est a vobis in celum: sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in celum: id est sicut baiulis nubibus vidistis eum ascendentem in celum: sic baiulis nubibus videbitis eum in aere ad iudicium venientem. ¶ Duplici de causa hi duo angeli apparuerunt scilicet vt mestos de absentia dñi consortarent/ ⁊ vt eum vere ascendisse in celum demõstrarent
B 4. re. 2 scz in regionem angelorũ. Non sicut helias qui raptus est in igneo
A Eccl. 48. curru ascendit vsq̃ ad sublunarẽ regionem: nec eã transcendit: sed tñ translatus est in paradisum ter restrem: qui adeo eminet/ vt ptingat ad sublunarez regionẽ nec tñ transcendit. ¶ Tunc reuersi sunt
C Actu. 1. hyerosolymam a monte q̃ vocat oliueti: propter copiam oliuarum: sabbati habens iter. i. itinere sabbati dictãs a hit rusalem. s. spacio miliarij: q̃ nõ ampliori spacio licebat indeis i sabbato ꝓgredi de ciuitate vel villa in qua erant: sz ꝑ mille passus poterant circa deam burare. Uetus editio hz a monte triuz luminũ. Sic autẽ dictus est mons oliueti: q̃ de nocte ex parte occidẽtis illuminabatur igne tẽpli. q̃ erat ignis ingis in altari: mane ex pte oriẽtes ꝑmo excipiebat radios solis anteq̃ illustrarẽt ciuitatẽ. habebat etiã copiam olei quod est fomentum luminis.

¶ In quo imitamur apostolos.

Capitulum. vij.

Ex euã gelio. nicho demi. QUmq̃ regressi essent in hierusalẽ oẽs vnanimiter: apostoloꝝ vsq̃ ad eorum hospitia cõduxerunt: deinde ad ꝓpria redierunt. Hãc ꝓcessionẽ discipulorum qui vnanimiter de ciuitate sunt egressi et post vnanimiter regressi representat ecclesia singulis dñicis diebꝰ ꝓcessiones faciẽs. Unde sicut illi egressi sunt ꝓcedente crucifixo: ita ⁊ nos de ecclesia egredimur crucem preferendo. Et licet

nō redierit cuz eis crucifixus: nos tamen redeuntes crucem reportamus. Quia licet non redierit cum eis presentia corpali: redūt tamē cum eis presentia spiritus li: inxta quod dixit. Ecce ego vobiscum sum vsqz ad
S Mat. 28 consummationem seculi. In eo ergo q̄ gredimur crucē domini p̄ferendo representamus: quia illi egressi sunt preeūte crucifixo. In eo q̄ crucem domini reportamus cum non redierit cum eis presentia corporali: repsentamus q̄ ait. Ecce vobiscū sum vsqz ad consummationem
S Matt. 28. seculi. In primitiua autem ecclesia huiusmodi representatio fiebat in ecclesia quinta feria: que tunc temporis eque solennis erat sicut prima. Quinta p̄ veneratiōe ascensionis. Prima pro reuerētia resurrectionis. Unde in vulgare p̄ nerbium versum est: vt dhice diei dicatur cognata dies lonis: qz antiquitus fuit eque solennis. Sed quia supernenerunt festa sanctorū et celebrare tot festa erat quasi onerosum: vt in die dominica fieret pro cessio deinceps i institutū. ¶ Ubi et cum quibus se collegerunt. Capitu. viij.

Actu. 1. ANc ascenderūt apostoli in cenaculum vbi manebant. s. Petrus et Jacobus Joannes et Andreas ⁊ alij. Et mutatur hic series catalogi. Solent enim apostoli in catalogo in hunc modum combinari. Petrus ⁊ andreas. Jacobus et Joannes. Forte et alibi ita combinantur pro carnis affinitate. hic autem pro meritorū paritate. quia intellexit lucas in spiritu pares esse in merito Petrum ⁊ Joannem: quia forte pre ceteris dilexerunt. Unde et pre alijs festinanter ad monumentū cucurrerūt. Et erant omnes vnanimiter perseuerātes in oratione cum mulieribus et maria matre iesu que a mulieribus distinguitur: quia non potest proprie dici mulier quasi mollier. id est molliciem passa. Interdum tamen mulier pro sexu nō pro corruptiōe ponit vt ibi. Quid mihi et tibi est mulier? Et fratribus eius quod de illis debz intelligi: de quibus ante passionem dictum est. Neqz enim fratres eius credebant in eum: nunc autez credebant. Nota q̄ dictum est. perseuerante in oratione: et non est additum de ieiunio. Quidam tamen a festo ascensionis vsqz ad pentecosten ieiunant exemplo apostolorum quos aiunt in spacio illo ieiunasse qz in euangelio dictum est. Uenient dies in quibus auferetur sponsus ab eis: ⁊ tūc ieiunabunt ⁊ potuit ita esse: hic tñ nō habetur.

¶ De sermone Petri. Capitu. ix.

C Actu. 1 IN diebus illis: id est in illo meditullio tēporis inter ascensionē ⁊ spūsancti missionē exurgēs petr⁹ in medio fratrū dixit. Cōstat em̄ in spacio illo factā esse mathie electionem licet non sit determinatum qua die. Unde quasi indefinite dictū est. In dieb⁹ illis. Et inde quasi ex forma scripti assumpsit ecclesia formam legendi. Unde quia in actibus apostolorū frequenter inuenimus. In diebus illis: ideo cum legūtur in ecclesia particule epistolarū p̄mittitur. In diebus illis. Et quia in euāgelijs sepe legitur. In illo tyeideo cum singulis diebus leguntur in ecclesia particule euangeliorū premittitur. In illo tēpore. Uiri fratres: oportet impleri scripturam quam p̄dixit spiritussanctus p osdauid de iuda qui fuit dux eorū qui comprehenderunt Jesuz qui duxit cohortem ⁊ regis ministros ad hortum in quo orabat dominus. Uel quia osculo dedit p̄ditionis indicium: et ita prebuit eis ducatū: qui cōnumerat⁹ est i nobis. i. sortit⁹ est sortē ministerij huius. s. et apostolat⁹: q̄ quasi sorte vt dhica electione obtinuit apostolatū. Et elegāter dictū est cōnumeratus: qz numero nō merito inter apl̄os cōputatus est. Uel respicit ad hoc quod dixerat qui fuit dux eorū qui comprehenderūt iesum: ⁊ sortit⁹ est sortem ministerij huius. s. ducatus. i. habuit hunc ducatū. Et hic quidē possedit agrū de mercede iniqtatis. Qō quidē mystice exponūt. i. p̄ accepto p̄tio p̄ditionis possedit infernū qui dicit terra morientiū: sicut paradisus terra viuentium. Alij dicūt idā ibi sepultum: ⁊ ita possedisse: sz nō est autenticū. Dictū est ergo: possedit. i. possideri fecit: qz de possessione eius propria empta est. ⁊ ab alijs possessus: et suspensus crepuit medius ⁊ diffusa sunt viscera eius sed nō per os eius vt sic parceretur ori quo salutatoz osculatus fuerat. Nō em̄ tam viliter debuit inānari: quod tam gloriosum. s. os christi contigerat. Dignū em̄ erat. vt viscera q̄ p̄ditionē cōceperant rupta caderēt. guttur quoqz quo vox p̄ditionis exierat laqueo arctaretur. Sepe em̄ modum pene exprimit modus culpe. Uñ abscinditur homini caput corpis: qz ipse sibi abscidit caput mentis. i. rationē: sicut et iudas mortuus est in aere tanqz aeris potestatibus sociandus. Congruum em̄ erat vt separaretur ab angelorū ⁊ hoim regione q̄ offensus fuerat vtriqz. Et ita modus ⁊ locus pene congruit culpe.

¶ De electione Mathie. Capi. x.

D Actu. x ET notum factum est hoc oībus habitātib⁹ hierl̄z: ita vt appellaretur ager ille lingua eoꝝ acheldemach. Qō est dictum eoꝝ dicunt quidam hec non fuisse verba petri cum iudeus esset: ⁊ ad ideos loqueretur: sed luce qui grece scripsit: et in hebreo nomē agri expressit alij dicūt q̄ latinus interpres hoc addidit: sed melius a petro dictum accipitur. ⁊ cōtinuatur ei quod dixerat. Notū factum est omnibus habitantibus hierusalē ita vt appellaretur ager ille achelemach lingua eoꝝ id est hierosolymitarū: qz cū petr⁹ galileus esset: ⁊ eadē esset lingua galileoꝝ sicut hierosolymitaꝝ: tñ diuersa erāt lingue i diomata: vñ petro dictuz est. Uere galileus es: nā ⁊ loquela tua manifestum te facit. i. idioma lingue galileorum. Scriptum est enim in libro psalmoꝝ: non est dictum in libris. Unde insultat Augustinus hyeronymo libū psalmoꝝ p ānqz volumina distinguenti. Tūc enim dici debuit in quarto libro psalmoꝝ. Fiat habitatio eorū deserta: ⁊ non sit q̄ habitet i ea de snis. s. et epatum eius accipiat alter. id est alius: qz de multis discipulis. lxxij. elect⁹ est mathias eiqz substitut⁹ est. Uel ideo dictuz est: quia mathias fuit longe alter ab eo: quia vir sanct⁹: iudas vero nefs vel alter duoꝝ quorū sortes misse sunt. Oportet ergo ex his viris qui nobiscū sunt cōgregati in omni tpe quo itrauit ⁊ exiuit dñs iesus incipiens a baptismate ioānis vsqz in diem quo assumpt⁹ est a nobis: testē resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis. q. d. Quia mortuus est iudas: ⁊ sic prophetatum est qz episcopatū eius accipiet alter. ergo oportet vt aliquē ei substituamus q̄ testeē nobiscū resurrectionē eius: qz dictuz est nobis. Eritis mihi testes in hierusalē resurrectionis mee. s. et in omni indea ⁊ samaria: ⁊ vsqz ad vltimū terre. Et qz testis non nisi de his que vidit: vel audiuit dz testimoniū ferre: eligendus est de his viris q̄ a baptismo ioannis postqz cepit iesus facere ⁊ docere vsqz in diem ascensionis nobiscū fuerūt: ⁊ dñi miracula viderunt: ⁊ doctrinam audierunt. ¶ Et nota q̄ dictum est ex his viris nō de sexu in firmoꝝ: ⁊ ad hoc minus idoneo. ¶ Et statuerunt illos duos alijs p̄erētes: ioseph q̄ vocabatur barsabas: q̄ cognominat⁹ est iust⁹: et mathiā: de cuius laude subticet. qz sufficit ei p laude q̄ i apostolū eligit. Joseph ꝯo cōmendatur: ne tanqz indignus respui videretur.

h Matth. 26.

E Marci 14.

f Lu. 22 D

Ps. 108

Act. 1. d 2. f. 4. g 2. 6. b.

Et habemus hic plane in glossa. qz iste Ioseph qvocabaꝫ barsabas fuit barnabas: q̄ postea cū paulo in apostolatū electus est. Sed nō est huic opinioni adherendum: qz ex sequētibus euidens fiet hoc nō ꝓstare. Iste nāq; Ioseph fuit frater triū apostolorum filiorum alphei nec fuit apostolus. ¶ Et orantes dixerūt. Tu domine qui nosti corda omnium ostende quē elegeris ex his duobus accipere locū mini sterij huius: z apostolat⁹: de qua preuaricatus est iudas vt abiret i locū suum. Et dederūt eis sortes. Et cecidit sors super mathiam et adnumeratus est cum. xj. Non est modo vtendum sortibus vt tradit Hieronymus pro hac autoritate: qz priuilegia paucoꝝ non faciunt legem cōem. Nondum tñ missus est spūsanctus necdum figure legales penitus cessauerant. Ideo adhuc posite sunt sortes sicut in veteri testamento sepe factum legitur. Nam sanl sorte electus est: ionathas z armiger eius sortes iecerunt. Dauid quoq; sortes iecit qñ. xxiij. summos sacerdotes elegit. Si quis tamen compellit vti sortibus apostolos imitet: ꝓmissa scilicet oratione ad dominum. Facta est ergo electio Mathie inter ascensionem z spiritussancti missionem: sed qua die incertum est. ¶ De missiōe spūssancti. Ca. xij.

D 1. re. 10 1. palip po. 24

A Actu. 2

Et cum cōplerent dies pentecostes erat omnes discipuli pariter in eodem loco in quo facta est electio mathie. Sed videt perperam dictum cum complerētur: cum hec fuit prima. vij. dierū quibus protelabatur festum pentecostes. ¶ Tria cñ erant festa q̄ vij. diebus protelabantur: scz pascha: pētecoste: z scenophegia. Videtur ergo potius dicendū fuisse cū inciperent dies pentecostes. Sed pentecostes equinoctū est ad quinquagenā: z ad eā solennitatez septem diebus ptelatā. Pentacosten enim interꝑtatur quinquaginta: inde pentecoste quod quinquagenā significat: z est grecum vocabulum pentecoste sicut parasceue et scenophegia. Sed de hoc nomine pascha questio est. Habent etiā hebraica greca vocabula: qz sepe per multas captiuitates ꝓticulares dispersi sunt: et fuerunt inter grecos a quibus multa vocabula retinuerunt. Et sit ergo sensus. Et cñ complerētur dies pentecostes: id est quinquagene: illa enim dies erat quinquagesima a resurrectione: z cum inchoarentur dies pentecostes. i. illius solennitatis septē diebus ptelāde: erant oēs discipuli i cenaculo. Et dū essent pariter in eodē loco factus est repente de celo. i. de aere son⁹: qz fragor quidā insonuit i aere tanq̄ aduentis spūs. i. soni vehementis: vt sit tanq̄ nota similitudinis: acsi diceret. Venit spūssanct⁹ in similitudine venti vehemētis: vel tanq̄ spūssancti vehementis. Et erit tanq̄ expressiū veritatis: qz vere spūssanctus dicit vehemēs quasi vehens a mente: id est a mētis affectibus alienūs. Vel iuxta qō ait illle clarevallensis abbas Bernardus. Merito dicitur vehemēs: q̄si ve adimens: id est eternam damnationē. Potest ergo z ad sonū et ad spiritum sanctum referri qō dictum est: tanq̄ aduenientis spūs: qz spūs equinoctum est ad vtrūq; sicut ruha i hebreo: pneuma i greco. Et replenit sonus ille vel spiritussanctus totā domū vbi erāt sedentes. i. viros z mulieres in domo sedētes: implēs quod dictum erat eis. Sedete in ciuitate quoadusq; induamini ⁊tute ex alto. Et apparuerunt illis dispartite linGue tanq̄ ignis. radioli ignei in modum linguarū insidētes capitibus singulorū. Ipsa aūt species creature in qua spiritussanct⁹ descendit visibiliter ad quē vsq; tūc descenderit in apl̄os: expressit species ignis ostēdēs spūsanctū tūc datū eis ad robur: species linguarum

Nota.

B

Luc. 24

rum ad scientiam. Lingua enim scientiā explicat ignis testam robo rat. Datus est etiam spūssanctus apl̄is ante passionē: qñ missi sunt ad predicandū: et dictum est eis.

D Mar. 6 F Io. 20. C Mat. 16.

Egros sanate: demones eiicite. mortuos suscitate. Post resurrectionē etiā datus est eis ad alium vsum qñ insufflauit z dixit eis. Accipite spūsanctum: quoꝝ remiseritis peccata: remittunt eis: z quorum retinueritis: retēta sunt. Ubi forte claues quas dederat petro: dedit z alijs. ¶ Et repleti sunt oēs spiritussancto: z ceperūt loqui varijs linguis: prout spūssanctus dabat eloqui illis q̄ dividens singulis put vult vbi vult: qñ vult: quātum vult: quō vult: quib⁹ vult spirat. Inde est q̄ apl̄i vel vna tantū lingua scz hebrea loquebātur: ita q̄ ab oibus intelligebātur. Uel q̄ verius est linguis oibus loquebātur: quib⁹ inspiraverat spūssanct⁹ omniū linguarū notitiaz: iuxta qō in sapiētia legit. Spiritus dñi replevit orbem terrarū: z hoc qō cōtinet oia. i. homo cōuenientiā habens cū oi creatura vel ꝓpter quē facta est omnis creatura scientiaz hz vocis. i. linguarū: acsi diceret. Spūs dñi replevit orbē terraruz: z dedit discipulis scientiā linguaꝝ.

A Actu. 2

B Gap. 1

¶ De miraculo linguarum. Capitulum. xij.

A Actu. 2

Erant autē in hierusalem iudei viri religiosi: z in indea habitātes et preter illos alij multi superuenientes fere ex omni natiōe que sub celo est: qz multis captiuitatibus dispersi fuerant in dei scripture sub antiocho epyphane que captiuitas fuerat vicinior huic facto: z modo ad diem festuz omnes conuenerant. Audito ergo fragore qui insonuerat in aere cōuenerunt omnes ad discipulos: et mirati sunt qñ audiebat vnusq̄sq; lingua sua illos loquentes. Et merito dictum est singulariter: lingua sua: quia non sciebant solum linguas sed etiam linguarū idiomata. Alij autem irridebant eos dicentes. Musto pleni sunt: id est vehementer ebrij: quia vehementior est ebrietas de musto q̄ de vino defecato.

¶ Quod petrus conuicit mentientes autoritate prophetarum. Capitulum. xij.

A Actu. 2

Unc surrexit petrus cum. xj. ostēdens eos non esse ebrios sed spiritu sancto repletos dicens. Nō sunt ebrij hi: cum sit hora diei tertia. q. d. Nondum est tēpus comedēdi: nec solent inebriari teinni. Et quia sciebat legem: et scientibus legem loquebatur: oñdit prophetatum esse a Ioel spiritussancti aduentum. Et cum non inducat prophetiam Ioelis: misi vt ostendat prophetatum esse aduentum spiritussancti: incidenter annectit de die iudicij: quia predixit Ioel iudicij signa quedam iam impleta: quedam adhuc implenda. Erit in nouissimus diebus dicit dominus: effundam de spiritu meo super omnem carnem: id est super vtrumq; sexum non super omnem hominem: et prophetabunt filij vestri: vt agabus et symon niger: z filie vestre vt filij philippi. z iuuenes vestri visiones videbunt: vt paulus raptus vsq; ad tertium celum: z senes vestri somnia somniabūt: vt petrus de quo legitur. Estimabat autem se vituz videre. Hucusq; de aduentu spiritussancti.

B Act. 12

¶ De prodigijs in celo sursuz impletis. Caꝑ. xvij.

C

A Actu. 2

Et dabo ꝓdigia in celo sursum. Quod impletuz est cū ad iudicij dominice natiuitatis noua stella in aere apparuit. Et secundo in aere in passione: qñ sol obscuratus est: et signa in terra deorsum. Quod impletum est cum christo spiritum emittente terra cōtremuit: z petre scisse sunt z monumenta aperta sunt. Sanguinem

B Joel. 2

guinez dñici vulneris vel sudoris quãdo factus est sudor eius sicut gutte sanguinis qõ ꝓter naturam fuit: ⁊ ita signũ fuit: sic et sanguis de latere dñi mortui profluẽs ꝓter naturã signũ fuit. Et ignẽ spũs sancti vehemẽtis supuenientis: et vaporem fumi. i. feruorem cõpunctiõis de spiritussancti ardore tanq̃ fumus de igne ꝓcedẽtis sol cõuertetur in tenebras: ⁊ luna in sanguinẽ in passione sol in tenebras versus est. Sed cũ tũc pleniluniuz esset vtrũ tũc luna in sanguine versa sit hominib⁹ innotescere nõ poterit cũ esset sub terra: ⁊ visib⁹ humanis obiectu terre subtracta de altero itaq̃ istoꝝ cõstat: qz iam impletũ est. Forte adhuc reliquuz est implendum. Et hec oia fient ante q̃ veniat dies dñi magn⁹ spacio: qz nox ei nõ succedet opere: qz i eo totus mũdus examinabit clarita-te: qz sol fulgebit septemplici-ter.

¶ Exponit verba dauid de xpo.

Capitulum. xv.

C Actu. 2 B Joã. 2.

Viri israelite quib⁹ spãliter locuti sunt prophete: audite verba hec. i. intelligite iã cõpletum esse qõ ꝓphetauit ioel de spiritussancti missione: quia missus ẽ spũs sctũs ab eo quẽ vos interemistis: qui alto cõsilio paterne dispẽsationis traditus est in manus vestras quez deus suscitauit solutis doloribus inferni. vel quãtũ ad ipz quem dolores penarum inferni nõ leserunt: vel quãtum ad alios qui per eum ab inferni doloribus absoluti sunt: quod palam est ex greco vbi dicitur. Soluens per ipsum dolores mortis. Qõ autem a deo suscitatus sit ꝓbat per ꝓphetam dauid. Et ponit plures versus ps.

B ps. 15. Sed ad hec probãdum sufficit ille solus. Non derelinques animã meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Sunt enim verba christi ad patrẽ q. d. Non patieris o pater animaz meam ad inferos descendentẽ ibi detineri: nec corpus meum sanctificatum corrumpi vel incinerari. Postea de dauid non esse hoc intelligendum ostendit: arguens iudeos de dauid perperam interpretantes dicens. Viri fratres liceat audẽter dicere vobis de patriarcha dauid: quoniaz defunctus est. ⁊ sepultus est apud nos: ⁊ corpus eius incineratuz: ⁊ adhuc cineres eius apud nos sunt. Unde patet nõ de se illud dixisse. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Sed prophetauit de resurrectione christi qui neq̃ derelictus est in inferno: nec caro eius vidit corruptionem. Quem suscitauit deus cuius nos testes sumus qui ad dexteram patris sedens: misit in nos spiritũ sanctũ qui operatur in nobis q̃ videtis. Cõ autez exaltatus sit ad dexteram dei patris: iterum ps. 109 probat auctoritate dauid prophete dicẽtis. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Quod de dauid vt alio homine non potest intelligi. Certissime ergo scitote hũc iesum ita esse exaltatum ⁊ spiritũ sanctũ misisse quem vos crucifixistis.

¶ De impleta prophetia Joel.

Capitulum. xvj.

E

Ihs auditis ꝓpũcti actũ sũt corde ⁊ ita iplẽta ẽ ꝓphetia ioelis quia post ignẽ spũs scti secut⁹ ẽ vapor ꝓpũctiõis. Et dixerũt a petrũ ⁊ ad reliquos apl̃os. Quid faciemus viri frẽs? Ad qõ petrus. Pniam agite ⁊ baptizetur vnusquisq̃ vestruz in nomine iesu xpi: in remissionẽ pctorum ⁊ accipietis donũ spũssancti vt loquamini varijs linguis sicut et nos. Et hoc erat signum familiare in primitiua ecclesia: qz fere omnes ascẽdẽtes de lauacro loq̃bãtur oibus liguis. Et nota q̃ ait petrus: Baptizetur vnusquisq̃ vestrũ in nole iesu xpi. Formam nãq̃ traditã a domino qua exprimitur trinitas dum in primitiua ecclesia subticuerunt apostoli ytẽtes hac forma

forma verborũ. Baptizo te in nomine iesu christi: vt ita distaret nomen christi. Aliꝰ verbis pluribus exhortatus est eos petr⁹. Et qui receperũt sermonẽ eius baptizati sunt. Et apposite sunt numero fidelium in die illa: scz ipsa die pẽtecostes ale circiter tria milia. Et erãt perseverãtes in doctrina apostolorꝝ ⁊ in cõmunicãe fractionis panis ⁊ eucharistie: qz in primitiua eccl̃a crebro vnanimiter cõueniebãt ad percipiẽdã eucharistiã: vel in cõmunione fractiõis panis quotidiani: ꝺ singulis quotidie ab apl̃is frangebatur: nihil enim habebant proprium. Sed ⁊ predia vẽdiderant: ⁊ posuerũt ꝓ tia ante pedes apostolorũ: ꝺ singulis diebus mane ascendebant in tẽplum ad orationem. Sz post ea redeuntes singulis distribuebãt panẽ prout cuiꝰ opus erat.

¶ De paralytico curato a petro.

Capitulum. xvij.

A Act. 3. Cum autẽ quadãdie ascẽderẽt petrus ⁊ Joãnes in tẽplum ad horam orationis nonã. Erat quidã claudus a natiuitate qui in gloſa paralyticus dr: iuxta portã tẽpli q̃ dr speciosa a speciali quodã ornamẽto: qz apposuit ei alexãder hircanus. Ybidez etiam posuit herodes aquilam auream: ⁊ erat porta atrũ virorũ mũdoruz. Iste claudus quotidie portabat ꝺ grabbato suo ad portã illã vt peteret eleemosynã ab ingredientib⁹ in tẽplũ. Et rogabat petrũ ⁊ Joãnẽ vt eleemosynã accipere ab eis cũ ascẽdissent in tẽplũ ad horam orationis nonã. Fuit em cõsuetudo hebreoꝝ trib⁹ horis orare. Uñ

C Dan. 6 daniel dato edicto regis: qualibz ꝺ his trib⁹ horis orabat ascẽdẽs fenestrã cubiculi sui. Et hec ꝓsuetudo ꝓfirmata est ab ecclesia que eisdẽ horis orat scilz tertia: sexta nona: qz dñs hora tertia flagellatus est: sexta crucẽ ascẽdit: nona animã posuit. ¶ Statuẽtes petr⁹ ⁊ Joãnes claudũ dixerũt. Respice in nos. Ille intuebat in eos sperãs se aliquid acceptuꝝ ab eis. Ad quẽ petrus. Argẽtum ⁊ aurũ nõ est mihi. Non em̃ erat suũ quod reseruabat in vsus pauperum qui reliquerant patrimonia sua ꝓiciẽtes ad pedes apl̃orꝝ. Quod autẽ habeo hoc tibi do. In nomie iesu christi nazareni surge ⁊ ambula i pace. Et apprehensa manu eius dextera eleuauit eũ: ⁊ ptinus ꝓsolidate sunt bases eius ⁊ plãte. Et stetit et ambulabat ⁊ introiuit cum illis in tẽplũ ambulans ⁊ exiliens. Quod addit tm est a luca vt ostenderet illud impletũ. Saliet sicut cervus claud⁹. Et vidit eos ppl̃s claudũ ambulãtem ⁊ laudantẽ deum. Et impleti sunt stupore ⁊ extasi in eo qõ cõtigerat illi: sciẽtes q̃ a natiuitate claudus fuerat. Et cũ videret petrũ ⁊ Joannẽ cucurrerũt ad eos ad porticũ q̃ appellatur salomonis. i. in ea parte i qua stabat salomon dũ oraret. Et videns petrus populuz admirantem super hoc miraculo locut⁹ est ad eos.

¶ Qõd sibi nil asscribebãt: sed omnia deo.

Capitulum. xviij.

Viri israelite q̃d admiramini: aut q̃d intuemini nos q̃si ꝓ ꝓpria te nr̃a hoc fecerim⁹ C Act. 3. miraculũ. q. d. Non virtute nr̃a hoc fecimus: sed deus abrahã: deus isaac: deus iacob: deus patrũ nostrorũ B glorificauit filiũ suum iesum: quẽ vos quidẽ tradidistis ⁊ negastis Mat. ante faciem pilati iudicante illo 27. dimittiꝰ: et vos potius iudicastis A barrabam dimittendum. Nomẽ mar. 15 eius: id est nominis eius inuocatio: ⁊ fides habita de eo: dedit isti Lu. 23. integram sanitatem in conspectu B omnium vestrum. Et nũc fratres Joã. 18 scio: quia per ignorantiã fecistis sicut ⁊ principes vestri. Sed quia hec predicta erat ab omnibus ꝓphetis

phetis:oportebāt impleri. Penitemini ergo ⁊ cōsitemini:vt cum venerint tempora refrigerij a facie dñi scz tempus incarnationis quod reuera fuit tēpus refrigerij vel discretio vniuersalis iudicij ⁊ redemptio iustorū:deleant peccata vestra. Tūc em plene delebunt peccata:cum virtute resurrectionis mors destruetur nouissima:⁊ cum miserit ei qui predicatus est vobis iesum xp̄m quē oportet celum suscipere.i.ad dexterā patris sedere vsq; in tēpus resurrectōis omniū nostrū:q̄ locutus est deus a seculo per os omniū .pphetarū.i. vsq; ad cōmunē oim resurrectionē. Tunc em reuera oīa cōplebūtur de xp̄o a pphetis predictis. Et ponit exēpla de his q̄ p̄dixerunt de christo:⁊ premittit moysen.

E Deu. 18.

¶ De inuidia seductorum in apostolos. Capitulum.xix.

A Act. 4.

Oquentibus autem apīis ad populū supervenerūt sacerdotes et magistratus tēpli:⁊ īdignati sūt oēs cōmuniter:quia magnificabant eū quē ipsi damnauerūt quasi reum. Et saducei spāliter dolentes:q̄ p̄dicabant resurrectionē quā ipsi negabāt:⁊ iniecerunt manus in eos ⁊ posuerūt in carcere:q̄ tā vespera erat:⁊ nō poterant eos iudicare. Multi autē qui audierāt verba eoꝝ crediderunt. Et fuerūt qui eadē die ad fidē cōuersi sunt quinq; milia. Et hoc est qō sepe legitur:quia tria milia vna die ad fidē cōuersi sunt qō ipsa die pentecostes factū est: alia die quinq; milia.

¶ Qō cōstanter respondērūt ad interrogata in concilio. Ca.xx.

B Act. 4.

Ztera die congregati sūt principes sacerdotum: id est qui p̄incipatū habebāt iter.xxtij. seniores sacerdotes qui nominatim exprimūtur. Annas princeps sacerdotum qui oibus p̄minebat ⁊ caiphas ⁊ alexander ⁊ Joannes. Hi post annam erant excellentiores: ⁊ quotquot erant de genere sacerdotali:⁊ seniores ⁊ pharisei traditionum inuentores ⁊ scribe legis expositores:legē scz alīs exponētes. Horū distinctionē frequenter habemus in euāgelio. Et statuētes eos i medio cōcilij interrogauerūt eos in qua virtute aut i quo nōie fecistis hoc? Tūc petrus ip̄i rituscto plenus rūdit:primo quē stionē eorum temerariā esse ostendens. Nō quid p̄ benefacto iudicamur id est ad iudiciū trahimur et tāq; rei arguimur.q.d. Stulte nos arguitis. Notū sit vobis oībus:quia in nomie dñi nostri iesu xp̄i quē vos crucifixistis:iste sanus astat coram vobis quē deus suscitauit a mortuis. Hic est enim lapis angularis a vobis edificātibus reprobat⁹.i.a vobis crucifixus:q̄ postea suscitatus a p̄e factus est in caput anguli.i.factus est p̄nceps duoꝝ populoꝝ:q̄ in ipso tanq; in angulari lapide sunt vniti:⁊ nō est i alio aliquo salus. Nō est em aliud nomē sub celo datū hominibus q̄ nomen xp̄i:in quo opz nos saluari. ¶ Videtes autē petri ⁊ Joānis cōstantiā attendētes q̄ illi essent idiote ⁊ illiterati admirabantur cognoscētes eos: q̄ cum iesu viderant eos:⁊ q̄ presens erat cum eis quē sanauerat nō poterant contradicere. Nota q̄ aliā hic habemus etymologiā huius nomis idiota q̄ ab isidoro. Nam sm isidorum idiota dicitur q̄si diuisus ab aurib⁹:idi enim diuisio.ota auris dicitur:vt dicatur:idiota quasi diuisus ab intellectu.i.fatuus. Sed sm etymologiaz que hic ponitur dicit idiota quasi ab idiomate. Dicti sunt ergo idiote: q̄si cōtenti solo idiomate lingue sue hebree quā satis nouerant:⁊ nihil aliud. ¶ Iusserunt autem eos foras extra concilium secedere:⁊ cōferebant ad inuicem dicētes. Quid faciem⁹ hominibus

D mat. 21
A mar. 12
C Lu. 20

minibus istis? Manifestum est miraculū quod fecerunt:negare nō possumus sed ne amplꝰ diuulgetur cōminemur eis ne vltra loquātur in nomine hoc vlli hominum. Et vocantes eos denunciauerunt eis ne omnino loquerentur vel docerent in nomine dñi iesu. ¶ Ad quos petrus ⁊ ioannes. Vos ipsi iudicate:an potius obediendū sit deo precipienti:an vobis p̄hibentibus.q.d. Erratis prohibentes q̄ deus precepit: nec ei⁹ audiendi. Ubi enim superior precipit et inferior contradicit:non est audiendꝰ inferior. Non possumus que vidimus ⁊ audiuimus non loqui. At illi comminantes dimiserunt eos non audētes manus in eos iūcere propter populū. ¶ Dimissi autem redierunt ad suos in syon et annūtiauerunt quanta eis principes sacerdotū ⁊ seniores dixissent ⁊ quō eis respondērāt. Qui cū audissent vna animiter leuauerūt vocē dicētes. Dñe q̄ fecisti celuz ⁊ terrā mare ⁊ oīa q̄ in eis sunt:q̄ in spū sancto per os dauid p̄is nr̄i pueri tui dixisti. Quare fremuerūt gētes:⁊ populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terre:⁊ p̄rincipes cōuenerūt in vnū aduersus dūz ⁊ aduersus xp̄z eius. Cōuenerūt em in ciuitate ista aduersꝰ puerū tuū iesum quē misisti herodes et pilatus cū regib⁹ et pp̄lo israel facere q̄ manus tua ⁊ cōsiliū tuū decreuerūt fieri. Nūc dñe respice i minas eoꝝ:⁊ da seruis tuis cū oi fiducia loqui verbū tuū. ¶ Nota quia de hoc verbo solet frequēter opponi cōuenerūt herodes et pilatus facere q̄ manꝰ dei⁊ p̄silio decreuerūt fieri:sz ad hec duob⁹ verbis facere fieri:q̄ reuera ipsi conuenerūt ad exercendā prauā actionē. Deꝰ decreuit fieri illā passionē:q̄ actio illoꝝ fuit prava passio bona. ¶ Cū autez orassent motus est locꝰ in q̄ cōgregati erant ⁊ iterū missus est spiritussanctꝰ:⁊ repleti sp̄ūsancto loquebātur verbū dei cū fiducia.

A Ps. 2.

¶ De mutua charitate inter apostolos. Cap.xxj.

Et multitudinis credentiū erat cor vnū ⁊ anima vna. Nec dicebat q̄ possidebat aliquid suū esse dicebant:sed erāt illis oīa cōmunia:⁊ gratia magna erat i omnibus illis. Neq; em quisq; egēs erat inter illos. Quotquot autem erāt possessores domoꝝ aut agrorum vendēbant:et ponebant precia ante pedes apostolorū. Diuidebatur autez singulis p̄ut cuiq; opus erat. Tūc ioseph qui cognominatus est barnabas ab apostolis:quod interpretatur filius consolationis lenites:cyprius genere:cum haberet agrum vēdidit illum:⁊ posuit precium ante pedes apostoloꝝ. Nā cū dixisset lenites: ne videretur nō habere proprium quia lenite non habebant hereditatem in terra:additū est. Cypriꝰ genere vt ostenderetur natus i dispersione ⁊ inter gētiles:et ideo licebat ei proprium habere. Sz est adhērendū verbo Bede sup hūc locum:⁊ tenendum hunc fuisse socium pauli:non illum qui cū matthia statuꝰ est:q̄a ceciderit sors super matthiam:et quidam arbitrātur vt dicit Beda:minus intuētes q̄ hic barnabas apellatur.i.filius cōsolationis ille barsabas.i. filius quietis interp̄tatur. Unde Lucas nominis interpretationē scienter addidit vt huius ad illum differētiam insinuaret.

A Act. 4.

De morte ananie ⁊ saphire.c.xxij. Actu. 5

Ir autē quidā nomine ananias cuz saphira uxore sua voluit esse in collegio iustorum vt haberet necessaria vite sine labore:⁊ ita lucratiue volnit sibi acquirere prebendaz. Et cū voluisset totū preciū agri venditi ponere ante pedes apostoloz:non solnēs votum defraudauit de pcio agri conscia vxore sua mediam partez sibi reseruans:reliquā ad pedes apostolorum ponens. Quod statim petrus diuidēs in spiritu sit.

Ananias

Anania:cur tētauit sathanas cor tuuz mētiri de spiritusancto. Cur fraudasti de precio agri. Non es mentitus hominibus.sed deo qui scrutatur corda:et perdit omnes qui loquūtur mēdacium. Audiēs hoc ananias cecidit:et expirauit. Ubi notandum quia licet in euangelio dominus dixerit. Qui te percusserit in maxillam dexterā:prebe ei z aliam:tamen in primitiua ecclesia quandoz exercuit vindictā. Qā esī primo ꝓmulgantur leges solent ad eas sanciēdas graues vindicte exerceri vt rigorē ꝓmulgate legis sanciat severitas vindicte. Uā in initio legis nascentis ꝓ collectiōe lignoz in sabbato lapidabāt homo. In initio sacerdotū duo filij aarō igne ꝓsumpti sūt ꝓ oblato igne alieno. ¶ Sic ananias defraudans de ꝑcio agri corruit z expirauit ꝓ terroze alūs incutiēdo qz tā velox vindicta magnū timorē alijs incussit. Factus est esī timoz magnus in oēs q audierunt. Et est ātcipatio:qz solus viri moztē añ vroz exitū pauci audierūt. Surgētes aūt iuuenes asportauerūt cadauer:z sepelierūt. Et factū est ꝗsi hoza trīū spaciū vroz eius nesciens introiuit. Ad quā petrus Dic mulier si tāti agrū vēdidisti. Ad quē illa. Etiā tāti. Ad quā petrus. Quid vt tēptauit vobis tē tare spiritū dñi. Ecce pedes eoz q sepelierūt virū tuū stāt ad ostium z efferent te. Acsi ꝓbo breui cōclūdēs diceret:morieris. Qui esī sepelit mortuus est z cōfestim corruit añ pedes eius z expirauit:qz fuit cōscia fraudis. Et intrātes iuuenes q stabāt ad hostiū:inuenerūt eam mortuā:z asportauerunt z sepelierunt ad virum.i.iuxta virū suum. Fuit esī hec cōsuetudo hebreoꝝ vrozes sepelire iuxta viros suos: vt coniunctionem carnis sequere tur coniunctio pulueris:et qz mulier formata est de costa viri.

¶ De signis que fiebant ab apostolis. Capi.xxiij.

F Mat.5 D Luc. 6

A Leuit. 10.

Er manus autē apostoloz fiebāt signa z ꝓdigia multa in plebe:z erāt omnes vnanimiter in porticu salomonis. Reme aūt infidelū audebat se ficte pungere illis:qz territi erāt exēplo ananie. Et augebat in dño credētium multitudo z ponebāt in plateis infirmos in lectulis z grabbatis vt veniēte petro vmbra illius corpis obumbrati liberarētur ab infirmitatibus suis. Qz petr⁹ priuilegiatus erat in miraculis z maioza legitur fecisse ꝙ christus. Secundum quosdam scribit grabbatum per dud b. sicut sabbatum et sic dicunt debere ꝓferri media corepta: alij dicunt grabatum quasi granatum:et mutatur.v.in.b.et sic debet produci:qđ est verius.

Additio.

Et vide qz grabbatum propzie dicitur lectister nū pauerū:in quib⁹ nihil corpoꝛi substernit sed tantum subponit capiti substramentum.

¶ De incarceratione apostolorum. Cap.xxiij.

C D Actu.5

Surgens autē princeps sacerdotū:et saducei repleti sunt zelo:z iniecerūt manus in apostolos z posuerunt eos in publicā custodiam.i.in carcerem. Nota q cum supza dictū sit pluraliter p̄cipes sacerdotum:hic dicit singulariter:qz forte vn⁹ eoz mortuus erat scz annas. Vide quoq qz saducei dicti sunt:quasi seducei.a sedech quod interpretatur iustitia vñ Melchisedech ꝗsi rex iustitie. Usurpabāt esī sibi nomen iustitie cū essent iniusti. Uel dicti sunt saducei a sadoch sacerdote:ad quē trāstulit salomō sacerdotiū ab abiathar:quia gloziabāt se esse de genere eius. Isti consentiebant principibus sacerdotum in persecutione apostoloꝝ:qz predicabāt resurrectionē quā ipsi negabant.

¶ Quo

¶ Quomodo per angelum de carcere sunt educti. Capitu.xxv.

D Actu.5

Ngelus aūt dominī per noctem aperiēs ianuas carcer z educēs eos dixit. Ite z loquimini in tēplo plebi omnia ꝟba vite huius:scz vite xp̄iane qō addere nō fuit necessariū:qz iā famosa erat secta christianoz. Nō ē autē intelligendum angelum aperuisse ianuas carceris. Sed qō dictū est. Aperiēs:sic accipiēdū est. acsi diceretur. Ita eos educēs acsi ianue essent aperte. Credenduz enim est iuxta quod tradunt sancti:clausis ianuis eductos esse de carcere:quod factum est ad cozuz confirmationem z iudeoꝝ confutationem. Nam quomodo hesitauit thomas christum in carne z ossibus clausis ianuis ad discipulos intrasse:cum seipsum viderat clausis ianuis de carcere eductuz esse. Judei quoqz dicentes corpus christi furto sublatū de monumēto:q furto dicerent apostolos eductos esse de carcere clauso. Juxta preceptū angeli apostoli intrauerunt diluculo in templum:z docebāt plebē qz ꝑceperat angelus vt ꝓdicarēt in tēplo:scz in loco celebriozi:z a sacerdotib⁹ frequētato.

¶ Quomodo obstupuerunt illis eductis. Capitu.xxvj.

E Actu.5

Hdueniens autem princeps sacerdotuz z qui cū eo erāt conuocauerunt consiliū vt deliberarent quid faciendū esset de eis. Ad hoc enim missi fuerāt in carcerem:vt ad iudicium traherentur. Et miserūt ad carcerē vt adducerentur. Cumqz reuersi essent ministri:renūciauerūt eis sicut inuenerant dicentes. Carcerem quidem clausum inuenimus cum omni diligentia:z stantes ad ianuā custodes aperiētes autē neminē intus inuenimus. Ut autem audierunt hos sermones magistratus tēpli z principes sacerdotum.i. potentiozes et sapientiozes ambigebāt quomodo hoc factū esset. Et ecce quidam adueniens dixit eis. Uiri quos posuistis in carcere stant in templo z docent populum.

¶ De responsiōe eoz. Ca.xxvij.

E Actu.5

Unc abiit magistratus cum ministris id est princeps sacerdotuz. Et est magistratus singularis numeri z eodem modo in precedenti ſm grecum. Et adduxit eos sine vi:non audens eis violentiam facere propter populum qui fauebat eis. Et statuerunt eos in consilio:et ait illis princeps sacerdotum. Precipiendo precepimus vobis autoritate:scilicet pontificali:ne doceretis amplius in nomine isto:scilicet i nomine iesu:z ecce repleſtis hierusalem doctrina vestra. Nōquid vultis inducere super nos sanguinez hominis huius.i.sanguinis vindictam.q.d. Nūquid arguistis nos ꝗsi reos sanguinis innocētis predicando eum innocentem quē cōdemnauimus. ¶ Et respondērūt vnanimiter omnes apostoli ex feruoze z zelo non patiētes vnum p omnibus loqui. Obedire oportet deo magis ꝙ hominibus. Deus patrum nostroꝝ suscitauit iesuz quē vos interemistis suspendentes in ligno et exaltauit illū ad dexterā suam:et nos testes sumus horum verboꝝ:et spiritussanctus quē dedit non solum nobis sed omnibus obedientibus sibi. In quo ad penitentiam eos prouocant. Acsi dicant. Etiam vobis si velitis obedire. Hec audientes dissecabantur cordibus suis.

¶ De concilio gamalielis. Capitulum.xxviij.

F Act. 5.

Unc surgens in concilio quidam phariseus nomine gamaliel legis doctor honorabilis: vniuerse plebi precepit vt ad breue homines amouerētur. Iste gamaliel vt dicit clemēs in epistola quadam:fuit discipulus apostolo

rum sicut nicodemus: et erant de concilio apostolorum inter iudeos vt sepe mitigarent iram eorum aduersus eos. Locutus est ergo gamaliel in concilio in hunc modū. Viri israelite attendite vobis qđ facturi estis super hominibus istis. q.d. Nō debetis subito iudicare sz expectare: quia si opus eorum est opus tantum hominū: per se destruetur si autem est opus dei stabit nec poterit destrui. Et hoc ostēdit exēplo duorū. s. theode z iude galilei. Theodas magⁿ vt tradit ioseph⁹ dicebat se ꝓphetā ad cuius psuasionē multi venditis omnibus et sublatis ex vbe facultatibus ad ripas iordanis venerūt. z ꝓmisit se facturū post triduum vt diuideretur iordanis: z trāsirent sicco pede sicut trāsierāt filij israel. Et dū expectarēt: in triduo illo superueniens ꝓcurator presidis syrie cum multitudine equitum: multos ex eis occidit: z caput ipsius theode hierosolymam reportauit.

B Actu. 5

¶ Aliud exemplū de eodē. c. xxix.

Post hāc extitit iudas galileus in diebus professionis. i. descriptiōis generalis ab augusto facte quando vniuersus orbis solueneū tum capitis sui: profitebat se subditū romano imperio. Iste iudas galileus fuit esseus genere. Et (vt tradit iosephus) persuadebat iudeis vt negarēt tributa romanis: asserens eos qui decimas z primitias deo soluebāt non debere soluere tributa hominibus. Et intantuz preualuit hec doctrina eius vt pharisei et magna pars populi qđ rerent ab ipso domino: an soluendum esset tributum cesari an non postea perūt ipe z quotquot ei cōsenserunt. Consenserunt ergo exhortationi gamalielis: z conuocātes apostolos flagellauerunt eos z flagellatos dimiserunt: prohibētes sub comminatione mortis ne amplius loquerētur in nomine iesu. ¶ Et ibāt apostoli gaudentes a conspectu concilij: quoniam dignī habiti sunt pro nomine iesu cōtumeliam pati. Ecce quātum erat in eis iam robur fidei: qui nec verbis prohiberi poterant nec flagellis id est non destiterunt ꝓmo verbis prohibiti: modo flagellis cessi.

¶ De causa murmuris inter christianos. Cap. xxx.

B Act. 6

In diebus autem illis crescente numero discipulorū id est xpianorū. qđ eo tpe dicebāt discipuli: factū est murmur grecorū. i. aduenarū gētilium in ciuitate cōuersantium vel iudeorū qđ fuerāt in dispersione nati: z inter grecos nutriti aduersus hebreos: z eo ꝙ despicerēt vidue eorū i ministerio quotidiano: qz vidue hebreorū erāt magis perite: z iō alijs ꝓferebant i dispēsatione administrationis quotidiane. Et potest intelligi causa murmuris dupliciter. Uel quia vidue grecorū in quotidianum ministerium non admittebantur vel quia in ministerio quotidiano nimis grauabant. Forte faciebant eas focarias: z hmōi vilia administrare. ¶ Videntes autem apostoli eam murmurationem ortam pro administratione viduarum: ꝓ id eo necesse erat administrare quia non poterāt ipsi ad hoc sufficere vt singulis distribuerēt multitudinem conuocantes dixerunt. Non est equum nos derelinquere verbum dei z ministrare mēsis. Considerate ergo fratres viros ex vobis boni testimonij septem plenos spiritusancto et sapientia quos cōstituamus sup hoc opus vt ipsi ministrent vel presint ministrantibus: nos vero orationi et predicationi vacabimus. Et placuit sermo iste multitudini z elegerunt septem scilicet stephanum z philippum z prochorum z nicanorem: et timonem et parmenam: et nicolaum aduenam antiochenū. Qui solus dictus est aduena quia alienⁿ. Uel qz solⁿ erat aduena vel qz notabilis solⁿ erat futurⁿ. Ꝺz aduena ꝙ alienⁿ. Hos statuerūt illi qui ꝙ elegerāt añ cōspectū apl'oꝝ. Et orātes apli ipos uerūt eis manⁿ. Nota vicē hñt in eccl'ia archidiaconi: ꝓpterea instituti vt portent pondus negociorū vt epi liberius vacent doctrine z oratiōi. Sz epi nri tpis: qz deprehenderūt archidiaconos in hmōi administratione minⁿ circūspectos. ꝓuida ꝙdā cautela dāt operā huic opationi. i. administrationi. Et vide ꝙ qz apli orātes leguntⁿ manⁿ eis imposuisse: ideo in ordinatiōibⁿ fiūt orationes. Hac etiā autoritate i qbusdā ecclesijs manus iponunt diaconibus in ordinatione. Qui autē eis manus nō iponūt: secū habēt autoritatē Bede. Qđ autē dictū est: z orantes imposuerūt eis manus dicit intelligendum cē factū post qz postea eos dē ordinauerunt ministros administrerū sacri altaris z dñici corpis z sanguinis: z tunc eis manus iposuerūt. Uñ z sacerdotibⁿ cū ordinant manus imponuntur. ¶ Uerbū dñi crescebat z multiplicabat numerus discipulorū in hierlm. Multa etiā turba sacerdotum obediebat fidei.

Inolbⁿ semp ꝓmittebāt ofo

Beda.

¶ De cōmēdatione beati Stephani. Capitulum. xxxi.

C Act. 6.

Et stephanⁿ plenus gra z fortitudine faciebat prodigia z signa magna i pplo. Surrexerūt aūt qdā de synagoga liberti norū: a regiōe sic dictoꝝ. Ut libertinorū. i. manumissoꝝ: qđ cū prius fuissent serui postea fuerant de libertate donati z sic de seruili conditione fuerunt qui primo restiterūt fidei xpi: z cirenēsium a cirene ciuitate: z eorū qui erāt a cilicia: z asia minori que sibi prime sunt. disputātes cū stephano: z nō poterāt resistere sapiētie z spūisancto qđ loquebat in eo. Tūc introduxerunt duos falsos testes qđ testificarētur eū dixisse blasphemias in deum z in moysen: z cōmouerunt plebem z seniores z scribas: z adduxerūt eū in cōciliū z surrexerūt duos falsi testes: z dixerūt. Homo iste nō cessat loqui aduersus locū sanctum z moysen. q.d. Detrahit tēplo z legi. Audiuimus eū dicentem qm iesus nazarenus destruet locū istum: z mutabit traditiones quas tradidit nobis moyses. Et omnes qui intuebantur eum sedētes in concilio videbant faciē eius tanqꝫ faciem angeli. Et dixit princeps sacerdotum. Nunqđ hec ita se habent. Tūc aggressus est beatus stephanus facere grandē sermonem. Et qz arguebatur de blasphemia in deū et moysen: z ideo ꝓmittit in principio sermonis commendationem dei dicens. Deum qui locutus est patribus z ꝓphetis esse deum maiestatis z glorie. Et statim accedit ad cōmēdationem moysi: inchoās ab altiori scz a cōmēdatione patrū: a qbus descendit moyses. Inchoat itaqꝫ ab abraam quō egressus de chaldea venit in mesopotamiam z inde in carram z inde iudeam.

¶ De sermone eiusdem. Capitulum. xxxij.

A Act. 7.

Uri inquit fratres z patres audite. Deus glorie apparuit patri nostro abraam cū esset in mesopotamia ꝓius qꝫ moraretur in carrā et dixit ad illum. Exi de terra tua z de cognatione tua. Tertiū additur in genesi / scilicet de domo patris tui. Sz a stephano pretermittitur quia scientibus loquebatur. Ideo historiaz breuiter tangit vel trāsit quasi notam.

B Ge. 12.

¶ Sed videtur obloqui libro geneseos: vbi videtur cōtinere ꝙ post mortē patris scz thare dictus fuerit hoc scilicet abrae de quo qstat quia mortuus est in carraz: vbi et filius eius eo habitauit: z ita dictum est in carram. Quid est ergo ꝙ hic dicitur priusqꝫ moraret in carram potuit ei vtrobiqꝫ dici. Uel vbi dicitur. Et dixit ad illum sup plē postea in carraz. Sed sine I mesopotamia / siue I carrā / sine

vtrobiq; dictum sit ei: quomodo ergo dictū est ei. Exi de terra tua: questio est. Nūquid iā exierat de chaldea: vtiq;. Sed adhuc ibi tenebatur spe ⁊ desiderio redeūdi. Preceptum est ergo ei vt exiret mente qui iā exierat corpore. Uel potest dici q; mesopotamia ⁊ carram in chaldea sunt. Et ita egressus de chaldea. i. de quadā parte chaldee venit in mesopotamiam in aliam partem scilicet chaldee: ⁊ inde venit in carraz que adhuc erat mesopotamia. Tunc exīt de terra chaldeorū ⁊ de mesopotamia quantum ad hoc q; videt bis dictum: ⁊ venit postea in carram. Et inde similiter de carraz postq; mortuus est pater eius transtulit eum dñs in terrā istā in qua vos habitatis. Uel tunc exīt de terra chaldeorū mente: ⁊ inde. i. demuz scilicet post depositionē illius voluntatis: post mortē patris trāslatus est in terrā istam. Uel si intelligat dictum. Uenit in carrā plane legitur hec litera. Et vide quia in hebreo dicitur de hur chaldeorū. i. de igne chaldeorū. Chaldei em̄ ignē adorabāt ⁊ per ignē trāsiciebāt puulos suos: sicut nos trāsimus p aquā baptismi. Et tradūt hebrei: q; qz thare ⁊ filiyei⁹ cū eēnt in chaldea nolebāt adorare ignē: piecti sunt a chaldeis ignē ⁊ cōbustus est aram frater abrae. Abrāā vero a dño liberatus est. Unde sepe dictuz est ei a domino. Ego sum dñs deus tuus qui eduxi te de hur chaldeorum.

¶ De prosecutione narrationis.
Capitulum.xxxiij.

A Act.7. POstq; autē liberatus est cū pfe suo thare: ⁊ nachor fratre ⁊ Loth nepote: ⁊ tota familia venit in carrā ⁊ inde post mortez patris ibi remanēte fratre ei⁹ nachor venit in iudeam. Tū non dedit illi hereditatem dñs in ea: nec passum pedis. i. nec etiā minimā partē: qz nihil possedit ibi nisi titulo emptionis. Spelūcā em̄ cuz agro nō hereditate possedit: sz pecio emit ab effrō filio seor ethei: sz repromisit de⁹ dare illā in hereditatez semini ei⁹ post ipm: cū nō haberet filiuz dicens. Erit semen tuū accola. i. pegrinū i terra aliena: quadringētis ⁊ xxx. annis. ⁊ i parte hui⁹ tpis subiūcit eos seruituti ⁊ male tractabūt eos egyptij qz cētū quadraginta quatuor annis fuerūt in seruitute pharaonis regis egypti: ⁊ gētē cui seruierint ego iudicabo dicit dñs: ⁊ post exibunt ⁊ mihi deseruiēt in loco isto. Sic ordinata constructione litere nil scrupuli surgit inde. Nos quadringētos triginta annos ꝓntat raban⁹ a die qua facta est hec promissio abrae vsq; ad egressum de egypto. A tēpore nāq; pmissionis facte abrae vsq; ad igressuz iacob i egyptū fluxerūt ducenti quadraginta anni ⁊ ab ingressu ad egressuz totidē. Sic Rabanus. Cui cōsonare videt apostolus dicēs qz post quadringētos ⁊ triginta annos facta est lex.

Rabanus

¶ Quomodo cōputētur. ccccxxx. anni.
Capitulum.xxxiij.

BEda ⁊ augustin⁹ qz dictum est In ysaac vocabitur tibi semē: adherentes hnic ꝟbo cōputant. cccc. ⁊ xxx. annos a natiuitate ysaac vsq; ad mortem duorum regum scilicet sconregis amorreorum ⁊ og regis basan. ¶ Prosequitur exinde breuiter stephan⁹ hist̄oriā. Et dedit illi testamentum circuncisiōis: ⁊ genuit ysaac: ⁊ circūcidit eū octaua die. Et ysaac iacob: ⁊ iacob. xij. patriarchas ⁊ patriarche emulātes ioseph vēdiderunt eū in egyptū negociatoribus: q; trāstulerūt cuz in egyptum quod breuiter trāsit. Et erat deus cum eo: ⁊ eripuit eū ex omnibus tribulationibus ei⁹ ⁊ dedit ei sapiētiā ⁊ gratiā in conspectu pharaonis regis egypti: ⁊ cōstituit euz prepositum sup egyptum ⁊ super omnē domū suam.

B Ge. 15.

B Ge. 37.

postea

¶ Postea facta est fames magna in oīuersa terra. Et audiens iacob frumētum esse in egypto primisit filios postea ipe cum septuaginta quinq; animabus descendit in egyptum. Ueritas habet scōm librum geneseos q; cū. lxx. animabus intrauit: ⁊ computantur ipsi iacob et ioseph cum duob⁹ filijs non sunt ibi nisi. lxx. Lucas addit quinq; p anticipationem: computans nepotes ioseph: sequens editionem. lxx. interpretū que magis erat autentica. Quaz nisi sequeretur forte min⁹ rrederetur ei ⁊ op⁹ eius suspectum haberetur. Et defunctus est ipse iacob in egypto ⁊ patres nr̄i scilicet. xij. patriarche ⁊ trāslati sunt i sichē hoc de solo ioseph legitur: qz filij israel ad eius petitionē ossa ei⁹ de egypto trāstulerant: que etiā prophetasse legūtur ⁊ sepulta sunt in sichez. Quid est ergo quod pluraliter dictū est. trāslati sunt in sichem.

A Gen. 42.

D Gen. 48.

¶ Opinio Bede de eodē. c. xxxix.

Declaratio p cedentis.

AReddēdum est vt dicit Beda stephano: credēdum est hieronymo qui in hist̄oria paule dicit eam transisse per sichem: et ibi inuenisse sepulchra. xij. patriarcharum. Primo ergo translata in sichem: posita sunt postea in sepulchro qō emit abrazz precio argēti a filijs emor filij sichem in spelunca scilicet duplici quam emit quadringentis siclis ab effrō filio seor etheo scilicet in abraamio vbi sepultus est adam cum eua: abraaz cuz sarra: ysaac cū rebecca: iacob cum lya. Sed quid est quod dictū est in sepulchro quod emit abrahā a filijs emor filij sichem: cum constet abrahā emisse sepulchrum ab effrō etheo. Ideo sic construūt quidam literam. Translata sunt i sichem: sichem dico emptaz a filijs emor filij sichē. Sz quid est quod dicit emor filius sichem: cum constet sichem fuisse filium emor. Potuit esse q; fuerint duo sichez: quorum alter dicit a luca pater emor alter in genesi dicitur filius eius. Uel ita ordina cōstructionē vt iuxta: principium sermonis ⁊ finez hoc modo. A filijs sichē filij emor. Et ita hic loc⁹ cōgruit libro geneseos. Ut ergo excludat ois dubitatio: ita cōstruat litera. Translati sunt in sichē: sichē dico emptaz a iacob scilicet a filijs sichem filij emor. Aliī diceretur in illam partem sichem quam emit iacob non abrahā ⁊ inde postea positi sunt in sepulchro quod emit abraam: ab effron etheo scz in abraamio.

B Act. 7.

F Ge. 37.

¶ Redit stephanus ad ordinem hist̄orie. Capitulum.xl.

C Actu. 7.

DOstea redit stephanus ad ordinē hist̄orie: quia quodam modo digressus fuerat: et continuatur ei quod dictū est. Post hec exibunt et deservient mihi in isto loco. Cum autē appropinquaret tēpus repromissionis creuit popul⁹ ⁊ multiplicat⁹ est in egypto quoadusq; surrexit ali⁹ rex in egypto ignorās beneficia ioseph: id est im memor beneficiorum ioseph. Hic afflixit patres nostros precipiens necari paruulos nostros. Et eo tēpore quo dedit edictū occidēdi paruulos nat⁹ est moyses: et fuit gratus deo. Ecce quomodo descēdit ad cōmendationem moysi qz arguebatur blaphemasse in eum. Qui cum nutritus esset trib⁹ mensibus in domo patris sui ,iectus est in flumē ⁊ sustulit eū filia pharaonis que venerat ad flumen vt lauaretur et enutriuit eum sibi in filium Et eruditus est moyses omni sapientia egyptoz̄ et erat potens in verbis ⁊ operibus suis id est eloquens et fortis. Cum autez esset. xl. annoz̄ visitauit fratres suos filios israel i terra iessen vbi occidit egyptium rixantem cū hebreo: putās fratres intelligere sicut ipse intelligebat in spiritu q; p manum illius dñs filios israel de manu egyptioz̄ esset liberatur⁹. At illi non intellexerunt. Et cū se-

A Exo. 1.

A Exo. 2.

B Exo. 2

B ij quenti

quenti die vellet reconciliare duos hebreos rixantes: q̄ iniuriam faciebat alteri: repulit eu⁹ dicēs. Quis te cōstituit principem ⁊ iudicē sup nos: nunq̄d me vis interficere sicut heri interfecisti egyptiū. Quo audito timēs sibi moyses fugit i terram madiā: vbi de sephora filia sacerdotis madian quā duxit: duos genuit filios expletis autē annis. xl. apparuit illi de⁹ in deserto mōtis sinai: cū minaret gregē ad interiora deserti in rubo ⁊ facta est vox dñi ad eū dicens. Ego sum de⁹ patrū vestrorū: ⁊ tremefact⁹ est moyses. Dixit aūt illi deus. Solue calciamētū de pedib⁹ tuis. Loc⁹ enī i quo stas terra sctā est. Vidi afflictionē ppli mei q̄ est in egypto: et gemitū eor⁹ audiui ⁊ descēdi liberare eos. Et nunc veni: mittā te in egyptum. Hunc moysen quē negauerunt dicētes. Quis te constituit principē sup nos: misit de⁹ principez ⁊ redēptorē eorū de seruitute egypti cū manu. i. operevel auxilio angeli q̄ apparuit ei i rubo. Hic eduxit eos faciēs signa ⁊ p̄digia i terra egypti: ⁊ in mari rubro ⁊ in deserto annis. xl. Idez moyses dixit filijs israel. Prophetam suscitabit vobis deus de fratribus vestris: ipsum tanq̄ me audietis. Hic est q̄ fuit in ecclesia. i. in congregatione populi israel i solitudine sinai cuz angelo qui loquebatur ei in mōte cuz patribus nostris quia accepit verba vite dare nobis: cui nolu erunt obedire patres nostri: sed repulerunt euz ⁊ auersi sunt cordibus suis in egyptū ad aaron dicētes. Fac nobis deos q̄ precedant nos. Et fecerunt vitulū ⁊ hostias ei obtulerunt.

¶ Commendat tabernaculum ne videatur dānare locum sanctum.

Capitulum. xlj.

POstea quia dicebant euz de prauare locum sanctuz subdit de cōmendatiōe tabernaculi. Q̄ dictū est tabernaculū testimonij vel q̄ in eo erat arca testimonij. vel quia aūt fores tabernaculi cause sub testibus diffimebantur. Tabernaculum inquit testimonij fuit cū patribus nostris in deserto: sicut disposuit deus loquēs ad moysen vt faceret illud sm formā quā viderat in monte. Hoc habuerunt patres nostri vsq̄ in diebus dauid. In diebus autē salomonis templum tabernaculo successit. Postea incepit eos arguere: postq̄ purgauit se a crimine sibi a falsis testibus obiecto. Dura inquit cervice ⁊ incircuncisis cordibus ⁊ auribus vos semp spiritui sancto restitistis: sicut et p̄es vestri. Quē prophetarum non sunt persecuti patres vestri. Hoc audiētes dissecabantur cordibus suis: et stridebant dentibus in eum.

¶ Q̄ lapidauerunt stephanum.

Capitulum. xlij.

UM autem esset stephanus plenus spiritusancto intuens in celum vidit gloriam dei ⁊ iesum in forma humana stātē a dextris virtutis dei. Stans apparuit ei crucifixus: ne titubaret lapidādus. Et ipso quo stabat se paratum ei subuenire mōstrabat: quia stare pugnātis est vel adiuuātis. Ecce inquit video celos apertos: et filium hominis stantem a dextris virtutis dei. Tunc exclamantes voce magna clauserūt aures suas quasi abhorrentes audire blasphemiam ⁊ impetuz fecerunt vnanimiter in eum ⁊ eiicientes eū extra ciuitatē lapidabāt: in hoc sm legem se agere estimātes: q̄ sm legē blasphem⁹ educebaī extra castra: ⁊ lapidabāt eū vniuersus populus. Et testes duo scz falsi: q̄ primi sm legē tenebant lapides pūcere quia in lege dictuz est de blasphemo. Prima manus testiū lapidabit eum. Et deposuerunt vestimenta sua ne inquinarenī tactu illius: secus pedes adolescētis qui vocabatur saulus postea vocatus est paulus. ¶ Cui tesie beda i hoc deus misericorditer p̄uidit q̄ non est manus eius sanguine innocētis polluta. Sed tantūmodo seruant lapidantiū vestimēta ⁊ consensit eis: vnde tanq̄ dignus morte periret: nisi deus per gratiaz ei penitentiam inspiraret. ¶ Lapidauerunt ergo stephanū leuitam inuocantem ⁊ dicentem. Domine iesu accipe spiritum meum: sicut ⁊ christus ad patrē ait. In manus tuas commendo spiritum meum. Positis autem genibus clamauit voce magna dicens. Dñe ne statuas illis hoc peccatū: quia nesciunt quid faciunt. Multi enim ex eis ipsum occidendo estimabant se legē implere iuxta quod dominus predixerat. Venit hora vt omis q̄ interficit vos arbitrer obsequiū se p̄stare deo. Et cū hoc dixisset/ obdormiuit in dño. ¶ Et facta est p̄secutio magna i eccliā que erat hierosolimis q̄ occiso dño stephano vno de p̄cipib⁹ eccle: q̄si p̄mi certo. vij. diacono⁹: ceperūt alios p̄sequi grauiter intm q̄ oēs discipuli p̄ter ap̄los q̄vt pastores gregis ceteris erāt p̄stationes dispsi sunt p regiones iudee et samarie fugiētes a facie p̄secutor⁹: iuxta q̄d p̄cerat dominus. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliā. Curauerūt aūt stephanū viri timorati: id est iuxta morem terre diligenter curam habentes sepulture. et fecerunt planctum magnum super eum. Tunc apostoli preuidentes q̄ ad gentes in posterum essent transituri: p̄uidentes fidelibus qui erant in hierusalem remāsuri ordinauerūt iacobū alphei ep̄m hierosolymor⁹: ⁊ impo suerunt ei manus. Petrus ⁊ Jacobus et ioannes. Ideo nō a paucioribus q̄ tribus episcopis: eps hodie consecratur.

¶ De prima persecutiōe Saulis.

Capitulum. xlij.

SAulus vero deuastabat ecclesiam: discurrens per domos trahens viros ac mulieres ⁊ detrudēs in carcerem. Neminem tñ occidebat dño custodiente manus eius ne sanguine innocentuz polluerenī. Qui aūt dispsi fuerant pertrāsibant de loco ad locū euāgelizantes verbum dei: nihilominus quia dispersi constātes erant in predicatione euangelij. Philippus autem diaconus secundus a stephano: descendens in ciuitatē samarie predicabat ibi xp̄m. Et intendebant turbe vnanimiter his q̄ a philippo dicebāt videntes miracula que faciebat: quia multos demōiacos libera bat: multos paraliticos sanabat: et claudos erigebat. Erat autem ibi simon magus seducēs gentem: cui ascultabant omnes a minimo vsq̄ ad maximū q̄ magicis artib⁹ multa faciebat vnde dicebāt ipsum esse virtutem dei magnā: estimātes ip̄m esse p̄phetam vel angelū vt dei filium: q̄ mentes eorum demētauerat. i. magicis artib⁹ subuerterat. Cumq̄ crederent philippo euangelizanti de regno dei in nomine iesu christi baptizabantur viri et mulieres: ⁊ simon simulauit se credere ⁊ baptizatus est. Videns aūt philippuz facere miracula: q̄ ipse ⁊ quāta ipse facere nō poterat nec ita facile putauit ex quadā industria fieri: ideo ficte baptizatus est vt familiari⁹ ei adhereret ⁊ addisceret artem qua similia posset facere.

¶ De petitione Simonis magi.

Capitulum. xliij.

UM autem audissent apostoli qui erant hierosolymis: q̄ recepisset samaria verbū dei miserūt ad eos petrū ⁊ ioānem. Qui cum venissent oraverunt pro ipsis vt acciperent spiritum sanctū visibiliter quod forte nondum fecerant: nondum enim in quēq̄ illorum venerat. i. visibiliter descenderat. Constat enī q̄ inuisibiliter spiritum sanctū accepe

perant cū baptisati essent in nole
domini iesu christi, Tunc impone
bant manus super illos: ⁊ accipie
Nota. bant spm sanctum ita ꝙ visibili si
gno ostendebat: cū linguis oibus
loquerent. ¶ Consta hūc philip-
pum diaconū fuisse nō apostolū.
Nō videt ex glossa sup matthęz
qz manuū impositionē reseruant
apostolis que ꝓpterea reseruatur
hodie solis eozum vicarijs. i. epis
qui manus imponūt et frōtem li-
niunt in confirmatione vbi datus
spiritussanctus ad robur. Si esset
philippus isse apostolus esset: sta
dessimo tim baptizatis manus iponeret:
nis ar- nec ad hoc alios expectaret. ¶ Cū
roganti- autem simon vidisset ꝙ per impo
a. sitionem manus apostolorum da
retur spūssanctus: putans ex qua
dam industria hoc ab eis fieri: et
hanc posse ab eis pretio compa-
rari obtulit eis pecuniam, dicens.
Date mihi hāc potestatem: vt cui
cūqz manus imposuero accipiat
spiritum sanctū: ⁊ sic voluit emere
hanc potestatem ad lucrum. Ad
Petri quē petrus. Pecuniā tua tecuz sit
ꝓtra eū in perditionē. Quod sic. potest di
snia. stingui ne videatur imprecari pe-
cunie. Pecunia tua tecum sit: sup-
ple ducens te in perditionez. Uel
imprecando ait. In perditione pe
cunia tua tecum sit. id est pecuniā
tuam habeas: ⁊ pro ea penā eter
nam luas. Sancti enim cum sen-
tentiam maledictionis proferunt
non ex voto vltiōis sed intuitu iu-
stitie in eam prozumpunt. Non est
tibi pars in sermone isto vt ad ma
nuum tuarum impositionē detur
spiritussanctus. Coz enim tuū non
est rectum coram domino. Penitē
tiam itaqz age ꝙ hac nequitia tua
⁊ roga deum vt si forte remittatur
tibi hec cogitatio cordis tui. In
felle enim amaritudinis et obli-
gatione iniquitatis video te esse.
Sciebat eū petrus in spū penitē-
tiam non acturum: sed ad hoc eū
exhortari erat eius officium. Si-
mon aūt sciens se indignuz a deo
erandiri noluit orare sed ait apo-
stolis. Precamini ꝓ me vt nihil ve
niat super me horuz que dixistis.
Petrus vero ⁊ ioannes redibant
hierosolymā ⁊ multis cīuitatibus
samaritanoꝝ euangelizabant.

¶ De eunucho baptizato a phi-
lippo. Capitulum. xlv.

ANgelus autem domini lo- ℰ
cutus est ad philippum di Actus
cens. Surge et vade contra meri-
dianum ad viam que descendit a
hierusalem in gazam. i. in africaz
quasi dicat. Uade ad viā per quā
a hierusalem per gazā descendit
in africa. hec scilicet gaza destruc
ta est. Uetus esset gaza que olim
erat terminus chananeoꝝ iuxta
egyptū destructa erat et loco eius
edificata est alia. Et surgēs abiit.
Et ecce vir ethiops eunuchus po
tens in domo candacis regine qui
erat sup omnes gazas eius. Erat
enim consuetudo eunuchoꝝ cu-
stodire thesauros potentum: ve
nerat adorare in hierusalem. Et
vt traditur in alijs historiis ꝓ euz
miserat multa dona tēplo in hie
rusalem cādacis regina ethiopū.
Et vide quia omnes regine ethio
pum dicebantur regine candaces
sicut romani imperatores dicebā
tur cesares: nec habebat regimen
regio illa nisi a feminis. Cumqz re
uerteretur ethiops ille sedens su
per currum: ⁊ legens esaiam pro-
phetam: dixit spiritus philippo.
Accede ⁊ adiunge te currui. Acce
dens autem philippus: audiuit
eum legentem esaiam ⁊ dixit. Pu-
tas ne intelligis q̄ legis. Qui ait.
Et quomodo possuz: si nō aliquis
ostenderit mihi. Et rogauit phi-
lippum vt ascenderet currum ⁊ se
deret secum. Erat autez hic locus
scripture quam legebat qui domi
no procurante sic legēdus occur-
rerat. Tāqz ouis ad occisionē du- C
ctus est: ⁊ sicut agnus coz̄ tondē Esa. 53
te se sine voce: sic non aperuit os
suum. Respondens autem eunu-
chus philippo dixit. Obsecro te
domine vt dicas de quo ꝓpheta
hec dicit. de se an de alio alioquo?
Aperiēs autem philippus os suū
⁊ incipiēs a scriptura hac de qua
sez querebat euangelizauit illi ie
sum. Et dum irent per viam per
uenerunt ad quandam aquā. Et
ait eunuchus. Ecce aqua: quis ꝓ-
hibet me baptizari? Ad quē phi
lippus. Si credis ex toto corde: iz
tibi baptizari. Ad quem ille. Cre-
do dei filium esse iesuz. Et vide qz
cum in spū videret philippus eu
nuchi fidem: voluit tamen ab eo
extorquere confessionem manife
stam nolens eum subito baptiza-
re vt daretur exemplum baptizan
tibus ⁊ baptizandis interrogādi
⁊ confitendi. Unde hodie cū qua-
dam dilatione ⁊ ꝓtelatione scruti
nioꝝ celebratur solēne baptisma
Exe. 36 in sabbato paschali: qz icipiūt scru
tinia in media quadragesima ab
ea die qua cantat. Dum sanctifi-
catus fuero. Et iussit stare currū:
⁊ descenderunt ambo de curru: et
baptizauit philippus eunuchum.
Et cum ascendisset de aqua: spūs
dñi rapuit philippum: ⁊ amplius
non vidit eum eunuchus: sed ibat
per viā suā gaudens. Philippus
autē inuentus est in azoto: et per-
transiens euāgelizabat ciuitatibus
donec veniret cesaream.

¶ In qua legitur domū habuisse
cuius vsqz hodie apparēt vestigia
necnon ⁊ cubiculum quatuoꝝ filia
rum eius virginum ꝓphetissarū.
Nūc redit historia ad ordinē suuz
ꝓsequens de paulo: et cōtinuat ei
qō supra dictū est. Saulus deua- A
Actu. 8 stabat ecclesiā. Nō enim dictū est
de philippo: ⁊ quersione eunuchi
quasi incidens fuit.

¶ De excecatiōe sauli. Cap. xlvj.

A SAulus adhuc spirās minaꝝ
Actu. 9 et cedis in discipulos domi-
ni id est adhuc comminās eis: et
in eos conspirans: et ad cedē eo-
rum aspirās accessit ad principez
sacerdotum zelo furoris eum con-
citante: ⁊ petijt ab eo literas ad sy
nagogas singulas indeoruz que
erant damasci: vt eius autoritate
si quos inueniret damasci huius
vie viros ⁊ mulieres vinctos pdu
ceret in hierl'm. Et cū iter faceret
cōtigit vt appropinquaret dama
sco: ⁊ subito circūfulsit eū lux de ce
lo: ⁊ cadens in terram audiuit vo-
cem dicentē sibi. Saule saule quid
me psequeris? i. in membris meis.
Qui ait. Quis es dñe? An deus es
vel angel⁹? Ego inquit sum iesus
quē tu psequeris. Durū est tibi ℨ
stimulū calcitrare. i. potentiori re-
bellare. Et tremens ac stupens di
xit. Dñe quid me vis facere. Acsi
diceret voluntatem tuam indica-
mihi: qz ꝑsto sum tibi obedire. Ad
quem dñs. Surge ⁊ ingredere ci-
uitatez ⁊ dicet tibi q̄d te oporteat
facere. Uiri aūt qui comitabātur
eū stabāt stupefacti: audiētes qui
dem vocē ipsius pauli: non eius q̄
loquebat cū eo neminem autē vi-
dentes iuxta ꝙ ipse paulus infra
dicit. Qui mecū erant lumen quī-
dem viderunt: vocem autem eius
non audierūt qui loquebatur me
cum. Et surrexit de terra: et aper-
tis oculis nihil videbat. Factus
est cecus corpore qui prius fuerat
cecus mente. Ad manus autem il
lum trahētes: manib⁹ scilicet suis
manus eius tenētes et quasi cecū
ducentes introduxerunt eum da-
mascū. Et erat ibi tribus diebus
non videns neqz manducās neqz
bibens. In quo triduo creditur a
spiritusancto didicisse euangeliū.
Unde gloriatur in epistola ad ga B
lathas se non habuisse hominem Gal. 1.
magistrum dicēs. Neqz ab homi-
ne accepi illud neqz didici: sz per
reuelationē iesu christi. Impone-
batur eīs ei a pseudo ꝙ edoctus
esset ab anania non a spiritusan-
cto: vnde vocabant eum apostolū
ananie. Nec te moueat si quando
qz legatur cōuersio eius facta pri
mo anno dominice passionis: quā
doqz secundo: alterū de anno sua
li: alterum. de anno emergenti di-

citur. Si enim computes primuz annuz dominice passionis a ia. januarij qui est annꝰ vsualis: tūc secundo anno conuersus est paulus. Si aūt computes ab ipso die passionis vsqz in sequētē diē passionis anno reuoluto qui ē annꝰ emergēs in primo anno dñice passionis conuersus est.

¶ Quō ex mādato dñi Ananias visitauit Paulum. Capit. xlvij.

B Actu. 9

ERat autem damasci discipulus quidam: id est christianus nomine ananias. Et dixit dominus ad illum in visu. i. in visione noctis Anania. At ille ait. Ecce dñe ego paratus sum tibi obedire. ad quē dñs. Surge z vade ei vicū qvocaꝫ rectus: z quere in domo iude saulum nomine tharcensem. Ecce enī orat. Forsan iudas erat ppriuz nomē hospitis suivel forsan erat de tribu iudeve sit sensus. In domo iude. i. inter indeos qui ibi erāt de illa tribu: vel in domo iude. i. in vico indeoꝝ. Vicus autem dicitur a vicinia ciuitatis vt dicit Rabanus: vt proprie dicātur vici viciniora rura ciuitatis. Hoc tamē z sepe alibi aliter accipitur. Ne timeret ananias venire ad saulū quē nouerat acerrimū psecutorem xpianoꝝ: addidit dñs. Ecce enī orat: quasi diceret. Non est timēdus qz factus est de sancto paulus z de lupo agnus. Et ego etiā reuelaui ei aduentū tuū. Jam enī vidit in spiritu te introeuntem ad se: z imponētem ei manꝰ vt visum reciperat. Tūc ananias. Dñe audiui a multis de viro hoc quāta mala fecerit sanctis tuis in hierusalem z hz potestatē a principibus sacerdotū alligādi omnes q̄ inuocāt nomē tuum. Ad quem dominus. Vade quoniam vas electionis est mihi iste: id est vas electum: z in fornace tribulationis probatum: vt portet nomē meū coraz regibus z gentibus z filijs israel. Et tu quidem baptizabis eum sz non docebis eum: ego enim ostēdam ei quanta oporteat euz pati p nomine meo: vt per multas tribulationes probetur vas electum z mala que intulit sanctis patiaꝫ cum sanctis. Abijt ananias z venit ad hospitiū pauli intrauit ad eū: z imponēs manū dixit. Saule frater: dñs iesus q̄ apparuit tibi in via qua venisti misit me ad te: vt videas interiori z exteriori oculo: z impleaꝝ spiritusancto. i. spiritū sanctum plenius accipias postea in baptismo. Et p̄fectim ceciderunt ab oculis eius tanqz squame: z visum recepit: z surgens baptizatus est: et cuz accepisset cibū cōfortatus est. Et fuit cū discipulis q̄ erāt damasci p dies aliquot: z ptinuo ingressus synagogas p̄dicabat dñm iesum: qm̄ hic est filiꝰ dei. Stupebāt aūt oēs qui audiebāt: z dicebāt. Nōne hic est q̄ expugnabat i hierusalē eos qui inuocabāt nomen istud: z ad hoc huc venerat vt vinctos eos duceret ad principes sacerdotum? Saulus aūt magis cōualescebat in xpō: z confundebat indeos q̄ erāt damasci: affirmans quia hic est christus.

¶ De inuidia indeorum in paulum. Capitulum. xlviij.

E Act. 9.

QUm autem implerent dies multi a baptismo pauli cōcilium fecerūt iudei vt eū interficerent. Et eo quod dictum est. Cū implerent dies multi: potest videri hoc non fuisse factū in hoc primo aduentu damasci: sed in secūdo: quia forte trāsijt in syriam z cilicias: z ibi predicauit z multos conuertit. Postea cum iterum venit damascum: quia magis suscitauerat inuidiam indeorum in secundo aduentu damasci statuerunt concilium vt cum occiderent sz notificate sunt ei insidie indeorum z custodiebant portas ciuitatis die ac nocte vt eū dolo interficerēt: nō iudei: sed ciues damasci z prepositus gentis Arethe regis ad petitionē indeoꝝ sicut ipse apostolus in epla sca ad Corinth. refert dicens. Damasci prepositus

B 2. co. 11

gentis. Arethe regis custodiebat ciuitatem damascenorum: vt me comprehenderet. Discipuli autez eius nocte dimiserūt eum in sporta per murum. Et vide q̄ in greco additum non est eius: sed dictum est simpliciter discipuli: qz non habebat paulus discipulos: sed oēs xpiani tunc dicebant discipuli: qz nōdū inuētū erat hoc nomē xpianus. Elapsus paulꝰ a manibꝰ damascenoꝝ venit i hierlm: et volēs se iungere discipulis dñi sez apls sed oēs timebāt eū nō credētes q̄ esset discipulꝰ. Tūc barnabas cypriꝰ leuites gñe: q̄ vt supra dictuz est pretiū agri vēditi posuit ad pedes aplorum dñi apphēsum illū duxit ad aplos narrauitqz quō i via vidisset dñm: z qz locutus est ei: et quō in damasco fiducialiter egerit in nole iesu. Quos aūt aplorum inuenerit in hierlm in epla ad galatas ostendit sez petrū z iacobum ēpm hierosolymoꝝ cū quibꝰ mansit. xv. diebꝰ sicut ipse in epla ostēdit dicēs. Deinde post annos tres sez a conuersione mea veni in hierusalē videre petrū z māsi apd eū xv. diebꝰ: aliū aūt aplorum vidi neminī nisi iacobū fratrem dñi. Et erat cuz illis sez petro z iacobo: z alijs discipulis qui erant in hierlm intrans z exiens p. xv. dies. Deinde venit in partes syrie z cilicie: z ibi loquebat gētibus z disputabat cū grecis. i. iudeis inter grecos dispersis. Hec autem hystoria pre nimia sui breuitate rei veritatē cōfundit quasi totū in hierusalē factum sit. Ita enī procedit series historie. Et erat cū eis intrens z exiens i hierusalez. fiducialiter agens in nole dñi. Loquebat aūt gentibus et disputabat cū grecis. Illi aūt sez iudei puersantes iter grecos cū qb̄ disputabāt: voluerūt eū occidere. Qō cū cognouissent fratres deduxerūt eū cesaream: que ciuitas ē palestine: z inde dimiserunt eū tharsum q̄ est ciuitas cilicie: vnde ipse oriundus fuit. Postea redit hystoria ad petrū de actibꝰ apostolorū agens quasi modo interscalari.

¶ De curatione enee.

Capitulum. xlix.

F Act. 9.

HActum est autem vt petrus dum p̄dicando discurreret: venit liddam. Inuenit aūt ibi hominē quendā eneam nole: paralyticū ab annis. viij. in grabbato iacentem. Et ait illi petrus. Enea sanet te dñs meus iesus christus: surge et sterne tibi lectum: qui prius nec etiam poterat de lecto surgere. Et continuo surrexit. Et viderunt illū omnes qui habitabant lidde z saronē: z conuersi sunt ad dñm. Erat autē in ioppē discipula quedam christiana que hebraice dicit Tabita: grece dorcas: latine autem damula vel caprea. Super Marcum tñ habemꝰ: quia sabita interpretatū est puella. Unde tabitacum: interpretatum est: puella surge: z p̄m hoc sunt diuerse interpretationes huius nominis. Hec aūt erat plenas operibus bonis z eleemosynis quas faciebat z pcipue in cōfuendis vestibus pauperum multū laborus impendebat. Factum est autē in diebus illis in quibus petrus venerat liddam vt infirmata moreretur. Cumqz lauissent corpus posuerūt in superiori cenaculo. Et cū lidda prope esset ioppen: discipuli audientes quia prope esset petrus lidde: miserunt ad eū duos viros dicentes. Ne pigriteris venire vsqz ad nos z non aperuerūt ei causam. Exurgens autem petrus venit cum illis. Et cū aduenissent duxerūt euz in cenaculum vbi iacebat mortua Tabita. Et circumsteterunt eum omnes vidue flentes et ostendentes ei vestes quas faciebat illis dorcas vt operibus misericordie ipsam operā dedisse ostenderent: z sic petrū ad ppassionē cōmouerēt. Tunc petrus omnes eiecit non tanqz perperā aliqd facturus: ob

E Act. 9.

vellet

vellet alios latere: vt hi qui magicis artib⁹ vl⁹ p̄silio demonuz aliq̄d machinātur: sed magistrū suuz volēs imitari: q̄ filiā archisynagogi suscitaturus oēs de domo eiecit paucis exceptis. Uel forte qz nonnulli erāt visione miraculi indigni electis oib⁹ foras fctā genuflexiōe orauit: z conuersus ad corpus ait. Tabita surge. At illa aperuit oculos: z viso petro resedit: z dans illi manū: erexit eā. z cōuocatis qui exierant: reddidit eis eaz vitā. Et notū factū est miraculum per vniuersam ioppē: z multi crediderūt in deū. Et moratus est petrus in ioppē multis diebus apud simonē coriariū vel curiariū: vl⁹ a corio vel curia: qz forte curialis erat. ō dictus curiarius: vel quia parabat coria: ideo dictus est coriarius.

¶ De cōuersione cornelij. Capi. I.

A Act. 10

IIr aūt quidā erat in cesarea nole cornelius cēturio cohortis que dicebatur italica quia missa fuerat a romana ciuitate q̄ est italica: qz romani imperatores mittebāt milites suos p ciuitates ad custodiēdas munitiōes. Et hic erat religiosus z timēs deū religiosus supra graduz timoris: timēs infra gradū religionis. i. pietatis qz i gradua

Additio.

Pietas equiuocum est ad cultum dei: z ad cō passionē primi.

li ascēsu donorū spūssceti gradus pietatis est supra gradū timoris. Inquantum ergo religiosus supra gradum timoris: intantum timens deum infra gradum religionis vt nomine religionis intelligas spiritum pietatis. Erat inquam religiosus cum omni familia sua que religiosa erat z timorata faciēs eleemosynas multasque bi non acceptor personarum. Iste cū eēt quasi hora nona diei vidit in visu manifeste. i. manifesta visione non per somnium vel in extasi angelum dei introeuntem ad se: z dicentem sibi. Corneli. At ille intuens in eum timore correptus dixit. Quis es dñe? Ad quē angel⁹: Oratones tue z eleemosyne tue ascēderūt in memoriā in cōspectu dei. Et nunc mitte viros in ioppen et accersi simonem quendam qui cognominatur petrus. Hic hospitatur apud simonem quendā coriarium: cuius domus est iuxta mare tyrrenuz: quia ioppe ciuitas terre p̄missionis erat mari tyrreno prima z in ipsius orientali littore sita z ex parte littoris sita erat domus simōis coriarij hospitis petri. Hic inquit dicet tibi quid te oportat facere. Ecce cornelio dictuz est ab angelo. Exaudite sunt orationes fidei tue. Unde constat eum tunc fidem nelij. habuisse: qz in hoc consonāt sancti q⁹ merito fidei venitur ad opera z non vicenersa. Nondū tamen credebat xp̄m incarnatū: quia de tpe incarnatiōis incert⁹ erat ignorās an iā incarnat⁹ an adhuc incarnādus. Nō tū suberat falsitas fidei ei⁹: quia cū fidē incarnationis haberet salua fide poterat esse i ambiguo: an iam venisset. an adhuc in carne ventrus esset. Quia nonnullos sanctoz patrū latuit xp̄m natum esse postq̄ natus est vt symeonem vsq; ad quadragesimuz nat: uitatis eius diez. Non tamen putandum est eos fidem incarnationis non habuisse: qz tēpus non est de articulo fidei. imo cum nondum esset eis predicatuz vel inspiratum q⁹ iam natus esset: salua fide licuit eis esse i ambiguo: an iaz natus esset: an adhuc nasciturus. Cum discessisset angelus a cornelio vocauit duos domesticos suos z militem metuentē dñm quod de domesticis non est dictum: qz constabat familiam eius religiosam esse z timoratā. Quibus cū narrasset singula: misit illos in ioppen.

¶ De visione petri. Ca. ij.

B Act. 10

Postera autem die iter faciē tibus illis et appropinquā tibus ciuitati ioppe vel apparen tibus

tibus sm aliam literam: vt iā possent videri de hospitio: petri. scilicet de domo simonis coriarij ascēdit petrus in superius cenaculuz hospitij sui circa horam sextaz vt in secreto oraret: z post orationē comederet: quia tempus erat comedēdi: z ipse patiebatur esuriē. Et parantibus p̄ādiū ministris cum ipse esset in oratione: cecidit super eum extasis: quia dño operante passus est alienationē mentis ita vt nō vteretur sensibus humanis. Et tū huiusmodi extasi vidit celum apertum: id est aerem z de aere apto descēdēs vas quoddam velut linteū magnū de celo summitti in terrā quatuor linteis vel litūs vel initijs que litera verior est. Dicuntur autem initie funiculi molles q̄bus circunligantur pueri in cunabulis: facti de stupea materia vl de serico ad opus nobilium. Uidebatur ergo ei vas illud quasi linteū quatuor initijs quatuor cornibus alligatis: in aere appensum z ita demitti in terram: z in eo esse omnia genera animaliū quadrupedia serpentia terre. Et cū esuriret: facta est vox ad eum dicens. Surge petre macta z manduca. Acsi diceretur ei in spiritu. Transi ad gētes et occide in eis vitia: z sic ecclesie incorporal. Absit inquit domine: quia nūq̄ manducaui cōmune. i. immūdū. Et est idioma hebreorū reputātium cibos imūdos q̄bus cōmuniter vtebantur gentes. Uū vocabant cōmunes quasi immūdos. Abhorruit ergo petrus q̄dictuz est ei manduca: quia offensa ei fuerant quadrupedia: z serpentis secundū legem immūda: quia graue videbatur ei vti cibis in lege phibitis: z maxime timebat reprehensionem iudeorum si vteretur cibis gentilium. Et ideo cum ita cūcta abhorreret facta est vox scōo ad eum dicens. Quod deus purificauit commune ne diceris. Quod constat ei spiritualiter dictum fuisse de gētibus: sam in dei prescientia per fidem purificatis. De quarū purificatione instruxerat petruz vox prima facta ad eū dicens: occide z manduca. Cum autem ostensa fuissent ei serpētia terre: cōstat ea nō fuisse a deo purificata: nec alicui sue iudeo sue gentili ad comedendum munda. Hoc autē factū est ei ter. scz vas semel iterato z tertio in terra demissum: z vox ter audita est p̄ cō mēdanda veritate visionis vel fide trinitatis. Hā vt dicit Ambro. In catheciſmo fit trina interrogatio: scz credis in deum: abrenuntias sathane: vis baptizari. Sic trina vnctio: in vertice sive fronte in scapulis i pectore. In baptismo quoq; fit trina imersio. Post trinam vasis ostensionem: receptum est vas in celum. Et duz intra se cogitaret petrus quid sibi vellet hec visio. Ecce tres viri qui missi fuerant a cornelio inquirentes domū simonis coriarij steterūt ad ianuā: q̄rētes si simon q̄ agnominatur petrus illic haberet hospitium. Et cogitante petro de visione: dixit ei spiritus. Ecce tres viri querunt te. Canez tamē cur eum quererent ei subticuit: quaz ipe postea ab eis didicit. Quia ad conseruandam humilitatē aliqñ prophetice spiritus ex parte animū tangit z ex parte non tangit. ¶ Surge inquit et descēde: z vade cum eis nil hesitans: quia ego misi illos. Descendens autem petrus ad eos dixit. Ecce ego sum quē queritis: que causa est p̄ qua venistis? Ad quem illi. Cornelius centurio vir religiosus ac timens deum: et testimonium habens ab vniuersa gente iudeorum responsum accepit a spiritu sancto vt accerserēt te in domum suam: z audiret verba a te. Et introduxit eos in hospitium suum: z fuerunt cuz eo nocte illa. Sequenti autez die profectus est cum illis et quibusdam fratribus qui eum comitati sunt

Ambro. lius.

sunt a ioppe vt ei testes essent.

¶ Qō petrus venit ad cornelium vocatus. Capitulum.liij.

D Act.10. Altera autez die iecūda ab egressu de ioppe itroiit cesaream. Cornelius vero expectabat illos vocatis cognatis suis z amicis necessarijs. Amici necessarij dicunt qui non deserunt hominez in articulo necessitatis. Et cū itroisset petrus: obuius occurrit ei cornelius z cadens ad pedes eius adorauit eum ipso gestu corporis exprimens deuotionem mētis. Petrus vo eleuauit eū dicens. Surge quia ego homo sum vt tu. Et cū multi adessent: cognati sez z amici cōuocati: locutus est eis petr⁹ dicēs. Vos scitis q̄ abominabile sit viro iudeo ac cedere ad alienigenā. Sed ostēdit mihi deus neminē hoiem immundū esse propter quod sine dubitatiōe veni accersit⁹. Interrogo ergo quā ob causam accersistis me. Ad quē cornelius. A nudi⁹ quarta die ora hāc hora nona in domo mea adsi dicerat. Quarta die ab hac hora secundum innouationem dieruz. Prima enim die vidit angelum z misit nuntios: secunda venerunt nuntij in ioppen tertia profectus est petrus cum eis: z illa nocte remanserunt in via quarta venerūt cesaream: z ecce vir stetit ante me in veste cādida: et ait. Cornēli exaudita est oratio tua: et eleemosynę tue a deo accepte mitte in ioppen: z accersi simonen qui cognominatur petrus: z statim misi ad te z tu bene fecisti veniendo. Nūc ergo omnes nos assumus in conspectu tuo prompti obedire tibi i omnibus quecūq; precepta sunt tibi a domino. Tunc petrus aperiens os suum dixit. ¶ Nunc mnō cē p veritate comperi: quoniam nō est Nota. sone ac personarū acceptor deus: nec dicepti⁹ discernit inter iudeos et gētes: sed nē apō in omni gente qui timet deum et operatur iustitiā: acceptus est illi. Uos scitis q̄ ioannes predicauit iesuz a nazareth: scitis etiā q̄ factū ē ẏbū. i. pdicatio euāgelij ꝑ vniuersam iudeam: incipiens a baptismo Joānis quo baptizat⁹ est iesus: postea prosequens quo modo vnxit eum deus spū sancto et virtute qui pertransijt benefaciēdo z sanando omnes a diabolo oppressos. Et nos testes sum⁹ omnium que fecit in regione iudeorum: et q̄ eum suspenderunt in ligno: et tertia die suscitatum a deo. Cuius nos testes sumus q̄ manducauimus et bibimus cum illo postq̄ resurrexit a mortuis: quibus precepit predicare populo et testificari: quia ipse est qui cō stitut⁹ est a deo patre iudex viuorum z mortuorum: quia pater dedit illi omne iudiciū. Nec nos solum: sed etiam omnes prophete illi testimonium perhibent: quia omnes per nomen eius remissionem peccatorum accipiunt q̄ credunt in eum.

¶ Quod baptizauit cornelium z eos qui cum eo erant.

Capitulum.liij.

A Adhuc loquēte petro verba hec: cecidit spiritussanctus: 6 Act. 10 z descendit repēte super oēs qui audiebant verbuz. Utrum autez in igneis linguis vel in alia specie visibili descēderit incertus est. Et obstupuerūt q̄ erant cū petro fideles de circūcisione: q⁹ etiaz in nationes. i. in gētiles gra spūssācti effussa est audiebāt em̄ eos loquētes linguis z magnificātes deuz. Tūc rndit petrus. Nunēd aquā quis phibere potest vt nō baptizētur hi qui spiritū sanctū acceperūt sicut z nos: quod mains est q̄ baptizari. Et iussit eos baptizari in nole christi: subticens formam baptismi a domino traditā ꝑ dilatiōe nominis christi. In quo nomine intelligit ipe qui vnctus est z pater a quo vnct⁹ z spiritussanctus quo vnctus est. Tūc rogauerunt eū. Et mānsit rogatus cū eis aliquot dieb⁹: in quibus ꝑmo creditur

A Act.11. ditur vsus fuisse cibis gentiuz. vn de postea redargutus est. ¶ Dilatumq; est vbiq; et delatum vsq; ad fratres qui erāt in iudea quia gētes receperāt verbū dei. Et hic fuit primus trānsitus particularis apostolox ad gentes in quo ꝙerus est cornelius cum familia sua.

¶ Quomodo redargutus est petrus a christianis: Cap.liij.

A Act.11. Cum autē ascendisset petr⁹ hierosolymā: disceptabant aduersus eum fideles de circuncisione dicētes. Quare introisti ad viros ꝓputiū habētes z manducasti cū illis. quasi diceret. In dnob⁹ contra legem feciti: quia intrasti ad eos: z quia cibis eoruz consueras. Tunc incipiens petrus exposuit eis per ordinē oftensam adeo sibi visionē z quō apparuerat angelus cornelio. Et in tota pfectione non addidit nisi vnū verbū quod dictum est cornelio. Mitte z accersi symonē q̄ cognominat⁹ petrus vbi addidit q̄ loquet tibi verba in q̄b⁹ saluus eris tu et vniuersa dom⁹ tua. Et ex eo qō stati subdidit cecidit spiritussanct⁹ sup eos sicut z super nos ab initio: ꝑsumit q̄ super cornelium z familiā suā descenderit spiritussanct⁹ in linguis igneis sicut ōscēderat sup apostolos die pēthecostes. Et tūc inquit recordatus sum verbi dñi qō nobis dixit. Joannes quidē baptiza B Joan.1 nit aqua: vos autē baptizabimini spūsctō. Uidēs hoc ipletū in cornelio et in familia sua. Audita petri excusatione multiplici destiterunt ab increpatiōe ei⁹ et gratias egerūt saluatori z ita ipleta est ꝓphetia iob. Ab aq̄lone veniet aurū: et D Iob.37 ad deū formidolosa laudatio. Id est q̄ cōgelatiōe infidelitatis gētiles cōparabiles aquiloni q̄ in tenebriserāt. i. in cecitate animi percipient lucē fidei q̄ quaruz illuminatiōe dirigitur ad deū formidolosa laudatio q⁹ pro inopinata et cepētina gētiū cōuersione fideles de iudea timētes glificauerūt deū.

¶ De cōtinuatiōe hystorie. cap. lv.

Nunc redit hystoria ad ordinez suū. Qō enim intersertū est de philippo petro z ioāne. et paulo post ꝙ supradictū est igitur qui dispersi erant pertrāsibāt euangelizantes verbuz dei: quasi incidens fuit. prosequitur ergo i hunc modum. Et illi qui dispersi erāt a tribulatione que inceperat a morte stephani perābulauerūt vsq; ad phenicē pronīciā syrie oc cidētalem z cyprū nemini loquentes verbū nisi solis iudeis. Erant autē quidam cū eis de cypro z cyrene. Qui cū itroissent antiochiaz loquebant ad grecos ānūciātes dominū iesum et erat manus dñi cum eis. Et mult⁹ numerus credētiū ꝙersus est ad dominū. Super hunc locuz dicit Beda. quia post Beda. reuelationē synodus cepit ecclesia crescere. Uñ cōijcitur q̄ specie synodus vel intei vidit petrus i visione: cū alibi dicatur vas fuisse alibi discus. Delatū est autem ad aures ecclesie que erat hierosolymis de cōuersione antiochenoruz z volentes plene certificari: miserunt barnabā in ātiochiā. Qui cū venisset z videret gram dñi gauisus est z exhortat⁹ est oēs vt in ꝓposito cordis manerent in dño: qui erat vir bonus pleⁿ spūsctō et fide. Et dicit super hunc locum rabanus barnabā ideo multipliciter cōmēdatuz ne putetur ꝓ indignatione sua amisisse apostolatū. Et erat rabanus in ea opinione fm quā dicitur barnabas ille sup quem proiecta est sors cum matthia postea tñ cū paulo in apostolatū elect⁹ est. Nos aliā sequimur opinionem. Uidēs aūt barnabas q̄ non sufficeret ad erudiendā tā tam multitudinem. venit tharsuz vt quereret saulum z inuentū perduxit antiochiam: et per annū cō uersati sunt ibi et docuerunt turbā multam. Et tunc primo sequaces christiane Rabanus.

christiane religionis a xpo capite denominati sunt xpiani: qui prius dicebantur discipuli. ⁊ fuit institutio gētiliū satis elegās. Visum est em̄ incongruū ⁊ indecēs gentilib⁹ ad fidem cōuersis sequaces christiane religionis cōmuni noie cēseri. Sed pot⁹ denominādos esse a noie magistri: sicut i sectis philosophoꝝ sequaces denominabant a nominibus magistroꝝ. vt ab epicuro epicuri. ¶ In his aut̄ diebꝫ superuenerūt pphete a hierosolymis antiochiā. Et surgens ex eis vnus nomine agabus ,pphetauit per spūm sanctum famem futuraꝫ in vniuerso orbe terrarum. ⁊ maxime in iudea que facta est sub claudio. s. quarto anno claudij.

D Act. 11

¶ De collecta pauperib⁹ facta. lvj.

D Act. 11.

Vnc proposuerūt discipuli facere collectā vt daret vnusquisq; p modulo sue facultatis: ⁊ mitterent aliquid pauperibus qui erāt in hierlm qui vēditis oibus posuerāt precia ad pedes apostolorum vt premunirent eos contra famē. Et tunc primuꝫ facta est collecta in vsus pauperum que missa est p barnabā et paulū in hierlm.

¶ De morte iacobi minoris. c. lvij.

A Act. 12

Eo tēpore misit herodes rex manus vt affligeret quosdā de ecclesia. Occidit autem iacobū fratrem ioannis gladio. Ut autē intelligatur locus iste de quo scz herode sit accipiendū: expedit ad tempus pretermittere historiam actuum apostolorum: et prosequi historiam romanorum imperatorum. Non est putādū hunc fuisse herodē tetrarcham qui cognominat⁹ est ātipas sed herodē agrippam. ille em̄ nō fuit rex sed tetrarcha ille scz filius magni herodis: qui consensit pilato de nece dñi: q̄ remisit eū ad pilatum: indutum veste alba: qui iām deportatus fuerat in exiliū viennā: et ibi mortuꝰ est. Pilatus ergo mortuus iā erat qui vt a principio huius historie pretaxatum est anno. xix. imperij tyberij cesaris erat procurator in dee vitellio preside syrie. ⁊ accusatus est in multis apud tyberium. Accusat⁹ est a iudeis deiolēta innocentum interfectione. Accusatus est etiam q̄ iudeis reclamantibus ponebat imagines gentiliuꝫ in templo. Accusatus est etiaꝫ: q̄ pecuniam repositam in corbanaꝫ iosephi redegerat in vsus suos: ide faciēs aqueductū in domum suam. Et p his omnibus deportat⁹ est in exilium lugduni vnde oriundus erat vt ibi i opprobriū generis sui moreretur. Vide quis musac erat arca in qua reponebantur donaria regum vel principum. Corbonam in quo reponebantur donaria sacerdotuꝫ ad reficienda sartatecta templi. Bazophilatium in quo reponebātur donaria transeūtium.

Et hi storiis supra.

Incidētia sunt de hi ⁊ de

¶ Quis fuerit substitutus ,procurator mortuo pilato. Capit. lvij.

Incidētia sunt non de textu bli.

Mortuo pilato substituit vitellius fratrem suum ,procuratorē iudee. Et volēs placere iudeis satisfecit voluntati eorū in' quibusdā. scilicet de amotione cayphe ⁊ promotione filij āne: quia ad petitionem eorum amouit cayphaz a sacerdotio: et substituit filium anne qui iam mortuus erat reddiditq; ei stolam scilicet illam solemnem ⁊ antiquā quā debebat habere sacerdos in potestate sua: vt ea vteretur in festinis diebus. Pilatus vero transtulerat eam in domum suam et cum in festinis diebus necessaria erat sacerdoti nō poterat eā habere nisi precio prēdēte. Tēpore tyberij mortuꝰ est philippꝰ tetrarcha ituree ⁊ traconidis regiōis frat herodis tetrarche mortuus est etiam lisanias tetrarcha abiline. Et ita vocabāt due tetrarchie et aspirabat herodes agrippa ad alteram earum.

¶ De proposito herodis agrippe. Cap. lix.

Erat autem herodes agrippa vir magnanimus ⁊ bellicosus sed pauperib⁹ nepos herodis tetrarche ⁊ frater vxoris eius herodiadis. Fuit em̄ filiꝰ aristobuli filij magni herodis et ipsa filia eiusdē. Disposuit ergo venire romam si forte posset impetrare a tiberio alteram tetrarchiam vacantium. Cumq; venisset romam videnscum tyberius militē strenuissimum retinuit eum secum. fecitq; adherere filio sue drusi: cui iā invita sua ꝺiderat imperium. Nec est iste drusus ille q̄ dormit mogātie. Erat autem herodes agrippa vir magne liberalitatis ⁊ vt sibi cōciliaret animos romanoꝝ multa expendebat et multis debitis se obligauerat ⁊ vt tradit iosephus: non fuit homo i quo mutabilitas fortune adeo posset deprehendi. Primo in hoc male ei contigit: q̄ mortuus est drusus filius tyberij. de cuius morte adeo inconsolabiliter doluit tyberius: vt oēs a p̄sentia sua amoueret qui familiariter adheserant drusi: ne reducerēt ei ad memoriam mortē eius. Et conpulsꝰ est herodes agrippa redire in iudeam ⁊ desperans pre nimia paupt̄ate intrauit turriz: vt ibi afficeret se fame: et ita moreret. Mō significauit vxori sue sorori eiꝰ herodiani vxori herodis tetrarche. q̄ supplicaut viro suo vt reuocaret eū a turri: q̄ aret ei necessaria. Et adḡuit ei: ⁊ statuit eū in tyberiade ⁊ ibi assignauit ei domum ⁊ dedit ei necessaria vite. Et quadā die cū eēt herodes tetrarcha i tyberiade. et epularet. factꝰ hilarior solito q̄ incaluerat mero cepit impropare herodi agrippe q̄ epulabatur cū eo beneficia que contulerat ei. scilicet q̄ liberauerat eum a peste famis. Et doluit inde agrippa vltra modū ⁊ disposuit iterum redire ad tyberiuz: si forte inueniret animū eiꝰ immutatū. Et in reditu eiꝰ inuenit eū petronius vel tyberiꝰ ⁊ honorifice receptꝰ est ab eo ⁊ venit cum eo romam. Et cum haberet tyberiꝰ duos nepotes alterū de filio drusi. i. tyberium. alterū de fratre germanico scz gaiū volebat sibi substituere filium filij quia magis diligebat eum.

Incidē tia.

Et ebri etate ota ma la ptin sunt.

¶ De causa inuidie tyberij et herodis agrippe. Cap. lx.

Herodes autez agrippa magis diligebat gaium ⁊ familiarius adherebat ei: vñ sibi suscitauit indignationem tyberij latētem quā nondum ei indicabat: sz latens odiū in corde reservabat.

Josephꝰ.

Notat miseria hums mūdi.

¶ Quadā autem die cum sederet agrippa in curru suo cum gaio leuatis manibus in celum dicebat. Utinā viderē mortē impiorum senis et te dominum totius orbis q̄ idoneꝰ es imperare vniuerso orbi. Hoc audiuit q̄dā spiā scz auriga ipsiꝰ agrippe qui post aliquot dies cuz dāno rerū agrippe aufugiens captus est ⁊ vinculatus. Et dum traheretur ad carcerē: petijt duci ad imperatorem: dicens quia in aure loqueret ei quod esset ad eius vtilitatem. Et p̄sentatus est imperatori: ⁊ dixit ei consulto q̄ sic; optauerat agrippa mortē eius ⁊ dominum gaiū Tiberius autē non multum curabat verba vinculatorū ⁊ detinebatur est ille in carcerē. Et cuz sepe istaret agrippa vt iudicaret et occideretur respondit tiberius. Frater suffert tibi q̄ vinculatus est. ⁊ ita differebat. Quia vt refert iosephꝰ in oib⁹ negotijs suis morosus erat. Unde cum statueret p curatores in prouicijs vix aut nūq̄ mutabat eos. Et cū septus quelitū esset ab eo quare scz non mutaret procuratores respondit scz hoc p̄cere plebecule. Scientes em̄ procuratores: se ad mod. cū habere ,pcurationē: emūgūt tyscqad sanguinem. et tāto dominant⁹ grauꝰ quāto breuius: ⁊ q̄ recentes supueniunt dissipāt quicq̄d inuenūt. Quod ostendit eis exemplo cuiusdam vulnerati: qui cū taceret i via ⁊ non amoueret multitudinē muscarum a vulnere supueniēs alter putauit: q̄ hoc omitteret ex imbecilitate

cilitater abegit muscas q̄ operuerant eum. Ad quem ille. Vale fe cisti mihi quia muscę quas amoui ſti iã plene erãt sanguine ⁊ parci molestabant me que antę recẽtes supuemẽt acri⁹ pũgẽt me. Sicꝫ p curatores vl officiales recẽter sub stituti acri⁹ desęuiũt in subditos.

¶ Jn q̄ herodes offendit tiberiũ. Capitulum.lvj.

Incidẽtia sũt.

CUm quadã die more solito ſtaret agrippa tiberiũ vt trahꝫ erek auriga ei⁹ de carcere. Re spõdit tiberi⁹: idipm ei nõ expedi re cũ in presentia ipsius vellet eũ vinculatus accusare. Et cũ in nul lo sibi consci⁹ esset agrippa testa tas est se velle vt extra heretur et accusaret euꝫ. Eductus ille de car cere arguit eũ de crimine lese ma testatis quia ora erat mortem im peratoris. Tunc ait tiberius car cerario. Liga hunc. Jntellexit car cerarius hoc preceptuꝫ esse de eo qui eductus fuerat ⁊ ligatũ retru sit in carcerem. Quadam autẽ die cum deambularet tiberius in hip podromo id est in circo equorũ: ⁊ teneret agrippam per manũ vo cato carcerario dixit ei. Liga hũc. Et miratus est ille ⁊ vniuersi q̄ p ciperet agrippam ligari: cum pur purat⁹ incederet ⁊ quia erat de re gio semine. Cuꝫ autem duceretur agrippa ad carcerem: patiebatur fitim intollerabilem quia splendi de comederat et forte occurrit ei portitor aquę: dedit ei bibere. Et postq̄ refocillatus est, pmisit ei q̄ in proximo remuneraret euꝫ in re gno gaij: pfidẽs q̄ in primo gaij esset regnaturus. et politus est in carcerem. Et dum quadam die in carcere manens staret innixus ar bori: cui frõdib⁹ ipsi debat bubo ac cessit ad eũ⁹ de cõceptibus: ⁊ lo cut⁹ ẽ ei. Noli inq̄t estimare q̄ adu lando loquar tibi: cũ his concepti nus me⁹. Volo enim indicare tibi quod indicauerunt mihi dij. Erat autem peritus in augurijs. Cito inquit liberaberis a carcere ⁊ intã tum sublimaberis vt etiam inuis deant tibi omnes amici tui et noti ⁊ in hac prosperitate moreris: re linquẽs bona tua filijs tuis. Quã cito autem huius generis alitem videris amplius super te scio q̄ quinta die morieris.

Fortũe rota h̄ est.

Mirꝫ certe.

¶ Quomodo liberatus est hero des in morte tyberij. Cap. lxij.

Incidẽtiatum ⁊ nõ de biblia.

CUm autem esset he rodes i carcere: de ferebat ei honorem domin⁹ carceris sci ens eum esse virum nobilem et familia rem gaij et sustinebat tanq̄ igno rans multas commoditates sibi fieri in carcere ab amicis suis: et fuit in carcere per sex mẽses. Post ea cum esset tyberius apud cam pas cepit infirmari infirmitate qua postea mortuus est. Et si in so chronicis alibi legatur mortuus. nõ est curandum vbi mortuus sit. Videns autem se moriturum: con uocatis nobilibus imperij sui et duobus nepotibus gaio ⁊ tiberio statuit vt in crastino substituereꝫ sibi successorem. Sed primus volnit consulere mentem deorum ⁊ ora uit deos suos vt ostenderent ei quẽ nepotum suorum vellent ei substi tui in imperio. Et statuit apud se vt illum qui primus veniret ad eum in crastino constitueret imperato rem vt ita quasi per sortẽ eligeret ⁊ hũ significauit tiberio vt primus ve niret. Qui mane nolnit venire nisi prandens. Et cuꝫ mitteret tiberius nuncios ad nepotes suos non in ueneruntnisi gaium. Et venit ga ius prior ad tiberium. Quem vi dẽs tiberius flenti amare: dolens quia alter non veneratꝫ quem vo lebat substituere: qz tenerius euꝫ diligebat: sed dissimulabat. Et lo cutus est ad eum tiberius. Fili tu succedes mihi i imperio: quod po tius debebatur tiberio: quasi iure hereditario tanq̄ filio filij. Sed ego video te vtilem imperio: ⁊ no ui mentes deorum. Caue ergo ne molestes eum: ſi semper habeas eum tanq̄ fratrem. Satage vt ne gocia imperij sapiẽter disponas ⁊ exequias funeris mei imperiali honore perficias. Et conuocatis nobilibus: denuntiauit euꝫ imperatorem: ⁊ mortuus est. Et statim aliquantulũ insonuit fama in ci uitate romana de morte tiberij: ⁊ venit quidaꝫ hebreus amicus he rodis agrippe ad carcerem: ⁊ he braice dixit ei. Mortuus est leo.

Tyberius mortuꝫ rkpmitt statim gaio fi lio in regnũ.

¶ Et cepit agrippa mirabiliter gratulari: adeo vt quereret ab eo dñs carceris q̄ eẽt causa tãte exul tationis. Et cõfessus est: quia ille significauerat ei hebraice mortem tiberij. Et statim dñs carceris li beraut eũ: ⁊ statuit sibi collatera lem in mẽsa. Jn crastino insonue rũt alij rumores: scilicet q̄ tiberi⁹ conualuerat: ⁊ tertia die romam ꝑueturus erat. Tũc arguit eũ dñs carceris quia deceperat eũ timẽs ne in caput eius redundaret q̄ li beraut eũ: ⁊ mirabiliter verbera uit eum: ⁊ retrusit eum in carcerẽ. Postea increbuerunt certi rumo res de morte tiberij ⁊ substitutio ne gaij. Et venit gaius romam: ⁊ sepelluit tiberium honorifice ⁊ ip sa die voluit liberare agrippã ſz dissuasum est eiꝰ ne videretur fa cta tiberij subito in irritum velle reuocare. Postea per aliquot dies liberauit eum ⁊ sublimauit eum et dedit ei duas tetrarchias. s. te trarchiã philippi qui erat tetrar cha ituree ⁊ traconitidis regiõis: ⁊ tetrarchiã lisanie q̄ erat tetrar cha abilene: ⁊ imposuit ei diade ma: ⁊ sublimatum in regem remi sit in iudeam ⁊ inuiderunt ei oẽs propinq̄ ei⁹: etiã sorores eius hero dias. q̄ miserata fuit infelici⁊ mõ inuidit felici: ꝑcipue qz habebat nomẽ regis: qz vir suus erat ma ior nati filius magni herodis: et nunq̄ meruit reappellari: sed te trarcha. Persuadebat itaq̄ viro suo de die in diẽ vt iret romã: ⁊ sa tageret omnibus modis vt sibi cõpa raret nomẽ regis. At ille malebat eẽ in otio: quis opulẽtus erat vn de sepe vxor erat perata dicebat. Pereãt opes tue: quia magis dili gis opes q̄ honores. Tandem vi ctus inſtãtia vxoris iuit ad gaiuꝫ cum magno apparatu: ⁊ ipsa cuꝫ eo: ⁊ inuenerunt gaium baias. He rodes autẽ agrippa qui presens erat q̄ non pro bono tuo iſſent: di spoſuit ire post eos: sed ꝑmisit nũ tium quendã familiarem suum ⁊ amicissimum gaio: per quem dire rit epistolam gaio: in qua ꝓtineba tur: quia herodes tetrarcha etiaꝫ viuente tiberio firmauerat amici tiam cum rege parthorũ: vt esset rebellis romano imperio ⁊ in ar gumentum huius rei significauit ei: quia in ciuitatib⁹ suis habebat arma que sufficerẽt septuaginta milibus armatorum.

Sudlis mis int diãsem per pa titur.

Inci ã dentia nõ ẽ biblia.

Uerus amicus semper diligit.

¶ Qõ gaius mandauit statuam suam erigi in templo. Capi. lxiij.

CUmq̄ venisset hero des tetrarcha ⁊ he rodias vxor sua ad gaiuꝫ: ⁊ satis honorifice accepisset eos ſa peruenit nuntius herodis agrippe: ⁊ portauit epi stolã gaio ex pte herodis agrip pe. Perlecta epistola: gaius quasi aliunde recipiens cepit inquirere de statu herodis tetrarche: et in ter cetera quesiuit ab eo virum in ciuitatibus suis tanta copia esset armoruꝫ quantam ipse audierat: ⁊ nõ negauit. Et tũc credẽs gai⁹ verũ esse quod significauerat ei herodes agrippa: relegauit eũ in exiliuꝫ: vxor autem sine qua erat soror herodis agrippe quã maxi me diligebat: dedit libertatem re deũdi vt haberet terram suam. Jpsa autem comitata est virũ in exilium dicens: quia non dimitte ret eum in aduersis: cui cõmuni cauerat in prosperis: ⁊ depositi sunt in exiliũ lugdunũ: vbi. postea miserabiliter mortui sunt. Et be dit gaius galileaꝫ quã habuerat

herodes tetrarcha herodi agrippe: et ita habuit tres tetrachias.

De moribus gaij.

¶ Fuit autē gaius in initio imperij sui p̄ biennij satis mansuetus postea euanuit cor ei⁹ in elationē et in tantā prorupit vesaniā: vt ab vniuersis hominibus imperij sui vellet coli tanq̄ deus: et dicebat se fratrē esse iouis. Ubi etiā filiā vnicā quā habuit ponebat inter genua iouis: vt ita quasi cōs vtriq; videret: postq̄ egressa fuerat de genib⁹ iouis. Misit ergo imaginē suā p̄ vniuersum imperium suū vt oēs adorarent eum: et sic fecerunt oēs exceptis iudeis. Uū cū in alexandria ciuitate orta esset seditio inter iudeos et gentiles: et venisset vtraq; pars añ gaiū vt discuteret controuersia: inter ceteras allegationes quas habuerunt gentiles contra iudeos obiecerunt eis: q̄ deū suū quē cōmuniter oēs gentiles receperant ipsi inhonorabant qz imaginē gaij nolebāt adorare. Et tūc primo scinit gaius: qz iudei non adorabant imaginē suā. Significauit aūt petronio p̄sidi syrie: vt statuā suā poneret in tēplo in hierusalē vt facilius reciperent eā in circūstantib⁹ ciuitatib⁹. Qō si forte iudei reclamarēt: collectis romanis legionib⁹ iraret iudeā nemini parceret man⁹ ei⁹. Collecto ergo exercitu iit rauit petro nia iudeā et venerūt ad eū iudei ō hierusalē cū amicj herodis agrippe q̄ erāt p̄cordiales gaio: et supplicauerūt ei: ne ad hoc eos artaret qz prius permitterent se occidi: et parabāt iugulos: et dicebāt: qz nūq̄ ampli⁹ colerēt terrā: vt sic inedia affecti morerent. Et rūdit petronius: nō de cōsilio suo hoc processisse: sz nō audebat resistere mādato imperatoris. Uidēs tñ qz grauē iacturā incurreret gaius si amitteret tributa tot⁹ iudee p̄misit qz opponeret se gaio pro eis: et misit epistolā suā gaio p̄ viros honoratos vt desisteret ab hoc mādato. Qui cū venissent ad gaiū nō auderūt p̄tare se cōspectui ei⁹: sz acceperūt ad herodē agrippam vt subueniret iudeis: quia vna de tetrarchijs eius: scz galilea i iudea erat.

Constātio iudeoꝝ.

¶ De morte gaij imperatoris. c. lxiij.

Proficuo historie

Unc herodes initauit gaiū in crastino vt comederet cū eo. Et cū in crastino esset in cōuiuio admiratus est delitias conuiuij. Et cepit memorari gaius quāta fuerat passus pro eo herodes: scz vincula tyberij: et alia multa: et p̄cepit ei vt peteret q̄cq̄d vellet. At ille rūdit ei sufficere sibi gram suā. Et cū ille tiaret vt aliq̄d peteret petijt ne poneret statuā suā in tēplo in hierusalē. Et irat⁹ est gaius: cū cōsiderauit animositatē agrippe: qz noluerat petere opes vel honores: acquieuit ei: et scripsit petronio in hūc modū. Si nō dū posita est statua i tēplo nō est necesse vt ponat. Et sic nō est posita gaij. ta eius statua in tēplo. ¶ Postea resipiscens gaius rescripsit petronio in hunc modū. Quia cōtra ipsi mandatū imperatoris: et potius dilexisti munera iudeoꝝ: elige tibi genus mortis qō vis vt discat oēs nō esse tutū obuiare mādato imperatoris. Sed deo p̄curante ita factū est vt pri⁹ audiret famā gaij. mortis ei⁹ q̄ videret nūtios huius legatiōis. Cū em̄ esset rome et recumberet ludis circēsibus: cōsilio senatorū interfect⁹ est a duobus: et orta est in ciuitate dissentio inter curiā et milites et pp̄lm. Curia docebant senatores et viri cōsulares id est: q̄ de genere p̄sulū: vel digni vt fierēt p̄sules. Qz ergo viderant senatores seuicis imperatoris et incōmoda q̄ de cōtigerāt reipublice: voluerūt penit⁹ extirpare imperiū imperatoris ab vrbe et volverūt eā redigere ad antiquū statū: in quo erat añ iulij cesaris vt eēt regimen ciuitatis in arbitrio p̄sulū et senatoꝝ. Ecōtra milites et pp̄l's timētes auaritiā senatoꝝ: et amātes donatiua imperatorū: constituerūt imperatorē claudiū auūculum

ij gaij virum mansuetū et p̄cum.

¶ De eodem. Cap. lxv.

Uenit herodes agrippa ad senatores ducēs secū de nobilioribus qui erāt in curia: simulās se fauere parti eoꝝ: cū haberet eos exosos p̄pter mortem gaij. Cōsuluit ergo eis vt significarent claudio ne moueret scisma in ciuitate: sz desisteret ab hoc incepto. Et senatores rogauerūt herodē vt p̄geret cū eis ad claudiū.

Nota dolum herodis agrippe sed bonuz.

Et p̄fessus est se libēter fungi hac legatiōe. Et missus est ad claudiū cū alijs. Et eis audiētib⁹ dixit ei q̄ dixerat coīa senatorib⁹: q̄ vellet claudi⁹ desistere ab icepto. Inaure aūt dixit claudio vt nō desisteret ab incepto qz ipse satageret vt maior pars nobiliū faueret p̄ti eius: et renūtiauit senatorib⁹ q̄ nolet claudi⁹ desistere ab incepto: et cepit eis p̄suadere ne cōtra irēt: qz nō possent impedire. Et allexit quosdā: et tandē oēs et ita sine contradictione fact⁹ est claudi⁹ imperator. Et ad p̄suasionē herodis agrippe occisi sunt q̄ cōsenserāt i mortem gaij. Et petijt ab eo herodes agrippa: vt decretū gaij de statua sua adorāda reuocaret i irritū. qz impiū erat. Et adquieuit ei et p̄cepit ei vt ep̄le reuocatiōis p̄ singulas ciuitates iudee ponerent i loco eminēti vt viderent ab oibus.

¶ Quō occiso iacobo voluit app̄hendere petrum. Cap. lxvj.

Postea voluit herodes accipere licentiā a claudio et redire ad propria: et tunc claudi⁹ dedit ei quartā tetrarchiam: scilicet iudeā: et ita sublimatus redijt ad propria. Et venit primo in iudeā et honorifice suscept⁹ est a iudeis qz in multis iuuerat eos. Et cū p̄pe essent dies azymorum venit in hierusalē añ diē festū vt purificaret et mundus interesset diei festo. Et añ dies azymoꝝ occidit iacobū fratrē ioānis postea in diebus azymoꝝ videsqz placeret iudeis apposuit vt app̄henderet et petrum.

A Act. 12

¶ De iacobo aūt refert clemēs alexandrin⁹: qz cū detrusus esset in carcerē: nocte cōuertit ad fidē custodē suū: et in crastino confessus est se esse christianū. Et cuz ambo traherentur ad martyriū dixit iacobo. Pater da mihi remissionem. At ille parū deliberans ait. pax tibi. Et osculatus est eum: et simul ambo capite truncati sunt. Petrū aūt apprehēsum misit herodes in carcerē: qz i dieb⁹ azymorū nō licebat aliquē occidere et preter custodes carceris tradidit eum custodiendū quatuor quaternionibus militū volēs post pascha p̄ducere eū populo: vt ipe populi occideret eū: nō ipse herodes vt iacobū: qz magis videbat eis gloriosum si ipsi occiderēt eū: quis erat princeps apostolorum.

Nota Iacobus ma iore.

¶ Quō liberatus est petr⁹ de manu herodis. Cap. lxvij.

A Act. 12

Um aūt in crastino p̄duceturus eū eēt herodes populo ipsa nocte erat petrus dormiēs inter duos milites vinct⁹ catenis duab⁹ q̄ adhuc rome eē dicūtur et custodes iacētes añ ostiū custodiebant carcerē. Et ecce angel⁹ dñi astitit: et lumen refulsit in habitaculo carceris: et miraculose factū est vt solus petrus videret lumē: percussoq; latere petri excitauit eū dicens. Surge velociter. Et statim ceciderunt catene due de manib⁹ ei⁹: q̄ adhuc rome esse p̄hibent. Et dixit angelus ad eū. Precingere et calcia te caligis tuis. Deposuerat em̄ cingulū p̄pter molestiam carceris vt tunica circa pedes demissa temperaret frig⁹ noctis. In quo datū est exēplū sctis: viris: q̄ i angustijs iz aliq̄d relaxare de rigore ordis. ¶ Legim⁹ em̄ apostolos et pp̄hetas duris cingulis vsos p̄pter afflictionez carnis et petrū ad tps deposuisse cingulū p̄ molestia carceris. Et fecit petrus iuxta mādatū angeli: et addidit angel⁹. Circūda tibi vestimētū tuum et sequere me. Et exiens secū

p iij q̄ebat

quebat eum: & nesciebat: qz verū
est qđ fiebat per angelū. id est nō
putabat hoc in reveritate fieri: sz
imaginaria visione ostendi. Unde
sequit. Existimabat visum videre
& hoc sibi ostensum imaginaria vi
sione. Trāseuntes aūt primaz cu
stodiā id est custodes carceris cu
stodie deputatos & secundā. id est
duos quaterniones. Uel primā cu
stodiā id est primū quaternionem
cū suis: venerunt ad portā ferreā
q̄ ducit ad ciuitatez: q̄ putat fuisse
in atrio carceris. Carcer eñ habe
bat atriū: & erat in exteriori parte
ciuitatis sine extra ciuitatē: & vltro
apta est eis. Et exeūtes pcesserūt
in vicū vnum & cōtinuo discessit an
gelus ab eo vt sciret se in rei veri
tate de carcere eductū: q̄ putabat
sibi hoc imaginarie ostensum. Et
tūc ad se reuersus: id est ad mētez
suā: qz fuerat in maximo stupore:
dixit. Nunc scio vere qz misit dñs
angelū suū: & eripuit me de manu
herodis et de omni expectatione
plebis iudeorum. Et considerans
vbi esset venit ad domū marie ma
tris ioannis qui cognominabatur
marcus non euangelista: vbi erāt
multi congregati causa orationis
vt orarēt pro petro. Et cum pulsa
ret petrus ad ianuam: egressa est
puella advidēdum nomine rode.
Et vt cognouit vocem petri pre
gaudio non aperuit ianuā: sed re
currens nunciauit petrū stare ad
ianuā. Et dixerunt illam insanire
scientes petrum incarceratū esse.
Illa autem affirmabat rem se sic
habere. Alij autem ex eis dicebāt
angelus petri est. Super quem lo
cum dicit hieronymus. Tantā di
gnitatem esse animarum: vt vna
quezq; ab ortu natiuitatis suc ha
beat angelū sibi in custodiam de
putatum. Petrus autem perseue
rāter pulsabat. Et cū apuissent vi
derūt eū & obstupuerūt. Et innuit
eis manu vt tacerēt vt sub silētio
miraculū viderēt vel audirēt. Uel
forte ioſ: ne clamore gaudētiū ad
uētus eiꝰ in ciuitatē ꝓpalaret. Et
narrauit quō eduxit cū dñs de car
cere: & ait. Nuntiate hoc iacobo et
fratribꝰ: sz iacobo alphei episco
po hierosolymozꝝ: qz alter iaz fue
rat decollatꝰ ab herode. Et egres
sus eadē illa nocte abiit in aliū lo
cum timore herodis & iudeorum.

¶ De morte herodis. Cap. lxvij

C Actus 12

Actum autem die post edu
ctionē petri de carcere erat
non parua perturbatio inter mili
tes & custodes quidnaz esset factū
de petro. Uñ apparet: qz clausum
reliquerat carcerē alioquin nō eēt
ambiguū eū euasisse. Herodes au
tē cū reliquisset eū & nō inuenisset:
diligenter inqrens de custodibus
vtrū nossent quidnā factū esset de
eo iussit eos adduci ad sev tvidicā
ret in eos. nō tñ vindicauit dño p
curante: vt solutio petri nulli no
ceret. Imminente eñ negotio: he
rodes discēdit a iudea in cesareā
palestine propinquā tyro et sido
ni: vt noceret tyriis & sidoniis qbꝰ
iratus erat. Qđ audientes tyrii & sy
donii: venerūt ad blastū q̄ erat cu
bicularius herodis & custos the
sauroꝝ eiꝰ: qz erat amicꝰ eoꝝ & pa
tronus. & eo interprete recōciliati
sunt herodi. Non enim poterant
sustinere inimicitias regis tam vi
cini. Sequēti autem die herodes
vestitus veste regali sedebat pro
tribunali apud eos: & cōtionaba
tur ad eos blandiens eis. Popu
lus autem acclamabat dei voces
& non hominis: id est exhibebant
ei laudes deo debitas et non ho
mini. Et dum adulatoriis tano
ribus demulceret: & oblatos sibi
diuinos honores non respueret:
respiciens supra sevidit imminen
tem & inistentem capiti suo in fu
niculo angelum. i. bubonem mor
tem eius ꝑme nunciū: et tunc
vt tradit ioſephus ielinauit se ad
eos qui sibi applaudebāt: & dixit
eis. En ego deus vester morior.
Sciebat enim iurta quod dixerat
ei augur: cū traheret ad carcere
se infra

Herodes Agrippa mortuus.

se infra q̄nq; dies post visionē bu
D Act. 12 donis moriturū. Et cōfestiz vt ha
bek in historia percussit eū angelus
dñi. i. facta est sup eū vindicta dei
qz per quinq; dies ventris dolore
cruciatus est & corrodebāt vermes
viscera eius: et ita paulatim con
sumptus a vermibus expiranit.

¶ De agrippa. Capi. lxvi.

Inuidēs

Reliquit aūt filiū q̄ dictus est
agrippa nō cognolat⁹ hero
des: q̄ adhuc rome erat: nec hūit
totū regnū pris sz partē. Habuit
aūt terrā duarū tribuū & dimidie
vltra iordanē. Uñ legit qz fideles
in iudea imminēte euersione hie
rusalē: ad admonitionē angeli se
cesserunt in regnū agrippe ifilius
scilicet filij herodis agrippe.

¶ Reditus historie ad ordinem
suum. Capitulum. lxx.

D §. 11.

Et tunc redit historia ad or
dinē suū: & ꝓtinuat ei qđ su
pra dictū est: collectā factā a fide
libꝰ antiochie missam paupibꝰ in
hierl̄z p barnabā & saulū qđ eñ in
tersertū est de herode: de morte ia
cobi: de incarceratiōe & liberatiōe
petri quasi incidēs fuit. Prosequi
tur ergo de reditu barnabe & sauli
D Act. 12. a hierosolymis historia i hūc mo
dū. Uerbū dñi crescebat et multi
plicabat. Barnabas aūt & saulus
reuersi sunt ab hierosolymis as
sumpto secū ioāne q̄ cognoiabat
marcus post expletū ministerium.

A Act. 13.

¶ Erāt aūt in ecclia q̄ erat antio
chie ꝑter eos q̄ venerāt ab hiero
solymis ꝓphete & doctores: inter
quos erat simon qui vocabat ni
ger: & lucius cirenēsis: & manahen q̄
erat herodis tetrarche collecta
neus. i. eodē cū illo lacte nutritꝰ.
Et pūt ūdē accipi ꝓphete docto
res. Uel pōt ita distingui. Prophe
te de futuris: & doctores de pteri
tis. Et vide qz iste simon dictꝰ est
de colore niger si sit latinum voca
bulū: vel si est hebreū dictꝰ est ni
ger quasi ascēdēs de ꝑtute ad vir
tutē. Niger est hebreū: & interꝑ
tur ascendēs. Ministrantibꝰ aūt
illis dño et ieiunantibus: dixit eis
spūssanctus. Segregate mihi bar
nabā & paulū in opꝰ ad qđ assum
psi eos. Qui audito ꝓfilio spūssan
cti remiserunt saulū & barnabā in
hierusalē ad petrū & iacobū & ioā
nē q̄ erāt ibi. Qui gauisi sunt au
dito mādato dñi vel spūssancti: et
ieiunātes & orantes imposuerunt
eis manus in modū ordinādoīū.
Utr aūt ꝑter impositionē manuū
aliā ordinis solēnitatez circa eos
celebrauerunt incertū est. Nec de
ordinatiōe apostoloꝝ aliqđ legit
vel q̄ dñs eis imposuerit manus.
De petro tñ certū habeꝫ q̄ antio
chie missam celebrauerit. Sed po
tuit aplis ꝓ ordinatione sufficere
qđ dictum est eis a dño. Hoc facite
in meā cōmemorationē. Et lz non
interfuerit barnabas & paulus: ñ
qz pestes electi sunt ad apostola
tū cōsilio spūssancti: forsan in hoc
cū aliis fuerūt ꝓnegiati: nec alia
solēnitas ordinatiōis circa eos ce
lebrata est. Multi in ꝓmitiua ec
clesia sine hac solēnitate ordina
tionis ad sacerdotiū ꝓmoti sunt:
& multi laici sine diacono & ꝓcedē
tibus ordinibus sacerdotes facti
sunt. Et imponētes eis manus di
miserunt eos. Et ipsi quidē missi a
spūsancto eodē duce itineris q̄ se
parauerat eos a ceteris: abierunt
seleuciā: & inde nauigauerunt cy
prū. Et cū venissent salaminā ꝓ
cabant ūbū dei in synagogis iu
deoꝝ ꝓpter reuerentiā sine duri
ciam eoꝝ: & habebant secū in mi
nisterio ꝓdicationis ioannem qui
cognominabatur marcus.

¶ Quod paulus & barnabas cō
uerterūt Sergium proconsulem.
Capitulum. lxxj.

A Act. 13.

Et cū pambulassent vniuer
sam insulā cyprum scilicet
ysq; paphū inuenerūt quē
dam virum magum pseudoꝓ
phetam iudeū: cui nomē erat bar
ieu: q̄ erat cum sergio paulo viro
prudēte q̄ erat hō magne dignita
tis. Erat enim proconsul id est se
ꝝ uti cundus

Universidad de Deusto Biblioteca

emnd⁹ a cōsule. Hic accersitis barnaba ⁊ paulo desiderabat audire ꝓbūz deiūi relistebat eis elimas mag⁹. Et vide qz altex est interꝓtatio alteri⁹. Elimas em interꝓtatur magus ⁊ sic nomē cōe maleficox ꝙpropriatū est isti. Saul⁹ autē q̄ ⁊ paulus replet⁹ spūsancto intuēs eū dixit. O plene oi dolo ⁊ oīi fallacia. fili diaboli: inimice oīs iustitie: nō desinis subuertere vias dñi rectas. ¶ Nota q̄ dr̄i est saulus q̄ ⁊ paulus. Tradūt em sancti qa sergio paulo ad fidē uerso: dict⁹ est paulus. Uñ hic ꝓmo fit mentio de nole paulus solus origenes dicit qz semp fuerit binominus dict⁹ scz saulus ⁊ paulus. Uel in apostolatus acceptiōe primo sortitus est hoc nomē: vt q̄ primo a saule pſecutore dicebat saulus de supbo factus humilis ꝑ paulo dict⁹ est paulus: quasi modicus ⁊ humilis. Uñ quasi nomē suū interꝓtando. dicit se minimū apostolox. Uidet autē xiij. anno a passiōe dñi ꝓmot⁹ ad apostolatū cū barnaba: ⁊ sortitus pauli vocabulū. et. xiij. ꝓfect⁹ est ad magisteriū gentium. Cui satis ecclīastica historia concordat: vbi legitur preceptū apostolis esse: vt post passionē ꝑ duodecim annos ꝓdicarent in iudea. Tertio aūt decimo anno ceperūt paulatiz trāsire ad gētes: nōduz th ex toto post ea olim exierunt de finib⁹ indee: ⁊ nūc iquit. Ecce man⁹ dñi sup te. i. vindicta dei exercebit in te. Eris essi cecus lumine capitis: sicut cecus es lumine mētis: nōvidēs ad tēpus solē materialē: qz nō vides solē iustitie ꝑ fidē. Et cōfestim cecidit in eū caligo ⁊tenebre: ⁊ circuiens. id est in modū ceci in circuitu sex̄tens q̄rebat q̄ manū ei daret vt duceret eum. Et statim ꝓconsul viso miraculo credidit admirans super doctrina domini.

¶ De discessu Joannis ab eis. Capitulum. lxxij.

B. C. Act. 13. Cum a aūt paphon auigasset paulus ⁊ barnabas cū rove nerunt ꝓgen ciuitatē pamphilie: ⁊ tūc ioānes discedēs ab eis reuersus est hyerosolymā vñ venerat cū eis. Et forte reꝓhensibilis fuit cā quare discessit ab eis: nec fuit cā dissidij inter paulū et barnabā de qua habebis inferi⁹. Paulus ꝙo ⁊ barnabas venerūt antiochiā pſidie. qō additū est ad differētiā alteri⁹ antiochie: q̄ dr̄ antyochia syrie: que olim dicebat reblata: quā nos adhuc vocam⁹ antiochiā. Et ingressi synagogā die sabbati sederūt quasi audituri legē nō ꝓdicaturi. Post lectionē aūt leg⁹ ⁊ ꝓphetax dixerunt ad eos ꝓncipes synagoge. Uiri fratres: si q̄s est in vobis sermo exhortatiōis dicite.

¶ De predicatione pauli ⁊ barnaben in synagoga. Capi. lxxiij.

C Act. 13. Surgēs aūt paul⁹ ⁊ manu silētiū idicēs aggressus est fa cere grādē sermonē ihoās ab altiori. Uiri inḡt israelite ⁊ qui timetis deum de gētibus audite. Deus plebis isr̄ patres nostros elegit ⁊ exaltauit plebē cuz essent incole in egypto serniētes in luto ⁊ latere de qua eduxit eos in manu forti. Et quasi dragita annis sex̄ sustinuit mores eox in deserto: post ea introducēs eos in terrā ꝓmissam destruēs septē gētes que habitabant in terra: sorte distribuit eis terrā quasi post quadringentos q̄nquaginta annos. Et intelligendū est a natiuitate isaac vsq̄ ad exitū israel de egypto fluxerūt anni quadringēti q̄nq̄. Postea cōpletis. xl. annis in deserto vsq̄ in terrā chanaan diuisa est terra. A natiuitate ergo isaac vsq̄ ad diuisionem terre fluxerūt quadringēti. l. anni. Et post quadringētos. l. annos dedit dñs iudices populo suo: ⁊ extunc fuit populus dei sub iudicib⁹ vsq̄ ad tēpus samuelis: ⁊ exinde postulauerūt regem: ⁊ dedit eis saul q̄ regnauit sup eos. xl. annis cōputatis simul annis samuelis. Sic essi habet in chronicis hebreox. Et eo sublato de medio su I. Re. 8 scitauit

scitauit eis dauid regem: cui testimoniū ꝓhibens ait. Inueni virum scm cor meū: ex cuius semine suscitauit deus iesum saluatorē israel cuius aduentus fuit ꝓco ioānes.

¶ Hinc de eodē. Capitn. lxxiij.

D Act. 13. Uiri inquit frēs filij generis abrahā: ⁊ q̄ inter vos de gētibus sunt timētes deū: vobis sp̄aliter verbū salutis huius missuz est. Qui em habitāt in hierlm ⁊ principes eius hūc ignorātes esse Jesum: ignorātes etiā voces ꝓpheta rū q̄ p omne sabbatū legunt adiudicantes eū morti: eas implenerūt nescientes. Deus ꝙo suscitauit eū tertia die a mortuis: ⁊ visus est per. xl. dies his qui simul ascenderunt cū eo de galilea in hierlm: q̄ vsq̄ nūc sunt testes ei⁹ ad plebē. Et nos vobis annūtiam⁹ eā que ad patres nostros repromissio facta: qm̄ hanc deus adimpleuit filijs vestris resuscitās iesum. Notū igit sit vobis viri fratres: qz ꝑ hūc vobis remissio peccatox annuntiat: ab oibus. s. peccatis a quibus nō potuistis in lege moysi iustificari. Qui credit in hunc iustificat. Uidete ne sitis cōtemptores neve niat sup vos vindicta dei que cōB abac. 1 minatur cōtemptorib⁹ in hūc modū. Uidete ꝓtemptores ⁊ admiramini: ⁊ dispdimini. i. videntes admiramini et dispdimini: qz op⁹ operor in diēb⁹ vestris: q̄ non creditis. i. qz nō creditis operi quod operabor in diebus vestris. id est incarnationi.

¶ Quare transierunt ad gentes. Capitulum. lxxv.

F Act. 13. Exeuntib⁹ aūt illis rogabāt. vt sequēti sabbato loquerent adhuc in synagoga. Et cū egrederent de synagoga multi indeox: ⁊ aduenax. i. gētiliū vel indeox dispersiōe venientiū secuti sunt paulū ⁊ barnabā. Sequenti ꝙo sabbato pene vniuersa ciuitas ꝓuenit vt audiret ꝓbū dei. Ꝓuidētes iudei repleti sunt zelo inuidie: quo cōmoti ceperunt ꝓdicere h⁹ q̄ dicebantur a paulo blasphemātes. Blasphemus em est q̄ ex inuidia obloquit veritati. Tūc repleti zelo dei paulus ⁊ barnabas constanter dixerūt vobis oportebat primū loqui verbū dei ixta verbū dñi: dicens. Nō sum missus nisi ad oues que perierūt domus israel. Sz qz repellitis illud ⁊ indignos vos facitis: ecce conuertimur ad gentes. Nota.

¶ Et nota. cū hoc legat hic dictū a paulo ⁊ barnaba in antiochia pisidie que nō in indea: est sz in grecia: in pleyisq̄ locis legit dictū ab apostolis i iudea. s. cū vellēt trāsire ad gentes posteq̄ ꝑ. xij. annos ꝓdicatū est in iudea. Ecce non moneat te: quia potuit vtrobiq̄ dici. Sic em ꝓcepit nobis deus: posui te in lucē gentiū vt sis eis in salutē vsq̄ ad extremū terre. Et sunt I Esaie ꝓba patris ad filiū. Acti dicet pater filio. Misi te vt post tenebras infidelitatis vsq̄ ad terminos terre gentib⁹ disseminares lucem veritatis. Sed cū sp̄aliter dictū sit christo: nō est ꝓbū q̄ hic legit dictuz paulo: qz tanto est vnio capitis ⁊ membrox vt qō dictum est capiti membris dictū reputent sibi sicut caput: ꝙs persecutiones membrox reputat inflictā sibi dicens. Saule saule quid me persequeris. i. in membris meis.

B Esa. 49

¶ De recepta predicatione a gentibus. Capitulum. lxxvj.

H Udientes aūt gentes men tionē de salute sua gauise Act. 15. sūt ⁊ glificabāt deū. Et crediderūt ex eis multi. Judei th̄ zelo et liuore inuidie succēsi cōcitabāt mulieres religiosas ⁊ primarios ciuitatis: ⁊ excitabāt pſecutionē in paulū ⁊ barnabā: ⁊ eiecerūt eos de finibus suis. At illi excusso pulue C re pedū: iurta qō ꝓcepat dñs in mat. 10 testimoniū illis: venerūt iconium B

¶ Et ingressi ciuitatē locuti sunt mar. 6. i synagoga: ⁊ credidit copiosa mul A titudo iudeox ⁊ grecox. Et demo Luc. 9. rati sunt ibi multo tpe fiducialiter B dicātes: dño ꝓdicatiōne eox Act. 14

miraculis ꝓfirmāre. Nonnulli tñ de iudeis in incredulitate ꝑtinacēs suscitauerūt ⁊ ad iracundiā cōcitauerunt alios gentiū aduersus credētes. Et diuisa est ciuitas: ⁊ busdā fauentib⁹ iudeis alijs fauētibus apl̄is. Et cū fact⁹ esset impetus gentiliū ⁊ iudeoꝝ cū principibus suis vt cōtumelijs afficerent ap̄los: ⁊ lapidarēt. i. lapidib⁹ fugarent eos: cōfugerūt ad ciuitatem licaonie. s. listrā ⁊ derbē. Et cū hic dicū sit venerūt listrā: iuxta cōsequentiā fermōis: i sequēti vbi ōz. Erat quidā infirmus listris: potiꝰ dicendū fuit lifre. Sed pōt nomē ciuitatis multiplicē hīe declinationem: vt dicaꝫ listra listre: vel listre listraꝫ: vel listris indeclinabile. Vñ sequit. Et erat quidā vir listris: qđ greco cōsonat vbi habek: listris. Erat aūt vir iste infirm⁹ pedibus: claudus ex vtero matris sue ⁊ sedebat: quia nec ambulare nec stare poterat: nec vnq̄ ambulauerat: hic audiuit paulus loquētem. Quem intuitus paulus ⁊ videns ꝙ sp̄ūsancto reuelāte: qz habere fidē vt saluus fieret. i. tantā q̄ ad salutē sufficeret. Uel videns qz se saluādū crederet: dicit magna voce. In noie dñi nr̄i ihesu xp̄i surge: ⁊ sta sup pedes tuos rect⁹. Et statim exiluit et ambulabat. Tarbe aūt cū viderēt qđ fecerat paulus: putabāt ip̄m ⁊ sociū barnabā deos esse: ⁊ in forma humana eis apparuisse: ⁊ leuauerūt vocē dicētes. Dij lil'es facti hoīb⁹ descenderūt ad nos: ⁊ vocabāt barnabā iouē q̄ sermo iurta eoꝝ opinionē curiū q̄ sermo iurta eoꝝ opinionē comitabat: q̄ eloquēs ⁊ literarus fuisse tradit: ⁊ iracundiā hoīb⁹ ꝓtare videbat. Uñ mercuri⁹ quasi medius currēs inter aures ⁊ linguas a latinis ōz: a grecis ℣o hermes. i. interp̄s dicit. Sacerdos q̄z ionis qui erat in ciuitate voluit sacrificare barnabe ⁊ ioui: afferens tauros ad immolādū ⁊ cozonas.

Claudus sanatur per paulū.

Paul⁹ ⁊ Barnabas estimā tur dij.

Uel ad ornandū facie tēpli iuxta ritū gentiliū: vel vt capitib⁹ eoꝝ iponerēt ad ornatū: aut ꝑ aliquas alias cā vel religiōe nobis ignotas. Ut aūt audierūt paulus ⁊ barnabas. q̄ diuinos honores vellēt eis exhibere: sciderūt vestimenta sua qđ semper faciebant iudei audita blasphemia in deū: ⁊ ꝓhibuerunt sibi talia exhiberi: dicentes se esse homines mortales: q̄ potiꝰ venerāt vt eos reuocarent ab idolatria: ⁊ vix sedauerunt turbas ne sibi immolarent.

¶ De ꝑsecutione quā passi sunt Capitulum .lxxvij.

DEmorantibus aūt eis ⁊ docentibus in listra supuenerunt ab iconio ⁊ antiochia iudei ⁊ pcitatis turbis in ꝑsecutionē pauli lapidabāt eū ⁊ eiecerūt eū quasi vile cadauer. Estimantes eū esse mortuū. De qua lapidatiōe ad corinthios loquēs ait. Semel lapidat⁹ sum: postea discipuli eiꝰ circūdederūt illū assistētes ei: ⁊ respirauit: ⁊ ne sciētib⁹ iudeis reportauerunt eū in ciuitatē ⁊ connaluit. Et postera die ꝑfect⁹ est cū barnaba i derbē: ⁊ ꝑdicauit ibi sicut fecerat in listra. Postremo redierūt ꝑ eas dē ciuitates ꝑ quas illo venerant cōfirmātes frēs in fide: ⁊ cōstituētes in singulis ciuitatibus ꝓbiteros. i. epōs: qz eo tpe eodē nomie cēsebant epi ⁊ ꝓbyteri. Et pinde ꝓstituebāt ꝑ se epos: qz erant imgraturi ⁊ incertiꝰ xp̄o ad eos essent amplꝰ reuersuri. Et cū redeuntes trālirēt listrā ⁊ iconiū venerūt ad antiochiā perfidie. Et trāseuntes perfidiā venerunt in pamphiliaz regionē in qua est ciuitas pergen in qua locuti sunt verbū dei: descenderūt in italiā ciuitatē: ⁊ inde naviganerunt antiochiā vnde prius exierāt: segregati a sp̄ūsancto ad predicationem euangelij.

¶ De questione circūcisionis determinata. Capitulum. lxxviij.

QUmq̄ venissent antiochiā ⁊ cōgregassent fideles antiochie non renelauerunt eis quanta fecerat deus per eos in gētib⁹ ⁊ morati sunt ibi non modico tempore cum discipulis. Et dū ibi morarū facerent descenderunt quidā de iudea christiani adhuc tamē iudaizantes: ⁊ fuerūt de secta pharisēoꝝ. Facta est ergo non minima seditio inter eos ⁊ paulū et barnabam: qz ꝑdicabant fidē absq̄ legalibus ad salutē nō sufficere. Et cōsentiebant eis multi veteri cōsuetudine imbuti. Et statuerūt vt pro hac lite diriməda ascēderent i hierusalem ad maiores ap̄los. scz ad petrum ⁊ iacobum ep̄m hierosolymorum. Et ascēdit paulus cū barnaba assumpto ⁊ tito: sicut ipse refert in ep̄la ad galathas. Et q̄ de scēderant de iudea: ascēderunt cōtra eos quidam. s. de hereſi pharisēoꝝ ad fidē cōuersi. Qui cū venissent hierosolimā ⁊ essent i presentia apostoloꝝ petri ⁊ iacobi et seniorum: surrexerūt cōtra paulū ⁊ barnabam dicētes. Oportet circūcidi fideles: ⁊ seruare legē moysi. Et audita vtrinq̄ partis sentētia cōuenerunt ap̄li ⁊ seniores vt dūdicarēt super hoc: ⁊ post multam disceptationē ⁊ inquisitionem factā iter ap̄los ⁊ seniores surgēs petrus rationabiliter oſtēdit non esse imponendū fidelib⁹ iugum legis: qz ipse cōsilio dei baptizauerat cornelium: ⁊ gētibus predicauerat verbū euāgelij. ⁊ deus predicationem eius ꝓfirmauerat fide mūdans corda eoꝝ. ⁊ ideq̄ baptizarent visibiliter mittens sup eos sp̄m sanctū: nec indicēs eis obseruātiā legaliū. Quid igitur inquit nūc tentatis imponere iugum sup ceruices discipulorū qđ neq̄ nos neq̄ patres nostri portare potuimus. Et statim ceperūt paulus et barnabas narrare sīgna ⁊ p̄digia deus fecerat in gentibus ꝑ eos: ⁊ tacebat multitudo audiens eos.

¶ De sermone iacobi fratris dñi. Capitulum. lxxix.

ET facto silentio locutus est iacob⁹ adherēs ℣o petri. Uiri inq̄t fratres audite me. Simon narrauit q̄litadmodū deus primū visitauit gētes vocās eos ad fidē: ⁊ testimonio ꝓpheraruꝫ. Et inductis testimonijs ꝓphetarū: autoritate pontificali ꝓtulit diffinitiuaꝫ sniam dicens. Propterq̄ ego iudico nō inquietari eos qui ex gentib⁹ q̄uertunt ad deū sed cōsulo vt dirigam⁹ ad eos ep̄lam vt abstineāt se ab idolatria ⁊ fornicatione ⁊ suffocato ⁊ sanguine. Idolatria li quidem ex gētibus maxime pullulauerat fornicatio quasi naturale quoddā et nullius reatus reputabatur inter gētes. Ideo spāliter decreuerunt ap̄li ꝓhiberi ista gētibus. Erant etiaꝫ proni ad effundendū sanguinem. Cōsueuerunt etiā bibere sanguinē immolatuꝫ dīs suis. Ideo spāliter ꝓhibiti sunt a sanguine effundēdo ⁊ bibēdo. Quare autez ad literaꝫ ꝓhibuerint eis animal suffocatū nō est satis perspicuuꝫ. Et placuit hoc cōsiliū iacobi apostolis ⁊ seniorib⁹. Et cōsumpto consensu elegerunt viros: per quos mitterent epistolā cū paulo: ⁊ barnaba in idam scilicet ⁊ silam: ⁊ premissa est salutatio in hunc modū.

¶ De epistola missa conuersis ex gentibus. Ca. lxxx.

AP̄ostoli ⁊ seniores fratres fratribus ex gentibus quer sis salutem. Fuit autem post salutationem hic tertus epistole. Audiuimus enim quia quidam descendētes a nobis turbauerūt vos euertentes animas vestras: volentes vestris imponere cernicibus iugū legis. Ideo de communi consensu decreuimus eligere viros ⁊ mittere ad vos cum charissimis viris nostris paulo et barnaba. Visum est enim spiritui sancto et nobis: vltra nihil vobis imponere onēris: quam vt abstineatis ab immolatis simulacrorum a sanguine et suffocato ⁊ fornicatione a quibus

cūstodientes

abstinentes bene agetis. Valete.

¶ Quomodo consolati sunt conuersos ex gentibus. Cap. lxxxj.

F Act. 15 1 Descenderunt igitur Paul⁹ z Barnabas in antiochiaz et duo illi missi sunt cum eis. Cuꝫ decessissent congregata multitudine tradidit eis epistolam. Et audita cōsolatione de iugo legis nō imponēdo sibi gauisi sunt fratres de gētib⁹. Judas autē z silas cum essent pphete cōsolati sunt eos: et multū cōfortauerūt in fide. ¶ Nō est aūt hoc pterenndū: qz de prefato ascēsu suo in hierusalē pro diriminda lite pretaxata scribit apl's ad galathos in hūc modū. Deinde post annos. xiij. a conuersione mea ascēdi hierosolymā cum barnaba assumpto z tito: z contuli cū eis euangeliū qđ predico in gentibus. Ex quo annoruz numero colligitur: qz eodē anno quo paulus ascēdit hierosolymā scz. xiij. a cōuersione sua: petrus ascēdit romā z eodē anno sedit in cathedra episcopali i qua sedit. xv. annis. Quatuordeciz ẏo. z. xxv. xxxix. reddūt. Uicesimo aūt quinto anno a pmotione beati petri in sedem romanā scz vltimo anno neronis: passi sunt petrus z paulus: et sic. xxxix. anno a cōuersione pauli. Uñ colligitur paulū ad fidē cōuersum eodem anno quo dñs passus est: cuz cōstet petrū z paulū. xxxvij. anno a passione dñi: q̄ fuit vltimus neronis passos esse martyriū. Si aūt legaī aliqñ paulus conuersus ad fidē scdo anno a passione dñi. intelligēdum est scdo anno emergente: nōtñ eodē vsuali sicut alibi determinatum est. Quartodecimo ergo anno a passione dñi: scz ẏrto anno claudij ascēdit petr⁹ romā: z sedit in cathedra epali decē ānis sub claudio q̄ regnauit. xiij. annis: z nero post eū totidē ānis.

Inci = dens.

A Gala. 2.

¶ Determinat qñ beatus petrus sedit ātiochie q̄ rome. ca. lxxxij.

Inci = dens

Potest aūt queri quo tempore sederit petrus in sede antiochena. Cōstat enim q̄ sedit antiochie. vij. annis i sede episcopali quod necessario de. vij. illorum z xiij. oportet intelligi: qui a passione dñi fluxerūt vsq̄ ad ei⁹ promotionē in sedem romanā. Post. vij. aūt annos quib⁹ sedit in sede antiochena. consilio dñi de hierusalem ascendit romā: sed in ascensu transijt per anthiochiā: vt confirmaret subditos suos i fide. Et vt habeki chronicis: substituit endochium in sede antiochena. Et in hoc transitu p antiochiam redarguens est a paulo qz comedēs cū quibusdā fratrib⁹ de iudea: timēs eos molestare: discernebat cibos z ita cogebat gētes iudaizare. Uñ paul⁹ ait. Cū venisset cephas antiochiam in faciem ei restiti.

C Gala. 2

¶ De causa dissensionis iter paulum z barnabam. Cap. lxxxiij.

Inci = dēs de clara = tionem

Eo aūt anno quo ascēdit petrus de antiochia romam paulo z barnaba antiochie remanētibus: erat quidam procurator in iudea qui per violentiā sibi voluit vsurpare potestatem cōstituendi sumū pontificē z mutandi p arbitrio suo: z vt posset summum sacerdotē vnū vel duos constituere eodē āno. Et videtes iudei qđ nō possent ei resistere petierūt ab eo licentiā consulendi claudiū imperatorem romanoꝝ: vt ei⁹ voluntate hanc potestatē obtineret: alioquin desisteret et concessit eis. Et cū missent nūtios romā: erat ibi agrippa fili⁹ herodȝ agrippe qui pr decedēs i manu claudij dimiserat. Claudi⁹ aūt differebat eū mittere in iudeā tāq̄ dñz: tū ppē seuiciā iudeoꝝ: tū ppter teneritudinē etatis ei⁹. Iste audiēs q̄ causa populi sui ageret intercessit pro eis et obtinuit. Et rescripsit claudius procuratori vt ab hmōi exactiōe desisteret: z destitit. Et rescripsit iudeis vt sup hoc gratias ageret agrippe ad cuius intercessionem hoc obtinuerant z iudei significarunt ei vt mitteret eis agrippā et faceret eum tanq̄ regem z dñz ipse th adhuc distulit. Postea ẏo qñ visum est ei misit eū in iudeam non tñ reddidit ei totā terrā pñs qui totū regnū integre obtinuit: sed dedit ei gala ditidē regionem scz vltra iozdanē: terrā duaꝝ tribuum: z dimidie tribus: z dedit ei potestatē cōstituēdi summū sacerdotem in hierusalē p arbitrio suo quam negauerat procuratoꝝ. Iste fuit agrippa: in cui⁹ regnū secesserunt fideles de iudea imminente excidio hierusalē: ab angelo premoniti sicut habes sup matthēū.

B Act. 15.

¶ Sed nūc psequamur de paulo et barnaba q̄ adhuc demorabant in antiochia euāgelizantes vbuz dei z iudas abierat sila cū eis remanēte. Post aliquot dies visum est eis cōmodū reuerti p ciuitates in quibus pdicauerant verbū dei et visitare fratres et confirmare eos in fide. Barnabas aūt voluit habere in comitatu suo Joannez: qui cognominabaī marc⁹. Paul⁹ aūt noluit/dicēs. Nō assumendū esse: qz in fronte acie ẏstitutus nimis trepide fleterat: et qz timore mortis a predicatione destiterat: qñ scz a pamphilia descendēs reuerfus est in hierusalē. Ideoq̄ nō erat assumēdus ad pdicationē: ne alios malo exēplo lederet. Et facta est dissensio: its vt discederēt abinuicē. Et excusant eos sancti: quia nō discesserūt odio cōmoti: sed a spūsancto ad hoc excitativt diuisi plurib⁹ locis predicarent: z plures lucrifacerent. Barnabas aūt assūpto marco nauigauit cyprū. Ex eo aūt q̄ voluit dimittere eū perpēditur fuisse ei⁹ cognat⁹. Legūtur aūt fuisse ꝑsobrini. Paulus aūt pfectus est assumpto sila quem. dñs ad hoc remanere fecerat vt ei cooparet: z pambulabat syriaz z ciliciā. ¶ Postea venit in derben z listram: vbi erat quidaz christianus nole timotheus filius mulieris vidue vel iudee: nat⁹ de patre gētili: cui perhibebāt testimonium religionis oēs fideles q̄ erant listris. Hunc cōstituit paulus epm eoꝝ: sed circūcidit eum ẏ tollēdo scandalo iudeoꝝ: ne scandalizarētur q̄ haberēt epm incircuncisum nimō q̄ legalia post veritatē cuāgelij eēnt necessaria: paulatim tñ nō subito iudeis erāt tollēda: et quasi cū honore mater seplienda fuit. Postea eduxit secuz paulus timotheū: z trāseūt eos ciuitates pcipiebat obseruare decreta apostoloꝝ z seniorꝝ qui erant in hierusalē: z ecclie cōfirmabāntur z multiplicabantur.

C

¶ Qō prohibiti sunt apostoli ne irent quo volebāt. Capi. lxxxiij.

B Act. 16

Transeuntes aūt frigiā z galatie regionem volētes ire in asiam minorem prohibiti sunt a spūsctō q̄ sciebat corda hoiz qz tūc nō essent crediturī. Noluit ergo spūsctūs sctm dari canibus: z impios de ptēptu pdicatiōis granius dānari. Voluit ēt has ptinctias alijs aplis reseruari. Philippus nāq̄ z Joānes pdicauerūt i asia minori. Lucas in bithinia a qua silr a spūsctō sunt phibiti: et ita due cause reddūt ẏre phibiti sunt ab hmōi pulcūs. Uel ne sanctū daret canib⁹: vel qz destinati erāt a spūsctō alijs aplis: scz minori/Joāni. bithinia/luce. ¶ Origenes vbi agit de pmittijs z ō decimis dādis sacerdotib⁹ reddit tertiā causam. Dicit tem q̄ deus pidens seruis suis alimoniā corporalē: ab hmōi pulcūs discipulos ppter famē phibuit ppter illam scz maximā famen in qua helena sustētauit fratres pauperes q̄ erāt in hierusalē: q̄facta est ẏrto anno claudij. Nec fuit hec helena mater cōstātini: sz regina abigenoꝝ cui⁹ amore capt⁹ est rex abigenorū: z eā in vxorē accepit z cōcepit ex eo. Et cū nocte dormiret cū ea z posuisset manū suā sup vterum ꝑgnantis audita est ab eo vox in hūc modū. Uide ne ices⁹ puerū: qz magn⁹ futurus est i mūdo. Et

Origenes.

audita voce huiusmodi: stupefactꝰ dixit hoc verum sine. Postea puerum natum cū summa diligentia nutrierūt: et mortuo patre puer factus est rex: et cōmendatur iste in multis. Et hec est causa commendationis: quia audienovnū deum colit a iudeis: colmit eundē: et suscepit circūcisionē et ritus iudeorum. hunc mater helena veniens hierusalez inuenit fratres fideles in hierusalez media la bozantes: qz erat ēpus fames: et emit granum vndequaqz qz attulerat argēti copiā ad emēdū: et fuit ētanit fratres qui erāt in hierusalē, Et cū adhuc eēt in iudea, nūtiatū est ei qꝫ mortuus eēt filius eiꝰ et statim redijt et fecit extrahi cadauerū sepulchro et reportauit in iudeā: et fecit nō ioge a hierusalē extrui duo mausolea: et in altero reposuit corpus filij: et ꝑcepit cū mortua esset i altero corpus suū reponi: et sic factum est: et adhuc apparēt vestigia mausoleoꝝ: et putant multi decepti eē mausoleū helene mris cōstātini.

¶ De visione que apparuit paulo nocte. Capitulum.lxxxv.

B Act.16 Umqꝫ ptransissent misiam paulꝰ et socij eius: venerūt troadem et ostensa est paulo visio per noctem. Apparuit ei vir macedo. i. angelus illius gentis assimilatus viro macedoni: ꝓpter lingue vel forma spūs stans et deprecans eū et dicēs. Trāsiens i macedoniā adiuua nos. Et hoc ꝙbo videt fuisse hō nō angelus. Non em egent angeli auxilio mis dei. Sed hoc ait angelꝰ assumpta ꝑsona macedonū. Ut aūt visum vidit statim quesiuimus ꝓficisci in macedoniā: certi facti qꝫ vocasset nos deꝰ euāgelizare eis. Et nota qꝫ dictū est qsiuimus. Hic em primo ostēdit lucas se comitē fuisse pauli: forte et nūc primo adhesit ei vñ nusqꝫ in ꝑcedenti aut venim⁹: sed vbiqꝫ venerūt: et silia. Hic autē primo commisceuit se socijs pauli: vipe quoqꝫ qō vbi dr erat vir macedo stans. Sup hoc verbo stās/ glosa habetur modica. Angeli sꝫ stare dicunt. Cui plerisqꝫ adherē: de angelus: i antiphona pascalis sedit angelus. sꝫ errant. Intelligenduz est semp in hoc libro: cū legant i euāgelio angelꝫ sedisse ad monumētū. ¶ Nota C

C Act.16 nigātes aūt et troade recto cursu venim⁹ samotraciā et sequēti die philippis: qui est prima ciuitas macedonie. i. veniētib⁹ a mari prima occurrit: et erat colonia. Dicit autem colonia ciuitas illa q̄ defectu indigenarū nouis cultorib⁹ ipleturi. Un et colonia dr̄ a nouis cultorib⁹ dr̄. Fuit⁹ em per dies aliquot: et die sabbato egressi sum⁹ extra portā iuxta fluuiū vbi videbat eē locus ogru⁹ oroni. i. locutioni vel supplicatiōi. Orare nāqꝫ accipit et ꝓ potarez ꝓ supplicare. ¶ Dū recepti sunt a muliere purpuraria. Capitulum.lxxxvj.

C Act.16 Et sedentes loqbamur mulieribus q̄ conuenerant. Et mulier quedam nomine lidda nomine purpuraria ciuitatis tiatirenoꝝ audiebat nos loquētes. Pōt autē intelligi purpuraria quasi vtens purpura: qz forsan erat ꝺ regio semine. Uel potius purpuraria: qz textrix purpure: vel qz vendebat purpurā. Cū aūt baptizata eēt et domꝰ eiꝰ tota: deprecata est nos dicens. Si iudicatis me fidelē in troite in domū meā: et manete mecū. Et inuitauimus coacti. Adhuc em abhorrebāt intrare domos gentilium ꝓuitando scādalo iudeoꝝ. ¶ De spiritu phitonico a puella ejecto. Capitulum.lxxxvij.

D Act.16 Actum est aūt ereūtibus nobis ad oratione⁹: vt obuiaret nobis quedaz puella habens spiritum phitonicum. Potest autem intelligi phitonissa: vel ꝙ spiritum phitonicum operāb⁹: ars te magica: vt spiritu phitonico vexata. Nis em duob⁹ modis accipitur in sacra scriptura hoc nomen vel phitonissa dr̄ q̄ per spūm phitonicū suscitationē mortuoruz opat arte magica vt quę ad petitionez sanctis ab inferis vocauit aiam samuelis vel potiꝰ ꝓ ea spūs immūdū. Hec aūt species artis magice ab apolline phitone iuēta est a ab eius cognomine cognominata ē. Dicit em phitonissa q̄ a spū phitonico possidetur et ea vtit: quasi ore suo ad diuinādū ¶liter hic potiꝰ videt accipi. Et erat q̄stuosa dominis suis: qz multū ꝓficiebāt emolumētum ex diuinatione ipsi⁹. Hec subsecuta paulū et socios eiꝰ clamabat dicens. Isti homines sunt serui dei excelsi q̄ annūciāt nobis viā saluti⁹. Et sic clamabat multis diebus forte ꝙ bonū natus vt potius spūs ꝺ̄ns phitonicū vt ꝓ ea verū loqueretur vrgēte. Cōuersus aūt paulꝰ ipa post ea clamāte dixit spūi imūdo. Precipio tibi in noie Jesu xpi exi ab ea. Et exit ab ea: qz indignū erat vt verbum euāgelij per eam spūs mendax annūciaret. Uidentes aūt hoc dñi eius scientes qz maximū inde sumerēt incōmodum apprehēderūt silam et paulū et duxerūt eos ad forū ad principes et offerētes eos magistratibus dixerūt. Isti homines cōturbant ciuitatē nr̄am cū sint iudei ꝓ dicātes nouā quandā religionem quā nō licet nobis suscipere cū simus romani. Jā em decretuz erat a romanis vt nullꝰ deus de nouo coleretur nisi approbante senatu. Et cucurrit plebs aduersus eos et magistratꝰ et scissis eoꝝ tunicis iusserūt eos ꝙgis cedi. et flagellatos mi serūt i carcerē ꝓcipiētes custodi vt diligēter custodiret eos. Qui acceptο mādato misit eos in carcerē i teriorē pedes eoꝝ stringēs ligno.

A de hoc hꝫ. Coz.11

¶ De terremotu vnde apta sunt ostia carceris. Capit.lxxxvij.

E Act.13 Media autem nocte paulꝰ et silas decantabāt hymnos et orātes laudabāt deū. Et dū media nocte orarēt subito factꝰ ē terremotus quo. s. terremotu oia fundamēta carceris ꝑmota sunt ostia aperta vincula oīz q̄ erāt in carcere rupta nō solius pauli et silę sed et aliorū. Expergefactus est autē custos carceris. et videns ianuas carceris aptas euaginato gladio volebat se interficere aut umās oēs incarceratos aufugisse. Et cū eēt paulꝰ in medio carceris tenebrosi videns hoc in spū exclamauit. Nihil tibi facias malū. Universi em quos custodiebas hic sum⁹. Sciebat em et ꝙ tūc volebat sibi manum inijcere quia putabat oēs incarceratos aufugisse et petito lumine et armis irrogressus ē custos carceris et tremefactꝰ tū ꝓ his q̄ facta fuerant in terremotu tū qz intellexerat paulus ꝙ vellet iterficere ꝓcidit paulo et sile ad pedes et eduxit eos de carcere ait. Quid me dñi oporteret facere vt salus fiaz. Ad quē illi. Crede in dñm ihesuz: et saluus eris tu et domus tua tota. Et locuti sunt ei ꝙbū dñi. et oibus qui erāt in domo eius et tollēs eos i illa ora lauit plagas eoꝝ et baptizatus est et sic lauit et lotus est.

Demones consunt se pefateri dei sloui.

¶ Quomodo a magistratibus sunt dimissi. Cap.lxxxix.

F Act.16 Umqꝫ duxisset eos i domū suam apposuit eis mensam et letatus est cuz omni domo sua credens in deum. Et cum dies factus esset miserūt magistratꝰ nuncios ad custodes carceris dicētes. Dimitte homines illos ranꝫ despectos dimittebant autem illos ne plures crederent: qz iam innotuerat eis miraculis. Et nūciauit custos carceris verba hec paulo. Miserunt magistratus vt dimittamini. Nunc igitur exeuntes ite in pace. Ad quem paulus. Miserūt nos in carcerē flagellatos publice licet indēnatos homines romanos. i. romano iperio ꝓ subiectionem censi capite ꝓfessos et libertate romana donatos et nunc occulte

Z 3 oīs ꝙ vti caute et lauerā

occulte nos eſ-
ciunt. Nō ſic: ſz
vēiāt ipſi ⁊ nos
eſciant. Et cum
renunciatum eſ
ſet hoc magi-
ſtratib⁹ timne,-

Additio.
Ut Acut in eos
publica fuit ma
nuum iniectio:
ita ⁊ publica fi-
at electio.

rūt audito q̄ romani eſſent. Et ve
nientes eduxerūt eos ⁊ rogabant
vt egrederentur de vrbe. Et exeū
A Act.16 tes tranſierunt per liddam ⁊ viſis
fratribus conſolati ſunt eos.
¶ Et inde profecti venerunt theſ-
ſalonicā vbi erat ſynagoga iudeo
rū. paulus antē vt cōſueuerat in
troiuit ſynagogā ⁊ per tria ſabba
ta diſſerit eis de ſcripturis: pre-
dicans chriſtum mortuū et reſur-
reriſſe. Et crediderūt aliqui ex eis
et adiuncti ſunt paulo ⁊ ſile ⁊ mu
lieres nō pauce ⁊ de ꝓſelitis ⁊ gē
tibus multitudo magna zelantes
autem iudei et aſſumētes quoſdā
malos de vulgo concitauerunt ci
uitatem aduerſus eos.
¶ Quod inuidia iudeorum iaſon
B accuſatus eſt. Cap. xc.
Act.17 ET veniētes indomum iaſo
nis apō quē hoſpitati fue-
rāt q̄rebāt eos ꝓducere in
populum ⁊ nō inuentis eis putan
tes eos a iaſone fuiſſe occultatos
traxerunt iaſonem ⁊ quoſdam fra
tres ad principes ciuitatis dicen-
tes. Iſti ſunt qui vrbē cōcitant q̄s
ſuſcepit iaſon ⁊ ipſi ſuſcipiētes eos
faciunt contra decreta ceſaris: re-
gem alterum dicentes eſſe q̄ ceſa
rem: ⁊ concitauerunt principes ad
uerſus eos. Et accepta ſatiſfactio
ne a iaſone ⁊ ceteris dimiſerūt eos.
Forte iaſon ⁊ alij fratres negaue
rūt ſe ſuſcepiſſe eos ⁊ ſi ꝓfeſſi ſunt
ſatiſfecerūt per noctē dimiſerunt
paulū ⁊ ſilā in beroē. Et itroierūt
ſynagogā iudeoꝝ. ⁊ ꝓdicauerunt
ibi ⁊ multi de beroēſibus credide
rūt ⁊ mulieres honeſte nō pauce.
¶ Quid paulus athenis
fecerit. Capi. xcj.
B Act.17 ET audierūt iudei q̄ erāt theſ
ſalonice q̄ a paulo ꝓdicare
verbum dei in beroe ⁊ venerunt i
lac ꝓcitātes multitudinē. Et ſtati
dimiſerūt paulū fratres vt iretvſq;
ad mare qz magis ꝓſequebantur
eū iudei: eoq; eſſet dux ꝙbi. Silas
aūt ⁊ timothe⁹ remāſerūt ibi. Qui
ātē deducebāt paulū ꝓduxerūt eū
vſq; ad athenas ⁊ videſ ciuitatē
idolatrie deditā: cito remiſit ad ti
motheū ⁊ ſilā vt venirēt ad eū ⁊ ve
nerūt. Et diſputabāt cū paulo epi De epi
curei. curei.
curet. qui ponebāt felicitatem ho
minis in ſola corpis voluptate. et
ſtoici q̄ i ſola animi ꝟtute. Et iter
ſe diſſentiētes in ꝓpugnatiōe apo
ſtoli vnanimiter cōſentiebant dicē
tes. Quid vult ſeminuerbius iſte
dicere? Uere paul⁹ ſeminator ver
borū erat ſz meſſor mortū de hmōi
meſſione expectās vberē fructuz.
Alij aūt dicebāt. Nouoruz demo
nioꝝ videt ānūciator eſſe. Et ap-
prehēſum duxerūt ad ariopaguz
i. ad vicū martis in quo. ſ. erat tē-
plū martis qz athenienſes ſingu-
los vicos denominauerunt a dīs
quos colebāt vt vicū in quo cole-
batur mars vocabāt ariopagū qz
arioth dicit mars. Uicū in quo co
lebāt pan. vocabant panapagus
et ita a ſingulis dīs ſingulos vi-
cos denoiabāt. Erat aūt vic⁹ excel
lentior ariopag⁹: qz ibi erat curia
magratuū ⁊ ſchole liberaliū artiū.
¶ De ara ignoti dei. cap. xcij.
E Act.17 ET cum eſſet paul⁹ in pūtia
phorum dicebāt. Noua q̄-
dā infers auribꝰ nr̄is. poſ
ſum⁹ ſcire q̄ eſt hec noua doctria?
q̄ſi dicat poſſes rōnē reddere ſup
his q̄ dicis? Stās q̄ paulus in me
dio ariopagi ait. Uiri athenienſes
per oia iudico vos ſuperſtitioſos.
Preteriēs em̄ vidi ſimulacra vr̄a.
Inter cetera aūt inueni arā cuius
ſuperſcriptio erat hec ignoto deo
vel ignoti dei. Acſi dicat. Hec ara
dedicata eſt ignoto deo. Si gulis
em̄ aris ſuperponebāt titulus in-
dicās cui eſſent dedicate. Hunc i
quit deū ignotū cui hanc arā con
ſecraſtis ego annuncio vobis. Hic
eſt deus

eſt de⁹ q̄ fecit mundum et oia que
C Supra 14. in eo ſunt. i quo viuim⁹ mouemur
⁊ ſum⁹. Quō aūtē hec ara illi deo
ignoto conſecrata eſt hiſtoria a-
ctuū a poſtoloꝝ nō ꝓſequit ō no
ſtrū eſt hoc ſupplere ſz dicere.
¶ Qō philoſophi athenienſes di-
xerunt deū nature pati. Ca. xciij.
Incidēs ⁊ ex hiſtoria. DZe eīm dīne paſſionis p̄hi
q̄ athenis erāt videtes te-
nebras factas ſupervniuerſam ſu
perficiez terre non potuerunt can
ſam earum inuenire in naturali-
bus cauſis. Tandem ad hoc in-
ducti ſunt vt dicerent quia deus
nature patiebāt. Et dixerunt athe
nienſes. Cōſtituam⁹ aram illudeo.
⁊ dedicat⁹ eſt ara ⁊ ſuppoſit⁹ eſt ti
tul⁹. Ignoto deo. Et cū vellent of
ferre holocauſta ⁊ victias illi deo
ignoto dixerunt philoſophi. Bo-
norū noſtroꝝ nō eget ſed facietis
genuflexiones ante arā ei⁹ et ſup
plicabitis ei quia nō querit obl
B tionē pecoꝝ: ſz deuotionē animo
Act.17 rum. Hunc deum ignotū annun
ciauit eis paulus aſſerens eū mor
tuū fuiſſe: reſurreriſſe aſcēdiſſe i
celum in fine vrbē iudicaturū. Et
cuz predicaret reſurrectionē mor
tuorū quidā irridebant. Quidam
aūt nec reſpuebāt nec recipiebāt
dicētes. Audiem⁹ te de hoc iterū.
Et exiuit paulus de medio eoꝝ: ⁊
q̄dā adherētes ei crediderūt. In-
ter quos fuit dionyſi⁹ ariopagita
quē poſtea ordinauit ap̄l's epiſco
pum corinthioꝝ. Cuius ꝓuerſiōis
modus quia pretermittit hiſtoria
actuū ap̄loꝝ noſtrū eſt ſupplere.
¶ De dionyſio ariopagita.
Capitulum. xciij.
Incidēs ca
ptū de
hiſto-
ria ſcti
dionyſij. ISte dionyſi⁹ magiſter erat i
ariopago. et q̄uis ad exhor
tationē pauli de facili crediderit:
tū nō niſi poſt lōgā diſceptationē
pauli ꝓfeſſ⁹ eſt ſe credere. Sz poſt
multam diſcepationem dum ad
huc cum paulo diſceptaret: forte
tranſijt cecus per viam coram eis
et ſtati ait dionyſi⁹ paulo. Si dire
ris huic ceco i nōe dei tui vide. et
viderit ego ſtati credā. Sz neuta-
ris ꝟbis magicis qz forte noſti ver
ba q̄ habeāt hmōi efficaciam ego
preſcribā tibi formam verborum.
hac inquit forma verborum dices
et. In nomine ieſu chriſti nati de
virgine crucifixi mortui: qui reſur
rexit et aſcendit in celum vide. Et
vt omnis tolleretur ſuſpitio prece
pit paul⁹ dionyſio vt ipſe eadem
verba ꝓferret. Et in ea forma ver
borum dixit dionyſius ceco vt vi-
deret et ſtatim vidit et dionyſius
cōfeſſus eſt ſe credere. ¶ Et cū p-
dicaret paulus athenis ⁊ multos A Act.18
conuertiſſet venit corinth. ⁊ ibi in
uenit quendam iudeū noie aqui
lam cū vxore ei⁹ priſcilla q̄s ſepe
cōmemorat ap̄ls vbi ſalutat a mi-
cos ſuos. Iſti nupvenerūt ō italia
iudeis oīb⁹ ex edicto claudij ipe
ratoris de regno ei⁹ exire compul
ſis eo q̄ vxorem eius agrippinam
pre nimia familiaritate quam ha
bebat cū eis adeo traxerant ad ri
tus ſuos vt iā iudaizaret. Et hoſ
pitatus eſt paul⁹ apud aq̄lam et
priſcillam: eo q̄ eādē artem exer-
cerent quā ⁊ ipſe cōſueuerat exer
cere de ꝓprio laboze manuuz ſibi
victū acquirens. ſ. artē ſcenofacto
riam. Faciebāt em̄ tēctoria ſiue pa
piliones que neceſſaria erant indi
genis terre propter immoderatū
calorem vel commeātib⁹. Ut dica
tur ars ſcenofactoria a ſcenos q̄s
interpretat vmbra: vel ſm alios a
ſcenos q̄ interpretat funis. Erant
em̄ funicularij. Et cuz veniſſent ſi
las ⁊ timotheus de macedonia
vbi dimiſerat eos predicabat pau
lus inſtanter verbū euangelij eos
adimuātibus illis. Et vilipēdenti
bus iudeis predicationem: iuxta
quod preceperat dominus excuſ
ſit puluerem de pedibus in teſti-
monium dicens illis. Mundus
ſum a ſanguine veſtro quia quan
tum in me fuit volui vos reuocare
ab impietate veſtra. Sed quia
pertinaces eſtis tranſeo ad gen-
tes. ¶ Et migrans inde tranſijt

ē appositū fere ad tēperamētū. Et p̄dicauit ib⁹ paul⁹ apl'oc⁹ fidu cia p tres mēses: disputas z suadēs de regno dei. Et q̄ p̄ri⁹ phibi tus fuerat a spū sctō predicare in asia minori nūc eodē spūsctō in spirante p̄dicabat epheſi. Ex quo ptz q̄ admiranda sunt iudicia dei.
A ¶ Cū aūt predicaret epheſi: q̄dā
Act.19 obstinati z incredulitate ptinaces maledicebāt doctrine eius coram multitudine. Desceděssūt ab eis segregauit secū discipulos: disputās in scola cuiusdā tyrāni. i. nobilis vel forte nomē ꝓpriū est illi⁹ a quo cōductum erat domū in qua do cebat discipulos suos tāq̄ regēs scolas z hoc fecit per biennium. Et in eodē biēnio scripsit epistolā primā ad corinthios. Et faciebat de⁹ magnas z multas virtutes p man⁹ ei⁹ ita vt sanarent̄ lāguidi q̄ bus supponebant semicincta. Di cunt aut semicinctia vestes tūc ab vno latere pēdētes vel q̄dā zone. vel q̄dā capitis ornamēta: vel q̄d dā gen⁹ sudarij quo hebrei vtunt quo laborātiū sudor abstergitur.
¶ De potestate nois Jesu. xcvij.
C IJdēq̄ aut quidā exorciste
Act.19 q̄ ad inuocationē nominis Jesus paul⁹ eiecerat demōes exco gitauerunt vt eadem forma ver borū ad electionē demonis: qr ꝫ per exorcismos salomonis demo nes eiicerent non tā absq̄ labore multo sed quibusdā herbis z gēmis adhibitis vt tradit ioseph⁹. Ut ergo facilius eiicerent demo nes adiurabāt eos in hūc modū. Adiuro vos p iesum quē paulus predicat et sic exibant demones ab obsessis. Erāt aūt septē filij sce ue principis sacerdotū q̄ precipue adiurabāt demones i hūc modū. Et dū quadā die adiurarēt demo nē vt exiret de corpore obsesso rū dit eis demō. Jesum noui z Paulū nouī sz vos q̄ estis? Et insiliēs in eos verberauit eos. Et increbuit fama p vniuersaz regionē z incus sus est timor oīb⁹ exorcistis z ma gis vt nō auderēt amplius in hunc modū demones adiurare. Et con gregati sunt oēs magi q̄ per artē presum magicā imperabant demonibus: ptuso z ꝓbusserūt libros suos aīs pedes rū puni pauli. ¶ Postea paul⁹ ꝓposuit ire tionez hierosolymā z inde romā. Premi sit aūt timotheū z erastū in mace doniā ad ꝓparādas collectas q̄s erat delaturus in hierusalē ad vi⁹ paupes q̄ erāt i hierusalē. Ipe au tē ad tps remansit in asia minori.
¶ De tumultu excitato per deme trium Ca. xcix.
D E T facta est in tpe illo turbatio magna
Act.19 epheso. demetri⁹ enī argentarius (q̄ faciebat edes ad imagines argēteas diane) con uocauit opis eiusdē opifices z locut⁹ est eis i hūc modū. Scitis qr de hmōi artificio multū nobis lucrū cōparam⁹. Paul⁹ aūt p̄dicat nō esse deos manufactos. Si ḡ in ualuerit ei⁹ doctrina nihil amplius lucrabimur z et tēplū magne diane ꝓ nihilo reputabit z maiestas ei⁹ destruet quā venerat vniuersus orbis z statim ira repleti clamare rū vnanimiter discurrētes p ciuitatē. Magna diana epheſioz. Et rapto gaio et aristarcho socijs pauli ptraxerūt eos i theatrum: spectaculū scz in quo rei puniebā tur. Et cū paulus hoc audito vel let venire in theatrum non formi dans se morti obūcere dissuasum est ei a quibusdam amicis suis ꝓ oter conuentum populi. ¶ Post⁹ A
Act.20 q̄ autem cessauit tumultus voca tis paulus discipulis exhortatus est eos z valefaciens eis pfectus est in macedoniā z inde athenas Ubi cum fuisset tribus mensibus nota q̄ vex. est posite sunt ei insidie a iudeis i sy riam nauigaturo: scientibus q̄ de canta ferret collectas. Olim cum eēt vt bat va cuius viator non proposuerūt illi rālatro insidias. Habuit igitur consilium ne via vt reuerteretur in macedoniaz vt for ita vitaret insidias. Quidā enim

de socijs eiꝰ ꝓfecti sunt recta via.
Et ꝓcedētes nos dicit luc. sabbatizantes
tuerūt nos troade ꝙ circūitum ve
niētes. Nos ꝯo nauigauimꝰ post
dies azymoꝝ philippis q̄ ē ꝓma
ciuitas macedonie: et in.v. diebus
venim⁹ troadem vbi demorati su
mus. vij. dieb⁹. Una aut̄ sabbati
cū p̄egrinarem⁹: disputabat pau
lus cū eis in crastino ꝓfecturꝰ: et
ꝓtraxit sermonem in mediam no
ctem et erāt lampades copiose in
cenaculo vbi cōgregati eramus.
¶ De mortuo resuscitato a pau
lo. Capitulum. c.

B. C. Act. 20 ET cum sederet quidā adole
scēs sup fenestrā et granare
tur somno cecidit ō tertio cenacu
lo deorsuz: et sublat⁹ de ira oblat⁹
est paulo mortuꝰ. a dicebat eurtie⁹.
Ad quē cū descēdisset paul⁹ incu
bnit sup eū et cōplexꝰ eū ait. Nolite
turbari. Alia em̄ ipsius in eo est
adhuc. hoc aūt ait vt tolleret de
uisus est dñs. dicēs. Puella nō est
mortua sz dormit. Et suscitat⁹ est
adolescēs: et gustauit cibū et cōfor
tatus est. Sic inter verba p̄dicatio
nis occurrit occasio curatiōis
vt ostēsione miraculi cōfirmaret
doctrina pauli: et vt arti⁹ ifigeret
eoꝝ mētib⁹ memoria magistri ab
eis discessuri. ¶ Nos aūt ascēdē
tes: dicit lucas: nauigauim⁹ in as
son vt ibi expectaremus paulū: sic
em̄ disposuerat ipe ꝙ terrā iterim
iter facur⁹. Et cū redisset ad nos
assumpto eo venim⁹ miletū. Pro
posuerat em̄ paul⁹ i trāsitu navi
gare ephesum: morā nō faciur⁹.
Festinauit em̄ si possibile esset vt
in die pentecostes eēt hierosolymis. A mileto cū nō nauigauit sz
misit ephesum: et vocauit maiores
ecclesie. Et vocati venerūt miletū
et exhortatus est eos dicēs se ascē
dere hierosolymā. Ecce inānt alli
gat⁹ spū. i. spūsctō: ad id me coar
tāte vado in hierlm: que ventura
ibi mihi sunt ignorans: licet spiri
tussanctus mihi ꝙ alios pro testi
ficatione quia vincula et tribulationes me
ibi manent. Alijs em̄ revelauerat
spir⁹tussanctus de ipso qō nō ipi.
Sed nihil inquit horū vereor: nec
facio aiam meā. i. vitā tē pozalem
preciosiorē q̄ me. i. q̄ aiam meaz
dūmodo consumē cursum meuz:
et ministeriū qō accepi a dño iesu
testificari euāgeliū gr̄edei. Et nūc
ecce scio qz amplius nō videbitis
faciē meā. Et post multā exhorta
tionē positis gēnib⁹ vna cū omni
bus illis oravit. Et ꝓcūbētes su
per collū pauli flētes osculabā
tur eū: dolētes maxime eo qd̄
dixerat: q̄m faciē eius nō erāt am
plius visuri: et deduxerūt eum vsq̄
ad naue m. ¶ Et abstracti ab eis
trāseūtes multas vrbes et regiōes
venim⁹ tyrū: vbi manebāt. xij. die
bus: inuentis ibi discipulis ꝙbus
dā p spūm propheticū paulo pre
dicētibus: q̄ illi euentura erant in
hierlm: et dissuadētibus ne ascen
deret. Postea ꝓfecti sumus dedu
cētibus nos oibus cū vxoribꝰ et fi
lijs vsq̄ foras ciuitatē. Et valefa
cientes eis ascēdim⁹ naue. Illi au
tem redierūt in sua. Nos aūt ascē
dim⁹ ptholomaidē: et salutat⁊ fra
tribus mansimus cū eis vna die.
¶ De hoc quod agabus paulo
predixit. Capitulum. ci.

B Act. 20 ALtera aūt die venim⁹ B L Act. 21
cesareā: et introiimus
domuz philippi diaco
ni: huic erant quatuor
filie virgines ꝓphetisse ꝓdicētes
paulo qō erat ei cuēturū i hierlz.
Et cuz morarem⁹ ibi ꝙ aliquot
dies superuenit ꝓpheta de iudea
noie agabus. Qui cū venisset ad
nos tulit zonaz pauli et ligās sibi
manꝰ et pedes: ait. Hec dicit spūs
sctūs. Virū cui⁹ est hec zona sic al
ligabūt in hierlm iudei: et tradēt
in manꝰ gētiū. Hec audiētes roga
bamus nos: et q̄ erāt loci illi⁹ vt nō Nota
ascēderet i hierlz. Et rūdit. Quid scipan.
fletis affligētes cor meū? Ego em̄ cōtan
non solū alligari sed etiā mori in tiāfer
hierlm paratus suz ꝓpter no uotē.
men dñi iesu xp̄i. Et cū non posse
mus ei dissuadere quieumus dicē
tes. Dūc fiat voluntas. Postea ꝓpa
rati ascēdim⁹ hierusalē et nōnulli
de discipulis q̄ erāt in cesarea no
biscū: adducētes iasonē hospitem
nostrū. Et cū venissem⁹ hierusalē
libenter receperunt nos frēs. Se
quēti aūt die introiuit paulus no
biscū ad iacobū q̄ erat eps hiero
solymorum: de quo dicit beda sup
hūc locū q̄. xxx. annis rexit eccl̄iā
hierosolymitanaz sez vsq̄ ad. vij.
Beda, annū neronis: q̄ scōm iosephuz ex
cerebrat⁹ est pertica fullonis. Be
da dicit qz ꝓcipitat⁹ est de templo.
Alibi leg⁊ lapidat⁹. Et potuit eē
qz post ꝯ precipitauerunt cū lapi
dauerunt eum quasi vile cadauer.
De ia cobo mino re. Sed cū beda dicat mortuum iaco
bū septimo anno neronis pālā est
nō esse autēticū quod legit in epi
stola clemētis: q̄ iuxta tenorē illi⁹
epistole dicit sibi esse mandatuz a
petro. cui successit i apostolatu: vt
post ei⁹ mortem iacobo epō epistо
las destinaret vt ab eo instrueret.
Sz cū iacob⁹ eps mortuꝰ sit septi
mo anno neronis: et petr⁹ vixerit
vsq̄ ad. xiij. cōstat hoc nihil esse.
¶ De hoc quod obtulit de cōsilio
ꝑm legem. Ca. cij.

D Act. 21 QUm aūt intrasset paulus ad
iacobum: collecti sunt senio
res. Quib⁹ salutatis narrabat per
singula q̄ et quāta fecerat deus in
gētibus ꝙ eiꝰ ministeriū. Qui cum
audissent magnificabāt: deū: et di
xerūt paulo. Vides frater quot mi
lia sunt in iudeis qui crediderūt.
Oēs th adhuc sunt emulatores le
gis volētes pariter cū fide susce
pta obseruare legalia: et audierūt
de te q̄ predices abolitiōes legis
et odibilis factus es q̄li destructor
legis moysi. Cōueniet ergo multi
tudo audiens te superuenisse. Un
psulim⁹ tibi vt sanctifices te scōm
legē: cū. iij. q̄ habēt votū sup se vt
sic appareat falsa opinio q̄ incre
buit de te. Et statuerūt de eiꝰ sen
su vt iudeꝝ ad fidē q̄uersis nō ꝓhi
beret obseruatio legaliū dūtaxat
ne ponerēt spē in eis. ¶ Et distin Nota
gue quatuor synodos i primitiua syno
ecclesia hierosolimis celebratas. dis pri
primā de substitutiōe mathie lo: mitiue
co inde. Scdaz de electiōe. vij. dia eccl̄ie. j
conozū. Tertiā de legalibus qua
statutū est cōuersis ad fidē ex gēti
bus non esse imponendū onꝰ lega
lis: qū ascēderī paul⁹ et barnabas
de antiochia in hierusalē. Quartā
de qua hic agit qua statutū est nō
ꝓhiberi iudeos a legalib⁹ obser
uātijs: dūmō nō ponerēt spē i eis.
¶ Oō ligat⁹ est paulus a ꝓsidr. E
ad clamorē iudeorū. Cap. ciij.

Act. 21 POstera die purificat⁹ paulus
cū quatuor viris intrauit tē
plū cū eis: et obtulit oblationē suā
sicut alij. Cōsumatis aūt septē die
bus indei q̄ venerūt de asia perse
quētes paulū cū vidissent eū in tē
plo q̄ viderāt trophimū ephesium
deambulantē cū eo ꝙ ciuitatē: pu
tauerunt q̄ introduxisset eū in tē
plū hominē sez gentilē et cōcitauе
rūt oēm populū cōtra eū: et iniece
rūt manꝰ in eū dicētes: viri israeli
te. adiuuate. Hic em̄ est hō q̄ cōtra
populū et legē et locū istū predicat
vbiq̄ terrarū. et insup gētiles indu
xit in templū et contaminauerunt
locū sanctū. Cōmota est ergo vni
uersa ciuitas et facta sūt dissensio
populi. Et apprehēdentes paulum S
traxerūt extra tēplū et clauserūt ia Act. 26
nuas ne fugeret in tēplū et ꝓgren
tibus eū occidere nuntiatū est tri
buno cohortis sez claudio lilie q̄
missus fuerāt a felice ꝓsidе. Et
cū assumptis militib⁹ et centurioni
bus occurrisset videtes cū desie
rūt pcutere paulū. Et apprehēdit
paulum: et iussit eum ligari catenis
duab⁹: donec de cāe⁹ cognouisset.
Et cū nō posset audire ꝓe tumul
tu iussit eū duci in castra sez in tur
rim regiā. Et cū venisset ad gradū
forte ad gradū tēplivel ad gradū
domꝰ ꝓpriꝰ portabat paulus a
militibus ꝓpter impetū populi: se
quebat em̄ eos populꝰ clamans.

Tolle eū ad mortē scz. Et cū induceret paul⁹ in castra ait tribuno. Licz mihi loq̄ aliq̄d ad te. Ad quez tribun⁹. Nosti grecā linguaz? Ait. Noui. Locut⁹ es ergo tribun⁹ grece ne indei intelligerēt. Nunq̄d tu es egypti⁹ ille q̄ ante hos dies tu multū cōcitauit: et ide eduxit cecū in desertū quatuor milia virorum sicariorū. ¶ Joseph⁹ dicit q̄ cum plurib⁹ milib⁹: et potuit plio venire cū pauciorib⁹ postea hec plura.

¶ De egyptio qui populū seduxerat. Cap. cuij.

Inciōes de clarationem est.

EGyptius iste p artē magicaz sibi cōparauerat nomen pphete: et congregatis triginta milibus iudeorū eduxit eos p desertū vsq̄ ad montē oliueti: volēs irruere in hierusalē vt eam caperet. ¶ Sed occurrēs ei Felix preses cum multis milib⁹ armatoz fugauit eū cū pauc⁹: et alios occidit. ¶ Respondēs paul⁹ tribuno ait. Hō sum in

A Act. 21

deo⁹ nō egypti⁹ a tharso cilicie nō ignote ciuitatis municeps. Nō est nat⁹ tamen in tharso sz in oppido galilee noie gischallo. Quo capto a romanis trāslat⁹ est tharsum cū parētib⁹: et ibi educat⁹ ꝙ ab educatiōe se dicit tharsensem: licet in gischallo fuerit nat⁹: xp̄s nazarenꝰ dicit: lz in bethleē sit nat⁹. Non est educatus in tharso sed in municipiis adiacentib⁹ ciuitati: vñ nō vocat se ciuē sed municipem a municipio et territorio ciuitatis in quo nutrit⁹ est. Dicunt autē municipia vicina rura ciuitatis que munera debita vel tributa solūt ciuitati. ¶ Nō cognit⁹ a populo p̄missus est loqui p̄sidi. Cap. cv.

IN sequentibus autē magis declarat ꝙre se dixerit paulus ciuem romanum: et est summa qz pater su⁹ p obsequiorū diligentiā sibi cōparauerat gratiā romanoz: et donatus est ab eis romana libertate vt putaret ciuis romanꝰ ipse et heredes sui: et sic iure hereditario habebat paulus cōsortiū romane ciuilitatis. Rogo ergo te permitte me loqui ad populū. Et permissus cepit loq̄ hebraice. Cū audientes magis p̄stiterunt ei silentium. Viri fratres ego sum homo hebre⁹ natus in tharso cilicie nutritus in hac ciuitate secus pedes gamalielis: et ab eo eruditus et fui emulator legis sicut et vos et persecutus sum christianos. Cui⁹ rei testis est mihi princeps sacerdotū a quo accepi literas in damascū: vt si quos ibi inuenirē xp̄ianos: vinctos pduceret i hierusalez. Postea p̄secutus est quō percussit eū dñs cecitate i via quō quersus et baptizatus ab anania quō post multū circumitum de damasco redūt in hierusalē. Et dū oraret i templo fact⁹ est in extasi et vidit et audiuit xp̄m dicētē sibi. Festina et exi velociter de hierusalē qz nō recipiēt testimoniū tuū de me. Ad quē ip̄e respōdit. Dñe ipsi sciunt qz persequebar sectatores nominis xp̄ianiz: et interfui lapidationi stephani custodiens vestimēta lapidantiuz q.d. Debet eis sufficere hoc exemplū cōuersationis mee. Et dñs ad eum. Vade q̄m ad nationes mittam te longe: quasi diceret. Nec p̄pter hoc credēt tibi iudei ideo mittam te ad gētes que tā loco q̄ animo a iudeis sunt longe.

¶ Qō paulus ciuem romanum se fecit. Cap. cvj.

B Act. 22

QUmq̄ vsq̄ ad hoc verbū in silētio audissent eū iudei subdito q̄ destinatus esset gentibus: vnanimiter vociferati sunt proijcientes vestimēta sua: et puluerem iactantes in aera p̄ magnitudine tristitie: quasi furore exprimentes dicentes: tribuno. Tolle de terra hominem huiusmodi. Non est enim fas eum audire. Et iussit eum tribunus induci in castra in turri sez illam que dicebatur antonia et agrippina: et cedi flagellis et torqri ita vt nō occideret cum tormentis eius satiati. Et cū astrinxissent eū lozis dixit paul⁹ astanti centurioni. Licet vobis flagellare hoiem

romanū indēnatū. i. de nullo reatu ordine iudiciario cōuictū. Quo audito accessit centurio ad tribunū dicens. Quid actur⁹ es. hic hō ciuis romanꝰ ē. Et accedēs tribunus ad paulū ait. Dic mihi si tu romanus es. Et ille ait. Etiam. Et respondit tribunus. Ego multa summa pecunie hāc ciuilitatē emi. Ego aut̄ paulus i ea nat⁹ sum: qz p̄ sunus vt p̄taxatū est añ̄ gigneret eū cōparata sibi gra romanoz: ciuilitate romanoz donat⁹ est ab eis i se et hēdib⁹ suis. Et statim discesserūt i de q̄ erat eū torturi: qz timuit tribunꝰ audito q̄ esset ciuis romanꝰ.

¶ De scismate orto iter iudeos ex industria pauli. Capitu. cvij.

B Act. 22

POstera aut̄ die volens scire diligentiā cām accusationis pauli soluit eū et iussit conuenire sacerdotes ad cōsiliū. Et pduces paulū statuit eū inter eos. ¶ Et cepit paulus palā loq̄ cōsilio. Viri frēs inq̄t: ego oi ꝙsciētia bōa quersat⁹ sum apud deū vsq̄ i hodiernū diē. Et statim p̄ceps sacerdotū ananias p̄cepit astātib⁹ vt penterent os eius. Iste impudēter gliantis. Ad quē paulus. Percutiet te deꝰ paries dealbate. q.d. Vindicabit i te deꝰ o hypocrita: qz cū sedeas sup cathedrā moysi: iste scm legē videris iudicare: et iudicas cōtra legem. qz cū me reputes blasphemū nō me iudicas legis ordie: q̄ p̄cipit blasphemū extra castra educi: et educi ab oi ppl̄o lapidari. Uel forte ꝓphauit paulus de abolitiōe sacerdotij in deoz dicens. Percutiet te deꝰ. q.d. Destruet te deꝰ et sacerdotiū tuū: sacerdotium. s. iudeoz.

A Act. 23

B Act. 22

Tūc q̄ astabāt direrūt. Summum sacerdotē dei maledicis? Tūc paulus ait. Nesciebā frēs p̄cipē esse sacerdotū: rauera si hoc scirē. rꝰ essem. Scriptū est enim. Principem ppli tui nō maledices. Uel quasi mystice ait se nescire. i. sacerdotiū iudeoz reprobatū esse: qz lz nouerit hūc nō esse vere p̄cipē sacerdotū: tū cōperate rūdet: instruens alios vt modestiꝰ se haberēt erga p̄latos suos. Tūc timēs paulꝰ ipe tū indeoz excogitauit quō moueret scissma inter eos. Et cum p̄tes essent pharisei et sadducei: cōsilio eoꝝ p̄fessꝰ est se esse de secta phariseoꝝ vt ita ꝙciliaret sibi alios eoz: et eoz būsicio euaderet manꝰ alioz. Et cū p̄fessꝰ esset facta est dissentio magna iter phariseos et saduceos.

Nota A Phil. 3.

E ma. 22

¶ Quod dominꝰ confortauit paulum. Capitu. cviij.

C Act. 23

ET exurgētes q̄dā pharisei cōrū: pugnabāt p paulo ? saduceos dicētes. Nihil mali inuenimꝰ in hoie isto. Quid si spūs locutus est ei vel angel⁹. Hoc aut̄ ? saduceos dicebāt: negātes angelū esse vel spm̄ vl̄ aiam. Et cū fieri esset tāta dissensio: timēs tribunꝰ ne discerperet paulus a saducēis sez volētib⁹ eū rapere: misit milites descēdere et rapere eū de medio eoz ac deducere i castra: et sic fecerūt. Sequēti aut̄ nocte apparuit dñs paulo dicēs. Cōfortare esto: sicut enī testificatus es de me in hierlm: sic oportet te et rome testificari.

¶ Quomodo conuratum est in mortem pauli. Capit. cix.

D Act. 23

HEcto aut̄ die collegerūt se q̄dā ex iudeis et deuouerūt se maledictiō: si cōederēt vl̄ biberēt donec occiderēt paulū. p q̄ in greco habet anathematizauerūt. Et erāt plus q̄ xl. viri q̄ hāc pluratione fecerāt: et accesserūt ad p̄cipes sacerdotū et seniores dicētes. Deuotiōe deuouimus nos nichil gustaturos donec occidam⁹ paulū. Persuadete ? tribuno vt adducat eū ad vos: tāq̄ aliq̄d certi⁹ cogniturꝰ de eo. Nos ? o parati erim⁹ interficere eū. Forte hoc audiēs nepos pauli filiꝰ sororis eiꝰ: intrauit i castra: et nūtiauit hoc paulo. Et adhocās paul⁹ vnū de centurionib⁹ ait. Adolescētē hūc pduc ad tribunū: hz enī aliq̄d indicare ei. Et cū venisset adolescēs ad tribunū exposuit dolos et insidias iudeoz contra paulū. Tunc

dimittēs adolescētē tribunus pcepit ei ne alicui hoc reuelaret. Et quocatz duob⁹ cēturionib⁹ ait illis. Parate milites ducētos vt eāt vsq; cesaream pedestres z ducētos.lxx.s. qui non eāt pedestres z lācearios ducentos a tertia hora noctis et parate iumenta.z. Paulo z conmitti bus salis:z pducite eū sanū z incolumē ad Felicem presidem.

¶ Qō ante presidem ꝺ tertullum oratorem contendit. Capit.cx.

E Act.23 Scripsit q; tribun⁹ pfidi epistolā i hūc modū. Claud⁹ lisias optio pfidi felici salutē. Nec fuauit qō i eplis nris fuam⁹. Nō em excellētior o psone pmisit nomēmo nomē suū q erat iferior p sona pfide. Postea exposuit i epla cām accusatiōis pauli:z modū et ordinē actiōis. Cūq venissent cesaream nūtij cū paulo/tradita epla pfidi statuerūt paulū añ eū:z epistola pleta cognito q esset de cilicia ait pfes. Audiā te cū accusatores tui venerint z iussit eū custodiri i pretorio herodis. Post dnq; aūt dies descēdit pnceps sacerdotum ananias cū seniorib⁹ et cū oratorē quodā tertullo q esset aduocatus eoz. Et pozauit tertull⁹ añ felicē z i multz accusauit paulū. Postea annuēte pfide rndit paulus ostēdens qz nihil dignū morte cōmiserat z q psequebant eū iudei p veritate.s.q; pdicabat resurrectionē Et and to q esset ptroversia de lege eoz pulpētes felix ait. Audiā vos cū tribun⁹ lisias descēderit et iussit paulū esse in libera custodia vt libere posset ingredi z egredi z de ambulare:z nō phiberet quisq; de suis ei ministrare. ¶ Post aliq; ꝺo dies venit felix cum vroze sua D Act.24 drusilla.z vocauit paulū. ¶ Ista incidēs drusilla indea erat pulcherrima quā olim ꝛcupierat lazir⁹ rex amazonū. Et cū vellet eā dncere:negauit dicens quia nullo modo nubere t incircunciso. Postea ille circūcidit se et duxit eam.

¶ Qō felix voluit pecuniā extorquere a paulo. Capit.cxj.

Cum aūt missus eēt felix a incidēs claudio pscmdce:sollicitabat eā p iudeos vt nuberet ei. Et tādē inducta ē ad hoc exēplo cognate sue beronice:q̄ oli dimisso viro suo nupserat dilozi.s.agrippe regi filio herodis agrippe.qui hēbat.terrā vltra iozdanē. Dimisso igit pozviro.s.lazito rege amazonū nupsit drusilla felici hec drusilla qz iudea erat libenter audiebat paulū de fide q̄ est i iesuz xp̄z. ¶ Et cū disputaret paul⁹ de iustitia z castitate et de iudicio futuro. B Actuū. tremefact⁹ est pfes audiēs se iudi 24. candum. Et ait paulo. Uade tpe opportuno accersiā te. Hoc aūt dicebat sperās se aliq̄d ab eo accepturū. Putabat em paulū hȳe pecuniā:vñ frequēti⁹ eū accersiēs loquebaī cū eo. Biēnio aūt cōpleto successit fest⁹ felici missus a nerone. Si autē intelligaī bēnio a pfidatu felicis nō poterit stare cuz a lōge retroꝓtul⁹ esset pfes a claudio. Fest⁹ aūt missus est a nerone q̄ successit claudio. Si aūt itelligatur biēnio ab accusatiōe pauli:nec sic poterit stare. Nō em adhuc fluxerāt duo anni ex q̄ venerat in hierusalē. Intelligēdū est ergo biennio ab accusatione felicis.ex quo scilicet accusatus est a iudeis.

¶ De seditioneinter iudeos z gētiles. Capitulum.cxij.

Orta est em dissensio inter iu- Incidēs deos z gētiles in cesarea de honore ciuilitatis iudei ei pferebāt se gētilib⁹:qz herodes ascalonita q̄ circūcisionez accepit fuerat ꝛditor ciuitatz:z appellauerat eā cesaream in honorem cesaris. Gentiles se preferebāt iudeis dicētes q̄ a gētilib⁹ facta est pmaria edificatio ciuitatz:q̄ añ; reedificaret ab herode dicta est pirgo stratonis: felix āt pmo fouit prez iudeoꝝ do nec exhausit marsupia eoꝝ postea fouit partē gētiliū itm q̄ militib⁹ gētilū dedit licētiā itrādi domos iudeoꝝ:z diuiciēdi bōa eoꝝ. Uñ accusat⁹

accusat⁹ est a iudeis ad neronē:et biēnio ab accusatione amot⁹ est a B Actuū. pfidatu et subst̄it⁹ ē ei fest⁹. Uo- 24. lēs aūt in fine pfidat⁹ sui placere iudeis:relict paulū vinctū. ¶ Fe- A Act.25 stus aūt cū venisset i puinciā post triduū ascēdit hierosolymā a cesarea:z roganerūt eū pncipes sacerdotū z primi iudeoꝝ vt inberet adduci paulū in hierl'm parantes ei insidias vt occiderēt eū in via. Festus aūt rndit se in cesareā maturius descensurū:z eoꝝ accusationem si pariter descenderent:ibidē auditurum.

¶ De appellatiōe pauli. Ca.cxiij.

B Act.22 Demorat⁹ aūt fest⁹ i hierl'm paucis diēb⁹ descēdit in cesareā z sedit p tribunali:z pduct⁹ est paulus in medū:z accusat⁹ est in multis ab his q̄ descēderāt de hierl'z:sz nō poterāt pbare q̄ obiiciebant ei:paulo in oīb⁹ rōnē reddēte. Fest⁹ aūt volēs placere iude- Nota. is ait paulo:vis ascēdere i hierl'm z de his iudicari apd me. Ad quē paulus. Ad tribunal cesaris sto: vbi opz me iudicari. Erat autē sedes in cesarea iuxta quam stabat paulus:quā panerat herodes cesari vt in ea sederet si qñ veniret i cesareā:vl' quos mitteret iudices. Et excusabat se paulus dicēs. Judeis nō nocui sicut nosti. Si q̄d dignum morte cōmisi:volo mori. Si vo nihil cōmisi nemo est q̄ audeat me tradeꝛ illis:qz cesarē appello. Tūc fest⁹ cū pfilio rndens ait. Ad cesarē appellasti/ ad cesarez ibis.

¶ De hoc qō agrippa rogabat festum. Capitulum.cxiiij.

D Act.25 Et cū dies aliq̄t trāsacti eēnt descēdit agrippa in cesareā cū vroze sua beronice. Joseph⁹ di. de beronice. Nō est intelligēdū q̄ fuerit vroz ei⁹ sz ẋſi vroz. Erat em soroz ei⁹.i.cognata sm idioma hebreū:z tenerrime eā diligebat z ponebat ei q̄ abutebat ea. Descēdit aūt rex agrippa in cesareā audito q̄ ibi eēt fest⁹ vt accumeret in deos apnd eū. Iste nāq; agrippa infest⁹ erat iudeis qz cū accepisset ptātez a romāo ipatore cōstituendi summū sacerdotē in hierl'm cōstituebat eos sacerdotes q̄ nō erāt aarōite. Fecerat em i palatio suo fenestrā eminentē: vñ poterat videre quecūq; fiebāt in tēplo sacrificia. Qō molestē sustinētes iudei fecerāt appositū murum fenestre eminētiozem fenestra. Uenerat ꝑ specialiter agrippa rogatur⁹ festū vt murū illū obzueret. Causam tñ descensus agrippe in cesaream: non habes in historia actuz: sed Josephus supplet.

¶ Quomodo perozauit paul⁹ coram festo z agrippa. Capitu.cxv.

Cumq; descendisset agrippa. F. honorifice recept⁹ est a festo Act.25 et cuz p dies plures morā fecisset cuz eo cōsuluit eū quid faceret de paulo:et exposita ei accusatiōe iudeoꝝ cōtra paulū:rndit agrippa se velle videre paulū. Altera die venerunt agrippa et beronice cuz multa ambitiōe.i.cū multa turba eos ambiente:vel cū multa ambitione.i.cum multiplici apparatu: vel cū multa ambitione.i.cū multo desiderio ambiēdi paulū. Et cū introisset auditoriū cū tribunis et viris principalib⁹ ciuitatis:iubente festo adduct⁹ est paulus:z dixit fest⁹. Agrippa rex et vos oēs qui adestis simul videte hūc sup quo vniuersa multitudo iudeoꝝ interpallauit me hierosolymis dicētes eū dignū morte. Ego aūt nihil in eo cōperi dignū morte. Jdeo cum appellauerit ad augustum eum romā mittere decreui. Sz irrationabile mihi videt mittere aliquē vinctū:z causaz ei⁹ nō significare. Jdeoꝛsulo te sup hoc rex agrippa qz nō habeo quid certū scribaz de eo. ¶ Tūc agrippa ad paulū:per C mittit tibi loqui pro te. Tunc pau act.25 lus extēsa manu morē cōtionādi vel ad faciendū silētiū cepit de oi no. oza bus reddere rationē super quib⁹ totem accusabatur a iudeis. Beatū iudt verum me reputo rex agrippa: qz in au- Paulū.

lientia tua sum responsurus: cuz peritus sis in lege moysi: z nonerris cōsuetudines indeoz. Propterq; obsecrovt patienr me audias. Et psecut⁹ est modū quersiōis sue et sup quo accusarer a iudeis. Et post multos dies rex agrippa in cuius p̄sentia loquor. Nihil enim horz eum latere arbitror. Nec cū quicq̄ horuz in angulo factū est. Credis agrippa pphetz. Scio: qz credis. Ad quem agrippa. In modico suades me fieri christianum. Ad quē paulus. Opto qō deū nō tantū ter sed z oēs qui odiunt hodie fieri tales qualis ego sum: exceptis vinculis meis. Nolo enim vinculatos esse.

¶ Qō paulus missus est romaz.
Capitulum. cxvj.

B Actuū. 26. Tunc surrexit rex z p̄ses z beronice z qui assidebant eis. Et cū secessissent loquebant ad inuicem dicentes. Nihil dignū morte aut vinculis fecit homo iste. Et ait agrippa ad festum. Dimitti poterat homo iste si non appellasset ad cesarē. Et decreuit agrippa quia appellauerat mittenduz esse ad cesarez. ¶ Et traditus est paulus iulio centurioni cohortis auguste militum. s. qui missi fuerāt ab augusto: et pariter miserūt romā nuntios iudei contra agrippam: aduersus quem multas habebant querelas: qz vt supra p̄taximus: constituerat hismaelez summū sacerdotē cum nō esset de genere aaron. Et hic ponit iosephus catalogum sacerdotū q̄ fuerant ab institutiōe sacerdotij vsq; ad terminū eiusdē sub distinctiōe triū tēporum. Ab aaron vsq; ad tēpus dauid: z fuerunt singuli. xiij. vnus post alium in sexcentis. xxij. annis z succedebāt filij patribus: primogenitus filius aaron. s. eleazar successit ei in summā sacerdotem filius eleazari successit ei: et ita in posterum. Nam de ithamar non erant summi sacerdotes: sed minores nisi pauci circa tempora dauid. Nam in heli sacerdotium translatum est ad filios ithamar. Abiathar quoq; erat de ithamar quē deposuit salomon: z in eius loco statuit sadoch q̄ erat de eleazar. ¶ Quod incidenter narrat de sacerdotibus iudeorum.

Capitulum. cxvij.

Iosephꝰ de catalogo sacerdotum.

Inclinātes declarationem

Dauid aūt volens ampliare cultū dei videns q̄ nō sufficeret vnꝰ summus sacerdos ad ministrationez: qz si infirmarez non erat interim q̄ incensum poneret qō necesse erat singulis diebꝰ offerri: instituit. xxiij. summos sacerdotes quoz sex decim erāt de gñe eleazar. viij. de gñe ithamar. Unus ēt illoz ex. xxiij. summus erat q̄ dicebāt p̄nceps sacerdotū. Administrabant aūt p septimanas q̄ iure hereditario devolute sunt ad posteroscoz. Et nunq̄q; xxiij. sūmoz sacerdotū cū administrabat secū habebat. xxiij. minores sacerdotes z totidē leuitas: z totidē ianitores duplicato nūero nathineoz. Fuerūt aūt. x. z. viij. p̄ncipes sacerdotū a tpe dō vsq; ad transmigrationē babylonis in quadringētis z septuaginta annis. A trāsmigratiōe aūt cessauit sacerdotiū vsq; ad reditū de captiuitate sub zorobabel z iesu magno sacerdote. Et inde vsq; ab tpa machabeoz fuit tps sacerdotū. Tps aūt machabeoz nō deputaūt sacerdotio: qz idē erāt duces z sacerdotes: z sic vsq; ad herodē q̄ fecit occidi quotquot inuenerat de gñe sacerdotū ne iteruz ad eos devolueret regnū. Et vendebat summū sacerdotiuz qnq; vni: qnq; plurib⁹ simul. Et fuerūt olno vsq; ad eversionez hierlm. xxviij. summi sacerdotes. A tpe aūt herodis vsq; ad eversionem hierlm non posuit Josephus summā annorum: sed ptat fuisse centū qnq; cum

cum herodes ante nativitatē dñi triginta annis regnauit: z dominꝰ triginta tribꝰ annis vixit z a morte domini vsq; ad eversionem hierusalem. xiij. anni fluxerunt. Sed de his hactenus.

¶ De tempestate in mari quam predixerat paulus. Cap̄. cxviij.

A Actū. 27 Traditus est paulus iulio cēturioni vt pretaxatuz est. Et dedit dñs gratiaz paulo in oculis eiꝰ vt humane tractaret eum nec phiberet amicos eiꝰ in ciuitatibꝰ per quas tranlibat ei ministrare. Prosequit ergo lucas de pgressu itineris. Ascendentes inq̄t nauem adrumētinā incepimus navigare circa asie loca. Quidā syllabicando volūt distinguere ad rumentinam vt dicat sm eos navis ad rumentinā scz romā tēdens sed melius a nole ciuitatis ōr adrumentina. Adrumentis enim est ciuitas africe. ¶ Postea enumerat locas ciuitates p quas trālībāt: q̄s non est necesse enumerare: nisi in q̄bus aliqua gesta sunt nō pretermittenda. Inter cetera venerūt listraz: vbi habuit paulꝰ plures amicos q̄ minꝰ trauerūt ei. Ibi inueniēs centurio nauē alexādrinā navigantē in italiā trāsposuit nos in eā sicut dicit lucas: de naui scilicet quam prius ascēderamꝰ nos trāstulit in illam. Et cū multis diebꝰ navigaremus lēte: vēto scz ire liberi⁹ phibente. tādē adnavigauimꝰ cretē: et inde vix devenimꝰ in locuz qui ōr boni portꝰ: z ibi multo tpe fuimus: non ausi egredi mare: cū nō esset apta navigatio: eo q̄ ieiunū preteriisset id est festa magna i navigio ad navigandum reddens nautas infirmiores. Uel de ieiunio. vij. mensis itelligi pōt quod est inter diem propitiationis z scenophegie: scilicet inter. x. diē septēbris z. xv. z sic probat nō esse tutā navigationez quia iam erat septimꝰ mēsis: cū infertus est hyeme sm hebreos: qui apalem primū cōputant. In hyeme autem non est tutuz navigare.

B Actū. 27 Uel pōt intelligi de ieiunio ifrūto in memoriam mortis godolie. quod fit in fine septembris. Uel de ieiunio decimi mēsis: quod licet fiebat in ianuario: quod ptuerunt auditis rumoribus de cōstructione templi in babylone.

¶ Cum autem molestum esset cēturiōi z alijs q̄ non possent navigare cōsolabatur eos paulus dicens. Uiri video forte ex signis tēpestatis vel in spū prophetico: qz nō sine multo dāno non solū oneris z navis: sed etiā animarū vestrarum potestis navigare. Cēturio aūt magis credidit nauclerosiue naukulario q̄ paulo. i. dño navis. Nauclerus cū dicitur in cuius sorteꝫ cedit dñuz navis. ¶ Lesros cū sors dicitur. Hoc autē cōpulit cēturionem magis credere nauclero q̄ paulo: quia portꝰ in quo erāt nō erat idoneus ad hyemādū: z ideo p̄suadebāt oēs ide navigare: si quo mō possent ad aliū portum pervenire: qui magis eis esset idoneus ad hyemādū. Et contra cōsiliū pauli aspirante austro ad portū p̄positū anheliēres trauerūt mare. Et cum aliquātulum processissent insurgēs vērꝰ tryphonicꝰ irruit cōtra nauē qui dicebatur euro aquilo. Dicitur autē ventus tryphonicꝰ quasi inflās mare: z faciens intumescere. Tryphos cū interp̄tat inflatio. Et cū arrepta esset navis: z nō posset conari cōtra ventū cessante remigio ferebamur in incertum decurrētes ad insulam quandaz q̄ dicitur cauda z vix potuimus obtinere scaphā de naui in mare depositam in adiutoriū nauis. qz impetu fluctuum fere rupta est. Scapha dicitur lenis navicula de vna tñ arbore concauata. Uel dicit modica navis vimnea crudo corio tecta cuiusmodi vtunt pyrate. Et dicit a scapho q̄ interp̄tat specula qz huiusmodi navibus vtūtur pyrate ad speculandū z explorandū z deferunt huiusmodi navicule in

scapha dicit.

navibus

nauib⁹:ꝛ imminente naufragio deponunt in mare ad subueniendū nauī: qz his nauis accingitur et in procinctu tempestatis armatur. Cū autē ise tempestate valida iactarentur.sequenti die fecerūt iactum.i.electionē vtēsiliū de nauī.

¶Qō cōstitutos in periculo paulus confortauit. Cap̄.cxix.

D Actu. 27.

AT cum neqꝫ sol in die neqꝫ in nocte luna ꝛ sidera apparerent ablata erat oīs spes salutis.Et cū fecissent diuturnū ieiuniū forte volūtariū ꝓ amonēda tēpestate vt necessariū:qz forte arctabant penuria victualiū: olīus iectis in aquā:stās paulus in medio eorum dixit.Sanum erat consilium adquiescere mihi ꝛ lucrifacere iniuriam hanc ꝛ iacturā. Nūc tamen inadeo vobis bono animo esse.Certi estote quia nemo periclitabitur ex vobis nec pat̄emini iacturā niſi nauis.Astitit em̄ mihi hac nocte angelus dei cui seruio dicēs:ne timeas paule cesari opz te astitere. Et ecce : donauit tibi deus omnes qui nauigant tecum id est merito tuo cōseruabit.vt nemo ex eis periclitetur.Propter qō inquit bono alo estote.Credo em̄ deo meo:qz sic erit quēadmodum dictum est mihi:ꝛ in insulā quandam oportet nos venire.Ideo autem de hoc predicit eis veritatem vt videntes hoc impletum certius sperent salutem.Sed posteꝫ.xuij. die nox superuenit circa mediem noctem suspicabātur naute appa rere sibi aliquam regionem:ꝛ summittentes pondus plūbi quo maris profunditas explorat̄:inuenerunt passus.xx.Et pusillum inde separati:inuenerūt passus.xv. ꝛ timentes ne in aspera loca inciderent:de puppi mittentes ancoras.iiij.optabant diem fieri.

¶De constantia pauli. Cap̄.cxx.

F Actu. 27.

AT cū vellēt naute aufugere demittentes scapham i mare videōs hoc paulus in spū:ait cēturiōi ꝛ militib⁹.Nisi in nauī manserint homines isti nō potestis salui fieri.Et statim milites:abscīderunt funes scaphe ꝛ abiit per mare.Cum autē illucesceret dies rogabat paulus oēs vt sumerent cibum:vt fortiores essent ad laborē sustinendū.Quartadecima inquit dies est hodie:et ꝙ expectatis:nus serenitatē aeris:et pmanetis ieiuni nihil accipientes.Forte die illa nihil comederāt vl forte dies plures siue cibo trāsierant.Confortamini inquit ꝛ cibum sumite qz nec etiā capillus de capite vestro peribit.Et hoc dicto sumebant panem in conspectu omnium cum gratiarum actione iuxta morem solitum ꝛ cum fregisset cepit manducare. Alij quoqꝫ animeꝙozes facti sum pserunt cibum:ꝛ erāt anime in nauī ducente septuaginta ser. F

¶Prosecutio hystorie. Cap̄.cxxi. Actu. 27.

AIunc confortati cibo alleuiabant nauē iactantes triticuz in mare.Cum autē dies factus esset:non agnoscebant terram.Sinum autem quendam considerabant habentē littus:in quē cogitabant si possent ēicere nauē.Et cū ancoras sustulissent cōmittebant se mari sine conatu remigū.Et leuato artemone iuxta ꝙ vētus eos ducebat tēdebant ad littus.Artemo dicitur modicum velum directioni nauis potius accōmodatuz ꝙꝫ celeritati.Et cum incidissent in locū bithalassuz impegerūt nauē. Bithalassus ꝓpie lingua terre dicit in mare ꝓtensa mari hinc ꝛ inde circundata.Et ꝺz bithalassum quasi mare bisidum terre interiectu diuisuz.Et cū nauis offendisset in bithalassum:proza manebat imobilis.Puppis ꝛo frāgebatur maris impetu supuenientis.Et cōsulebāt milites omnes vinctos occidi.ne forte natādo aufugerēt.

¶De verbo pauli ad centurionē. Capitulum.cxxij.

B Actu. 27.

CEnturio vero volens seruare paulū ꝓhibuit hoc fieri: ꝛ ꝓmisit quotquot et quocunqꝫ mō possent euadere:ꝛ iuxta qō ꝓdixerat paulus euaserūt oēs egressi in insula q̄ vocabat mitilene.Et cū egressi essent barbari habitatores insule officia hūanitatꝫ diligēter exhibuerūtes.Accensa em̄ pyra refocillabāt eos.Et dū paulus colligeret sarmenta et congereret in pyram:vipera iter sarmēta latens adhesit manui eius.Cū autem viderent barbari viperam in manu eius pendentem:adinuicem dicebant. Utiqꝫ homicida est homo iste:etiam cum de naufragio euaserit:vltio diuina eū amplius viuere non permittit. Excutiens autem paulus viperaz in ignē nihil mali passus est.At illi expectabāt:vt intumesceret manus eius.qz tumor solet sequi post venenū.Et cū diu expectassent:ꝛ nulla in manu eius deprehenderēt lesionē: cōuerteutes facie suā ad semuicem dicebant.Homo iste deus est.

A Act.28

¶Quod sanauit principis patrē: et alios. Capitulum.cxxiij.

QOntigit autē patrez publū principis insule febribus ꝛ disenteria laborare:id est fluxuē tris.Ad quem cū paulus introisset ꝛ orando iposuisset ei manus: sanauit eum.Quo facto omnes qui erant in insula infirmi accedebant ad eum ꝛ sanabāt̄.¶Post menses autem inuenerunt nauez alexandrinam que in insula mitilene hyemauerat cui nomen erat castrum insigne cui scilicet insule quia adhuc ibi apparebant quorundam castrorum vestigia que antiquitꝰ ibi fuerāt edificata: vel cui nauī quia in modum castroꝝ erāt insignia velis ꝓtexta. ¶Alia trāslatio hz cui erat insigne castorū.qui gemini sunt castores.s.castor ꝛ pollux:quos gētiles ꝓcipue in periculo maris inuocāt:ꝛ iō i littore maris eis tēplū fecerāt. Hoc autē ex alia trāslatione euidētius est vbi haberur cui erat insigne filiozum iouis.Fabulantur em̄ gētiles:castorem ꝛ pollucez fuisse filios iouis.¶Cū aūt ascenderent nauē:multis honorib⁹ honorauerūt nos:et posuerūt necessaria in nauī.Et cū venissent siracusazmā serunt ibi triduo ꝛ inde venerunt regiū:ꝛ inde post vnū diem flante austro venerūt puteolos : ꝙ quo alij libri habēt putcoloſuz.Et est nomē insule:vbi inuenerūt fratres ꝛ rogati ab eis māserūt ibi septez diebus. Cuz aūt audissent adnūtum eoꝝ fratres q̄ erant rome occurrerunt eis vsqꝫ ad forū apij.i. ab apio in littore maris cōstitutū et de nocte applicātes ibi inuenerunt victualia venalia:vbi constituerāt tres tabernas:tres scilicet domos in littore:in quibus exponerentur cibi venales.

C Item.

¶Quod receptus est a fratribus christianis. Capitulum. cxxiij.

D Act.28

AT cum vidisset paul⁹ fratres ad se venientes gratias agēs deo accepit fiduciā: minꝰqz timuit.Et qz aū aduētuz pauli iā rome erāt xp̄iani patet ex hoc loco petrū ꝛ paulū nō ꝓmo ꝓdicasse romanis.Quod si qñqꝫ legāt̄ de ꝓstitutione vel cōfirmatione fidei intelligendū est:nō de prima instructiōe.Cū autē venissent romā nōdū erat nero ꝓfirmatus i regno nec ꝙalnerat neqtia eius.Et audiēs cōtroversiaz esse de lege iudeoꝝ ꝛ christianoꝝ vili pēdit.Et ꝓmissus est paulus libere ire per ciuitatē:cū vno tm̄ militē eū custodiēte timuit aūt ne forte iudei q̄ ꝓsecuti eū erāt in iudea misissent literas ad iudeos q̄ erāt rome vt in dolo eum occiderent. Ideoqꝫ post tertiū diē cōuocauit primos iudeoꝝ.Et cū ꝙuenissent dicebat eis.Ego fratres nouenigētē meā accusare sz coactus suz appellare ad cesarē:qz iniuste traditus sum a iudeis in manꝰ romanoꝝ.Propterea volo vos fratres scire quia nulla est cā mortis mee nisi qz predico resurrectionē mortuoꝝ.At illi dixerūt ad eū. Neqꝫ literas accepimꝰ a te ō iudea:nec aduenies

no. pauli cautā discretionem

aduenies aliquis fratrum locutus est de te malū. Volum⁹ ät a te audire q̄ sentis de secta xp̄ianorū cui adhereres audium⁹ et q̄ ei vbiq̄ cōtradicitur. Et die assignata venerūt ad eū plures in hospitium suū ꝺbus exponebat legē et pphetas p̄dicās de iesu a mane vsq̄ ad vesperā. Et quidā credebāt his q̄ dicebant: alij nō credebāt. Et cū discederēt dissentiētes: cepit eos paulus arguere in hūc modū. Bene spūs sanctus de vobis locut⁹ est per esaiā dicēs. Vade ad populū istum: et dic ad eos. Aure audietis nec intelligetis: et videntes videbitis: et non p̄cipietis. Incrassatum est enī cor populi huius et auribus grauiter audierūt: et oculos suos cōpresserūt ne forte videāt oculis et auribus audiāt et cōuertantur et sanē eos: qm̄ in gētib⁹ missum est hoc salutare dei: et ipsi audiēt.

C Esa. 6. B mat. 13. B mar. 4. B Luc. 9. F Joā. 12

¶ Quo tempore libere predicauit. Capitulum. cxxv.

S Act. 28

MAnsit aūt paul⁹ toto bienio in hospitio qō ipse conduxerat in libera custodia: et suscipiebat omnes qui ingrediebant ad eum predicans verbum dei: et docens de dño iesu xp̄o cū omni fiducia sine p̄hibitione. ¶ Et vide quia ante aduētū pauli romā iam regnauerat nero duobus annis. Et veniens romam per bienniū fuit in libera custodia et post ea p̄ decēniū i magis libera: quia nero nondū cōfirmatus in regno erat: et dedit ei liberam licentiam deambulandi et circūeundi p̄ partes occidentis et predicandi.

hic finit liber act. apl̄oꝝ et sequit ecclēs.

¶ Quo neronis iperij anno passus fuerit. Capitulum. cxxvj.

Adūm ecclām inciēs de scō paulo.

QUarto decimo ꝺo anno imperij neronis: cum iā eius nequitia inualuisset et iam in ꝺeos conspirasset: posit⁹ est paulus rome in carcere: vbi multos de familia neronis conuertit et familiaritatē senece magistri neronis comparauit. Et eodē. xiij. anno vltimo scilicet imperij neronis martyrio coronati sunt ipse et petrus. Unde patet eos errare q̄ dicunt non eodem die occisos esse nisi inteiligatur eadem die anno reuoluto quod stare non p̄t cum constet eodem anno scilicet xliij. esse occisos et eadem die.

¶ In quibus locis puniti fuerint petrus et paulus. Ca. cxxvij.

Alij incidens non de bibie textu.

DE loco autem vident minus sentire quidā: qui putant in eodem loco occisos: quia legitur. Gloriosi principes terre quomodo in vita sua dilexerunt se: ita et in morte non sunt separati. Potius tamen videtur paulus tanq̄ ciuis honorabilioꝝ morte occisus quia gladiatus et in catacumbis versus occidentem. petrus vero crucifixus in vaticano in vico scilicet qui est extra ciuitatem vbi fiebant dolia: et ita paulus honorabiliori morte mortuꝰ est: quia gladiatus. Gladio enim perimebantur nobiles: et in loco magis honorabili: scilicet in catacumbis.

¶ Scholastica historia magistri Petri Comestoris/ diligentissime reuisa/ correctaq̄ sacre Biblie capitulorū/ vnde sumitur magno cū labore/ quotationibus/ nunc melius q̄ antea fuerit et castigatius Impressa Lugduni Anno. M. cccc. xlij.

Regestum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F G H J

Omnes sunt quaternsiones.

I. H. S.

Historia Scholastica.

Petro Comestore authore.

Año 1542.

(Archivo de Loyola).

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca